STRATEGIA DE DEZVOLTARE DURABILĂ
A JUDEȚULUI CARAȘ-SEVERIN
PENTRU PERIOADA 2022-2027

•

„Dezvoltare durabilă, eficiență și reducere a birocrației în județul Caraș-Severin"

POCA 2014-2020

STRATEGIA
de dezvoltare durabilă a județului Caraș-Severin pentru perioada 2022-2027

„Dezvoltare durabilă, eficiență și reducere a birocrației în județul Caraș-Severin"

POCA 2014 – 2020

PRESA UNIVERSITARĂ CLUJEANĂ

2022

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României

Strategia de dezvoltare durabilă a judeţului Caraş-Severin pentru perioada 2022-2027 : "Dezvoltare durabilă, eficienţă şi reducere a birocraţiei în judeţul Caraş-Severin" : POCA 2014-2020. - Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană, 2022

ISBN 978-606-37-1506-8

332.1

© 2022 Autorii volumului. Toate drepturile rezervate. Reproducerea integrală sau parţială a textului, prin orice mijloace, fără acordul autorilor, este interzisă şi se pedepseşte conform legii.

Universitatea Babeş-Bolyai
Presa Universitară Clujeană
Director: Codruţa Săcelean
Str. Hasdeu nr. 51
400371 Cluj-Napoca, România
Tel./fax: (+40)-264-597.401
E-mail: editura@ubbcluj.ro
http://www.editura.ubbcluj.ro/

Argument

Problemele actuale la nivel județean sunt complexe, iar elaborarea acestui document strategic este o condiție esențială pentru prioritizarea proiectelor de dezvoltare la nivel județean și alocarea resurselor bugetare conform acestora în perioada de programare 2022-2027.

Pornind de la analiza contextului economic și social existent, *„Strategia de dezvoltare durabilă a județului Caraș-Severin pentru perioada 2022-2027"* are ca obiectiv creșterea nivelului de predictibilitate a acțiunilor, managementul eficient al politicilor publice, bazat pe conexiunea dintre planificarea politicilor publice și elaborarea bugetelor locale multianuale, creșterea coerenței și eficienței în cheltuirea fondurilor publice. *„Strategia de dezvoltare durabilă a județului Caraș-Severin pentru perioada 2022-2027"* oferă cadrul și instrumentele necesare pentru realizarea unei viziuni de dezvoltare durabilă și sustenabilă a județului pe termen mediu și lung, printr-un management eficient, inovativ, integrat și performant, prin eficientizarea alocării și utilizării resurselor socio-economice existente la nivelul administrației publice locale, prin valorificarea patrimoniului natural, cultural, turistic, implementarea de proiecte noi de investiții și atragerea de noi fonduri. *„Strategia de dezvoltare durabilă a județului Caraș-Severin pentru perioada 2022-2027"* este realizată respectându-se principiile dezvoltării durabile și egalității de șanse. La baza elaborării strategiei au stat transparența, comunicarea, obiectivitatea, coerența și continuitatea demersului. Strategia județeană asumată de autoritatea locală reprezintă demersul necesar alocării fondurilor pentru implementarea proiectelor stabilite, fie cofinanțate din fonduri europene, fie realizate integral din resurse europene sau locale.

Valorile dezvoltării unei administrații publice moderne sunt: transparența, profesionalismul, previzibilitatea și satisfacerea nevoilor cetățenilor. În acest sens, personalul din instituțiile publice este baza livrării serviciilor de calitate către cetățeni, iar accesarea fondurilor europene, guvernamentale se face prin intermediul resursei umane eficiente. Succesul constă în seriozitatea, implicarea, deschiderea și profesionalismul resursei umane.

Documentul strategic a fost elaborat ca rezultat al unui efort comun al reprezentanților Universității Babeș-Bolyai, Consiliului Județean Caraș-Severin și al multor altor organizații participante la proces.

Elaboratori:

- Călin Emilian HINȚEA
- Bogdan Andrei MOLDOVAN
- Gheorghe POPOVICI
- Neamțu BOGDANA
- Adrian HUDREA
- Alexandru PAVEL
- Nicolae URS
- Octavian MOLDOVAN
- Tudor ȚICLĂU
- Viorel STĂNICĂ
- Ioana OLARU

Și-au adus contribuția:

- Adina UNGUREANU
- Mariana GÎRU
- Simona MICLOȘINĂ
- Mihaela TUDORA
- Casian BULZU
- Emilia AFRĂSILOAIA-BENGA
- Liliana BOSIOC
- Carina BAIAȘ
- Viorica MOGOȘIN.

MANAGER PROIECT

Cristian BÎTEA

Cuprins

Argument **5**

Procesul de realizare a Strategiei de Dezvoltare Durabilă a județului Caraș-Severin pentru perioada 2022-2027 ..... **13**

Desfășurarea procesului de planificare strategică **14**

I. ANALIZA PRELIMINARĂ (DIAGNOSTIC) **21**

Cadrul strategic (2019-2024) **25**

Nivelul european **25**

Prioritățile comisiei europene 2019-2024 ..... *27*

Sinteză *61*

Nivelul Național **63**

Planul Național de Redresare și Reziliență (PNRR) (2021) *65*

Nivelul Regional **75**

Strategia Regională pentru Dezvoltare 2021-2027 – Regiunea Vest *75*

Strategia Regională de Specializare Inteligentă – Regiunea Vest (SSI) 2021-2027 ..... *78*

Nivelul Județean **84**

Strategia de dezvoltare durabilă a județului Caraș-Severin 2015-2020 ..... *84*

Cooperare transfrontalieră **85**

Concluzii preliminare **94**

Analiza principalilor indicatori 98
Demografie 98
Evoluția demografică a județului Caraș-Severin 98
Perspective strategice 111
Educație 111
Nivelul de educație al populației 111
Evoluția populației școlare 112
Perspective strategice 117
Analiza SWOT 118
Sănătate 119
Infrastructură sanitară 119
Resursa umană în sănătate 126
Principalii indicatori ai cunoașterii stării de sănătate 129
Perspective strategice și analiza SWOT 133
Analiza SWOT în domeniul sănătății 136
Social 136
Persoane vârstnice 138
Persoane cu dizabilități și boli cronice 142
Copii și stimularea natalității 146
Venit minim garantat, cantine sociale și protecția socială a șomerilor 150
Comunități marginalizate 157
Siguranță publică 162
Cheltuieli publice locale pentru asistență socială 168
Strategia de Dezvoltare a Serviciilor Sociale la nivelul jud. Caraș-Severin 2018-2023 170
Perspective strategice și analiza SWOT 174
Analiza SWOT în domeniul asistenței și protecției sociale 177
Cultură, Industrii creative și multiculturalism 187
Cultură 187
Cheltuieli publice locale pentru cultură 202
Multiculturalism 203
Perspective strategice și analiza SWOT 205
Analiza SWOT în domeniul cultural 211
Planificare spațială, dezvoltare urbană și comunitară 211
Introducere 211
Cadrul strategic de la nivelul Uniunii Europene prin care orașele devin parteneri în procesul de politică urbană de la nivel european 212
Infrastructura 243
Amenajarea teritoriului, urbanism și locuințe 261
Infrastructura edilitară 278
Analiza SWOT 284
Perspective strategice 286

Calitatea factorilor de mediu **288**
Spații verzi *288*
Calitatea și poluarea aerului *290*
Poluarea apelor *299*
Poluare sol/terenuri *303*
Utilizarea terenurilor *305*
Poluare fonică *314*
Riscuri de mediu *318*
Riscuri seismice *322*
Riscuri de alunecări de teren *323*
Riscuri de incendii de vegetație *327*
Schimbări climatice *327*
Eficiență energetică *330*
Analiza SWOT *332*
Perspective strategice *334*
E-guvernare și tehnologia informației și comunicațiilor (TIC) **335**
Sectorul TIC în economia județului Caraș-Severin *335*
Analiza situației digitalizării la nivelul Consiliului Județean Caraș-Severin *336*
Educația ITC în Caraș-Severin *337*
Încurajarea antreprenoriatului în domeniul TIC *339*
Infrastructura digitală în Caraș-Severin *339*
E-guvernare în județul Caraș-Severin *341*
Analiză SWOT *344*
Perspective strategice pentru sectorul IT și implementarea e-guvernării *345*
Analiza economiei locale **347**
Context regional *348*
Analiza la nivel județean *355*
Activitatea și rezultatele companiilor locale *376*
Structura și evoluțiile economiei județene *377*
Servicii *386*
Antreprenoriat local *387*
Analiza performanțelor economiei locale – specializare și competitivitate *392*
Reziliența economică a județului Caraș-Severin – perioada 2006-2019 ..... *399*
Analiza SWOT a economiei locale *412*
Concluzii și perspective strategice *413*

II. CARAȘ-SEVERIN: PROFILUL STRATEGIC **417**
Context strategic **418**
Concept strategic **419**
Pericole strategice **419**

Surse de avantaj competitiv **421**
Viziune **422**
Factori strategici cheie **423**
Direcții strategice de dezvoltare **424**
Cooperare locală, dezvoltare teritorială echilibrată, conectivitate *424*
Creșterea calității vieții *425*
Dezvoltarea sistemului educațional *426*
Dezvoltarea unei economii diversificate și sustenabile, ce valorifică baza industrială tradițională, capitalul natural, material și uman *427*
Creșterea capacității administrative și transformarea digitală *429*
Promovarea unei identități locale distincte și coerente *430*

III. OBIECTIVE, DIRECȚII DE ACȚIUNE, ACȚIUNI ȘI MĂSURI **431**
Obiective / Axe strategice **432**

IV. IDENTIFICAREA, PROMOVAREA, DEZVOLTAREA STRATEGICĂ ȘI VALORIFICAREA POTENȚIALULUI TURISTIC **467**
Turismul în județul Caraș-Severin – analiza preliminară **468**
Analiza situației turismului în județul Caraș-Severin **470**
Potențialul turistic al județului Caraș-Severin *471*
Formele de turism practicare în județul Caraș-Severin *476*
Zonele turistice ale județului Caraș-Severin *497*
Structuri turistice din județul Caraș-Severin *504*
Infrastructura și suprastructura județului Caraș-Severin *514*
Tendințe și provocări pentru industria turistică a județului Caraș-Severin *523*
Calendarul evenimentelor din turism în județul Caraș-Severin *527*
Așteptările turiștilor față de industria turistică din județul Caraș-Severin *529*
Promovarea unei imagini turistice pozitive a județului Caraș-Severin *537*
Analiza SWOT a situației turismului din județul Caraș-Severin *542*
Turism – Plan Strategic **544**
Planul de reziliență pe termen scurt (2022-2023) **567**
Propuneri de proiecte (2022-2027) **571**

V. MANAGEMENTUL IMPLEMENTĂRII, MONITORIZĂRII ȘI EVALUĂRII STRATEGIEI **573**
Managementul implementării strategiei **574**

Potențiale riscuri identificate cu privire la implementarea strategiei și soluții posibile pentru eliminarea / atenuarea impactului acestora 576

Cadrul de implementare, monitorizare, actualizare și evaluare a Strategiei de Dezvoltare Durabilă a județului Caraș-Severin (SDD) pentru perioada 2022-2027 582

Actualizarea strategiei 584

Evaluarea implementării Strategiei 585

Graficul de monitorizare a implementării strategiei 587

VI. PLAN DE ACȚIUNE 597

ANEXE 621

Anexa 1. Lista proiectelor suport 622

Anexa 2. Prioritizarea proiectelor strategice 711

Procesul de realizare a Strategiei de Dezvoltare Durabilă a județului Caraș-Severin pentru perioada 2022-2027

Documentul de față reprezintă o *strategie teritorială integrată*, ce vizează dezvoltarea durabilă a județului în perioada 2022-2027. *Strategia de dezvoltare durabilă a județului Caraș-Severin pentru perioada 2022-2027*, denumită în continuare *strategie*, vine în întâmpinarea provocărilor demografice, economice, de mediu și sociale ale județului, fiind bazată pe o analiză obiectivă a situației existente și a trendurilor în domeniile menționate anterior, precum și pe consultarea și participarea factorilor interesați în dezvoltarea durabilă a comunității. Strategia a fost realizată în perioada martie 2021 – iunie 2022 în cadrul proiectului „Dezvoltare durabilă, eficientă și reducere a birocrației în județul Caraș-Severin", proiect finanțat prin POCA 2014 – 2020 și implementat de Consiliul Județean Caraș-Severin.

Desfășurarea întregului proces de planificare strategică a avut la bază trei principii fundamentale:

1. **Rigurozitate metodologică** – dezvoltarea strategiei s-a realizat pornind de la date empirice și utilizarea unor instrumente specifice analizei de date și planificării, astfel încât documentul final să poată fi utilizat ca un instrument real de management local.
2. **Participarea stakeholderilor locali** – în fiecare etapă din proiect participarea stakeholderilor locali a avut un rol esențial, atât pentru înțelegerea specificului și

nevoilor comunității, cât și pentru definirea viziunii, obiectivelor și direcțiilor de dezvoltare. Niciun efort de planificare coerent nu poate fi realizat și implementat cu succes fără participarea activă a comunității.

3. **Orientare pe termen lung** – problemele esențiale ale unei comunități sunt în general complexe, au un caracter structural și sunt interdependente. Esența unei strategii stă în identificarea acestora și dezvoltarea unui plan realist care să permită depășirea lor în mod eficient. Strategia a fost gândită ca un instrument practic aflat la dispoziția autorităților locale pentru dezvoltarea pe termen lung a comunității, desprinsă de presiunile politice de moment.

Desfășurarea procesului de planificare strategică

Procesul de planificare strategică s-a derulat în perioada martie 2021 – iunie 2022, prima etapă fiind reprezentată de **identificarea și cooptarea actorilor locali din județ** (stakeholderi / actori influențați de sau care pot influența strategia județului) **în vederea consultării lor**. Cu sprijinul reprezentanților Consiliului Județean au fost identificați și ulterior invitați să participe la consultări reprezentanți ai unităților administrativ teritoriale (comune, orașe, municipii) din județ, ai instituțiilor publice descentralizate și ai celor deconcentrate din teritoriu, reprezentanți ai mediului de afaceri, ai asociațiilor profesionale, ONG-urilor și altor organizații comunitare și ale societății civile, ai mediului academic, cultural etc.

În paralel cu identificarea și cooptarea actorilor locali din județ s-a desfășurat **etapa colectării datelor și realizării analizei preliminare (analiza diagnostic)**. În acest demers, pe baza prelucrării și analizei datelor statistice existente în bazele de date oficiale (Institutul Național de Statistică, Eurostat, Oficiul National al Registrului Comerțului, Direcția pentru Politici Fiscale și Bugetare Locale etc.), precum și a datelor furnizate (la cerere) de către Consiliul Județean și alte instituții locale, regionale și centrale, a fost realizată o analiză-diagnostic. Diagnoza situației economice, sociale, sanitare, culturale, demografice, educaționale, administrative, digitale, teritoriale, urbanistice și de mediu la nivelul județului Caraș-Severin a fost completată cu elemente de analiză comparativă cu județele din regiune, sau cu cele având un profil asemănător (județe de la granița de Vest a României și Serbia).

În aceeași perioadă au fost realizată și analiza preliminară a unui capitol distinct în Strategie, privind identificarea, promovarea, dezvoltarea strategică și valorificarea

potențialului turistic, dar și o analiza-diagnostic la nivelul consiliului județean Caraș-Severin (analiză mediului intern, inclusiv analiza resurselor – veniturilor și cheltuielilor bugetare – dar și o analiză a mediului extern instituției).

Pentru a completa și corela rezultatele analizei datelor obiective cu percepția locuitorilor județului, analiza a fost completată cu un sondaj de opinie privind calitatea vieții. Sondajul a fost realizat în luna mai 2021 pe un eșantion de 700 de respondenți (interviuri telefonice – CATI), eșantion (simplu aleator) reprezentativ statistic la nivelul județului. Eroarea tolerată a fost de 3,7%, la un nivel de probabilitate de 95%.

Prezentarea cadrului strategic european, național, regional, județean completează analiza preliminară, oferind astfel o imagine de ansamblu asupra obiectivelor, priorităților și oportunităților de finanțare pentru perioada următoare.

Analiza SWOT pe fiecare dintre domeniile de analiză, împreună cu perspectivele strategice sunt bazate pe analiza preliminară și complementare acesteia, sintetizând astfel principalele trenduri identificate.

Participarea permanentă a stakeholderilor locali în etapele de realizare a strategiei reprezintă un element fundamental pentru asigurarea unui proces transparent, bazat pe participare, reprezentativitate și adaptare la nevoile locale reale. Astfel, trendurile identificate în analiza preliminară realizată au fost prezentate și dezbătute în cadrul unor întâlniri ale grupurilor tematice de lucru. Grupurile de lucru au fost constituite din persoanele reprezentative pentru comunitate care au confirmat participarea la procesul de planificare strategică în urma invitațiilor adresate de către Consiliul Județean Caraș-Severin. Au fost constituite o serie de grupuri tematice de lucru:

- Capacitate administrativă și digitalizare
- Politici sectoriale – educație, social, cultură, sănătate, sport și recreere
- Planificare spațială, urbanism și mediu
- Dezvoltare economică locală
- Turism
- Profil strategic

Întâlnirile au avut loc în perioada iunie-septembrie 2021, relevând factorii care influențează dezvoltarea județului, identificând situații problematice și posibile soluții de rezolvare a acestora. În cadrul întâlnirilor, membrilor grupurilor de lucru le-au fost solicitate răspunsuri la un set de întrebări privind principalele probleme, soluțiile, posibile direcțiile de dezvoltare, avantajele și posibile proiecte / investiții prioritare pentru următorii ani.

Grup tematic	Organizații reprezentate
„Capacitate administrativă și digitalizare”	• Instituția Prefectului Caraș-Severin • IPJ Caraș-Severin • Primăria Anina • Primăria Băuțar • Primăria Berzasca • Primăria Bocșa • Primăria Buchin • Primăria Dognecea • Primăria Fârliug • Primăria Gârnic • Primăria Moldova Nouă • Primăria Răcășdia • Primăria Sasca Montană • Primăria Turnu-Ruieni • Primăria Vrani • SJA Caraș-Severin • UAT Slatina-Timiș • UAT Slatina-Timiș • UAT Slatina-Timiș • UAT Ticvaniu Mare • UBB Reșița • Consiliul Județean Caraș-Severin • UBB Cluj-Napoca
„Dezvoltare economică locală”	• ADR Vest • CCIA Caraș-Severin • Consiliul Județean Caraș-Severin • DAJ Caraș-Severin • DAJ Caraș-Severin • EEI (Excellence in Enguineering and Innovation) • GAL Caraș-Timiș • GAL Reșița • Instituția Prefectului Caraș-Severin • OJFIR Caraș-Severin • Oksana Alpin SRL • Primăria Oțelu Roșu • Reșița Reductoare și Regenerabile • SC Spaleck SRL • Silvmon Amenajări srl • WWF România • UBB Reșița • UBB Cluj-Napoca
„Politici sectoriale – educație, social, cultură, sănătate, sport”	• ADLR • AJOFM Caraș-Severin • Asociația Dunărea Moldova Nouă • Asociația învățătorilor Caraș-Severin • Centrul Județean de Resurse și de Asistență Educațională Caraș-Severin • Colegiul Național „Traian Lalescu„

Grup tematic	Organizații reprezentate
	• Colegiul Tehnic Reșița • Direcția Județeană pentru Cultură Caraș-Severin • DJST Caraș-Severin • DSP Caraș-Severin • EPISCOPIA CARANSEBESULUI • Fundația Activity • GAL Reșița • Inspectoratul Școlar Județean • Metatarsis • Muzeul Banatului Montan Reșița • Primăria Moldova-Nouă • Uniunea Sârbilor din România • UBB Reșița • Consiliul Județean Caraș-Severin • UBB Cluj-Napoca
„Planificare spațială, urbanism și mediu”	• ADI ACVABANAT • APM Caraș-Severin • APN Domogled-Valea Cernei • AQUACARAȘ SA • CNAIR – DRDP Caraș-Severin • Direcția Silvică Caraș-Severin • Instituția Prefectului Caraș-Severin • ISJ Caraș-Severin • Ordinul Arhitecților Timiș • Primăria Anina • Primăria Băile Herculane • Primăria Băuțar • Primăria Berzasca • Primăria Bocsa • Primăria Brebu • Primăria Buchin • Primăria Cornereva • Primăria Dognecea • Primăria Moldova Nouă • Primăria Obreja • Primăria Rusca Montană • SGA Caraș-Severin • SGA Caraș-Severin • UAT Sasca Montană • WWF România • Consiliul Județean Caraș-Severin • UBB Cluj-Napoca
„Turism”	• Asociația Speologică „Exploratorii” • Asociația Acasă în Banat • Asociația Clisura Dunării • Asociația Dunărea Moldova Nouă • Bocșa COsC • Consiliul Județean Caraș-Severin

Grup tematic	Organizații reprezentate
	• Euroland Banat • Instituția Prefectului Caraș-Severin • Muzeul Cineastului • Parcul Național Cheile Nerei-Beușnița • Parcul Național Semenic / Cheile Carașului • Primăria Anina • Primăria Băile Herculane • Primăria Berzasca • Primăria Moldova Nouă • Primăria Reșița • Universitatea de Vest Timișoara • CJ Caraș-Severin, Serviciul Turism • Consiliul Județean Caraș-Severin • UBB Cluj-Napoca

Pe baza observațiilor și propunerilor membrilor grupurilor de lucru, analiza preliminară a fost completată și actualizată. Dezbaterile au fost organizate în sala mare de ședințe a Consiliului Județean. Cei care nu au putut participa la fața locului au avut posibilitatea de a participa online, prin intermediul platformei Zoom. Secretariatul fiecărui grup de lucru a fost asigurat de reprezentanții Consiliului Județean și de către experții UBB.

În etapa ulterioară, pe baza analizei preliminare completate și actualizate în urma dezbaterilor din cadrul grupurilor tematice, a fost realizat profilul strategic al județului. A fost organizată o întâlnire de lucru la care au participat experți ai UBB, factori de decizie și stakeholderi locali, unii dintre aceștia luând parte anterior la dezbaterile din grupurile tematice. Întâlnirea de lucru a avut loc în luna septembrie, în sala mare de ședințe a Consiliului Județean. Alături de experți ai UBB, la întâlnire au participat reprezentanți (20 de persoane) ai: Conducerii și aparatului de specialitate al Consiliului Județean, Primăriei Reșița, DAJ Caraș-Severin, GAL Clisura Dunării, GAL Reșița, Inspectoratului Școlar Județean, Instituției Prefectului Județului Caraș-Severin, Reprezentant al orașelor – Primăria Băile Herculane, Reprezentant al comunelor – Primăria Măureni, Reprezentant al municipiilor – Primăria Reșița, Reprezentant al mediului de afaceri – Reșița Reductoare și Regenerabile.

Rezultatul întâlnirii de lucru s-a concretizat în definitivarea profilului strategic al județului, mai exact identificarea pericolelor strategice, a surselor de avantaj competitiv și definirea viziunii. De asemenea, au fost stabiliți factorii strategici cheie și obiectivele strategice. Obiectivele strategice, cele specifice, direcțiile de acțiune și acțiunile orientative au fost stabilite pe baza profilului strategic (implicit a analizei diagnostic), precum și în

strânsă legătură cu țintele, obiectivele și prioritățile, direcțiile de acțiune și acțiunile orientative europene, naționale și regionale, în special cu cele din Strategia Națională pentru dezvoltarea durabilă a României 2030 și cu cele din Planul pentru Dezvoltare Regională Vest 2021-2027.

Realizarea planului de acțiune/portofoliului de proiecte a fost cea următoarea etapă a procesului de planificare strategică. În această etapă a fost stabilit portofoliul de proiecte avut în vedere pentru perioada 2022-2027. Acesta a fost împărțit în două categorii: proiecte strategice și proiecte suport.

- Proiectele strategice sunt acelea care vin în întâmpinarea directă a pericolelor strategice ale județului și care, ținând cont de sursele de avantaj competitiv și de factorii strategici cheie, contribuie în mod determinant la atingerea obiectivelor strategice și urmărirea viziunii de dezvoltare a județului. De asemenea, proiectele strategice sunt acele proiecte care intră în sfera de atribuții a Consiliului Județean Caraș-Severin și pentru care acesta are responsabilitatea, resursele, instrumentele și pârghiile necesare inițierii și implementării.
- Proiectele suport sunt acele proiecte care contribuie la rezolvarea unor probleme punctuale/locale identificate în analiza preliminară și care intră total sau parțial în sfera de atribuții a celorlalte unități administrativ-teritoriale locale: municipii, orașe, comune. Lista de proiect suport e anexată strategiei.

Pentru proiectele strategice, structura portofoliului de proiecte include informații referitoare la principalii beneficiari/grupul țintă, obiectivele generale și specifice la atingerea cărora contribuie implementarea proiectelor, locația, stadiul/gradul de maturitate al proiectelor, perioada planificată pentru implementare, principalii responsabili pentru inițierea și coordonarea implementării. Pentru proiectele suport, portofoliului de proiecte include elemente referitoare la domeniul de intervenție, valoarea estimată, posibila sursă de finanțare, UAT-ul în care va fi implementat și beneficiarii proiectului. La realizarea portofoliului de proiecte strategice au contribuit reprezentanții Consiliului Județean Caraș-Severin, stakeholderi locali care au participat la dezbaterile privind analiza preliminară, profilul strategic și obiectivele specifice, și experții UBB. Acest proces de operaționalizare a fost realizat în co-participare pentru a asigura un nivel ridicat de realism, obiectivitate și transparență. La realizarea portofoliului de proiecte suport au contribuit UAT-urile (comunele, orașele și municipiile), instituții deconcentrate precum și alte organizații din județ.

Ulterior acestor etape a fost stabilit cadrul de implementare, monitorizare și evaluare a strategiei. Acesta a fost realizat de către experții UBB în colaborare cu reprezentanții Consiliului Județean. Cadrul de implementare, monitorizare și evaluare a strategiei stabilește mecanismul de implementare (cadrul instituțional / organisme responsabile, principii, riscuri), graficul și indicatorii de monitorizare, modalitatea de evaluare a stadiului de implementare și măsurile ce se impun în funcție de rezultatele evaluării.

Consultarea publică a strategiei de dezvoltare este ultima etapă a procesului de planificare, înainte de prezentarea și adoptarea a documentului în ședința Consiliului Județean Caraș-Severin. Procedura de consultare se desfășoară cu respectarea prevederilor Legii 52/2003 privind transparența decizională în administrația publică și ținând cont de ghidul *Consultarea publică eficientă la nivelul administrației centrale și locale* realizat de Ministerul pentru Consultare Publică și Dialog Civic și Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice în 2016. Documentul strategic este postat pe pagina de internet a Consiliului Județean Caraș-Severin (www.cjcs.ro), toți cei interesați având posibilitatea de a face recomandări și de a se înscrie pentru a lua cuvântul la dezbaterea publică.

Procesul de consultare publică s-a desfășurat în perioada aprilie-mai 2022.

Ulterior parcurgerii tuturor etapelor descrise mai sus, documentul strategic a fost aprobat în ședința Consiliului Județean Caraș-Severin din data de 30 iunie 2022.

Implementarea strategiei necesită implicarea tuturor actorilor interesați/vizați de dezvoltarea durabilă a județului. Astfel, consolidarea parteneriatului administrației județene cu actorii interesați din județ este esențială în vederea implementări strategiei.

Coordonarea, implementarea, monitorizarea și actualizarea strategiei va fi realizată pe baza unei metodologii specifice, observabilă în prezentul document.

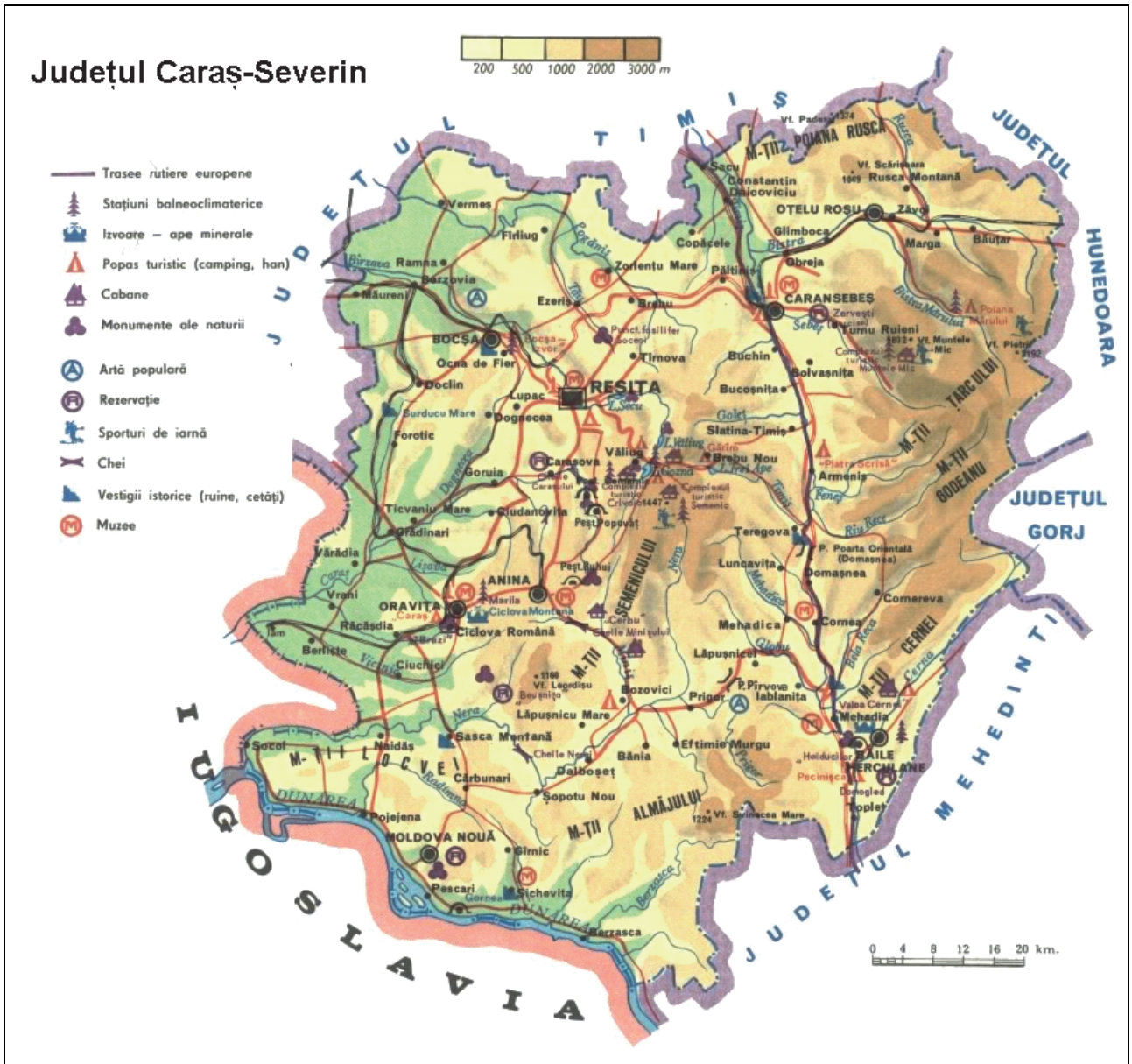
I.

ANALIZA PRELIMINARĂ (DIAGNOSTIC)

Județul Caraș-Severin este situat în partea de sud-vest a României, învecinându-se cu Serbia (la sud-vest) și județele Timiș, Hunedoara, Gorj și Mehedinți. Cu o suprafață totală este de 851.976 ha, ce reprezintă 3,6% din teritoriul național, județul este al treilea ca suprafață în ierarhia județelor țării.

Caraș-Severinul face parte din Regiunea de Vest a României, alături de județele Timiș, Arad și Hunedoara, ocupând peste un sfert din suprafața acesteia.

Figură – Harta județului Caraș-Severin

Limite:
NORD – Vârful Rusca (45º 40'10" latitudine nordică; 22º 26'15" longitudine estică)
SUD – Dealul Căprior (44º 35'20" latitudine nordică; 29º 9'10" longitudine estică)
EST – Vârful Scărișoara (45º 25'10" latitudine nordică; 22º 43'30" longitudine estică)
VEST – localitatea Iam (45º 1'10" latitudine nordică; 21º 21'40" longitudine estică)

Din punct de vedere administrativ, județul Caraș-Severin este alcătuit din 77 unități administrativ-teritoriale (UAT-uri), din care 2 municipii, 6 orașe și 69 de comune.

Conform Legii 351/2001 – Secțiunea a IV-a – Rețeaua de localități, pe teritoriul județului se întâlnesc următoarele tipuri și ranguri de localități:

- Municipii (localități de rang II): Reșița (municipiu de reședință de județ) și Caransebeș.
- Orașe (localități de rang III): Anina, Oravița, Moldova Nouă, Oțelul Roșu și Băile Herculane și Bocșa.
- Sate-reședință de comună (localități de rang III).

Cadrul natural

Caraș-Severin este un județ preponderent montan (peste 65% din suprafață), având și importante zone depresionare (peste 15%), dealuri (aproximativ 11%) și câmpii (7%).

Zona muntoasă este reprezentată de Munții Banatului, Munții Țarcu-Godeanu (cu vârful Gugu, cel mai înalt din Banat – 2.291 m) și Munții Cernei. Altitudinile masivului Țarcu – Godeanu cuprind înălțimi în intervalul 1600-2200 m, în timp ce grupul Semenic, Anina, Almăj, Dognecea, Locvei au înălțimi variind între 600-1400 m. Munții Banatului, cu altitudini medii între 600-800 m, sunt situați aproape în întregimea lor în limitele județului, fiind delimitați de zone joase, care le dau un aspect unitar. Între acestea e situată depresiunea Almăjului, înconjurată de culmi medii. Spre vest zona muntoasă este flancată de un relief deluros: dealurile Oraviței, Doclinului și Sacoș-Zăgujeni. Treapta cea mai joasă de relief o formează Câmpia Timișului cu subunitățile: Câmpia Șipetului, Câmpia Moraviței și Câmpia Carașului.

Județul, prin formele de relief, cât și prin numărul ridicat de fenomene carstice, cu o structură geologică deosebită și cu climă cu nuanțe mediteraneene au determinat menținerea și dezvoltarea unei biodiversități variate de plante și animale protejate.

Județul dispune de o importantă rețea hidrografică (lungimea totală a cursurilor de apă ajunge la aproape 3300 km): Timișul, Carașul, Cerna, Bârzava, Nera și afluenții lor, precum și ai fluviului Dunărea formează principalele artere hidrografice. Dunărea este limita sudică a județului, pe o lungime de peste 60 km, formând un defileu din cele mai impunătoare din Europa, de la confluența cu râul Nera și până în aval de localitatea Cozla. Județul deține un număr ridicat de lacurile antropice (destinate producerii energiei electrice, alimentării cu apă potabilă și uz industrial): Gozna, Văliug și Secu, Grebla și Breazova (pe Bârzava), Trei Ape (pe Timiș), Buhui și Mărghitaș (pe Buhui), Poiana Mărului (pe Bistra

Mărului), Herculane (pe Cerna), Lacul Poiana Ruscă (pe Râul Rece),Tăria (Bozovici), Gura Golumb (pe Miniș), Ponеasca (la Ponеasca), Zervești (pe Sebeș), Lacul Mare și Lacul Mic (la Dognecea), Medreș (pe Izvorul Negru), Oravița Mare și Oravița Mică (la Oravița) etc. Lacurile naturale mai însemnate sunt de natură carstică: Lacul Dracului, și Lacul Ochiul Bei în Munții Aninei. Există, de asemenea, lacuri glaciare (Baia Vulturilor în Munții Semenic, Iezerul, Țarcu, Pietrele Albe în Munții Țarcu) și lacuri carstice subterane formate prin bararea naturală a unor galerii de peșteră (Plopa și Buhui din Munții Aninei). De asemenea, pe teritoriul județului se regăsesc numeroase cascade, precum: Bigăr, Beușnița, Șușara, Sodol, La Văioagă, Șușara etc.

Cadrul strategic (2019-2024)

Nivelul european

În perioada 2014-2020, principalele direcții strategice la nivel european au fost definite în cadrul strategiei EUROPA2020.

EUROPA 2020

Strategia Europa 2020 propune trei priorități care se susțin reciproc[1]:

1. **Creștere inteligentă**: dezvoltarea unei economii bazate pe cunoaștere și inovare;
2. **Creștere durabilă**: promovarea unei economii mai eficiente din punctul de vedere al utilizării resurselor, mai ecologice și mai competitive;
3. **Creștere favorabilă incluziunii**: promovarea unei economii cu o rată ridicată a ocupării forței de muncă, care să asigure coeziunea socială și teritorială.

UE trebuie să definească direcția în care vrea să evolueze până în anul 2020. În acest scop, Comisia Europeană propunea următoarele obiective principale pentru perioada 2014-2020 (5):

1. **Ocuparea forței de muncă**
   a. o rată de ocupare a forței de muncă de 75 % în rândul populației cu vârste cuprinse între 20 și 64 de ani.

[1] Informații detaliate se găsesc în strategia UE Europa 2020 disponibilă online la adresa: http://ec.europa.eu/archives/growthandjobs_2009/pdf/complet_ro.pdf

2. **Cercetare și dezvoltare**
   a. alocarea a 3% din PIB-ul UE pentru cercetare și dezvoltare.
3. **Schimbări climatice și energie (20/20/20)**
   a. reducerea cu 20% a emisiilor de gaze cu efect de seră (sau chiar cu 30%, în condiții favorabile) față de nivelurile înregistrate în 1990.
   b. creșterea ponderii surselor de energie regenerabile până la 20%.
   c. creșterea cu 20% a eficienței energetice.
4. **Educație**
   a. reducerea abandonului școlar la sub 10%.
   b. creșterea la peste 40% a ponderii absolvenților de studii superioare în rândul populației în vârstă de 30-34 de ani.
5. **Sărăcie și excluziune socială**
   a. reducerea cu cel puțin 20 de milioane a numărului persoanelor care suferă sau riscă să sufere de pe urma sărăciei și a excluziunii sociale.

Stat	Rata ocupării forței de muncă (%)	Cercetare și Dezvoltare ca % din PIB	Reducere emisii CO2 (%-1990/tone CO2)	Surse regenerabile de energie (% total consum)	Eficiență energetică – reducerea consumului de energie în MTOE	Părăsirea timpurie a școlii %	Învățământ terțiar %	Reducerea populației expuse riscului sărăciei sau excluziunii sociale în număr de persoane și procente
România (ținte 2020)	**70%**	**2%**	**19%/89**	**24%**	**30.3**	**11,3%**	**26,7%**	**20%**
România (situație faptică)	70.9 (2019)	0.5% (2018)	74.26(2019) (mai redus e mai bine)	23.87% (trend negativ, valoare peste 25 în 2016)	23.53 (2019)	15.3% (2019)	25.8% (2019)	40,7%[1] (2013) – 31.2 (2019)

Urmărind țintele majore asumate și datele la nivelul anului 2019 [2] observăm următoarele:

- România și-a îndeplinit țintele asumate la nivel de ocupare a forței de muncă, zona energetică (parțial; ponderea energiei regenerabile în total cunoaște un trend negativ în ultimii 3 ani, consumul și reducerea emisiilor au cifre peste țintele asumate-pozitiv).
- România are o problemă semnificativă în sfera educației – toate cele trei ținte – investițiile în C&D, abandon școlar și învățământ terțiar au fost ratate – trendul este

[1] În prezent sunt aproape 9 milioane de oameni expuși la sărăcie. Acest număr trebuie redus cu 580.000. Cifrele raportate prin PNR 2015 (22,4%) difere substanțial de cele EUROSTAT unde este raportat pentru anul 2013 că 40,4% din populația României este expusă riscului sărăciei sau excluziunii sociale.

[2] Datele complete se regăsesc la adresa: https://ec.europa.eu/eurostat/web/europe-2020-indicators/europe-2020-strategy/headline-indicators-scoreboard

unul pozitiv în cazul procentului celor care au absolvit o formă de învățământ terțiar (vârsta 30-34 ani), ținta va fi probabil atinsă în următorii 2-3 ani, în schimb, investițiile în cercetare și dezvoltare (CD) au stagnat: 0.55 PIB (2008), 0.49%PIB (2015), 0.5%PIB (2018) – indică o problemă sistemică care va necesita un efort și angajament politic de amploare în următorii 5-10 ani; de asemenea, abandonul școlar rămâne o problemă, trendul este unul pozitiv – o scădere a abandonului școlar de la 19.1% (18-24 ani) în 2015 la 15.1% în 2019 (cifra e similară cu cea din 2008) – însă ritmul de schimbare este redus (ar fi necesari aprox. 5 ani pentru a atinge ținta, pe acest ritm).

Prioritățile comisiei europene 2019-2024

În această secțiune sunt sintetizate principalele direcții strategice la nivelul uniunii Europene așa cum sunt stabilite de către Comisia Europeană (CE), pentru următorii 5 ani. Înainte de a trece în revistă aceste priorități vom prezenta, în sinteză un instrument introdus de Uniunea Europeană pentru a combate efectele negative ale pandemiei provocate de COVID-19 la nivelul statelor membre.

Planul de redresare pentru Europa[1]

Bugetul pe termen lung al UE și **instrumentul NextGenerationEU** (un instrument temporar conceput pentru a stimula redresarea) vor forma cel mai mare pachet de stimulente finanțat din bugetul UE. Un total de **1 800 de miliarde EUR** va susține reconstrucția Europei după criza provocată de COVID-19. O reconstrucție prin care Europa va deveni mai ecologică, mai digitală și mai rezilientă. Noul buget pe termen lung va consolida mecanismele de flexibilitate, pentru a garanta că poate răspunde unor nevoi neprevăzute. A fost proiectat în așa fel încât să răspundă nu numai realităților actuale, ci și incertitudinilor viitoare. Pe 10 noiembrie 2020, Parlamentul European și țările UE au ajuns la un acord în cadrul Consiliului cu privire la următorul buget al UE pe termen lung și la instrumentul NextGenerationEU. Acordul va suplimenta cu 15 miliarde EUR fondurile pentru anumite programe[2] în cadrul bugetului pe termen lung pentru perioada 2021-2027.

[1] Informații preluate de pe pagina CE, online: https://ec.europa.eu/info/strategy/recovery-plan-europe_ro

[2] Este vorba despre următoarele programe: Orizont Europa, Erasmus+, „UE pentru sănătate", Fondul de gestionare integrată a frontierelor, „Drepturi și valori", Europa creativă, InvestEU, Agenția Europeană pentru Poliția de Frontieră și Garda de Coastă, „Ajutor umanitar".

Bugetul UE (2021-2027): elemente cheie

- **Peste 50% din sumă** va sprijini modernizarea prin politici care includ **cercetarea și inovație**, prin intermediul Horizon Europe; **climă echitabilă și tranziții digitale**, prin intermediul **Fondului de tranziție justă** și programul **Europa digitală**; pregătire, recuperare și reziliență, prin **Mecanismul de Redresare și Reziliență**, **RescEU** și un nou program de sănătate, **EU4Health**;
- Politicile tradiționale precum coeziunea și politica agricolă comună vor fi modernizate și vor continua să primească fonduri bugetare semnificative ale UE, cu scopul de a sprijini **tranzițiile ecologice și digitale**;
- **30% din fondurile UE, atât în cadrul NextGenerationEU, cât și în CFM (buget pe termen lung), vor fi cheltuite pentru combaterea schimbărilor climatice**. Pachetul acordă, de asemenea, o atenție specifică protecției biodiversității și integrării de gen;
- Bugetul va dispune de **mecanisme de flexibilitate consolidate pentru a garanta capacitatea acestuia de a răspunde unor nevoi neprevăzute**. Acest lucru face ca bugetul să răspundă nu numai realităților actuale, ci și incertitudinilor de mâine; astfel cum s-a propus în mai 2020 și a fost convenit de liderii UE la 21 iulie 2020, pentru a finanța redresarea, **UE va împrumuta de pe piață în condiții mai avantajoase decât multe state membre și va redistribui sumele împrumutate**;
- O foaie de parcurs clară privind noi resurse proprii care să contribuie la rambursarea împrumuturilor. Comisia va adopta ulterior un **mecanism de ajustare la frontieră a emisiilor de dioxid de carbon** și cu privire la o **taxă digitală, în vederea introducerii acestora până cel târziu la 1 ianuarie 2023**.
- În 2021, **Comisia a revizuit de asemenea sistemul UE de comercializare a certificatelor de emisii și va analiza inclusiv o posibilă extindere a acestuia la transportul aerian și maritim**. Aceasta va propune o resursă proprie bazată pe sistemul de comercializare a certificatelor de emisii. În plus, Comisia va propune noi resurse proprii suplimentare, care ar putea include **o taxă pe tranzacțiile financiare și o contribuție financiară legată de sectorul corporativ sau o nouă bază fiscală comună a societăților**. Comisia va depune toate eforturile pentru a prezenta o propunere până în iunie 2024;
- În ceea ce privește protecția bugetului UE, de acum înainte, UE va dispune, pentru prima dată, de **un mecanism specific pentru protejarea bugetului său împotriva încălcărilor statului de drept**, În același timp, acest mecanism nu va avea efecte negative asupra beneficiarilor finali ai fondurilor UE.

- Programele cheie, inclusiv Erasmus +, EU4Health și Horizon Europe, au fost consolidate cu un total de 15 miliarde EUR (comparativ cu perioada anterioară de programare financiară).

Tabel – Distribuția fondurilor

Domenii	Buget UE termen lung (2021-2027)	NextGenerationEU	Total
Piața unică, inovare și sectorul digital	132,8 miliarde EUR	10,6 miliarde EUR	143,4 miliarde EUR
Coeziune, reziliență și valori	377,8 miliarde EUR	721,9 miliarde EUR	1 099,7 miliarde EUR
Resurse naturale și mediu	356,4 miliarde EUR	17,5 miliarde EUR	373,9 miliarde EUR
Migrație și gestionarea frontierelor	22,7 miliarde EUR	-	22,7 miliarde EUR
Securitate și apărare	13,2 miliarde EUR	-	13,2 miliarde EUR
Vecinătate și întreaga lume	98,4 miliarde EUR	-	98,4 miliarde EUR
Administrația publică europeană	73,1 miliarde EUR	-	73,1 miliarde EUR
TOTAL	**1 074,3 miliarde EUR**	**750 miliarde EUR**	**1 824,3 miliarde EUR**

NextGenerationEU[1]

NextGenerationEU este un **instrument temporar de redresare în valoare de 750 de miliarde EUR, care îi va permite Comisiei să obțină fonduri de pe piața de capital**. Acesta va contribui la repararea daunelor economice și sociale imediate provocate de pandemia de COVID-19. După pandemia de COVID-19, Europa va fi mai verde, mai digitală, mai rezilientă și mai bine pregătită să facă față provocărilor actuale și viitoare.

- Mecanismul de redresare și reziliență: elementul central al Instrumentului NextGenerationEU, cu împrumuturi și granturi în valoare de 672,5 miliarde EUR disponibile pentru sprijinirea reformelor și a investițiilor întreprinse de țările UE. Scopul este de a atenua impactul economic și social al pandemiei de COVID-19 și de a face ca economiile și societățile europene să devină mai durabile, mai reziliente și mai bine pregătite pentru provocările și oportunitățile oferite de tranziția către o economie verde și de tranziția digitală. Statele membre lucrează la planurile lor de redresare și reziliență pentru a accesa fonduri din cadrul Mecanismului de redresare și reziliență.
- Asistența de redresare pentru coeziune și teritoriile Europei (REACT-UE): NextGenerationEU include, de asemenea, 47,5 miliarde EUR pentru REACT-EU. Este vorba despre o nouă inițiativă care continuă și extinde măsurile de răspuns la criză

[1] Informații preluate din comunicatul de presă al CE, 17 septembrie, 2020, online: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/ro/IP_20_1658 și https://ec.europa.eu/info/strategy/recovery-plan-europe_ro

și de remediere a consecințelor crizei prin intermediul Inițiativei pentru investiții ca reacție la coronavirus și al Inițiativei plus pentru investiții ca reacție la coronavirus. Ea va contribui la o redresare ecologică, digitală și robustă a economiei. Fondurile vor fi direcționate către:

- Fondul european de dezvoltare regională (FEDR)
- Fondul social european (FSE)
- Fondul de ajutor european destinat celor mai defavorizate persoane (FEAD) Aceste fonduri suplimentare vor fi puse la dispoziție în perioada 2021-2022 din NextGenerationEU.

- NextGenerationEU va suplimenta în același timp fondurile pentru alte programe sau fonduri europene, cum ar fi Orizont 2020, InvestEU, dezvoltarea rurală sau Fondul pentru o tranziție justă (JTF).

Tabel – Defalcare fonduri NextGenerationEU

Mecanismul de redresare și reziliență (RRF)	672,5 miliarde EUR (din care 360mld. EUR credite)
ReactEU	47,5 miliarde EUR
Orizont Europa	5 miliarde EUR
Programul InvestEU	5,6 miliarde EUR
Dezvoltare rurală	7,5 miliarde EUR
Fondul pentru o tranziție justă (JTF)	10 miliarde EUR
RescEU	1,9 miliarde EUR
TOTAL	**750 miliarde EUR**

Pentru a beneficia de acest mecanism, statele membre ar trebui să prezinte proiecte de planuri de redresare și reziliență în care să descrie agendele naționale de investiții și reforme în conformitate cu obiectivele de politică ale UE menționate mai sus. Planurile de redresare și reziliență ale statelor membre ar trebui să abordeze, de asemenea, provocările în materie de politică economică stabilite în *recomandările specifice fiecărei țări din ultimii ani și, în special, în ciclurile 2019 și 2020*. Planurile ar trebui, de asemenea, să permită statelor membre să își consolideze potențialul de creștere economică, crearea de locuri de muncă și reziliența economică și socială și să facă față tranziției verzi și celei digitale.

Mecanismul de Redresare și Reziliență (672.5 mld. EUR)

Mecanismul de Redresare și Reziliență (MRR) va pune la dispoziția statelor un total de 672,5 miliarde EUR (împrumuturi și subvenții) pentru a sprijini reformele și investițiile întreprinse de statele membre. Scopul este de a atenua impactul economic și social al pandemiei coronavirusului și de a face economiile și societățile europene mai durabile, mai

rezistente și mai bine pregătite pentru provocările și oportunitățile tranzițiilor ecologice și digitale.

Prioritățile UE cu privire la NextGenerationEU și Mecanismul de Redresare și Reziliență (MRR) oferă o oportunitate fără precedent de a accelera redresarea în Europa și de a consolida angajamentul față de tranzițiile duble: **verde și digital**.

Comisia Europeană va evalua planurile naționale în raport cu următoarele obiective:

- **37% din fonduri trebuie alocate pentru investiții și reforme ecologice –** fiecare plan de recuperare și reziliență va trebui să includă minimum 37% din cheltuielile legate de climă. Progresul către alte obiective de mediu este, de asemenea, important, în conformitate cu acordul verde european.
- **20% din fonduri alocate pentru investiții și reforme digitale** – fiecare plan de recuperare și rezistență va trebui să includă cel puțin 20% din cheltuieli pentru a încuraja tranziția digitală. Comisia dezvoltă o metodologie pentru a se asigura că investițiile sunt direcționate atât către infrastructură, cât și către capacitățile digitale.

Accesarea fondurilor din MRR[1]

Statele membre vor pregăti planuri de redresare și reziliență care stabilesc un pachet coerent de reforme și proiecte de investiții publice. Pentru a beneficia de sprijinul facilității, aceste reforme și investiții ar trebui puse în aplicare până în 2026. Planurile ar trebui să abordeze în mod eficient provocările identificate în **Semestrul European**, în special recomandările specifice fiecărei țări adoptate de Consiliu (Raportul de țară, Recomandările Consiliului). Planurile ar trebui să includă, de asemenea, măsuri pentru a aborda provocările și a profita de beneficiile **tranzițiilor ecologice și digitale**.

Se așteaptă ca fiecare plan să contribuie la cele patru dimensiuni prezentate în **Strategia Anuală de Creștere Durabilă 2021**, care a lansat ciclul semestrului european din acest an.

- Sustenabilitatea mediului.
- Productivitate.
- Corectitudine.
- Stabilitate macroeconomică.

[1] Informații preluate de pe pagina CE, online: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/recovery-coronavirus/recovery-and-resilience-facility_ro

Facilitatea este o oportunitate de a crea zone emblematice europene pentru investiții și reforme, cu beneficii tangibile pentru economie și cetățeni din întreaga UE. Acestea ar trebui să abordeze probleme care necesită investiții semnificative pentru a crea locuri de muncă și creștere, și care sunt necesare pentru tranzițiile ecologice și digitale

Pe baza relevanței lor în toate statele membre, a investițiilor de foarte mari dimensiuni necesare și a potențialului acestora de a crea locuri de muncă și creștere economică și de a culege roadele dublei tranziții verzi și digitale, **Comisia încurajează ferm statele membre să includă în planurile lor investiții și reforme în următoarele domenii emblematice**:

1. *Accelerare* – acordarea de întâietate tehnologiilor curate perene și accelerarea dezvoltării și utilizării surselor regenerabile de energie.
2. *Renovare* – îmbunătățirea eficienței energetice a clădirilor publice și private.
3. *Reîncărcare și realimentare* – promovarea unor tehnologii curate, viabile pe termen lung, pentru a accelera utilizarea unor stații de transport, încărcare și realimentare durabile, accesibile și inteligente și pentru a extinde rețeaua de transport public.
4. *Conectare* – introducerea rapidă a serviciilor rapide în bandă largă în toate regiunile și gospodăriile, inclusiv a rețelelor de fibră optică și a rețelelor 5G.
5. *Modernizare* – digitalizarea administrației și a serviciilor publice, inclusiv a sistemelor judiciare și de asistență medicală.
6. *Extindere pe scară largă* – Creșterea capacităților de cloud de date industriale în Europa și dezvoltarea celor mai puternice, de vârf și sustenabile procesoare.
7. *Recalificare și perfecționare* – Adaptarea sistemelor de învățământ pentru a sprijini competențele digitale și educația și formarea profesională pentru toate vârstele.

Punerea în aplicare a mecanismului va fi coordonată de Grupul operativ pentru redresare și reziliență al Comisiei, în strânsă cooperare cu Direcția Generală Afaceri Economice și Financiare.

Comisia va evalua planurile de recuperare și reziliență în raport cu recomandările specifice fiecărei țări. Prin urmare, statele membre sunt încurajate să își prezinte programele naționale de reformă și planurile de redresare și reziliență într-un singur document integrat, care va oferi o imagine de ansamblu asupra reformelor și investițiilor pe care statul membru intenționează să le întreprindă în următorii ani, în conformitate cu obiectivele MRR.

Programul Europa Digitală (Digital Europe) – 2021-2027/ 7.5 mld EUR alocate transformării digitale[1]

Tranziția digitală este un element cheie pentru prosperitatea și reziliența viitoare a Europei. Ca parte a următorului buget pe termen lung al UE (2021-2027) în cadrul exercițiului financiar multianual, CE a propus programul Europa Digitală, care urmărește să accelereze transformarea digitală a Europei. Cu un buget de 7,5 miliarde EUR în prețuri curente, acesta își propune să construiască și să dezvolte capacitățile digitale strategice ale UE și să faciliteze desfășurarea pe scară largă a tehnologiilor digitale, care urmează să fie utilizate de către cetățenii, întreprinderile și administrațiile publice europene.

Europa Digitală va consolida investițiile în următoarele domenii cheie:

- supercomputere/supercalcul
- inteligență artificială
- securitate cibernetică
- abilități digitale avansate
- asigurarea utilizării pe scară largă a tehnologiilor digitale la toate nivelurile economiei și societății.

Programul este configurat pentru a elimina decalajul dintre cercetarea din domeniul tehnologiilor digitale și implementarea acestora și pentru a aduce rezultatele cercetării pe piață, în beneficiul cetățenilor și al întreprinderilor europene, în special al întreprinderilor mici și mijlocii. Investițiile din cadrul programului Europa digitală sprijină dublul obiectiv al Uniunii de realizare a tranziției verzi și a transformării digitale și consolidează reziliența și autonomia strategică deschisă a Uniunii.

Obiectivul pe termen lung este creșterea competitivității Europei și tranziția verde către neutralitate climatică până în 2050 precum și asigurarea suveranității tehnologice la nivel internațional.

Tabel – Alocarea fondurilor în cadrul strategiei Europa Digitală

Domenii prioritare	Obiective urmărite	Alocare financiară
Super Computere/Supercalcul	Dezvoltare și consolidare a super-computerelor la nivel UE și a capacității de procesare a datelor prin achiziția de super-computere (exscale) până în 2022/23 (capabile de calcule de 10 la puterea 18 calcule pe secundă)	**2.2 mld. EUR**
Inteligență artificială	Investiții în dezvoltarea IA și utilizarea IA de către mediul privat și public (administrație)	**2.1 mld. EUR**

[1] Informare oficială CE privind Europa Digitală, online: https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/europe-investing-digital-digital-europe-programme

Domenii prioritare	Obiective urmărite	Alocare financiară
	Crearea unui spațiu european al datelor, asigurarea accesului în mod transparent și sigur la baza de date mari, dezvoltarea infrastructurii cloud într-un mod eficient (verde) energetic Dezvoltarea și sprijinul facilităților și cercetărilor existente în domeniul IA, în special în zona de sănătate și transport și încurajarea cooperării între statele membre	
Securitate Cibernetică	Creșterea securității cibernetice la nivelul statelor membre printr-o coordonare mai bună (instrumente, infrastructură, date) Adoptarea instrumentelor și mecanismelor de securitate cibernetică a nivelul întregii economii UE Dezvoltarea infrastructurii Quantum Communication Infrastructure Creșterea securității rețelelor și sistemelor informatice atât în sfera publică cât și în sectorul privat, la nivelul statelor membre, pentru a asigura un standard uniform de securitate la nivelul întregii uniuni	**1.7 mld. EUR**
Abilități digitale avansate	Dezvoltarea și livrarea de programe și instruiri pentru viitorii experți în domenii cheie precum IA, securitate cibernetică, quantum computing Dezvoltarea de programe de instruire de durată scurtă (upskilling) pentru forța de muncă existentă pentru a ține pasul cu ultimele cerințe la nivelul pieței	**580 mil. EUR**
Utilizarea tehnologiilor digitale pe scară largă (economie, societate)	Sprijin pentru inițiative de adoptare a instrumentelor digitale cu impact ridicat în domenii de interes public major precum: sănătate, Pactul Verde European (mediu/climă), comunități inteligente, sector cultural Dezvoltarea rețelei European Digital Innovation Hubs urmărind crearea unui Hub de Inovație în fiecare regiune UE pentru a ajuta companiile să profite de oportunitățile oferite de digitalizare Sprijinirea inițiativelor de transfer al tehnologiilor digitale în zona SME Adoptarea tehnologiilor digitale de ultimă generație la nivelul sectorului public (exp. blockchain) și creșterea încrederii în procesul de transformare digitală	**1.1 mld. EUR**

Noua strategie a CE pentru acest mandat (2019-2024) identifică 6 mari domenii în care Comisia va investi resurse în următoarea perioadă:

1. Pactul verde european

„Doresc ca Europa să devină primul continent neutru din punct de vedere climatic."[1] Ursula von der Leyen (2019, O uniune mai ambițioasă. Programul meu pentru Europa, p.5)

UE a adoptat obiectivul de a realiza neutralitatea climatică până în 2050, și anume de a reduce la zero emisiile de gaze cu efect de seră (GES). Atât actualul său obiectiv privind clima pentru anul **2030,** de a realiza o reducere cu cel puțin **55 %**[2] **a emisiilor de gaze cu efect de seră,** cât și legislația în domeniul climei, al energiei și al transporturilor au fost adoptate în perspectiva reducerii emisiilor de gaze cu efect de seră cu cel puțin **80 % până**

[1] Political guidelines of the Commission 2019-2024, iulie 2019, disponibil online: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024_en

[2] Modificat septembrie 2020 de la 40%, ținta anterioară

în 2050. Ambițiile actuale în domeniul climei pentru 2030, care înglobează atât obiectivul, cât și legislația, riscă, prin urmare, să incite factorii de decizie, investitorii și cetățenii să ia decizii care ar putea fixa tendințe în materie de emisii ale UE care nu sunt consecvente cu realizarea neutralității climatice până în 2050.

> **Țintă**: reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră cu 55 % până în 2030, în comparație cu 1990 (ținta anterioară viza o reducere de 40%, obiectivul actual e semnificativ mai ambițios) => **neutralitate climatică până în 2050.**

În acest sens CE a elaborat Pactul Verde European[1] „o nouă strategie de creștere care are drept scop transformarea UE într-o societate echitabilă și prosperă, cu o economie modernă, competitivă și eficientă din punctul de vedere al utilizării resurselor, în care să nu existe emisii nete de gaze cu efect de seră în 2050 și în care creșterea economică să fie decuplată de utilizarea resurselor" (p.1)

Noua propunere îndeplinește angajamentul luat de a prezenta un plan cuprinzător pentru a crește obiectivul Uniunii Europene pentru 2030 la 55% într-un mod responsabil. De asemenea, este în conformitate cu obiectivul Acordului de la Paris de a menține creșterea temperaturii globale la mult sub 2°C și de a continua eforturile de menținere a acesteia la 1,5° C.

Pactul Verde European oferă un plan de acțiune menit:

- să stimuleze utilizarea eficientă a resurselor prin trecerea la o economie circulară, mai curată,
- să refacă biodiversitatea și să reducă poluarea.

Planul creionează investițiile necesare și instrumentele de finanțare disponibile. În același timp, arată cum se poate asigura o tranziție justă și incluzivă. UE vrea să devină neutră din punctul de vedere al impactului asupra climei până în 2050. Pentru a transforma acest angajament politic în obligație juridică, a fost propusă o Lege Europeană a Climei.

Sunt necesare acțiuni în toate sectoarele economiei, inclusiv:

- investiții în tehnologii ecologice,
- sprijin pentru inovare în sectorul industrial,
- introducerea unor forme de transport privat și public mai puțin poluante, mai ieftine și mai sănătoase,
- decarbonizarea sectorului energetic,

[1] Disponibil online: link: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:52019DC0640&from=EN

- îmbunătățirea eficienței energetice a clădirilor,
- colaborarea cu partenerii internaționali pentru îmbunătățirea standardelor de mediu la nivel mondial.

Legea Europeană a Climei stabilește un cadru pentru reducerea ireversibilă și progresivă a emisiilor de gaze cu efect de seră și pentru sporirea absorbțiilor cu ajutorul absorbanților naturali sau de altă natură în Uniune.

Obiectivul de atingere a neutralității climatice[1][2]**:**

1. Cel târziu până în 2050 trebuie să se asigure un echilibru între emisiile și absorbțiile de gaze cu efect de seră care sunt reglementate în dreptul Uniunii, astfel încât să se ajungă la zero emisii nete până la acea dată.

2. Instituțiile relevante ale Uniunii și statele membre trebuie să adopte măsurile necesare la nivelul Uniunii, respectiv la nivel național, pentru a permite atingerea colectivă a obiectivului neutralității climatice prevăzut la alineatul (1), ținând seama de importanța promovării echității și a solidarității între statele membre.

3. Noul obiectiv stabilit în septembrie 2020 presupune reducere a emisiilor cu **50-55 % în comparație cu 1990** și atingerea neutralității climatice (emisii zero) până în 2050.

Mecanismul European pentru o Tranziție Justă

UE va oferi sprijin financiar și asistență tehnică pentru a-i ajuta pe cei mai afectați de trecerea la economia verde. Pentru aceasta, a creat așa-numitul Mecanism pentru o tranziție justă. Mecanismul pentru o tranziție justă este un instrument-cheie creat pentru a se asigura că tranziția către o economie neutră din punct de vedere climatic are loc în mod echitabil și că nimeni nu este lăsat în urmă. El asigură un sprijin specific menit să ajute la mobilizarea a cel puțin 100 de miliarde de euro în perioada 2021–2027 pentru cele mai afectate regiuni, cu scopul de a atenua impactul socioeconomic al tranziției.

Investițiile vor merge spre trei instrumente:

1) **Fondul pentru tranziție justă**[3] **(JTF)** – Fondul de tranziție justă este primul pilon al mecanismului de tranziție justă. Fondul cuprinde **40 de miliarde de euro**. Această sumă corespunde unor resurse financiare noi menite a sprijini țările UE în tranziția lor, din care 10 miliarde EUR ar trebui să provină din credite bugetare, în timp ce resursele suplimentare

[1] Legea Europeană a Climei, art. 2, online: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020PC0080&from=EN

[2] Comisia Europeană, Planul climatic pentru 2030, online: https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/eu-climate-action/docs/com_2030_ctp_en.pdf

[3] Fondul pentru o tranziție justă, online: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal/actions-being-taken-eu/just-transition-mechanism/just-transition-funding-sources_en

rămase de 40 miliarde EUR, care acoperă perioada 2021-2024, vor constitui alocări externe veniturile provenite din Instrumentul European de Redresare[1]. Pentru a debloca finanțarea din partea JTF, țările UE vor trebui să completeze suma primită de la acest fond, pentru cota finanțată de la bugetul Uniunii (10 miliarde EUR) cu 1,5 până la 3 EUR din resursele lor din Fondul European de Dezvoltare regională (FEDER) și Fondul Social European Plus (FSE +). Aceste cheltuieli din bugetul UE vor fi completate prin cofinanțare națională conform politicii de coeziune a UE. În acest fel, capacitatea globală de finanțare a JTF depășește 89 miliarde EUR și poate ajunge la 107 miliarde EUR. Fondul va sprijini diversificarea economică și reconversia teritoriilor în cauză. Acest lucru înseamnă sprijinirea investițiilor productive în întreprinderile mici și mijlocii, crearea de noi firme, cercetare și inovare, reabilitarea mediului, energie curată, recalificarea și recalificarea lucrătorilor, asistență în căutarea unui loc de muncă și includerea activă a programelor de solicitare a locurilor de muncă, precum și transformarea instalațiilor existente cu consum intensiv de carbon atunci când aceste investiții conduc la reduceri substanțiale de emisii și la protecția locurilor de muncă.

2) **InvestEU**[2] **–** al doilea instrument din cadrul Mecanismului European pentru o Tranziție Justă. O parte din finanțare în cadrul InvestEU, corespunzătoare a 1,8 miliarde EUR, se va concentra exclusiv pe obiective de tranziție. InvestEU nu va sprijini doar investițiile în proiecte în teritorii doar de tranziție (regiuni care au un plan de tranziție aprobat în conformitate cu regulile Fondului de tranziție justă), ci și în alte regiuni, cu condiția să beneficieze de teritoriile de tranziție echitabile. În mod similar, InvestEU va sprijini investițiile într-o gamă mai largă de proiecte în comparație cu Fondul de Tranziție Justă, cum ar fi proiectele pentru infrastructura energetică și de transport, inclusiv infrastructura de gaze și încălzirea centralizată, dar și proiectele de decarbonizare, diversificarea economică și infrastructura socială. Utilizarea finală a InvestEU va rămâne bazată pe cerere și va depinde de depunerile de proiecte și de capacitatea regiunilor în cauză.

3) **Instrument de împrumut prin Banca european de Investiții** (BEI)[3] – cu o contribuție de la bugetul UE de 1,5 miliarde EUR, facilitatea de împrumut din sectorul public va permite BEI să împrumute 10 miliarde EUR, care la rândul său se așteaptă să mobilizeze între 25 și 30 miliarde EUR investiții publice care să susțină obiective de tranziție

[1] Decizia CE, online: https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/health/coronavirus-response/recovery-plan-europe_en

[2] InvestEU, platforma online: https://europa.eu/investeu/home_en

[3] Comunicare CE, online: https://www.eib.org/en/press/all/2020-130-commission-proposes-a-public-loan-facility-to-support-green-investments-together-with-the-eib

doar în perioada 2021-2027. Aceste împrumuturi ar oferi **entităților din sectorul public** resurse pentru a pune în aplicare **măsuri care să faciliteze tranziția către neutralitatea climatică**. Investițiile sprijinite vor varia de la infrastructura energetică și de transport, rețelele de termoficare, măsurile de eficiență energetică, inclusiv renovarea clădirilor, precum și infrastructura socială.

În timp ce Fondul de tranziție justă va oferi finanțare în principal sub formă de subvenții, celelalte două fluxuri de finanțare planificate ca parte a mecanismului de tranziție justă (schema InvestEU și facilitatea de împrumut din sectorul public al BEI) vor stimula investițiile publice și private prin susținerea proiectelor de investiții financiare. parteneri precum BEI.

Domenii de acțiune

1. **Biodiversitate – Strategia UE privind Biodiversitatea (2030)** este un plan pe termen lung pentru conservarea naturii și inversarea degradării ecosistemelor. Este un pilon fundamental al Acordului Verde European și al conducerii UE. Acestea sunt câteva dintre obiectivele principale ale strategiei: (1) Transformarea a cel puțin 30% din suprafața Pământului și a 30% din ape în zone protejate eficient; (2) Restabilirea ecosistemelor degradate ale țărilor UE și reducerea presiunii asupra biodiversității; (3) Aducerea schimbării transformatoare pentru a îmbunătăți guvernanța biodiversității și a se asigura că statele membre își traduc angajamentele în politici naționale. Ca și ținte, Strategia UE pentru Biodiversitate își propune până în 2030[1]:

- Să protejeze în mod legal cel puțin **30 % din suprafața terestră a UE și 30 % din zona maritimă a UE** și să integreze coridoare ecologice în cadrul unei veritabile rețele transeuropene pentru natură.
- Să protejeze cu strictețe cel puțin **o treime** din zonele protejate ale UE, inclusiv toate pădurile primare și seculare care mai există în UE.
- Să gestioneze în mod eficace toate zonele protejate, prin **definirea unor obiective și măsuri de conservare clare** și prin monitorizarea adecvată a acestora

2. Agricultură durabilă – prin Politica Agricolă Comună[2] **(CAP)** CE urmărește alinierea politicilor agricole cu țintele stabilite în cadrul Pactului Verde European. Noile

[1] Strategia UE privind Biodiversitatea 2030, online: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0380&from=EN, și https://ec.europa.eu/commission/presscorner/api/files/document/print/ro/qanda_20_886/QANDA_20_886_RO.pdf

[2] https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/sustainability/sustainable-cap_ro#documents

politici europene în domeniul agriculturii vor fi ghidate de principiul sustenabilității: sustenabilitate socială, sustenabilitate economică și sustenabilitate a mediului înconjurător.

3. Energie curată – decarbonizarea sistemului energetic al UE este esențială pentru atingerea obiectivelor din domeniul climei. Principii cheie: (1) acordarea unui statut prioritar eficienței energetice și dezvoltarea unui sector energetic bazat în mare parte pe surse regenerabile; (2) aprovizionarea UE cu energie sigură și la prețuri accesibile; (3) o piață a energiei a UE pe deplin integrată, interconectată și digitalizată;

4. **Industrie durabilă** – realizarea obiectivelor UE din domeniul climei și mediului necesită o nouă politică industrială, bazată pe economia circulară. Politica UE va urmări utilizarea de modalități de a asigura cicluri de producție mai durabile, care respectă mai mult mediul înconjurător. Strategia Industrială a UE[1] urmărește trei obiective majore: (1) o industrie competitivă și de vârf pe plan mondial; (2) o industrie neutră climatic; (3) o industrie care să contureze viitorul digital al Europei.

5. Clădiri & renovare[2] **–** investiții în creșterea eficienței energetice a clădirilor, adoptarea unor instrumente de taxare diferențiată care să favorizeze clădirile verzi/eficiente energetic.

6. Mobilitate durabilă[3] – Europa trebuie să își reducă mai mult și mai repede emisiile generate de transporturi. Transporturile sunt responsabile de un sfert din emisiile de gaze cu efect de seră din Uniune, iar acestea continuă să crească. Pactul ecologic vizează reducerea cu 90% a acestor emisii până în 2050.

7. Eliminarea poluării – apă, aer și sol curate, utilizarea de produse chimice neutre mediului, industria mare devine neutră cu mediul înconjurător. UE își propune să fie neutră din punct de vedere climatic până în 2050 printr-o economie cu emisii zero de gaze cu efect de seră. Acest obiectiv se află în centrul Pactului Verde European și în conformitate cu angajamentul UE față de acțiunea globală în domeniul climei în temeiul Acordului de la Paris.

2. O Europă pregătită pentru era digitală

„Tehnologia digitală ne transformă viața. Scopul strategiei digitale a UE este ca această transformare să fie în avantajul cetățenilor și întreprinderilor și să contribuie, în același timp, la crearea unei Europe neutre din punct de vedere climatic până în 2050.

[1] Online: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?qid=1593086905382&uri=CELEX%3A52020DC0102
[2] Online: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/api/files/attachment/859198/Building_and_Renovating_en.pdf.pdf
[3] Online: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/api/files/attachment/859484/Sustainable_mobility_ro.pdf.pdf

Comisia este hotărâtă să transforme această perioadă în „deceniul digital" al Europei. Uniunea trebuie să își consolideze suveranitatea digitală și să-și stabilească propriile standarde în loc să le urmeze pe ale altora, cu un accent clar pe date, tehnologie și infrastructură."[1]

Strategia Digitală Europeană[2][3] se axează pe 3 piloni, pentru a garanta că Europa profită de oportunitățile sectorului și le oferă cetățenilor, întreprinderilor și guvernelor control asupra transformării digitale și *devine astfel un jucător important pe plan internațional.*

1. **Tehnologia în serviciul cetățenilor –** dezvoltarea, implementarea și adoptarea tehnologiei care va produce o diferență reală în viața de zi cu zi a oamenilor, contribuie la competitivitatea economică și utilizează tehnologiile într-un mod care respectă valorile europene.

- **Strategia Europeană pentru Date**[4] – va ajuta UE să devină lider într-o societate bazată pe date. Prin crearea unei piețe unice în acest domeniu, datelor vor putea circula liber pe teritoriul UE și în toate sectoarele în beneficiul întreprinderilor, al cercetătorilor, al publicului și al administrațiilor publice. Cetățenii, întreprinderile și organizațiile ar trebui să fie în măsură să ia decizii mai bune pe baza informațiilor rezultate din datele fără caracter personal, care ar trebui să fie puse la dispoziția tuturor

UE creează o piață unică a datelor:

- datele pot circula în cadrul UE și între sectoare, în beneficiul tuturor;
- normele europene, în special cele referitoare la confidențialitatea și protecția datelor, precum și dreptul concurenței, sunt respectate pe deplin;
- normele privind accesul la date și utilizarea datelor sunt corecte, practice și clare;

UE devine o economie bazată pe date atractivă, sigură și dinamică prin:

- stabilirea unor norme clare și echitabile privind accesul la date și reutilizarea acestora;
- investiții în noua generație de instrumente și infrastructuri de stocare și prelucrare a datelor;

[1] O Europă pregătită pentru era digitală, online: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age_ro

[2] Shaping Europe's Digital Future, online: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/communication-shaping-europes-digital-future-feb2020_en_4.pdf

[3] Varianta inițială a strategiei, 2018, online: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/strategy/decision-making_process/documents/ec_digitalstrategy_en.pdf

[4] O strategie europeană privind datele, online: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0066&from=RO

- unirea forțelor în favoarea capacității europene din domeniul tehnologiei cloud;
- punerea în comun a datelor europene din sectoarele cheie, utilizând spații de date comune și interoperabile;
- punerea la dispoziția utilizatorilor de drepturi, instrumente și competențe pentru a putea păstra controlul deplin asupra datelor lor.

- **Platforme online**[1] – ca parte a Strategiei Digitale Europene, Comisia Europeană a anunțat un pachet al Legii Serviciilor Digitale (Digital Service Act[2]) pentru a consolida piața unică a serviciilor digitale și a încuraja inovația și competitivitatea mediului online european. CE încurajează un mediu online bazat pe încredere, legalitate și inovare. Principiile directoare ale politicii CE cu privire la platformare online sunt: (1) un mediu echitabil pentru servicii digitale comparabile; (2) un comportament responsabil al platformelor online pentru a proteja valorile umane de bază; (3) promovarea încrederii, transparența și asigurarea unui tratament echitabil și corect în mediul online; (4) promovarea economiei bazată pe dat prin piețe deschise, libere, nediscriminatorii.

Competențe digitale – Comisia Europeană promovează diverse inițiative care vizează (1) creșterea formării în competențe digitale pentru forța de muncă și pentru consumatori; (2) modernizarea educației în întreaga UE; (3) valorificarea tehnologiilor digitale pentru învățare și pentru recunoașterea și validarea abilităților; (4) anticiparea și analizarea nevoilor de dezvoltare la nivel de competențe. **Politici curente:**

- **Agenda Europeană pentru Competențe** (**European Skills Agenda**[3]) subliniază importanța învățării pe tot parcursul vieții, stabilește obiective pentru competențele pentru locuri de muncă în tranzițiile digitale și verzi și mobilizează companiile, partenerii sociali și organizațiile să ia măsuri semnificative pentru a facilita această tranziție.
- **Planul de Acțiune privind Educația Digitală (Digital Education Action Plan)**[4] **2021-2027 – o**biectivul planului de acțiune în domeniul educației digitale (2021-2027) este adaptarea educației și formării profesionale la era digitală. Solicită statelor membre și părților interesate să colaboreze pentru a asigura o educație digitală de

[1] Inițiativele CE în sfera platformelor online, online: https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/policies/online-platforms

[2] https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/digital-services-act-package

[3] Agenda Europeană pentru Competențe, online: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/api/files/document/print/en/ip_20_1196/IP_20_1196_EN.pdf

[4] Planul de Acțiune privind Educația Digitală, online: https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/document-library-docs/deap-communication-sept2020_en.pdf

înaltă calitate, inclusivă și accesibilă la nivelul UE. Planul de acțiune are **două priorități strategice: (1)** Dezvoltarea unui ecosistem de educație digitală performant, sprijinind, de exemplu, conectivitatea Gigabit a școlilor și planurile de transformare digitală la toate nivelurile de educație și formare. (2) **Îmbunătățirea abilităților și competențelor digitale**, de exemplu, prin elaborarea de linii directoare pentru profesori pentru a încuraja alfabetizarea digitală și reducerea dezinformării, dezvoltării avansate a competențelor digitale prin stagii de oportunitate digitală.

- **Securitate cibernetică** – Strategia UE de Securitate pentru perioada 2020-2025, urmează Agendei Europene privind Securitatea (2015-2020), se concentrează pe domenii prioritare în care UE poate aduce valoare pentru a sprijini statele membre în promovarea securității pentru toți cei care trăiesc în Europa, inclusiv în domeniul securității cibernetice. Până la sfârșitul anului 2020, Comisia intenționează, printre altele, să finalizeze revizuirea Directivei privind **rețelele și sistemele informaționale**, să propună idei pentru o **unitate cibernetică comună** și să adopte **o nouă strategie de securitate cibernetică**.
- **Inteligență Artificială** [1] – datele și inteligența artificială (IA) pot contribui la soluționarea multora dintre problemele societății noastre, de la sănătate la agricultură și de la securitate la industria producătoare. Acest lucru poate fi realizat numai dacă tehnologia se dezvoltă și se utilizează în așa fel încât să câștige încrederea oamenilor. Prin urmare, un cadru strategic al UE întemeiat pe valori fundamentale le va oferi cetățenilor încrederea necesară pentru a accepta soluții bazate pe IA, încurajând, totodată, întreprinderile să dezvolte astfel de soluții. Acțiunile CE se vor axa pe: (1) **Promovarea excelenței în domeniul IA** și (2) **Consolidarea încrederii în tehnologii IA.**
- **Conectivitate –** conectivitatea avansată este elementul fundamental al transformării digitale și facilitează un viitor durabil. Rețelele fixe și wireless contribuie în mod semnificativ la furnizarea de servicii accesibile și accesibile și la reducerea decalajului digital. **5G**: recomandarea CE privind conectivitatea, publicată în septembrie 2020[2], invită statele membre să colaboreze pentru a dezvolta și a conveni asupra celor mai

[1] Online: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/excellence-trust-artificial-intelligence_ro
[2] Online: https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/commission-recommendation-common-union-toolbox-reducing-cost-deploying-very-high-capacity

bune practici, pentru a accelera lansarea rețelelor 5G și a fibrelor. **Codul European al Comunicațiilor Electronice (EECC) și regulamentul BEREC** au intrat în vigoare la 20 decembrie 2018. Codul stabilește reguli și obiective comune la nivelul UE cu privire la modul în care ar trebui reglementată industria telecomunicațiilor, promovând investițiile și concurența. Se aplică furnizorilor de rețele și servicii și definește modul în care acestea pot fi reglementate de autoritățile naționale de reglementare. Acesta actualizează regulile, pentru a ține seama de evoluțiile tehnologice (utilizarea mai mult a internetului, telefonie mai puțin tradițională) și pentru a proteja consumatorul. Alte politici importante în domeniul conectivității: **WiFi4EU initiative** (finanțare municipalități pentru instalarea de echipament wi-fi în spații publice <15.000 EUR), **Connecting Europe Facility (CEF)** (granturi pentru investiții în infrastructura telecom)

- **Calcul de înaltă performanță** – calculul de înaltă performanță (HPC), cunoscut și sub numele de supercomputing, se referă la sistemele de calcul cu o putere de calcul extrem de mare care sunt capabile să rezolve probleme extrem de complexe și exigente. În era digitală, HPC se află la baza progreselor majore și a inovației și o resursă strategică pentru viitorul Europei. În septembrie 2018, Consiliul European a adoptat Regulamentul (UE) 2018/1488 de instituire a întreprinderii comune europene de înaltă performanță (EuroHPC JU). EuroHPC își propune să reunească resursele din UE și 32 de țări participante pentru a construi în Europa o infrastructură de supercomputere și date de nivel mondial și pentru a dezvolta un ecosistem HPC competitiv în tehnologiile și aplicațiile relevante. De la crearea sa, EuroHPC JU a crescut substanțial investițiile globale în HPC la nivel european și a început să restabilească poziția Europei ca o putere HPC de frunte la nivel global. Comisia Europeană a propus un nou regulament (2020) care să îl înlocuiască pe cel actual și să se bazeze pe realizările inițiale ale JC EuroHPC. Acesta stabilește o misiune ambițioasă și un nou buget de 8 miliarde EUR pentru perioada 2021-2033.

O economie digitală echitabilă și competitivă – o piață unică fără fricțiuni, în care companiile de toate dimensiunile și din orice sector pot concura în condiții egale și pot dezvolta, comercializa și utiliza tehnologii digitale, produse și servicii la o scară care le sporește productivitatea și competitivitatea globală, iar consumatorii pot avea încredere că drepturile lor sunt respectate.

Strategia digitală a UE:

- va facilita accesul la finanțare și extinderea comunității extrem de dinamice pe care o formează startup-urile și IMM-urile inovatoare și cu creștere rapidă;
- va consolida responsabilitatea platformelor online, propunând un act legislativ privind serviciile digitale și clarificând normele privind serviciile online;
- se va asigura că normele UE sunt adecvate pentru economia digitală;
- va asigura concurența loială pentru toate întreprinderile din Europa;
- va spori accesul la date de înaltă calitate garantând, totodată, protecția datelor personale și sensibile.

La nivel de date, **Strategia Europeană pentru Date**[1] și **Cartea Albă privind Inteligența Artificială**[2] sunt primele elemente ale noii strategii digitale a Comisiei. Ambele se concentrează pe nevoia de a pune oamenii pe primul loc în dezvoltarea tehnologiei, precum și pe necesitatea de a apăra și promova valorile și drepturile europene în modul în care proiectăm, realizăm și implementăm tehnologia în economia reală. Strategia europeană pentru date vizează crearea unei piețe unice pentru date care să asigure competitivitatea globală a Europei și suveranitatea datelor. Spațiile comune de date europene vor asigura că mai multe date devin disponibile pentru utilizare în economie și societate, păstrând în același timp companiile și persoanele care generează datele sub control.

Inițiativa Startup Scaleup – Startup Europe este o inițiativă a Comisiei Europene de a conecta startup-uri de înaltă tehnologie, scale-up-uri, investitori, acceleratori, rețele corporative, universități și mass-media. Inițiativa este susținută de un portofoliu de proiecte și acțiuni politice finanțate de UE, cum ar fi UE Startup Nation, Innovation Radar[3] și Digital Innovation and Scale-up Initiative (DISC)[4]. Acestea sunt aliniate cu Strategia pentru IMM-uri a Comisiei Europene[5], lansată la 10 martie 2020.

Indexul Digital al Economiei și Societății (Digital Economy and Society Index – DESI)[6] este un indice compozit care rezumă indicatorii relevanți privind performanța digitală a Europei și urmărește evoluția statelor membre ale UE în materie de competitivitate digitală.

---

[1] Strategia Europeană pentru Date, online: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0066&from=EN

[2] WHITE PAPER On Artificial Intelligence - A European approach to excellence and trust, online: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/commission-white-paper-artificial-intelligence-feb2020_en.pdf

[3] https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/innovation-radar

[4] https://ec.europa.eu/newsroom/dae/document.cfm?doc_id=62486

[5] SME Strategy EU, online: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/communication-sme-strategy-march-2020_en.pdf

[6] https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/desi

2. O societate digitală deschisă, democratică și durabilă – un mediu de încredere în care cetățenii sunt împuterniciți în modul în care acționează și interacționează, precum și cu datele pe care le furnizează atât online, cât și offline. O modalitate europeană de transformare digitală care îmbunătățește valorile noastre democratice, respectă drepturile noastre fundamentale și contribuie la o economie durabilă, neutră din punct de vedere climatic și eficientă din punct de vedere al resurselor.

Strategia digitală a UE:

- va folosi tehnologia pentru a ajuta Europa să devină neutră din punct de vedere climatic până în 2050;
- va reduce emisiile de dioxid de carbon ale sectorului digital;
- le va da cetățenilor mai multe posibilități de a-și controla și de a-și proteja mai bine datele;
- va crea un „spațiu european al datelor medicale" pentru a susține cercetarea, diagnosticarea și tratarea atent orientate;
- va combate dezinformarea online și va promova un conținut media diversificat și de încredere.

Domeniile prioritare de acțiune vizează: **dezinformarea** (Codul de Bune Practici privind Dezinformarea[1]) este primul set de standarde de auto-reglementare la nivel mondial care combate dezinformarea semnat voluntar de platforme online, rețele sociale și industria publicitară în octombrie 2018. Printre semnatari se numără Facebook, Twitter, Mozilla, Google și asociații din industria publicitară. Microsoft a semnat Codul de bună practică în mai 2019. TikTok s-a alăturat în iunie 2020; **cultură media și digitală** (CE dezvoltă în prezent legislație necesară pentru crearea unei piețe unice digitale a conținutului și promovarea libertății și pluralismului mass-media în Europa); **e-trust &e-privacy** (Directiva privind Confidențialitatea Electronică și Regulamentul General privind Protecția Datelor oferă cadrul legal pentru a asigura confidențialitatea digitală pentru cetățenii UE. Comisia Europeană a revizuit directiva pentru a o alinia la noile norme de protecție a datelor); **e-sănătate, e-guvernare** (inițiativa – Digital Transformation of Health and Care in the Digital Single Market); **smart cities & smart living** (The European Innovation Partnership on Smart Cities and Communities (EIP-SCC)); **internet sigur** (European strategy for better internet

[1] Code of Practice on Disinformation, online: https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/code-practice-disinformation

for Children)[1]; femei și ITC (participarea crescută a femeilor în sectorul tehnologic va stimula economia și va permite participarea lor deplină în societate.

Prin implementarea Strategiei Digitale, **UE își propune să stabilească standarde globale pentru tehnologiile emergente și să rămână cea mai deschisă regiune pentru comerț și investiții din lume**, cu condiția ca oricine vine să facă afaceri aici să accepte și să respecte regulile noastre.

Uniunea Europeană dorește:

- să devină un exemplu de urmat la nivel global în domeniul economiei digitale
- să sprijine digitalizarea economiilor în curs de dezvoltare
- să elaboreze standarde digitale pe care să le promoveze la nivel internațional.

3. O economie în serviciul cetățenilor

Pe plan economic, UE urmărește două elemente cheie: susținerea echității sociale în paralel cu creșterea prosperității economice. Cetățenii și întreprinderile din UE nu pot prospera decât dacă economia îi susține.

„Economia socială de piață a UE este unică. Ea le permite economiilor să se dezvolte și să reducă sărăcia și inegalitatea. Când Europa este stabilă, economia poate răspunde pe deplin nevoilor cetățenilor UE. În acest sens, este esențial ca întreprinderile mici și mijlocii, care formează coloana vertebrală a economiei UE, să se dezvolte și mai mult, cu ajutorul nostru. De asemenea, este esențial să se finalizeze uniunea piețelor de capital și să se aprofundeze uniunea economică și monetară."

Domenii de acțiune

1. **Uniune economică și monetară mai profundă** – continuarea eforturilor pentru o uniune economică, financiară, fiscal bugetară, uniune politică, pilonul european al drepturilor sociale. În uniunea economică și monetară (UEM), politicile economice ale statelor membre sunt coordonate astfel încât:

a) să permită țărilor din UE să facă față unor eventuale noi crize, prin reforme economice și sociale și politici fiscal-bugetare responsabile;
b) să se încurajeze investițiile și competitivitatea;
c) să se creeze/ocupe mai multe locuri de muncă și să se determine creșterea nivelului de trai.

[1] https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/european-strategy-deliver-better-internet-our-children

2. **Piață unică mai echitabilă** – utilizarea întregului potențial oferit de piața unică europeană, uniunea piețelor de capital, plan de impozitare echitabilă a întreprinderilor europene, mobilitatea forței de muncă. „Piața unică este una dintre cele mai importante realizări ale Europei și cel mai bun atu al acesteia în contextul globalizării crescânde. Ea constituie un factor motor pentru construirea unei economii mai puternice și mai echitabile a UE. Datorită faptului că permite persoanelor, bunurilor, serviciilor și capitalului să circule mai liber, piața unică deschide noi oportunități pentru cetățeni, lucrători, întreprinderi și consumatori – creând locurile de muncă și creșterea de care Europa are mare nevoie. Piețele de capital mai integrate și mai profunde vor canaliza mai multe fonduri către companii, în special către IMM-uri, și către proiecte de infrastructură. O mai bună mobilitate a lucrătorilor va permite o echilibrare a cererii și ofertei pe piața muncii. Iar combaterea evaziunii fiscale și a fraudei fiscale va asigura faptul că toată lumea contribuie în mod echitabil."

Principalele direcții de acțiune vizează[1]: **strategia privind piața unică**, **uniunea piețelor de capital** (reducerea fragmentării piețelor financiare, diversificarea surselor de finanțare, consolidarea fluxurilor transfrontaliere de capital și îmbunătățirea accesului la finanțare al întreprinderilor, în special al IMM-urilor), **planul de acțiune privind impozitarea echitabilă a IMM-urilor, mobilitatea forței de muncă.**

3. **Locuri de muncă, creștere economică și investiții – în** privința **locurilor de muncă,** CE a adoptat mai multe inițiative pentru a contribui la angajarea persoanelor. Printre acestea: **Garanția pentru Tineri** (Youth Guarantee[2] – persoanele sub 25 ani din UE beneficiază de educație, instruire, locuri de muncă de calitate), **Inițiativa pentru ocuparea forței de muncă pentru tineri** (Youth Employment Initiative)[3], **Recomandarea privind șomajul pe termen lung**[4] și **Agenda Europeană pentru Competențe** (European Skills Agenda[5])

4. **Semestrul European** – Semestrul european oferă un cadru pentru coordonarea politicilor economice din întreaga Uniune Europeană. El permite țărilor din UE să discute planurile lor economice și bugetare și să monitorizeze progresele în anumite momente din cursul unui an.

---

[1] Priorități UE piața internă, online: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/economy-works-people/internal-market_ro

[2] Online: https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1079

[3] Online: https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1176

[4] Online: https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1205&langId=en

[5] Agenda Europeană pentru Competențe, online: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/api/files/document/print/en/ip_20_1196/IP_20_1196_EN.pdf

4. O Europă mai puternică pe scena internațională

„Comisia Europeană promovează multilateralismul și o ordine globală bazată pe norme, în cadrul căreia UE să joace un rol mai activ și să aibă o voce mai puternică. Pentru consolidarea rolului UE ca lider mondial, avem nevoie de o agendă comercială solidă, deschisă și echitabilă, care să facă Europa un loc atractiv pentru întreprinderi și să asigure, în același timp, cele mai înalte standarde în materie de protecție a climei, a mediului și a forței de muncă. Poziția de lider presupune o cooperare strânsă cu partenerii și cu țările învecinate. În acest sens, va fi lansată o strategie amplă pentru Africa și se va reafirma perspectiva europeană a țărilor din Balcanii de Vest. Comisia urmărește ca toate acțiunile sale externe – de la ajutorul pentru dezvoltare la politica externă și de securitate comună – să fie bine coordonate, astfel încât Europa să aibă o voce mai puternică și mai unită.”[1]

Domenii de acțiune (7)

1. Politica externă[2]

UE menține relații diplomatice cu aproape toate țările din lume. A încheiat parteneriate strategice cu principalii actori internaționali, colaborează intens cu țările emergente și a semnat acorduri bilaterale de asociere cu mai multe țări vecine. **Politici regionale**: Black Sea Synergy, Eastern Partnership, EU Arctic Policy, EU facilitated dialogue: Belgrade – Pristina relations, European Economic Area (EEA), European Neighbourhood Policy (ENP), Middle East Peace Process, Northern Dimension.

2. Politica europeană de vecinătate[3]

Politica europeană de vecinătate (PEV) are scopul de a stabiliza regiunea din punct de vedere politic, economic și al securității. Stabilitatea UE se bazează pe democrație, respectarea drepturilor omului și statul de drept, valori universale pentru care PEV va continua să pledeze.

Politica europeană de vecinătate (PEV) guvernează relațiile UE cu 16 dintre cei mai apropiați vecini estici și sudici ai UE[4]. PEV a fost lansată în 2003 și dezvoltată pe tot parcursul anului 2004, cu scopul de a evita apariția de noi linii de separare între UE extinsă și vecinii săi și, în schimb, de a consolida prosperitatea, stabilitatea și securitatea tuturor. Se

[1] O Europă mai puternică pe scena internațională, online: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/stronger-europe-world_ro

[2] EU in the world, online: https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/area/geo_en

[3] Pagina CE privind PEV, online: https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/neighbourhood/european-neighbourhood-policy_en

[4] Spre sud: Algeria, Egipt, Israel, Iordania, Liban, Libia, Maroc, Palestina *, Siria și Tunisia și spre est: Armenia, Azerbaidjan, Belarus, Georgia, Moldova și Ucraina. Rusia participă la activități de cooperare transfrontalieră în cadrul PEV și nu face parte din PEV ca atare.

bazează pe valorile **democrației, statului de drept și respectării drepturilor omului**. PEV a fost revizuită în 2011, în urma revoltelor din „Primăvara Arabă". Cu toate acestea, având în vedere evoluțiile semnificative din regiune, a devenit esențial să se efectueze o revizuire suplimentară a PEV. În acest sens, a fost publicată la 18 noiembrie 2015 în urma unei consultări publice PEV revizuită[1], care a implicat țări partenere, organizații internaționale, parteneri sociali, societatea civilă și mediul academic. Noul instrument european de vecinătate (ENI) (au fost alocate 15,4 miliarde EUR pentru perioada 2014-2020) este principalul vector financiar pentru implementarea PEV. ENI oferă cea mai mare parte a finanțării UE către cele 16 țări partenere din PEV. Se bazează pe realizările instrumentului european anterior de vecinătate și parteneriat (IEVP).

Pe lângă **buna guvernare, democrație, statul de drept și drepturile omului**, au fost identificate alte trei seturi de priorități comune, fiecare dintre acestea acoperind un număr mare de sectoare de cooperare: 1) **dezvoltarea economică pentru stabilizare**; 2) **dimensiunea securității** și 3) **migrația și mobilitatea**.

3. Cooperare internațională și dezvoltare[2]

Prin politica sa de cooperare pentru dezvoltare, UE contribuie la reducerea sărăciei în lume și la dezvoltarea durabilă pe toate planurile – economic, social, de mediu. În același timp, promovează democrația, statul de drept, buna guvernanță și respectarea drepturilor omului.

4. Ajutor umanitar și protecție civilă[3]

UE acordă ajutor umanitar în funcție de nevoile populației afectate de dezastre, în special ale persoanelor cele mai vulnerabile. În caz de catastrofe, oriunde în lume, UE coordonează asistența acordată de statele membre în domeniul protecției civile.

5. Politica comercială[4]

Prin politica sa comercială, UE stabilește o direcție pentru comerț și investiții în interiorul și în afara UE. Pentru că influențează direct viețile cetățenilor, politica este elaborată în urma consultării acestora și reflectă, astfel, valorile și interesele societății europene în ansamblul său. UE își propune să ajute întreprinderile să valorifice oportunitățile de la nivel mondial și să stimuleze creșterea economică, ocuparea forței de muncă, investițiile și competitivitatea în UE.

---

1 Review of the EU Neighbourhood Policy (PEV), online: https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/neighbourhood/pdf/key-documents/151118_joint-communication_review-of-the-enp_en.pdf

2 International Cooperation and Development, CE, online: https://ec.europa.eu/international-partnerships/about-us

3 Civil Protection and Humanitarian Aid, online: https://ec.europa.eu/echo/

4 Trade, CE, online: https://ec.europa.eu/trade/

6. Securitate și apărare[1]

Politica de securitate și apărare comună are scopul de a ajuta UE să prevină și să gestioneze mai bine crizele, prin dezvoltarea capabilităților civile și militare.

7. Extinderea UE[2]

O investiție în pace, securitate și stabilitate în Europa: perspectiva aderării la UE are un puternic efect de transformare asupra țărilor vizate, generând schimbări democratice, politice, economice și societale pozitive.

Promovarea modului nostru de viață european

„O Europă care protejează trebuie să apere și justiția și valorile fundamentale ale UE. Amenințările la adresa statului de drept periclitează fundamentele juridice, politice și economice ale Uniunii noastre. În viziunea președintei von der Leyen, statul de drept este esențial pentru o Uniune a egalității, a toleranței și a echității sociale. Comisia va lansa un amplu mecanism european privind statul de drept, în cadrul căruia va raporta anual, în mod obiectiv, situația statului de drept în întreaga Uniune. Cât despre migrație, lucrurile se pot îmbunătăți dacă asigurăm frontiere solide, dacă modernizăm sistemul de azil al UE și dacă lucrăm împreună cu țările partenere.”[3]

Domenii de acțiune (6)

1. Strategia europeană privind o uniune a securității

Colaborare cu statele membre și cu agențiile UE pentru a combate eficient terorismul, radicalizarea, criminalitatea organizată și amenințările cibernetice.

UE sprijină statele membre în eforturile lor de a asigura securitatea tuturor celor care trăiesc în Europa. În acest sens, UE contribuie la:

- combaterea terorismului și a criminalității organizate
- detectarea și prevenirea amenințărilor hibride
- creșterea rezilienței infrastructurii noastre critice
- promovarea securității cibernetice
- stimularea cercetării și a inovării

[1] Securitate și apărare, CE, online: https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/area/security-and-defence_ro

[2] CE enlargment negotiations, online: https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/countries/check-current-status_en

[3] Prioritățile CE 2019-2024, Promovarea modului de viață european, online: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/promoting-our-european-way-life_ro

Strategia europeană privind o uniune a securității[1] **(SEUS)**, prezentată la 24 iulie 2020, prezintă prioritățile în materie de acțiuni, instrumente și măsuri pentru a garanta securitatea în lumea fizică și digitală, precum și la toate nivelurile societății. Această strategie acoperă o perioadă de cinci ani (2020-2024).

Prioritățile SEUS sunt:

1. **Un mediu de securitate adaptat exigențelor viitorului** – acțiuni menite să (1) protejeze și să dezvolte reziliența infrastructurii critice (servicii esențiale), (2) securitate cibernetică, (3) protejarea spațiilor publice
2. **Combaterea amenințărilor în continuă evoluție –** acțiuni focalizate pe (1) criminalitatea informatică, (2) modernizarea aplicării legii (utilizarea tehnologiei moderne pentru actul de justiție, transfer de date relevante între statele membre la nivelul justiției), (3) combaterea conținutului online ilegal, (4) amenințări hibride (COVID19)
3. **Protejarea europenilor împotriva terorismului și a criminalității organizate –** acțiuni focalizate pe (1) terorism și radicalizare și (2) criminalitate organizată
4. **Un ecosistem european solid în materie de securitate** – acțiuni focalizate pe (1) cooperarea și schimbul de informații între statele membre, (2) contribuția unor frontiere externe solide, (3) consolidarea cercetării și inovării în domeniul securității, (4) acțiuni de conștientizare (awareness) privind amenințările la adresa

Sursa: Strategia europeană privind o uniune a securității[2]

[1] Strategia europeană privind o uniune a securități, online: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0605&from=RO

[2] Online: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/promoting-our-european-way-life/european-security-union-strategy_ro

2. Cooperare judiciară[1]

Colaborare în materie penală, în spiritul încrederii reciproce, pentru a combate traficul de persoane, contrabanda și corupția. Creăm un spațiu european de justiție prin conectarea sistemelor juridice naționale, pentru a le face viața mai ușoară cetățenilor și întreprinderilor.

3. Drepturi fundamentale[2]

Protejarea statului de drept și a drepturilor fundamentale, finalizând aderarea UE la Convenția europeană a drepturilor omului și asigurându-ne că toate propunerile Comisiei respectă Carta Europeană a Drepturilor Fundamentale. Directiva privind combaterea discriminării luptă împotriva discriminării și promovează egalitatea de gen. Zonele de acțiune în această sferă includ: egalitate de gen la nivel internațional, drepturile omului (internațional), cetățenia europeană, justiție civilă, justiție penală, digitalizarea justiției, acțiuni anti-discriminare (internațional), protejarea statului de drept.

4. Protecția consumatorilor[3]

Protejăm consumatorii și încercăm să le sporim puterea de a acționa, prin măsuri de îmbunătățire a siguranței lor în ceea ce privește bunurile, serviciile și alimentele. Sprijinim mai buna informare a consumatorilor. Îmbunătățim aplicarea normelor de protecție a consumatorilor și adaptăm legislația în domeniu în funcție de evoluțiile din sectorul digital.

5. Un nou pact privind migrația și azilul[4]

Migrația este o problemă complexă, cu multe fațete care trebuie cântărite în același timp: siguranța persoanelor care solicită protecție internațională sau caută o viață mai bună; preocupările țărilor aflate la frontierele externe ale UE, care se tem că presiunile exercitate de migrație le vor depăși capacitățile și care au nevoie de solidaritate din partea altor țări; preocupările celorlalte state membre ale UE, cărora le e teamă că, dacă nu se respectă procedurile la frontierele externe, propriile lor sisteme naționale de azil, integrare sau returnare nu vor putea face față în caz de fluxuri importante. Pe baza unei evaluări globale, Comisia propune o nouă abordare pentru gestionarea migrației: să insuflăm încredere aplicând proceduri mai eficiente și găsind un nou echilibru între responsabilitate și solidaritate.

---

1 Online: https://ec.europa.eu/info/law/cross-border-cases/judicial-cooperation_en

2 Online: https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights_en

3 Online: https://ec.europa.eu/info/policies/consumers/consumer-protection_en

4 Politica CE privind migrația, online: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/promoting-our-european-way-life/new-pact-migration-and-asylum_ro

6. Statul de drept[1]

Mecanismul european privind statul de drept este un instrument de prevenire, care își propune să promoveze statul de drept și să prevină apariția unor probleme sau agravarea acestora. Principalele instrumente utilizate de CE: **Mecanismul European privind Statul de Drept (MCV)** (MCV prevede un proces pentru un dialog anual la care participă Comisia, Consiliul și Parlamentul European, alături de statele membre, parlamentele naționale, societatea civilă și alte părți interesate din domeniul statului de drept. Raportul privind statul de drept este baza acestui nou proces), c**adrul legal privind statul de drept** (rule of law framework), **Inițiativa CE privind consolidarea statului de drept** (2019)[2].

6. Un nou elan pentru democrația europeană

„Rata-record de participare la alegerile europene din 2019 demonstrează vitalitatea democrației în Europa. Însă europenii trebuie să joace un rol mai important în procesul decizional și în stabilirea priorităților noastre. Vom organiza o conferință privind viitorul Europei și îi vom invita să spună ce cred ei că este important pentru UE. Pentru a ne proteja democrația de interferențe externe și pentru a combate dezinformarea și mesajele de ură din mediul online trebuie să acționăm în aceeași direcție și să aplicăm aceleași standarde. Comisia își va consolida parteneriatul cu Parlamentul European, care reprezintă vocea cetățenilor, asigurând atât implicarea acestuia în toate etapele negocierilor internaționale, cât și transparența și integritatea în întregul proces legislativ."

Domenii de acțiune

1. **Viitorul Europei (Future of Europe)**[3] **–** o inițiativă a CE care se dorește un exercițiu democratic paneuropean major, un nou forum public pentru o dezbatere deschisă, inclusivă, transparentă și structurată cu cetățenii în jurul unui număr de priorități și provocări cheie privind viitorul EUROPEI. Face parte din angajamentul președintelui von der Leyen de a da europenilor un cuvânt de spus mai mare cu privire la ceea ce face UE și cum funcționează pentru ei. Acesta își propune să aducă Europa dincolo de capitalele sale, ajungând în fiecare colț al UE, consolidând legătura dintre europeni și instituțiile care îi deservesc.

[1] Online: https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/upholding-rule-law/rule-law_ro

[2] Online: https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/upholding-rule-law/rule-law/initiative-strengthen-rule-law-eu_ro

[3] Comunicarea CE privind Viitorul Europei, (2020), online: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/communication-conference-future-of-europe-january-2020_en.pdf

2. **Instrumente de participare – Have your say/Exprimă-ți părerea**[1] – portal adresat cetățenilor europeni pentru a oferi feedback și a participa activ la procesul de politici publice, acțiunile CE precum și legislația viitoare.

3. **Analiza prospectivă strategică**[2] – schimbările climatice, tehnologiile digitale și evoluțiile geopolitice afectează deja profund viața europenilor. Aceste transformări au loc la toate nivelurile, de la politica locală până la structurile globale de putere. Comisia va putea utiliza pe deplin cunoștințele, informațiile și cercetarea pentru a contura politici viabile în viitor, precum și pentru a consolida cultura noastră în materie de pregătire și de elaborare a politicilor anticipative pe bază de date concrete. Acest lucru este esențial în sprijinirea tranziției către o Europă verde, digitală și echitabilă.

Prospectiva este o disciplină care constă în a explora, anticipa și contura viitorul pentru a contribui la clădirea și utilizarea inteligenței colective în mod structurat, sistematic și sistemic pentru a anticipa evoluțiile. Pe de altă parte, prospectiva strategică urmărește să integreze previziunea în procesul de elaborare a politicilor Uniunii.

Prospectiva strategică:

- va anticipa tendințele, problemele emergente și potențialele implicații și oportunități aferente, pentru a reuni informații utile în ceea ce privește planificarea strategică, elaborarea politicilor și capacitatea de pregătire;
- va contribui la elaborarea de noi inițiative și la revizuirea instrumentelor existente, în conformitate cu noul set de instrumente pentru o mai bună legiferare al Comisiei;
- va clădi inteligența colectivă într-un mod structurat și sistematic, pentru a dezvolta mai bine căile de tranziție posibile, pentru a pregăti UE să reziste la șocuri și pentru a contura viitorul pe care ni-l dorim.

Noua politică de coeziune europeană 2021-2027

În luna mai 2018, Comisia Europeană a publicat propunerea privind pachetul legislativ privind Politica de Coeziune (PC) 2021-2027 [3] care cuprinde mai multe reglementări pentru noua perioadă de bugetare:

- Regulamentul privind prevederile comune (CPR)
- Regulamentul privind Fondul European de dezvoltare regională (FEDR) și Fondul de coeziune (FC)

[1] Online: (https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say)
[2] Online: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/new-push-european-democracy/strategic-foresight_ro
[3] Online: https://ec.europa.eu/commission/publications/regional-development-and-cohesion_en

- Regulamentul privind cooperarea teritorială;
- Regulamentul privind mecanismul de cooperare transfrontalieră;
- Regulamentul privind „Fondul social european plus" (FSE+).

Astfel noua politică de coeziune se va realiza prin intermediul a 7 fonduri comune la nivelul UE, cu un set unic de norme:

1. Fondul european de dezvoltare regională (FEDR)
2. Fondul de coeziune (FC)
3. Fondul social european (FSE)
4. Fondul european pentru pescuit și afaceri maritime (FEPAM)
5. Fondul pentru azil și migrație (FAMI)
6. Fondul pentru securitate internă (ISF)
7. Instrumentul pentru frontiere externe și vize (IBMF).

Comparativ cu perioada de programare anterioară, CPR nu mai acoperă Fondul European pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală (FEADR).

Comisia Europeană a simplificat cadrul și modalitatea de funcționare a instrumentelor incluse în Politica Europeană de Coeziune[1], principalele modificări vizând[2]:

- **O abordare mai personalizată a dezvoltării regionale** – metoda de alocare a fondurile se bazează încă, în mare măsură, pe PIB-ul pe cap de locuitor. **Se introduc noi criterii** (șomajul în rândul tinerilor, nivel scăzut de educație, schimbări climatice și primirea și integrarea migranților), pentru a reflecta mai bine realitatea de pe teren. Regiunile ultraperiferice vor beneficia în continuare de sprijin special de la UE
- **Simplificare a regulilor: reguli mai scurte, mai puține, mai clare** – pentru întreprinderile și antreprenorii care beneficiază de sprijinul UE, noul cadru oferă mai puțină birocrație și modalități mai simple de solicitare a plăților, prin utilizarea opțiunilor simplificate în materie de costuri. Pentru facilitarea sinergiilor, un cadru unic de reglementare acoperă în prezent 7 fonduri UE implementate în parteneriat cu statele membre („gestionare partajată"). CE propune, de asemenea, controale mai

[1] Dezvoltarea Regională și Coeziune după 2020, online: https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/budget-may2018-new-framework-glance_ro.pdf

[2] Manual de simplificări, politica de coeziune 2021-2027, online: http://mfe.gov.ro/wp-content/uploads/2019/11/f43d9206cfae98c16c5d7aafdcbd29a3.pdf

relaxate la programele cu istoric bun, o mai mare încredere în sistemele naționale și extinderea principiului „auditului unic", pentru a evita suprapunerea verificărilor.

- **Cadru mai flexibil –** noul cadru reunește stabilitatea necesară planificării investițiilor cu nivelul corespunzător de flexibilitate bugetară, pentru a face față unor evenimente neprevăzute. O evaluare intermediară va determina dacă este nevoie de modificarea programelor pentru ultimii doi ani ai perioadei de finanțare, pe baza priorităților emergente, a executării programelor și a celor mai recente recomandări specifice fiecărei țări. În anumite limite, se vor permite transferuri de resurse în cadrul programelor fără a fi necesară o aprobare oficială a Comisiei. O dispoziție specifică facilitează mobilizarea de fonduri UE începând din prima zi, în caz de dezastru natural.
- **Legătură mai strânsă cu guvernanța economică, semestrul european** – politica de coeziune sprijină reformele pentru crearea unui mediu favorabil investițiilor, în care întreprinderile pot să prospere. Se va asigura deplina complementaritate și coordonare cu programul de sprijin al reformei, în forma sa nouă și consolidată (Semestrul European, politica economică – piața unică)
- A**ccent mai mare pe sinergii între instrumentele financiare existente – c**adrul de reglementare unic care acoperă fondurile politicii de coeziune și Fondul pentru azil și migrație vor facilita crearea de strategii de integrare a migranților la nivel local sprijinite prin resurse UE utilizate în sinergie; Fondul pentru azil și migrație se va concentra pe nevoile pe termen scurt ale migranților în momentul sosirii, în timp ce politica de coeziune va sprijini integrarea lor socială și profesională. În afara cadrului unic de reglementare, vor fi facilitate sinergii cu alte instrumente UE, cum ar fi politica agricolă comună, Orizont Europa, programul LIFE sau Erasmus +.
- **Sprijinirea proiectelor de inovare transfrontaliere –** cooperarea interregională și transfrontalieră va fi facilitată de noua posibilitate ca o regiune să utilizeze părți din propria alocare pentru a finanța proiecte în altă parte a Europei, împreună cu alte regiuni. Noua generație a programelor de cooperare interregională și transfrontalieră **(„Interreg")** va ajuta statele membre să depășească obstacolele transfrontaliere și să dezvolte servicii comune. Comisia propune un nou instrument pentru regiunile de frontieră și pentru țările dornice să-și armonizeze cadrele juridice, denumit **Mecanismul Transfrontalier European**. Pornind de la succesul acțiunii pilot din

2014-2020, Comisia propune crearea Investițiilor interregionale pentru inovare. Regiunile cu active corespunzătoare de „specializare inteligentă" vor fi sprijinite mai mult pentru alcătuirea clusterelor paneuropene în sectoare prioritare precum datele masive (big data), economia circulară, sistemele avansate de fabricație sau securitatea cibernetică.

- **Norme consolidate pentru investițiile performante** – toate programele își vor menține cadrul de performanță cu obiective cuantificabile (numărul de locuri de muncă create sau accesul suplimentar la rețele în bandă largă). Noul cadru instituie un bilanț anual al performanței, sub forma unui dialog politic între autoritățile programului și Comisie. Performanța programelor va evaluată și cu ocazia evaluării intermediare. Din motive de transparență și pentru ca cetățenii să poată urmări progresele înregistrate, **statele membre vor trebui să raporteze toate datele de implementare o dată la două luni**, iar platforma de date deschise privind coeziunea va fi actualizată automat.
- **Utilizarea eficace a instrumentelor financiar**e – lacunele investiționale importante nu pot fi eliminate doar prin acordarea de subvenții. Ele pot fi eficient completate de instrumentele financiare, care au efect potențator și sunt mai apropiate de piață. În mod voluntar, statele membre vor putea să transfere o parte din resursele politicii lor de coeziune către noul fond **InvestEU** gestionat la nivel central, ca să acceseze garanția furnizată de bugetul UE. Va fi mai ușor să se combine granturile și instrumentele financiare. Noul cadru include și dispoziții speciale pentru a atrage mai mult capital privat
- **Creșterea vizibilității politicii de coeziune** – pentru o Europă tot mai apropiată de cetățeni, se pune mai mult accent pe necesitatea de a comunica mai bine rezultatele pozitive ale politicii de coeziune. Statele membre și regiunile au consolidat cerințele de comunicare, de exemplu în ceea ce privește organizarea de evenimente pentru inaugurarea proiectelor mari cu finanțare de la UE și dezvoltarea unor planuri de informare prin rețelele sociale. În același timp, comunicarea pe tema proiectelor finanțate de la UE se simplifică, introducându-se un singur branding pentru toate fondurile UE, un portal unic unde apar toate finanțările disponibile pentru întreprinderi și o bază de date unică pentru proiecte gestionată de Comisie.

Prioritățile naționale de investiții, pentru perioada 2021-2027, au fost definite în cadrul Acordului de Parteneriat între UE și România[1]:

Obiectiv strategic	Obiective specifice	Observații
1. O Europă mai inteligentă și mai competitivă, prin promovarea unei transformări economice inovatoare și inteligente	a. Cercetare & Dezvoltare & Inovare (CDI) – dezvoltarea capacităților de cercetare și inovare și adoptarea tehnologiilor avansate. b. Digitalizare – fructificarea avantajelor digitalizării, în beneficiul cetățenilor, al companiilor și al guvernelor. c. Competitivitate – Impulsionarea creșterii și competitivității IMM-urilor. d. Specializare, tranziție, antreprenoriat – dezvoltarea competențelor pentru specializare inteligentă, tranziție industrială și antreprenoriat.	România va contribui la acest obiectiv prin sprijinirea creșterii gradului de integrare a sistemului Cercetare, Dezvoltare și Inovare din România în European Research Area, întărirea cooperării dintre organizațiile CDI și întreprinderi, creșterii nivelului de investiții în CDI pentru a asigura trecerea de la idee la produse/servicii în piață, digitalizării serviciilor publice prin modernizarea și simplificarea procedurilor administrației publice locale și centrale, dezvoltării unor competențe profesionale adaptate la economia cunoașterii în ceea ce privește procesul de descoperire antreprenorială la nivel național și regional.
2. O Europă mai ecologică, cu emisii scăzute de carbon, în tranziție spre o economie fără emisii și rezilientă, prin promovarea tranziției către o energie nepoluantă și justă, a investițiilor verzi și albastre, a economiei circulare, a reducerii impactului asupra schimbărilor climatice și adaptării la schimbările climatice și a prevenirii și gestionării riscurilor.	a. Energie – promovarea eficienței energetice și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră, promovarea energiei din surse regenerabile, dezvoltarea de sisteme inteligente de energie, rețele și stocare. b. Schimbări climatice, riscuri, apă – promovarea adaptării la schimbările climatice, a prevenirii riscurilor și a rezilienței în urma dezastrelor; promovarea gestionarii sustenabile a apei. c. Economie circulară – Economia circulara – promovarea tranziției către o economie circulară, extinderea schemelor de gestionare integrată a deșeurilor, colectarea separata, reutilizarea și reciclarea acestora. d. Biodiversitate – Îmbunătățirea protecției naturii și a biodiversității, a infrastructurii verzi în special în mediul urban și reducerea poluării (investiții în Natura 2000). e. Aer – implementarea masurilor care vizează creșterea calității aerului: dotarea rețelei naționale de monitorizare a calității aerului; Finanțarea sistemelor de încălzire pentru atenuarea efectelor schimbărilor climatice. f. Situri contaminate – Îmbunătățirea protecției naturii și a biodiversității, a infrastructurii verzi în special în mediul urban și reducerea poluării: masuri de remediere a siturilor contaminante, inclusiv refacerea ecosistemelor; – Regenerarea spațiilor urbane degradate și abandonate, re-	Conform Raportului de țară, România se confruntă cu o serie de probleme în domeniile subsecvente OP2, respectiv: Investițiile în eficiența energetică rămân în continuare scăzute, în ciuda unor stimulente adecvate din partea statului iar pentru îndeplinirea obiectivul UE 2030 de eficiență energetică de 32,5%, trebuie atrasă o cotă mai mare de finanțare privată. Investițiile pentru eficientizarea energetică a clădirilor publice și rezidențiale, pentru îmbunătățirea serviciilor de încălzire publice (SACET) pot contribui în mod semnificativ la creșterea eficienței energetice și pot sprijini tranziția către o economie cu emisii scăzute de dioxid de carbon. Calitatea slabă aerului continuă să fie o problemă în România, iar în conformitate cu Raportul de țară 2020 s-au identificat măsuri de sprijin menite să abordeze principalele surse de poluare a aerului (încălzirea locuințelor, transporturile), care să conducă la îmbunătățirea calității aerului și la modernizarea monitorizării. Politica României în domeniul apei prezintă în continuare deficiențe, în special în ceea ce privește accesul la apă și la salubritate în zonele rurale,

[1] Acord Parteneriat UE, var octombrie 2020, online: https://mfe.gov.ro/wp-content/uploads/2020/10/f34ee115f5f182da2d52a34f79525a63.pdf

Obiectiv strategic	Obiective specifice	Observații
	conversia funcțională a terenurilor virane degradate, neutilizate, abandonate, reincluderea acestora în circuitul social/economic sau ca rezerva pentru viitoare investiții pentru o dezvoltare urbana durabila; dezvoltarea și aplicarea conceptului de Smart City. g. Mobilitate urbana – investiții bazate pe planuri de mobilitate urbana durabile; dezvoltarea rețelelor regionale și locale de transport pe cale ferata și metrou.	precum și cantitatea și calitatea apei potabile. In raportul de Tara din 2020 au fost identificate masuri pentru extinderea și modernizarea infrastructurii de apă potabilă și de ape uzate, pentru monitorizarea calității apei potabile și modernizarea laboratoarelor pentru o mai bună monitorizare a substanțelor deversare în ape. Țara înregistrează în continuare o rată scăzută de reciclare a deșeurilor municipale (14%) și rate ridicate de depozitare a deșeurilor (70%).În plus, ratele de reciclare stagnează din 2013, în timp ce rata de incinerare a crescut ușor la 4%. În 2017, cantitatea de deșeuri municipale generate pe cap de locuitor în România continua să se situeze cu mult sub media UE, de aproximativ 487 kg. De asemenea, în Raportul de Țară se menționează că în Raportul de alertă timpurie pentru România, se consideră că există riscul ca țara să nu atingă obiectivul privind pregătirea pentru reutilizarea/ reciclarea deșeurilor municipale stabilit pentru 2020.
3. O Europă mai conectată prin dezvoltarea mobilității și a interconectivității TIC regionale	a. Dezvoltarea unei rețele TEN-T durabilă, reziliență în fața schimbărilor climatice, inteligentă, sigură și intermodală. Dezvoltarea unei mobilități naționale, regionale și locale durabile, reziliente în fața schimbărilor climatice, inteligente și intermodale, inclusiv îmbunătățirea accesului la TEN-T și a mobilității transfrontaliere. b. Digitalizare pe bandă largă – Investiții în infrastructură de bandă largă de foarte mare capacitate, conform rezultatelor „Planului național sau regional privind banda largă.	Sectorul infrastructură și transport din România se află sub media europeană la toate criteriile de analiză privind investițiile și infrastructura, conform celui mai recent European Transport and Infrastructure Score Board (2019). De asemenea, Raportul de țară privind România subliniază că rețeaua rutieră este una dintre cele mai puțin dezvoltate din UE, ceea ce are un impact negativ asupra competitivității țării. Pentru a contribui la o Europă mai conectată, România trebuie să acționeze pentru a reduce decalajul de dezvoltare în domeniul infrastructurii de transport și pentru a crește conectivitatea cu restul Europei. Rămâne prioritară rețeaua primară la nivelul României, întinsă preponderent pe aliniamentul rețelei TEN-T centrală și TEN-T globală urmată de rețeaua secundară de transport care are rolul de a asigura accesibilitatea regională și urbană a rețelei primare de transport în mod eficient.

Obiectiv strategic	Obiective specifice	Observații
4. O Europă mai socială și mai incluzivă prin implementarea Pilonului european al drepturilor sociale.	a. Politicile pieței muncii/Ocupare – îmbunătățirea accesului pe piața muncii pentru toate persoanele aflate în căutarea unui loc de munca, în special pentru tineri, șomeri de lunga durata și grupurile dezavantajate pe piața muncii, persoane inactive, prin promovarea angajării pe cont propriu și a economiei sociale; dezvoltarea mecanismului de integrare multidisciplinară a politicilor din ocupare, educație, asistenta sociala și sănătate; – Valorificarea potențialului economic al tinerilor (inclusiv NEETs). b. Educație – (i) îmbunătățirea calității, eficacității și a relevantei sistemului de educație și formare pentru piața muncii, pentru a sprijini dobândirea de competențe cheie, inclusiv a competențelor digitale; (ii) promovarea învățării pe tot parcursul vieții, în special a unor oportunități flexibile de perfecționare și reconversie profesională pentru toți luând în considerare competențele digitale; (iii) promovarea accesului egal la educație și formare de calitate și favorabile incluziunii, completarea studiilor și a absolvirii acestora, în special pentru grupurile defavorizate, începând de la educația și îngrijirea copiilor preșcolari, continuând cu educația și formarea generală și profesională și până la învățământul terțiar. c. Incluziune socială, sărăcie – promovarea integrării socio-economice a comunităților marginalizate, a persoanelor aflate în risc de sărăcie sau excluziune socială (inclusiv rroma), inclusiv a persoanelor cele mai defavorizate și a copiilor; îmbunătățirea condițiilor de locuit, inclusiv prin acordarea de locuințe sociale, înființarea de adăposturi de noapte și centre de urgență pentru categorii de persoane marginalizate: romi, persoane fără adăpost, familii monoparentale sărace, victime ale traficului de persoane sau ale violenței domestice; îmbunătățirea accesului egal și în timp util la servicii de calitate, durabile și accesibile; modernizarea sistemelor de protecție socială, inclusiv promovarea accesului la protecția socială; îmbunătățirea accesibilității, a eficacității și a rezilienței sistemelor de asistență medicală și a serviciilor de îngrijire de lungă durată.	În contextul schimbărilor structurale generate de globalizare și progresul tehnologic, România se confruntă cu provocări majore în ceea ce privește relevanța educației și formării pentru piața forței de muncă, utilizarea corespunzătoare a resurselor de muncă și productivitatea muncii. România se află pe ultimul loc din UE din perspectiva ponderii absolvenților de studii superioare și a participării adulților la formare, cu impact direct asupra accesului la piața muncii. Intervențiile propuse a fi finanțate vor oferi posibilitatea adresării deficiențelor majore ale sistemului educațional și ale pieței muncii, așa cum au fost semnalate și în cadrul Recomandărilor Specifice de Țară: deficitul de competențe de bază și specifice, conform nevoilor pieței muncii, participarea redusă la educația timpurie, rata de părăsire timpurie a școlii, abandonul școlar, accesul egal pe piața muncii și participarea populației în procesul de învățare pe tot parcursul vieții.
5. O Europă mai aproape de cetățeni prin promovarea dezvoltării durabile și integrate a tuturor tipurilor de teritorii și a inițiativelor locale	a. Turism, patrimoniu, cultură, securitate – promovarea dezvoltării integrate în domeniul social, economic și al mediului, a patrimoniului cultural și a securității în zonele urbane. b. Dezvoltare teritorială integrată – promovarea dezvoltării integrate în domeniul social, economic și al mediului la nivel local, a patrimoniului cultural și a securității, inclusiv în zonele rurale	Pentru asigurarea coeziunii economice și sociale, redresării tendinței de adâncire a decalajelor între regiunile și zonele mai dezvoltate și cele mai puțin dezvoltate, dar și pentru reducerea decalajelor față de alte țări din UE, este necesară o abordare integrată a problemelor teritoriale și locale la nivelul întregii țări. Această abordare

Obiectiv strategic	Obiective specifice	Observații
	și de coastă și inclusiv prin dezvoltarea locală plasată sub responsabilitatea comunității.	integrată poate fi asigurată prin elaborarea și implementarea de strategii teritoriale integrate, fie la nivelul orașelor, fie la un nivel mai larg zonal sau chiar regional. Astfel, recunoscând rolul important al orașelor ca promotori de dezvoltare, trebuie sprijinită dezvoltarea urbană, pe baza priorităților identificate în Strategiile Integrate de Dezvoltare Urbană. Dezvoltarea urbană va fi finanțată din toate obiectivele de politică și va fi respectată alocarea minimă de 6% din FEDR pentru acest obiectiv. De asemenea, va fi sprijinită dezvoltarea zonelor urbane funcționale pentru orașele care elaborează o astfel de strategie.

Sinteză

1. **Noua strategie europeană** este construită în jurul a două obiective transversale: *Europa Verde și Europa Digitală*. UE își propune să dezvolte avantaj competitiv pe termen lung prin tranziția către o economie cu emisii zero devenind prima entitate politică de rang internațională care să atingă această țintă (2050). De asemenea UE mizează pe ubicuitatea componentei tehnologice, integrarea sa pe toate planurile societății și investește puternic în transformarea și adaptarea spațiului european la o realitate *digitală*. Cele două sunt completate de o poziționare mai clară în politica internațională, ca un actor serios în privința valorilor democratice (valori democratice, stat de drept, drepturi și libertăți umane)

2. Din perspectiva mecanismelor de finanțare, datorită pandemiei COVID19, UE a fost nevoită să dezvolte o serie de mecanisme prin care să contracareze efectele acestei crize – NextGenerationEU – care cuprinde fonduri de peste 750 mld. Euro – dintre acestea cele mai importante grupate în cadru Mecanismului de Redresare și Reziliență (MRR) – 672.4 mld – fonduri destinate exclusiv unor proiecte de reformă menite să contracareze efectele negative provocate de pandemie – precum și alte instrumente complementare construite în jurul celor șase obiective strategice: ReactEU (47.5 mld. EUR) (completare a fondurilor de coeziune 2013-2020, cel mai mare nivel de finanțare din istoria UE), Orizont Europa (program-cadru pentru cercetare și inovare (C&I) al Uniunii Europene pentru perioada 2021-2027, 5 mld. EURO NextGenerationEU + 90mld EURO, continuarea Orizont 2020),

InvestEU (5 mld + 21 mld. EURO, fond de recuperare – infrastructură sustenabilă, cercetare, inovație și digitalizare, imm-uri, investiții sociale și skill-uri), Fondul pentru o tranziție justă (10 mld NextGenerationEU+7.5 mld EURO bugetul multi-anual – nou instrument financiar în cadrul politicii de coeziune, care are scopul de a oferi sprijin teritoriilor care se confruntă cu provocări socioeconomice majore în urma tranziției către neutralitatea climatică. Acest fond va facilita punerea în aplicare a Pactului verde european, care are drept obiectiv ca Europa să devină neutră din punct de vedere climatic până în 2050), **RescEU** (fond destinat răspunsului la situații de criză sau dezastre, 1.9 mld +1.5 mld), **Dezvoltare rurală** (7.5 mld. EURO).

Defalcarea alocărilor din NextGenerationEU

Mecanismul de redresare și reziliență (MRR)		ReactEU	Orizont Europa	Programul InvestEU	Dezvoltare rurală	Fondul pentru o tranziție justă (JTF)	RescEU	TOTAL
Credite	Granturi							
360 miliarde	312,5 miliarde	47,5 miliarde	5 miliarde	5,6 miliarde	7,5 miliarde	10 miliarde	1,9 miliarde	750 miliarde
Total								
672,5 miliarde								

mipe.gov.ro/pnrr

3. **Statele membre ale UE (inclusiv România) sunt nevoite să își alinieze prioritățile de dezvoltare pe termen mediu și lung la noua orientare strategică europeană** – din perspectiva autorităților locale, acest nou cadru reprezintă punctul de plecare în construirea strategiilor de dezvoltare, în jurul obiectivelor strategice UE, pentru a beneficia de sprijinul financiar oferit. Spre deosebire de perioada anterioară, statele (și implicit autoritățile locale) beneficiază de instrumente de finanțare pe termen scurt și mediu (MRR) precum și de instrumentele clasice pe termen lung (fonduri coeziune) fapt care le permite construirea unor portofolii de proiecte în funcție de maturitatea acestora (proiecte aflate la faza de implementare imediată pot fi finanțate prin mecanismul de redresare și reziliență, proiectele aflate la stadiul de propuneri pot fi finanțate prin intermediul mecanismelor de finanțare complementare, menționate anterior).

Nivelul Național

Acordul de Parteneriat 2021-2027 dintre Comisia Europeană și România[1] – a fost conturat în jurul obiectivelor de politică trasate de către Comisia Europeană și urmărește:

1. **Obiectivul de Politică 1 – O Europă mai inteligentă, prin promovarea unei transformări economice inovatoare și inteligente –** Creșterea gradului de integrare a sistemului Cercetare, Dezvoltare și Inovare din România în European Research Area prin întărirea cooperării dintre organizațiile CDI și întreprinderi, creșterea nivelului de investiții în CDI, digitalizarea serviciilor publice prin modernizarea și simplificarea procedurilor administrației publice locale și centrale, inclusiv Smart city.

2. **Obiectivul de Politică 2 – O Europă mai ecologică, cu emisii scăzute de carbon prin promovarea tranziției către o energie nepoluantă și Justă, a investițiilor verzi și albastre, a economiei circulare, a adaptării la schimbările climatice și a prevenirii și gestionării riscurilor** – adaptarea la schimbările climatice prin creșterea eficienței energetice și dezvoltarea sistemelor inteligente de energie, a soluțiilor de stocare și a adecvanței sistemului energetic, prevenirea și gestionarea riscurilor, infrastructura de apă și apă uzată, economia circulară, conservarea biodiversității, calitatea aerului, decontaminarea siturilor poluate, regenerare urbană, mobilitate urbană, termoficare, pescuit și acvacultură.

3. **Obiectivul de Politică 3 – O Europă mai conectată prin dezvoltarea mobilității și a conectivității TIC regionale** – creșterea conectivității transportului, dezvoltarea rețelelor TEN-T durabile, inteligente, sigure și intermodale, rezistente la schimbările climatice, durabile, inteligente și intermodale la nivel național, regional și local inclusiv printr-un acces mai bun la rețeaua TEN-T și mobilitatea transfrontalieră.

4. **Obiectivul de Politica 4 – O Europă mai socială prin implementarea Pilonului european al drepturilor sociale** – crearea pârghiilor fundamentale dezvoltării tuturor sectoarelor economice, respectiv investițiile în oameni. În acest context, intervențiile vizate au în vedere patru aspecte majore:

- asigurarea unei educații de calitate inclusive la toate nivelurile;
- adaptarea resursei umane la dinamica pieței muncii și la progresul tehnologic;
- combaterea sărăciei și promovarea incluziunii sociale prin măsuri personalizate;
- asigurarea unor servicii de sănătate de calitate și accesibile tuturor.

[1] primul draft publicat de către Ministerul Fondurilor Europene, online: http://mfe.gov.ro/wp-content/uploads/2020/07/d3e42c68a072a75dbc279d807b8a2b72.pdf

5. **Obiectivul de Politica 5 – O Europă mai aproape de cetățeni prin promovarea dezvoltării durabile și integrate a zonelor urbane, rurale și de coastă și a inițiativelor locale** – abordarea integrată a problemelor teritoriale și locale, prin implicarea autoritățile locale și parteneriatele, în scopul asigurării coeziunii economice și sociale, redresării tendinței de adâncire a decalajelor între regiunile și zonele mai dezvoltate și cele mai puțin dezvoltate, dar și pentru reducerea decalajelor față de alte țări din UE.

Acordul de Parteneriat și Programele Operaționale pentru perioada 2021-2027 au fost consolidate în urma unui proces de consultare inter-instituțională, negocieri informale cu Comisia Europeană, precum și pe baza unei valoroase contribuții din partea partenerilor socio-economici relevanți.

Documentele aflate în consultare publică în luna august 2021 sunt:

- Programul Operațional Creștere Inteligentă, Digitalizare și Instrumente Financiare 2021-2027, primul draft.
- Programul Operațional Dezvoltare Durabilă 2021-2027, primul draft.
- Programul Operațional Transport 2021-2027, primul draft.
- Programul Operațional Educație și Ocupare 2021-2027, primul draft.
- Programul Operațional Incluziune și Demnitate Socială 2021-2027, primul draft.
- Programul Operațional Sănătate 2021-2027, primul draft.
- Programele Operaționale Regionale 2021-2027, primele draft-uri.
- Programul Operațional Asistență Tehnică 2021-2027, primul draft.
- Programul Operațional Tranziție Justă 2021-2027, primul draft.

La nivelul lunii Octombrie, 2021 o bună parte dintre propunerile de programe erau în faza de consultare publică urmând a fi lansate oficial la începutul anului 2022.

Această perioadă de tranziție între precedentul ciclu financiar (2014-2020) și actualul (2021-2027) a generat o presiune asupra autorităților centrale și locale în a dezvolta sau re-înnoii documentele strategice, astfel încât acestea să fie aliniate cu noile direcții europene și noul cadru financiar. O analiză asupra documentelor existente în prezent (conform Secretariatului General al Guvernului[1]), indică faptul că din cele 98 de strategii sectoriale existente în prezent, doar trei dintre acestea au fost elaborate pornind de la noile priorități europene:

- Planul Național Integrat în Domeniul Energie și Schimbărilor Climatice 2020-2024[2].

[1] Online: https://sgg.gov.ro/new/strategy-unit-unitatea-de-coordonare-a-strategiilor/

[2] Online: https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/ro_final_necp_main_ro.pdf

- Strategia Națională pentru Dezvoltare Durabilă a României 2030[1].
- Strategia Națională de Apărare a Țării 2020-2024[2].

Alte planuri strategice sectoriale, realizate anterior anului 2018, cu aplicabilitate după 2020:

- Strategia Națională de Dezvoltare a Ecoturismului în România 2017-2026[3] (2017).
- Strategia Națională a Locuirii 2016-2030[4] (2016).
- Strategia de Dezvoltare Teritorială a României 2015-2035[5](2015).
- Strategia pentru dezvoltarea sectorului agroalimentar pe termen mediu și lung orizont 2020-2030[6], (2015).
- Strategia pentru Transport Durabil pe perioada 2007-2013 și 2020, 2030[7] (2008).
- Master Planul pentru Turismul Național al României 2007-2026[8] (2007).

Planul Național de Redresare și Reziliență (PNRR) (2021)[9]

Mecanismul de Redresare și Reziliență (MRR) este cel mai mare instrument financiar creat de Uniunea Europeană în afara cadrului financiar multianual, menit să ofere sprijin financiar statelor membre pentru a asigura o revenire economică rapidă. Regulamentul a fost aprobat la nivel european pe 12 februarie 2021. Acest mecanism e construit pe o logică diferită de fondurile de coeziune, fiind bazat doar pe rezultatele obținute la finalul perioadei de implementare. Astfel, statele membre își stabilesc în cadrul planurilor naționale de redresare și reziliență reformele și investițiile pe care le vor realiza până la finalul anului 2026.

Prin intermediul PNRR, în total, România urmează să primească 14,248 miliarde sub formă de grant și aproximativ 14,935 miliarde sub formă de împrumuturi pentru un total de 29,2 miliarde euro. Regula stabilită prin propunerea de Regulament (aflată încă în negociere la nivel european) este ca 70% din granturi să fie angajate până la finalul anului 2022, termenul limită pentru accesarea diferenței de 30% din granturi fiind 31 decembrie

[1] Online: http://dezvoltaredurabila.gov.ro/web/wp-content/uploads/2018/12/Strategia-na%C8%9Bional%C4%83-pentru-dezvoltarea-durabil%C4%83-a-Rom%C3%A2niei-2030.pdf
[2] Online: https://www.presidency.ro/files/userfiles/Documente/Strategia_Nationala_de_Aparare_a_Tarii_2020_2024.pdf
[3] Online: http://turism.gov.ro/web/wp-content/uploads/2017/02/Strategia-na%C5%A3ional%C4%83-de-dezvoltare-a-ecoturismului-%C3%AEn-Rom%C3%A2nia-context-viziune-%C5%9Fi-obiective-2017-2026.pdf
[4] http://www.mmediu.ro/app/webroot/uploads/files/2017-01-13_Strategia_Nationala_a_Locuirii_2016-2030.pdf
[5] Online: http://sdtr.mdrap.ro/44/Strategie
[6] Online: https://www.madr.ro/docs/agricultura/strategia-agroalimentara-2020-2030.pdf
[7] Online: http://www.enterprise-europe-erbsn.ro/download/1447/
[8] Online: http://turism.gov.ro/web/wp-content/uploads/2017/05/masterplan_partea1.pdf
[9] Actualizarea PNRR, iunie 2021, propunerea de plan, online (informații preluate integral sau adaptate): https://mfe.gov.ro/wp-content/uploads/2021/06/0c2887df42dd06420c54c1b4304c5edf.pdf

2023. În plus, plățile pentru proiectele care vor fi incluse în programele naționale de redresare și reziliență trebuie făcute până în decembrie 2026.

PNRR se referă la un pachet coerent de investiții publice și reforme propuse în baza Recomandărilor Specifice de Țară 2019-2020. Aceste reforme și proiecte de investiții publice trebuie puse în aplicare până în 2026.

PNRR are la bază 6 piloni principali:

1. Tranziția spre o economie verde;
2. Transformarea digitală;
3. Creșterea economică inteligentă, sustenabilă și incluzivă;
4. Coeziunea socială și teritorială;
5. Sănătate și reziliență instituțională;
6. Copii, tineri, educație și competențe.

Structura PNRR

Pilonul I – Tranziție verde	1. Sistemul de management al apei 2. Împădurim România și protejăm biodiversitatea 3. Managementul deșeurilor 4. Transport sustenabil 5. Fondul pentru Valul renovării 6. Energie	**Fonduri alocate** 15.89 mld. Euro
Pilonul II – Transformare Digitală	7. Cloud guvernamental și sisteme publice digitale	1.89 mld. Euro
Pilonul III – Creștere inteligentă, sustenabilă și favorabilă incluziunii	8. Reforme fiscale și reforma sistemului de pensii 9. Suport pentru sectorul privat, cercetare, dezvoltare și inovare	2.85 mld. Euro
Pilonul IV – Coeziune socială și teritorială	10. Fondul local pentru tranziție verde și digitală 11. Turism și cultură	2.3 mld. Euro
Pilonul V – Sănătate și reziliență economică, socială și instituțională	12. Sănătate 13. Reforme sociale 14. Reforma sectorului public, creșterea eficienței justiției și întărirea capacității partenerilor sociali	2.7 mld. Euro
Pilonul IV – Politici pentru generația următoare de copii și tineri	15. România educată	3.6 mld. Euro

PNRR reprezintă o oportunitate unică pentru statele membre de a utiliza sumele alocate la nivelul UE în scopul unei tranziții spre o economie mai rezilientă și un stat performant. Procedura presupune un proces de negociere între propunerile statelor membre și CE. Anexa Regulamentului european prevede că fiecare țară membră stabilește componentele planului (domenii de intervenție) și trimite la Comisie până la 30 aprilie componentele detaliate. Formatul de componentă este unul complex, tehnic și vizează legăturile investițiilor propuse cu recomandările europene, alte finanțări europene și inițiative strategice ale UE.

Comisia încurajează ferm statele membre să includă în planurile lor investiții și reforme în următoarele domenii emblematice:

1. *Accelerare* – acordarea de întâietate tehnologiilor curate perene și accelerarea dezvoltării și utilizării surselor regenerabile de energie.
2. *Renovare* – îmbunătățirea eficienței energetice a clădirilor publice și private.
3. *Reîncărcare și realimentare* – promovarea unor tehnologii curate, viabile pe termen lung, pentru a accelera utilizarea unor stații de transport, încărcare și realimentare durabile, accesibile și inteligente și pentru a extinde rețeaua de transport public.
4. *Conectare* – introducerea rapidă a serviciilor rapide în bandă largă în toate regiunile și gospodăriile, inclusiv a rețelelor de fibră optică și a rețelelor 5G.
5. *Modernizare* – digitalizarea administrației și a serviciilor publice, inclusiv a sistemelor judiciare și de asistență medicală.
6. *Extindere pe scară largă* – Creșterea capacităților de cloud de date industriale în Europa și dezvoltarea celor mai puternice, de vârf și sustenabile procesoare.
7. *Recalificare și perfecționare* – Adaptarea sistemelor de învățământ pentru a sprijini competențele digitale și educația și formarea profesională pentru toate vârstele.

PNRR în detaliu[1]

Pilonul I – Tranziție verde
Pilonul trebuie să includă reforme și investiții în tehnologii și capacități verzi, inclusiv în biodiversitate, eficiență energetică, renovarea clădirilor și economia circulară, contribuind în același timp la obiectivele Uniunii privind clima, promovând creșterea sustenabilă, creând locuri de muncă și menținând securitatea energetică.

Schimbările climatice și degradarea mediului reprezintă două dintre cele mai grave amenințări ale lumii, iar Agenda 2030 pentru dezvoltarea durabilă promovează echilibrul între cele trei dimensiuni ale dezvoltării durabile – economică, socială și de mediu. Agenda 2030 este corelată cu Pactul Verde european (European Green Deal) care va defini strategia de dezvoltare a UE ca primul continent neutru din punct de vedere climatic până în 2050. Astfel, Pactul Verde European transformă provocările climatice și de mediu în oportunități, prin demersul de reducere a emisiilor nete de gaze cu efect de seră la zero până în 2050, prin reducerea poluării și restaurarea biodiversității.

1. **Sistemul de management al apei – PNRR propune 3 reforme și 8 tipuri principale de investiții. Buget propus: 1,88 miliarde euro**
   - Consolidarea cadrului de reglementare pentru managementul sustenabil al sectorului de apă și apă uzată și pentru accelerarea accesului populației la servicii de calitate conform directivelor europene;
   - Reconfigurarea actualului mecanism economic al Administrației Naționale Apele Române (ANAR) în vederea asigurării modernizării și întreținerii sistemului național de gospodărire a apelor precum și a implementării corespunzătoare a Directivei Cadru Apă și a Directivei inundații;
   - Consolidarea cadrului legislativ actual privind stabilirea pragurilor pentru avertizarea fenomenelor meteorologice periculoase și a fluxului de elaborare și transmitere a informărilor, atenționărilor și avertizărilor meteorologice.

[1] Informații preluate din Planul Național de Reziliență și Redresare, iunie 2021, online: https://mfe.gov.ro/wp-content/uploads/2021/06/0c2887df42dd06420c54c1b4304c5edf.pdf

2. **Împădurim România și protejăm biodiversitatea se răspunde acestei provocări cu 2 reforme și 7 tipuri principale de investiții. Buget propus: 1,37 miliarde euro**
   - Reforma sistemului de management și a celui privind guvernanța în domeniul forestier prin dezvoltarea unei noi Strategii forestiere naționale și a legislației subsecvente (Codul Silvic și legislație forestieră secundară);
   - Reforma sistemului de management al ariilor naturale protejate în vederea implementării coerente și eficace a Strategiei Europene privind biodiversitatea.
3. **Managementul deșeurilor, PNRR adresează aceste provocări prin o reformă și 3 linii principale de investiții. Buget propus: 1,2 miliarde euro**.
   - Îmbunătățirea guvernanței în domeniul gestionării deșeurilor în vederea accelerării tranziției către economia circulară Măsurile includ modificări legislative pentru o practică unitară de gestionare a deșeurilor, dezvoltarea capacității de monitorizare și control a Gărzii de Mediu, inclusiv 553 echipamente de monitorizare a poluării aerului. În acestea sunt incluse următoarele echipamente: 4 300 stații de monitorizarea a radioactivității 4 240 stații de monitorizare a zgomotului.
4. **Transport sustenabil – PNRR adresează provocările în domeniu prin 2 reforme majore și 4 tipuri principale de investiții. Buget propus: 7,62 miliarde euro.**
   - „Transport sustenabil, decarbonizare și siguranță rutieră" – Îmbunătățirea cadrului strategic, legal și procedural pentru tranziția către transport sustenabil;
   - „Viziune și management performant pentru transport de calitate" – Îmbunătățirea capacității instituționale de management și guvernanță corporativă.
5. **Fondul verde pentru valul renovării – PNRR propune 2 reforme și 4 categorii principale de investiții cu scopul de a implementa modificări legislative și programe precum și un fond de renovare a clădirilor publice, rezidențiale și de patrimoniu. Bugetul propus: 2,2 miliarde euro**
   - Realizarea unui cadru normativ simplificat și actualizat care să sprijine implementarea investițiilor în tranziția spre clădiri verzi și reziliente;
   - Asigurarea cadrului strategic și de reglementare tehnică actualizat pentru proiectarea și realizarea de construcții verzi și reziliente.
6. **Energie – PNRR propune 6 reforme și 6 tipuri principale de investiții. Bugetul propus: 1,62 miliarde euro**
   - Reforma pieței de energie electrică, prin înlocuirea cărbunelui din mixul energetic și susținerea unui cadru legislativ și de reglementare stimulativ pentru investițiile private în producția de electricitate din surse regenerabile;
   - Dezvoltarea unui cadru legislativ și de reglementare favorabil tehnologiilor viitorului, în special hidrogen și soluții de stocare;
   - Îmbunătățirea guvernanței corporative a companiilor de stat din sector;
   - Reducerea intensității energetice a economiei prin dezvoltarea unui mecanism sustenabil de stimulare a eficientei energetice în industrie;
   - Creșterea competitivității și decarbonizarea sectorului de încălzire – răcire;
   - Decarbonizarea sectorului de transporturi prin investiții în infrastructură de transport electric și crearea de stimulente pentru transportului verde.

Pilonul II – Transformare digitală

Reformele și investițiile în tehnologiile, infrastructurile și procesele digitale vor spori competitivitatea Uniunii la nivel global și vor contribui, de asemenea, la creșterea rezilienței și a inovării în Uniune și la scăderea dependenței sale, prin diversificarea lanțurilor esențiale de aprovizionare. Reformele și investițiile ar trebui să promoveze în special digitalizarea serviciilor, dezvoltarea de infrastructuri digitale și de date, de clustere și de centre de inovare digitală, precum și de soluții digitale deschise. Serviciile publice digitale din România rămân sub media Uniunii Europene, în parte din cauza coordonării reduse între instituțiile statului pentru o abordare integrată.

Capacitățile existente nu sunt suficiente pentru asigurarea unui nivel ridicat de securitate a rețelelor și de gestionare adecvată a riscurilor cibernetice. Alte provocări majore pentru România se referă la acoperirea cu bandă largă a zonelor rurale (zone albe) și abilitățile digitale ale multor categorii de cetățeni. În Raportul de țară 2020 pentru România, se arată că acoperirea de bandă largă fixă a gospodăriilor sa menținut la aproximativ 87%, sub nivelul din majoritatea statelor membre. Utilizarea benzii largi a stagnat la nivelul de 66% din gospodării, un nivel cu mult sub media UE, de 77%.

În același raport se arată că, în pofida unor eforturi, digitalizarea economiei a rămas în urmă. Peste o cincime dintre români nu au utilizat niciodată internetul și mai puțin de o treime au competențe digitale de bază. Serviciile publice sunt în urma celor din celelalte state membre ale UE, în pofida faptului că România înregistrează una dintre cele mai mari ponderi ale utilizatorilor de servicii de e-guvernare (locul 7 în UE).
În plus, în ceea ce privește integrarea tehnologiei digitale, întreprinderile din România se situează cu mult sub media UE. Tehnologia digitală sprijină procesul de transformare a modului în care se poate facilita existența prin integrarea lor în toate sectoarele și domeniile de activitate de către toți cetățenii și firmele. Scopul strategiei digitale a UE este acela de a sprijini procesul de transformare digitală în avantajul cetățenilor și întreprinderilor, concomitent cu asigurarea contribuției la crearea unei Europe neutre din punct de vedere climatic până în 2050. Viziunea și perspectivele pentru transformarea digitală a Europei până în 2030 (viziune pentru deceniul digital al UE) se articulează în jurul a patru puncte cardinale, denumit „busolă pentru dimensiunea digitală":

- Digitalizarea serviciilor publice
- Competențe
- Infrastructuri digitale sigure și durabile
- Transformarea digitală a întreprinderilor

Pilonul II al PNRR al României, prin reformele și investițiile propuse se aliniază cu prevederile strategiei Europene și celei naționale privind transformarea digitală a României.

7. **Cloud guvernamental și sisteme publice digitale propune 4 reforme și 19 investiții, bugetul total alocat este de 1,89 miliarde euro**
    - Dezvoltarea și implementarea unui cadru unitar pentru definirea arhitecturii unui sistem de tip cloud guvernamental, a principalelor servicii livrate de către acesta, a componentelor sale de infrastructură și guvernanță, inclusiv proiectarea, implementarea și operarea acestui tip de sistem care să permită interconectarea sistemelor digitale din administrația publică printr-o abordare standardizată și livrarea de servicii digitale de înaltă calitate către cetățeni, firme și alte autorități publice.
    - Alinierea strategiei naționale în domeniul conectivității digitale la legislația europeană prin măsuri specifice pentru atingerea obiectivelor de conectivitate UE 2025 și stimularea investițiilor private pentru dezvoltarea rețelelor de foarte mare capacitate cu acoperire largă națională, inclusiv în corelație cu rețelele de transport, respectiv zonele de interes de mediu, prin eliminarea barierelor din cadrul normativ în vigoare.
    - Creșterea arealului de protecție și asigurarea securității cibernetice a entităților publice și private care dețin infrastructuri cu valențe critice
    - Creșterea competentelor digitale pentru exercitarea funcției publice și educație digitală pe parcursul vieții pentru cetățeni

Pilonul III – Creștere inteligentă, sustenabilă și favorabilă incluziunii

Reformele și investițiile în acest pilon trebuie să vizeze consolidarea potențialului de creștere și să permită o redresare sustenabilă a economiei Uniunii. De asemenea, sunt destinate promovării antreprenoriatului, economia socială, dezvoltarea de infrastructuri și de transporturi sustenabile, industrializarea și reindustrializarea și să atenueze efectul crizei provocate de COVID-19 asupra economiei.
Provocările principale ale României în context larg macroeconomic sunt legate de sistemul de administrare fiscală, mai ales capacitatea acestuia de a gestiona relația cu contribuabilii, de sistemul de pensii, care este strâns legat de problematica resurselor bugetare și de cea a forței de muncă, de relația cu mediul de afaceri și sprijinul care poate veni dinspre resursele publice – mai specific, pe baza fondurilor europene. România se confruntă cu provocări majore în privința administrării taxelor și impozitelor.
Raportul de țară al CE 2020 menționează că ratele inegalității veniturilor și ale sărăciei rămân printre cele mai ridicate din UE iar nivelul relativ scăzut al veniturilor fiscale limitează capacitatea României de a soluționa aceste probleme, fie prin redistribuire, fie prin furnizarea de bunuri și servicii publice. O provocare majoră o reprezintă nivelul ridicat al deficitului de TVA, ce reprezintă o pierdere de venituri din cauza evaziunii, a fraudei, a insolvențelor, a falimentelor, a erorilor administrative sau a optimizării fiscale legale, fiind unul dintre cele mai ridicate din UE.
Modificările aduse sistemului de pensii în ultimii ani au condus la o destabilizare bugetară și probleme majore în asigurarea sustenabilității financiare a obligațiilor bugetare (bugetul asigurărilor sociale și bugetul de stat), cu impact inclusiv asupra ratingului de țară. Existența unor diferențe între pensiile aflate în plată pentru femei și bărbați, momentul pensionării, tipul de muncă prestată, precum și o serie de aspecte legate de perioadele de

cotizare diferențiate, ceea ce implică necesitatea stabilirii unei noi formule de calcul și posibilitatea recalculării acestor pensii.
Sistemul se confruntă cu provocări legate de îmbătrânire și de durata scăzută a vieții profesionale. Digitalizarea sistemului de administrare a pensiilor, precum și de management al contribuțiilor populației la bugetul asigurărilor sociale de stat (pilonul I de pensii) este redusă.

8. **Reforma fiscală și reforma sistemului de pensii – PNRR propune măsuri care adresează aceste provocări. Această componentă include 6 reforme și 11 investiții iar bugetul total propus este de 482 milioane euro.**
   - Reforma ANAF prin digitalizare;
   - Modernizarea sistemului vamal și implementarea vămii electronice;
   - Consolidarea capacității instituționale de prognoză a cheltuielilor cu pensiile prin utilizarea de instrumente complexe de modelare economică;
   - Revizuirea cadrului fiscal;
   - Crearea și operaționalizarea Băncii Naționale de Dezvoltare;
   - Reforma sistemului de pensii.
9. **Sprijin pentru mediul de afaceri, cercetare, dezvoltare și inovare propune 2 reforme și 5 tipuri principale de investiții, cu un buget total de 2,36 miliarde euro.**
   - Transparentizare legislativă, debirocratizare și simplificare procedurală destinate mediului de afaceri;
   - Reforma privind cercetarea dezvoltarea inovarea, inclusiv a carierei de cercetător.

Pilonul IV – Coeziunea socială și teritorială

Reformele și investițiile din acest pilon ar trebui să contribuie la combaterea sărăciei și a șomajului pentru ca economiile statelor membre să se redreseze, fără a lăsa pe nimeni în urmă. Reformele și investițiile respective ar trebui să conducă la crearea de locuri de muncă stabile și de înaltă calitate, la incluziunea și integrarea grupurilor defavorizate și să permită consolidarea dialogului social, a infrastructurii și a serviciilor, precum și a sistemelor de protecție și bunăstare socială.
Provocări semnificative se remarcă în economia României, dincolo de aspectele majore de sistem, în ceea ce privește dezvoltarea locală. Afectate semnificativ de pandemie, UAT-urile din România au o scădere semnificativă a veniturilor proprii. Această situație duce la o reducere semnificativă a investițiilor în domenii cum ar fi educația, sănătatea și infrastructura locală. Nivelul cheltuielilor pentru investiții la nivelul UAT-urilor este redus (15-20% din bugetul local înainte de pandemie) și este în mare măsură finanțat din fonduri europene. Prin urmare, este nevoie de o injecție de capital pentru a continua investițiile în infrastructura locală și pentru a crește astfel reziliența localităților în perioada de redresare economică.
Ținând cont că într-o perioadă de criză economică, veniturile locale sunt și mai reduse, este nevoie de suport financiar suplimentar pentru asigurarea bunăstării populației și garantarea unor servicii publice de calitate în perioada imediat următoare, cu accent pe tranziția verde și digitală. Nevoia unei transformări urbane sustenabile este subliniată de Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă, în special Obiectivul 11 pe Dezvoltare Durabilă, care este dedicat transformării orașelor în unele incluzive, sigure, reziliente și durabile.
Alte documente majore ce propun această transformare includ Noua Agendă Urbană, Acordul de la Paris și Pactul Ecologic al Comisiei Europene. Noua Cartă de la Leipzig, adoptată în 30 noiembrie 2020, oferă un cadru de politici pentru a cuprinde dimensiunea urbană în acordurile europene și globale și pentru a promova orașe mai verzi, mai echitabile, mai productive și mai bine guvernate. Deși, conform delimitării administrative tradiționale, gradul de urbanizare în România este de numai 55%, acesta crește la 76% după metodologia UE-OCDE, care ține cont de relațiile funcționale și dinamica regională identificate în baza fluxurilor de navetă.

10. **Fond local pentru tranziția verde și digitală a UAT-urilor – PNRR propune 2 reforme principale și 6 tipuri principale de investiții, cu un buget total de 2,1 miliarde euro**
    - Politica Urbană a României, cadru de politici pentru îmbunătățirea dezvoltării urbane;
    - Strategia de Dezvoltare Teritorială a României, cadru de politici pentru reducerea disparităților teritoriale.
11. **Turism și cultură – PNRR propune 3 reforme și 2 investiții pentru a răspunde provocărilor și a propulsa turismul de destinație, cu un buget total alocat de 200 milioane euro**
    - Transformarea structurală socio-economică în zonele rurale și în zonele defavorizate prin dezvoltarea sustenabilă a turismului cultural și natural ca vector de dezvoltare;
    - Creșterea competitivității turismului românesc prin managementul participativ al destinațiilor turistice și operaționalizarea Organizațiilor de Management al Destinației (OMD);
    - Modele de finanțare pentru tranziția digitală a sectoarelor culturale și creative;

Pilonul V – Sănătate și reziliență economică, socială și instituțională

În ciuda îmbunătățirilor recente, sănătatea populației României se situează în continuare sub media UE. Rata mortalității evitabile, și anume decesele care ar fi putut fi evitate prin acordarea unei asistențe medicale de calitate optimă, a fost de două ori și jumătate mai mare decât rata UE în 2015. Cheltuielile cu asistența medicală sunt relativ scăzute, iar deficitul de personal reprezintă în continuare o problemă.

România se confruntă cu provocări considerabile în ceea ce privește asigurarea accesului la asistență medicală. În total, aproximativ 11% din populație rămâne neasigurată și are acces doar la un pachet restrâns de servicii. Procentul de populație care beneficiază de o formă de asigurare de sănătate a scăzut, cu un decalaj semnificativ între mediul urban și cel rural.

Nivelul nevoilor medicale nesatisfăcute este cu aproximativ 28% mai mare în zonele rurale decât în întreaga țară. Cheltuielile cu asistența medicală preventivă sunt cu mult sub media UE (1,8%) față de 3,1%. Îmbunătățirea asistenței medicale comunitare, deși foarte necesară, prezintă întârzieri. Unitățile spitalicești nu corespund normelor de siguranță și normelor ingienico-sanitare, determinând: risc crescut de infecții asociate actului medical, grad ridicat de nevoi medicale nesatisfăcute, costuri crescute cu mentenanța infrastructurii sanitare.

12. **Sănătate – PNRR propune 3 reforme și 2 tipuri principale de investiții cu un buget total de 2,45 miliarde euro.**
    - Reforma gestionării fondurilor publice din sănătate;
    - Reforma managementului fondurilor destinate investițiilor în sănătate;
    - Reforma managementului sanitar și a resurselor umane din sănătate.
13. **Reforme sociale – PNRR propune 5 reforme și 5 investiții principale pe acest domeniu, cu un buget total de 167 milioane euro (grupuri vulnerabile, copii, persoane cu dizabilități)**
    - Crearea unui nou cadru legal pentru oferirea de soluții adecvate sprijinirii familiilor care trăiesc în sărăcie, cu copii în întreținere, astfel încât aceștia să poată fi menținuți în familie;
    - Reforma sistemului de protecție a persoanelor adulte cu dizabilități: intensificarea acțiunilor de creștere a rezilienței sociale în comunitate, având ca scop prevenirea instituționalizării și îmbunătățirea calității vieții persoanelor adulte cu dizabilități;
    - Implementarea Venitului Minim de Incluziune;
    - Introducerea tichetelor de muncă și formalizarea muncii în domeniul lucrătorilor casnici;
    - Îmbunătățirea și modernizarea legislației privind economia social.
14. **Reforma sectorului public, creșterea eficienței justiției și întărirea capacității partenerilor sociali. Sunt 10 reforme și 5 tipuri de investiții majore pe aceste sectoare, care vor răspunde provocărilor. Bugetul total propus: 155 milioane euro.**
    - Predictibilitatea și eficiența proceselor decizionale prin întărirea capacității de coordonare a politicilor și analiză de impact la nivelul Guvernului și a ministerelor coordonatoare, precum și prin consolidarea instrumentelor în vederea creșterea calității consultărilor publice la toate palierele administrației;
    - Întărirea coordonării la Centrul Guvernului (CoG) printr-o abordare integrată și coerentă a inițiativelor în domeniul schimbărilor climatice și a dezvoltării durabile;
    - Reforma funcției publice prin digitalizare și managementul parcursului de carieră;
    - Modificarea și modernizarea legislației privind sistemul de salarizare;
    - Garantarea independenței justiției, creșterea calității și eficienței acesteia;
    - Intensificarea luptei împotriva corupției;
    - Evaluarea și actualizarea legislației privind cadrul de integritate, pentru a răspunde recomandărilor mecanismului de Cooperare și Verificare (MCV) și mecanismului privind statul de drept (Rule of Law) Reformarea sistemului național de achiziții prin eficientizarea procesului de achiziții, în sensul identificării măsurilor de simplificare aferente, concomitent cu întărirea capacității administrative a autorităților/entităților contractante, într-un cadrul legal flexibil și coerent;
    - Parteneriat și participare în dezvoltarea politicilor la nivel local și digitalizarea sectorului neguvernamental – Creșterea predictibilității, eficacității, coerenței și „inclusivității" proceselor de formulare a politicilor publice/ deciziei publice prin planificare, monitorizare și evaluare transparente și participative, cu consultarea și coordonarea permanentă cu actorii relevanți din comunitate;
    - Îmbunătățirea cadrului procedural de implementare a principiilor guvernanței corporative în cadrul întreprinderilor de stat.

Pilonul VI – Politici pentru generația următoare de copii și tineri
Sistemul de educație din România se confruntă cu numeroase dificultăți legate de calitate, echitate și infrastructură. Acestea limitează capacitatea României de a construi o economie modernă, bazată pe cunoaștere, precum și capacitatea de a facilita mobilitatea socială.
România și-a ratat ambele ținte asumate în cadrul strategiei Europa 2020, atât pentru părăsire timpurie a școlii (15,3% în 2019 vs. 11,3% țintă asumată2) cât și pentru accesul la învățământul terțiar (25,8% în 2019 vs. 26,7% ținta asumată). Testele PISA, care măsoară abilitățile în matematică, citire și științe ale copiilor de 15 ani plasează România pe ultimele poziții din Uniunea Europeană, alături de Bulgaria și Cipru.
Peste 40% din copiii de 15 ani suferă de pe urma analfabetismului funcțional, conform acestor rezultate, aspect care pune probleme sociale și economice pe termen lung. O problemă specifică României ultimilor ani este accesul limitat la educație înainte sau după învățământul obligatoriu. Un bun exemplu este insuficientul acces la educația timpurie.
Conform sondajului EU-SILC, sub 1/6 din copii de 0-3 ani au acces la programe organizate de educație timpurie, procent care plasează România pe una din ultimele poziții la nivelul Uniunii Europene. Simultan, programele de formare deschise adulților rămân limitate, doar 1,3% având acces curent la programe de formare în 2019.
Problemele din sistemul de educație reflectă un nivel ridicat de inechitate în cadrul sistemului educațional. Școlile din mediul rural și din regiunile dezavantajate economic suferă de pe urma unei precarități a ofertei educaționale dar și a infrastructurii.

15. România educată – PNRR propune 6 reforme și 18 investiții acestor provocări, cu un buget total propus de 3,6 miliarde euro

- Dezvoltarea unui sistem de servicii de educație timpurie pentru copiii de la naștere la 6 ani, unitar, incluziv și de calitate, având la bază un mecanism eficient de cooperare interinstituțională și de coordonare intersectorială, care să asigure beneficiarilor rate crescute de acces și participare;
- Reformarea sistemului de învățământ obligatoriu prin creșterea autonomiei unităților de învățământ în scopul identificării și implementării unor măsuri specifice pentru prevenirea și reducerea abandonului școlar;
- Constituirea unei rute profesionale complete, facilitată de un bacalaureat reformat, care să ofere elevilor oportunitatea unei rute deschise, cu acces la instituții de învățământ superior cu profil tehnic;
- Adoptarea cadrului legislativ pentru digitalizarea educației;
- Modificarea și eficientizarea cadrului normativ pentru asigurarea standardelor de siguranță și calitate, prietenoase cu mediul, în unitățile de învățământ preuniversitar și universitar;
- Reforma guvernanței sistemului de învățământ preuniversitar și profesionalizarea managementului în condițiile unei autonomii sporite a școlilor.

Strategii sectoriale cu grad relativ de relevanță

Alături de Programele Operaționale și PNRR, există o serie de strategii bazate pe ciclul bugetar 2019-2027 care pot prezenta elemente cu relevanță sectorială sau specifică:

Document	Observații
Strategia Națională pentru Dezvoltarea Durabilă a României 2030	Prin această strategie, România își stabilește cadrul național pentru susținerea Agendei 2030 și implementarea setului de 17 obiective. Strategia susține dezvoltarea României pe trei piloni principali, respectiv economic, social și de mediu. Strategia este orientată către cetățean și se centrează pe inovație, optimism, reziliență și încrederea că statul servește nevoile fiecărui cetățean, într-un mod echitabil, eficient și într-un mediu curat, în mod echilibrat și integrat. Online: https://www.edu.ro/sites/default/files/Strategia-naționala-pentru-dezvoltarea-durabila-a-Rom%C3%A2niei-2030.pdf Relevanță: atingere obiective dezvoltare durabilă
Strategia Națională de Cercetare, Dezvoltare și Inovare 2014-2020	Relevanță pentru programele și proiectele în zona CDI Urmează să fie adoptată Strategia Națională pentru Specializare Inteligentă 2021-2027

Document	Observații
	Online: https://www.edu.ro/sites/default/files/_fi%C8%99iere/Minister/2016/strategii/strategia-cdi-2020_-proiect-hg.pdf Relevanță: programe/proiecte cercetare, inovație, transfer tehnologic
Planul Național Integrat în domeniul Energiei și Schimbărilor Climatice 2021-2030	Obiectiv: combaterea schimbărilor climatice, prin cele 5 dimensiuni principale: securitate energetică, decarbonare, eficiență energetică, piața internă a energiei și cercetare, inovare și competitivitate. Obiective 2030 (UE) • reducerea emisiilor interne de gaze cu efect de seră cu cel puțin 40% până în 2030, comparativ cu 1990; • consum de energie din surse regenerabile de 32% în 2030; • îmbunătățirea eficienței energetice cu 32,5% în 2030; • interconectare a pieței de energie electrică la un nivel de 15% până în 2030. Online: https://ec.europa.eu/energy/sites/default/files/documents/ro_final_necp_main_ro.pdf Relevanță: programe decarbonare, reducere emisii, energie regenerabilă, eficiență energetică
Strategia Națională și Planul Național pentru Gestionarea Siturilor Contaminate din România 2014-2020	Strategia Națională și Planul Național pentru Gestionarea Siturilor Contaminate din România a fost elaborată pentru a aborda problemele legate de contaminarea solului și apei subterane, ca urmare a activităților antropice trecute și recente desfășurate pe siturile industriale, și pentru eliminarea sau limitarea (potențialelor) riscuri pentru sănătatea umană și mediu. Obiectivul general al strategiei este protejarea sănătății umane și mediului de efectele contaminanților rezultați din activitățile antropice cu respectarea principiilor privind dezvoltarea durabilă. Necesită înnoire Online: http://www.mmediu.ro/beta/wp-content/uploads/2014/02/2014-02-13_STRATEGIA.pdf Relevanță: programe care vizează sit-urile de la nivelul județului
Strategia de dezvoltare teritorială a României (SDTR) 2016-2035	Strategia de dezvoltare teritorială a României (SDTR) este rezultatul unui demers amplu de planificare strategică care transpune în plan teritorial obiectivele și direcțiile de dezvoltare ale României pentru orizontul de timp 2035. Scopul este de a asigura un cadru integrat de planificare strategică care să orienteze procesele de dezvoltare a teritoriului național. Misiunea acestuia este de a asigura o dezvoltare policentrică și un echilibru între nevoia de dezvoltare și avantajele competitive ale teritoriului național în context european și global. SDTR reprezintă: • Un instrument de facilitare a unui proces de planificare integrată la scară națională pentru orizontul de timp 2035; • Un instrument de informare a autorităților publice centrale și locale, asupra direcțiilor generale și a obiectivelor de dezvoltare a teritoriului național pe termen lung; • Un instrument de fundamentare a politicilor de dezvoltare de la diferite paliere administrative; • Un instrument de informare a factorilor interesați de la nivel european și global asupra potențialului de dezvoltare și asupra avantajelor competitive ale teritoriului național. Online: http://www.sdtr.ro/ Relevanță: proiecte de dezvoltare urbană, amenajarea teritoriului

Document	Observații
Strategia Națională a Locuirii 2017-2030	Strategia Națională a Locuirii vizează abordarea integrată a problemelor multiple și complexe ale domeniului locuirii manifestate atât în mediul urban cât și în cel rural, având ca arie de cuprindere locuințele, problemele asociate locuirii (acces la servicii de utilități publice, politici de dezvoltare) Scopul strategiei este acela de a asigura accesul la condiții de locuire adecvate pentru toate categoriile de persoane, până în anul 2030 prin identificarea măsurilor și crearea instrumentelor necesare Online: http://www.mmediu.ro/app/webroot/uploads/files/2017-01-13_Strategia_Nationala_a_Locuirii_2016-2030.pdf Relevanță: programe și proiecte în domeniul locuirii, introducere infrastructură utilități zone rurale
Strategia pentru dezvoltarea sectorului agroalimentar pe termen mediu și lung, (2016) orizont 2020-2030	Strategia pentru dezvoltarea sectorului agroalimentar pe termen mediu și lung – orizont 2020/2030 (Strategia) vizează valorificarea inteligentă și durabilă a potențialului agroalimentar și dezvoltarea spațiului rural, fiind un document suport vizionar, care susține progresul agriculturii și dezvoltării rurale în România. Strategia constituie baza noii perioade de programare financiară europeană 2014-2020, ca angajament al României față de UE pentru realizarea PAC Construit pe arhitectura europeană anterioară/documentul necesită revizuire Online: https://www.madr.ro/docs/agricultura/strategia-agroalimentara-2020-2030.pdf Relevanță: proiecte și programe în domeniul agriculturii, programe privind produsele agro-alimentare, proiecte dezvoltare rurală, valorificare potențial agricol
Strategia națională de dezvoltare a ecoturismului în România 2018-2027	**Viziune** Afirmarea valorilor naturale și culturale ale României, prin crearea și promovarea unei rețele de destinații ecoturistice cu notorietate pe plan național și internațional, fapt ce va contribui la îmbunătățirea vieții comunităților locale și la conservarea resurselor naturale și culturale locale. **Obiectiv general:** crearea condițiilor de dezvoltare a ecoturismului la nivelul ariilor naturale protejate și în zonele din vecinătatea acestora, prin dezvoltarea unei rețele de destinații ecoturistice recunoscute și prin realizarea de produse ecoturistice competitive pe plan național și internațional. **Obiective strategice** Strategia națională de dezvoltare a ecoturismului se structurează pe un set de domenii prioritare, la nivelul cărora s-au trasat obiectivele strategice. Domenii strategice: Domeniul A – CADRUL INSTITUȚIONAL ȘI ASOCIATIV Domeniul B – INFRASTRUCTURĂ TURISTICĂ ȘI AMENAJAREA TERITORIULUI Domeniul C – EDUCAȚIE ȘI CONȘTIENTIZARE Domeniul D – DEZVOLTAREA RESURSELOR UMANE Domeniul E – DEZVOLTAREA AFACERILOR ȘI DEZVOLTAREA LOCALĂ Domeniul F – CONSERVAREA NATURII ȘI PROTECȚIA MEDIULUI Domeniul G – MARKETING ȘI PROMOVARE Online: http://turism.gov.ro/web/wp-content/uploads/2018/11/Anexa-Strategie-ecoturism.pdf Document complementar: Masterplanul pentru turismul național 2007-2026, necesită înnoire Online: http://turism.gov.ro/web/wp-content/uploads/2017/05/masterplan_partea1.pdf Relevanță: proiecte dezvoltare turistică, promovare turism, zone naturale protejate
Aceste documente prezintă relevanță la nivel de principii directoare/obiective complementare de urmărit, în măsura în care autoritățile județene vor cuprinde în portofoliul de proiecte, proiecte care vizează zone relevante pentru domeniile sectoriale menționate	

Nivelul Regional

La nivel regional, principalele documente strategice relevante sunt:

- Strategia Regională pentru Dezvoltare 2021-2027 – Regiunea Vest[1];
- Strategia de Specializare Inteligentă Vest 2021-2027[2].

Strategia Regională pentru Dezvoltare 2021-2027 – Regiunea Vest [3]

Strategia pentru Dezvoltare Regională pentru perioada 2021-2027 reprezintă principalul instrument care orientează dezvoltarea pe termen mediu și lung a Regiunii Vest și baza strategică pentru fundamentarea programelor cu finanțare din fonduri europene sau externe, naționale sau locale.

În contextul în care, în perioada 2021-2027, pentru prima dată Regiunea Vest va avea propriul Programul Operațional Regional, elaborat la nivel regional de către ADR Vest în calitate de Autoritate de Management, Planul pentru Dezvoltare Regională al Regiunii Vest împreună cu Strategia Regională de Specializare Inteligentă RIS 3 Vest devin principalele instrumente care vor fundamenta accesul la fondurile europene alocate prin Politica de Coeziune la nivel regional.

Sinteză situație actuală – Regiunea Vest

- Regiunea Vest rămâne în continuare o regiune care face parte din categoria **celor mai puțin dezvoltate** în contextul tipologiei utilizate la nivelul Uniunii Europene, având un **PIB de 68% din media regiunilor UE (27)** (Eurostat,2018)
- Regiunea Vest rămâne o regiune cu disparități de dezvoltare inter-regionale accentuate, pe de o parte între mediul urban și cel rural, pe de altă parte între județele Timiș și Arad, care sunt motorul de dezvoltare economică a regiunii și județele Caraș-Severin și Hunedoara, județe industriale, cu foste industrii minieră, siderurgică, metalurgică, energetică și grea nerestructurate, pentru care încă nu s-au identificat soluții economice sustenabile (TM, 8.1 mld. EUR, 48% din total regiune, AR, 3.9 mld. EUR/23% din total regiune, HD, 2.8 mld. EUR, 17% din total regiune, CS, 2 mld. EUR, 12% din total regiune)
- Schimbări demografice – scădere a populației – În intervalul 2000-2020, populația Regiunii Vest a scăzut de la 2.042.854 la 1.997.372 persoane (-49.082) coroborată cu o creștere a imigrației (17.382/2014-24.440/2018 – creștere de aprox 40%)
- Regiunea Vest are **rezultate modeste în cercetare și inovare** care limitează perspectivele de dezvoltare și creștere economică.
- Productivitatea medie din Regiunea Vest este peste media pentru România, Regiunea Vest reprezintă una dintre regiunile cu un nivel moderat de antreprenoriat. Principalele caracteristici ale sistemului productiv al Regiunii Vest sunt: (1) specializarea din ce în ce mai puternică în industriile considerate în categoria celor cu tehnologie mijlocie; (2) specializarea întreprinderilor în producția de bază, care nu necesită un

[1] Online: https://adrvest.ro/wp-content/uploads/2020/11/Strategie-PDR-Regiunea-Vest.pdf

[2] Online: https://adrvest.ro/wp-content/uploads/2020/09/RIS3_28-09-2020.pdf

[3] Informațiile cuprinse în această secțiune sunt preluate (integral, parțial sau sinteză) din Strategia Regională pentru Dezvoltare 2021-2027 – Regiunea Vest

aport semnificativ de cunoștințe și competențe; (3) un grad tot mai mare de integrare în lanțurile de valori regionale, conducând la o valoare adăugată locală mică; (4) un grad tot mai mare de dominanță a investițiilor străine directe cu legături slabe în rândul întreprinderilor și al furnizorilor locali

- Pentru adaptarea la noile tendințe de la nivel global și european, al Pactului Verde European, care vizează măsuri complexe pentru reducerea schimbărilor climatice și a poluării, Regiunea Vest trebuie să depună eforturi semnificative pentru schimbarea modului în care sunt produse și consumate energia și resursele regionale pentru reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră. Atenția trebuie să se îndrepte și spre producția și utilizarea de energie nepoluantă, precum și spre reconversia regiunilor monoindustriale.

Viziune

La orizontul anului 2030, Regiunea Vest este o referință națională pentru modelul de dezvoltare inovativ, sustenabil și incluziv, bazat pe creștere economică susținută datorată promovării inovării, digitalizării și creativității la toate nivelurile și pe o dezvoltare teritorială echilibrată, care asigură tuturor acces echitabil la servicii publice moderne, educație și oportunități.

Această viziune este transpusă practic în:

- Regiunea Vest – „hub de inovare", lider în ceea ce privește adoptarea tehnologiilor avansate și a promovării inovării la toate nivelurile societății;
- Regiunea Vest devine un punct de referință pentru modul de abordare și soluționare a provocărilor climatice și demografice;
- Regiunea Vest devine un model de dezvoltare sustenabilă bazat nu dar pe creștere economică, ci pe plasarea culturii și creativității în centrul politicilor de dezvoltare.

Obiective strategice

1. Transpunerea ideilor rezultate din activitatea de cercetare în **produse și servicii noi** sau **îmbunătățite** și dezvoltarea capacităților pentru ca regiunea să adopte/creeze **tehnologii avansate și inovare disruptivă**.
2. **Diversificarea bazei economice și avansul spre activități economice cu valoare adăugată mare**, crearea unei **culturi antreprenoriale și de inovare** care să permită echiparea întreg teritoriului regiunii cu **companii puternice și reziliente**.
3. Dezvoltarea în permanență a **aptitudinilor/competențelor populației** ca urmare a schimbării tiparelor legate de progresele tehnologice.
4. **Schimbarea modului în care sunt produse și consumate energia și resursele**.
5. **Ajustarea politicilor de dezvoltare** astfel încât să răspundă tendințelor de **îmbătrânire demografică, migrării urban-rural** în special în zonele din jurul orașelor mari și digitalizării societății.

6. Orientarea și prioritizarea intervențiilor în funcție de **impactul asupra îmbunătățirii calității vieții cetățenilor și promovarea identității culturale**.

Viziunea și obiectivele se pot atinge printr-un mix de intervenții, grupate ierarhic în piloni, priorități și obiective specific (vezi figura de mai jos)[1]

Pilon	Priorități	Obiective specifice
Economie prosperă, competitivă, inovatoare	P1.Transformarea regiunii într-un „hub de inovare" P2. O regiune cu companii dinamice și competitive P3. O regiune pregătită pentru era digitalizării	O1. Dezvoltarea unui ecosistem de inovare, care să permită transformarea regiunii Vest într-o pol național de referință în inovare. O2. Transformarea economiei prin creșterea bazată pe inovare a productivității și competitivității IMM-urilor O3. Adoptarea și integrarea tehnologiilor digitale în economie și sectorul public
Tranziție verde și schimbări climatice	P1.Extinderea și modernizarea infrastructurii de mediu P2. Protejarea și conservarea biodiversității regionale P3.Îmbunătățirea eficienței energetice și a energiei din surse Regenerabile P4. Promovarea adaptării la schimbările climatice, a prevenirii riscurilor și a rezilienței la dezastre	O1. Acces crescut la servicii edilitare de calitate prin investiții în infrastructura de alimentare cu apă, apă uzată, reciclarea și valorificarea deșeurilor O2. Creșterea bunăstării locuitorilor regiunii și scăderea poluării prin refacerea, protejarea și valorificarea biodiversității regionale O3. Îmbunătățirea confortului termic și scăderea costurilor cu energia prin creșterea eficienței energetice și prin valorificarea resurselor regenerabile de energie O4. Îmbunătățirea capacității de previziune și intervenție în situațiile de risc climatic și de mediu
Accesibilitate	P1. Continuarea investițiilor la infrastructura aferentă rețelelor TEN-T	O1. Îmbunătățirea conectivității și mobilității inter-regionale și transfrontaliere prin investiții la axele TEN-T
	P2. Dezvoltarea infrastructurilor de transport cu rol de artere suport pentru rețelele TEN-T	O2. Îmbunătățirea conectivității și mobilității intra-regionale, care să conducă la creșterea mobilității durabile și inteligente între localități
	P3. Dezvoltarea infrastructurii digitale	O3. Dezvoltarea infrastructurii de telecomunicații, interoperabile și sigure
Educație, Sănătate și Sisteme sociale performante	P1. Acces egal la o educație modernă, conectată la tendințele pieței muncii	O1. Asigurarea unui acces incluziv la educație și formare și optimizarea sistemelor de educație și formare pentru a răspunde cerințelor pieței muncii
	P2. Acces incluziv la servicii medicale performante și inovative, orientate către pacient	O2. Îmbunătățarea stării de sănătate a populației și creșterea duratei de viață prin dezvoltarea unui sistem medical eficient și accesibil
	P3. Asigurarea unor servicii sociale echitabile, limitarea excluziunii sociale și riscului de sărăcie	O3. Reducerea numărului de persoane vulnerabile, aflate în pragul sărăciei sau în fața riscului de excluziune socială, prin servicii calibrate nevoilor beneficiarilor
	P4. Creșterea ocupării forței de muncă și asigurarea incluziunii pe piața muncii	O4. Creșterea gradului de ocupare și sprijinirea accesului tuturor pe o piață a muncii modernă, inclusivă și flexibilă

[1] Adaptat după Strategia Regională pentru Dezvoltare 2021-2027 – Regiunea Vest

Pilon	Priorități	Obiective specifice
Sustenabilitate prin turism și cultură	P1. Crearea unui brand turistic regional prin promovarea potențialului endogen	O1. Diversificarea și promovarea integrată a ofertei turistice regionale, cu accent pe nișele de turism care prezintă avantaje competitive
	P2. Valorificarea patrimoniului cultural	O2. Punerea în valoare a patrimoniului cultural pentru creșterea atractivității turistice și dezvoltării sustenabile locale
	P3. Promovarea culturii în regiune	O3. Asigurarea unei game variate de facilități în scop cultural, recreațional și educațional, care să promoveze cultura, ca avantaj comparativ al regiunii Vest
Dezvoltare urbană durabilă	P1. Mobilitate urbană durabilă	O1. Reducerea poluării și congestiei în orașe, prin încurajarea modurilor ecologice de transport
	P2. Orașele Regiunii Vest – orașe smart	O2. Creșterea calității vieții în orașele din regiune, prin susținerea utilizării tehnologiilor digitale și inovative
	P3. Regenerare urbană	O3. Revitalizarea orașelor și a cartierelor urbane din regiune, prin investiții integrate în spații publice și spații verzi
Tradiție și diversificare în mediul rural	P1. Dezvoltarea sustenabilă și inteligentă a spațiului rural	O1. Reducerea decalajelor sociale și economice față de mediul urban, prin susținerea activităților tradiționale și încurajarea diversificării economice

Strategia Regională de Specializare Inteligentă – Regiunea Vest (SSI) 2021-2027[1]

Context actual

Deși regiunea Vest este a doua cea mai dezvoltată regiune din România din perspectiva PIB/locuitor, aceasta continuă să facă parte din categoria inovatorilor modești la nivel european, cu rezultate slabe la majoritatea indicatorilor rezultatelor de cercetare – inovare.

Regiunea Vest este o regiune complexă și diversă, cu discrepanțe de dezvoltare între județele regiunii, pe de o parte între Timiș și Arad, care sunt motoarele economice și centrul activităților de CDI, iar pe de altă parte între Caraș-Severin și Hunedoara, care urmăresc să găsească soluții economice sustenabile care să facă tranziția de la fostele industrii miniere, siderurgice sau grele. De asemenea, în regiune coexistă o dualitate economică, între un număr mare de IMM-uri care coexistă alături de companii mari multinaționale, fără legături sustenabile între ele.

Principala problemă a regiunii în domeniul CDI constă în lipsa transferului rezultatelor cercetării și inovării în piață. Legăturile dintre ofertanții de CDI (institute/ centre/ laboratoare de cercetare/ centre de transfer tehnologic) și cererea de CDI (mediul economic) sunt insuficiente pentru dezvoltarea sustenabilă și durabilă a activității de inovare din regiune.

Provocarea majoră este de a reduce fragmentarea lanțului de inovare, fiind nevoie de o mai bună cooperare între actorii din modelul quadruple helix. Colaborarea public-privat este redusă ca intensitate, numărul de colaborări între companii și universități și alte instituții de cercetare fiind redus.

De asemenea, este nevoie de articularea sistemul regional de inovare pentru a sprijini capacitatea concurențială a companiilor, prin îmbunătățirea capacității de inovare. Sprijinirea inovării trebuie să conducă la apariția unor noi activități cu o valoare adăugată mai mare.

Intervențiile propuse vizează întreg ecosistemul de CDI, cu accent pe crearea unor legături mai strânse între activitatea de cercetare și mediul de afaceri, în vederea transferului rezultatelor CDI în mediul privat, în sectoarele de specializare inteligentă.

[1] Informațiile din acest sub-capitol sunt preluate integral sau parțial din documentul integral, online: https://adrvest.ro/wp-content/uploads/2020/09/RIS3_28-09-2020.pdf

Conform EIS 2019, Regiunea Vest are cele mai slabe rezultate în cadrul scorului de inovare în ceea ce privește adoptarea inovării în IMM. Cultura inovării este foarte slab dezvoltată, iar pentru IMM-urile din regiune, inovarea nu reprezintă o activitate viabilă și de perspectivă.

Performanța slabă în inovare, implicarea scăzută în transferul de cunoștințe și tehnologie și slaba cooperare cu institutele și centrele de CDI, intensitatea scăzută a introducerii inovării de produs, de proces sau organizațională, care rezultă în valoarea adăugată redusă a produselor, sunt caracteristici principale ale mediului economic regional.

Companiile mari, deși au un mare potențial de inovare la nivel regional, au propriile lor canale pentru a-și consolida activitățile lor de cercetare, dezvoltare și inovare, care, în general, nu se organizează prin intermediul instituțiilor regionale.

Domenii de specializare inteligentă

Obiectivul general

Până în anul 2027, Regiunea Vest își propune să își consolideze ecosistemul regional de inovare devenind: mai productivă, mai dinamică, conectată la nou.

Atingerea acestui obiectiv general se bazează pe următoarele obiective specifice:

1. **Accentuarea rolului cercetării-inovării aplicative**. îmbunătățirea și valorificarea rezultatelor din activitatea de cercetare-dezvoltare, cu accent pe crearea unei legături mai strânse dintre institutele/centrele de cercetare/mediul academic și firmele inovatoare.
2. **Preluarea tehnologiilor înalte**. Pentru a crește competitivitatea afacerilor, companiile și deopotrivă institutele/centrele de cercetare trebuie să adopte și disemineze noile tehnologii, în special prin adoptarea Industry 4.0, a digitalizării proceselor economice, în vederea schimbării structurale a economiei regionale.
3. **Concentrare asupra întăririi potențialului inovativ al IMM-urilor**. Se are în vedere creșterea numărului de întreprinderi care adoptă inovarea n sectoarele-cheie, cu precădere al acelora care au un potențial de „creștere-înaltă”, și întărirea capacității acestora de cercetării-inovare.

Pentru perioada 2021–2027 au fost identificate 4 axe prioritare:

1. **Consolidarea infrastructurii regionale de cercetare, dezvoltare și inovare (CDI)**
2. **Creșterea competitivității companiilor prin inovare**
3. **Accelerarea digitalizării companiilor și a societății**
4. **Sprijinirea sectoarelor regionale de specializare inteligentă**

AXA PRIORITARĂ 1 – Consolidarea infrastructurii regionale de CDI

Obiectivul major al acestei axe prioritare este consolidarea infrastructurii regionale de cercetare-dezvoltare-inovare, prin dezvoltarea infrastructurii existente și completarea ofertei de cercetare pentru creșterea potențialului inovativ regional.

- se urmărește crearea și dezvoltarea legăturilor între rezultatele cercetării și piața.
- investițiile în infrastructura de CDI urmăresc menținerea și atragerea de cercetători și personal specializat în sistemul de cercetare-dezvoltare-inovare.
- dezvoltarea serviciilor oferite și competențelor pentru cercetare, inovare și internaționalizare.
- întărirea cadrului instituțional regional pentru dezvoltarea sistemului de CDI. prin crearea și dezvoltarea unei Agenții Regionale de Inovare care să coordoneze și monitorizeze progresul investițiilor din domeniul CDI – Agenția Regională de Inovare va avea responsabilitatea de a menține dialogul dintre actorii ecosistemului de CDI.

Domenii de intervenție și operațiuni/proiecte/acțiuni
1.1 Dezvoltarea infrastructurii de CDI • dezvoltarea infrastructurilor specifice activității de CDI (institute, centre de cercetare, laboratoare etc.), îndeosebi consolidarea/reconversia facilităților existente; • achiziționarea de echipamente/instrumente de cercetare adecvate; • achiziționarea de servicii specifice inclusiv pentru participarea în structuri, parteneriate și programe de colaborare/rețele de inovare europene; • realizarea activităților CDI și a celor conexe; • sprijinirea și dezvoltarea structurilor și serviciilor de sprijin a afacerilor; • concentrarea finanțării pe proiecte cu aplicații practice și inovatoare.
1.2 Îmbunătățirea competențelor resurselor umane • dezvoltarea centrelor de excelență pentru elevi și studenți; • sprijinirea școlile profesionale și tehnice (diversificare competențe și dotări laboratoare/ echipamente); • sprijinirea cercetării și inovării din învățământul terțiar; • corelarea ofertei și nevoilor pieței muncii cu competențele forței de muncă; • promovarea carierei în cercetare ca fiind atractivă, promovarea exemplelor de succes și campanii de reținere a talentelor; • atragerea de tineri cercetători în centrele de cercetare-dezvoltare-inovare.
1.3 Servicii tehnologice și inovative • susținerea colaborării dintre entitățile de CDI și întreprinderi inclusiv prin crearea/dezvoltarea structurilor de transfer tehnologic și a serviciilor de suport a transferului tehnologic; • Realizarea de parteneriate, colaborări, acorduri de dezvoltare comună pentru a asigura transferul rezultatelor științifice în mediul privat și valorificarea proprietății intelectuale, corelat cu necesitățile comunității industriale; • Dezvoltarea entităților CDI în vederea sprijinirii mediului de afaceri pentru trecerea de la idee la prototipare și producție (de la TRL1 la TRL7); • achiziționarea de servicii tehnologice specifice (de ex. technology intelligence, duediligence tehnologic); • dezvoltarea Agenției Regionale de Inovare.

AXA PRIORITARĂ 2 – Creșterea competitivității companiilor prin inovare

Obiectivul major al acestei axe prioritare este sprijinirea cooperării între entitățile din domeniul cercetare – dezvoltare și mediul privat, având drept obiectiv creșterea competitivității întreprinderilor.

- Ecartul de competitivitate dintre companiile cu capital străin și cele domestice continuă să crească. Cele cu capital străin nu recurg la soluții CDI oferite de sistemul național, bazându-se pe importul de tehnologie, iar activitățile de cercetare dezvoltare pe care le desfășoară în România (de ex. firme din domeniile automotive, ICT) sunt mai degrabă de tip engineering decât de cercetare industrială.
- IMM-urile din sectoarele tradiționale low skill low tech nu au capacitatea de absorbție a inovării și, în condițiile unei orientări preponderente spre oferta instrumentelor de sprijin financiar naționale și structurale, s-au organizat sub forma de clustere.
- Clusterele reprezintă un exemplu de succes în RO, cunoscând o dinamică de dezvoltare accelerată în ultimii ani, obținând creșteri semnificative la indicatori precum cifră de afaceri, număr de întreprinderi, exporturi sau inovare. În Regiunea Vest există clustere concentrate pe sectoarele dominante – automotive, TIC, construcții, și agro-food.

În cadrul acestei axe se are în vedere sprijinirea creării de noi companii inovative și creșterea ratei de supraviețuire a acestora.

Domenii de intervenție și operațiuni/proiecte/acțiuni
2.1 Antreprenoriat pentru inovare • crearea și maturizarea start-upurilor / spin-off-urilor inovative; • creșterea capacității de inovare în cadrul întreprinderilor (produs, serviciu, proces, organizațional, business-model); • sprijinirea acțiunilor precum: validarea timpurie a produselor, crearea de prototipuri, design de produs, testare/demonstrare, realizare primul lot de producție și comercializare; • stimularea cooperării industriei cu mediul de cercetare/inovare; • mentorat și consultanță în domeniul antreprenoriatului pentru cercetători – inovatori; • proiecte pilot derulate cu sprijinul unor stimulente pentru dezvoltarea de produse inovatoare și proiecte de cercetare ▪dezvoltarea instrumentelor financiare specifice pentru IMMuri.
2.2 Impulsionarea competitivității IMM-urilor • susținerea investițiilor în noile tehnologii, echipamente, mașini, utilaje ▪facilitarea investițiilor tehnologice în IMM-uri, inclusiv tehnologii TIC, IoT, automatizare, robotică, inteligență artificială, customizare de masă, Industria 4.0, printare 3D, metode avansate de producție, tehnologii de sustenabilitate și contracararea efectelor schimbărilor climatice; • finanțarea dezvoltării de produse, servicii sau tehnologii inovatoare de către întreprinderi; • sprijin pentru diversificarea / dezvoltarea capacității de producție și/sau a serviciilor IMMurilor ▪susținerea cooperării între IMM-uri: extinderea clusterelor existente și/sau dezvoltarea de clustere noi ▪creșterea gradului de internaționalizare a companiilor; • dezvoltarea infrastructurilor suport pentru afaceri / incubatoare de afaceri.

2.3 Proprietate intelectuală: patente, brevete, mărci, licențe și know-how

- susținerea investițiilor intangibile vizând achiziționarea de brevete, mărci, licențe și know-how;
- susținerea transferului în piață a rezultatelor generate de drepturile de proprietate intelectuală și tehnologii inovative;
- crearea și actualizarea platformelor de tranzacționare pentru cererea și oferta de proprietate intelectuală.

AXA PRIORITARĂ 3 – Accelerarea digitalizării companiilor și a societății

O economie puternic digitalizată este vitală pentru inovare, ocupare și creșterea competitivității. Extinderea folosirii tehnologiilor ICT în toate domeniile societății a condus la o nevoie acută de a investi în dezvoltarea competențelor digitale, pentru a forma un capital uman pregătit de schimbările din economie și societate.

- investiții în competențe și cunoștințe digitale care permit ca toți cetățenii să poată fi activi în noua societate digitală, dar și competențe avansate pentru pregătirea profesioniștilor în TIC pentru noile sectoare ale industriei cât și pregătirea administrației publice pentru transformarea în administrație „smart". În Regiunea Vest, universitățile pot constitui o sursă importantă pentru dezvoltarea de competențe digitale la nivel regional, acestea oferind totodată resursa umană cât și resurse materiale.
- Investiții în dotarea tehnică a universităților, acestea se pot transforma în poluri/huburi regionale pentru dezvoltarea competențelor digitale specializate. Conform Raportului Comisiei Europene privind guvernarea electronică (2019), care evaluează utilizarea tehnologiilor informației și comunicațiilor în cadrul administrațiilor publice, performanța fiecărei țări este măsurată prin doi indicatori: acces și digitalizare – România are un nivel peste mediu (63%; media UE 57%) de utilizare a canalului online în serviciile administrative și un nivel scăzut (40%; media UE 68%) de digitalizare administrativă. Ca și procent din populație care interacționează online cu autorități publice (Eurostat, 2019) trei regiuni din România: Sud-Est, Nord-Est și Vest au cel mai mic grad de interacțiune din toate regiunile UE.
- Dezvoltarea orașelor „smart" este la nivel incipient în România, integrarea tehnologiilor informației și comunicațiilor pentru utilizarea eficientă a infrastructurilor și resurselor nefiind valorificată de acestea. Există un nivel slab general de cunoaștere cu privire la conceptul „smart city" și „tehnologii smart".

Domenii de intervenție și operațiuni/proiecte/acțiuni
2.1 Antreprenoriat pentru inovare • crearea și maturizarea start-upurilor / spin-off-urilor inovative; • creșterea capacității de inovare în cadrul întreprinderilor (produs, serviciu, proces, organizațional, business-model); • sprijinirea acțiunilor precum: validarea timpurie a produselor, crearea de prototipuri, design de produs, testare/demonstrare, realizare primul lot de producție și comercializare • stimularea cooperării industriei cu mediul de cercetare/inovare; • mentorat și consultanță în domeniul antreprenoriatului pentru cercetători – inovatori; • proiecte pilot derulate cu sprijinul unor stimulente pentru dezvoltarea de produse inovatoare și proiecte de cercetare ▪dezvoltarea instrumentelor financiare specifice pentru IMMuri.
2.2 Impulsionarea competitivității IMM-urilor • susținerea investițiilor în noile tehnologii, echipamente, mașini, utilaje ▪facilitarea investițiilor tehnologice în IMM-uri, inclusiv tehnologii TIC, IoT, automatizare, robotică, inteligență artificială, customizare de masă, Industria 4.0, printare 3D, metode avansate de producție, tehnologii de sustenabilitate și contracarea efectelor schimbărilor climatice; • finanțarea dezvoltării de produse, servicii sau tehnologii inovatoare de către întreprinderi; • sprijin pentru diversificarea / dezvoltarea capacității de producție și/sau a serviciilor IMMurilor ▪susținerea cooperării între IMM-uri: extinderea clusterelor existente și/sau dezvoltarea de clustere noi ▪creșterea gradului de internaționalizare a companiilor; • dezvoltarea infrastructurilor suport pentru afaceri / incubatoare de afaceri.
2.3 Proprietate intelectuală: patente, brevete, mărci, licențe și know-how • susținerea investițiilor intangibile vizând achiziționarea de brevete, mărci, licențe și know-how; • susținerea transferului în piață a rezultatelor generate de drepturile de proprietate intelectuală și tehnologii inovative; • crearea și actualizarea platformelor de tranzacționare pentru cererea și oferta de proprietate intelectuală.

AXA PRIORITARĂ 4 – Sprijinirea sectoarelor regionale de specializare inteligentă

În regiune, identificarea domeniilor de specializare inteligentă a fost realizată în primul rând pe baza analizei indicatorilor socio-economici (cifra de afaceri, numărul salariaților, profitul net înregistrat, numărul societăților comerciale din sectorul de afaceri) care clasează aceste sectoare printre cele mai prospere.

În al doilea rând a fost urmărită cererea resursei umane calificate și nu numai. Companiile care activează în aceste sectoare, anual își sporesc numărul angajaților și sunt în căutare permanentă de personal înalt calificat.

O altă caracteristică specifică acestor sectoare de afaceri este capacitatea acestora de dezvoltare, inovare și de adaptare asupra noilor tendințe și cerințe din partea pieței.

Cele 6 domenii de specializare inteligentă identificate la nivelul Regiunii Vest pentru perioada 2021-2027 sunt considerate, la nivel regional, esențiale pentru o dezvoltare orientată către un viitor mai bun care să respecte politicile UE stabilite pe termen lung.

Domeniile de specializare inteligentă identificate la nivelul regiunii VEST sunt:

Domenii de specializare inteligentă	Operațiuni/acțiuni
Agricultură și industrie alimentară	- biotehnologii și ameliorarea produselor agricole și dezvoltarea zootehniei; - biosecuritatea și certificarea soiurilor; - procesarea produselor locale și a altor produse cu valoare adăugată; - producția biocombustibilului din plante vegetale;
Eficiență energetică și construcții (clădiri) sustenabile	- clădiri inteligente; - noi modele și tehnologii pentru clădiri modulare; - rețele inteligente de energie;
Industria manufacturieră și prelucrătoare	- materiale avansate și tehnice; - design și producție industrială; - noi tehnologii de producție și producție customizată; - 3D printing;
Industrii culturale și creative – turism cultural	- turism cultural; - design și creație artistică; - infrastructuri suport pentru comunități creative;
TIC, industria 4.0 și automotive	- IoT, automatizare/robotizare, inteligența artificială, big data, realitate virtuală; - autoturisme autonome – sisteme inteligente de transport; - fabricarea echipamentelor de comunicații; - design sisteme, customizare și programare;
Sănătate și calitatea vieții	wellness și turism medical – tratamente inovative pentru boli degenerative – tehnologii emergente în IT medical – e-sănătate.

Nivelul Județean

Strategia de dezvoltare durabilă a județului Caraș-Severin[1] 2015-2020

Strategia județului Caraș-Severin reprezintă documentul strategic al județului; acesta are un caracter mixt – predominant descriptiv în partea de analiză a situației (la nivel ridicat de detaliu) privind situația la nivelul județului de la momentul elaborării sale, având și o componentă programatică, prin propunerile de obiective operaționalizate ulterior în proiecte și măsuri. Nu este evidențiat în mod direct cum influențează situația prezentă (relevată prin intermediul datelor prezentate) capacitatea de a atinge obiectivele propuse. Existența unei secțiuni dedicate care să facă legătura între analiza de date și componenta operațională (conturarea unui profil strategic la nivelul județului alături de surse de avantaj competitiv și pericole strategice, bazat pe datele incluse în analiză) ar fi crescut semnificativ utilitatea sa, în special pentru entitățile desemnate responsabile pentru implementare (în special CJ Caraș-Severin).

[1] Strategia de dezvoltare durabilă a județului Caraș-Severin 2015-2020, online: http://www.cjcs.ro/data_files/strategii_de_dezvoltare/strategie_dezvoltare_2015.pdf

Obiectiv general

Obiectivul general al strategiei este realizarea unei dezvoltări economice durabile, favorabile incluziunii sociale, care să conducă la creșterea PIB/locuitor pentru a ajunge la media Uniunii Europene a PIB/locuitor.

Pornind de la tradiția și specificul actual industrial al județului, obiectivul poate fi realizat prin valorificarea cadrului natural și antropic și dezvoltarea specificului agrosilvic, turistic și etnografic al acestuia. Pentru a îndeplini acest obiectiv general, ținând cont și de informațiile cuprinse în cele două capitole anterioare și de constrângerile generale ce trebuie luate în considerare, pentru orizontul 2015-2020 (declinul populației, accentuarea concurenței, creșterea costurilor cu energia etc.) au fost stabilite axele prioritare de dezvoltare:

- Axa prioritară I Creșterea conectivității și mobilității în/și din județ/ Dezvoltarea infrastructurii de transport
- Axa prioritară II Dezvoltarea rețelelor de utilități publice
- Axa prioritară III Protecția mediului
- Axa prioritară IV Dezvoltarea mediului de afaceri
- Axa prioritară V Dezvoltarea durabilă a turismului
- Axa prioritară VI Dezvoltare urbană
- Axa prioritară VII Dezvoltare rurală, agricultură și silvicultură
- Axa prioritară VIII Creșterea calității în sectoarele: învățământ, sănătate, asistență socială și dezvoltarea capitalului uman
- Axa prioritară IX Dezvoltarea sectoarelor: cultură, tineret și sport, cercetare
- Axa prioritară X Dezvoltarea administrației publice

Cooperare transfrontalieră

Județul Caraș-Severin a beneficiat de un volum important de finanțări prin programul IPA de Cooperare Transfrontalieră România-Serbia, care vizează dezvoltarea socio-economică echilibrată și durabilă a regiunii de graniță dintre România și Republica Serbia prin intermediul proiectelor comune transfrontaliere și acțiunilor comune ale partenerilor români și sârbi; tabelul de mai jos relevă proiectele având Consiliul Județean Caraș-Severin drept aplicant sau partener.

Tabel – lista proiectelor IPA România – Serbia, Caraș-Severin

Proiect	Aplicant / i	Partener / i	valoare	status
Punct de trecere a Dunării cu bacul între Moldova Nouă și Golubac (MIS-ETC. 1345), finanțat prin Programul IPA de Cooperare Transfrontalieră România-Serbia	Consiliului Județean Caraș-Severin	Primaria Moldova Nouă, Municipalitatea Veliko Gradiste, Republica Serbia, Municipalitatea Golubac, Republica Serbia	2.352.674,00	în 12.12.2013 a fost semnat contractul de finanțare
Rețea comună durabilă pentru situațiile de urgență din Banat	Consiliului Județean Caraș-Severin	Inspectoratul pentru Situațiile de Urgență „SEMENIC" Caraș-Severin, Orașul Vârșeț, Asociația de Dezvoltare Intercomunitară pentru Managementul Situațiilor de Urgență – ADIVEST	1.492.546,64	în 05.08.2019 a fost semnat contractul de finanțare
Patrimoniul cultural bănățean – un patrimoniu european – Cod MIS – ETC. 1401	Universitatea Eftimie Murgu	Institutul pentru Protejarea Monumentelor Culturale din Pancevo și Consiliul Județean Caraș-Severin	209.552,84	Finalizat în 20.07.2015
Măsuri eficiente de promovare a turismului în Banat	Directia de Administrare a Domeniului Public și Privat a județului Caraș-Severin	Fundația Clubul Turistic Banatia, Tourist Organization of Pancevo	323.813,64	Finalizat în 30.06.2015
Studii privind realizare apărare mal în zona umeda Divici-Pojejena SMIS 1344	Consiliul Județean Caraș-Severin	Municipalitatea Veliko Gradiste	637.700,00	Finalizat în aprilie 2015
Îmbunătățirea capacității de reacție a autorităților române și sârbe în situații de urgență – SMIS 1403	Ministerul de interne al Republicii Serbia	Consiliul Județean Caraș-Severin și Universitatea de Vest din Timișoara	1.901.041,73	Finalizat în 28 decembrie 2014
Introducerea tehnologiilor moderne de transport în logistica regiunii Banat (MIS-ETC. 1388)	Municipalitatea Vârșeț, Republica Serbia	Consiliul Județean Caraș-Severin	303.759,00	Finalizat în 11 septembrie 2014
Creșterea gradului de mobilitate în vederea dezvoltării schimburilor economice și turistice în zona transfrontalieră Pojejena – zona eligibilă Vojevodina	Consiliul Județean Caraș-Severin	Consiliul Local Pojejena și Municipalitatea Kladovo	1.019.400,00	Finalizat în iunie 2012
Schimb de bune practici transfrontaliere intre administrațiile publice, SMIS 493	Consiliul Județean Caraș-Severin	Municipalitatea Vârșeț, Serbia	169.037,00	finalizat în decembrie 2011
Reluarea tradițiilor de colaborare și schimb de bunuri în zona de frontieră: târg de mărfuri, târg de animale și piață agroalimentară în comuna Pojejena	Consiliul Local Pojejena	Consiliul Județean Caraș-Severin, Agenția de Dezvoltare Economico-Socială Caraș-Severin, Uniunea Sârbilor din România Primăria Veliko Gradiste,	601.173,87	Finalizat în 30 noiembrie 2009
Administrarea Unitară a Zonelor cu Potențial Ecologic Deosebit din Clisura Dunării – DOI cu subtitlul Studiu de fezabilitate și proiect tehnic în	Agenția de Dezvoltare Economico – Socială Caraș-Severin (ADECS)	Consiliul Județean Caraș-Severin, Asociația de Cetățeni SKOLA PLUS – DOSITEJ OBRADOVIC, Consiliul Local	128.500,00	Finalizat în noiembrie 2009

Proiect	Aplicant / i	Partener / i	valoare	status
vederea accesului la punctele de frontieră		Pojejena, Uniunea Sârbilor din România		
Cooperare transfrontaliera pentru promovarea și valorificarea produselor agricole cu specific local	Consiliul Local Firliug	Consiliul Judetean Caraș-Severin, Municipalitatea Alibunar (Republica Serbia).	582.101,19	Finalizat în 27 august 2009
Centru de informare și promovare a atracțiilor turistice BANAT la Gărâna	Consiliul Județean Caraș-Severin	Consiliul Local Brebu Nou și Municipalitatea Vârșeț, Republica Serbia	546.166,00	Finalizat în noiembrie 2008
Îmbunătățirea accesului comunităților locale spre punctul de trecere a frontierei Naidas. Reabilitare DJ 571C Naidas-Lescovita	Consiliul Judetean Caraș-Severin	Primăria Socol și Comuna Biserica Albă, Republica Serbia	992.911,00	Finalizat în noiembrie 2008
Centrul de coordonare și monitorizare a activităților de intervenție în caz de dezastre – Caraș-Severin	Serviciul public Salvamont și Dispecerat Dezastre din cadrul Direcției de Administrare a Domeniului Public și Privat al județului Caraș-Severin	Inspectoratul pentru Situații de Urgență „Semenic" și Comandamentul prevenirea Efectelor Inundațiilor al Municipalității Vârșeț	345.032,00	Finalizat în noiembrie 2008
Îmbunătățirea accesului comunității locale din Sfânta Elena spre punctele de trecere a frontierei Moldova Veche și Naidas. Reabilitare drum comunal DC 48 Coronini (D.N. 57) Sfânta Elena, județul Caraș-Severin	Consiliul Local Coronini	Consiliul Judetean Caraș-Severin și Municipalitatea Vârșeț (Republica Serbia)	1.210.362,00	Finalizat în noiembrie 2008
Rețea integrată de cooperare transfrontalieră pe frontiera RO-Serbia Muntenegru, prin consolidarea agențiilor județene de dezvoltare și promovare economică ale județelor Timiș și Caraș-Severin	Agenția de Dezvoltare Economico Socială Timiș ADETIM	Agenția de Dezvoltare Economică Caraș-Severin ADECS, Organizația European Movement In Serbia – Zrenjanin, Consiliul Județean Timiș, Consiliul Județean Caraș-Severin	85.459,46	Finalizat în noiembrie 2008

Sursa datelor: consiliul județean Caraș-Severin

Componenta de cooperare transfrontalieră are o importanță aparte în dezvoltarea județului; documentele strategice relevante din perspectiva componentei de cooperare transfrontalieră, care trebuie luate în considerare în proiectarea dezvoltării județului utilizând parteneriate și instrumente de finanțare sunt:

- Programul INTERREG IPA CBC Romania – Serbia 2021 – 2027
- Strategia UE pentru Regiunea Dunării (SUERD) și Planurile de Acțiune aferente (2020 și 2010);

Programul INTERREG IPA CBC Romania – Serbia 2021 – 2027

Acest program include zone NUTS3 din România (Caraș-Severin, Timiș și Mehedinți), cât și din Serbia (6 districte: Severnobanatski, Srednjobanatski, Južnobanatski, Braničevski, Borski și Podunavski), regiunea în întregul său fiind una complexă și cu un grad ridicat de eterogenitate.

Principalele probleme comune la nivelul zonei sunt legate de domenii precum: dezvoltare socio-economică (zone predominant rurale, aflate în declin demografic), mobilitate, energie, resurse naturale și culturale și riscuri de catastrofe de mediu. Pentru soluționarea acestora programul propune 3 zone prioritare, denumite axe.

Tabel – Axe prioritare, Interreg IPA CBC Romania – Serbia 2021 – 2027

Axa prioritară	Obiective specifice
Axa prioritară 1 Protecția mediului și gestionarea riscurilor	1. Îmbunătățirea protecției și conservării naturii, a biodiversității și a infrastructurii ecologice, inclusiv în zonele urbane, și reducerea tuturor formelor de poluare
	2. Promovarea energiei regenerabile în conformitate cu Directiva privind energia regenerabilă (UE) 2018/2001, inclusiv criteriile de durabilitate stabilite în aceasta
	3. Promovarea eficienței energetice și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră
	4. Promovarea adaptării la schimbările climatice și a prevenirii riscurilor de dezastre, reziliență, luând în considerare abordările bazate pe ecosisteme
Axa prioritară 2 Dezvoltarea socială și economică	1. Îmbunătățirea accesului egal la servicii incluzive și de calitate în educație, formare și învățare pe tot parcursul vieții prin dezvoltarea infrastructurii accesibile, inclusiv prin încurajarea rezilienței pentru educație și formare la distanță și online
	2. Asigurarea accesului egal la asistența medicală și promovarea rezilienței sistemelor de sănătate, inclusiv a asistenței primare, și promovarea tranziției de la asistența instituțională la cea de familie și comunitate
	3. Consolidarea rolului culturii și al turismului durabil în dezvoltarea economică, incluziunea socială și inovarea socială
Axa prioritară 3 Creșterea capacității de gestionare a frontierelor	1. Consolidarea capacității instituționale a autorităților publice, în special a celor mandatate să gestioneze un anumit teritoriu, și a părților interesate

Sursa datelor: draft program Interreg IPA CBC 2021-2027

Cu toate că acest program se focusează extensiv pe impactul transfrontalier, se precizează că acesta ar putea fi complementar cu acțiunile menite să relanseze societățile lovite de pandemia de coronavirus implementate prin programele de relansare și reziliență (văzute ca instrumente adiționale), atât timp cât acestea din urmă vin să optimizeze mecanisme de coordonare, să favorizeze sinergii și să asigure o coordonare eficientă. Totodată, programul este strâns conectat cu Strategia UE pentru Regiunea Dunării (SUERD), existând piloni strategici ce vor fi integrați în prioritățile programului, căutând totodată să promoveze complementarități cu alte proiecte implementate prin strategie.

Arhitectura programului de cooperare (a se vedea tabelul de mai sus) presupune alocări financiare după cum urmează (*la nivel de propunere / draft*):

Tabel – propunere de alocări financiare (euro)

	Contribuția UE	Contribuția națională	Total
Axa prioritară 1 Protecția mediului și gestionarea riscurilor	25.693.339	4.534.120	30.227.459
Axa prioritară 2 Dezvoltarea socială și economică	34.151.785	6.026.787	40.178.572
Axa prioritară 3 Creșterea capacității de gestionare a frontierelor	12.903.000	2.277.000	15.180.000
TOTAL	72.748.124	12.837.907	85.586.031

Sursa datelor: draft program Interreg IPA CBC 2021-2027

Draftul programului prevede alocările indicative separat, pe fiecare dintre tipurile de intervenții, iar lista de operațiuni planificate este disponibilă.

Strategia UE pentru Regiunea Dunării (SUERD)

SUERD este o strategie ce susține statele membre și regiunile acestora în asigurarea unei coerențe politice eficientă, atât în ceea ce privește proiectarea programului, cât și în cazul implementării, la toate nivelurile teritoriale în cauză (de la UE la macroregional, național, regional și local, după caz). Strategia oferă orientare pentru cooperare, oferind un cadru agil și strategic: platforme, îndrumare și networking, coordonarea politicilor și a acțiuni comune care trec dincolo de granițele fizice.

Strategia Uniunii Europene pentru Regiunea Dunării (SUERD) a fost proiectată pentru a răspunde provocărilor comune cu care se confrunta statele membre UE și tarile terțe situate în aceeași arie geografică, care beneficiază astfel de o mai buna cooperare, contribuind la realizarea coeziunii economice, sociale și teritoriale.

Subiectele abordate nu pot fi tratate exclusiv la nivel național, având în vedere natura transnațională și strategică a acestora. Strategia creează sinergii și facilitează cooperarea și relaționarea tuturor părților interesate, în vederea unei utilizări mai eficiente a resurselor existente.

SUERD reunește 9 state membre UE (Austria, Bulgaria, Republica Ceha, Croația, Germania, Romania, Republica Slovaca, Slovenia și Ungaria), 5 state nemembre ale UE (Bosnia și Herțegovina, Republica Moldova, Muntenegru, Serbia și Ucraina) și 115 milioane de locuitori. Strategia acoperă 4 domenii tematice majore: interconectarea, protejarea mediului, creșterea prosperității și consolidarea securității, reflectate în arii prioritare, coordonate în colaborare de instituții desemnate din țările SUERD, și anume de coordonatorii de arii prioritare.

Acest document strategic îți propune să transforme regiunea Dunării într-o regiune competitivă, dinamică și prosperă, care să ofere un standard ridicat de viață comunităților locale.

Din perspectiva dezvoltării județului Caraș-Severin sunt relevante proiecte care includ cursul Dunării pe teritoriul județului (competențe la nivel național, utilizare ca și ghid principial/complementaritate obiective).

Tabel – Strategia UE pentru Regiunea Dunării (SUERD) – Plan de Acțiune 2020 (draft)

Pilonul 1: Conectarea Regiunii	
Domeniul prioritar 1a Mobilitate prin căile navigabile	Acțiunea 1: Contribuirea la îmbunătățirea infrastructurii și gestionării căilor navigabile și a porturilor
	Acțiunea 2: Sprijinirea dezvoltării afacerilor
	Acțiunea 3: Sprijinirea modernizării flotei
	Acțiunea 4: Sprijinirea îmbunătățirii Serviciilor de Informații Fluviale
	Acțiunea 5: Contribuirea la îmbunătățirea calității educației și a locurilor de muncă
	Acțiunea 6: Contribuirea la simplificarea, armonizarea și digitalizarea proceselor administrative
Domeniul prioritar 1b Mobilitatea pe cale feroviară-rutieră-aeriană	Acțiunea 1: Finalizarea proiectelor prioritare TEN-T (feroviar și rutier) care traversează regiunea Dunării, depășind dificultățile și blocajele, inclusiv în materie de mediu, economie și politică, în special în secțiunile transfrontaliere
	Acțiunea 2: Implementarea coridoarelor de transport feroviar de marfă (RFC) care fac parte din rețeaua feroviară europeană pentru transportul de mărfuri competitiv (Reg. 913/2010), cu extindere la țările candidate și învecinate
	Acțiunea 3: Consolidare cooperării între părțile interesate din traficul aerian pentru a îmbunătăți conectivitatea regională și pentru a pregăti un plan de implementare a unor rute mai scurte de avion
	Acțiunea 4: Asigurarea de sisteme durabile de transport metropolitan și de mobilitate
	Acțiunea 5: Îmbunătățirea infrastructurii transfrontaliere regionale / locale și a accesului la zonele rurale prin facilitarea infrastructurii de transport secundar și terțiar
	Acțiunea 6: Dezvoltarea unei planificări nodale suplimentare pentru multimodalitate
	Acțiunea 7: Dezvoltarea unor sisteme inteligente de trafic prin utilizarea tehnologiilor ecologice, în special în regiunile urbane
	Acțiunea 8: Creșterea gradului de conștientizare pentru siguranța rutieră și încurajarea schimbului de bune practici
Domeniul prioritar 2 Energie sustenabilă	Acțiunea 1: Explorarea utilizării sustenabile a biomasei curate, a energiei solare, geotermale, hidroenergetice și eoliene pentru a crește independența energetică și pentru a promova și susține proiecte de utilizare a resurselor transfrontaliere multifuncționale
	Acțiunea 2: Promovarea eficienței energetice și utilizarea energiei regenerabile în clădiri și sisteme de încălzire, inclusiv încălzirea și răcirea centralizată și căldura combinată și instalații electrice
	Acțiunea 3: Promovarea decarbonizării și reducerii poluanților atmosferici în sectorul transporturilor, atât în ceea ce privește transportul public, cât și transportul de mărfuri, prin dezvoltarea infrastructurii pentru combustibili alternativi.
	Acțiunea 4: Îmbunătățirea tehnologiilor eficiente din punct de vedere energetic, eficiente din punct de vedere al costurilor și inovatoare cu emisii reduse de carbon, inclusiv soluții inteligente, respectând în același timp principiul neutralității tehnologice
	Acțiunea 5: Consolidarea cooperării regionale cu scopul de a sprijini punerea în aplicare a proiectelor care leagă piețele de energie, cu accent pe proiecte a inițiativei de conectivitate energetică din Europa Centrală și de Sud-Est (CESEC)

	Acțiunea 6: Încurajarea schimburilor de bune practici și dezvoltarea de activități de reducere a sărăciei energetice, de sporire a protecției consumatorilor vulnerabili și de împuternicire a consumatorilor pentru a se implica pe piața energiei
	Acțiunea 7: Explorarea de soluții noi și inovatoare de stocare a energiei (subterane)
	Acțiunea 8: Încurajarea schimbului de informații și îmbunătățirea celor mai bune practici de cooperare, crearea de sinergii și inițierea de proiecte comune cu alte inițiative macroregionale și părțile interesate relevante la nivel european și global
	Acțiunea 9: Încurajarea generării de proiecte legate de domeniul energetic
Domeniul prioritar 3 Promovarea culturii și a turismului, a contactelor directe între oameni	Acțiunea 1: Promovarea turismului durabil în regiunea Dunării și valorificarea proiectelor SUERD în domeniile culturii, naturii și turismului
	Acțiunea 2: Susținerea și promovarea turismului cultural în regiunea Dunării
	Acțiunea 3: Investiții în produse, servicii, forme inovatoare și de calitate și infrastructură în domeniile turismului și culturii, promovarea competențelor, educației și crearea de locuri de muncă în domeniile conexe
	Acțiunea 4: Dezvoltarea unei „Destinații inteligente Dunărea"
	Acțiunea 5: Promovarea și încurajarea dezvoltării activităților culturale și sectoare creative
	Acțiunea 6: Promovarea patrimoniului cultural în regiunea Dunării
Pilonul 2: Protecția mediul înconjurător	
Domeniul prioritar 4 Calitatea apei	Acțiunea 1: SUBSTANȚE PERICULOASE ȘI EMERGENTE: Promovarea monitorizării, prevenirii și reducerii poluării apei provenite din substanțe periculoase și emergente (substanțe prioritare UE și candidați la lista de supraveghere, precum și candidați poluanți specifici bazinului Dunării și alții, de exemplu, micro-plastice-plastice, produse farmaceutice, PFOS)
	Acțiunea 2: APE REZIDUATE: Continuarea stimulării investițiilor majore în construirea, modernizarea, întreținerea și reabilitarea instalațiilor de epurare a apelor uzate urbane și promovarea colectării și tratării alternative a apelor uzate în așezările rurale mici, inclusiv măsuri de consolidare a capacității la nivel regional și local din bazinul Dunării
	Acțiunea 3: APĂ ȘI AGRICULTURĂ: Promovarea prevenirii și reducerii poluării difuze, promovarea reținerii nutrienților, irigării inteligente și reutilizării apei, încurajarea și dezvoltarea unui proces activ de dialog și cooperare între autoritățile responsabile cu agricultura și mediul pentru a se asigura că sunt luate măsuri pentru abordarea poluării difuze și asigurarea unei utilizări inteligente a apei
	Acțiunea 4: APĂ POTABILĂ: Promovarea de măsuri care vizează reducerea deficitelor de cunoștințe legate de protejarea resurselor de apă și protejarea apei potabile
	Acțiunea 5: PEȘTI MIGRATORI: Promovarea măsurilor care să permită migrația peștilor în zona Bazinul Dunării
	Acțiunea 6: SCHIMBAREA CLIMATICĂ: Promovarea măsurilor de adaptare la impactul schimbărilor climatice asupra calității și cantității apei
	Acțiunea 7: INSTRUMENTE: Consolidarea cooperării, creșterea și schimbul de cunoștințe și asigurarea finanțării măsurilor privind calitatea apei în regiunea Dunării
Domeniul prioritar 5 Riscuri de mediu	Acțiunea 1: Oferirea de sprijin pentru dezvoltarea și execuția planurilor de management de riscuri pentru diferite pericole
	Acțiunea 2: Extinderea acoperirii la nivel de bazin sau regional a capacității de prognoză și sisteme de avertizare și dezvoltarea de proceduri de răspuns rapid
	Acțiunea 3: Consolidarea prevenirii și pregătirii împotriva dezastrelor în rândul guvernelor și organizații neguvernamentale
	Acțiunea 4: Scăderea impactului uman care afectează factorii de risc naturali și rezultă în pagube de mediu
	Acțiunea 5: Anticiparea impactului regional și local al schimbărilor climatice
Domeniul prioritar 6 Biodiversitate și peisaje, calitatea aerului și a solurilor	Acțiunea 1: Stabilirea cooperării transnaționale și armonizarea documentelor de management strategic între ariile protejate de pe sistemele fluviale din Dunăre bazin
	Acțiunea 2: Dezvoltarea capacităților autorităților naționale și locale, neguvernamentale organizații, experți și comunități științifice în probleme legate de mediu
	Acțiunea 3: Elaborarea și / sau implementarea de planuri de acțiune pentru conservare și / sau planuri de management pentru speciile pe cale de dispariție din regiunea Dunării

	Acțiunea 4: Promovarea cercetării pentru dezvoltarea și aplicarea celor mai adecvate metode pentru prevenirea și controlul IAS și pentru gestionarea căilor prioritare din România în conformitate cu Strategia DIAS și Regulamentul IAS (UE) 1143/2014
	Acțiunea 5: Ancorarea conceptului de infrastructură ecologică a UE în regiunea Dunării
	Acțiunea 6: Promovarea conectivității ecologice prin cooperarea între macro-strategii regionale
	Acțiunea 7: Îmbunătățirea și / sau menținerea serviciilor ecosistemice legate de sol
	Acțiunea 8: Identificarea locațiilor cu pesticide învechite și resturi chimice similare și pregătirea unui plan de remediere și un plan de gestionare a riscurilor în cazul accidentelor de mediu
	Acțiunea 9: Implementarea de măsuri pentru a reduce treptat poluarea aerului, cel puțin să respecte valorile limită pentru poluanți conform Directivei privind calitatea aerului
	Acțiunea 10: Stimularea gestionării și refacerea ecologică a zonelor umede, în special în delta Dunării
Pilonul 3: Creșterea prosperității	
Domeniul prioritar 7 Societate bazată pe cunoaștere	Acțiunea 1: Promovarea coordonării fondurilor naționale, regionale și UE pentru stimularea excelenței în cercetare și dezvoltare, în domeniile de cercetare specifice regiunii Dunării
	Acțiunea 2: Promovarea participării țărilor dunărene la programele UE de cercetare și dezvoltare, în special în Orizont Europa
	Acțiunea 3: Consolidarea cooperării între universități, organizații de cercetare și IMM-uri din regiunea Dunării
	Acțiunea 4: Creșterea gradului de conștientizare și vizibilitate a științei și inovației în Regiunea Dunării
	Acțiunea 5: Pentru a sprijini schimbul de informații și schimbul de experiență în scopul pregătirii viitoarelor documente strategice de cercetare și dezvoltare aplicabile în noul perioada de programare
	Acțiunea 6: Promovarea cooperării orizontale în știință și tehnologie în cazul tuturor domeniilor prioritare
Domeniul prioritar 8 Competitivitatea întreprinderilor	Acțiunea 1: Să încurajeze cooperarea și schimbul de cunoștințe între IMM-uri, mediul academic, sectorul public și societatea civilă în domeniile de competență din regiunea Dunării
	Acțiunea 2: înființarea unui ecosistem digital inovator în regiunea Dunării pentru a sprijini IMM-urile în abordarea provocărilor unei lumi digitalizate
	Acțiunea 3: Îmbunătățirea condițiilor-cadru, a programelor de sprijin și a consolidării capacităților părților interesate, pentru a consolida colaborarea între inițiativele cluster și strategii regionale de inovare, cu accent pe zonele rurale
	Acțiunea 4: Îmbunătățirea sprijinului pentru afaceri pentru a consolida capacitățile inovative și digitale ale IMM-urilor conduse de femei
	Acțiunea 5: Îmbunătățiți aplicarea tehnologiilor de inteligență artificială (AI) în IMM-uri din regiunea Dunării
Domeniul prioritar 9 Oameni și abilități	Acțiunea 1: Intensificarea cooperării în politicile pieței muncii
	Acțiunea 2: Digitalizare și inovare în lumea muncii
	Acțiunea 3: Integrarea grupurilor vulnerabile pe piața muncii
	Acțiunea 4: Combaterea sărăciei și promovarea incluziunii sociale pentru toți
	Acțiunea 5: Calitatea și eficiența sistemelor de educație și formare
	Acțiunea 6: Cunoștințe, competențe și competențe relevante și de înaltă calitate
	Acțiunea 7: Învățarea pe tot parcursul vieții și mobilitatea învățării
	Acțiunea 8: Educație incluzivă, echitate, valori comune și dezvoltare durabilă
Pilonul 4: Consolidarea regiunii Dunării	
Domeniul prioritar 10 Capacitate instituțională și cooperare	Acțiunea 1: Îmbunătățirea capacităților instituționale pentru a oferi publicului servicii de înaltă calitate
	Acțiunea 2: Facilitarea cooperării administrative a comunităților care locuiesc în regiuni de frontieră
	Acțiunea 3: Revizuirea blocajelor legate de rata scăzută de absorbție a fondurilor UE și Invest EU
	Acțiunea 4: Sprijinirea unei mai bune coordonare a finanțării
	Acțiunea 5: Testarea și sprijinirea de soluții inovatoare de finanțare (pentru actorii locali și societate civila)

	Acțiunea 6: Să încurajeze cooperarea bazată pe încrederea reciprocă între stat și actori non-stat pentru a spori bunăstarea locuitorilor din regiunea Dunării
	Acțiunea 7: Consolidarea implicării societății civile și a actorilor locali în Regiunea Dunării
	Acțiunea 8: Îmbunătățirea capacităților orașelor și municipalităților pentru a facilita activitățile locale și dezvoltare regională
Domeniul prioritar 11 Securitate	Acțiunea 1: Ofensivă de securitate – Consolidarea cooperării polițienești în scopul îmbunătățirii securității și combaterii criminalității grave și organizate în țările SUERD și consolidarea eforturilor împotriva amenințărilor teroriste
	Acțiunea 2: Promovarea cooperării strategice pe termen lung între forțele de ordine de-a lungul fluviului Dunărea printr-o rețea îmbunătățită
	Acțiunea 3: Îmbunătățirea sistemelor de control la frontieră, inspecția documentelor management și cooperare în probleme consulare în regiunea Dunării
	Acțiunea 4: Promovarea statului de drept și combaterea corupției
	Acțiunea 5: Înființarea unei structuri a Forumului Dunării
	Acțiunea 6: Lucrul în comun cu domeniul prioritar 1a „Mobilitate: căi navigabile"
	Acțiunea 7: Implementarea unei conferințe ministeriale la fiecare 3 ani

Sursa: SUERD

Integrarea SUERD în programele europene din perioada 2021-2027

Pentru viitoarea perioadă de programare, se așteaptă ca integrarea SUERD în programele europene (IPAIII, Fondurile structurale și de investiții, NDICI) să crească impactul programelor printr-o mai bună cooperare și coordonare în atingerea obiectivelor. Integrarea SUERD în noile programe europene pentru 2021-2027 este propusă prin corelarea acțiunilor strategiei (observabile mai jos) cu cele cinci obiective tematice ale UE:

- *Europa SMART* – creșterea calității educației și a locurilor de muncă, stimularea strategiilor de specialitate inteligentă (S3), dezvoltarea de clustere, lupta împotriva impactului schimbărilor climatice, dezvoltarea digitalizării și inovării și a transferul de tehnologie pentru IMM-uri, susținerea „societății cunoașterii" și inteligenței artificiale în IMM-uri, dublate cu sprijinirii e-guvernării.
- *Europa Verde* – modernizarea flotei Dunării, îmbunătățirea conectivității regionale, dezvoltarea sistemelor și producerii energiei regenerabile, prevenirea și reducerea poluării atât a apei, cât și în domeniile transport și energie. Alte măsuri sunt legate de adaptarea sistemelor de management al riscurilor de inundații la schimbările climatice protejarea ecosistemelor din regiunea Dunării și susținerea infrastructurii și energiei „green".
- *Europa Conectată* – îmbunătățirea infrastructurii portuare, îmbunătățirea infrastructurii transfrontaliere, dezvoltarea planificării multimodale, îmbunătățirea sistemelor de control vamale în Regiunea Dunării și susținerea luptei împotriva infracționalității transfrontaliere.

- *Europa Socială* – Protejarea și restaurarea patrimoniului cultural în Regiunea Dunării, susținerea industriilor creative, a inovării și a specializării inter-sectoriale, contribuții la accesul egal pe piața muncii, stimularea incluziunii sociale, creșterea nivelului de digitalizare și inovare pe piața muncii, îmbunătățirea TVET (trainingului vocațional și educațional), dezvoltarea competențelor și abilităților pentru locuri de muncă sustenabile și acces egal pe piața muncii și dezvoltarea educației de calitate.
- *Europa mai aproape de Cetățeni* – dezvoltarea turismului sustenabil și inovativ, creșterea gradului de implicare a societății în procesele de luare a deciziilor, creșterea capacității administrative, creșterea nivelului de siguranță în regiunea Dunării și combaterea și prevenirea corupției.

Procesul de integrare este încă activ la acest moment, aflându-se la stadiul de simplificare și transfer al activităților de integrare către nivelul național, datorită faptului că rolul principal în încorporarea strategiei în instrumentele de finanțare aparține instituțiilor statelor membre. Coordonatorii naționali negociază cu autoritățile de management ale fondurilor principale și ale programelor transfrontaliere. Județul Caraș –Severin trebuie să fie proactiv în a identifica oportunitățile de rezolvare a unor probleme strategice și punctuale, care se înscriu în logica acțiunilor propuse prin SUERD.

Concluzii preliminare

Noua orientare strategică la nivel european, continuă direcția adoptată prin strategia anterioară (EUROPA 2020) cu o orientare mai puternică înspre zona de energie regenerabilă, impact neutru din punct de vedere climatic și digitalizare.

1. La nivel european, Pactul Verde European indică hotărârea UE de a tranziționa spre o economie circulară, neutră din punct de vedere climatic, cu o țintă ambițioasă: reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră cu 50-55 % până în 2030 și neutralitate climatică până în 2050. Importanța componentei de mediu pentru UE este subliniată și de modificarea recentă (septembrie 2020) a țintelor pentru 2030, de la o reducere de 40% (ținta inițială, EUROPA 2020) la 50-55%, indicând o orientare politică fermă în acest domeniu. Pentru a sprijini statele membre, Comisia a creat **Mecanismul European pentru o Tranziție Justă –** UE va oferi sprijin financiar și asistență tehnică pentru a-i ajuta pe cei mai afectați de trecerea la economia verde. El asigură un sprijin specific menit să ajute la mobilizarea **a cel puțin 100 de miliarde de euro în perioada 2021–2027** pentru cele mai afectate regiuni, cu scopul de a atenua impactul socioeconomic al tranziției.

Acesta cuprinde:

(1) **Fondul pentru tranziție justă**[1] **(JTF)** – Fondul de tranziție justă este primul pilon al mecanismului de tranziție justă. Fondul cuprinde **40 de miliarde de euro;**

(2) **InvestEU**[2] **–** al doilea instrument din cadrul Mecanismului European pentru o Tranziție Justă – valoare 1,8 miliarde EUR, se va concentra exclusiv pe obiective de tranziție. InvestEU nu va sprijini doar investițiile în proiecte în teritorii doar de tranziție (regiuni care au un plan de tranziție aprobat în conformitate cu regulile Fondului de tranziție justă), ci și în alte regiuni, cu condiția să beneficieze de teritoriile de tranziție echitabile;

(3) **Instrument de împrumut prin Banca european de Investiții** (BEI)[3] – cu o contribuție de la bugetul UE de 1,5 miliarde EUR, facilitatea de împrumut din sectorul public va permite BEI să împrumute 10 miliarde EUR, care la rândul său se așteaptă să mobilizeze între 25 și 30 miliarde EUR investiții publice care să susțină obiective de tranziție doar în perioada 2021-2027. Aceste împrumuturi ar oferi **entităților din sectorul public** resurse pentru a pune în aplicare **măsuri care să faciliteze tranziția către neutralitatea climatică**.

Crearea unui mecanism instituțional propriu pentru susținerea acestui obiectiv, cu trei instrumente financiare distincte, indică importanța pe care UE o acordă acestui domeniu, atingerea țintelor ar transforma Europa în primul continent neutru din punct de vedere climatic.

2. Digitalizarea reprezintă a doua mare prioritate a Comisiei. UE își propune să (1) devină un exemplu de urmat la nivel global în domeniul economiei digitale, (2) să sprijine digitalizarea economiilor în curs de dezvoltare și (3) să elaboreze standarde digitale pe care să le promoveze la nivel internațional. **Strategia Europeană pentru Date**[4] și **Cartea Albă privind Inteligența Artificială**[5] sunt primele elemente ale noii strategii digitale a Comisiei. Ambele se concentrează pe nevoia de a pune oamenii pe primul loc în dezvoltarea tehnologiei, precum și pe necesitatea de a apăra și promova valorile și drepturile europene în modul în care proiectăm, realizăm și implementăm tehnologia în economia reală.

[1] Fondul pentru o tranziție justă, online: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal/actions-being-taken-eu/just-transition-mechanism/just-transition-funding-sources_en

[2] InvestEU, platforma online: https://europa.eu/investeu/home_en

[3] Comunicare CE, online: https://www.eib.org/en/press/all/2020-130-commission-proposes-a-public-loan-facility-to-support-green-investments-together-with-the-eib

[4] Strategia Europeană pentru Date, online: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0066&from=EN

[5] WHITE PAPER On Artificial Intelligence - A European approach to excellence and trust, online: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/commission-white-paper-artificial-intelligence-feb2020_en.pdf

Strategia europeană pentru date vizează crearea unei piețe unice pentru date care să asigure competitivitatea globală a Europei și suveranitatea datelor. Adoptarea Codului de Bune Practici privind Dezinformarea [1] în 2018 reprezintă primul set de standarde de auto-reglementare la nivel mondial care combate dezinformarea semnat voluntar de platforme online, rețele sociale și industria publicitară. Nu în ultimul rând, CE a dezvoltat un instrument specific pentru start-up-uri, **Startup Europe** cu scopul de a conecta startup-uri de înaltă tehnologie, scale-up-uri, investitori, acceleratori, rețele corporative, universități și mass-media (include UE Startup Nation, Innovation Radar[2] și Digital Innovation and Scale-up Initiative (DISC)[3]).

3. Celelalte 4 obiective strategice vizează **dezvoltarea economică sustenabilă** (integrare economică mai profundă – uniune economică), **politică internațională** (UE devine un jucător esențial la nivelul politicii internaționale – lărgire, politica de vecinătate, migrație), **democrație și participare** (mecanisme de sporire a participării, prospectare strategică privind viitorul Europei), **stat de drept și valori europene** (protecția drepturilor cetățenilor, Strategia europeană privind o uniune a securității4 (SEUS))

4. La nivel național asistăm la o perioadă de tranziție de la programarea anterioară (EUROPA2020) la cea actuală (2021-2027). Acest element este reflectat de numărul redus de strategii sectoriale adoptate pornind de la noile direcții strategice europene (și noul exercițiu bugetar), anume: (1) Planul Național Integrat în Domeniul Energie și Schimbărilor Climatice 2020-2024, (2) Strategia Națională pentru Dezvoltare Durabilă a României 2030 și (3) Strategia Națională de Apărare a Țării 2020-2024. Din punct de vedere al sprijinului financiar, noul **Acord de Parteneriat cu UE 2021-2027** stabilește 5 priorități majore transpuse în 9 Programe Operaționale – în prezent ele nu sunt finalizate dar orizontul de timp pentru finalizare este scurt – 3-6 luni.

5. PNRR –reprezintă o oportunitate unică de a realiza reforme pe termen scurt și mediu (orizont de timp 2021-2026) – TRANZIȚIA SPRE O ECONOMIE VERDE (peste 50% din fonduri) coroborat cu specificul județean (situri contaminate, transformarea zonelor urbane/rurale, tranziție economică, transport sustenabil) sunt zone de interes major cu sprijin financiar puternic. Din punct de vedere economic, SSI Vest domeniile cu potențial de

[1] Code of Practice on Disinformation, online: https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/code-practice-disinformation

[2] https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/innovation-radar

[3] https://ec.europa.eu/newsroom/dae/document.cfm?doc_id=62486

[4] Strategia europeană privind o uniune a securității, online: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0605&from=RO

specializare (și valoare adăugate ridicată) dintre care cele mai relevante în relație cu specificul județului sunt – eficiență energetică, TIC&automotive, industrii culturale & creative, sănătate și calitatea vieții (zonele urbane). Fondul pentru o tranziție justă reprezint un instrument de finanțare special care va sprijini proiectele care urmăresc tranziția spre economie cu impact climatic zero (relevant ținând cont de specificul industrial la nivelul municipiilor județului – în special Reșița – dar nu numai)

6. La nivel regional, Strategia Regională pentru Dezvoltare 2021-2027 – Regiunea Vest este construită pe noua arhitectură strategică europeană și prezintă un grad ridicat de coerență, fiind bazată pe date empirice recente. Ea poate reprezenta un punct de plecare util pentru autoritățile locale în corelarea eforturilor de dezvoltarea și obținerea de sprijin financiar, ținând cont de rolul important pe care urmează să îl joace ADR-urile în acest ciclu bugetar.

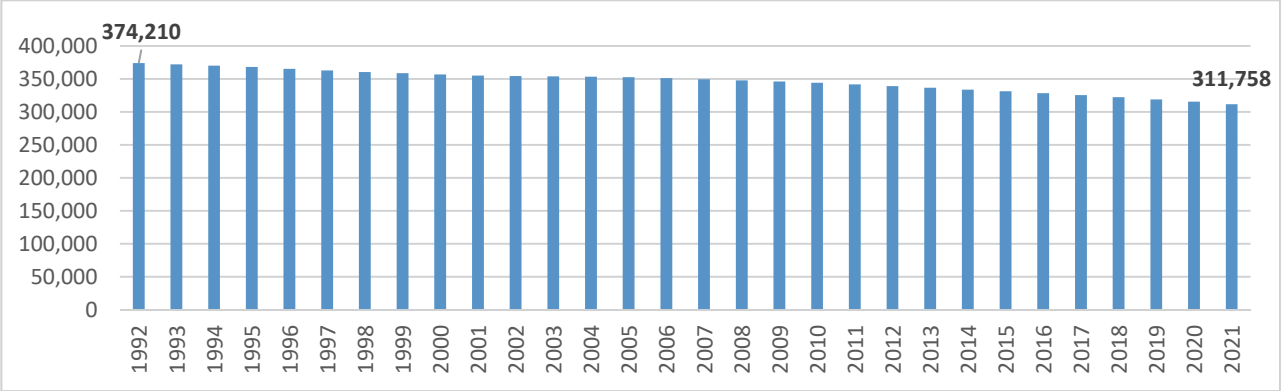
Analiza principalilor indicatori

Demografie

Evoluția demografică a județului Caraș-Severin

Evoluția demografică a unei comunități este produsul condițiilor din comunitatea respectivă și din mediul imediat proxim, dar și al evoluției mediului mai larg, inclusiv al nivelului național. Înțelegerea impactului fiecăruia dintre acești factori necesită o analiză comparativă a evoluției demografice de la nivelul comunității, de la nivel regional și de la nivel național. Precizăm că datele folosite sunt cele de la INS referitoare la populația după domiciliu, la data de 1 ianuarie a fiecărui an. Populația după domiciliu la data de 1 ianuarie a anului de referință reprezintă numărul persoanelor cu cetățenie română și domiciliu pe teritoriul României, delimitat după criterii administrativ-teritoriale. Domiciliul persoanei este adresa la care aceasta declară că are locuința principală, trecută în actul de identitate, așa cum este luată în evidența organelor administrative ale statului. În stabilirea valorii acestui indicator nu se ține cont de reședința obișnuită, de perioada și/sau motivul absenței de la domiciliu.

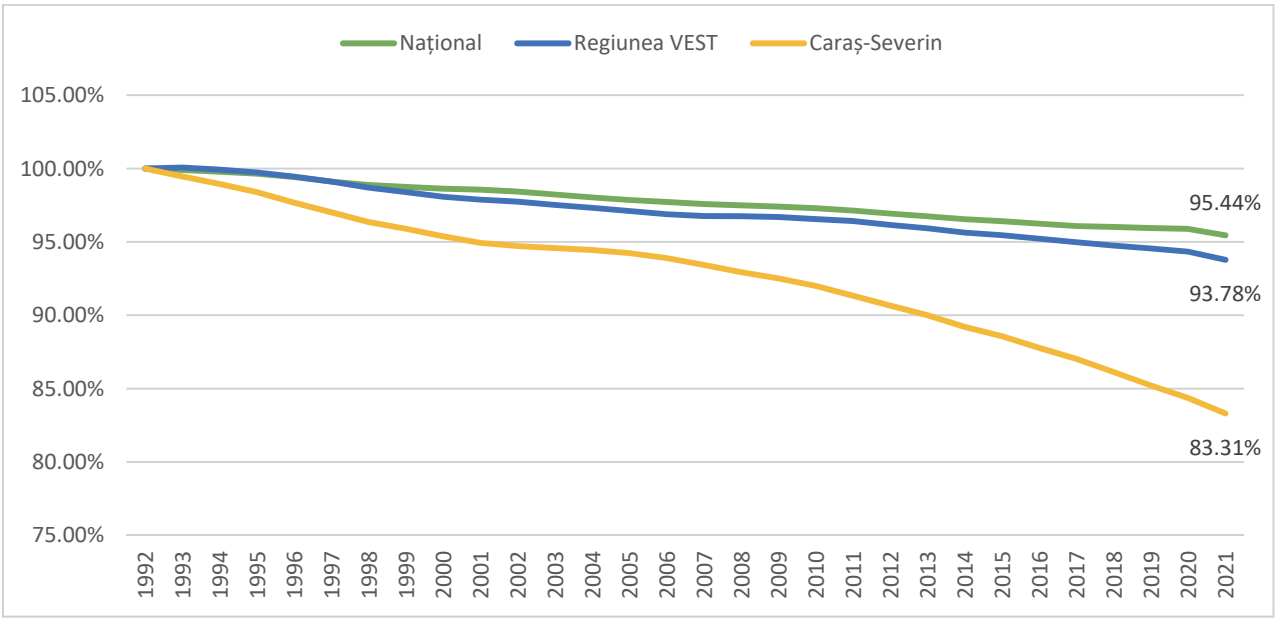
Figura 1 – Evoluția populației (1992-2021) județului Caraș-Severin

Sursa: Calcule proprii pe baza datelor INS

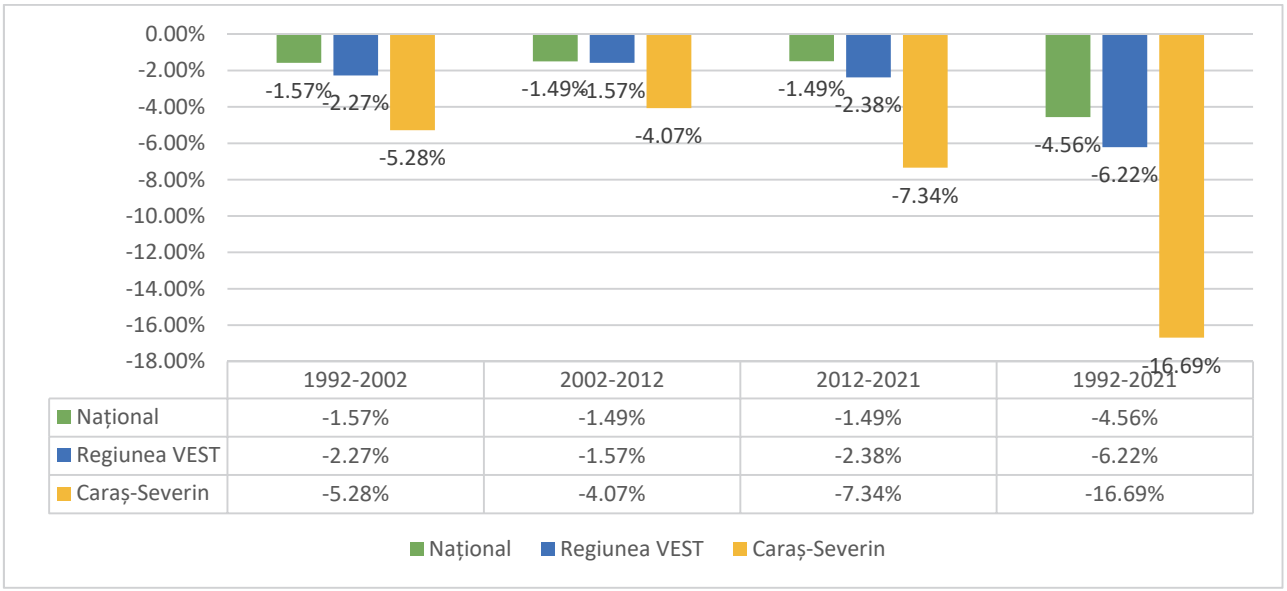
Județul Caraș-Severin are în prezent (2021) un număr de 311.758 de locuitori și se află pe un trend ușor descrescător, reușind să piardă aproximativ 17% din populație în ultimii 29 de ani (Figura 2). Județul a pierdut aproximativ 63.000 de locuitori în 29 de ani, din care 5% în prima decadă și apoi câte 4% și respectiv 7% în următoarele 2 decade (Figura 3). Comparând situația Caraș-Severin-ului (Figurile 2 și 3) cu evoluția populației la nivel regional (-6,22%) și național (-4,56%) constatăm un trend similar, deși mai puțin accentuat ca la nivelul județului Caraș-Severin (-16,69%).

Figura 2 – Evoluția populației (1992-2021) la nivel național, regional și județean

Sursa: Calcule proprii pe baza datelor INS

Figura 3 – Evoluția populației (1992-2021) la nivel național, regional și județean

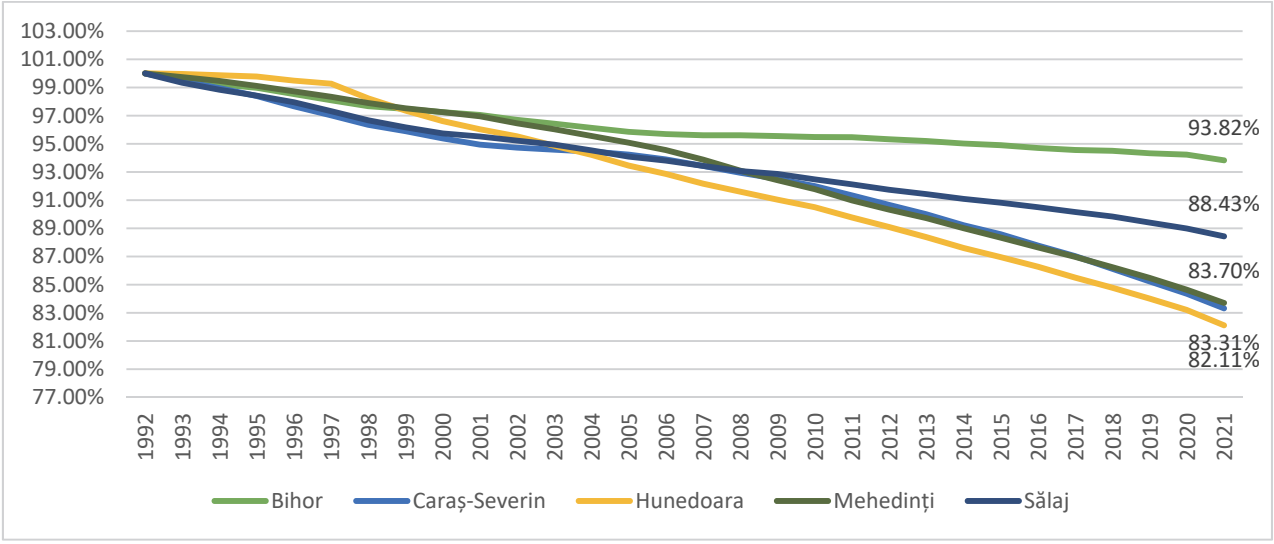

	1992-2002	2002-2012	2012-2021	1992-2021
Național	-1.57%	-1.49%	-1.49%	-4.56%
Regiunea VEST	-2.27%	-1.57%	-2.38%	-6.22%
Caraș-Severin	-5.28%	-4.07%	-7.34%	-16.69%

Sursa: Calcule proprii pe baza datelor INS

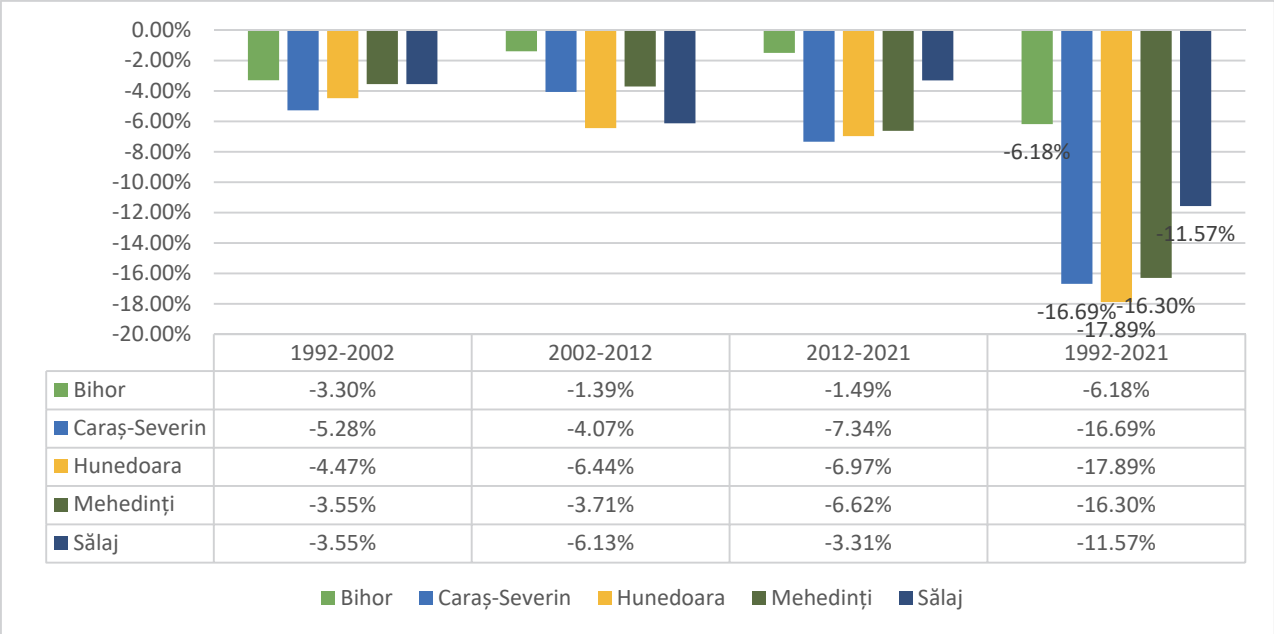
Pentru a înțelege și mai bine evoluția demografică a județului Caraș-Severin, am realizat o comparație a evoluției populației în perioada 1992-2021 cu alte patru județe similare (ca mărime și profil socio-economic) cu acesta: Bihor, Hunedoara, Mehedinți și Sălaj. Comparând evoluția populației județului Caraș-Severin, cu a celorlalte patru județe (Figurile 4 și 5), constatăm că toate sunt pe un trend descendent, unele având scăderi mai mari de populație, precum: Hunedoara (-17,89%), Caraș-Severin (-16,69%), Mehedinți (-16,30%), Sălaj (-11,5%), în timp ce Bihor a pierdut doar 6,18%.

Figura 4 – Evoluția populației (1992-2021) comparativ județe

Sursa: Calcule proprii pe baza datelor INS

Figura 5– Evoluția populației (1992-2021) comparativ județe

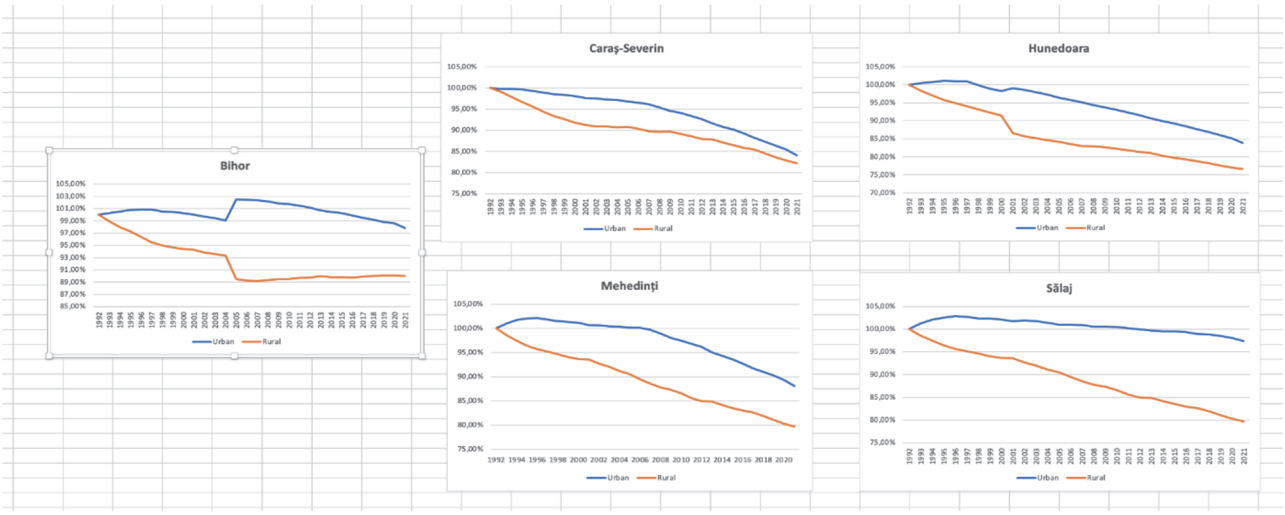

	1992-2002	2002-2012	2012-2021	1992-2021
Bihor	-3.30%	-1.39%	-1.49%	-6.18%
Caraș-Severin	-5.28%	-4.07%	-7.34%	-16.69%
Hunedoara	-4.47%	-6.44%	-6.97%	-17.89%
Mehedinți	-3.55%	-3.71%	-6.62%	-16.30%
Sălaj	-3.55%	-6.13%	-3.31%	-11.57%

Sursa: Calcule proprii pe baza datelor INS

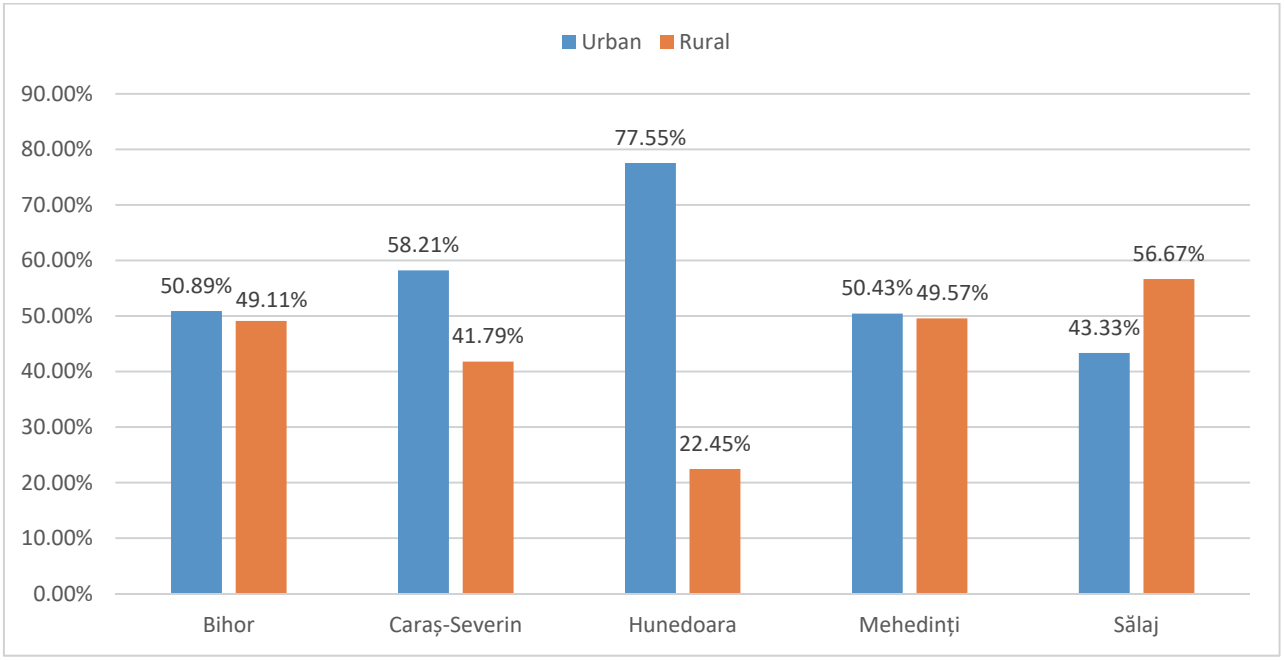
Mergând puțin în profunzime, am comparat (Figura 6) evoluția populației și în funcție de mediul de rezidență (urban/rural). Dacă în județul Bihor urbanul a cunoscut chiar o creștere a populației în 2005-2006, în restul județelor trendul descendent se observă atât la nivel urban cât și la nivel rural, cu accent mai pronunțat în rural, Mehedinți și Sălaj având scăderi chiar de 20% și diferențe de 10 și respectiv 17 procente între urban și rural.

Figura 6 – Evoluția populației (1992-2021) comparativ județe – urban vs. rural

Sursa: Calcule proprii pe baza datelor INS

Figura 7 – Urban vs. Rural, comparativ județe – 2021

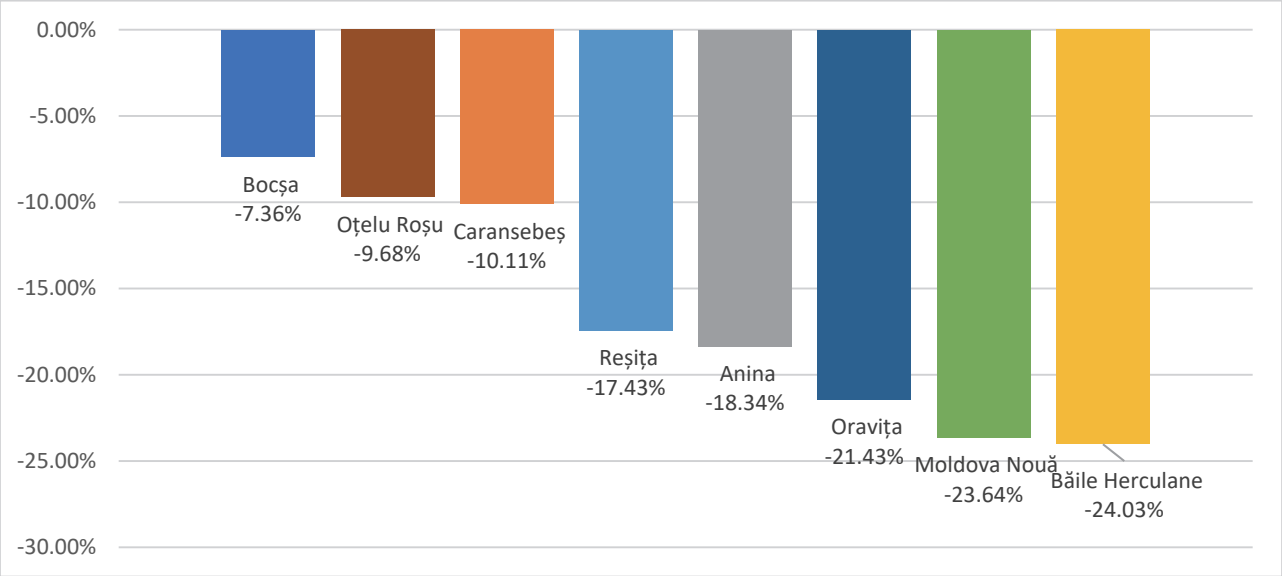

Sursa: Calcule proprii pe baza datelor INS

Analizând evoluția populației tuturor orașelor din județ (Figura 8), observăm același trend descendent, toate orașele au pierdut populație în ultimii 29 de ani, unele foarte mult (Băile

Herculane -24%, Moldova Nouă -23%, Oravița -21%, Anina -18%), iar altele mai puțin (Oțelu Roșu -9%, Bocșa -7%).

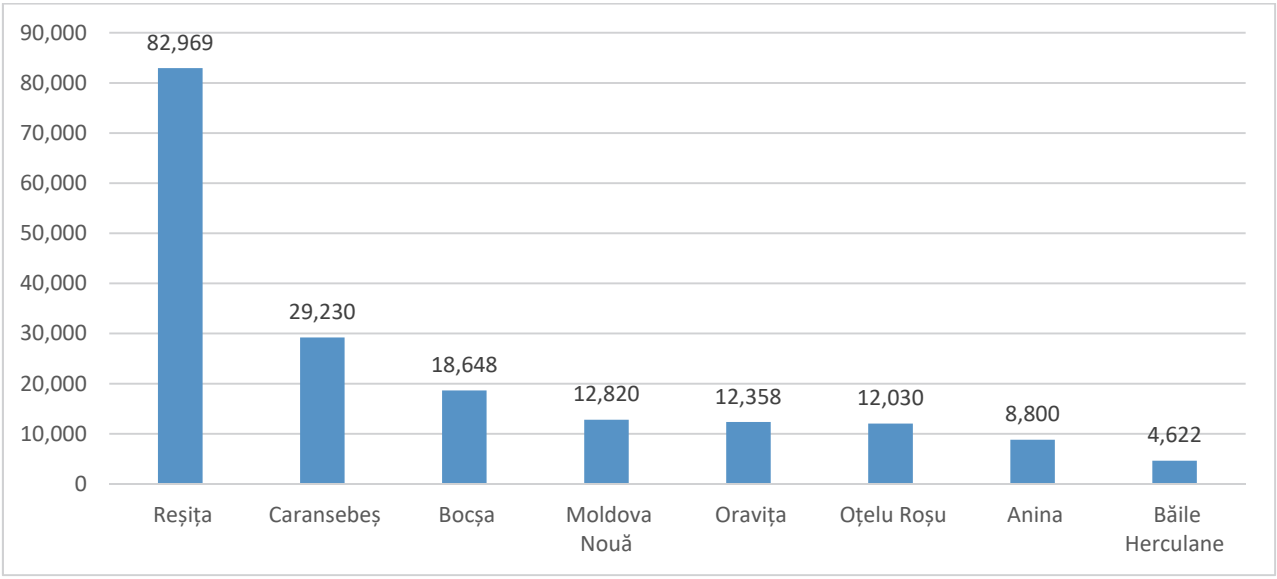
Figura 8 – Evoluția populației orașelor din județul Caraș-Severin 1992-2021

Sursa: Calcule proprii pe baza datelor INS

Din punct de vedere al populației urbane (Figura 9), județul Caraș-Severin este puțin dezechilibrat, majoritatea populației urbane fiind concentrată în reședința de județ Reșița (82.969 locuitori), care adăpostește aproape jumătate din populația urbană a județului.

Figura 9 –Populația orașelor din județul Caraș-Severin 2021

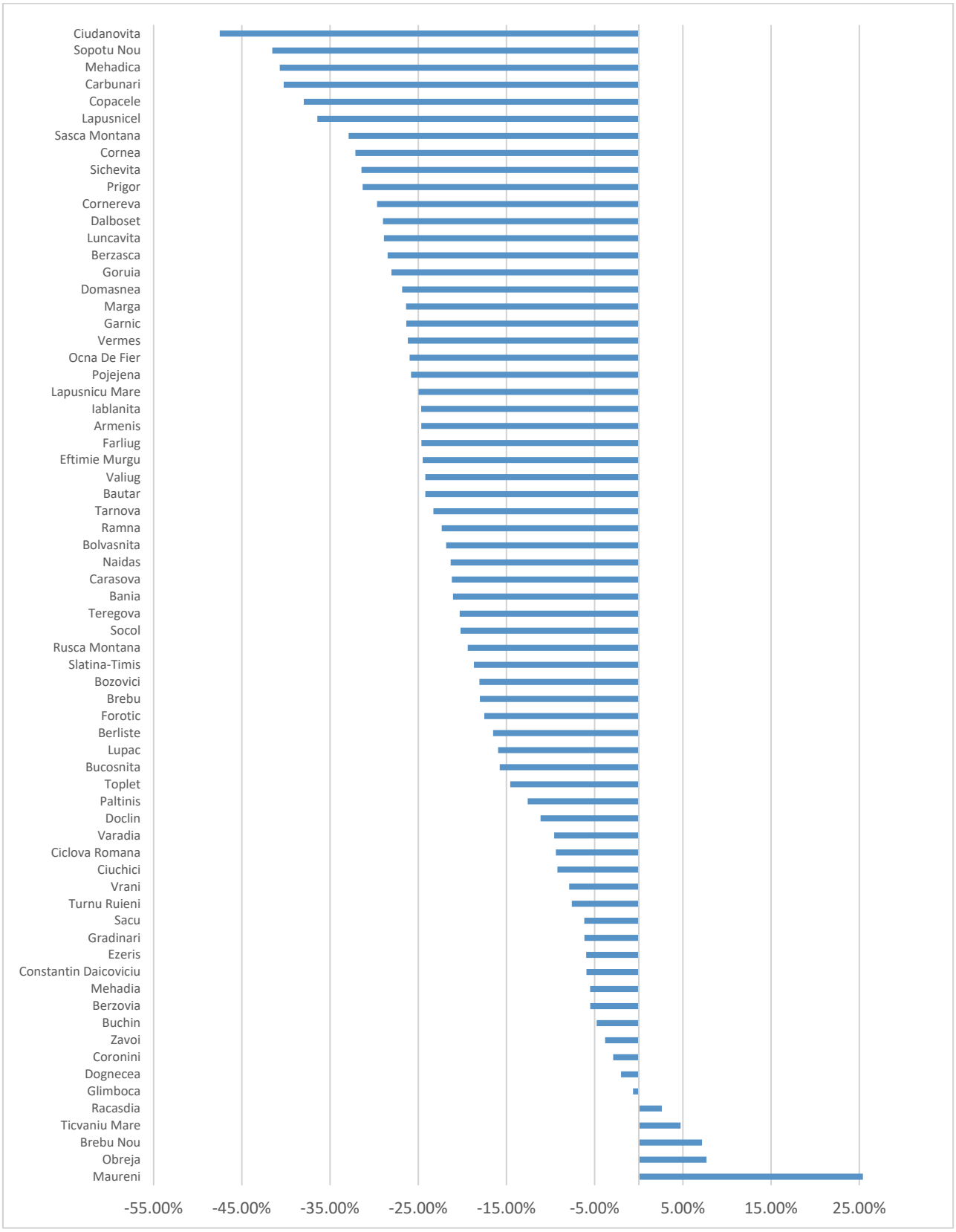

Sursa: Calcule proprii pe baza datelor INS

În ceea ce privește evoluția populației comunelor din județ (Figura 10), trendul este evident descendent, majoritatea comunelor pierzând populație, uneori chiar și până la 47% (Ciudanovita) sau 41% (Sopotu Nou), 40% (Mehadica și Carbunari). Sunt și câteva comune,

puține, unde trendul este pozitiv: Maureni (+25%), Obreja (+7%), Brebu Nou (+7%), Ticvaniu Mare (4%).

Figura 10 – Evoluția populației comunelor din județul Caraș-Severin 1992-2021

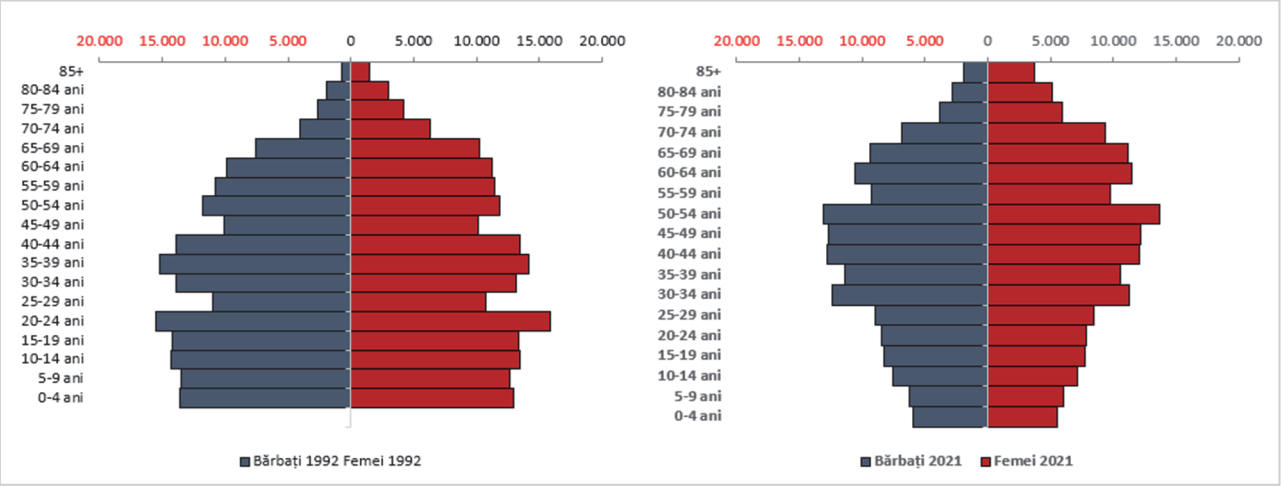

Sursa: Calcule proprii pe baza datelor INS

Îmbătrânirea populației

Situația demografică a județului Caraș-Severin este evidențiată și de piramida populației de mai jos (Figura 11). Tendința de îngustare accentuată a bazei și lărgire a vârfului piramidei sugerează un proces accentuat de îmbătrânire a populației. Pe termen mediu și lung, evoluția va însemna o creștere a cererii pentru servicii pentru persoane în vârstă, dar și o scădere a competitivității, atât pentru investitorii în căutare de piețe de consum – o populație îmbătrânită având tendința de a consuma mai puțin – cât și pentru cei în căutare de forță de muncă.

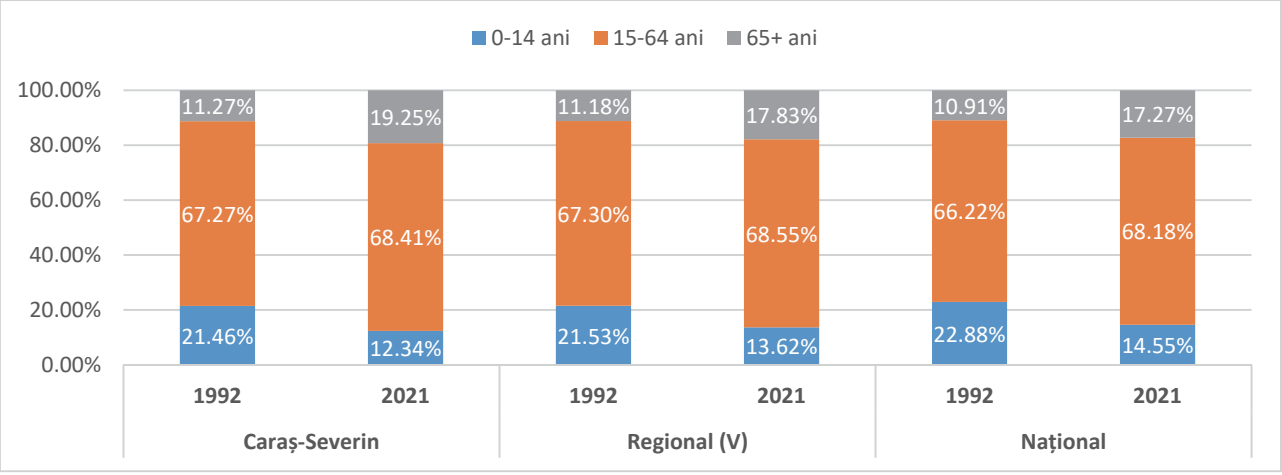
Figura 11 – Piramida populației (1992 vs.2021)

Sursa: Calcule proprii pe baza datelor INS

Tendința de îmbătrânire a populației este vizibilă și în graficul de mai jos (Figura 12), unde observăm că ponderea populației sub 14 ani în totalul populației a scăzut de la 21,46% (1992) la 12,34% (2021), în timp ce populația peste 65 de ani a crescut ca pondere de la 11,27% în 1992 la 19,25% în 2021. Același trend îl regăsim și la nivel național și regional, diferențele nefiind semnificative.

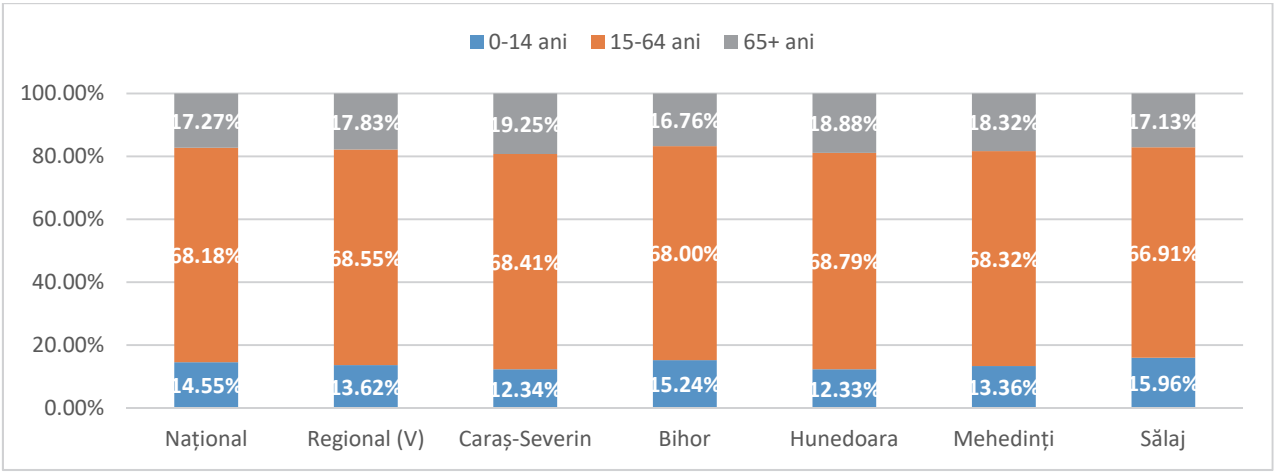
Figura 12 – Structura populației pe vârste, comparativ (1992 vs.2021)

Sursa: Calcule proprii pe baza datelor INS

Dacă facem o comparație cu structura pe vârste a populației celorlalte patru județe (Figura 13), vedem că diferențele nu sunt majore nici aici, procentele populației tinere (0-14 ani) sunt în jurul valorii de 13-15%, iar ale celei vârstnice (peste 65 de ani) în jurul valorii de 16-19% și o populație activă (15-64) în jurul valorii de 68%.

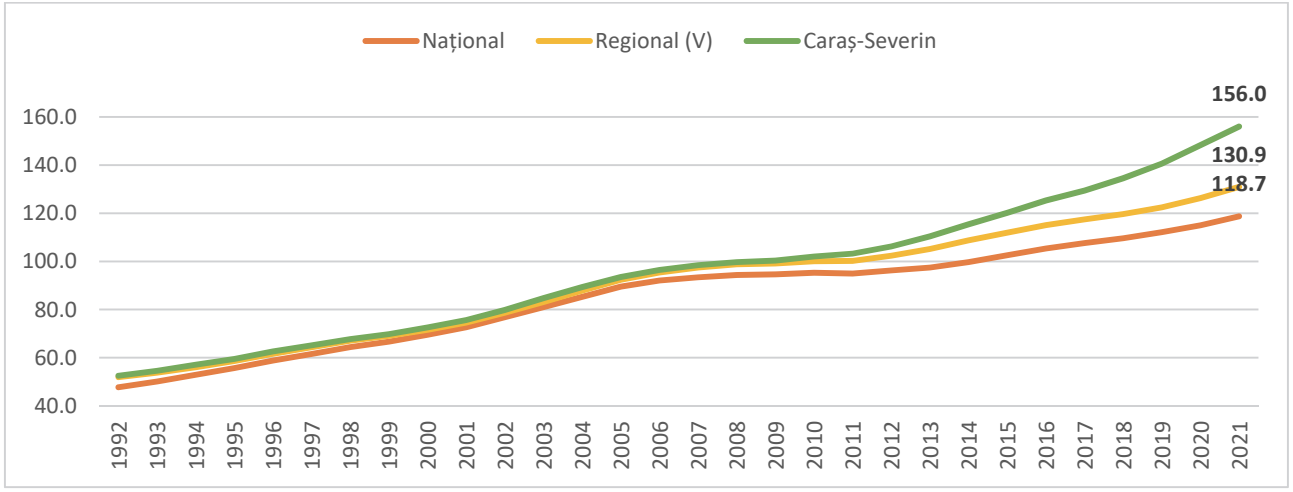
Figura 13 –Structura populației pe vârste, comparativ județe (1992 vs.2021)

Sursa: Calcule proprii pe baza datelor INS

Indicele de îmbătrânire demografică a populației reprezintă numărul de persoane vârstnice (peste 65 de ani) raportat la 100 de persoane tinere (sub 15 ani). În cazul județului Caraș-Severin (Figura 14), acest indice a urmat un trend ascendent în ultimii 29 de ani, ajungând în 2021 la valoare de 156, ceea ce înseamnă că la fiecare 100 de persoane tinere din județ sunt alte 156 persoane vârstnice. Cifra se situează sub nivelul național (118,7) și sub cel regional (130,9).

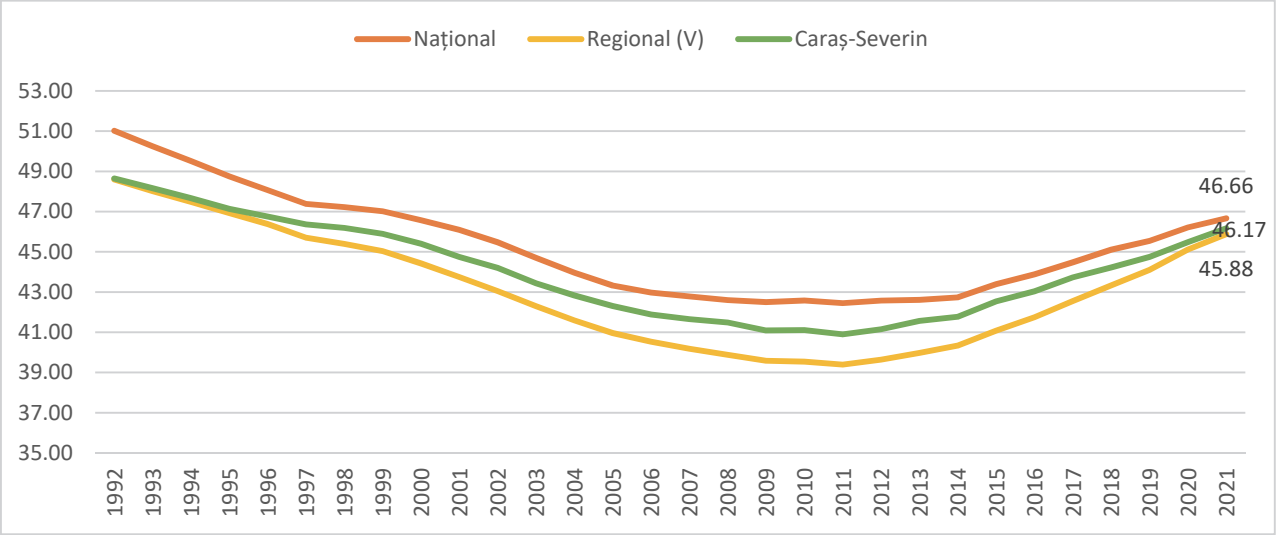
Figura 14 – Indicele de îmbătrânire demografică a populației

Sursa: Calcule proprii pe baza datelor INS

Raportul de dependență demografică reprezintă raportul dintre numărul persoanelor de vârstă dependentă (0-14 și 65+) și populația în vârstă de muncă, exprimat la 100 de persoane. În cazul județului Caraș-Severin (Figura 15), la fiecare 100 de persoane active, în vârstă de muncă, avem (în 2021) 46 de persoane „dependente" sau inactive, la fel ca la nivel național, dar peste nivelul regional (45). Acest indicator a scăzut în continuu din 1992 până în 2011 (40), iar de atunci trendul este ascendent.

Figura 15 – Raportul de dependență demografică

Sursa: Calcule proprii pe baza datelor INS

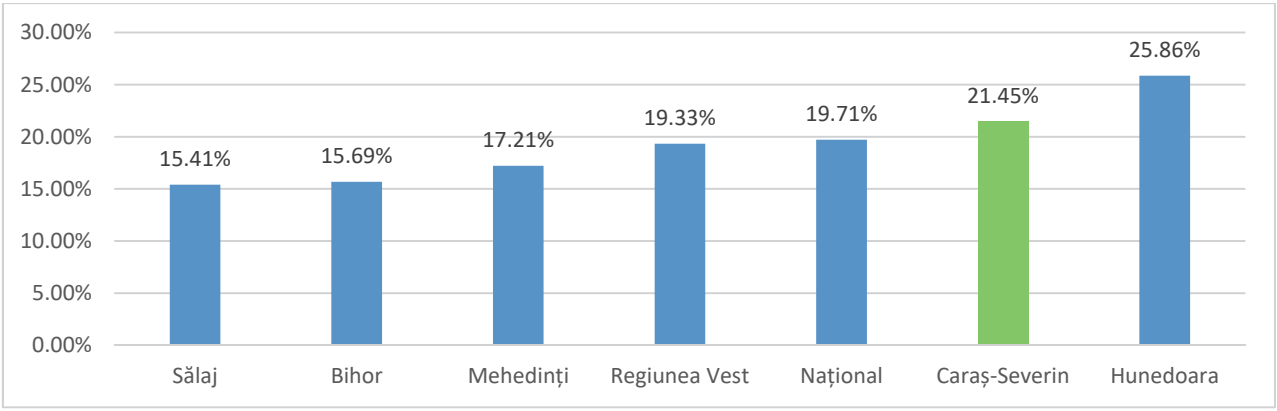
Vârsta medie a populației județului Caraș-Severin (Tabel 1) este, în 2021, de 44 de ani, în condițiile în care în 1992 era 36 ani. Același trend de îmbătrânire se observă atât la nivel regional și național, cât și în celelalte patru județe comparabile cu Caraș-Severin. Creșterea vârstei medii (Figura 16) este, la Caraș-Severin, de doar 21% în ultimii 29 de ani, față de 19% la nivel național și regional și 15% la Bihor și Sălaj, 17% la Mehedinți și 25% la Hunedoara.

Tabel 1 – Vârsta medie a populației

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Național	35	35	36	36	36	36	37	37	37	37	38	38	38	38	39	39	39	39	40	40	40	40	41	41	41	41	41	42	42
Regiunea Vest	36	36	36	36	37	37	37	37	38	38	38	38	39	39	39	39	40	40	40	40	41	41	41	41	42	42	42	42	43
Bihor	36	36	36	36	36	37	37	37	37	37	38	38	38	38	38	39	39	39	39	39	40	40	40	40	41	41	41	41	41
Caraș-Severin	36	36	36	37	37	37	37	38	38	38	38	39	39	39	39	39	40	40	40	41	41	41	42	42	42	43	43	43	44
Hunedoara	35	35	35	36	36	36	36	37	37	37	38	38	38	39	39	39	40	40	40	41	41	42	42	42	43	43	43	43	44
Mehedinți	37	37	37	37	37	37	38	38	38	38	38	39	39	39	39	40	40	40	40	41	41	41	41	42	42	42	42	43	43
Sălaj	36	36	36	36	36	37	37	37	37	37	37	38	38	38	38	38	39	39	39	39	40	40	40	40	40	41	41	41	41

Sursa: Calcule proprii pe baza datelor INS

Figura 16 – Vârsta medie a populației (1992 vs.2021)

Sursa: Calcule proprii pe baza datelor INS

Natalitate și mortalitate

Fluctuațiile demografice au, de obicei, două surse: mișcarea naturală a populației (natalitate/mortalitate) și mișcarea migratorie a populației (schimbările de domiciliu). În privința mișcării naturale a populației, observăm în Tabelul 2 faptul că rata natalității pentru județul Caraș-Severin este, în 2020, de 7,1 la mie, în scădere față de anii trecuți. Anul 2020 poate nu este cel mai relevant din acest punct de vedere, fiind anul pandemiei COVID, care a afectat profund natalitatea.

Tabel 2 – Natalitate

Rata natalității (născuți vii la 1.000 de locuitori)											
	2009	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**
Național	9,9	9,4	8,7	9	9,6	9,1	9,3	9,4	9,7	9,3	9,2
Regiunea VEST	9	8,6	7,9	8,2	8,7	8,5	8,8	9,1	9,1	9	8,7
Caraș-Severin	8,3	7,9	7,2	7,4	7,7	7,2	7,2	7,8	7,6	7,5	7,1
Bihor	10,6	10,2	9,5	10	10	9,6	9,6	9,8	10,2	10	9,8
Hunedoara	7,9	7,5	6,7	7,1	7,3	7,4	7,9	8	8	7,7	7,2
Mehedinți	9,7	8,6	8,4	8,8	8,7	8,2	8,2	8,9	8,4	8,3	8,2
Sălaj	10,1	10	9,7	10,3	10,8	10,3	10,6	10,5	10,8	10,5	10,5
Sporul natural											
	2009	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**
Național	-34825	-47524	-55197	-54435	-35534	-53103	-56791	-49255	-47883	-57742	-57244
Regiunea VEST	-5579	-6590	-7018	-6361	-5498	-6282	-6794	-5452	-6121	-5527	-6068
Caraș-Severin	-1350	-1595	-1710	-1427	-1488	-1680	-1974	-1538	-1858	-1751	-1772
Bihor	-1022	-1059	-1308	-1177	-1199	-1341	-1610	-1224	-1145	-1389	-1224
Hunedoara	-1772	-2101	-2273	-2142	-2127	-2353	-2151	-2350	-2148	-2356	-2594
Mehedinți	-1136	-1589	-1563	-1428	-1211	-1623	-1552	-1208	-1402	-1430	-1485
Sălaj	-693	-538	-584	-461	-306	-413	-483	-333	-393	-545	-491
Sporul natural la 1.000 de locuitori											
	2009	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**
Național	-1,5	-2,1	-2,5	-2,4	-1,6	-2,4	-2,5	-2,2	-2,1	-2,6	-2,6
Regiunea VEST	-2,7	-3,2	-3,5	-3,1	-2,7	-3,1	-3,3	-2,7	-3,1	-2,7	-3
Caraș-Severin	-4	-4,6	-5	-4,2	-4,4	-5,1	-6	-4,7	-5,7	-5,5	-5,6
Bihor	-1,7	-1,7	-2,1	-1,9	-2	-2,1	-2,6	-2	-1,9	-2,2	-2
Hunedoara	-3,6	-4,3	-4,7	-4,4	-4,4	-4,9	-4,6	-5	-4,6	-5,1	-5,7
Mehedinți	-3,8	-5,3	-5,2	-4,8	-4,2	-5,6	-5,4	-4,2	-4,9	-5,1	-5,4
Sălaj	-2,7	-2,2	-2,4	-1,8	-1,2	-1,6	-1,9	-1,4	-1,6	-2,2	-2

Sursa: Calcule proprii pe baza datelor INS

Sporul natural (diferența dintre născuți și decedați) este negativ, la fel ca la nivel național, regional și la fel ca în situația celorlalte județe, dar cel mai mare alături de Hunedoara. Rata deceselor a fost, în 2020, de 12,5 la mie (afectată, desigur, și de pandemie), situându-se peste cifrele de la nivel regional (11,8) și național (11,7). De menționat este faptul că a scăzut rata mortalității infantile în județ la jumătate față de anul anterior.

Tabel 3 – Mortalitate și mortalitate infantilă

Rata mortalității (decedați la 1.000 de locuitori)											
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Național	11,4	11,5	11,2	11,4	11,2	11,5	11,8	11,6	11,8	11,9	11,7
Regiunea VEST	12,3	11,9	11,6	11,9	12	11,7	12,2	11,8	12,1	12,2	11,8
Caraș-Severin	12,8	12,2	12,1	12,1	12	11,9	12,5	11,9	12,4	12,7	12,5
Bihor	13,5	13,9	13,6	13,6	12,9	13,8	13,6	13,1	13,3	13,4	13,6
Hunedoara	11,7	11,8	11,4	11,3	11,4	11,6	12,1	11,8	12,2	11,7	11,7
Mehedinți	12,3	12,5	12,2	11,6	12,1	12,3	13,2	12,5	13,3	13	12,7
Sălaj	11,5	11,8	11,4	11,5	11,7	12,3	12,5	13	12,6	12,8	12,9
Rata mortalității infantile (decedați sub 1 an la 1.000 de locuitori)											
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Național	10,1	9,8	9,4	9	7,8	8,1	7,3	6,7	6,4	5,9	5,7
Regiunea VEST	13,4	9,5	10,7	8,5	9,8	6,4	8,2	8,4	5,5	6,8	6,9
Caraș-Severin	16,1	9,5	13	10,5	8,1	10,2	8	6,5	9,8	10,5	5,1
Bihor	19,4	11,6	16,1	14,7	9,8	8	11	11	6,7	4,3	8,7
Hunedoara	10,6	10,4	8,9	9,1	7,6	7,5	7,4	6,2	6,9	5	5,9
Mehedinți	10,8	11,9	10,2	11,6	9,3	9,6	11,4	8,7	9,3	8,7	4,9
Sălaj	10,7	9,5	8,9	7,3	8,9	7,1	7,2	9,1	5,7	5,1	7,3

Sursa: Calcule proprii pe baza datelor INS

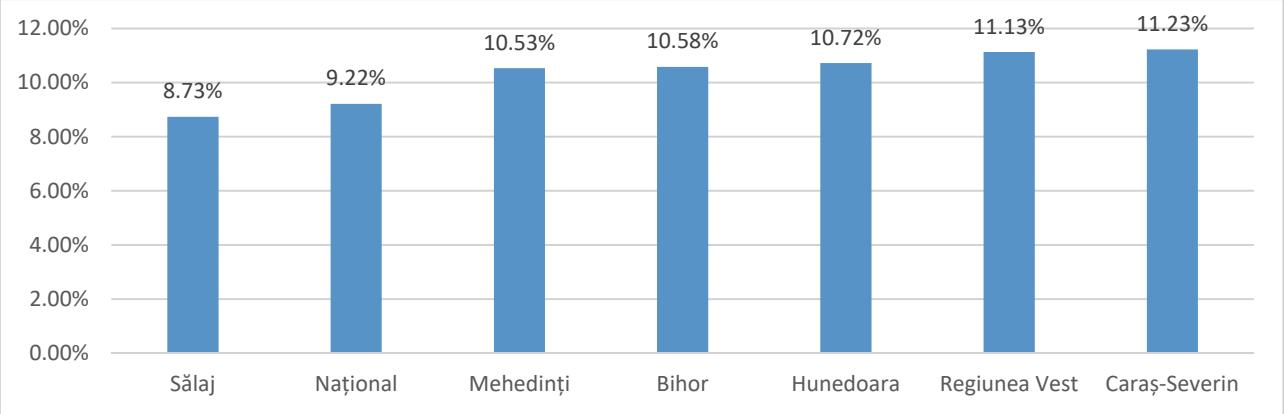
Durata medie de viață a locuitorilor județului Caraș-Severin a ajuns, în 2019, la 75,3 ani, puțin mai mică decât la nivel regional (75,9) sau nivel național (76). Aceasta a crescut în ultimii 29 de ani cu 11%, față de 9% la nivel național (Figura 17).

Tabel 4 – Durata medie de viață

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Național	69,6	69,8	69,8	69,5	69,5	69,4	69,1	69	69,2	69,7	70,5	71,2	71,2	71	71,3	71,8	72,2	72,6	73,5	73,8	73,9	74,2	74,7	75,2	75,4	75,4	75,5	75,7	75,9	76
Regiunea Vest	68,3	68,5	68,6	68,2	68,3	68,4	68,1	68,1	68,5	69,2	69,9	70,6	70,7	70,6	70,8	71	71,5	71,9	73,1	73,6	73,7	74	74,5	75	75,3	75	75,2	75,5	75,7	75,9
Bihor	68,1	68,3	68,1	67,5	67,4	67,5	67,4	67,2	67,3	67,6	68,5	69,5	69,5	69,4	69,9	70,4	70,9	71,3	72,4	72,7	72,8	73,4	73,9	74,2	74,4	74,4	74,7	75	75,3	75,3
Caraș-Severin	67,7	68	68,4	68	68	68	67,9	67,9	68,1	68,6	69,5	70,1	70,5	70,7	71	70,6	70,7	71,1	72,6	73,1	73,1	73,4	73,9	74,6	74,7	74,4	74,7	75	75,1	75,3
Hunedoara	68,1	68,6	68,4	68	68,2	68,1	67,7	67,6	68,2	68,8	69,5	70,3	70,3	70	70,3	70,8	71,1	71,4	72,7	73,3	73,4	73,9	74,2	74,7	75,1	74,6	74,6	74,9	75,3	75,4
Mehedinți	68,5	68,8	69,1	69,9	69,7	69,2	68,9	68,9	69,3	70	70,5	71,1	71,4	71	71,1	71,2	71,6	72	72,2	72,3	72,3	72,6	73,3	74,1	74,2	74,1	74,8	74,8	75,2	75,7
Sălaj	68,9	68,6	68,1	67,6	67,3	67,6	68,1	67,8	67,9	68,7	69,5	70,2	70,1	70,1	70,3	70,4	71	71,5	72,3	72,5	72,5	73,3	73,7	73,8	74,6	74,6	74,9	75,2	75	75

Sursa: Calcule proprii pe baza datelor INS

Figura 17 – Durata medie de viață a populației (1992 vs.2021)

Sursa: Calcule proprii pe baza datelor INS

Migrație

Dacă ne referim la migrație, datele (Tabelul 5) ne arată nu doar un sold negativ al schimbărilor de domiciliu în 2019, dar și un îngrijorător trend ascendent, acest sold dublându-se practic în 10 ani. În domeniul rural acest sold a fost pozitiv până în 2016, după care a devenit negativ, deși la valori mult mai mici decât în urban.

Tabel 5 – Schimbări de domiciliu și reședință

Soldul schimbărilor de domiciliu											
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Caras-Severin	-587	-944	-749	-887	-976	-867	-984	-965	-1.211	-1.218	-1.104
Bihor	477	811	394	493	477	569	215	398	576	533	636
Hunedoara	-1.203	-1.891	-1.475	-1.556	-1.588	-1.534	-1.491	-1.596	-1.433	-1.440	-1.554
Mehedinti	-850	-1.094	-605	-514	-746	-878	-822	-978	-1.040	-1.135	-1.293
Salaj	-469	-558	-542	-411	-432	-479	-438	-551	-463	-584	-646

Soldul schimbărilor de reședință											
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Caras-Severin	-1912	-1987	-1036	-1026	-568	-569	-478	-381	-484	-391	-105
Bihor	952	889	1234	1276	1331	1238	1323	1400	1497	1254	1453
Hunedoara	-2358	-2649	-1653	-1432	-1347	-1258	-768	-1287	-845	-874	-812
Mehedinti	-1808	-1925	-1331	-1145	-992	-1163	-920	-614	-1160	-1190	-721
Salaj	-2126	-2010	-2042	-1622	-1606	-1447	-957	-616	-1053	-1189	-1125

Soldul schimbărilor de domiciliu - Caraș-Severin urban vs. Rural											
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Total	-587	-944	-749	-887	-976	-867	-984	-965	-1211	-1218	-1104
Urban	-798	-1293	-930	-1644	-1050	-1045	-1081	-1410	-941	-906	-1017
Rural	211	349	181	757	74	178	97	445	-270	-312	-87

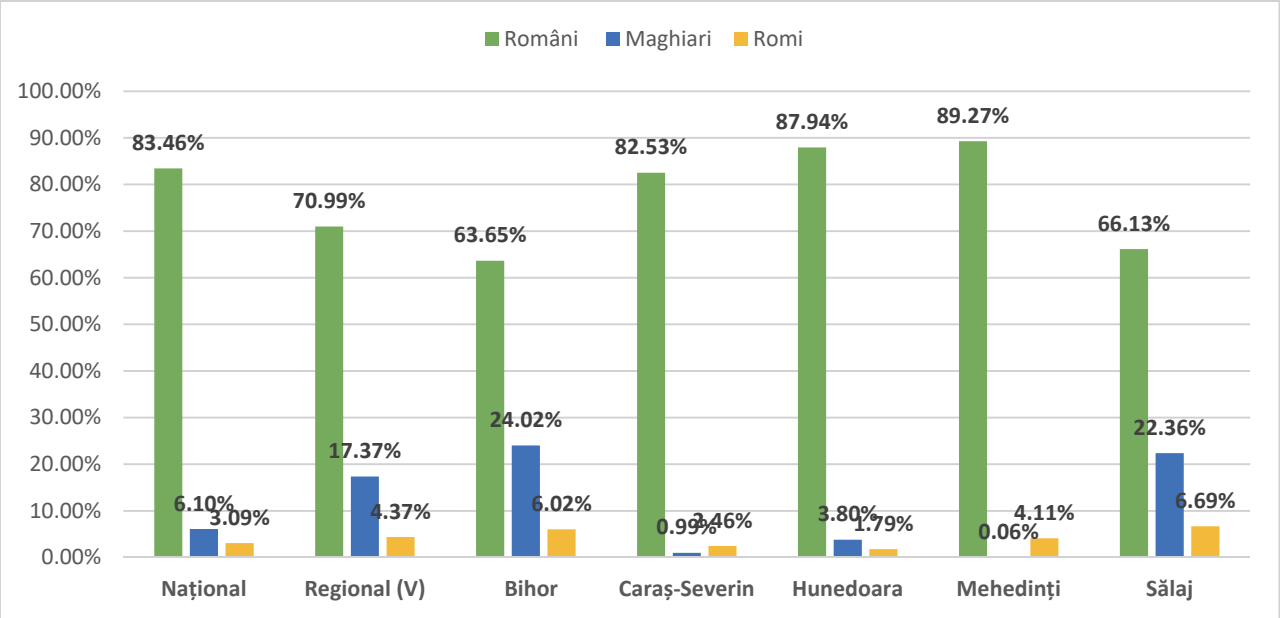
Soldul schimbărilor de reședință - Caraș-Severin urban vs. Rural											
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Total	-1912	-1987	-1036	-1026	-568	-569	-478	-381	-484	-391	-105
Urban	-1391	-1225	-652	-606	-784	-301	-395	-1287	-137	-29	-37
Rural	-521	-762	-384	-420	216	-268	-83	906	-347	-362	-68

Sursa: Calcule proprii pe baza datelor INS

Religie și etnie

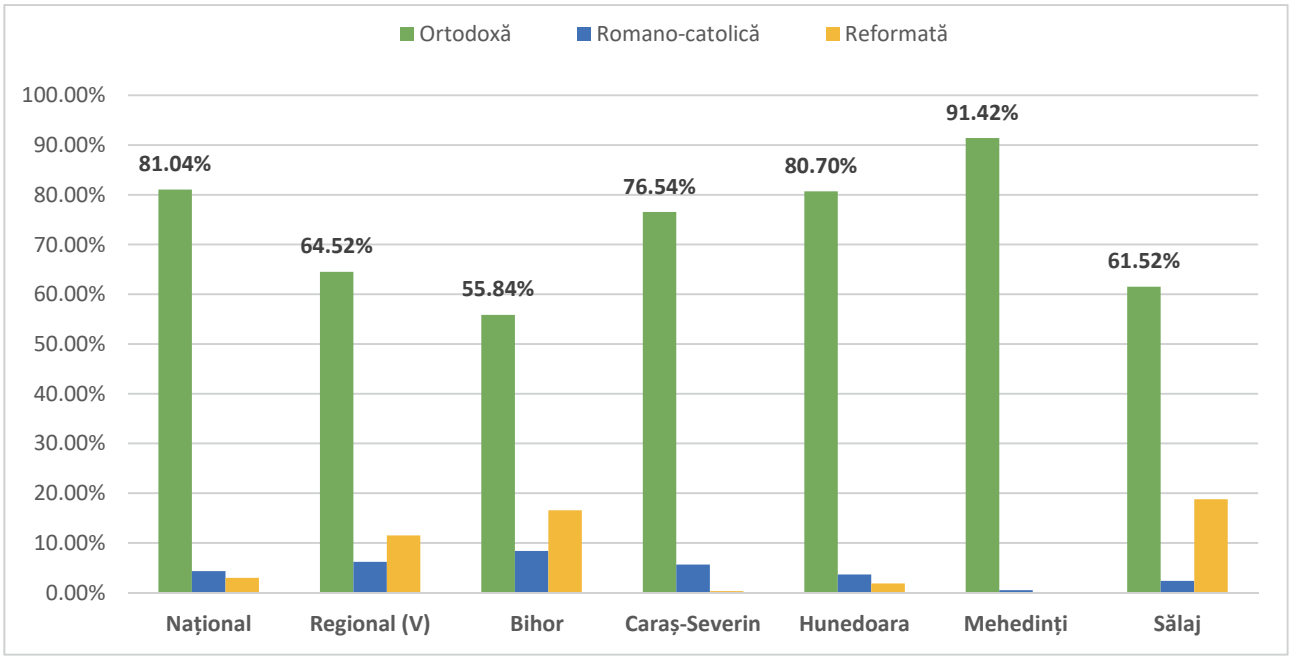
Potrivit datelor de la ultimul recensământ Caraș-Severin este o comunitate relativ omogenă din punct de vedere etnic (Figura 19), majoritatea populației (82%) declarându-se de etnie română. Din punct de vedere al religiei lucrurile stau similar (Figura 20), 76% dintre locuitori declarându-se ortodocși și 5% romano-catolici.

Figura 19 – Structura etnică a populației (Recensământ)

Sursa: Calcule proprii pe baza datelor de la Recensământ

Figura 20 – Structura religioasă a populației (Recensământ)

Sursa: Calcule proprii pe baza datelor de la Recensământ

Perspective strategice

- Populația județului este în scădere (-16% în ultimii 29 de ani);
- Trendul descendent este vizibil în toate orașele județului și în marea majoritatea comunelor din județ;
- 58% din populație locuiește în mediul urban, din care jumătate în Reșița;
- Creștere populației peste 65 de ani (cu 8%) este concomitentă cu scăderea populației tinere (sub 14 ani) cu 9% și cu creșterea populației active (15-64 de ani) cu 1%;
- Indicele de îmbătrânire demografică este de asemenea pe un trend ascendent, ajungând în 2021 la 156 persoane vârstnice (peste 65 de ani) pentru fiecare 100 de persoane tinere (sub 15 ani);
- Raportul de dependență demografică este în creștere; la fiecare 100 de persoane active (15-64 de ani) există 46 de persoane dependente (sub 15 ani și peste 65 de ani);
- Media de vârstă a populației județului este (în 2021), de 44 de ani, în creștere cu 21% (1992);
- Speranța de viață a ajuns (2021) la 75,3 ani, în creștere cu 11% (1992);
- Rata natalității în județul Caraș-Severin este de 7,1 la mie (2019), în scădere față de anii trecuți (8,3 la mie în 2009), comparativ cu nivelul național (9,2) sau regional (8,7);
- Sporul natural este negativ (-5,6 la 1.000 de locuitori), în același trend descendent dar aproape dublu față de nivel regional (-3) și național (-2,6);
- Mortalitatea este în creștere, ajungând la 12,5 (2019) decedați la 1.000 de locuitori, față de 11,9 în 2014, în timp ce la nivel regional este de 11,8 iar la nivel național 11,7;
- Mortalitatea infantilă este în scădere, ajungând la 5,1 (2019) față de 16,1 (2009), sub nivelul regional (6,9) și național (5,7), unde trendurile sunt tot descendente;
- În ceea ce privește schimbarea domiciliului soldul nu este doar negativ (-1104), ci s-a chiar dublat în ultimii 10 ani.

Educație

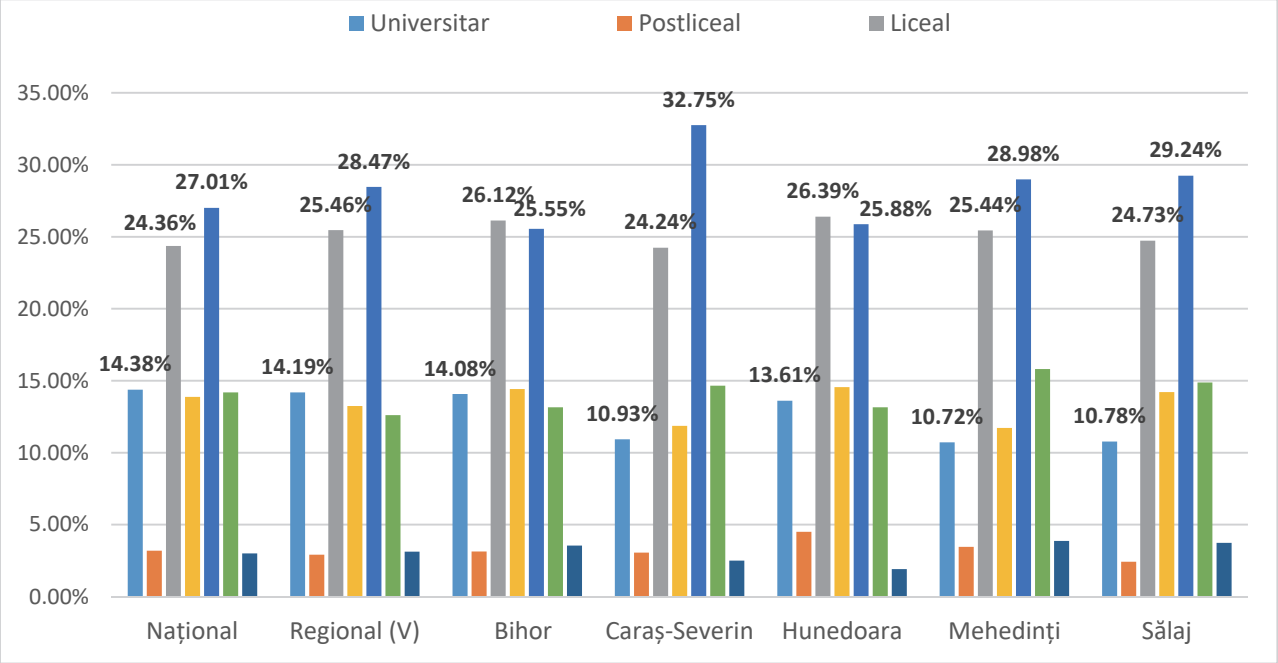
Nivelul de educație al populației

Capitalul educațional al unei zone, definit în termeni de distribuția populației în funcție de ultima școală absolvită, infrastructura educațională, rezultatele educaționale și cheltuielile publice cu sistemul de învățământ, este un bun mijloc de a înțelege capacitatea unei comunități de a se dezvolta sustenabil și de a prospera pe termen lung.

Asociată cu nivelul de sănătate, venitul, implicarea în comunitate, ultima școală absolvită este un indicator crucial în înțelegerea competitivității unei regiuni sau zone. Este dificil pentru o comunitate cu o pondere scăzută de persoane cu studii superioare, spre exemplu, să atragă investiții și oportunități care generează plus valoare semnificativă în comunitate și asigură venituri ridicate populației. În aceeași idee, întrucât talentul atrage talent, o comunitate cu o pondere ridicată a populației cu studii superioare va atrage pe termen lung noi locuitori cu același profil, amplificând și mai mult avantajul competitiv și atractivitatea comunității. Devine critic, astfel, pentru autoritățile locale să susțină sistemul educațional la nivel local și eforturile populației de a se perfecționa continuu.

Analizând nivelul de educației al populației (Figura 21) observăm că doar 10% din populația județului Caraș-Severin are studii superioare, comparativ cu 14% cât e media național sau cea regională. Județele Sălaj și Mehedinți au valori similare, dar Hunedoara (13%) și Bihor (14%) sunt mai aproape de media națională.

Figura 21 – Nivelul de educație al populației (Recensământ)

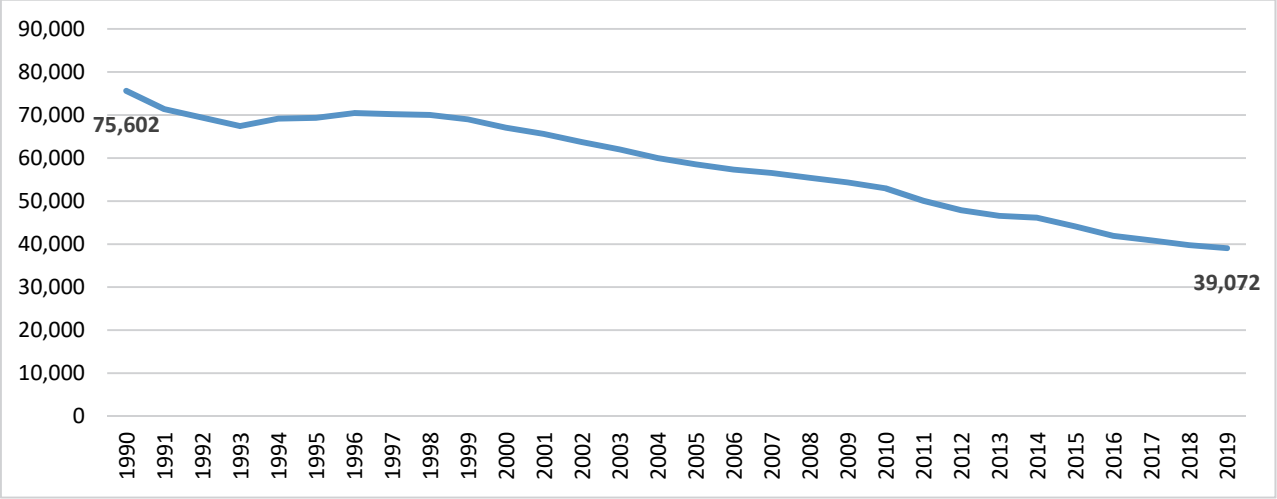
Sursa: Calcule proprii pe baza datelor de la Recensământ (2011)

Evoluția populației școlare

În ceea ce privește evoluția populației școlare de la nivelul județului (figura următoare), datele INS arată același trend descendent întâlnit și la evoluția populației județului. Constatăm (Figura 22) o scădere a acesteia cu 48 de procente în ultimii 27 de ani (1990-2019), față de 30 de procente la nivel național și nivel regional. În același timp, județul

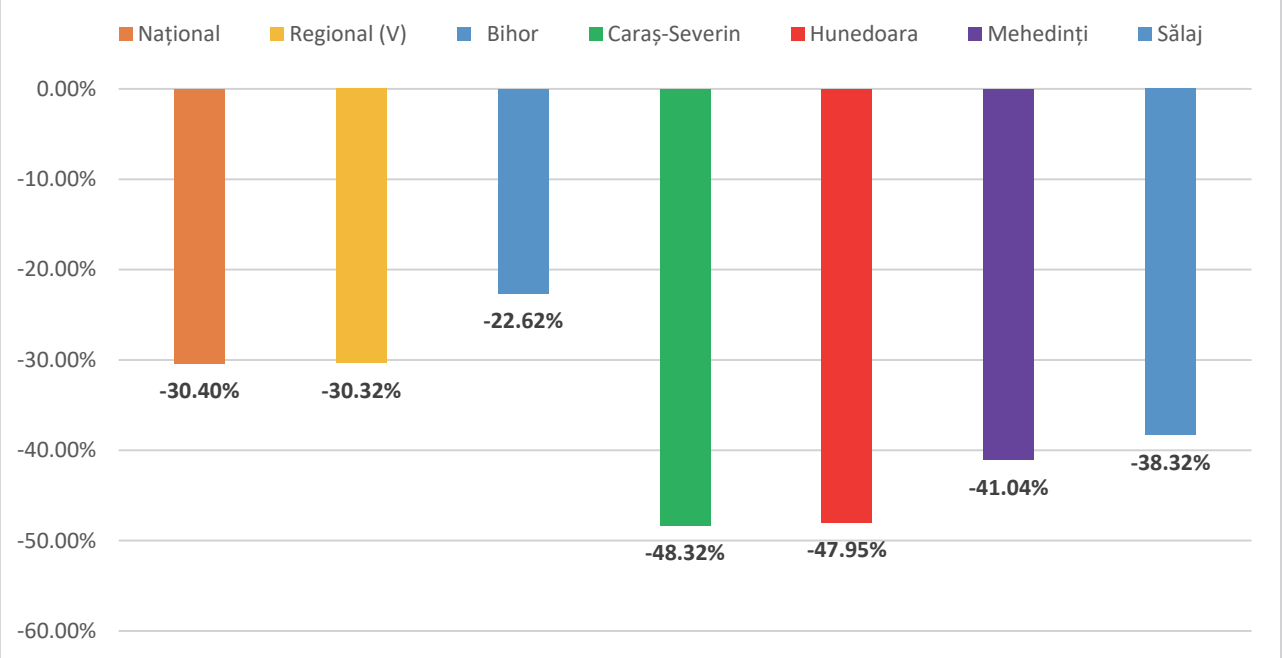
Bihor a avut o scădere de 22%, față de 47% la județul Hunedoara, 41% Mehedinți și 38% Sălaj..

Figura 22 – Evoluția populației școlare

Sursa: Calcule proprii pe baza datelor INS

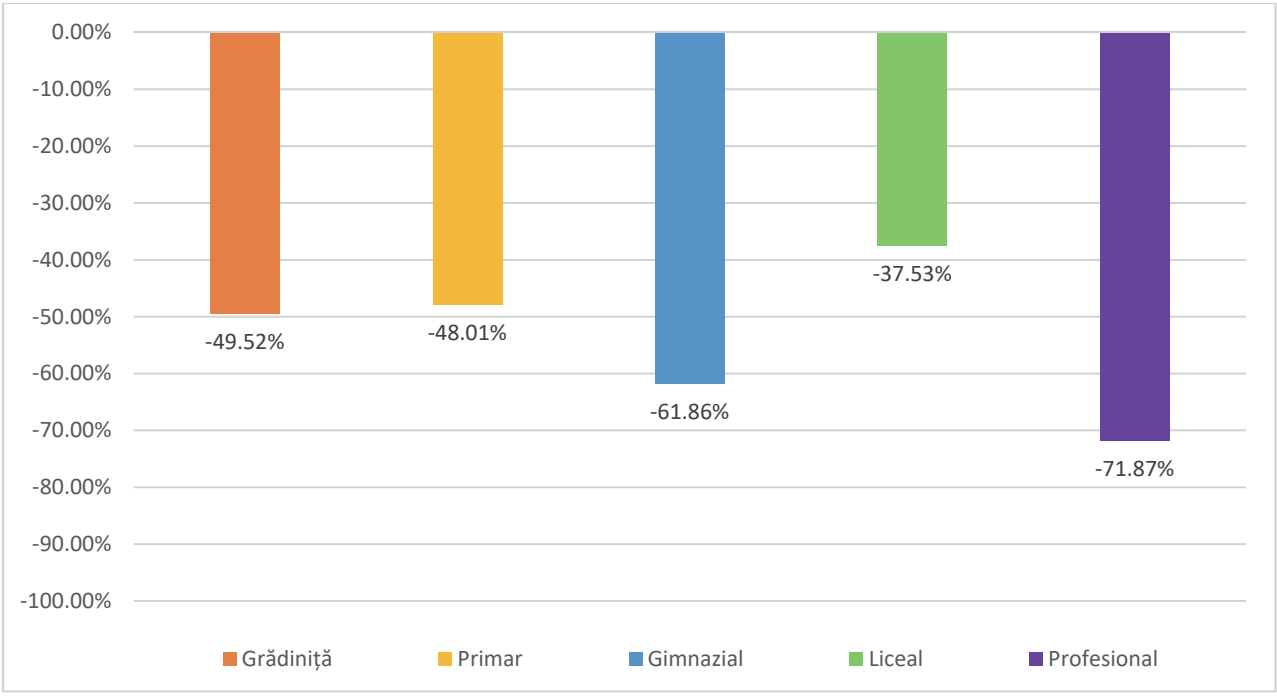
Figura 23 – Evoluția populației școlare (1990-2019)

Sursa: Calcule proprii pe baza datelor INS

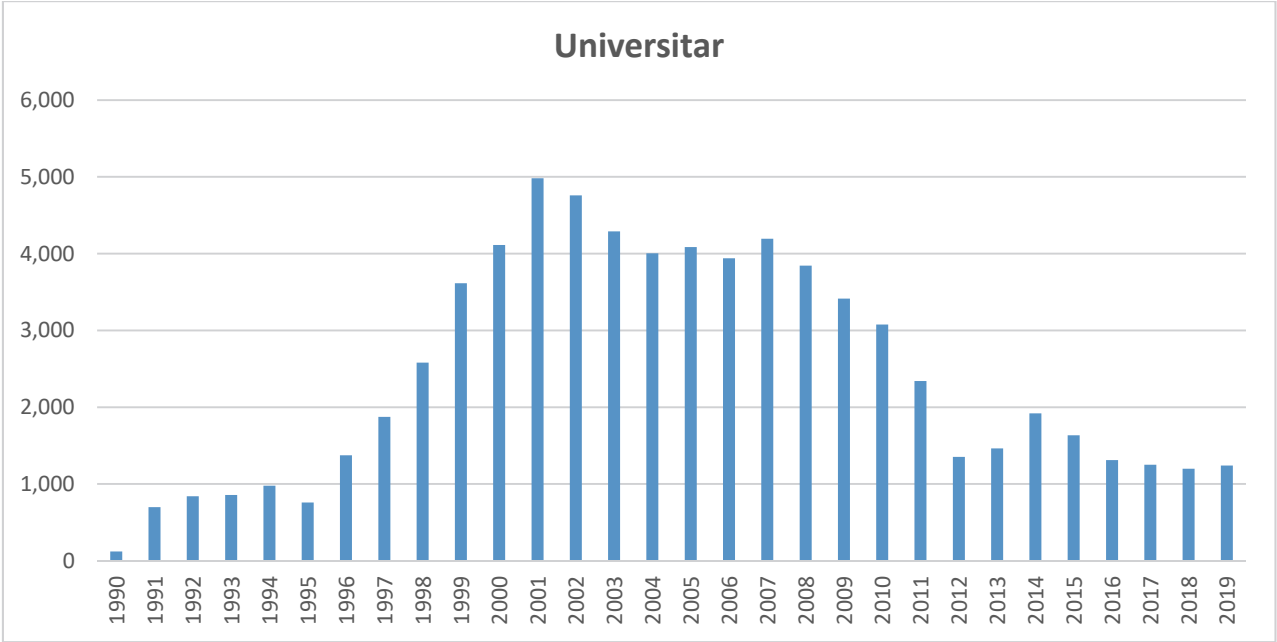
Trendul descendent este vizibil (Figura 24) și pe diferitele niveluri de educație, cea mai mare scădere fiind înregistrată de nivelul profesional (-71%), apoi cel gimnazial (61%), grădiniță (49%) și primar (48%). Județul Caraș-Severin avea în 2019 un număr de aproximativ 1.240 de studenți, în scădere cu 75% față de anul 2001, când a avut 4983 de studenți, apogeul numărului de studenți în județ (Figura 25).

Figura 24 – Evoluția populației școlare din județul Caraș-Severin, pe niveluri de educație (1990-2019)

Sursa: Calcule proprii pe baza datelor INS

Figura 25 – Evoluția populației școlare din județul Caraș-Severin – nivel universitar

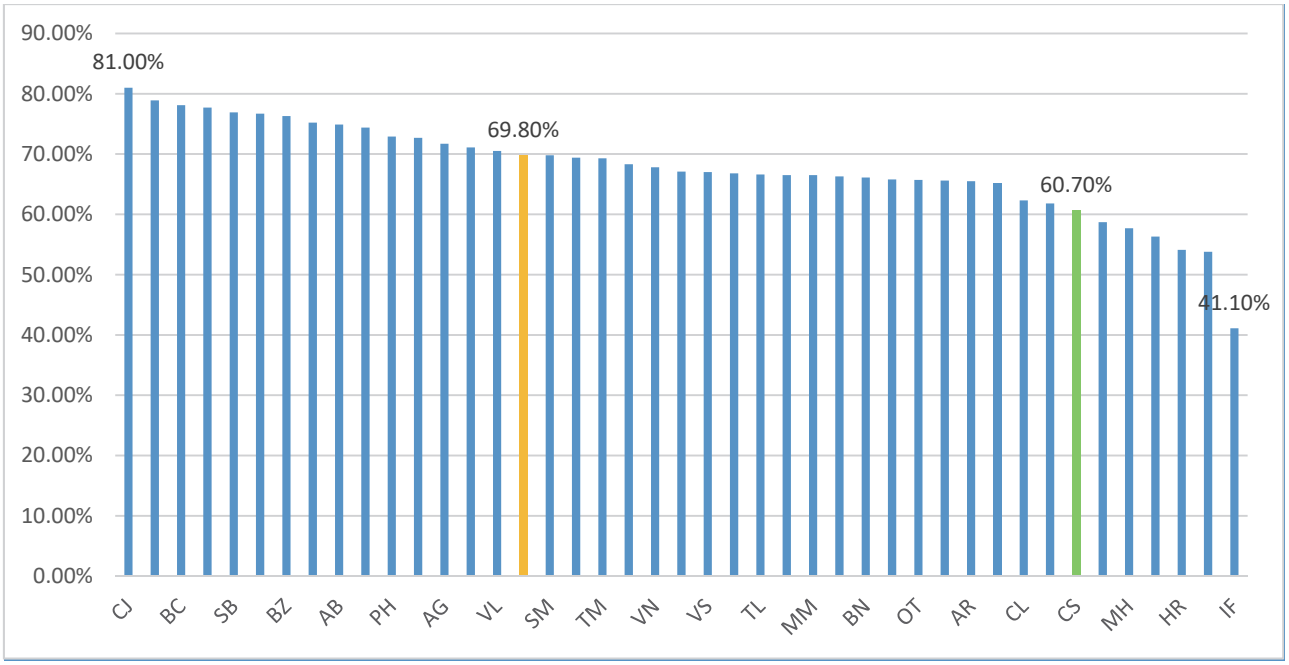

Sursa: Calcule proprii pe baza datelor INS

Rezultate școlare – Promovabilitate BAC

În privința promovabilității la examenul de Bacalaureat (vară, 2021), județul Caraș-Severin se situează, cu 60,7%, pe unul din ultimele locuri, comparativ cu restul județelor țării și sub media națională (69%).

Figura 26 – Promovabilitate BAC, 2021

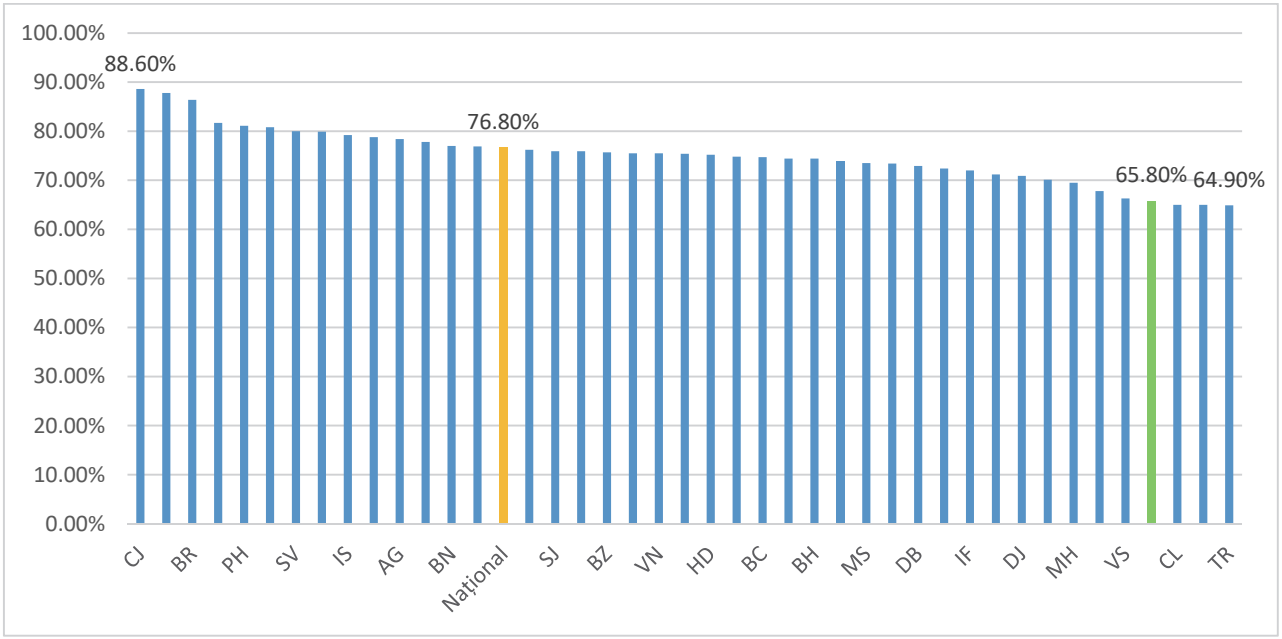

Sursa: Calcule proprii pe baza datelor obținute de la Ministerul Educației

Rezultate școlare – Promovabilitate Evaluare Națională

Situația nu este cu nimic mai bună în ceea ce privește rezultatele la evaluarea națională, județul ocupând unul dintre ultimele 4 locuri, cu o rată de promovabilitate de 65%, față de 76,8% cât este media națională.

Figura 27 – Promovabilitate Evaluare națională 2021, Caraș-Severin

Sursa: Calcule proprii pe baza datelor obținute de la Ministerul Educației

Abandon școlar

Rata abandonului școlar în județ este pe un trend descendent, fiind de 1,8% în învățământul primar, 2,5% în gimnazial, 1,9% în liceal și 7.9% în cel postliceal. Din păcate aceste cifre sunt, în fiecare caz, peste media național și cea regională.

Figura 28 – Rata abandonului școlar, 2021, Caraș-Severin

Rata abandonului școlar (%)

		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Învățământ primar	Național	1,6	1,6	1,1	1,3	1,8	1,7	1,5	1,6	1,6	1,3
	Salaj	1,2	1,2	0,7	0,4	1,1	1,1	0,9	0,9	1,6	1,3
	Mehedinti	1,6	1,8	1,5	1,5	2,3	1,9	2,6	2,5	2,1	1,9
	Regiunea VEST	2,3	1,8	1,3	1,7	2,1	2,1	0,9	1,9	1,4	1,4
	Caras-Severin	2,4	2,2	1,2	2	3,1	2,9	:	2,8	2,4	1,8
	Hunedoara	3,3	1,2	0,8	1,2	1,3	1,7	1,5	1,3	1,2	0,7
Învățământ gimnazial	Național	2	1,9	1,7	1,9	2,1	2	1,8	1,8	1,7	1,3
	Salaj	1,7	1,6	1,5	1,6	1,8	1,8	1,7	2,4	2,4	2
	Mehedinti	1,9	2,5	2,8	2	3,3	:	1,9	2,4	1,7	1,5
	Regiunea VEST	2,7	2	1,8	2,1	2,7	2,6	1	2,3	1,4	1,6
	Caras-Severin	2,6	2,3	1,8	2,6	4,5	3,3	:	2,3	2,5	2,5
	Hunedoara	4,6	1,1	1,1	1	2,2	1,9	1,4	1,1	1	0,8
Învățământ secundar ciclul 2 (liceal și profesional)	Național	:	4,2	2,9	2,9	3,5	3,6	2,6	2,6	2,6	2
	Salaj	:	3	2,6	2,6	2,3	2,2	2,7	2,4	2,8	1,4
	Mehedinti	:	3,6	5,3	4,5	5,9	4,1	5,4	3,2	3	3
	Regiunea VEST	:	4,5	2,8	2,7	4,4	4,8	3,4	3,2	3,2	2,3
	Caras-Severin	:	3,7	3	2,4	4,7	5,4	4,6	3,5	3,2	1,9
	Hunedoara	:	3,8	:	2,1	3,5	5,5	3,3	4,1	3,5	2,1
Învățământ postliceal și de maiștri	Național	6,3	6,1	8,9	7,9	10,7	9,7	10	9,2	9,7	7,5
	Salaj	8,1	7,5	13,7	8,4	10	12,4	11,5	12,7	14,5	9,3
	Mehedinti	:	2	11	9,7	10,3	7,3	8,7	4,7	4,5	4,1
	Regiunea VEST	3,6	7,3	9	7,3	10,4	12,5	11,4	11,7	10,2	8,8
	Caras-Severin	4,7	2,2	0,9	4,8	11,5	15,6	15,9	10,2	13,1	7,9
	Hunedoara	3,2	8,8	8,4	6	9,7	12,6	8,9	9,2	7,8	9,4

Sursa: Calcule proprii pe baza datelor INS

Conform datelor Ministerului Educației (Figura 29), la nivel național, peste 19.000 de cadre didactice cu vârsta cuprinsă între 18 și 30 de ani predau în școlile din România, reprezentând 9,6% din totalul profesorilor. Județele cele mai bine clasate în acest top sunt Sibiu (13,9%), Cluj (13,8%) și Giurgiu (12,9%). Județul Caraș-Severin ocupă unul dintre ultimele locuri ale acestui clasament, cu doar 6,16% profesori tineri.

Figura 29 – Procentul de profesori tineri în școlile din România

	Județ	Procent profesori 18-30 de ani	Număr profesori 18-30 de ani	Total profesori
1	Sibiu	13,94%	651	4.668
2	Cluj	13,87%	1.012	7.292
3	Giurgiu	12,91%	287	2.222
4	București	12,32%	2.004	16.259
5	Brașov	12,13%	691	5.696
6	Iași	12,06%	1.036	8.588
7	Arad	11,66%	523	4.483
8	Bistrița-	11,25%	388	3.447
9	Timiș	11,03%	738	6.689
10	Ilfov	10,79%	296	2.743
11	Harghita	10,59%	475	4.483
12	Bihor	10,58%	762	7.196
13	Sălaj	10,24%	281	2.743
14	Mureș	10,21%	643	6.293
15	Suceava	9,93%	734	7.386
16	Alba	9,85%	361	3.663
17	Covasna	9,76%	275	2.815
18	Prahova	9,62%	660	6.855
19	Satu Mare	9,61%	367	3.818
20	Maramureș	9,51%	494	5.191
21	Brăila	9,34%	293	3.134
22	Vaslui	8,91%	389	4.364
23	Bacău	8,88%	543	6.112
24	Ialomița	8,80%	204	2.316
25	Călărași	8,79%	223	2.537
26	Dâmbovița	8,79%	410	4.661
27	Vrancea	8,71%	280	3.214
28	Botoșani	8,49%	368	4.332
29	Constanța	8,48%	587	6.917
30	Galați	7,86%	382	4.858
31	Mehedinți	7,86%	223	2.836
32	Buzău	7,69%	329	4.273
33	Tulcea	7,40%	143	1.932
34	Neamț	6,78%	313	4.614
35	Dolj	6,63%	408	6.147
36	Vâlcea	6,62%	245	3.698
37	Hunedoara	6,48%	246	3.793
38	Olt	6,39%	255	3.989
39	Argeș	6,19%	375	6.058
40	Caraș-Severin	6,16%	185	3.003
41	Gorj	5,59%	194	3.466
42	Teleorman	5,09%	144	2.825

Sursa: Ministerul Educației

Perspective strategice

- Conform recensământului, doar 10% din populația județului are studii superioare, sub nivelul regional și cel național (14%);
- Populația școlară la nivelul județului este în scădere, pierzând 48% în ultimii 27 de ani, față de 30% la nivel național și regional;
- Trendul descendent este vizibil la toate nivelurile de educație grădiniță (-49%), primar (-48%), gimnazial (-61%), liceal (-37%) și profesional (-71%);
- În Caraș-Severin erau, în 2019, un număr de 1.240 de studenți, în scădere față de 4.983 câți erau în 2001;
- Promovabilitatea la BAC (2021) este de cu 60,7%, județul fiind pe locul 36, comparativ cu restul județelor țării, și sub media națională (69%);
- Promovabilitatea la Evaluarea Națională a fost în 2020 de 65,1%, plasând județul pe locul 39 comparativ cu restul județelor și sub media națională de 76,8%;
- Rata abandonului școlar în județ este pe un trend descendent, fiind de 1,8% în învățământul primar, 2,5% în gimnazial, 1,9% în liceal și 7.9% în cel postliceal. Aceste cifre sunt, în fiecare caz, peste media național și cea regională.

Analiza SWOT

Puncte tari	**Puncte slabe**
• Speranța de viață a ajuns (2021) la 75,3 ani, în creștere cu 11% (1992) • Mortalitatea infantilă este în scădere, ajungând la 5,1 (2019) față de 16,1 (2009), sub nivelul regional (6,9) și național (5,7), unde trendurile sunt tot descendente • Rata abandonului școlar în județ este pe un trend descendent, fiind de 1,8% în învățământul primar, 2,5% în gimnazial, 1,9% în liceal și 7.9% în cel postliceal. Aceste cifre sunt, în fiecare caz, peste media național și cea regională.	• Populația județului este în scădere (-16% în ultimii 29 de ani); • Creștere populației peste 65 de ani (cu 8%); • Scăderea populației tinere (sub 14 ani) cu 9%; • Media de vârstă în creștere cu 21%; • Indicele de îmbătrânire demografică în creștere; • Raportul de dependență demografică în creștere; • Rata natalității (7,1 la mie) este în scădere și sub media națională; • Sporul natural este negativ și în creștere, aproape dublu față de nivelul regional și național; • Soldul schimbărilor de domiciliu este negativ, dublu față de acum 10 ani; • Doar 10% din populație are studii superioare, sub nivelul regional și cel național (14%); • Populația școlară la este în scădere, județul pierzând 48% în ultimii 27 de ani, față de 30% la nivel național și regional; • Promovabilitatea la BAC (2021) este de cu 60,7%, județul fiind pe locul 36, comparativ cu restul județelor țării, și sub media națională (69%); • Promovabilitatea la Evaluarea Națională a fost în 2020 de 65,1%, plasând județul pe locul 39 comparativ cu restul județelor și sub media națională de 76,8%; • Procent foarte mic (6%) de profesorii tineri în școlile din județ, sub media națională (9%) și pe ultimele locuri comparativ cu restul județelor.
Oportunități	**Amenințări**
• Utilizarea finanțării nerambursabile pentru renovarea și modernizarea unităților școlare; • programe europene și naționale pentru dezvoltarea de politici și proiecte care să faciliteze accesul comunităților defavorizate la educație și accesul pe piața muncii; • Viitoarele proiecte de infrastructură rutieră care vor conecta mai bine județul la restul țării; • Implementarea de politici la nivel național sau regional în vederea îmbunătățirii formării profesionale inițiale și continue și de creștere a adaptabilității sistemului educațional la cerințele pieței muncii; • Continuarea programelor ce vizează stimularea antreprenoriatului și dezvoltarea abilităților antreprenoriale programe de atragere a tinerilor plecați în străinătate: programele de tip Start-up diaspora.	• Declinul demografic, caracteristic întregii țării, va afecta și mai tare județul; • Accelerarea ritmului de îmbătrânire a populației și creșterea raportului de dependență demografică a vârstnicilor; • Fenomenul național al migrației externe, în special a populației tinere; • Timișoara este un pol regional care atrage resursă umană din Caraș-Severin (muncă, studii); • Mobilitatea scăzută pe piața internă a muncii și participarea scăzută a forței de muncă la programe de formare continuă; • Accentuarea problemelor economice și a celor sociale legate de sărăcie; • Ritm lent privind digitalizarea educației; • Scăderea gradului de încredere în sistemul de educație • Viitoarele proiecte de infrastructură rutieră care vor conecta și mai bine județul la alte orașe magnet.

Sănătate

Infrastructură sanitară

Accesul facil al populației la servicii medicale și sociale de calitate reprezintă una din condițiile de bază pentru a asigura o calitate a vieții ridicată în comunitate. Accesibilitatea serviciilor medicale și sociale este în același timp un indicator pentru atractivitatea unei comunități, fiind, alături de serviciile educaționale de calitate și oportunități profesionale, printre elementele de bază avute în vedere de forța de muncă înalt competitivă când ia decizii despre localizare (emigrare sau emigrare).

Analiza datelor statistice puse la dispoziție de Institutul Național de Statistică oferă o imagine complexă a accesibilității serviciilor de sănătate populației județului Caraș-Severin. Astfel, populația județului are acces la principalele servicii medicale generale și de specialitate, numărul unităților sanitare rămânând constant în ultimii ani. În anul 2019, populația județului Caraș-Severin avea acces la servicii medicale prin intermediul următoarelor categorii de unități sanitare (a se vedea tabelul următor):

- Spitale – 5 spitale publice și 1 privat (Spitalul Județean de Urgență – RESIȚA, Spitalul Municipal Caransebeș, Spitalul Orășenesc – MOLDOVA NOUĂ, Spitalul Orășenesc – ORAVIȚA, Spitalul Orășenesc – OȚELU ROȘU);
- Ambulatorii integrate spitalului –4 publice;
- Policlinici: 2 private;
- Dispensare medicale – 6 publice;
- Centre de sănătate mintală – 1 public;
- Centre medicale de specialitate – 1 public;
- Puncte de lucru ale centrelor de dializă – 1 privat;
- Cabinete medicale de medicină școlară – 15 publice;
- Cabinete medicale studențești – 1 public;
- Cabinete medicale de familie – 153 private;
- Cabinete stomatologice – 137 private;
- Cabinete stomatologice școlare – 5 publice;
- Cabinete stomatologice studențești – 1 public;
- Cabinete medicale de specialitate –169 private;
- Farmacii –1 publice și 70 private;
- Laboratoare medicale – 23 publice și 15 private;
- Laboratoare de tehnica dentara –36 private;

- Centre de transfuzie – 1 public;
- Alte tipuri de cabinete medicale – 1 public și 1 privat.

Se observă totuși că o serie de unități sanitare publice care ofereau servicii membrilor comunității nu se mai regăsesc în statistica INS:

- Pană în anul 2008 existau 3 centre de sănătate publice;
- Până în anul 2018 funcționau și 28 de cabinete medicale de familie publice în paralel cu cele private;
- Până în anul 2014 funcționau și 20 de cabinete stomatologice publice adițional celor private;
- Până în anul 2014 funcționau și 13 cabinete medicale de specialitate publice adițional celor private;
- Până în anul 2013 existau și 2 puncte farmaceutice private la nivelul județului;
- Până în anul 2011 exista și un depozit farmaceutic privat.

Chiar dacă anul 2020 a fost unul excepțional din perspectiva pandemiei Covid-19 și a presiuni exercitate asupra sistemului sanitar, structura infrastructurii medicale din județul Caraș-Severin nu este fundamental diferită față de anul anterior (chiar dacă funcționarea principalelor unități – spitalele – a fost puternic afectată de criza medicală).

Trebuie de asemenea evidențiat faptul că majoritatea infrastructurii medicale și sanitare este în proprietate publică, dar în ultimii ani se observă și o dezvoltare accentuată a infrastructurii medicale private (spitale, puncte de lucru ale centrelor de dializă, cabinete medicale de specialitate etc.). Această particularitate a sistemului de sănătate de la nivel județean presupune o dependență mai scăzută a serviciilor medicale de alocațiile bugetare locale și naționale, inclusiv de la Casa de Națională de Asigurări de Sănătate, lucru care poate facilita accesul populației la servicii medicale în timp util și la un standard acceptabil.

În același timp, dezvoltarea serviciilor medicale private în completare și/sau în colaborare cu cele publice poate indica și faptul că există un segment de populație care-și permite aceste servicii (cel mai probabil din mediul urban), constituind astfel un indicator important pentru dezvoltarea economică și socială a județului.

Observăm la nivelul județului Caraș-Severin că infrastructura medicală (publică și privată) este mai puțin dezvoltată comparativ cu alte județe similare (ex.: Bihor) lucru care poate constitui în obstacol în dezvoltare. Chiar dacă cele mai multe elemente de infrastructură din domeniul sănătății se află pe raza municipiului Reșița, rețeaua de sănătate este relativ dispersată la nivel județean (a se vedea Figura 30), fără a putea identifica un centru de coagulare pentru aceste servicii. Un avantaj al acestei dispersări este acela că serviciile medicale pot fi astfel asigurate tuturor locuitorilor județului, dezavantajul constând în lipsa unui centru medical de excelență la nivelul județului.

Tabel – Unități sanitare pe categorii de unități și forme de proprietate

Tipuri de unități și forma de proprietate		1997	1998	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Spitale	Pub.	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
	Priv.	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Ambulatorii de specialitate	Pub.	:	:	8	8	7	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
Ambulatorii integrate spitalului	Pub.	:	:	:	:	:	7	7	6	6	6	7	7	7	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Policlinici	Pub.	9	9	3	2	2	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
	Priv.	:	1	3	3	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Dispensare medicale	Pub.	136	112	22	9	13	13	7	7	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6
Centre de sănătate	Pub.	5	5	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
Centre de sănătate mintala	Pub.	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Centre de diagnostic și tratament	Pub.	1	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
Centre medicale de specialitate	Pub.	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	1	:	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Puncte de lucru ale centrelor de dializa	Priv.	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	1	1	1
Cabinete medicale de medicina generala	Priv.	65	56	60	105	120	77	14	11	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:

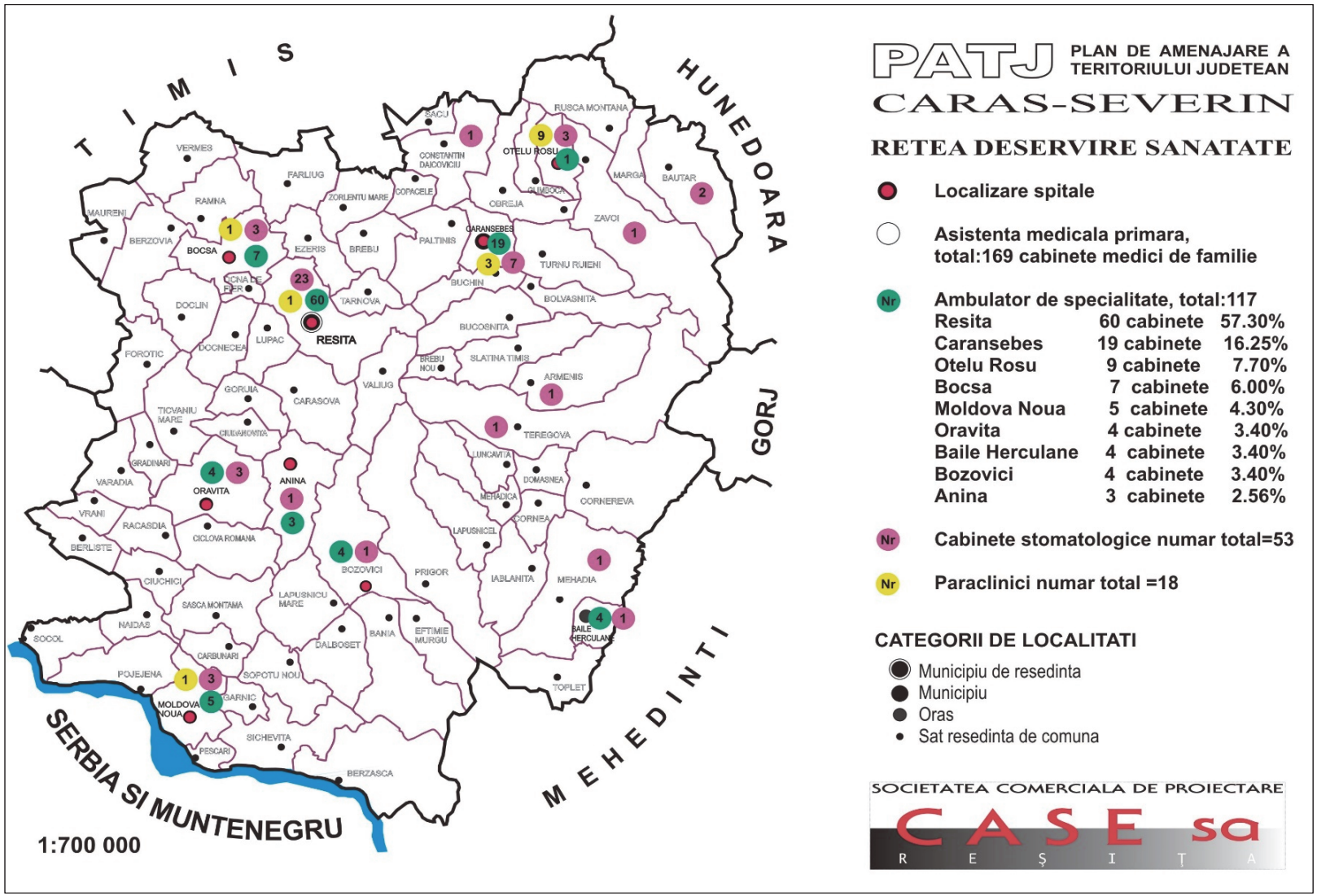
Tipuri de unități și forma de proprietate		1997	1998	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Cabinete medicale școlare	Pub.	:	:	:	:	10	10	10	10	10	10	10	5	5	10	13	16	16	16	14	14	15	15	15
Cabinete medicale studențești	Pub.	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	1	1	1	1	1	1	1	1
Cabinete medicale de familie	Pub.	:	:	190	141	134	122	115	116	116	111	38	34	28	23	26	26	28	:	:	:	:	:	:
	Priv.	:	:	:	:	:	:	62	77	77	78	173	178	174	177	183	186	182	200	171	155	157	153	148
Cabinete medicale grupate	Pub.	:	:	4	1	1	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
Cabinete medicale asociate	Pub.	:	:	:	1	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
Societate medicala civila	Pub.	:	:	3	2	1	1	1	1	1	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
	Priv.	:	:	:	:	:	:	:	1	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
Cabinete stomatologice	Pub.	:	:	40	39	44	46	46	48	49	50	22	20	19	22	22	21	20	:	:	:	:	:	:
	Priv.	41	46	52	44	53	54	54	61	68	72	109	115	117	120	122	126	132	151	152	155	138	137	139
Cabinete stomatologice grupate	Pub.	:	:	1	1	1	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
Cabinete stomatologice școlare	Pub.	:	:	:	:	:	:	:	:	7	7	7	5	5	7	6	7	6	6	7	7	5	5	5
Cabinete stomatologice studențești	Pub.	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	1	1	1	1	1	1	1	1
Cabinete medicale de specialitate	Pub.	:	:	19	80	82	66	63	65	75	75	16	15	15	18	18	13	13	:	:	:	:	:	:
	Priv.	:	:	:	:	:	56	61	63	68	75	141	138	140	143	149	161	166	180	187	189	188	169	171
Cabinete medicale de	Pub.	:	:	1	1	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:

Tipuri de unități și forma de proprietate		1997	1998	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
specialitate grupate																								
Societate civila medicala de specialitate	Pub.	:	:	8	5	6	4	4	4	4	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
	Priv.	:	:	:	:	:	:	:	1	1	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	2	1
Farmacii	Pub.	13	11	12	12	11	10	10	10	10	10	10	10	10	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7
	Priv.	40	43	49	47	39	49	49	48	48	60	69	69	53	44	60	56	60	71	70	67	68	70	70
Puncte farmaceutice	Pub.	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
	Priv.	22	16	27	24	24	5	5	8	8	12	16	16	32	29	3	2	:	:	:	:	:	:	:
Depozite farmaceutice	Priv.	1	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1	1	1	1	:	:	:	:	:	:	:	:	:
Creșe	Pub.	14	23	10	8	8	9	8	8	7	7	7	7	7	7	7	7	:	:	:	:	:	:	:
Laboratoare medicale	Pub.	:	:	:	:	:	:	:	:	20	21	27	27	24	18	21	21	21	22	22	22	23	23	23
	Priv.	1	1	3	3	10	12	9	13	14	17	19	26	26	27	28	27	27	26	28	20	19	15	15
Laboratoare de tehnica dentara	Priv.	14	17	22	24	37	38	40	42	42	40	40	40	40	43	43	41	41	40	39	38	35	36	38
Centre de transfuzie	Pub.	:	:	:	:	:	:	:	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Alte tipuri de cabinete medicale	Pub.	:	:	:	:	:	7	7	7	5	6	4	4	4	4	4	4	4	1	1	1	1	1	1
	Priv.	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	3	11	11	11	4	1	1	1	1	1	1	1	1

Legenda: ':' – date lipsă.

Sursa: Institutul Național de Statistică

Figura 30 – Rețeaua infrastructurii de sănătate

Sursa: Plan de Amenajare a Teritoriului Județean Caraș-Severin

Din perspectiva infrastructurii sanitare, în județul Caraș-Severin numărul de paturi în unitățile sanitare publice a scăzut constant în ultimii ani, de la 3.686 în 1990 la 1.743 în anul 2019. Sectorul privat s-a implicat în oferta serviciilor de sănătate oferind 25 de paturi în punctele de lucru ale centrelor de dializă începând cu anul 2018. În general, considerăm că dezvoltarea serviciilor medicale private este un aspect pozitiv, atât prin prisma accesului mai ridicat oferit comunității la servicii medicale, cât și prin prisma creșterii nivelului de trai (apariția acestora este de regulă determinată de existența unei nevoi dar și a unor persoane care-și permit aceste servicii).

Numărul de paturi în spitale publice și private raportat la populație (tabelul următor) prezintă de asemenea o dinamică interesantă: acest indicator a crescut inițial de la puțin peste 8 paturi la 1000 de locuitori la începutul anilor 1999 la puțin peste 11 paturi/1000 locuitori în 1998, pentru a scădea ulterior constant la sub 6/1000. Numărul de paturi la 1000 de locuitori se stabilizează începând cu 2014 la aproximativ 5 paturi jumătate la 1000 de locuitori, pentru ca în 2019 să fie raportate 5,66 paturi la 1000 de locuitori (respectiv 5,72/1000 locuitori în 2020).

Tabel – Paturi în unitățile sanitare pe categorii de unități sanitare

	In spitale (inclusiv în centre de sănătate)		**In puncte de lucru ale centrelor de dializa**	**In sanatorii TBC**	**In creșe**	**Total paturi**	**Populația (după domiciliu, la 1 ianuarie, conform INS)**	**Nr. paturi spital/ 1000 locuitori (nr. paturi / locuitori)* 1000)**
	Publice	**Private**	**Publice**	**Publice**	**Publice**			
1990	3.686	:	:	:	:	3.686	-	-
1991	3.686	:	:	:	:	3.686	-	-
1992	3.036	:	:	:	:	3.036	374.210	8,11
1993	3.036	:	:	:	:	3.036	372.173	8,15
1994	2.917	:	:	:	:	2.917	370.283	7,87
1995	2.917	:	:	300	655	3.872	368.191	10,51
1996	2.881	:	:	300	655	3.836	365.481	10,49
1997	2.752	:	:	300	655	3.707	363.055	10,21
1998	2.752	:	:	300	1.029	4.081	360.559	11,31
1999	2.752	:	:	300	655	3.707	358.850	10,33
2000	2.752	:	:	300	475	3.527	356.944	9,88
2001	2.752	:	:	300	385	3.437	355.265	9,67
2002	2.619	:	:	:	326	2.945	354.455	8,30
2003	2.201	:	:	:	340	2.541	353.922	7,17
2004	2.201	:	:	:	323	2.524	353.422	7,14
2005	2.211	:	:	:	215	2.426	352.629	6,87
2006	2.211	:	:	:	290	2.501	351.373	7,11
2007	2.074	:	:	:	252	2.326	349.636	6,65
2008	2.080	:	:	:	230	2.310	347.793	6,64
2009	2.080	:	:	:	226	2.306	346.172	6,66
2010	1.904	27	:	:	213	2.144	344.258	6,22
2011	1.743	27	:	:	214	1.984	341.789	5,80
2012	1.743	53	:	:	249	2.045	339.232	6,02
2013	1.743	55	:	:	232	2.030	336.783	6,02

	In spitale (inclusiv în centre de sănătate)		In puncte de lucru ale centrelor de dializa	In sanatorii TBC	In creșe	Total paturi	Populația (după domiciliu, la 1 ianuarie, conform INS)	Nr. paturi spital/ 1000 locuitori (nr. paturi / locuitori)* 1000)
	Publice	Private	Publice	Publice	Publice			
2014	1.743	55	:	:	:	1.798	333.843	5,38
2015	1.743	55	:	:	:	1.798	331.465	5,42
2016	1.743	55	:	:	:	1.798	328.464	5,47
2017	1.743	55	:	:	:	1.798	325.661	5,52
2018	1.743	55	25	:	:	1.823	322.320	5,65
2019	1.743	40	25	:	:	1.808	318.901	5,66
2020	1.743	40	25	:	:	1.808	315.671	5,72

Legenda: ':' – date lipsă.

Sursa: Institutul Național de Statistică

Resursa umană în sănătate

Un trend mai degrabă negativ se înregistrează în privința personalului medico-sanitar (a se vedea tabelul următor). Astfel, numărul de medici din sectorul public a scăzut de la 672 în 1990 la aproximativ 300 în perioada 2015-2019. În sectorul privat numărul de medici a crescut relativ constant în perioada analizată, de la 12 în 1997 la 270 în anul 2019, în strânsă legătură cu înființarea unor noi instituții medicale private sau schimbarea încadrării anumitor categorii profesională în urma reformelor din sistemul public de sănătate.

În cazul medicilor de familie avem aparent un trend similar, numărul crescând în sectorul privat (la un maxim de 154 în 2019 de la un minim de 3 în anul 2000) pe măsură ce acesta scade în sectorul public (la un minim de 4 în anul 2019, de la un maxim de 198 în anul 2000), dar acest lucru e mai degrabă un efect al politicilor publice din domeniu și a modificării încadrării acestora. Similar, domeniul stomatologic precum și cel al farmaciștilor sunt dominate de sectorul privat, în 2019 existând doar 11 medici stomatologi în sectorul public și 150 în cel privat, respectiv 7 farmaciști angajați în sectorul public și 154 în sectorul privat (a se vedea tabelul următor).

În cazul personalului sanitar mediu avem o scădere sesizabilă în sectorul public după 1990 (de la 2.297 în 1990 la 1.254 în anul 2019), dar trendul nu este unul liniar, numărul de personal sanitar mediu variind în această perioadă. În paralel, personalul sanitar mediu angajat în sectorul privat a crescut relativ constant de la 93 în 1998 la 571 în anul 2019, suplinind astfel scăderea din sectorul public. Scăderi similare în sectorul public se observă și în privința asistenților medical de obstetrică-ginecologie (moașelor) sau a personalului sanitar auxiliar.

Tabel – Personalul medico-sanitar pe categorii, forme de proprietate

	Medici (exclusiv stomatologi)		din care: medici de familie		Stomatologi		Farmaciști		Alte tipuri de personal sanitar cu studii superioare		Din care: asistenți medicali cu studii superioare		Personal sanitar mediu		din care: asistenți medicali		Asistenți medicali obstetrica – ginecologie (Moașe)		Personal sanitar auxiliar	
Proprietate	**Pub.**	**Priv.**	**Pub.**	**Priv.**	**Pub.**	**Priv.**	**Pub.**	**Priv.**	**Pub.**	**Priv.**	**Pub.**	**Priv.**	**Pub.**	**Priv.**	**Pub.**	**Priv.**	**Pub.**	**Priv.**	**Pub.**	**Priv.**
Anul 1990	672	:	:	:	106	:	76	:	:	:	:	:	2.297	:	:	:	:	:	1.154	:
Anul 1991	617	:	:	:	92	:	75	:	:	:	:	:	2.095	:	:	:	:	:	1.110	:
Anul 1992	549	:	:	:	95	:	77	:	:	:	:	:	2.099	:	:	:	:	:	1.077	:
Anul 1993	563	:	:	:	84	:	35	:	:	:	:	:	1.947	:	:	:	:	:	1.129	:
Anul 1994	551	:	:	:	90	:	33	:	:	:	:	:	2.146	:	:	:	:	:	974	:
Anul 1995	588	:	:	:	89	:	36	:	:	:	:	:	2.092	:	:	:	:	:	1.016	:
Anul 1996	597	:	:	:	88	:	30	:	:	:	:	:	2.111	:	:	:	:	:	925	:
Anul 1997	559	12	:	:	75	15	22	54	:	:	:	:	1.952	93	:	:	:	:	749	7
Anul 1998	541	7	:	:	75	19	19	52	:	:	:	:	1.977	96	:	:	:	:	812	6
Anul 1999	551	15	:	:	39	23	17	55	:	:	:	:	1.936	109	:	:	:	:	710	6
Anul 2000	558	18	198	3	54	45	16	53	:	:	:	:	1.942	144	:	:	:	:	817	:
Anul 2001	503	86	146	70	52	44	15	61	:	:	:	:	1.755	128	:	:	:	:	790	:
Anul 2002	456	83	140	75	54	54	15	53	:	:	:	:	1.606	316	:	:	:	:	651	:
Anul 2003	435	96	122	77	57	52	16	61	:	:	:	:	1.477	212	:	:	:	:	663	7
Anul 2004	409	92	117	76	57	53	14	61	:	:	:	:	1.464	205	:	:	103	2	666	:
Anul 2005	412	90	118	75	58	60	11	48	:	:	:	:	1.466	288	:	:	99	2	641	3
Anul 2006	384	91	117	75	60	66	12	48	:	:	:	:	1.389	191	:	:	76	1	633	5
Anul 2007	403	102	111	79	64	67	13	83	:	:	:	:	1.364	286	:	:	60	:	686	11
Anul 2008	322	234	38	177	36	110	11	89	:	:	:	:	1.425	715	:	:	74	:	839	15
Anul 2009	341	237	34	183	32	116	12	75	:	:	:	:	1.358	713	:	:	56	:	848	23
Anul 2010	337	237	43	178	30	119	10	97	:	:	:	:	1.290	801	:	:	58	:	738	25
Anul 2011	330	260	35	181	34	120	8	81	:	:	:	:	1.227	839	:	:	52	:	647	25
Anul 2012	328	268	39	187	31	122	8	87	:	:	:	:	1.183	874	:	:	44	:	607	27
Anul 2013	348	268	31	188	30	126	9	91	:	:	:	:	1.201	632	:	:	36	:	586	13
Anul 2014	347	265	34	184	29	132	11	93	:	:	:	:	1.266	632	:	:	35	:	640	13
Anul 2015	308	246	4	161	10	173	14	113	44	8	18	:	1.246	529	1.141	527	49	:	665	13
Anul 2016	308	262	1	162	10	154	11	126	46	13	21	:	1271	531	1.167	531	59	:	678	11
Anul 2017	299	262	2	156	11	160	9	140	48	18	23	1	1.302	542	1.188	539	55	:	673	19
Anul 2018	299	256	2	161	11	156	8	141	58	47	33	2	1.242	571	1.127	568	35	:	712	16
Anul 2019	304	270	4	154	11	150	7	154	60	55	33	2	1.254	571	1.134	568	41	:	700	15
Anul 2020	309	265	5	150	10	152	8	153	72	59	37	2	1.316	562	1.189	559	26	:	711	29

Legenda: ‚:' – date lipsă.

Sursa: Institutul Național de Statistică

Analiza principalelor cauze de deces la nivel județean (a se vedea tabelul următor) nu relevă diferențe semnificative față de situația existentă la nivel național sau în județe similare.

Tabel – Decedați pe cauze de deces (județul Caraș-Severin)

Anul	**2004**	**2005**	**2006**	**2007**	**2008**	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**
Total	4527	4641	4500	4270	4192	4230	4294	4154	3930	**4063**	**4087**	**4342**	**4081**	**4322**	4156	**4002**
Boli infecțioase și parazitare	51	44	46	48	74	55	83	76	74	**94**	**79**	**96**	**125**	**173**	188	**212**
din care: Tuberculoza	39	25	39	43	43	28	48	47	43	**46**	**34**	**23**	**18**	**20**	16	**25**
Tumori	646	636	650	640	627	690	689	705	652	**709**	**701**	**824**	**750**	**757**	739	**684**
Boli endocrine, de nutriție, metabolism, ale sângelui și ale organelor hematopoietice	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
Boli endocrine, de nutriție și metabolism	27	21	31	17	21	35	92	50	50	**31**	**31**	**37**	**27**	**45**	32	**30**
din care: Diabet zaharat	26	20	31	16	21	35	91	50	49	**31**	**31**	**36**	**26**	**45**	32	**29**
Tulburări mintale, boli ale sistemului nervos și ale organelor simțurilor (fără bolile cerebro-vasculare)	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
Tulburări mentale și de comportament	8	3	3	8	14	4	6	2	4	**2**	**7**	**9**	**5**	**9**	6	**7**
Boli ale sistemului nervos, boli ale ochiului și anexele sale, boli ale urechii și apofizei mastoide	18	24	23	24	20	17	18	26	24	**26**	**19**	**25**	**17**	**27**	49	**46**
Boli ale aparatului circulator	3151	3291	3100	2924	2775	2746	2755	2698	2513	**2519**	**2563**	**2670**	**2500**	**2557**	2437	**2342**
din care: Boala ischemica a inimii	961	1000	905	928	921	938	931	949	809	**802**	**891**	**827**	**761**	**794**	723	**704**
din care: Boli cerebro-vasculare	1119	1184	1186	1007	861	939	932	939	944	**879**	**786**	**817**	**767**	**789**	746	**705**
Boli ale aparatului respirator	191	159	162	163	145	157	138	166	183	**166**	**218**	**239**	**198**	**233**	221	**241**
Boli ale aparatului digestiv	197	203	186	173	193	209	195	176	179	**194**	**160**	**154**	**162**	**154**	151	**158**
Boli ale aparatului genito-urinar	39	36	43	56	76	76	92	65	67	**71**	**81**	**60**	**78**	**92**	69	**80**
Sarcina, naștere și lăuzie	:	:	:	:	:	:	:	1	:	:	**1**	:	:	:	:	:
Unele afecțiuni a căror origine se situează în perioada perinatală	36	28	23	19	20	11	13	12	10	**11**	**7**	**9**	**8**	**6**	16	**5**
Malformații congenitale, deformații	7	17	13	14	13	8	9	4	6	**9**	**5**	**4**	**3**	**8**	:	**2**

Anul	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Total	4527	4641	4500	4270	4192	4230	4294	4154	3930	**4063**	**4087**	**4342**	**4081**	**4322**	4156	**4002**
și anomalii cromozomiale																
Leziuni traumatice, otrăviri și alte consecințe ale cauzelor externe	136	163	185	152	177	169	158	128	114	**124**	**108**	**124**	**111**	**128**	138	**104**
Alte cauze	20	16	35	32	37	53	46	45	54	**107**	**107**	**91**	**97**	**133**	110	**91**

Legenda: ‚:' – date lipsă. 9999,00 – normal – date definitive; 9999,00 – îngroșat subliniat – date semidefinitive; 9999,00 – îngroșat – date revizuite; 9999,00 – subliniat – date provizorii.

Sursa: Institutul Național de Statistică

Principalii indicatori ai cunoașterii stării de sănătate

Pentru a completa analiza cu privire la serviciile de sănătate din județul Caraș-Severin au fost, de asemenea, analizate date oferite de Centrul Național de Statistică și Informatică în Sănătate Publică (CNSISP). Acestea sunt date cu privire la incidența diverse boli, precum tuberculoză, cancer sau diabet. Incidența acestor boli la nivelul județului Caraș-Severin a fost comparată cu media de la nivel național, precum și cu incidența de la nivelul celorlalte județe din Regiunea Vest, respectiv Timiș, Hunedoara și Arad. Cu toate că perioada pentru care aceste date există este restrânsă, respectiv perioada 2017-2020, analiza oferă totuși o imagine de ansamblu asupra stării de sănătate generală a populației de la nivelul județului.

Evoluția incidenței tuberculozei la nivelul județului Caraș-Severin a fost în continuă scădere în perioada analizată, atingând cel mai redus nivel în anul 2020. Acest trend de scădere se remarcă la nivelul tuturor unităților administrative teritoriale incluse în analiză. Cu toate că incidența tuberculozei este peste cea de la nivelul celorlalte județe analizate și peste media națională, numărul deceselor din această cauză a scăzut în perioada analizată, după cum a fost prezentat în tabelul următor.

Tabel – Incidența tuberculozei pe 100.000 de locuitori în județul Caraș-Severin și celelalte județe din regiune

Județ	2017	2018	2019	2020
Caraș-Severin	74,4	69,3	64,8	42,9
Timiș	56,5	53,7	45,9	37,7
Hunedoara	48,5	49,1	53,9	33,5
Arad	70,2	65,8	67,9	41,3
Media națională	62,7	59,4	57,1	37,3

Sursa: CNSISP

Rata bolnavilor de cancer a avut de asemenea, un trend negativ în perioada analizată la nivelul județului Caraș-Severin, în anul 2020 fiind înregistrată cel mai scăzut nivel. Se remarcă faptul că acesta este județul cu cea mai scăzută rată a bolnavilor de cancer din Regiunea Vest în toată perioada analizată. Nu în ultimul rând, rata de la nivelul județului Caraș-Severin este sub media națională. Acesta scădere poate să fie rezultatul creșterii cheltuielilor publice și a calității serviciilor la nivel județean în domeniul sănătății, dar nu excludem posibilitatea ca scăderea să fie datorată unor probleme/deficiențe de diagnosticare a acestor afecțiuni, pe fondul pandemiei.

Tabel – Evidența bolnavilor de cancer pe 100.000 de locuitori în județul Caraș-Severin și celelalte județe din regiune

Județ	2017	2018	2019	2020
Caraș-Severin	238,9	187	187	179,3
Timiș	271,8	344	342,7	349,8
Hunedoara	462	662,2	503,2	554,5
Arad	324,2	334,4	355,4	290,8
Media națională	303,5	317,3	307,6	267,5

Sursa: CNSISP

În ceea ce privește evoluția ratei bolnavilor de diabet zaharat, se remarcă faptul că, cu excepția județului Hunedoara, acesta a cunoscut o creștere la nivelul unităților analizate în perioada 2017-2019, urmată de scăderi substanțiale în anul 2020. Acest trend fiind remarcat și în cazul deceselor cauzate de această boală. Totuși, în ciuda acestei scăderi, județul Caraș-Severin are una dintre cele mai ridicate rate ale bolnavilor de diabet, fiind considerabil mai mare comparativ cu județele Arad, Timiș sau cu media de la nivel național.

Tabel – Evidența bolnavilor de diabet zaharat pe 100.000 de locuitori în județul Caraș-Severin și celelalte județe din regiune

Județ	2017	2018	2019	2020
Caraș-Severin	591,5	658,9	749,7	652,5
Timiș	274,6	294,5	255,5	190
Hunedoara	688,4	607,5	592,2	723,1
Arad	285,7	307,4	574,4	354,9
Media națională	372,9	391	397,2	309,2

Sursa: CNSISP

Evoluția ratei bolnavilor psihici de la nivelul județului Caraș-Severin a avut un trend diferit față de cel de la nivelul celorlalte județe din Regiunea Vest și de la nivel național.

Astfel, dacă în cazul acestora este evident un trend de creștere în perioada 2017-2019, urmat de o scădere substanțială în anul 2020, la nivelul județului Caraș-Severin trendul este opus. Mai specific, la nivelul județului a existat o creștere constantă în perioada analizată.

Tabel – Evidența bolnavilor psihici pe 100.000 de locuitori în județul Caraș-Severin și celelalte județe din regiune

Județ	2017	2018	2019	2020
Caraș-Severin	78,7	79,1	83,9	92
Timiș	148,9	339,1	148,9	84,3
Hunedoara	221	406,1	535,6	368,1
Arad	24,7	21	24,5	21,4
Media națională	233,7	259,7	241,3	181,4

Sursa: CNSISP

În privința ratei copiilor cu malnutriție protein-calorică, județul Caraș-Severin a avut o scădere de aproximativ 65% în anul 2020, comparativ cu anul 2017. Deși în anul 2020 județul Caraș-Severin se situează mai bine comparativ cu județul Arad și cu media națională, acesta are o rată puțin mai mare comparativ cu județul Timiș sau cu Hunedoara (județ care pare să fie cel mai bine poziționat în această analiză).

Tabel – Evidența copiilor cu malnutriție protein-calorică pe 100.000 de locuitori cu vârstă între 0-2 ani în județul Caraș-Severin și celelalte județe din regiune

Județ	2017	2018	2019	2020
Caraș-Severin	204,7	250	101,3	72,4
Timiș	18,5	72,2	70,3	70,3
Hunedoara	38,1	9,5	9,6	0
Arad	131,9	219,3	333,1	190,4
Media națională	374,6	161,9	266,2	280,3

Sursa: CNSISP

Centrul Național de Statistică și Informatică în Sănătate Publică oferă data cu privire la rata persoanelor rămase în evidență cu diverse boli. Pentru acest scop au fost selectate numai bolile cele mai comune, respectiv obezitate, boli hipertensive, boli cerebro-vasculare, boală ulceroasă, ciroză și insuficiență renală. Evoluția acestora este prezentată în tabelul de mai jos; trebuie menționat faptul că pentru acestea nu există date disponibile pentru anul 2017.

In ceea ce privește rata bolilor hipertensive se remarcă o stagnare la nivelul județului Caraș-Severin, în timp ce rata persoanelor cu obezitate a avut o scădere modestă (-3,12%). Celelalte județe din Regiunea Vest, precum și media națională, nu au cunoscut fluctuații

semnificative în ceea ce privește acești doi indicatori. Singura excepție este județul Timiș, care a avut o creștere semnificativă în ceea ce privește rata persoanelor cu obezitate.

Județul Caraș-Severin a înregistrat creșteri de peste 5% în cazul ratei persoanelor cu boli cerebro-vasculare și a persoanelor care suferă de insuficientă renală. Un trend pozitiv în ceea ce privește acești doi indicatori se remarcă și în cazul celorlalte unități analizate, fapt ce sugerează existența unei creșteri generalizate a persoanelor care suferă de aceste afecțiuni.

La polul opus, la nivelul județului Caraș-Severin s-au înregistrat scăderi, cu toate că modeste, în ceea ce privește rata persoanelor care suferă de ciroză (-3,82%) și boală ulceroasă (-0,25%). În ceea ce privește rata persoanelor cu boală ulceroasă acest trend de scădere există și la nivelul celorlalte județe, însă în ceea ce privește rata persoanelor care suferă de ciroză, trendul la nivelul celorlalte județe este unul de creștere.

Tabel – Rata bolnavilor cu diverse afecțiuni rămași în evidență pe 100.000 de locuitori cu în județul Caraș-Severin și celelalte județe din regiune

Județ	**Obezitate**			**Boli hipertensive**		
	2018	**2019**	**2020**	**2018**	**2019**	**2020**
Caraș-Severin	2679,7	2617,2	2596,1	19049,6	19336,9	19378,7
Timiș	1001,3	1086,3	1198	8926,4	8929,1	8889,7
Hunedoara	1285,5	1266	1253	16355,5	16204,1	15815,3
Arad	3181,1	3157,8	3156,2	16190,8	16855,9	17135,2
Media națională	1694,5	1775,8	1791,6	13296,5	13629,2	13743,4
Județ	**Boli cerebro-vasculare**			**Insuficiență renală**		
	2018	**2019**	**2020**	**2018**	**2019**	**2020**
Caraș-Severin	3189,9	3307	3365,8	560,8	601,5	590,7
Timiș	2433,4	2511	2502,6	279	285,3	281,6
Hunedoara	2186,2	2198,6	2285,8	312,8	337,8	320,7
Arad	2536,3	2627,9	2674,4	403,7	413,5	400,7
Media națională	1873,7	1944,8	1990,5	359,1	380,1	380,1
Județ	**Ciroză**			**Boală ulceroasă**		
	2018	**2019**	**2020**	**2018**	**2019**	**2020**
Caraș-Severin	998,9	987,5	960,7	1901,5	1917,3	1896,7
Timiș	354,9	383,4	411	501,9	508	501,5
Hunedoara	1932,1	1899,3	1818,5	2996,7	1899,3	2856,5
Arad	1199,1	1229	1273,4	1639,3	1658,6	1645,3
Media națională	1576,5	1603	1628,5	1478,1	1455,7	1422,4

Sursa: CNSISP

Numărul infecțiilor interioare oferă informații cu privire la calitatea serviciilor de sănătate. Județul Caraș-Severin are cel mai reduc număr de astfel de infecții, comparativ cu

celelalte județe incluse în analiză. În mod evident, acestea sunt influențate de numărul de persoane deservite de sistemul de sănătate de la nivelul acestor județe. Totuși, scăderea constantă de la nivelul județului Caraș-Severin a acestor infecții poate sugera o creștere a calității serviciilor de sănătate la care apelează cetățenii (apropierea de polul de competență medicală Timișoara poate fi o explicație).

Tabel – Numărul infecțiilor interioare în județul Caraș-Severin și celelalte județe din regiune

Județ	2018	2019	2020
Caraș-Severin	161	152	147
Timiș	1699	1620	1219
Hunedoara	153	163	204
Arad	406	441	208
Total național	20240	23312	23348

Sursa: CNSISP

Perspective strategice și analiza SWOT

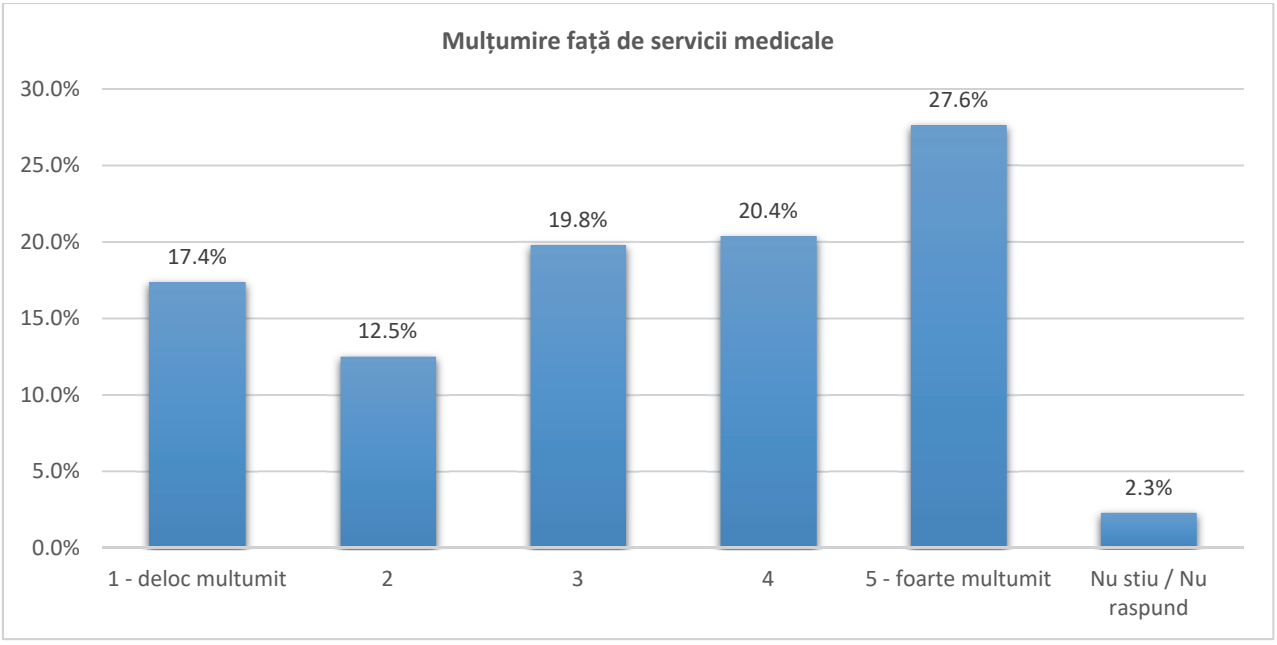
Adiacent datelor colectate de la Institutului Național de Statistică, de pe site-urile organizațiilor, a datelor primite în mod direct de la diferite instituții publice și a rapoartelor și analizelor disponibile în mod public, analiza preliminară se bazează și pe rezultatele unui sondaj de opinie privind calitatea vieții în județul Caraș-Severin. Datele au fost colectate în luna mai 2021 prin 700 de interviuri telefonice (metoda CATI). Eșantionul este simplu aleatoriu iar datele au fost ponderate pe gen, vârstă, educație, ocupație, etnie și tipul localității pentru a fi reprezentative la nivel județean.

Analiza datelor colectate prin intermediul sondajului de opinie indică faptul că locuitorii județului sunt în proporție de 48% mulțumiți sau foarte mulțumiți de serviciile medicale, 29,9% sunt nemulțumiți sau deloc mulțumiți de acestea iar 19,8% nu sunt nici mulțumiți nici nemulțumiți.

Există diferențe considerabile între municipiul Reșița și restul județului, 42,1% din locuitorii municipiului sunt mulțumiți sau foarte mulțumiți, în timp ce procentul în restul județului este de 51,3%; 32,7% din cetățenii municipiului Reșița sunt nemulțumiți de calitatea serviciilor în timp ce procentul în restul județului este de 28,4%.

46,9% din locuitorii din zona urbană sunt mulțumiți sau foarte mulțumiți de calitatea serviciilor medicale, în timp ce 50,4% de locuitorii din mediul rural sunt mulțumiți de acestea. Procentul de nemulțumire este de 30,1% în mediul urban și 29,6% în cel rural.

Figură – Mulțumirea față de servicii medicale

Sursa: Studiu privind Calitatea vieții în județul Caraș-Severin, 2021

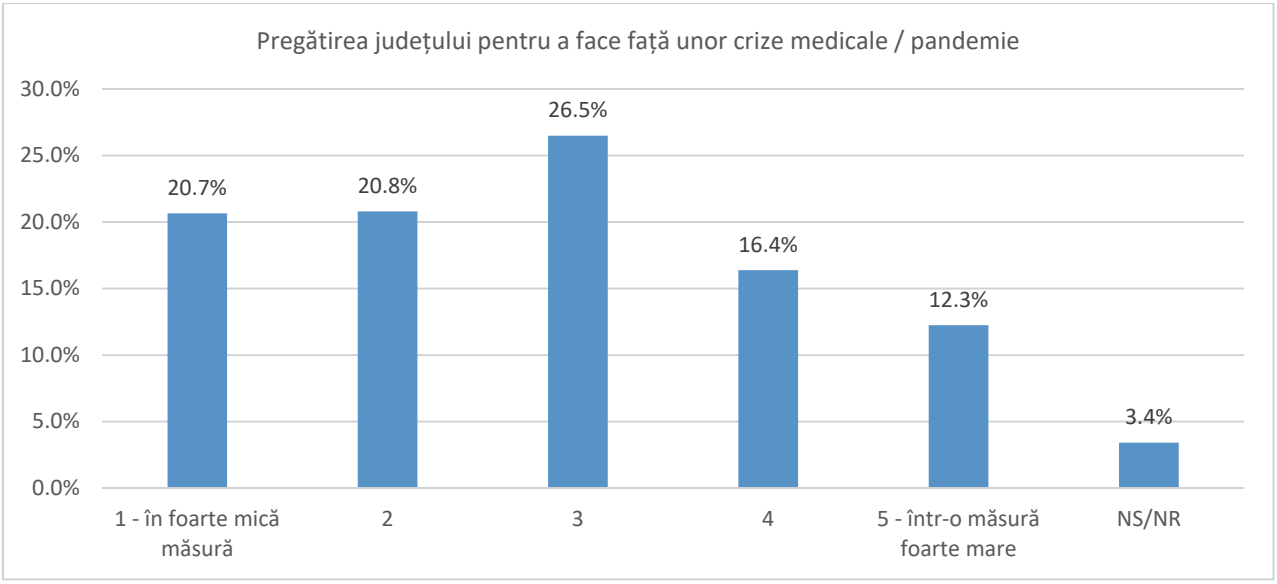
Tabel – Mulțumirea față de servicii medicale

Mulțumire față de Servicii medicale	Total	Reșița	Restul județului	Urban	Rural
1 – deloc mulțumit	**17,4%**	18,1%	17,0%	16,2%	19,9%
2	**12,5%**	14,6%	11,4%	13,9%	9,7%
3	**19,8%**	22,8%	18,1%	20,8%	17,7%
4	**20,4%**	24,0%	18,3%	22,1%	16,8%
5 – foarte mulțumit	**27,6%**	18,1%	33,0%	24,8%	33,6%
Nu știu / Nu răspund	**2,3%**	2,4%	2,2%	2,3%	2,2%

Sursa: Studiu privind Calitatea vieții în județul Caraș-Severin, 2021

Referitor la pregătirea generală a județului Caraș-Severin pentru a face față unor șocuri/crize de tip pandemie, 28,7% din respondenți cred că acesta este pregătit într-o măsură mare sau foarte mare, 41,5% cred că e pregătit într-o măsură mică sau foarte mică iar 26,5% au oferit un răspuns neutru. Cetățenii municipiului Reșița par să aibă o părere mai puțin bună (23,6% cred că județul e pregătit sau foarte pregătit și 43,3% cred că e pregătit în mică măsură) comparativ cu restul județului (40,4% cred că județul e pregătit în măsură mare sau foarte mare și 31,5% în măsură mică sau foarte mică). Între mediul urban și cel rural nu par să existe diferențe considerabile în ceea ce privește opiniile referitoare la pregătirea județului pentru a face față unor crize medicale de tip pandemie.

Figură – Pregătirea județului pentru a face față unor crize medicale / pandemie

Sursa: Studiu privind Calitatea vieții în județul Caraș-Severin, 2021

Tabel – Pregătirea județului pentru a face față unor crize medicale / pandemie

Cat de pregătit considerați ca este județul Caraș-Severin pentru a face fata unor șocuri/crize de tip pandemie	**Total**	Reșița	Restul județului	Urbană	Rurală
1 – în foarte mică măsură	**20,7%**	19,7%	21,2%	21,0%	19,9%
2	**20,8%**	23,6%	19,2%	21,6%	19,0%
3	**26,5%**	30,3%	24,3%	25,8%	27,9%
4	**16,4%**	13,8%	17,9%	17,4%	14,2%
5 – într-o măsură foarte mare	**12,3%**	9,8%	13,6%	11,6%	13,7%
NS/NR	**3,4%**	2,8%	3,8%	2,5%	5,3%

Sursa: Studiu privind Calitatea vieții în județul Caraș-Severin, 2021

Analizele prezentate anterior ajută la identificarea unor tendințe și perspective strategice referitoare la dezvoltarea județului Caraș-Severin din perspectiva sănătății:

- Resursele medicale (unități medicale, număr de paturi, resursă umane) disponibile la nivel județean au intrat în declin începând cu anii 1990, declin accentuat în perioada 2000-2010;
  - Ex.: nr. de paturi a scăzut cu 50% din 1990, nr. de medici din sectorul public la fel, nr. de paturi /1000 locuitori a scăzut de la 11/1000 în 1998 la 5,66/1000 în 2019;
- Implicare recentă a sectorului privat în oferirea unor servicii medicale, inclusiv în rezolvarea unor probleme de sănătate cu un grad ridicat de complexitate/dificultate (oncologice);
- Dispersie geografică ridicată a unităților sanitare la nivelul județului, lipsa unor capacități de polarizare a acestor servicii;
- Aproape 40% din respondenți declară că au călătorit în afara județului pentru rezolvarea unor probleme medicale sau acces la servicii medicale;

- Nivel general mediu/ridicat de mulțumire (48%) față de calitatea serviciilor medicale, cu mici diferențe între mediul urban și cel rural.

Analiza SWOT în domeniul sănătății

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
• Creșterea numărului de medici și a altor categorii de personal sanitar în sectorul privat; • Creșterea alocărilor bugetare locale în domeniul sănătății;	• Aspecte demografice (natalitate scăzută, migrație ridicată, îmbătrânirea populației) care pot pune presiune pe sistemul de sănătate; • Imaginea prezentată în mass media a Spitalul Județean de Urgență Reșița; • Dispariția unor servicii medicale publice – accesibilitatea financiară mai redusă a serviciilor private / costurile ridicate pentru pacienți; • Lipsa unui pol/centru medical la nivelul județului;
OPORTUNITĂȚI	**AMENINȚĂRI**
• Politicile europene de protecție sanitar-medicală și de dezvoltare a infrastructurii; • Disponibilitatea de fonduri UE pentru dezvoltarea segmentului de protejare a sănătății; • Atragere de fonduri private în vederea stabilirii unor parteneriate public-private sau pentru realizarea unor investiții private; • Atragerea unor furnizori privați de servicii medicale	• Așezare geografică față de alte centre cu atractivitate mai ridicată (care pot devenii poli regionali în anumite domenii – servicii de sănătate) • Atractivitate mai mare a sectorului privat / mediului extern pentru medici – riscul de părăsire a sistemului public; • Lipsa unor investitori majori în domeniul sănătății / lipsa unei piețe pentru servicii medicale private;

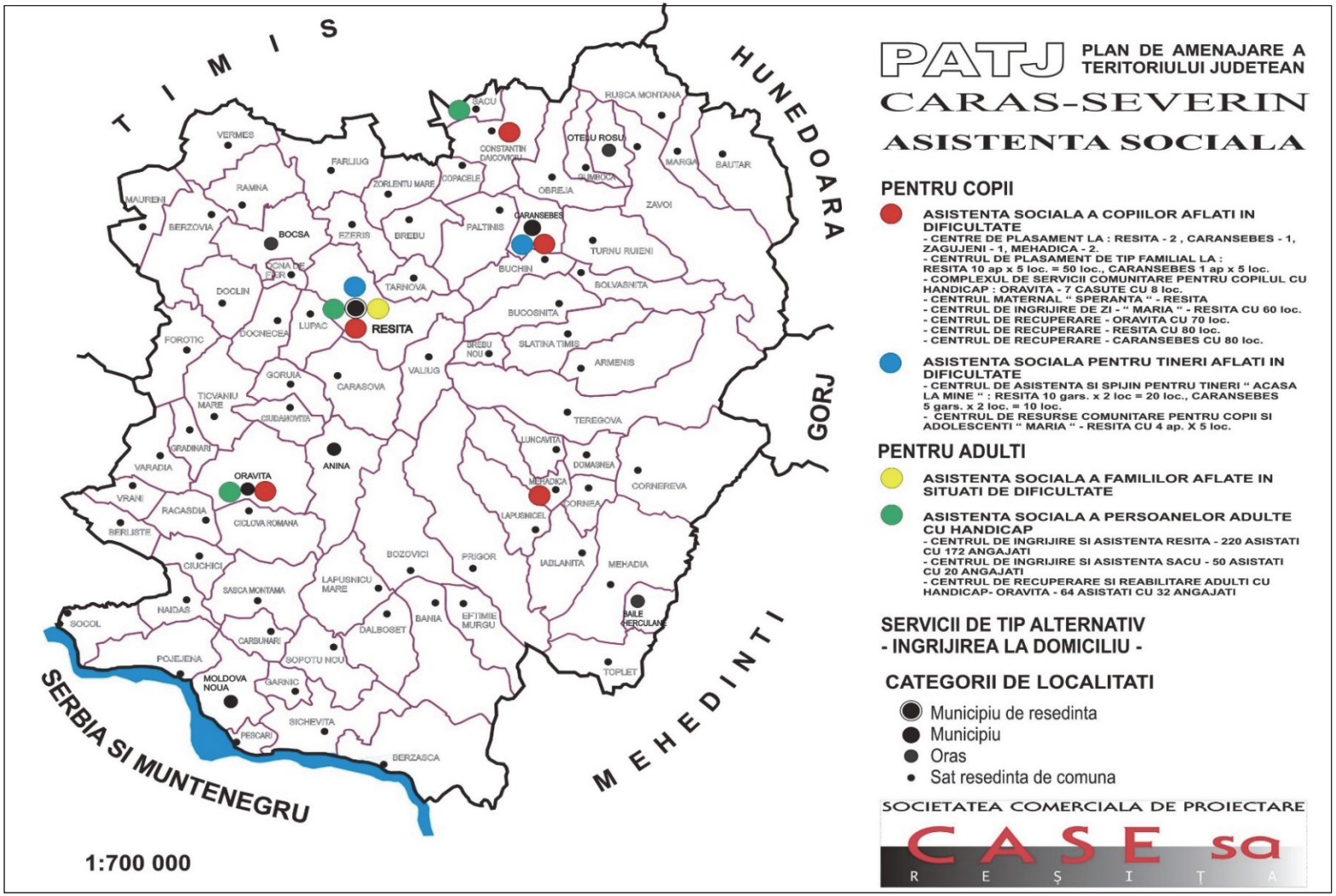
Social

Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Caraș-Severin este responsabilă pentru transpunerea în practică a legislației în vigoare și a strategiei Consiliului Județean Caraș-Severin în domeniul asistenței sociale comunitare. Potrivit actelor normative în vigoare în domeniul asistenței sociale, activitatea cuprinde, pe de o parte, prestațiile sociale, destinate persoanelor în drept și familiilor defavorizate din punct de vedere social și, pe de altă parte, serviciile sociale, destinate prevenirii marginalizării și excluziunii sociale, susținerii materiale în depășirea situațiilor de risc social al grupurilor țintă vulnerabile.

În subordinea DGASPC Caraș-Severin funcționează un centru rezidențial de asistență și trei cămine pentru persoane vârstnice:

- Centrul Rezidențial de Asistență și Reintegrare Socială pentru Persoane fără Adăpost Caransebeș
- Căminul pentru Persoane Vârstnice Reșița
- Căminul pentru Persoane Vârstnice Sacu
- Căminul pentru Persoane Vârstnice „Sfinții Constantin și Elena” Caransebeș

Figură – Rețeaua infrastructurii de asistență socială

Sursa: Plan de Amenajare a Teritoriului Județean Caraș-Severin

Persoane vârstnice

Tabelul următor include numărul mediu anual (sau trimestrial pentru anul 2021) al pensionarilor pe tipuri de asigurări sociale precum și pensia medie lunară primită de către aceste persoane. Observăm că numărul de beneficiari a scăzut atât în cazul pensiilor de asigurări sociale de stat (de la 79.989 în 2005 la 70.153 în trimestrul 1 al anului 2021) cât și în cazul pensiilor pentru agricultori (de la 7.202 în 2005 la 1.183 în trimestrul 1 al anului 2021), scăderea fiind mult mai pronunțată procentual în cazul celei de a doua categorii.

Pe de altă parte, pensia medie lunară a crescut constant în perioada analizată, de la 270 de lei în anul 2005 la 1.578 în trimestrul 1 al anului 2021 în cazul pensiei de asigurări sociale de stat, respectiv de la 81 de lei în 2005 la 611 lei în trimestrul 1 al anului 2021 în cazul pensiei pentru agricultori. Chiar dacă ținem cont de inflație și creșterea generală a costului vieții, remarcăm creșterea constantă a pensiilor, cea de asigurări sociale de stat ajungând în anul 2020 la nivelul salariului mediu net.

Tabel – Numărul mediu anual al pensionarilor pe tipuri de asigurări sociale[1] și pensia medie lunară de asigurări sociale de stat și agricultori[2]

	Numărul mediu anual al pensionarilor		Pensia medie lunară (Ron)	
Anul	**De asigurări sociale de stat**	**Agricultori**	**De asigurări sociale de stat**	**Agricultori**
2005	79.989	7.202	270	81
2006	79.736	5.613	313	107
2007	79.272	5.076	397	151

[1] Numărul mediu al pensionarilor se determină prin însumarea numărului de pensionari existenți în plată în fiecare lună, raportat la numărul de luni din perioada de referință.
Reprezintă suma pensionarilor de asigurări sociale-total, beneficiari de ajutor social-tip pensie și IOVR.

[2] Pensia medie lunară s-a calculat prin raportarea sumelor cuvenite (conform deciziilor) pensionarilor existenți în plată în anul de referință la numărul mediu lunar al acestora înmulțit cu 12.
Începând cu 1 ianuarie 1999, sumele cuvenite pentru calculul pensiei medii lunare cuprind, pe lângă, drepturile din deciziile de pensionare, sumele pentru pensia suplimentară (O.U.G. nr.31/1998) și cele pentru contribuția de asigurări sociale de sănătate (Legea nr. 145/1997, completata cu O.U.G. nr. 30/1998).
De la 1 iulie 2000, sumele cuvenite pentru calculul pensiei medii lunare cuprind și valoarea impozitului aferent sumelor ce depășesc plafonul stabilit prin lege (OUG nr. 87/2000).
Începând cu 1 ianuarie 2003, sumele cuvenite drept pensii nu mai includ contribuția pentru asigurările sociale de sănătate (O.U.G. nr. 147/2002).
Începând cu 1 ianuarie 1967 s-a instituit, în afara pensiei de asigurări sociale, pensia suplimentara (Legea nr. 27/1966). Fondurile necesare pentru plata pensiilor suplimentare se formează din contribuția angajaților.
De la 1 ianuarie 2011, sumele cuvenite drept pensii includ contribuția pentru asigurări sociale de sănătate (O.U.G. nr. 107/2010).
Începând cu 1 februarie 2017, conform Legii nr.2/2017, venitul impozabil lunar din pensii se stabilește prin deducerea din venitul din pensie a sumei neimpozabile lunare de 2.000 lei (până în februarie 2017, pragul era de 1050 lei), iar pentru persoanele fizice cu venituri din pensii, contribuția de asigurări sociale de sănătate se suporta de la bugetul de stat.

	Numărul mediu anual al pensionarilor		Pensia medie lunară (Ron)	
Anul	**De asigurări sociale de stat**	**Agricultori**	**De asigurări sociale de stat**	**Agricultori**
2008	79.122	4.688	584	247
2009	79.461	4.278	705	291
2010	79.952	3.921	733	300
2011	79.202	3.576	775	301
2012	78.433	3.248	778	302
2013	77.674	2.949	807	316
2014	76.871	2.653	842	329
2015	75.407	2.385	881	348
2016	74.096	2.146	924	366
2017	73.365	1.902	1.014	404
2018	72.515	1.667	1.110	443
2019	71.606	1.458	1.237	486
2020	70.846	1.289	1.439	559
2021, Trimestrul 1	70.153	1.183	1.578	611

Legenda: ':' – date lipsă.

Sursa: Institutul Național de Statistică

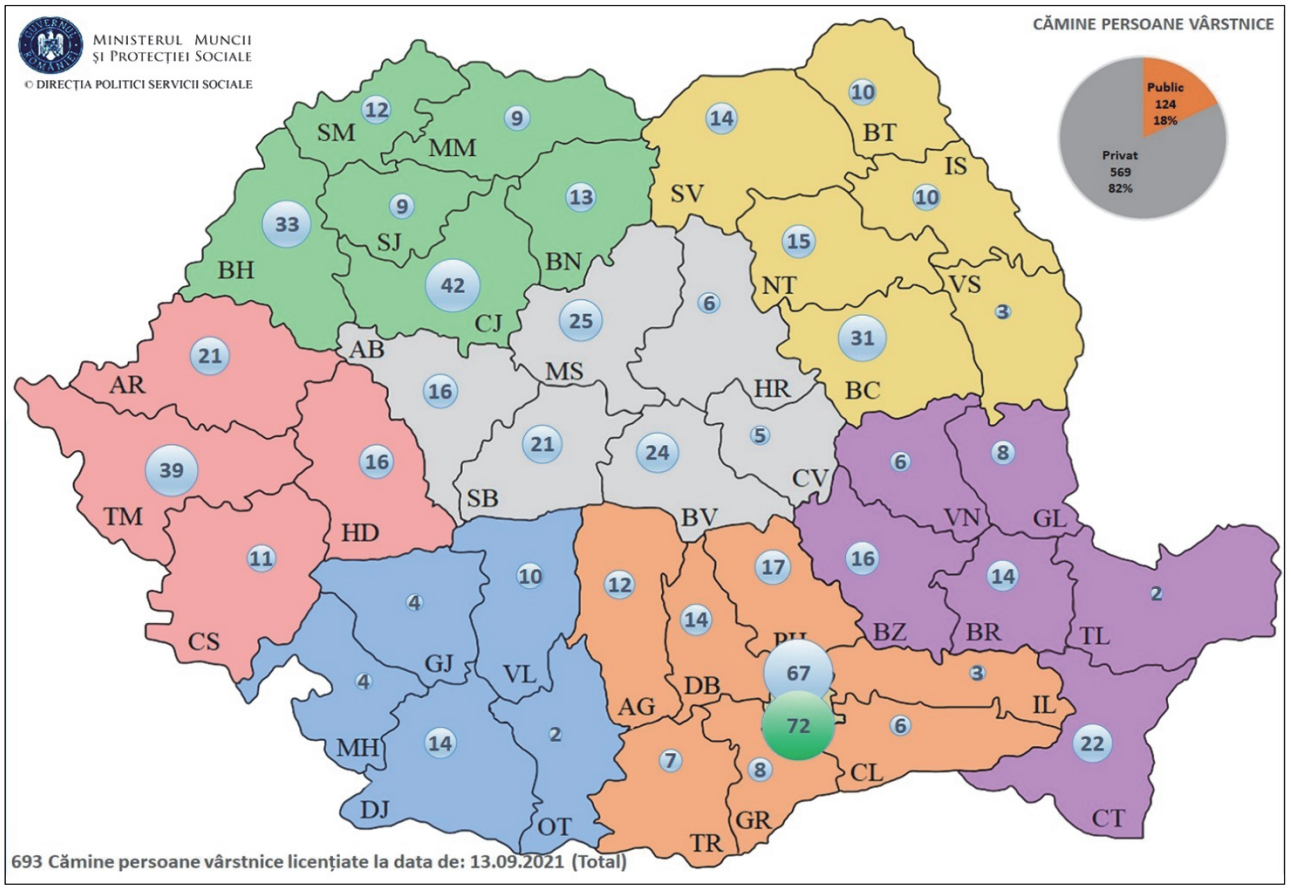
Conform datelor oficiale ale Ministerului Muncii și Protecției Sociale, în anul 2021 există 11 cămine pentru persoane vârstnice licențiate la nivelul județului Caraș-Severin (a se vedea tabelul și figura următoare), șase unități fiind private și cinci publice. Căminele sunt localizate atât în mediul urban (mic și mare) cât și în cel rural, facilitând astfel accesul la acest tip de servicii.

Tabel – Cămine pentru persoane vârstnice licențiate în județul Caraș-Severin (2021)

Nr.	Public/ Privat	CUI furnizor	Denumire Furnizor	Județ furnizor	Denumire serviciu social	Adresa serviciu social	Cod Siruta	Localitate	Județ serviciu	Capacitate/ nr. benef.
1	Privat	36318073	Asociația Simieon și Ana Radimna	Caraș-Severin	Centrul social Simion și Ana	sat Belobrești, str. Principală, nr. 238	53513	Pojejena	Caraș-Severin	25
2	Privat	36318073	Asociația Simieon și Ana Radimna	Caraș-Severin	Centrul social Simion și Ana Radimna	sat Radimna, nr. 99	53513	Pojejena	Caraș-Severin	6
3	Privat	33331507	Așezământul Monahal – Social Țara Almăjului	Caraș-Severin	Căminul pentru persoane vârstnice Țara Almăjului	nr. 956	51573	Bozovici	Caraș-Severin	24
4	Privat	9668780	Biserica Greco Catolică Oravița	Caraș-Severin	Centrul social Sf. Iosif Oravița	str. 1 Decembrie 1918, nr. 22	51118	Oravița	Caraș-Severin	42
5	Privat	14244099	Fundația Așezământul Social Monahal cu Casa Pentru Bătrâni Sfânta Treime	Caraș-Severin	Casa pentru bătrâni Sfânta Treime	nr. 541	52936	Glimboca	Caraș-Severin	60
6	Privat	4607103	Fundația Humanitas Pro Deo	Caraș-Severin	Centrul pentru adulți și bătrâni aflați în dificultate cu cazare, Oțelu Roșu	str. Republicii, nr. 62-64	51207	Oțelu Roșu	Caraș-Severin	35
7	Privat	40894511	Fundația Humanitas Pro Deo, Filiala Anina	Caraș-Severin	Căminul pentru persoane adulte și vârstnice	str. Spitalului, nr. 2	50889	Anina	Caraș-Severin	48
8	Public	15175086	Direcția de Asistență Socială Bocșa	Caraș-Severin	Cămin pentru persoane vârstnice Bocșa	str. 1 Mai, nr. 23	50969	Bocșa	Caraș-Severin	50
9	Public	9759188	Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Caraș-Severin	Caraș-Severin	Cămin pentru persoane vârstnice Sfinții Constantin și Elena Caransebeș	str. Spitalului, nr. 10	51010	Caransebeș	Caraș-Severin	30
10	Public	9759188	Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Caraș-Severin	Caraș-Severin	Căminul pentru persoane vârstnice Sacu	nr. 202	53755	Sacu	Caraș-Severin	35
11	Public	9759188	Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Caraș-Severin	Caraș-Severin	Căminul pentru persoane vârstnice Reșița	str. Sodol, nr. 14	50790	Reșița	Caraș-Severin	175

Sursa: Ministerul Muncii și Protecției Sociale, 2021

Figură – Cămine pentru persoane vârstnice licențiate la nivel național (2021)

Sursa: Ministerul Muncii și Protecției Sociale

Conform informațiilor furnizate de DGASPC Caraș-Severin (a se vedea tabelul următor) numărul de persoane aflate în căminele de bătrâni a rămas relativ constant în perioada 2010-2019, fiind înregistrați aproximativ 230-240. În anul 2020 se observă o scădere considerabilă față de anul precedent, dar acest lucru poate fi explicat ca efect a pandemiei, situație în care aparținătorii au preluat ei îngrijirea directă a acestor persoane.

Tabel – Beneficiari în cămine de bătrâni din subordinea DGASPC

Anul	Căminul pentru persoane vârstnice Reșița	Căminul pentru persoane vârstnice Sacu	Căminul pentru persoane vârstnice „Constantin și Elena" Caransebeș
2008	209	40	-
2009	210	45	-
2010	202	35	-
2011	196	38	7
2012	178	35	30
2013	191	33	27
2014	177	33	30
2015	166	40	33
2016	165	39	32
2017	165	34	34
2018	158	33	30

Anul	Căminul pentru persoane vârstnice Reșița	Căminul pentru persoane vârstnice Sacu	Căminul pentru persoane vârstnice „Constantin și Elena" Caransebeș
2019	159	34	26
2020	106	26	22

Sursa: DGASPC Caraș-Severin

Persoane cu dizabilități și boli cronice

Adiacent persoanelor vârstnice, un alt grup social care necesită sprijin și asistență din partea serviciilor sociale face referire la persoanele cu handicap și/sau boli cronice. Principalele prestații acordate persoanelor cu handicap sunt incluse în tabelul următor. În cazul indemnizației lunare pentru însoțitorii persoanelor cu handicap vizual grav numărul mediu de persoane beneficiare a scăzut de la 433 în anul 2011 la 364 în anul 2020, existând însă și un minim de 346 în anul 2016. Chiar dacă numărul de beneficiari a scăzut relativ constant în perioada analizată, sumele plătite acestora s-au dublat în timp, de la 2.641.452 lei în anul 2011 la 5.873.033 lei în anul 2020, lucru care poate indica o îmbunătățire (cel puțin din punct de vedere financiar) a asistenței acordate.

Numărul de persoane beneficiare ale indemnizației lunare pentru adulții cu handicap grav și accentuat a crescut de la 9.378 persoane în anul 2011 la 12.095 persoane în anul 2020 (aceste valori reprezentând minimul și maximul). Sumele plătite acestor beneficiari au crescut și ele constant, dublându-se în această perioadă, de la 19.903.355 lei în 2011 la 43.861.460 lei în 2020.

Numărul celor care au beneficiat de buget personal complementar lunar pentru persoanele cu handicap grav, accentuat sau mediu a crescut în perioada analizată, de la 11.860 în anul 2011 la 12.789 în anul 2020, în timp ce sumele plătite au crescut în acest interval de timp de la 10.174.749 lei în 2011 la 19.005.530 lei în 2020, cuantumul sumelor aproape dublându-se în această perioadă.

Tabel – Prestații acordate persoanelor cu handicap[1]

	Indemnizația lunara pentru însoțitorii persoanelor cu handicap vizual grav		Indemnizația lunara pentru adulții cu handicap grav și accentuat		Buget personal complementar lunar pentru persoanele cu handicap grav, accentuat sau mediu	
	Numărul mediu lunar de persoane beneficiare	Sume plătite	Numărul mediu lunar de persoane beneficiare	Sume plătite	Numărul mediu lunar de persoane beneficiare	Sume plătite
Anul 2011	433	:	9.378	:	11.860	:
	:	2.641.452	:	19.903.355	:	10.174.749
Anul 2012	425	:	9.583	:	11.844	:
	:	2.727.755	:	20.362.769	:	10.172.239
Anul 2013	415	:	10.107	:	12.204	:
	:	2.979.730	:	21.416.888	:	10.445.632
Anul 2014	404	:	9.932	:	11.900	:
	:	3.097.356	:	21.147.424	:	10.207.301

[1] Beneficiarii de drepturi bănești de asistență socială reprezintă numărul persoanelor la sfârșitul anului, care conform prevederilor legale, sunt îndreptățite la plata acestor drepturi bănești.

	Indemnizația lunara pentru însoțitorii persoanelor cu handicap vizual grav		Indemnizația lunara pentru adulții cu handicap grav și accentuat		Buget personal complementar lunar pentru persoanele cu handicap grav, accentuat sau mediu	
Anul 2015	373	:	10.034	:	11.912	:
	:	3.339.069	:	24.692.004	:	11.867.070
Anul 2016	346	:	10.028	:	12.145	:
	:	4.287.546	:	25.267.547	:	12.145.132
Anul 2017	362	:	10.634	:	12.354	:
	:	4.572.936	:	26.637.993	:	12.660.612
Anul 2018	365	:	11.328	:	11.872	:
	:	5.097.111	:	38.423.445	:	16.057.599
Anul 2019	370	:	11.760	:	12.366	:
	:	5.601.095	:	42.527.184	:	18.373.413
Anul 2020	364	:	12.095	:	12.789	:
	:	5.873.033	:	43.861.460	:	19.005.530

Legenda: ':' – date lipsă.

Sursa: Institutul Național de Statistică

Numărul de beneficiari ai indemnizației lunare de hrană pentru persoanele infectate cu HIV sau bolnave de SIDA a crescut în perioada analizată, după cum reiese din tabelul următor, de la 207 de beneficiari în anul 2011 la 234 de beneficiari în anul 2020. Similar altor prestații sociale, sumele alocate au crescut și ele în mod constant, de la 978.663 lei în anul 2011 la 1.367.286 lei în anul 2020.

Tabel – Indemnizația lunară de hrană pentru persoanele infectate cu HIV sau bolnave de SIDA

Anul		Numărul mediu lunar de beneficiari	Din total: Copii	– Adulți	Din total: – Rural	– Urban	Sume plătite	– Sume plătite copii	– Sume plătite adulți
2011	**Nr. pers.**	207	4	203	45	162	:	:	:
	Lei	:	:	:	:	:	978.663	:	:
2012	**Nr. pers.**	203	4	199	50	153	:	:	:
	Lei	:	:	:	:	:	964.168	:	:
2013	**Nr. pers.**	202	4	198	48	154	:	:	:
	Lei	:	:	:	:	:	967.816	:	:
2014	**Nr. pers.**	204	4	200	65	139	:	:	:
	Lei	:	:	:	:	:	964.306	:	:
2015	**Nr. pers.**	207	3	204	119	88	:	:	:
	Lei	:	:	:	:	:	983.482	:	:
2016	**Nr. pers.**	214	2	212	:	:	:	:	:
	Lei	:	:	:	:	:	1.076.851	10.015	1.066.836
2017	**Nr. pers.**	226	4	222	:	:	:	:	:
	Lei	:	20.100	1.300.047	:	:	1.320.147	:	:
2018	**Nr. pers.**	227	4	223	:	:	:	:	:
	Lei	:	21.900	1.304.336	:	:	1.326.236	:	:
2019	**Nr. pers.**	228	4	224	:	:	:	:	:
	Lei	:	21.435	1.310.176	:	:	1.331.611	:	:
2020	**Nr. pers.**	234	3	231	:	:	:	:	:
	Lei	:	16.470	1.350.816	:	:	1.367.286	:	:

Legenda: ':' – date lipsă.

Sursa: Institutul Național de Statistică

Datele furnizate de DGASPC Caraș-Severin (a se vedea tabelul următor) numărul persoanelor cu handicap grav cu asistent personal a crescut în perioada analizată, de la 2.077 în anul 2008 la 4.240 în anul 2020. Creșteri similare se observă și în cazul numărului de

persoane cu handicap în grad grav (de la 321 în 2008 la 980 în 2020, mediu și ușor (pentru aceste două categorii creșterea este mult mai mică), în timp ce numărul de persoane cu handicap în grad accentuat a scăzut de la 392 în 2008 la 121 în anul 2020.

Tabel – Număr persoane cu handicap / grad de handicap conform DGASPC

An	Grav cu asistent personal	Grav	Accentuat	Mediu	Ușor
2008	2.077	321	392	5.874	623
2009	2.376	340	423	6.271	656
2010	2.399	361	421	6.189	693
2011	2.458	372	352	6.210	511
2012	2.637	371	312	6.505	486
2013	2.742	386	278	6.529	562
2014	2.863	404	255	6.508	630
2015	2.923	444	225	6.420	747
2016	3.141	567	202	6.509	649
2017	3.422	764	186	6.573	526
2018	3.761	902	170	6.847	585
2019	4.074	1.045	150	6.742	643
2020	4.240	980	121	6.820	721

Sursa: DGASPC Caraș-Severin

În cazul minorilor încadrați cu diverse grade de handicap, datele DGASPC Caraș-Severin arată o scădere a numărului de minori cu handicap grav cu asistent personal în perioada 2008-2017 (de la 735 la 418), pentru ca ulterior să crească la 563 în anul 2020. În perioada 2017-2020 observăm o creștere și în cazul numărului de minori cu handicap grav fără asistent personal (de la 12 la 20) sau a celor cu handicap mediu (de la 446 la 677). Numărul de persoane cu handicap accentuat și ușor a rămas relativ constant în perioada 2017-2020.

Tabel – Număr minori cu handicap / grad de handicap conform DGASPC

Anul	Grav cu asistent personal	Grav fără asistent personal	Accentuat	Mediu	Ușor
2008	735	7	605	177	-
2009	788	12	702	231	-
2010	785	-	628	382	-
2011	727	-	394	604	-
2012	671	-	324	645	-
2013	457	-	320	601	-
2014	425	-	260	548	2
2015	434	1	237	522	2
2016	442	-	216	491	359
2017	418	12	172	446	4
2018	457	17	197	520	4
2019	492	19	175	595	5
2020	563	20	186	677	5

Sursa: DGASPC Caraș-Severin

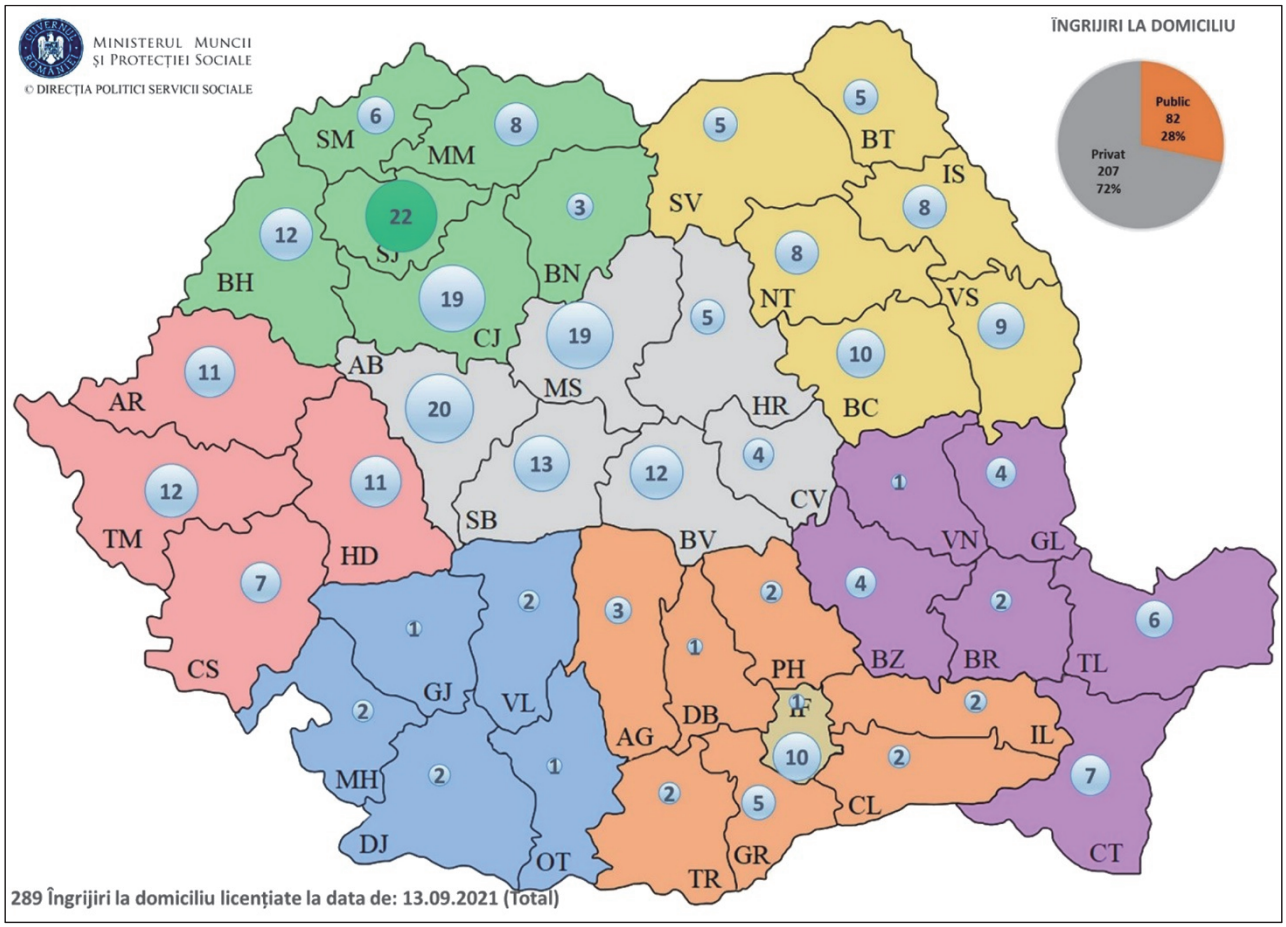
În județul Caraș-Severin sunt licențiate 7 servicii de îngrijire la domiciliu, din care șase sunt private și unu serviciu este public (a se vedea tabelul de pe pagina următoare).

Tabel – Servicii de îngrijire la domiciliu licențiate în județul Caraș-Severin (2021)

Nr. crt.	Public/ Privat	CUI furnizor	Denumire Furnizor	Județ furnizor	Denumire serviciu social	Adresa serviciu social	Cod Siruta	Localitate /sector	Județ serviciu	Capacitate/ nr. benef.
1	Privat	15417147	Asociația de Binefacere Pro Vitam	Caraș-Severin	Unitatea de îngrijiri la domiciliu Pro Vitam	aleea Tineretului, nr. 7	50790	Reșița	Caraș-Severin	30
2	Privat	41978700	S.C. Betreuungplus24 S.R.L.	Caraș-Severin	Unitate de îngrijire la domiciliu persoane vârstnice Betreuungplus24	sat Petroșnița, nr. 213	51751	Bucoșnița	Caraș-Severin	15
3	Privat	40142012	S.C. Pflege 24 Roxmar S.R.L.	Caraș-Severin	Unitate de îngrijiri la domiciliu persoane vârstnice Pflege24	str. Nicolae Corneanu, spațiu com. bl. C3, sc. D, ap. 1	51010	Caransebeș	Caraș-Severin	50
4	Privat	43209184	S.C. Pflege Und Haushalthilfe 24 H S.R.L.	Caraș-Severin	Unitate de îngrijiri la domiciliu persoane vârstnice Pflege Und Haushalthilfe 24 H	sat Petroșnița, nr. 3 A	51751	Bucoșnița	Caraș-Severin	30
5	Public	4396332	Societatea Națională de Cruce Roșie din România – Filiala Caraș-Severin	Caraș-Severin	Îngrijire la domiciliu pentru persoane vârstnice	str. Traian Lalescu, nr. 7	50790	Reșița	Caraș-Severin	70
6	Privat	5016482	Federația Caritas a Diecezei Timișoara	Timiș	Serviciul de îngrijire la domiciliu pentru persoane vârstnice Reșița	str. Victoriei, nr. 14	50790	Reșița	Caraș-Severin	25
7	Privat	5016482	Federația Caritas a Diecezei Timișoara	Timiș	Serviciul de îngrijire la domiciliu pentru persoane vârstnice Caransebeș	str. Nicolae Titulescu, nr. 1	51010	Caransebeș	Caraș-Severin	50

Sursa: Ministerul Muncii și Protecției Sociale

Figură – Servicii de îngrijire la domiciliu licențiate la nivel național (2021)

Sursa: Ministerul Muncii și Protecției Sociale

Copii și stimularea natalității

Serviciile și prestațiile sociale pentru copii reprezintă unele din activitățile principale ale DGASPC Caraș-Severin (alături de Agenția Județeană pentru Plăți și Inspecție Socială), în timp ce stimularea natalității constituie un element esențial pentru asigurarea sustenabilității oricărei comunități locale. Numărul total al beneficiarilor de alocație pentru copii a scăzut considerabil, de la 53.646 de persoane în anul 2011 la 39.624 în anul 2020 (a se vedea tabelul următor); în același timp, sumele plătite au crescut de peste două ori, de la 38.592.591 lei în anul 2011 la 91.098.208 în anul 2020, ca urmare a modificărilor legislative referitoare la cuantumul alocației de stat pentru copii.

Din tabelul următor se observă și că numărul de copii mai mici de 3 ani care au un handicap a scăzut de la 248 în anul 2011 la 115 în anul 2017.

Tabel – Alocația de stat pentru copii[1]

		Total beneficiari	Copii mai mici de 2 ani, care nu au un handicap	Copii mai mici de 3 ani, care au un handicap	Copii mai mari de 2 ani, care nu au un handicap	Copii mai mari de 3 ani, care au un handicap	Copii mai mici de 2 ani, care au/nu au un handicap	Copii cu handicap intre 2-3 ani	Copii intre 2 și 18 ani care nu au un handicap	Copii intre 3 ani și 18 ani care au handicap	Copii mai mari de 18 ani	Sume plătite
Anul 2011	**Nr. pers.**	53.646	4.561	248	47.355	1.482	:	:	:	:	:	:
	Lei	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	38.592.591
Anul 2012	**Nr. pers.**	51.576	4.206	236	45.738	1.396	:	:	:	:	:	:
	Lei	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	36.794.904
Anul 2013	**Nr. pers.**	49.798	4.051	212	44.251	1.284	:	:	:	:	:	:
	Lei	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	35.481.009
Anul 2014	**Nr. pers.**	47.780	3.934	174	42.579	1.093	:	:	:	:	:	:
	Lei	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	34.150.078
Anul 2015	**Nr. pers.**	45.938	3.883	163	40.880	1.012	:	:	:	:	:	:
	Lei	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	44.034.181
Anul 2016	**Nr. pers.**	44.210	3.835	127	39.232	1.016	:	:	:	:	:	:
	Lei	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	53.431.011
Anul 2017	**Nr. pers.**	42.701	3.804	115	37.760	1.022	:	:	:	:	:	:
	Lei	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	51.966.379
Anul 2018	**Nr. pers.**	41.277	:	:	:	:	3.680	117	35.731	1.045	704	:
	Lei	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	50.193.497
Anul 2019	**Nr. pers.**	40.061	:	:	:	:	3.504	141	34.716	1.067	633	:
	Lei	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	72.085.290
Anul 2020	**Nr. pers.**	39.624	:	:	:	:	3.375	140	34.311	1.187	611	
	Lei	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	91.098.208

Legenda: ':' – date lipsă.

Sursa: Institutul Național de Statistică

[1] Alocațiile și alte ajutoare acordate populației reprezintă sumele plătite populației de la bugetul de stat și de la bugetele locale conform prevederilor legale.
Alocația de stat pentru copii este suma acordată copiilor în vârsta de până la 18 ani, precum și tinerilor care au împlinit vârsta de 18 ani, care urmează cursurile învățământului liceal sau profesional, până la terminarea acestora.

Numărul mediu lunar de persoane beneficiare ale indemnizației pentru creșterea copilului a scăzut de la 2.429 în anul 2011 la 1.760 în anul 2020 (numărul minim de 1.530 fiind înregistrat în anul 2016), în timp ce numărul de persoane beneficiare ale stimulent lunar pentru creșterea copilului a crescut considerabil, de la 81 în anul 2011 la 754 în anul 2020. Similar altor prestații sociale, sumele acordate acestor beneficiari au crescut și ele, de la 21.580.611 lei în 2011 la 37.034.605 lei în 2020 în cazul indemnizației pentru creșterea copilului, respectiv de la 189.951 lei în anul 2011 la 5.963.044 în anul 2020 în cazul stimulentului lunar pentru creșterea copilului (a se vedea tabelul următor).

Tabel – Indemnizația pentru creșterea copilului și stimulentul lunar[1]

		Indemnizație pentru creșterea copilului		Stimulent lunar pentru creșterea copilului	
		Numărul mediu lunar de persoane beneficiare	Sume plătite	Numărul mediu lunar de persoane beneficiare	Sume plătite
Anul 2011	**Nr. pers**	2.429	:	81	:
	Lei	:	21.580.611	:	189.951
Anul 2012	**Nr. pers**	1.944	:	159	:
	Lei	:	17.724.532	:	894.801
Anul 2013	**Nr. pers**	1.757	:	247	:
	Lei	:	15.636.386	:	1.528.604
Anul 2014	**Nr. pers**	1.629	:	267	:
	Lei	:	15.153.461	:	1.659.728
Anul 2015	**Nr. pers**	1.587	:	280	:
	Lei	:	15.360.445	:	1.762.687
Anul 2016	**Nr. pers**	1.530	:	328	:
	Lei	:	18.449.341	:	2.157.466
Anul 2017	**Nr. pers**	1.681	:	579	:
	Lei	:	29.032.648	:	4.599.149
Anul 2018	**Nr. pers**	1.837	:	728	:
	Lei	:	33.803.127	:	5.848.840
Anul 2019	**Nr. pers**	1.797	:	763	:
	Lei	:	34.533.132	:	6.149.282
Anul 2020	**Nr. pers**	1.760	:	754	:
	Lei	:	37.034.605	:	5.963.044

Legenda: ':' – date lipsă.

Sursa: Institutul Național de Statistică

Numărul mediu lunar de beneficiari ai alocației pentru susținerea familiei a scăzut la aproape jumătate în perioada 2011 – 2020, respectiv de la 3.187 la începutul perioadei la 1.651 de beneficiari la finalul perioadei analizate, în timp ce sumele alocate acestor măsuri de protecție socială au crescut de la 2.124.359 lei în anul 2011 la 3.601.124 în anul 2020. În cazul sumelor alocate efectiv observăm că evoluția a fost una mai degrabă fluctuantă,

[1] Alocațiile și alte ajutoare acordate populației reprezintă sumele plătite populației de la bugetul de stat și de la bugetele locale conform prevederilor legale.
Indemnizația pentru creșterea copilului și stimulentul lunar este un beneficiu de asistență socială privind susținerea familiei în vederea creșterii copilului.

acestea crescând până în anul 2017 la valoarea de 5.241.254 lei, pentru ca mai apoi să scadă cu aproape o treime în 3 ani, similar numărului de beneficiari .

Remarcă faptul că aproximativ 25% din alocațiile pentru susținerea familiei au fost acordate familiilor monoparentale dar și faptul că numărul efectiv de copii care beneficiază de acest suport este mai mare decât numărul efectiv al alocațiilor oferite. De exemplu, cele 3.187 de alocații acordate în 2011 ofereau sprijin pentru 5.775 copii, în timp ce cele 2.216 de alocații acordate în 2018 ofereau sprijin pentru 4.653 copii. Un alt aspect important face referire la mediul de proveniență al copiilor care beneficiază de aceste alocații: pentru fiecare copil din mediul urban există doi copii asistați prin intermediul alocației pentru susținerea familiei în mediul rural.

Tabel – Alocația pentru susținerea familiei[1]

		Numărul mediu lunar de beneficiari – total	-din total familii monoparentale	Numărul mediu lunar de copii – total	Rural	Urban	Sume plătite
Anul 2011	**Număr**	3.187	837	:	:	:	:
	Nr. pers	:	:	5.775	3.264	2.511	:
	Lei	:	:	:	:	:	2.124.359
Anul 2012	**Număr**	2.616	654	:	:	:	:
	Nr. pers	:	:	4.912	2.973	1.939	:
	Lei	:	:	:	:	:	1.919.579
Anul 2013	**Număr**	2.257	608	:	:	:	:
	Nr. pers	:	:	4.502	2.696	1.806	:
	Lei	:	:	:	:	:	1.960.096
Anul 2014	**Număr**	2.287	641	:	:	:	:
	Nr. pers	:	:	4.580	2.770	1.810	:
	Lei	:	:	:	:	:	2.500.795
Anul 2015	**Număr**	2.617	699	:	:	:	:
	Nr. pers	:	:	5.036	3.120	1.916	:
	Lei	:	:	:	:	:	5.119.058
Anul 2016	**Număr**	2.595	:	:	:	:	:
	Nr. pers	:	:	5.224	3.257	1.967	:
	Lei	:	:	:	:	:	5.156.277
Anul 2017	**Număr**	2.619	:	:	:	:	:
	Nr. pers	:	:	5.104	3.153	1.951	:
	Lei	:	:	:	:	:	5.241.254
Anul 2018	**Număr**	2.216	:	:	:	:	:
	Nr. pers	:	:	4.653	2.976	1.677	:
	Lei	:	:	:	:	:	4.633.573
Anul 2019	**Număr**	1.847	:	:	:	:	:
	Lei	:	:	:	:	:	3.975.071
Anul 2020	**Număr**	1.651	:	:	:	:	:
	Lei	:	:	:	:	:	3.601.124

Legenda: ':' – date lipsă.

Sursa: Institutul Național de Statistică

[1] Alocațiile și alte ajutoare acordate populației reprezintă sumele plătite populației de la bugetul de stat și de la bugetele locale conform prevederilor legale.
Alocația pentru susținerea familiei se adresează familiilor ce au în îngrijire copii și realizează venituri mai mici decât valoarea unui prag stabilit de lege.

Tabelul următor prezintă numărul de sarcini juvenile (mame minore) conform informațiilor furnizare de DGASPC Caraș-Severin; datele indică o creștere considerabilă în perioada 2019-2019 (de la 6 la 28), urmată de o scădere de peste 60% în anul 2020.

Tabel – Număr de mame minore / sarcini juvenile

2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
-	6	8	9	8	5	10	12	8	6	13	28	11

Sursa: DGASPC Caraș-Severin

Venit minim garantat, cantine sociale și protecția socială a șomerilor

Număr mediu de ajutoare sociale de venit minim garantat plătite (familiilor) a scăzut cu aproape un sfert în perioada 2011-2020, scădere care poate fi observată și în cazul sumelor plătite (a se vedea tabelul următor). Totuși evoluția în această perioadă nu este una liniară: numărul mediu de ajutoare sociale de venit minim garantat a crescut inițial de la 2.259 în anul 2011 la un maxim de 2.489 în anul 2011, pentru ca apoi să scadă până la 1.651 în anul 2020. Sumele totale plătite au crescut și ele de la 4.719.560 lei în anul 2011 la un maxim de 7.501.566 lei în anul 2017, suma scăzând apoi până în anul 2020, când a ajuns la 3.601.124 lei. Referitor la beneficiarii de ajutoare sociale pentru asigurarea venitului minim garantat, remarcăm că persoanele singure sunt de regulă categoria cea mai consistentă, urmată de familiile compuse din 2, 3 sau 4 persoane.

Numărul de cantine publice de ajutor social a scăzut considerabil în perioada analizată), de la un maxim de 16 cantine în 2000 la un minim de 3 în anul 2011, pentru a se crește și se stabiliza ulterior la 4 astfel de unități. Similar numărului de cantine, capacitatea (măsurată prin numărul de locuri disponibile) cantinelor publice a scăzut și ea, de la 1.830 în anul 2000 la 425 în anul 2017. Numărul mediu zilnic de beneficiari a acestor servicii variat scăzut și el, de la 1.006 în 2000 la un minim de 253 în anul 2017.

Finanțarea cantinelor sociale publice se realizează în principal de la bugetul local: în anul 2017, cheltuielile de funcționare ale celor patru cantine erau de 1.779.269 lei, din care 1.741.075 lei au provenit de la bugetele locale, 4.277 lei din contribuții ale beneficiarilor și 33.917 lei din fonduri proprii ale cantinelor, sponsorizări, alte surse.

Tabel – Ajutoare sociale pentru asigurarea venitului minim garantat[1]

		Număr mediu de ajutoare sociale plătite (familii)	Persoane singure	Familii formate din: 2 persoane	- 3 persoane	- 4 persoane	- 5 persoane	- peste 5 persoane	Sume plătite
Anul 2011	**Nr. pers**	2.259	1.122	442	293	197	111	94	:
	Lei	:	:	:	:	:	:	:	4.719.560
Anul 2012	**Nr. pers**	2.240	1.138	440	262	199	103	98	:
	Lei	:	:	:	:	:	:	:	4.605.153
Anul 2013	**Nr. pers**	2.368	1.165	455	296	220	116	116	:
	Lei	:	:	:	:	:	:	:	5.420.016
Anul 2014	**Nr. pers**	2.486	1.201	470	306	248	124	137	:
	Lei	:	:	:	:	:	:	:	6.316.038
Anul 2015	**Nr. pers**	2.452	:	:	:	:	:	:	:
	Lei	:	:	:	:	:	:	:	6.182.103
Anul 2016	**Nr. pers**	2.477	:	:	:	:	:	:	:
	Lei	:	:	:	:	:	:	:	7.376.966
Anul 2017	**Nr. pers**	2.489	:	:	:	:	:	:	:
	Lei	:	:	:	:	:	:	:	7.501.566
Anul 2018	**Nr. pers**	2.271	:	:	:	:	:	:	:
	Lei	:	:	:	:	:	:	:	6.624.427
Anul 2019	**Nr. pers**	2.024	:	:	:	:	:	:	:
	Lei	:	:	:	:	:	:	:	5.735.534
Anul 2020	**Nr. pers**	1.651	:	:	:	:	:	:	:
	Lei	:	:	:	:	:	:	:	3.601.124

Legenda: ':' – date lipsă.

Sursa: Institutul Național de Statistică

Tabel – Cantine publice de ajutor social[2]

Unități, capacitate, cheltuieli de funcționare		Cheltuieli de funcționare: Total	Buget local	Contribuții beneficiari	Fonduri proprii, sponsorizări, alte surse	Cantine publice-număr unități	Cantine publice-capacitate (locuri)	Cantine publice-număr mediu zilnic de beneficiari
Anul 2000	**Număr**	:	:	:	:	16	:	:
	Nr. pers	:	:	:	:	:	:	1.006
	Locuri	:	:	:	:	:	1.830	:
Anul 2001	**Număr**	:	:	:	:	16	:	:
	Nr. pers	:	:	:	:	:	:	688
	Locuri	:	:	:	:	:	1.614	:
Anul 2002	**Număr**	:	:	:	:	9	:	:
	Nr. pers	:	:	:	:	:	:	606
	Locuri	:	:	:	:	:	755	:
Anul 2003	**Număr**	:	:	:	:	5	:	:
	Nr. pers	:	:	:	:	:	:	315
	Locuri	:	:	:	:	:	550	:
Anul 2004	**Număr**	:	:	:	:	5	:	:
	Nr. pers	:	:	:	:	:	:	379
	Locuri	:	:	:	:	:	550	:
Anul 2005	**Număr**	:	:	:	:	5	:	:
	Nr. pers	:	:	:	:	:	:	433

[1] Ajutoarele sociale pentru asigurarea VMG (venitul minim garantat) se asigură prin acordarea unui ajutor social lunar, de promovare a incluziunii sociale și de combatere a sărăciei.

[2] Cantinele (secțiile) de ajutor social reprezintă instituțiile de asistență socială de interes local, care realizează asistență sociala prin acordarea de masă gratuită persoanelor aflate în situații economice, sociale sau medicale deosebite. Capacitatea cantinelor de ajutor social reprezintă numărul locurilor existente la sfârșitul anului în cantinele de ajutor social. Beneficiarii serviciilor cantinelor de ajutor social reprezintă numărul mediu zilnic al persoanelor care servesc masa la cantina, gratuit. Cheltuielile reprezintă totalul cheltuielilor de funcționare ale cantinelor sociale. Anii 2001-2004: inclusiv ONG – 2005 : numai consilii locale – 2006 : inclusiv ONG – 2007-2014 : numai consilii locale.

Unități, capacitate, cheltuieli de funcționare		Cheltuieli de funcționare: Total	Buget local	Contribuții beneficiari	Fonduri proprii, sponsorizări, alte surse	Cantine publice-număr unități	Cantine publice-capacitate (locuri)	Cantine publice-număr mediu zilnic de beneficiari
	Locuri	:	:	:	:	:	610	:
Anul 2006	**Număr**	:	:	:	:	5	:	:
	Nr. pers	:	:	:	:	:	:	441
	Locuri	:	:	:	:	:	570	:
Anul 2007	**Număr**	:	:	:	:	5	:	:
	Nr. pers	:	:	:	:	:	:	390
	Locuri	:	:	:	:	:	550	:
Anul 2008	**Număr**	:	:	:	:	5	:	:
	Nr. pers	:	:	:	:	:	:	366
	Locuri	:	:	:	:	:	550	:
Anul 2009	**Număr**	:	:	:	:	5	:	:
	Nr. pers	:	:	:	:	:	:	361
	Locuri	:	:	:	:	:	550	:
Anul 2010	**Număr**	:	:	:	:	4	:	:
	Nr. pers	:	:	:	:	:	:	293
	Locuri	:	:	:	:	:	500	:
Anul 2011	**Număr**	:	:	:	:	3	:	:
	Nr. pers	:	:	:	:	:	:	290
	Locuri	:	:	:	:	:	450	:
Anul 2012	**Număr**	:	:	:	:	3	:	:
	Nr. pers	:	:	:	:	:	:	267
	Lei	742.555	683.449	2.846	56.260	:	:	:
	Locuri	:	:	:	:	:	470	:
Anul 2013	**Număr**	:	:	:	:	4	:	:
	Nr. pers	:	:	:	:	:	:	291
	Lei	987.477	910.818	4.659	72.000	:	:	:
	Locuri	:	:	:	:	:	500	:
Anul 2014	**Număr**	:	:	:	:	4	:	:
	Nr. pers	:	:	:	:	:	:	347
	Lei	1.235.141	1.206.930	:	28.211	:	:	:
	Locuri	:	:	:	:	:	360	:
Anul 2015	**Număr**	:	:	:	:	4	:	:
	Nr. pers	:	:	:	:	:	:	299
	Lei	1.348.524	1.315.010	2.954	30.560	:	:	:
	Locuri	:	:	:	:	:	510	:
Anul 2016	**Număr**	:	:	:	:	4	:	:
	Nr. pers	:	:	:	:	:	:	257
	Lei	1.746.672	1.696.645	:	50.027	:	:	:
	Locuri	:	:	:	:	:	445	:
Anul 2017	**Număr**	:	:	:	:	4	:	:
	Nr. pers	:	:	:	:	:	:	253
	Lei	1.779.269	1.741.075	4.277	33.917	:	:	:
	Locuri	:	:	:	:	:	425	:

Legenda: ':' – date lipsă.

Sursa: Institutul Național de Statistică

Numărul de cantine private de ajutor social a rămas relativ constant (adică 1), chiar dacă capacitatea a scăzut de la 170 de locuri în anul 2012 la 90 în anul 2017. Numărul zilnic de beneficiari a crescut inițial de la 43 în anul 2012 la peste 150 în perioada 2013-2015, pentru ca ulterior să scadă la 85 în anul 2017 (a se vedea tabelul următor).

Referitor la cheltuielile de funcționare a cantinelor private de ajutor social (a se vedea tabelul următor), observăm că majoritatea veniturilor provin din fonduri proprii,

sponsorizări și alte surse: de exemplu, în anul 2017 cheltuielile totale de funcționare au fost de 531.600 lei din care 80.870 lei au provenit din bugetul local, și 450.730 lei au reprezentat fondurile proprii ale cantinelor private, sponsorizări și alte surse.

Tabel – Cantine private de ajutor social

		Cheltuieli de funcționare: Total	Buget local	Contribuții beneficiari	Fonduri proprii, sponsorizări, alte surse	Cantine private-număr unități	Cantine private-capacitate (locuri)	Cantine private-număr zilnic de beneficiari
Anul 2012	**Număr**	:	:	:	:	1	:	:
	Nr. pers	:	:	:	:	:	:	43
	Lei	216.600	6.000	:	210.600	:	:	:
	Locuri	:	:	:	:	:	170	:
Anul 2013	**Număr**	:	:	:	:	1	:	:
	Nr. pers	:	:	:	:	:	:	150
	Lei	230.000	:	:	230.000	:	:	:
	Locuri	:	:	:	:	:	170	:
Anul 2014	**Număr**	:	:	:	:	1	:	:
	Nr. pers	:	:	:	:	:	:	170
	Lei	241.000	17.200	:	223.800	:	:	:
	Locuri	:	:	:	:	:	170	:
Anul 2015	**Număr**	:	:	:	:	1	:	:
	Nr. pers	:	:	:	:	:	:	190
	Lei	608.740	18.590	:	590.150	:	:	:
	Locuri	:	:	:	:	:	190	:
Anul 2016	**Număr**	:	:	:	:	1	:	:
	Nr. pers	:	:	:	:	:	:	90
	Lei	376.900	20.000	34.100	322.800	:	:	:
	Locuri	:	:	:	:	:	90	:
Anul 2017	**Număr**	:	:	:	:	1	:	:
	Nr. pers	:	:	:	:	:	:	85
	Lei	531.600	80.870	:	450.730	:	:	:
	Locuri	:	:	:	:	:	90	:

Legenda: ':' – date lipsă.

Sursa: Institutul Național de Statistică

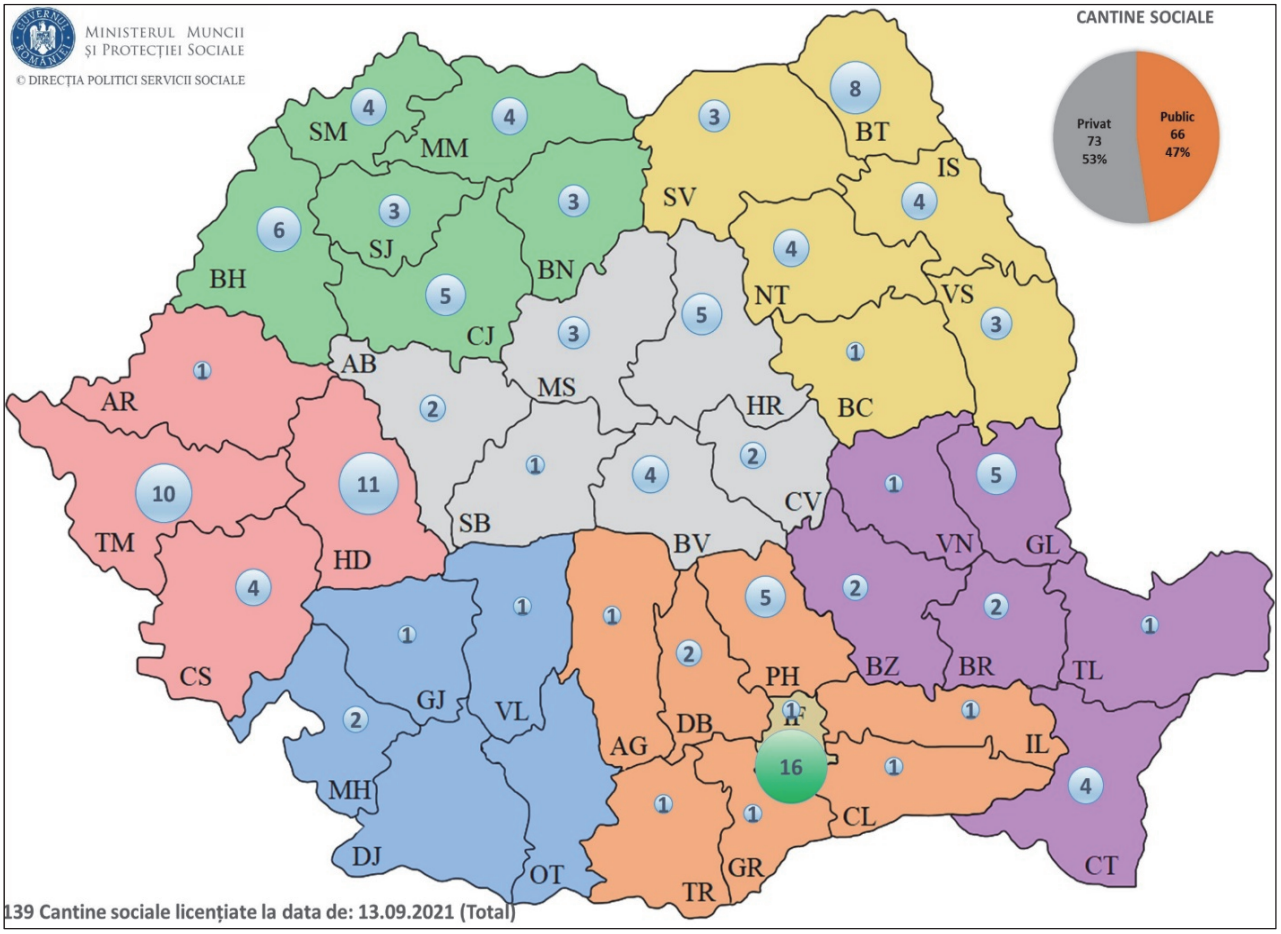
În anul 2021, în județul Caraș-Severin regăsim 4 cantine sociale licențiate (a se vedea tabelul următor), din care trei sunt publice și una este privată.

Tabel – Cantine sociale licențiate în județul Caraș-Severin (2021)

Nr. crt.	Public/ Privat	CUI furnizor	Denumire Furnizor	Județ furnizor	Denumire serviciu social	Adresa serviciu social	Localitate / sector	Județ serviciu	Capacitate / nr. benef.
1.	Privat	4224701	Asociația Caritas Caransebeș	Caraș-Severin	Cantina de ajutor social Caritas	calea Severinului, nr. 146	Caransebeș	Caraș-Severin	130
2.	Public	39404292	Direcția de Asistență Socială a Orașului Anina	Caraș-Severin	Cantina de ajutor social	str. Sfânta Varvara, nr. 51	Anina	Caraș-Severin	80
3.	Public	3473143	Direcția de Asistență Socială Caransebeș	Caraș-Severin	Cantina de ajutor social	str. Tribunalului, nr. 2	Caransebeș	Caraș-Severin	100
4.	Public	19055325	Serviciul Public de Asistență Socială Oravița	Caraș-Severin	Cantina de ajutor social Oravița	str. Broșteniului, nr. 1	Oravița	Caraș-Severin	100

Sursa: Ministerul Muncii și Protecției Sociale

Figură – Cantine sociale licențiate la nivel național (2021)

Sursa: Ministerul Muncii și Protecției Sociale

Tabelul următor prezintă principalele cheltuieli anuale cu protecția socială a șomerilor; observăm că totalul sumelor alocate acestei forme de asistență socială a crescut de aproape 3 ori în perioada 2008-2020, chiar dacă există diferențe considerabile între evoluția diferite categorii de cheltuieli. Având în vedere faptul că anul 2020 a fost unul excepțional din perspectiva pandemiei cauzată de virusul Covid-19 și a politicilor statului din acest domeniu (ex. șomaj tehnic), considerăm că este mai relevant să analizăm tendințele existente până în anul 2019:

- Suma plătită ca indemnizație de șomaj pentru șomeri cu experiența în muncă a scăzut de la 19.444.138 lei în 2008 la 5.950.580 lei plătiți în 2019.
- Suma plătită ca indemnizație de șomaj pentru șomeri fără experiența în munca a scăzut la jumătate, de la 767.535 lei în 2008 la 334.354 lei în 2019 (trendul de scădere este observabil și strict pentru perioada 2014-2019).

- Cheltuielile realizate pentru formarea profesională a șomerilor au scăzut și ele la jumătate, de la 261.863 în 2008 lei la 130.770 lei în 2019 (trendul de scădere este observabil și strict pentru perioada 2016-2019).
- Sumele cheltuite pentru plata absolvenților au scăzut de peste 6 ori, de la 630.671 lei în 2008 la 104.441 lei în 2019 (trendul de scădere este observabil și strict pentru perioada 2015-2019).
- Plățile pentru simularea absolvenților au scăzut și ele, de la 59.924 lei în 2008 la 14.250 lei în 2019.
- Plățile pentru stimularea șomerilor care se angajează înainte de expirarea perioadei de șomaj au scăzut de la 200.283 lei în 2008 la 142.306 lei în 2019.
- Sumele cheltuite pentru combaterea marginalizării sociale au scăzut de peste 6 ori, de la 306.055 în 2008 la 49.034 lei în 2018 (trendul de scădere este observabil și strict pentru perioada 2016-2019).
- Plățile efectuate pentru stimularea mobilității forței de muncă au scăzut de peste 18 ori, la 336.697 lei în 2008 la 17.979 lei în anul 2019.
- Plățile realizate pentru stimularea angajatorilor care angajează șomeri din categoria defavorizați au scăzut la jumătate, de la 2.474.181 lei în anul 2008 la 1.234.265 lei în anul 2019, dar nu putem identifica o tendință clară.
- Sumele cheltuite cu primele de activare au scăzut de la 289.500 în anul 2017 la 7.000 în anul 2019, dar cele aferente primelor de relocare au crescut considerabil, de la 2.230 lei în 2017 la 62.832 lei în anul 2009.

Tabel – Cheltuieli anuale cu protecția socială a șomerilor după categorii de cheltuieli (Ron)

ANUL	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Total	36.952.701	51.147.016	66.119.243	36.138.919	29.017.022	32.972.123	25.852.644	21.726.265	15.374.540	13.254.370	15.947.202	21.393.991	95.069.745
Indemnizație de șomaj (șomeri cu experiență în munca)	19.444.138	30.955.544	40.934.862	21.508.409	14.373.135	18.246.419	13.395.274	8.688.022	6.993.736	5.607.439	7.169.766	5.950.580	7.946.454
Indemnizație de șomaj (șomeri fără experiență în munca)	767.535	1.846.109	2.762.664	1.590.620	1.598.439	1.305.176	1.126.304	702.505	479.552	435.248	341.396	334.354	364.968
Cheltuieli pentru formarea profesionala	261.863	269.715	209.008	204.577	144.950	212.590	223.830	179.020	191.758	184.959	153.383	130.770	100.284
Plata absolvenților	630.671	608.727	198.126	55.721	81.055	186.126	306.626	289.867	234.915	183.967	197.374	104.441	63.388
Plăti pentru stimularea absolvenților	59.924	45.594	49.438	40.235	34.623	24.998	27.999	18.073	8.000	23.395	14.833	14.250	13.250
Plăti pentru stimularea șomerilor care se angajează înainte de expirarea perioadei de șomaj	200.283	196.912	303.041	206.093	124.898	162.832	163.644	140.673	189.136	108.079	122.100	142.306	152.815
Combaterea marginalizări sociale	306.055	288.541	276.347	90.056	47.823	34.653	108.145	126.991	156.061	141.710	105.924	49.034	95.933
Plăti pentru stimularea mobilității forței de munca	336.697	284.500	318.642	237.250	199.000	176.000	145.500	77.500	98.000	26.348	37.951	17.979	104
Plăti pentru stimularea angajatorilor care angajează șomeri din categoria defavorizați	2.474.181	1.786.601	715.035	1.142.298	1.056.857	1.223.641	13.48.040	1.695.645	1.307.493	1.974.959	2.289.587	1.234.265	1.311.988
Prima de activare	:	:	:	:	:	:	:	:	:	289.500	46.941	7.000	7.000
Prima de relocare	:	:	:	:	:	:	:	:	:	2.230	26.192	62.832	127.319
Alte cheltuieli	11.460.127	13.469.056	20.352.080	11.063.660	11.356.242	11.399.688	9.007.282	9.807.969	5.715.889	4.276.536	5.441.755	13.346.180	16.784.155

Legenda: ':' – date lipsă.

Sursa: Institutul Național de Statistică

Comunități marginalizate

Un raport al Băncii Mondiale din 2014[1] cu privire la integrarea zonelor sărace și comunităților marginalizate din România prezintă o tipologie a zonelor dezavantajate, alături de hărți detaliate cu zonele marginalizate din mediul urban din România, pe baza unor date cantitative cât și calitative.

În cele patru hărți/figuri de pe paginile următoare este prezentată situația județului Caraș-Severin, în contextul regiunii de dezvoltare Vest.

22,2% din populație se află în zone dezavantajate pe ocuparea forței de muncă (Banca Mondială, 2014, p. 262, 266), indicator care are în vedere proporția persoanelor de 15-64 ani care nu sunt încadrate pe piața formală a muncii și nu urmează o formă de învățământ, din populația totală de 15-64 ani, adică persoane din oricare din următoarele categorii ocupaționale: șomeri (înregistrați sau neînregistrați ca atare) sau lucrători familiali neremunerați sau lucrători agricoli sau lucrători informali sau casnice și alte persoane întreținute.

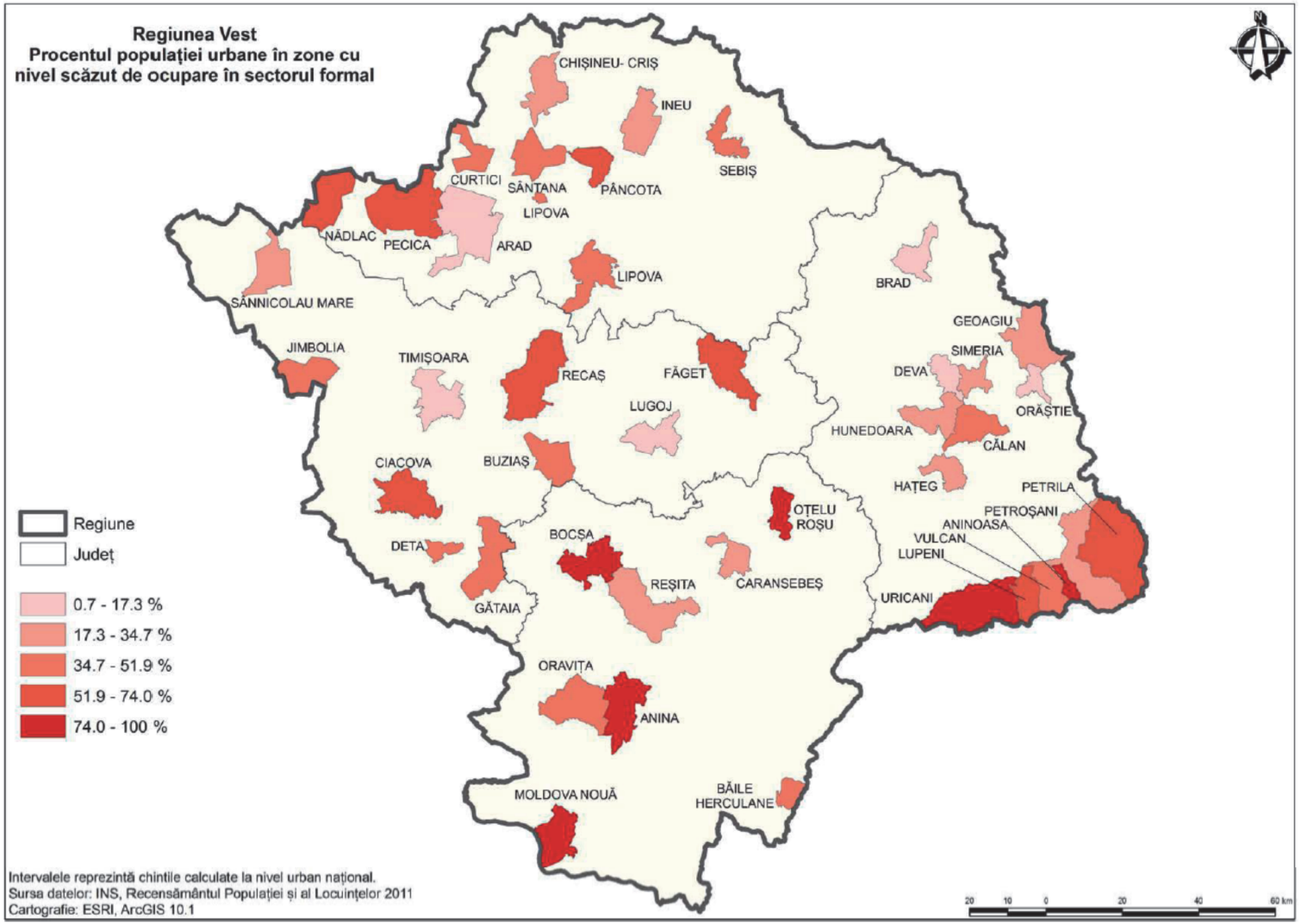
1,8% din populație are o situație de locuire precară (Banca Mondială, 2014, p. 262, 266), respectiv fără acces utilități (curent electric), se regăsește în locuințe supraaglomerate (cu mai puțin de 15,33 metri pătrați / persoană) sau se află într-o stare de nesiguranță locativă (nu dețin o locuință proprietate personală).

20,8% din populație poate fi încadrată la un nivel scăzut de capital uman (Banca Mondială, 2014, p. 262, 266) – indicator măsurat prin proporția populației de 15-64 de ani și peste care a absolvit maxim 8 clase (gimnaziu), proporția persoanelor cu dizabilități, boli cronice sau alte afecțiuni care le îngreunează activitățile zilnice și proporția copiilor (0-17 ani) din populația totală.

Același raport al Băncii Mondiale (2014, p. 266) precizează că 50,2% din populația județului Caraș-Severin poate fi considerată nedezavantajată, în timp ce 3,9% din populație locuiește într-o zonă marginalizată, respectiv o zonă dezavantajată din perspectiva locuirii, a ocupării formale a populației și a capitalului uman.

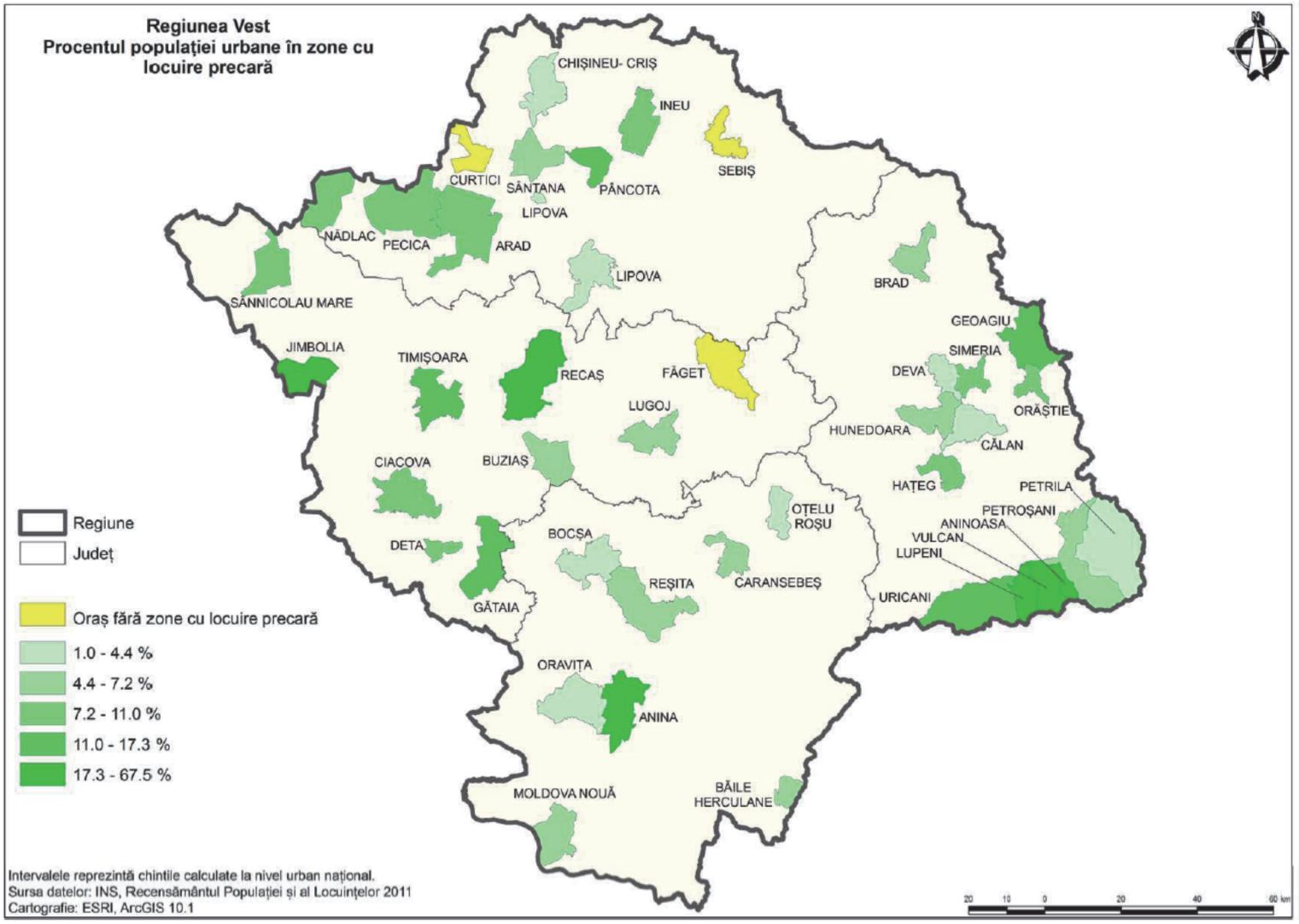
[1] Banca Mondială, *Atlasul zonelor urbane marginalizate din România*, 2014.

Figură – Procentul populației urbane în zone cu nivel scăzut de ocupare în sezonul formal

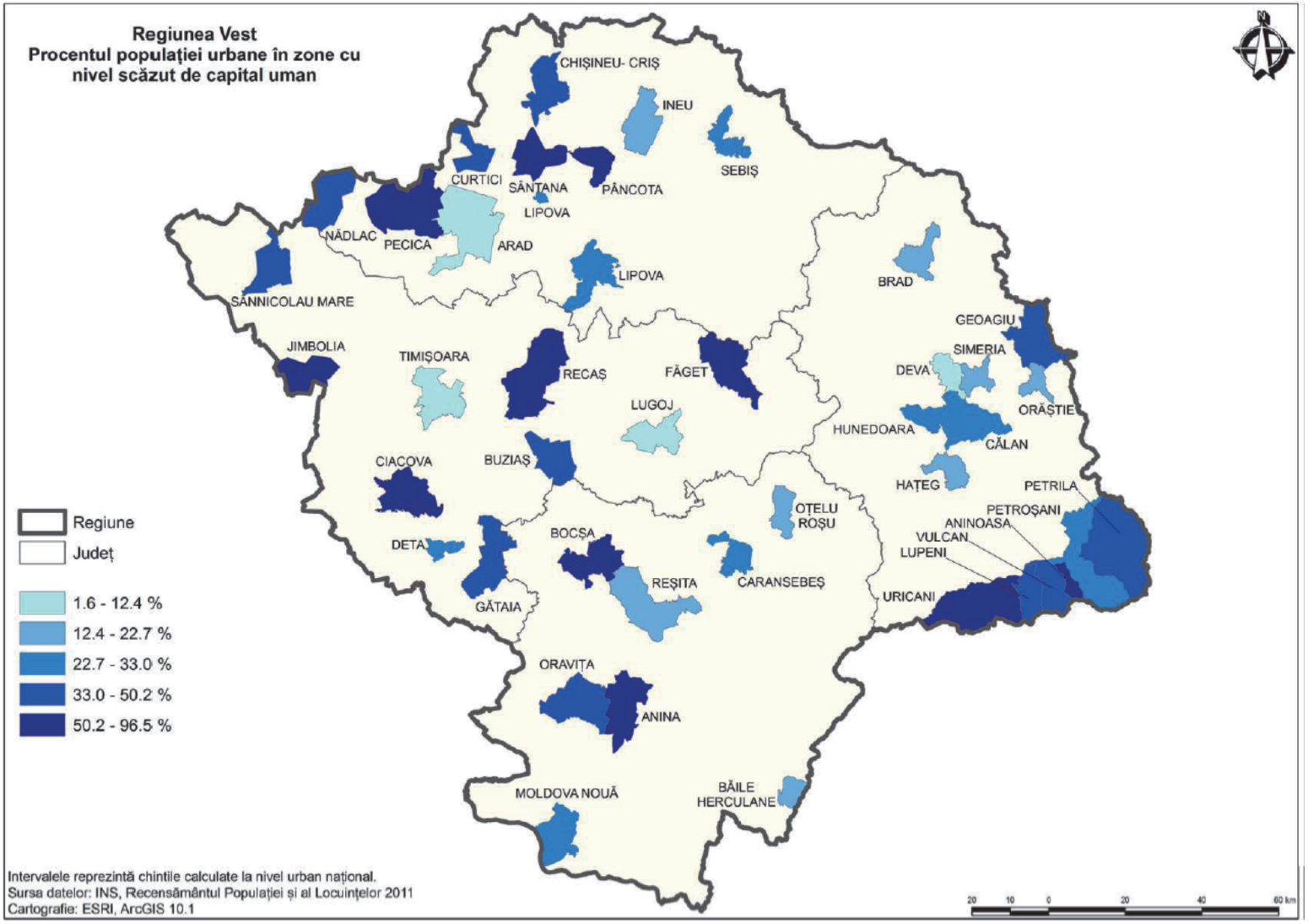
Sursa: Banca Mondială, Atlasul zonelor urbane marginalizate din România, 2014, p. 151

Figură – Procentul populației urbane în zone cu locuire precară

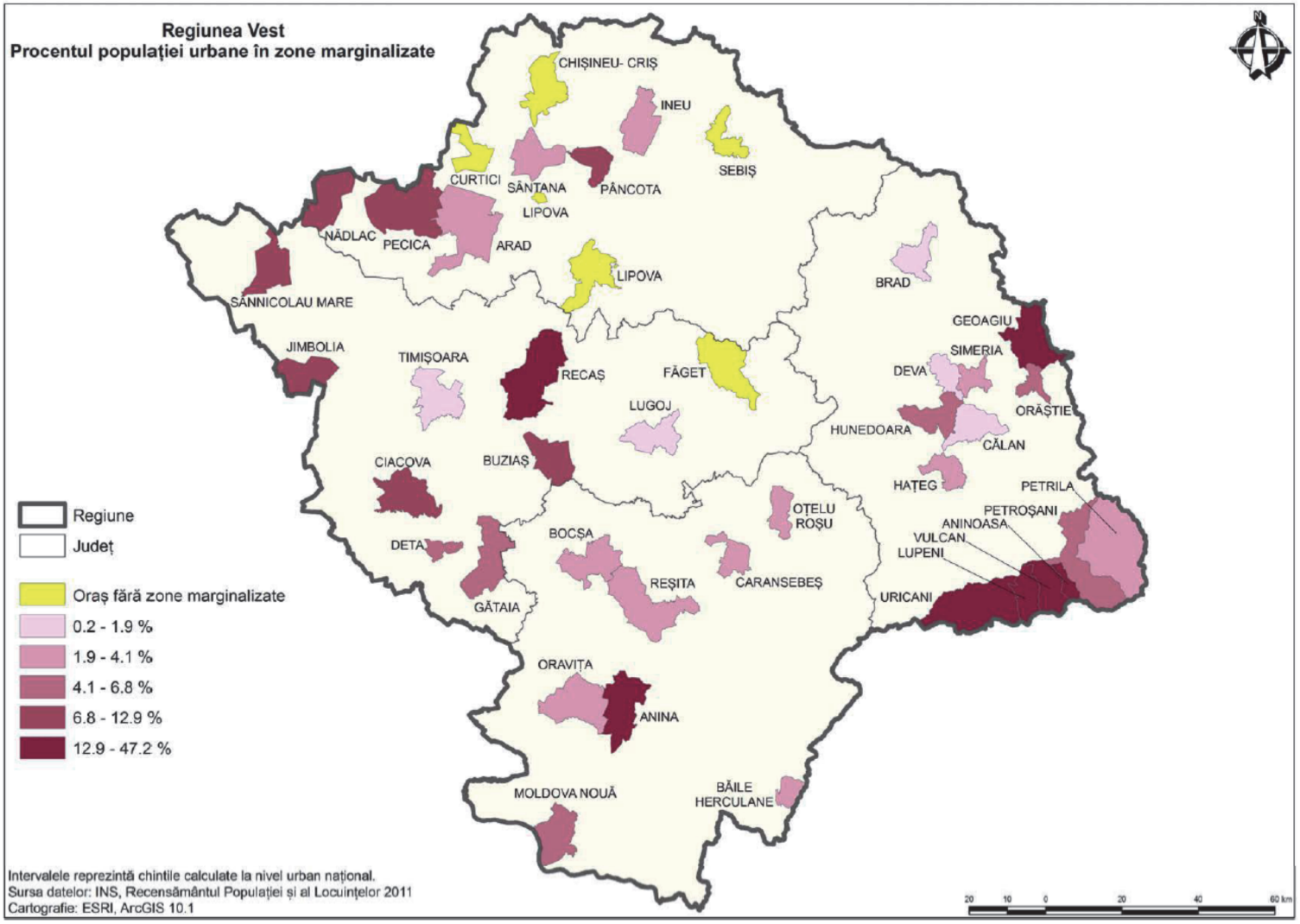
Sursa: Banca Mondială, Atlasul zonelor urbane marginalizate din România, 2014, p. 150

Figură – Procentul populației urbane în zone cu nivel scăzut de capital uman

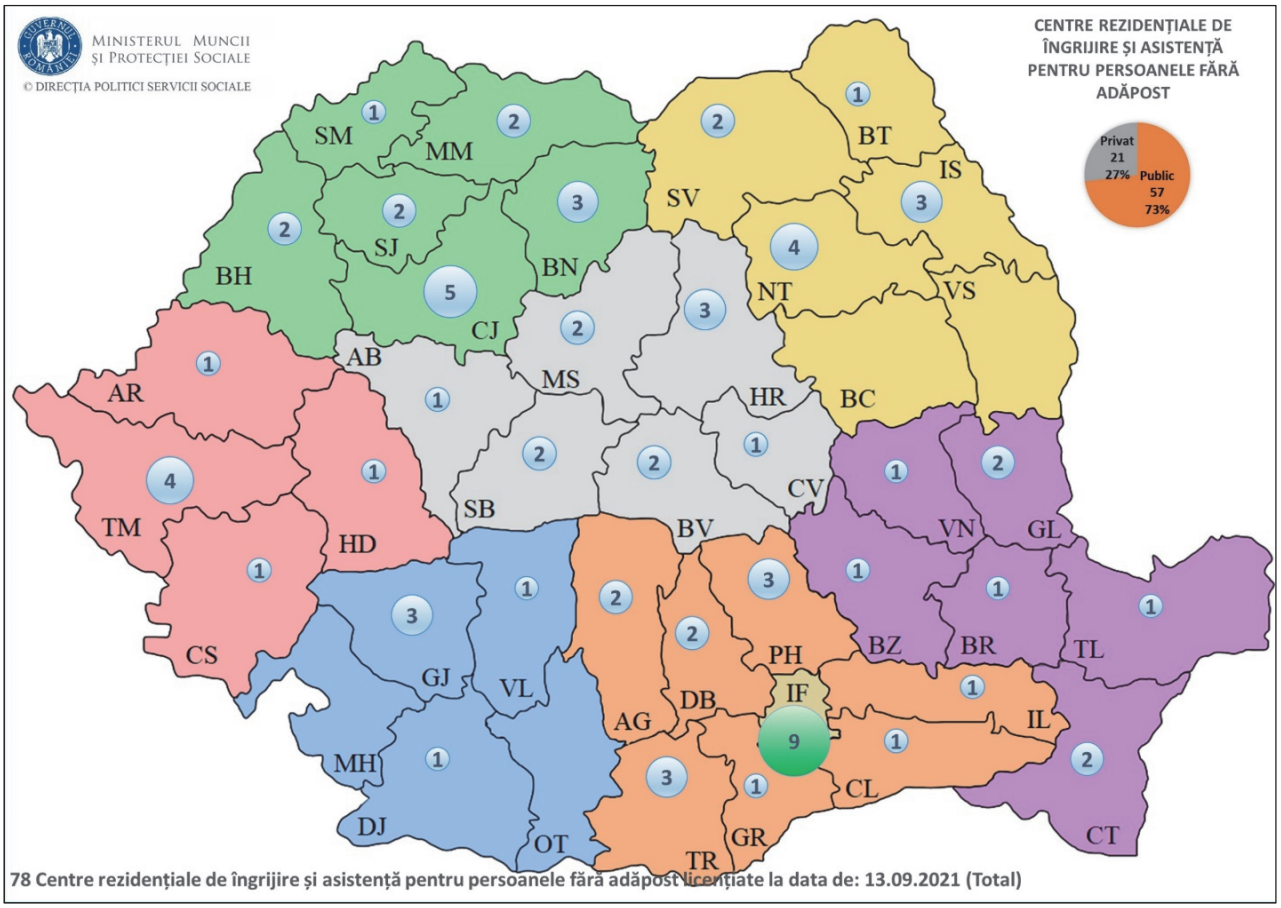
Sursa: Banca Mondială, Atlasul zonelor urbane marginalizate din România, 2014, p. 152

Figură – Procentul populației urbane în zone marginalizate în regiunea Vest

Sursa: Banca Mondială, Atlasul zonelor urbane marginalizate din România, 2014, p. 153

Figură – Centre rezidențiale de îngrijire și asistență pentru persoanele fără adăpost licențiate la nivel național (2021)

Sursa: Ministerul Muncii și Protecției Sociale

În județul Caraș-Severin există un singur centru rezidențial de îngrijire și asistență pentru persoanele fără adăpost, în subordinea Direcției Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Caraș-Severin, respectiv Centrul rezidențial de asistență și reintegrare socială pentru persoane fără adăpost Caransebeș.

Siguranță publică

Tabelul următor prezintă situația infracțiunilor soluționate de politie și infracțiuni declinate Parchetului în județul Caraș-Severin și câteva județe similare. Observăm că numărul de infracțiuni a crescut în mai multe etape: în perioada 1990-1998 numărul a crescut de aproape 6 ori (de la 1.138 la 6.500), după anul 2004 până 2008 a scăzut, fluctuând între 3 și 4 mii, pentru a ajunge aproape de 5.000 în anul 2014. În perioada 2016-2019 numărul de infracțiuni a rămas mai degrabă stabil în jurul a 4.500.

Raportat la celelalte județe similare incluse în analiză, Sălajul prezintă cele mai puține cazuri în perioada analizată (2.562 în 2019), urmat de Mehedinți (3.990) și Caraș-Severin (4.477), județele Bihor și Hunedoara având un număr aproape dublu.

Tabel – Infracțiuni soluționate de politie și infracțiuni declinate Parchetului[1]

	Bihor	Sălaj	Mehedinți	Caraș-Severin	Hunedoara
Anul 1990	2.451	731	1.421	1.138	2.668
Anul 1991	3.810	1.133	2.828	2.354	4.320
Anul 1992	4.277	1.324	2.710	2.431	4.890
Anul 1993	7.143	2.673	5.069	3.936	6.418
Anul 1994	6.745	2.132	4.799	4.663	7.592
Anul 1995	11.201	2.486	6.141	5.266	9.077
Anul 1996	9.270	2.557	6.976	5.934	14.641
Anul 1997	8.683	3.046	7.673	6.424	12.828
Anul 1998	9.186	3.206	9.085	6.500	12.083
Anul 1999	8.786	2.539	9.538	5.686	8.914
Anul 2000	9.529	2.207	7.019	6.157	8.456
Anul 2001	8.888	2.378	5.605	6.526	8.514
Anul 2002	5.636	2.013	4.894	6.159	8.772
Anul 2003	5.200	2.191	4.061	4.557	8.282
Anul 2004	4.393	2.366	3.623	3.031	7.468
Anul 2005	4.370	2.394	2.752	3.034	7.381
Anul 2006	5.039	2.508	2.813	3.278	7.125
Anul 2007	6.625	2.678	3.458	4.041	9.361
Anul 2008	6.205	2.864	4.025	3.766	10.941
Anul 2009	7.617	3.429	4.309	4.630	11.847
Anul 2010	7.643	3.137	4.677	4.972	10.999
Anul 2011	6.050	2.997	3.178	4.404	8.659
Anul 2012	6.083	3.232	4.644	4.635	8.379
Anul 2013	5.562	3.177	3.946	4.066	8.545

[1] Infracțiunile cercetate de poliție se referă la principalele tipuri de infracțiuni cercetate de poliție în anul de referință. Persoanele învinuite sunt persoanele cercetate penal pentru comiterea de infracțiuni.
Numărul infracțiunilor cercetate și soluționate de poliție sunt grupate după unitatea de poliție sesizată care își declină competența sau după competența teritorială a instanțelor judecătorești prevăzută în art. 41 a Codului de Procedură Penală.
Infracțiunile declinate Parchetului se referă la infracțiunile din dosarele trimise unităților de parchet, în baza competenței materiale sau după calitatea persoanei, privind faptele penale pentru care urmărirea penală se efectuează în mod obligatoriu de către procuror (art. 56, alin. 3 și 4 din Codul de Procedură Penală).
Infracțiunile declinate Parchetului sunt cuantificate din punct de vedere statistic la nivelul unității de poliție care înregistrează sau primește actul de sesizare.
Infracțiunile soluționate de poliție sunt cuantificate din punct de vedere statistic la nivelul unității de poliție care a instrumentat și soluționat dosarul.
Competența teritorială a unităților de poliție de investigare a infracțiunilor se stabilește conform art. 61, alin. 1 raportat la art. 41, ambele din Codul de procedură penală și este determinată, în ordine, de: (a) locul săvârșirii infracțiunii; (b) locul în care a fost prins suspectul sau inculpatul; (c) locuința suspectului sau inculpatului persoană fizică ori, după caz, sediul inculpatului persoană juridică, la momentul la care a săvârșit fapta; (d) locuința sau, după caz, sediul persoanei vătămate.

	Bihor	Sălaj	Mehedinți	Caraș-Severin	Hunedoara
Anul 2014	8.783	4.261	4.260	4.918	10.681
Anul 2015	8.262	3.034	3.677	4.394	8.063
Anul 2016	7.833	3.131	4.814	4.690	7.615
Anul 2017	7.612	3.335	4.254	4.430	8.106
Anul 2018	7.793	2.949	4.224	4.417	8.228
Anul 2019	8.716	2.562	3.990	4.477	8.347

Referitor la numărul de persoane condamnate definitiv de instanțele judecătorești, observăm că deși acesta a fluctuat considerabil în perioada 1990 – 2019 (maximul fiind 1.927 în anul 1996), tendința în ultimii 5 ani pare să fie una de scădere, de la 793 în 2015 la 210 în 2019.

Din perspectivă comparativă, în anul 2019 dar și ca trend general, în toate celelalte județe cu excepția parțială a Sălajului, numărul de persoane condamnate definitiv de instanțele judecătorești este mai mare.

Tabel – Persoane condamnate definitiv de instanțele judecătorești[1]

	Bihor	Sălaj	Mehedinți	Caraș-Severin	Hunedoara
Anul 1990	886	392	792	451	1.105
Anul 1991	1.266	745	1.254	580	1.796
Anul 1992	1.254	800	1.584	1.199	1.906
Anul 1993	1.801	1.579	1.850	1.125	2.128
Anul 1994	2.261	1.407	2.458	1.316	2.424
Anul 1995	2.632	1.232	2.354	1.618	2.739
Anul 1996	2.873	1.067	2.500	1.927	3.169
Anul 1997	3.038	1.202	2.508	1.943	3.596
Anul 1998	3.092	1.315	2.710	1.500	3.228
Anul 1999	3.387	798	2.318	1.066	2.685
Anul 2000	2.508	503	1.880	1.157	2.144
Anul 2001	2.721	548	2.230	1.319	2.193
Anul 2002	2.739	553	2.023	1.255	2.115
Anul 2003	2.715	630	1.854	1.079	2.080
Anul 2004	4.434	666	1.468	884	1.979
Anul 2005	3.425	613	1.483	806	1.805
Anul 2006	1.659	527	972	808	1.536

[1] Persoane condamnate definitiv de instanțele judecătorești se referă la numărul de persoane condamnate definitiv pentru infracțiunile săvârșite în materie penală. În cazul persoanelor condamnate pentru mai multe infracțiuni, în statistica judiciara s-a înregistrat infracțiunea cea mai gravă. Infracțiunea este fapta prevăzută de legea penală, nejustificată și imputabilă persoanei care a săvârșit-o. Recidiviștii sunt persoanele condamnate care au săvârșit din nou, cu intenție, o infracțiune pentru care legea penală prevede, în anumite condiții, pedeapsa privării de libertate (închisoare) mai mare de un an. Repartizarea persoanelor condamnate definitiv se realizează în funcție de locația instanței care a pronunțat condamnarea definitivă, locație asociată unui anume județ. Persoanele condamnate definitiv de instanțele judecătorești se cuantifică după locul unde s-a pronunțat sentința judecătorească definitivă.

	Bihor	Sălaj	Mehedinți	Caraș-Severin	Hunedoara
Anul 2007	911	433	559	519	1.487
Anul 2008	885	364	324	433	1.215
Anul 2009	765	388	459	356	1.229
Anul 2010	1.230	551	805	431	1.334
Anul 2011	1.364	497	1.007	492	1.690
Anul 2012	1.558	784	923	463	1.512
Anul 2013	1.234	746	955	670	1.353
Anul 2014	1.069	646	827	584	1.172
Anul 2015	1.585	630	592	793	794
Anul 2016	943	341	444	373	724
Anul 2017	901	335	618	231	691
Anul 2018	791	375	358	181	622
Anul 2019	898	385	263	210	505

Referitor la numărul persoanelor condamnate/sancționate definitiv aflate în penitenciare (inclusiv centre de detenție și centre educative) se observă că acesta a scăzut cu aproximativ o treime în județul Caraș-Severin, de la 598 în anul 2014 la 398 în anul 2019. Din perspectiva acestui indicator, Sălajul pare să fie cel mai bine poziționat din județele similare, fiind urmat de Caraș-Severin.

Tabel – Persoane condamnate/sancționate definitiv aflate în penitenciare (inclusiv centre de detenție și centre educative)[1]

Anul	Bihor	Mehedinți	Sălaj	Caraș-Severin	Hunedoara
2014	997	709	470	598	1.105
2015	941	607	445	542	963
2016	892	576	421	535	828
2017	750	570	385	497	760
2018	623	479	320	430	670
2019	658	410	282	398	432

Făcând referire la rata criminalității (numărul de persoane condamnate definitiv la 100.000 de locuitori), în județul Caraș-Severin (78) situația este mai bună față de nivelul național (174) dar și raportată la nivelul regional (161).

[1] Persoane condamnate/ sancționate definitiv aflate în penitenciare (inclusiv centre de detenție și centre educative) se referă la numărul de persoane condamnate/ sancționate definitiv, custodiate în perioada (anul) de referință, după domiciliul înregistrat în cartea de identitate a persoanei condamnate/ sancționate definitiv la momentul arestării.
Persoane sancționate definitiv aflate în centre de detenție și centre educative se referă la numărul de persoane sancționate definitiv, custodiate în anul de referință, după domiciliul înregistrat în cartea de identitate a persoanei sancționate definitiv la momentul arestării.

La nivel județean rata a fluctuat considerabil, între un maxim de 539 în anul 1997 și un minim de 66 în 2018. Comparativ cu celelalte județe analizate, în anul 2019, rata criminalității a fost cea mai mică în județul Caraș-Severin.

Tabel – Rata criminalității (numărul de persoane condamnate definitiv la 100.000 locuitori)[1]

	TOTAL	Bihor	Sălaj	Mehedinți	Regiunea VEST	Caraș-Severin	Hunedoara
Anul 1990	160	134	146	242	144	112	195
Anul 1991	263	192	276	383	247	145	318
Anul 1992	303	196	300	476	337	319	347
Anul 1993	366	283	594	558	386	302	388
Anul 1994	421	357	532	745	495	356	443
Anul 1995	448	417	469	717	525	442	501
Anul 1996	460	457	409	763	574	532	583
Anul 1997	496	486	464	771	560	539	662
Anul 1998	472	495	509	833	524	418	608
Anul 1999	390	545	311	717	367	300	510
Anul 2000	336	404	196	584	340	328	410
Anul 2001	370	439	215	695	365	376	423
Anul 2002	375	454	221	654	359	374	428
Anul 2003	338	431	243	591	316	305	404
Anul 2004	306	706	258	470	273	251	387
Anul 2005	290	547	239	478	254	229	355
Anul 2006	251	265	206	315	260	230	305
Anul 2007	204	146	170	182	209	149	297
Anul 2008	163	142	143	107	191	125	244
Anul 2009	152	122	153	152	162	103	248
Anul 2010	186	197	218	269	183	126	271
Anul 2011	212	219	198	339	225	145	347
Anul 2012	245	271	352	351	272	158	365
Anul 2013	236	215	337	367	281	231	330
Anul 2014	205	187	294	321	244	203	289
Anul 2015	213	278	289	233	220	279	198
Anul 2016	166	166	157	177	181	133	183
Anul 2017	181	160	157	250	172	83	177
Anul 2018	165	141	176	147	157	66	161
Anul 2019	174	160	183	110	161	78	132

Din perspectiva ratei infracționalității (respectiv a numărului de infracțiuni soluționate de poliție și infracțiuni declinate Parchetului la 100.000 locuitori) situația din

[1] Rata criminalității reprezintă numărul persoanelor condamnate definitiv la 100000 locuitori. Populația după domiciliu la data de 1 iulie a anului de referința reprezintă numărul persoanelor cu cetățenie romana și domiciliu pe teritoriul României, delimitat după criterii administrativ-teritoriale.
Pentru perioada 2002-2011 s-a utilizat populația la 1 iulie al fiecărui an, recalculată. Pentru perioada 2012-2018 s-a utilizat populația rezidenta la 1 iulie a fiecărui an, estimată în condiții de comparabilitate cu rezultatele definitive ale Recensământului Populației și al Locuințelor - 2011.

anul 2019 în județul Caraș-Severin (1.655) este mai bună decât cea la nivel național (1.821) și regional (1.755). Comparativ cu celelalte județe analizate, rate de infracționalitate mai mici regăsim în Sălaj (1.215), Bihor (1.554) și Mehedinți (1.661).

Tabel – Rata infracționalității
(numărul infracțiunilor soluționate de politie și infracțiuni declinate Parchetului la 100.000 locuitori)[1]

	TOTAL	Bihor	Sălaj	Mehedinți	Regiunea VEST	Caraș-Severin	Hunedoara
Anul 1990	422	371	272	435	421	282	470
Anul 1991	601	577	420	864	749	589	765
Anul 1992	635	670	496	815	860	647	890
Anul 1993	965	1.123	1.006	1.529	1.077	1.056	1.170
Anul 1994	1.043	1.065	806	1.454	1.262	1.260	1.387
Anul 1995	1.310	1.775	946	1.869	1.535	1.438	1.662
Anul 1996	1.423	1.475	980	2.130	1.996	1.637	2.692
Anul 1997	1.601	1.388	1.175	2.358	2.018	1.781	2.362
Anul 1998	1.774	1.472	1.242	2.794	2.077	1.809	2.274
Anul 1999	1.619	1.413	988	2.949	1.718	1.599	1.692
Anul 2000	1.577	1.536	861	2.181	1.665	1.743	1.617
Anul 2001	1.519	1.435	931	1.748	1.585	1.863	1.641
Anul 2002	1.432	934	805	1.583	1.608	1.833	1.777
Anul 2003	1.219	826	845	1.295	1.310	1.289	1.607
Anul 2004	1.022	700	917	1.161	1.054	859	1.460
Anul 2005	921	698	932	886	949	862	1.454
Anul 2006	1.030	805	979	911	1.059	935	1.413
Anul 2007	1.247	1.060	1.049	1.129	1.369	1.160	1.869
Anul 2008	1.284	993	1.125	1.325	1.509	1.086	2.198
Anul 2009	1.332	1.219	1.352	1.428	1.594	1.341	2.394
Anul 2010	1.301	1.224	1.241	1.562	1.449	1.449	2.236
Anul 2011	1.154	970	1.191	1.070	1.256	1.294	1.776
Anul 2012	1.538	1.057	1.452	1.765	1.584	1.580	2.020
Anul 2013	1.555	968	1.437	1.515	1.544	1.400	2.083
Anul 2014	2.014	1.533	1.938	1.654	1.985	1.710	2.631
Anul 2015	1.726	1.448	1.390	1.445	1.852	1.545	2.009
Anul 2016	1.716	1.380	1.445	1.916	1.695	1.670	1.922
Anul 2017	1.711	1.346	1.551	1.719	1.622	1.598	2.074
Anul 2018	1.771	1.385	1.385	1.736	1.731	1.616	2.130
Anul 2019	1.821	1.554	1.215	1.661	1.755	1.655	2.186

[1] Rata infracționalității reprezintă numărul infracțiunilor soluționate de poliție și infracțiuni declinate Parchetului la 100000 locuitori. Populația după domiciliu la data de 1 iulie a anului de referință reprezintă numărul persoanelor cu cetățenie română și domiciliu pe teritoriul României, delimitat după criterii administrativ-teritoriale.
Pentru perioada 2002-2011 s-a utilizat populația la 1 iulie al fiecărui an, recalculată. Pentru perioada 2012-2018 s-a utilizat populația rezidentă la 1 iulie a fiecărui an, estimată în condiții de comparabilitate cu rezultatele definitive ale Recensământului Populației și al Locuințelor - 2011.

Cheltuieli publice locale pentru asistență socială

Cheltuielile autorităților locale sunt grupate, în mod obișnuit pe baza a două clasificații: economică și funcțională.

Clasificația funcțională oferă o imagine a alocării fondurilor către diferitele domenii sau tipuri de servicii furnizate de autoritățile locale: servicii publice generale (administrația publică locală), învățământ, asistență socială, sănătate, transporturi, ordine publică, protecția mediului, locuințe și dezvoltare publică, cultură, recreere și religie, energie. Această grupare a cheltuielilor furnizează informații asupra priorităților factorilor de decizie în procesul de alocare a resurselor, dar și asupra serviciilor publice aflate în competența autorităților publice locale. Cele trei tipuri de competențe ale APL sunt prevăzute în Codul Administrativ, fiind instituite prin Legea-cadru a descentralizării (195/2006):

- competențe de delegate – atribuțiile stabilite prin lege și transferate, împreună cu resursele financiare corespunzătoare, autorităților administrației publice locale de către autoritățile administrației publice centrale pentru a le exercita în numele și în limitele stabilite de către acestea din urmă;
- competențe exclusivă – atribuțiile stabilite prin lege în mod expres și limitativ în sarcina autorităților administrației publice locale, pentru realizarea cărora acestea au drept de decizie și dispun de resursele și mijloacele necesare;
- competențe partajate – atribuțiile exercitate potrivit legii de autorități ale administrației publice locale, împreună cu alte autorități ale administrației publice, stabilite în mod expres și limitativ, cu stabilirea resurselor financiare și a limitelor dreptului de decizie pentru fiecare autoritate publică în parte.

Clasificația economică diferențiază între cheltuieli curente (cele care sunt legate de asigurarea funcționarii autorităților locale și de furnizarea serviciilor – cheltuieli de personal, cheltuieli cu bunurile și serviciile, cheltuieli cu asistența socială, cheltuieli cu proiectele cu finanțare din fonduri externe, transferuri etc.), cheltuieli de capital/investiții ale autorităților locale și operațiuni financiare (legate de instrumentele datoriei publice locale / rambursări de împrumuturi).

Asistența socială apare în ambele clasificații utilizate pentru prezentarea datelor, atât cea economică, cât și în cea funcțională, cu mențiunea că în clasificația funcțională sunt cuprinse și cheltuieli legate de funcționarea instituțiilor din domeniu, finanțate din bugetul local.

Tabelul următor prezintă cheltuielile Consiliului Județean Caraș-Severin realizate pentru activități de asistență socială în perioada 2010-2020, conform clasificării economice. Cheltuielile cu asistența socială realizate de Consiliului Județean Caraș-Severin au variat în perioada analizată între un minim de 3.738.842 lei (sau 1,86% din totalul cheltuielilor) în anul 2020 și un maxim de 66.367.261 lei (sau 29,87% din totalul cheltuielilor) în anul 2018.

Cheltuielile publice locale în domeniul asistenței sociale au variat și raportat la suma alocată pe locuitor, aceasta variind constant în perioada analizată, între un minim de 11,84 lei/locuitor în 2020 și un maxim de 205,90 lei/locuitor în 2018.

În perioada 2018-2020 tendința generală în domeniul cheltuielile cu asistenta socială este unul descendent, chiar dacă în perioada 2010-2017 tendința majoră a fost una de creștere.

Tabel – Cheltuieli cu asistența socială din bugetul local (clasificarea economică)

Anul	**Venituri totale**	**Cheltuieli totale**	**Cheltuieli cu Asistență Socială**	**Populația (după domiciliu, la 1 ianuarie, INS)**	**Procentul cheltuielilor pentru asistență socială din cheltuielile totale (în %)**	**Cheltuieli asistență socială/ locuitor (lei/pers.)**
2010	157.342.660	152.962.730	41.900.661	344.258	27,39	121,71
2011	175.563.116	166.827.499	43.507.169	341.789	26,07	127,29
2012	155.448.451	170.203.315	44.908.611	339.232	26,38	132,38
2013	163.871.719	160.085.152	45.443.429	336.783	28,38	134,93
2014	201.773.270	200.300.490	44.016.937	333.843	21,97	131,84
2015	242.667.677	249.296.690	46.498.828	331.465	18,65	140,28
2016	213.944.835	178.060.085	46.333.026	328.464	26,02	141,05
2017	195.162.289	204.056.648	49.546.990	325.661	24,28	152,14
2018	230.572.752	222.116.200	66.367.261	322.320	29,87	205,90
2019	210.832.484	204.014.051	5.423.521	318.901	2,65	17,00
2020	197.463.641	200.053.288	3.738.842	315.671	1,86	11,84

Sursa: Direcția pentru Politici Fiscale și Bugetare Locale (http://www.dpfbl.mdrap.ro/sit_ven_si_chelt_uat.html) și INS

Tabelul următor prezintă cheltuielile CJ Caraș-Severin realizate pentru Asigurări și asistență socială în perioada 2010-2020, conform clasificării funcționale. După cum am menționat anterior, în clasificația funcțională sunt cuprinse și cheltuieli legate de funcționarea instituțiilor din domeniu, finanțate din bugetul local, de aici rezultând și o alocație bugetară mai consistentă. Chiar dacă în sumă brută sau raportat pe locuitor tendința este una de creștere între perioada de început (66.449.748 lei sau 193,02 lei pe locuitor în 2010) și cea de final (71.465.746 lei sau 226,39 lei pe locuitor în 2020), observăm că raportat la cheltuielile totale tendința este unde de scădere (de la 43,44% în anul 2010 la 35,72% în anul 2020).

Tabel – Cheltuieli cu asistența socială din bugetul local (clasificarea funcțională)

Anul	Venituri totale	Cheltuieli totale	Cheltuieli cu Asigurări și asistenta sociala	Populația (după domiciliu, la 1 ianuarie, INS)	Procentul cheltuielilor pentru asigurări și asistență socială din cheltuielile totale (în %)	Cheltuieli asigurări și asistență socială/ locuitor (lei/pers.)
2010	157.342.660	152.962.730	66.449.748	344.258	43,44	193,02
2011	175.563.116	166.827.499	63.721.100	341.789	38,19	186,43
2012	155.448.451	170.203.315	64.625.073	339.232	37,96	190,50
2013	163.871.719	160.085.152	67.386.036	336.783	42,09	200,08
2014	201.773.270	200.300.490	68.313.699	333.843	34,10	204,62
2015	242.667.677	249.296.690	76.940.097	331.465	30,86	232,12
2016	213.944.835	178.060.085	81.442.137	328.464	45,73	247,94
2017	195.162.289	204.056.648	89.369.181	325.661	43,79	274,42
2018	230.572.752	222.116.200	112.091.608	322.320	50,46	347,76
2019	210.832.484	204.014.051	65.358.742	318.901	32,03	204,94
2020	197.463.641	200.053.288	71.465.746	315.671	35,72	226,39

Sursa: Direcția pentru Politici Fiscale și Bugetare Locale (http://www.dpfbl.mdrap.ro/sit_ven_si_chelt_uat.html) și INS

Strategia de Dezvoltare a Serviciilor Sociale la nivelul jud. Caraș-Severin 2018-2023

Strategia de Dezvoltare a Serviciilor Sociale la nivelul județului Caraș-Severin 2018 – 2023 a fost adoptată în 2018 ca anexă la hotărârea Consiliului Județean Caraș-Severin nr. 213/28.11.2018. Strategia propune următoarele obiective generale, obiective specifice și măsuri în domeniu:

- În domeniul protecției și promovării drepturilor copilului
    - Obiectiv general 1 Îmbunătățirea accesului copiilor la servicii de calitate
        - Obiectiv specific – 1.1. Creșterea gradului de acoperire a serviciilor la nivel local
            - Măsura 1.1.1.Asigurarea unui serviciu public de asistență socială funcțional în fiecare unitate
            - Măsura 1.1.2. Creșterea accesului copiilor la servicii de sănătate de tip preventiv și curativ și la educație
        - Obiectiv specific – 1.2 Creșterea calității serviciilor furnizate copiilor
            - Măsura 1.2.1. Creșterea calității serviciilor destinate copiilor
            - Măsura 1.2.2. Creșterea calității profesionale a resurselor umane din serviciile sociale, de educație și de sănătate pentru copii
        - Obiectiv specific – 1.3 Creșterea capacității beneficiarilor de a accesa și utiliza serviciile destinate copilului și familiei
            - Măsura 1.3.1 Creșterea gradului de cunoaștere și de conștientizare de către copii și familiile acestora a drepturilor și responsabilităților lor și a serviciilor pe care aceștia le pot accesa

- Măsura 1.3.2. Implicarea comunității în asigurarea respectării drepturilor copiilor

- Obiectivul general 2 Respectarea drepturilor și promovarea incluziunii sociale a copiilor aflați în situații vulnerabile
  - Obiectiv Specific – 2.1 Eliminarea barierelor de atitudine și mediu în vederea reabilitării și reintegrării sociale a copiilor cu dizabilități
    - Măsura: 2.1.1 Dezvoltarea unui sistem integrat de depistare precoce și evaluare complexă a copilului cu dizabilități
    - Măsura: 2.1.2 Furnizarea de servicii integrate sociale, de sănătate și educaționale prietenoase și accesibile pentru copiii cu dizabilități și familiile acestora
    - Măsura: 2.1.3. Susținerea familiilor cu copii cu dizabilități în vederea creșterii și îngrijirii în familie
    - Măsura: 2.1.4 Dezvoltarea de atitudini pozitive în familie și societate față de copiii cu dizabilități
    - Măsura: 2.1.5 Creșterea incluziunii educaționale a copiilor cu dizabilități și / sau cerințe educaționale speciale
  - Obiectiv Specific – 2.2 Continuarea tranziției de la îngrijirea instituțională a copiilor la îngrijire comunitară
    - Măsura: 2.2.1 Creșterea eficienței și eficacității actualului sistem de servicii de îngrijire de tip familial
    - Măsura: 2.2.2.Interzicerea instituționalizării copilului de vârstă mică
    - Măsura: 2.2.3. Închiderea de instituții de tip vechi și dezvoltarea de servicii comunitare
    - Măsura: 2.2.3 Dezvoltarea de servicii alternative la îngrijirea instituțională
    - Măsura: 2.2.4 Dezvoltarea abilităților de viață independentă ale copiilor, în vederea pregătirii acestora pentru părăsirea sistemului de protecție specială
  - Obiectiv Specific 2.3 Încurajarea reintegrării sociale și familiale a copiilor în conflict cu legea și prevenirea recidivelor
    - Măsura: 2.3.1. Dezvoltarea rețelei de servicii implicate în lucru cu copii aflați în conflict cu legea

- Obiectiv Specific – 2.4 Reducerea influenței factorilor de risc și dezvoltarea influenței factorilor de protecție la consumul de droguri și alte substanțe nocive pentru copii, corelat cu diversificarea serviciilor de asistență integrată a consumului de substanțe
  - Măsura 2.4.1. Conștientizarea de către copii, familie și comunitate a efectelor grave ale consumului de droguri sau de alte substanțe nocive în rândul copiilor
  - Obiectiv Specific – 2.5 Oferirea de sprijin adecvat copiilor cu părinți plecați la muncă în străinătate precum și persoanelor care îi îngrijesc
  - Măsura: 2.5.1 Dezvoltarea de măsuri specifice și servicii de suport pentru copiii cu părinți plecați la muncă în străinătate
  - Măsura 2.5.2. Monitorizarea situației copiilor ai căror părinți sunt plecați la muncă în străinătate

- Obiectivul general 3 Prevenirea și combaterea oricăror forme de violență
  - Obiectiv Specific – 3.1. Promovarea valorilor non-violenței și implementarea unor acțiuni de sensibilizare
    - Măsura 3.1.1 Creșterea gradului de cunoaștere și de conștientizare de către copii, părinți, profesioniști și populația generală a tuturor formelor de violență
  - Obiectiv Specific – 3.2. Reducerea fenomenului violenței în rândul copiilor
    - Măsura: 3.2.1 Întărirea capacității furnizorilor de servicii publice în ceea ce privește prevenirea și combaterea oricăror forme de violență asupra copilului
    - Măsura 3.2.2. Înființarea unui serviciu social – locuință protejată destinat victimelor violenței domestice

- În domeniul persoanelor adulte cu dizabilități
  - Obiectivul general 1 Asigurarea accesului, pe bază de egalitate cu ceilalți cetățeni la toate resursele comunității – bunuri, servicii, inclusiv servicii publice
    - Măsura: 1.1 Mediul fizic și infrastructură
    - Măsura: 1.2 Informare și comunicare
  - Obiectivul general 2 Exercitarea deplină a drepturilor civile, economice, politice, sociale, ca cetățeni ai României și respectiv, ai Uniunii Europene

- Măsura 2.1 Promovarea integrării sociale a persoanelor cu dizabilități
- Măsura 2.3 Participarea activă și accesul la serviciile sociale
- Măsura 2.3 Consolidarea parteneriatului public-privat

  - Obiectivul general 3 Continuarea procesului de dezinstituționalizare/ prevenire a instituționalizării în paralel cu și în baza extinderii și îmbunătățirii serviciilor bazate pe comunitate, atât în mediul urban cât și în mediul rural
    - Măsura 3.1 Creșterea calității vieții beneficiarilor de o măsură de protecție într-un centru de îngrijire și asistență

- În domeniul protecției persoanelor vârstnice și a altor persoane adulte aflate în situații de dificultate
  - Obiectiv general 1 – Creșterea calității vieții persoanelor vârstnice și a altor persoane adulte aflate în situații de dificultate
    - Măsura 1.1 Creșterea calității serviciilor oferite în centrele pentru vârstnici/persoanelor fără adăpost
    - Măsura 1.2 Susținerea implicării active a persoanelor vârstnice/ persoanelor fără adăpost în viața socială
    - Măsura 1.3. Externalizarea unor servicii sociale destinate persoanelor vârstnice/persoanelor fără adăpost

Rezultatele așteptate în urma implementării strategiei sunt următoarele:

- Îmbunătățirea calității serviciilor de asistență socială și a calității vieții copiilor;
- Scăderea numărului de copii care beneficiază de servicii sociale rezidențiale prin integrarea într-un mediu de tip familial a acestora;
- Scăderea numărului de cazuri în care sunt încălcate drepturile copilului;
- Creșterea capacității Consiliilor Locale în asumarea problematicii copiilor;
- Existența unui sistem de perfecționare a personalului din serviciile sociale destinate copiilor/familiei;
- Creșterea gradului de inserție socio-profesională a tinerilor care părăsesc sistemul instituțional prin consolidarea/dezvoltarea abilităților de viață independentă;
- Accesul copiilor cu dizabilități la servicii sociale de recuperare/reabilitare;
- Dezvoltarea și diversificarea serviciilor de prevenire la nivel local, atât în mediul urban, cât și în mediul rural;
- Scăderea și reinserția socială a copiilor implicați în acte de cerșetorie/ vagabondaj/ prostituție;

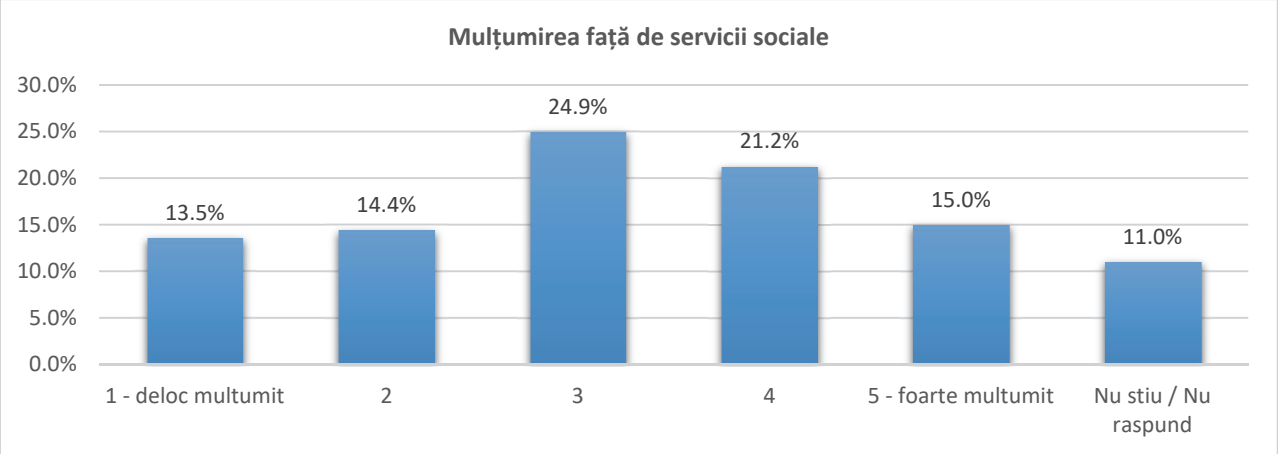
- Diversificarea serviciilor sociale pe categorii vulnerabile;
- Reducerea numărului de copii care abandonează școala, reintegrarea școlară a copiilor care au abandonat școala, integrarea școlară a copiilor și tinerilor neșcolarizați;
- Diversificarea modalităților de informare a publicului larg privind respectarea drepturilor copilului și promovarea unei atitudini pro-active în activitățile de diseminare;
- Diversificarea și adaptarea modalităților de petrecere a timpului liber pentru copii;
- Îmbunătățirea condițiilor de locuit și a serviciilor oferite persoanelor cu handicap;
- Creșterea gradului de profesionalism în sistemul de protecție socială, prin formarea continuă a personalului;
- Sensibilizarea opiniei publice cu privire la problematica persoanelor cu dizabilități și a persoanelor vârstnice;
- Îmbunătățirea parteneriatelor cu ONG-uri și societatea civilă (biserica, unități sanitare, poliție etc.) în vederea promovării și respectării drepturilor persoanelor cu dizabilități și a persoanelor vârstnice, precum și pentru susținerea și dezvoltarea de servicii destinate acestora;
- Dezvoltarea serviciilor în comunitate (servicii de zi, servicii la domiciliu, servicii de sprijin) pentru persoanele adulte cu dizabilități și pentru persoanele vârstnice;

Perspective strategice și analiza SWOT

Adiacent datelor colectate de la Institutului Național de Statistică, de pe site-urile organizațiilor, a datelor primite în mod direct de la diferite instituții publice și a rapoartelor și analizelor disponibile în mod public, analiza preliminară se bazează și pe rezultatele unui sondaj de opinie privind calitatea vieții în județul Caraș-Severin. Datele au fost colectate în luna mai 2021 prin 700 de interviuri telefonice (metoda CATI). Eșantionul este simplu aleatoriu iar datele au fost ponderate pe gen, vârstă, educație, ocupație, etnie și tipul localității pentru a fi reprezentative la nivel județean.

Analiza datelor colectate prin intermediul sondajului de opinie indică faptul că locuitorii județului sunt în proporție de 36,2% mulțumiți sau foarte mulțumiți de serviciile sociale, 27,9% sunt nemulțumiți sau deloc mulțumiți de acestea, 24,9% nu sunt nici mulțumiți nici nemulțumiți în timp ce 11% din respondenți nu au răspuns la această întrebare (a se vedea figura următoare).

Figură – Mulțumirea față de servicii sociale

Sursa: Studiu privind Calitatea vieții în județul Caraș-Severin, 2021

În cazul serviciilor sociale nu există diferențe între municipiul Reșița și restul județului sau mediul urban și cel rural.

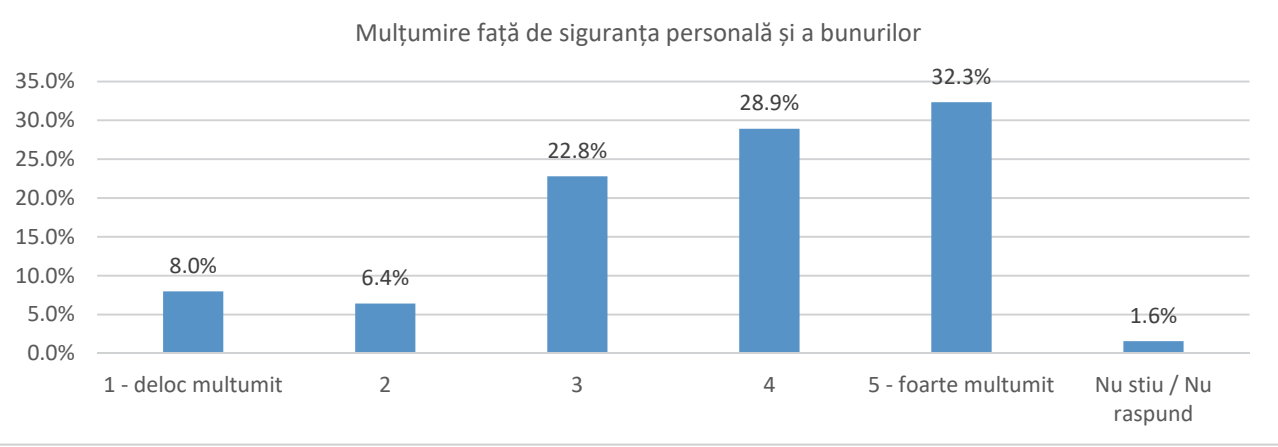
Tabel – Mulțumire față de Servicii sociale

Mulțumire față de Servicii sociale	Total	Reșița	Restul județului	Urbană	Rurală
1 – deloc mulțumit	**13,5%**	7,5%	17,0%	11,1%	18,6%
2	**14,4%**	13,0%	15,2%	14,9%	13,3%
3	**24,9%**	30,7%	21,7%	26,7%	21,2%
4	**21,2%**	24,8%	19,2%	22,3%	19,0%
5 – foarte mulțumit	**15,0%**	10,6%	17,4%	13,2%	18,6%
Nu știu / Nu răspund	**11,0%**	13,4%	9,6%	11,8%	9,3%

Sursa: Studiu privind Calitatea vieții în județul Caraș-Severin, 2021

Locuitorii județului sunt în proporție de 61,2% mulțumiți sau foarte mulțumiți față de siguranța personală și a bunurilor personale, 14,4% sunt nemulțumiți sau deloc mulțumiți de acestea iar 22,8% nu sunt nici mulțumiți nici nemulțumiți.

Figură – Mulțumirea față de siguranța personală și a bunurilor personale

Sursa: Studiu privind Calitatea vieții în județul Caraș-Severin, 2021

Și în cazul opiniei față de siguranța personală și a bunurilor nu există diferențe considerabile între municipiul Reșița și restul județului.

Tabel – Mulțumirea față de siguranța personală și a bunurilor personale

Mulțumire fata de siguranța personală și a bunurilor personale	Total	Reșița	Restul județului	Urbană	Rurală
1 – deloc mulțumit	**8,0%**	7,1%	8,5%	7,8%	8,4%
2	**6,4%**	7,9%	5,6%	7,4%	4,4%
3	**22,8%**	24,0%	22,1%	23,7%	20,8%
4	**28,9%**	32,7%	26,8%	31,1%	24,3%
5 – foarte mulțumit	**32,3%**	26,4%	35,7%	28,2%	41,2%
Nu știu / Nu răspund	**1,6%**	2,0%	1,3%	1,9%	0,9%

Sursa: Studiu privind Calitatea vieții în județul Caraș-Severin, 2021

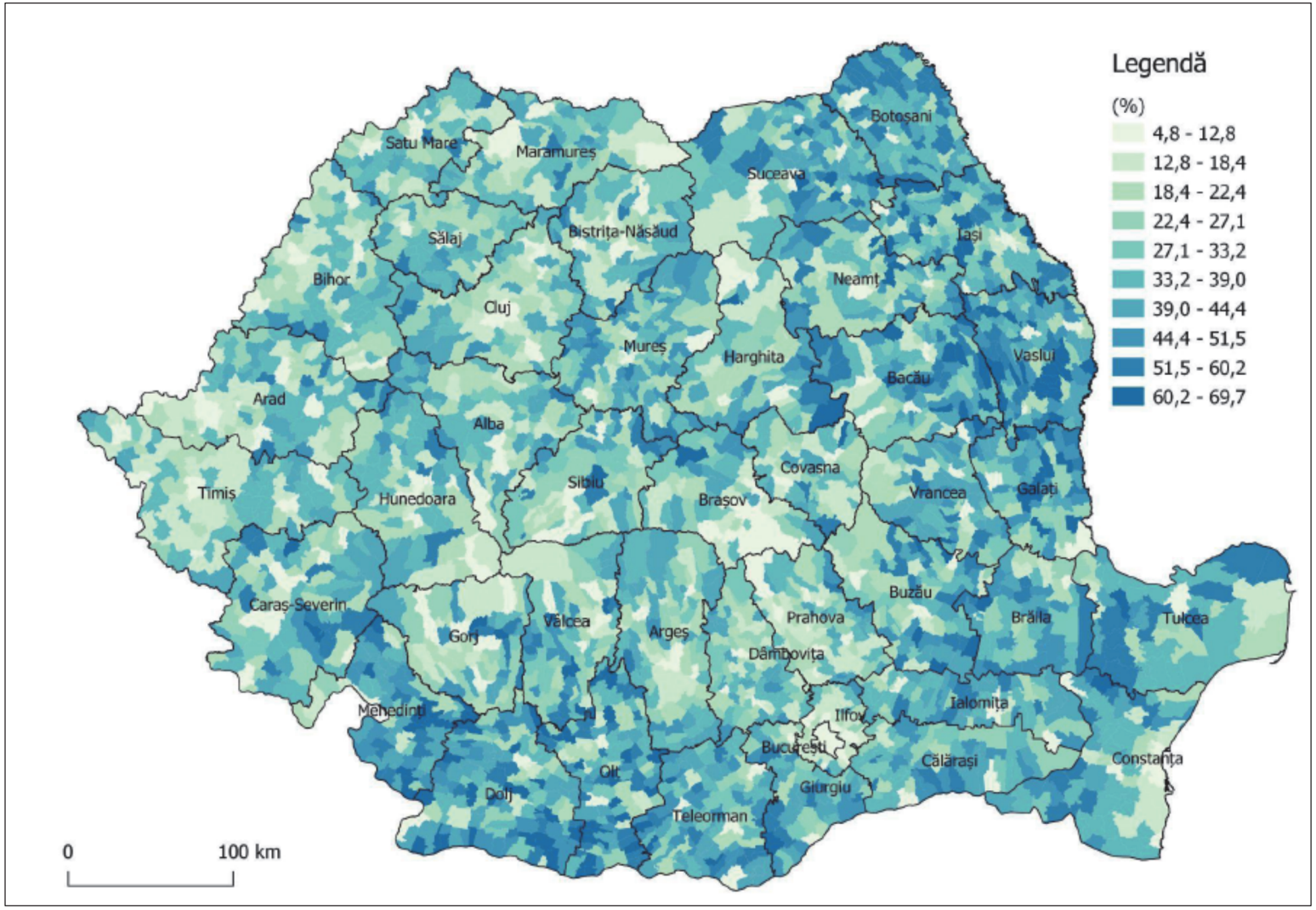
Analizele prezentate anterior ajută la identificarea unor perspective strategice referitoare la dezvoltarea județului Caraș-Severin:

- Creșterea cheltuielilor publice locale în domeniul asistenței sociale;
- Scădere a numărului de beneficiari ai prestațiilor sociale în anumite domenii (pensii, alocații de stat, indemnizație pentru creșterea copilului, alocația pentru susținerea familiei), ca urmare a schimbărilor demografice;
- Creștere a numărului de beneficiari pentru o serie de prestații sociale (persoane cu handicap, stimulent lunar pentru creșterea copilului, ajutoare sociale pentru asigurarea venitului minim garantat, protecția socială a șomerilor) ca urmare a schimbărilor economice;
- Locuitorii județului sunt în proporție de 36,2% mulțumiți sau foarte mulțumiți de serviciile sociale, fără diferențe considerabile între mediul urban și cel rural;
- Mix de actori public și privați (non-guvernamentali) implicați în oferirea serviciilor de asistență socială;
- Rata infracționalității (numărul de infracțiuni soluționate de politie și infracțiuni declinate Parchetului la 100.000 locuitori) în județul Caraș-Severin (1.655) este mai mică decât cea la nivel național (1.821) și regional (1.755);
- Rata criminalității (numărul de persoane condamnate definitiv la 100.000 de locuitori) în județul Caraș-Severin (78) este mai mică decât cea de nivelul național (174) dar și raportată la nivelul regional (161);
- Locuitorii județului sunt în proporție de 61,2% mulțumiți sau foarte mulțumiți față de siguranța personală și a bunurilor personale, fără diferențe considerabile între mediul urban și cel rural.

Analiza SWOT în domeniul asistenței și protecției sociale

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
• Existența unei strategii la nivel județean în domeniul asistenței sociale; • Creșterea alocărilor bugetare locale în domeniul asistenței sociale; • Diversitatea serviciilor publice locale implicate în soluționarea problemelor sociale ale comunității; • Existența asociațiilor neguvernamentale active în domeniu cu activități specifice; • Reducerea numărului de beneficiari pentru anumite servicii de asistență socială, în condițiile în care sumele alocate au rămas la fel sau au crescut; • Județ sigur: rata criminalității și a infracționalității sunt mai mici decât cele de la nivel național sau regional;	• Risc mai ridicat de sărăcire în mediul rural – impact mai ridicat asupra copiilor; • Aspecte demografice care pot pune presiune pe sistemul de asistență socială; • Existența unor comunități marginalizate / cu o rată ridicată a sărăciei relative;
OPORTUNITĂȚI	**AMENINȚĂRI**
• Politicile europene de protecție socială și de dezvoltare a infrastructurii sociale; • Disponibilitatea de fonduri UE pentru dezvoltarea segmentului de protecție sociale; • Oferirea serviciilor specifice prin intermediul unor parteneriate public-private;	• Creșterea disparităților între mediul rural și cel urban; • Potențială criză economică cu efecte pe termen lung, generată de actuala criză de sănătate publică;

Figură – Rata sărăciei relative 2018 (%) la nivel național

Sursa: Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației, „Disparități teritoriale în România. Studiu de fundamentare", 2021, p. 72

Tabel – Servicii sociale licențiate în baza Legii 197/2012 (17 septembrie 2021)

Nr. crt.	Tip furnizor	Denumire Furnizor	Județ furnizor	Denumire serviciu social	Cod serviciu social	Tip serviciu social	Adresa serviciu social	Localitate /sector	Județ serviciu	Mediu de rezidență	Capacitate/ nr. benef.
1	4	Organizația Salvați Copiii	București	Centru de zi nr. 1 Reșița	8891 CZ-C-II	Centre de zi pentru copii: copii în familie, copii separați sau în risc de separare de părinți	str. Progresului, nr. 6	Reșița	Caraș-Severin	Urban	20
2	4	Organizația Salvați Copiii	București	Centru de zi nr. 2 Reșița	8891 CZ-C-II	Centre de zi pentru copii: copii în familie, copii separați sau în risc de separare de părinți	str. Făgărașului, nr. 6	Reșița	Caraș-Severin	Urban	20
3	2	Agenția Națională Antidrog	București	Centrul de prevenire, evaluare și consiliere antidrog Caraș-Severin	8899 CZ-AD-I	Centre de zi pentru persoane toxico-dependente pentru persoane cu diferite adicții: droguri, alcool, alte substanțe toxice etc.	Str. Piața 1 Decembrie 1918, nr 7, etaj 1, ap. 4-5	Reșița	Caraș-Severin	Urban	15
4	4	Asociația Baptistă Caritabilă Casa Dorca	Caraș-Severin	Centrul „Casa Dorca”	8790 CR-C-I	Centre rezidențiale pentru copii în sistemul de protecție specială	sat Prilipeț, nr. 128	Bozovici	Caraș-Severin	Rural	28
5	4	Asociația Caritas Caransebeș	Caraș-Severin	Cantina de ajutor social Caritas	8899 CPDH-I	Centre de preparare și distribuire a hranei pentru persoane în risc de sărăcie	calea Severinului, nr. 146	Caransebeș	Caraș-Severin	Urban	130
6	4	Asociația de Binefacere Pro Vitam	Caraș-Severin	Unitatea de îngrijiri la domiciliu Pro Vitam	8810 ID-I	Servicii de îngrijire la domiciliu pentru persoane vârstnice, persoane cu dizabilități, persoane aflate în situație de dependență	aleea Tineretului, nr. 7	Reșița	Caraș-Severin	Urban	30
7	4	Asociația de Binefacere Pro Vitam	Caraș-Severin	Centrul de informare și consiliere	8899 CZ-PN-III	Centre de zi pentru asistență și suport pentru alte persoane aflate în situații de nevoie	str. Sadovei, nr. 4	Bocșa	Caraș-Severin	Urban	10
8	4	Asociația de Binefacere Pro Vitam	Caraș-Severin	Centrul de zi de informare și consiliere Pro Vitam	8899 CZ-PN-III	Centre de zi pentru asistență și suport pentru alte persoane aflate în situații de nevoie	str. Sfânta Varvara, nr. 51	Anina	Caraș-Severin	Urban	10
9	4	Asociația de Binefacere Pro Vitam	Caraș-Severin	Centrul de zi de asistență și recuperare	8810 CZ-V-I	Centre de zi pentru persoane vârstnice	str. Sfânta Varvara, nr. 51	Anina	Caraș-Severin	Urban	10
10	4	Asociația Medicală Sfinții Cosma și Damian	Caraș-Severin	Centrul de zi pentru copii „Copiii lui Isus”	8891 CZ-C-II	Centre de zi pentru copii: copii în familie, copii separați sau în risc de separare de părinți	bdul. Al.I. Cuza, bl. 18	Reșița	Caraș-Severin	Urban	15
11	4	Asociația Româno-Germană Sfânta Maria	Caraș-Severin	Îngrijire bătrâni la domiciliu	8810 ID-II	Servicii de îngrijire la domiciliu pentru persoane vârstnice, persoane cu dizabilități, persoane aflate în situație de dependență	nr. 125	Ticvaniu Mare	Caraș-Severin	Rural	

Nr. crt.	Tip furnizor	Denumire Furnizor	Județ furnizor	Denumire serviciu social	Cod serviciu social	Tip serviciu social	Adresa serviciu social	Localitate /sector	Județ serviciu	Mediu de rezidență	Capacitate/ nr. benef.
12	4	Asociația Simieon și Ana Radimna	Caraș-Severin	Centrul social Simion și Ana	8730 CR-V-I	Centre rezidențiale de îngrijire și asistență pentru persoane vârstnice	sat Belobrești, str. Principală, nr. 238	Pojejena	Caraș-Severin	Rural	25
13	4	Asociația Simieon și Ana Radimna	Caraș-Severin	Centrul social Simion și Ana Radimna	8730 CR-V-I	Centre rezidențiale de îngrijire și asistență pentru persoane vârstnice	sat Radimna, nr. 99	Pojejena	Caraș-Severin	Rural	6
14	5	Așezământul Monahal – Social țara Almăjului	Caraș-Severin	Căminul pentru persoane vârstnice țara Almăjului	8730 CR-V-I	Centre rezidențiale de îngrijire și asistență pentru persoane vârstnice	nr. 956	Bozovici	Caraș-Severin	Rural	24
15	5	Biserica Greco Catolică Oravița	Caraș-Severin	Centrul social Sf. Iosif Oravița	8730 CR-V-I	Centre rezidențiale de îngrijire și asistență pentru persoane vârstnice	str. 1 Decembrie 1918, nr. 22	Oravița	Caraș-Severin	Urban	42
16	5	Biserica Greco Catolică Oravița	Caraș-Severin	Centru Maternal „Casa Mama Virginia”	8790 CR-MC-I	Centre rezidențiale de îngrijire și asistență pentru mamă și copil	str. Valea Aurului, nr. 1/b	Oravița	Caraș-Severin	Urban	42
17	1	Direcția de Asistență Socială	Caraș-Severin	Centrul de servicii de asistență socială pentru persoane vârstnice	8810 CZ-V-I	Centre de zi pentru persoane vârstnice	str. Teilor, nr. 1	Reșița	Caraș-Severin	Urban	244
18	1	Direcția de Asistență Socială	Caraș-Severin	Centrul de zi ABC	8891 CZ-C-II	Centre de zi pentru copii: copii în familie, copii separați sau în risc de separare de părinți	Str. Piața Republicii, nr.44	Reșița	Caraș-Severin	Urban	30
19	1	Direcția de Asistență Socială a Orașului Anina	Caraș-Severin	Cantina de ajutor social	8899 CPDH-I	Centre de preparare și distribuire a hranei pentru persoane în risc de sărăcie	str. Sfânta Varvara, nr. 51	Anina	Caraș-Severin	Urban	80
20	1	Direcția de Asistență Socială Bocșa	Caraș-Severin	Cămin pentru persoane vârstnice Bocșa	8730 CR-V-I	Centre rezidențiale de îngrijire și asistență pentru persoane vârstnice	str. 1 Mai, nr. 23	Bocșa	Caraș-Severin	Urban	50
21	1	Direcția de Asistență Socială Caransebeș	Caraș-Severin	Cantina de ajutor social	8899 CPDH-I	Centre de preparare și distribuire a hranei pentru persoane în risc de sărăcie	str. Tribunalului, nr. 2	Caransebeș	Caraș-Severin	Urban	100
22	1	Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Caraș-Severin	Caraș-Severin	Centrul Sfânta Maria Reșița – centrul de îngrijire și asistență	8790 CR-PD-I	Centre rezidențiale de îngrijire și asistență pentru alte categorii de persoane în situație de dependență	aleea Buziaș, nr. 6 A	Reșița	Caraș-Severin	Urban	48
23	1	Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Caraș-Severin	Caraș-Severin	Apartamentul 3 – Modul apartamente din cadrul Centrului Raisa Reșița	8790 CR-C-I	Centre rezidențiale pentru copii în sistemul de protecție specială	aleea Zarandului, bl. 5, sc. 4, ap. 3	Reșița	Caraș-Severin	Urban	7

Nr. crt.	Tip furnizor	Denumire Furnizor	Județ furnizor	Denumire serviciu social	Cod serviciu social	Tip serviciu social	Adresa serviciu social	Localitate /sector	Județ serviciu	Mediu de rezidență	Capacitate/ nr. benef.
24	1	Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Caraș-Severin	Caraș-Severin	Apartamentul nr. 11 – Modul apartamente din cadrul Centrului Raisa Reșița	8790 CR-C-I	Centre rezidențiale pentru copii în sistemul de protecție specială	bd. Al. I. Cuza, bl. D1, sc. 1, ap. 11	Reșița	Caraș-Severin	Urban	7
25	1	Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Caraș-Severin	Caraș-Severin	Modul centrul de plasament din cadrul Centrului de plasament Casa noastră Zăgujeni	8790 CR-C-I	Centre rezidențiale pentru copii în sistemul de protecție specială	str. Principală, nr. 17, sat Zăgujeni	Constantin Daicoviciu	Caraș-Severin	Rural	65
26	1	Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Caraș-Severin	Caraș-Severin	Modulul centrul de primire în regim de urgență a copilului din cadrul Centrului Raisa Reșița	8790 CR-C-II	Centre rezidențiale pentru copii în sistemul de protecție specială	aleea Trei ape, nr. 4, Reșița	Reșița	Caraș-Severin	Urban	16
27	1	Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Caraș-Severin	Caraș-Severin	Cămin pentru persoane vârstnice Sfinții Constantin și Elena Caransebeș	8730 CR-V-I	Centre rezidențiale de îngrijire și asistență pentru persoane vârstnice	str. Spitalului, nr. 10	Caransebeș	Caraș-Severin	Urban	30
28	1	Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Caraș-Severin	Caraș-Severin	Căminul pentru persoane vârstnice Sacu	8730 CR-V-I	Centre rezidențiale de îngrijire și asistență pentru persoane vârstnice	nr. 202	Sacu	Caraș-Severin	Rural	35
29	1	Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Caraș-Severin	Caraș-Severin	Căminul pentru persoane vârstnice Reșița	8730 CR-V-I	Centre rezidențiale de îngrijire și asistență pentru persoane vârstnice	str. Sodol, nr. 14	Reșița	Caraș-Severin	Urban	175
30	1	Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Caraș-Severin	Caraș-Severin	Centrul rezidențial de asistență și reintegrare socială pentru persoane fără adăpost Caransebeș	8790 CR-PFA-I	Centre rezidențiale de îngrijire și asistență pentru persoanele fără adăpost	str. Spitalului, nr. 10 A	Caransebeș	Caraș-Severin	Urban	80
31	1	Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Caraș-Severin	Caraș-Severin	Centrul de zi de recuperare pentru copii cu dizabilități din cadrul Centrului „Nera” Oravița	8891 CZ-C-III	Centre de zi pentru copii: copii în familie, copii separați sau în risc de separare de părinți	Str. Mihai Viteazu, nr.25A	Oravița	Caraș-Severin	Urban	60
32	1	Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Caraș-Severin	Caraș-Severin	Apartamente din cadrul Centrului „Casa Noastră” Zăgujeni	8790 CR-C-I	Centre rezidențiale pentru copii în sistemul de protecție specială	Str. Gavril Ivul, bl. 5, sc. A, ap.5	Caransebeș	Caraș-Severin	Urban	7
33	1	Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Caraș-Severin	Caraș-Severin	Garsoniere din cadrul Centrului „Bunavestire” Caransebeș	8790 CR-C-I	Centre rezidențiale pentru copii în sistemul de protecție specială	Str.Tudor Vladimirescu, bl. G3, Sc. A, ap. 17	Caransebeș	Caraș-Severin	Urban	2

Nr. crt.	Tip furnizor	Denumire Furnizor	Județ furnizor	Denumire serviciu social	Cod serviciu social	Tip serviciu social	Adresa serviciu social	Localitate /sector	Județ serviciu	Mediu de rezidență	Capacitate/ nr. benef.
34	1	Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Caraș-Severin	Caraș-Severin	Garsoniere din cadrul Centrului „Bunavestire" Caransebeș	8790 CR-C-I	Centre rezidențiale pentru copii în sistemul de protecție specială	Str. Tudor Vladimirescu, bl. G3, Sc. A, ap. 10	Caransebeș	Caraș-Severin	Urban	2
35	1	Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Caraș-Severin	Caraș-Severin	Garsoniere din cadrul Centrului „Bunavestire" Caransebeș	8790 CR-C-I	Centre rezidențiale pentru copii în sistemul de protecție specială	Str.Tudor Vladimirescu, bl.G3, Sc.A, ap.5	Caransebeș	Caraș-Severin	Urban	2
36	1	Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Caraș-Severin	Caraș-Severin	Garsoniere din cadrul Centrului „Bunavestire" Caransebeș	8790 CR-C-I	Centre rezidențiale pentru copii în sistemul de protecție specială	Str.Tudor Vladimirescu, bl.G3, Sc.A, ap.8	Caransebeș	Caraș-Severin	Urban	2
37	1	Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Caraș-Severin	Caraș-Severin	Garsoniere din cadrul Centrului „Bunavestire" Caransebeș	8790 CR-C-I	Centre rezidențiale pentru copii în sistemul de protecție specială	Str.Tudor Vladimirescu, bl.G3, Sc.A, ap. 13	Caransebeș	Caraș-Severin	Urban	2
38	1	Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Caraș-Severin	Caraș-Severin	Centrul de plasament pentru copii cu dizabilități din cadrul Centrului „Bunavestire" Caransebeș	8790 CR-C-I	Centre rezidențiale pentru copii în sistemul de protecție specială	str. Spitalului, nr. 8	Caransebeș	Caraș-Severin	Urban	40
39	1	Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Caraș-Severin	Caraș-Severin	Apartament din cadrul Centrului „Raisa" Reșița	8790 CR-C-I	Centre rezidențiale pentru copii în sistemul de protecție specială	str. Făgărașului, nr. 35, bloc 35, sc. C, ap. 7	Reșița	Caraș-Severin	Urban	7
40	1	Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Caraș-Severin	Caraș-Severin	„Asistenți maternali profesioniști"	8790 SF-C	Centre rezidențiale pentru copii în sistemul de protecție specială	str. Alea Trei Ape, nr. 4	Reșița	Caraș-Severin	Urban	600
41	1	Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Caraș-Severin	Caraș-Severin	Centrul de zi de recuperare pentru copii cu dizabilități din cadrul Centrului „Bunavestire" Caransebeș	8891 CZ-C-III	Centre de zi pentru copii: copii în familie, copii separați sau în risc de separare de părinți	str. Spitalului, nr. 8	Caransebeș	Caraș-Severin	Urban	80
42	1	Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Caraș-Severin	Caraș-Severin	Centrul maternal din cadrul Centrului „Raisa" Reșița	8790 CR-MC-I	Centre rezidențiale de îngrijire și asistență pentru mamă și copil	str. Aleea Trei Ape, nr. 4	Reșița	Caraș-Severin	Urban	8
43	1	Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Caraș-Severin	Caraș-Severin	Centrul de plasament din cadrul Centrului „Speranța" Reșița	8790 CR-C-I	Centre rezidențiale pentru copii în sistemul de protecție specială	str. Aleea, Trei Ape, nr. 4	Reșița	Caraș-Severin	Urban	60
44	1	Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Caraș-Severin	Caraș-Severin	Centrul Speranța Reșița – modul apartamente și garsoniere (tineri) – locația 14	8790 CR-C-I	Centre rezidențiale pentru copii în sistemul de protecție specială	aleea Peleaga, nr. 10, sc. 1, ap. 22	Reșița	Caraș-Severin	Urban	2

Nr. crt.	Tip furnizor	Denumire Furnizor	Județ furnizor	Denumire serviciu social	Cod serviciu social	Tip serviciu social	Adresa serviciu social	Localitate /sector	Județ serviciu	Mediu de rezidență	Capacitate/ nr. benef.
45	1	Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Caraș-Severin	Caraș-Severin	Apartamente și garsoniere (tineri) – locația 5 din cadrul Centrului Speranța Reșița	8790 CR-C-I	Centre rezidențiale pentru copii în sistemul de protecție specială	calea Caransebeșului, nr. 10, sc. 1, ap 9	Reșița	Caraș-Severin	Urban	2
46	1	Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Caraș-Severin	Caraș-Severin	Apartamente și garsoniere (tineri) – locația 6 din cadrul Centrului Speranța Reșița	8790 CR-C-I	Centre rezidențiale pentru copii în sistemul de protecție specială	aleea țibleșului, nr. 1, sc. 1, ap. 60	Reșița	Caraș-Severin	Urban	2
47	1	Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Caraș-Severin	Caraș-Severin	Apartamente și garsoniere (tineri) – locația 3 din cadrul Centrului Speranța Reșița	8790 CR-C-I	Centre rezidențiale pentru copii în sistemul de protecție specială	aleea Mărghitaș bl. 3, sc. 2, ap. 10	Reșița	Caraș-Severin	Urban	4
48	1	Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Caraș-Severin	Caraș-Severin	Apartamente și garsoniere (tineri) – locația 1 – Centrul Speranța Reșița	8790 CR-C-I	Centre rezidențiale pentru copii în sistemul de protecție specială	bd. Republicii, nr. 25, sc. 2, ap. 28	Reșița	Caraș-Severin	Urban	4
49	1	Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Caraș-Severin	Caraș-Severin	Apartamente și garsoniere (tineri) – locația 2 – Centrul Speranța Reșița	8790 CR-C-I	Centre rezidențiale pentru copii în sistemul de protecție specială	aleea Tușnad bl. 3, sc. B, ap. 18	Reșița	Caraș-Severin	Urban	4
50	1	Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Caraș-Severin	Caraș-Severin	Apartamente și garsoniere (tineri) – locația 4 – Centrul Speranța Reșița	8790 CR-C-I	Centre rezidențiale pentru copii în sistemul de protecție specială	aleea Gladiolelor bl. 2, sc. 1, ap. 11	Reșița	Caraș-Severin	Urban	4
51	1	Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Caraș-Severin	Caraș-Severin	Apartamente și garsoniere (tineri) – locația 7 – Centrul Speranța Reșița	8790 CR-C-I	Centre rezidențiale pentru copii în sistemul de protecție specială	aleea țibleșului, nr. 1, sc. 1, ap. 56	Reșița	Caraș-Severin	Urban	2
52	1	Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Caraș-Severin	Caraș-Severin	Apartamente și garsoniere (tineri) – locația 13 – Centrul Speranța Reșița	8790 CR-C-I	Centre rezidențiale pentru copii în sistemul de protecție specială	calea Caransebeșului, nr. 10, sc. 2, ap 19	Reșița	Caraș-Severin	Urban	2
53	1	Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Caraș-Severin	Caraș-Severin	Casa nr. 1 – Case de tip familial pentru copii cu dizabilități – Centrul Nera Oravița	8790 CR-C-I	Centre rezidențiale pentru copii în sistemul de protecție specială	str. Mihai Viteazu, nr. 25 B	Oravița	Caraș-Severin	Urban	24
54	1	Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Caraș-Severin	Caraș-Severin	Casa nr. 2 – Case de tip familial pentru copii cu dizabilități – Centrul Nera Oravița	8790 CR-C-I	Centre rezidențiale pentru copii în sistemul de protecție specială	str. Mihai Viteazu, nr. 25 B	Oravița	Caraș-Severin	Urban	24
55	1	Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Caraș-Severin	Caraș-Severin	Apartament din cadrul Centrului „Raisa” Reșița	8790 CR-C-I	Centre rezidențiale pentru copii în sistemul de protecție specială	aleea Buziaș, nr. 2, sc. 2, ap. 14	Reșița	Caraș-Severin	Urban	7

Nr. crt.	Tip furnizor	Denumire Furnizor	Județ furnizor	Denumire serviciu social	Cod serviciu social	Tip serviciu social	Adresa serviciu social	Localitate /sector	Județ serviciu	Mediu de rezidență	Capacitate/ nr. benef.
56	1	Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Caraș-Severin	Caraș-Severin	Apartament din cadrul Centrului de plasament Casa noastră Zăgujeni	8790 CR-C-I	Centre rezidențiale pentru copii în sistemul de protecție specială	str. Pavel Chinezu, bl. 11, sc. A, ap. 5	Caransebeș	Caraș-Severin	Urban	7
57	1	Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Caraș-Severin	Caraș-Severin	Apartament din cadrul Centrului Raisa Reșița	8790 CR-C-I	Centre rezidențiale pentru copii în sistemul de protecție specială	str. Făgărașului, nr. 7, sc. A, ap. 5	Reșița	Caraș-Severin	Urban	7
58	1	Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Caraș-Severin	Caraș-Severin	Apartament din cadrul Centrului Raisa Reșița	8790 CR-C-I	Centre rezidențiale pentru copii în sistemul de protecție specială	aleea Peleaga, bl. 7, sc. B, ap.3	Reșița	Caraș-Severin	Urban	7
59	1	Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Caraș-Severin	Caraș-Severin	Apartament din cadrul Centrului Raisa Reșița	8790 CR-C-I	Centre rezidențiale pentru copii în sistemul de protecție specială	aleea Zarandului, nr. 2, sc. A, ap. 7	Reșița	Caraș-Severin	Urban	7
60	1	Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Caraș-Severin	Caraș-Severin	Apartament din cadrul Centrului Raisa Reșița	8790 CR-C-I	Centre rezidențiale pentru copii în sistemul de protecție specială	bd. Muncii, bl. 15, sc. 6, ap. 8	Reșița	Caraș-Severin	Urban	7
61	1	Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Caraș-Severin	Caraș-Severin	Centrul Elena Ardelean Oravița – centrul de îngrijire și asistență	8790 CR-D-I	Centre rezidențiale pentru persoane adulte cu dizabilități	Str. Valea Minerilor, nr. 35-36	Oravița	Caraș-Severin	Urban	42
62	5	Episcopia Caransebeșului	Caraș-Severin	Centrul de zi pentru copii	8891 CZ-C-II	Centre de zi pentru copii: copii în familie, copii separați sau în risc de separare de părinți	Str. Spitalului, nr.10	Caransebeș	Caraș-Severin	Urban	100
63	5	Episcopia Caransebeșului	Caraș-Severin	Centrul de educație și îngrijire „Sfântul Vasile cel Mare”	8891 CZ-C-II	Centre de zi pentru copii: copii în familie, copii separați sau în risc de separare de părinți	Str. Spitalului, nr.10	Caransebeș	Caraș-Severin	Urban	25
64	5	Episcopia Caransebeșului	Caraș-Severin	Centrul de zi pentru copii „Sfântul Stelian”	8891 CZ-C-II	Centre de zi pentru copii: copii în familie, copii separați sau în risc de separare de părinți	str. Spitalului, nr. 10	Caransebeș	Caraș-Severin	Urban	50
65	4	Fundația Humanitas Pro Deo	Caraș-Severin	Centrul de zi pentru persoane cu probleme speciale de sănătate (HIV, hepatita cronica)	8899 CZ-D-I	Centre de zi pentru persoane adulte cu dizabilități	Al. Teilor, nr. 27, ap. 2	Reșița	Caraș-Severin	Urban	40
66	4	Fundația Așezământul Social Monahal cu Casa Pentru Bătrâni Sfânta Treime	Caraș-Severin	Casa pentru bătrâni Sfânta Treime	8730 CR-V-I	Centre rezidențiale de îngrijire și asistență pentru persoane vârstnice	nr. 541	Glimboca	Caraș-Severin	Rural	60
67	4	Fundația Humanitas Pro Deo	Caraș-Severin	Centrul pentru adulți și bătrâni aflați în dificultate cu cazare, Oțelu Roșu	8730 CR-V-I	Centre rezidențiale de îngrijire și asistență pentru persoane vârstnice	str. Republicii, nr. 62-64	Oțelu Roșu	Caraș-Severin	Urban	35

Nr. crt.	Tip furnizor	Denumire Furnizor	Județ furnizor	Denumire serviciu social	Cod serviciu social	Tip serviciu social	Adresa serviciu social	Localitate /sector	Județ serviciu	Mediu de rezidență	Capacitate/ nr. benef.
68	4	Fundația Humanitas Pro Deo	Caraș-Severin	Centru de tip familial „Tabita”	8790 CR-C-I	Centre rezidențiale pentru copii în sistemul de protecție specială	Str. M. Viteazu, nr.11	Bocșa	Caraș-Severin	Urban	10
69	4	Fundația Humanitas Pro Deo, Filiala Anina	Caraș-Severin	Căminul pentru persoane adulte și vârstnice	8730 CR-V-I	Centre rezidențiale de îngrijire și asistență pentru persoane vârstnice	str. Spitalului, nr. 2	Anina	Caraș-Severin	Urban	48
70	1	Primăria Comunei Berzasca – Compartimentul de Asistență Socială	Caraș-Severin	Centru de zi pentru bătrâni Bigăr	8810 CZ-V-I	Centre de zi pentru persoane vârstnice	sat Bigăr, nr.125	Berzasca	Caraș-Severin	Rural	16
71	1	Primăria Comunei Constantin Daicoviciu – Compartiment Asistență Socială	Caraș-Severin	Centrul de zi pentru copii școlari, în satul Maciova	8891 CZ-C-II	Centre de zi pentru copii: copii în familie, copii separați sau în risc de separare de părinți	localitatea Maciova	Constantin Daicoviciu	Caraș-Severin	Rural	20
72	8	S.C. Betreuungplus24 S.R.L.	Caraș-Severin	Unitate de îngrijire la domiciliu persoane vârstnice Betreuungplus24	8810 ID-I	Servicii de îngrijire la domiciliu pentru persoane vârstnice, persoane cu dizabilități, persoane aflate în situație de dependență	sat Petroșnița, nr. 213	Bucoșnița	Caraș-Severin	Rural	15
73	8	S.C. Pflege 24 Roxmar S.R.L.	Caraș-Severin	Unitate de îngrijiri la domiciliu persoane vârstnice Pflege24	8810 ID-I	Servicii de îngrijire la domiciliu pentru persoane vârstnice, persoane cu dizabilități, persoane aflate în situație de dependență	str. Nicolae Corneanu, spațiu com. bl. C3, sc. D, ap. 1	Caransebeș	Caraș-Severin	Urban	50
74	8	S.C. Pflege Und Haushalthilfe 24 H S.R.L.	Caraș-Severin	Unitate de îngrijiri la domiciliu persoane vârstnice Pflege Und Haushalthilfe 24 H	8810 ID-I	Servicii de îngrijire la domiciliu pentru persoane vârstnice, persoane cu dizabilități, persoane aflate în situație de dependență	sat Petroșnița, nr. 3 A	Bucoșnița	Caraș-Severin	Rural	30
75	1	Serviciul Public de Asistență Socială Oravița	Caraș-Severin	Cantina de ajutor social Oravița	8899 CPDH-I	Centre de preparare și distribuire a hranei pentru persoane în risc de sărăcie	str. Broșteniului, nr. 1	Oravița	Caraș-Severin	Urban	100
76	3	Societatea Națională de Cruce Roșie din România – Filiala Caraș-Severin	Caraș-Severin	Îngrijire la domiciliu pentru persoane vârstnice	8810 ID-I	Servicii de îngrijire la domiciliu pentru persoane vârstnice, persoane cu dizabilități, persoane aflate în situație de dependență	str. Traian Lalescu, nr. 7	Reșița	Caraș-Severin	Urban	70
77	4	Federația Caritas a Diecezei Timișoara	Timiș	Serviciul de îngrijire la domiciliu pentru persoane vârstnice Reșița	8810 ID-I	Servicii de îngrijire la domiciliu pentru persoane vârstnice, persoane cu dizabilități,	str. Victoriei, nr. 14	Reșița	Caraș-Severin	Urban	25

Nr. crt.	Tip furnizor	Denumire Furnizor	Județ furnizor	Denumire serviciu social	Cod serviciu social	Tip serviciu social	Adresa serviciu social	Localitate /sector	Județ serviciu	Mediu de rezidență	Capacitate/ nr. benef.
						persoane aflate în situație de dependență					
78	4	Federația Caritas a Diecezei Timișoara	Timiș	Serviciul de îngrijire la domiciliu pentru persoane vârstnice Caransebeș	8810 ID-I	Servicii de îngrijire la domiciliu pentru persoane vârstnice, persoane cu dizabilități, persoane aflate în situație de dependență	str. Nicolae Titulescu, nr. 1	Caransebeș	Caraș-Severin	Urban	50
79	4	Kinderzukunft – Fundația Rudolf Walther – Filiala din Timișoara	Timiș	Centrul de zi pentru consiliere și sprijin pentru părinți și copii – „Centrul Social de Zi Anina”	8899 CZ-F-I	Centre de zi pentru familie cu copii	Str. Miniș, nr.18	Anina	Caraș-Severin	Urban	7

Sursa: Ministerul Muncii și Protecției Sociale 2021

Legenda:
Tip furnizor
Public
1. structuri specializate din cadrul/subordinea autorităților administrației Publice locale și autoritățile executive din unitățile administrativ-teritoriale organizate la nivel de comună, oraș, municipiu și sectoare ale municipiului București
2. autorități ale administrației Publice centrale ori alte instituții aflate în subordinea sau coordonarea acestora care au stabilite prin lege atribuții privind acordarea de servicii sociale pentru anumite categorii de beneficiari
3. unități sanitare, unități de învățământ și alte instituții Publice care dezvoltă, la nivel comunitar, servicii sociale integrate

Privat
4. organizații neguvernamentale, respectiv asociații și fundații
5. culte recunoscute de lege
6. filiale și sucursale ale asociațiilor și fundațiilor internaționale recunoscute în conformitate cu legislația în vigoare
7. persoane fizice autorizate în condițiile legii
8. operatori economici, în condiții speciale, prevăzute de lege

Cultură, Industrii creative și multiculturalism

Sectoarele culturale și creative reprezintă o temă importantă în definirea și înțelegerea dezvoltării economice regionale și locale bazate pe resurse unice, creativitate și cunoaștere, punând accentul pe resursele disponibile în cadrul comunităților locale[1]. Acestea pot constitui o resursă aproape inepuizabilă de regenerare urbană și dezvoltare economică pentru comunitate, contribuie la creșterea calității vieții dar sunt de multe ori ignorate și nefolosite la adevăratul lor potențial.

Cultură

Instituții și patrimoniu cultural

Înainte de a analiza specificul și potențialul cultural la nivelul județului Caraș-Severin, trebuie să amintim existența unor instituții specifice cu competențe generale în coordonarea a acestora și valorificare a potențialului cultural, respectiv: (a) Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Caraș-Severin și (b) Direcția Județeană pentru Cultură Caraș-Severin.

Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Caraș-Severin funcționează în subordinea Consiliului Județean Caraș-Severin ca instituție publică de cultură. Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Caraș-Severin, prin specificul activităților sale, răspunde nevoilor culturale ale județului prin conservarea patrimoniului cultural existent, diversificarea ofertei culturale, creșterea accesului la cultură, atât în mediul urban cât și în mediul rural și prin educarea gustului estetic al consumatorului cultural. Centrul coordonează și îndrumă din punct de vedere metodologic, în plan județean, activitatea așezămintelor culturale:

- sprijină activitatea așezămintelor culturale în domeniul formării formatorilor și al perfecționării personalului de specialitate;
- editează și difuzează publicații în domeniul educației permanente pentru rețeaua județeană a așezămintelor culturale;

[1] Alianța Regională de Industrii Creative, Analiza Industriilor Culturale și Creative Regiunea Nord-Vest, 2019, p. 6.

- realizează programe de educație permanentă în parteneriat cu instituțiile din țara și străinătate;
- inițiază și sprijină proiecte și programe de promovare a obiceiurilor și tradițiilor populare;
- propune zone de obiceiuri și tradiții populare protejate din cadrul județului;
- efectuează studii și cercetări privind obiceiurile, tradițiile populare și meșteșugărești tradiționale;
- inițiază și aplică programe pentru conservarea și protejarea acestora.

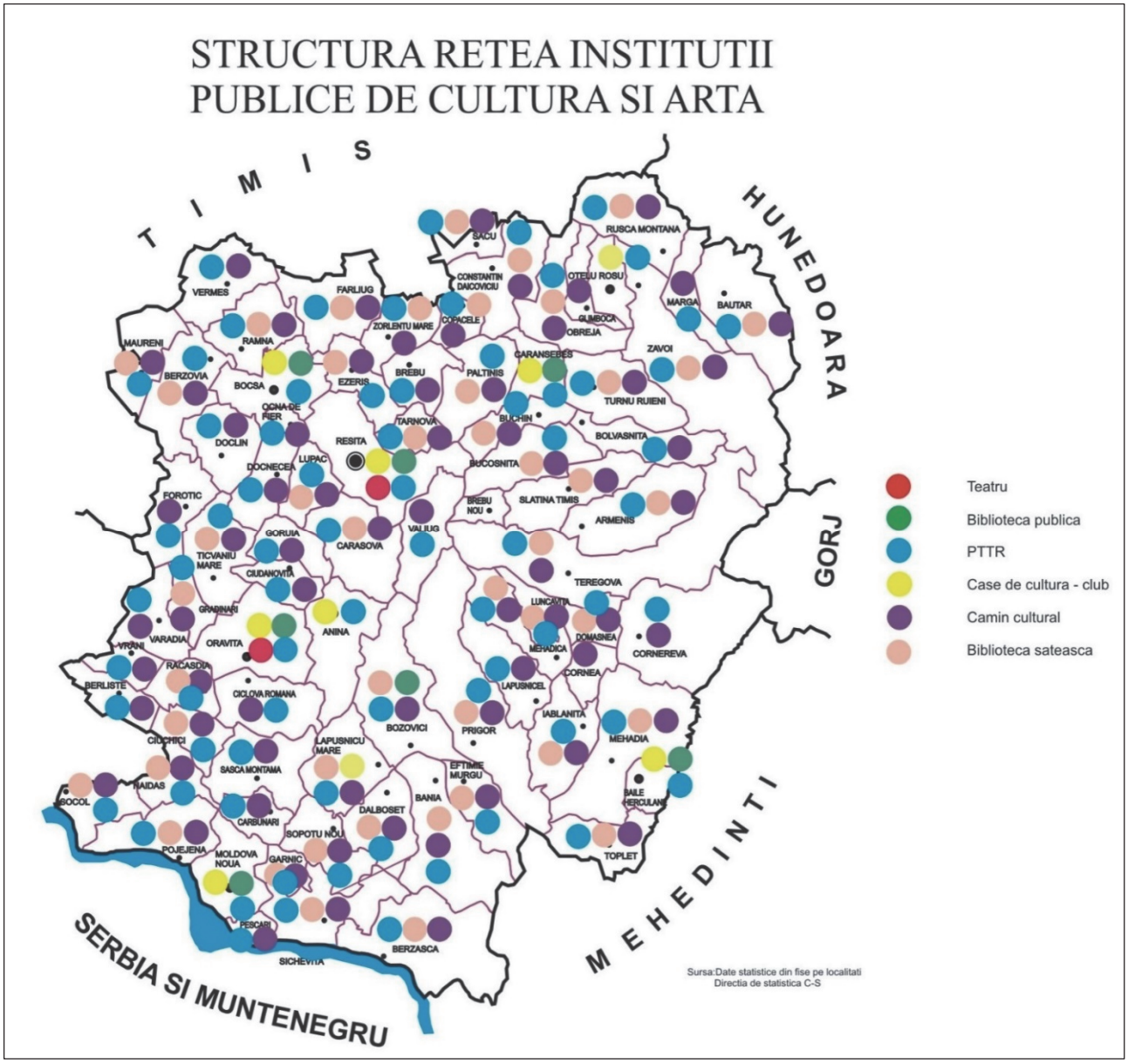
Direcția Județeană pentru Cultură Caraș-Severin, ca serviciu public deconcentrat, cu personalitate juridică, al Ministerului Culturii, are ca obiectiv principal asigurarea condițiilor de exercitare a dreptului la educație și a accesului la cultură pentru toți cetățenii județului Caraș-Severin, indiferent de apartenența religioasă, etnică sau sexuală, și în conformitate cu opțiunile lor liber exprimate.

Atribuțiile Direcției stabilite prin legi și hotărâri de Guvern (H.G. nr. 90 din 10 februarie 2010, H.G. nr. 387 din 2 aprilie 2003, modificată de H.G. nr. 1.846 din 22.12.2005, OMCC nr. 2383 din 13 iunie 2008, Legea nr. 182 din 25 octombrie 2000, Legea nr. 422 din 18 iulie 2001, Ordonanța Guvernului nr. 43 din 30 ianuarie 2000 etc.), se referă la inițierea unor măsuri, în colaborare cu autoritățile administrației publice locale, pentru dezvoltarea bazei materiale, diversificarea, modernizarea și optimizarea serviciilor culturale necesare comunităților locale, pentru protecția și promovarea culturii, protejarea și punerea în valoare a patrimoniului cultural național.

Direcția urmărește să imprime un curs reformator, de substanță, sistemului cultural și să protejeze cultura de influența nefastă a prostului gust, a kitsch-ului și non-valorii. În consecința, Direcția își propune realizarea, pe domenii, a unor programe și proiecte culturale la baza cărora stau următoarele principii enunțate de Ministerul Culturii: autonomia culturii și artei, prioritatea valorii, egalitatea șanselor, protejarea și promovarea identităților culturale specifice, respectarea legislației specifice.

Structura județeană a rețelei de instituții publice de cultură și artă, conform ultimului PATJ, este prezentată în figura de pe pagina următoare.

Figură – Structura rețelei de instituții publice de cultură și artă

Sursa: Plan de Amenajare a Teritoriului Județean Caraș-Severin

Biblioteci

Numărul de biblioteci a scăzut constant în perioada analizată, de la 311 de astfel de unități în anul 1990 la 162 în anul 2020, scăderea fiind de aproape 50%, similar altor județe din România. Numărul bibliotecilor specializate a scăzut de 5 ori (de la 30 în anul 1990 la 6 în anul 2020), cel al bibliotecilor școlare cu aproape o treime (de la 177 în anul 1990 la 123 în anul 2020 – aici scăderea poate fi explicată parțial și prin închiderea unor școli din mediul rural), cel al bibliotecilor publice a scăzut de peste 3 ori (de la 103 în anul 1990 la 33 în anul 2020) iar cel al bibliotecilor comunale a scăzut de peste 3 ori (de la 69 în anul 1990 la 25 în

anul 2020). Chiar dacă tendința generală este una negativă, scăderea este mai puțin accentuată în perioada 2015-2020.

Există însă și aspecte pozitive referitor la aceste resurse culturale: numărul de biblioteci municipale și orășenești a crescut de la 5 în anul 1990 la 7 în anul 2008), numărul bibliotecilor aparținând instituțiilor de învățământ superior rămânând constant – 1.

Tabel – Biblioteci[1] pe categorii de biblioteci

Anul	Total	Ale instituțiilor de învățământ superior	Specializate	Școlare	Publice	Județene	Municipale și orășenești	Comunale
1990	311	1	30	177	103	1	5	69
1991	294	1	30	165	98	1	5	68
1992	280	1	28	177	74	1	5	68
1993	260	1	29	156	74	1	5	68
1994	254	1	28	151	74	1	5	68
1995	270	1	26	169	74	1	5	68
1996	271	1	25	171	74	1	5	68
1997	279	1	24	180	74	1	5	68
1998	271	1	23	173	74	1	5	68
1999	281	1	23	183	74	1	5	68
2000	274	2	23	177	72	1	5	66
2001	281	2	23	185	71	1	5	65
2002	276	2	23	180	71	1	5	65
2003	274	2	22	179	71	1	5	65
2004	252	2	20	160	70	1	5	64
2005	246	2	19	156	69	1	5	63
2006	243	2	18	153	70	1	6	63
2007	241	1	16	154	70	1	6	63
2008	233	1	17	144	71	1	7	63
2009	230	1	15	144	70	1	7	62
2010	229	1	14	144	70	1	7	62
2011	302	1	13	218	70	1	7	62
2012	295	1	14	212	68	1	7	60
2013	264	1	13	210	40	1	7	32
2014	244	1	10	197	36	1	7	28
2015	176	1	8	132	35	1	7	27
2016	170	1	8	127	34	1	7	26
2017	166	1	7	125	33	1	7	25
2018	166	1	7	125	33	1	7	25
2019	165	1	6	125	33	1	7	25
2020	162	:	6	123	33	1	7	25

Legenda: ':' – date lipsă.

Sursa: Institutul Național de Statistică

[1] Biblioteca este instituția, compartimentul sau structura specializată ale cărei atribuții principale sunt: constituirea, organizarea, prelucrarea, dezvoltarea și conservarea colecțiilor de cărți, publicațiilor seriale, a altor documente de bibliotecă și a bazelor de date, pentru a facilita utilizarea acestora în scop de informare, cercetare, educație sau recreere; inițierea, organizarea și desfășurarea de proiecte și programe culturale, inclusiv în parteneriat cu autorități și instituții publice, cu alte instituții de profil sau prin parteneriat public-privat; în cadrul societății informației biblioteca are rol de importanță strategică.
Sunt incluse bibliotecile proprietate publică și privată.

Dacă numărul de biblioteci s-a redus cu aproape 50% între anul 1990 și 2020, numărul total de volume existente s-a redus cu aproximativ 30%, de la 2.363.623 volume în anul 1990 la 1.614.587 volume în anul 2020. Remarcăm de asemenea faptul că majoritatea volumelor se regăsesc în bibliotecile școlare și cele publice.

Numărul de volume din bibliotecile instituțiilor de învățământ superior a crescut de la 72.890 în anul 1990 la 76.721 în anul 2019, în bibliotecile municipale și orășenești a crescut de la 244.959 la 279.716. Pe de altă parte, între anul 1990 și 2020 numărul de volume din bibliotecile specializate a scăzut de la 190.077 la 88.279, numărul de volume din bibliotecile școlare a scăzut de la 870.923 la 854.988, din cele publice de la 1.229.733 la 671.320, în timp ce în cele comunale numărul de volume a scăzut de la 446.915 în anul 1990 la 173.507 în anul 2020.

Tabel – Volume[1] existente în biblioteci pe categorii de biblioteci

Anul	Total	Ale instituțiilor de învățământ superior	Specializate	Școlare	Publice	Județene	Municipale și orășenești	Comunale
1990	2.363.623	72.890	190.077	870.923	1.229.733	244.417	244.959	446.915
1991	2.305.144	74.692	181.046	826.155	1.223.251	251.497	259.503	438.814
1992	2.224.905	73.466	267.123	940.722	943.594	258.712	262.173	422.709
1993	2.065.308	82.256	244.359	762.599	976.094	272.218	275.398	428.478
1994	2.066.617	87.379	238.365	754.725	986.148	280.413	261.938	443.797
1995	2.143.950	91.335	270.943	803.530	978.142	288.343	256.598	433.201
1996	2.209.826	88.252	272.955	875.837	972.782	292.800	253.509	426.473
1997	2.256.084	91.252	275.370	903.076	986.386	299.756	254.873	431.757
1998	2.222.760	93.536	279.842	866.425	982.957	309.416	244.100	429.441
1999	2.290.785	95.836	271.572	931.316	992.061	317.405	246.257	428.399
2000	2.244.672	106.541	273.512	879.554	985.065	324.281	248.676	412.108
2001	2.295.236	102.410	269.172	917.784	1.005.870	329.458	251.145	425.267
2002	2.284.702	106.932	267.590	906.883	1.003.297	334.207	245.529	423.561
2003	2.219.126	91.566	263.547	877.405	986.608	334.208	227.814	424.586
2004	2.212.762	92.291	214.263	928.522	977.686	341.084	231.235	405.367
2005	2.151.084	93.105	203.821	882.193	971.965	343.630	232.452	395.883
2006	2.140.904	94.481	162.896	893.820	989.707	349.722	245.551	394.434
2007	2.126.675	71.613	159.079	914.017	981.966	350..828	246.895	384.243
2008	2.123.552	65.189	203.748	843.103	1.011.512	348.395	277.670	385.447
2009	2.148.657	66.625	158.270	909.476	1.014.286	360.162	274.189	379.935
2010	2.193.429	69.366	157.217	952.417	1.014.429	356.170	278.346	379.913
2011	2.185.172	71.573	156.723	945.917	1.010.959	350.248	281.904	378.807
2012	2.142.449	73.141	167.421	917.761	984.126	341.182	279.223	363.721
2013	1.984.994	73.994	146.868	934.940	829.192	337.028	281.689	210.475
2014	1.892.031	74.312	123.080	930.812	763.827	290.208	284.123	189.496
2015	1.871.548	74.935	121.434	945.556	729.623	277.320	268.508	183.795
2016	1.809.471	75.326	121.684	890.047	722.414	275.304	270.665	176.445
2017	1.772.193	75.834	110.846	879.976	705.537	260.215	271.298	174.024

[1] Numărul volumelor existente în biblioteci reprezintă totalitatea cărților, broșurilor, colecțiilor de ziare și reviste cu minim 5 pagini și materialele audiovizuale (casete cu benzi magnetice, discuri, diafilme și alte materiale de biblioteca: hărți, grafice, reproduceri artistice etc.) înscrise în registrul de inventar al bibliotecii.

Anul	Total	Ale instituțiilor de învățământ superior	Specializate	Școlare	Publice	Județene	Municipale și orășenești	Comunale
2018	1.768.938	76.212	119.288	891.992	681.446	234.352	274.174	172.920
2019	1.729.534	76.721	88.275	892.065	672.473	223.537	275.835	173.101
2020	1.614.587	:	88.279	854.988	671.320	218.097	279.716	173.507

Legenda: ':' – date lipsă.

Sursa: Institutul Național de Statistică

Numărul de volume eliberate (împrumutate) din biblioteci a scăzut și el, de la 924.469 în anul 2000 la 200.519 în anul 2019, respectiv 170.673 în anul 2020 (pe fondul pandemiei).

Tabel – Volume eliberate[1] pe categorii de biblioteci

	Total	Ale instituțiilor de învățământ superior	Specializate	Școlare	Publice	Județene	Municipale și orășenești	Comunale
2000	924.469	64.157	12.635	291.547	556.130	266.525	216.016	73.589
2001	1.005.581	74.140	11.187	338.084	582.170	270.776	227.117	84.277
2002	962.299	86.128	11.471	256.783	607.917	276.952	228.783	102.182
2003	907.939	77.910	10.010	235.579	584.440	284.829	218.659	80.952
2004	874.213	30.338	5.439	261.040	577.396	295.267	195.675	86.454
2005	866.114	27.668	2.901	290.308	545.237	304.033	170.771	70.433
2006	813.126	28.921	2.289	253.084	528.832	321.829	152.483	54.520
2007	763.495	16.500	8.021	286.335	452.639	274.587	126.874	51.178
2008	732.947	15.360	10.781	232.443	474.363	327.403	100.865	46.095
2009	584.232	14.125	4.394	197.523	368.190	239.668	90.400	38.122
2010	547.382	12.430	7.597	195.440	331.915	216.479	80.342	35.094
2011	490.128	7.857	13.765	181.546	286.960	184.149	69.711	33.100
2012	414.728	6.783	10.651	168.842	228.452	159.832	40.586	28.034
2013	482.924	5.669	12.392	247.138	217.725	142.066	50.534	25.125
2014	346.494	5.091	9.255	217.700	114.448	44.768	48.412	21.268
2015	284.697	4.130	21.414	151.863	107.290	44.813	45.334	17.143
2016	264.294	2.850	19.555	136.373	105.516	49.684	41.652	14.180
2017	187.739	3.270	13.544	79.292	91.633	38.078	39.590	13.965
2018	207.993	3.428	15.440	84.170	104.955	49.316	41.379	14.260
2019	200.519	3.550	624	87.420	108.925	50.209	43.246	15.470
2020	170.673	:	389	78.363	91.921	43.872	35.848	12.201

Legenda: ':' – date lipsă..

Sursa: Institutul Național de Statistică

Făcând referire la utilizarea acestor resurse culturale, trendul descendent pare să se păstreze și în cazul numărului de utilizatori (cititori activi), acesta scăzând de la 104.450 în anul 1990 la 35.386 în anul 2019, respectiv 27.497 în anul 2020, din nou pe fondul pandemiei). Evident, nu trebuie să ignorăm în acest caz și posibilitatea ca scăderea utilizării să fie una normală pentru această perioadă, membrii comunității căutându-și resurse informaționale și în alte surse, mai ales odată cu dezvoltarea noilor tehnologii informaționale, extinderea

[1] Volumele eliberate cuprind totalitatea cărților, broșurilor, colecțiilor de ziare și reviste, materiale audiovizuale împrumutate cititorilor (utilizatorilor), într-o perioada calendaristică dată, în cursul anului de referință.

rețelelor de internet sau acoperirea extinsă oferită ulterior de rețelele de internet mobil și reducerea generală a acestor costuri pentru consumatori.

Tabel – Cititori activi[1] la biblioteci pe categorii de biblioteci

Anul	Total	Ale instituțiilor de învățământ superior	Specializate	Școlare	Publice	Județene	Municipale și orășenești	Comunale
1990	104.450	910	11.060	44.471	48.009	5.643	8.799	14.191
1991	101.869	1.034	12.202	34.468	54.165	6.621	13.666	20.053
1993	81.935	960	6.228	34.821	39.926	8.968	17.160	13.798
1995	85.854	1.018	5.740	44.285	34.811	7.105	15.139	12.567
1998	80.729	1.294	5.219	39.561	34.655	9.302	14.715	10.638
2000	83.303	3.668	4.304	37.939	37.392	10.161	15.633	11.598
2001	86.573	4.544	4.287	42.316	35.426	10.305	14.837	10.284
2002	80.765	4.980	3.364	36.128	36.293	10.602	11.406	14.285
2004	81.904	5.403	2.651	41.569	32.281	10.472	11.796	10.013
2005	64.277	5.650	1.711	31.139	25.777	10.383	7.453	7.941
2006	63.095	6.411	1.565	30.042	25.077	8.722	7.941	8.414
2007	60.266	3.394	1.447	29.071	26.354	10.144	8.517	7.693
2008	58.679	3.284	2.570	27.499	25.326	9.280	9.534	6.512
2010	53.681	3.430	1.228	27.551	21.472	7.526	9.144	4.802
2011	52.246	3.684	1.466	27.172	19.924	7.161	8.141	4.622
2012	53.537	4.100	1.351	26.933	21.153	9.278	6.413	5.462
2013	48.944	3.549	1.149	26.808	17.438	5.504	6.209	5.725
2014	43.722	2.857	785	24.808	15.272	3.656	6.794	4.822
2015	37.334	1.680	486	20.477	14.691	4.764	5.920	4.007
2016	36.176	1.530	549	19.712	14.385	5.280	5.631	3.474
2017	36.008	1.610	512	18.982	14.904	5.062	6.521	3.321
2018	35.813	1.860	1.403	19.056	13.494	5.243	4.980	3.271
2019	35.386	1.880	326	19.042	14.138	5.354	5.176	3.608
2020	27.497	:	213	17.163	10.121	3.389	3.930	2.802

Legenda: ':' – date lipsă.

Sursa: Institutul Național de Statistică

Tabel – Biblioteci și cititori activi pe unități administrativ teritoriale în județul Caraș-Severin

UAT	Anul 2015		Anul 2016		Anul 2017		Anul 2018		Anul 2019	
	Număr biblioteci	Număr cititori activi	Număr biblioteci	Număr cititori activi	Număr biblioteci	Număr cititori activi	Număr biblioteci	Număr cititori activi	Număr biblioteci	Număr cititori activi
TOTAL	**176**	**37.334**	**170**	**36.176**	**166**	**36.008**	**166**	**35.813**	**165**	**35.386**
50790 MUNICIPIUL RESITA	28	14.747	27	14.824	27	14.471	26	15.746	25	15.357
51010 MUNICIPIUL CARANSEBES	10	4.055	10	3.763	8	4.134	9	3.170	9	3.219
50889 ORAS ANINA	3	562	3	397	3	382	3	399	3	468

[1] Cititor (utilizator) este persoana fizică care a împrumutat pentru acasă (sau a consultat în sediul bibliotecii) cel puțin o dată într-un an calendaristic o carte, broșură sau o altă publicație aparținând unei biblioteci.

UAT	Anul 2015		Anul 2016		Anul 2017		Anul 2018		Anul 2019	
	Număr biblioteci	Număr cititori activi	Număr biblioteci	Număr cititori activi	Număr biblioteci	Număr cititori activi	Număr biblioteci	Număr cititori activi	Număr biblioteci	Număr cititori activi
50923 ORAS BAILE HERCULANE	2	1.778	2	2.295	2	2.912	2	1.966	2	1.910
50969 ORAS BOCSA	6	3.372	6	2.279	6	1.923	6	2.208	6	2.198
51056 ORAS MOLDOVA NOUA	2	1.584	2	1.504	2	1.354	2	1.251	2	1.261
51118 ORAS ORAVITA	4	732	5	1.383	5	1.552	5	1.568	5	1.539
51207 ORAS OTELU ROSU	4	1.187	4	1.235	4	1.163	4	1.241	4	1.277
51243 ARMENIS	2	343	2	428	2	395	2	395	2	270
51305 BANIA	2	102	2	110	2	123	2	78	2	81
51332 BAUTAR	2	165	2	170	2	178	2	160	2	185
51387 BERLISTE	1	28	1	22	1	10	1	10	1	15
51449 BERZASCA	1	119	1	118	1	100	1	105	1	41
51500 BERZOVIA	2	98	2	97	2	81	2	186	2	169
51546 BOLVASNITA	2	61	2	72	2	71	2	72	2	88
51573 BOZOVICI	3	727	2	521	2	551	2	569	2	603
51626 BREBU	1	35	1	35	1	15	1	15	1	15
51699 BUCHIN	2	226	1	180	2	170	2	198	2	216
51751 BUCOSNITA	2	126	2	117	2	93	2	90	2	92
51804 CARASOVA	2	418	2	474	2	537	2	562	2	570
51840 CARBUNARI	1	22	1	25	1	24	1	16	1	16
51948 CICLOVA ROMANA	1	130	1	145	1	168	1	161	1	147
51984 CIUCHICI	1	10	1	10	1	12	1	17	1	19
52035 CIUDANOVITA	1	40	1	29	1	24	1	25	1	28
51877 CONSTANTIN DAICOVICIU	3	197	3	130	3	139	3	145	3	175
52115 CORNEA	1	40	1	30	1	35	1	30	1	20
52160 CORNEREVA	7	137	4	113	3	107	3	108	3	108
53489 CORONINI	2	135	2	137	2	110	2	105	2	105
52570 DALBOSET	3	285	3	281	3	239	3	247	3	257
52650 DOCLIN	3	86	3	84	3	73	3	50	3	59
52696 DOGNECEA	1	100	1	100	1	100	1	130	1	50
52721 DOMASNEA	2	230	2	160	2	155	2	130	2	190
53700 EFTIMIE MURGU	2	76	2	48	2	94	2	100	2	95
52758 EZERIS	3	181	3	131	2	45	2	55	2	61
52785 FARLIUG	2	270	2	266	2	286	2	265	2	275
52856 FOROTIC	1	14	1	13	1	14	1	70	1	75
52909 GARNIC	3	119	3	116	3	101	3	81	3	78
52936 GLIMBOCA	1	70	1	70	1	70	1	60	1	50
52954 GORUIA	2	59	2	45	2	28	2	27	2	33
52990 GRADINARI	1	45	1	45	1	50	1	40	1	50
53023 IABLANITA	2	778	2	783	2	782	2	722	2	730
53069 LAPUSNICEL	1	18	1	16	1	22	1	17	1	14
53103 LAPUSNICU MARE	2	118	2	135	2	155	2	168	2	160
53130 LUNCAVITA	2	120	2	102	2	115	2	110	2	105
53167 LUPAC	1	159	1	85	1	80	1	39	1	23
53210 MARGA	1	75	1	35	1	25	1	44	1	40
53247 MAURENI	2	75	2	73	2	174	2	175	2	158
53274 MEHADIA	2	450	2	590	2	560	2	550	2	530

UAT	Anul 2015		Anul 2016		Anul 2017		Anul 2018		Anul 2019	
	Număr biblioteci	Număr cititori activi	Număr biblioteci	Număr cititori activi	Număr biblioteci	Număr cititori activi	Număr biblioteci	Număr cititori activi	Număr biblioteci	Număr cititori activi
53327 MEHADICA	2	115	2	115	2	96	2	83	2	98
53345 NAIDAS	1	13	1	22	1	15	1	21	1	16
53372 OBREJA	1	35	1	49	1	42	1	49	1	40
50987 OCNA DE FIER	1	30	1	36	1	45	1	40	1	45
53425 PALTINIS	2	81	2	90	2	80	2	88	2	77
53513 POJEJENA	3	258	2	37	2	38	2	42	2	37
53675 RACASDIA	2	284	2	258	2	248	2	245	2	265
53639 RAMNA	2	80	2	55	2	35	2	28	2	40
53728 RUSCA MONTANA	1	25	1	25	1	25	1	25	1	25
53755 SACU	2	159	2	170	2	160	2	161	2	178
53791 SASCA MONTANA	1	10	1	18	1	25	1	20	1	25
53853 SICHEVITA	1	120	1	110	1	130	1	120	1	130
54056 SLATINA-TIMIS	2	248	2	132	1	36	1	45	1	40
54109 SOCOL	3	115	3	114	3	123	3	132	3	125
54163 SOPOTU NOU	1	70	1	70	1	30	1	45	1	40
54350 TARNOVA	1	98	1	80	1	62	2	95	1	60
54270 TEREGOVA	1	212	1	190	1	182	1	171	1	163
54305 TICVANIU MARE	1	65	1	50	1	60	1	50	1	60
54387 TOPLET	2	225	2	210	2	165	2	166	2	185
54412 TURNU RUIENI	3	115	3	143	3	130	3	212	3	229
54485 VALIUG	1	80	1	60	1	40	1	30	1	30
54500 VARADIA	1	90	1	70	1	80	1	76	1	58
54537 VERMES	2	147	2	119	2	50	2	60	2	50
54573 VRANI	1	50	1	47	1	35	1	53	1	50
54617 ZAVOI	2	80	2	65	2	52	2	80	2	72
54699 ZORLENTU MARE	1	25	1	20	1	22	:	:	1	23

Sursa: CJ Caraș-Severin / Institutul Național de Statistică

Cinematografe

Numărul de cinematografe și instalații cinematografice s-a redus considerabil în perioadă analizată, de la 94 raportate în anul 1990 la 4 raportate în anul 2020; totuși, chiar dacă scăderea este una consistentă, aceasta poate fi parțial explicată prin scoaterea din uz a unor tehnologii vechi, dezafectarea unor astfel de unități care au devenit nefuncționale (de exemplu cele din căminele culturale din mediul rural) sau modificări în condițiile de raportare la INS. Numărul de locuri în aceste unități a scăzut și el în același timp, de la 7.097 de locuri în anul 1990 la 1.415 de locuri în anul 2019. Dacă ne raportăm la ultimii 10 ani observăm că tendința este una de creștere, acest sector cultural dezvoltându-se între 2011 și 2019: în această perioadă numărul de cinematografe a crescut de la 1 la 4 iar cel de locuri de la 527 la 1415.

Tabel – Cinematografe[1] și număr de locuri[2]

	Cinematografe și instalații cinematografice – total	Cinematografe și instalații cinematografice cu banda normala	Nr. locuri
Anul 1990	94	17	7.097
Anul 1991	56	12	4.966
Anul 1992	32	12	:
Anul 1993	26	10	:
Anul 1994	13	13	5.366
Anul 1995	15	14	5.382
Anul 1996	12	12	4.711
Anul 1997	15	11	4.312
Anul 2002	5	5	2.406
Anul 2003	4	4	1.953
Anul 2004	3	3	1.406
Anul 2005	2	2	1.112
Anul 2006	1	1	590
Anul 2007	1	1	590
Anul 2008	1	1	590
Anul 2011	1	1	527
Anul 2015	2	2	606
Anul 2016	3	3	810
Anul 2017	3	3	806
Anul 2018	3	3	806
Anul 2019	4	4	1.415

Legenda: ':' – date lipsă.

Sursa: Institutul Național de Statistică

Numărul anual de spectacole cinematografice a scăzut inițial după 1990, pentru ca mai apoi să crească începând cu anul 2011, ajungând la 2.613 în anul 2019. Observăm de asemenea că numărul anual de spectatori a scăzut de la 1.942.000 în anul 1990 la 49 în anul 2019; aici datele arată o scădere inițială până în anul 2008, creșterea din 2015 și 2016 fiind urmată de o altă scădere începând cu 2017. Din nou, chiar dacă utilizarea acestei resurse

[1] Cinematograful este o unitate culturală dotată cu echipament cinematografic (stabil sau mobil) în vederea prezentării publice, prin proiecție, pe ecrane, a unui film, care a funcționat în anul de referință. În funcție de echipamentul cinematografic folosit poate fi:
- stabil – când are asigurată în permanență o sală sau gradină de spectacole cu ecran și echipamentul aferent;
- mobil (caravană cinematografică) – care se deplasează dintr-o localitate în alta, pentru a prezenta spectacole cinematografice.
Cinematografele (inclusiv instalațiile cinematografice), după lățimea peliculei se clasifică în:
- cinematografe și instalații cinematografice cu bandă normală (peliculă 35 mm);
- cinematografe și instalații cinematografice cu bandă îngusta (peliculă 16 mm);
- caravane cinematografice.

[2] Numărul locurilor în sălile de cinematograf definește capacitatea cinematografelor, respectiv locurile în sălile cinematografelor și instalațiilor cinematografice cu bandă normală (35 mm). Sunt incluse unitățile proprietate publică și privată.

culturale s-a redus considerabil, acest lucru poate fi explicat parțial prin dezvoltarea noilor tehnologii informaționale și a unor servicii de televiziune prin cablu sau online specifice.

Tabel – Spectacole cinematografice[1] și nr. de spectatori[2]

	Număr de spectacole cinematografice, pe an, în:		Număr de spectatori (în mii), pe an, în:	
Ani	**Cinematografe și instalații cinematografice – total**	**Cinematografe și instalații cinematografice cu banda normala**	**Cinematografe și instalații cinematografice – total**	**Cinematografe și instalații cinematografice cu banda normala**
1990	24.759	15.423	2.329	1.942
1991	17.351	11.549	1.242	1.109
1992	12.973	10.042	762	697
1993	10.085	8.784	554	521
1994	9.798	9.401	511	505
1995	8.700	8.679	328	328
1996	6.953	6.953	223	223
1997	6.739	6.707	173	170
2002	2.984	2.984	51	51
2003	2.456	2.456	27	27
2004	1.884	1.884	18	18
2005	730	730	5	5
2006	296	296	2	2
2007	270	270	2	2
2008	78	78	1	1
2011	37	37	:	:
2015	1.111	1.111	73	73
2016	2.115	2.115	81	81
2017	2.402	2.402	78	78
2018	2.632	2.632	65	65
2019	2.613	2.613	49	49

Legenda: ':' – date lipsă.

Sursa: Institutul Național de Statistică

Instituții de spectacol

Spre deosebire de primele 2 tipuri de unități culturale analizate (respectiv bibliotecile și cinematografele), numărul instituțiilor și companiilor de spectacole sau concerte a rămas constant în perioada analizată, după cum reiese din tabelul următor. Numărul de spectacole și concerte a variat considerabil, între un maxim de 254 în 1990 și un minim de 48 în anul 2020 (pe fondul pandemiei).

[1] Spectacolul cinematografic reprezintă proiecția pe ecran a unui film pentru public.

[2] Spectatorul la cinema este persoana care vizionează un film la cinema. Statistic se înregistrează numărul spectatorilor pe baza biletelor vândute.

Tabel – Instituții și companii de spectacole sau concerte pe categorii de instituții[1] și număr de spectacole și concerte[2] la instituțiile și companiile de spectacole sau concerte

	Instituții și companii de spectacole sau concerte			Număr de spectacole și concerte		
	Total	Dramatice (inclusiv secțiile de teatru)	Orchestre populare	Total	Dramatice (inclusiv secțiile de teatru)	Orchestre populare
Anul 1990	2	1	1	254	54	200
Anul 1991	1	1	:	77	77	:
Anul 1992	1	1	:	83	83	:
Anul 1993	2	1	1	81	58	23
Anul 1997	2	1	1	131	91	40
Anul 1998	2	1	1	131	91	40
Anul 1999	1	1	:	88	88	:
Anul 2000	1	1	:	88	88	:
Anul 2001	1	1	:	75	75	:
Anul 2002	1	1	:	75	75	:
Anul 2003	1	1	:	89	89	:
Anul 2004	1	1	:	100	100	:
Anul 2005	2	2	:	223	223	:
Anul 2006	3	2	1	164	139	25
Anul 2007	3	2	1	154	109	45
Anul 2008	3	2	1	140	117	23
Anul 2009	3	2	1	192	152	40
Anul 2010	3	2	1	246	148	98
Anul 2011	3	2	1	207	127	80
Anul 2012	2	1	1	185	102	83
Anul 2013	2	1	1	158	98	60
Anul 2014	2	1	1	139	62	77
Anul 2015	2	1	1	128	82	46
Anul 2016	2	1	1	122	101	21
Anul 2017	2	1	1	132	109	23
Anul 2018	2	2	2	103	80	23
Anul 2019	2	1	1	111	85	26
Anul 2020	2	1	1	48	44	4

Legenda: ‚:' – date lipsă.

Sursa: Institutul Național de Statistică

[1] Instituțiile de spectacole și concerte sunt: teatrele, filarmonicile, orchestrele și ansamblurile artistice care au funcționat în anul de referință. Teatrele, filarmonicile, orchestrele și ansamblurile artistice prezintă publicului spectacole dramatice, lirice, coregrafice, de divertisment, folclorice, de varietăți, de circ, de păpuși sau marionete, de teatru instrumental, respectiv concerte de muzică academică, simfonică, vocal-simfonică, camerală, corală, folclorică, electronică, precum și concerte, indiferent de gen, sau orice alt tip de reprezentație în care interpretările și execuțiile artiștilor interpreți sau executanți sunt prezentate direct publicului. În cazul când o instituție de spectacol prezintă spectacole concomitent în mai multe săli sau când în aceeași sală prezintă alternativ spectacole în limbi diferite, personalul artistic se grupează pe colective artistice. Dacă sub aceeași conducere administrativă există colective artistice care dau spectacole în genuri artistice diferite sau limbi diferite, acestea se consideră ca fiind unități artistice separate.
Sunt unități de cultură, proprietate publică sau privată, aflate în serviciul societății cu rol de educare și recreere, precum și de promovare a valorilor cultural-artistice autohtone și universale, pe plan național și internațional.

[2] Reprezentațiile (spectacole/concerte) sunt producții artistice de spectacole sau concerte înfățișate direct publicului de către artiști interpreți si/sau executanți și pot fi: spectacole dramatice, coregrafice, de operă, operetă, folclorice, de revistă, cabaret, de circ, de păpuși si/sau marionete, de teatru instrumental, respectiv concerte de muzică academică, simfonică, vocal-simfonică, camerală, corală, folclorică, electronică. Reprezentațiile pot fi susținute atât la sediul instituției/companiei de spectacole sau concerte ori la sediul centrelor culturale, centrelor pentru conservarea și promovarea culturii, cat și în spații consacrate, în aer liber sau în spații neconvenționale sau în cadrul unor deplasări în țară sau în străinătate.
Reprezentațiile pot avea loc în limba română sau într-o limbă a minorităților naționale (maghiară, germană, ebraică etc.).

Numărul de locuri în sălile de spectacole și concerte a scăzut de la 810 în anul 2005 la 140 în perioada 2012-2017 pentru ca apoi să crească la 146 în 2018. Numărul de spectatori și auditori la reprezentații artistice a scăzut de la 72.832 în 1990 la 46.606 în 2019 (respectiv 4.287 în 2020), scăderea fiind mult mai mică raportată la scăderea numărului de locuri.

Tabel – Locuri[1] în sălile de spectacole și concerte, pe categorii de unități și spectatori și auditori la reprezentații artistice pe categorii de instituții și companii de spectacole sau concerte (nr. spectatori)[2]

	Locuri în sălile de spectacole și concerte	**Număr de spectatori și auditori la reprezentații artistice**		
	Dramatice (inclusiv secțiile de teatru)	**Total**	**Dramatice (inclusiv secțiile de teatru)**	**Orchestre populare**
Anul 1990		72.832	12.832	60.000
Anul 1992		14.644	14.644	:
Anul 1993		13.079	11.079	2.000
Anul 1994		29.116	14.516	14.600
Anul 1995		12.311	10.311	2.000
Anul 1998		17.038	15.438	1.600
Anul 1999		13.764	13.764	:
Anul 2000		15.112	15.112	:
Anul 2001		12.004	12.004	:
Anul 2002		9.290	9.290	:
Anul 2003		12.489	12.489	:
Anul 2004		11.562	11.562	:
Anul 2005	810	14.384	14.384	:
Anul 2006	810	29.590	14.590	15.000
Anul 2007	810	43.363	13.363	30.000
Anul 2008	810	28.219	18.219	10.000
Anul 2009	810	39.981	19.981	20.000
Anul 2010	810	47.522	22.522	25.000
Anul 2011	390	25.702	15.702	10.000
Anul 2012	140	21.685	11.585	10.100
Anul 2013	140	21.737	13.057	8.680
Anul 2014	140	18.361	9.661	8.700
Anul 2015	140	30.476	10.476	20.000
Anul 2016	140	21.369	11.369	10.000
Anul 2017	140	27.325	10.325	17.000
Anul 2018	146	34.798	14.798	20.000
Anul 2019	146	46.606	16.606	30.000
Anul 2020	146	4.287	3.437	850

Legenda: ':' – date lipsă.

Sursa: Institutul Național de Statistică

[1] Locurile în instituțiile și companiile de spectacole sau concerte reprezintă capacitatea sălii proprii de spectacole și concerte existente la sfârșitul anului de referință.

[2] Spectator: persoana care vizionează/audiază un spectacol sau concert. Numărul de spectatori este înregistrat în funcție de numărul biletelor vândute, oferite gratuit sau cu invitație.

Muzee

Numărul de muzee și colecții publice a variat considerabil în perioada analizată, de la 13 existente în 1990, la un minim de 10 (în perioada 2013-2015) pentru ca acesta să crească în ultimii ani, în anul 2020 fiind raportate 20 de astfel de unități, din care 13 considerate de bază.

Tabel – Muzee și colecții publice[1]

Anul 2005	13
Anul 2006	13
Anul 2007	13
Anul 2008	13
Anul 2009	13
Anul 2010	13
Anul 2011	13
Anul 2012	11
Anul 2013	10
Anul 2014	10
Anul 2015	10
Anul 2016	14
Anul 2017	15
Anul 2018	20, din care 13 de bază
Anul 2019	20, din care 13 de bază
Anul 2020	20, din care 13 de bază

Legenda: ':' – date lipsă.

Sursa: Institutul Național de Statistică

Un punct forte din punct de vedere cultural face referire la creșterea numărului de vizitatori în muzee și colecții publice, de la 144.385 în anul 2005 la 202.312 în anul 2020. De asemenea, tabelul de pe pagina următoare indică deschiderea unor noi muzee/colecții în Eftimie Murgu, Mehadia, Sasca Montană și Sopotu Nou începând cu 2018.

[1] Muzeul este instituția de cultură, de drept public sau de drept privat, fără scop lucrativ, aflată în serviciul societății, care colecționează, conservă, cercetează, restaurează, comunică și expune, în scopul cunoașterii, educării sau recreerii, marturii materiale și spirituale ale existentei și evoluției comunităților umane, precum și ale mediului înconjurător.
Patrimoniul muzeului/colecției publice, este alcătuit din totalitatea bunurilor, a drepturilor și obligațiilor cu caracter patrimonial ale muzeului sau, după caz, ale colecțiilor publice, asupra unor bunuri aflate în proprietate publică și/sau privată.
Colecția este un ansamblu de bunuri culturale și naturale, constituit în mod sistematic și coerent de către persoane fizice sau juridice de drept public sau privat.
Colecțiile publice sunt colecții accesibile publicului și specialiștilor, indiferent de titularul dreptului de proprietate, care reunesc bunuri semnificative prin valoarea lor artistică, documentară, istorică, științifică, culturală și memorialistică.
Colecțiile private sunt colecțiile aflate în proprietatea privată a persoanelor fizice sau juridice de drept privat, la care publicul și specialiștii au acces numai cu acordul deținătorilor.
După bunurile culturale care alcătuiesc patrimoniul muzeal, muzeele și colecțiile publice se clasifică în: muzee sau colecții publice de artă, arheologie și istorie, știința și istorie naturală, știință și tehnică, etnografie și antropologie, specializate, regionale, generale, mixte. Sunt incluse și grădinile botanice și zoologice, acvariile și rezervațiile naturale.
Se înregistrează patrimoniul muzeal, muzee și colecții publice, proprietate publică și privată, existente la sfârșitul anului de referință.

Tabel 11: Vizitatori în muzee și colecții publice[1]

Anul	TOTAL	50790 MUNICIPIUL RESITA	51010 MUNICIPIUL CARANSEBES	50923 ORAS BAILE HERCULANE	51118 ORAS ORAVITA	51305 BANIA	51804 CARASOVA	53700 EFTIMIE MURGU	53274 MEHADIA	53327 MEHADICA	50987 OCNA DE FIER	53791 SASCA MONTANA	53853 SICHEVITA	54163 SOPOTU NOU
2005	144.385	13.869	122.000	2.000	3.920	135	561	:	:	700	1.000	:	200	:
2006	147.567	19.171	122.300	2.200	1.176	150	580	:	:	750	1.100	:	140	:
2007	146.645	18.124	122.400	2.100	1.597	160	600	:	:	350	1.200	:	114	:
2008	151.533	29.958	116.500	864	1.600	115	700	:	:	400	1.300	:	96	:
2009	143.150	27.730	111.000	620	1.460	130	640	:	:	150	1.320	:	100	:
2010	135.932	25.542	106.500	480	920	200	670	:	:	140	1.400	:	80	:
2011	61.652	21.087	30.400	150	7.360	180	690	:	:	100	1.600	:	85	:
2012	48.242	23.982	14.500	160	6.890	170	700	:	:	:	1.750	:	90	:
2013	44.310	22.110	13.550	:	6.160	120	650	:	:	:	1.640	:	80	:
2014	72.661	47.284	12.459	:	10.593	75	250	:	:	:	1.600	:	400	:
2015	72.948	47.405	13.800	:	9.029	80	534	:	:	:	2.000	:	100	:
2016	103.585	40.978	13.602	:	45.605	65	2.605	:	:	:	600	:	130	:
2017	122.553	48.728	13.421	:	58.919	80	925	:	:	:	400	:	80	:
2018	235.344	52.679	14.532	:	65.530	85	2.634	2.500	6.984	:	300	90.000	75	25
2019	229.892	48.566	3.534	:	76.707	30	2.934	2.600	9.000	:	260	86.171	60	30
2020	202.312	32.657	1.139	:	60.702	10	3.647	2.800	6.899	:	200	94.223	20	15

Legenda: ':' – date lipsă.

Sursa: Institutul Național de Statistică

[1] Vizitatorul este persoana care vizitează un muzeu sau colecție publică, individual sau în grup, pentru a privi bunurile muzeale expuse și indiferent de tipul de bilet achiziționat (de ex: întreg, redus sau gratuit). Numărul de vizitatori este înregistrat în funcție de numărul biletelor vândute sau oferite gratuit (inclusiv biletele înregistrate la „Noaptea Muzeelor").

Cheltuieli publice locale pentru cultură

Cheltuielile autorităților locale sunt grupate, în mod obișnuit pe baza a două clasificații: economică și funcțională.

Clasificația funcțională oferă o imagine a alocării fondurilor către diferitele domenii sau tipuri de servicii furnizate de autoritățile locale: servicii publice generale (administrația publică locală), învățământ, asistență socială, sănătate, transporturi, ordine publică, protecția mediului, locuințe și dezvoltare publică, cultură, recreere și religie, energie. Această grupare a cheltuielilor furnizează informații asupra priorităților factorilor de decizie în procesul de alocare a resurselor, dar și asupra serviciilor publice aflate în competența autorităților publice locale. Cele trei tipuri de competențe ale APL sunt prevăzute în Codul Administrativ, fiind instituite prin Legea-cadru a descentralizării (195/2006):

- competențe de delegate – atribuțiile stabilite prin lege și transferate, împreună cu resursele financiare corespunzătoare, autorităților administrației publice locale de către autoritățile administrației publice centrale pentru a le exercita în numele și în limitele stabilite de către acestea din urmă;
- competențe exclusivă – atribuțiile stabilite prin lege în mod expres și limitativ în sarcina autorităților administrației publice locale, pentru realizarea cărora acestea au drept de decizie și dispun de resursele și mijloacele necesare;
- competențe partajate – atribuțiile exercitate potrivit legii de autorități ale administrației publice locale, împreună cu alte autorități ale administrației publice, stabilite în mod expres și limitativ, cu stabilirea resurselor financiare și a limitelor dreptului de decizie pentru fiecare autoritate publică în parte.

Clasificația economică diferențiază între cheltuieli curente (cele care sunt legate de asigurarea funcționarii autorităților locale și de furnizarea serviciilor – cheltuieli de personal, cheltuieli cu bunurile și serviciile, cheltuieli cu asistența socială, cheltuieli cu proiectele cu finanțare din fonduri externe, transferuri etc.), cheltuieli de capital/investiții ale autorităților locale și operațiuni financiare (legate de instrumentele datoriei publice locale / rambursări de împrumuturi).

Tabelul următor prezintă cheltuielile Consiliului Județean Caraș-Severin realizate pentru activități culturale, de recreere și religioase în perioada 2010-2020, conform clasificării funcționale. Cheltuielile realizate de Consiliului Județean în aceste domenii au variat în perioada analizată, de la un minim de 11.719.398 lei (sau 7,66% din totalul cheltuielilor) în anul 2010 la un maxim de 25.386.426 lei (sau 12,44% din totalul cheltuielilor) în anul 2019. Cheltuielile specifice scăzut puțin în anul 2020 la 23.607.342 lei sau 11,80% din totalul cheltuielilor.

Cheltuielile publice locale pentru activități culturale, de recreere și religioase au variat și raportat la suma alocată pe locuitor, aceasta crescând în perioada analizată, de la un minim de 34,04 lei/locuitor în 2010 la 74,78 lei/locuitor în 2020 (maximul fiind de 79,60 lei/locuitor în 2019).

Tabel – Cheltuieli pentru cultură, recreere, religie din bugetul local al CJ Caraș-Severin (clasificarea funcțională)

Anul	Venituri totale	Cheltuieli totale	Cheltuieli pentru cultură, recreere, religie	Populația (după domiciliu, la 1 ianuarie, INS)	Procentul cheltuielilor pentru cultură, recreere, religie din cheltuielile totale (%)	Cheltuieli pentru cultură, recreere, religie /locuitor (lei/pers.)
2010	157.342.660	152.962.730	11.719.398	344.258	7,66	34,04
2011	175.563.116	166.827.499	14.158.193	341.789	8,48	41,42
2012	155.448.451	170.203.315	14.556.441	339.232	8,55	42,90
2013	163.871.719	160.085.152	12.894.980	336.783	8,05	38,28
2014	201.773.270	200.300.490	12.630.758	333.843	6,30	37,83
2015	242.667.677	249.296.690	13.358.287	331.465	5,35	40,30
2016	213.944.835	178.060.085	16.265.140	328.464	9,13	49,51
2017	195.162.289	204.056.648	19.171.500	325.661	9,39	58,86
2018	230.572.752	222.116.200	22.094.035	322.320	9,94	68,54
2019	210.832.484	204.014.051	25.386.426	318.901	12,44	79,60
2020	197.463.641	200.053.288	23.607.342	315.671	11,80	74,78

Sursa: Direcția pentru Politici Fiscale și Bugetare Locale (http://www.dpfbl.mdrap.ro/sit_ven_si_chelt_uat.html) și INS

Multiculturalism

Caracterul multicultural al județului Caraș-Severin este relevat fără nici un dubiu de datele de la recensământul din 2011: chiar dacă românii sunt populația majoritară, la nivel județean pot fi identificate multiple minorități: Romi (7.272), Croați (5.094), Sârbi (5.036), Maghiari (2.938), Germani (2.897), Ucraineni (2.483), Cehi (1.556) etc.

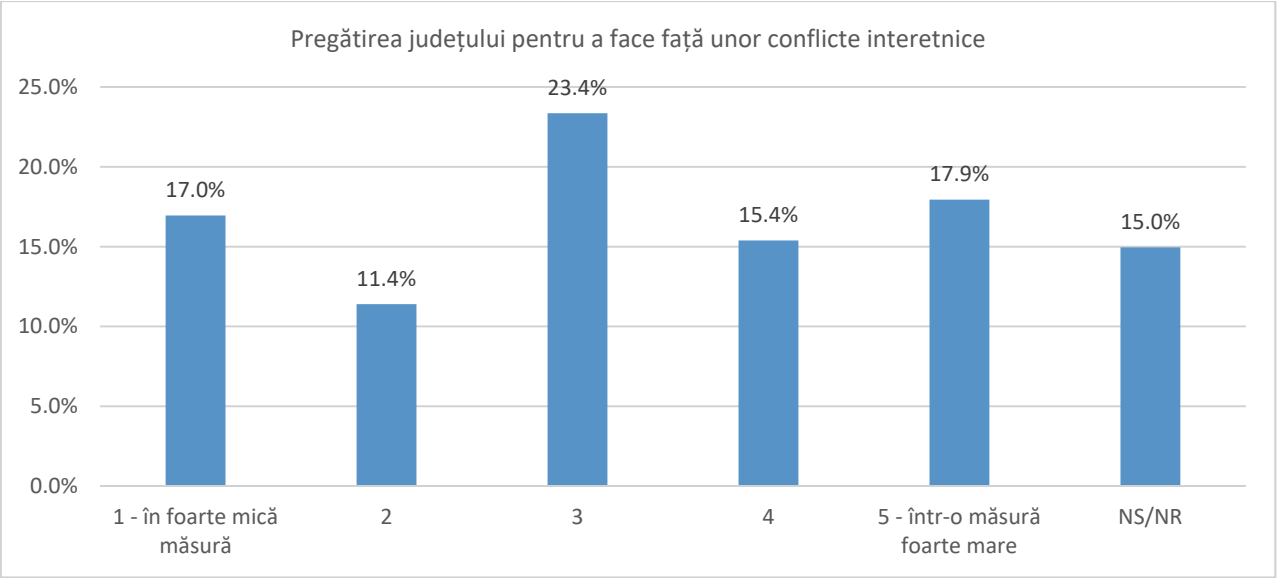
Tabel – Structură etnică a populației județului Caraș-Severin (recensământ 2011)

Romani	243.933
Maghiari	2.938
Romi	7.272
Ucraineni	2.483
Germani	2.897
Turci	19
Ruși-Lipoveni	28
Sârbi	5.036
Slovaci	192
Bulgari	27
Croați	5.094
Greci	9
Italieni	37
Evrei	29
Cehi	1.556
Polonezi	10
Chinezi	3
Ceangăi	7
Macedoneni	6
Alta etnie	287
Informație nedisponibila	23.716

Adiacent datelor colectate de la Institutului Național de Statistică, de pe site-urile organizațiilor, a datelor primite în mod direct de la diferite instituții publice și a rapoartelor și analizelor disponibile în mod public, analiza preliminară se bazează și pe rezultatele unui sondaj de opinie privind calitatea vieții în județul Caraș-Severin. Datele au fost colectate în luna mai 2021 prin 700 de interviuri telefonice (metoda CATI). Eșantionul este simplu aleatoriu iar datele au fost ponderate pe gen, vârstă, educație, ocupație, etnie și tipul localității pentru a fi reprezentative la nivel județean.

Referitor la pregătirea județului Caraș-Severin pentru a face față unor șocuri/crize de tipul conflictelor interetnice, 33,3% din respondenți cred că acesta este pregătit într-o măsură mare sau foarte mare, 28,4% cred că e pregătit într-o măsură mică sau foarte mică, 23,4% au oferit un răspuns neutru iar 15% nu au răspuns la această întrebare.

Figură – Gradul de pregătire al județului pentru a face față unor conflicte interetnice

Sursa: Studiu privind Calitatea vieții în județul Caraș-Severin, 2021

Nu existe diferențe considerabile între municipiul Reșița și restul județului sau între mediul urban și cel rural referitoare la opiniile privind pregătirea județului pentru a face față unor șocuri/crize de tipul conflictelor interetnice.

Tabel – Gradul de pregătire al județului pentru a face față unor conflicte interetnice

Cât de pregătit considerați că este județul Caraș-Severin pentru a face față unor șocuri/crize de tipul conflictelor interetnice	**Total**	**Reșița**	**Restul județului**	**Urbană**	**Rurală**
1 – în foarte mică măsură	**17,0%**	11,4%	20,1%	16,8%	17,3%
2	**11,4%**	14,2%	9,8%	12,8%	8,4%
3	**23,4%**	28,3%	20,5%	25,4%	19,0%
4	**15,4%**	15,4%	15,4%	13,9%	18,6%
5 – într-o măsură foarte mare	**17,9%**	17,3%	18,3%	17,9%	18,1%
NS/NR	**15,0%**	13,4%	15,8%	13,2%	18,6%

Sursa: Studiu privind Calitatea vieții în județul Caraș-Severin, 2021

Perspective strategice și analiza SWOT

Adiacent datelor colectate de la Institutului Național de Statistică, de pe site-urile organizațiilor, a datelor primite în mod direct de la diferite instituții publice și a rapoartelor și analizelor disponibile în mod public, analiza preliminară se bazează și pe rezultatele unui sondaj de opinie privind calitatea vieții în județul Caraș-Severin. Datele au fost colectate în luna mai 2021 prin 700 de interviuri telefonice (metoda CATI). Eșantionul este simplu aleatoriu iar datele au fost ponderate pe gen, vârstă, educație, ocupație, etnie și tipul localității pentru a fi reprezentative la nivel județean. Pentru a completa analiza

infrastructurii culturale realizată anterior, sondajul de opinie privind calitatea vieții a făcut referire și la utilizarea efectivă a acestor facilități de către locuitorii județului. Astfel:

- 73,1% din locuitorii județului nu au mers niciodată la teatru în timp ce 20,6% din aceștia au fost doar de 1-3 ori pe an;
- 63,4% din locuitorii județului nu au participat niciodată la concerte în timp ce 30,6% din aceștia au fost doar de 1-3 ori pe an;
- 75.4% din locuitorii județului nu au mers niciodată la o galerie de artă în timp ce 19,2% din aceștia au fost doar de 1-3 ori pe an;
- 66,7% din locuitorii județului nu au mers niciodată la un muzeu în timp ce 28,9% din aceștia au fost doar de 1-3 ori pe an;
- 74,9%% din locuitorii județului nu au mers niciodată la o bibliotecă în timp ce 15,4% din aceștia au fost doar de 1-3 ori pe an;
- 44,3% din locuitorii județului nu au mers niciodată la o librărie în timp ce 19,8% din aceștia au fost doar de 1-3 ori pe an;
- 70,7% din locuitorii județului nu au mers niciodată la un cinematograf în timp ce 19,1% din aceștia au fost doar de 1-3 ori pe an;
- 64,2% din locuitorii județului nu au mers niciodată la un evenimente organizat în cadrul casei de cultură în timp ce 28,2% din aceștia au fost doar de 1-3 ori pe an;
- 67.1% din locuitorii județului nu au mers niciodată la un alt tip de eveniment cultural în timp ce 23,6% din aceștia au fost doar de 1-3 ori pe an;

Tabel – Indicatori de consum cultural în județul Caraș-Severin

Activitate culturală	Frecvență	Total	Reșița	Restul județului	Urbană	Rurală
Cât de des mergeți la Teatru?	De 2 – 3 ori pe săptămână	**0,4%**	0,8%	0,2%	0,6%	0,0%
	O dată pe săptămână	**0,6%**	1,6%	0,0%	0,8%	0,0%
	De 2-3 ori pe lună	**1,4%**	2,4%	0,9%	1,5%	1,3%
	O dată pe lună	**3,8%**	6,7%	2,2%	5,7%	0,0%
	De 2-3 ori pe an	**10,5%**	16,5%	7,1%	13,2%	4,9%
	O dată pe an	**10,1%**	11,0%	9,6%	10,9%	8,4%
	Niciodată	**73,1%**	61,0%	79,9%	67,2%	85,4%
Cât de des mergeți la – Concerte ?	De 2 – 3 ori pe săptămână	**0,3%**	0,4%	0,2%	0,4%	0,0%
	O dată pe săptămână	**0,9%**	1,6%	0,4%	1,1%	0,4%
	De 2-3 ori pe lună	**1,0%**	0,8%	1,1%	1,3%	0,4%
	O dată pe lună	**3,8%**	4,3%	3,6%	4,6%	2,2%
	De 2-3 ori pe an	**17,9%**	24,0%	14,5%	20,2%	13,3%
	O dată pe an	**12,7%**	12,6%	12,7%	13,4%	11,1%
	Niciodată	**63,4%**	56,3%	67,4%	59,0%	72,6%

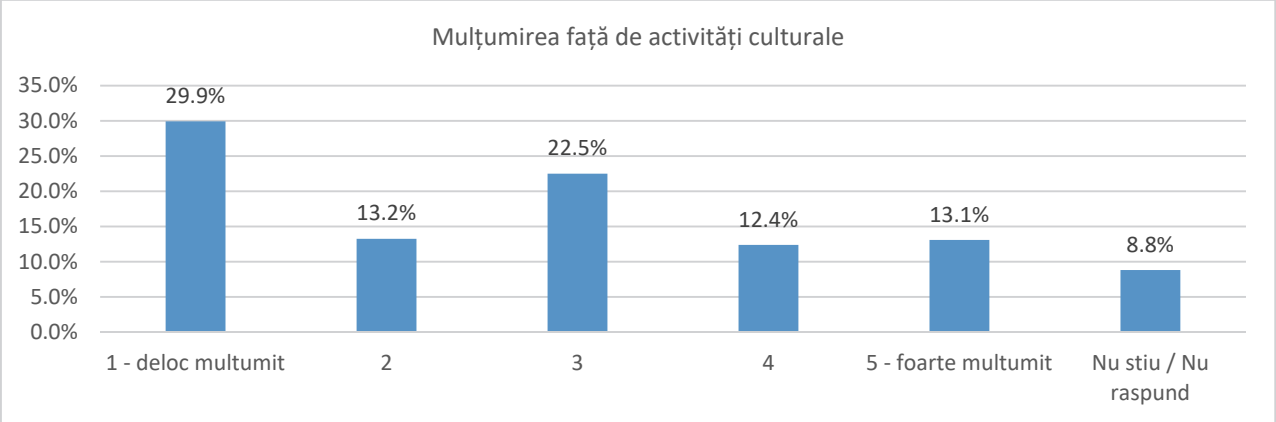
Activitate culturală	Frecvență	Total	Reșița	Restul județului	Urbană	Rurală
Cât de des mergeți la – Galerii de artă?	De 2 – 3 ori pe săptămână	**0,1%**	0,4%	0,0%	0,2%	0,0%
	O dată pe săptămână	**0,4%**	1,2%	0,0%	0,6%	0,0%
	De 2-3 ori pe lună	**1,3%**	2,4%	0,7%	1,7%	0,4%
	O dată pe lună	**3,6%**	5,5%	2,5%	4,8%	0,9%
	De 2-3 ori pe an	**8,4%**	11,8%	6,5%	10,5%	4,0%
	O dată pe an	**10,8%**	13,8%	9,2%	11,6%	9,3%
	Niciodată	**75,4%**	65,0%	81,3%	70,6%	85,4%
Cât de des mergeți la – Muzee?	De 2 – 3 ori pe săptămână	**0,6%**	1,6%	0,0%	0,8%	0,0%
	O dată pe săptămână	**0,3%**	0,8%	0,0%	0,4%	0,0%
	De 2-3 ori pe lună	**0,7%**	0,8%	0,7%	0,8%	0,4%
	O dată pe lună	**2,8%**	2,8%	2,9%	3,2%	2,2%
	De 2-3 ori pe an	**13,2%**	14,6%	12,5%	14,7%	10,2%
	O dată pe an	**15,7%**	20,5%	12,9%	16,4%	14,2%
	Niciodată	**66,7%**	59,1%	71,0%	63,7%	73,0%
Cât de des mergeți la – Bibliotecă?	De 2-3 ori pe săptămână	**1,3%**	0,4%	1,8%	1,5%	0,9%
	O dată pe săptămână	**1,0%**	1,6%	0,7%	1,3%	0,4%
	De 2-3 ori pe lună	**4,1%**	5,9%	3,1%	4,8%	2,7%
	O dată pe lună	**3,3%**	3,9%	2,9%	4,0%	1,8%
	De 2-3 ori pe an	**7,0%**	6,7%	7,1%	6,5%	8,0%
	O dată pe an	**8,4%**	7,1%	9,2%	7,4%	10,6%
	Niciodată	**74,9%**	74,4%	75,2%	74,6%	75,7%
Cât de des mergeți la – Librărie?	De 2 – 3 ori pe săptămână	**3,3%**	4,3%	2,7%	4,4%	0,9%
	O dată pe săptămână	**5,1%**	9,1%	2,9%	6,7%	1,8%
	De 2-3 ori pe lună	**10,1%**	11,4%	9,4%	10,3%	9,7%
	O dată pe lună	**17,4%**	18,9%	16,5%	18,9%	14,2%
	De 2-3 ori pe an	**13,4%**	13,0%	13,6%	13,0%	14,2%
	O dată pe an	**6,4%**	6,3%	6,5%	6,3%	6,6%
	Niciodată	**44,3%**	37,0%	48,4%	40,3%	52,7%
Cât de des mergeți la – Cinematograf?	De 2 – 3 ori pe săptămână	**0,4%**	0,8%	0,2%	0,4%	0,4%
	O dată pe săptămână	**1,4%**	2,8%	0,7%	2,1%	0,0%
	De 2-3 ori pe lună	**3,4%**	3,1%	3,6%	2,9%	4,4%
	O dată pe lună	**5,0%**	5,1%	4,9%	4,8%	5,3%
	De 2-3 ori pe an	**10,1%**	13,4%	8,3%	12,8%	4,4%
	O dată pe an	**9,0%**	11,8%	7,4%	9,0%	8,8%
	Niciodată	**70,7%**	63,0%	75,0%	67,9%	76,5%
Cât de des mergeți la – Evenimente organizate în cadrul casei de cultură?	De 2-3 ori pe săptămână	**0,3%**	0,0%	0,4%	0,0%	0,9%
	O dată pe săptămână	**0,9%**	1,6%	0,4%	1,3%	0,0%
	De 2-3 ori pe lună	**2,6%**	3,5%	2,0%	3,2%	1,3%
	O dată pe lună	**3,8%**	4,3%	3,6%	4,6%	2,2%
	De 2-3 ori pe an	**13,7%**	13,0%	14,1%	14,1%	12,8%
	O dată pe an	**14,5%**	15,7%	13,8%	15,1%	13,3%
	Niciodată	**64,2%**	61,8%	65,6%	61,8%	69,5%

Activitate culturală	Frecvență	Total	Reșița	Restul județului	Urbană	Rurală
Cât de des mergeți la – Alte activități culturale?	De 2 – 3 ori pe săptămână	**0,9%**	0,8%	0,9%	1,1%	0,4%
	O dată pe săptămână	**2,0%**	2,0%	2,0%	1,7%	2,7%
	De 2-3 ori pe lună	**2,6%**	3,5%	2,0%	2,5%	2,7%
	O dată pe lună	**3,8%**	3,9%	3,8%	4,6%	2,2%
	De 2-3 ori pe an	**13,2%**	14,2%	12,7%	14,7%	10,2%
	O dată pe an	**10,4%**	11,4%	9,8%	10,5%	10,2%
	Niciodată	**67,1%**	64,2%	68,8%	64,9%	71,7%

Sursa: Studiu privind Calitatea vieții în județul Caraș-Severin, 2021

Analiza datelor colectate prin intermediul sondajului de opinie indică faptul că locuitorii județului sunt în proporție de 25,5% mulțumiți sau foarte mulțumiți față de activitățile culturale, 43,1% sunt nemulțumiți sau deloc mulțumiți de acestea, 22,5% nu sunt nici mulțumiți nici nemulțumiți în timp ce 8,8% din respondenți nu au răspuns.

Figură – Mulțumirea față de activități culturale

Sursa: Studiu privind Calitatea vieții în județul Caraș-Severin, 2021

În cazul activităților culturale există diferențe considerabile între municipiul Reșița și restul județului, gradul de nemulțumire fiind considerabil mai mare în restul județului. Acest lucru nu e neapărat surprinzător având în vedere că majoritatea facilităților culturale sunt concentrate în municipiul reședință de județ. Diferențe similare există în general între urban și rural, procentul de nemulțumire fiind semnificativ mai mare în mediul rural.

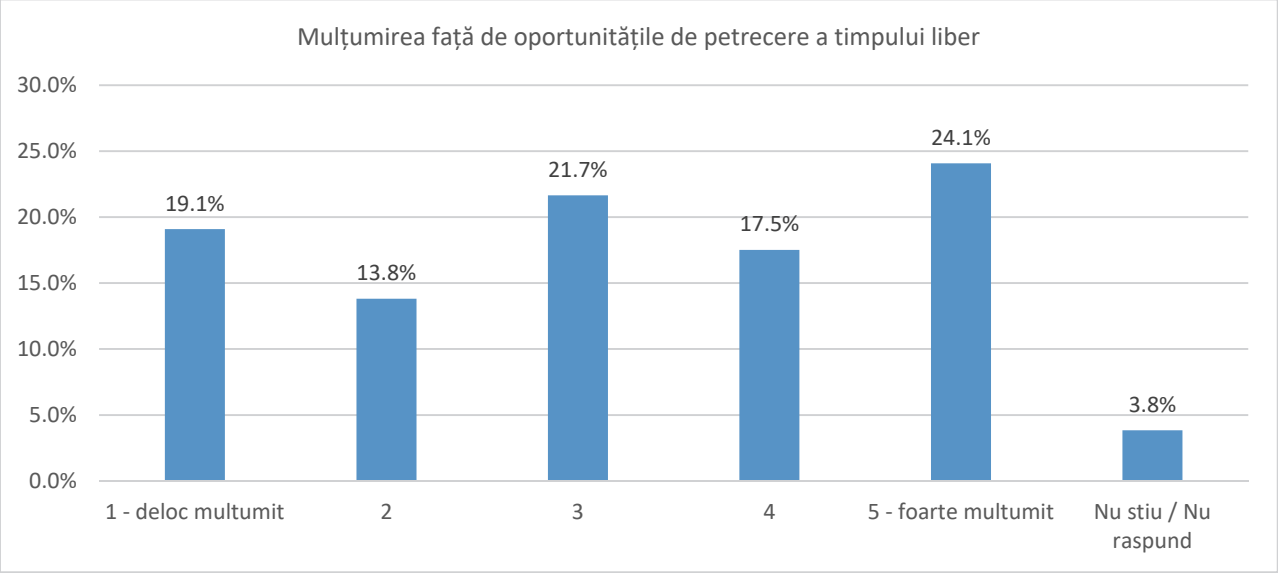
Tabel – Mulțumirea față de activități culturale

Mulțumire fata de activități culturale	Total	Reșița	Restul județului	Urbană	Rurală
1 – deloc mulțumit	**29,9%**	15,4%	38,2%	24,4%	41,6%
2	**13,2%**	16,5%	11,4%	14,7%	10,2%
3	**22,5%**	28,7%	19,0%	24,6%	18,1%
4	**12,4%**	17,3%	9,6%	15,5%	5,8%
5 – foarte mulțumit	**13,1%**	11,8%	13,8%	10,7%	18,1%
Nu știu / Nu răspund	**8,8%**	10,2%	8,0%	10,1%	6,2%

Sursa: Studiu privind Calitatea vieții în județul Caraș-Severin, 2021

Situația este puțin mai bună în cazul percepției referitoare la oportunitățile de petrecere a timpului liber. Locuitorii județului sunt în proporție de 41,6% mulțumiți sau foarte mulțumiți față de oportunitățile de petrecere a timpului liber, 32,9% sunt nemulțumiți sau deloc mulțumiți de acestea, 21,7% nu sunt nici mulțumiți nici nemulțumiți în timp ce 3,8% din respondenți nu au răspuns.

Figură – Mulțumirea față de oportunitățile de petrecere a timpului liber

Sursa: Studiu privind Calitatea vieții în județul Caraș-Severin, 2021

Și în cazul oportunităților de petrecere a timpului liber există diferențe considerabile între municipiul Reșița și restul județului, cei din restul județului fiind mai puțin mulțumiți; în schimb, între urban și rural există diferențe foarte mici referitoare la acest indicator.

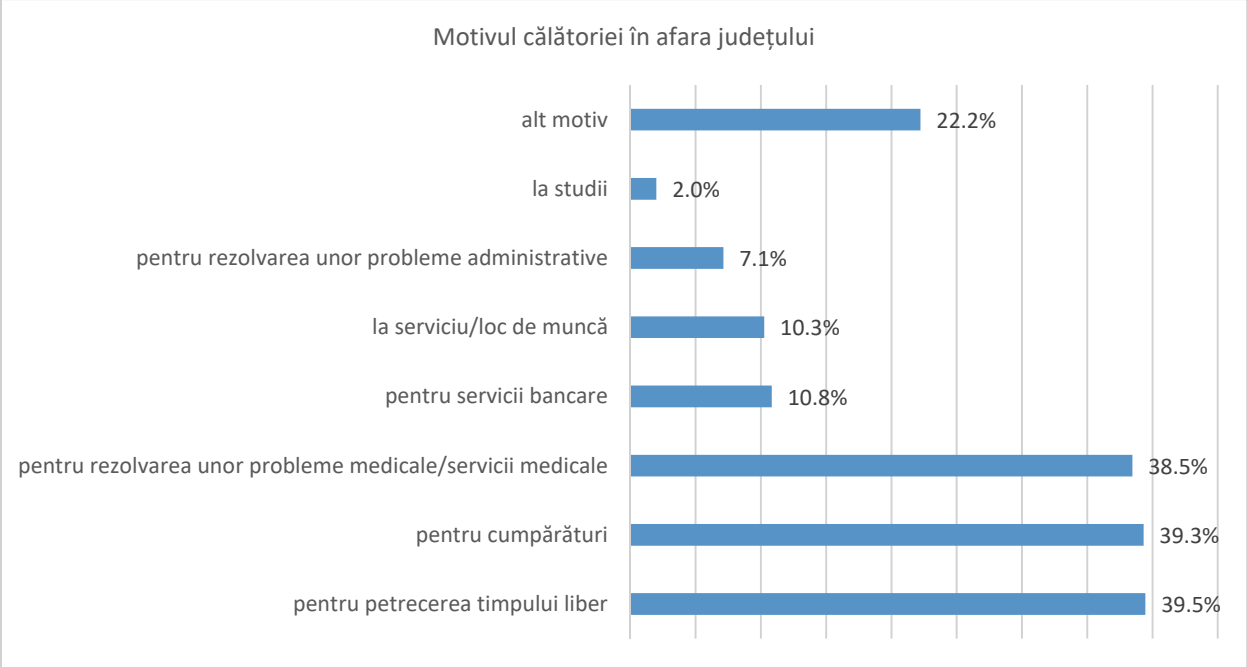
Tabel – Mulțumirea față de oportunitățile de petrecere a timpului liber

Mulțumire față de oportunitățile de petrecere a timpului liber	Total	Reșița	Restul județului	Urbană	Rurală
1 – deloc mulțumit	**19,1%**	9,4%	24,6%	16,0%	25,7%
2	**13,8%**	15,0%	13,2%	15,3%	10,6%
3	**21,7%**	26,4%	19,0%	24,2%	16,4%
4	**17,5%**	22,0%	15,0%	18,5%	15,5%
5 – foarte mulțumit	**24,1%**	24,4%	23,9%	22,1%	28,3%
Nu știu / Nu răspund	**3,8%**	2,8%	4,5%	4,0%	3,5%

Sursa: Studiu privind Calitatea vieții în județul Caraș-Severin, 2021

Chiar dacă mulțumirea față de oportunitățile de petrecere a timpului liber și serviciile medicale disponibile la nivel județean prezintă o imagine pozitivă, aceleași două elemente sunt menționate primele drept motive de călătorie în afara județului.

Figură – Principalele motive pentru călătorii în afara județului

Sursa: Studiu privind Calitatea vieții în județul Caraș-Severin, 2021

Analizele prezentate anterior ajută la identificarea unor perspective strategice referitoare la dezvoltarea județului Caraș-Severin:

- Scăderea numărului de biblioteci, a numărului de volume și a celui de utilizatori/cititori;
- Scăderea numărului de cinematografe și stabilizarea numărului de locuri, spectacole și a numărului de spectatori începând cu anul 2015;
- Număr constant de instituții și companii de spectacole sau concerte, creștere ușoară a numărului de locuri în săli și a celui de spectatori începând cu 2017;
- Creșterea numărului de muzee și colecții publice, precum și a celui de vizitatori;
- Nivel relativ scăzut de consum cultural, dar comparabil cu tendințele naționale;
- Locuitorii județului sunt în proporție de 25,5% mulțumiți sau foarte mulțumiți față de activitățile culturale, fără diferențe considerabile între mediul rural și cel urban, dar cu un nivel mai scăzut de nemulțumire în municipiul Reșița;
- Locuitorii județului sunt în proporție de 41,6% mulțumiți sau foarte mulțumiți față de oportunitățile de petrecere a timpului liber, cu diferențe mici între mediul urban și cel rural;
- Aproape 40% din respondenți declară că au călătorit în afara județului pentru oportunități de petrecere a timpului liber;

Analiza SWOT în domeniul cultural

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
• Patrimoniu cultural divers (general și cel construit); • Evoluție pozitivă în domeniul instituțiilor și companiilor de spectacole sau concerte • Evoluție pozitivă în domeniul muzeal și a utilizării acestor resurse; • Activități culturale și recreative oferite de sectorul privat; • Diversitate etnică și multiculturalism – existența unor minorități etnice (Romi, Croați, Sârbi, Maghiari, Germani, Ucraineni, Cehi etc.) cu tradiții și culturi specifice;	• Lipsa unei centralizări a informațiilor referitoare la oportunitățile culturale de petrecere a timpului liber / coordonare deficitară a actorilor implicați în domeniu; • Evoluții negative în legătură cu anumite resurse culturale (biblioteci și cinematografe,) și utilizarea acestora; • Gradul scăzut de mulțumire față de activitățile culturale existente, cu precădere în mediul rural; • Lipsa unui site/punct unic de informare (dacă acesta există, nu este vizibil online);
OPORTUNITĂȚI	**AMENINȚĂRI**
• Utilizarea și promovarea tradițiilor și obiceiurilor culturale aparținând minorităților existente în județ; • Potențial de colaborare cu actori din afara țării / eveniment comune; • Întărirea colaborării cu actori privați din domeniu; • Potențial de utilizarea vechilor spații și platforme industriale ca incubatoare culturale / spații de evenimente; • Promovare națională și mai ales internațională;	• Migrația minorităților existente în județ și diminuarea patrimoniului cultural existent (referitor la tradiții și obiceiuri) și a diversității etnice; • Potențialul județului Timiș și mai ales a municipiului Timișoara de a coagula/atrage și acapara resurse și activități specifice industriilor cultural creative; • Concurență din afară țării;

Planificare spațială, dezvoltare urbană și comunitară

Introducere

În cadrul acestei secțiuni sunt abordate mai multe teme și sub-teme care se circumscriu domeniului de planificare teritorială sau amenajarea teritoriului. În accepțiunea echipei care realizează această strategie de dezvoltare județeană, planificarea spațială sau amenajarea teritoriului este un concept extins și integrator, care reunește și preocupări legate de dezvoltare urbană/urbanism. În plus, în această secțiune sunt abordate și aspecte care țin de relația urban-rural și de problemele de subdezvoltare ale mediului rural. Potrivit unui studiu al Băncii Mondiale, planificarea spațială are semnificații diferite în țări diferite. De exemplu, în unele țări, amenajarea spațială, amenajarea teritoriului și urbanismul înseamnă același lucru, în timp ce în altele au înțelesuri complet diferite. De exemplu, în Franța, *aménagement du territoire* se concentrează pe planificarea la scară largă la nivel regional și național. În Olanda, termenul *ruimtelijke ordering* se referă la gestionarea resurselor insuficiente de teren. În SUA, *planning* este în mare parte asociat cu planificarea spațiului urban, iar *territorial development* se concentrează pe planificarea pe scară largă (regională, națională). În Slovenia, *spatial planning* se referă în primul rând la zonificare.

Același studiu observă în mod pertinent că înțelegerea sistemului planificării spațiale din România este mai dificilă din cauza unor confuzii cu privire la terminologie. Astfel, în timp ce amenajarea teritorială ar acoperi, în mod normal, toate nivelurile de amenajare (național, regional și local), în traducerile oficiale, amenajarea teritorială este adesea utilizată pentru a se referi la planificarea spațială a tot ceea ce este deasupra nivelului urban[1]. De aceea, așa cum menționam anterior, în această secțiune folosim termenul de planificare spațială pentru a cuprinde atât conceptul de amenajare a teritoriului cât și urbanismul/dezvoltarea urbană.

În sub-secțiunile următoare ne raportăm la cadrul european și național care face referire la orașe și zonele rurale din jurul acestora pentru a identifica trendurile care influențează în mod semnificativ planificarea spațială de la nivel județean.

Cadrul strategic de la nivelul Uniunii Europene prin care orașele devin parteneri în procesul de politică urbană de la nivel european

Dezvoltarea municipiilor și orașelor din România precum și relația urban-rural trebuie înțeleasă și plasată în contextul strategic mai larg al priorităților și scenariilor din domeniul planificării spațiale și urbane de la nivelul Uniunii Europene. În ultimii treizeci de ani, Uniunea Europeană a înțeles că statele membre nu pot fi singurii actori în planificarea urbanizării și în implementarea politicilor care se adresează zonelor urbane. De-a lungul anilor, Uniunea Europeană a reușit să adopte politici privind orașele, chiar și în absența unui temei juridic explicit, începând cu lansarea proiectelor pilot urbane și a inițiativei URBAN în anii '90[2]. Politica de coeziune, principala politică europeană care vizează reducerea disparităților între regiunile europene, a reprezentat principalul motor al politicilor legate de zonele urbane. În 2007, Tratatul de la Lisabona a introdus obiectivul coeziunii teritoriale care a oficializat implicarea UE în probleme urbane. Agenda urbană pentru UE, adoptată în 2016 și cunoscută și sub numele de Pactul de la Amsterdam, a reprezentat ultimul pas în acest lung proces[3].

Agenda urbană presupune o abordare integrată și coordonată pentru a face față dimensiunii urbane a UE. Reprezintă o nouă metodă de lucru pe mai multe niveluri (multinivel), care promovează cooperarea între statele membre, orașe, Comisia Europeană

[1] Banca Mondială, Consolidarea capacității de planificare spațială. Precondiție pentru dezvoltarea urbană sustenabilă, online disponibil la https://documents1.worldbank.org/curated/en/511271468094454416/pdf/843220v10ROMAN0nning 0Full0Report0RO.pdf.

[2] M. Rotolo, The urban agenda for the EU: How cities got a seat at the table of policy-making, 2019, online disponibil la https://labgov.city/theurbanmedialab/the-urban-agenda-for-the-eu-how-cities-got-a-seat-at-the-table-of-policy-making/.

[3] *Ibidem*.

și alți actori interesați, pentru a stimula creșterea, viabilitatea și inovarea în orașele europene și pentru a identifica și a aborda cu succes provocările sociale. Prin concentrarea pe teme prioritare concrete prin intermediul unor parteneriate dedicate, Agenda urbană urmărește îmbunătățirea calității vieții în zonele urbane. Bazată pe principiile subsidiarității și proporționalității, Agenda se concentrează pe cei trei piloni cheie ai elaborării politicilor UE: o mai bună reglementare, finanțare și cunoaștere[1].

Agenda urbană nu a însemnat doar crearea unui mecanism supranațional de coordonare în privința politicilor urbane. Ea a creat și posibilitatea pentru o implicare crescută a orașelor din statele membre în procesele de politici publice urbane. Acest lucru este strâns legat de deficitul democratic existent la nivelul UE, context în care implicarea directă a orașelor înseamnă că UE poate fi mai aproape de nevoile cetățenilor și poate avea un impact semnificativ asupra calității vieții acestora.

România, în timpul președinției Consiliului din 2019, a avut o contribuție importantă în întărirea dimensiunii urbane europene. Declarația de la București și-a propus să conecteze Agenda urbană cu Agenda teritorială a UE (orizont 2030) și cu Carta de la Leipzig (reînnoită în 2020).

Nu în ultimul rând trebuie menționat că politica de coeziune pentru 2021-2027 oferă, de asemenea, sprijin Agendei urbane, în cadrul Inițiativei urbane europene, care încurajează orașele să inoveze, să acceseze cunoștințele, să înțeleagă politica, să sprijine crearea de rețele și consolidarea capacităților. Inițiativa urbană europeană reprezintă un nou instrument care va combina toate instrumentele urbane într-un program unic pentru cooperarea dintre orașe, inovarea și consolidarea capacităților pentru toate prioritățile tematice ale Agendei urbane a UE. În același timp, noul cadru unic de reglementare va permite combinări mai simple ale fondurilor UE, de exemplu între Fondul european de dezvoltare regională și Fondul pentru securitate internă, în vederea elaborării unor planuri cuprinzătoare de dezvoltare urbană, care să includă măsuri privind siguranța spațiilor publice. De fapt, politica de coeziune după 2020 va continua să susțină strategii integrate de dezvoltare teritorială și locală prin diferite instrumente și va abilita autoritățile urbane și organismele teritoriale în gestionarea fondurilor, necesitând în același timp parteneriate locale puternice cu actorii relevanți interesați. Dimensiunea urbană a politicii de coeziune va fi consolidată, 6% din Fondul european de dezvoltare regională fiind dedicat strategiilor de dezvoltare urbană durabilă[2].

[1] *Ibidem*.
[2] *Ibidem.*

Scenarii de planificare spațială a teritoriului european. Unde se poziționează orașele județului Caraș-Severin?

În această secțiune discuția despre diferite scenarii de planificare spațială la nivel european trebuie purtată cu referire directă la conceptul de conectivitate[1]. Termenul de conectivitate a apărut în literatura de specialitate odată cu dezvoltarea așa-numitelor orașe globale. Dimensiunile conectivității urbane sunt măsurate, similar cu cele ale accesibilității, în termeni de mișcări/fluxuri de bani, informații, idei, oameni și bunuri/mărfuri precum și posibilitatea de a lua decizii discreționare cu privire la aceste aspecte în anumite orașe. Factorii care sunt legați de nivelul conectivității urbane includ, în principal, numărul de companii multinaționale localizate în orașe (mai specific sediile centrale ale acestora), precum și centrele lor de cercetare. Mărimea orașelor precum și diversitatea sectorială a economiei joacă un rol mai limitat, importantă fiind însă poziționarea orașelor în cadrul sistemului de transport aerian global (este în strânsă legătură cu distribuția sediilor centrale ale companiilor multinaționale). Deoarece mărimea orașelor nu joacă un rol esențial în conectivitate, la nivel european se fac eforturi sporite pentru a crește conectivitatea orașelor secundare. Se estimează că 23% din orașele Europei au potențialul de a crea regiuni metropolitane transfrontaliere (orașe aflate la graniță și care permit naveta).

La nivel european se vorbește în contextul dezvoltării teritoriale și a conectivității de o Europă policentrică, care permite ca toate categoriile de orașe să se dezvolte și să fie integrate în rețeaua urbană europeană. Agenda teritorială 2030, sub obiectivul 1: O Europă justă, care oferă perspective viitoare pentru toate locurile și oamenii, include două sub-obiective care vizează dezvoltarea teritorială echilibrată și policentrică și anume:

1a. Europa echilibrată: Dezvoltare teritorială mai bine echilibrată, utilizând diversitatea Europei

Diversitatea teritorială a Europei oferă un potențial considerabil de dezvoltare. Acest lucru poate contribui la o dezvoltare teritorială mai echilibrată, contracarând concentrarea excesivă în Europa, consolidând polii de creștere secundari și reducând inegalitățile dintre oameni și între locuri. Cooperarea în rețelele policentrice ale orașelor și regiunilor contribuie la răspândirea potențialului de dezvoltare mai uniform.

Polarizarea între centrul Europei și periferia sa, între capitale, zone metropolitane, orașe, zone rurale și zonele cu specificități geografice și demografice subminează o

[1] McCann, P., *The regional and urban policy of the European Union*, Edward Elgar Publisher, 2015, pp. 32-33.

dezvoltare teritorială mai bine echilibrată. Mai ales, orașele mici și mijlocii au un potențial subexploatat de a amortiza polarizarea. Acestea joacă un rol crucial în dezvoltarea economică și bunăstarea socială la nivel regional, în special în ceea ce privește accesibilitatea națională și internațională și accesul adecvat la servicii la nivel local și regional. Rețelele policentrice pot contribui, de asemenea, la un transport mai durabil, inclusiv înlocuirea zborurilor pe distanțe scurte, acolo unde este cazul[1].

1b. Regiuni funcționale: Dezvoltare locală și regională, mai puține inegalități între locuri

Orașele de toate dimensiunile sunt motoare ale dezvoltării economice și sociale și locuri atractive pentru a locui, a munci, a vizita și a investi. Cooperarea și crearea de rețele în interiorul și între orașe, orașe și zonele înconjurătoare din aceeași regiune funcțională creează perspective de dezvoltare pentru toate locurile. Astfel de regiuni funcționale trec peste delimitările administrative existente, diferă în funcție de caracterul funcțional și de interconectare, sunt extrem de dinamice și se pot schimba în timp. Factorii de decizie din orașe care privesc dincolo de granițele lor administrative către regiunile funcționale și cooperează cu zonele înconjurătoare pot ajuta locurile lor să servească drept motor pentru creșterea intraregională.

Europa are o mare diversitate de zone urbane, periurbane, rurale, periferice și cu o populație redusă. Unele dintre acestea suferă de segregare sau se confruntă cu depopulare severă. Dezvoltarea lor este strâns legată de caracteristicile lor locale unice și de relațiile cu alte locuri, accesibilitatea și accesul la servicii publice, oportunități de educație și conexiuni la internet, activități economice diversificate și antreprenoriat, precum și funcțiile lor ecologice și serviciile ecosistemice[2].

Există și o recentă viziune europeană pentru 2050 privind o dezvoltare policentrică și care cuprinde 3 scenarii[3]:

- **Scenariul A** care favorizează marile metropole (cele 76 MEGA) și se bazează pe creșterea și dezvoltarea pieței și sporirea competitivității la nivelul UE. În acest scenariu este evidențiat doar Bucureștiul ca element nodal în estul Europei pe o virtuală axă nord-sud de la Varșovia la Atena, prin Sofia. Timișoara este marcată, dar nerelaționată cu alte capitale sau centre urbane mari.

[1] Territorial agenda 2030, Draft iulie 2020, online disponibil la https://www.territorialagenda.eu/documents.html, p. 10(17).
[2] *Ibidem*, p. 11(17).
[3] Making Europe Open and Polycentric. Vision and Scenarios for the European Territory towards 2050, EU, sept. 2014.

- **Scenariul B** care promovează rețelele secundare de orașe și se bazează mai mult pe prioritățile ESPD[1] și ale Agendelor Teritoriale din 2007 și 2011 privind o dezvoltare echilibrată și policentrică. În scenariul B, la nivelul României, capitala apare conectată la o serie de poli regionali precum Cluj-Napoca, Timișoara, Craiova, Constanța, Iași, Brăila-Galați. O legătură apare și între Timișoara și zona Turda – Cluj-Napoca, sugerând un început de închidere a rețelei. Spre deosebire de alte rețele naționale mai bine inter-conectate (Polonia, Ungaria, Franța, Olanda, Italia, Grecia etc.), rețeaua României subliniază rolul extrem polarizator al Bucureștiului care rămâne o placă turnantă.
- **Scenariul C** care favorizează orașele mici și regiunile mai puțin dezvoltate și o rețea mozaicată de teritorii urbane și rurale care ar răspunde la provocările climatice și energetice și la promovarea orașelor mici și mijlocii ca centre de regiuni reziliente[2]. Scenariul C indică pentru România o dezvoltare intra-regională cu inter-conectări la nivelul regiunilor Nord-est – Sud-est și Vest – Sud-vest. Bucureștiul pierde din importanță, dar se relaționează cu zona sudică și sud-Dunăreană[3].

Reșița ca centru urban principal din județul Caraș-Severin precum și restul orașelor din acest județ ar fi avantajate în mod evident de scenariul C sau de o combinație între cele 3 scenarii, dar care să insiste pe rolul orașelor mai mici și al regiunilor mai puțin dezvoltate, inclusiv cele afectate de izolare și ruralitate. Reșița nu se încadrează în prezent în categoria orașelor secundare vizate de Uniunea Europeană cu această politică de dezvoltare spațială și chiar și în context național este văzut ca un pol metropolitan cu influență județeană. Cu toate acestea, pe termen mediu și lung, poziționarea în apropierea municipiului Timișoara, conectarea mai bună cu acesta, precum și valorificarea poziției de la frontiera cu Serbia pot reprezenta avantaje.

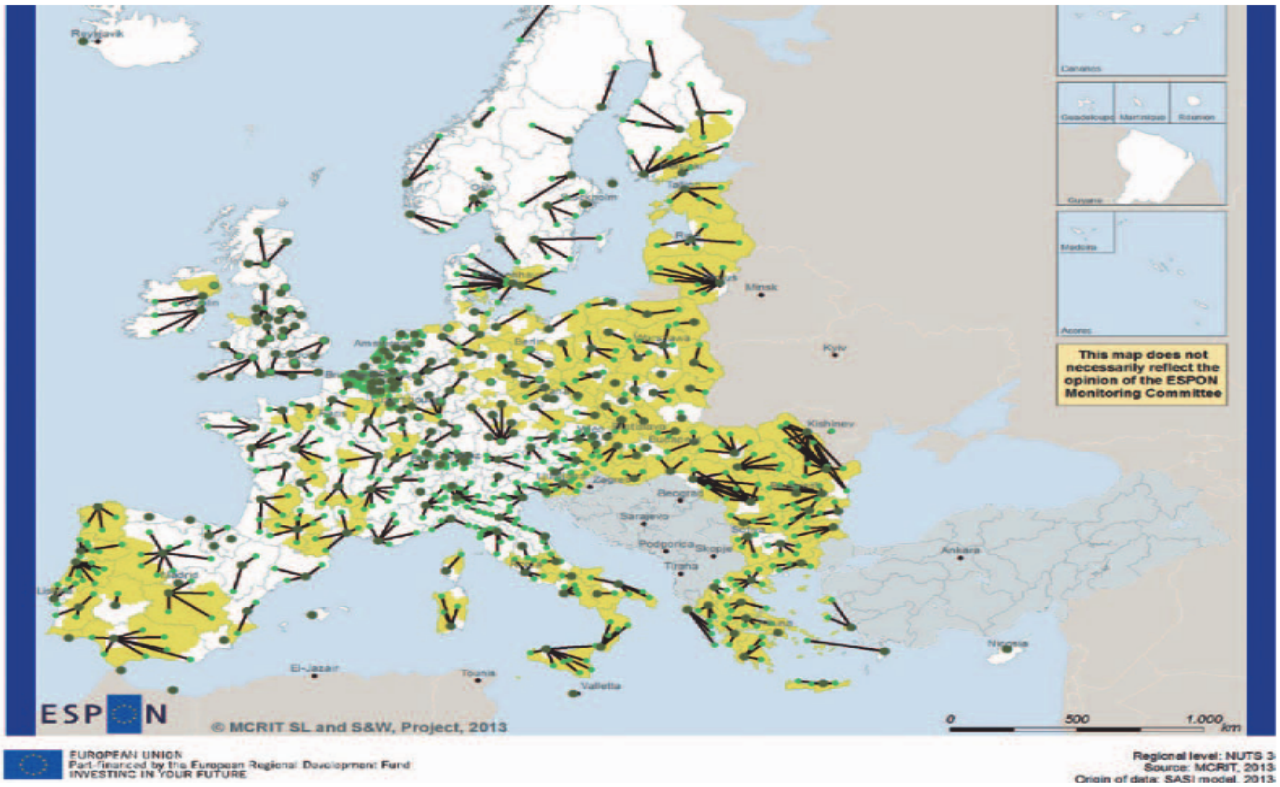
---

[1] European Spatial Development Perspective (Perspectiva Europeană cu privire la Dezvoltarea Spațială) – reprezintă un cadru de politică publică potrivit pentru politicile sectoriale ale Uniunii și ale statelor membre care au un impact spațial, și de asemenea pentru autoritățile regionale și locale, fiind orientată spre atingerea unei dezvoltări echilibrate și durabile a teritoriului european.

[2] Folosit într-o varietate de domenii de la psihologie și până la inginerie, termenul de *reziliență* nu are o definiție unanim acceptată. În mod tipic, se referă la abilitatea indivizilor, sistemelor, comunităților etc. de a-și reveni după o situație perturbatoare, întorcându-se fie la starea pre-stres, fie la o condiție post-stres modificată (a se vedea Pendall, R., Foster, K. și Cowell, M., „Resilience and Regions: Building Understanding of the Metaphor." *Cambridge Journal of Regions, Economy and Society* 2010 3 (1): 71-84). Reziliența regională se referă la abilitatea unei regiuni de a-și reveni după o situație de stres – este vorba fie de un factor perturbator cu acțiune unică, de exemplu un cutremur sau închiderea unei fabrici sau de o stare de stres continuă, de exemplu declin economic cronic. În cadrul acestei teorii a rezilienței regiunilor, cercetătorii acceptă că regiunile sunt capabile de adaptări și transformări, provocarea pentru decidenții publici fiind de a identifica condițiile și intervențiile care favorizează reziliența.

[3] Studiu de fundamentare în vederea actualizării PATN – Secțiunea rețeaua de localități, etapa a III-a, pp. 31-32.

Figură – Scenariul C care vizează orașele foarte mici și regiunile mai puțin dezvoltate

Sursa: Studiu de fundamentare în vederea actualizării PATN – Secțiunea rețeaua de localități, etapa a III-a, p. 32

Către o politică urbană națională în România

La nivelul statelor membre, efervescența din ultimii ani privind implicarea mai multor niveluri teritoriale sub-naționale în politica urbană europeană a determinat un impuls puternic pentru conturarea unor politici urbane naționale, chiar și în cazul unor țări unde nu a existat o tradiție; Italia este un exemplu în acest sens. Și la nivelul României se lucrează în prezent la elaborarea unei astfel de politici. Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice, în calitate de lider, a anunțat în septembrie 2019 că implementează, cu sprijinul Băncii Mondiale, proiectul „Elaborarea politicii urbane ca instrument de consolidare a capacității administrative și de planificare strategică a zonelor urbane din România" (cod SMIS 129720, cod SIPOCA 711), cu aplicare națională, care se derulează pentru o perioadă de 24 de luni. Obiectivul general al proiectului îl reprezintă elaborarea politicii urbane ca instrument de consolidare a capacității administrative și de planificare strategică a orașelor din România. Următoarele rezultate preconizate la nivelul proiectului[1]

[1] https://www.fonduri-structurale.ro/stiri/22751/mdrap-dezvolta-o-politica-urbana-care-poate-sta-la-baza-urmatorului-program-operational-regional

pot avea influență și asupra dezvoltării urbane în municipiile și orașele din județul Caraș-Severin:

- analiza documentelor-cadru de la nivel mondial și european și preluarea principiilor și obiectivelor acestora, inclusiv identificarea unor modele de bune practici de dezvoltare urbană:
  - elaborarea unei analize a documentelor-cadru de la nivel mondial și european și preluarea principiilor și obiectivelor acestora;
  - elaborarea unei analize a documentelor strategice, legislative și de planificare pentru domeniile sectoriale care au incidență asupra dezvoltării urbane;
  - elaborarea unei analize a documentelor strategice privind dezvoltarea urbană și teritorială la nivel local (Planul Urbanistic General, Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană, Strategia de Dezvoltare Locală, Planul de Mobilitate Urbană Durabilă), în vederea identificării gradului de reflectare din prezent a acestor politici la nivel teritorial;
- crearea unei baze de date în vederea fundamentării diagnosticului, inclusiv pentru structurarea și tipologizarea categoriilor de zone urbane în funcție de indicatorii relevanți pe cei 5 piloni: mediu; dimensiunea socială; dezvoltarea economică; bună guvernare; dimensiunea spațială;
- elaborarea Politicii Urbane 2020-2035 și a planului de acțiune aferent;
- elaborarea a 4 strategii de dezvoltare urbană la nivel local pentru implementarea prevederilor Politicii urbane;
- crearea unui Grup de dialog și sprijin tehnic pe principiul unei platforme pentru asigurarea implementării la nivel național a acțiunilor convenite în cadrul parteneriatelor Agendei Urbane a Uniunii Europene, care se va întruni bianual (cel puțin) și va reuni reprezentanții administrației publice centrale/regionale/județene, ai orașelor și structurilor asociative;
- elaborarea a 5 mecanisme de implementare a Politicii Urbane (1 Ghid de implementare a prevederilor Politicii urbane pentru fiecare categorie de zonă urbană identificată, 1 Metodologie privind dezvoltarea și gestionarea serviciilor publice la nivel metropolitan / de zonă urbană funcțională, 1 Metodologie de identificare și delimitare a zonelor urbane funcționale și a zonelor metropolitane, 1 Metodologie privind planificarea strategică, prioritizarea, implementarea și monitorizarea proiectelor de investiții publice în zonele urbane, 1 Ghid de implementare la nivel național a acțiunilor Agendei Urbane pentru UE).

La nivel național, în plus față de dezvoltarea unei politici naționale urbane, există și un accent pus pe descentralizarea implementării fondurilor europene, cu implicații semnificative pentru autoritățile locale. În luna februarie 2020, Guvernul a aprobat descentralizarea Programului Operațional Regional la nivelul fiecărei Agenții de Dezvoltare Regională. Acest lucru înseamnă pentru beneficiar, pentru autoritățile locale și județene că aprobarea proiectelor sau contractelor de finanțare va putea fi luată la nivelul regiunilor, al Agențiilor de Dezvoltare Regională unde urmează să funcționeze aceste autorități de management. Tot pe componenta de descentralizare, autoritățile locale vor putea fi implicate în procesul de implementare a proiectelor în infrastructura de transport. Astfel primăriile, dacă vor dori să își implementeze o centură ocolitoare, pot să realizeze acest lucru. Proiectul se transferă împreună cu sursa de finanțare către primărie, autoritate locală, și după ce proiectul este finalizat, va fi predat din nou Companiei de drumuri, în vederea administrării[1].

În conformitate cu documentele naționale aprobate de Guvernul României (Memo), Agenția de Dezvoltare Regională (ADR) Vest va asigura funcția de Autoritate de Management pentru Programul Operațional Regional pentru regiunea Vest 2021-2027, aspecte reflectate și în cadrul Acordului de Parteneriat în curs de negociere cu Comisia Europeană.

Din perspectiva prezentului capitol, componenta din POR privind dezvoltarea urbană integrată este extrem de importantă[2]. Alocările destinate dezvoltării urbane durabile, conform art. 22 și 23 din CPR 375/2018 și art. 9 din Regulamentul FEDR 372/2018, se vor baza pe Strategiile Integrate de Dezvoltare Urbană și vor viza municipiile reședință de județ și restul municipiilor – 12 în total la nivelul regiunii de Vest. Mecanismul de alocare a fondurilor se va stabili cu aprobarea CDR Vest, în corelare cu prevederile OUG 156 /2020, scopul vizat fiind întărirea coeziunii intra-regionale. Municipiile din regiune vor fi vizate de abordarea teritorială integrată definită conform art. 22, alin. 3 CPR 375/2018. Municipiile pot opta pentru aplicarea mecanismului de dezvoltare teritorială integrată fie la nivel de UAT-municipiu, fie la nivel de zonă funcțională urbană.

Prioritățile de investiții avute în vedere de mecanismul dezvoltării urbane integrate sunt: Prioritatea 2: O regiune cu orașe Smart și o administrație digitalizată, Prioritatea 3: O regiune cu orașe prietenoase cu mediul (OS b(vii) și OS b(viii)), Prioritatea 6 O Regiune

[1] https://www.caleaeuropeana.ro/ministrul-fondurilor-europene-marcel-bolos-a-anuntat-ca-por-a-fost-descentralizat-la-nivelul-regiunilor-de-dezvoltare-beneficiarul-autoritatile-locale-nu-mai-trebuie-sa-bata-drumurile-la-bucuresti-p/

[2] Preluare din Draft POR 2021-2027 al regiunii de Vest, septembrie 2020, https://adrvest.ro/wp-content/uploads/2020/09/POR-Vest_Draft-1_30.09.2020.pdf

atractivă. Pentru conformarea cu prevederile Regulamentelor europene, proiectele de dezvoltare urbană vor fi selectate cu implicarea autorităților de la nivel local, responsabile cu elaborarea și implementarea SIDU. Mecanismul de guvernanță va fi asigurat prin Consiliile Locale cu rol în selecția strategică a proiectelor de dezvoltare urbană. Mai jos sunt detaliate prioritățile descrise mai sus, cu menționarea principalelor aspect care trebuie avute în vedere de primăriile municipiilor eligibile[1].

Prioritatea 2 se referă la o regiune cu orașe smart, cu o finanțare orientativă de 114 mil. Euro. În cadrul acestei priorități, municipiile (Reșița și Caransebeș), vor avea o alocare predefinită (OUG 156/2020). Proiectele trebuie să fie incluse în Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană (SIDU). Prioritatea 3 se referă la o regiune cu orașe mai prietenoase cu mediul, cu o finanțare orientativă de 371 mil. Euro. Sub prioritatea 3, există două obiective specific care adresează problem cu care se confruntă orașele din România. Astfel, avem un OS care vizează dezvoltarea biodiversității, a infrastructurii verzi în mediul urban și reducerea poluării. Ca și acțiuni principale se urmărește reabilitarea de zone dezafectate prin transformare în zone verzi de interes public și îmbunătățire și modernizarea spațiilor verzi. Potrivit ADR Vest autoritățile locale trebuie să aibă în vedere că sub acest obiectiv specific se vor finanța doar investiții care vizează infrastructurile verzi (exemple: parcuri și grădini publice, aliniamente cu arbori, grădini zoologice/botanice, spații de joacă, amenajări ale malurilor apelor etc., transformarea zonelor dezafectate în zone verzi) cu scopul final de creștere a calității aerului, reducerea zgomotului, spații de recreere și adaptarea și atenuarea schimbărilor climatice. Municipiile vor avea o alocare predefinită (OUG 156/2020) iar proiectele trebuie să fie incluse în Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană (SIDU). Un al doilea OS care vizează direct orașele se referă la promovarea mobilității urbane multimodale sustenabile. Administrațiile locale din orașe pot avea în vedere următoarele acțiuni: infrastructură transport curat: linii de tramvai, troleibuz, piste de biciclete; achiziționare material rulant curat („carbon free": autobuze electrice, tramvaie, troleibuze); e-ticketing, trafic management; sistem de transport intra și interjudețean. Orașele trebuie să aibă în vedere că încă există la începutul anului 2021 anumite incertitudini vizavi de anumite posibile acțiuni, urmând ca Comisia Europeană să decidă vizavi de eligibilitatea infrastructurii pietonale și infrastructurii căilor de rulare pentru autobuze. Municipiile vor avea o alocare predefinită (OUG 156/2020) iar proiectele trebuie să fie incluse în Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană (SIDU) și în Planul de Mobilitate Urbană Durabilă (PMUD). Prioritatea șase vizează crearea unei regiuni atractive, atât la nivelul urbanului cât și a ruralului, prin favorizarea dezvoltării integrate sociale, economice și de mediu la nivel local

[1] Preluare și adaptare din Programul Operațional Regional al Regiunii Vest 2021-2027, prezentare PPT, https://adrvest.ro/wp-content/uploads/2020/12/Rezumat-POR-Vest-2021-2027_PPT.pdf

și a patrimoniului cultural, turismului și securității (în zonele urbane și cele din afara zonelor urbane). Pentru zonele urbane, acțiunile principale vizează patrimoniul cultural UNESCO; infrastructură turistică publică din stațiuni; rute turistice, culturale și de agreement; patrimoniul natural, eco-turism; tabere școlare; infrastructură și servicii culturale. Și în acest caz, proiectele trebuie să fie incluse în Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană (SIDU)/Strategia de Dezvoltare Locală (SDL)/Strategia de Dezvoltare Județeană (SDJ). În plus, este nevoie de identificarea unor criterii de prioritizare a proiectelor din SIDU/SDL/SDJ.

Către o dezvoltare policentrică la nivelul județului Caraș-Severin. Rețeaua de localități. Gestionarea relației urban-rural

România se confruntă în prezent cu semnificative probleme în dezvoltare care se datorează, printre altele, existenței unei rețele de localități dezechilibrate, caracterizată prin: lipsa unor orașe secundare mari, de peste 1 milion de locuitori; preponderența orașelor mici, sub 20,000 de locuitori, care reprezintă peste 80% din orașele din România; existența unor orașe sub 10,000 de locuitori, care nu îndeplinesc o mare parte din cerințele obiective vizând mediul urban și care au fost promovate la rang de comunitate urbană în mod artificial; existența unor comunități rurale care se află la mai mult de 30 de km de un centru urban. Toate acestea se traduc într-o capacitate limitată de a polariza a centrelor urbane mici, izolarea comunităților rurale care nu se pot racorda la un centru urban precum și o capacitate semnificativ limitată de a competiționa la nivel global a orașelor reședință de județ care nu sunt poli naționali de creștere.

Caraș-Severin este unul din cele patru județe care alături de județele Arad, Hunedoara și Timiș formează regiunea de Vest. Județul Caraș-Severin, la nivelul anului 2020, cuprinde un număr de 77 UAT-uri. Dintre acestea 2 sunt municipii, 6 orașe și 69 de comune. Din perspectiva gradului de urbanizare, județul Caraș-Severin poate fi descris ca o regiune preponderent rurală, izolată. OECD clasifică sub acest aspect regiunile în trei categorii[1]: preponderent-rurale, intermediare și preponderent urbane. Pe baza acestei clasificări putem trage următoarele concluzii cu privire la județele regiunii de Vest:

- Nicio regiune nu se clasifică ca o regiune preponderent urbană

[1] Această clasificare, adaptată ulterior de EUROSTAT, evaluează populația urbană și rurală folosind celule de rețea (celule grilă cu o densitate a populației de minim 300 de locuitori pe km² și de cel puțin 5000 de locuitori sunt clasificate ca urbane). Pe acest considerent regiunile NUTS 3 se împart în 3 categorii – regiuni predominant urbane – cu o pondere a populației rurale mai mică de 20% în totalul populației; regiuni intermediare cu o pondere între 20% și 50%; și regiuni preponderent rurale cu o pondere de peste 50%.

- Două regiuni de nivelul NUTS 3 sunt clasificate ca intermediare, apropiate de oraș – Timiș și Hunedoara
- O regiune NUTS 3, Arad, caracterizată ca predominant rurală în apropierea unui oraș
- Caraș-Severin se încadrează în tipologia unei regiuni rurale, preponderent izolate. La nivelul României mai sunt 8 astfel de regiuni/județe, dintre care cele mai multe în regiunea de Nord-Vest.

Tabel – Numărul unităților administrativ-teritoriale, la nivelul anului 2020

	Municipii	Orașe	Comune	UAT-uri*	Sate	Localități**
România	103	216	2862	3181	12958	13426
Regiunea de Vest	12	30	281	323	1328	76
Arad	1	9	68	78	270	13
Caraș-Severin	2	6	69	77	288	21
Hunedoara	7	7	55	69	457	30
Timiș	2	8	89	99	313	12

Legendă: * UAT-uri = municipii + orașe + comune, ** Localități = sate + localități în componența municipiilor/orașelor

Sursa: INS, Tempo Online, prelucrarea autorilor

Tabelul următor completează descrierea indicatorilor urbanizării la nivelul județului Caraș-Severin. În literatura de specialitate se discută despre relația strânsă care există între urbanizare și nivelul de dezvoltare economică a unei regiuni sau țări – aproape fără excepție un grad ridicat de dezvoltare economică nu poate fi atins în absența unei urbanizări semnificative. Acest lucru are un impact important asupra județului Caraș-Severin și a modului în care acesta își construiește strategia de dezvoltare județeană. Constrângerile de dezvoltare care există datorită caracterului rural al județului nu pot fi ignorate, dar ele pot fi transformate uneori în oportunități. În general întreaga regiune de Vest are un indice de urbanizare relativ scăzut, cu un județ (Hunedoara) care are al doilea indice de urbanizare din țară după București. Județul Caraș-Severin la nivelul regiunii de Vest are cea mai puțin numeroasă populație urbană, dar cu un indice de urbanizare puțin peste Arad și Timiș. De asemenea înregistrează și cea mai mică valoare în ceea ce privește mărimea medie a orașelor (pe criteriul populației).

Pe baza cifrelor incluse în mai jos, putem împărți în funcție de mărime orașele județului Caraș-Severin astfel: 1 oraș municipiu reședință de județ (Reșița) cu peste 80,000 locuitori; 1 municipiu peste 20,000 (Caransebeș); 4 orașe cu populație între 10,000 și 20,000 locuitori (Bocșa, Moldova Nouă, Oravița și Oțelu Roșu); 2 orașe cu populație sub 10,000 (Anina și Băile Herculane) dintre care 1 sub 5,000 (Băile Herculane). Cele 2 orașe sub 10,000

de locuitori sunt problematice din perspectiva puterii lor de a polariza precum și a capacității de autosusținere financiară. În literatura de specialitate se discută de cifra de 5,000 de locuitori pentru ca o comunitate să fie viabilă din punct de vedere financiar, cu posibilitatea de a oferi servicii sociale și educaționale de bază.

Tabel – Indicatori ai urbanizării pe județe, regiunea de Vest (2021)

	Număr de orașe	Populație urbană 2021	Indice urbanizare (%)	Mărimea medie a unui oraș
România	319	12.442.271	56,32	39.003,98
Vest	42	1.232.324	62,01	29.341,04
Arad	10	263.738	56,38	26.373,8
Caraș-Severin	8	**181.477**	**58,21**	**22.684,62**
Hunedoara	14	347.248	77,56	24.803,42
Timiș	10	439.861	57,89	43.986,1

Sursa: INS, Tempo Online, prelucrarea autorilor

Tabel – Populația după domiciliu la 1 ianuarie 2021, la nivelul municipiilor și orașelor

UAT	**Populație**
Mun. Reșița	82.969
Mun. Caransebeș	29.230
Anina	8.800
Băile Herculane	4.622
Bocșa	18.648
Moldova Nouă	12.820
Oravița	12.358
Oțelu Roșu	12.030

Sursa: INS, Tempo Online, prelucrarea autorilor

Orașele județului Caraș-Severin trebuie analizate și din perspectiva momentului creării lor. Caraș-Severin și Hunedoara au modele asemănătoare de dezvoltare urbană, având în componență sisteme urbane cu localități ridicate la rangul de orașe până în 1966, marcate de ample procese de industrializare și urbanizare[1]. Figura de mai jos redă acest lucru. Pentru a înțelege mai bine funcțiile orașelor din județul Caraș-Severin poate fi luată în considerare și clasificarea geografului I. Șandru, care identifică următoarele categorii[2]:

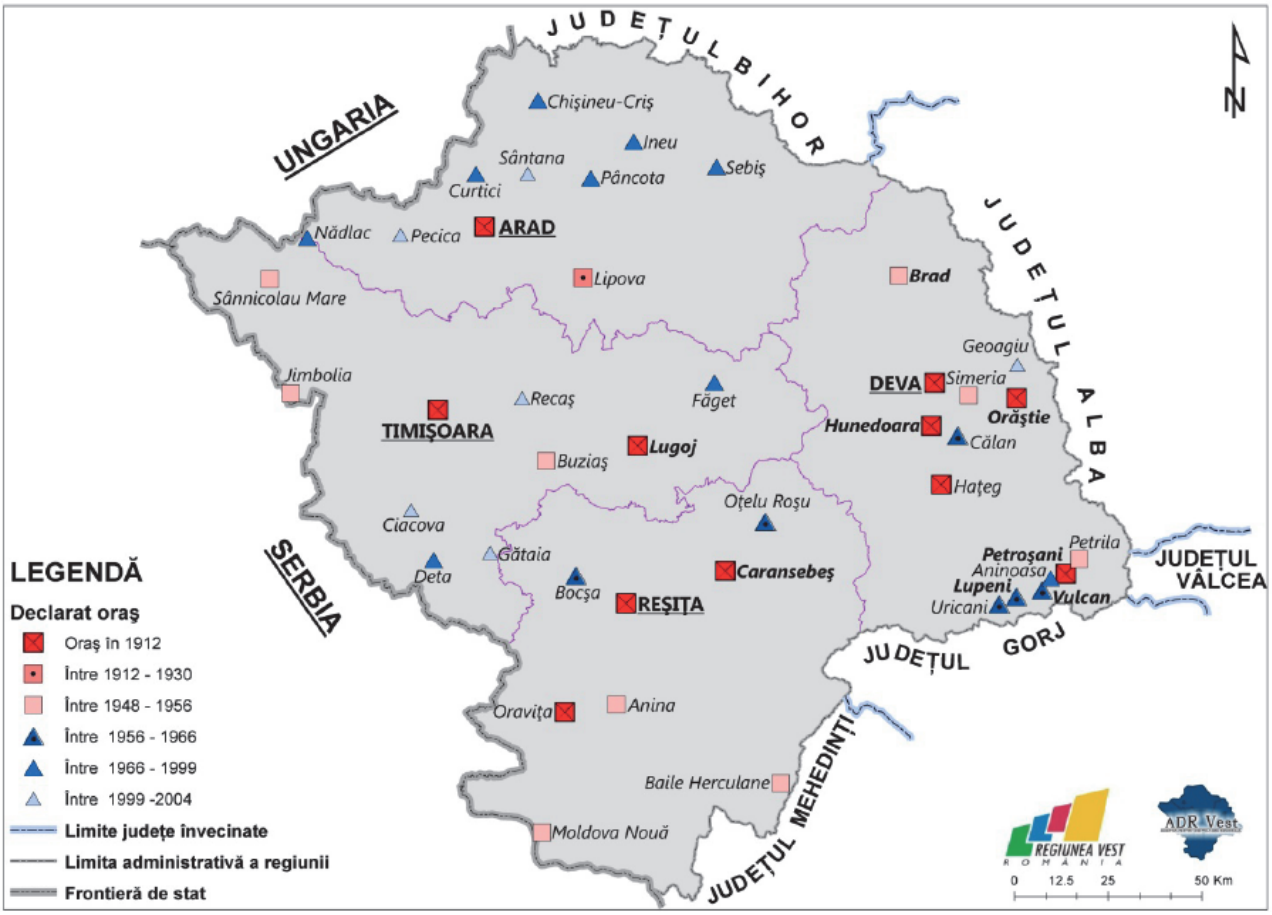
- Orașe care au luat naștere din târguri comerciale (Caransebeș)
- Orașe apărute datorită dezvoltării transportului (Moldova Nouă, Oravița), Moldova Nouă fiind și port

[1] Regiunea Vest – Dezvoltare urbană versiunea 2014, p. 4, https://www.adrvest.ro/attach_files/Regiunea%20Vest%20-%20Dezvoltare%20urbana%20versiunea%202014.pdf

[2] *Ibidem*, pp. 4-5.

- Orașe apărute datorită dezvoltării industriei extractive și prelucrătoare: Anina, Bocșa, Oțelul Roșu, Reșița
- Orașe de agrement, cu resurse curative: Băile Herculane

Figură – Evoluția rețelei de orașe din regiunea de Vest

Sursa: Regiunea Vest – Dezvoltare urbană versiunea 2014, p. 3, https://www.adrvest.ro/attach_files/Regiunea%20Vest%20-%20Dezvoltare%20urbana%20versiunea%202014.pdf

Atunci când analizăm rețeaua de localități a unui județ se iau în considerare următorii indicatori:

Densitatea orașelor și comunelor/satelor în teritoriu. Detalii privind acest indicator la nivelul județului Caraș-Severin se regăsesc în tabel. Putem observa că în ceea ce privește densitatea orașelor, județul Caraș-Severin se situează sub media regională și națională. Densitatea rețelei rurale este și ea sub media regională și națională. Raportul comună/oraș este apropiat de media națională similar cu cel sat/comună. Toate aceste date pun în evidență un sistem urban relativ slab dezvoltat și un raport sub-optim între mediul urban și cel rural.

Tabel – Caracteristici ale sistemului de așezări în regiunea de Vest

	Orașe/1000 km²	Sate/100 km²	Comună/oraș	Sat/comună
România	1.33	5.43	8.97	4.52
Regiunea de Vest	1.31	4.14	6.69	4.72
Arad	1.28	3.48	6.8	3.97
Caraș-Severin	0.93	3.38	8.62	4.17
Hunedoara	1.98	6.47	3.92	8.30
Timiș	1.14	3.59	8.9	3.51

Sursa: INS, Tempo Online, prelucrarea autorilor

Raport de hipertrofiere sau de primat. Se calculează prin raportarea mărimii populației orașului principal la cel de al doilea. La nivelul regiunii de Vest se remarcă faptul că în cazul județelor Arad și Timiș raportul este relativ mare, indicând un dezechilibru. În cazul județului Caraș-Severin acest raport este mai bun.

Tabel – Raportul de hipertrofiere sau de primat la nivelul județelor din regiunea de Vest

	Oraș primar	Populație	Oraș secundar	Populație	Raport primat
România	București	2.158.169	Iași	389.020	5,54
Regiunea de Vest	Timișoara	320.713	Arad	174.244	1,84
Arad	Arad	174.244	Santana	15.603	11,16
Caraș-Severin	Reșița	**82.969**	**Caransebeș**	**29.230**	2,83
Hunedoara	Hunedoara	70.648	Deva	67.786	1,04
Timiș	Timișoara	320.713	Lugoj	45754	7

Sursa: INS, Tempo Online, prelucrarea autorilor

Referindu-ne la municipiile și orașele județului Caraș-Severin, este important să analizăm poziționarea acestora în contextul regiunii de Vest și chiar în context național. Relațiile dintre un oraș de rang superior și unul de rang inferior se calculează prin utilizarea populației celor 2 orașe și a distanței liniare dintre acestea. Este vorba în mod clar despre o zonă de influență teoretică, pentru că de ex. relieful poate juca un rol semnificativ, indiferent care e distanța liniară dintre două orașe. Ca regulă, prin aplicarea unor modele bazate pe rangul orașelor, un oraș inferior aflat aproape de un oraș de rang superior va avea o zonă de polarizare mai mică, comparat de ex. cu un oraș izolat, care teoretic polarizează un areal din jur mai întins. Astfel se explică de ex. de ce arealul de polarizare la nivelul județului Caraș-Severin al orașelor Băile Herculane sau Moldova Nouă este mai mare decât al municipiului Caransebeș.

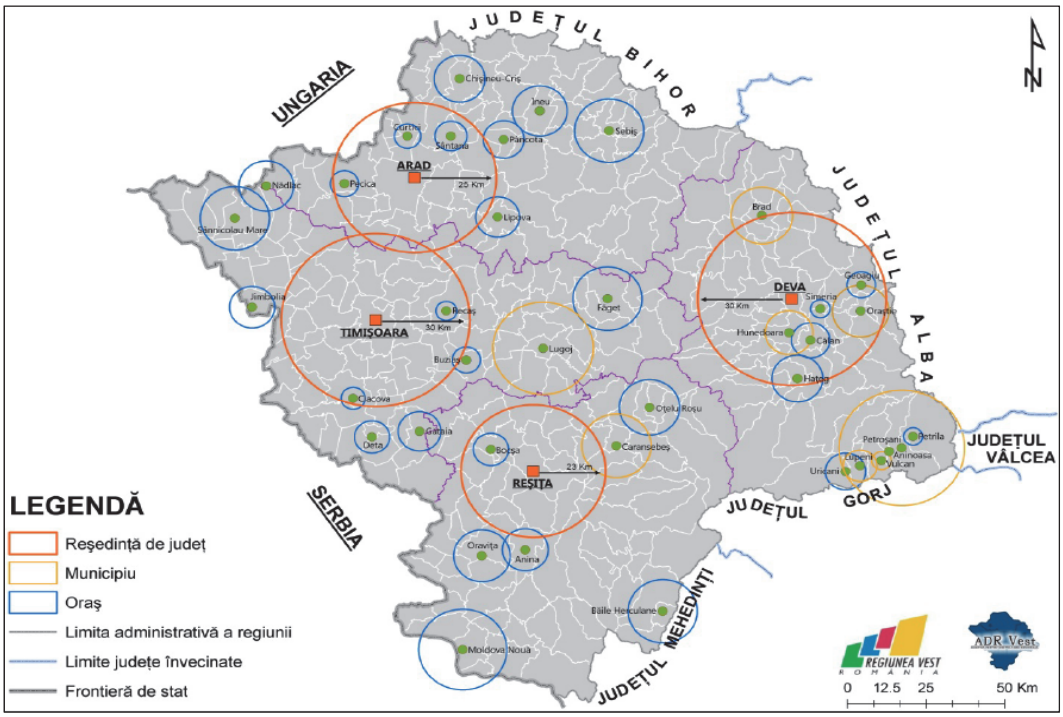
Prin aplicarea modelului Reilly-Converse, s-a determinat că există următoarele tipuri de poli, care sunt redați și vizual în a treia figură de mai jos. La nivelul regiunii de Vest, municipiul Timișoara este cel mai semnificativ centru polarizator. Al doilea oraș ca importanță, Aradul, are în teorie o influență de 25 de km în jurul său, mai mică decât a orașului Deva. Cu toate acestea trebuie menționat că Aradul are o influență semnificativă și

în partea de nord a județului din care face parte și că, spre deosebire de Deva, este în proximitatea Timișoarei, profitând de atractivitatea acesteia. Trebuie spus că la nivelul regiunii se conturează 2 posibile conurbații, una fiind Timișoara-Arad iar cealaltă Corvina în județul Hunedoara, Deva, Hunedoara, Simeria și Călan.

La nivelul județului Caraș-Severin, Reșița, datorită distanței de peste 100 de km nu este în arealul de polarizare al Timișoarei. Reșița include în sfera sa de influență potrivit acestui model orașul Bocșa și parțial Caransebeșul care la rândul său este legat de Oțelul Roșu. Avem apoi o intersectare de sfere de influență între Oravița și Anina, iar Băile Herculane și Moldova Nouă sunt izolate dar cu sferă mai mare de influență așa cum menționam anterior. Trebuie spus că aceste relații sunt extrem de dinamice și pot fi ușor influențate/schimbate prin implementarea unor proiecte cu impact la nivel teritorial. De ex., proiectul preconizat al unui tren rapid între Reșița și Timișoara poate acționa în sensul reducerii distanței între cele două orașe (în sensul timpului necesar parcurgerii distanței). Acest lucru poate însemna pe de o parte că Reșița poate beneficia de atracția Timișoarei dar și că propria arie de influență se micșește.

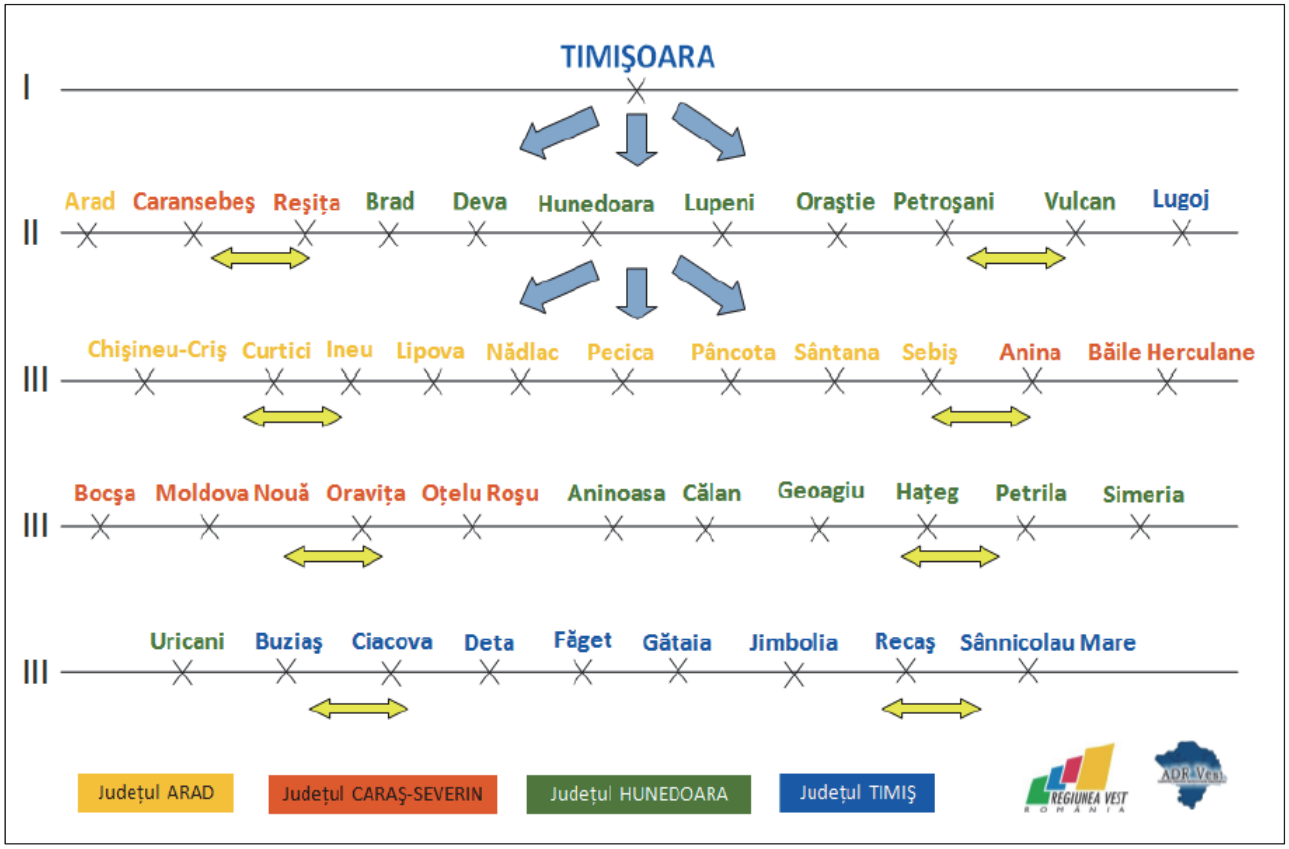
Folosind tot rangul orașelor ca principală metodă de ierarhizare, au fost identificate următoarele raporturi de subordonare/cooperare între orașele din regiunea de Vest. Și aici însă există limitări semnificative deoarece rangurile orașelor nu surprind întotdeauna fidel relațiile din teritoriu.

Figură – Zone de influență teoretică a orașelor din regiunea de Vest

Sursa: Regiunea Vest – Dezvoltare urbană versiunea 2014, p. 17, https://www.adrvest.ro/attach_files/Regiunea%20Vest%20-%20Dezvoltare%20urbana%20versiunea%202014.pdf

Figură – Reprezentarea grafică a ierarhiei urbane în regiunea de vest în funcție de rangul orașelor

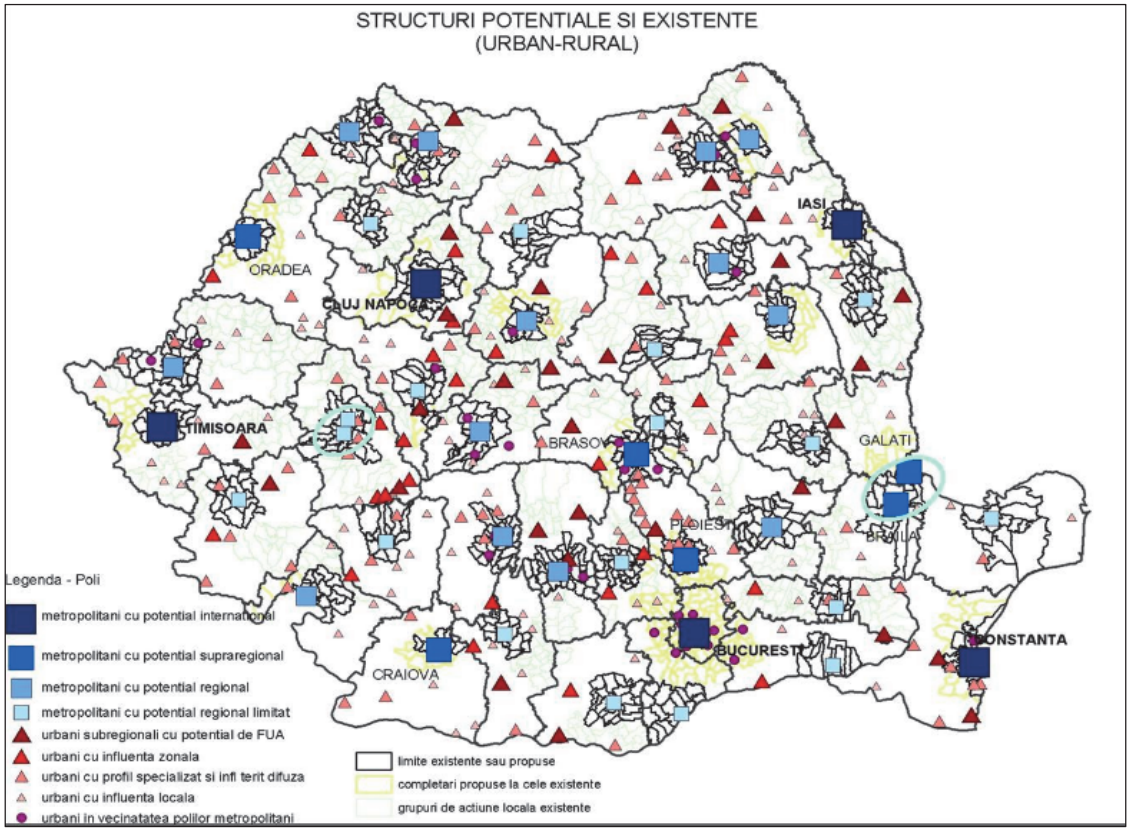

Sursa: Regiunea Vest – Dezvoltare urbană versiunea 2014, p. 21, https://www.adrvest.ro/attach_files/Regiunea%20Vest%20-%20Dezvoltare%20urbana%20versiunea%202014.pdf

În ultimii 10 ani au existat numeroase studii care au încercat să găsească modelul cel mai potrivit ca să surprindă relațiile dintre centrele urbane ale României. Astfel, potrivit studiilor care au stat la baza realizării Strategiei de dezvoltare teritorială a României (SDTR), la nivelul județului Caraș-Severin avem următoarea tipologie de orașe (figura următoare): 1 pol metropolitan cu potențial regional limitat (Reșița); 1 pol urban subregional cu potențial de FUA (Caransebeș); 1 pol urban cu influență zonală (Oravița) și 5 poli urbani cu profil specializat și influență difuză (Anina, Băile Herculane, Bocșa, Moldova Nouă, Oțelu Roșu).

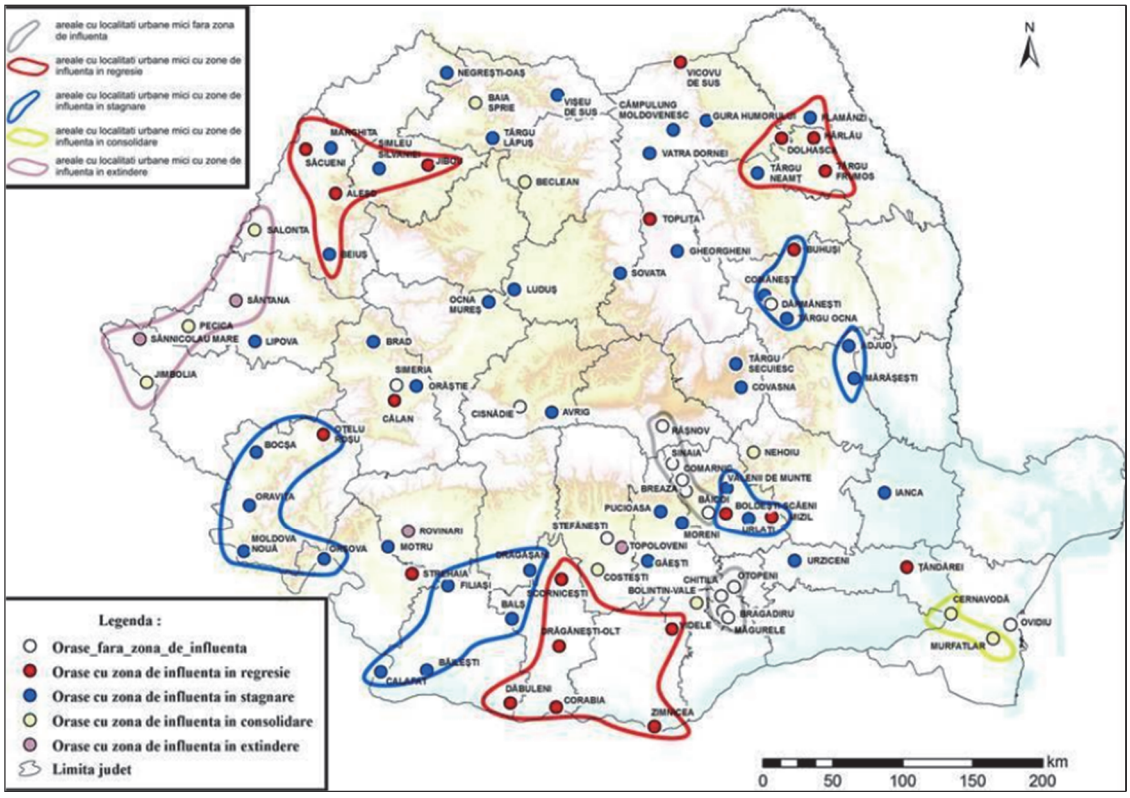
Conform figurii de mai jos, câteva dintre orașele de mai mică anvergură ale județului Caraș-Severin se constituie într-o arie în stagnare de mare întindere, din nord-vestul județului, până în sud-vest și apoi în sud înspre Craiova. Sunt incluse aici orașele Oțelul Roșu, Bocșa, Oravița, Moldova Nouă. Dintre aceste orașe, 3 au potențial în stagnare (Bocșa, Oravița, Moldova Nouă) și unul în regresie (Oțelu Roșu).

Figură – Tipologie a localităților urbane și a ariilor potențiale de polarizare

Sursa: Strategia de Dezvoltare Teritorială a României 2014, iunie, p. 59

Figură – Tipologia ariilor de polarizare pentru orașele mici

Sursa: Strategia de Dezvoltare Teritorială a României 2014, iunie 2014, p. 57

Referitor la rețeaua urbană, cele discutate până în acest moment par să conducă către concluzia că clasificarea din PATN pe ranguri este în mare măsură aplicabilă, chiar dacă este relativ veche. Astfel, în raport cu structura pe ranguri, stabilită prin Secțiunea a IV-a – Rețeaua de localități (L. 351 / 2001 privind aprobarea PATN), în județul Caraș-Severin putem identifica:

- 2 localități de Rangul II (Municipiile Reșița și Caransebeș – primul, reședința de județ este un oraș de talie mijlocie sub 100.000 locuitori iar cel de al doilea un oraș de aproape 30,000 de locuitori
- 6 localități de Rangul III (Orașele Anina, Băile Herculane, Bocșa, Moldova Nouă, Oravița și Oțelu Roșu)
- 69 de localități de Rangul IV (sate reședințe de comună) și
- 219 localități de Rangul V (sate aparținătoare ale orașelor și comunelor).

Vom prezenta în continuare o posibilă propunere de modificare a PATN, Rețeaua de localități. La nivel național, Secțiunea a IV-a din PATN, Rețeaua de localități, este în prezent în proces de actualizare. Conform ultimei variante de lucru disponibile, unitățile administrativ-teritoriale de bază se clasifică după criterii administrative și funcționale astfel:

a) **clasa A: capitala României** – municipiul București;
b) **clasa B: municipii poli regionali** (identificate conform unei metodologii anexate proiectului de lege);
c) **clasa C: municipii reședință de județ, altele decât cele prevăzute la lit. b)** – stabilite prin *Legea nr. 2/1968 privind organizarea administrativă a teritoriului României*, republicată, cu modificările și completările ulterioare;
d) **clasa D: municipii, altele decât cele prevăzute la lit. a), b) și c)** – stabilite prin *Legea nr. 2/1968 privind organizarea administrativă a teritoriului României*, republicată, cu modificările și completările ulterioare;
e) **clasa E: orașe** – stabilite prin *Legea nr. 2/1968 privind organizarea administrativă a teritoriului României*, republicată, cu modificările și completările ulterioare;
f) **clasa F: comune poli rurali** – (identificate conform unei metodologii anexate proiectului de lege);
g) **clasa G: comune periurbane** – acele comune situate în cadrul zonelor urbane funcționale (identificate conform unei metodologii anexate proiectului de lege); și
h) **clasa H: comune, altele decât cele prevăzute la lit. f) și g)** – stabilite prin *Legea nr. 2/1968 privind organizarea administrativă a teritoriului României*, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

Conform acestei clasificări, mun. Reșița se încadrează în clasa C, neîndeplinind cele două criterii cumulate prevăzute în proiectul de lege pentru a fi municipiu pol regional și anume să aibă peste 150.000 de locuitori[1]; să atragă peste 15% din populația stabilă a județului, cu excepția reședinței de județ, pentru muncă[2]. Caransebeșul este municipiul de clasa D iar celelalte orașe sunt incluse în clasa E.

Nu există conform acestei propuneri comune poli rurali, definite ca acele comune din zonele lipsite de orașe pe o rază de 25-30 km, prevăzute în anexa nr. 1, care pot prelua serviciile și dotările teritoriale de interes general în domeniile economic, social și cultural pentru a deservi atât populația proprie, cât și populația comunelor învecinate. Acest lucru înseamnă că orașele sunt distribuite relativ uniform la nivelul județului. Comunele periurbane în număr de 4 sunt discutate în secțiunea care vizează zona metropolitană Reșița și ZUF. Există desemnate tot prin această propunere de PATN, Secțiunea Rețeaua de localități, 3 comune din județul Caraș-Severin, cu declin demografic important de peste 20%. Acestea sunt: Cărbunari (-21,61%), Șopotu Nou (-20,19%) și Văliug (-24,64%). Dintre acestea, Văliug este chiar în zona metropolitană a municipiului Reșița. Și în cadrul PATN în vigoare în acest moment sunt listate un număr semnificativ de comune, aprox. 30, care au pierderi de populație între 30-50% și respectiv peste 50%, indicând că această problemă este oarecum prezentă în mediul rural din județul Caraș-Severin de mult timp.

În ceea ce privește mărimea comunităților rurale din județul Caraș-Severin, folosind criteriul populației, putem observa că majoritate (38) au o populație cuprinsă între 1.500 și 3.000 de locuitori iar alte 25 de comunități rurale au sub 1.500 de locuitori.

Tabel – Tipuri de UAT-uri în funcție de numărul locuitorilor

UAT-uri rurale	Categorie	Număr
Total		**69**
Mari	5.000-7.000 locuitori	**0**
Mijlocii	3.000-5.000 locuitori	**6**
Mici	1.500-3.000 locuitori	**38**
Foarte mici	Sub 1.500 locuitori	**25**

Sursa: INS, Tempo Online, prelucrarea autorilor

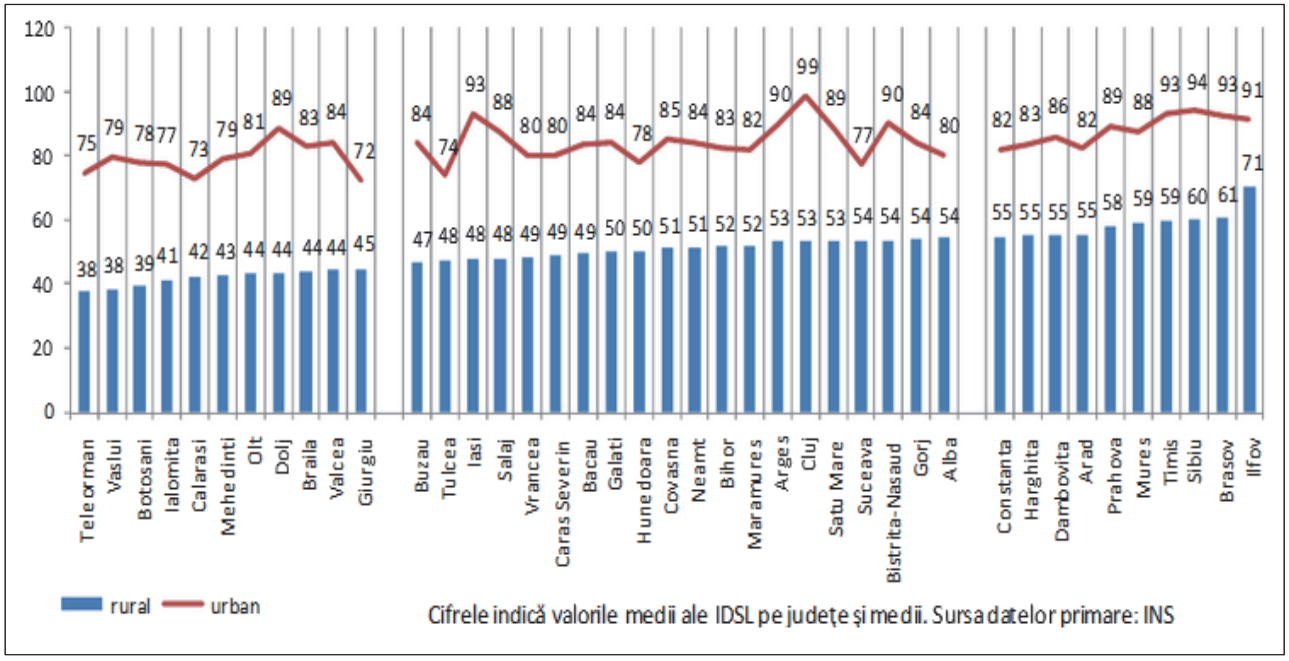
Deoarece ne referim în această secțiune și la relația urban-rural, trebuie menționate diferențele în dezvoltare între aceste două areale. Ele sunt comune pentru întreaga țară și nu doar pentru județul Caraș-Severin. Un nivel relativ scăzut de dezvoltare pentru

[1] Populația după domiciliu.

[2] Populația ocupată, după localizarea geografică a locului de muncă.

comunitățile rurale din județ (49[1], pe baza IDSL – Indice dezvoltare socială locală, dezvoltat de sociologul D. Sandu), precum și o diferență semnificativă între mediul rural și cel urban (80 folosind tot IDSL). Acest lucru se traduce printr-o capacitate limitată a comunităților rurale de a se racorda la interacțiunea cu orașul și de a profita de forța polarizatoare a acestuia/acestora (a se vedea figura următoare). Combinat cu forța de polarizare redusă a unora dintre orașele mici din Bihor, avem o imagine a unor comunități urbane și rurale care se dezvoltă izolat, fără a beneficia mutual de legăturile și interdependențele care se pot crea în procesul de dezvoltare economică locală și regională.

Figură – Dezvoltarea socială a județelor pe medii de rezidență (urban versus rural)

Sursa: Sandu, D., 2010, Disparități sociale în dezvoltarea și politica regională din România, http://documents.tips/documents/disparitati-sociale.html

La nivel european, pentru a încuraja o dezvoltare teritorială balansată, se folosește conceptul de dezvoltare policentrică. Tiparele teritoriale policentrice încurajează o dezvoltare mai echilibrată între regiuni și mai multe relații de cooperare urban-rural. Masa economică critică este creată prin combinarea eforturilor centrelor urbane. Dezvoltarea policentrică nu înseamnă că orașele fac investiții masive pentru a crește. În schimb, este vorba de construirea de legături și de unirea forțelor cu municipiile și orașele învecinate, pentru a le „împrumuta" dimensiunea și calitatea, pentru a asigura efecte pozitive de propagare pentru dezvoltarea regiunilor mai largi. În acest fel, dezvoltarea policentrică

[1] Scor factorial pentru stocul de educație, speranța de viață la naștere, vârsta medie a populației adulte și indicele capitalului material.

poate contribui la reducerea disparităților regionale la toate nivelurile. Acest lucru evită o concentrare economică și demografică excesivă în interiorul zonelor centrale la scară UE și națională și revitalizează regiunile mai puțin stabilite și mai slabe din punct de vedere economic. Pe termen lung, dezvoltarea policentrică contribuie la îmbunătățirea rezistenței și diversificării orașelor și regiunilor, ceea ce întărește competitivitatea Europei în economia globală[1]. La nivelul județului Caraș-Severin nu putem vorbi de o dezvoltare policentrică în adevăratul sens al cuvântului. De altfel, la nivelul întregii regiuni de Vest ea se regăsește doar în județul Hunedoara.

Zonificarea la nivelul județului Caraș-Severin. Zona metropolitană și zona urbană funcțională Reșița

Un studiu recent[2] face distincție la nivelul teritoriului național între zone cu specificități geografice și respectiv zone cu specificități socio-economice în analizarea teritoriului la nivel NUTS 3 – județean. La nivelul zonelor cu specificități geografice, studiul identifică următoarele categorii: zone montane, zona costieră, zona deltaică, zona frontalieră și zone periferice. La nivelul județului Caraș-Severin putem vorbi de o zonă montană extinsă, cu 67% din teritoriul județului fiind acoperit cu munți (Carpații Sudici, Munții Banatului, Munții Țarcu-Godeanu și Munții Cernei, cu înălțimi între 600-2.100 de metri). Potrivit Ordinului nr. 97/1332/2019 privind aprobarea criteriilor de încadrare și a listei localităților din zona montană, 55 de UAT-uri sunt încadrate în zona montană – 1 municipiu, 5 orașe și 49 de comune. Zonă frontalieră reprezintă aria geografică identificată conform OUG 105/2001, formată din totalitatea municipiilor, orașelor și comunelor situate la o distanță de maximum 30 km față de frontiera de stat. Frontiera România-Serbia, cu o lungime de 546 km, din care aprox. 230 de km sunt reprezentați de Dunăre care formează o frontieră naturală, străbate și județul Caraș-Severin. Zonele periferice reprezintă arii geografice formate din grupări contigue de minimum cinci municipii, orașe sau comune, în orice componență, situate la o distanță rutieră de peste 60 minute față de reședința de județ. În Caraș-Severin aceste areale sunt plasate în partea de sud a județului și în nord-est.

[1] ESPON, Between cooperation and competition: why polycentric development matters, 2017, online disponibil la adresa https://www.espon.eu/polycentricity-2016#:~:text=Polycentric%20development%20is%20not%20about,the%20development%20of%20wider%20regions.

[2] MDLPA, *Disparități teritoriale în România*, Studiu de fundamentare, 2021.

La nivelul zonelor cu specificități socio-economice, studiul identifică următoarele categorii: zone agricole; zone extractive; zone defavorizate; zone turistice și zone urbane funcționale. Zonele agricole reprezintă arii geografice formate din municipii, orașe sau comune în care peste 65% din populația ocupată lucrează în agricultură, silvicultură și pescuit. Județul Caraș-Severin prin prisma acestui indicator nu este preponderant agricol, similar cu județele vecine din sud. Există anumite clustere de zone agricole dar ele nu sunt predominante. Zonele defavorizate reprezintă arii geografice identificate inițial conform OUG 24/1998 și ulterior conform OUG 75/2000. Includerea în această categorie presupunea îndeplinirea unor criterii legate de caracterul monoindustrial, șomaj structural, infrastructură slabă etc. Deși în prezent regimul juridic special al acestor zone nu mai este activ, este important de urmărit poziționarea acestora la nivelul județelor. Județul Caraș-Severin a avut un număr mare de astfel de zone, cu o acoperire teritorială destul de întinsă, fiind plasate mai ales în jumătatea sudică a județului. Zonele turistice reprezintă arii geografice identificate conform HG 852/2008, formate din stațiuni și zone turistice de interes național și local. Conform HG menționat, la nivelul județului Caraș-Severin avem următoarele zone turistice: Băile Herculane, Zona Borlova-Muntele Mic, comuna Turnu Ruieni, Anina, Crivaia, Secu, Semenic, Trei Ape. Figura de mai jos (a, b și c) reprezintă zonele agricole, zonele defavorizate și pe cele turistice.

Figură – Diferite tipuri de zone pe baza specificității socio-economice
(8a zone agricole, 8b zonele defavorizate și 8c zone turistice, de la stânga la dreapta)

Sursa: MDLPA, Disparități teritoriale în România, Studiu de fundamentare, 2021, pp. 51-60

Vom discuta în continuare și despre zona metropolitană și cea funcțională a municipiului Reșița, extinderea spațială a municipiului înspre comunele din jur, fuziunea unor comune periurbane cu municipiul precum și trenduri viitoare legate de guvernanța metropolitană.

Municipiul Reșița a optat încă din 2013 pentru constituirea unei zone metropolitane, constituită prin Hotărârea Consiliului Local Reșița nr. 110-23.04.2013. Zona metropolitană Reșița este un model de administrație publică locală constituit ca modalitate de dezvoltare integrată a unei regiuni care cuprinde municipiul reședință de județ și un număr de 9 unități administrativ teritoriale asociate, orașe și comune. Forma asociativă a celor 10 unități administrativ teritoriale este justificată prin legăturile multiple sociale și economice, prin posibilitățile de dezvoltare integrată. Fiecare unitate administrativă este autonomă, zona metropolitană fiind cea care coordonează proiectele de dezvoltare integrate. Scopul asociației este dezvoltarea durabilă a localităților componente și a întregii zone limitrofe acestora, prin realizarea în comun a unor programe și strategii de dezvoltare care să vizeze atragerea de fonduri nerambursabile pentru proiecte de dezvoltare de interes zonal.

Aria teritorială metropolitană Reșița cuprinde următoarele UAT-uri: Municipiul Reșița, Orașul Bocșa și comunele Brebu Nou, Carașova, Dognecea, Goruia, Lupac, Ocna de Fier, Târnova și Văliug.

La baza determinării ariei de acoperire teritorială a zonei metropolitane Reșița s-a avut în vedere criteriul distanței maxime de aprox. 30 km față de municipiu. Acest lucru a permis includerea orașului Bocșa și a unui număr relativ semnificativ de comunități rurale. Ideea de a merge cu aria de acoperire până la 30 de km este salutară, dar vor trebui stabilite arii de interes/cooperare pentru zonele detaliate mai sus în interiorul zonei metropolitane deoarece nu toate comunitățile vor putea/vor avea un interes să coopereze pentru toate proiectele. Datele și trendurile economice par să sugereze o influență a municipiului Reșița înspre comunele din nord-est.

În vederea unei configurări mai realiste a ZM Reșița în viitor trebuie luat în considerare conceptul de Zona Urbană Funcțională (ZUF). În România, Banca Mondială a fost cea care a utilizat această metodă pentru prima dată pentru a atrage atenția că delimitarea teritoriului metropolitan după criteriul de 30 de km este profund arbitrară și nu recunoaște realitățile din practică. Zonele urbane funcționale reprezintă arii geografice identificate după metodologia UE-OCDE[1], formate dintr-o reședință de județ, pe de o parte, și grupări contigue de unități administrative locale din care cel puțin 15% din populația

[1] OECD, *The EU-OECD definition of a functional urban area*, 2019, disponibil la adresa https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/d58cb34d-en.pdf?expires=1610275704&id=id&accname=guest&checksum=0F4C9399079498C895AA00E75D2F30EC

activă locală se deplasează zilnic către reședința de județ pentru a munci (sau hinterland52), pe de altă parte. Zonele urbane funcționale reprezintă 12.238.359 locuitori (55,19% din populația țării), dintre care peste opt milioane sunt concentrați în centrele metropolitane (reședințele de județ), iar peste patru trăiesc în hinterland, însă tendința este de inversare, fapt evidențiat de rata de creștere a populației (-1,14% în centre și +4,93% în hinterland) și numărul autorizațiilor de construire eliberate (1,32‰ în centre și 5,27‰ în hinterland).

Potrivit noului proiect de lege vizând actualizarea PATN Secțiunea Rețeaua de localități, Identificarea zonelor urbane funcționale presupune parcurgerea următoarelor etape:

a) identificarea orașelor-centre polarizatoare din cadrul zonelor urbane funcționale: municipiile reședință de județ, stabilite prin *Legea nr. 2 privind organizarea administrativă a teritoriului României*, republicată, cu modificările și completările ulterioare;
b) identificarea zonelor de navetism din cadrul zonelor urbane funcționale, astfel:
    1. se identifică unitățile administrativ-teritoriale de bază contigue în care peste 15% din populația stabilă se deplasează pentru muncă într-un oraș-centru polarizator;
    2. unitățile administrativ-teritoriale de bază înconjurate de alte unități administrativ-teritoriale de bază incluse în aceeași zonă urbană funcțională (enclave) se adaugă la grup, iar cele necontigue (exclave) se elimină.

Tabelul de mai jos redă componența propusă pentru ZUF Reșița prin PATN.

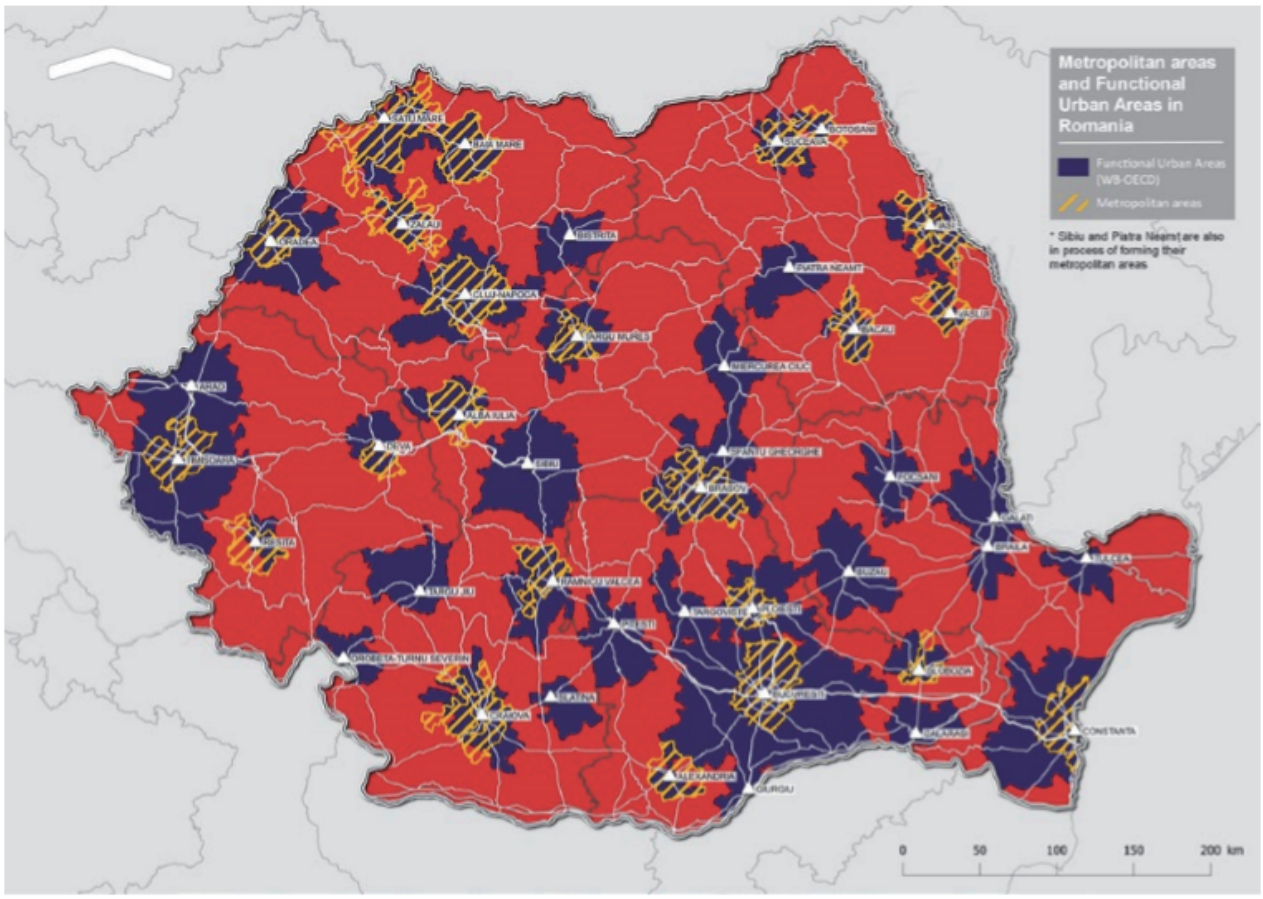
Tabel – Structură Zonă Urbană Funcțională Mun. Reșița (propunere lege aprobare PATN, Secțiunea a IV-a)

Municipiu centru polarizator	Orașe/Comune din ZM	Populație	Comune din ZUF	Populație
Reșița	Bocșa	18,783	**Brebu Nou**	285
	Brebu Nou	285	Ezeriș	1,293
	Carașova	2,890	**Târnova**	1,625
	Dognecea	2,167	**Văliug**	770
	Goruia	757		
	Lupac	2,603		
	Ocna de Fier	710		
	Târnova	1,625		
	Văliug	770		

Includem mai jos și figura extrasă din studiul Băncii Mondiale, care ilustrează suprapunerea parțială dintre teritoriul ZM și cel al ZUF la nivelul ZM din România. În cazul

mun. Reșița, analiza BM propune un număr semnificativ mai mic de comune în ZUF decât ceea ce există în prezent în componența ZM Reșița. Din figura menționată anterior se desprinde în mod clar că există o nepotrivire între aria teritorială a ZM cum este configurată în prezent și ZUF. Nepotrivirea trebuie înțeleasă în cazul mun. Reșița în sensul de suprapunere imperfectă a granițelor ZM în configurația actuală și a ZUF propuse.

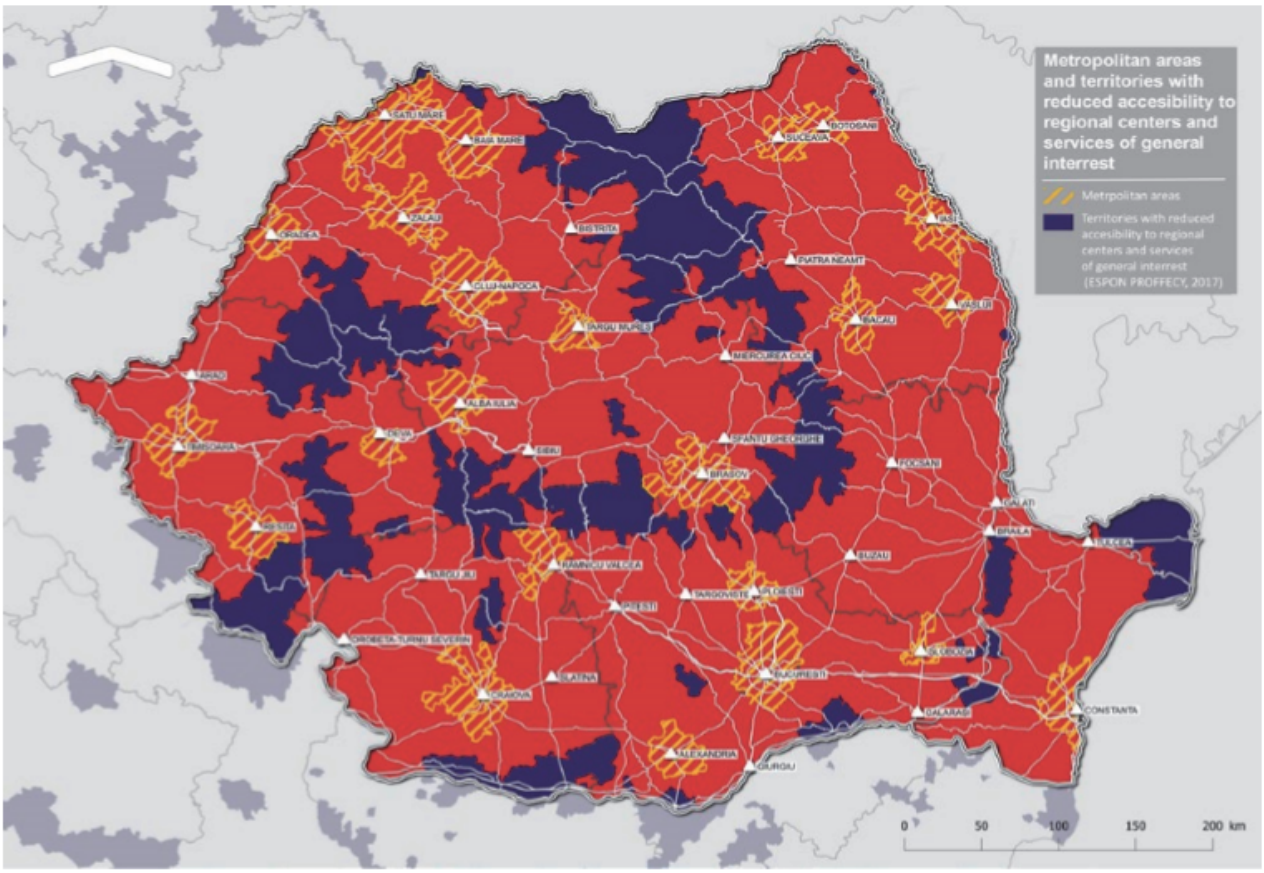
Figură – Zonele metropolitane și zonele urbane funcționale din România

Sursa: Banca Mondială, Romania Catching Up Regions. Modele de cooperare interjurisdicțională, 2019, p. 131, http://documents1.worldbank.org/curated/en/338051580282390068/pdf/Romania-Catching-Up-Regions-Interjurisdictional-Cooperation-Models.pdf

Studiul BM din 2019, pune în evidență și localizarea față de ZM a unor areale caracterizate prin izolarea unor localități și accesul prost la servicii. Figura de mai jos ilustrează grafic acest lucru. Observăm astfel un coridor continuu de mare amploare ce înglobează comunități izolate care se suprapune parțial peste 2 județe, Caraș-Severin și Hunedoara. La nivelul județului Caraș-Severin, acest coridor începe din sud-vestul județului, acoperă toată zone de sus și apoi străbate centrul județelor Caraș-Severin și Hunedoara pe axa sud-nord.

Figură – Zonele metropolitane și teritoriile cu accesibilitate redusă la centre regionale și servicii de interes general

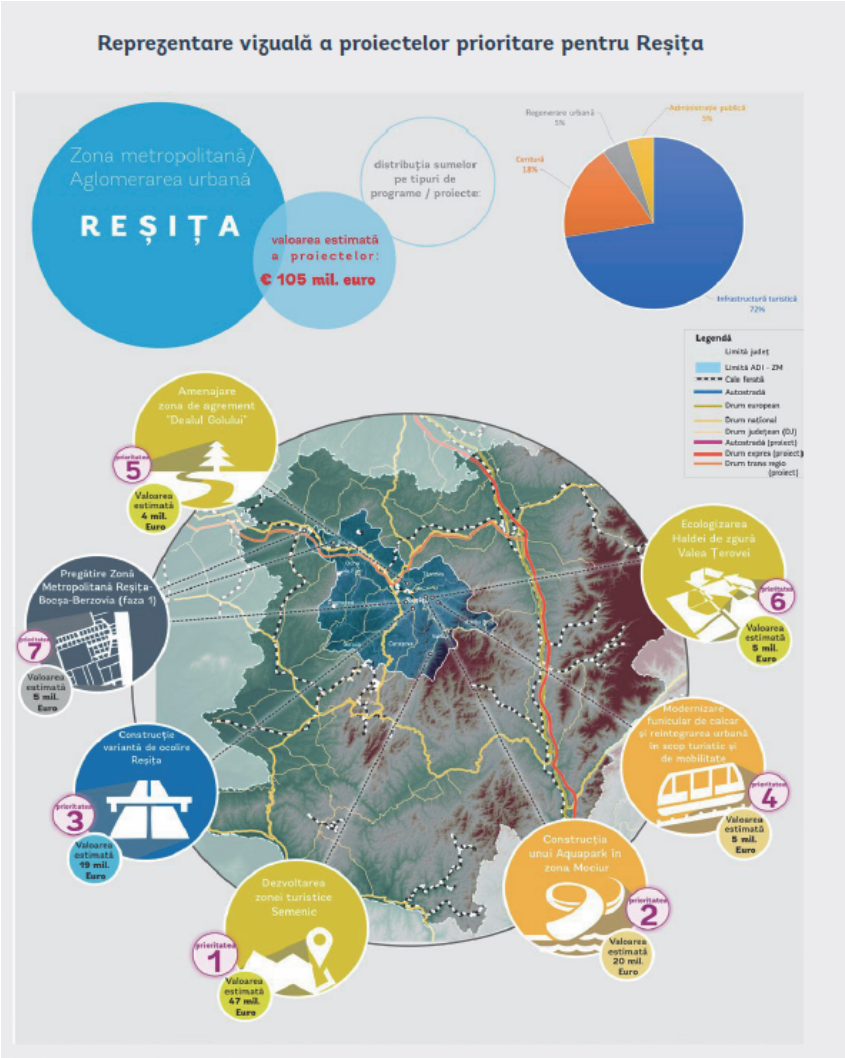

Sursa: Banca Mondială, Romania Catching Up Regions. Modele de cooperare interjurisdicțională, 2019, p. 132, http://documents1.worldbank.org/curated/en/338051580282390068/pdf/Romania-Catching-Up-Regions-Interjurisdictional-Cooperation-Models.pdf

Legat de ZM Reșița trebuie observat că nu există proiecte comune implementate la nivelul acestei structuri. De asemenea, în cadrul consultărilor publice din cadrul procesului de elaborare SIDU Reșița, din ianuarie-martie 2021, au rezultat preocupări vizavi de fuziunea unora dintre comunele mici, din punctul de vedere al populației, cu municipiul Reșița. A fost vorba în special de comuna Brebu Nou. În viitor, astfel de reconfigurări ar trebui să aibă în vedere că comunele incluse în ZUF de Banca Mondială sunt mici, Brebu Nou cu o populație sub 300 de locuitori iar Văliug cu o populație în scădere (peste 20%). Acest aspect poate avea importanță în contextul unor propuneri de fuziune.

Este interesantă și perspectiva cetățenilor din ZM Reșița privind rolul cooperării la nivelul ZM. Într-un studiu al Băncii Mondiale din 2019, s-a realizat un sondaj prin care s-au colectat priorități la nivel de ZM. Pentru ZM Reșița, foarte interesant, primele patru priorități sunt legate de turism și regenerare urbană (figura următoare): Zona turistică Semenic; Aquapark în zona Mociur; Variantă ocolitoare Reșița; Funicular.

Figură – Priorități de investiții/dezvoltare la nivelul ZM Reșița

Sursa: Banca Mondială, Romania Catching Up Regions. Metropolitan Romania, 2019, p. 84, https://documents1.worldbank.org/curated/en/473331580296321439/pdf/Romania-Catching-Up-Regions-Metropolitan-Romania.pdf

Dezvoltarea durabilă și atractivitatea comunitară în județul Caraș-Severin

În prezent orașele și regiunile competiționează la nivel global între ele pentru rezidenți și investitori. Condițiile locale de tip hard (de ex. infrastructură) par să fie la fel de importante precum unele soft (calitatea vieții, guvernanța participativă, toleranța etc.). În cadrul acestei secțiuni vom prezenta câțiva indicatori care oferă cel puțin o imagine de ansamblu pentru județul Caraș-Severin.

La nivel internațional, sustenabilitatea dezvoltării este măsurată printr-un set de indicatori globali, denumiți Sustainable Development Goals. Aceste obiective sunt transpuse prin intermediul Agendei 2030 pentru dezvoltare durabilă, un program de

acțiune globală în domeniul dezvoltării cu un caracter universal și care promovează echilibrul între cele trei dimensiuni ale dezvoltării durabile – economic, social și de mediu. Pentru prima oară, acțiunile vizează în egală măsură statele dezvoltate și cele aflate în curs de dezvoltare. Agenda 2030 cuprinde cele 17 Obiective de Dezvoltare Durabilă menționate anterior, reunite informal și sub denumirea de Obiective Globale. Prin intermediul Obiectivelor Globale, se stabilește o agendă de acțiune ambițioasă pentru următorii 15 ani în vederea eradicării sărăciei extreme, combaterii inegalităților și a injustiției și protejării planetei până în 2030.

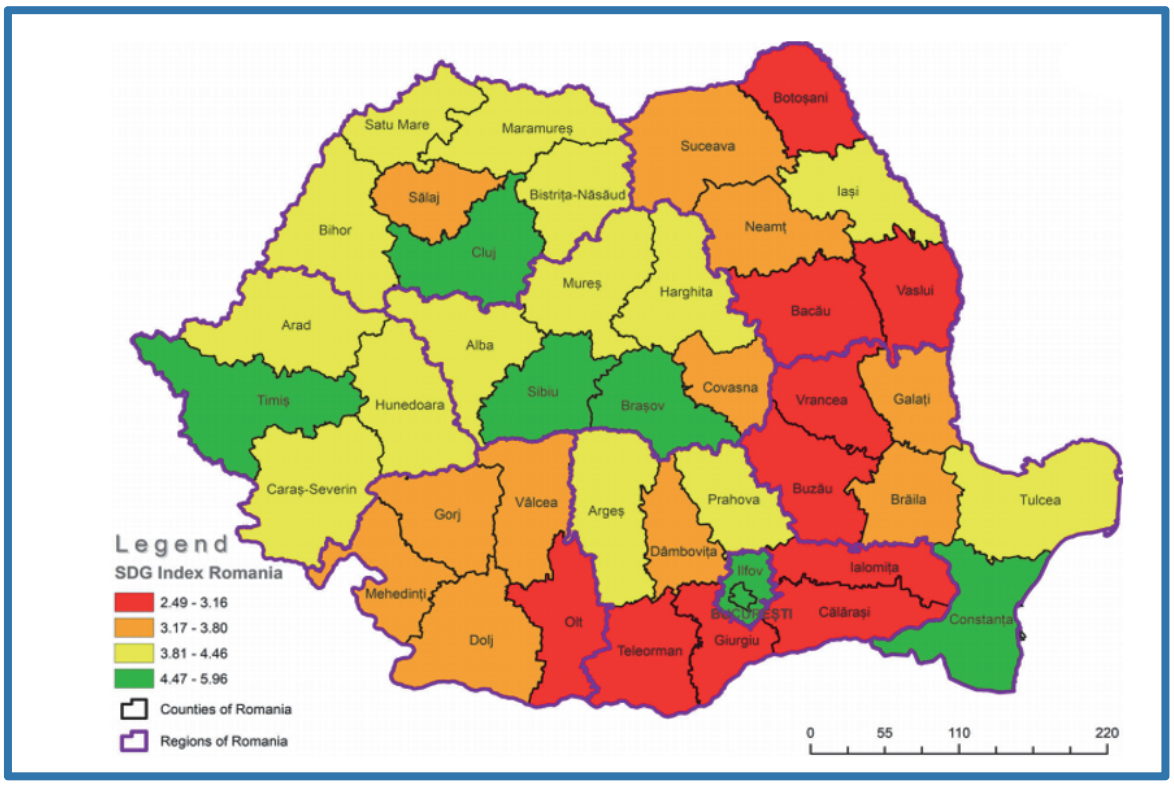
1. Fără sărăcie – Eradicarea sărăciei în toate formele sale și în orice context.
2. Foamete „zero" – Eradicarea foametei, asigurarea securității alimentare, îmbunătățirea nutriției și promovarea unei agriculturi durabile.
3. Sănătate și bunăstare – Asigurarea unei vieți sănătoase și promovarea bunăstării tuturor la orice vârstă.
4. Educație de calitate – Garantarea unei educații de calitate și promovarea oportunităților de învățare de-a lungul vieții pentru toți.
5. Egalitate de gen – Realizarea egalității de gen și împuternicirea tuturor femeilor și a fetelor.
6. Apă curată și sanitație – Asigurarea disponibilității și managementului durabil al apei și sanitație pentru toți.
7. Energie curată și la prețuri accesibile – Asigurarea accesului tuturor la energie la prețuri accesibile, într-un mod sigur, durabil și modern.
8. Muncă decentă și creștere economică – Promovarea unei creșteri economice susținute, deschise tuturor și durabile, a ocupării depline și productive a forței de muncă și a unei munci decente pentru toți.
9. Industrie, inovație și infrastructură – Construirea unor infrastructuri rezistente, promovarea industrializării durabile și încurajarea inovației.
10. Inegalități reduse – Reducerea inegalităților în interiorul țărilor și de la o țară la alta.
11. Orașe și comunități durabile – Dezvoltarea orașelor și a așezărilor umane pentru ca ele să fie deschise tuturor, sigure, reziliente și durabile.
12. Consum și producție responsabile – Asigurarea unor tipare de consum și producție durabile.

13. Acțiune climatică – Luarea unor măsuri urgente de combatere a schimbărilor climatice și a impactului lor.
14. Viața acvatică – Conservarea și utilizarea durabilă a oceanelor, mărilor și a resurselor marine pentru o dezvoltare durabilă.
15. Viața terestră – Protejarea, restaurarea și promovarea utilizării durabile a ecosistemelor terestre, gestionarea durabilă a pădurilor, combaterea deșertificării, stoparea și repararea degradării solului și stoparea pierderilor de biodiversitate.
16. Pace, justiție și instituții eficiente – Promovarea unor societăți pașnice și incluzive pentru o dezvoltare durabilă, a accesului la justiție pentru toți și crearea unor instituții eficiente, responsabile și incluzive la toate nivelurile.
17. Parteneriate pentru realizarea obiectivelor – Consolidarea mijloacelor de implementare și revitalizarea parteneriatului global pentru dezvoltare durabilă.

Există un SDG care se referă în mod specific la orașe și comunități sustenabile dar și restul indicatorilor sunt relevanți adresând de ex. problema sărăciei, educației etc. În prezent se fac demersuri la nivel local de a măsura gradul de atingere a țintelor care sunt atașate fiecărui SDG. În 2021, o cercetare foarte interesantă, folosind date diverse, a realizat o astfel de analiză atât pentru fiecare județ din România cât și dezagregat, pentru comunități. Figurile următoare prezintă aceste rezultate.

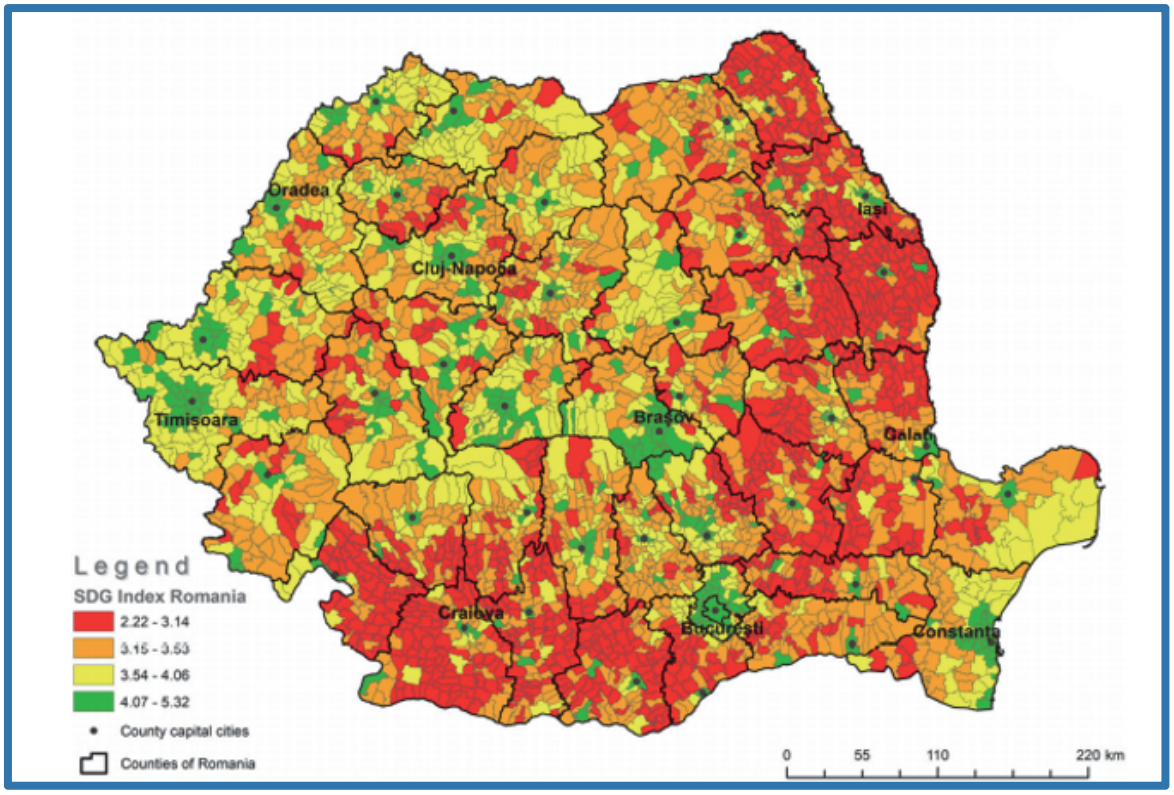
La nivel județean (figura următoare), Caraș-Severin se plasează într-o categorie intermediară, cu un scor între 3,81-4,46. Performanța județului în ansamblul său este comparabilă cu a multor județe din regiunile de Nord-Vest și Centru. Performanța este relativ bună dar nu îi permite să acceadă în topul celor șase județe cu cea mai bună îndeplinire a SDG. La nivel dezagregat al comunităților din județul Caraș-Severin (a doua figură), situația se schimbă. Avem astfel câteva centre urbane care se califică în topul performerilor naționali în ceea ce privește atingerea obiectivelor dezvoltării durabile. La celălalt pol, avem și comunități care performează deficitar în acest domeniu, fiind încadrate în clasa 2,49-3,16. Acestea sunt plasate în partea de sud est și centru dar și în nord vest și vest. Ce e oarecum îngrijorător este că zonele de performanță relativ slabă acoperă o mare întindere, sub forma unor brâuri groase care urmează aproximativ granițele județului.

Figură – Grad îndeplinire SDG la nivelul județelor din România

Sursa: Benedek et al., Indicator-based assessment of local and regional progress toward the Sustainable Development Goals (SDGs): An integrated approach from Romania, Sustainability, 2021, p. 9

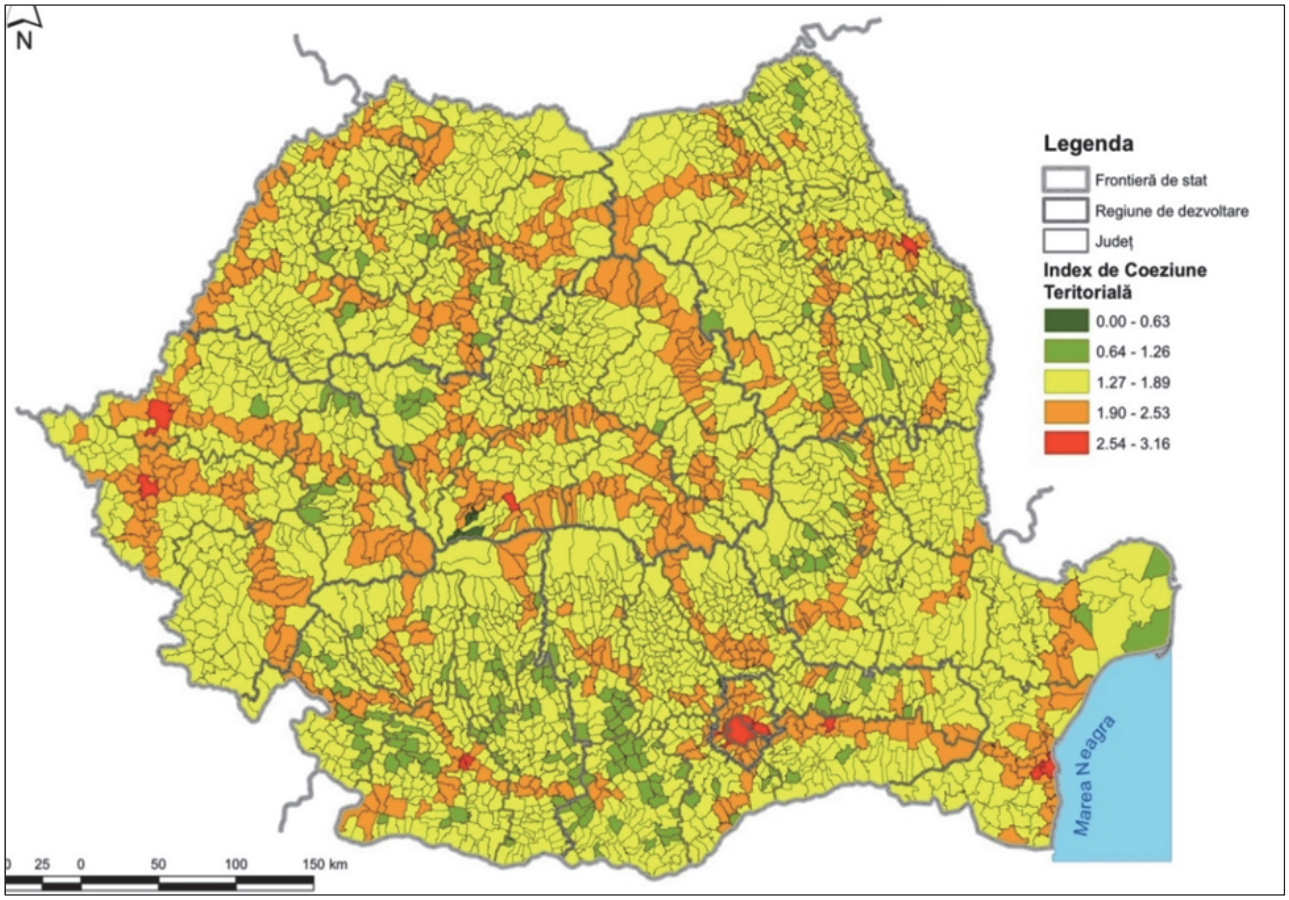
Figură – Grad îndeplinire SDG la nivelul comunităților locale din România

Sursa: Benedek et al., Indicator-based assessment of local and regional progress toward the Sustainable Development Goals (SDGs): An integrated approach from Romania, Sustainability, 2021, p. 10

În încheierea acestei secțiuni credem că este oportun să mai prezentăm un index calculat pentru întreaga țară și care este inclus în Strategia de Dezvoltare Teritorială a României, orizont 2035. Acest index poartă numele de Index de coeziune teritorială la nivel național, fiind calculat pe baza Indexului de dezvoltare teritorială. Acest Index de coeziune teritorială include și aspecte care se leagă de dezvoltarea durabilă și echilibrată a teritoriului național. Figura de mai jos evidențiază că situația județului Caraș-Severin este una medie din perspectiva coeziunii, existând însă un cordon de comunități cu scor superior care traversează județul prin partea sa estică de la nord la sud și conectează județul Caraș-Severin pe o axă de la vest la est cu județele învecinate.

Figură – Coeziunea teritorială conform valorilor Indexului de dezvoltare teritorială

Sursa: Strategia de dezvoltare Teritorială a României, 2016, p. 117

Infrastructura

Infrastructura județeană de transport. Conectivitate, accesibilitate și mobilitate

Atunci când analizăm poziționarea județului Caraș-Severin la nivel european și național, conceptele de accesibilitate și conectivitate sunt cruciale. Există numeroase definiții ale accesibilității în literatura de specialitate. Accesibilitatea este privită ca fiind ușurința cu care activitățile pot fi accesate dintr-un loc anume, prin utilizarea unor modalități de transport. Accesibilitatea într-o altă abordare este considerată drept numărul sau cantitatea posibilităților disponibile aflate mai aproape de distanța sau timpul limită de parcurs. Înzestrarea teritoriului cu elemente de infrastructură de transport reprezintă premisa pentru accesibilitate[1]. Definiția asupra căreia ne oprim în contextul analizei de față este cea care se referă la ușurința cu care este accesată o localitate anume în intervalul de o zi[2]. Autorul citat arată că gradul de accesibilitate la nivel european variază semnificativ de la o regiune la alta, dar și în funcție de sectoarele implicate și de modurile de transport care pot fi utilizate. La nivel european se conturează, din perspectiva accesibilității, regiunile dens populate ale Europei de Nord care se întind peste nordul și estul Franței, Marea Britanie, Olanda, Germania, Austria și nordul Italiei. Aceste zone sunt deservite de rețele feroviare dense și rapide care permit realizarea de călătorii de afaceri de o zi de la și către piețe extinse care transcend granițele unei singure țări. De asemenea transportul aerian de pasageri permite accesul într-o zi la majoritatea locurilor din Europa. Regiunile geografice periferice ale Europei, incluzând țările nordice, Peninsula Iberică, vestul și sudul Franței, Polonia, Ungaria și Cehia au acces pe căi aeriene într-o zi la toate zonele europene, dar transportul feroviar cu posibilitatea de retur în aceeași zi este limitat. Nu în ultimul rând, orașele majore din estul și sudul Europei au acces limitat cu retur în aceeași zi, majoritatea deplasărilor de afaceri în interiorul UE implicând șederi peste noapte. Cele mai accesibile regiuni prezintă

[1] Diferite definiții din literature citate în Benedek et al., 2013, Dimensiunea regională a societății, diversitatea etnoculturală și organizarea administrativ-teritorială în România, http://www.ispmn.gov.ro/uploads/ISPMNN%20WP%2051+08-nov.pdf

[2] McCann, P., The regional and urban policy of the European Union, Edward Elgar Publisher, 2015.

de asemenea și cel mai larg spectru de opțiuni în ceea ce privește modurile de transport. Acest lucru înseamnă că modificările cu privire la un mod specific de transport nu sunt de natură să afecteze în mod serios activitățile economice precum și cele individuale.

Din perspectiva accesibilității, poziționarea județului Caraș-Severin în regiunea de Vest nu este ideală. Cu toate acestea, trebuie spus că între regiunile de dezvoltare ale României, regiunea de Vest are un caracter unic, dat de prezența a două coridoare de transport TEN-T, care traversează regiunea. De asemenea, vorbim de cinci drumuri europene care traversează regiunea de Vest de la nord la sud și de la est la vest. Dintre acestea, 3 sunt drumuri europene principale (E 68, E 70 și E 79) iar două sunt drumuri europene secundare (E 671 și E 673). La nivel de proiecte de viitor se poate face referire și la legătura dintre Timișoara și Belgrad.

Politica rețelei transeuropene de transport (TEN-T) abordează implementarea și dezvoltarea unei rețele europene de linii de cale ferată, drumuri, căi navigabile interioare, rute maritime, porturi, aeroporturi și terminale feroviare. Obiectivul final este de a elimina lacunele, blocajele și barierele tehnice, precum și de a consolida coeziunea socială, economică și teritorială în UE. Actuala politică TEN-T se bazează pe Regulamentul (UE) nr. 1315/2013. Pe lângă construirea de noi infrastructuri fizice, politica TEN-T sprijină aplicarea inovației, a noilor tehnologii și a soluțiilor digitale la toate modurile de transport. Obiectivul este utilizarea îmbunătățită a infrastructurii, reducerea impactului transportului asupra mediului, eficiența energetică sporită și siguranța sporită.

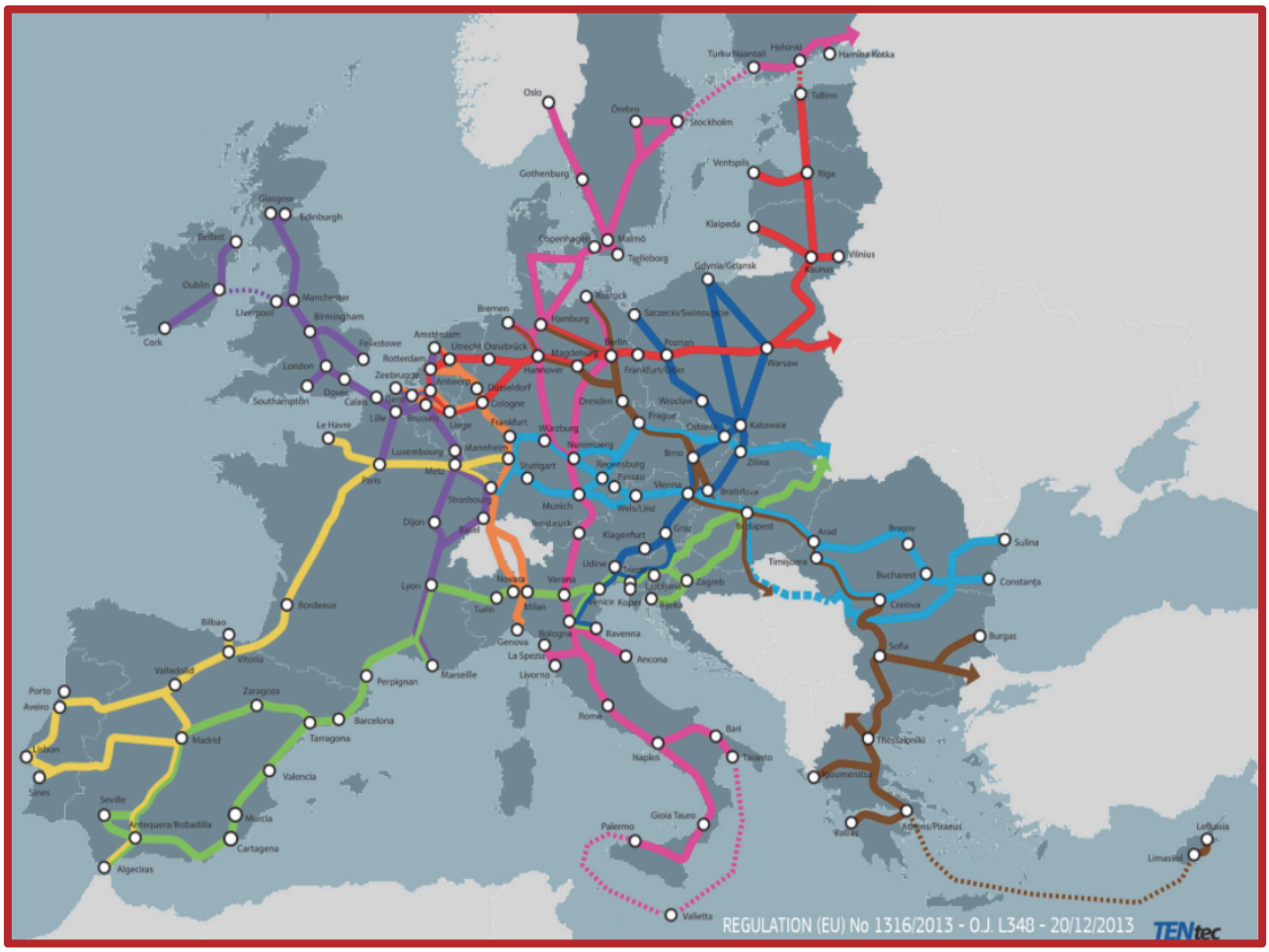
TEN-T cuprinde două „straturi” de rețea:

- Rețeaua de bază include cele mai importante conexiuni, care leagă cele mai importante noduri și urmează să fie finalizată până în 2030.
- Rețeaua comprehensivă/globală acoperă toate regiunile europene și urmează să fie finalizată până în 2050.

Coloana vertebrală a rețelei centrale este reprezentată de nouă coridoare ale rețelei centrale, care au fost identificate pentru a eficientiza și a facilita dezvoltarea coordonată a rețelei centrale. Două priorități orizontale, sistemul european de gestionare a traficului feroviar (ERTMS) și Autostrăzile mării, le completează. Supravegherea coridoarelor și a celor două priorități orizontale revine coordonatorilor europeni, desemnați de Comisia

Europeană. Începând cu anul 2019, Comisia Europeană este în proces de revizuire a acestei politici[1].

Figură – Rețeaua de bază TEN-T cu cele 9 coridoare de transport

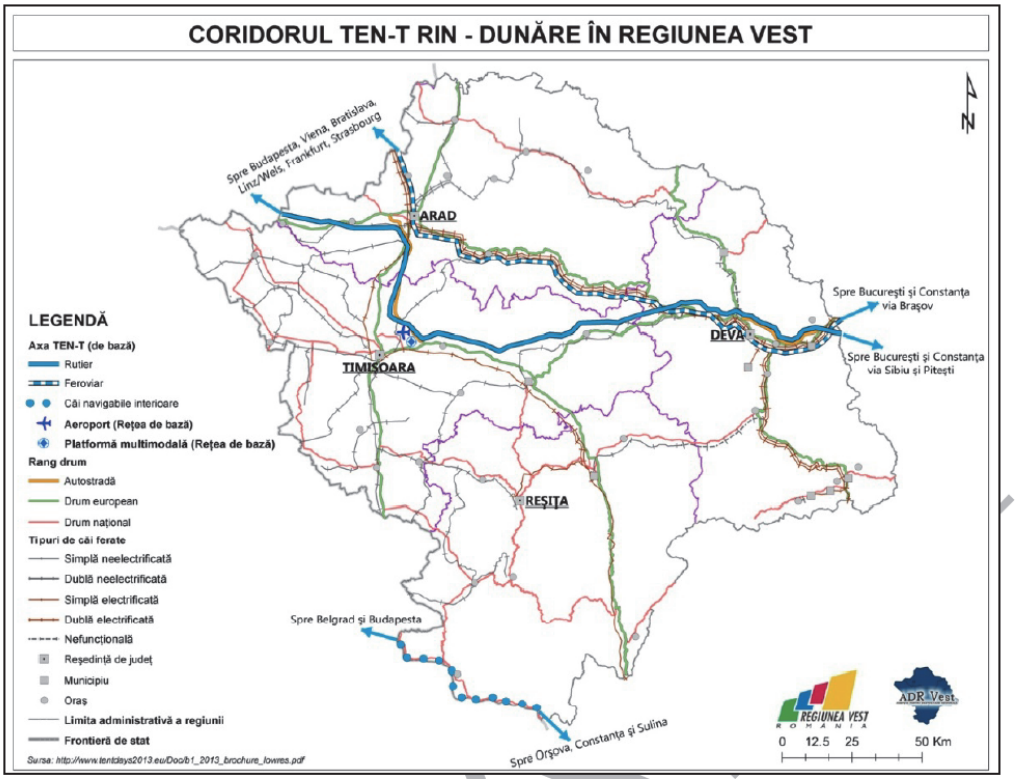
Sursa: https://ec.europa.eu/transport/themes/infrastructure/ten-t_en

În ceea ce privește rețeaua globală, o analiză a conectivității din perspectivă teritorială are în vedere scopul declarat al acordului dintre CE, Consiliu și Parlamentul european privind rețeaua transeuropeană de transport, și anume ca treptat, până în 2050, cea mai mare parte a cetățenilor și a întreprinderilor din Europa să se afle la cel mult 30 de minute distanță, ca timp de deplasare, de rețeaua globală TEN-T.

Figurile de mai jos redau cele 2 coridoare TEN-T care traversează regiunea de Vest.

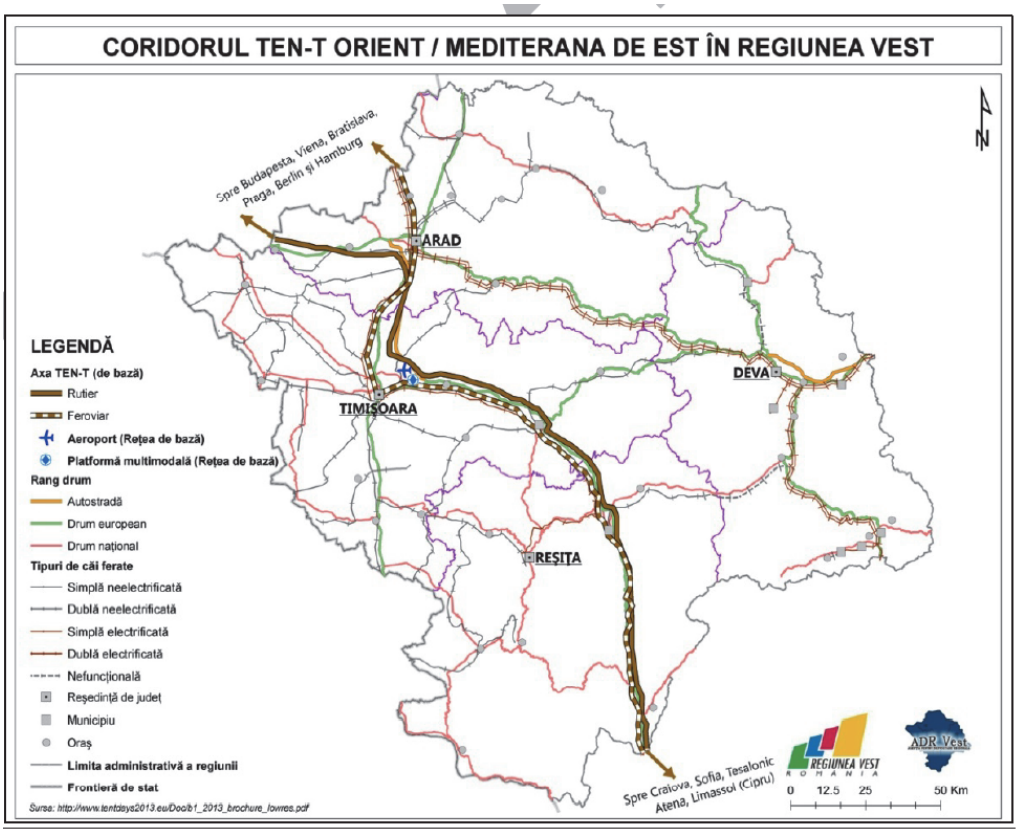
[1] Comisia Europeană, Trans-European Transport Network (TEN-T), online disponibil la adresa https://ec.europa.eu/transport/themes/infrastructure/ten-t_en

Figură – Coridorul TEN-T Rin-Dunăre în regiunea de Vest

Sursa: Regiunea Vest, transporturi, versiunea 2014, p. 3

Figură – Coridorul TEN-T Orient-Mediterana de Est în regiunea de Vest

Sursa: Regiunea Vest, transporturi, versiunea 2014, p. 3

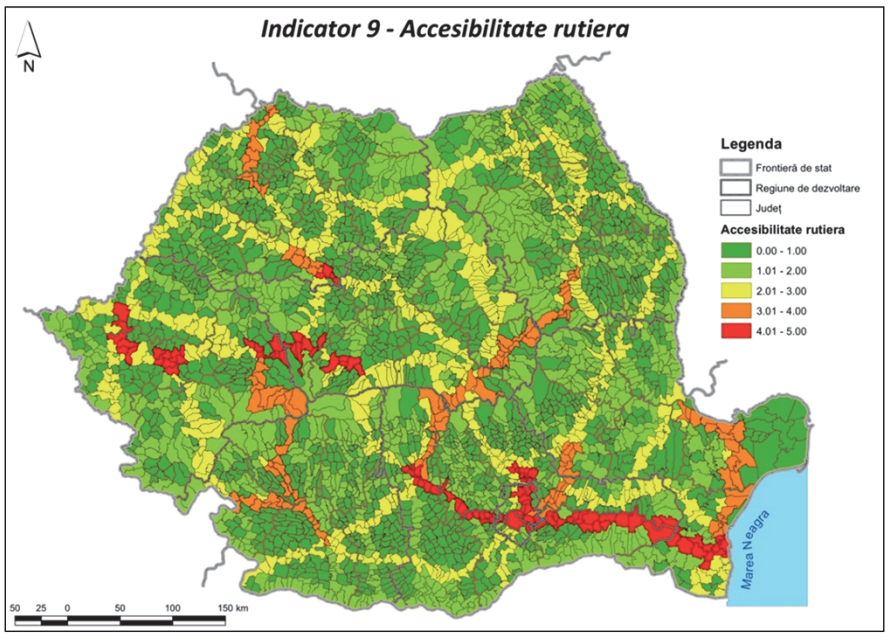
Pentru transportul rutier, rețeaua TEN-T de bază la nivelul regiunii de Vest se suprapune traseului Autostrăzii A1, a DN 6 Lugoj – Băile Herculane și a DN 59 Timișoara – Moravița. Rețeaua TEN-T rutier extinsă se suprapune cu DN 79 Arad – Oradea și DN 66 Simeria – Petroșani. La nivelul județului Caraș-Severin avem 2 orașe, Caransebeș și Băile Herculane poziționate pe traseul E70 sau în proximitatea E70 (5km). Acest lucru este redat și prin valorile IDT care vizează accesibilitatea rutieră a localităților. În Figura de mai jos (accesibilitatea localităților) se remarcă culoarul de accesibilitate mai bună care trece prin Caransebeș și apoi spre Băile Herculane.

Figură – Infrastructura rutieră în regiunea de Vest

Sursa: https://www.regiuneavest.ro/economia-regiunii-vest/infrastructura-de-transport/

Figură – Accesibilitatea localităților conform valorilor Indicelui de Dezvoltare Teritorială

Sursa: Strategia de dezvoltare Teritorială a României, 2016, p. 118

În cadrul Strategiei-PDR a Regiunii Vest (2021-2027) se apreciază că proiectele majore de infrastructură de transport existente nu vor ajuta toate zonele regiunii. O atenție special poate fi necesară pentru a îmbunătăți conectivitatea pentru alte zone, cum ar fi cele din județul Caraș-Severin. Capitala Serbiei, Belgrad este cel mai apropiat oraș mare de cea mai mare parte a zonelor din Regiunea Vest, și totuși Belgradul (și Serbia în general) rămâne aproape complet deconectat de economia Regiunii Vest. Îmbunătățirile în conectivitatea transportului către Belgrad, eforturile de facilitare a unor puncte de trecere a frontierei eficiente vor fi importante pentru a permite regiunii să valorifice mai bine oportunitățile cu Serbia (p. 33).

Pentru transportul feroviar, rețeaua TEN-T de bază la nivelul regiunii de Vest se suprapune traseului magistralelor principale 200 Curtici – Arad – Simeria și 900 Timișoara – Băile Herculane, a magistralei secundare 217 Timișoara – Arad și a magistralei secundare 922 Timișoara – Moravița. Rețeaua feroviară extinsă cuprinde magistrala secundară 310 Arad – Chișineu-Criș – Oradea și magistrala secundară 202 Simeria – Petroșani. Județul Caraș-Severin este acoperit de magistrala 900 Timișoara-Băile Herculane, având orașele Caransebeș și Băile Herculane poziționate pe această magistrală (a se vedea Figura anterioară).

Figură – Infrastructura feroviară în regiunea de Vest

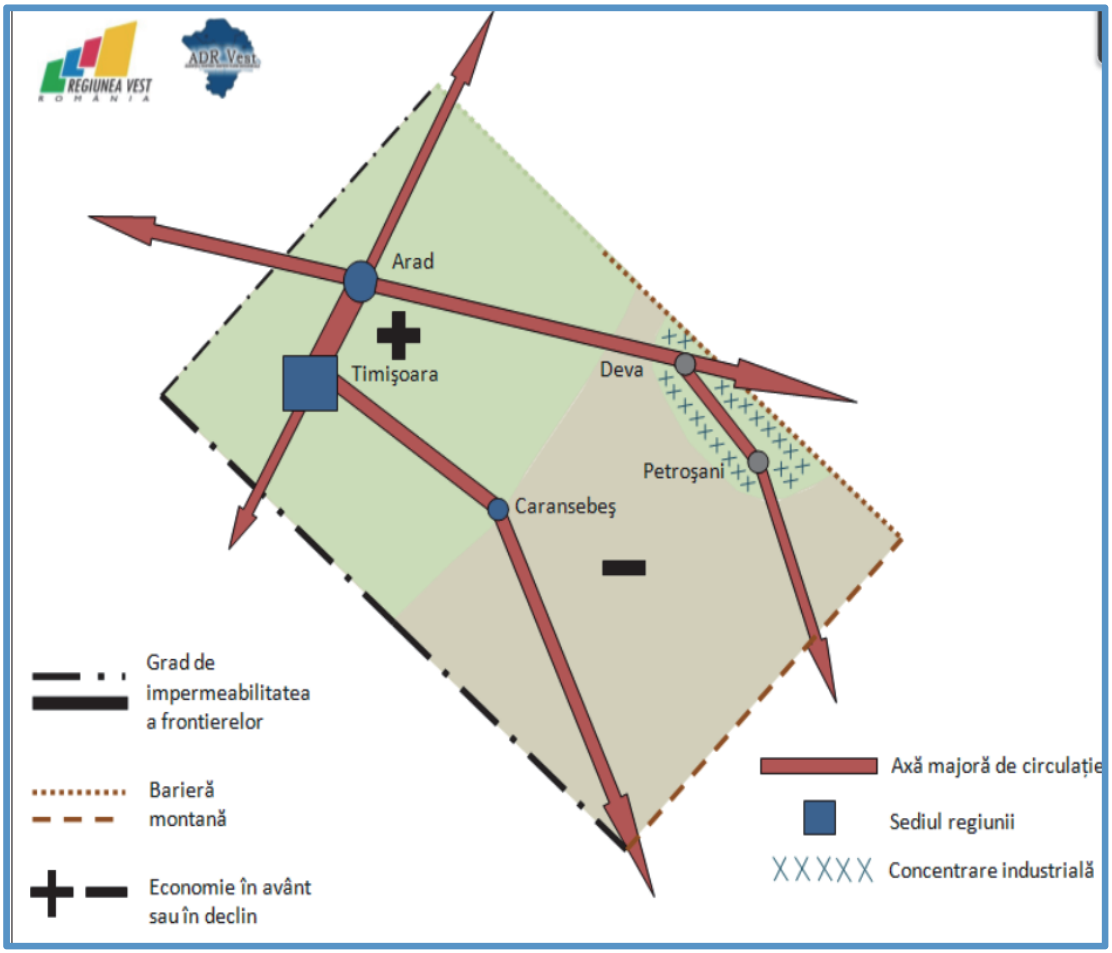
Sursa: https://www.regiuneavest.ro/economia-regiunii-vest/infrastructura-de-transport/

Pentru modul de transport naval, rețeaua TENT de bază se suprapune fluviului Dunărea, în regiunea de Vest fiind portul secundar Moldova Nouă, care face parte din rețeaua extinsă TEN-T și este localizat în județul Caraș-Severin. Ca și perspective de viitor, județul Caraș-Severin prin câteva din localitățile sale poate crește sub aspectul conectivității internaționale. În ceea ce privește rețeaua fluvială, Culoarul Dunăre-Rin–Main leagă sud-estul Europei (portul Constanța) de nord-vestul continentului (portul Rotterdam). Dunărea asigură țărilor riverane Germania, Austria, Slovacia, Ungaria, Croația, Serbia, Bulgaria, România, Moldova și Ucraina o alternativă importantă la transportul terestru. Perspective de dezvoltare la nivelul Regiunii Vest le au porturile Moldova Veche, Moldova Nouă și refacerea și redarea în perspectivă, pentru trasee turistice a vechiului port Baziaș (construit în jurul anului 1040).

La nivelul regiunii de Vest există 2 aeroporturi, cel din Timișoara (face parte din rețeaua TEN-T de bază) și cel de la Arad. Municipiul reședință de județ Reșița se află la aprox. 100 de km rutier de aeroportul din Timișoara și la aprox. 150 de km de cel din Arad. La nivelul județului Caraș-Severin există un aeroport la Caransebeș (a se vedea secțiunea următoare), care, în măsura în care ar putea fi integrat în traficul intern, ar crește conectivitatea și accesibilitatea județului.

Figura de mai jos redă schematic poziția județului Caraș-Severin din perspectiva accesibilității și conectivității. Dacă analizăm principalele axe de circulație, observăm că județul Caraș-Severin se află doar cu municipiul Caransebeș pe aceste axe, restul teritoriului având o relativă izolare. Avem astfel axele principale Timișoara-Arad și Arad-Deva precum și axele care se bifurcă din acestea Timișoara-Caransebeș spre sud, incluzând și orașul Băile Herculane pe această direcție și respectiv Deva-Petroșani înspre sud. Municipiul reședință de județ Reșița nu este pe axa Timișoara-Caransebeș, ceea ce reprezintă o limitate. Desigur, construcția de noi infrastructuri de transport poate modifica în mod substanțial această realitate din prezent. Chorema mai pune în evidență și o lipsă de permeabilitate a frontierei pe Dunăre.

Figură – Chorema regiunii de Vest

Sursa: Regiunea Vest – Dezvoltare urbană versiunea 2014, p. 35, https://www.adrvest.ro/attach_files/Regiunea%20Vest%20-%20Dezvoltare%20urbana%20versiunea%202014.pdf

Infrastructura rutieră

Rețeaua drumurilor naționale de pe teritoriul județului Caraș-Severin pe categorii de drum național cuprinde:

- ***drumuri naționale europene*** – (E70): DN6 Cornea – Caransebeș – limită județ Timiș; VDO Varianta de ocolire a comunei Domașnea; VCS Varianta de ocolire a municipiului Caransebeș; DN6 Topleț – Cornea
- ***drumuri naționale principale*** – DN 58 Reșița – Caransebeș; DN 58B Reșița – Bocșa – limită de județ; DN 68 Caransebeș – Oțelu Roșu – limită județ Hunedoara
- ***drumuri naționale secundare*** – DN 58 Reșița – Anina; DN 58A limită de județ Timiș – Soceni; DN 57 Cozla – Lățunaș; DN 57A Pojejena – Socol; DN 57B Oravița – Iablanița; DN 57C Vama Naidăș; DN 57D Valea Cernei – Băile-Herculane.

Județul Caraș–Severin este străbătut de drumul național european E 70 care intră în țară dinspre Republica Serbia și face legătura, prin Timișoara, între nordul țării și capitală, urmând traseul fostului drum roman, deservește interesele economice ale centrelor urbane și rurale de-a lungul văilor Timiș – Cerna. Cel de-al doilea coridor important de transport auto se desfășoară pe DN 58B – DN 58 – DN 68, pe direcția Timișoara – Berzovia – Bocșa – Reșița – Caransebeș – Oțelu Roșu – Hațeg – Hunedoara și apoi spre centrul țării. În ceea ce privește legătura cu Republica Serbia, în județ există două puncte de trecere a frontierei, la Naidăș și Moldova Nouă, deservite de DN 57.

Drumurile județene importante care asigură legătura cu reședința de județ și cu stațiunile turistice sunt:

- DJ 581, Reșița –Grădinari
- DJ 582, Reșița – Slatina Timiș
- DJ 608A, Caransebeș – Stațiunea Muntele Mic.

Drumul județean DJ 572 străbate cele trei județe: Caraș-Severin , Timiș și Arad, cu o lungime totală de 128,519 km, are originea la Comorâște – județul Caraș-Severin, traversează județul Timiș și se termină la Lipova – județul Arad. Drumul județean DJ 684, cu o lungime de 59,200 km are originea la Coșava – județul Timiș, finalul fiind la Voislova pe teritoriul județului Caraș –Severin.

O analiză în profil teritorial a infrastructurii rutiere relevă faptul că, în anul 2019, lungimea totală a drumurilor din județul Caraș-Severin a fost de 1970 km. Această cifră înseamnă 17,74% din lungimea totală a drumurilor din Regiunea de Vest și respectiv 2,28 % din totalul drumurilor la nivel național. La nivelul Regiunii de Vest, județul Caraș-Severin deține cea mai scurtă rețea de drumuri.

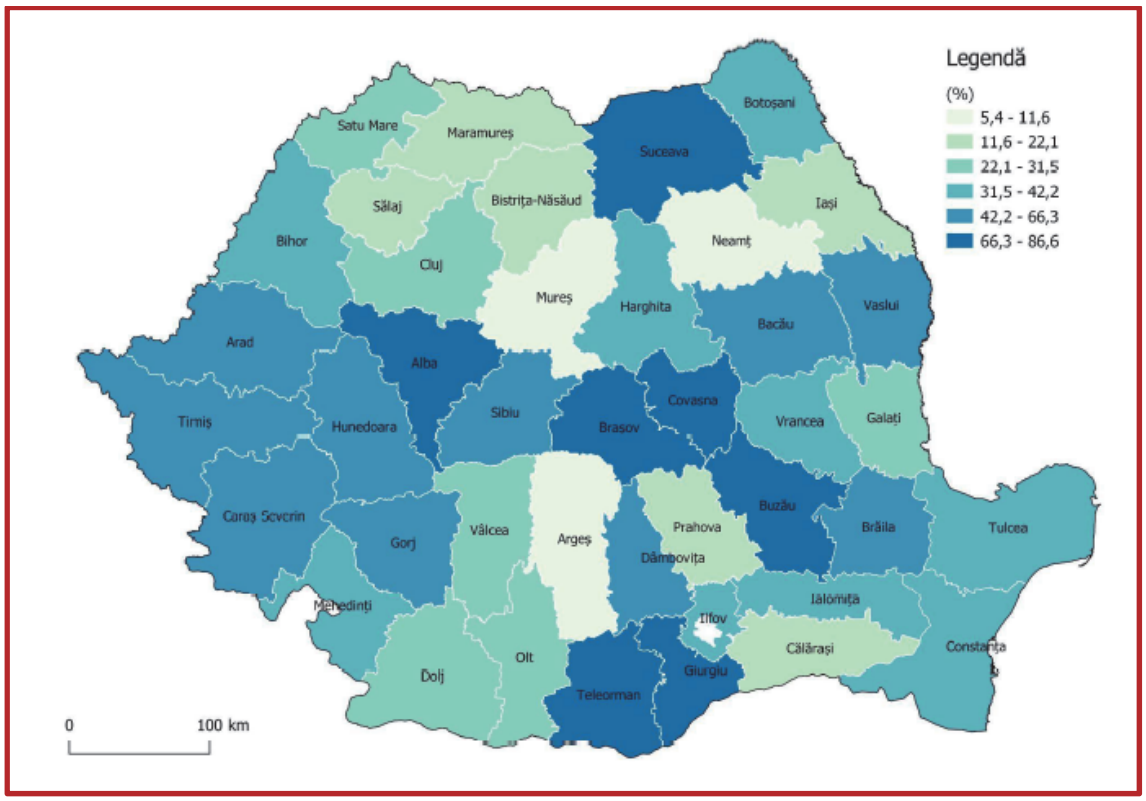
Ca evoluție în timp, la nivel județean nu se remarcă creșteri spectaculoase de la o perioadă la alta ci mai degrabă o constanță în ceea ce privește infrastructura rutieră, având în vedere creșterea de 1,12 % între anul 2019 față de anul 2009. Pentru acest interval, se remarcă un nivel foarte scăzut al creșterii infrastructurii rutiere comparativ cu media regiunii de Vest care a fost de 6,96 % și cu media națională de 5,72 % în același interval de timp. Este însă foarte interesant de remarcat ritmul creșterii lungimii rețelei de drumuri din Caraș-Severin pe intervalul 2019-2020. Avem o creștere de aproape 10%

într-un singur an, ceea ce e complet diferit față de restul județelor din regiunea de Vest unde avem creștere dar constantă și destul de mică. Această rată sugerează investiții semnificative în infrastructura rutieră la nivelul drumurilor comunale.

Densitatea drumurilor publice în județ este redusă – 23,12 km/100 km^2, mult sub valoarea regională de 34,66 km/ 100 km^2 și naționale de 36,23 km/ 100km^2.

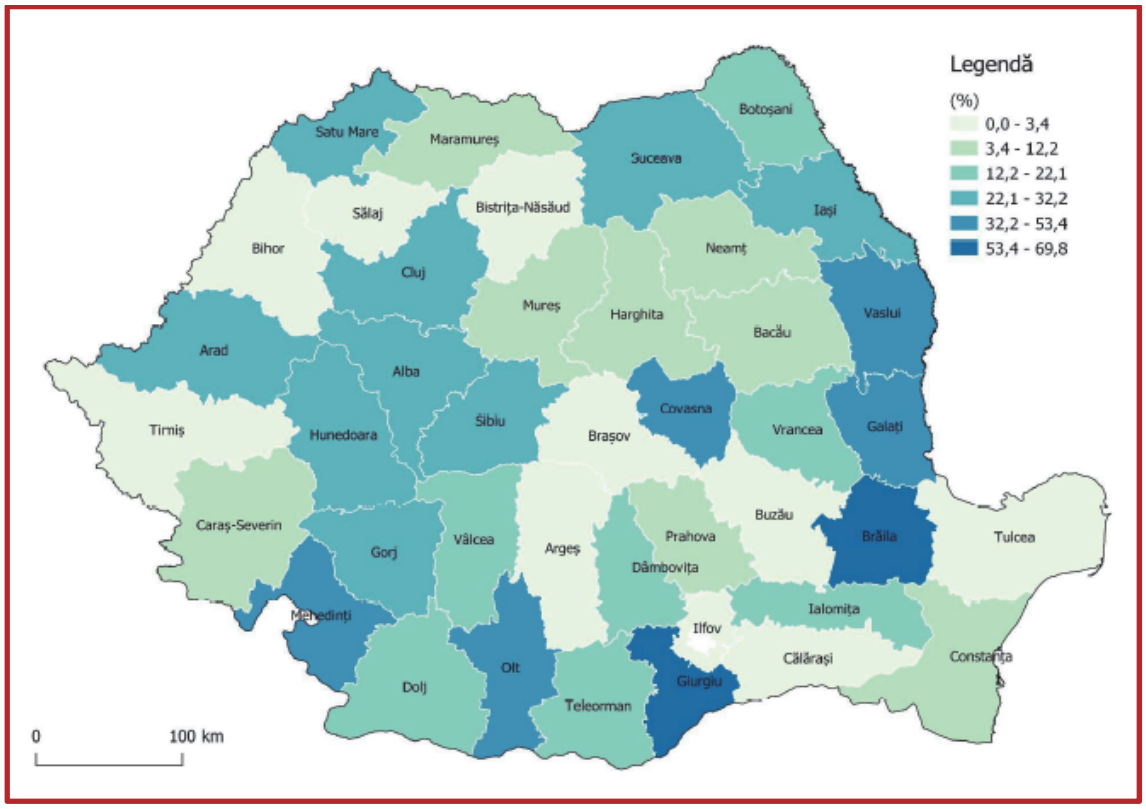
Din totalul drumurilor publice din județ, drumurile modernizate însumează 887 km, ceea ce reprezintă un procent de 55,22% din lungimea totală a drumurilor, peste media națională de 44,17%. Drumurile județene sunt modernizate într-un procent de 55,11 % iar cele comunale într-un procent de 9,12 %. Drumurile județene și cele comunale sunt extrem de importante din perspectiva ușurinței cu care sunt accesibile anumite localități dar și din perspectiva mobilității populației. Drumurile modernizate sunt cele care au partea carosabilă acoperită cu una din următoarele categorii de îmbrăcăminte: beton-ciment, asfaltice de tip greu și mijlociu și pavaje din piatră cioplită. Drumurile județene asigură atât legăturile între municipiile reședințe de județ și reședințele de comune, municipii, orașe, stațiuni balneoclimaterice și turistice, porturi, aeroporturi, obiective istorice importante și de apărare, cât și între orașe și municipii. La rândul lor, drumurile comunale asigură legăturile între reședința de comună și satele componente, orașele și satele care îi aparțin, precum și cu alte sate. Prin urmare, accesibilitatea scăzută a populației din anumite zone rurale din cauza degradării drumurilor este un factor de impact negativ atât sub aspect economic, cât și prin prisma asigurării serviciilor sociale. Figurile de mai jos pun în evidență, în mod comparativ, unde se plasează județul Caraș-Severin în privința modernizării drumurilor județene și comunale. Deși situația ar putea fi evident îmbunătățită, județul se plasează în privința drumurilor județene modernizate pe o poziție similară cu restul județelor din regiunea de Vest, dar mai bine decât județe cu un profil similar precum Bistrița-Năsăud, Sălaj, Harghita etc. În privința drumurilor comunale, Caraș-Severin se plasează peste Timiș dar sub restul județelor din regiune. Comparativ cu alte județe cu profil similar stă mai bine decât Bistrița-Năsăud și Sălaj.

Figură – Lungimea drumurilor județene modernizate la nivel național 2019

Sursa: MDLPA, Disparități teritoriale în România, Studiu de fundamentare, 2021, p. 35

Figura 23: Lungimea drumurilor comunale modernizate la nivel național 2019

Sursa: MDLPA, Disparități teritoriale în România, Studiu de fundamentare, 2021, p. 36

Tabel – Lungimea drumurilor publice din jud. Caraș-Severin (km)

Categorii drumuri	Tipuri acoperământ	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Total	Total	1948	1949	1952	1960	1970	1970	1976	1976	1970	1970	1970	2155
	Modernizate	894	899	931	953	996	1008	1080	1080	1080	1080	1088	1376
	Cu îmbr. ușoare rutiere	544	544	527	506	473	461	343	343	343	343	343	241
	Pietruite	463	459	447	454	454	454	506	506	500	500	492	392
	De pământ	47	47	47	47	47	47	47	47	47	47	47	146
Naționale	Total	560	561	564	572	582	582	581	581	575	575	575	575
	Modernizate	542	543	546	547	557	557	556	556	556	556	556	556
	Cu îmbr. ușoare rutiere	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18
	Pietruite	:	:	:	7	7	7	7	7	1	1	1	1
Județene	Total	882	882	882	882	882	882	880	880	880	880	880	880
	Modernizate	283	287	316	337	370	382	477	477	477	477	485	514
	Cu îmbr. ușoare rutiere	381	381	364	343	310	298	149	149	149	149	149	148
	Pietruite	215	211	199	199	199	199	251	251	251	251	243	215
	De pământ	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
Comunale	Total	506	506	506	506	506	506	515	515	515	515	515	700
	Modernizate	69	69	69	69	69	69	47	47	47	47	47	306
	Cu îmbr. ușoare rutiere	145	145	145	145	145	145	176	176	176	176	176	75
	Pietruite	248	248	248	248	248	248	248	248	248	248	248	176
	De pământ	44	44	44	44	44	44	44	44	44	44	44	143

Sursa: INS Tempo Online, prelucrarea autorilor

Proiectele prioritare propuse de către autoritățile publice județene din Caraș-Severin pentru perioada de programare 2021-2027 pentru drumurile județene care asigură conectivitatea directă sau indirectă cu TEN-T sunt:

- Modernizare DJ 571 – Intersecție DN 57 – Moldova Nouă – Cărbunari – Sasca Montană – Ciuchici (intersecție DN 57);
- Modernizare DJ 572 Comorâște – limita județ Timiș;

În închiderea acestei secțiuni trebuie făcută referire și la centurile ocolitoare: situația la nivelul întregii regiuni de Vest nu este grozavă. La nivelul județului Caraș-Severin municipiul Reșița are o centură incompletă, la care se lucrează și în prezent. Completarea actualei centuri a orașului ar putea scăpa Reșița de traficul greu, cu fier vechi sau lemne. Iar cei interesați de turism pe Semenic ar avea o variantă de ocolire mai simplă. Primarul Ioan Popa spunea în 2021 că drumul este util și „în perspectiva dezvoltării zonei Mociur – cu mall, aqualand și zonă rezidențială –, pentru că pe el se va face aprovizionarea magazinelor și a supermarketurilor de acolo. E util și pentru Parcul Industrial, și cei care vor merge spre Semenic, spre munți, pentru turism, vor putea să facă acest bypass". Municipiul Caransebeș are cea mai bună situație în acest sens, cu o centură aferentă pe drum European de peste 10 km. Moldova Nouă și Oravița au centuri pe drumuri naționale și respective județene. Anina, Bocșa, Băile Herculane și Oțelul Roșu nu au centuri ocolitoare.

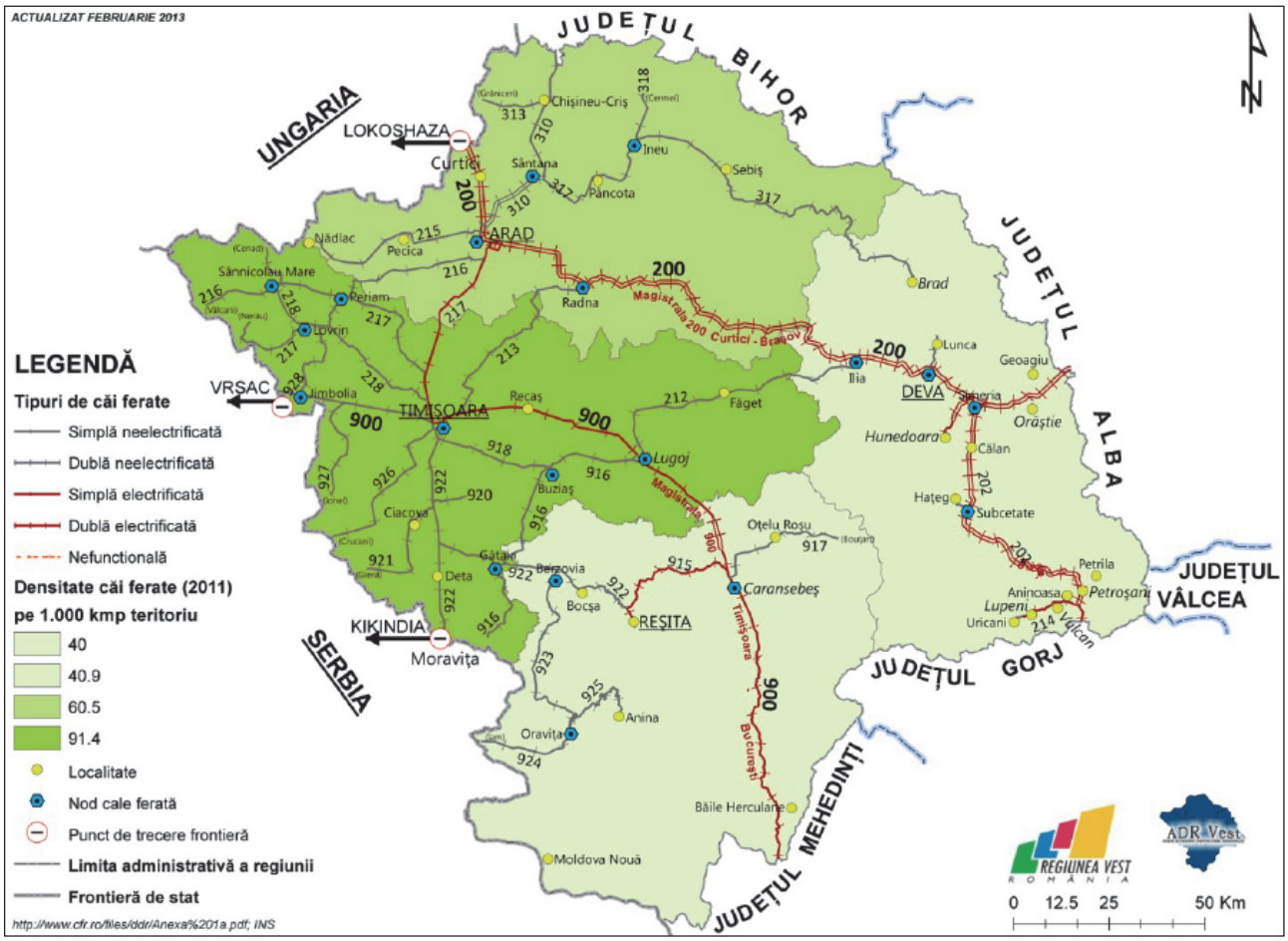
Infrastructura feroviară

Cu o lungime de 1888 de km, regiunea de Vest rămâne zona cu cea mai întinsă rețea feroviară de la nivelul teritoriului național, ea reprezentând aproximativ 17,53% din rețeaua națională. Cu toate acestea, trebuie observată o mica scădere în ceea ce privește lungimea rețelei feroviare în 2020 raportat la 2010 (de la 1894 km la 1888 km). Lungimea rețelei de cale ferată la nivelul județului Caraș-Severin este de 341 km, valoare care s-a păstrat neschimbată din 2010.

În ceea ce privește densitatea liniilor de cale ferată, regiunea de Vest se situează cu o valoare de 58,93 km/1000 km^2 peste media națională de 45,17 km/1000 km^2. Cu toate acestea, situația județului Caraș-Severin în privința acestui indicator nu este optimă, având valoarea de 40 km/1000 km^2, care îl plasează la coada clasamentului regional.

Figura de mai jos redă infrastructura feroviară de la nivelul României și pune în evidență diferențele semnificative de la nivel intra-regional dintre județele regiunii de Vest.

Figură – Infrastructura feroviară din regiunea de Vest

Sursa: Regiunea Vest – Transporturi versiunea 2014, p. 20, http://www.adrvest.ro/attach_files/Regiunea%20Vest%20-Transporturi%20versiunea%202014.pdf

Un indicator important care reflectă calitatea transportului feroviar se referă la prezența liniilor electrificate. La nivel național ponderea acestora este de 37, 45% din total în timp ce la nivelul regiunii de Vest este de 34,42%. Județul Caraș-Severin din acest punct de vedere se plasează puțin peste media națională și regională cu 43,98%. Problemele date de lipsa căilor ferate electrificate se referă la viteza de rurale și pe cale de consecință la o mobilitate mai redusă folosind acest mijloc de transport.

Tabel – Lungimea liniilor de cale ferată aflate în explorare din județul Caraș-Severin (km)

Categorii cale ferată		**2010**	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2020**
Total	Total	10785	10777	10777	10768	10777	10770	10774	10774	10765	10759	10769
	Reg Vest	1894	1894	1894	1888	1888	1888	1888	1888	1888	1888	1888
	Caraș-Severin	341	341	341	341	341	341	341	341	341	341	341
Electrificate	Total	4020	4020	4020	4029	4029	4030	4030	4030	4029	4029	4034
	Reg Vest	649	649	649	649	649	650	650	650	650	650	650
	Caraș-Severin	150	150	150	150	150	150	150	150	150	150	150
Linii normale	Total	10645	10638	10639	10630	10638	10632	10635	10635	10627	10621	10631
	Reg Vest	1894	1894	1894	1888	1888	1888	1888	1888	1888	1888	1888
	Caraș-Severin	341	341	341	341	341	341	341	341	341	341	341
Linii normale cu o cale	Total	7736	7729	7730	7721	7729	7715	7718	7718	7710	7704	7709
	Reg Vest	1579	1579	1579	1573	1573	1565	1565	1565	1565	1565	1565
	Caraș-Severin	332	332	332	332	332	332	332	332	332	332	332
Linii normale cu 2 căi	Total	2909	2909	2909	2909	2909	2909	2917	2917	2917	2917	2917
	Reg Vest	315	315	315	315	315	315	323	323	323	323	323
	Caraș-Severin	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9

Sursa: INS Tempo Online, prelucrarea autorilor

Repartiția teritorială a centrelor de producție industrială a avut o mare influență asupra orientării traseelor căilor ferate în județul Caraș-Severin, acestea reprezentând puncte terminus sau segmente din traseele magistrale ale rețelei feroviare care leagă județul cu provinciile nordice și central-sudice ale țării, având un rol important în asigurarea centrelor industriale, în special Reșița, cu materie primă.

Între Topleț și Constantin Daicoviciu de-a lungul culoarului Timiș-Cerna, județul este traversat de un fragment din magistrala București-Orșova-Timișoara-Jimbolia, care în municipiul Caransebeș formează cu linia subcetate-Reșița un nod feroviar activ în special din punctul de vedere al transportului de marfă. Pe sectoarele feroviare Oravița-Berzovia și Reșița-Berzovia se face legătura între partea central-vestică a județului și municipiul Timișoara.

În prezent, conform Master Planului General de Transport (MPGL), intervențiile pe sectorul feroviar la nivelul județului Caraș-Severin vizează orizontul de timp 2020-2030: Caransebeș-Timișoara și Craiova-Caransebeș.

Infrastructura aeriană

În județul Caraș-Severin există un aeroport la Caransebeș. Acesta fost deschis în 1969 ca aeroport de urgență, dar și-a intrat în rolul de aeroport civil abia în 1975. În anul 1994 compania Tarom a suspendat cursele aeriene regulate spre Caransebeș. Pe 11 iunie 2014 a fost inaugurată a cincea Unitate Specială de Aviație, componentă a Inspectoratului General de Aviație al Ministerului Afacerilor Interne, destinată intervențiilor de salvare, dar și de poliție aeriană. Aeroportul este situat la 3 km de centrul municipiului, pe malul râului Sebeș, în mijlocul unui câmp larg. În prezent există un drum asfaltat, cu 2 benzi de circulație ce leagă orașul de aeroport. Centura Caransebeșului se află la 200 de metri de incinta aeroportului.

În prezent, o echipă de experți și oameni de afaceri lucrează la dezvoltarea aeroportului. În anul 2020, aeroportul a fost reautorizat de către Autoritatea Aeronautică Civilă. Acest lucru înseamnă că pista și infrastructură la sol sunt în starea care permite aeronavelor să aterizeze în siguranță. De asemenea în viitorul apropiat, aeroportul Banat Caransebeș va fi deschis traficului internațional. Începând cu august 2019 au început lucrările de refacere a infrastructurii, au fost cumpărate utilaje și aparaturi. Aeroportul dispune de o pistă de 2000 metri lungime, 3 hangare, clădire cu birouri. Se planifică renovarea terminalului de pasageri pentru a deservi aviației generale.

Conform proiectului de dezvoltare a aeroportului, autorizarea aerodromului este primul și cel mai important pas în dezvoltarea întregului proiect. Se preconizează investiții masive și dezvoltarea celorlalte componente, ca aeroportul din Caransebeș să poată să primească inclusiv zboruri internaționale de pasageri. În incinta aeroportului este deschis inclusiv un liceu tehnologic privat, unde elevii au parte de pregătire ca să devină tehnicieni mecanici în aviație. Proprietarul are ambiții mari și vrea să transforme aeroportul din Caransebeș în cel mai cochet aeroport mic din România[1].

[1] https://adevarul.ro/locale/resita/aeroportul-caransebes-fost-autorizat-primeasca-avioane-proprietar-acum-incepe-dezvoltarea-1_5eb2a2955163ec42718182a0/index.html

Intermodalitatea

În regiunea de Vest se remarcă municipiul Timișoara cu cel mai sporit nivel de intermodalitate, astfel că beneficiază atât de aeroport, gară, autogară, cât și de sistem de bike-sharing. Aradul asigură aproximativ același nivel de intermodalitate ca și Timișoara, cu excepția infrastructurii de bike-sharing care este în curs de implementare la nivelul lunii iulie 2021. Aceste orașe asigură opțiuni de deplasare atât pe cale rutieră (autogări), cât și pe cale feroviară (gări) și aeriană (aeroporturi). Municipiul Reșița asigură din perspectiva intermodalității gară, autogară și sistem de bike-sharing, care este implementat deja de mai mulți ani. Referitor la municipiul Reșița trebuie subliniat că are o intermodalitate mai bună decât a unor municipii reședință de județ cu profil similar.

Mobilitatea urbană

Planuri Mobilitate Urbană Durabilă

Planul de mobilitate urbană (PMUD) a reprezentat principalul instrument folosit de orașele României pentru tranziția la planificarea mobilității, prioritizând mijloacele de transport cu emisii reduse sau zero (transportul public, mersul cu bicicleta, mersul pe jos). Operaționalizarea planurilor de mobilitate urbană a fost puternic susținută prin alocarea de resurse financiare, fonduri nerambursabile care se putea accesa prin axe dedicate din Programul Operațional Regional (POR) – axa 4.1 (municipii reședință de județ), axa 3.2 (orașe și municipii non-reședință de județ) și parțial axa 13 (orașe și municipii non-reședință de județ). În prezent la nivelul județului Caraș-Severin au realizat Planuri de Mobilitate Urbană Durabilă (PMUD) următoarele municipii și orașe: Băile Herculane (în curs de elaborare), Caransebeș, Moldova Nouă, Oravița și Reșița iar cea mai mare parte a acestora au dezvoltat proiecte de mobilitate urbană care au fost depuse pentru finanțare pe POR axa 4.1 sau 3.2 (sau chiar pe linia dedicată proiectelor retrospective). Din tipurile de proiecte finanțabile prin POR Axa 4.1 / 3.2 au fost preferate achizițiile de mijloace de transport public, infrastructură pentru biciclete sau dezvoltarea unor zone pietonale.

Orașele mici sub 25.000 de locuitori nu au în majoritatea cazurilor PMUD. Ele au optat să nu realizeze aceste documente de planificare pentru că proiectele finanțate din axa 3.2 din POR nu corespundeau cu nevoile lor.

În cazul municipiului reședință de județ primăria Reșița a contractat în 2021 reactualizarea PMUD.

Transport public local

La nivelul regiunii de Vest transportul public local de pasageri se efectuează preponderent cu microbuze și autobuze (există în toate cele patru județe din regiune), tramvaie există în două județe (Arad și Timiș) iar troleibuze doar în județul Timiș. Trebuie spus că la nivelul județului Caraș-Severin a existat de asemenea tramvai în municipiul Reșița și se preconizează reluarea lui.

La nivelul jud. Caraș-Severin flota cu care se realizează transportul public în comun la nivelul anului 2020 cuprindea 40 de autobuze și microbuze. Dintre acestea, majoritatea se regăsesc la nivelul municipiilor Reșița (28), Caransebeș (6), Băile Herculane (1), Bocșa (3) și Oravița (2). După 1990 a existat o reducere drastică a numărului de vehicule, iar după 2009 avem creșteri și descreșteri dar nu foarte accentuate.

În ceea ce privește numărul pasagerilor transportați cu transportul în comun, avem evoluții interesante de-a lungul timpului. În mod clar, comparativ cu anii 1990, avem o scădere considerabilă. Cu toate acestea, după 2009 numărul pasagerilor transportați a crescut foarte mult – de la 858 mii pasageri în 2009 la 5030 mii pasageri în 2020. Nici măcar în anul de început al pandemiei scăderea nu a fost foarte accentuată, așa cum s-a observat în alte centre urbane.

Cu ocazia sondajului de opinie aplicat în vederea realizării planului de dezvoltare a județului Caraș-Severin, cetățenii au avut de răspuns la o întrebare legată de transportul public în comun. 43,6% dintre aceștia sunt mulțumiți și foarte mulțumiți în timp ce 22,5% nu sunt deloc mulțumiți. Satisfacția este puțin mai mare în Reșița, respectiv în urban, acolo unde există mai degrabă sisteme de transport public în comun. O altă întrebare a vizat satisfacția cu transportul între localitățile din județ. Dintre aspectele investigate cel mai nemulțumiți sunt de frecvența cu care circulă mijloacele de transport în comun și imposibilitatea achiziționării online a biletelor. Trebuie însă spus că la toate întrebările vizând satisfacția cu transportul intrajudețean există un procent mare de non-răspunsuri, între 20-30% dintre respondenți, ceea ce pare să sugereze că de fapt numeroși locuitori ai județului nu folosesc acest tip de transport, fie pentru că nu este disponibil sau pentru că nu se deplasează între localitățile județului.

Infrastructură stradală

Lungimea totală a străzilor din municipiile și orașele județului Caraș-Severin a totalizat 481 km în anul 2020, reprezentând 12,79% din totalul regional și 1,5% din totalul național. Comparativ cu restul județelor din regiunea de Vest, județul Caraș-Severin se plasează pe ultima poziție, cu o lungime ce reprezintă aprox. 50% din lungimea străzilor județului Hunedoara, plasat pe a doua cea mai slabă poziție. Procentual, în județul Caraș-Severin aprox. 80% din rețeaua stradală este modernizată, puțin peste procentul național și regional.

Cu ocazia sondajului de opinie aplicat în vederea realizării planului de dezvoltare a județului Caraș-Severin, cetățenii au avut de răspuns la o întrebare legată de infrastructura rutieră. Sondajul nu distinge între infrastructura intra-județeană și cea din localitățile de domiciliu. Putem bănui însă că cetățenii sunt în primul rând familiari cu aceasta din urmă. Pe baza sondajului putem spune că există mai degrabă o insatisfacție vizavi de infrastructura rutieră, cu 24,1 % deloc mulțumiți și respectiv 13,1 foarte mulțumiți. Interesant de menționat e că din sondaj rezultă că cei foarte mulțumiți de starea infrastructurii nu sunt în municipiul Reșița, ci în restul județului (9,1% versus 15,4%) și respectiv în rural și nu în urban (20,8% versus 9,5%).

Infrastructură velo și deplasări pietonale

În ceea ce privește transportul velo, niciunul dintre municipiile și orașele din județul Caraș-Severin nu prezintă o rețea completă de infrastructură destinată mersului pe bicicletă. Pistele existente se regăsesc în 4 dintre orașele din județ (Bocșa, Caransebeș, Reșița, Oravița); în Bocșa și Oravița ele se află în stadiu de realizare. Unele dintre aceste piste, chiar și cele aflate în etapa de realizare, sunt deficitare, fiind subdimensionate și amenajate pe trotuar, îngreunând deplasarea pietonilor. Parcările pentru biciclete sunt reduse și nu satisfac cererea locală.

Dincolo de rețeaua velo din municipii și orașe, la nivelul județului Caraș-Severin se dorește realizarea unei rețele intrajudețene extinse pentru a fi folosită în scopuri turistice și de recreere. Astfel, conducerea Consiliului Județean Caraș-Severin își propune atragerea de fonduri europene pentru implementarea unui amplu proiect de dezvoltare a cicloturismului în Banatul montan. Acesta prevede, printre altele, realizarea a nu mai puțin de 500 de km

de trasee cicloturistice, amenajarea unor locații pentru parcarea bicicletelor și achiziționare a 1000 de astfel de mijloace de deplasare, atât biciclete mountain bike clasice, cât și electrice.

O întâlnire de lucru pe marginea proiectului „Via Banatica – Cicloturism în Banatul Montan" a avut loc în luna martie 2021. Proiectul care își propune, prin obiectivele și rezultatele sale, dezvoltarea turismului outdoor, de aventură, a cicloturismului ca o alternativă și o completare a turismului tradițional, este inclus în actualizarea Strategiei durabile de dezvoltare a județului Caraș-Severin 2015 – 2020, fiind transmis în vederea finanțării, prin Programul Național de Redresare și Reziliență.

Discuțiile grupului de lucru au condus spre necesitatea încheierii acordului de parteneriat între Consiliul Județean Caraș-Severin, ca lider de proiect, și primăriile din județ, pentru a putea accede la următoarea etapă a proiectului. Obiectivele principale ale proiectului sunt dezvoltarea și modernizarea infrastructurii cicloturistice: piste și trasee integrate, dezvoltarea semnalizării direcționale a infrastructurii de sprijin a traseelor prin sistem smart digital, îmbunătățirea furnizării de informații cu privire la oportunitățile existente, prin sistem digital și dotarea a 5 locații cu 500 de biciclete mountain bike electrice – E MTB (100 de biciclete per locație) și 500 de biciclete mountain bike MTB clasice (100 de biciclete per locație), parking biciclete și stații de încărcare baterii/E-bike[1].

Amenajarea teritoriului, urbanism și locuințe

Rolul CJ Caraș-Severin în acest domeniu

În ceea ce privește activitatea de urbanism și amenajarea teritoriului în România trebuie precizat că atribuțiile sunt plasate și partajate între nivelul administrației centrale, județene și locale. Mai jos se regăsește o prezentare sintetică a principalelor atribuții care revin în domeniul urbanismului și amenajării teritoriului celor trei niveluri ale administrației publice. În acest fel este mai ușor de explicitat și evaluat rolul Consiliului Județean Caraș-Severin în acest domeniu.

Activitatea de urbanism în România se desfășoară în principal pe baza Legii 350/2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismul cu modificările și completările ulterioare, a

[1] https://arhiva.reper24.ro/prezentare-proiect-via-banatica-cicloturism-banatul-montan-500-de-km-de-trasee-cicloturistice-caras-severin/

HG 525/1995 pentru aprobarea regulamentului general de urbanism republicată și a Codului Civil.

Atribuțiile administrației centrale în domeniul urbanismului

Activitatea în domeniu la nivel național este coordonată de către Guvern, care stabilește în raport cu conținutul Programului de Guvernare, programe prioritare, linii directoare și politici sectoriale. MDLPA este organul specializat al Guvernului în domeniul amenajării teritoriului și al urbanismului, având în această calitate următoarele atribuții principale: elaborarea Regulamentul general de urbanism; avizarea proiectelor de acte normative referitoare la activitatea de urbanism; colaborarea cu ministerele, precum și cu celelalte organe ale administrației publice centrale, pentru fundamentarea, din punct de vedere al urbanismului, a programelor strategice sectoriale; colaborarea cu consiliile pentru dezvoltare regională, consiliile județene și consiliile locale, precum și urmărirea modului în care se aplică programele guvernamentale și liniile directoare în domeniul urbanismului la nivel regional, județean și local; avizarea documentațiilor de urbanism, potrivit competențelor stabilite prin lege.

Atribuțiile administrației publice județene în domeniul urbanismului

Consiliul județean are următoarele atribuții în acest domeniu: coordonează activitatea de urbanism la nivel județean, conform legii; stabilește orientările generale privind organizarea și dezvoltarea urbanistică a localităților, pe baza planurilor de urbanism; coordonează activitatea consiliilor locale și le acordă asistență tehnică de specialitate; asigură preluarea prevederilor cuprinse în cadrul documentațiilor de urbanism pentru teritoriile administrative ale localităților din județ.

Atribuțiile administrației publice locale în domeniul urbanismului

Consiliul local are următoarele atribuții în acest domeniu: coordonează și răspunde de întreaga activitate de urbanism desfășurată pe teritoriul unității administrativ-teritoriale și asigură respectarea prevederilor cuprinse în documentațiile de urbanism aprobate, pentru realizarea programului de dezvoltare urbanistică a localităților componente ale comunei sau orașului; cooperează cu consiliul județean și este sprijinit de acesta în activitatea de urbanism; cooperează în procesul de întocmire a programului de dezvoltare

urbanistică a localităților și cu instituții, agenți economici, organisme și organizații nonguvernamentale de interes național, județean sau local[1].

La nivelul anului 2021, putem spune că PATJ Caraș-Severin este în proces de realizare/actualizare, proces care este însă de durată (a fost inițiat încă din 2019). Actualul PATJ, elaborat în perioada 2003-2004, cu o perioadă inițială de valabilitate care acoperă intervalul 2004-2014 este vechi și nu mai corespunde în totalitate unor evoluții recente. PATJ-ul anterior, primul de după perioada comunistă, a fost realizat în 1996.

În cadrul dezbaterilor publice ocazionate de actualizarea strategiei de dezvoltare a județului Caraș-Severin a fost menționată și lipsa arhitecților la nivelul județului, văzută ca o problemă semnificativă în ceea ce privește expertiza de specialitate în acest domeniu.

PUG-uri, evoluție intravilan și procesul de extindere urbană

La nivel local, Planurile Urbanistice Generale (PUG-uri) reprezintă instrumente esențiale cu caracter de reglementare, constituind baza legală pentru realizarea programelor și acțiunilor de dezvoltare la nivel local. Între documentațiile de urbanism, PUG-ul este singura care are atât caracter director, cât și operațional. Caracterul director al documentului, care înseamnă că PUG-ul se referă la un întreg teritoriu, face extrem de relevantă sincronizarea acestuia cu strategia de dezvoltare locală (și/sau alte documente similare) – chiar dacă aceasta din urmă nu are valoare de reglementare legală, ea conținând viziunea strategică cu privire la modul în care respectiva comunitate se va dezvolta în viitor. Această viziune are implicații pentru dezvoltarea spațială a comunității, implicații care ar trebui transpuse la nivelul PUG-ului.

Existența unor PUG-uri actualizate, care exprimă în mod realist condițiile și nevoile în schimbare de la nivel local, reprezintă o precondiție semnificativă pentru dezvoltarea locală armonioasă a localităților. În prezent, la nivel național există o problemă semnificativă legată de lipsa de actualizare a PUG-urilor, multe din ele având termenul de valabilitate expirat. Figura următoare ilustrează această situație. Municipiul Reșița se află, comparativ cu alte comunități, într-o poziție mai bună din acest punct de vedere, având un PUG recent elaborat. La nivelul județului însă sunt multe comunități cu PUG-uri expirate sau prelungite, care nu mai reflectă situația de pe teren.

[1] Prefectul jud. Bihor, Raportul anual privind starea economico-socială a județului Bihor în anul 2019, pp. 19-20

Modul în care evoluează suprafața cuprinsă în intravilan este de asemenea semnificativă pentru analiza potențialului de dezvoltare a comunităților. Intravilanul trebuie extins astfel încât să fie luate în considerare atât cerințele vizând dezvoltarea rezidențială, dar mai ales cele vizând noi investiții industriale și comerciale. După 1990, numeroase localități, în special din categoria orașelor mici și mijlocii, au extins în mod nejustificat suprafața intravilanului, de multe ori în condițiile în care au avut o stagnare sau un declin al populației și o reducere a activităților industriale. Creșterea nejustificată a intravilanului, în absența unor obiective reale, poate duce la o presiune crescută asupra autorităților locale de a oferi utilități și infrastructură pe o zonă mai extinsă. Tabelul de mai jos sumarizează evoluția intravilanului.

Figură – Situație PUG-uri la nivelul municipiilor reședință de județ

APROBAT	PRELUNGIT	În AVIZARE	În ELABORARE
Alba Iulia	Alexandria	Brăila	Baia Mare
Bacău	Arad	Timişoara	Tulcea
Bistriţa	Botoşani	**Iaşi**	Târgovişte
Braşov	Constanţa		
Buzău	Craiova		
Călăraşi	Deva		
Cluj	Piatra Neamţ		
Drobeta Turnu-Severin	Piteşti		
Galaţi	Ploieşti		
Giurgiu	Satu Mare		
Miercurea Ciuc	Sfântu Gheorghe		
Oradea	Slobozia		
Râmnicu Vâlcea	Suceava		
Reşiţa	Târgu Jiu		
Sibiu	Târgu Mureş		
Slatina			
Vaslui	Situație PUG municipii reședință de județ (august 2019)		
Zalău	sursă: MDRAP, prelucrare apix.ro		

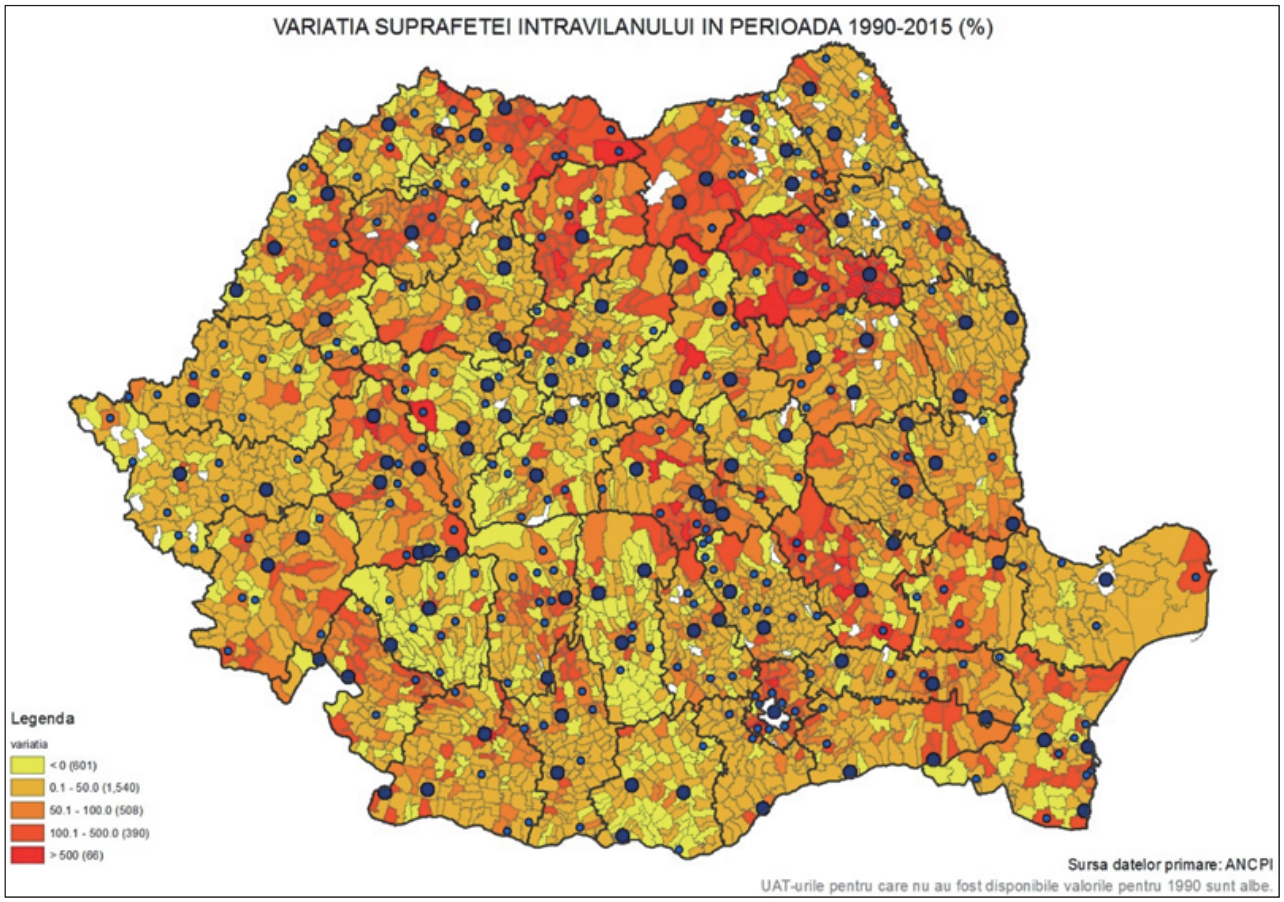
Sursa: https://apix.ro/stadiul-aprobarii-pug-in-fiecare-municipiu-din-tara-iasul-la-coada-listei/

Comparativ cu nivelul național, județul Caraș-Severin se încadrează în categoria județelor care au cunoscut, cel puțin pentru o parte din comunități, creșteri relativ semnificative ale suprafeței intravilanului localităților (figura următoare). Din figura anterior menționată se poate observa că comunitățile cu creștere semnificativă sunt plasate în partea de nord-est a județului dar și în centru și zona de sud-vest. Nu vorbim de enclave teritoriale de mari dimensiuni ci mai degrabă coridoare relativ înguste dar care se regăsesc în multe locuri din județ. Pentru mediul urban (municipii și orașe), comunitățile se împart în 3 categorii distincte în funcție de abordarea pe care au implementat-o vizavi de extinderea

intravilanului: categoria A, care cuprinde 4 municipii și orașe (Reșița, Băile Herculane, Moldova Nouă și Oravița), a avut o abordare prudentă, cu o stagnare sau chiar ușor regres; categoria B, cu 2 comunități (Caransebeș și Anina) a cunoscut o ușoară creștere cuprinsă între 0%-10%; categoria C, comunitățile cu o abordare mai permisivă, cu o creștere între 40%-110% (Bocșa și Oțelu Roșu). Desigur, această extindere trebuie corelată și cu evoluția demografică și cea a economiei locale.

Este interesant de observat de ex. că municipii și orașe cu o dezvoltare economică bună au fost mai degrabă prudente cu extinderea extravilanului – Caransebeș și Reșița în timp ce comuna Vașcău, cu cel mai scăzut nivel de dezvoltare economică, are cea mai mare creștere a intravilanului. În ceea ce privește populația, toate municipiile și orașele au pierdut populație, indiferent de nivelul de dezvoltare economică.

Figură – Evoluția suprafață intravilan la nivel județean, 1990-2015

Sursa: Strategia de Dezvoltare Teritorială a României, 2016, p. 52

Tabel – Evoluție suprafață intravilan municipii și orașe (în hectare)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Reșița (M)	2050	2050	2050	2050	2050	2050	2050	2050	2050	2050	2050	2050	2050	2050	2050	2050	1994	1994	1994	1994
Caransebeș (M)	1220	1220	1220	1220	1220	1220	1220	1220	1220	1220	1220	1220	1230	1240	1240	1240	1240	1249	1250	1253
Anina	688	688	636	636	636	636	636	636	636	636	636	636	636	636	636	636	636	659	659	659
Băile Herculane	257	257	257	257	257	257	257	257	257	257	257	257	257	257	257	257	257	257	257	257
Bocșa	675	1194	1194	1194	1194	1194	1194	1194	1194	1194	1194	1194	1194	1194	1194	1194	1394	1394	1396	1396
Moldova Nouă	1050	1050	1050	1050	1050	1050	1050	1050	1050	1050	1050	1050	1050	1050	1050	1050	1050	1050	1050	1050
Oravița	483	483	483	483	483	483	483	483	483	483	483	483	483	483	483	483	483	483	483	483
Oțelu Roșu	455	455	455	455	455	455	455	571	571	571	571	571	571	571	571	641	641	641	641	641

Sursa: INS Tempo Online, prelucrarea autorilor

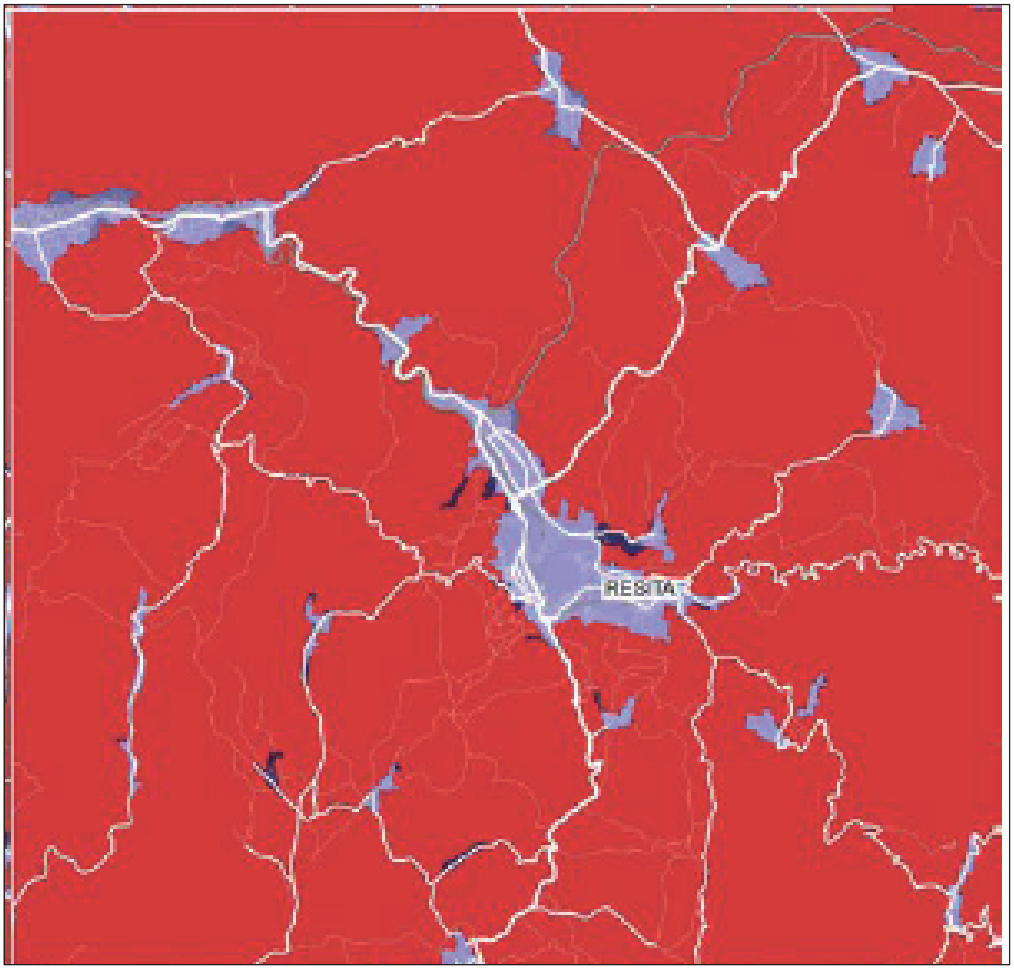
Dacă examinăm creșterea intravilanului la nivelul mediului rural, se disting trei mari concluzii: PUG-urile elaborate pentru unele U.A.T. prevăd extinderi mari ale teritoriilor intravilane, ceea ce conduce la investiții mari în infrastructurile edilitare și la încălcarea regulilor ecologice; PUG-urile aprobate prevăd în unele cazuri construirea în „bandă continuă" în lungul unor drumuri publice sau în lungul cursurilor unor râuri; PUG-urile aprobate prevăd pentru construirea în sate indici urbanistici exagerați, caracteristici orașelor mari și mijloci.

În strânsă legătură cu creșterea suprafeței intravilanului, în cadrul acestei secțiuni vom explora și procesul de extindere/dispersie urbană. Dispersia urbană se referă la procesul de extindere spațială a orașului spre periferie și în comunitățile urbane din jur. Aceasta este un tip de dezvoltare cu trei caracteristici principale: (1) expansiune periferică nelimitată înspre zone nesistematizate; (2) densitate scăzută; (3) dezvoltare în salturi[1]. Potrivit studiilor ESPON, aproape tot teritoriul României trebuie să răspundă la două provocări esențiale pentru menținerea pe piața economică europeană, reprezentate de scăderea populației cauzată de sporul natural negativ, dar mai ales de migrația populației (și în special a forței de muncă calificate, iar în ultimii ani a celei calificate) și expansiunea urbană necontrolată (*sprawl*)[2]. Cele două fenomene descrise de ESPON trebuie privite ca având o dinamică interconectată. Dispersia urbană poate avea loc în condițiile unei creșteri economice și a populației sau dimpotrivă a contracției economice și demografice (sunt posibile orice combinații între evoluția demografică și cea economică). Desigur, cea mai dramatică situație este cea a unui oraș care pierde populație concomitent cu extinderea sa spațială, care în această situație nu este justificată de o presiune adusă de creșterea economică și/sau demografică. Din punct de vedere demografic, municipiul Reșița are o pierdere de populație de aprox. 10% în intervalul 2010-2021 (s-a luat în calcul populația după domiciliu la 1 ianuarie). Concomitent, singura comună din ZUF/ZM cu creștere de populație 2009-2020 este Brebu Nou.

Figura de mai jos ilustrează evoluția în profil temporal a fenomenului de dispersie urbană pentru municipiul Reșița. Se poate observa că perioada 1990-2006 nu este marcată de o extindere atât de pregnantă cum este cea din perioada 2006-2018.

[1] Burchell *et al.*, 2005, apud Raport privind starea teritoriului, România 2017, p. 15.
[2] Raport privind starea teritoriului, România 2017, p. 15.

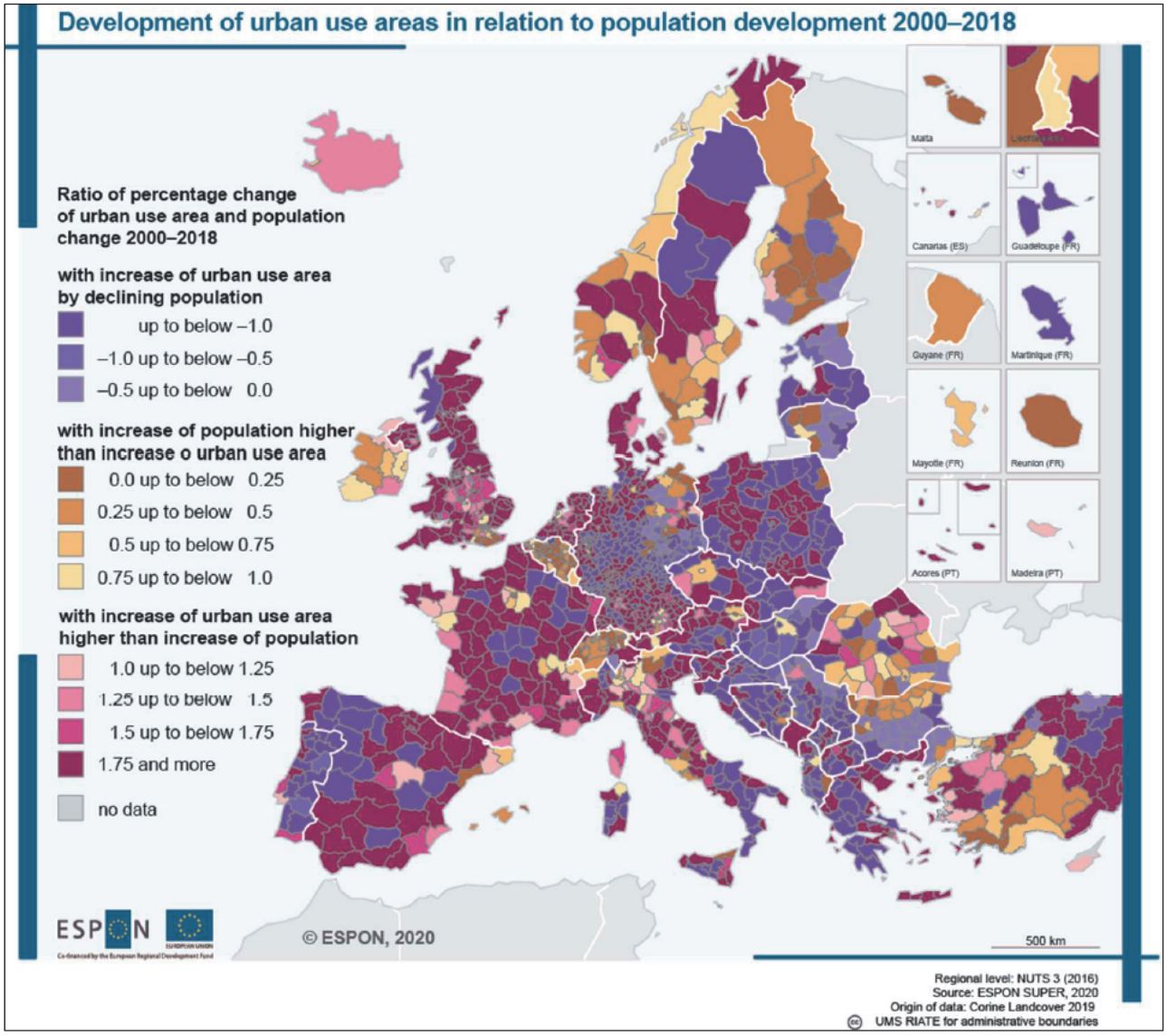
Figură – Procesul de extindere urbană la nivelul municipiului Reșița

Sursa: Banca Mondială, Romania Catching Up Regions. Modele de cooperare interjurisdicțională, 2019, p. 140, http://documents1.worldbank.org/curated/en/338051580282390068/pdf/Romania-Catching-Up-Regions-Interjurisdictional-Cooperation-Models.pdf

Datele privind corelarea dintre evoluțiile demografice (creștere/descreșterea populației) și dispersia urbană trebuie interpretate cu precauție. De ex., studiile ESPON realizate la nivel de NUTS 3, pe baza datelor din CORINE Land Cover, par a sugera că dispersia urbană nu este o problemă semnificativă la nivelul României sau a multora dintre județele din țara noastră (figura următoare). Cu toate acestea, dispersia urbană este un fenomen cât se poate de real, inclusiv în cazul județului Caraș-Severin, chiar dacă de mică amploare din punct de vedere spațial. Limitarea datelor din setul CORINE este legată de faptul că nu surprind foarte bine fenomenul atunci când vorbim de parcele mici. Atunci când le corelăm cu datele despre populație, e posibil să tragem concluzii greșite, că dezvoltarea urbană în cazul județului Caraș-Severin este extrem de eficientă.

Figură – Dezvoltarea zonelor urbane în raport cu evoluția populației 2000-2018

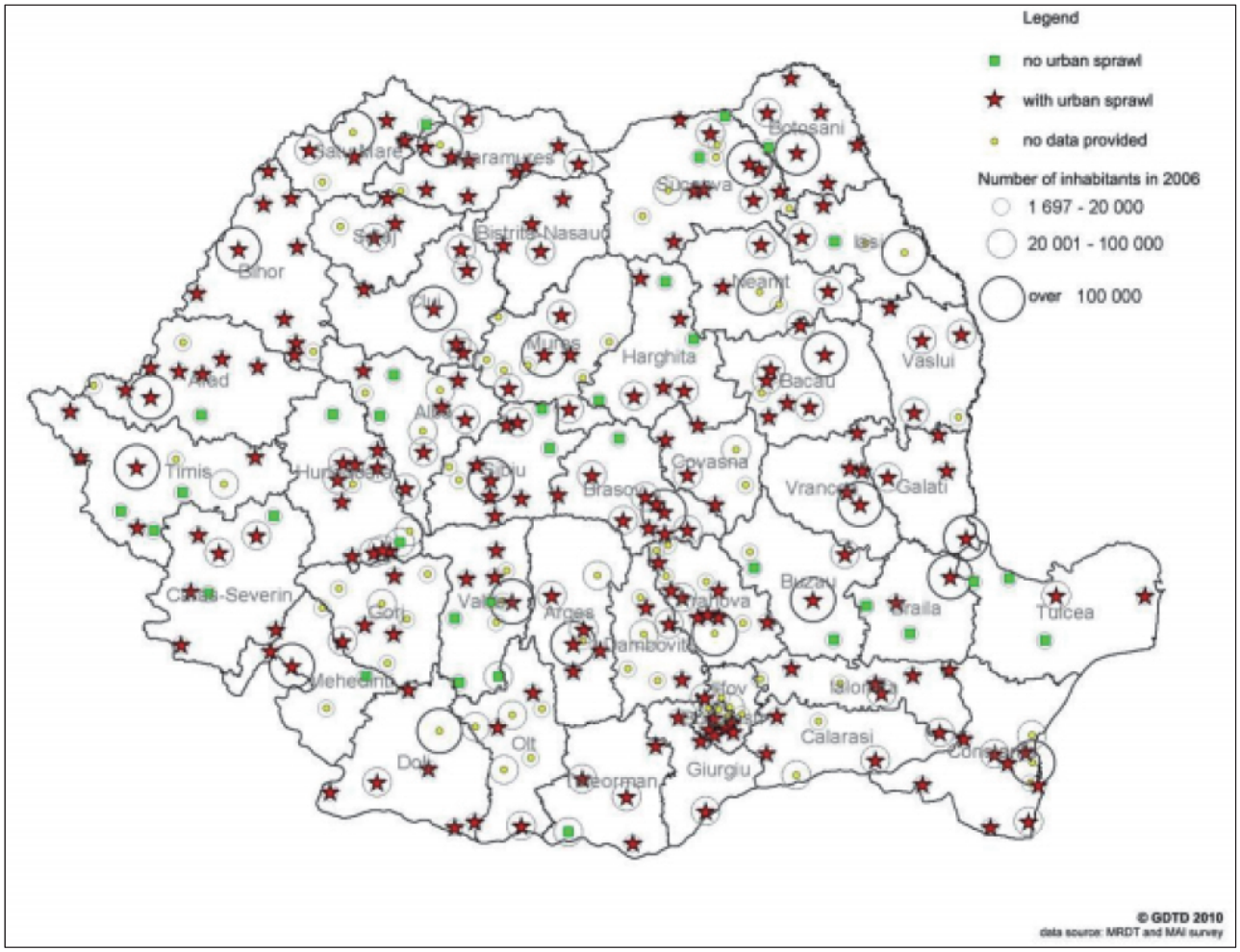
Sursa: ESPON, Synthesis Report SUPER – Sustainable Urbanization and land-use. Practices in European Regions Synthesis Report // November 2020, p. 12, https://www.espon.eu/super

Deși fenomenul de dispersie urbană este mai ușor vizibil în cazul orașelor mari, nici orașele mici nu sunt scutite de acest fenomen. Într-un studiu care datează din 2010, Suditu *et al*.[1] prezenta municipiile și orașele din România care la acel moment erau deja afectate de dispersia urbană. Din Figura de mai jos se poate observa că la nivelul județului Caraș-Severin toate municipiile și orașele, cu două excepții, sunt afectate. Excepțiile se referă la orașele Anina și Oțelu Roșu. Reamintim aici că Oțelul Roșu a avut cea mai mare creștere a intravilanului, chiar dacă datele din acest studiu sugerează că efectiv orașul nu s-a extins

[1] Suditu, B., Ginavar, A., Muica, A., Iordachescu, C., Vardol, A. and Ghinea, B. (2010), „Urban sprawl characteristics and typologies in Romania", *Human Geographies – Journal of Studies and Research in Human Geography*, Vol. 4 No. 2, pp. 79–87.

spațial. Cu atât mai mult, extinderea prin PUG a intravilanului atunci când nu există cerere și o justificare bazată pe date economice și demografice va face ca și puținele construcții care se realizează să fie împrăștiate pe o suprafață mai mare.

Figură – Municipii și orașe confruntate cu dispersia urbană

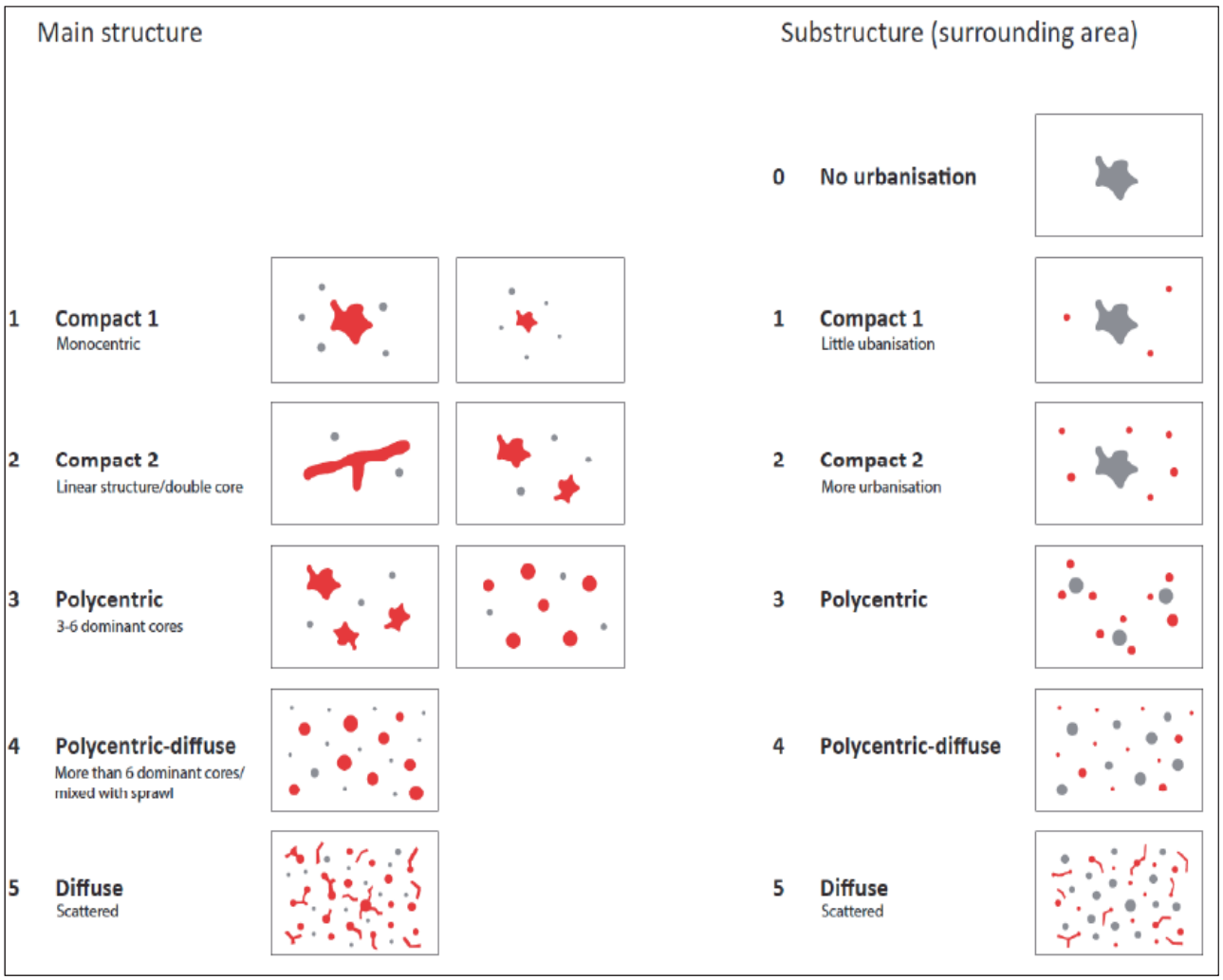

Sursa: Suditu et al. (2010)

În ceea ce privește morfologia structurilor urbane la nivelul județului Caraș-Severin, vom prezenta câteva date vizuale pe baza studiile recente ESPON. Aceste studii disting între structura urbană principală, reprezentată de zonele urbane principale și restul comunităților care există la nivel de NUTS 3 (județ). Figura următoare redă această distincție. La nivelul județului Caraș-Severin, la nivel structurii de bază, se identifică o rețea de tip policentric, bazată pe mai multe centre urbane. În ceea ce privește sub-structurile, acestea pot fi descrise ca difuze. Ultima figură dintre cele patru care urmează evaluează procesul de transformare la nivelul sub-structurilor între 2000-2018. Potrivit acestei figuri, la nivelul județului Caraș-Severin, procesul de urbanizare pe acest interval la nivelul sub-structurilor este de tip

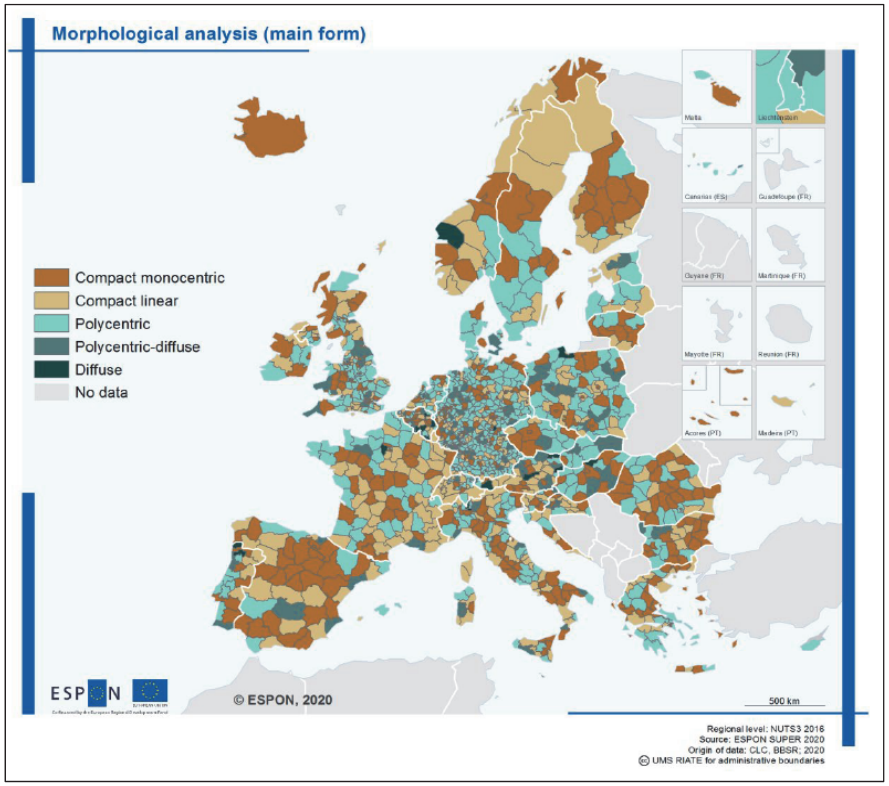
compact – la margini. Această categorie pare să indice că avem o dezvoltare oarecum în continuarea zonelor urbane deja dezvoltate. Așa cum precizează și ESPON, avem nevoie de date suplimentare pentru a înțelege mai bine aceste procese. Cu toate acestea, dorim să încheiem această secțiune prin tragerea unui semnal de alarmă: O dezvoltare urbană de tip difuz, la nivelul sub-structurilor, va fi în cele mai multe cazuri o dezvoltare nesustenabilă. Chiar dacă la nivelul județului Caraș-Severin ea nu este de amploare mare, clustere difuze de urbanizare răspândite la nivelul teritoriului județean vor avea un impact negativ. Acest lucru trebuie înțeles în contextul în care nu există niciun fel de coordonare și/sau cooperare între autoritățile locale din comunitățile învecinate afectate de acest proces. Vizual, dezvoltarea de tip difuz poate fi identificată în figura corespondentă analizei morfologice (schimbări în sub-structuri).

Figură – Ghid pentru evaluarea formei urbane, ESPON, structură principală versus sub-structuri

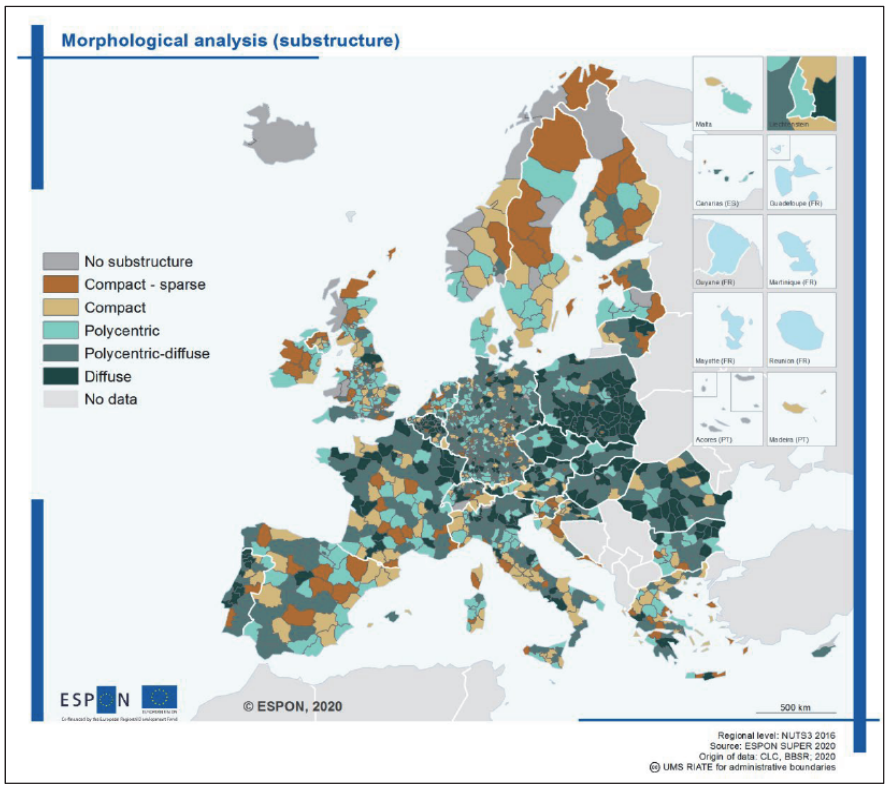
Sursa: APPLIED RESEARCH // Main Report SUPER – Sustainable Urbanization and land-use Practices in European Regions Main Report // November 2020, p. 26, https://www.espon.eu/super

Figură – Morfologia structurii urbane principale la nivel județean

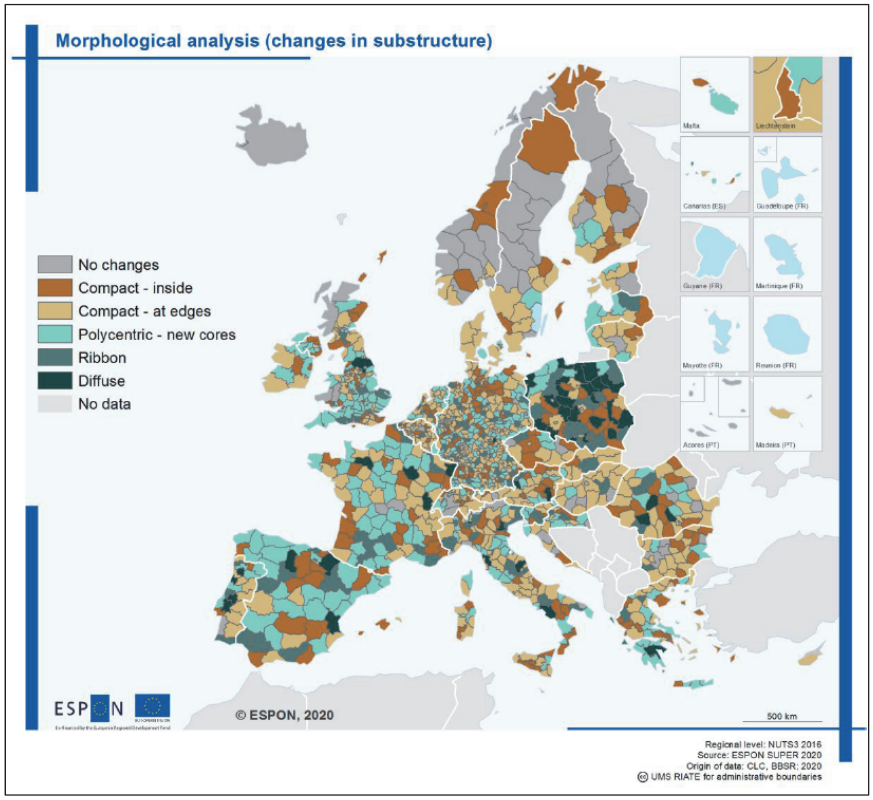
Sursa: APPLIED RESEARCH // Main Report SUPER – Sustainable Urbanization and land-use Practices in European Regions Main Report // November 2020, p. 28, https://www.espon.eu/super

Figură – Morfologia sub-structurilor la nivel județean

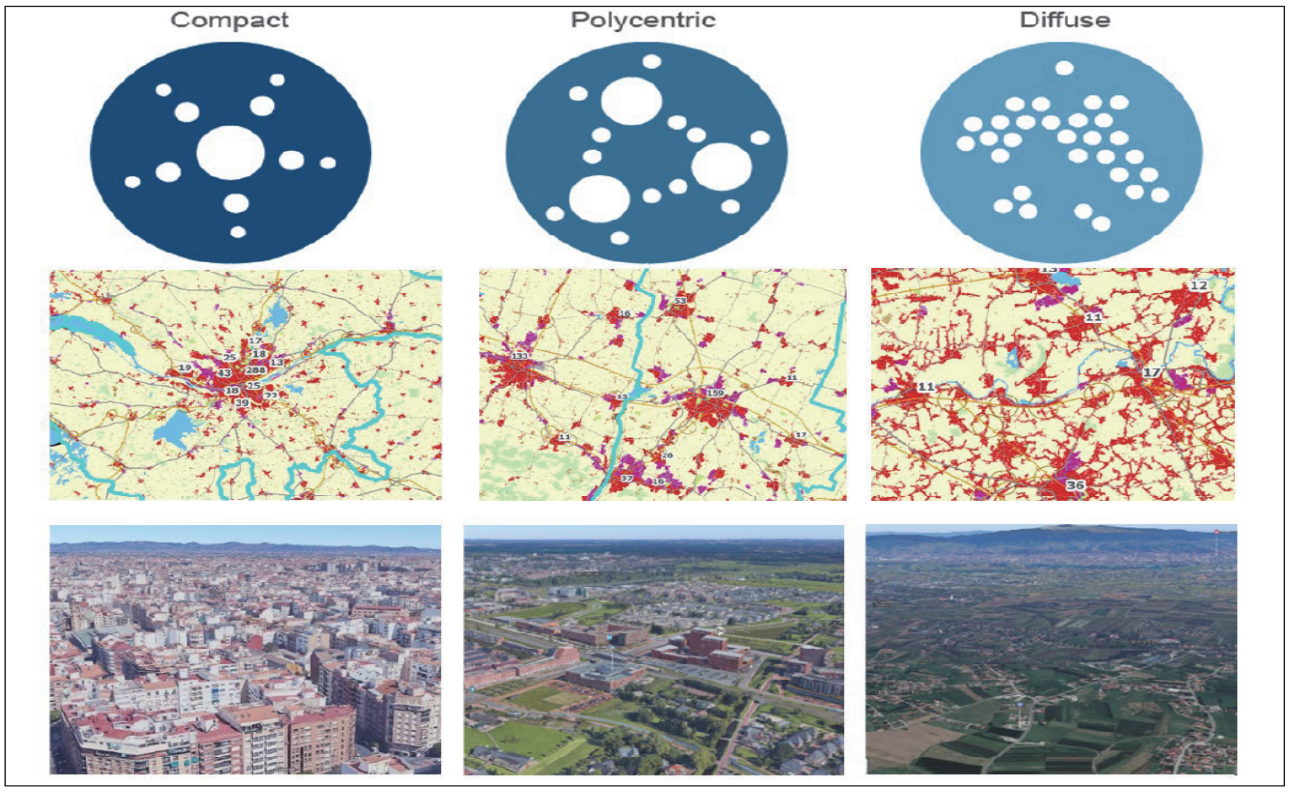
Sursa: APPLIED RESEARCH // Main Report SUPER – Sustainable Urbanization and land-use Practices in European Regions Main Report // November 2020, p. 29, https://www.espon.eu/super

Figură – Analiză morfologică (schimbări în sub-structuri)

Sursa: APPLIED RESEARCH // Main Report SUPER – Sustainable Urbanization and land-use Practices in European Regions Main Report // November 2020, p. 30, https://www.espon.eu/super

Figură – Reprezentare vizuală diferite tipuri de morfologii (compact, policentric și difuz, de la stânga la dreapta

Sursa: APPLIED RESEARCH // Main Report SUPER – Sustainable Urbanization and land-use Practices in European Regions Main Report // November 2020, p. 57, https://www.espon.eu/super

Locuințe

La nivelul întregului județ, în perioada 2009-2019 se înregistrează o creștere modestă a numărului de locuințe de 4,66% care este în mod clar superioară procentului înregistrat în decada anterioară. Din totalul locuințelor, peste 97% sunt în proprietate privată, numărul celor în proprietate publică scăzând în mod semnificativ în 2011 (56,23%) și apoi constant dar puțin în intervalul 2011-2019 (3,18%). Trebuie spus însă că procentul creșterii nu este egal distribuit la nivelul municipiilor și orașelor din județul Caraș-Severin. Avem astfel un grup de 2 orașe cu creștere sub 5% (Moldova Nouă și Oravița), un grup format din 4 municipii și orașe cu creștere cuprinsă între 5%-10% (Reșița, Caransebeș, Băile Herculane, Bocșa, Oțelu Roșu) și un singur oraș cu creștere peste 10% (Anina). Trebuie însă precizat că în cazul orașului Anina există probleme de raportare a datelor către INS vizând acest indicator. Astfel, în anul 2001 față de 2000 sunt raportate cu aprox. 1000 de construcții mai puțin. Numărul din 2001 se menține constant până în 2011, când din nou avem o creștere de aprox. 400 de locuințe. Datorită acestor inexactități, pentru Anina avem calculată și o rată de creștere pe intervalul 2011-2019, care este de 0,11%. Dacă examinăm aceste trei clustere în strânsă legătură cu clusterele vizând extinderea intravilanului, vom observa că orașele care și-au crescut semnificativ intravilanul au o creștere medie a numărului de locuințe raportat la media județeană și chiar urbană, prin urmare rațiunile unei astfel de decizii nu sunt legate de o explozie a numărului de locuințe.

Tabel – Locuințe existente la sfârșitul anului pe forme de proprietate

Categorii		2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Total	Caraș-Severin	132085	132316	137080	137280	137474	137659	137813	137931	138013	138116	138245
Prop. publică	Caraș-Severin	8621	8596	3762	3724	3721	3716	3734	3720	3702	3682	3642
Prop. privată	Caraș-Severin	123464	123720	133318	133556	133753	133943	134079	134211	134311	134434	134603

Sursa: INS Tempo online, prelucrarea autorilor

Tabel – Evoluția fondului de locuințe în mediul urban

Categorii	2009	2019	% modificare
Reșița (M)	34487	37294	**8,13**
Caransebeș (M)	11212	12098	**7,9**
Anina	3839	4273	**11,3**
Anina (2011-2019)	**4268**	**4273**	**0,11**
Băile Herculane	2575	2813	**9,24**
Bocșa	6271	6692	**6,71**
Moldova Nouă	5616	5811	**3,47**
Oravița	5874	6103	**3,89**
Oțelu Roșu	4578	4908	**7,2**

Sursa: INS Tempo Online, prelucrarea autorilor

Legat de locuințe ne interesează și calitatea acestora, nu doar numărul. Există un indicator și anume suprafața locuibilă în m²/cap de locuitor. Există cifra de 14 m²/cap de locuitor stabilită prin normative vizând locuirea. Tabelul de mai jos detaliază situația pentru municipiile și orașele județului Caraș-Severin. Se observă o creștere clară a suprafeței locuibile pe cap de locuitor. Dacă în 2009 toate cele 8 municipii și orașe erau sub standard, în 2019 toate comunitățile au ajuns la cel puțin 17 m², iar patru comunități au chiar peste 20 m² pe cap de locuitor. Desigur, aceste date trebuie interpretate în contextul unor pierderi semnificative de populație și nu neapărat a faptului că noile locuințe sunt calitativ superioare din perspectiva suprafeței locuibile.

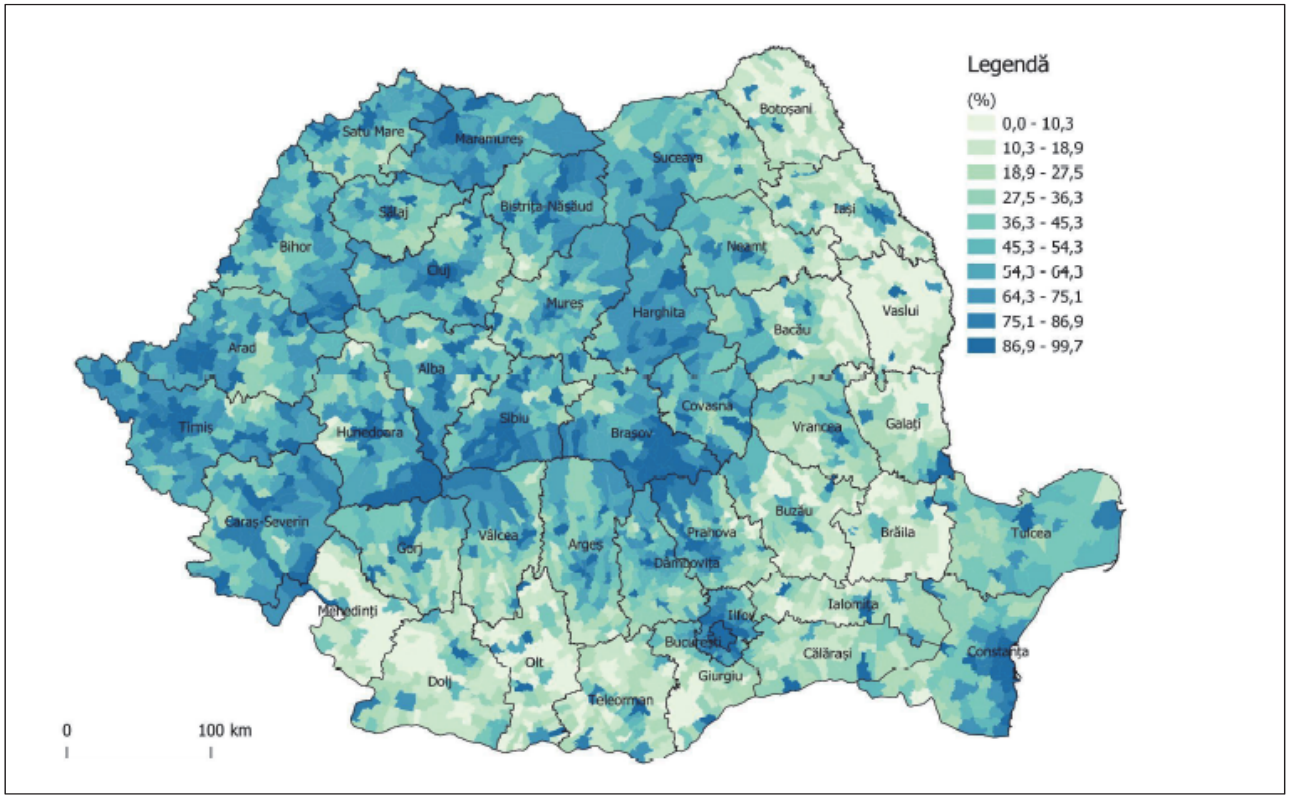
Tabel – Evoluția suprafeței locuibile în mediul urban/cap de locuitor (în m²)

Categorii	2009	Populație după domiciliu la 1 ianuarie	M²/cap loc	2019	Populație după domiciliu la 1 ianuarie	M²/cap loc
Reșița (M)	1125753	94463	**11,91**	1646426	85565	**19,24**
Caransebeș (M)	347722	32006	**10,86**	585686	29777	**19,66**
Anina	130654	10142	**12,88**	158727	9100	**17,44**
Băile Herculane	60855	5764	**10,55**	130758	4823	**27,11**
Bocșa	218764	19569	**11,17**	335566	18914	**17,74**
Moldova Nouă	181922	14791	**12,29**	272677	13152	**20,73**
Oravița	190888	14207	**13,43**	277915	12791	**21,72**
Oțelu Roșu	141656	13239	**10,69**	265241	12349	**21,47**

Sursa: INS Tempo Online, prelucrarea autorilor

Tot legat de calitatea locuirii ne interesează și dotarea locuințelor cu apă, canalizare și energie electrică. Un studiu recent al MDLPA din 2021 a investigat comparativ la nivelul județelor și al unor zone specifice dotările. Trebuie spus că situația este îmbucurătoare pentru județul Caraș-Severin. În ansamblu, acesta se apropie ca profil al dotărilor de județele din regiunile de Vest, Nord-Vest și Centru (cu scor superior mediei naționale) și mai puțin de județele învecinate din sud, precum Dolj, Mehedinți, Olt etc. (a se vedea figura următoare). Aceeași situație relativ bună se păstrează și dacă ne uităm la anumite zone specifice din județ, cum sunt cele montane din est, cele transfrontaliere etc.

Figură – Dotarea locuințelor cu apă, canalizare și energie electrică (pe baza datelor de la Recensământ, 2011)

Sursa: MDLPA, Disparități teritoriale în România, Studiu de fundamentare, 2021, p. 79

Analiza statisticilor cu privire la autorizațiile eliberate în perioada 2009-2019 relevă un interes crescut pentru clădirile de tip rezidențial dar și pentru hoteluri și alte construcții similare legate de turism și agrement. Urmând dinamica economică a decadei, după criza economică avem în intervalul 2009-2014 o contracție cu aprox. 37%, urmată de creșteri și descreșteri. Foarte important de observat că volumul autorizațiilor de construire în mediul rural este aprox. egal sau uneori îl depășește pe cel din mediul urban.

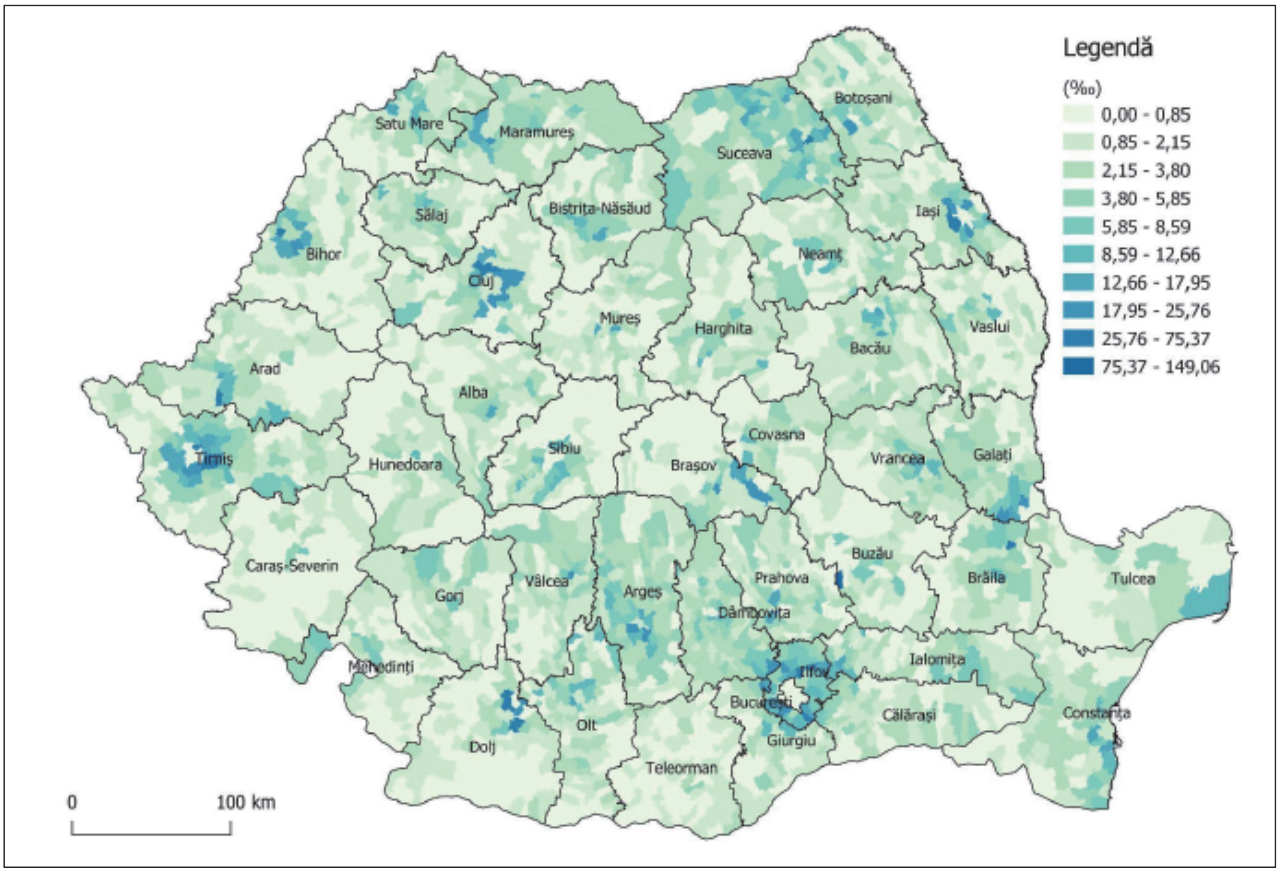
Tabel – Autorizații de construire eliberate pe tipuri de clădiri în județul Caraș-Severin

Categorii	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Clăd. rez. exclusiv cele pt. col.	252	234	184	227	190	159	192	213	206	185	168
Urban	*114*	*107*	*105*	*121*	*87*	*86*	*95*	*98*	*105*	*102*	*94*
Rural	*138*	*127*	*79*	*106*	*103*	*73*	*97*	*115*	*101*	*83*	*74*
Clăd. pt. col.	:	1	6	3	:	1	:	:	2	:	:
Clăd. admin.	2	1	1	:	:	:	1	1	3	4	3
Clăd. pt. comerț cu ridicata și amănuntul	9	15	5	4	4	5	5	3	6	6	5
Hoteluri și clăd. similare	7	8	6	12	6	11	3	3	7	2	5
Urban	*3*	*4*	*2*	*2*	*:*	*1*	*2*	*2*	*1*	*1*	*1*
Rural	*4*	*4*	*4*	*10*	*6*	*10*	*1*	*1*	*6*	*1*	*4*
Alte clăd.	73	44	50	60	45	46	72	27	26	19	27

Sursa: INS Tempo online, prelucrarea autorilor

Un studiu recent al MDLAP[1] din 2021 investighează disparitățile teritoriale de la nivelul României și în ceea ce privește eliberarea autorizațiilor de construire. Dinamica autorizațiilor de construire reflectă o evoluție pozitivă sau negativă a sectorului de construcții rezidențiale și nerezidențiale și a pieței imobiliare pe fondul creșterii sau descreșterii veniturilor populației și a accesului la finanțări a locuitorilor și antreprenorilor. Figura următoare reflectă situația comparativ. Județul Caraș-Severin performează mai prost decât restul județelor din regiunea de Vest, Hunedoara fiind într-o situație asemănătoare.

Figură – Autorizații de construire eliberare per 1.000 locuitori 2019 (%) la nivel național

Sursa: MDLPA, Disparități teritoriale în România, Studiu de fundamentare, 2021, p. 86

Până în acest moment am examinat date obiective, derivate din statistici, care relevă aspecte legate de locuire în județul Caraș-Severin. În continuare ne vom uita la date subiective, legate de percepția locuitorilor vizavi de condițiile de locuit. În cadrul unui studiu vizând percepția locuitorilor din județul Caraș-Severin privind calitatea vieții, derulat în mai 2021, există o baterie de întrebări care vizează condițiile de locuit. În general, 77,4% dintre cei chestionați sunt mulțumiți și foarte mulțumiți de locuințele lor. În mod

[1] MDLPA, *Disparități teritoriale în România*, Studiu de fundamentare, 2021

surprinzător față de alte județe din România, mulțumirea este puțin mai mare, cu câteva procente, în restul județului comparat cu municipiul Reșița (52,5% versus 43,7%). Tot surprinzător, diferența satisfacției între urban și rural nu este similară cu cazul altor județe. În județul Caraș-Severin 59,7% din populația rurală este foarte mulțumită de condițiile de locuit comparativ cu 44,3% din mediul urban. Rezultate oarecum similare s-au obținut într-un studiu similar realizat de Banca Mondială în octombrie 2020, primul Barometru urban al României. În acest studiu 59 dintre locuitori sunt mulțumiți de starea clădirilor din oraș (9% foarte mulțumiți și 50% mai degrabă mulțumiți).

Infrastructura edilitară

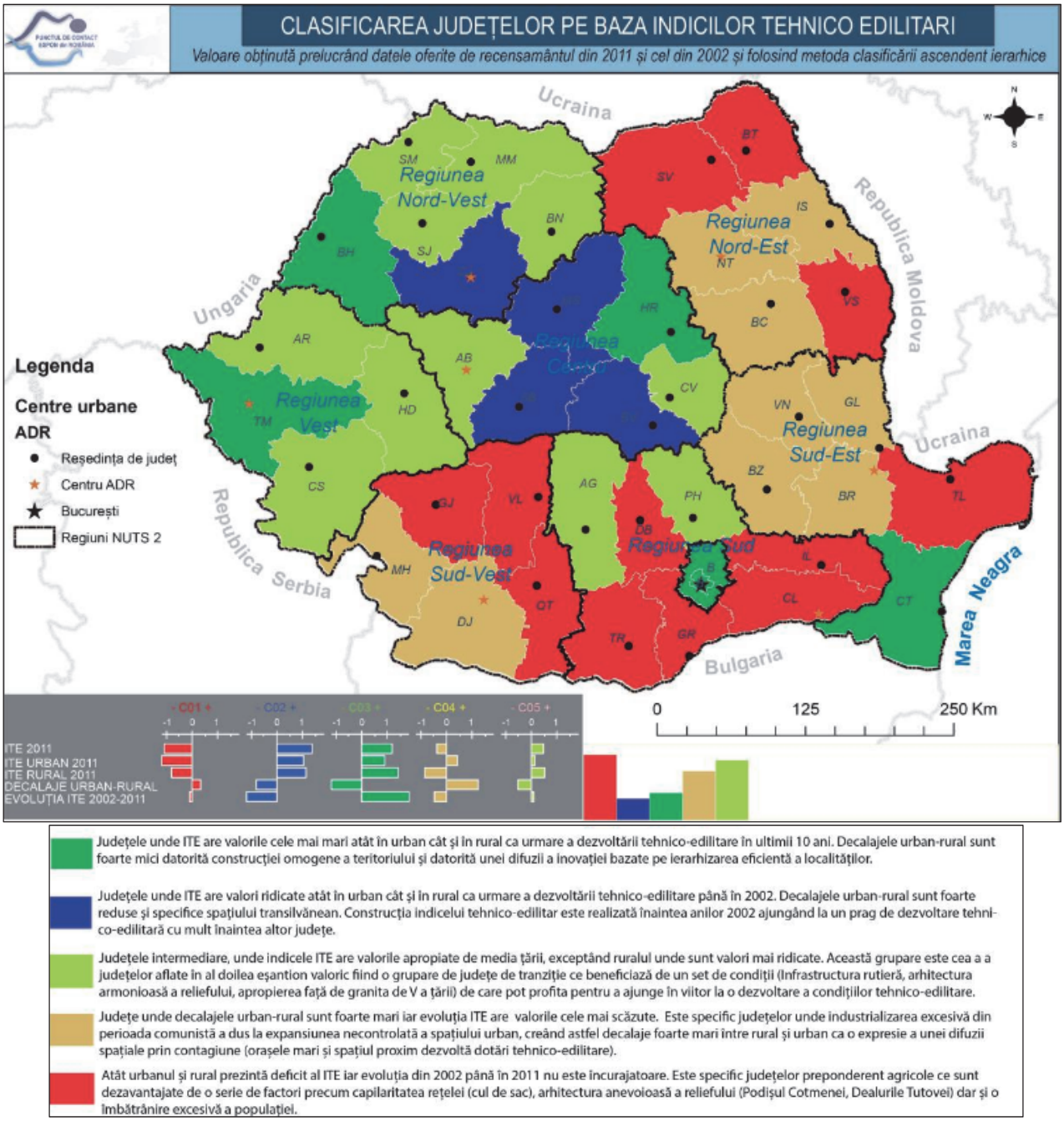
Evaluare generală

O infrastructură edilitară bine dezvoltată și accesul la utilități publice reprezintă o precondiție pentru o calitate a vieții ridicate și o satisfacție a cetățenilor față de administrația publică locală. La nivelul județelor din România, a fost calculat Indicele dotărilor tehnico-edilitate (ITE), care examinează atât înzestrarea propriu-zisă din punct de vedere edilitar a județelor cât și diferențele urban-rural. În ceea ce privește dotarea edilitară a localităților din județ, Bihorul se înscrie în categoria județelor cu o datare medie. Județele plasate în această categorie au indicele ITE aproape de valoarea națională, cu excepția ruralului unde valoarea este mai ridicată. Caraș-Severinul se află între județele plasate în al doilea eșalon valoric, care reunește județe de tranziție care beneficiază de un set de condiții (infrastructură edilitară, arhitectură armonioasă a reliefului, apropierea față de granița de Vest a țării) de care pot profita pentru a ajunge în viitor la o dezvoltare superioară a infrastructurii (figura următoare). Trebuie spus că doar județul Timiș din regiunea de Vest are un indice ITE mai bun.

Pentru fiecare tip de dotare vom prezenta date la nivelul anului 2019, care este ultimul an pentru care există date statistice în acest moment (iulie 2021). Trebuie menționat că anumiți indicatori nu reflectă neapărat situația din localități. Astfel, există localități unde deși există rețele de apă și canalizare, locuitorii nu sunt conectate la ele. De cele mai multe ori sunt invocate costurile mari. Aceste aspecte au rezultat din dezbaterile tematice cu actori din comunitate care au menționat că uneori costurile mari asociate cu conectarea la o anumită infrastructură și/sau costurile asociate cu consumul/utilizarea infrastructurii determină populația mai ales din rural să nu beneficieze de investițiile în infrastructură

realizate de autoritățile locale sau județene. De asemenea, pentru rețele de apă și canalizare datele statistice nu sunt disponibile și la nivelul localităților componente ale unităților administrativ-teritoriale, așadar nu putem ști câte sate dintr-o comună sau localitate urbană dispun de rețea de alimentare cu apă. Nu există date centralizate privind numărul locuințelor racordate la rețeaua de apă și canalizare precum și privind numărul locuitorilor care beneficiază de acces la aceste servicii.

Figură – Indicele dotărilor tehnico-edilitare pe județe

Sursa: Strategia de Dezvoltare Teritorială a României, 2016, p. 4

Rețeaua de gaze naturale

În profil teritorial, rețelele de gaze naturale acoperă numai 11,68% din totalul localităților de la nivelul județului. 4 dintre municipii și orașe au rețea de gaze naturale iar în mediul rural 5 localități. În profil temporal, numărul localităților cu acces la rețeaua de gaze naturale a rămas la fel pentru mediul urban comparat cu 2009 și a crescut cu o localitate pentru mediul rural. Lungimea totală simplă a conductelor de gaze naturale a crescut cu 8,18% în anul 2019 față de anul 2009, iar volumul total gazelor naturale distribuite a scăzut foarte mult cu 40%. Scăderea continuă și în prezent chiar dacă este mai puțin accelerată. În ceea ce privește consumul de uz casnic, acesta a scăzut în 2019 raportat la 2009 cu 14,27%. Scăderea consumului total într-un procent mult mai mare decât a celui pentru uz casnic pare să indice că avem o contracție a activității economice unde se folosea acest agent. Din distribuția geografică a localităților care au acces la rețeaua de gaze naturale se observă faptul că acestea sunt poziționate cu precădere în arealul de nord și nord-est al județului.

Tabel – Lungimea simplă a rețelei de distribuție a gazelor naturale (în km)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
TOTAL	476,5	476,4	479,4	484,2	491,2	484,7	632,9	496,1	492,1	512,8	515,5
Reșița	167,7	173,5	175,8	175,8	181,2	175,8	235,8	185,3	185,4	191,7	195,7
Caransebeș	88,3	88,3	88,6	89	89,1	89,1	116,6	89,8	85,2	93,1	88,9
Bocșa	81,8	82,3	82,3	82,3	82,7	82,7	109	83,1	83,1	84,4	84,6
Oțelu Roșu	39,8	45	45	45,1	46,2	45,1	65,7	47,2	47,2	46,1	46
Buchin	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	1,1
Glimboca	15,8	11,9	11,9	11,9	11,9	11,9	15	11,5	11,5	11,6	11,6
Marga	12,1	12,1	12,1	12,4	12,4	12,4	15,3	12,4	12,5	15,8	15,8
Obreja	40,9	34,4	34,6	35,3	35,3	35,3	40,8	36,8	37	37	37,2
Zăvoi	30,1	28,9	29,1	32,4	32,4	32,4	34,7	30	30,2	33,1	34,6

Sursa: INS Tempo Online, prelucrarea autorilor

Tabel – Cantitate de gaze naturale distribuite (în mii metri cubi)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
TOTAL CARAȘ-SEVERIN	87438	85980	85731	75707	62622	52335	55500	57817	59216	54901	52395
TOTAL CARAȘ-SEVERIN UZ CASNIC	39596	40080	40975	37458	35210	31692	34620	36877	36718	34326	33942

Sursa: INS Tempo Online, prelucrarea autorilor

Rețele de termoficare

Sistemele de alimentare centralizată cu energie termică sunt într-un proces accentuat de restrângere ca urmare a extinderii rețelelor de distribuție a gazelor naturale și a montării unor surse de energie termică care folosesc acest combustibil, precum și a creșterii prețului energiei termice livrate centralizat.

În profil teritorial, la nivelul anului 2021 nu mai există rețele de termoficare în nicio localitate. Imediat după 1989, existau 9 localități cu rețele de termoficare, toate municipiile și orașele plus o comună. Desființarea acestor sisteme s-a accentuat la începutul anilor 2000. Municipiul Reșița a fost singura localitatea care a beneficiat de energie termică în sistem centralizat în perioada 2007-2013. În cursul anului 2014, furnizorul de energie termică S.C CET 2010 SRL având ca unic proprietar al societății Consiliul Local Reșița și-a încetat activitatea de furnizare a energiei termice în sistem centralizat, după ce în octombrie 2013 a intrat în insolvență.

Rețele alimentare cu apă potabilă

La nivelul județului Caraș-Severin, 84,41% din localități (respectiv toate cele 8 municipii și orașe și 57 comune) au acces la rețeaua de distribuție a apei potabile, înregistrându-se o tendință ascendentă în ceea ce privește numărul localităților cu acces la rețeaua de apă potabilă din 2009 până în prezent (a fost înregistrată o creștere cu 58% a localităților rurale la nivelul anului 2019 față de anul 2009). Tendința ascendentă este observabilă și în ceea ce privește lungimea totală a rețelei de distribuție a apei, în anul 2019 rezultând o creștere cu 45,63% față de anul 2009, datorată investițiilor în infrastructura de acest tip din județ, din mediul rural. Această creștere este peste creșterea națională (43,10%) și respectiv cea regională (40,45%).

Tabel – Lungimea simplă a rețelei de alimentare cu apă potabilă (în km)

		2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Total	**Total**	60456,4	63094,9	65900,9	68299,3	71513,7	74263,2	76945	79677,6	82090,4	84504,4	86518,8
	Reg. V	7050,6	7315,2	7729,2	8053,4	8420,7	8686,6	8971,5	9164,4	9490,8	9731,3	9902,9
	Car.-Sev.	887,9	911	938,3	999,9	1081,9	1210,5	1217,3	1217,1	1268	1277,6	1293,1
Urban	**Total**	26857,3	27225,8	27474,3	27680,2	27828,7	28321,9	28778,7	29476,7	30092,7	30415,9	30937,9
	Reg. V	3486	3622	3665	3744,6	3756,9	3792,5	3814,2	3936,3	4007,3	4057,6	4104,1
	Car.-Sev.	462,7	462,7	461,9	462,7	462,7	462,7	462,7	462,7	462,7	462,7	462,7

Sursa: INS Tempo Online, prelucrarea autorilor

Din analiza volumului de apă distribuit consumatorilor, se observă o scădere de 15,43% a consumului total la nivelul județului Caraș-Severin în 2019 comparat cu 2009. Consumul casnic a cunoscut o creștere pe același interval de timp de 5,04 %, în special în anumite comune din periurban către care a existat o mutare a populației din municipii și orașe. În general consumul de apă potabilă este proporțional cu mărimea localităților ca număr de populație.

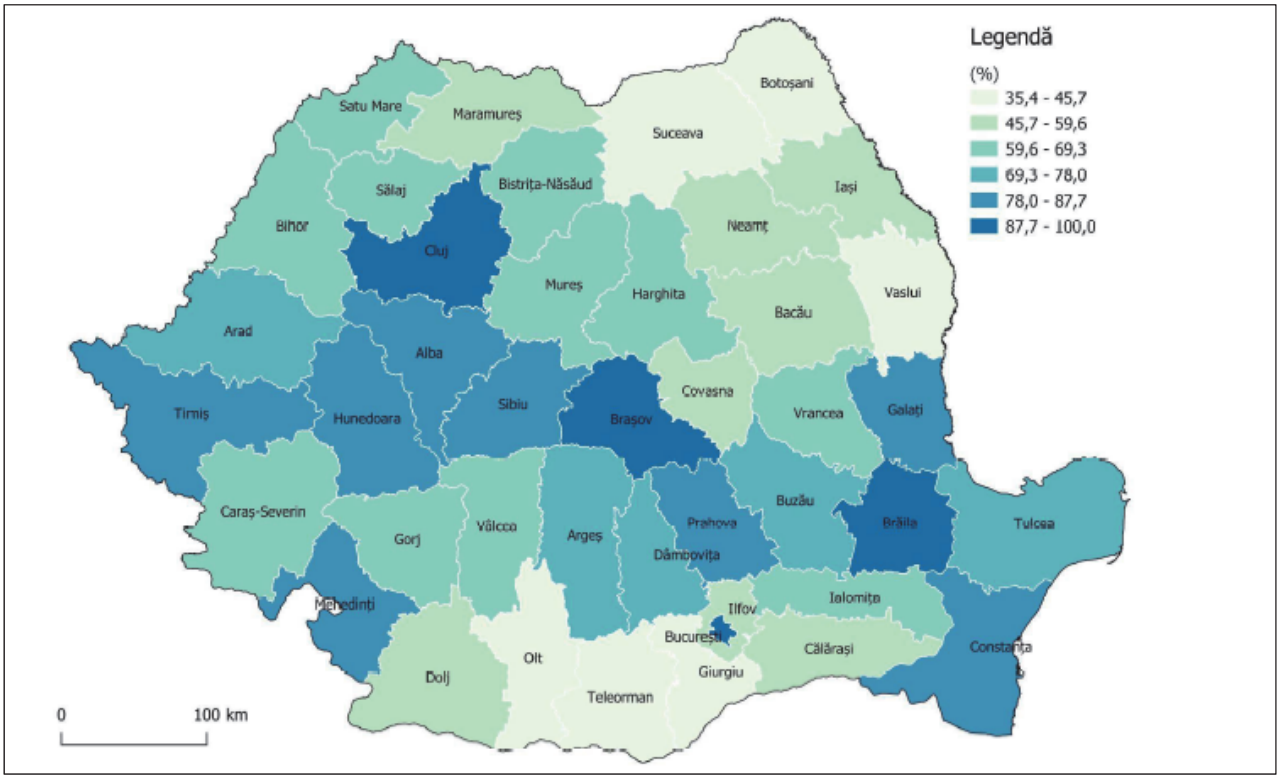
Tabel – Cantitate de apă potabilă distribuită consumatorilor (în mii metri cubi)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
TOTAL CAR.-SEV.	11497	11666	11200	10539	10030	9595	9667	9761	9665	9492	9728
TOTAL CAR.-SEV. UZ CASNIC	7390	7861	7662	7810	7957	7835	7957	7931	8068	7803	7763

Sursa: INS Tempo Online, prelucrarea autorilor

Deși așa cum spuneam în general nu există studii privind numărul de locuitori cu acces la rețelele de apă, studiul MDLAP din 2021 vizând disparitățile teritoriale include informații în acest sens. Indicatorul este calculat ca pondere a populației conectate la sistemul public de alimentare cu apă din populația totală rezidentă. Sistemul public de alimentare cu apă se referă la rețeaua publică de distribuție centralizată operată de unități specializate în captarea, tratarea și distribuția apei. Figura următoare redă comparativ situația pe județe. Dintre județele regiunii de Vest, Caraș-Severin ocupă ultima poziție. Cu toate acestea, la nivel național se plasează în aceeași categorie cu județe din regiunea de Nord-Vest (Bihor, Bistrița-Năsăud, Satu Mare, Sălaj) și Centru (Harghita, Mureș).

Figură – Populația conectată la sistemul centralizat de alimentare cu apă potabilă 2019 (%) la nivel județean

Sursa: MDLPA, Disparități teritoriale în România, Studiu de fundamentare, 2021, p. 33

Rețele de canalizare și stații de epurare

În profil teritorial, rețelele de canalizare acoperă numai 63,63% din totalul localităților de la nivelul județului (49 de comunități). Toate municipiile și orașele din Caraș-Severin au rețea de canalizare. În profil temporal, numărul localităților cu acces la rețeaua de canalizare a crescut cu 113,04% în anul 2019 față de anul 2009. Creșterea este spectaculoasă la nivelul mediului rural pe intervalul analizat – de la 14 la 41 de localități. Lungimea totală simplă a conductelor de canalizare a crescut cu 153,83% în anul 2019 față de anul 2009, ca urmare a investițiilor realizate în infrastructura de canalizare din mediul rural. Creșterea este mult peste cea de la nivel național (92,17%) și respectiv cea de la nivel regional (89,34%). Cele 49 de localități care au acces la rețeaua de canalizare sunt distribuite relativ uniform la nivelul județului, fără a exista o concentrare într-o anumită zonă, toate municipiile și orașele având acces la acest tip de infrastructură, lungimea variind în funcție de investițiile realizate până în prezent.

Tabel – Lungimea simplă a rețelei de canalizare (în km)

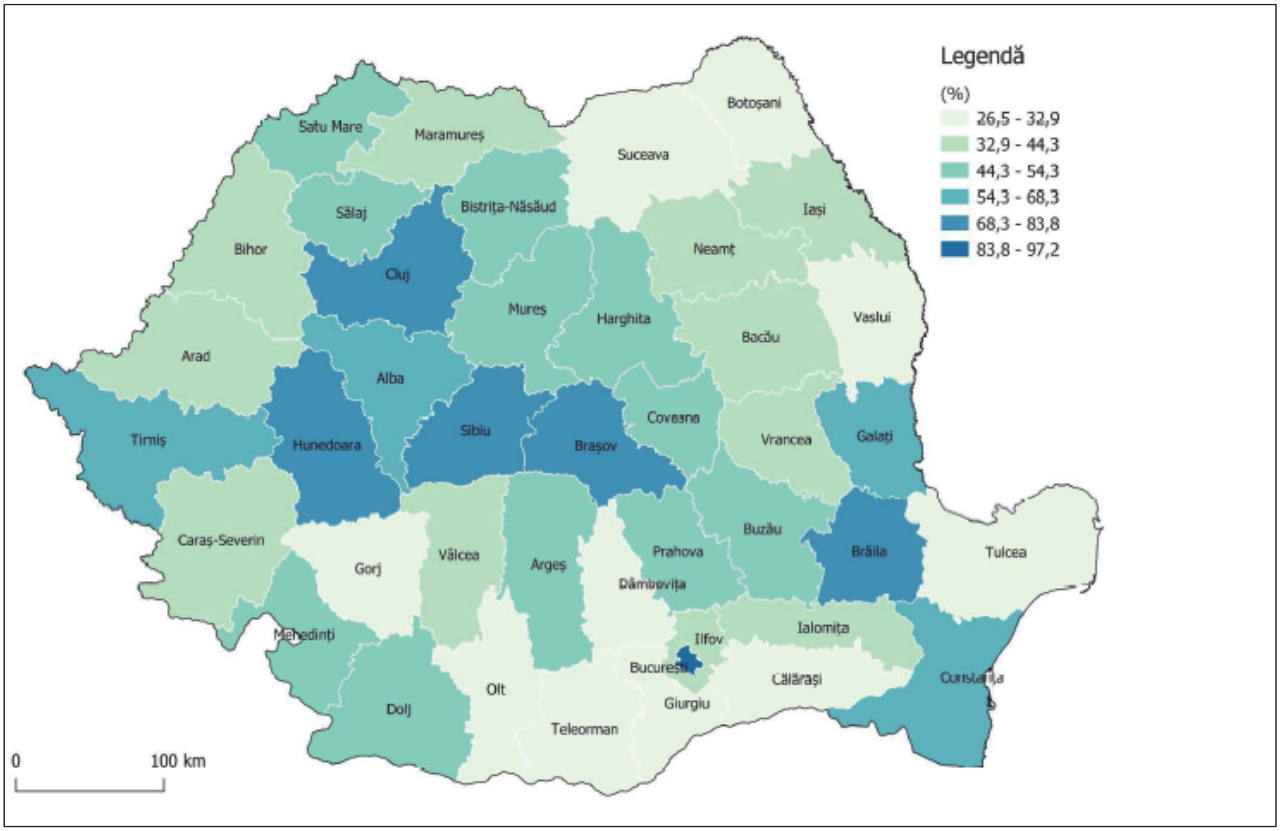
		2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Total	**Total**	20953,3	21977,5	23137,2	24789,8	26559,6	28659,5	31702,6	34353,4	36344,5	38449,1	40268
	Reg. V	2643,7	2670,6	2920,4	3092,3	3231,2	3486,5	3709,6	4092,5	4410,3	4803,5	5005,6
	Car.-Sev.	350,3	363,8	393,2	413,2	438	522,8	549,8	549,8	679,2	682,4	704,4
Urban	**Car.-Sev.**	273,4	273,4	273,4	273,4	273,4	273,4	273,4	273,4	273,4	273,4	273,4

Sursa: INS Tempo Online, prelucrarea autorilor

În prezent, sunt în curs de implementare o serie de proiecte care vizează fie realizarea canalizării menajere, fie modernizarea rețelelor existente sau realizarea de stații de epurare, cu finanțare din diverse surse: bugetele locale, PNDR, fonduri europene. În ceea ce privește proiectele finanțate din PNDR doar puține dintre acestea au fost finalizate în termenul estimat, multe dintre ele, întâmpină probleme cu accesarea surselor necesare pentru susținerea investițiilor.

Numărul locuitorilor cu acces la rețeaua de canalizare se poate desprinde din același studiu MDLAP din 2021 citat anterior vizând disparitățile teritoriale. Figura următoare redă comparativ situația pe județe. Dintre județele regiunii de Vest, Caraș-Severin ocupă aceeași poziție ca și Aradul, cea mai slabă de altfel, indicatorul încadrându-se în categoria 32,9%-44,3%. Cu toate acestea, la nivel național se plasează în aceeași categorie cu județe din regiunea de Nord-Vest (Bihor, Maramureș).

Figură – Populația conectată la sistemul centralizat de canalizare și stații de epurare 2019 (%) la nivel județean

Sursa: MDLPA, Disparități teritoriale în România, Studiu de fundamentare, 2021, p. 34

Analiza SWOT

Puncte tari	Puncte slabe
– Județul Caraș-Severin este un județ cu o suprafață întinsă (al treilea cel mai mare la nivel național), cu o rețea relativ bine dezvoltată de municipii și orașe (8), cu un indice de urbanizare peste media națională – Municipiul Reșița are rol de pol metropolitan cu potențial regional limitat, influența sa în interiorul județului fiind extinsă la orașul Bocșa, parțial la Anina și Caransebeș, care la rândul său își exercită forța polarizatoare asupra orașului Oțelu Roșu – Existența unei rețele policentrice emergente – Raportul de hipertrofiere sau de primat dintre primele două orașe ale județului după numărul de locuitori este unul relativ echilibrat – Municipiul Reșița are constituită ZM încă din anul 2013 și au existat discuții vizând posibile fuziuni între municipiul reședință de județ și comunele foarte mici din ZM – Județul Caraș-Severin poziționat într-o regiune unică, traversată de 2 culoare TEN-T de bază – O creștere accentuată pe intervalul 2019-2020 a lungimii drumurilor publice din județ (cele comunale)	– Jud. Caraș-Severin poate fi descris ca un județ relativ izolat și cu caracter rural, deși indicele de urbanizare este peste media națională dar sub media regiunii – Mărimea mică a municipiilor și a orașelor (cu excepția mun. Reșița) – 1 municipiu are peste 20.000 locuitori, 4 orașe au între 10.000-20.000 locuitori, în timp ce 2 au sub 10.000 locuitori – Mărimea influențează auto-sustenabilitatea financiară, capacitatea de a presta servicii și a efectua investiții, precum și parțial forța de polarizare – Densitatea cea mai scăzută a rețelei urbane din regiunea de Vest – Municipiul Reșița nu face parte din fluxurile dominante ale conurbațiilor Timișoara-Arad și Corvina și are o zonă de influență ce nu transcende granițele județului – Oțelu Roșu, Bocșa, Oravița, Moldova Nouă + Orșova (jud. Mehedinți) fac parte dintr-un areal cu zonă de influență în stagnare – Oțelu Roșu – zonă de influență în regres; Bocșa, Oravița, Moldova Nouă – în stagnare

– Din totalul drumurilor publice din județ, drumurile modernizate reprezintă un procent de 55,22%, peste media națională de 44,17% – Suburbanizarea prezentă în cazul municipiului Reșița dar relativ de mică amploare prin comparație cu alte municipii reședință de județ; este de dată recentă – Municipiul Reșița și alte municipii și orașe au avut o abordare prudentă în creșterea intravilanului – Creșterea suprafeței locuibile și a calității locuințelor în majoritatea municipiilor și orașelor – Județ cu valoare intermediară a ITE (Indice Dotări Tehnico Edilitare), acoperirea pe mediul rural fiind superioară mediei naționale – Tendință ascendentă în ceea ce privește numărul localităților cu acces la rețeaua de apă potabilă din 2009 până în prezent (creștere cu 58% a localităților rurale la nivelul anului 2019 față de anul 2009) – Tendința ascendentă și în ceea ce privește lungimea totală a rețelei de distribuție a apei, în anul 2019 o creștere cu 45,63% față de anul 2009, datorată investițiilor în infrastructura de acest tip din județ, din mediul rural – Numărul localităților cu acces la rețeaua de canalizare a crescut foarte mult cu 113,04% în anul 2019 față de anul 2009. Creșterea este spectaculoasă la nivelul mediului rural – de la 14 la 41 de localități – Lungimea totală simplă a conductelor de canalizare a crescut cu 153,83 % în anul 2019 față de anul 2009, ca urmare a investițiilor realizate în infrastructura de canalizare din mediul rural	– ZM creată dar nefuncțională; ZUF mai redusă decât ZM ca întindere și o suprapunere doar parțială în ceea ce privește comunele din ZM și ZUF – Deși poziționat într-o regiune descrisă ca accesibilă și conectată județul Caraș-Severin nu beneficiază prea mult de acest avantaj de accesibilitate – Atât rutier cât și feroviar conexiunea cu rețeaua TEN-T este în partea de est a județului, pe axa nord-sud Caransebeș-Băile Herculane; municipiul reședință de județ Reșița este în afara axelor majore de comunicații de la nivel regional – La nivelul Regiunii de Vest, județul Caraș-Severin deține cea mai scurtă rețea de drumuri; pe intervalul 2009-2019 creșterea de 1,12% e mult sub media regiunii de Vest (6,96%) și media națională (5,72%) – Densitatea drumurilor publice în județ este redusă – 23,12 km/100 km^2, mult sub valoarea regională de 34,66 km/ 100 km^2 și națională de 36,23 km/ 100km^2. – Densitatea rețelei de căi ferate mai redusă decât media regională – Scădere accentuată în ultimii 15 ani a numărului de călători pe calea ferată – Suburbanizarea/fenomenul de dispersie urbană – problematică în cazul anumitor orașe din județ – Abordări permisive în privința creșterii intravilanului, mai ales în comunități confruntate cu declinul accentuat al economiei și numărului populației – Morfologia sub-structurilor urbane la nivel județean pare să indice un model difuz, de cele mai multe ori nesustenabil – Rețelele de gaze naturale acoperă numai 11,68% din totalul localităților de la nivelul județului (4 orașe + 5 comune) – Volumul total al gazelor naturale distribuite a scăzut foarte mult cu 40%; consumul de uz casnic a scăzut în 2019 raportat la 2009 cu 14,27% – Desființarea sistemului de încălzire termică centralizat
Oportunități	**Amenințări**
– Context european favorabil unei dezvoltări urbane durabile, orașele din statele membre devin parteneri în procesul de politică urbană de la nivel european și național (în curs de conturare) – Agenda Teritorială a UE 2030 se axează pe o Europă echitabilă care oferă perspective de viitor pentru toate comunitățile (indiferent de mărime) și toți indivizii; perspectivă optimistă inclusiv pentru județe mai puțin dezvoltate și cu anumite clivaje teritoriale – Realizarea în același timp a mai multor documente de planificare strategică care vizează planificarea teritorială/spațială și dezvoltarea urbană și care pot determina anumite sinergii și interconectări – PATJ Caraș-Severin, SIDU Reșița, Strategia de dezvoltare a județului Caraș-Severin etc. – Localizarea județului Caraș-Severin în apropierea granței cu Serbia, având acces la Dunăre	– Lipsa capacității nivelului local și județean de a valorifica oportunitățile care decurg din dimensiunea urbană a politicii de coeziune – Imposibilitatea de a identifica și implementa strategii de dezvoltare pentru orașele mici, sub 20.000 și respectiv 10.000 de locuitori, al căror declin economic și demografic se va accentua în anii următori – Lipsa cooperării între comunitățile din ZM și ZUF – Lipsa cooperării în sens mai larg între comunitățile urbane și rurale din județ în vederea realizării unor proiecte care vizează dezvoltarea urbană și comunitară – Accentuarea fenomenului de dispersie urbană, distrugerea unor comunități din zona rurală în acest context – Lipsa unei conectări rutiere și/sau feroviare cu municipiul Timișoara a municipiului Reșița Creșterea gradului de izolare a comunelor din sudul județului

– Rețeaua de căi ferate este o sursă neexploatată de avantaje pentru Regiunea Vest, pentru Caraș-Severin fiind capabilă să ajute la abordarea provocărilor legate de dezvoltarea teritorială – Pentru transport naval, rețeaua TEN-T de bază se suprapune fluviului Dunărea, în regiunea de Vest fiind portul secundar Moldova Nouă. Perspective de dezvoltare – porturile Moldova Nouă, Moldova Veche și Baziaș (turistic) – Aeroportul Caransebeș în curs de dezvoltare, orientare spre curse internaționale în viitor, în prezent doar aerodromul acreditat	– Lipsa investițiilor în modernizarea drumurilor județene și comunale

Perspective strategice

- Există un context favorabil la nivel european și național care implică că orașele devin parteneri în procesul de politică urbană de la nivel european și național (politica urbană națională este în curs de conturare).
- Agenda urbană – nouă metodă de lucru pe mai multe niveluri (multinivel), care promovează cooperarea între statele membre, orașe, Comisia Europeană și alți actori interesați, pentru a stimula creșterea, viabilitatea și inovarea în orașele europene și pentru a identifica și a aborda cu succes provocările sociale. Scopul este îmbunătățirea calității vieții în zonele urbane.
- Există un dinamism accentuat în ceea ce privește revizuirea unor documente strategice importante în 2020 – NOUA CARTĂ DE LA LEIPZIG/AGENDA URBANĂ EUROPEANĂ, AGENDA TERITORIALĂ A UE 2030. Se urmărește: O Europă echitabilă care oferă perspective de viitor pentru toate comunitățile (indiferent de mărime) și toți indivizii; Dezvoltare policentrică; Potențialul distinct al unor teritorii diverse, bariere în dezvoltare care să fie adresate în mod integrat și colaborativ.
- Orașele județului Caraș-Severin ar fi favorizate în context european de un scenariu de planificare spațială care pune accent pe dezvoltarea policentrică, pe orașe mici, pe legăturile urban-rural și pe conexiuni intra-regionale.
- Județul Caraș-Severin este caracterizat printr-o relativă izolare și ruralitate, deși indicele de urbanizare este peste media națională dar sub media regiunii.
- Județul Caraș-Severin are o rețea de 8 orașe și municipii, dintre care 2 sub 10.000 de locuitori; orașele mici au zone de influență în stagnare sau declin și fac parte dintr-un întreg areal în stagnare.
- Sistemul urban nu pune în evidență o dezvoltare urbană policentrică – lipsă conectare la nivel inter-județean și intra-regional deși ea ar fi posibilă.

- Accesibilitatea și conectivitatea reprezintă factori cheie pentru dezvoltarea regiunilor într-o economie globală.
- Județul Caraș-Severin poziționat într-o regiune unică, traversată de 2 culoare TEN-T de bază dar fără să beneficieze prea mult de acest avantaj de accesibilitate.
- Atât rutier cât și feroviar conexiunea cu rețeaua TEN-T este în partea de est a județului, pe axa nord-sud Caransebeș-Băile Herculane; municipiul reședință de județ în afara axelor majore de comunicații de la nivel regional.
- Rețeaua de căi ferate este o sursă neexploatată de avantaje pentru Regiunea Vest, pt. Caraș-Severin fiind capabilă să ajute la abordarea provocărilor legate de dezvoltarea teritorială
- Pentru transport naval, rețeaua TEN-T de bază se suprapune fluviului Dunărea, în regiunea de Vest fiind portul secundar Moldova Nouă. Perspective de dezvoltare – porturile Moldova Nouă, Moldova Veche și Baziaș (turistic).
- Aeroportul Caransebeș în curs de dezvoltare, orientare spre curse internaționale în viitor, în prezent doar aerodromul este acreditat.
- Conexiunea cu Belgrad, transfrontalier, este insuficient dezvoltată, îmbunătățire puncte trecerea frontierei.
- Abordări diferite ale comunităților din județ în ceea ce privește creșterea intravilanului; creșteri în mediul rural mai degrabă decât în urban.
- Nu există corelație între creșterea intravilanului și indicatorii demografici și economici.
- Suburbanizarea prezentă în cazul municipiului Reșița dar relativ de mică amploare prin comparație cu alte municipii reședință de județ; este de dată recentă.
- Creșterea suprafeței locuibile și a calității locuințelor în majoritatea municipiilor și orașelor.
- Spații ample în intravilanul unora dintre orașe cu terenuri foste industriale care trebuie regenerate.
- Județ cu valoare intermediară a ITE, acoperirea pe mediul rural fiind superioară mediei naționale.
- Investiții semnificative în infrastructura edilitară în ultimii 10 ani – creștere semnificativă la rețele de apă, peste media națională și regională, în special în mediul rural. Similar și pentru rețelele de canalizare.

Calitatea factorilor de mediu

Politicile UE în domeniile mediului și al climei au adus beneficii substanțiale în ultimele decenii, dar cu toate acestea Europa se confruntă cu probleme persistente în domenii cum ar fi declinul biodiversității, utilizarea resurselor, impactul schimbărilor climatice și riscurile de mediu asupra sănătății și bunăstării.

Recunoscând aceste provocări, UE și-a asumat o serie de obiective de sustenabilitate pe termen lung, cu scopul general de a „trăi bine, în limitele planetei noastre." Îndeplinirea acestor obiective nu va fi însă posibilă fără o transformare rapidă și fundamentală a caracterului și ambiției răspunsurilor Europei. Statele trebuie să găsească modalități de transformare a principalelor sisteme societale care generează presiuni asupra mediului și climei, precum și efecte negative asupra sănătății, regândind nu doar tehnologiile și procesele de producție, ci și modelele de consum și stilurile noastre de viață. Aceasta presupune să se acționeze prompt și concertat, implicând domenii de politică diferite și actori din întreaga societate pentru a face posibilă o schimbare la nivel sistemic.

Preocuparea față de calitatea mediului nu include doar respectarea unor limite în ceea ce privește nivelul poluării, ci și preocupări din sfera echității sociale precum distribuția echilibrată a spațiilor verzi la nivelul orașelor sau evitarea supra-expunerii unor comunități/grupuri dezavantajate la anumite riscuri de mediu (de ex. groapă de gunoi sau incinerator).

Ultimele decenii au manifestat un interes crescut la nivel mondial pentru calitatea mediului înconjurător, dar și pentru influența pe care calitatea factorilor de mediu o are în ceea ce privește calitatea vieții și a sustenabilității urbane. Înțelegerea acestui fenomen poate contribui la conturarea unor politici publice urbane sau județene mai bune, dar și la o planificarea și un design urban mai eficiente.

Trebuie ținut cont de faptul că evaluarea calității factorilor de mediu cuprinde o dimensiune obiectivă (care are la bază date statistice), dar și una subiectivă (care are la bază percepția indivizilor). Anumite percepții pot fi la fel de importante ca și datele obiective, atunci când determină anumite comportamente sau decizii ale rezidenților.

În cadrul acestui capitol sunt explorați mai mulți factori de mediu, cu impact asupra calității vieții în județul Caraș-Severin.

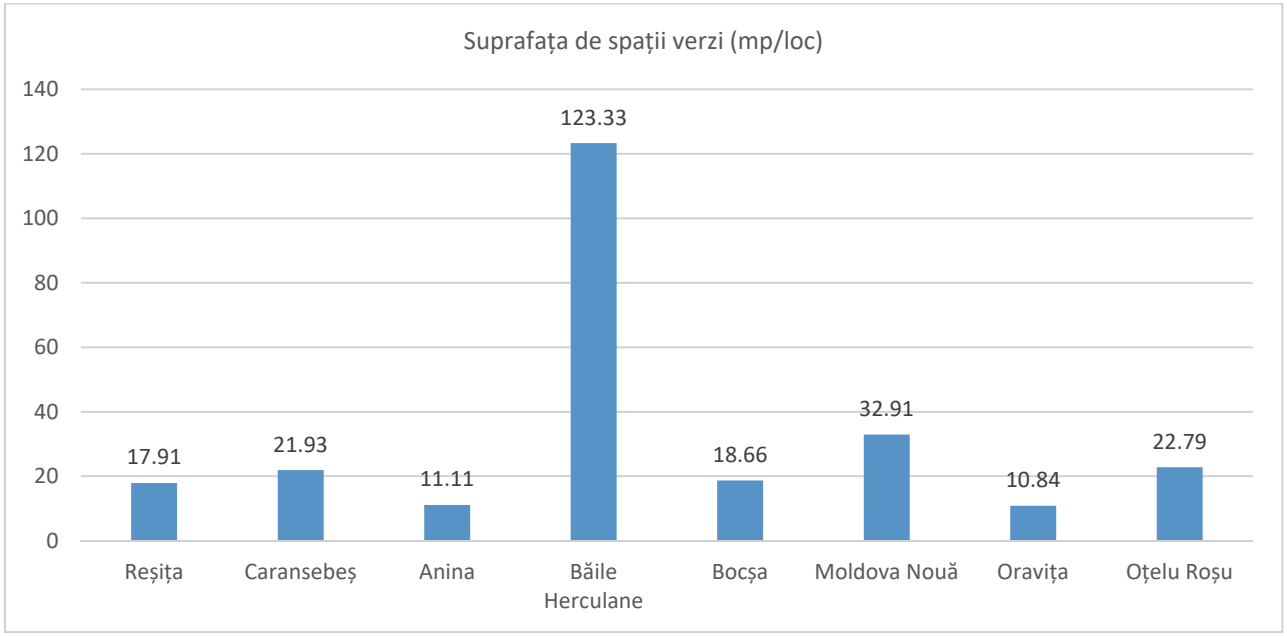
Spații verzi

Din ce în ce mai mult, decidenții politici iau în considerare o varietate de beneficii asociate cu spațiile verzi, dintre care amintim următoarele:

- Beneficiile ecologice – epurarea chimică a atmosferei, epurarea fizică a acesteia prin reținerea prafului și pulberilor, epurarea bacteriologică a acesteia distrugând o bună parte din microorganisme, prin procesul de degajare a oxigenului și ozonului, mai ales de către confiere, moderarea climatului urban, atenuarea poluării fonice (cu precădere spațiile verzi compacte).
- Beneficii sociale – creșterea incluziunii sociale prin crearea de oportunități pentru ca persoanele de toate vârstele să interacționeze; încurajarea unui stil de viață mai activ, prin plimbări, alergare, exerciții fizice, ciclism etc., inclusiv deplasări pe rutele din zonele locuite și/sau diferită facilități publice (magazine, piețe, școli); satisfacerea nevoilor umane de recreere și petrecere a timpului liber.
- Beneficii economice – atractivitate sporită a județului pentru investiții și pentru oferta de noi locuri de muncă; creșterea valorii proprietăților situate în proximitatea zonelor verzi; creșterea calității locuirii.

În județul Caraș-Severin suprafața spațiilor verzi în anul 2019 a fost de 405 ha, cu 36 ha mai puțin decât în anul 2012. Doar orașele Băile Herculane și Moldova Nouă îndeplinesc obligațiile Directivele Uniunii Europene (autoritățile administrației publice locale au obligația de a asigura din terenul intravilan o suprafață de spațiu verde de minim 26 m²/locuitor). În municipiul Reșița o mare parte din spațiul verde existent nu a fost introdus în planurile de urbanism și deci nu a fost raportat ca atare. Municipiul Reșița deține conform datelor INS 152 ha de spații verzi, suprafață nemodificată din anul 1996.

Figură – suprafața spațiilor verzi pe cap de locuitor din mediul urban (Caraș-Severin, 2019)

Sursa: date INS

Începând cu anul 2016, Consiliul Județean Caraș-Severin a decis constituirea unei Comisii tehnice de amenajare a teritoriului și urbanism, ca organ consultativ cu atribuții de analiză, expertizare tehnică și consultanță, care are rolul de a asigura fundamentarea tehnică a avizului arhitectului șef (HCJ nr. 260/29.11.2016). Principalele atribuții ale comisiei, așa cum reies din Anexa nr. 2 a HCJ nr. 260/29.11.2016 sunt: analizarea din punct de vedere tehnic a documentațiilor de amenajare a teritoriului și de urbanism; a studiilor de specialitate și fundamentare; a proiectelor și programelor de dezvoltare, a strategiilor de organizare și dezvoltare urbanistică și de amenajare a teritoriului; a cercetărilor prealabile în domeniu. Mai mult, comisia avizează și propune și metodologii de lucru pentru îmbunătățirea activității în domeniul urbanismului și amenajării teritoriului, respectiv poate propune diferite măsuri pentru aplicarea reglementărilor legale în vigoare sau modificarea acestora.

Concluzii

Suprafața spațiilor verzi în județul Caraș-Severin a scăzut în ultimii 8 ani. La nivelul orașelor din județ, doar două orașe (Băile Herculane și Moldova Nouă) îndeplinesc obligațiile Directivei Uniunii Europene (autoritățile administrației publice locale au obligația de a asigura din terenul intravilan o suprafață de spațiu verde de minim 26 m²/locuitor). La nivelul urbanului din județ lipsește o inventariere riguroasă a spațiilor verzi.

Calitatea și poluarea aerului

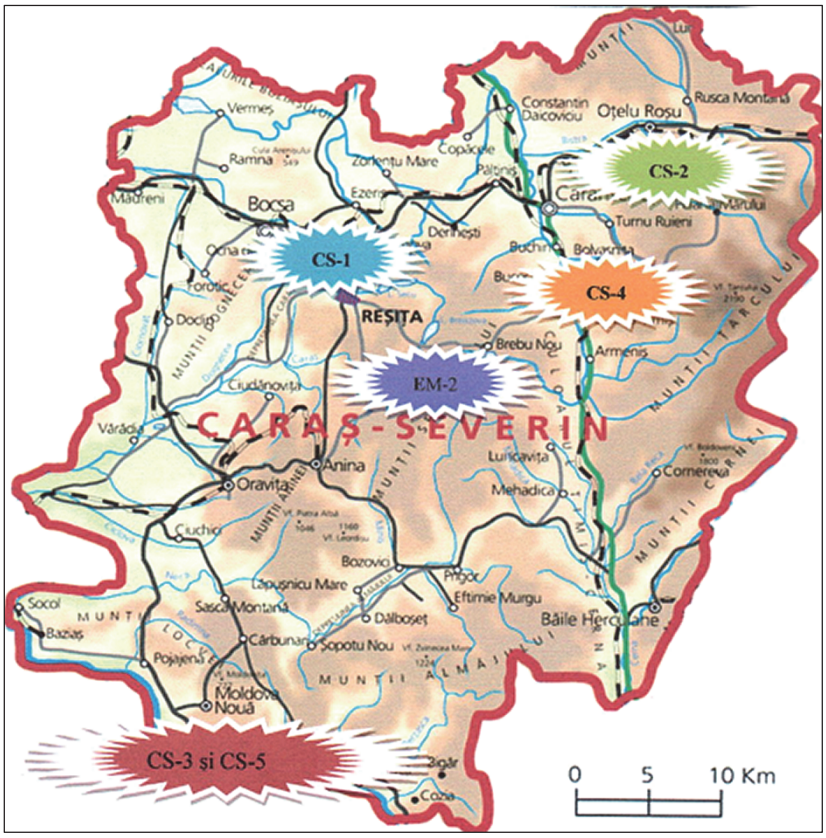
O caracteristică relativ nouă a efectelor poluanților atmosferici este asocierea cu probleme globale pe termen lung. Cu toate incertitudinile considerabile care planează asupra unor scenarii legate de efectul creșterii nivelului de dioxid de carbon, totuși există previziuni care arată clar impactul major al poluării atmosferei asupra schimbărilor climatice. Printre substanțele care pot determina evoluții climatice semnificative se numără dioxidul de sulf și oxizii de azot produși de centralele electrice care ard cărbune sau petrol precum și de autovehicule. Fenomenul depunerilor atmosferice acide este răspândit în toate regiunile temperate din nord, iar cercetătorii au stabilit că „ploile acide" afectează fauna sălbatică și habitatele faunei sălbatice, inclusiv apele dulci și pădurile. Atât depunerile acide umede cât și cele uscate sunt corelate și cu deteriorarea operelor de artă arhitectonică și a materialelor de construcții în general. Pe plan mai local, contaminarea mediului s-a produs în urma utilizării de mult timp a unor materiale precum azbestul și plumbul, impactul deplin al acestora ca poluanți atmosferici ieșind la iveală relativ recent.

Potrivit unui studiu comun al Băncii Mondiale și Institutului pentru Metrica și Evaluarea Sănătății (IHME) de la Universitatea din Washington, realizat între 2016 și 2018, poluarea aerului costă economia mondială cel puțin 5 trilioane dolari pe an, ca urmare a pierderilor de productivitate și calitatea degradată a vieții.

La sfârșitul anilor 2000 rețeaua de monitorizare a calității aerului, pentru județul Caraș-Severin, a fost reproiectată, în funcție de rezultatul evaluării preliminare a calității aerului efectuată de Centrul de Evaluare a Calității Aerului (CECA) conform HG 586/2004 – privind înființarea și organizarea Sistemului Național de Evaluare și Gestionare Integrată a Calității Aerului (SNEGICA). Ca urmare a acestei evaluări a rezultat că la nivelul județului Caraș-Severin sunt necesare minimum 5 stații automate pentru monitorizarea calității aerului care să asigure o rezoluție spațio-temporală corespunzătoare pe cuprinsul județului.

În prezent rețeaua județeană cuprinde 6 puncte fixe terestre de măsurare a poluanților atmosferici, organizate ca stații automate, care necesită un minim de intervenție umană. Datele generate de stațiile automate ajung din oră în oră la un server aflat la sediul APMCS. Rețeaua județeană este componentă a rețelei naționale care cuprinde peste o sută de stații automate de monitorizare a calității aerului. Orașele cu peste 100 000 locuitori au mai mult de o stație, conform legislației în vigoare.

Figură – harta cu amplasarea stațiilor de monitorizare în județul Caraș-Severin

Sursa: APM Caraș-Severin

Tabel – Valori măsurate la Stația CS-1 Reșița în 2011-2020 (medii anuale)

	CO	NO_2	SO_2	O_3	PM_{10}
UM	**mg/m³**	**µg/ m³**	**µg/ m³**	**µ/ m³**	**µ/ m³**
2011	0.19	14.66	8.09	45.09	29.05
2012	0.15	21.18	9.75	44.63	21.86
2013	0.13	10.58	Lipsă date	44.09	15.60
2014	0.15	8.86	Lipsă date	61.36	11.78
2015	0.19	7.89	Lipsă date	48.62	22.79
2016	Lipsă date	Lipsă date	8.74	24.58	17.21
2017	0.32	16.32	7.27	59.73	19.06
2018	0.38	13.22	9.53	49.56	15.53
2019	0.47	12.04	11.08	54.28	14.65
2020	0.52	10.60	9.55	41.01	11.91

Sursa: APM Caraș-Severin

Stația este amplasată în municipiul Reșița, este una de tip industrial care evaluează impactul poluării atmosferice din surse ale industriei grele asupra zonelor locuite, aceasta funcționând din anul 2008. Sunt monitorizate valorile următorilor poluanți: dioxizi de ozon (NO_2), monoxidul de carbon (CO), dioxidul de sulf (SO_2), ozonul (O_3) și pulberile în suspensie (PM_{10}).

Tabel – Valori măsurate la Stația CS-2 Oțelu Roșu în 2011-2020 (medii anuale)

	CO	NO_2	SO_2	O_3	PM_{10}
UM	**mg/m³**	**µg/ m³**	**µg/ m³**	**µ/ m³**	**µ/ m³**
2011	0.70	11.18	12.86	37.05	24.67
2012	0.16	13.62	10.69	54.36	16.51
2013	0.12	11.56	Lipsă date	48.23	12.90
2014	0.12	Lipsă date	Lipsă date	35.25	11.54
2015	0.11	Lipsă date	Lipsă date	33.74	14.23
2016	0.05	Lipsă date	Lipsă date	33.51	11.74
2017	0.14	9.54	8.76	44.87	13.95
2018	0.21	9.11	7.43	51.41	14.71
2019	0.17	9.98	9.05	46.18	15.26
2020	0.23	15.36	7.73	44.92	14.45

Stația este amplasată în orașul Oțelu Roșu, este similară cu cea din Reșița și funcționează din anul 2007. Aceasta evaluează impactul poluării atmosferice din surse le industriei grele asupra zonelor locuite, monitorizând aceiași poluanți ca stația CS-1 Reșița.

Tabel – Valori măsurate la Stația CS-3 Moldova Nouă în 2011-2020 (medii anuale)

	SO_2	Benzen	PM_{10}
UM	**µg/ m³**	**µ/ m³**	**µ/ m³**
2011	12.04	4.15	26.59
2012	8.71	5.55	22.70
2013	11.20	1.59	19.04
2014	13.37	1.28	20.99
2015	17.76	2.74	20.01
2016	20.29	1.12	24.64

	SO_2	Benzen	PM_{10}
2017	9.50	2.75	24.92
2018	13.72	2.80	19.20
2019	9.60	2.47	19.83
2020	7.16	2.16	19.35

Stația CS-3 este amplasată în localitatea Moldova Nouă și a fost pusă în funcțiune în anul 2009. Este de tip urban-trafic și evaluează nivelul poluării atmosferice în mediul urban, fără a se concentra pe surse specifice, monitorizând dioxidul de sulf, benzenul și pulberile în suspensie.

În anul 2012 stația a înregistrat valori peste cea limită anuală în cazul Benzenului (legea nr.104 din 15 iunie 2011 Benzen-C6H6). Benzenul afectează sistemul nervos central și este cancerigen.

Tabel – Valori măsurate la Stația CS-4 Buchin în 2011-2020 (medii anuale)

	CO	NO_2	SO_2	Benzen	PM_{10}	Pb	Cd	As	Ni
UM	mg/m³	μg/ m³	μg/ m³	μ/ m³	μ/ m³	μ/ m³	ng/m³	ng/m³	ng/m³
2011	Lipsă date	22.57	16.41	4.40	23.34	0.01	1.4	0.8	0.7
2012	0.28	20.52	Lipsă date	0.12	20.57	Lipsă date	Lipsă date	Lipsă date	Lipsă date
2013	0.48	18.27	10.77	Lipsă date	22.01	Lipsă date	Lipsă date	Lipsă date	Lipsă date
2014	0.45	18.97	17.14	Lipsă date	21.08	Lipsă date	Lipsă date	Lipsă date	Lipsă date
2015	0.93	24.95	14.50	2.46	24.61	Lipsă date	Lipsă date	Lipsă date	Lipsă date
2016	Lipsă date	45.73	6.69	0.51	10.08	0.005	0.27	0.67	0.66
2017	0.52	22.31	9.52	2.01	25.43	0.014	0.66	0.66	1.17
2018	0.69	24.89	10.23	2.59	24.55	0.07	4.34	1.35	4.26
2019	0.47	25.33	9.09	1.94	26.47	0.01	0.37	0.58	1.59
2020	0.,66	20.52	11.54	2.24	22.36	0.005	0.54	0.51	1.36

Stația este amplasată în localitatea Buchin, este de tip trafic și evaluează impactul poluării produse de autovehicule, funcționând din anul 2009.

Aceasta evaluează valorile următorilor poluanți: monoxid de carbon, dioxizi de azot, dioxid de sulf, benzen, pulberi în suspensie, plumb, cadmiu, arsen, nichel. Cele patru din urmă provin din combustia cărbunilor, carburanților, deșeurilor menajere și din anumite procedee industriale.

Stația a înregistrat o valoare peste limită în cazul NO_2 în anul 2016, când limita de 40 μ/m³ (conform Organizației Mondiale de Sănătate) a fost depășită.

Tabel – Valori măsurate la Stația CS-5 Moldova Nouă 2018-2020 (medii anuale)

	PM_{10}
UM	μ/ m³
2018	29.87
2019	30.73
2020	24.10

Stația CS-5 este amplasată în localitatea Moldova Veche, este de tip industrial, funcționează din anul 2018 și evaluează nivelul poluării atmosferice transfrontaliere, pe surse specifice, respectiv iazurile de decantare ale SC Moldomin SA Moldova Nouă, monitorizând pulberile în suspensie.

Tabel – Valori măsurate la Stația EM-2 Semenic în anul 2011-2020 (medii anuale)

	CO	**NO_2**	**SO_2**	**O_3**	**Benzen**	**PM_{10}**	**Pb**	**Cd**	**Ni**
UM	mg/m³	μg/m³	μg/m³	μg/m³	μ/m³	μ/m³	μ/m³	ng/m³	ng/m³
2011	0.07	6.21	3.76	48.45	4.18	11.47	Lipsă date	Lipsă date	Lipsă date
2012	0.04	20.52	Lipsă date	51.25	0.12	20.57	Lipsă date	Lipsă date	Lipsă date
2013	0.06	3.63	Lipsă date	40.15	Lipsă date	Lipsă date	Lipsă date	Lipsă date	Lipsă date
2014	0.06	Lipsă date	Lipsă date	20.51	Lipsă date	Lipsă date	Lipsă date	Lipsă date	Lipsă date
2015	Lipsă date	Lipsă date	Lipsă date	20.28	Lipsă date	Lipsă date	Lipsă date	Lipsă date	Lipsă date
2016	Lipsă date	Lipsă date	Lipsă date	20.33	Lipsă date	Lipsă date	Lipsă date	Lipsă date	Lipsă date
2017	0.05	19.23	10.69	42.39	3.29	Lipsă date	Lipsă date	Lipsă date	Lipsă date
2018	0.05	29.59	8.94	Lipsă date	3.12	Lipsă date	Lipsă date	Lipsă date	Lipsă date
2019	0.04	23.29	14.25	69.48	1.74	Lipsă date	Lipsă date	Lipsă date	Lipsă date
2020	0.04	11.11	15.05	70.25	1.33	7.50	0.0042	0.41	3.42

Stația EM-2 este amplasată pe Muntele Semenic, este de tip control de fond, funcționează din anul 2009 și evaluează nivelul de fond al poluanților atmosferici și semnalarea episoadelor de transport de poluanți, emiși de surse aflate la depărtare de punctele de măsurare.

Stația monitorizează poluanți precum: monoxid de carbon, dioxizi de azot, dioxid de sulf, ozon, pulberi în suspensie, benzen, pulberi în suspensie, plumb, cadmiu, nichel.

Pe baza datelor existente se poate afirma că starea aerului în județul Caraș-Severin este în curs de îmbunătățire. La nivelul județului Caraș-Severin au fost înregistrate depășiri ale valorilor minime prevăzute în Legea nr. 104 din anul 2011 pentru compusul aromatic

benzen, în anul 2012, compus care are efecte asupra sănătății, deoarece este o substanță cancerigenă, încadrată în clasa A1 de toxicitate [1].

Și pentru indicatorul NO_2, dioxid de azot, au fost înregistrate valori peste limită în anul 2016 (45.73), când limita este de 40 μ/m^3[2] (conform Organizației Mondiale de Sănătate) a fost depășită. Dioxidul de azot este un gaz foarte toxic atât pentru oameni cât și pentru animale și plante, deoarece gradul de toxicitate al dioxidului de azot este de 4 ori mai mare decât cel al monoxidului de azot. Expunerea la concentrații ridicate poate fi fatală, iar la concentrații reduse afectează țesutul pulmonar. Populația expusă la acest tip de poluanți poate avea dificultăți respiratorii, iritații ale căilor respiratorii, disfuncții ale plămânilor. Expunerea pe termen lung la o concentrație redusă poate distruge țesuturile pulmonare ducând la emfizem pulmonar. Persoanele cele mai afectate de expunerea la acest poluant sunt copiii.

Indicele de calitate a aerului este o modalitate mai simplistă pentru a descrie calitatea aerului, fiind adresată publicului larg și nu specialiștilor. Există un indice global și indici specifici. Indicele global se stabilește pe baza indicilor specifici pentru fiecare poluant considerat. Nu toți poluanții măsurați de o anumită stație sunt luați în considerare în acest scop, ci doar dioxidul de sulf (SO_2), dioxidul de azot (NO_2), ozonul (O_3), monoxidul de carbon (CO) și pulberile în suspensie (PM_{10}), fapt care conferă o oarecare subiectivitate acestei caracterizări. Totuși, este un mod destul de bun de reprezentare a implicaților calității aerului asupra sănătății. Pentru a stabili un indice global este nevoie de minimum 3 indici specifici. Poluantul cu indicele specific cel mai mare dictează valoarea indicelui global. Valorile pe care le pot lua indicii globali și specifici sunt cuprinse în următoarea scară de la 1 la 6, după cum urmează:

1 – excelent (bun) – fără implicații asupra sănătății;

2 – foarte bun (acceptabil) – fără implicații asupra sănătății;

3 – bun (moderat) – pot apărea ușoare iritații; persoanele cu probleme respiratorii sau circulatorii ar trebui să limiteze activitățile în aer liber;

4 – mediu (rău) – pot apărea ușoare iritații; persoanele cu probleme respiratorii sau circulatorii ar trebui să limiteze activitățile în aer liber;

5 – rău (foarte rău) – persoanele sănătoase sunt evident afectate; persoanele cu probleme respiratorii sau circulatorii și vârstnicii ar trebui să stea acasă;

[1] https://www.calitateaer.ro/public/assessment-page/pollutants-page/benzen-page/?__locale=ro

[2] https://www.calitateaer.ro/public/assessment-page/pollutants-page/oxid-azot-page/?__locale=ro

6 – foarte rău (extrem de rău) – persoanele sănătoase sunt evident afectate; persoanele cu probleme respiratorii sau circulatorii și vârstnicii ar trebui să stea acasă.

Tabel – Calitatea aerului în județul Caraș-Severin în data de 14.12.2020 reflectată prin indici de calitate

Nr. crt.	Cod stație	Zona	Indice general de calitatea aerului zilnic						Obs.
			1 Bun	2 Acceptabil	3 Moderat	4 Rău	5 Foarte rău	6 Extrem de rău	
1	CS-1	Reșița							PM_{10}
2	CS-2	Oțelu Roșu							PM_{10}
3	CS-3	Moldova Nouă							
4	CS-4	Buchin							NO_2
5	CS-5	Moldova Nouă							Lipsă date, analizator defect
6	EM-2	Semenic							O_3

Sursa: Rețeaua Națională de Monitorizare a Calității Aerului din județul Caraș-Severin

După cum reiese din tabelul de mai sus, indicele general de calitate a aerului zilnic, reflectă o situație pozitivă pentru județul Caraș-Severin, acesta având valori bune și acceptabile, care nu au implicații asupra sănătății.

Din perspectiva planificării procesului de dezvoltare locală, este important de știut care sunt sectoarele/activitățile care contribuie la poluarea atmosferică precum și principalele categorii de agenți poluatori:

- Sectorul energiei (producție și consum) influențează semnificativ calitatea atmosferei. Studiile relevă că, de exemplu, cea mai mare parte a emisiilor de dioxid de carbon sunt rezultatul producerii energiei. Impactul producției și consumului de energie termică asupra mediului este semnificativ, are efecte pe termen lung, și se concretizează în acidifierea precipitațiilor, solului și a apelor de suprafață, precum și în schimbările climatice. Important pentru autoritățile locale este faptul că la nivelul județului Caraș-Severin, încălzirea rezidențială și prepararea hranei contribuie în proporție covârșitoare, mai mult decât arderile energetice în industrie, arderile în industria energetică, încălzire comercială și instituțională și producția și distribuția produselor petroliere la poluarea atmosferică (emisii substanțe acidifiante, emisii precursori ai ozonului, emisii metale grele etc.).
- Sectorul industrial are și el un impact semnificativ. În județul Caraș-Severin poluarea aerului este determinată în special siderurgie (emisii substanțe acidifiante, metale grele, NOx, poluanți organici persistenți) și respectiv de activitatea de asfaltare a drumurilor (PM2,5 și PM10 – particule primare și precursori secundari de particule).
- Transportul reprezintă și el un sector cu implicații semnificative asupra calității aerului, iar la nivelul județului Caraș-Severin s-a evidențiat în ultima perioadă un trend de creștere a emisiilor poluante rezultate din trafic în totalul emisiilor. Această

situație a fost favorizată pe de o parte de restrângerea sectorului industrial, iar pe de altă parte de creșterea exponențială a parcului auto. Din datele existente se constată faptul că autoturismele reprezintă cea mai importantă sursă de emisii pentru metan, compuși organici volatili nemetanici, monoxid de carbon și metale grele.

- Agricultura reprezintă la nivel mondial un sector care în condițiile cultivării plantelor și animalelor la scară industrială generează un impact semnificativ asupra mediului și în special asupra aerului. În județul Caraș-Severin, impactul activităților din sectorul agricol asupra aerului se manifestă prin emisiile de amoniac și de compuși organici volatili nemetanici, rezultate din activitățile de creștere intensivă a animalelor (porcine și pui pentru carne).

Din perspectiva unor acțiuni viitoare care să vizeze îmbunătățirea calității aerului, autoritățile locale dispun de atribuții care le permit să se concentreze asupra domeniului transportului, al creșterii în continuare a eficienței energetice a clădirilor și pe sprijinirea proiectelor de producere a energiei regenerabile. În domeniul transportului, pot fi luate măsuri de reducere a dependenței de autoturism în special pentru deplasări scurte, în oraș – încurajarea folosirii transportului în comun, crearea de piste de biciclete în vederea încurajării unor modalități alternative de transport în interiorul municipiului. Tot în domeniul transportului se pot lua măsuri care vizează modernizarea infrastructurii rutiere și fluidizarea traficului. În domeniul eficienței energetice, primăriile trebuie să realizeze în continuare programele de reabilitare termică a locuințelor.

Planul de menținere a calității aerului în județul Caraș-Severin 2020-2024 conține o serie de măsuri care sunt menite să reducă poluarea aerului. Astfel, în cadrul unor măsuri adoptate, planul prevede o serie de acțiuni care vizează:

- optimizarea infrastructurii rutiere astfel încât să favorizeze conexiuni mai bune, transportul în comun și traficul pietonal și nemotorizat în municipiul Reșița;
- modernizarea anumitor străzi din Municipiul Caransebeș;
- modernizarea infrastructurii de drum pe anumite străzi, dar și conservarea și valorificarea patrimoniului natural și construit pentru dezvoltarea turismului balnear în Băile Herculane prin reabilitarea anumitor străzi;
- modernizarea de străzi și trotuare în anumite zone;
- reducerea emisiilor de carbon în orașul Oravița prin investiții destinate îmbunătățirii locuitorilor orașului prin reabilitarea străzilor;
- acțiuni destinate modernizării unor drumuri județene; reabilitarea energetică a 9 unități de învățământ și de asemenea se are în vedere eficientizarea energetică a unor instituții de învățământ;

- reabilitarea termică a unui număr considerabil de blocuri de locuințe din Municipiul Reșița;
- reabilitarea termică a unui număr considerabil de locuințe din Moldova Nouă;
- reabilitarea lucrărilor la un bloc din orașul Anina; extinderea de gaze naturale și branșamente din Municipiul Reșița;
- reconversie funcțională a terenurilor degradate din orașul Oravița și transformarea acestora în zone de agrement și recreere pentru comunitate.

Concluzii

La nivelul județului Caraș-Severin cu câteva excepții (siderurgia, unitățile miniere ieșite din circuitul economic), sectorul industrial nu mai reprezintă un contribuitor important la poluarea atmosferică. Rolul principal a fost preluat de traficul auto, cu precădere în orașe și în sezonul cald.

La fel ca în alte puncte de pe glob aflate la latitudini geografice similare, se observă concentrații de ozon ridicate în perioadele caniculare. De asemenea, frecvente probleme de poluare atmosferică sunt create de haldele de deșeuri menajere deficitar gestionate, precum și de unitățile de elaborare a materialului asfaltic pentru acoperirea carosabilului. De importanță mai mică, dar deloc neglijabilă, este aportul sistemelor de încălzire rezidențială cu combustibili solizi, sesizat de stațiile de monitorizare de fiecare dată în timpul iernii.

Totodată există încă lacune de cunoaștere, deoarece până acum, la nivel de județ nu a existat un program de monitorizare a mercurului, hidrocarburilor aromatice policiclice, a particulelor fine (PM2,5 și PM1), a hidrocarburilor alifatice, a aldehidelor și cetonelor, a cromului hexavalent. Aceasta presupune costuri foarte ridicate, atât pentru implementarea sistemului, dar și pentru întreținerea acestuia. Totuși, considerăm că ar trebui efectuate studii ale genezei și distribuției acestor poluanți, îndeosebi în mediul urban, având în vedere faptul că numărul de autovehicule este de peste 5-6 ori mai mare decât în anul 1990.

La nivel județean calitatea aerului este mai bună comparativ cu alte zone din țară, în special datorită activităților industriale mai reduse. În anul 2020 s-au produs scăderi în ceea ce privește emisiile de poluanți atmosferici proveniți în special din transporturile rutiere, aviație și transporturile navale internaționale.

Gestionarea deșeurilor menajere este în curs de îmbunătățire prin restructurarea întregului sistem județean. Tabloul poluării aerului se schimbă și începe să crească contribuția traficului auto în termeni absoluți, în condițiile în care deocamdată nu există mijloacele necesare pentru caracterizarea indicatorilor relevanți.

În general starea aerului este mai bună față de perioada de programare precedentă, iar sistemul de colectare a datelor este mult mai eficient.

Poluarea apelor

În limitele a 8.520 km2, cât reprezintă suprafața județului Caraș-Severin, se dezvoltă o rețea hidrografică densă, însumând 3.273 km de cursuri de apă lungime totală, distribuită bazinelor hidrografice a râurilor Timiș, Cerna, Nera, Caraș și sub bazinul hidrografic Bârzava. Toate aceste râuri izvorăsc de la altitudini mari din munții aflați pe teritoriul județului Caraș-Severin și adună apele repezi din masivele montane.

Figură – Harta cu rețeaua hidrografică a județului Caraș-Severin

Sursa: Sistemul de Gospodărire a Apelor Caraș-Severin

La nivel de județ, volumul de apă captat pentru apă potabilă (40 captări) a fost de 47,8 mil.m^3 și restituit 42,8 mil.m^3. Pentru industrie, 61 captări, asigură un volum de 64,8 mil. m^3 apă, restituit 6l,l mil. m^3. Pentru apa industrială se remarcă o scădere la jumătate a volumului necesar, rezultată reducerii activității la UCMR, TMK.

Județul Caraș-Severin face parte din Bazinul Hidrografic Banat, care este constituit, administrativ, din județele Timiș și Caraș-Severin (integral), Arad, Gorj și Mehedinți (parțial).

Resursele de apă de suprafață ale spațiul hidrografic administrat de A.B.A. Banat, cuprinde resursele de apă ale celor 6 bazine hidrografice: Aranca, Bega, Timiș, Caraș, Nera, Cerna, plus resursele de apă ale fluviul Dunărea.

Teritoriul județului este tranzitat de râuri care aparțin Bazinul Hidrografic Banat, precum: Râul Timiș; Râul Cerna; Râul Nera; Râul Caraș și Fluviul Dunărea.

Lacurile naturale sunt puține în județul Caraș-Severin. Astfel, pe teritoriul județului întâlnim următoarele lacuri naturale: Lacul Dracului (adâncimea de 9,3 m și cu o suprafață de 700 m^2); Lacul crio-nival „Baia Vulturilor" (amplasat pe platoul Semenic și este un lac de mică întindere); Carstul Bănățean mai adăpostește lacuri carstice subterane formate prin bararea naturală a unor galerii de peșteră, cum sunt în peșterile Plopa și Buhui din Munții Aninei; Lacuri glaciare de dimensiuni reduse se găsesc în Munții Țarcu;

Alte surse de apă sunt: Izvorul termal – situat între Cornea și Mehadica; izvoarele minerale din Valea Cernei (În stațiune există 19 izvoare minerale din care, pentru cura balneară, sunt utilizate 9, cu un debit de 25,75 l/s, celelalte curgând liber pe apa Cernei); izvoare apă potabilă (plată) – Izvorul Domogled – Balt – captat și valorificat prin îmbuteliere; și Izvorul Calina – Dognecea.

Amenajările hidrotehnice de pe raza județului Caraș-Severin sunt: Barajul Poiana; Barajul Poiana Ruscă; Barajul Zervești; Barajul Gozna; Barajul Văliug; Barajul Timiș-Trei Ape; Barajul Secu; Barajul Medreș; Barajul Herculane; Barajul Tăria Bozovici; Barajul Oravița Mare; Barajul Oravița Mică; Barajul Dognecea Mare; Barajul Dognecea; Barajul Mărghitaș; Barajul Buhui; Baraj; Baraj Gura Golumbului.

Conform datelor furnizate de Administrația Națională Apele Române, Sistemul de Gospodărire a Apelor Caraș-Severin realizează monitorizarea prin:

- 55 stații hidrometrice dintre care 39 sunt automatizate;
- 60 stații pluviometrice dintre care 53 sunt automatizate;
- 9 stații meteo a C.M.R. / A.N.M.

Apa potabilă

Sistemele de alimentare cu apă și canalizare se află în gospodărirea SC Aquacaraș SA: Reșița, Caransebeș, Oravița, Bocșa, Anina, Moldova Nouă, Oțelu Roșu și Băile Herculane.

Tabel – Cantitatea de apa potabila distribuită consumatorilor

Anul	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Total (mii mc)	9595	9667	9761	9665	9492	9728
din care: pentru uz casnic (mii mc)	7835	7957	7931	8068	7803	7763

Sursa: INS-GOS108A

La nivelul localităților rurale există sisteme de captare și furnizare apă menajeră; în unele situații există și sisteme de colectare și epurare, însă nu în toate situațiile.

Tabel – Situația colectării, evacuării și epurării apelor uzate

An	Lungimea totală a rețelei de colectare și evacuare ape uzate (deservite de AquaCaraș S.A) km	Număr stații de epurare funcționale
2015	172	4
2016	210	4
2017	210	4
2018	210	4
2019	292	4
2020	331	5

Sursa: AquaCaraș S.A

Tabel – Populația conectată la sistemele de canalizare și epurare a apelor uzate în județul Caraș-Severin

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Număr persoane racordare la spații de epurare orășenești	84 583	85 804	89 967	92 910	109 396	110 912	114 250	119 864
Număr de persoane racordate la sistemele de canalizare fără epurare	48 592	48 394	48 462	47 931	31 747	30 167	34 565	27 437

Sursa: Raport privind starea mediului înconjurător în județul Caraș-Severin 2019

Așa cum reiese și din tabelul de mai sus, numărul persoanelor racordate la sistemele de canalizare fără epurare a scăzut, în timp ce numărul de persoane racordate la stații de epurare orășenești a crescut în anul 2019, comparativ cu anul 2012

Epurarea apelor uzate menajere are loc pe cuprinsul județului Caraș-Severin în 6 stații de epurare, 4 dintre acestea aparțin de SC AQUCARAȘ SA: Stația de epurare Reșița, Stația de epurare Caransebeș, Stația de epurare Băile Herculane, Stația de epurare Oțelu Roșu și 2 aparțin de primăriile comunelor: Armeniș și Domașnea.

În județul Caraș-Severin nu a fost împrăștiat nămol pe suprafețele agricole, deoarece în stațiile de epurare sunt evacuate și ape industriale, iar nămolurile rezultate sunt improprii

compostării în vederea valorificării în agricultură, datorită conținutului de metale grele și a altor componente periculoase pentru ecosistemele terestre. Ca urmare acestui fapt nu au fost eliberate permise de aplicare a nămolului.

AQUACARAȘ SA este un operator în domeniul apei potabile și al apelor uzate care urmărește ca prin performanțele sale operaționale și financiare să asigure creșterea gradului de acces al populației din județ la aceste servicii, având ca valori calitatea serviciilor și promptitudinea intervențiilor în vederea satisfacerii cerințelor clientului[1].

Aquacaras SA are în derulare investiția „Modernizarea infrastructurii de apa și apa uzata în județul Caraș-Severin-Aglomerarea Reșița", reglementata din punct de vedere al gospodăririi apelor prin Aviz nr.ABAB-203 din 01.10.2014. privind: „Construirea și reabilitarea surselor de apa și stațiilor de tratare a apei în Reșița, Bocșa, Anina și Oravița", „Reabilitare izvoare Sodol, stație noua de clorare și rezervor nou de contact în Reșița", emis de Administrația Bazinală de Apă Banat.

În cadrul acestui proiect operatorul Aquacaras SA are următoarele obligații:

- extindere rețea de canalizare, inclusiv racorduri – 36,32 km; Termen de finalizare: Sem.II 2021;
- reabilitare rețea canalizare, inclusiv racorduri – 1,18 km; Termen de finalizare: Sem. II 2021;
- stații noi de pompare ape uzate – 9; Termen de finalizare: Semestrul II 2021;
- extindere Stație de epurare ape uzate cu treapta terțiară – 125 000 LE. Termen de finalizare: Semestrul II 2021;
- punerea în funcțiune a stației la parametrii avizați. Termen de finalizare: 28.02.2022.

În anul 2019, debitele medii lunare înregistrate pe Dunăre la intrarea în țară (secțiunea Baziaș) s-au situat peste mediile multianuale lunare în lunile februarie, mai și iunie 2019 și sub normalele lunare, cu valori cuprinse între 62-88% din mediile multianuale lunare în lunile ianuarie, martie, aprilie și în intervalul iulie – decembrie 2019.

Concluzii

Județul Caraș-Severin beneficiază de resurse importante de apă potabilă și industrială. Infrastructura pentru captarea prepararea și distribuția apei este parțial învechită și necesită proiecte de înlocuire, reabilitare și retehnologizare, pentru a asigura cantitatea și mai ales calitatea apei distribuite la consumatori.

[1] https://www.aquacaras.ro/index.php/compania/misiune-și-viziune

Poluare sol/terenuri

O problemă de mediu semnificativă este legată de prezența unor terenuri sever afectate de poluare cu substanțe chimice și/sau biologice (termenul folosit în literatura de specialitate pentru a desemna aceste terenuri este cel de brownfields). Există câteva caracteristici legate de modul în care orașele industriale din perioada comunistă s-au dezvoltat spațial și care influențează în prezent opțiunile de regenerare urbană. Aceste caracteristici includ[1]: prezența siturilor industriale în apropierea centrului orașului (deciziile legate de alocarea terenurilor erau decizii pur administrative și nu determinate de piață); o supra-alocare a terenurilor pentru uzuri industriale; o pondere a terenurilor industriale în totalul terenurilor semnificativ mai mare în fostele orașe comuniste (aprox. 5% în cazul Parisului și Londrei, 15% în Praga și Varșovia și 48% în St. Petersburg). Proximitatea față de centrul orașului și de zonele rezidențiale face ca aceste situri să devină, de multe ori, mai ales în lipsa unor proiecte de regenerare urbană, o parte integrantă a panoramei urbane. Proiectele noi de dezvoltare urbană, datorită complicațiilor asociate cu aceste terenuri, tind să ocolească și „să sară„ peste aceste zone, accentuând dificultatea redezvoltării siturilor contaminate.

În prezent, România și Polonia sunt cele 2 țări din Uniunea Europeană care au pe teritoriul lor cel mai mare număr de hectare de terenuri contaminate chimic și biologic (900.000 hectare România și 800.000 hectare Polonia). Întinderea acestor terenuri contaminate nu reprezintă singura problemă – în România nivelul transferurilor acestor terenuri este minimal, ceea ce înseamnă că există foarte puține șanse ca aceste terenuri să fie redezvoltate[2]. Potrivit aceluiași studiu citat anterior, la nivelul țării noastre, riscurile asociate cu tranzacțiile care implică terenuri contaminate sunt controlate/determinate (a doua categorie de risc din patru posibile, în ordine descrescătoare), ceea ce înseamnă că în general se cunoaște problema contaminării și că uneori se poate negocia un preț redus pentru acel teren ca urmare a existenței contaminării. În 2015 a fost realizat și adoptat HG 683 privind aprobarea Strategiei naționale și a Planului Național pentru gestionarea Siturilor Contaminate din România.

---

1 Bertaud, A., The Spatial Structures of Central and Eastern European Cities: More European than Socialist?, iunie 2005, http://alain-bertaud.com/AB_Files/AB_Central%20European%20Spatial%20Structure_Figures_2.pdf.

2 NICOLE Brownfield Working Group, Environmental Liability Transfer in Europe: Divestment of Contaminated Land for Brownfield Regeneration, iunie 2011.

Potrivit inventarului național în județul Caraș-Severin există 42 de situri contaminate/potențial contaminate, (APM Caraș-Severin, Raport privind starea mediului în județul Caraș-Severin 2019) care după proveniență se pot clasifica în:

a) 28 situri din industria minieră, din care:

- 6 iazuri de decantare miniere:
  - Iazul Boșneag Extindere și Iazul Tăușani – EM Moldomin Moldova Nouă
  - Iazul Bocșa 1 – EM Ocna de Fier – Dognecea;
  - Iazul Valea Porcului și Iazul Valea Ciotorogului – EM Rușchița;
  - Iazul Sasca Montană – EM Sasca Montană.
- 19 halde de steril de mină:
  - Halda Schluth, Halda Stația Unghiulară, Halda Funicular, Halda Școala de Calificare, Halda Rampă, – Halda Preparație, Halda Tâlva Zânei Ponor – EM Banat Anina;
  - Halda Puț Stânăpari, Halda Orizont 525, Halda Orizont 475, Halda Unguleru, Halda Gheorghe – EM Sasca Montană;
  - Halda Valea Mare, Halda Valea Mare Meteo, Halda Terezia, Halda Suvarov SW, Halda Suvarov SE, Halda Interioară, Halda Apele Albe –EM Moldomin Moldova Nouă.
- 2 foste incinte miniere
  - Incinta Preparație, Incinta Puț I – EM Banat Anina.
  - 1 carieră – Cariera Doman – EM Banat Anina.

b) 5 situri din industria metalurgică – depozitare zgură metalurgică

- Halda de zgură Nr.1, Halda de zgură și șlam metalurgic Nr.2 – Oțelu Roșu
- Halda de zgură metalurgică veche, Halda de zgură nouă, Halda Km 2–Reșița

c) 8 depozite deșeuri municipale – Reșița, Caransebeș, Oțelu Roșu, Bocșa, Moldova Nouă, Anina, Oravița și Băile Herculane

d) 1 sit industria constructoare de mașini – 1 platformă industrială UCM – Reșița.

Siturile contaminate/potențial contaminate identificate și monitorizate în județul Caraș-Severin sunt situri contaminate istoric de către activități antropice derulate anterior aplicării unor cerințe legislative bazate pe principiile dezvoltării durabile.

Conform Planului de acțiune din cadrul Strategiei Naționale și Planului Național de acțiune pentru Gestionarea Siturilor Contaminate din România, listele siturilor contaminate/potențial contaminate se elaborează și aprobă prin Hotărâre de Guvern și pot fi puse la dispoziția persoanelor interesate în conformitate cu prevederile Legii nr. 52/2003

privind transparența decizională în administrația publică, în măsura în care informațiile cuprinse în cadrul acestora vor fi în totalitate cu caracter public. În cursul anului 2019 a început aplicarea prevederilor Legii nr. 74/2019 – privind gestionarea siturilor potențial contaminate și a celor contaminate. Prin implementarea cerințelor noului act normativ se pleacă de la identificarea activităților umane antropice care pot genera o ipotetică contaminare a solului.

Concluzii

La nivelul județului există un număr ridicat de situri contaminate în suprafețe considerabile.

Utilizarea terenurilor

Modul în care se schimbă utilizarea terenurilor de-a lungul timpului ne oferă informații importante despre impactul activităților antropice asupra mediului înconjurător – de exemplu extinderea construcțiilor în zone agricole și semi-agricole duce la fragmentarea habitatelor naturale pentru numeroase specii. Potrivit datelor și informațiilor colectate de pe site-ul Institutului Național de Statistică: Baza de date Edemos Online, domeniul Agricultură, silvicultură și mediu, Suprafața fondului funciar după modul de folosință pentru perioada 2010-2019, sunt prezentate mai jos schimbările înregistrate în acoperirea/utilizarea terenurilor pentru o perioadă de zece ani la nivel județean. Datele prezentate pentru fiecare tip de categorie de acoperire/utilizare a terenului sunt exprimate în termeni absoluți (ha), precum și ca valoare procentuală din anii 2010 și 2014 față de care se calculează tendințele. Menționăm că pentru anul 2019 nu au fost date disponibile, astfel că au fost folosite date incluse în Raportul privind starea mediului în Caraș-Severin 2019. Tabelul de mai jos redă aceste informații.

Tabel – Suprafață fond funciar după modul de folosire (comparație 2014-2019)

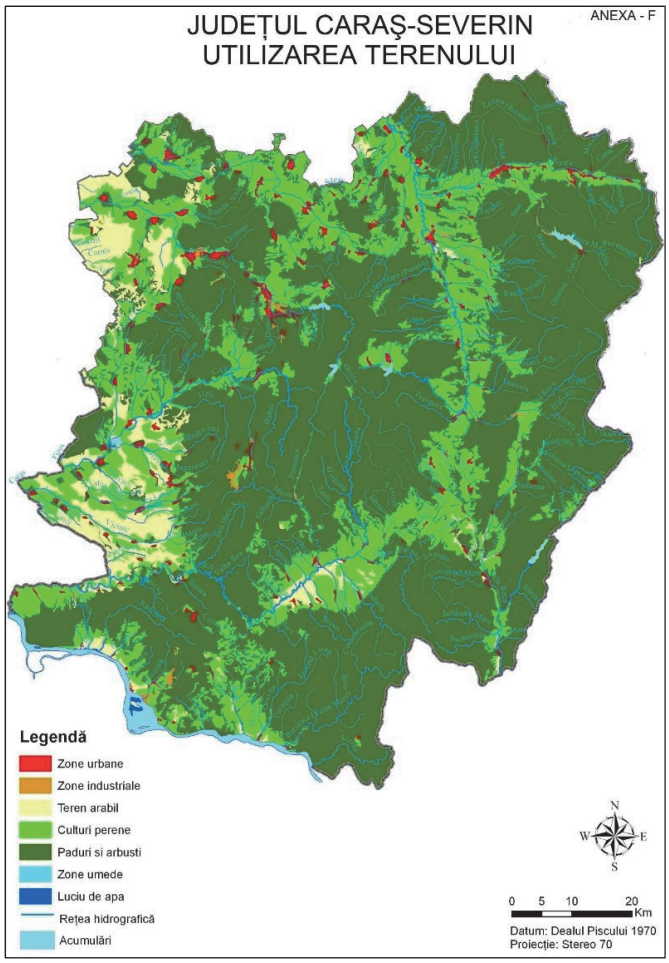
Modul de folosință pentru suprafața agricolă	Ani			Schimbări în acoperirea terenurilor 2014 (ha)	Schimbări în acoperirea terenurilor (% din 2010)	Schimbări în acoperirea terenurilor 2019 (ha)	Schimbări în acoperirea terenurilor % din 2014
	Anul 2010	Anul 2014	Anul 2019				
	UM: ha						
Total	851976	851976	851603	0	0	373	0,044
Agricolă	396999	396915	386825	-84	-0,02	**-10090**	-2,54
Arabilă	129661	129628	129472	-33	-0,025	-156	-0,012
Pășuni	179414	179349	167838	-65	-0,036	-11511	-6,42
Fânețe	76393	76392	77504	-1	-0,13	1112	1,45
Vii și pepiniere viticole	772	772	788	0	0	16	2,07
Livezi și pepiniere pomicole	10759	10774	11223	15	0,85	449	4,17

Modul de folosință pentru suprafața agricolă	Ani			Schimbări în acoperirea terenurilor 2014 (ha)	Schimbări în acoperirea terenurilor (% din 2010)	Schimbări în acoperirea terenurilor 2019 (ha)	Schimbări în acoperirea terenurilor % din 2014
	Anul 2010	Anul 2014	Anul 2019				
	UM: ha						
Terenuri neagricole total	454977	455061	464778	84	0,018	**9717**	21,35
Păduri și altă vegetație forestieră	411390	411390	425932	0	0	14542	3,53
Ocupată cu ape, bălți	8835	8835	7719	0	0	-1116	-12,63
Ocupată cu construcții	12798	12882	12419	84	6,57	-463	-0,36
Căi de comunicații și căi ferate	9403	9403	6911	0	0	-2492	-26,5
Terenuri degradate și neproductive	12551	12551	11797	0	0	-754	-6,01

Sursa: E-Demos

În anul 2019 Terenurile agricole au reprezentat 45.42% din teritoriul județului, iar cele neagricole 54.58%. Dintre terenurile agricole cel mai mare procentaj din suprafața județului era reprezentat de pășuni (19.70%), iar dintre cele neagricole cel mai mare procentaj din suprafața județului îl reprezentau pădurile (50.02%). Terenurile arabile reprezentau doar 15,20% din suprafața județului.

Figură – Harta cu utilizarea terenului

Sursa: APM Caraș-Severin

Suprafața funciară raportată a județului Caraș-Severin a scăzut în perioada 2014-2019 cu 373 hectare. Datele de mai sus indică faptul că în perioada analizată, suprafața agricolă a fost în scădere, 10090 hectare de teren agricol s-au transformat în teren neagricol. Suprafața terenurilor

Referitor la terenurile neagricole, în perioada 2014-2019 suprafața totală a acestora a avut o creștere cu 9717 hectare.

De-a lungul perioadei analizate se observă scăderi în cazul suprafeței arabile (156 de hectare), pășunilor (11511 hectare), a suprafețelor ocupate cu ape și bălți (-1116 hectare), a suprafeței ocupate cu construcții (-463), a suprafeței ocupate cu căi de comunicații și căi ferate (-2492 hectare), precum și în cazul terenurilor degradate și neproductive (-754 hectare).

Au fost înregistrate și creșteri de suprafețe în perioada 2014-2019, în cazul fânețelor (+1112 hectare), a viilor și pepinierelor viticole (+16 hectare) și în cazul pădurilor și altei vegetații forestiere (+14542 hectare). Suprafața de păduri și altă vegetație forestieră a crescut cu 14542 ha în perioada 2014-2019, prin împădurirea naturală unor suprafețe de pășune.

Agricultura ecologică

Conform definiției date de Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale pentru agricultura organică, agricultura ecologică este un sistem de producție care pune o mare importanță pe protecția mediului și a animalelor, prin reducerea sau eliminarea utilizării organismelor modificate genetic și a produselor chimice sintetice de tipul fertilizatorilor, pesticidelor și a promotorilor regulatorilor de creștere. Acest mod de producție agricolă are o contribuție majoră la dezvoltarea durabilă a agriculturii, la creșterea activităților economice și contribuie substanțial la conservarea mediului înconjurător. Agricultura ecologică este o metodă agricolă care urmărește să producă alimente utilizând substanțe și procese naturale. În perioada de producție se interzice utilizarea organismelor modificate genetic (OMG-uri și derivatele acestora), a fertilizanților și pesticidelor de sinteză, a stimulatorilor și regulatorilor de creștere, hormonilor, antibioticelor etc. Prin urmare, agricultura ecologică are un impact limitat asupra mediului, pentru că încurajează: utilizarea responsabilă a energiei și a resurselor naturale; menținerea biodiversității; conservarea echilibrelor ecologice regionale; creșterea fertilității solului; menținerea calității apei.

În ultimii ani, la nivelul județului Caraș-Severin, suprafața cultivată în agricultura ecologică a crescut, după cum se poate observa în tabelul următor:

Tabel – Suprafața cultivată în agricultura ecologică față de suprafața agricolă a județului

Anul	Suprafața agricolă a județului	Suprafața cultivată în agricultura ecologică	%
2015	396915	0	
2016	394642	0	
2017	387603	0	
2018	386881	3035.76	0.78%
2019	386831	5328.09	1.45%

Sursa: APM Caraș-Severin, Raport privind starea mediului în județul Caraș-Severin, 2019 p. 164

Deșeurile

Atunci când se descrie interacțiunea dintre om/comunitate și mediu se folosește conceptul de amprentă ecologică. În 1992, cercetătorul american William Rees definește „amprenta ecologică" ca fiind acea formulă de calcul prin care întreaga întindere a Pământului se împarte la numărul său de locuitori, din care rezultă suprafața Terrei de care are nevoie un individ sau o organizație pentru a-și asigura necesarul de resurse și pentru a-și biodegrada complet deșeurile generate de-a lungul întregii sale existențe. Acest instrument a fost preluat mai departe de mediul business, cel educațional și neguvernamental. Indexul creat măsoară în esență presiunea pe care o exercităm asupra ecosistemelor, nivelul de productivitate și regenerarea a resurselor naturale astfel încât să poată satisface nevoile omenirii și gradul de absorbție a deșeurilor produse. Plecând de la acest instrument, în anul 2007 s-a estimat că la valoarea consumului și a deșeurilor produse mondial, avem nevoie de o planetă și jumătate pentru a susține ritmul accelerat al dezvoltării și consumului actual. Capacitatea de regenerare a planetei este depășită total de stilul actual de viață al omenirii, un model total nesustenabil de dezvoltare al societății globale[1].

Deșeurile reprezintă așadar o parte semnificativă din impactul unei comunități asupra mediului, reflectând în mod fidel tiparele de consum – odată cu bunăstarea comunităților crește de obicei și cantitatea de deșeuri. Modul în care se realizează managementul deșeurilor – colectare, depozitare, este și el direct legat de cât de durabil/sustenabil o anumită comunitate își propune să se dezvolte.

Colectarea deșeurilor municipale este responsabilitatea autorităților locale, care își pot îndeplini aceste atribuții fie direct (prin serviciile de specialitate din cadrul Consiliilor Locale), fie indirect (prin delegarea acestei responsabilități pe bază de contract, către firme specializate și autorizate pentru desfășurarea serviciilor de salubrizare).

[1] SOCIETAL, Ce este "amprenta ecologică", http://www.societal.ro/ro/comunitate/articole/ce-este-amprenta-ecologica--642.html.

Pentru colectarea, validarea și prelucrarea datelor și informațiilor referitoare la generarea și gestionarea deșeurilor, Agenția Națională pentru Protecția Mediului și Agențiile Județene pentru Protecția Mediului realizează ancheta statistică anuală privind generarea și gestionarea deșeurilor.

În județul Caraș-Severin există numai bifenilii policlorurați (PCB), cu concentrații <0,05% în greutate, prezenți în echipamente electrice în uz (condensatoare și transformatoare), precum și în deșeuri (echipamente scoase din uz și ulei extras din echipamente).

Stocarea deșeurilor cu PCB înainte de eliminare este permisă numai pentru o perioadă mai mică de 1 an, iar eliminarea echipamentelor cu PCB aflate în uz se va face la sfârșitul ciclului lor de viață, conform Planurilor de eliminare aprobate de APM Caraș-Severin. Anual, la solicitarea ANPM, APM Caraș-Severin revizuiește inventarul județean al echipamentelor cu conținut de PCB. Începând cu anul de raportare 2012 aceste date se raportează în baza națională de date online SIM PCB.

În anul 2009 în județul Caraș-Severin au fost colectate: 66,979 tone de uleiuri uzate de la agenți economici și de la service-uri auto din care s-au valorificat 126,903 tone și s-au eliminat 3,58 tone.

La nivelul județului Caraș-Severin nu există niciun depozit permanent de deșeuri industriale nepericuloase în stare de funcționare, conform și autorizat din punct de vedere al mediului. De asemenea, nu există instalații de incinerare sau coincinerare a deșeurilor și nici instalații de sterilizare termică a deșeurilor medicale.

La nivelul județului 5 operatori economici autorizați au activitatea specializată de transport deșeuri periculoase.

Colectarea selectivă a deșeurilor

Referitor la colectarea selectivă, În unele zone rurale există un sistem de colectare a PET-urilor, folosind țarcuri de sârmă amplasate în mai multe puncte din localități și/sau containere puse la dispoziție de UAT-uri sau procurate prin proiecte finanțate prin programul PHARE CES.

Prin implementarea proiectului PHARE CES 2004 „Sistem de gestionare a deșeurilor în zona Oravița" s-au distribuit 180 de containere metalice de 1,1 mc, 600 de europubele de 240 litri, 3000 de europubele de 120 de litri și 4 autogunoiere în orașul Oravița și comunele Berliște, Ciudanovița, Cărbunari, Grădinari, Naidăș, Ciclova Română, Sasca Montană, Răcășdia, Ticvaniu Mare, Vărădia și Vrani.

Prin implementarea proiectului PHARE CES 2004 „Sistem de gestionare a deșeurilor în zona Băile Herculane" s-au distribuit 4 autocamioane bivolum, 410 containere metalice care s-au amplasat în 205 puncte de colectare în stațiunea Băile Herculane și comunele Topleț, Iablanița, Mehadia, Mehadica, Cornea, Cornereva și Luncavița.

Prin implementarea proiectului PHARE CES 2004 „Dezvoltarea sistemului de gestionare a deșeurilor în municipiul Caransebeș" au fost reamenajate platformele de colectare a deșeurilor și au fost distribuite echipamente pentru colectarea separată a deșeurilor (recipiente și autogunoiere).

Figură – Cantități de deșeuri colectate separat

Categorie deșeu	Cantitate colectată (to/an)				
	2015	2016	2017	2018	2019
colectate de operatori de salubrizare	**902**	**917**	**1.321**	**1.044**	**1.043**
de la populație	***497***	***665***	***955***	***722***	***763***
hârtie + carton	246	316	400	317	223
plastic	241	287	494	321	314
metal	1	2	6	19	8
sticlă	0,03	3	22	23,7	170
lemn	0	51	29	0	0
textile	0	0	0	27	48
voluminoase	0	0	0	0	0
altele	8	6	5	14	0
de la agenți economici	***405***	***252***	***365***	***322***	***280***
hârtie+carton	198	120	162	125	137
plastic	149	121	178	173	140
metal	14	1	2	12	3
sticlă	0	0	14	9	0
lemn	0	5	8	0	0
textile	0	0	0	0	0
voluminoase	0	0	0	0	0
altele	44	4	0	4	0
colectate de alți operatori de la populație	**854**	**1.963**	**1.827**	**1.052**	**2.070**
Hârtie + carton	262	742	916	613	1.048
plastic	534	1.188	844	367	853
metal	57	32	20	10	26
sticlă	0	1	48	62	43
lemn	0	0	0	0	0
textile	0	0	0	0	0
voluminoase	0	0	0	0	0
altele	0	0	0	0	100
TOTAL RECICLABILE COLECTATE SEPARAT	**1.755**	**2.880**	**3.148**	**2.096**	**3.114**
de la populație	1.350	2.628	2.782	1.774	2.834
de la agenți economici	405	252	365	322	280

Sursa: APM Caraș-Severin

Tabel – Deșeuri colectate de municipalități, în anul 2018

Deșeuri colectate	Cantitate colectată – mii tone	Procentaj (%)
Deșeuri menajere și asimilabile	50.50	94.25
Deșeuri din servicii municipal	1.14	2.12
Deșeuri din construcții	1.94	3.62
Total	53.58	100

Sursa: Agenția pentru Protecția Mediului Caraș-Severin

La nivelul județului, referitor la colectori deșeuri de ambalaje direct de la generator, există 9 colectori pentru hârtie/carton, 9 pentru materiale plastice, 6 colectori pentru sticlă și 17 colectori pentru metal (APM Caraș-Severin).

Tabel – cantități de deșeuri municipale colectate raportate de UAT-uri:

Categoria de deșeuri	**Cantități deșeuri colectate (t/an)**			
	2015	**2016**	**2017**	**2018**
Deșeuri menajere și similar, din care:	**29.882**	**37.731**	**40.376**	**23.826**
Deșeuri menajere reziduale/în amestec	18.694	23.406	24.605	14.754
Deșeuri similare reziduale/colectate în amestec	10.332	13.512	14.470	7.824
Reciclabile colectate separate din care:	626	695	1.235	1.171
Hârtie+carton	315	254	521	377
Plastic	310	236	606	416
Metal	2	4	59	109
Sticlă	0	11	49	268
Voluminoase	0	190	0	0
Altele	0	0	0	1
Deșeuri biodegradabile colectate separate	230	118	65	76
Deșeuri stradale	**585**	**432**	**352**	**156**
Deșeuri din parcuri și grădini	**710**	**554**	**419**	**89**
Deșeuri din piețe	**824**	**645**	**558**	**127**
Total deșeuri municipal colectate	**32.001**	**39.362**	**41.704**	**24.197**

Sursa: Planul Județean de gestionare a deșeurilor pentru județul Caraș-Severin 2020-2025

În anul 2019 gradul de acoperire cu serviciul de salubrizare raportat la numărul de unități administrativ teritoriale era de 97,4%.

Tabel – Evoluția gradului de conectare la serviciul de salubrizare în perioada 2014-2018

An	2014	2015	2016	2017	2018
Gradul de conectare la serviciile de salubrizare (%) din care:	77.54	79.96	86.69	82.29	80.70
Mediul urban	76.02	79.87	79.24	72.71	75.91
Mediul rural	79.31	80.06	95.33	93.16	86.22

Sursa: Agenția pentru Protecția Mediului Caraș-Severin

În perioada 2014-2018, gradul de conectare la serviciul de salubrizare al populației din mediul rural este mai mare decât cel al populației din mediul urban.

Cantitățile de deșeuri generate de populația care nu este deservită de servicii de salubrizare se calculează utilizând următorii indici de generare: 0,9 kg/loc/zi pentru mediul urban

și 0,4 kg/loc/zi pentru mediul rural. Pentru anul 2018 a fost estimată o cantitate de 14.230,95 tone deșeuri menajere generate de populația care nu este deservită de servicii de salubritate.

În anii 2018 și 2019, eliminarea deșeurilor municipale din județul Caraș-Severin s-a realizat pe depozite conforme autorizate din alte județe, după cum urmează: în anul 2018 – depozitul Halânga/jud. Mehedinți și depozitul municipiului Oradea/județul Bihor; în anul 2019 – depozitul Halânga/jud. Mehedinți, depozitul municipiului Oradea/ județul Bihor și depozitul municipiului Arad/ județul Arad.

În anul 2019 sortarea deșeurilor s-a realizat sporadic, la instalația de sortare din cadrul stației de transfer din localitatea Băile Herculane – investiție realizată prin Programul Phare CES 2004-2006 „Schema de granturi pentru proiecte mici în domeniul gestiunii deșeurilor". Astfel, cantitatea deșeurilor sortate în anul 2019 a fost doar de 4,35 t.

Proiectul „Sistem integrat de management al deșeurilor în județul Caraș-Severin" cuprins în lista proiectelor majore prioritare din Programul Operațional Sectorial – Mediu, Axa 2 și cofinanțat prin intermediul instrumentelor structurale (Fondul European de Dezvoltare Regională), fazat apoi prin Programul Operațional Infrastructură Mare a fost implementat și recepționat în ianuarie 2018, iar serviciile de operare au fost atribuite.

După remedierea unor serii de defecte apărute în perioada de garanție la lucrările de construcții și la instalațiile din dotare, depozitul Lupac a început operarea în luna august a anului 2020 cu o întârziere de cca. 2 ani. CMID Lupac este componentă a proiectului „Sistem integrat de management al deșeurilor în județul Caraș-Severin", care are la baza Planul județean de Gestionare a Deșeurilor în Județul Caraș-Severin. Populația deservită de stația de sortare Lupac este de 295.579 locuitori, din care 160.548 locuitori în mediul urban și 135.031 locuitori în mediul rural. Materialele reciclabile rezultate vor fi valorificate la operatorii economici de profil iar reziduurile de la sortare vor fi transportate la depozitul conform Lupac.

Dincolo de construirea Centrului de management integrat al deșeurilor, proiectul mai prevede construirea a trei stații de transfer la Pojejena, Bozovici și Oțelu Roșu și închiderea a depozitelor neconforme de deșeuri din județul Caraș-Severin.

Prin implementarea Proiectului „Sistem integrat de management al deșeurilor în județul Caraș-Severin" s-au realizat următoarele:

- centru de management integrat al deșeurilor Lupac care cuprinde: 1 celulă a depozitului județean conform de deșeuri nepericuloase, o stație de sortare și o stație de tratare mecano-biologică simplă;
- 3 stații de transfer la Pojejena, Bozovici și Oțelu Roșu;
- lucrările de închidere a depozitelor neconforme de deșeuri din județul Caraș-Severin;
- drumuri de acces la depozitul central și stațiile de transfer;

- achiziționare echipamente pentru colectarea selectivă a deșeurilor și unități de compostare individuală.

Tabel – Evoluția indicatorului de generare în perioada 2014-2018

An	2014	2015	2016	2017	2018
Indicator de generare, kg/loc./an	202.402	184.006	209.434	232.131	234.532

Sursa: APM Caraș-Severin, Raport privind starea mediului în județul Caraș-Severin, 2019

Se observă o evoluție mixtă a cantității de deșeuri municipale generate, cu o scădere continuă în perioada 2014-2015, urmată de o creștere începând cu anul 2016, evoluție datorată diminuării populației, creșterii relative a consumului de bunuri în directă legătură cu migrarea internațională pentru muncă și declinul economic al județului.

Tabel – Evoluția indicatorului de reciclare a deșeurilor municipale în perioada 2014-2018

An	2014	2015	2016	2017	2018
Indicator de reciclare, kg/loc./an	40.39	35,70	27,80	36,62	29,50

Sursa: APM Caraș-Severin, Raport privind starea mediului în județul Caraș-Severin 2019

Se constată o fluctuație a acestui parametru, direct legată de practicile de gestionare a deșeurilor și de lipsa infrastructurii de reciclare necesară.

În ce privește fluxul de deșeuri speciale, se constată o creștere în timp a cantităților de DEEE colectate datorită unor campanii naționale și locale susținute și o scădere a cantități de deșeuri de ambalaje colectate selectiv după anul 2015.

În ceea ce privește activitățile descrise mai sus există la nivel național câteva prevederi legale care impun ținte de atins. Astfel, Conform Legii 211/2011, art. 17, trebuie asigurat până în 2020 un nivel de pregătire pentru reutilizare și reciclare de minimum 50% din masa totală a deșeurilor, cum ar fi hârtie, metal, plastic, sticlă provenind din deșeurile menajere și similare. Pentru deșeurile nepericuloase provenite din activități de construcții și demolări, trebuie atins un nivel de pregătire pentru reutilizare, reciclare și valorificare materială, inclusiv operațiuni de umplere, rambleiere care utilizează deșeuri pentru a înlocui alte materiale, de minimum 70% până în 2020.

Raportat la prevederile legislației în vigoare, în domeniul deșeurilor, pentru activitățile de mai sus, se constată următoarele neconformități/ nevoi: neimplementarea sistemului de colectare selectivă a deșeurilor reciclabile pe 4 fracții, nefiind implementat sistemul pentru metal și implementare parțială pentru sticlă, în zona de blocuri; o insuficientă colectare selectivă a deșeurilor reciclabile în zona de case; neimplementarea sistemului de colectare selectivă a deșeurilor periculoase din deșeurile menajere și asimilabile; cantitățile de deșeuri reciclabile colectate selectiv asigură realizarea țintei de colectare selectivă și valorificare stabilite prin Legea Fondului pentru mediu, dar vor fi

dificultăți în atingerea țintelor stabilite pentru anii următori prin Legea 211/2011; nevoia implementării unor măsuri pentru realizarea obiectivelor de valorificare a deșeurilor de construcții; nevoia dezvoltării sistemului de colectare, corelat cu dezvoltarea urbană.

Nevoile constatate pe domeniul salubrizare menajeră: dezvoltarea în continuare a rețelei de platforme subterane pentru deșeurile municipale și pentru deșeurile reciclabile și echiparea cu sisteme electronice de control acces și supraveghere; achiziția de autogunoiere adaptate la infrastructura rutieră a Municipiului Reșița (de ex. străzi înguste și care nu permit un tonaj ridicat) și autogunoiere compartimentate corespunzător pentru preluarea și transportul separat al deșeurilor reciclabile; implementarea sistemului de compostare individuală la case.

Vehiculele scoase din uz reprezintă vehiculele care au ajuns la sfârșitul duratei lor de viață utilă și nu mai sunt adecvate pentru utilizare, devenind astfel deșeuri. Pentru a reduce impactul acestor deșeuri asupra mediului, la nivelul Uniunii Europene s-au stabilit o serie de reglementări pentru prevenirea și limitarea formării deșeurilor provenite de la vehiculele scoase din uz (VSU) și de la componentele acestora. La sfârșitul anului 2019, în județul Caraș-Severin erau autorizați 11 operatori economici pentru activități de colectare și tratare VSU (Agenția pentru Protecția Mediului Caraș-Severin).

La nivelul județului, în anul 2019 nu existau facilități de tratare a deșeurilor municipale. A funcționat doar stația de transfer de la Băile Herculane și numai sporadic stația de sortare din dotarea acesteia – proiect Phare CES 2004.

Concluzii

La nivelul județului există un Centru de management integrat al deșeurilor – CMID Lupac, în prezent funcțional. Nu se face colectare separată a biodeșeurilor de la populație și nici de la HoReCa; deșeurile colectate din județ în perioada 2015 – iulie 2020 au fost plasate în depozitele conforme din județele învecinate. În prezent doar zona Băile Herculane transportă deșeurile la un depozit conform din alt județ; nu există instalații pentru tratarea și eliminarea deșeurilor din construcții și desființări.

Poluare fonică

Atât la nivel mondial cât și european, poluarea fonică reprezintă un fenomen îngrijorător în condițiile în care zgomotul cauzat de trafic, industrie și activități recreative afectează un număr tot mai mare de oameni. Se estimează că aproape 70 de milioane de europeni sunt expuși zilnic la niveluri de zgomot care depășesc 55 de decibeli. În orașe, aceste zgomote provin în special din traficul rutier. Mai mult, aproximativ 50 de milioane de persoane care locuiesc în zone urbane sunt afectate de zgomotul din trafic pe timp de

noapte, 20 de milioane dintre acestea având probleme de sănătate din această cauză. Dintre efectele nocive asupra sănătății umane ale poluării fonice amintim: creșterea tensiunii arteriale sau apariția infarctului miocardic (expunere îndelungată), privare de somn (dacă e nocturnă), tinitusul, probleme mintale și stres, scăderea performanței la locul de muncă, iar în cazul copiilor poate avea consecințe negative asupra activității școlare. Zgomotul are efecte dăunătoare și asupra florei și faunei sălbatice. Deși unele vietăți au capacitatea de a se adapta la mediul urban, s-ar putea ca poluarea sonoră să le determine pe unele dintre ele să-și părăsească habitatele în care se reproduc și se hrănesc în mod obișnuit [1].

Legislația UE obligă autoritățile să informeze publicul cu privire la impactul poluării fonice și să-l consulte cu privire la măsurile pe care intenționează să le ia pentru a limita poluarea fonică. În acest fel, cetățenii pot vedea care sunt îmbunătățirile reale aduse de măsurile de gestionare a zgomotului și vor putea să se adreseze reprezentanților aleși în cazul în care este necesar. În contextul dezvoltării urbane, trebuie menționată Directiva 2002/49/EC din 29 iunie 2002, adoptată de Parlamentul European și de Consiliu, a cărei principală sarcină este aceea de a crea o bază comună pentru administrarea urbană a zgomotului ambiental. Una dintre prevederile cele mai importante din perspectiva orașelor din statele membre, a fost obligativitatea realizării de hărți de zgomot până în iunie 2007 pentru aglomerările urbane cu peste 250 000 locuitori și a transmiterii lor către Comisia Europeană, precum și a unor planuri de acțiune, care trebuiau transmise Comisiei până în ianuarie 2013. În România Directiva este transpusă în dreptul intern prin HG. 321/2005, cu modificările ulterioare, privind evaluarea și gestionarea zgomotului ambiant.

Agenția pentru Protecția Mediului Caraș-Severin asigură, în funcție de competența la nivel local, gestionarea datelor obținute în procesul de realizare a cartării zgomotului și a hărților strategice de zgomot și planurilor de acțiune; dar și informează trimestrial Agenția Națională pentru Protecția Mediului cu privire la stadiul realizării cartării zgomotului și a hărților strategice de zgomot, precum și a planurilor de acțiune.

Compania Națională De Autostrăzi Și Drumuri Naționale S.A a întocmit Hărți strategice de zgomot – Trafic rutier pe 4 sectoare de drum din județul Caraș-Severin (termen finalizare – 12 iunie 2012 – HG 321/2005), după cum urmează:

Tabel – secțiunile de drum pentru care s-au făcut măsurători de zgomot în județul Caraș-Severin

Denumire drum Cod drum	Secţiunea de drum (după poziţia kilometrică)	Trafic anual mediu în 2010 (nr. vehicule /an)	Lungimea (km)	Limita sectorului de drum principal
Drum naţional DN6	450 + 0 – 453 + 353	5.970.379	3,353	M. Caransebeş – DN68
Drum naţional DN6	453 + 353 – 457 + 700	4.230.150	4,347	M. Caransebeş DN68
Drum naţional DN58	38 + 600 – 44 + 0	10.420.569	5,4	M. Reşiţa
Drum național DN68	0 + 0 – 4 + 500	3.831.582	4,5	M. Caransebeș

Sursa: C.N.A.D.N.R. – S.A., apud APM Caraș-Severin

[1] Comisia Europeană, *Poluarea fonică în UE*, http://ec.europa.eu/environment/basics/health-wellbeing/noise/index_ro.htm.

Pe baza măsurătorilor efectuate de laboratorul APM Caraș-Severin tabelul de mai jos prezintă evoluția măsurătorilor de zgomot pentru o perioadă de minim cinci ani – în zonele care pot prezenta riscuri de afecțiuni pentru populația expusă: piețe, spații comerciale, restaurante în aer liber, incinte de școli și creșe, grădinițe etc.

Acțiunea zgomotului asupra organismului în funcție de limitele în dB determină împărțirea în următoarele zone:

- zona liniștită (de la 0 la 30 dB),
- zona efectelor psihice (de la 30 la 60 dB),
- zona efectelor fiziologice (de la 60 la 90 dB),
- zona efectelor patologice (de la 90 la 120 dB).

Tabel – Evoluția măsurătorilor de zgomot în municipiul Reșița în perioada 2015-2019

Media nivelului de zgomot echivalent (dB) 2015-2019						
		2015	2016	2017	2018	2019
Parcări auto	Lidl Centru	76,6	70,7	60,80	56,55	57.87
	Carrefour Govândari	72,1	67,4	54,33	56,38	58.17
	Universitate	67,9	65,9	72,36	74,15	67.27
	Kaufland Govândari	68,9	66,5	72,00	72,05	60.27
Zone feroviare	Gara de Nord	63,7	62,1	59,88	59,1	57.70
	Gara de Sud	61,0	59,8	60,65	50,2	62.10
Parcuri, zone de recreere	Parcul Tricolorului	51,4	53,9	56,00	56,77	53.97
	Parcul Copiilor	55,5	58,5	52,33	54,65	53.60
	Parcul Nera	49,6	52,3	56,78	60,17	61.27
Incinte, şcoli, creşe, grădiniţe	Gen. 9	69,2	75,2	69,90	61,72	53.33
	Lic. Ș. Anghel	70,5	76,1	71,68	68,57	70.60
	Lic. Tietz	68,4	71,2	59,38	58,45	59.43
	Grădinița nr. 4	69,9	65,5	47,93	46,8	51.37
Piețe spații comerciale, restaurante	Piața Nord	67,3	64,5	58,18	62,45	60.23
	Piața Sud	66,2	64,9	61,03	58,12	60.03
Stradă de categoria a II	Zonă Intim	70,83	70.87	68,45	68,75	68.00
	Zonă Victoria	64,4	61.35	66,09	66,31	63.43
	Zonă Pasaj CSR	74,35	68,9	70,91	70,58	71.38
	Zonă Confecții	67,42	62,4	68,0	68,47	67.75
	Zonă Micro II TRIAJ	-	63,96	-	56,38	75.55
Stradă de categoria a I	Zonă Micro III	61,1	61,05	64,18	61,05	64.03
	Zonă Micro I	53,98	58,8	63,27	64,13	64.38
	Zonă Poliție	67,7	67,47	71,91	71,37	73.00
	Zona Universitate	-	66,8	72,36	74,15	71.95
	Zonă Centru Civic	71,25	67,5	72	56,4	71.63
	Zonă Universal	70,97	67,33	64,64	64,65	65.15
	Calea Timișoarei					72.13
	Calea Caransebeșului					71.00

Sursa: APM Caraș-Severin, Raport privind starea mediului în județul Caraș-Severin 2019

În cursul anului 2019 APM Caraș-Severin a efectuat determinări ale nivelului de zgomot (din motive obiective nu s-au putut face măsurători în lunile ianuarie, iunie și iulie), în 13 puncte din municipiului Reșița, cu următoarele rezultate:

Tabel – Rezultatele măsurătorilor nivelului de zgomot în municipiului Reșița în anul 2019

Monitorizarea zgomotului urban în 2019															
	Puncte expertizate	Valoare medie (dB) 2019 luna :												Limita admisă (dB)	Nr. depă-siri
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12		
1	Calea Timișoarei		71.9	70.5	73.3	72.8			70.9	72.2	73.1	69.5	71.1	75	0
2	Intersecție Confecții		69.2	64.7	69.2	67.9			68.2	64.9	65.7	64.7	66.3	70	0
3	Micro III		64.2	63.4	64.5	64.0			63.1	58.0	58.4	63.3	63.7	65	0
4	Victoria - micro IV		63.8	62.0	63.8	64.1			65.6	64.3	64.5	65.3	64.2	70	0
5	Complex Intim		68.9	66.8	68.1	68.2			66.2	65.8	66.2	68.5	68.6	70	0
6	Micro I		64.9	63.7	64.7	64.2			62.8	60.2	58.7	62.8	63.1	65	0
7	Calea Caransebeșului		73.1	68.9	70.9	71.1			74.0	72.1	72.6	72.8	73.0	75	0
8	Zona Triaj		72.9	78.5	75.6	75.2			72.1	75.3	75.5	74.4	74.6	70	10
9	Zona Poliție		68.8	75.5	74.3	73.4			72.0	71.4	73.2	73.1	74.0	65	10
10	Zona Universitate EM		73.3	70.9	72.0	71.6			80.4	68.2	68.4	71.6	73.4	65	10
11	Zona NERA		72.8	71.0	71.7	71.0			71.3	67.0	67.3	67.8	68.2	65	10
12	Str. GA Petculescu		64.8	65.2	65.6	65.0			65.0	64.1	64.5	63.6	64.1	65	2
13	Pasaj TMK		70.5	70.5	72.8	71.7			68.8	67.5	68.2	68.2	70.2	70	5

Sursa: APM Caraș-Severin, Raport privind starea mediului în județul Caraș-Severin 2019

În lunile analizate s-au constatat 47 de depășiri ale nivelului echivalent de zgomot. Cel mai mare număr de depășiri ale limitelor admise s-au înregistrat în Zona Triaj-10, Zona Poliție -10, Zona Universitate -10, zona Nera -10. Se observă o tendință de depășire a limitelor admise în anumite zone cu trafic intens din municipiul Reșița, conform SR 10009-17 pentru fiecare tip de stradă și tip de folosință.

Din perspectiva dezvoltării și planificării urbane, realizarea de hărți de zgomot și/sau simpla monitorizare a nivelului poluării fonice poate să ajute la luarea unor decizii mai bune atunci când:

1. Se dorește dezvoltarea de noi zone rezidențiale – în acest caz stabilirea amplasamentelor va ține cont și de nivelul de zgomot al vecinilor. Prin utilizarea înainte de începerea demersurilor de construire a unor softuri de prognoză, se poate simula/determina efectul apariției acestei zone (cu traficul rutier asociat estimat) din punct de vedere al acusticii zonale.

2. Se dorește crearea de zone de recreere – amplasarea acestora poate fi făcută ținându-se cont de datele oferite de harta acustică sau de monitorizare, astfel încât să îndeplinească o dublă menire: să fie într-adevăr zone de liniște, dar în același timp să contribuie la diminuarea nivelului global de zgomot (perdele de copaci, zone verzi etc.).

3. Pentru zonele urbane deja existente, hărțile de zgomot reprezintă un vehicul excelent de a comunica celor interesați – proprietari, chiriași, dezvoltatori etc. parametrii fonici în care se încadrează zona, permițându-le acestora să determine cât mai corect și de o manieră predictibilă prețul terenurilor și al construcțiilor.

4. Obținerea unui trafic eficient și mai puțin aglomerat – cunoașterea hărții acustice permite stabilirea de concluzii privind zonele cel mai intens poluate, precum și simularea efectelor diferitelor metode de diminuare ce pot fi implementate, alegându-se metoda optimă.

Concluzii

La nivelul județului există o cartare a zgomotului și hărți strategice de zgomot, doar numai la nivelul unor orașe. Au fost constate în urma măsurătorilor depășiri ale nivelului echivalent de zgomot la nivelul municipiului Reșița. Există o incidență mare a zgomotului mai ales pentru clădirile de locuințe, dar și pentru spațiile de recreere situate în apropierea sectorului de drum analizat. În perioada 2015-2019 numărul sesizărilor primite de la cetățeni privind zgomotul datorat surselor fixe și mobile a fost 0 la nivelul municipiului Reșița.

Riscuri de mediu

Inundații

Pe teritoriul județului Caraș-Severin sunt înregistrate frecvent manifestări a numeroase tipuri de fenomene meteorologice periculoase. Astfel, inundațiile pot avea loc atât în zonele joase, prin revărsări ale unor cursuri de apă, cât și în zona înaltă din cauza scurgerilor de pe versanți. Specificul climatic favorizează producerea de precipitații abundente sub formă de averse însoțite de descărcări electrice, pe timpul verii, iar iarna ninsori abundente sau ploaie în zonele joase.

Începând cu anii 2005-2006 și până în prezent, la nivelul județului Caraș-Severin au fost înregistrate inundații masive care s-au manifestat în toate bazinele hidrografice, produse fie ca urmare a revărsării cursurilor de apă, fie ca urmare a formării de viituri rapide pe versanți.

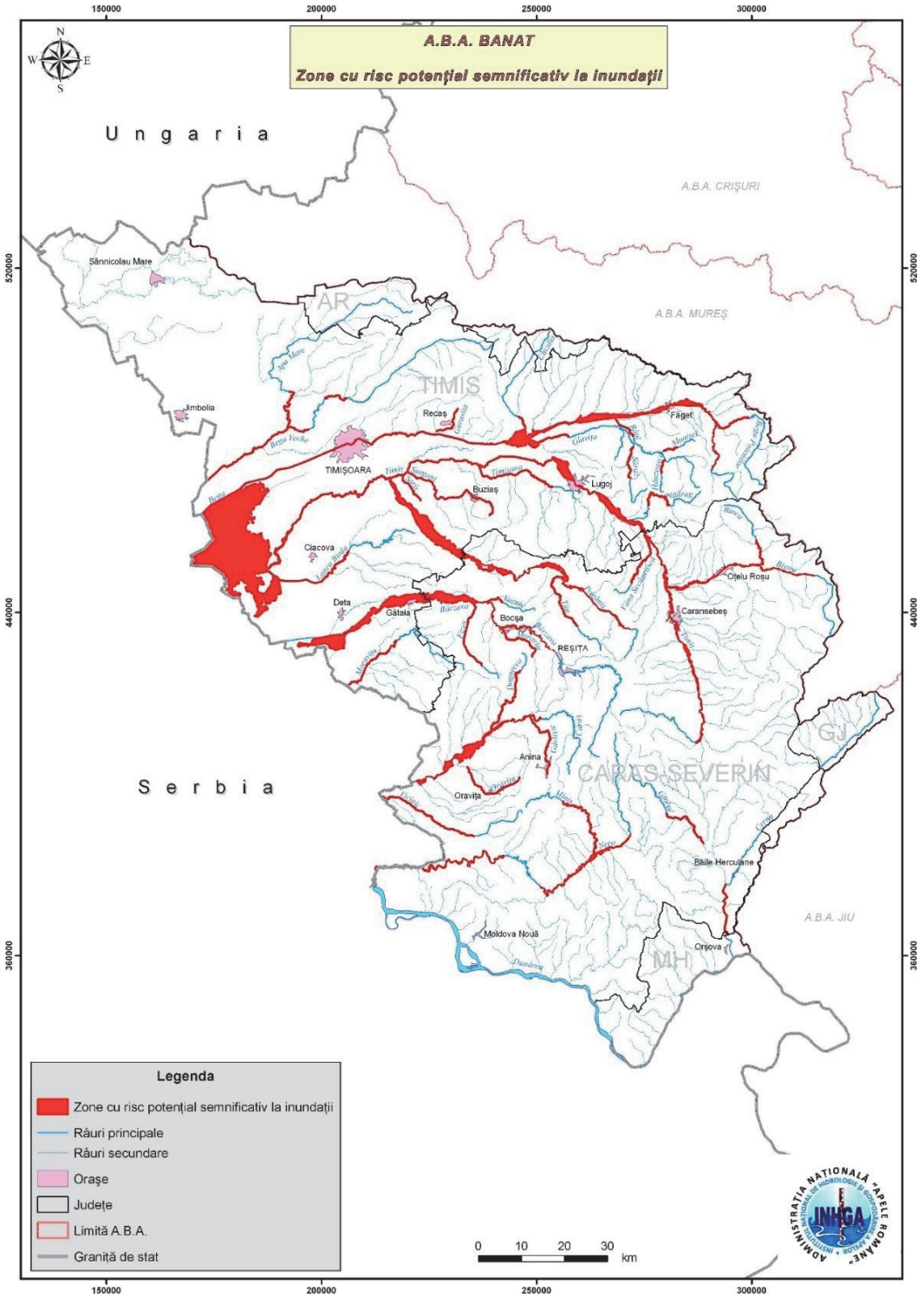
Astfel, în intervalul 2005-2017, potrivit evidențelor existente la nivelul Inspectoratului pentru Situații de Urgență „SEMENIC" al județului Caraș-Severin, serviciile specializate, atât profesioniste, cât și cele de voluntari, au cumulat peste 1.800 intervenții la inundații și fenomene meteorologice periculoase, din care peste 100 de intervenții desfășurate în localitățile din zona de graniță cu Serbia.

De altfel, doar în intervalul 2015-2017, teritoriul județului Caraș-Severin a fost vizat de 983 atenționări/avertizări/informări hidrometeorologice. În urma acestor evenimente hidrometeorologice, produse în ultimii trei ani, în județul Caraș-Severin au fost afectate 135 de localități, 799 locuințe, 117 gospodării, 21 obiective socio-economice și numeroase elemente de infrastructură (drumuri, podețe, ziduri de sprijin, captări apă etc.).

- în anul 2010 (29-30.06; 25.07) – au fost 500 de locuințe și 151 gospodării și anexe avariate; 186 fântâni afectate; 2 persoane decedate;
- în anul 2012 (25 mai) – 250 gospodării au fost inundate, zeci de elemente de infrastructură avariate; 20 de persoane au fost salvate în urma intervenției pompierilor militari;

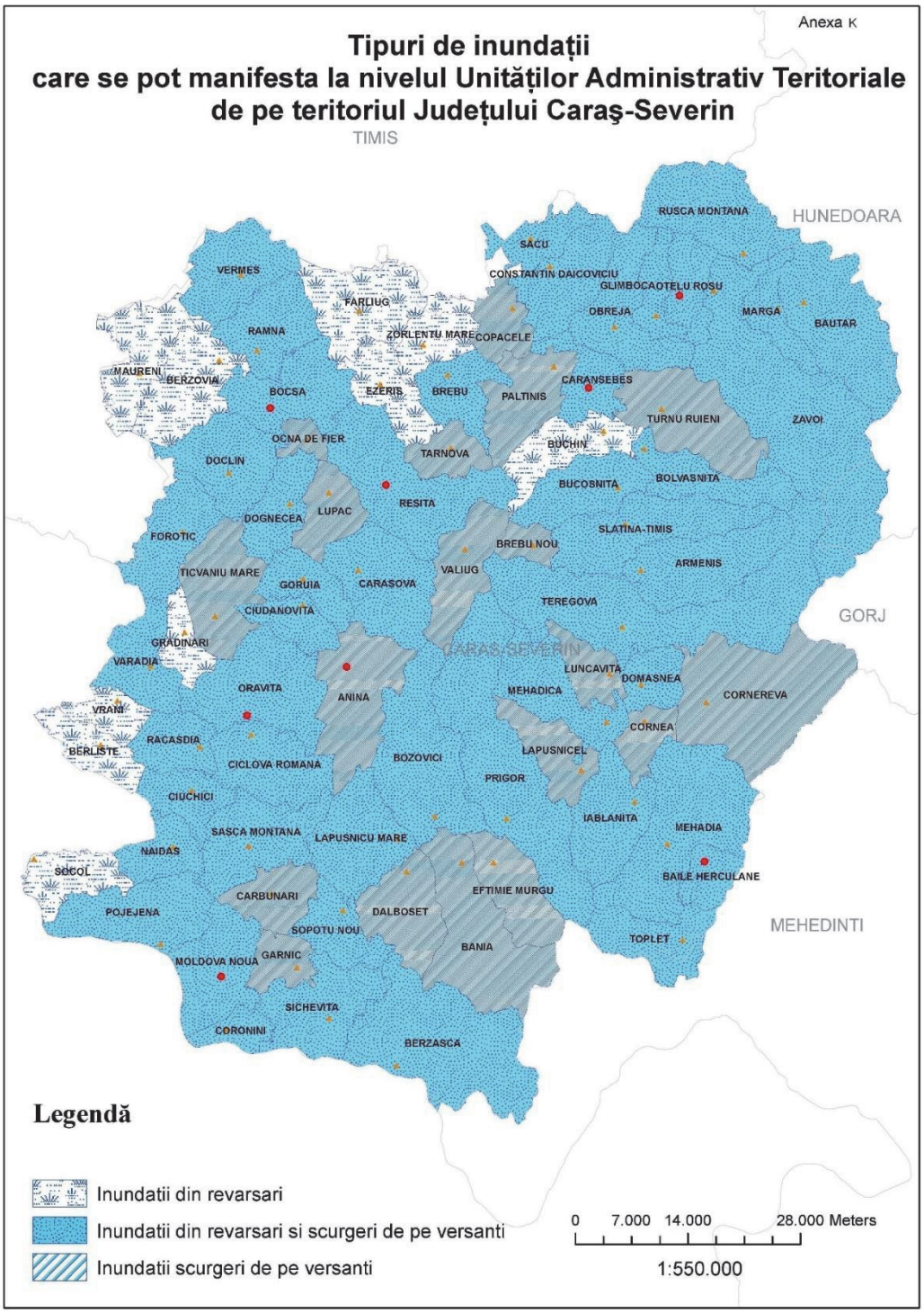
- în anul 2013 (15.03) – 50 de locuințe din 8 localități au fost inundate;
- în anul 2014 (31.07) – sute de gospodării au fost inundate din 20 de localități.
- în anul 2016 (martie-decembrie) – 644 locuințe și 77 gospodării și anexe au fost inundate, respectiv 15 obiective socio-economice din 82 de localități.

Figură – Harta zonelor cu risc potențial semnificativ la inundații

Sursa: ABA Banat

Figură – Harta cu tipurile posibile de inundații

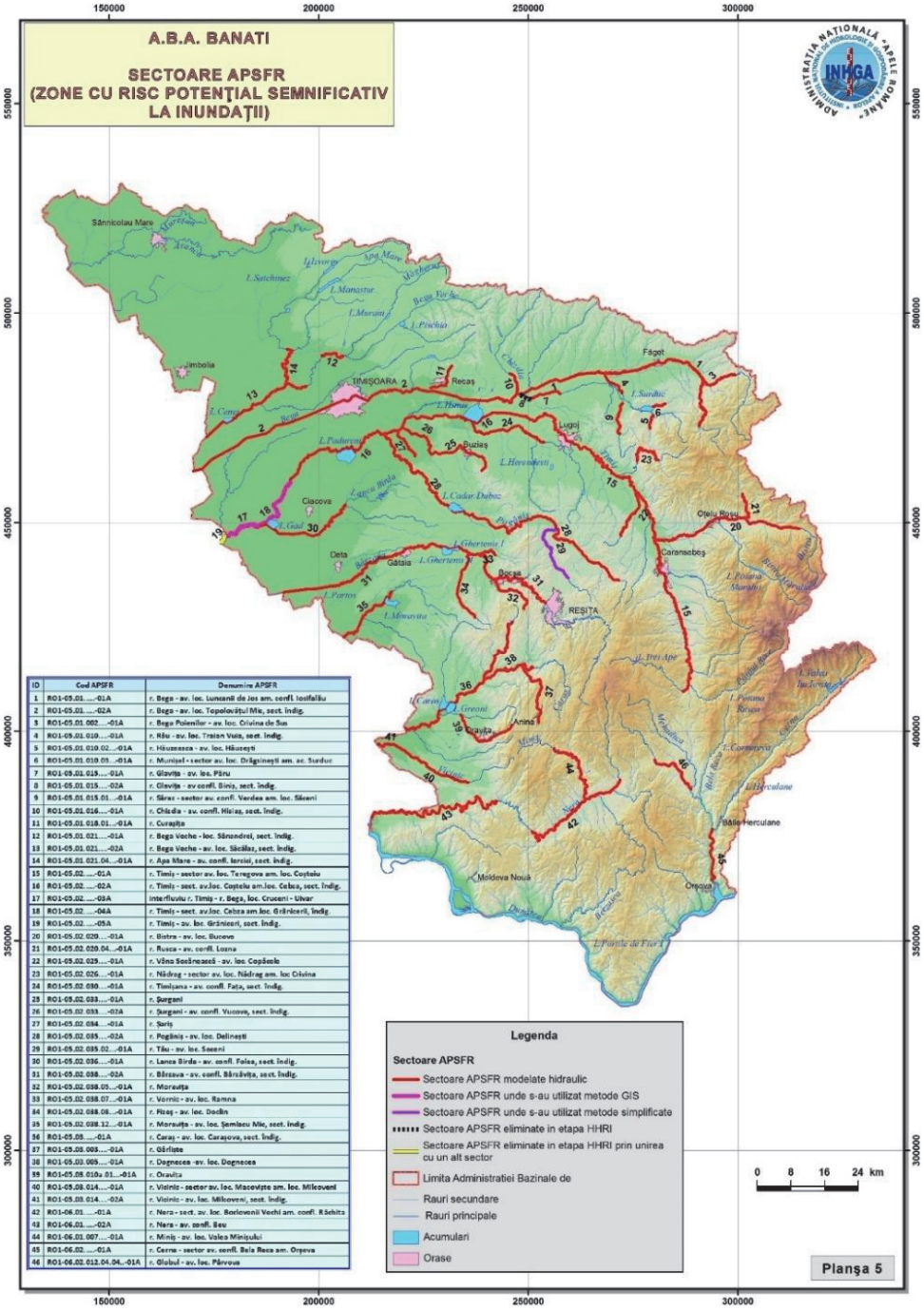

Sursa: ABA Banat

Direcția Apelor Banat – Sistemul de Gospodărire a Apelor Caraș-Severin susține că un total de 5445 hectare reprezintă suprafețe inundabile pe teritoriul județului.

În ultima perioadă s-au executat 11 lucrări de amenajări și reamenajări pe cursurile de apă pentru prevenirea inundațiilor (Apele Române – Direcția Apelor Banat – S.G.A. Caraș-Severin).

Figură – Harta zonelor cu risc potențial de inundații

ID	Cod APSFR	Denumire APSFR
1	RO1-05.01.....-01A	r. Bega - av. loc. Lunca nii de jos am. confl. Iosifalău
2	RO1-05.01.....-02A	r. Bega - av. loc. Topolovăţul Mic, sect. îndig.
3	RO1-05.01.002....-01A	r. Bega Poienilor - av. loc. Crivina de Sus
4	RO1-05.01.010....-01A	r. Râu - av. loc. Traian Vuia, sect. îndig.
5	RO1-05.01.010.02...-01A	r. Hăuzeasca - av. loc. Hăuzeşti
6	RO1-05.01.010.05...-01A	r. Munişel - sector av. loc. Drăgăneşti am. ac. Surduc
7	RO1-05.01.015....-01A	r. Glaviţa - av. loc. Păru
8	RO1-05.01.015....-02A	r. Glavita - av confl. Birzu, sect. îndig.
9	RO1-05.01.015.01...-01A	r. Sărac - sector av. confl. Verdea am. loc. Săceni
10	RO1-05.01.016....-01A	r. Chizdia - av. confl. Hisiaş, sect. îndig.
11	RO1-05.01.018.01...-01A	r. Curagiţa
12	RO1-05.01.021....-01A	r. Bega Veche - loc. Sânandrei, sect. îndig.
13	RO1-05.01.021....-02A	r. Bega Veche - av. loc. Săcălaz, sect. îndig.
14	RO1-05.01.021.04...-01A	r. Apa Mare - av. confl. Iercoi, sect. îndig.
15	RO1-05.02.....-01A	r. Timiş - sector av. loc. Teregova am. loc. Coştoiu
16	RO1-05.02.....-02A	r. Timiş - sect. av.loc. Coştoiu am.loc. Cebza, sect. îndig.
17	RO1-05.02.....-03A	interfluviu r. Timiş - r. Bega, loc. Cruceni - Uivar
18	RO1-05.02.....-04A	r. Timiş - sect. av.loc. Cebza am.loc. Grănicerii, îndig.
19	RO1-05.02.....-05A	r. Timiş - av. loc. Grănicerii, sect. îndig.
20	RO1-05.02.020....-01A	r. Bistra - av. loc. Bucova
21	RO1-05.02.020.04...-01A	r. Rusca - av. confl. Lozna
22	RO1-05.02.025....-01A	r. Vâna Soşâncească - av. loc. Copăcele
23	RO1-05.02.026....-01A	r. Nădrag - sector av. loc. Nădrag am. loc Crivina
24	RO1-05.02.030....-01A	r. Timişana - av. confl. Fata, sect. îndig.
25	RO1-05.02.033....-01A	r. Şurgani
26	RO1-05.02.033....-02A	r. Şurgani - av. confl. Vucova, sect. îndig.
27	RO1-05.02.094....-01A	r. Sorig
28	RO1-05.02.095....-02A	r. Poglinig - av. loc. Delineşti
29	RO1-05.02.095.02...-01A	r. Tău - av. loc. Soseni
30	RO1-05.02.096....-01A	r. Lunca Birda - av. confl. Folea, sect. îndig.
31	RO1-05.02.098....-02A	r. Bârzava - av. confl. Bârzăviţa, sect. îndig.
32	RO1-05.02.098.05...-01A	r. Moraviţa
33	RO1-05.02.098.07...-01A	r. Vernic - av. loc. Ramna
34	RO1-05.02.098.08...-01A	r. Rizeş - av. loc. Doclin
35	RO1-05.02.098.12...-01A	r. Moraviţa - av. loc. Şemlacu Mic, sect. îndig.
36	RO1-05.03.....-01A	r. Caraş - av. loc. Caraşova, sect. îndig.
37	RO1-05.05.005....-01A	r. Gârliste
38	RO1-05.03.005....-01A	r. Dognecea -av. loc. Dognecea
39	RO1-05.05.010a.01...-01A	r. Oravita
40	RO1-05.05.014....-01A	r. Vicinic - sector av. loc. Macovişte am. loc. Mileoveni
41	RO1-05.05.014....-02A	r. Vicinic - av. loc. Mileoveni, sect. îndig.
42	RO1-06.01.....-01A	r. Nera - sect. av. loc. Borlovenii Vechi am. confl. Răchita
43	RO1-06.01.....-02A	r. Nera - av. confl. Beu
44	RO1-06.01.007....-01A	r. Miniş - av. loc. Valea Minişului
45	RO1-06.02.....-01A	r. Cerna - sector av. confl. Bela Reca am. Orşova
46	RO1-06.02.012.04.04...-01A	r. Globul - av. loc. Pârvova

Sursa: ABA Banat

Mai mult, au fost realizate 17 lucrări de îndiguiri și 6 regularizări de râuri, în vederea combaterii inundațiilor.

Există de asemenea, posibilitatea producerii unor inundații din cauza avariilor la amenajările hidrotehnice, în cazul barajelor: Poiana Mărului, Băile Herculane, Valea lui Iovan, Barajul Timiș trei ape, Barajul Văliug (Breazova), Barajul Gozna, Barajul Secu, Barajul Buhui, Barajul Mărghitaș, Barajul Tăria Medreș, Barajul Oravița Mică, Barajul Oravița Mare,

Barajul Dognecea Mică, Barajul Dognecea Mare, Barajul Poiana Ruscă, Barajul Zervești, Barajul Ponеasca, Barajul Gura Golumbului.

Concluzii

La nivelul județului datorită condițiilor de relief și climatice există o predispoziție pentru inundații. În perioada 2005-2017 au fost peste 1.800 intervenții la inundații și fenomene meteorologice periculoase, din care peste 100 de intervenții desfășurate în localitățile din zona de graniță cu Serbia. În intervalul 2015-2017, teritoriul județului Caraș-Severin a fost vizat de 983 de atenționări/avertizări/informări hidrometeorologice. O suprafață considerabilă, de 5445 hectare reprezintă suprafețe inundabile pe teritoriul județului. Există de asemenea, posibilitatea producerii unor inundații din cauza avariilor la amenajările hidrotehnice la nivelul barajelor din județ.

Riscuri seismice

Prin poziționarea sa geografică, județul Caraș-Severin, se grefează pe un areal caracterizat de un potențial seismic ridicat, având ca sursă generatoare a cutremurelor, un complicat sistem de falii activate cu intermitență care este propriu zonei de sud-vest a țării, mișcările telurice din această zonă fiind încadrate comprehensiv în categoria „cutremurelor bănățene".

Județul Caraș-Severin se situează în zona de interferență a activității microplăcii Interalpin și a celei Moesice, declanșarea cutremurelor de tip bănățean fiind în legătură cu existența acestor două blocuri majore cu direcții contrare de deplasare.

Legat de predictibilitatea cutremurelor cu focar seismic pe teritoriul județului, dincolo de marea complexitate a fenomenelor care concură la declanșarea unui seism, nivelul de dezvoltare științifică și tehnologică a metodelor utilizate curent în lume, nu permit localizarea temporală a acestui fenomen. Trebuie menționat că la ora actuală pe teritoriul județului **nu funcționează nici o stație de monitorizare a mișcărilor seismice**, stațiunea Șușava (Sasca Montană) fiind actualmente dezafectată.

La nivelul județului, majoritatea localităților componente se află în zona seismică 7, câteva localități fiind incluse și în zona seismică 6, respectiv 5 (P.A.T.J. – Plan de amenajare

a teritoriului județului Caraș-Severin). În ultima perioadă, la nivelul județului au existat 16 zone unde s-au produs alunecări de teren și a fost necesară intervenția autorităților.

Riscuri de alunecări de teren

Alunecările de teren reprezintă deplasări ale unor mase mari de roci care formează versanții de munți, dealuri, lucrări de hidroameliorații sau rambleuri artificiale. Cauzele acestor fenomene pot fi: defrișări ale pădurilor, cutremure, ploi abundente într-o anumită zonă. Efectele manifestate ale alunecărilor de teren sunt:

- Distrugerea parțială sau totală a construcțiilor de orice fel;
- Distrugerea parțială sau totală a rețelelor de edilitare;
- Blocarea unor căi de comunicații (feroviare, rutiere, fluviale etc.
- Blocarea parțială sau totală a albiei unui râu și formarea unor acumulări de apă cu pericol de inundații.

Din punct de vedere al expunerii la riscul de alunecări și prăbușiri de teren județul Caraș-Severin este o unitate administrativ-teritorială dispusă în zona cu potențial mediu/ridicat de producere a alunecărilor de teren.

Pe teritoriul județului Caraș-Severin există potențiale zone care ar putea crea situații de dezastre datorită fenomenelor de alunecare de teren active sau lente. Alunecările de teren nu produc pierderi și distrugeri așa de mari ca alte calamități. Ele sunt totuși periculoase putând conduce la distrugerea unor construcții prin deplasarea straturilor de roci prin acoperire, pot bara cursul unor ape curgătoare creând lacuri de acumulare temporare sau permanente, cu consecințele ce urmează apariției acestora sau pot produce chiar distrugerea unor baraje, prin formarea unui val puternic la pătrunderea în lac, în mod brusc a unui volum mare de rocă

În urma inventarierii, pe întreg teritoriul județului s-au identificat de către ISU Caraș-Severin următoarele zone de alunecări de teren:

a) Alunecarea Dealul Lupacului – Reșița

Trei corpuri distincte de alunecări produse pe clina vestică a dealului Lupacului, fragmentează traseul D.J. 581, care pe porțiuni de 40 – 60 m este fracturat, prezentând denivelări de 0,40 – 0,80 m față de carosabil.

b) Alunecarea Dealul Ranchina – Reșița

O alunecare mixtă în care deluviul mobilizat a antrenat blocuri de stâncă din patul alunecării, a afectat stabilitatea și securitatea circulației pe D.J. 582, pe o lungime de cca. 600 m.

c) Alunecarea Dealul Driglovățul Vechi – Reșița

Alunecările din această zonă s-au declanșat în urma precipitațiilor excesive din iulie 1997, când debitele tranzitate pe rețeaua dendriformă de ogașe dezvoltate în versant au determinat intense eroziuni pe verticală a acestora.

d) Alunecarea din versantul stâng al Văii Bașovăț – Reșița

Factorii cauzali precum și manifestarea fenomenologică este foarte asemănătoare cu cea descrisă anterior la pct.c).

e) Alunecarea Valea Satului – comuna Goruia

În amonte de localitatea Goruia, la cca. 600 m, în versantul drept al Văii Satului, o alunecare de teren a fracturat un tronson de cca. 40 m din conducta de aducțiune a apei potabile a comunei, scoțând din funcțiune întregul sistem de alimentare cu apă.

f) Complexul de alunecări – comuna Copăcele

Spre NV și V de perimetrul intravilan al localității Copăcele, întregul flanc sudic al Dealului Rechina este „minat" de alunecări de teren care afectează sistemul dendriform de ogașe afluente ale colectorului principal – Valea Mare.

g) Alunecările de teren în localitatea Cornuțel – Banat

În flancul drept al ogașului dezvoltat spre S de dealul Obusa Liordii (afluent de stânga al pârâului Toplița), se localizează două alunecări active în care au fost mobilizate depozite pliocene (pannoniene), reprezentate prin alternanțe de prundișuri echigranulare, nisipuri fine micacee și argile.

h) Alunecarea Km 5 – Reșița

În versantul stâng al văii Govândari, pe clina vestică a dealului Comoara este în plină evoluție o alunecare de teren detrusivă, consecventă, mixtă, care a debutat cu un front de rupere circular-cilindric, continuându-se spre aval prin suprafețe de rupere plane.

i) Alunecarea de teren zona Breazova – Văliug

În aval de lacul de acumulare Breazova (cca. 450 m) în primăvara anului 1994, s-a produs o alunecare de amploare în versantul stâng al văii Bârzava, care a antrenat pe

o suprafață de cca. 1,5 ha vegetația arboricolă și suportul deluvial, precum și un volum considerabil de rocă de bază.

j) Alunecarea din zona barajului Bogâltin – Cornereva

Alunecarea de teren s-a declanșat în primăvara anului 1991, în versantul stâng al văii râului Belareca, prin antrenarea unui volum de deluviu și blocuri de stâncă pe care acesta le încorporează în alura unui wild-flisch.

h) Alunecarea de teren Borlova – Turnu Ruieni

Pe versantul NE al dealului Colnicu, în malul stâng al râului Sebeș, periodic, cu precădere în perioadele de dezgheț, se produc prăbușiri de blocuri stâncoase desprinse din abrupt, sub efectul gravitației.

l) Alunecarea Valea Bolvașnița

Zona alunecată se situează în malul stâng al pârâului Bolvașnița în partea din amonte a localității, afectând parțial imobilele cu nr.210 – 212, trei laturi de casă din amonte de imobilul 210 și un segment din drumul comunal.

m) Alunecarea de teren pe D.J. 581 Reșița – Grădinari Km 17 + 350 – Km 17 - 550

Alunecarea de teren reactivată, afectează un segment din drumul județean, prin tendința manifestată de terasament de-a se deplasa spre baza versantului, corectarea realizându-se periodic prin rambleere de material granular.

n) Alunecările din zona localității Bozovici

Dezvoltarea pe un areal de cca. 1,5 ha, în versantul drept al Văii Nerei, la ieșirea din localitate spre Iablanița, sunt reperabile prin morfologia pe care o conferă versantului de vălurile progresivă din amonte spre aval.

o) Alunecarea de teren din zona localității Lăpușnicul Mare

Alunecarea angajează depozite sedimentare de vârstă Tortoniană, aparținând orizontului cu „strate de Șopot", afectând un pachet de argile suprapuse unor marne tufacee rubanate, care reprezintă patul alunecării.

p) Alunecări de teren în zona localității Ezeriș

Alunecările de teren s-au produs în versantul drept al pârâului Tău, principalul colector de ape de suprafață din zonă, care preia în regim de dren natural infiltrațiile din cei doi versanți, precum și o rețea densă de ogașe cu dezvoltare dendriformă, având regim de curgere sezonier.

Figură – Harta cu riscuri de alunecări de teren

Sursa: ISU Caraș-Severin

Concluzii

Din cauza condițiilor geologice, județul este caracterizat de un potențial seismic ridicat. Pe teritoriul județului nu funcționează nici o stație de monitorizare a mișcărilor seismice, stațiunea Șușava (Sasca Montană) fiind actualmente dezafectată. Județul prezintă un risc mediu/ridicat de producere de alunecări de teren.

Riscuri de incendii de vegetație

Județul este predispus și la incendiile de pădure, astfel că Regia Națională a Pădurilor – Romsilva, prin direcțiile silvice, și inspectoratele teritoriale de regim silvic și de vânătoare, prin ocoalele silvice private din raza lor de activitate, vor desfășura permanent acțiuni instructiv-educative privind măsurile de prevenire a incendiilor de pădure.

Schimbări climatice

Schimbările climatice reprezintă un fenomen global care poate afecta într-o mare măsură viața comunităților. Creșterea temperaturilor globale determină creșterea nivelului mărilor și a numărului de evenimente meteorologice extreme (inundații, secete și furtuni), precum și accentuarea răspândirii bolilor tropicale; acestea vor avea un impact asupra serviciilor de bază, infrastructurii, locuințelor, mijloacelor de trai, dar și asupra sănătății oamenilor.

Ariile urbane contribuie la rândul lor în mod semnificativ la schimbările climatice, activitățile urbane fiind surse majore de emisii de gaze cu efect de seră. Estimările actuale sugerează că orașele sunt responsabile pentru 75% din emisiile globale de CO2, transportul și clădirile fiind printre cei mai mari generatori. Prin urmare, este esențial ca zonele urbane să devină parte integrantă a soluției de combatere a schimbărilor climatice. Multe arii urbane acționează consistent prin utilizarea surselor de energie regenerabilă, tehnici de producție mai curate și reglementări sau stimulente pentru limitarea emisiilor industriale. Reducerea emisiilor va diminua, de asemenea, poluarea generată de industrii și transportul local, îmbunătățind astfel calitatea aerului urban și sănătatea locuitorilor[1].

O prognoză la nivelul anului 2070 prezintă datele privind evoluția climei la nivelul țării, a județului Caraș-Severin și a zonelor din vecinătate (în condițiile în care pattern-urile de consum și producție se mențin în parametrii actuali). Datele se bazează exclusiv pe o

[1] https://www.unep.org/explore-topics/resource-efficiency/what-we-do/cities/cities-and-climate-change
https://www.unep.org/explore-topics/resource-efficiency/what-we-do/cities/cities-and-climate-change

aplicație Nat Geo disponibilă la adresa https://www.națională geographic.com/magazine/graphics/see-how-your-citys-climate-might-change-by-2070-feature. Aplicația estimează trenduri/evoluții importante și se axează județ, dar pe mediul urban din vecinătate (municipii reședință de județ, cu date disponibile pentru Timișoara și Drobeta Turnu-Severin – ambele cu valori medii anuale de temperatură superioare Reșiței).

Reșița și întregul județ se află într-o zonă climatică continentală, fără sezon uscat și vară caldă (cu temperaturi semnificativ mai reduse în Reșița spre exemplu, comparat cu Timișoara și Drobeta Turnu-Severin). Zonele climatice continentale – de obicei departe sau altfel protejate de efectele oceanelor – se găsesc, în general, în interiorul continentelor mari. Regiunile din apropierea oceanelor tind să aibă variații de temperatură moderate de apa din apropiere; zonele continentale se confruntă cu variații sezoniere mari, precum și cu treceri de la un eveniment extrem la altul în fiecare sezon. Sezoanele și zilele calde pot deveni foarte calde, iar cele reci foarte reci. Aici, precipitațiile apar destul de constant pe tot parcursul anului – nu există un sezon umed sau uscat pronunțat, având anotimpuri distincte. Precipitațiile cad pe tot parcursul anului, sub formă de zăpadă iarna și ploi în alte perioade ale anului. Europa de Est și o mare parte din nord-estul SUA se încadrează în prezent în această categorie.

Până la sfârșitul secolului, condițiile în România se prognozează a se schimba atât de mult, încât acest teritoriu va fi într-o nouă zonă climatică, una de stepă aridă, rece. Climele aride sunt uscate; în aceste zone, ploaia și zăpada se evaporă sau sunt utilizate rapid și aproape în întregime de către plante. Stepele sunt ceea ce rezultă atunci când un deșert primește suficientă apă pentru ca plantele să crească mai abundent. Astăzi, aceste regiuni sunt acoperite de pajiști, cum ar fi preria de iarbă înaltă din America de Nord sau câmpurile înalte din Mongolia. În stepele reci, temperatura medie scade sub punctul de îngheț timp de cel puțin o lună din fiecare an. Vegetația acoperă mai mult pământ decât în zonele deșertice, dar clima uscată nu oferă suficientă apă pentru supraviețuirea copacilor sau a plantelor lemnoase mari.

Temperatura aerului

Temperaturile maxime vor crește atât iarna cât și vara. Astfel iarna, modelul Nat Geo arata un plus de 4 grade Celsius până în 2070, în timp ce vara diferența de temperatură poate depăși + 6 grade Celsius față de temperaturile înregistrate în prezent. Temperaturile aerului la nivel mondial au crescut deja cu aproximativ 1°C în ultimul secol din cauza schimbărilor climatice determinate de om. Ele vor crește mult mai mult pe măsură ce clima

se va schimba în continuare, dar încălzirea nu se va simți la fel peste tot. În unele locuri, temperaturile calde și extreme vor deveni și mai calde, în timp ce mediile rămân aceleași. În alte parți, zăpada se poate transforma în ploaie. Efectele vor fi unele importante – chiar și creșteri reduse ale temperaturilor medii putând avea efecte majore asupra resurselor de apă, agriculturii, infrastructurii etc.

Valuri de căldura extremă

Numărul de zile pe an cu temperatură ridicate va crește semnificativ până în 2070 (în Timișoara / Timiș se estimează că numărul suplimentar de zile cu căldură extremă va fi de 1,5 ori mai mare decât cel înregistrat în zone cu specific montan precum Reșița / Caraș-Severin). Zilele cu căldură extremă vor crește în multe părți ale lumii; deja, cele mai fierbinți valuri de căldură de pe planetă depășesc 49°C, cu efecte importante (peste 1.400 de oameni au murit în Franța în timpul valului de căldură european din 2019, când temperaturile au crescut la maxime fără precedent).

Precipitații

Precipitațiile se vor păstra relativ constante în sezonul de iarnă în timp ce în sezonul cald acestea se vor reduce. Modelarea arată că prognozele de precipitații de pe tot globul se vor schimba. În unele regiuni, zăpada se poate transforma în ploaie, iar în alte zone, pot cădea semnificativ mai puține precipitații, ori concentrarea acestora în perioade diferite ale anului poate suferi modificări. Aproape peste tot, oscilațiile dintre umed și uscat devin mai importante, provocând atât inundații, cât și secete mai puternice. Acest lucru va face ca apa, o resursă prețioasă, să fie mai greu de gestionat. Unele părți ale lumii, totuși, pot resimți modificări de mai mică amploare.

Vulnerabilitate și capacitate de acțiune

Estimarea vulnerabilității unei comunități sau teritoriu la fenomene de mediu este extrem de importantă. **Caraș-Severin și zonele din împrejurimi sunt identificate ca fiind cu risc mediu vizavi de schimbări climatice**. Se așteaptă apariția unei expuneri mai mare la schimbările fizice, dar populația județului în ansamblul său va fi mai ferită de impactul unor astfel de schimbări, comparat cu zone din vecinătate. România pare a fi mai puțin capabilă să se adapteze la schimbările climatice decât alte țări cu economii dezvoltate, iar schimbările climatice vor accentua multe dintre provocările cu care se confruntă comunitățile astăzi. Comunitățile se află sub stres din cauza riscurilor influențate de climă,

cum ar fi incendiile de vegetație, furtunile, valuri de căldură extreme, boli etc. Multe arii urbane (și nu numai) cu mai puține resurse la dispoziție simt efectele schimbărilor climatice mai acut decât cele bogate. Este posibil ca aceste diferențe vizând reziliența unor comunități și teritorii să persiste, ori să se accentueze în viitor.

Două tipuri de răspunsuri la problemele climatice sunt întâlnite în general. O abordare reactivă, cu accent pe soluționarea problemelor generate de schimbările climatice. Cea de a doua abordare (dezirabilă), cea pro-activă, presupune că actorii responsabili vor încerca să identifice mai degrabă cauza principală a problemei, decât să se ocupe doar de efectele acesteia[1].

Eficiență energetică

Scăderea consumului energetic și creșterea eficienței energetice sunt obiective importante pentru Uniunea Europeană care promovează principiul „eficiența energetică pe primul loc". Acest instrument voluntar s-a dovedit extrem de util în România, unde numeroase orașe au aderat și au pregătit planuri de eficiență energetică, chiar în lipsa unei obligativități derivate din legislația națională. În cazul județului Caraș-Severin, municipiul reședință de județ a elaborat Planul de Acțiune privind Energia Durabilă (PAED) al localității Reșița 2016-2020 în cadrul proiectului: „Sprijinirea autorităților locale în dezvoltarea și integrarea PAED-urilor cu sisteme de management energetic în conformitate cu ISO 50001".

Planul de acțiune își propunea diminuarea consumului de energie prin atingerea țintei de 20% reducere emisii de CO2 prin implementarea unui număr de 56 de acțiuni care vor conduce la diminuarea consumurilor de energie cu cca. 185.133 MWh, respectiv reducerea cantității de CO2 până în anul 2020 cu 44.192 tone CO2 față de anul 2008, printr-o investiție estimată la 135.695.495 de euro.

În conformitate cu rezoluția Parlamentului European din 15 ianuarie 2020, referitoare la Pactul Ecologic European sunt necesare acțiuni de politici publice, precum:

- Măsuri de contracarare a schimbărilor climatice și a provocărilor de mediu, pentru a limita încălzirea globală la 1,5°C și pentru a diminua pierderea biodiversității;
- Măsuri de tranziție către societăți neutre din punct de vedere al efectelor asupra climei până în anul 2050;

[1] Idem.

- Măsuri legislative privind clima, cu rol de atingere a unui nivel net al emisiilor de gaze cu efect de seră (GES) egal cu 0 până în 2050, luând în considerare introducerea țintelor intermediare pentru anii 2030 și 2040;
- Creșterea ponderii energiei din surse regenerabile și eliminarea treptată a combustibililor fosili;
- Măsuri de revizuire a orientărilor TEN-E înainte de a adopta următoarea listă de proiecte de interes comun (PIC) pentru a alinia cadrul legislativ la prioritatea instalării rețelelor inteligente și a nu rămâne legați de investiții cu emisii ridicate de dioxid de carbon;
- Măsuri de mobilitate durabilă și inteligentă – toate modurile de transport (rutier, feroviar, aerian și maritim) e necesar să contribuie la decarbonizarea sectorului transporturilor în conformitate cu obiectivul de realizare a unei economii neutre din punct de vedere climatic, prin susținerea și aplicarea principiului „poluatorul plătește".

Sursele regenerabile de energie (energie solară, geotermală, eoliană, hidro-electrică, biomasa și bio-combustibilii) reprezintă surse alternative aferente combustibililor fosili cu scopul de a reduce emisiile de gaze cu efect de seră, diversificarea ofertei de energie și reducerea dependenței de piețele volatile și incerte ale combustibililor (petrol și gaze). Comisia Europeană a făcut demersuri în vederea pregătirii cadrului de implementare a politicilor de eficiență energetică pentru perioada de după anul 2020, cu scopul de a clarifica regimul pentru investitori în următoarea perioadă. În foaia de parcurs au fost prevăzute proiecte de decarbonizare a sectorului energetic, cu scopul atingerii unei proporții a energiilor din surse regenerabile de cel puțin 55% până în 2030.

La nivelul comunităților locale care realizează planuri de eficiență energetică primul pas este de realiza analize diagnostic pe sectoare privind consumul de energie. În general se au în vedere următoarele sectoare:

- clădiri municipale, echipamente/facilități;
- clădiri terțiare, echipamente/facilități;
- locuințe;
- iluminat public municipal;
- transport municipal (flotă proprie);
- transport public;
- transport privat și comercial.

Un aspect deosebit de important legat de eficiența energetică se referă la clădiri, mai ales în mediul urban. Clădirile generează 28% din emisiile globale de gaze cu efect de seră

legate de energie. În orașele mari, ponderea este și mai mare: emisiile de la clădirile din Londra, Tokyo și, respectiv, New York reprezintă 76%, 71% și 67% din totalul emisiilor. În plus, emisiile globale legate de energie din sectorul construcțiilor au crescut cu 25% în perioada 2000-2017, iar intensitatea energetică a clădirilor trebuie redusă cu 30% până în 2030 pentru a se alinia la Acordul de la Paris[1].

Îmbunătățirea eficienței energetice a clădirilor poate reduce substanțial consumul de energie și emisiile de CO2, stimulând în același timp crearea de locuri de muncă și făcând energia mai accesibilă pentru gospodării. În UE, de exemplu, două treimi din clădirile rezidențiale au fost construite înainte de 1980 și un sfert au fost construite înainte de 1945. Astfel de clădiri tind să aibă performanțe slabe, din punct de vedere al eficienței energetice, și reprezintă o oportunitate unică de reducere drastică a consumului de energie[2]. O situație similară întâlnim și la nivelul mediului urban din județul Caraș-Severin. S-au implementat proiecte de anvelopare termică a blocurilor, dar per ansamblu numeroase clădiri sunt vechi și ineficiente din punct de vedere energetic. Această situație se întâlnește mai ales în urbanul mic, unde investițiile în reabilitarea energetică a clădirilor au fost mai reduse.

Contextul actual, caracterizat de oportunități reale de finanțare a creșterii eficienței energetice a clădirilor din surse externe (PNRR, POR) este unul favorabil și trebuie valorificat. Autoritățile locale au o capacitate unică de a pilota abordări și tehnologii inovatoare și de a lua în considerare elementele locale specifice contextului.

Analiza SWOT

Puncte tari	Puncte slabe
– existența în proximitatea orașelor a unor zone verzi-păduri – care pot fi utilizate pentru îmbunătățirea calității aerului dar și pentru recreere; – constituirea unei Comisii tehnice de amenajare a teritoriului și urbanism, ca organ consultativ cu atribuții de analiză, expertizare tehnică și consultanță începând cu anul 2016; – existența a 6 puncte fixe terestre de măsurare a poluanților atmosferici, organizate ca stații automate; – în anul 2020 s-au produs scăderi în ceea ce privește emisiile de poluanți atmosferici proveniți în special din transporturile rutiere, aviație și transporturile navale internaționale; – indicele general de calitate a aerului zilnic, reflectă o situație pozitivă pentru județul Caraș-Severin, acesta având valori bune și acceptabile, care nu au implicații asupra sănătății;	– suprafața spațiilor verzi în județ a scăzut în ultimii 8 ani; – La nivelul urbanului din județ lipsește o inventariere riguroasă a spațiilor verzi; – la nivel de județ nu existată un program de monitorizare a mercurului, hidrocarburilor aromatice policiclice, a particulelor fine (PM2,5 și PM1), a hidrocarburilor alifatice, a aldehidelor și cetonelor, a cromului hexavalent; – se observă concentrații de ozon ridicate în perioadele caniculare; – la nivelul județului au fost înregistrate depășiri ale valorilor minime prevăzute în Legea nr. 104 din anul 2011 pentru benzen; – există 42 de situri contaminate/potențial contaminate în suprafețe considerabile;

[1] https://www.oecd.org/cfe/cities/energy-efficiency-cities.htm

[2] *Idem*.

Puncte tari	Puncte slabe
– județul este bogat în resurse de apă de suprafață și are amenajărilor hidrotehnice importante; – prezența resurselor importante de apă potabilă și industrială; – numărul persoanelor racordate la sistemele de canalizare fără epurare a scăzut în ultimii ani; – numărul de persoane racordate la stații de epurare orășenești a crescut în anul 2019, comparativ cu anul 2012; – suprafața terenurilor degradate și neproductive a scăzut în perioada 2014-2019 cu 754 hectare; – suprafața de păduri și altă vegetație forestieră a crescut cu 14542 ha în perioada 2014-2019, prin împădurirea unor suprafețe de pășune; – suprafața cultivată în agricultura ecologică a crescut în perioada 2018-2019; – existența Planului județean de gestionare a deșeurilor în județul Caraș-Severin (2020-2025); – există un sistem de management integrat al deșeurilor-SMID; – la nivelul județului 5 operatori economici autorizați au activitatea specializată de transport deșeuri periculoase; – existența a numeroase proiecte cu privire la gestionarea deșeurilor la nivelul județului; – gradul de acoperire cu serviciul de salubrizare raportat la numărul de unități administrativ teritoriale era de 97,4% în anul 2019; – se realizează cartarea zgomotului și întocmirea hărților strategice de zgomot și a planurilor de acțiune la nivel de orașe; – în perioada 2015-2019 numărul sesizărilor primite de la cetățeni privind zgomotul datorat surselor fixe și mobile a fost 0; – desfășurarea de acțiuni instructiv-educative privind măsurile de prevenire a incendiilor de pădure.	– terenurile arabile reprezentau doar 15,20% din suprafața județului în anul 2019; – suprafața funciară a județului Caraș-Severin a scăzut în perioada 2014-2019 cu 373 hectare; – suprafața agricolă a fost în scădere, astfel că 10093 hectare de teren agricol s-au transformat în teren neagricol; – slaba dezvoltare a agriculturii ecologice; – la nivelul județului Caraș-Severin nu există niciun depozit permanent de deșeuri industriale nepericuloase în stare de funcționare; – sortarea deșeurilor este sporadică; – la nivelul județului nu este prevăzută activitatea de colectare separată a biodeșeurilor de la populație și nici de la HoReCa; – nu există instalații pentru tratarea și eliminarea deșeurilor din construcții și desființări; – există deșeuri diverse în pădurile din proximitatea orașelor și pe cursurile văilor – există depășiri ale nivelului echivalent de zgomot la nivelul municipiului Reșița; – volum ridicat al traficului, și în special a volumului traficului greu, de tranzit; – prezența riscului de inundații la nivelul județului. 5445 hectare reprezintă suprafețe inundabile pe teritoriul județului. – posibilitatea producerii unor inundații din cauza avariilor la amenajările hidrotehnice, în cazul barajelor; – potențial seismic ridicat; nu funcționează nici o stație de monitorizare a mișcărilor seismice, stațiunea Șușava (Sasca Montană) fiind actualmente dezafectată; – județul este predispus și la incendiile de pădure.
Oportunități	**Amenințări**
– obligativitatea în viitor de a se realiza pentru toate orașele hărți de zgomot – o mai bună planificare a extinderii și dezvoltării în funcție de sursele de poluare fonică; – existența unui Plan de management al riscului la inundații – sunt identificate zonele cu risc potențial semnificativ la inundații din A.B.A. Someș-Tisa; proiect implementat vizând realizarea unor hărți de risc la inundații; – coordonarea de către Regia Națională a Pădurilor – Romsilva în teritoriu, de acțiuni instructiv-educative privind măsurile de prevenire a incendiilor de pădure.	– tendința general de creștere a presiunii extinderii rezidențiale asupra spațiilor verzi; – poluarea aerului, în special cu pulberi, poate crește odată cu abandonarea sistemelor centralizat de încălzire în mediul urban; – existența unor date imprecise/incomplete privind calitatea aerului la nivel regional; – date vechi și bazate pe declarațiile agenților economici vizând contaminarea unor situri; costuri mari de realizare a evaluărilor de mediu pentru situri potențial poluate; – derularea greoaie a unor programe guvernamentale privind gospodărirea apelor; – colectarea de date și raportarea nesistematică de către instituții deconcentrate sau companii naționale.

Perspective strategice

- Îmbunătățirea calității aerului prin optimizarea și modernizarea transportului rutier;
- Stimularea modernizării sistemelor de încălzire în zona rurală pentru realizarea de randamente de ardere mari și emisii de poluanți reduse și cu utilizarea unor surse alternative de energie;
- Încurajare de politici care să conducă la înlocuirea instalațiilor industriale cu efect poluant important asupra mediului cu altele mai puțin poluante;
- Aplicarea principiilor de management integrat al apei pentru cantitate, calitate și ecosisteme sănătoase;
- Asigurarea calității apei din sursele de apă centralizate și menținerea unui sistem de control pentru respectare cerințelor de calitate;
- Reducerea poluării albiilor și malurilor râurilor prin crearea de bariere care să oprească deșeurile, supravegherea video a zonelor în care se depozitează ilegal deșeuri;
- Reducerea poluării fonice în mediul urban și de-a lungul căilor majore de transport prin optimizarea circulației, crearea de variante ocolitoare și controlul mai riguros al stării tehnice a autovehiculelor grele.
- Întocmirea de planuri de management al riscului la inundații care să țină cont de efectele posibile ale schimbărilor climatice asupra apariției inundațiilor;
- Îmbunătățirea sistemelor de colectare selectivă a deșeurilor și creșterea ratei de valorificare a deșeurilor reutilizabile la nivel de județ;
- Scăderea suprafețelor afectate de poluare prin activități industriale și lucrări miniere, prin monitorizare și responsabilizarea agenților economici implicați, în cooperare cu Agenția pentru Protecția Mediului;
- Dezvoltarea accesului rutier în zonele turistice montane cu afectarea cât mai redusă a ecosistemelor existente.
- Valorificarea pădurilor și zonelor verzi existente în proximitatea orașelor pentru îmbunătățirea calității aerului și pentru funcția de recreere.
- Dezvoltarea de programe educaționale în domeniul turismului ecologic și valorizarea turistică a ariilor naturale protejate.

E-guvernare și tehnologia informației și comunicațiilor (TIC)

Sectorul TIC în economia județului Caraș-Severin

Din datele economice disponibile, sectorul ITC nu are o dezvoltare semnificativă în județul Caraș-Severin. Companiile din domeniu sunt puține ca număr, în general având un număr mic de angajați și un profit mic (chiar dacă în creștere).

Tabel – Datele economice ale sectorului ITC în Caraș-Severin

Total Nr salariați (companii locale active)	2008	2011	2014	2015	2016	2017	2018	2019
58 – Activități de editare	35	24	43	46	44	43	40	35
59 – Activități de producție cinematografică, video și de programe de televiziune; înregistrări audio și activități de editare muzicală	24	18	26	20	17	16	15	20
60 – Activități de difuzare și transmitere de programe	24	5	2	1	1	0	0	0
61 – Telecomunicații	164	159	113	112	123	114	105	69
62 – Activități de servicii în tehnologia informației	33	31	29	27	33	30	36	37
63 – Activități de servicii informatice	15	19	15	14	19	25	23	22

Cifra de afaceri	2008	2011	2014	2015	2016	2017	2018	2019
58 – Activități de editare	1789167	948495	2231518	2327646	2618642	2668167	2881077	3251071
59 – Activități de producție cinematografică, video și de programe de televiziune; înregistrări audio și activități de editare muzicală	1043524	1601207	1406807	1595598	1649957	1643034	1782540	2349740
60 – Activități de difuzare și transmitere de programe	1776867	429728	286025	37989	13357	0	0	0
61 – Telecomunicații	12692420	11310315	11268991	10756640	11956367	11729884	9992037	8269085
62 – Activități de servicii în tehnologia informației	2083214	3917560	3340964	7288978	10543682	18835644	71845875	36458078
63 – Activități de servicii informatice	429386	1849701	811992	1028300	1550411	1927340	1353767	2186326

Profit net	2008	2011	2014	2015	2016	2017	2018	2019
58 – Activități de editare	262991	127463	407752	357838	565834	444861	706422	984941
59 – Activități de producție cinematografică, video și de programe de televiziune; înregistrări audio și activități de editare muzicală	205427	308019	79634	142824	252606	350881	349979	497278
60 – Activități de difuzare și transmitere de programe	158415	10856	150660	34279	0	0	0	0
61 – Telecomunicații	881997	917744	1053201	1606150	847899	2329025	956041	906293
62 – Activități de servicii în tehnologia informației	644028	1082279	1018322	3887993	5626016	1488677	18430245	3221718
63 – Activități de servicii informatice	89641	446190	234804	304660	706214	936960	468867	1000602

Sursa: INS, date de la Registrul comerțului

Datele din 2018 arată însă o creștere spectaculoasă atât a cifrei de afaceri cât și a profitului (se datorează în principal unei singure companii). În 2019 însă cifra de afaceri se

înjumătățește, dar profitul crește în continuare. Rezultatele sunt încă doar o mică parte din economia județului, dar ar putea semnala o oportunitate pentru dezvoltarea domeniului. Oricum, acest domeniu economic ar putea aduce beneficii substanțiale comunității, în cazul dezvoltării lui accelerate pe viitor, datorită salariilor substanțiale din domeniu, precum și sinergiilor potențiale cu alte sectoare economice (industriile creative, educația, sănătatea etc.). Momentan, nivelul salariilor din acest sector este doar la 40% din media națională, ceea ce înseamnă că atractivitatea lui este relativ scăzută.

Analiza situației digitalizării la nivelul Consiliului Județean Caraș-Severin

În acest moment, în Compartimentul TIC al consiliului județean sunt angajați 2 oameni. Din discuțiile cu angajații din acest compartiment, dotarea tehnică este mulțumitoare. Pe lângă sumele anuale dedicate îmbunătățirii infrastructurii IT prinse în bugetul instituției, o mare parte din necesar este acoperit și de diferitele proiecte în implementare, în special pe fonduri europene.

Principalele servicii care sunt oferite cetățenilor sunt cele din domeniul urbanismului (eliberarea autorizaților de construire și a certificatelor de urbanism pentru cele 33 de UAT-uri (din 77) care au semnat un protocol cu CJ în acest sens. Momentan, aceste acte nu se pot trimite prin mijloace electronice. Actele necesare pentru eliberarea acestor documente nu se pot momentan depune și online sau prin email. Interconectarea cu celelalte instituții publice din județ și schimbul de date întâmpină probleme, el efectuându-se în cele mai multe cazuri ad-hoc, prin email.

Website-ul instituției este interfața cea mai folosită de cetățeni și companii în interacțiunea digitală cu consiliul județean. Designul site-ului poate fi îmbunătățit, paradigma de design fiind din deceniul trecut. Culorile ar putea fi mai bine alese, iar meniul ar trebui structurat mai bine. Unele intrări în meniu nu duc către pagini active (de pildă Dezbateri publice sau Minute ședințe publice). Există puține proiecte de hotărâri în dezbatere publică accesibile pe site. De asemenea, nu există posibilitatea trimiterii online de interpelări sau comentarii din partea cetățenilor pe proiectele în consultare publică sau pe proiectele de hotărâre ale ședințelor de consiliu.

Actualul site al CJ Caraș-Severin nu este securizat cu un certificat valid; acest lucru poate descuraja unii vizitatori ai site-ului. De asemenea, această deficiență duce la plasarea paginilor site-ului mai jos în lista de rezultate a motoarelor de căutare. Tot la lucruri care pot fi îmbunătățite putem trece faptul că site-ul nu este adaptat pentru dispozitivele mobile.

Cantitatea de informație disponibilă este considerabilă, dar structurarea ei ar putea fi regândită. Site-ul are o intrare în meniu pentru serviciile online, dar aceasta conține momentan doar 2 (depunerea unei petiții online și înscrierea la audiență, dintre care ultima duce către o pagină în construcție).

Strategia de dezvoltare durabilă a județului, în vigoare până în 2020, menționează doar pasager (cu un text preluat din Strategia Națională pentru agenda Digitală și fără să detalieze) sau vag proiecte de e-guvernare. În documentul strategic amintit este menționată în schimb, de mai multe ori, necesitatea implementării unor proiecte de alfabetizare digitală a populației, una dintre cărămizile de bază ale transformării digitale a societății.

Există câteva proiecte în diferite stadii de elaborare sau implementare pentru îmbunătățirea interacțiunii digitale între CJ Caraș-Severin și cetățeni, pe de o parte, și localități din județ, pe de cealaltă parte. Unul dintre ele are ca scop arhivarea electronică a documentelor în interiorul CJ. Un altul se referă la o platformă comunicațională combinată cu implementarea unui sistem de management al documentelor la care au participat 15 primării din județ (11 dintre ele folosesc în continuare acest sistem). De asemenea, un alt proiect urmărește actualizarea Registrului Agricol (momentan sunt parte a proiectului doar trei primării de orașe și Consiliul Județean, iar gradul de îndeplinire este în jur de 50%). Un alt proiect demn de menționat și care ar putea fi actualizat este cel legat de introducerea unor sisteme GIS în primăriile din județ. Momentan, acest proiect nu oferă funcționalități către cetățeni sau companii, iar nivelul de utilizare este unul scăzut chiar și în primăriile care au acest sistem, dar acest lucru se poate schimba, mai ales dacă CJ decide să aloce resursele necesare.

Consiliul județean Caraș-Severin are o pagină de Facebook, urmărită de ceva mai mult de 1900 de cetățeni. Mesajele prezente aici sunt în principal ședințele de consiliu județean și proiecte în derulare (legate de modernizarea drumurilor, de pildă). Stilul comunicării este unul obișnuit pentru instituțiile publice din România, de tip one-to-many. Mai putem remarca transmiterea ședințelor Consiliului Județean de către un post de televiziune local (acest lucru duce la creșterea transparenței, dar este tot un canal de comunicare căruia îi lipsește interactivitatea).

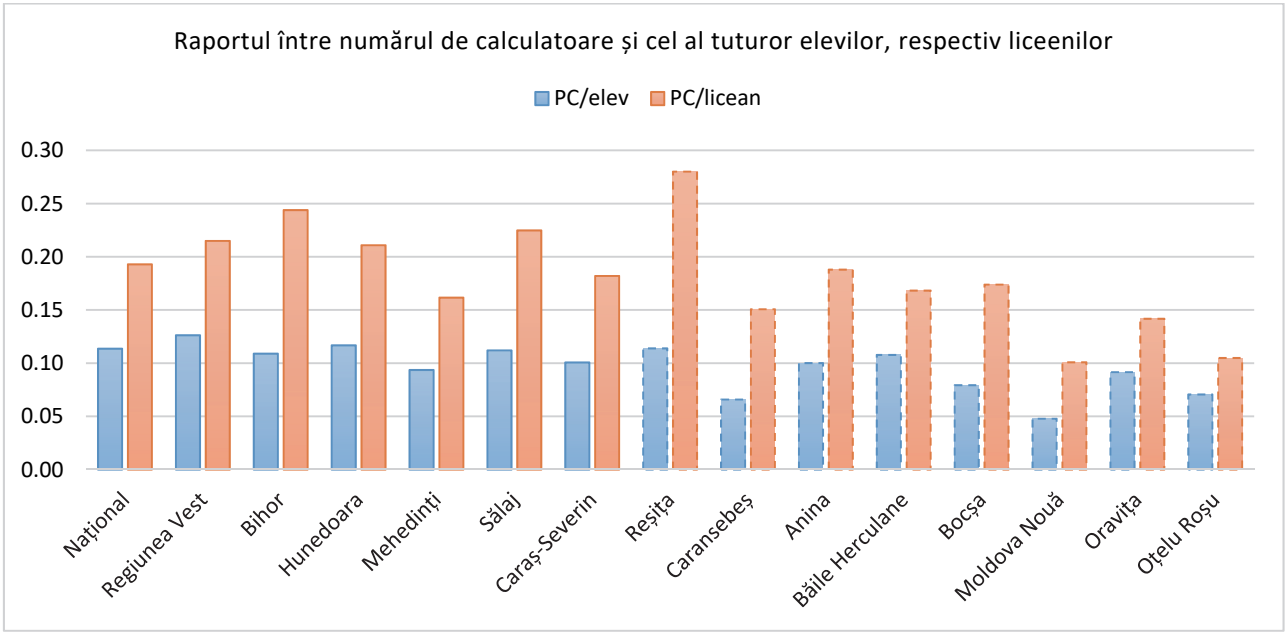
Educația ITC în Caraș-Severin

Elevii care vor să se specializeze în domeniul IT au în Caraș-Severin oportunitatea de a face acest lucru. La nivelul întregului județ, aproximativ 14.5% dintre liceeni sunt înrolați

în clase cu specializarea Informatică sau Matematică-Informatică. Cu toate că acest procent nu situează județul pe unul dintre primele locuri în România în această privință, există totuși premisele pentru dezvoltarea acestui sector economic, în cazul în care această forță de muncă pregătită este menținută în județ (prin oferirea posibilităților de continuare a studiilor în domeniu în oraș) sau prin atragerea studenților din județ care studiază în alte orașe înapoi după terminarea ciclului universitar. În cadrul Centrului Academic al UBB din Reșița, Facultatea de inginerie are două specializări (Informatică aplicată în inginerie electrică și Informatică industrială) care pot atrage studenți interesați de acest domeniu. Acest lucru este un avantaj în reținerea în județ a liceenilor interesați și care pot ulterior contribui la dezvoltarea IT-ului în Caraș-Severin, cu toate componentele sale (companii, start-up-uri, e-guvernare).

În ceea ce privește dotarea liceelor cu laboratoare de informatică și calculatoare, liceele și colegiile naționale din Reșița au o dotare peste media națională sau regională; în schimb celelalte orașe din județ sunt sub această medie. În graficul de mai jos se poate observa raportul dintre numărul de elevi (din toate ciclurile de învățământ preuniversitar) și, separat, de liceeni, și numărul de calculatoare la nivel național, în alte câteva județe, și în orașele și municipiile din județul Caraș-Severin (care au cel puți o unitate de învățământ de nivel liceal).

Figură – Dotarea cu calculatoare a liceelor din Caraș-Severin

Sursa: INS, prelucrare proprie.

Încurajarea antreprenoriatului în domeniul TIC

Nu există nici la nivelul județului asocieri sau clustere TIC, nici acceleratoare sau incubatoare de afaceri în acest domeniu. Nu sunt vizibile nici co-working spaces, în Reșița sau în județ. Această stare de fapt face cu atât mai grea înființarea și dezvoltarea unor companii în domeniu TIC și județ.

În lipsa unei susțineri din partea administrației locale, șansele pentru dezvoltarea acestui sector al economiei, care ar putea aduce sau crea locuri de muncă bine plătite și ar avea potențialul de a se conecta ușor cu alte companii sau start-up-uri din zona industriilor creative (design, creații artistice, cercetare inovativă), sunt destul de mici.

Activitatea antreprenorială din acest sector ar putea fi sprijinită prin înființarea unor organisme de tip Accelerator, Co-working Space sau Incubator de afaceri în TIC, organizate în colaborare cu și sprijinite de consiliul județean și de primăriile cu resurse financiare, cu posibilitatea implicării și altor actori privați sau instituții ale administrației publice.

Este de remarcat că documentele strategice regăsite pe pagina de web a consiliului județean nu menționează guvernarea electronică decât vag și pasager, în condițiile în care atât planurile de dezvoltare naționale cât mai ales cele europene pun un accent important pe dezvoltare-inovare; de remarcat că nici orașele din județ nu au astfel de planuri strategice – Reșița este însă în procesul de formulare a unei strategi *Smart City*. În condițiile în care obiective legate de acest domeniu s-ar regăsi în planurile de dezvoltare la nivel local și județean, s-ar deschide posibilitatea accesării unor fonduri europene pentru dezvoltarea acestui sector.

Infrastructura digitală în Caraș-Severin

În ceea ce privește viteza conexiunilor la internet, atât fix cât și mobil, datele oferite de ANCOM[1] arată că infrastructura de date este printre ultimele 10 județe din țară. Cifrele privind viteza medie a conexiunilor fixe (119.2 Mb/s) și mobile (11.96 Mb/s) arată că județul se situează mult sub media națională (149Mb/s, respectiv 24.8 Mb/s). Cu siguranță, în municipiile din județ, aceste viteze sunt mai bune decât media județeană, care include și zone mai puțin dezvoltate, în special rurale. Conexiunile la internet de mare viteză sunt

[1] Raport privind calitatea serviciului de acces la internet pentru anul 2019, https://www.ancom.ro/uploads/links_files/Raport_calitate_internet_2019.pdf

esențiale pentru atragerea și păstrarea în județ a unei forțe de muncă educată, mai ales în condițiile unei dorințe a autorităților județene de dezvoltare a unor sectoare economice precum IT și industriile creative și atragerea unei forțe de muncă bine pregătite și mobile.

Ultimele date concrete legate de accesul cetățenilor și firmelor la internet, disponibile pentru întreg județul, sunt de la recensământul din 2011 și sunt cu siguranță perimate. Datele oferite de institutul național de statistică sunt incomplete, eronate sau lipsite de granularitate (de pildă, numărul locuitorilor din mediul urban care au accesat internetul este mai mare decât numărul locuitorilor din mediul urban).

Cercetarea privind calitatea vieții efectuată de curând în județ arată că 84% dintre gospodării au acces permanent la internet (fix, mobil sau ambele variante). Aceste cifre sunt în acord cu datele disparate existente la nivel național (de pildă cele EUROSTAT, care arată că 81% dintre gospodăriile din România aveau în 2018 acces la internet), că, în mediul urban, uriașa majoritate a cetățenilor are acces la internet. Din păcate, fără date concrete legate de categoriile (sociale, etnice, cu dizabilități, de vârstă etc.) în care accesul la internet este sub medie, nu se pot concepe programe țintite pentru a remedia aceste probleme (o cercetare sociologică care să răspundă acestor întrebări ar fi benefică pentru conceperea de programe țintite).

Momentan, pentru plăți online, în special taxe și impozite, sunt înrolate în ghiseul.ro primăriile din Anina, Bocșa, Caransebeș, Mehadia, Moldova Nouă, Reșița, Slatina-Timiș și ANAF. În ceea ce privește serviciile digitale oferite de instituțiile publice, 21% dintre respondenți au declarat că plătesc taxe și impozite online, iar 18% descarcă formulare de pe site-urile instituțiilor. 67% dintre cei chestionați au declarat că nu folosesc nici un serviciu digital oferit de administrația publică, ceea ce arată (în corelație cu numărul celor care utilizează internetul) că există un procent foarte mare de oameni care ar putea fi atrași spre aceste servicii digitale, dacă ele ar exista și ar fi cunoscute.

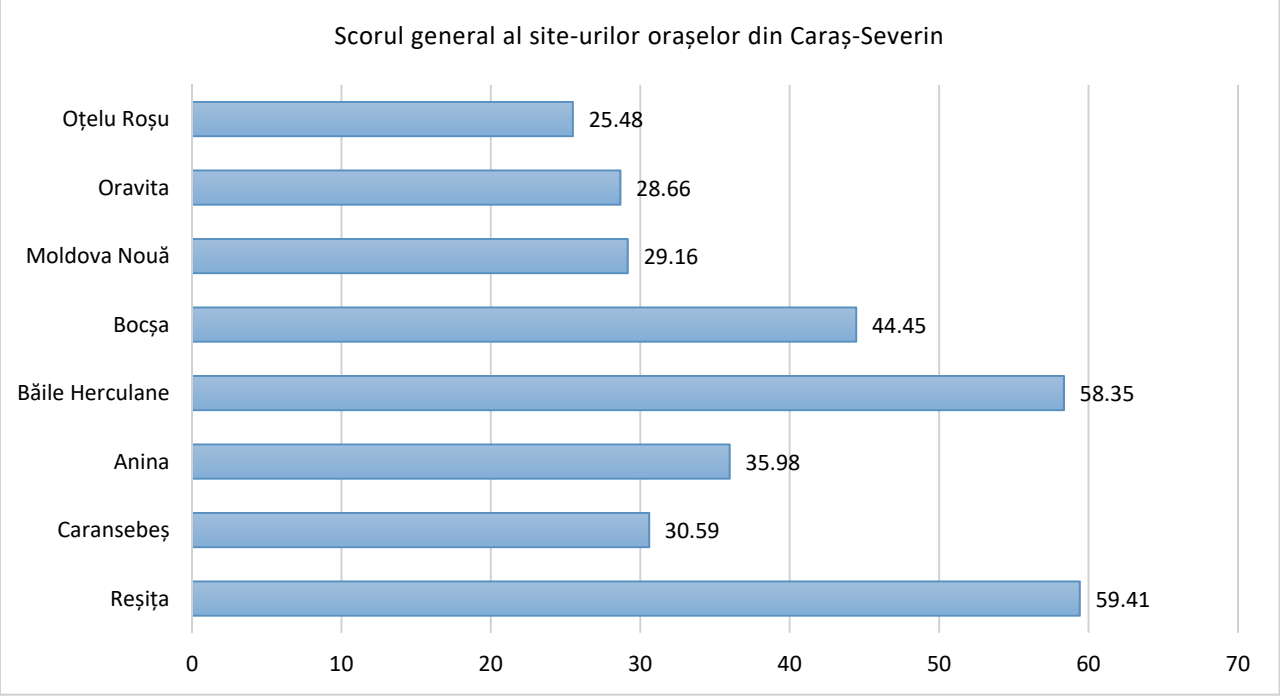
Nu există date locale despre numărul cetățenilor care au competențele digitale medii sau peste medie (datele din indicele DESI, al Uniunii Europene, de pildă, sunt agregate la nivel de regiune sau stat).

Un alt domeniu în care administrația ar putea colabora cu firmele din domeniu TIC este oferirea de seturi de date deschise (open data), pe care companiile le-ar putea folosi pentru realizarea de produse software inovatoare, care ar putea fi ulterior oferite spre implementare și altor instituții publice din alte zone ale țării.

E-guvernare în județul Caraș-Severin

Pentru a evalua importanța pe care primăriile din județ o acordă e-guvernării, a fost realizată o analiză a site-urilor celor 8 orașe și municipii, din perspectiva utilizării noilor tehnologii pentru prezentarea informațiilor, conectarea cu cetățenii și furnizarea de servicii către cetățeni și companii. Site-ul oficial este principalul vehicul prin care informațiile și serviciile online oferite de instituție ajung la cetățeni, companii sau ONG-uri, iar primăriile localităților furnizează cele mai multe astfel de servicii către cetățeni.

Figură – Scorul website-ului fiecărui oraș din județ (din 100)

Sursa: analiză proprie

Evaluarea stadiului implementării guvernării electronice din perspectiva *front-office* este împărțită în 5 categorii distincte, fiecare cu un scor separat și cu o pondere diferită în scorul final (fiecare categorie are un maximum posibil de 100 de puncte, la fel și scorul final). Indicele de evaluare conține 47 de indicatori, iar cele cinci categorii sunt: securitate și protecția datelor cetățenilor (15% din scorul final), ergonomie (15%), conținut (25%), servicii online (25%) și participare și implicarea cetățenilor (20%).

Deloc surprinzător, site-ul municipiului Reșița are scorul cel mai mare (aproape 60 de puncte, dintr-un maximum de 100). Website-ul primăriei din Băile Herculane ajunge la un scor de peste 58 de puncte. Celelalte site-uri ale primăriilor obțin scoruri slabe sau foarte slabe.

Securitate și protecția datelor cetățenilor

În această categorie niciuna dintre primăriile din județ analizate nu a respectat în totalitate regulile de bază în ceea ce privește securitatea și protecția datelor. Am urmărit în această categorie dacă vizitatorii site-ului sunt avertizați în legătură cu folosirea *cookies*, dacă există o pagină cu informații suplimentare care descrie exact ce este un *cookie* și cum pot fi ele activate și dezactivate în principalele *browsere*, existența unei detalieri mai clare a datelor care sunt colectate, cum sunt ele folosite și cum pot cetățenii avea control asupra acestor date, dacă paginile site-ului au un certificat de securitate valid, lipsa acestuia, pe lângă posibila scădere a încrederii utilizatorilor, duce și la depunctarea site-ului de către motoarele de căutare (poate apărea mai jos în lista rezultatelor unei căutări).

Surprinzător este că site-ul municipiului reședință de județ nu este securizat. De fapt, doar website-urile din Băile Herculane și Bocșa sunt securizate dintre cele 8 analizate, iar 4 avertizează vizitatorii despre utilizarea *cookies*.

Ergonomie

Site-urile pot fi accesate din browserele importante (verificarea a fost făcută utilizându-se ultimele variante de Microsoft Edge, Mozila Firefox, Google Chrome și Opera). Pe unele dintre ele există unele erori minore de afișare și aliniere a elementelor din pagină.

Această categorie evaluează ușurința cu care site-ul poate fi utilizat de către vizitatori, calitatea design-ului, folosirea coerentă și corectă a fonturilor și culorilor, o schemă de navigare bine realizată și intuitivă, precum și frecvența și actualitatea actualizărilor.

În afară de Reșița, niciunul dintre celelalte site-uri nu depășește un scor de 70 de puncte (dintr-un maxim de 100). În ceea ce privește celelalte site-uri, ergonomia lor are deficiențe serioase, care pot duce la probleme legate de găsirea informațiilor sau de accesarea serviciilor, chiar atunci când ele sunt disponibile.

Participare și implicarea cetățenilor

În cadrul acestei categorii, am urmărit modalitățile în care cetățenii pot lua contact cu instituțiile și cu funcționarii din diferite departamente, instrumentele de participare oferite, posibilitățile de comentare sau de participare la dezbaterile publice pe diferite teme, existența unor conturi pe rețelele sociale, a sondajelor sau a înregistrărilor audio-video.

În ceea ce privește modalitățile prin care cetățenii orașelor județului Caraș-Severin pot lua legătura cu primăria, lucrurile ar putea fi îmbunătățite. Singura primărie din cele analizate care obține un scor bun la această categorie este Anina (60), în rest toate primăriile au un scor mai mic de 40. Niciuna dintre primării nu are un program de bugetare participativă activ (Proiectele de acest tip pot crea o legătură mai strânsă între cetățeni și administrație, ceea ce poate duce, în timp, la o creștere a încrederii în instituțiile publice locale). Doar 2 dintre website-uri oferă cetățenilor posibilitatea de a trimite mesaje sau comentarii autorității.

Toate cele 8 primării au conturi active pe Facebook. În general, pe toate aceste pagini, limbajul folosit este destul de arid și neadaptat mediului de comunicare folosit, fapt care arată că modul în care primăriile utilizează aceste pagini de facebook poate fi îmbunătățit. Este de remarcat că cele mai multe reacții și *share*-uri le-au avut, în ultimul an, postările care aveau imagini sau albume foto.

Conținut

În cadrul acestei categorii am urmărit cantitatea și diversitatea de informații care se găsesc pe site-urile instituțiilor. Unele dintre ele sunt cerute de diverse legi care sunt legate de transparentizarea instituțiilor publice sau accesul la informațiile de interes public, altele au fost considerate utile pentru cetățeni. De exemplu, am verificat dacă pe site există informații despre localizare și orar de lucru cu publicul, informații de contact pentru principalele departamente, minutele sau PV ale întâlnirilor de consiliu local, informații despre buget, informații despre consilierii locali (cine sunt, cv, informații de contact, activitate), strategii sau planuri de dezvoltare a orașului, formulare descărcabile sau online, declarații de avere, informații despre achizițiile publice, și altele.

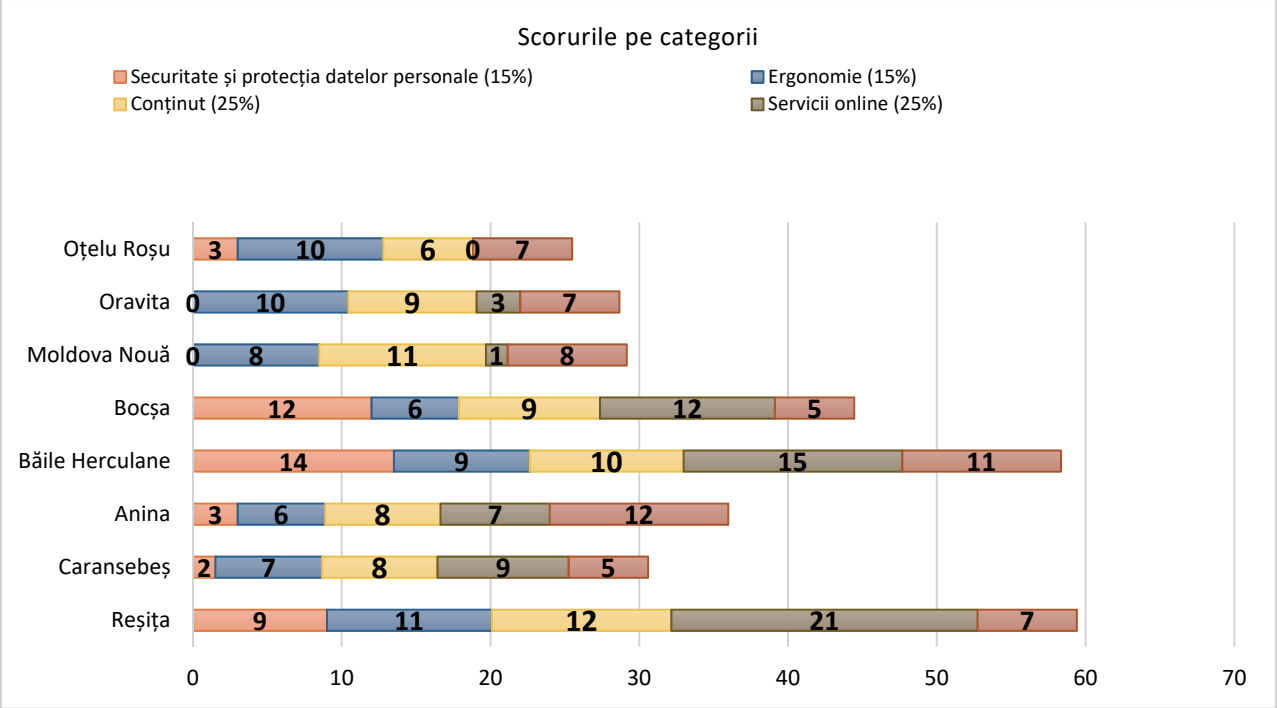
Niciunul dintre cele 8 site-uri analizate nu a depășit 50 de puncte (cel mai aproape a fost Reșița, cu 48.28), ceea ce arată că sunt multe lucruri care pot fi îmbunătățite în ceea ce privește serviciile informaționale online ale primăriilor orașelor din Caraș-Severin.

Servicii online

Această categorie este dedicată serviciilor tranzacționale oferite de primăriile celor 8 orașe. Am urmărit indicatori ca: plata online a taxelor și impozitelor, depunerea de sesizări și reclamații (pe site sau prin aplicații dedicate), registratură online, posibilitatea depunerii cererilor pentru informații de interes public online, sau prezența aplicațiilor mobile.

În ceea ce privește serviciile online, primăriile orașelor din Caraș-Severin oferă cetățenilor experiențe foarte diferite. Dacă Reșița obține aici un scor bun (peste 82 de puncte), site-ul orașului Băile Herculane ia o notă de trecere (58.82), iar locuitorii din Bocșa pot plăti taxe și amenzi online, celelalte site-uri nu oferă de fapt servicii online către cetățeni; website-ul orașului Oțelul Roșu nu adună niciun punct la această categorie. Acest lucru se datorează probabil lipsei resurselor necesare (umane, financiare, de expertiză) pentru conceperea și implementarea lor. Consiliul județean poate juca în continuare un rol determinant în ajutarea acestor comunități în depășirea obstacolelor menționate.

Figură – Rezultatele analizei serviciilor de front-office, pe categorii

Sursa: Analiză proprie

Analiză SWOT

Puncte tari	Puncte slabe
• există servicii de e-guvernare implementate, accesibile și folosite în câteva orașe • marea majoritate a locuitorilor județului are acces la internet • este conștientizată la nivelul CJ necesitatea unei infrastructuri de date robuste, pe care să se poată construi servicii digitale interconectate • există un sistem intern de management al documentelor în CJ • dotarea tehnică (în special echipamente hardware) este mulțumitoare	• Primăriile din județ, nici cele de orașe, nu se remarcă prin prezența online • departamentele IT din instituții sunt de obicei subdimensionate • interoperabilitatea aplicațiilor existente este limitată • nu există seturi de date în format deschis disponibile cetățenilor sau firmelor (în ideea mișcării Open Data) • nu există în acest moment un plan bazat pe o viziune clară pentru implementarea e-guvernării, iar acest lucru duce la o lipsă a adaptării procedurilor existente pentru trecerea lor online

	• lipsa unor servicii către cetățeni bazate pe sistemul GIS • site-ul CJ nu este adaptat pentru dispozitivele mobile • nu există o platformă pentru depunerea documentelor online la nivelul CJ Caraș-Severin, chiar și după perioada pandemică începută anul trecut • sectorul IT în județ nu se dezvoltă cu viteza așteptată • viteza conexiunii la internet este sub media națională sau regională
Oportunități	**Amenințări**
• posibilitatea extinderii parteneriatului între mediul educațional, firmele din domeniu și administrația locală • folosirea perioadei pandemiei pentru a crește numărul de servicii online disponibile și a crește încrederea cetățenilor în acestea și, implicit, a gradului de utilizare • posibilitatea accesării unor fonduri europene pentru dezvoltarea și implementarea serviciilor de e-guvernare (unul dintre cele mai importante programe în noua perioadă de finanțare este Digital Europe) • valorificarea experiențelor orașelor mai avansate în implementarea e-guvernării (Reșița, Băile Herculane) pentru uniformizarea ofertei de servicii digitale la nivelul întregului județ • accesul la internet de pe dispozitive mobile este în creștere accentuată, ceea ce poate oferi o oportunitate de creare de la început a serviciilor online cu accesul mobil ca specificație de bază, înlesnind adopția acestora	• legislația actuală neadaptată posibilităților oferite de e-guvernare • problemele financiare existente la nivelul administrației locale, în special în cazul în care creșterea economică nu va fi susținută sau fondurile vor fi direcționate către alte priorități (de pildă sănătate) • rezistența la schimbare din partea funcționarilor publici • lipsa interesului pentru un proces de administrație publică transparent și trasabil • lipsa corelării introducerii e-guvernării cu eficientizarea și adaptarea administrației publice (în special în ceea ce privește procesele interne) • securitatea aplicațiilor de e-guvernare, mai ales în cazul în care acestea vor fi folosite de un număr din ce în ce mai mare de persoane și firme • un proces de comunicare ineficient în explicarea acestor noi servicii și ale transformărilor din cadrul administrației locale pe care le vor produce

Perspective strategice pentru sectorul IT și implementarea e-guvernării

Consiliul județean Caraș-Severin recunoaște oportunitățile oferite de digitalizare și a investit unele resurse în domeniul guvernării electronice, dar aceste inițiative sunt momentan în stadiu incipient. Este adevărat că majoritatea serviciilor publice pentru cetățeni sunt oferite nu de instituțiile județene, ci de către primării. CJ Caraș-Severin poate în schimb juca rolul de integrator la nivelul întregului județ și poate ajuta cu resursele necesare municipalitățile care nu pot concepe și implementa singure aceste servicii.

Există o serie probleme care sunt datorate contextului național. Un grup de servicii integratoare care ar permite creșterea numărului și a sofisticării serviciilor online oferite la nivel local nu există sau sunt doar în stadiul de proiect (o identitate digitală, registre naționale autentice, colectarea de date standardizate, servicii de interconectare între diferitele instituții publice etc.). În această situație, opțiunile de dezvoltare a propriului ecosistem local de aplicații sunt inerent limitate, dar, deși mai facilă, așteptarea după instituțiile centrale poate să nu fie strategia corectă.

Luând aminte la exemple de succes din alte zone din România, colaborarea dintre firmele de IT și firme din alte domenii economice poate duce la accelerarea inovării în sectoare dintre cele mai diverse. Încurajarea cercetării și sprijinirea învățământului de profil, care ar putea furniza, în câțiva ani, forța de muncă necesară, calificată, este de asemenea un pas esențial pentru construirea unui sector ITC viabil, inițial în Reșița, și apoi extins și în alte localități din județ.

Sectorul IT are un specific aparte, fiindcă poate aduce beneficii foarte mari raportat la numărul de angajați. Având în vedere necesitatea dezvoltării unor ramuri economice cu mare potențial de creștere și cu un grad ridicat de inovare, realizarea și implementarea unei strategii care să pună în valoare interesul pentru educație în ITC și să minimizeze amenințările ar putea să transforme sectorul într-un atu pentru județ, care s-ar putea constitui ca o zonă potrivită pentru companiile ITC care vor să se extindă sau să își mute o parte din operații din orașele cu o dezvoltare mai timpurie în acest domeniu (București, Cluj-Napoca, Iași, Timișoara). O asemenea susținere din partea consiliului județean ar putea funcționa, mai ales că perioada prin care trecem a arătat fezabilitatea unor soluții *remote* de lucru în cadrul acestor companii; este adevărat că un asemenea plan nu ar da rezultate imediate, dar poate fi o alternativă pe termen lung, mai ales dacă infrastructura digitală se dezvoltă într-un ritm accelerat.

În ceea ce privește e-guvernarea, aceasta ar trebui să ocupe un rol important în dezvoltarea capacității administrative (mai ales din perspectiva serviciilor online oferite și a utilizării bazelor de date pentru structurarea informațiilor disponibile), mai ales luând în considerare gradul relativ ridicat de conectare la internet a cetățenilor în zonele urbane și migrarea către accesul mobil. Pentru acest lucru, câteva din lipsurile (cele mai multe cunoscute) în acest domeniu ar trebui remediate:

- Finalizarea implementării unui sistem GIS la nivel județean care să ofere servicii digitale tranzacționale cetățenilor și companiilor;
- Universalizarea utilizării sistemului de management al documentelor în interiorul tuturor primăriilor din județ;
- Interconectarea tuturor aplicațiilor și a bazelor de date, inițial în interiorul consiliului județean, iar apoi între instituțiile din localități diferite;
- Colectarea periodică a datelor legate de utilizarea serviciilor online oferite cetățenilor și companiilor și a gradului de satisfacție în utilizare;
- O campanie de marketing mai consistentă, menită să crească gradul de adopție și utilizare a serviciilor existente;

- Acțiuni pentru creșterea vitezei medii de acces la Internet în întreg județul și conectarea localităților care încă nu au acces;
- Susținerea în continuare a educației digitale, prin proiecte punctuale (actualizarea bazei materiale a școlilor) sau generale (creșterea competențelor digitale ale profesorilor);
- Instruiri și training-uri dedicate funcționarilor, pentru creșterea nivelului de competență digitală și înțelegerea procesului de transformare digitală;
- Adaptarea site-ului pentru accesul de pe dispozitive mobile;
- Implementarea unor noi instrumente participative;
- Proiecte educaționale pentru creșterea nivelului de competențe digitale ale populației;
- Realizarea unui sistem de *single sign-on* pentru cetățeni și companii, și extinderea lui graduală la nivelul întregului județ.

O altă măsură benefică, nu doar în implementarea e-guvernării, dar și în contextul susținerii sectorului ITC, ar fi accesul liber la seturi de date deschise, care nu doar ar îmbunătăți transparența actului administrativ, dar ar putea furniza materie primă pentru firmele de IT din județ pentru construirea de aplicații interesante și utile, mai ales în contextul în care județul s-ar putea transforma într-un deschizător de drumuri la nivel regional și național în acest domeniu.

Analiza economiei locale

Analiza își propune să observe evoluțiile înregistrate în economia locală, pornind de la o evaluare a contextului regional și județean. Analiza este una comparativă, încercând să identifice trenduri pe utilizând elemente de benchmarking, având ca referință nivelurile național, regional, cât și cel al unui grup strategic – comunități un grad ridicat de similaritate al profilului și structurii economice, precum Hunedoara, Sălaj, Mehedinți și Bihor (elemente precum localizarea la graniță sau profilul industrial).

Analiza își propune să fundamenteze procesul de luare a deciziilor strategice în ceea ce privește dezvoltarea economică locală, folosind interpretarea de valori ale unor seturi de indicatori.

Procesul de planificare trebuie să aibă la bază o analiză comprehensivă în procesul de transformare către o economie solidă și adaptivă la provocările legate de transformările tehnologice și evoluțiile globale către o economie bazată pe cunoaștere.

*Analiza economiei locale utilizează seturi de date cu origini multiple: date provenind de la Institutul Național de Statistică (INS) și date din bilanțurile agenților economici, care se referă exclusiv la activitatea societăților comerciale locale (furnizate de Oficiul Național al Registrului Comerțului, având ca sursă informațiile din bilanțurile depuse de către agenții economici la Ministerul Finanțelor, ANAF), precum și informații și statistici provenite din alte surse.

Context regional

Evaluarea comparativă din perspectivă regională încearcă să seteze cadrul mai larg – contextul în care economia locală activează este puternic influențat de caracteristicile și evoluțiile regionale, factori precum atractivitatea polului economic regional, evoluțiile regiunii ca întreg, sau disparitățile intra-regionale acumulate în timp.

Produs intern brut (PIB)

La nivelul anului 2019, PIB-ul regional se apropia de 21 miliarde euro, în creștere cu 43% față de anul 2008 și cu jumătate mai mare față de anul 2014.

Față de aceeași perioadă, ratele de creștere ale economiei regionale sunt mai ridicate decât media națională, și decât ale regiunilor Sud-Vest și Sud Muntenia.

Tabel – Produs intern brut, regiuni, milioane euro

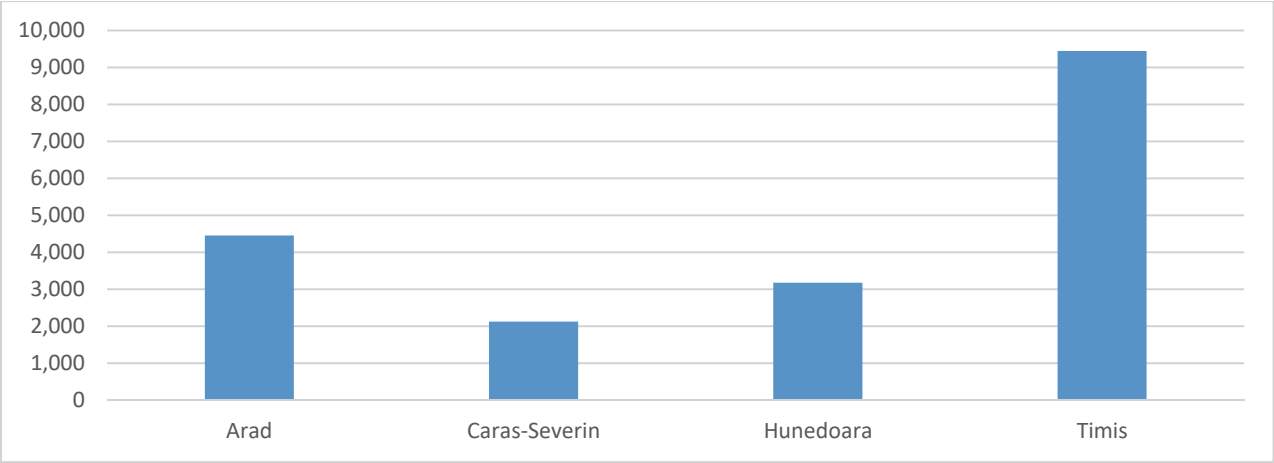
	2014	2016	2017	2018	2019
România	150.708,62	170.063,36	187.772,65	204.496,88	223.337,41
Nord-Vest	17.279,47	19.975,82	22.942,15	24.637,09	26.835,53
Centru	16.549,97	19.187,79	21.192,39	23.245,65	25.263,18
Nord-Est	15.259,45	17.139,97	19.438,39	21.212,71	23.123,11
Sud-Est	17.036,85	17.769,48	19.236,53	20.998,65	22.802,19
Sud – Muntenia	19.664,17	20.839,53	22.084,23	24.108	26.067
București – Ilfov	39.929,61	46.221,13	51.020,57	55.179	61.169
Sud-Vest Oltenia	10.987,67	12.319,95	13.996,31	15.758	17.099
Vest	13.895,45	16.491,47	17.712,91	19.198	20.803

Sursa datelor: Eurostat

Regiunea, a șaptea ca volum în total asigura la nivelul anului 2019 un procent de 9% din valoarea tuturor bunurilor și serviciilor produse în economia națională (similar cu anul anterior).

Structural, importanța economiei regionale în cea națională nu s-a modificat semnificativ în ultimii 15 ani Ponderea PIB-ului regional în cel național s-a diminuat cu un procent față de 2008. Modificările structurale au fost posibile datorită ratelor de creștere superioare ale altor regiuni.

Figură – Contribuția județelor la PIB-ul regional, 2018 (milioane euro)

Sursa datelor: Eurostat

La nivelul regiunii Vest, contribuția la PIB este dezechilibrată – în timp ce județul Timiș generează jumătate din valoarea bunurilor și serviciilor produse la nivel regional, contribuția județului Caraș-Severin e de 11%.

Deși valoarea PIB-ului este una redusă în cazul județului Caraș-Severin (2,12 miliarde de euro, volum mai mic decât al tuturor celorlalte județe din regiune), ratele de evoluție ale PIB au fost ridicate în perioada 2011-2017 – economia județului a crescut cu aproape jumătate față de 2011 (minimul perioadei 2008-2019, cauzat de criza economică de la momentul respectiv).

Creșterea a atins un platou odată cu anul 2018 (ultimul cu date disponibile referitoare la PIB județean), cu un plus de doar 2% față de anul anterior (mult sub rata de creștere a economiilor națională și regională, de 8, respectiv 9%).

Tabel – Produs intern brut, milioane euro

	2008	2011	2014	2015	2016	2017	2018
Arad	3.139	2.908	3.125	3.454	3.723	4.126	4.454
Caraș-Severin	1.693	1.455	1.557	1.726	1.963	2.086	2.123
Hunedoara	2.769	2.165	2.449	2.435	2.682	2.966	3.175
Timiș	6.909	6.484	6.724	7.565	8.173	8.535	9.445

Sursa datelor: Eurostat

În analiza valorilor și evoluțiilor PIB în valori brute (euro) trebuie să ținem cont și de evoluțiile demografice înregistrate în județele Hunedoara și Caraș-Severin, unde în perioada 2011-2018 populația scade cu peste 6%. Spre comparație, județul Timiș are o creștere cu aproape 3% a populației.

Statisticile referitoare la populația în vârstă de muncă, cea majoritar contribuitoare la produsul intern brut sunt un factor explicativ important (pe lângă activitatea companiilor

locale) – scăderile sunt mai importante (-7% în cazul celor două județe sus-menționate), ceea ce afectează și evoluțiile regionale (-2%). Timișul este singurul județ din regiune care reușește să păstreze valorile acestei resurse în echilibru.

Demografia întreprinderilor și concentrarea activității economice sunt alți indicatori importanți, ce determină evoluțiile output-ului economiei locale. Județul Timiș este motorul economiei regionale, concentrând jumătate din întreprinderile active la nivel regional. Acest județ avea în 2018 o creștere a numărului întreprinderilor cu aproape o treime, în timp ce în cazul județului Caraș-Severin evoluția este semnificativ diferită (a se vedea subcapitolul care analizează companiile locale active).

PIB/locuitor

Dacă în valori brute contribuția regiunii la formarea PIB național nu este semnificativă (variabilă ce ține și de dimensiunea teritoriului), în termen de valori pe locuitor, economia regională, cu o valoare estimată a PIB/locuitor de 11.700 euro pentru anul 2019 (ultimul cu date disponibile) depășește media națională, având valori mai ridicate decât toate celelalte regiuni, cu excepția București-Ilfov (outlier în acest caz, cu o valoare pe locuitor de peste 26.000 euro).

Este o realitate faptul că România a înregistrat o creștere economică importantă în ultimele decenii, iar polii de creștere / centrele urbane importante (București, Cluj, Timișoara) și zonele lor limitrofe au devenit principalele zone de activitate economică.

Aceste zone economice sunt unele cu cea mai rapidă creștere din UE; de exemplu Bucureștiul are un PIB/locuitor în termeni de paritate a puterii de cumpărare mai ridicat decât al unor capitale europene.

Tabel – Produs intern brut, euro pe locuitor

	2014	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**
European Union – 28	26.600	27.500	28.200	29.300	30.200	31.200
România	7.600	8.100	8.600	9.600	10.500	11.500
Nord-Vest	6.700	7.100	7.800	8.900	9.600	10.500
Centru	7.000	7.500	8.200	9.100	10.000	10.900
Nord-Est	4.700	4.900	5.300	6.000	6.600	7.200
Sud-Est	6.800	6.900	7.200	7.900	8.700	9.600
Sud – Muntenia	6.400	6.400	6.900	7.400	8.200	8.900
București – Ilfov	17.500	19.400	20.200	22.200	23.900	26.400
Sud-Vest Oltenia	5.400	5.900	6.200	7.100	8.100	8.900
Vest	7.700	8.400	9.200	9.900	10.800	11.700

Sursa datelor: Eurostat

La nivelul regiunii Vest PIB/locuitor a crescut cu peste 56% față de anul 2008 și cu 52% față de anul 2014. Valorile regionale pe locuitor se situează în 2018 la 38% din media UE 27, în condițiile în care, în 2011, anul de minim al crizei economice începute în 2008, procentul era de 27%.

Tabel – PIB/locuitor (euro), județe și districte

	2008	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Arad	6.900	6.700	7.200	7.300	8.100	8.800	9.800	10.600
Caraș-Severin	5.200	5.300	5.300	5.400	6.100	7.000	7.500	7.800
Hunedoara	5.900	5.700	5.700	6.100	6.100	6.800	7.600	8.200
Timiș	10.200	8.800	9.700	9.700	10.900	11.700	12.200	13.400
Bihor	6.400	5.100	5.500	6.000	6.400	6.900	7.700	8.400
Sălaj	5.200	5.000	5.500	5.900	6.200	6.600	7.700	8.400
Mehedinți	4.200	3.900	4.000	4.200	4.500	5.000	6.200	7.100
Juznobanatska oblast	:	4.100	4.300	4.300	4.300	4.600	4.900	5.500
Severnobanatska oblast	:	4.100	4.000	4.000	4.200	4.200	4.400	4.800
Srednjobanatska oblast	:	4.600	4.800	4.700	4.600	4.600	4.800	5.400
Borska oblast	:	4.700	4.700	4.200	4.000	4.300	5.100	5.900
Branicevska oblast	:	3.700	4.300	4.100	4.100	4.200	4.300	5.100

Sursa datelor: Eurostat

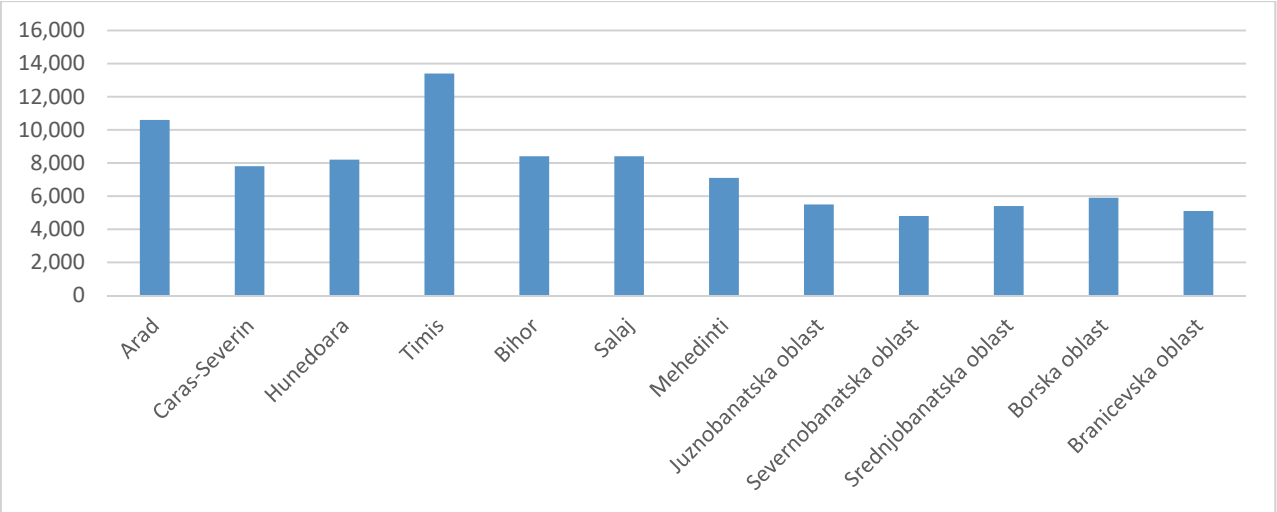
Disparitățile de dezvoltare (în special intra-regionale) se observă și la valorile pe locuitor ale produsului intern brut.

Deși importante, la fel ca în cazul indicatorului în valori brute, ratele de creștere sunt semnificative pentru județul Caraș-Severin– creșteri de 50% față de anul 2008 și +44% față de anul 2014. Ratele de creștere sunt superioare celei naționale și celei regionale.

La nivelul grupului strategic de comparație (Hunedoara, Mehedinți, Sălaj, Bihor), valorile outputului economic/locuitor sunt mai mici decât cele alor județelor parte a regiunii de Nord-Vest, dar superioare celei ale județului Mehedinți (care are, însă o rată de creștere a PIB superioară tuturor județelor parte a analizei de mai sus).

Grupul de districte sârbe de la granița cu România înregistrează valori reduse ale indicatorului (cu peste 40% mai mici, în medie) și ratele de creștere ale acestora fiind inferioare județului Caraș-Severin

Figură – PIB/locuitor, 2018

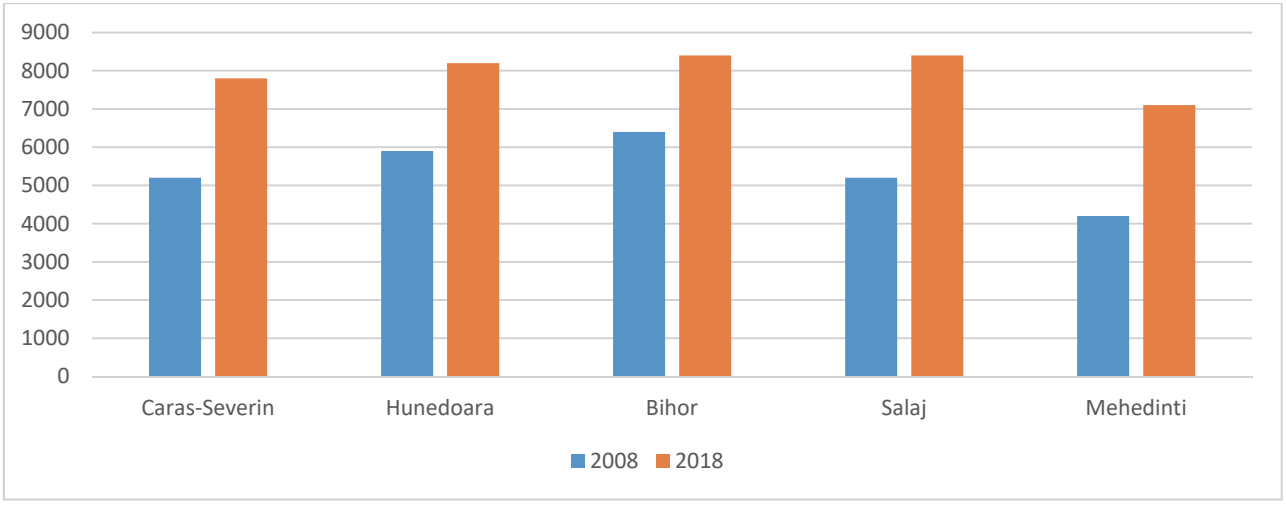

Sursa datelor: Eurostat

Chiar dacă activitatea economică a unor județe cu caracter profund industrial (Caraș-Severin, Sălaj, Hunedoara) a fost perturbată odată cu perioada de tranziție și restructurările masive prin care au trecut, evoluția lor este puțin diferită – a se vedea cazul Sălajului unde privatizarea cu succes a colosilor industriali a menținut economia locală în limite funcționale, urmată de o perioadă de creștere importată; +62% față de 2008, și o egalare a Bihorului la PIB/locuitor, în condițiile în care în anul de bază diferența era de peste 1200 euro.

Evoluțiile din ultimii ani pot fi fundamentul unor remodelări ale economiei care să ducă la creșterea nivelului de trai al locuitorilor. Ritmul de creștere scăzut în 2018 față de anul anterior (+4%, mult sub media națională și regională) și o eventuală confirmare a tendinței odată cu publicarea datelor finale pe anii ulteriori pot constitui piedici în reducerea disparităților de dezvoltare între Caraș-Severin și celelalte județe.

Figura– Evoluții PIB/locuitor, 2008 vs. 2018

Sursa datelor: Eurostat

PIB/Locuitor, PPS (Puchasing power standards / paritatea puterii de cumpărare)

Dacă raportul „Competitiveness în low-income and low-growth regions. The lagging regions report" al comisiei Europene plasează regiunea Vest, alături de majoritatea regiunilor din România, dar și din alte țări central și est-europene, în rândul celor cu venituri reduse, cu un PIB sub 50% din media europeană, situația stă puțin diferit din perspectiva parității puterii de cumpărare.

Dacă în termeni de valori pe locuitor, la nivelul anului 2019 regiunea se situa la nivelul de 38% din media UE, în termeni de paritate a puterii de cumpărare (PPS) lucrurile stau mult mai bine – valorile pe locuitor ale PIB PPS se situează la nivelul estimat de 71%.

Acest indicator elimină diferențele de prețuri între statele membre ale UE, permițând o aproximare mai corectă a nivelului de dezvoltare, dintr-o perspectivă comparativă.

Tabel – PIB/locuitor, PPS (Puchasing power standards / paritatea puterii de cumpărare)

	2008	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**
Arad	12.500	14.100	14.300	14.400	15.600	17.100	19.100	20.100
Caraș-Severin	9.500	11.100	10.500	10.600	11.700	13.600	14.600	14.700
Hunedoara	10.800	12.000	11.300	11.800	11.700	13.200	14.700	15.500
Timiș	18.700	18.500	19.200	19.000	20.900	22.800	23.700	25.400
Bihor	11.700	10.700	10.900	11.800	12.300	13.400	15.000	15.800
Sălaj	9.400	10.500	10.900	11.500	12.000	12.900	15.000	15.800
Mehedinți	7.700	8.300	8.000	8.200	8.700	9.700	12.000	13.400
Juznobanatska oblast	:	9.000	8.900	9.200	9.100	9.800	10.100	10.800
Severnobanatska oblast	:	9.000	8.300	8.300	8.800	8.800	9.100	9.400
Srednjobanatska oblast	:	10.100	9.900	10.000	9.800	9.800	9.800	10.600
Borska oblast	:	10.300	9.700	8.900	8.600	9.000	10.500	11.500
Branicevska oblast	:	8.200	9.000	8.600	8.700	8.800	8.800	10.100

Sursa datelor: Eurostat

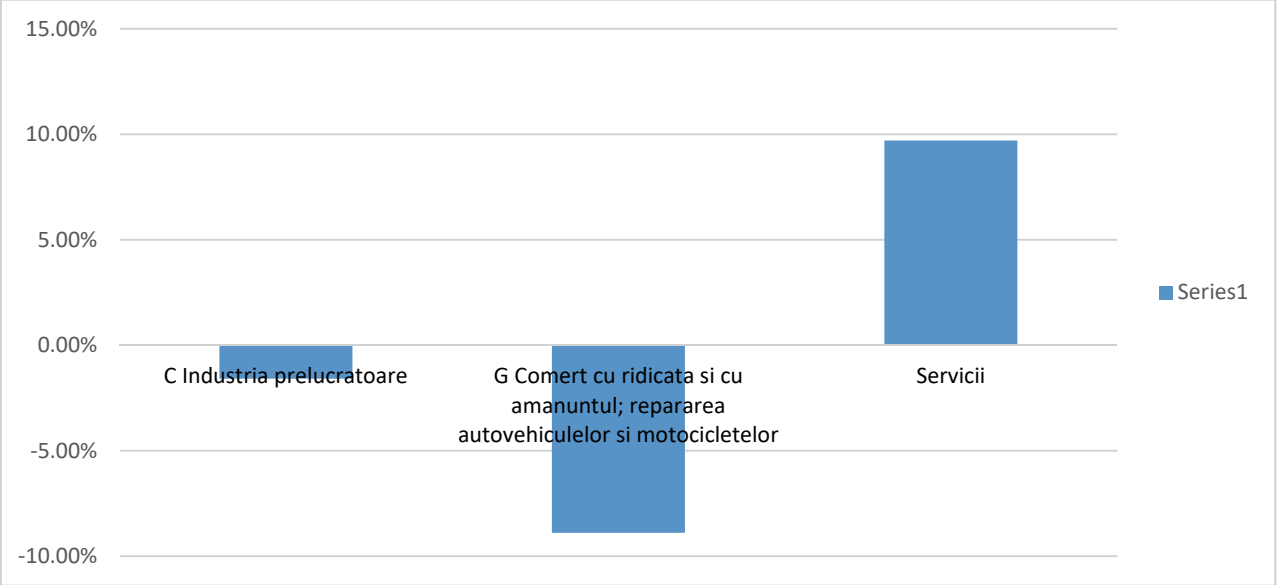
Județului Caraș-Severin are valori în jurul a 50% din media UE în PPS (față de 26% din media UE în valori euro/locuitor). Avansul județului Hunedoara în 2018 este unul important, diferența față de Caraș fiind minima cu un an înainte.

Activitatea companiilor regionale

Numărul unităților locale active, aproape 54.000 (societăți, PA etc., inclusiv punctele de lucru ale acestora), a crescut cu 2% la nivel regional în perioada 2008-2019).

Jumătate din totalul regional al unităților locale activează în Timiș, în timp ce Carașul găzduiește doar aproximativ a zecea parte. Cele mai multe unități locale active le regăsim în sectorul serviciilor (48%), cel comercial (27%) și cel industrial (9%).

Figura– Evoluții număr unități locale active, 2008 vs. 2018 (%)

Sursa datelor: INS

Evoluțiile sectoriale sunt interesante și arată o tendință de terțializare a activității economie/ o creștere a importanței și implicit dezvoltare a sectoarelor serviciilor.

Datele INS arătau la nivelul anului 2018 o valoare a cifrei de afaceri generată de companiile înregistrate în regiunea Vest de 130 miliarde lei, reprezentând 7% din totalul național (de menționat că peste o treime din cifra de afaceri de la nivel național aparține firmelor înregistrate în regiunea București-Ilfov).

Evoluțiile cifrei de afaceri erau pozitive – cea mai mare rată de creștere (peste 31%) din toate regiunile, superioară cu 9 procente ratei de creștere naționale.

Tabel – Indicatori ai activității companiilor

	Cifra de afaceri (€)	Profituri (€)	CA/salariat (€)	Profit/salariat (€)
Caraș-Severin	1.442.483.303	115.752.181	47.183	3.786
Timiș	16.335.416.184	1.220.453.065	76.694	5.730
Arad	6.814.096.472	464.613.100	75.762	5.166
Hunedoara	2.770.668.289	220.400.558	44.089	3.507
Bihor	7.986.012.862	704.699.846	63.081	5.566
Sălaj	1.923.866.085	186.949.609	63.850	6.205
Mehedinți	698.872.749	91.976.931	42.025	5.531

Sursa datelor: adaptare după date ale ONRC

Activitatea economică din regiune este concentrată în companii de mari dimensiuni – un procent de 43% din cifra de afaceri regională este generată de firme mari, cu peste 250 de angajați. Timiș este cel care concentrează mare parte din activitate regională, în cazul acestuia companiile de mari dimensiuni generează jumătate din cifra de afaceri a județului, în timp ce în Caraș firmele de mari dimensiuni generează o treime. Companiile medii (50-250 angajați) generează 19%, din totalul vânzărilor companiilor regionale ceea ce arată o putere economică mai redusă a segmentului microîntreprinderilor și a întreprinderilor mici.

Pentru a observa diferențele date de dimensiunea economiilor, trebuie menționat că numărul persoanelor juridice este de șase ori mai mare în Timiș, decât în Caraș-Severin, iar cifra de peste 11 ori mai ridicată. Indicatori raportați arată că cifra de afaceri/salariat este cu 60% mai mare.

Din grupul strategic de comparație, județul Mehedinți are cele mai mici valori, cu o cifră de afaceri la jumătate față de Caraș.

Investiții străine directe

Soldul investițiilor străine directe de la nivel regional totalizau peste 6,3 miliarde euro la nivelul anului 2020 (reprezentând peste 7% din valoarea de la nivel național), fiind cu peste 50% mai ridicat decât în anul 2013.

Tabel – Soldul investițiilor străine directe (milioane euro)

Județul	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**
Arad	760	854	959	1.079	1.216	1.011	914	1.103
Caraș-Severin	110	207	214	331	287	162	196	216
Hunedoara	313	379	370	379	411	393	411	456
Timiș	2.976	3.018	3.053	3.605	3.998	4.359	4.386	4.579

Sursa datelor: BNR

Disparitățile intraregionale sunt evidente și în cazul acestui indicator.

Analiza la nivel județean

Valoare adăugată brută

Valoarea Adăugată Brută (VAB) reprezintă valoarea nou creată într-o economie, fiind componenta majoră utilizată în formula de calcul PIB (în cazul metodei de producție), alături de impozitele nete (impozite și taxe pe produs – subvenții pe produs).

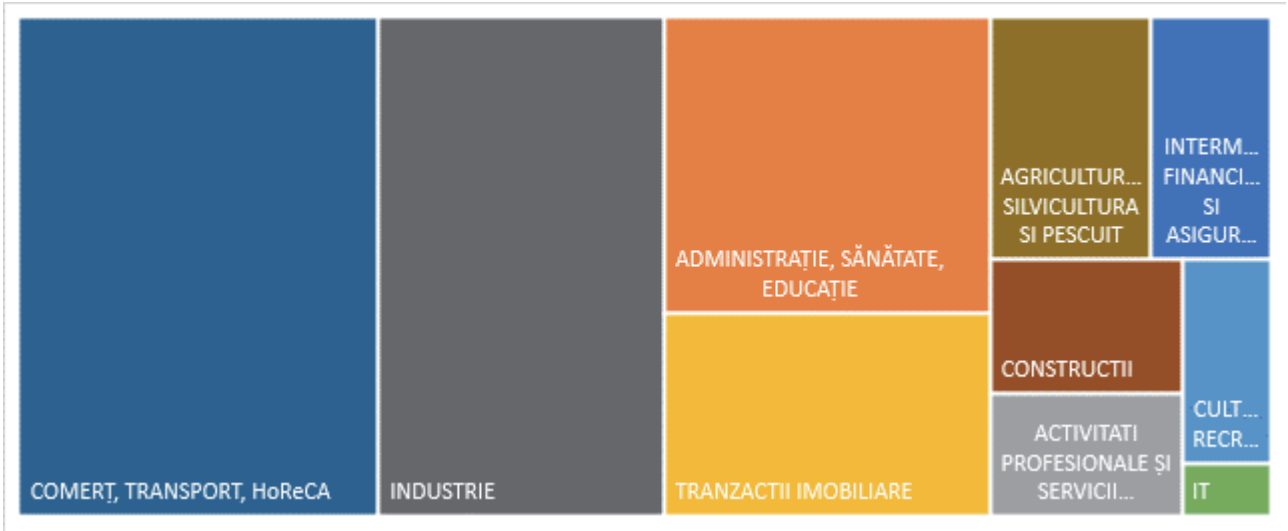
Figură – evoluția VAB, Caraș-Severin, milioane euro

Sursa datelor: Eurostat

Valoarea adăugată brută generată de economia județului a fost de peste 1,9 miliarde euro în anul 2018, cu peste un sfert mai mare decât în 2008. Rata de creștere a VAB (+24%) se situează sub cea de la nivel național, dar este superioară celei regionale, dar și ratelor de creștere înregistrate de Hunedoara sau Mehedinți.

Figură – Structura VAB, Caraș-Severin, 2018

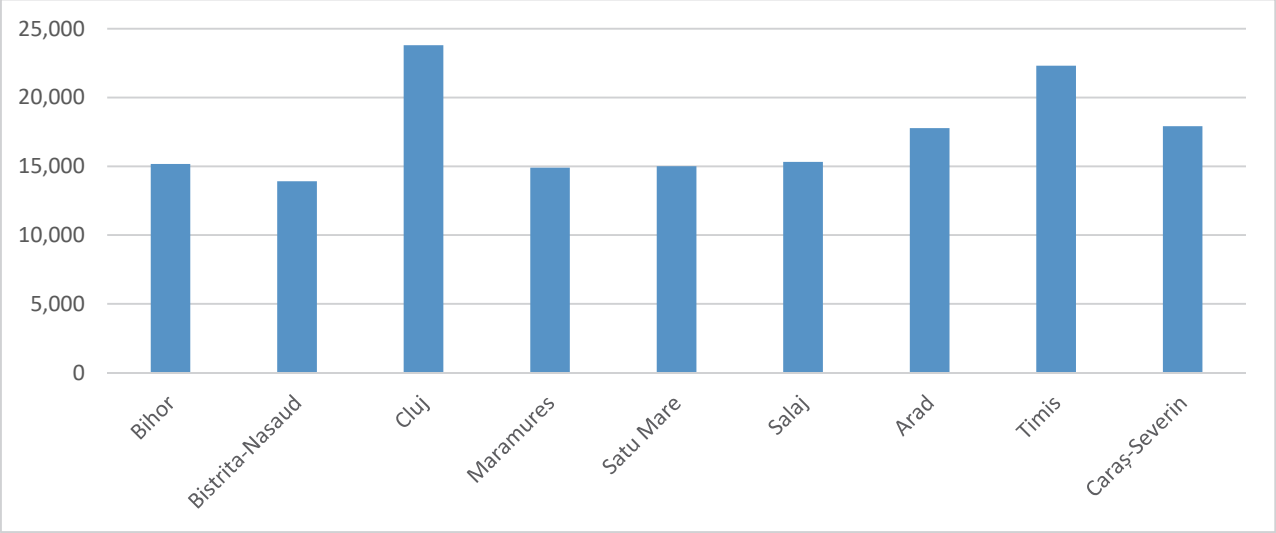
Sursa datelor: Eurostat

Cea mai mare parte a valorii adăugate, implicit și contribuție la PIB județean o au industria, activitățile comerciale și de transport. Evoluții la nivel de sectoare arată scăderi cu 40% a VAB în sectorul agricol și cu aproape 50% în sectorul construcțiilor și creșteri cu 30% în industrie, 26% în comerț, transport și HoReCa.

Creșteri importante au loc și în sectoare aferente serviciilor: activităților culturale și recreative, activități profesionale și intermedieri financiare, dar trebuie menționat că ponderea acestora în totalul județean este una redusă.

Productivitatea muncii, măsurată ca raport între valoarea adăugată brută și populația ocupată este de 17.900 euro/persoană ocupată, cu 7% sub media regiunii Vest.

Figură – Productivitatea muncii, comparație

Sursa datelor: Eurostat+INS

Persoanele ocupate în agricultură, construcții și industrie au o productivitate a muncii mai redusă, comparativ cu celelalte sectoare, dar, în timp ce productivitatea celor din industrie a crescut de-a lungul timpului, în celelalte două sectoare menționate, aceasta a scăzut semnificativ.

Activitatea de ***cercetare și dezvoltare*** este esențială în strategia UE de a deveni cea mai dinamică și competitivă economie bazată pe cunoaștere. Finanțările europene în următoarea perioadă de programare va fi direcționate către „O Europă mai inteligentă prin inovare, digitalizare și transformare economică".

România, deși un inovator modest *(studiu al CE) urmează a beneficia de o alocare importantă în acest domeniu, dar economia județului nu pare a fi pregătită pentru această provocare.

Tabel – cheltuieli din activitate de cercetare-dezvoltare (mii lei)

	2008	2011	2016	2017	2018	2019
Regiunea VEST	153.300	125.813	331.255	318.975	374.229	381.327
Arad	7.915	12.917	23.669	58.838	48.551	56.368
Caraș-Severin	7.548	916	546	213	49	76

	2008	2011	2016	2017	2018	2019
Hunedoara	28.234	14.243	17.104	21.059	27.967	22.265
Timiș	109.603	97.737	289.936	238.865	297.662	302.618
Bihor	8.865	1.182	3.312	6.192	2.870	6.843
Sălaj	:	5.795	1.123	1.347	1.283	2.136

Sursa datelor: INS

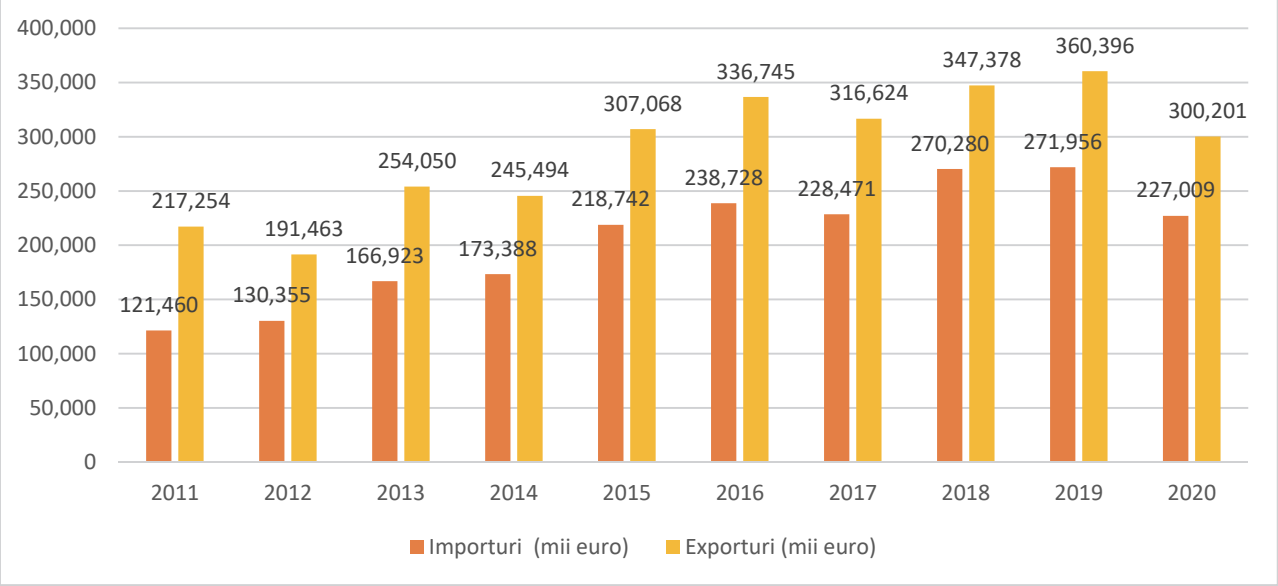
Datele INS arată doar 65 de salariați ai unităților cu activitate de cercetare-dezvoltare la nivelul județului în anul 2019 (din care doar 20 echivalent norma întreagă), față de 148 în anul 2008 (57 echivalent normă întreagă), în timp ce tabelul de mai sus arată un nivel insignifiant de cheltuieli cu activitatea de cercetare și dezvoltare în Caraș-Severin comparat cu celelalte județe ale regiunii, sau cu alte județe din grupul strategic.

Exporturi / balanță comercială

Lipsa de competitivitate a economiei județene (dintr-o perspectivă comparativă) se observă și din valoarea exporturilor realizate (estimare INS). Exporturile firmelor din județ reprezintă 0,5% din totalul exporturilor de la nivel național. Exporturile locale au un grad foarte ridicat de concentrare în mașini și echipamente electrice și mijloace și materiale de transport – cele două categorii de bunuri acoperă aproape 90% din valorile totale.

Dintr-o perspectivă a evoluției, comparat cu anul 2011, exporturile au crescuseră în 2019 cu 65%, după contracția importantă a activității de export din perioada crizei economice. Scăderea înregistrată anul trecut (2020) față de 2019 este de 17%.

Figură – Dinamica exporturilor și importurilor județului Caraș-Severin (mii euro), 2011-august 2020

Sursa datelor – INS

Structura exporturilor s-a modificat, de asemenea, semnificativ – ponderea exporturilor de mașini, aparate și echipamente electrice a crescut de la o treime din totalul exporturilor realizate de firmele din județ, la aproximativ trei sferturi – în sume brute, exporturile acestei categorii au crescut de aproape patru ori până în 2019, cifrându-se la aproximativ 260 milioane euro.

Categoria „Mijloace și materiale de transport" e a doua ca importanță în totalul bunurilor exportate (52 milioane euro în 2020).

Concentrarea exporturilor pe cele trei domenii este identificată și de indicele RCA Balassa, care permite identificarea de avantaje comparative ale ariilor locale de export are valori ridicate în cazul următoarelor categorii:

- Mașini, aparate și echipamente electrice (2,32)
- Produse din lemn, exclusiv mobilier (1,21)
- Mijloace și materiale de transport (0,9).

Restructurarea exporturilor are la bază creșteri importante în sectoarele deja menționate anterior, dar și în cazul materialelor din plastic, produse vegetale (în special cereale), produse alimentare (produse din carne și băuturi) și altor aparate și instrumente. Exporturile de produse din lemn mențin un volum relativ constant în întreaga perioadă analizată (o medie de 12,3 milioane euro anual), în schimb exporturile de produse textile și articole din textile au scăzut cu două treimi față de 2016.

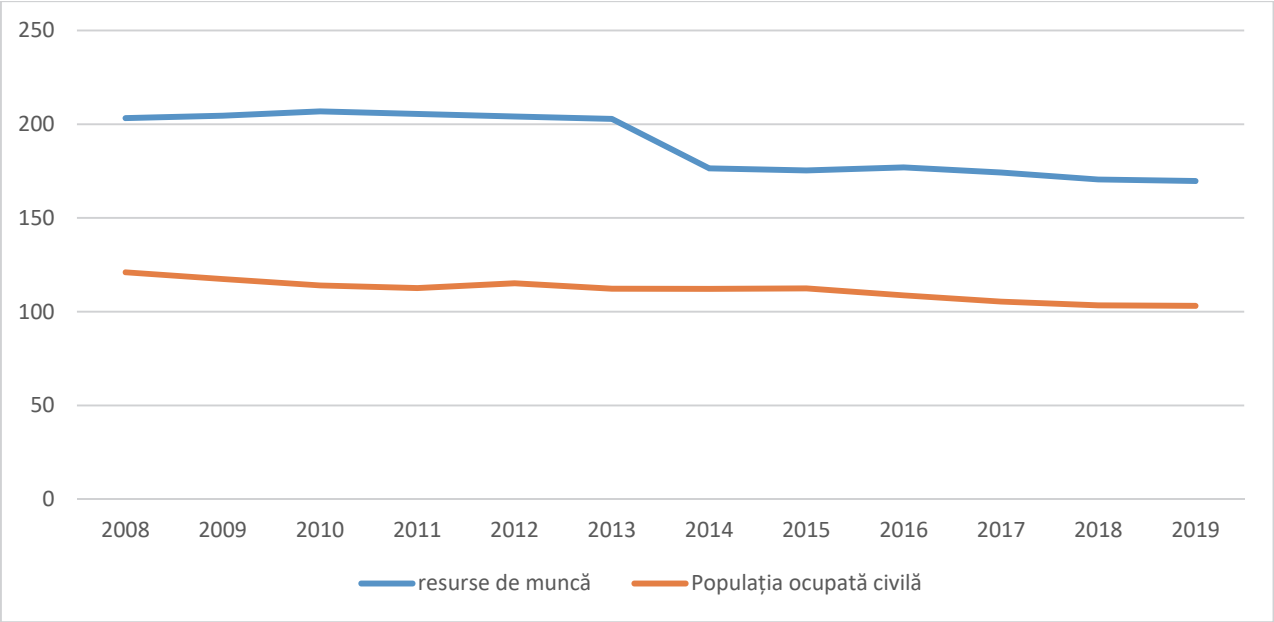
Resurse de muncă

Resursele de muncă[1] ale județului sunt într-o continuă scădere, cu o rată anuală medie de 2,5% a perioadei 2008-2019; în momentul de față putem observa că acestea au scăzut cu aproape 17% pe parcursul unei perioade de 12 ani. De asemenea, valorile populației ocupate scad și ele cu un procent de 15% de-a lungul perioadei analizate.

În aceste condiții rata de ocupare (calculată ca raport dintre populația ocupata civilă și resursele de muncă) a rămas relativ stabilă, în jurul valorii de 60% (+/- un procent).

[1] Resursele de muncă reprezintă acea categorie de populație care dispune de ansamblul capacităților fizice și intelectuale care ii permit sa desfășoare o munca utila în una din activitățile economie naționale. Acestea includ populația în vârstă de munca, apta de a lucra, precum și persoanele sub și peste vârstă de munca aflate în activitate.

Tabel – Situația resurselor de muncă, județul Caraș-Severin (mii persoane)

Sursa datelor: INS

Rata de ocupare a persoanelor de sex masculin, 64% la nivelul anului 2019, este semnificativ mai ridicată de cea din rândul femeilor (57%), lucru care se datorează în special specificului structurii economiei locale.

Valorile indicatorilor sunt foarte scăzute – o comparație Sălaj, cu un alt județ cu tradiție industrială arată valori mai reduse ale ratelor de ocupare cu aproape 20%, în timp ce Bihorul are o rată de ocupare de 73%.

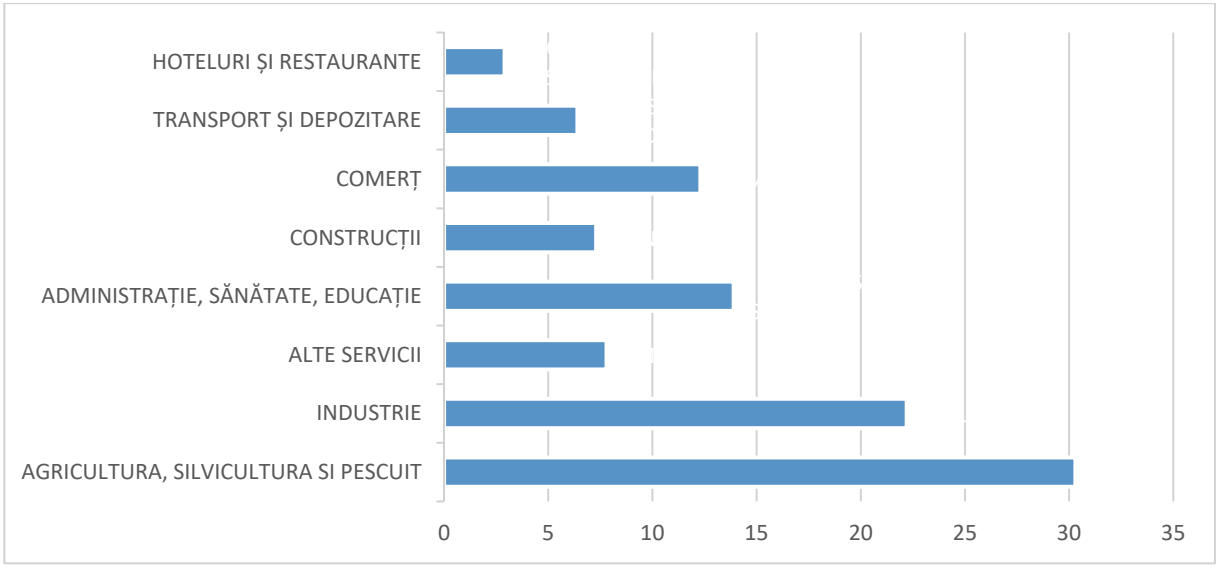
De remarcat că rata de ocupare în Caraș e relativ constantă, în condițiile în care în alte județe aceasta evoluează diferit (Bihor -4% și Sălaj +11,2%).

Populația ocupată civilă pe sectoare ale economiei naționale

Structura populației ocupate pe sectoare a arată o economie județeană axată pe activități agricole și industrie – peste jumătate din populația ocupată activează în aceste sectoare. Profilul este puțin diferit decât cel al județelor Sălaj și Bihor, care au procente identice ale ocupării în industrie (27%, principalul sector).

Numărul persoanelor ocupate în activități specifice sectorului public (asimilat categoriei „Servicii", dar prezentat separat în categoria Sănătate, Învățământ și Administrație Publică) îl depășește pe cel al persoanelor ocupate în HoReCa, sau alte servicii (IT, servicii financiare, imobiliare, activități profesionale și administrative și alte tipuri de servicii), ceea ce arată o relativă dependență față de resursele sectorului public.

Figură – Structura ocupării, Caraș-Severin, 2019

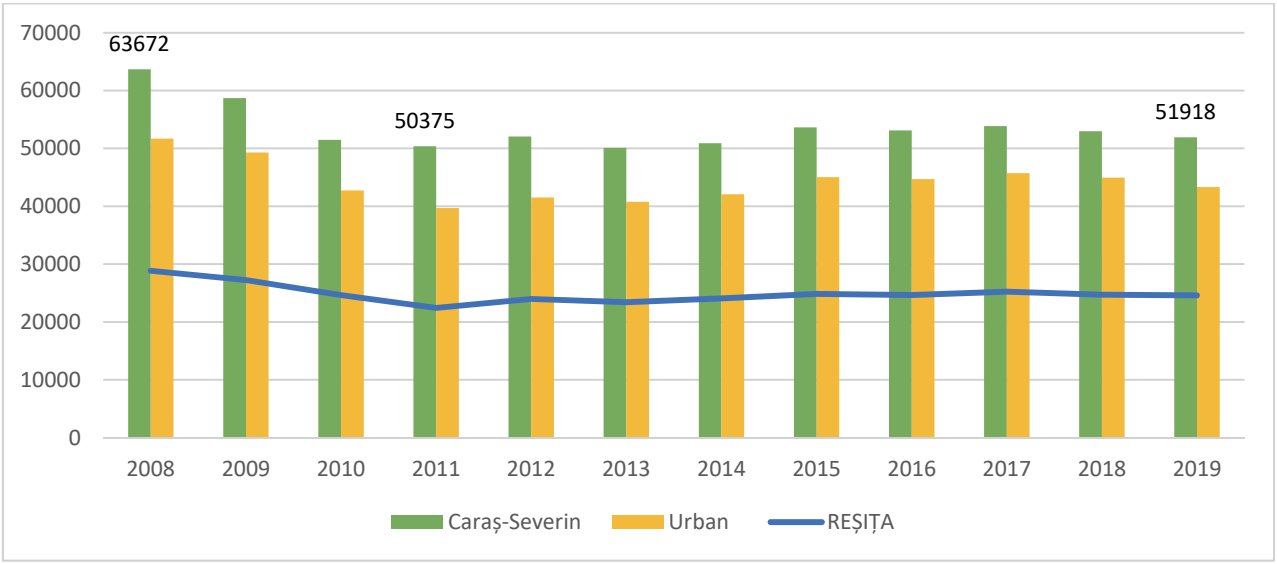
Sursa datelor: INS

În contextul declinului activităților industriale (diminuare cu peste 20% a populației ocupate în perioada 2008-2018), dar și a scăderilor înregistrate în alte sectoare (construcții: – 10%, agricultură: – 25% etc.) există unele sectoare precum comerț, transport, HoReCa, activități de servicii administrative și suport și alte activități de servicii, unde numărul de persoane ocupate a crescut.

Cu toate că ponderile unora dintre sectoarele cu creștere încă sunt reduse, aceste creșteri pot fi interpretate drept semne ale unui proces de restructurare și reașezare a economiei locale.

Salariați

Figură – evoluții ale numărului de salariați

Sursa datelor: INSSE

Evoluția numărului de salariați în perioada 2008-2019 a fost marcată de efectele crizei economice din perioada 2008-2011, când scăderea este una abruptă.

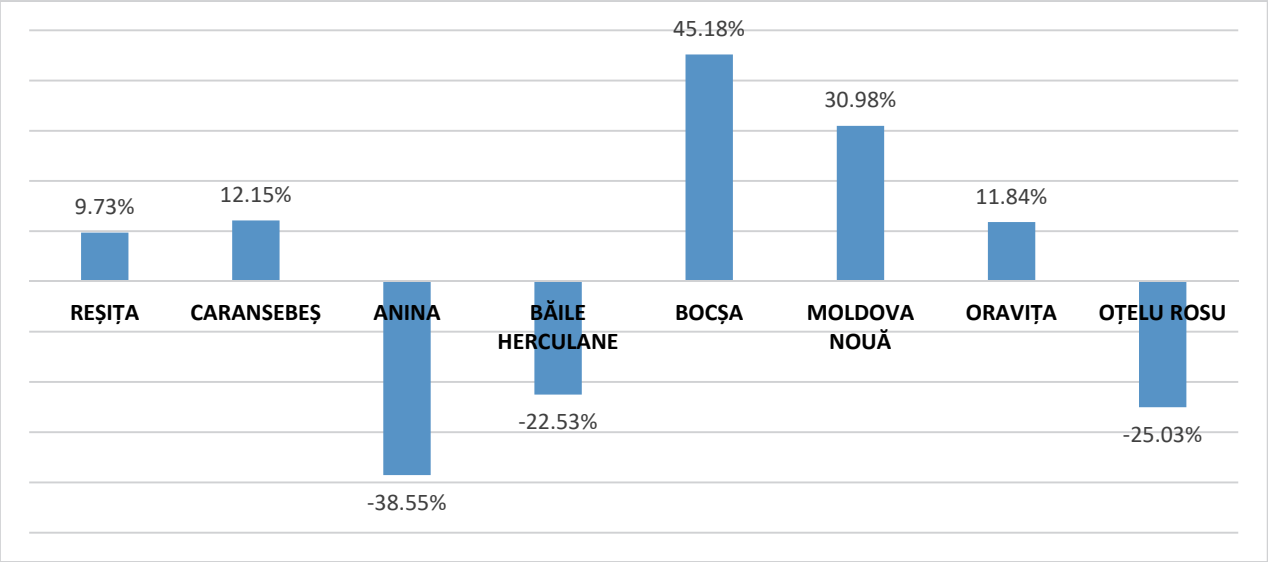
Trendul de dezindustrializare, început în anii 90, a continuat pentru o perioadă lungă de timp. Județul a rămas cu o treime din numărul de salariați înregistrat în anul 1990. Șocul crizei economice, coroborat cu depresia economică din anii 1990-2000 nu a fost depășit, în condițiile în care economia județului este concentrată puternic în zonele urbane (peste 83% din salariații județului).

Paradoxal, perioada de după 2008 arată o creștere a importanței zonelor urbane în economia locală, în fapt rate de declin mai puternice în rural, în condițiile în care trendul de creștere al economiilor zonelor rurale la nivel național este unul observabil și important (în special datorită difuziei dezvoltării polilor de creștere în periurbanul adiacent).

Aproape jumătate din numărul salariaților de la nivel județean sunt localizați în Reșița. Din această perspectivă concentrarea pe relațiile inter-urbane din zona urbană funcțională sunt vitale pentru viitorul economiei locale.

Dacă la nivel agregat numărul salariaților din zonele urbane ale județului este cu aproape 10% mai mare față de 2011, evoluțiile în rândul zonelor urbane sunt profund neunitare.

Figură – Evoluții ale numărului de salariați, 2019 vs. 2011

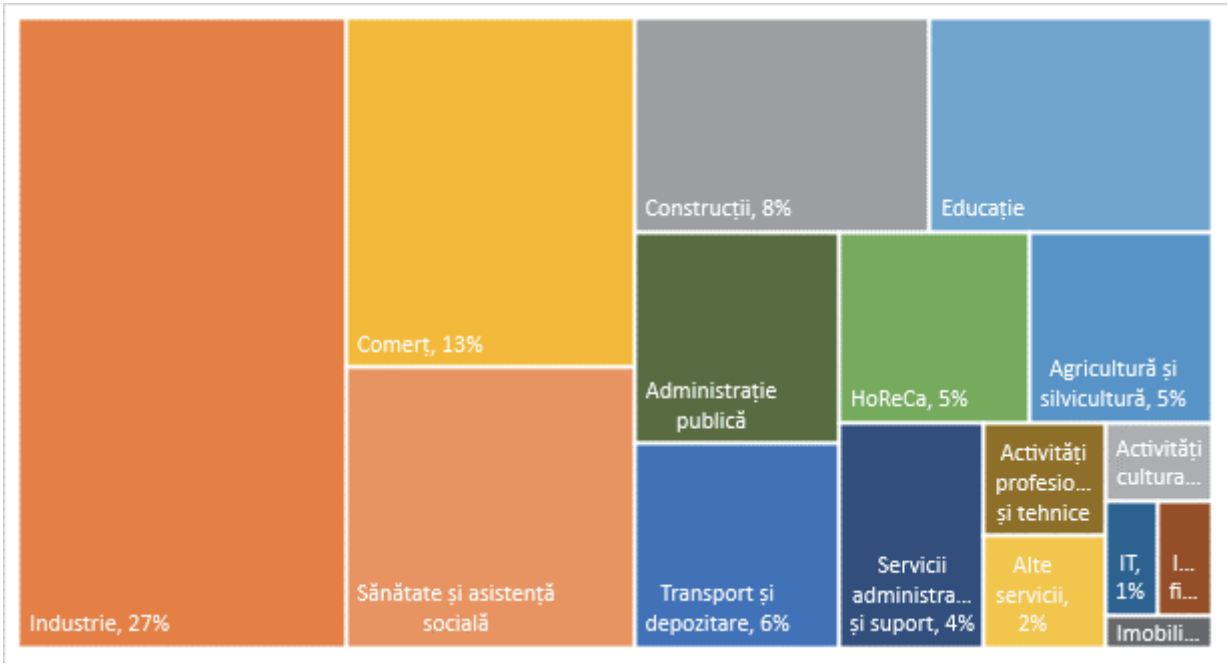

Sursa datelor – INS

Câștigătorii perioadei (față valorile anului 2011, minim al întregii perioade) par să fie orașe precum Reșița, Caransebeș, Bocșa, Moldova Nouă și Oravița.

La nivelul lui 2019 industria prelucrătoare continuă să rămână pilonul economiei locale, cu 27% din totalul salariaților județului. Efectul acesteia de antrenare la nivelul serviciilor suport, însă, s-a diminuat în timp.

Figură – Structura economiei județene, salariați, 2019 (inclusiv salariați ai sectorului public)

Sursa datelor – INS

Sectorul public (angajați din sectoarele Educație, Sănătate și Administrație publică) – este suprareprezentat la nivel local, cu peste un sfert din total, urmat de comerț și repararea autovehiculelor cu peste 13%.

Sectoare precum IT, cel imobiliar și cel al intermedierilor financiare au ponderi foarte reduse în totalul salariaților județului.

Șomaj

Ponderea șomerilor înregistrați ca procent din totalul populației ocupate este una scăzută, atât la nivelul județului cât zonei urbane (cu excepția orașului Băile Herculane). Trebuie menționat că șomajul înregistrat nu reflectă cu adevărat situația ocupării forței de muncă în județ, iar o evaluare corectă presupune și identificarea disponibilității locurilor de muncă atractive.

Tabel – Ponderea șomerilor înregistrați (%)

	2010	2014	2017	2018	2019	2020	2021
Județ	5	2,5	1,9	1,7	1,7	1,8	1,9
Reșița	3,8	1,5	0,7	0,8	0,9	1	1,2
Caransebeș	2,8	1,3	0,8	0,6	0,6	1	1

	2010	2014	2017	2018	2019	2020	2021
Anina	7,9	3,2	2,4	2	1,8	2,1	1,8
Băile Herculane	9,2	5,6	2,5	2,6	2,3	3,1	3,7
Bocșa	4,8	3,1	2	1,5	1,7	1,5	1,5
Moldova nouă	7,4	2,6	3	3,6	2,3	2,3	2,4
Oravița	4,1	2,7	1,7	1,6	1,7	1,5	1,9
Oțelu Roșu	4	1,1	0,9	0,6	0,8	1,6	1,4

Sursa datelor: INS

Se observă o ușoară creștere a ponderii șomerilor înregistrați în anul 2021, dar ratele rămân în continuare unele reduse. Problema majoră este că ultimii cincisprezece au fost caracterizați de un important proces migratoriu al forței de muncă, ceea ce a făcut ca o parte importantă din resursa de muncă a județului să dispară.

Munca în străinătate sau în zone cu alternative facil disponibile precum Timișoara, au avut un efect negativ pe termen lung asupra disponibilității forței de muncă la nivel local, efect observabil acum (companii care părăsesc zona datorită lipsei resursei umane care să le permită desfășurarea unor proiecte de anvergură sau optimizarea proceselor/costurilor).

Numărul cel mai ridicat de șomeri este înregistrat în Reșița (peste 530 la sfârșitul anului 2020), dar situații problematice apar în unele din zonele rurale ale județului, unde procentul șomerilor este de peste 5% raportat la populația activă a localității.

Tabel – Comunități cu procent ridicat al șomerilor (2020)

	Șomeri	% din populație activă
Ciuchici	62	11,2
Socol	129	10,3
Ciudanovița	28	8,1
Naidăș	37	6,7
Vărădia	55	6,4
Sasca Montană	48	5,8
Dognecea	65	5,1
Berzasca	81	5
Vrani	34	4,9

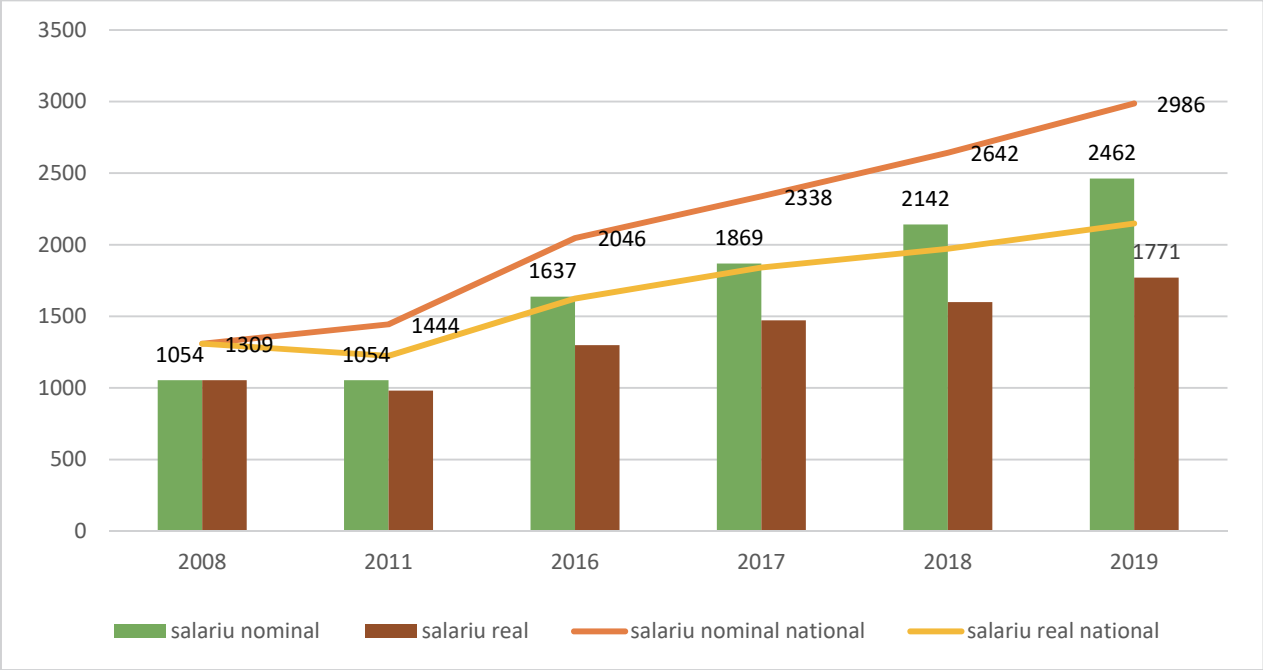
Sursa datelor: INS

Problema șomajului pare mai concentrată în zonele rurale din sud-vestul județului, posibil și datorită efectului pierderii relativ recente a unor angajatori importanți (2018, Moldova Nouă – în 2015, orașul ajunsese la peste 2400 de salariați, scăzând la aproape 1900 în 2019).

Datele lunii martie 2021 arată creșteri ale procentului în Sasca Montană (semnificativ, cu aproape 3%), Vrani și Naidăș (sub 1%).

Venituri

Figură – evoluția câștigului salarial net, Caraș-Severin, lei

Sursa datelor: INS

Valorile medii ale județului se situează sub media națională, ceea ce arată nivelul redus al veniturilor medii ale membrilor comunității, asociat cu un nivel de trai scăzut. Salariul mediu net de la nivel județean a crescut de peste 2,3 ori în perioada 2008-2019, urmând ritmul de creștere înregistrat la nivel național.

Graficul de mai sus arată evoluția veniturilor salariale medii nete, atât în termeni nominali, cât și ajustat cu inflația (salariul real). In termeni reali, valoarea salariului mediu județean a crescut cu 70% în ultimii 12 ani.

Tabel – Salarii la nivel de sectoare ale economiei, Caraș-Severin, lei

	2008	**2011**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**% din național sector**	**salariați 2019**
TOTAL	1.054	1.054	1.637	1.869	2.142	2.462	*82%*	54.388
Agricultură și silvicultură	1.005	985	1.833	2.021	2.613	2.701	*119%*	2.516
Industrie extractivă	1.733	1.561	1.644	1.664	1.362	2.273	*53%*	143
Industrie prelucrătoare	862	1.124	1.645	1.798	1.974	2.158	*83%*	13.020
Producția de energie	2.289	2.683	3.290	3.627	4.068	4.572	*104%*	424
Distribuția apei	923	1.175	1.428	1.680	1.700	1.972	*81%*	1.344
Construcții	963	1.239	1.227	1.309	1.416	2.497	*89%*	4.573

	2008	2011	2016	2017	2018	2019	% din național sector	salariați 2019
Comerț și repararea autovehiculelor	721	873	1.420	1.553	1.713	1.813	*76%*	7.289
Transport și depozitare	1.320	1.342	1.538	1.703	1.917	2.127	*78%*	3.022
Hoteluri și restaurante	708	690	1.011	1.233	1.297	1.438	*83%*	2.622
Informații și comunicații	1.336	1.673	1.655	1.936	2.196	2.235	*40%*	444
Intermedieri financiare	1.998	2.366	2.453	2.611	2.729	3.100	*62%*	438
Tranzacții imobiliare	765	807	1.361	1.403	1.401	1.714	*69%*	243
Activități profesionale, științifice și tehnice	1.524	1.521	1.923	2.603	2.418	2.680	*68%*	995
Servicii administrative și suport	732	807	1.108	1.355	1.522	1.732	*76%*	2.372
Administrație publica și apărare	1.893	1.568	2.368	2.897	3.528	3.958	*80%*	3.150
Învățământ	1.261	1.123	1.985	2.072	2.626	3.422	*101%*	4.358
Sănătate și asistență socială	1.041	1.024	1.759	2.377	2.954	3.179	*86%*	5.847
Activități de spectacole, culturale și recreative	912	971	1.192	1.573	1.820	2.435	*94%*	614
Alte activități de servicii	570	789	1.135	1.384	1.670	1.741	*91%*	974

Sursa datelor – INS

Recuperarea decalajelor în venituri salariale față de alte regiuni/județe sau nivelul mediu național este una greoaie. Valorile salariilor pe sectoare, dar și raportul intre salariul mediu pe sector și cel național al sectorului arată că doar în agricultură companiile locale plătesc, în medie, mai bine decât la nivel național. Ariile cu concentrare mare de salariați – Industrie, comerț, transport, HoReCa, oferă un nivel de salarizare sensibil mai scăzut decât firmele de la nivel național care activează în același sector.

Datele de mai sus arată că cele mai ridicate salarii sunt înregistrate în sectoare ale căror activități sunt specifice sectorului public, ceea ce face sectorul privat interactiv pentru resursa umană bine educată. Procesul de dislocuire al talentelor/resursei competente este un real pericol deoarece poate păstra cercul vicios al declinului sectorului privat.

Dezvoltare rurală, agricultură și silvicultură

Structura populației județului este parțial dezechilibrată în favoarea mediului urban, mediul rural reținând aproape 42% din totalul locuitorilor la nivelul anului 2021 (istoric, concentrarea urbană a fost o caracteristică a județului datorită specificului economic industrial).

Evoluțiile ultimilor 30 de ani arata descreșteri puternice în urban, dar fenomenul este prezent și la nivelul ruralului cărășean (pe termen mediu, observăm o scădere cu 6% a populației rurale între 2011 și 2019).

Comparații ale perioadei actuale cu anul 1992, arată un trend clar, marea majoritate a comunelor pierzând populație, uneori chiar și până la 47% (Ciudanovița) sau 41% (Șopotu Nou), 40% (Mehadica și Cărbunari). Sunt și câteva comune, puține e adevărat, unde trendul este pozitiv: Măureni (+25%), Obreja (+7%), Brebu Nou (+7%), Ticvaniu Mare (+4%). Natalitatea în rural se situează sub valorile celorlalte județe din regiune regională (valori în jurul a 6 la mie, în timp ce Timiș are aproape 11, iar arat aproape 9)

Dintr-o perspectivă economică, analiza ruralului județean este realizată în interiorul mai multor componente ale analizei-diagnostic – analiza gradului de reziliență economică sau analiza antreprenoriatului local (care constată valori reduse ale densității firmelor).

Infrastructura de sănătate (prezentată separat în analiză) este una deficitară, bazându-se pe serviciile medicinei de familie) acesta lucru nu ar fi neapărat un punct slab, în contextul unor servicii de calitate și politică națională de prevenție funcțională, dar specificul județului și conectivitatea deficitară cu poli urbani regionali care oferă servicii de sănătate de calitate întăresc concluziile legate de slaba dezvoltare a sectorului.

Problematica dezvoltării rurale este una complexă; dacă statisticile arată că variabila creștere economică este puternic corelată cu un grad ridicat de urbanizare, o dezvoltare sustenabilă presupune realizarea unui echilibru, atât între urban și rural, cât și între cerința de conservare a spațiului rural economic și tendința de modernizare a vieții rurale.

O măsură bine cunoscută de estimare a nivelului de dezvoltare este indicele dezvoltării umane locale (IDUL). Dezvoltat de sociologul Dumitru Sandu, indicele măsoară capitalul total al localităților, din perspectiva dimensiunilor sale umană, de stare de sănătate, vitală și materială.

IDUL are un grad ridicat de similaritate cu indicele dezvoltării umane (IDU) folosit în sistemul Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare. Ambii indici includ măsuri ale educației, performanței economice și stării de sănătate. Validitatea IDUL a fost testată pe baze de date foarte mari și prin folosirea sa ca variabilă dependentă sau independentă în diferite analize.

Valori reduse ale indicelui pot fi asimilate unei „sărăcii comunitare", dar IDUL nu realizează doar o simplă agregare a indicilor de consum sau de venituri la nivel individual sau de gospodărie; componenta de deficit de acces la bunuri publice este prezentă în mult mai mare măsură în indice.

Ruralul județean înregistrează cele mai reduse valori medii din regiune de 46,4 (IDUL 2018, medie ponderată cu numărul locuitorilor), scala fiind de la 1 la 100 (Timiș 61, Arad 54,5, Hunedoara 48), tabelul de mai jos expunând situația la nivelul fiecăreia din comunele județului.

Tabel – Valori ale IDUL, comune Caraș-Severin

	IDUL2002	**IDUL2011**	**IDUL2018**
Armeniș	24,1	28,3	45,0
Bănia	30,1	27,9	47,1
Băuțar	23,4	25,3	45,4
Berliște	23,4	12,2	48,0
Berzasca	24,8	20,5	43,5
Berzovia	26,5	29,8	52,9
Bolvașnița	28,7	26,6	25,6
Bozovici	33,5	30,8	54,8
Brebu	15,1	21,1	58,9
Brebu Nou	-	-	-
Buchin	35,8	29,0	57,5
Bucoșnița	31,4	31,7	38,8
Carașova	23,6	24,4	52,3
Cărbunari	-	-	-
Constantin Daicoviciu	27,5	37,2	51,9
Ciclova Română	27,4	34,1	55,4
Ciuchici	24,4	25,5	55,7
Ciudanovița	-	-	-
Copăcele	24,5	19,4	43,4
Cornea	26,7	30,4	45,9
Cornereva	14,6	22,0	24,5
Coronini	32,2	29,1	48,0
Dalboșeț	24,5	30,6	49,3
Doclin	23,0	32,0	56,5
Dognecea	20,8	20,3	49,3
Domașnea	25,7	24,5	37,9
Ezeriș	25,8	29,0	63,3
Eftimie Murgu	29,3	31,8	51,9
Fârliug	22,7	22,3	51,2
Forotic	25,6	28,6	45,7
Gârnic	28,9	28,6	6,9
Glimboca	37,1	40,6	62,2
Goruia	-	-	-
Grădinari	35,6	36,0	54,7
Iablanița	33,8	36,1	53,6
Lăpușnicel	-	-	-

	IDUL2002	IDUL2011	IDUL2018
Lăpușnicu Mare	30,5	30,7	48,3
Luncavița	22,5	25,7	46,7
Lupac	27,7	30,0	54,7
Marga	39,0	33,6	62,0
Măureni	25,8	23,9	51,3
Mehadia	33,0	29,7	48,0
Mehadica	-	-	-
Naidăș	33,2	31,2	55,3
Obreja	33,8	37,9	60,1
Ocna de Fier	-	-	-
Păltiniș	26,2	31,9	47,0
Pojejena	34,1	37,6	50,5
Prigor	28,0	25,6	47,4
Ramna	24,1	25,7	56,0
Răcășdia	27,3	25,9	56,9
Rusca Montană	24,8	27,7	51,8
Sacu	31,1	31,1	47,7
Sasca Montană	25,9	21,8	49,9
Sichevița	17,0	22,6	43,3
Slatina-Timiș	29,5	29,6	43,8
Socol	28,7	22,4	45,2
Șopotu Nou	19,0	23,3	29,6
Teregova	28,8	30,5	43,2
Ticvaniu Mare	18,7	17,1	44,0
Târnova	28,3	20,2	48,7
Topleț	30,3	26,4	43,5
Turnu Ruieni	29,3	31,3	43,4
Văliug	-	-	-
Vărădia	23,2	23,6	46,9
Vermeș	27,8	30,0	58,2
Vrani	31,6	33,7	41,6
Zăvoi	30,6	35,4	59,9
Zorlențu Mare	-	-	-

Sursa datelor – citadini.ro

Doar 14 comune au valori ale indicelui mai mari de 55 (nivel sub care zona este considerată săracă / în tabelul de mai sus sunt marcate doar valorile mai mari la nivelul anului 2018) dar observăm creștere a valorilor indicelui față de anii anteriori. Trebuie menționat că localitățile foarte mici, de sub o mie de locuitori, nu au fost incluse în baza de date dat fiind faptul că o parte din indicatorii de calcul sunt foarte instabili în cazul acestora, iar metodologia de calcul a indicelui s-a modificat în cazul valorilor anului 2018.

Grupuri de acțiune locală

La nivelul județului există opt Grupuri de Acțiune Locală, din care șapte cuprind și comunități rurale, unele dintre GAL-uri reprezentând asocieri între comunități din județe învecinate. Asociațiile au elaborat și implementat strategii integrate de dezvoltare locală, având ca ținte dezvoltarea durabilă a comunităților prin procese comunitare participative, contribuind creșterea calității guvernanței locale, la promovarea parteneriatelor și a cooperării între actorii comunitari, inclusiv parteneriate public-privat.

Tabel – GAL-uri active pe teritoriul județului

GAL	**Teritorii acoperite**
Asociația Poarta Almăjului	Caraș-Severin: Topleț, Mehadia, Iablanița, Cornea, Mehadica, Luncavița, Cornereva, Prigor, Lăpușnicel, Bozovici, Domașnea, Băile Herculane Jud. Gorj: Padeș)
Grupul de Acțiune Locală Asociația Timiș Torontal Bârzava	Caraș-Severin: Berzovia, Doclin, Forotic, Măureni, Timiș: orașele Deta, Gătaia și comunele Banloc, Birda, Denta, Foeni, Giera, Ghilad, Jebel, Jamu Mare, Liebling, Livezile, Pădureni, Moravița, Voiteg
Grupul de Acțiune Locală Călugăra	comunele Ciclova Română, Răcășdia, Ciuchici, Naidăș, Goruia, Ciudanovița, Grădinari, Vărădia, Vrani, Sasca Montană, Eftimie Murgu, Bănia, Dalboșeț, Pojejena, Cărbunari, Socol, Ticvaniu Mare, Berliște, Bozovici, Lăpușnicu Mare
Grupul de Acțiune Locală Caraș-Timiș	Caraș-Severin: Tîrnova, Carașova, Lupac, Fîrliug, Ramna, Ocna de Fier, Zorlențu Mare, Văliug, Brebu, Ezeriș, Dognecea, Brebu Nou Timiș: comunele Gătvojdia, Victor Vlad Delamarina, Știuca și Darova
Grupul de Acțiune Locală Clisura Dunării	Caraș-Severin: Coronini, Gîrnic, Sichevița, Berzasca, Șopotu-Nou, Mehedinți: Svinița, Dubova, Eșelnița.
Grupul de Acțiune Locală Țara Gugulanilor	Caraș-Severin: Orașul Oțelu Roșu, comunele Armeniș, Băuțar, Bolvașnița, Buchin, Bucoșnița, Constantin Daicoviciu, Copăcele, Glimboca, Marga, Obreja, Păltiniș, Sacu, Slatina-Timiș, Teregova, Turnu Ruieni, Zăvoi) Timiș: Criciova
Grupul de Acțiune Locală Timișul de Centru	Caraș-Severin: Vermeș Timiș: orașe – Ciacova și Buziaș și comune – Tormac, Sînmihaiu Român, Moșnița Nouă, Nițchidorf, Șag, Parța, Giroc, Ghiroda, Chevereșu Mare, Giulvăz, Sacoșu Turcesc și Peciu Nou

Sursa datelor: website-urile asociațiilor

Agricultură și silvicultură

Potențialul agricol al județului este influențat de relief și calitatea solului – un indicator de evaluare a potențialului natural al terenurilor agricole. Clasele de calitate sunt în număr de 5 (clasa 1 având cea mai ridicată notă de bonitare).

Repartiția terenurilor pe clase de calitate la nivelul județului arată un procent de 14,4% pentru primele două clase (la nivel regional Hunedoara are un procent mai mic, în timp ce Timiș și Arad dețin procente de 38, respectiv 31%). Aproape 38% din terenurile agricole din Caraș se situează în clasa 3.

Județul deține cea mai ridicată pondere a pădurilor din suprafața totală, la nivel regional: 48,6% la nivelul anului 2019, cu 4% mai ridicată decât a județului Hunedoara, în timp ce valoarea regională este de aproape 33%, cea de la nivel național fiind de 27% (sursa ADRNV), ceea ce a reprezentat un factor favorizant pentru dezvoltarea unui sector de exploatare cu unități de prelucrare. Acoperirea a jumătate din suprafața întregului județ cu păduri, reprezintă o sursă clară de avantaj competitiv.

Statisticile (INS) arată că suprafața pădurilor județului a crescut de la 395,5 mii hectare în 2008 la 425 mii hectare în 2020. Cea mai mare parte a suprafeței este reprezentată de păduri de foioase (aproape 383 mii hectare la nivelul anului 2020 din totalul de 433,3 al fondului forestier județean). Creșterea suprafeței acoperite de păduri s-a realizat în special pe seama acestei categorii (+33,2 mii hectare) în condițiile în care suprafața acoperită cu păduri de rășinoase s-a diminuat cu 2700 hectare, față de 2008.

Tabel – Volumul de lemn recoltat, Caraș-Severin, mii metri cubi

	2008	**2012**	**2016**	**2020**
Total	721,4	779,7	671,7	577,9
Rășinoase	77,6	76,9	73,6	45
Fag	468,9	533,7	408,8	385,8
Stejar	76,6	64	57,8	42,6
Diverse specii tari	51,2	58,6	73,4	63,8
Diverse specii moi	47,1	46,5	58,1	40,7

Sursa datelor: INS

Volumul total de lemn recoltat în județ a scăzut cu 20% față de anul 2008, în condițiile în care la nivel regional acesta a crescut cu 21%. Daca la nivelul anului 2008 ponderea în totalul regional era de aproape 40%, la momentul actual aceasta a scăzut la un sfert.

Datele companiilor din domeniul „Silvicultură și exploatare forestieră" cu sediul social în județ arată scăderi cu 11% a numărului de angajați, creștere cu 13% a cifrei de afaceri și cu 3% a profiturilor în termeni nominali. În termeni reali (ajustat cu inflația), valorile acestor indicatori sunt semnificativ mai reduse – cifra de afaceri cu 23% mai mică, iar profiturile scad cu 30%) față de anul 2008.

Statisticile arată tendința de creștere a fondului forestier județean, dar rămân probleme importante legate de administrarea acestuia: fărâmițarea fondului și tendința de abandonare a terenurilor neagricole care duc la apariția speciilor invazive, amenințând biodiversitatea.

Statisticile referitoare la fondul funciar și structura acestuia după modul de folosință (date INS – Edemos) arată că suprafața arabilă (aproape 129.500 ha, reprezentând o treime din totalul suprafeței agricole) este în scădere cu aproape 190 hectare față de anul 2010. Suprafața pășunilor (43% din total) s-a diminuat cu peste 11500 de hectare, reprezentând cea mai importantă componentă de reducere a suprafeței agricole, care a scăzut cu peste 10.000 de hectare. În același timp au crescut suprafețele ocupate de livezi (+464 ha) și fânețe (+ 1111 ha). Suprafața ocupată cu viile și pepinierele viticole (788 ha) a rămas relativ constantă (mici creșteri).

Din cele 10.744 ha ocupate cu livezi, mai puțin de jumătate erau suprafețe întreținute corespunzător; nivelul productivității obținut în pomicultură se situează la valori de o treime din productivitatea suprafețelor similare în state europene cu avantaje competitive în domeniu. Suprafețele ocupate cu pomi fructiferi erau reprezentate în proporție de peste 70% livezi cu pruni, în timp ce 28% erau livezi cu meri.

Probabilitatea ca structura fondului funciar și evoluțiile să fie diferite de trendurile identificate anterior este una ridicată, datele disponibile fiind o limitare importantă în acest sens.

Tabel – Suprafața cultivată (hectare)

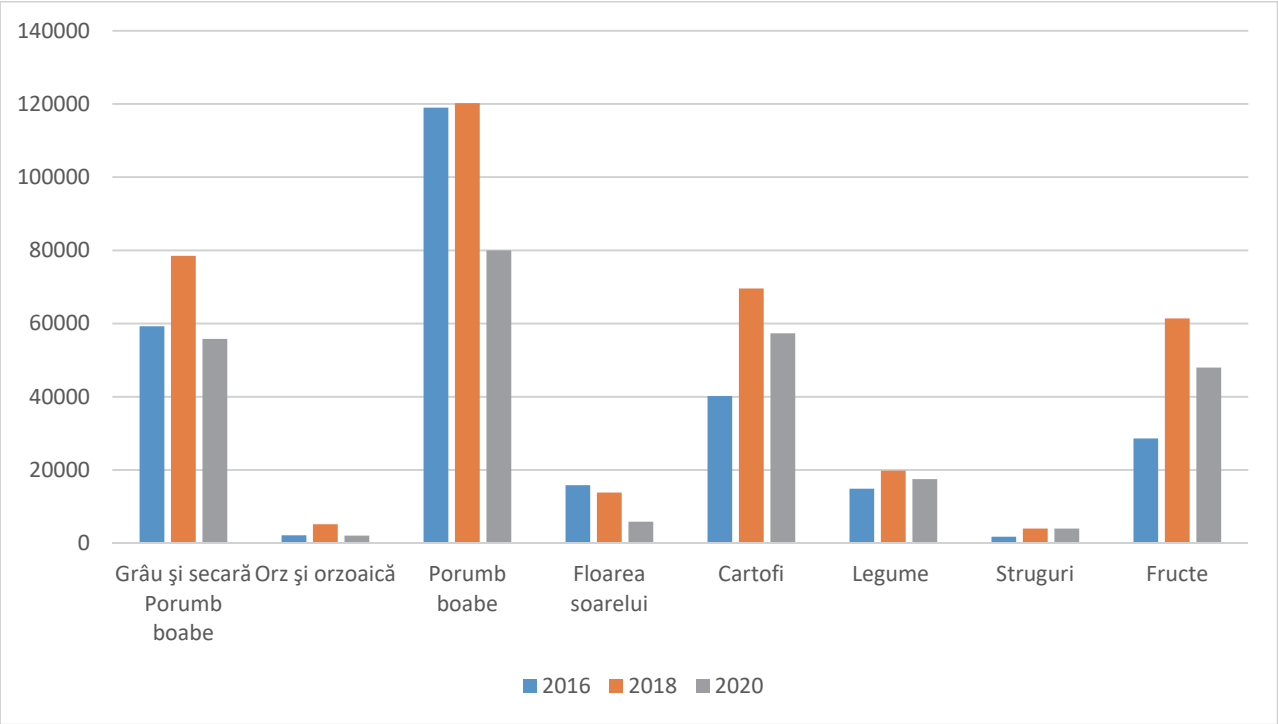
	2015	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**
Suprafața cultivată – total	75.491	87.517	76.769	82.725	77.356	67.781
Cereale pentru boabe	42.227	47.091	41.201	42.722	42.345	36.063
Grâu și secară	13.143	14.955	14.741	18.559	18.870	13.741
Orz și orzoaică	655	587	1.526	1.040	1.333	592
Porumb boabe	26.231	28.100	22.230	20.487	19.310	19.402
Plante uleioase	11.809	11.460	12.968	15.180	9.382	6.797
din care: Floarea soarelui	7.251	6.673	6.244	6.340	4.584	3.120
Cartofi	4.861	5.119	5.123	5.005	5.014	5.013
Legume	1.839	2.139	2.056	2.080	2.082	2.044

Sursa datelor: INS

Suprafața cultivată a variat de-a lungul ultimilor ani. La nivelul anului 2020 reduceri importante se observă în cazul tuturor categoriilor, cu excepția culturilor de porumb, cartofi și legume. Trendul de creștere a suprafețelor cultivate cu plante oleaginoase (datorată dezvoltării pieței plantelor energetice, în special a culturii rapiței) inițiat la nivelul perioadei 2012-2016 în dauna altor culturi (precum cereale pentru boabe, orz și orzoaică, porumb boabe) s-a stopat în ultimi ani. Reducerea suprafețelor cultivate a influențat și volumul producției agricole.

Valoarea producției agricole a fost de 1,18 miliarde lei la nivelul anului 2019, în creștere cu 18% în termeni nominali față de anul 2015 (trendul este unul crescători în fiecare dintre anii de după acesta), dar evoluțiile celor două componente diferă: dacă producția vegetală crește cu 42%, de la aproape 500 până la peste 700 de milioane, producția animală scade de la peste 500 la 477 milioane.

Figură – Evoluția producției agricole vegetale, la principalele culturi (tone)

Sursa datelor: INS

Evoluții ale producției vegetale la principalele culturi (2020 vs. 2016):

- Cereale boabe: -23% (trend descendent pe întreaga perioadă, cu fluctuații importante la producția de grâu și porumb);
- Floarea soarelui: -63%;
- Cartofi: +42% (cu an de vârf 2017, când producția a fost dublă față de anul anterior);
- Legume: +18% (valoarea producției relativ constantă după 2015, 2016 fiind un an slab);
- Struguri: producția de struguri se menține relativ constantă pe parcursul perioadei, în jurul valorii de 4000 de tone anual, peste 60% din producției fiind asigurată de vii hibride, a căror productivitate este inferioară viilor altoite cu aproape 40%.

Producția de fructe a cunoscut creșteri importante în perioada 2018-2019, în anul 2020 fiind cu aproape 70% mai ridicată față de 2016, trendul fiind cert unul crescător în ultimii ani.

Tabel – Producția de fructe, Caraș-Severin, tone

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Total	32.450	28.597	29.539	61.404	51.556	47.978
Prune	20.504	17.799	17.700	39.575	32.965	30.118
Mere	7.982	6.753	7.468	16.566	13.894	13.533
Pere	677	664	894	944	746	700
Piersici	345	470	357	438	376	332
Cireșe și vișine	1.207	1.181	956	1.488	1.338	1.250
Caise și zarzăre	314	351	341	369	321	272
Nuci	1.014	950	1.342	1.432	1.324	1.218
Alte fructe	407	429	481	592	592	555

Sursa datelor: INS

Deși valorile sunt în creștere, sectorul pomicol nu este competitiv dintr-o perspectivă a eficienței economice – densitate redusă la hectar (sub o treime din valorile statelor europene specializate), exporturi reduse, sortimente valorificate doar ca băuturi alcoolice de uz gospodăresc, absența industriei mici de prelucrare a fructelor, lipsa piețelor de desfacere, dar și a organizării de piață.

Creșterea animalelor este favorizată de structura fondului funciar, condițiile climatice și resursele importante de hrană. Efectivele de bovine situează județul al 25-lea la nivel național, în timp ce după efectivul de ovine Carașul deține al 13-lea efectiv.

Creșterea albinelor este un element de posibil avantaj competitiv – efectivul de familii de albine plasează județul ca al nouălea la nivel național (resursele de floră și tradiția sunt elemente definitorii). Totodată, capacitatea de asociere pare mai ridicată în rândul apicultorilor comparativ cu alte categorii / crescători de animale.

Tabel – Efectivele de animale, Caraș-Severin

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Bovine	36.793	37.487	34.240	34.044	35.961	35.205
Porcine	46.223	45.992	66.381	67.373	69.149	67.875
Ovine	324.630	336.839	299.132	302.964	308.923	293.078
Păsări	1.441.994	1.087.346	980.598	1.052.586	1.025.195	907.697
Familii de albine	56.707	58.430	50.953	53.307	59.293	58.844
Iepuri	7.019	24.977	22.000	20.050	21.835	21.834

Sursa datelor: INS

Tabel – producția agricolă animală

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Carne – total (tone în viu)	25.162	27.148	27.662	28.980	30.424	24.913
Carne de bovine (tone în viu)	3.247	3.309	3.359	3.078	2.920	2.832
Carne de porcine (tone în viu)	9.273	8.401	8.516	7.795	5.415	4.218
Carne de ovine și caprine (tone în viu)	2.801	2.204	2.155	2.150	2.307	2.198
Carne de pasăre (tone în viu)	9.835	13.220	13.628	15.954	19.778	15.665
Lapte – total (mii hl)	854	868	878	895	867	872
Lână –total (tone)	548	545	483	520	580	522
Ouă – total (milioane bucăți)	150	120	94	72	67	67
Miere extrasă (tone)	1.362	918	1.256	952	650	948

Sursa datelor: INS

Parcul de utilaje – tractoare și principalele mașini agricole – s-a dezvoltat în ultimii ani (un plus de peste 1800 de tractoare înregistrate în statistici față de 2015), în condițiile în care fărâmițarea exploatațiilor agricole rămâne un factor specific.

O posibilă arie de avantaj competitiv o reprezintă *agricultura ecologică*, procedeu de a cultiva plante, a produce alimente, și creștere a animalelor prin utilizarea tehnologiilor cu un impact redus asupra mediului, rezultând de aici produse de calitate superioară, care pot fi valorificate mai ușor într-un context de dezvoltare bazat pe promovarea potențialului turistic al zonei.

Tabel – date statistice referitoare la agricultura ecologică

	Caraș-Severin	Hunedoara	Timiș	Arad
Operatori în agricultura ecologica total, din care:	365	190	427	345
producători agricoli	364	184	392	335
procesatori	2	6	36	11
operatori flora spontana	1	0	2	1
importatori	0	1	7	2
exportatori	0	1	6	3
comercianți	2	6	39	20
acvacultura	0	0	0	0
Familii de albine înregistrate în agricultura ecologică	1168	8671	1530	2577

Sursa datelor: MADR

Este unanim acceptat faptul că o agricultură fragmentată este lipsită de randament și că o soluție pentru rezolvarea acestei probleme structurale o reprezintă dezvoltarea asociativității în mediul rural. Din cauze istorice, dar și unele ce țin de acceptarea în mentalul colectiv a dreptului de proprietate și a utilizării acesteia, cooperarea în agricultură nu este un punct forte. Registrul național al cooperativelor agricole conținea la nivelul

anului 2019 date despre 24 de cooperative agricole existente pe raza județului, din care 11 aveau date de contact (alte două menționări referindu-se la unități aflate în lichidare). Problemele nu țin doar de nivelul local, ele există și la nivel de politici publice – datorită specificului mediului rural românesc este dificilă o abordare legată de formalizarea sectorului (fiscalizare), ceea ce diminuează un eventual potențial de stimulent al unor măsuri de asociere. Astfel, productivitatea scăzută, capacitatea scăzută a producătorilor rurali de a-și valorifica produsele, gradul redus de acoperire al infrastructurii tehnico-edilitare rămân probleme identificate atât la nivel județean, cât și regional. Completând cele menționate cu disparitățile intraregionale, constatăm provocările majore cu care se confruntă spațiul rural al județului legat de atractivitatea acestuia pentru investiții sau populație.

Aproape 80% din gospodăriile rurale din Caraș-Severin practică agricultura de subzistență, iar numărul persoanelor ocupate în agricultură a fost cu un sfert mai mic în 2019 față de 2014 (datorită migrației și îmbătrânirii forței de muncă) – acestea sunt problemele strategice ale sectorului. Factorii menționați anterior, combinat cu nivelul redus de educație diminuează conectarea sectorului cu potențialul turistic cert al județului.

Activitatea și rezultatele companiilor locale

Analiza rezultatelor activității economice a unităților locale active utilizează date inițiale provenind din bilanțurile agenților economici cu sediul social în județul Caraș-Severin (datele nu conțin valorile aferente unităților administrației și altor servicii publice).

Datele legate de venituri, număr de firme și salariați din acest capitol au ca origine Oficiul Național al Registrului Comerțului (având la bază bilanțurile depuse de agenții economici la Ministerul Finanțelor). De menționat că societățile comerciale raportează indicatorii în localitățile în care au sediul social; din acest motiv, în aceste tipuri de analize, limitele cercetării țin de date lipsă ale companiilor cu sediul social în alte localități, dar care desfășoară activitate în județ.

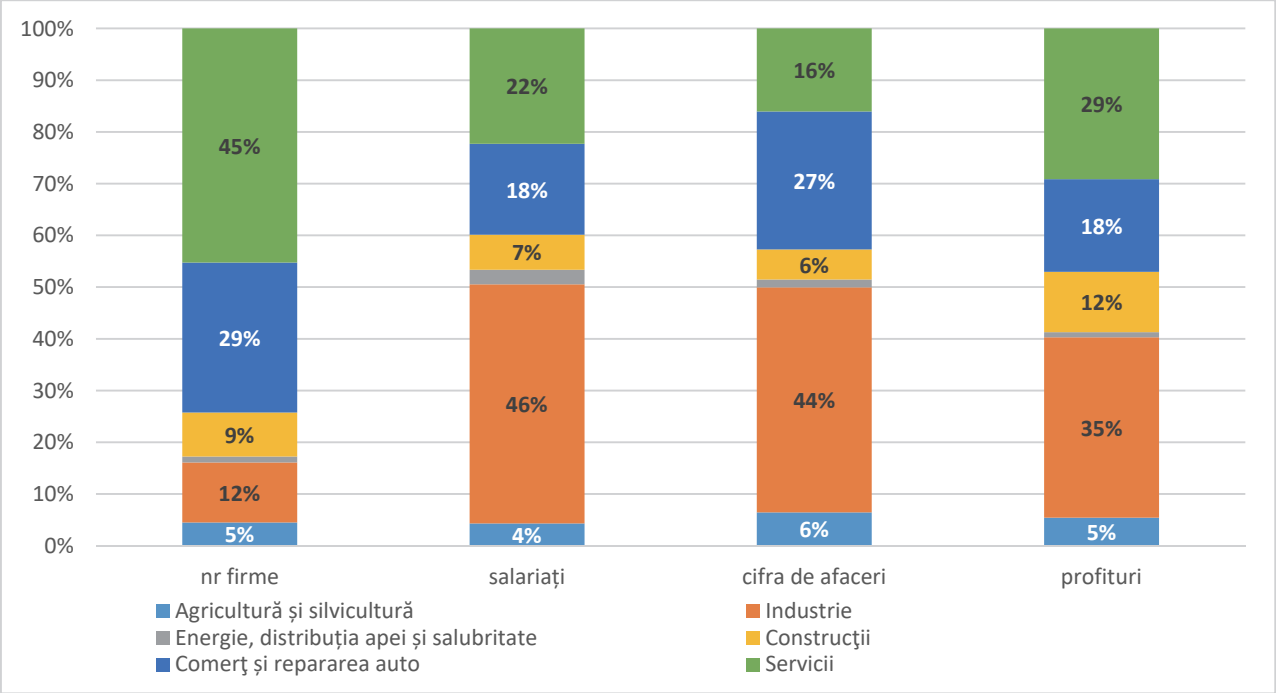
Pentru a elimina acest neajuns, datele au fost completate cu valorile din bilanțurile companiilor importante care activează în județ, dar au sediul social în altă parte (identificate de către autorii studiului pe baza datelor solicitate instituțiilor cu competență în domeniu). Datele complete sunt utilizate exclusiv în această secțiune și nu au fost utilizate celelalte secțiuni (inclusiv în analiza comparativă cu alte județe), din motive ce țin de uniformitate.

Structura și evoluțiile economiei județene

Structura economiei locale dezvăluie concentrarea activității în sectorul industrial – jumătate din angajații sectorului privat activează în industrie.

Manufactura generează un procent relativ similar și din cifra de afaceri totală.

Figură – structura economiei locale, Caraș-Severin lei

Sursa datelor – calcule proprii, ONRC

Importanța activităților industriale în totalul economiei județene a crescut față de 2008, în condițiile reducerii de activitate, datorită faptului că ratele de descreștere ale unora din indicatori sunt mai importante în cazul altor sectoare.

Sectorul serviciilor – prezentat în analiză separat de cel comercial – grupează aproximativ un sfert din angajații companiilor locale. Sectoarele clusterizează aproape jumătate din firmele existente la nivel local (activitățile de mici dimensiuni sunt specifice, nefiind condiționate în eficiență de componente majore de costuri fixe în totalul cheltuielilor, tipicul activității industriale obligă la concentrarea activității în unități de mari dimensiuni).

Activitățile comerciale și-au pierdut din importanță de-a lungul timpului, devenind al treilea angajator privat. La momentul cu ultimele date disponibile, sectorul reprezenta mai mult de un sfert din valoarea output-ului economiei județului, și o cincime din totalul profiturilor.

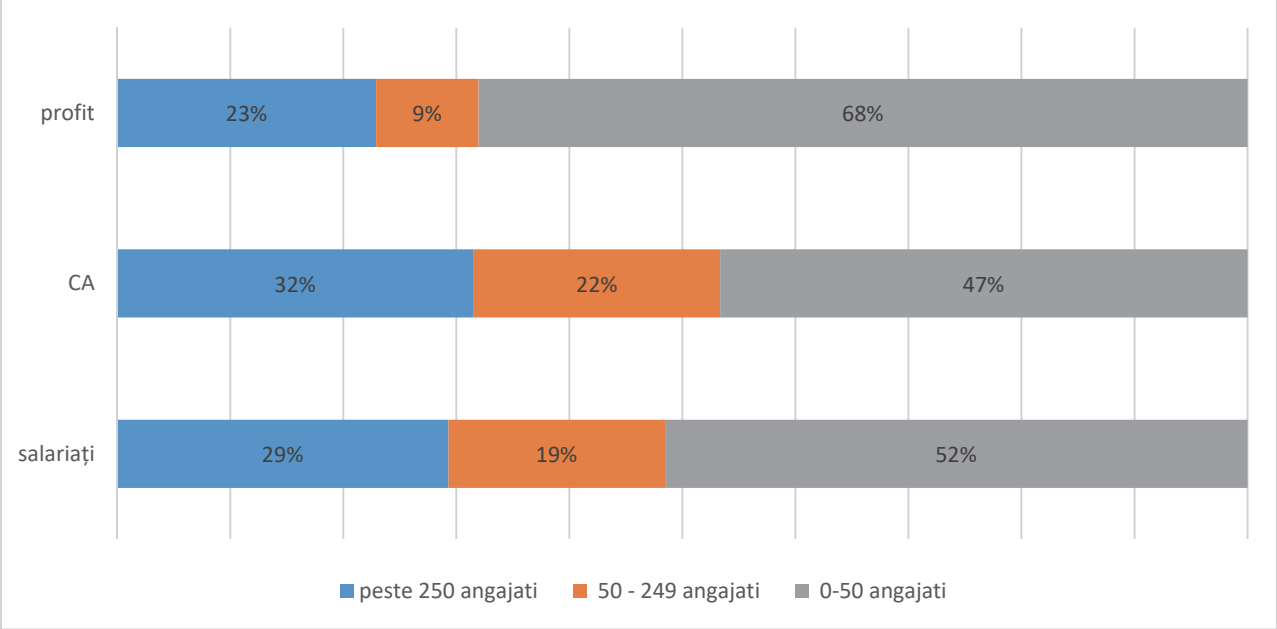
Ratele mai ridicate de profitabilitate (profit net/cifra de afaceri) sunt specifice sectoarelor serviciilor și construcțiilor. (peste 15% în ambele cazuri), de aproape trei ori mai mari decât cele din industrie sau energie, în condițiile în care profitabilitatea medie a companiilor județene a fost de 8%.

Ratele ridicate de profitabilitate în construcții și servicii vin în contexte puțin diferite: în timp ce construcțiile au cunoscut restructurări puternice odată cu criza din 2008-2012 (pierderea a mai mult de jumătate din angajați și a un procent important de firme închise), în servicii diminuarea numărului de angajați nu a fost la fel de puternică, numărul companiilor crescând.

Structura economiei după dimensiunea întreprinderilor

Microîntreprinderile și întreprinderile mici (grupate în categoria 0-50 angajați) reține peste jumătate din salariații mediului privat și aduc aproape 70% din profituri.

Figura –Structura activităților economice după dimensiunea companiilor

Sursa datelor – calcule proprii, ONRC

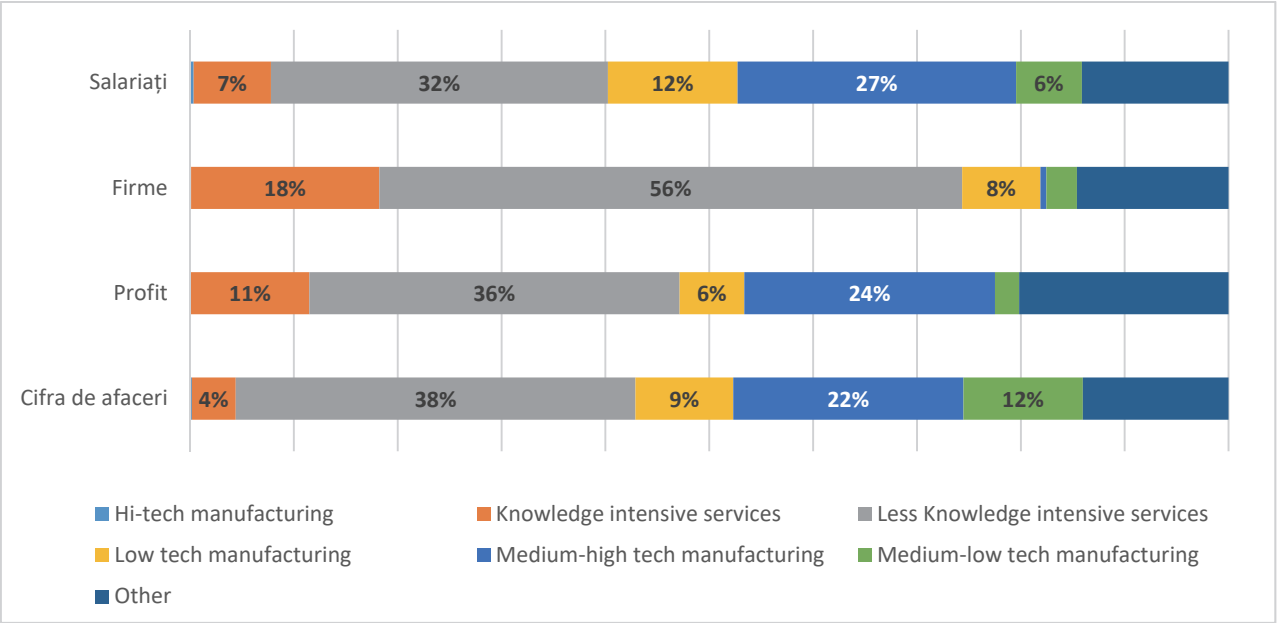
Companiile cu peste 250 de angajați au crescut ca pondere în totalul salariaților și cifrei de afaceri față de anul 2008 (în condițiile în care numărul de salariați e în diminuare, rata de scădere a acestui tip de companii a fost mai redusă decât a celorlalte.

Structura economiei locale după intensitatea gradului de cunoaștere

Ponderea economiei bazate pe cunoaștere este una redusă, predominante în economia județului sunt serviciile mai puțin intensive în cunoaștere și manufactura de tehnologie medie și înaltă.

Manufactura High-tech este inexistentă (un număr de șase companii cu cifra de afaceri sub 1% din output-ul județean), dar cea de tehnologie medie și înaltă este reprezentativă.

Figura –Structura activităților economice după intensitatea gradului de cunoaștere

Sursa datelor – calcule proprii, ONRC

Există un număr important de firme (ca pondere în total, trebuie precizat că numărul companiilor active în județ este unul redus) ce activează în servicii intensive în cunoaștere, 18%, dar cifra lor de afaceri este sub 5% din totalul județean. Profiturile sunt însă mai însemnate ca pondere, ceea ce arată valoarea adăugată a unor asemenea tipuri de activități.

Dezindustrializarea de după 2008 a dus la câteva modificări structurale legate atât de importanța tipurilor de sectoare în totalul economiei locale, cât și de valorile nete înregistrate:

- Ponderea manufacturii de joasă tehnologie scade cu 6-7% (în termeni de vânzări și profituri), în timp ce volumele celor doi indicatori scad cu o treime în termeni reali;
- Manufactura de medie și înaltă tehnologie crește ca pondere cu o cincime, datorită cvadruplării cifrei de afaceri și creșterii de nouă ori a profiturilor (în termeni reali / ajustat cu inflația);
- Serviciile mai puțin intensive în cunoaștere își dublează profiturile, în condițiile în care cifra de afaceri este relativ aceeași.

Câștigătorii perioadei sunt business-urile din manufactura de medie și înaltă tehnologie (medium-high tech manufacturing), dar dezvoltarea acesteia nu pare să

difuzeze resurse către servicii intensive în cunoaștere. Efectul multiplicator al investițiilor și rezultatelor acestor industrii este dubitabil (ori se lasă așteptat).

Evoluțiile economiei locale

Evoluțiile economiei locale au fost puternic afectate de procesele de tranziție industrială continuă prin care a trecut județul – perioada de după schimbarea regimului comunist și șocul cauzat de criza anilor 2008-2012.

În contextul scăderii generalizate a numărului de salariați (cu aproape un sfert în sectorul privat față de 2008 și cu aproape o cincime în totalul economiei) și al numărului de companii active (cu aproape 10%), creșterea economică înregistrată (confirmată și de datele privind Valoarea Brută Adăugată și PIB) a avut concomitent cu eficientizarea activității firmelor și creșterii nivelului productivității.

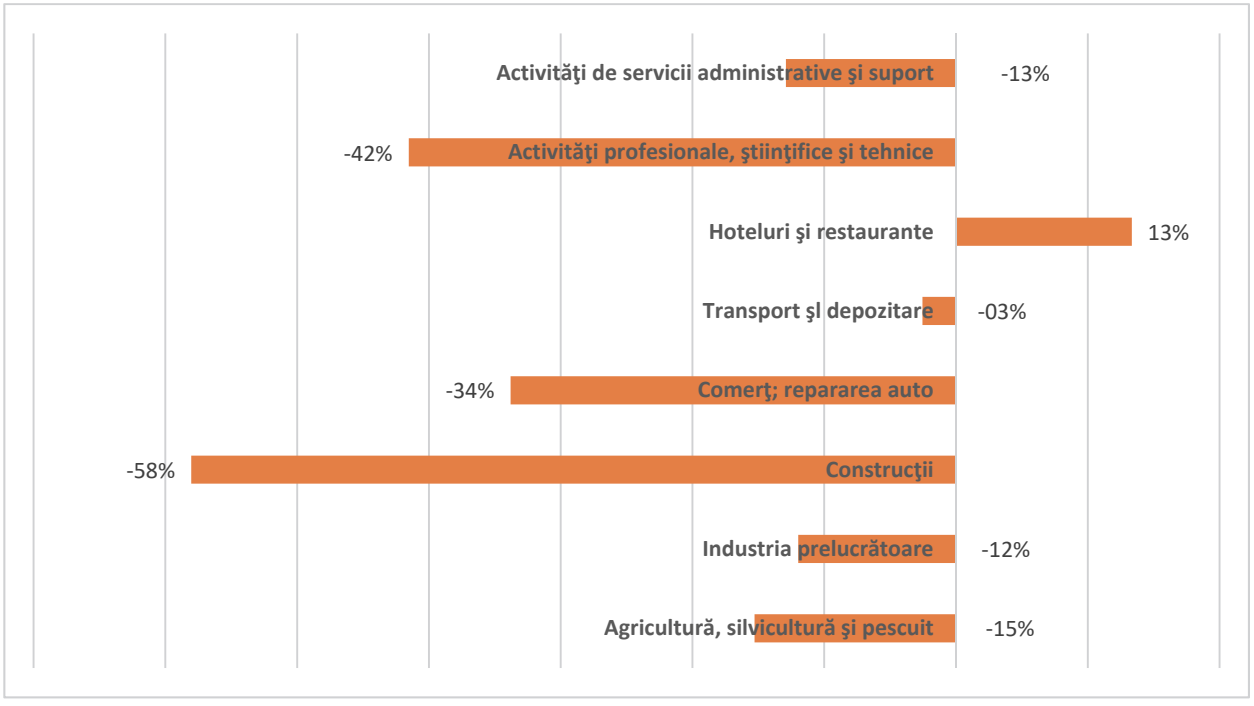
Tabel –evoluția indicatorilor companiilor locale

	2008	2011	2014	2017	2018	2019
CA euro	1.263.384.033	1.191.411.337	1.194.530.700	1.415.337.795	1.357.339.059	1.442.483.303
Profituri euro	76.049.606	72.120.544	93.512.077	86.993.904	86.652.667	115.752.181
Firme	6.363	5.414	5.395	5.589	5.317	5.797

Sursa datelor – calcule proprii, ONRC

O comparație în termeni reali (ajustat cu inflația), arată creșteri ale cifrei de afaceri față de anul 2008 și avans important în ceea ce privește profiturile nete.

Figura –Evoluții ale numărului de salariați ai companiilor locale

Sursa datelor – calcule proprii, ONRC

Pierderile de angajați sunt importante în majoritatea sectoarelor de bază ale economiei județene, în special în manufactură, construcții, activități comerciale, dar și unele sectoare aferente serviciilor, în special serviciile de suport pentru întreprinderi și activitățile profesionale, științifice și tehnice.

Evoluții ale companiilor locale în funcție de dimensiunea lor:

- Companii 250+ angajați:
  - Scădere cu 7% a numărului de angajați
  - Creștere cu un sfert a cifrei de afaceri (în termeni reali)
  - Creștere cu 30% a profiturilor (în termeni reali)
- Companii cu 50—250 angajați:
  - -43% a numărului de angajați
  - +2% a cifrei de afaceri (în termeni reali)
  - -50% profituri (în termeni reali)
- Companii cu 0-50 angajați
  - Scădere cu un sfert a numărului de angajați
  - +6% la cifra de afaceri
  - Dublare a profiturilor

Companiile mijlocii par să fi suferit cel mai mult în ultimii ani, în timp ce companiile mari dovedesc un nivel de reziliență mai ridicat. Companiile mici sunt responsabile de cea mai mare parte a creșterii profiturilor economiei județene.

Industria

Cu o tradiție de două secole și jumătate, industria județului este arhicunoscută la nivel național și mondial, fiind una competitivă pentru multă vreme prin turbinele hidraulice, motoarele navale și oțelurile produse prin motoarele și generatoarele electrice (la Reșița) prin fabricarea boghiurilor pentru locomotive și industria de fabricare a lemnului (Caransebeș), dar și prin exploatarea cărbunelui (Anina) și a minereurilor metalifere (Moldova Nouă).

Tabel –evoluția indicatorilor industriei locale

	2008	2011	2014	2016	2019
firme	896	724	670	646	673
cifra de afaceri	1.743.273.720	2.294.531.487	2.451.861.047	2.565.297.116	2.783.213.667
profituri	126.525.322	156.232.616	174.309.299	130.621.003	137.548.053
cifra de afaceri (t. reali)	1.743.273.720	1.928.177.720	1.900.667.478	1.844.205.570	2.145.368.986
Profituri (t. reali)	126.525.322	131.287.913	135.123.488	94.713.737	137.960.191

Sursa datelor – calcule proprii, ONRC

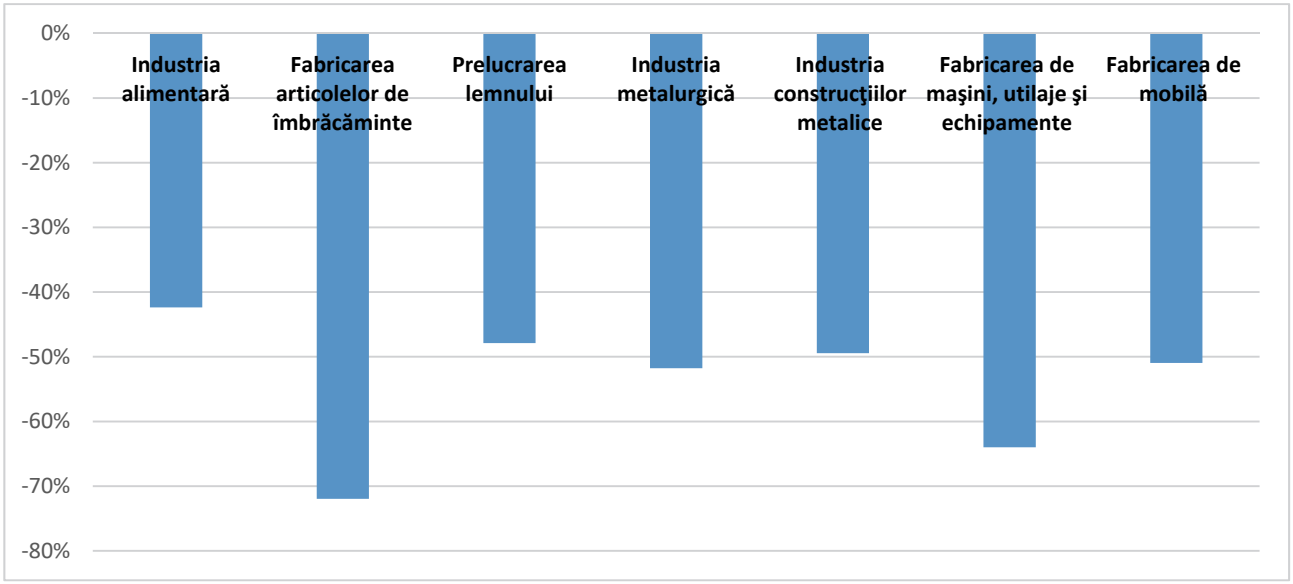
Șocul prelungit al dezindustrializării a afectat puternic economia și a pus comunitatea în fața mai multor situații dificile. Numărul companiilor locale active din sector s-a redus cu 25% față de 2008, în timp ce cel al salariaților acestora e mai mic cu 13%.

Valoarea producției vândute a companiilor existente este cu un sfert mai mare (ajustat cu inflația), în timp ce profiturile sunt mai mari cu 50% în termeni nominali și 10% în termeni reali.

Peste 70% din valoarea cifrei de afaceri totale a sectorului (procentul e similar și în cazul angajaților sectorului) este generată de cinci companii: UCMR, TMK, TMD Friction, Autoliv și SE Bordneze, ultima contând cu 30% din cifra de afaceri în sector, ceea ce arată un grad ridicat de concentrare.

Evoluțiile arată că domeniul fabricării echipamentelor pentru autovehicule a devenit principalul motor al industriei locale.

Figură – descreșterea procentuală a numărului de salariați, în principalele domenii industriale

Sursa datelor – calcule proprii, ONRC

Dacă în trecut ariile de specializare ale industriei locale erau fabricarea de mașini, utilaje și echipamente (o industrie locală cu un nivel de tehnologie mediu-înalt / medium-high tech manufacturing, reprezentată de UCM) și industria metalurgică (TMK, fostul combinat siderurgic) în perioada actuală specializarea e în fabricarea de echipamente electrice și piese pentru autovehicule.

Tabelele următoare redau situația unora dintre principalele companii care activează în industria locală.

Tabel – SE Bordneze SRL (date la nivel de grup, incluzând toate punctele de lucru)

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Angajați	5.165	5.487	5.891	7.176	6.914	7.166
Cifra Afaceri – lei	527.481.662	637.138.424	781.158.485	945.487.341	1.106.366.589	862.776.063
Profit net – lei	-56.008.203	-5.571.943	25.979.908	-58.386.671	86.185.765	-8.681.236

Sursa datelor: Ministerul Finanțelor – date bilanțiere

Tabel – Autoliv, divizia Reșița (datele financiare sunt estimări pe baza numărului de angajați locali)

	2013	2014	2015	2016	2018	2019
Angajați	104	319	809	855	784	802
Cifra Afaceri – lei	41.331.264	112.916.198	303.901.909	338.118.109	333.641.315	364.445.938
Profit net – lei	1.296.110	2.413.611	9.392.619	10.876.058	13.363.655	381.612

Sursa datelor: prelucrare proprie pe baza datelor Ministerul Finanțelor – date bilanțiere

Tabel – UCM Reșița SA

	2008	2014	2016	2018	2019	2020
Angajați	2298	946	822	829	809	747
Cifra Afaceri – lei	146.012.011	31.525.387	55.694.260	54.405.981	35.818.804	26.090.175
Profit net – lei	1.095.442	641.086	-24.870.550	-14.451.460	-15.433.582	-21.385.684
Datorii – lei	253.713.408	664.699.908	693.994.537	706.881.763	699.288.622	713.560.423

Sursa datelor: Ministerul Finanțelor – date bilanțiere

Tabel –TMK Reșița SA

	2008	2014	2016	2018	2019	2020
Cifra Afaceri – lei	504.999.834	552.386.673	389.127.992	698.728.164	609.545.937	499.042.958
Profit net – lei	57.395.809	3.479.835	47.864	15.724.880	-18.305.706	-7.579.941
Angajați	1.314	749	715	781	776	741

Sursa datelor: Ministerul Finanțelor – date bilanțiere

Tabel – TMD Friction SRL Caransebeș (componente pentru auto)

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Angajați	433	462	500	489	487	496
Cifra Afaceri – lei	227.281.024	259.511.212	273.368.863	139.516.807	221.692.391	227.189.254
Profit net – lei	67.860.374	66.027.637	65.810.606	-48.208.814	36.719.804	21.795.816

Sursa datelor: Ministerul Finanțelor – date bilanțiere

Tabel – Pangram SA – industria alimentară

	2008	2014	2016	2018	2019	2020
Angajați	340	141	134	116	118	122
Cifra de afaceri	66.696.273	37.873.642	33.278.087	36.275.851	43.167.268	52.223.317
Profit net	445.756	-2.144.430	-478.966	-935.990	-418.883	459.103

Sursa datelor: Ministerul Finanțelor – date bilanțiere

Tabel – Nexcity SA (Tm) – cu subsidiara Velocity în Reșița (asamblarea de biciclete)

	2014	2016	2017	2018	2019	2020
Angajați	344	258	247	213	183	173
Cifra de afaceri	18.815.730	29.248.910	30.606.003	28.777.474	24.923.957	20.772.279
Profit net	-1.056.753	5.235.199	3.325.510	4.761.212	3.154.820	3.574.850

Sursa datelor: Ministerul Finanțelor – date bilanțiere

Tabel – Electroechipament Industrial SRL (tablouri electrice și de automatizare etc.)

	2014	2016	2017	2018	2019	2020
Angajați	212	181	176	181	192	210
Cifra de afaceri	31.626.282	19.841.145	25.959.188	39.176.343	45.076.306	47.968.358
Profit net	517.226	-1.769.800	971.798	2.268.507	815.807	1.116.628

Sursa datelor: Ministerul Finanțelor – date bilanțiere

Economia județului a trecut în timp dinspre stadii de integrare ridicată cu restul activităților și sectoarelor (de ex. industria metalurgică ce era concentrată în Reșița și Oțelu Roșu se baza pe exploatațiile de fier, mangan, argile refractare și calcar din perimetrul județului, sau conectarea strânsă cu sectorul de servicii adresate întreprinderilor) înspre procese izolate local, dar integrate în rețele multinaționale.

Construcțiile

Sectorul construcțiilor a fost puternic afectat după 2008, iar scăderea este una continuă. Domeniile construcțiilor de cădiri, lucrărilor de geniu civil și lucrărilor speciale în construcții au fost în egală măsură afectate de declin.

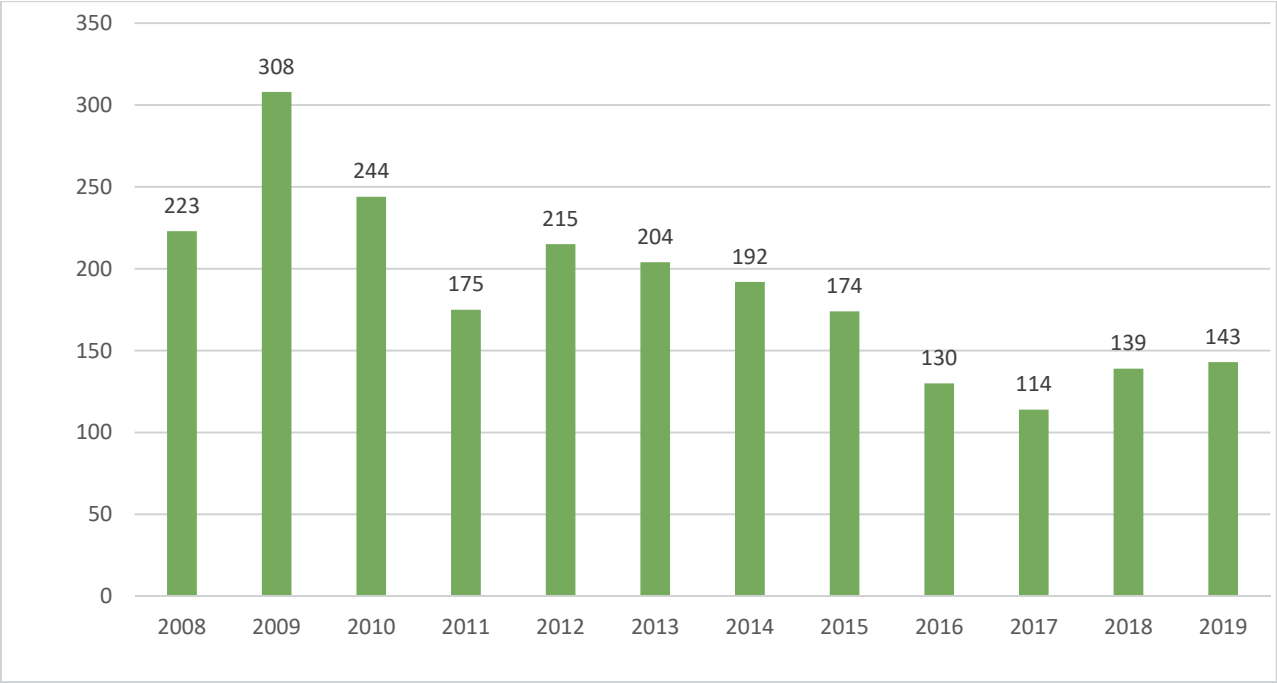
Scăderile sectorului în ansamblul său au fost unele abrupte:

- cu un sfert mai puține firme,
- scădere importantă a numărului de angajați,
- o reducere cu 40%a cifrei de afaceri în termeni reali (indicatorul a scăzut și în termeni nominali).

În aceste condiții, unele firme din sector (din domeniul construcțiilor de clădiri) au reușit să performeze, cea ce a dus la o creștere a profiturilor.

Firmele sunt mai degrabă conectate cu cererea regională; în județ numărul locuințelor terminate este unul modest (peste 5600 locuințe terminate în Timiș în 2019).

Figură – evoluția numărului de locuințe terminate

Sursa datelor – INS

Comparația cu grupul strategic arată că Mehedinți și Sălaj au un număr mai ridicat în 2019 (195, respectiv 338), în timp ce în Bihor, lucrurile stau total diferit (2341 locuințe terminate).

Peste o treime din locuințele terminate în județ în ultimul an cu date disponibile au fost în Caransebeș.

Activități comerciale

Comerțul este al doilea sector ca importanță în economia locală ca număr de companii și venituri ale acestora.

Trendurile observate arată cum companiile locale din sector au fost dislocuite de-a lungul timpului de lanțuri de magazine naționale și multinaționale (datele arată cu aproape 30% mai puține firme cu bilanțuri depuse la ministerul finanțelor, față de 2008).

Efectul asupra sectorului local a fost unul important, în termeni de scăderi ale numărului de salariați (cu o treime) și cifrei de afaceri (cu 15% în prețuri constante) ale companiilor cu sediul social în județ.

La fel precum în cazul altor sectoare, nivelul profiturilor este mai ridicat, atât față de 2008, cât și față de 2014.

Principalele companii locale (tabelele de mai jos) înregistrează un trend de diminuare a veniturilor și profitabilității în perioada 2015-2020.

Tabel – Miruna Internațional Impex SRL

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Angajați	293	310	325	314	333	325
Cifra de afaceri	148.789.664	156.153.943	169.774.007	176.648.968	182.891.148	172.150.496
Profit net	2.521.337	4.112.927	3.288.278	2.369.227	3.024.806	1.789.549

Sursa datelor: Ministerul Finanțelor – date bilanțiere

Tabel – Collini Com SRL

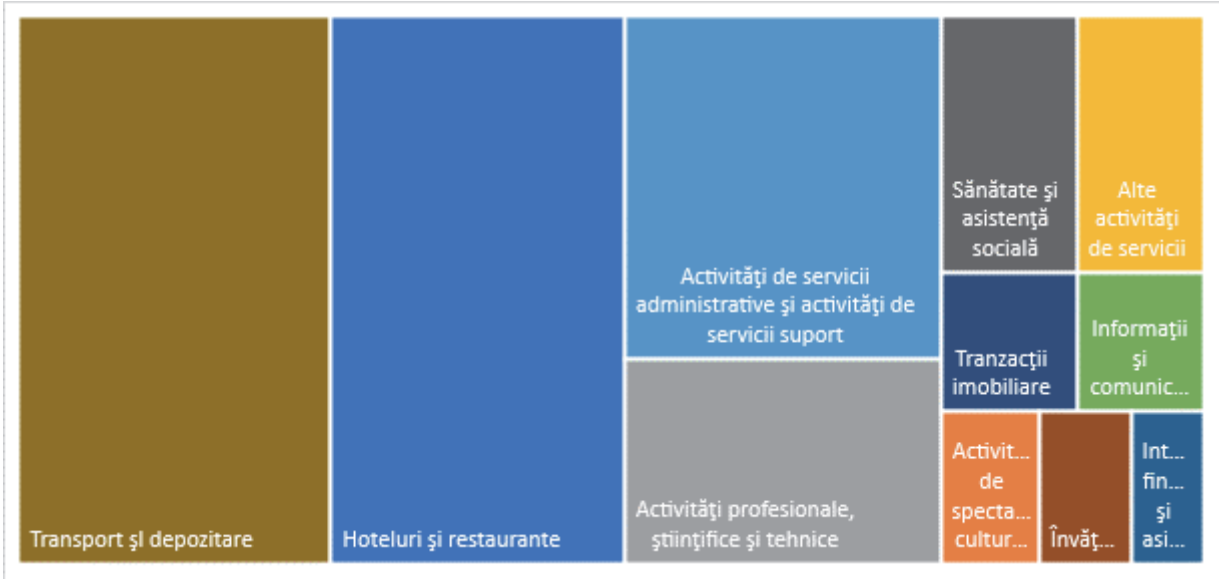
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Angajați	335	335	269	180	166	142
Cifra Afaceri – RON	114.063.897	116.552.826	100.662.833	97.837.543	103.175.391	102.079.143
Profit Net – RON	356.287	322.172	450.574	424.398	442.062	316.745

Sursa datelor: Ministerul Finanțelor – date bilanțiere

Servicii

Activitatea în aria serviciilor este dominată de sectoarele HoReCa și cel al transporturilor și depozitării, care dețin câte un sfert din numărul angajaților sectorului terțiar (exclusiv comerț, tratat separat, anterior).

Figură – structura sectorului terțiar (angajați)

Sursa datelor – calcule proprii, ONRC

Numărul companiilor a crescut cu 20% față de 2008, în majoritatea domeniilor, cu excepția IT-ului, în timp ce cifra de afaceri s-a dublat în termeni nominali (creștere cu 50%

în prețuri constante). Profiturile firmelor din servicii sunt de 2,5 ori mai mari în termeni reali, ceea ce face sectorul terțiar ca principal generator de profituri din economia locală; peste 42% din surplusul de profituri generat la nivel local față de 2008 aparține sectorului (în timp ce industria aduce un sfert).

Evoluții în interiorul sectorului (2008-2019):

- activitățile de servicii administrative și suport pierd aproape 15% din angajați, numărul de companii crește, cifra de afaceri crește de 2,5 ori (în prețuri constante), profiturile sunt de 4 ori mai mari;
- activitățile profesionale, științifice și tehnice (intensive în cunoaștere): scădere cu peste 40% a numărului de salariați, creștere a numărului companiilor, scădere cu aproape 10% a cifrei de afaceri în termeni reali, profituri cu 80% mai mari – acest tip de activitate a urmat declinul sectorului industrial local datorită lipsei pieței;
- Transport și depozitare: echilibru în evoluțiile numărului de angajați, creștere cu 15% a numărului de firme, cifra de afaceri aproape dublă, profituri triplate
- HoReCa: + 13% salariați, +18% firme, cifra de afaceri dublată, profituri de 8,5 ori mai mari (situație specială în 2019, în 2018 profiturile erau de 4,7 ori mai mari față de perioada de bază). Dacă în 2008 companiile din sector generau 1% din profiturile economiei locale, în 2019 procentul a fost de 7%.

Antreprenoriat local

Densitatea întreprinderilor active și inițiativa antreprenorială crescută sunt indicatori importanți ai nivelului și trendului de dezvoltare economică, respectiv ai atractivității economice locale. Un număr mare de întreprinderi locale reprezintă premisa bunăstării unei comunități, activitățile de producție și cele de prestări servicii ale acestora fiind cele care stau la baza creării de locuri de muncă, transmiterii de know-how-ului, creării valorii adăugate proprii la produsul intern brut, creării de noi piețe, creșterii veniturilor locuitorilor și implicit, a veniturilor bugetare locale.

Un mediu antreprenorial efervescent permite dezvoltarea relațiilor de afaceri și crearea de aglomerări de competențe, ceea ce contribuie la reducerea eforturilor și costurilor firmelor locale în identificarea și procurarea de resurse. Nivelul ridicat al intensității

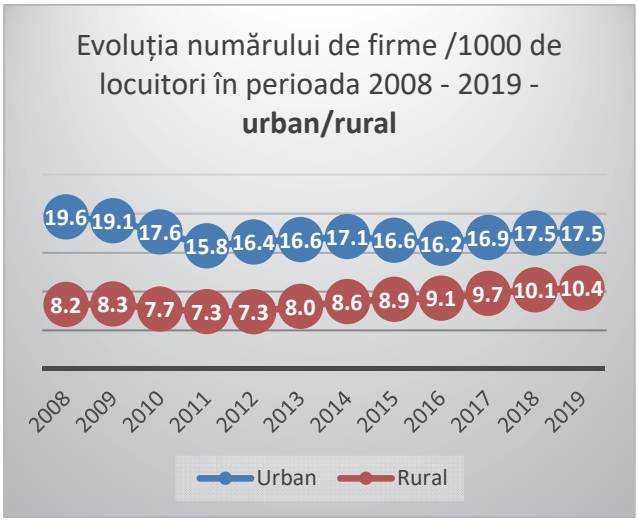
antreprenoriale a unei zone se asociază în general și cu un o populație educată și aduce după sine un nivel de trai mai ridicat. Pentru evaluarea intensității și inițiative antreprenoriale din județ am utilizat doi indicatori: densitatea întreprinderilor și numărul întreprinderilor nou-înființate / 100 de locuitori.

Densitatea întreprinderilor

Densitatea întreprinderilor (numărul de întreprinderi/1000 de locuitori) în județul Caraș-Severin are un trend ascendent, dar nu pronunțat. Criza economică a afectat întreprinderile din județ, densitatea acestora a scăzut începând din anul 2010, după care a început să crească treptat începând cu anul 2013. În mediul urban, densitatea întreprinderilor a început să scadă încă din 2009. Se poate observa însă că, în mediul urban, după scăderea declanșată de criza economică, densitatea întreprinderilor se păstrează aproximativ la același nivel, valorile din 2008 și 2009 nefiind atinse la nivelul ultimului an cu date disponibile.

Figură – Densitatea întreprinderilor în județul Caraș-Severin în perioada 2008 – 2019

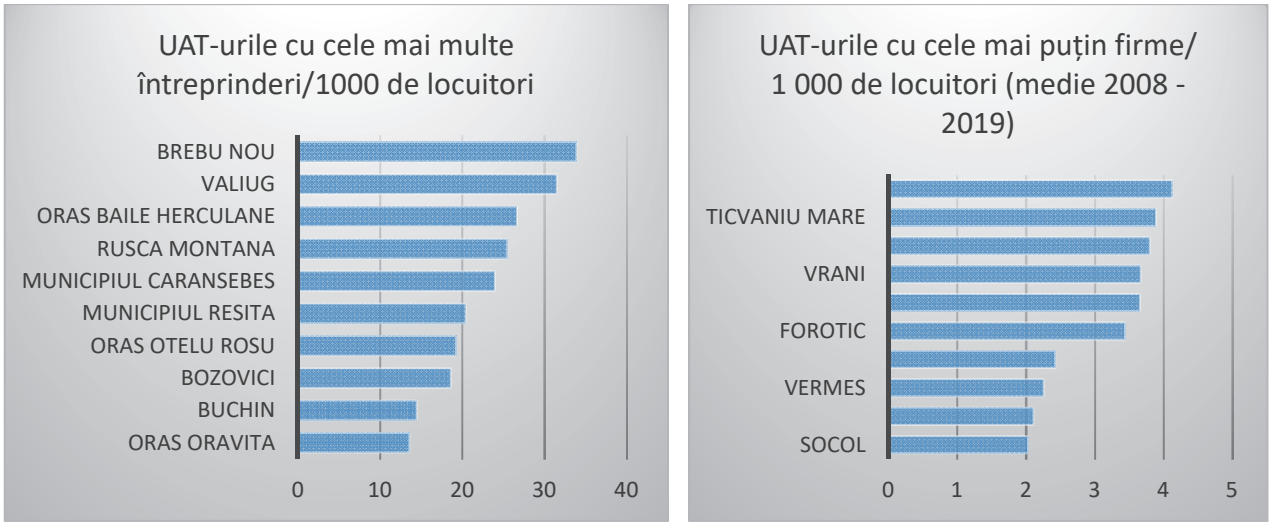

Sursa datelor: INS

În același timp însă, în mediul rural, scăderea ușoară generată de criza economică este urmată de un trend ascendent al densității întreprinderilor, astfel că diferența de 11,4 firme/1000 de locuitori existentă în 2008 între mediul urban și mediul rural se reduce la 7,1 firme/1000 de locuitori în 2019.

Cinci dintre primele 10 unitățile administrativ-teritoriale cu cele mai mare număr de firme/1000 de locuitori (media valorilor perioadei 2008-2019) sunt comune, municipiul Reșița situându-se doar pe locul 3 în acest top.

Figură – UAT-urile din județul Caraș-Severin cu cea mai mare și cea mai mica densitate a întreprinderilor

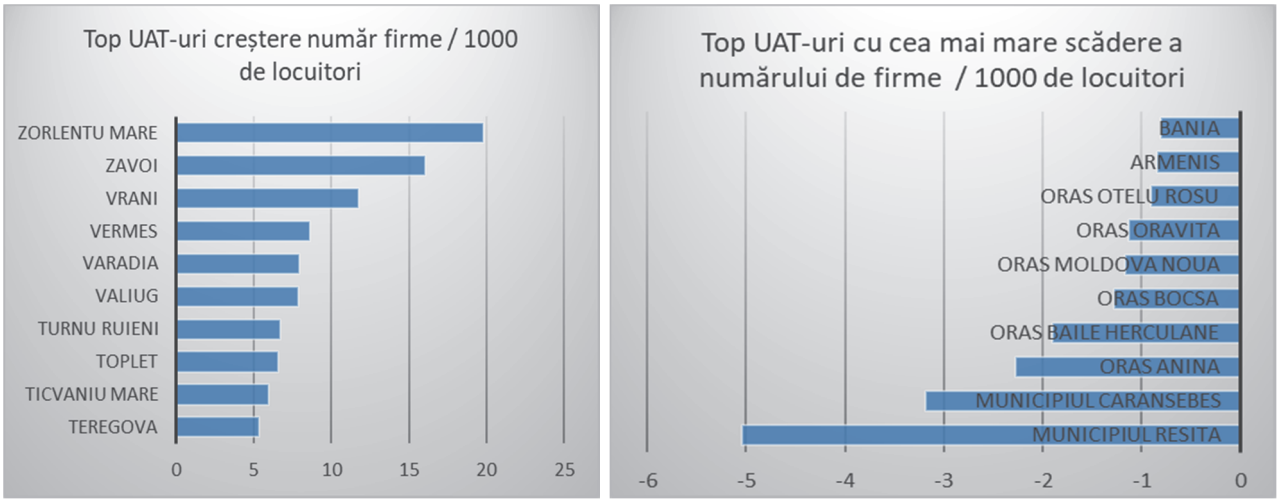

Sursa datelor: INS

Pe ultimele zece locuri în ceea ce privește densitatea întreprinderilor din județ în perioada 2008 – 2019 se situează doar comune, un lucru explicabil prin densitatea redusă a populației, lipsa oportunităților și de conectivitate.

Am evaluat și nivelul de creștere/descreștere al densității întreprinderilor în fiecare UAT în parte din județ pentru a identifica acele UAT-uri în care densitatea întreprinderilor a crescut, respectiv a scăzut cel mai mult. Creșterea/descreșterea a fost calculată ca diferență între media valorilor perioadei 2018-2019 și media valorilor perioadei 2008-2009. Așa cum am observat mai sus, densitatea întreprinderilor a crescut în mediul rural, în topul primelor zece UAT-uri în care numărul de firme/1000 de locuitori a crescut regăsindu-se doar comune.

Figură – UAT-urile din județul Caraș-Severin în care densitatea întreprinderilor a crescut și cele în care a scăzut cel mai mult în perioada 2008-2019

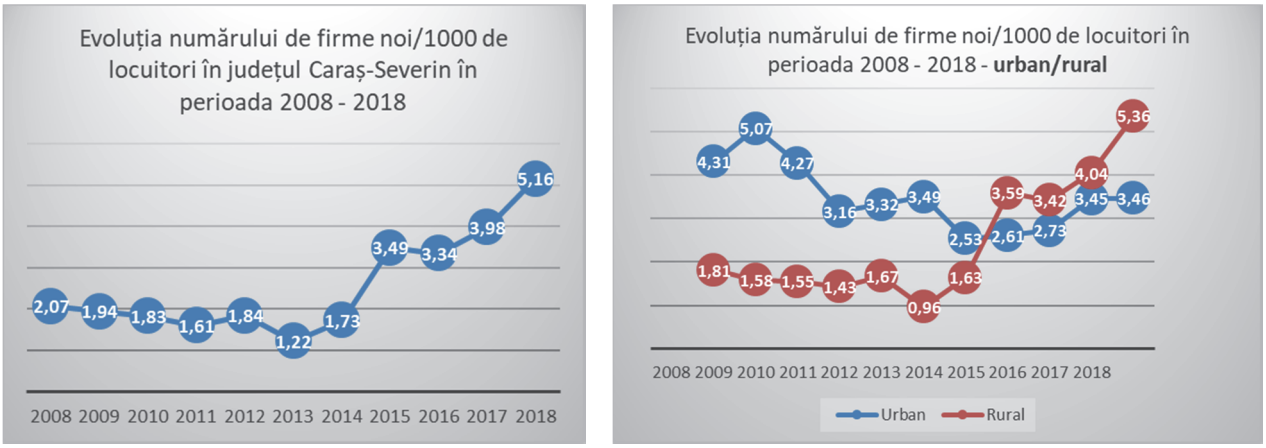
Sursa datelor: INS

Acesta este însă un trend observat în cadrul unor studii și în cazul altor județe din România, în cazul acestora criza economică declanșând un proces de relocare a activității economice din marile centre urbane în comunele învecinate, iar explicația acestei relocări este dată de nevoia de reducere a costurilor, cheltuielile cu spațiile și chiriile fiind de regulă mai mici în aceste comune. Diferența între evoluții este confirmată și de clasamentul UAT-urilor în care densitatea întreprinderilor a scăzut cel mai mult, patru dintre acestea fiind UAT-uri urbane, între care și Municipiul Reșița (în cazul acestuia scăderea a fost cea mai mare în comparație cu celelalte UAT-uri din județ).

Înmatriculările de firme noi

În cazul firmelor nou-înființate se observă o evoluție oscilantă, cu un trend ascendent. Începând din 2013, trendul ascendent este întrerupt de o ușoară scădere în anul 2016. În mediul urban însă, la fel ca în cazul densității întreprinderilor, evoluția oscilantă a numărului de firme nou-înființate are un trend preponderent descendent.

Figură – Evoluția numărului de firme nou-înființate/1000 de locuitori
în județul Caraș-Severin în perioada 2008-2018

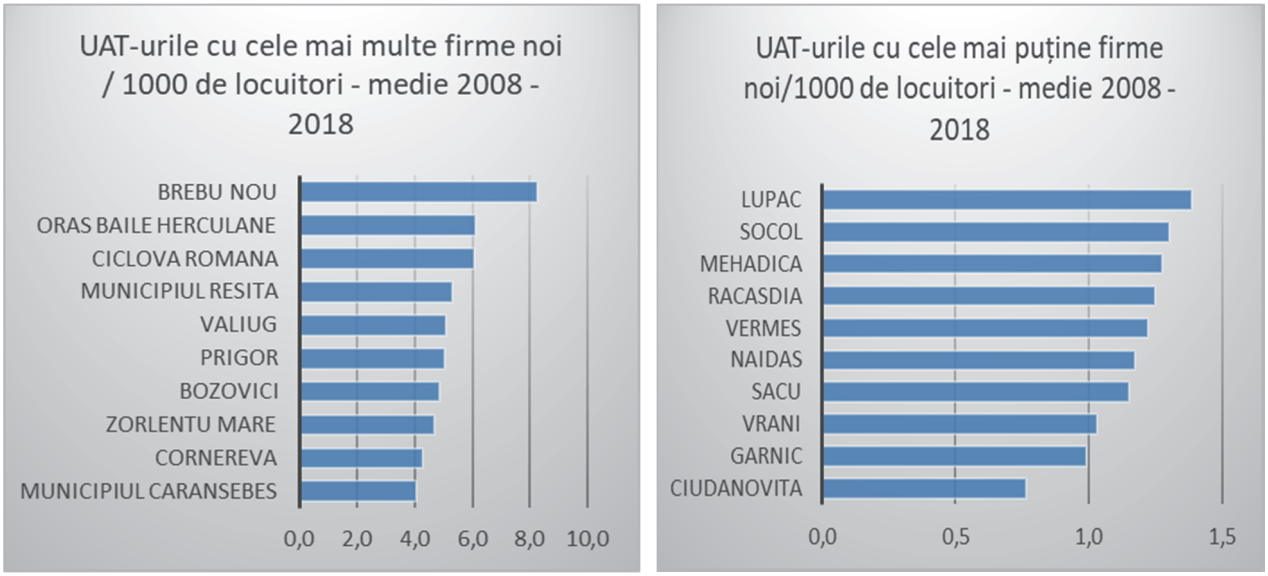

Sursa datelor: INS

În același timp, începând din 2014, în mediul rural numărul de firme nou-înființate a avut un trend preponderent ascendent, astfel că începând din 2016, numărul mediu de firme nou-înființate în comunele din județ este mai mare decât numărul mediu de firme nou-înființate în orașe și municipii.

În topul UAT-urilor cu cel mai mare număr mediu de firme noi în perioada 2008 – 2018 se află orașul Băile Herculane, urmat de municipiul Reșița și comuna Prigor. Cel mai puține firme noi s-au înființat în comunele Ciudanovița, Garnic și Vrani.

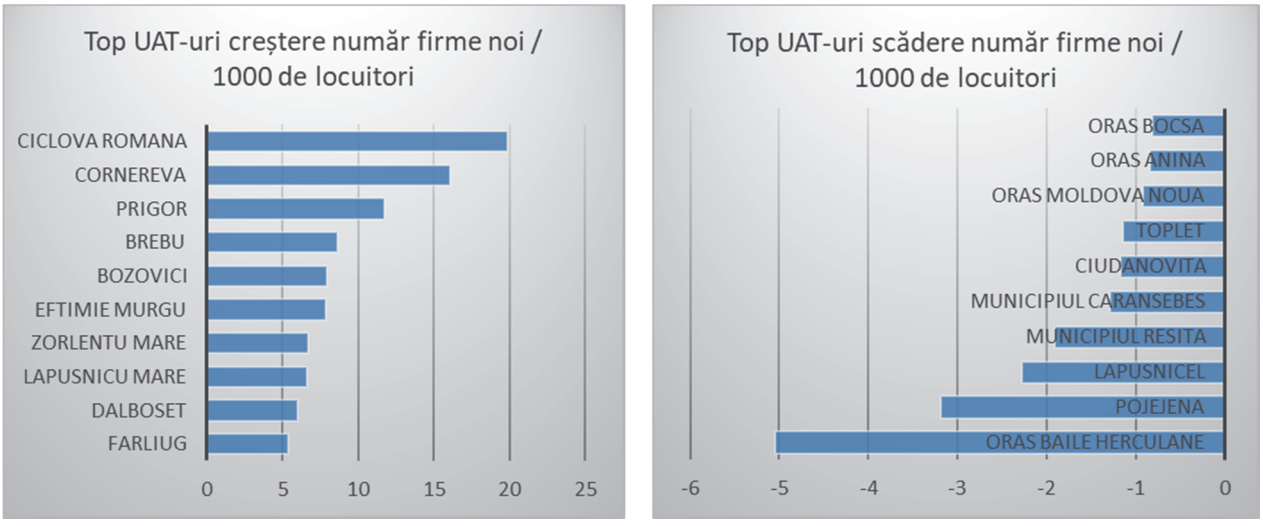
Figură – UAT-urile din județul Caraș-Severin cu cele mai multe și cu cele mai puține firme noi/1000 de locuitori

Sursa datelor: INS

Pe de altă parte unele dintre UAT-urile care au în medie cel mai mare număr de firme noi / 1000 de locuitori înregistrează cea mai mare scădere a numărului de firme noi (creșterea descreșterea fiind calculată diferență între media valorilor perioadei 2017 – 2018 și media valorilor perioadei 2008-2009), între acestea regăsindu-se orașul Băile Herculane, Municipiul Reșița și Municipiul Caransebeș.

Figură – UAT-urile din județul Caraș-Severin în care densitatea întreprinderilor a crescut și cele în care a scăzut cel mai mult în perioada 2008-2019

Sursa datelor: INS

Șase dintre primele 10 UAT-uri cu cea mai mare scădere a numărului de firme noi/1000 de locuitori sunt orașe sau municipii.

Așadar, principala concluzie rezultată în urma analizei privind densitatea întreprinderilor și inițiativa antreprenorială (întreprinderile noi) este că după scăderea cauzată de criza economico-financiară declanșată la sfârșitul anului 2008, județul Caraș-Severin înregistrează un trend ascendent al densității întreprinderilor și al firmelor noi, iar asta se datorează în cea mai mare măsură creșterii din mediul rural, în mediul urban, valorile scăzând în cele două municipii și în majoritatea orașelor (în special densitatea întreprinderilor). Această evoluție poate fi cauzată de următorii factori complementari: involuții ale economilor urbane generate de restructurarea industriei, nevoia de reducere a costurilor firmelor (mai mari în mediul urban), creșterea atractivității și intensificarea inițiativei antreprenoriale în unele dintre comunele județului. Totuși, nivelul de creștere al densității antreprenoriale și al inițiativei/intensității antreprenoriale este sub valorile înregistrate la nivel național.

Analiza performanțelor economiei locale – specializare și competitivitate

Analiza performanțelor economiei locale are ca scop identificarea acelor domenii în care economia cărășeană prezintă ori poate dezvolta avantaje competitive precum și comparative, dar și identificarea ariilor necompetitive ale economiei locale, ori aflate în pierdere de competitivitate.

Pentru aceasta am utilizat o analiză mixtă – Coeficient Locațional (indice de specializare) și Shift-Share, analiză de tip benchmark, ce utilizează instrumente / indicatori precum Mixul industrial și Competitivitatea Regională (variație diferențială).

Pentru calcularea indicatorilor am folosit datele referitoare la numărul de angajați ai întreprinderilor grupați la nivel de domeniu și sector (pe baza Clasificației Activităților Economiei Naționale, revizia 2), iar ca arie de referință am ales nivelul național. Motivul alegerii nivelului de referință este dat de disponibilitatea datelor precum și de importanța / validitatea ariei de comparație (una redusă în cazul regiunii). Perioada de analiză este 2008-2019 (2019 este ultimul an cu date finale disponibile).

Datorită faptului că scopul analizei este de a identifica sectoarele competitive ale economiei locale, atât la nivel agregat (județ) cât și în cazul fiecărei componente semnificative (zone urbane), am utilizat date referitoare la unitățile locale active (care exclud componenta de sector public). Limita cercetării este dată de absența datelor referitoare la unele dintre companii cu sediul social în alt județ și cu puncte de lucru locale (companiile cu un număr semnificativ de angajați sunt cuprinse în analiză).

Specializare / diversificare

Nivelul de specializare al unei economii în anumite domenii poate fi determinat pe baza coeficientului de localizare, o modalitate de identificare a avantajelor comparative locale – ramurile cu costuri de oportunitate reduse, domenii de concentrare / specializare ale economiei locale.

Prin intermediul acestei tehnici am identificat domeniile cu potențial – a căror producție de bunuri sau servicii este probabil să fie „exportată" (nu neapărat în sensul comun al termenului –ne referim aici la probabilitatea ca bunurile sau serviciile să fie utilizate de către rezidenții altor zone – exterioare economiei locale).

Coeficientul de localizare (location quotient / CL), ne permite să determinăm în ce măsură un anumit sector al economiei locale are o pondere mai ridicată sau mai scăzută în total, față de zona de referință cu care este comparat. Sectoarele ce conferă un avantaj comparativ (cu CL supraunitar) unui teritoriu au potențial de motor economic.

Din punctul de vedere al unei strategii de dezvoltare economică, coeficientul locațional poate oferi informații despre natura, diversitatea ori concentrarea activității economice dintr-o anumită zonă. Acolo unde diversificarea este unul dintre obiectivele strategice, coeficientul locațional indica în care sectoare ale economiei locale pot fi realizate eforturi pentru expansiunea acestora – există posibilitatea ca unele sectoare economice să fie subreprezentate, ori să existe o supraspecializare într-o anumită industrie, ceea ce, uneori, constituie un pericol la adresa economiei locale.

Compararea valorilor coeficienților de specializare obținute în diferite perioade poate arăta dacă zona devine mai mult sau mai puțin specializată în anumite domenii de-a lungul timpului, în acest fel putându-se evalua impactul politicilor economice implementate asupra competitivității, ori se poate prezice impactul potențial al acestora asupra forței de muncă din anumite sectoare.

Indicele Hachman este o modalitate de a identifica diversificarea, măsurând gradul de similaritate structurii al economiei locale cu cea utilizată ca referință. Valorile acestui indice au scăzut, de la 0,61, la 0,41 (1 fiind valoarea maximă) ceea ce confirmă disimilaritatea economiei locale de structura celei naționale, dar și de shift / translatare a concentrării către alte domenii.

Analiza realizată la nivel de domenii arată concentrare ridicată în sectorul industrial, dar analiza realizată nivel de domenii e una mai fiabilă, identificând mai exact avantajele comparative ale comunității.

Tabel – Domenii de specializare / cu avantaje comparative

	% din angajați județ	LQ 2019
29 – Fabricarea autovehiculelor de transport rutier	24%	6,32
10 – Industria alimentară	5%	1,26
56 – Restaurante	3%	1,10
16 – Prelucrarea lemnului	3%	3,34
28 – Fabricarea de mașini, utilaje și echipamente n.c.a.	3%	2,58
24 – Industria metalurgică	3%	3,56
14 – Fabricarea articolelor de îmbrăcăminte	3%	1,02
02 – Silvicultură și exploatare forestieră	2%	2,46
25 – Industria construcțiilor metalice	2%	0,99
55 – Hoteluri și alte facilități de cazare	2%	1,60
42 – Lucrări de geniu civil	2%	1,05
36 – Captarea, tratarea și distribuția apei	2%	1,83
27 – Fabricarea echipamentelor electrice	1%	1,01
96 – Alte activități de servicii	1%	1,03

Sursa datelor – calcule proprii, ONRC

Tabelul următor conține datele doar pentru acele activități care grupează un număr semnificativ de angajați (peste 250).

Aproape 60% din angajații economie locale activează în domenii cu posibile avantaje comparative. În timp, unele arii au pierdut din concentrarea de angajați – domeniul comerțului cu amănuntul (cu coeficient subunitar) și cel al fabricării articolelor pentru îmbrăcăminte (cu o valoare la limită a coeficientului).

Există un grad ridicat de concentrare mai ridicat, implicit avantaje comparative în domeniile fabricării echipamentelor pentru autovehicule, industria metalurgică, fabricării de mașini, utilaje și echipamente, prelucrarea lemnului, silvicultură și exploatare forestieră.

Sectorul HoReCa are avantaje comparative certe în zona restaurantelor dar și în cea hotelieră, iar componenta de restaurante are un coeficient a cărui valoare a crescut substanțial în timp.

Sectoarele aferente serviciilor sunt subreprezentate în termeni de specializare, cu excepția câtorva domenii, precum alte activități de servicii și reparațiile de calculatoare și alte obiecte personale și activități veterinare.

Competitivitate

Avantajele competitive ale unei zone se pot identifica pe baza analizei Shift-share care pornește le la asumpția că modificările ce survin în economia locală au la bază trei surse: evoluția de ansamblu a economiei naționale, mixul de industrii local și

competitivitatea locală. Astfel, analiza ia în considerare impactul economiei naționale, dar și al evoluției ramurii, și permite izolarea eventualului avantaj competitiv de la nivel local.

Avantajul competitiv este măsurat pe baza variației diferențiale (VD), indicator ce compară ratele de creștere sau declin ale unui sector sau domeniu local cu creșterea sau declinul aceluiași sector din zona de referință (în cazul nostru nivelul național). Acest indicator ne permite să observăm sectoarele economiei locale care au performat mai bine decât la nivelul unității de referință pe parcursul unei anumite perioade de timp, sau dacă evoluția economiei locale (prin sectoarele și domeniile ei) are loc la o rată mai scăzută ori mai crescută decât cea așteptată.

Interpretarea datelor – valorile pozitive ale coeficientului ne arată că domeniul poate prezenta un avantaj competitiv (ce poate fi explicat prin proximitate ridicată față de factorii de producție importanți sau alte avantaje specifice comunității) și se dezvoltă mult mai repede decât referința. Acest scor indică faptul că, în pofida trendului de la nivel național și de la nivelul ramurii respective, există la nivel local factori latenți care avantajează ramura respectivă în raport cu referința.

Valorile trebuie interpretate ținând cont de mai multe elemente – pot apărea coeficienți pozitivi în ariile unde declinul a fost mai puțin pronunțat decât cel al nivelului de referință, ceea ce nu presupune neapărat un avantaj competitiv. Din acest motiv interpretarea indicatorului variației diferențiale trebuie confirmată de cea a mix-ului industrial.

Tabel – Lista domeniilor cu posibile avantaje competitive

	% din angajați județ	VD
29 – Fabricarea autovehiculelor de transport rutier (echipamente)	24%	46,13
56 – Restaurante și alte activități de servicii de alimentație	4%	0,15
23 – Fabricarea altor produse din minerale nemetalice	sub 1%	0,33
52 – Depozitare și activități auxiliare pentru transporturi	sub 1%	1,01
33 – Repararea, întreținerea și instalarea mașinilor și echipamentelor	sub 1%	0,58
53 – Activități de poștă și de curier	sub 1%	0,52
95 – Reparații de calculatoare, de articole personale și de uz gospodăresc	sub 1%	0,16
79 – Activități ale agențiilor turistice și a tur-operatorilor;	sub 1%	0,49
92 – Activități de jocuri de noroc și pariuri	sub 1%	1,35
58 – Activități de editare	sub 1%	0,23
90 – Activități de creație și interpretare artistică	sub 1%	3,33
03 – Pescuitul și acvacultura	sub 1%	3,04

Sursa datelor: calcule proprii, bilanțurile agenților economici – ONRC

Variația diferențială este o analiză dinamică (spre deosebire de coeficientul locațional, care este o măsură statică), evaluând modificări de-a lungul perioadei 2008-2019.

Din cele 78 de domenii în care există activitate la nivel județean, doar în 12 economia locală are evoluții ce le excedă pe cele naționale.

Peste 30% din salariații companiilor locale activează în asemenea arii, cu probabilitate ridicată de a poseda avantaje competitive (acestea sunt observabile în tabelul de mai sus).

Procentul de mai sus este unul înșelător, datorită faptului că avantajele competitive sunt concentrate într-un număr limitat de activități precum fabricarea echipamentelor pentru autovehicule.

Creșterea din domeniul restaurantelor și al altor activități de asemenea servicii este una importantă.

Identificarea motoarelor economiei locale și a potențialului de angrenare

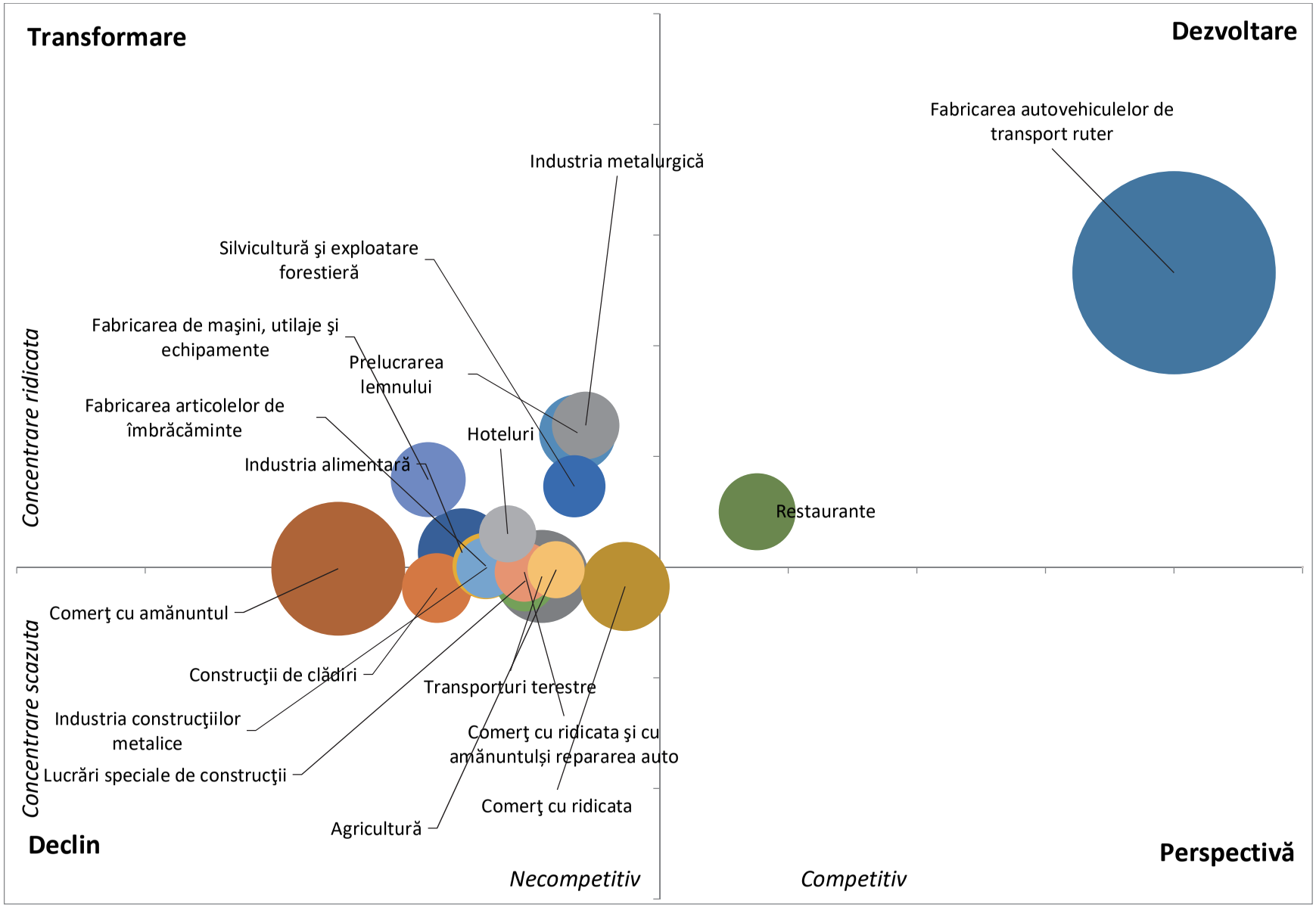
Corelarea celor doi coeficienți analizați până acum ne permite identificarea sectoarelor și activităților în dezvoltare și cele în declin, dar și cele ce necesită atenție sporită sau cu potențial de evoluție.

Graficul de mai jos concentrează în cadranul din dreapta-sus, sectoare care pot reprezenta motoarele economiei locale – unde nivelul de concentrare/specializare este ridicat, iar rata de evoluție față de nivelul național este superioară.

Categoria domeniilor în transformare, acele activități care concentrează un număr important de angajați, dar care nu au ori își pierd avantajul competitiv, indică tendința de transformare a economiei locale, prin pierderea competitivității unor sectoare reprezentative.

Sectoarele în declin sunt acelea în cazul cărora concentrarea numărului de angajați este sub nivelul de referință, iar rata lor de evoluție este sub cea a sectorului de la nivel național.

Sectoarele de perspectivă au rate de creștere ce depășesc nivelul așteptat, dar nu au un coeficient locațional care să arate nivel de concentrare ridicat.

Transformare
Dezvoltare
Fabricarea autovehiculelor de transport ruter
Industria metalurgică
Silvicultură şi exploatare forestieră
Fabricarea de maşini, utilaje şi echipamente
Prelucrarea lemnului
Fabricarea articolelor de îmbrăcăminte
Hoteluri
Industria alimentară
Restaurante
Concentrare ridicata
Concentrare scazuta
Comerţ cu amănuntul
Construcţii de clădiri
Industria construcţiilor metalice
Lucrări speciale de construcţii
Transporturi terestre
Comerţ cu ridicata şi cu amănuntulşi repararea auto
Comerţ cu ridicata
Agricultură
Declin
Perspectivă
Necompetitiv
Competitiv

În figura anterioară este reprezentată grafic distribuția activităților /domeniilor economie județene în funcție de categoriile sus-menționate, grupându-le doar pe acelea cu un număr semnificativ de angajați.

Sectoarele în declin grupează peste 40% din angajații companiilor locale.

Activitățile comerciale întră în cea mai mare parte a lor în această categorie. Evoluția acestui sector e problematică – trebuie menționat aici și nivelul scăzut al salarizării personalului (cu 25% mai mic decât media sectorului la nivel național, în condițiile în care valoarea națională e una redusă, la rândul ei, comparat cu alte sectoare).

Domeniile transporturilor terestre, construcțiilor de clădiri, lucrărilor de construcții, dar și multe dintre activitățile aferente serviciilor intră în această categorie, cu concentrare și rate de evoluție sub nivelul așteptat.

Sectoarele în transformare principale sunt, pe lângă cele tradiționale – industria metalurgică și fabricarea de mașini și echipamente industriale – industria alimentară, prelucrarea lemnului și industria textilă.

Polarizarea economiei e vizibilă și prin procentul extrem de redus al sectoarelor de perspectivă și al celor cu avantaje competitive clare (identificabile în partea dreaptă a figurii).

In sectoarele de perspective (cu rate de evoluție superioare domeniului similar la nivel național, dar lipsite de avantaje comparative / concentrare de angajați), identificăm un grup redus de activități de mici dimensiuni, cu un număr foarte mic de angajați și ca procent în total (2% din totalul economiei private).

Domenii de dezvoltare, sau baza de creștere reprezintă zonele unde economia locală a dovedit forță, acestea au reprezentat până acum motorul de creștere al economiei locale. Acestor zone li se adaugă grupul domeniilor de perspectivă, pentru completarea avantajelor competitive.

Baza de creștere e reprezentată de domenii ce concentrează 28% din forța de muncă județeană, dar extrem de problematic e că doar două arii majore sunt reprezentate: fabricarea echipamentelor pentru autovehicule și parțial HoReCa prin domeniul restaurantelor (sectorul hotelier, deși înregistrează creșteri, are rate de evoluții sub nivelul național).

Reziliența economică a județului Caraș-Severin – perioada 2006-2019

În această parte a analizei am încercat să măsurăm reziliența economică a județului Caraș-Severin și să o comparăm cu cea a unor județe cu profil asemănător (fie județe de graniță, fie un profil economic axat pe industrie). De asemenea, analiza include și măsurarea și compararea rezilienței economice în interiorul județului, respectiv a așezărilor urbane și a comunelor din județul Caraș-Severin. Șocul la care am încercat să evaluăm, prin comparație, reziliența economică este criza financiar-economică declanșată la sfârșitul anului 2008 în România.

Înainte de a trece la descrierea metodologiei de măsurare a rezilienței economice și de prezentare a rezultatelor obținute vom defini reziliența economică. Potrivit lui Di Caro (2017), reziliența economică reprezintă „capacitatea unui loc dat (localitate, regiune, țară) de a rezista la un șoc, de a-și reveni după evenimente neașteptate și de a susține un trend de creștere economică pe termen lung". Astfel, reziliența economică poate fi interpretată ca fiind procesul dinamic de rezistență și adaptare în care interdependența elementelor spațiale și temporale influențează modul în care economia reacționează la evenimente/fenomene adverse/potrivnice. Așadar, măsurarea și compararea rezilienței economice a unor comunități/județe/regiuni/țări oferă o perspectivă asupra modului în care economia acestor unități a fost afectată sau a făcut față șocului, respectiv asupra modului în care a reușit să își revină după un șoc și/sau să performeze din punct de vedere economic. De asemenea, analiza rezilienței economice permite și identificarea posibililor factori care au influențat reziliența economică, precum și schimbările structurale care s-au produs în economie ca urmare a șocului apărut, respectiv modul în care structura economică s-a modificat/s-a adaptat.

Metodele de măsurare a rezilienței economice sunt variate, însă majoritatea dintre ele se bazează pe metoda „cutiei negre", adică pe măsurarea rezultatelor activității economice (cutia neagră) înainte de producerea șocului economic, în timpul producerii acestuia și după perioada de șoc. Rezultatele activității economice pot fi măsurate printr-o serie de indicatori (individuali) precum PIB-ul, venitul, cifra de afaceri, profitul, gradul de ocupare, ponderea salariaților, productivitatea, consumul, antreprenoriatul/inițiativa antreprenorială etc. sau prin indicatori compoziți (compuși din mai mulți indicatori individuali).

Pornind de la metodologia utilizată în 2018 de Joint Research Centre of European Commission (JRC) pentru măsurarea rezilienței regiunilor din Uniunea Europeană, în

vederea măsurării rezilienței economice, în cazul fiecărui indicator, am utilizat următoarele metode de măsurare:

Tabel – Măsurarea rezilienței economice: unități de măsură folosite

Măsurarea rezilienței economice	Definiție	Capacitate
Impactul crizei Cât de mult a afectat criza financiar-economică acel indicator, respectiv acea dimensiune a economiei la nivel local?	Diferență între nivelul din timpul crizei (media anilor cu trend de scădere) și nivelul pre-criză (media anilor 2007-2008)	Absorbție
Revenire din criză Cât de mult și-a revenit acel indicator, respectiv acea dimensiune a economiei locale după criză?	Diferență între valorile cele mai recente (media anilor 2017-2018) și cele din timpul crizei (media anilor cu trend de scădere)	Absorbție și adaptare
Performanță Care este situația acelui indicator/acea dimensiune a economiei locale în comparație cu nivelul pre-criză?	Diferență între valorile cele mai recente (media anilor 2017-2018) și și nivelul pre-criză (media anilor 2007-2008)	Adaptare

Sursa: adaptare după JRC, 2018

Media anilor cu trend de scădere a fost calculată separat pentru fiecare unitate (județ și UAT urban) în parte. A fost calculată astfel media pe baza valorilor anilor în care indicatorul a scăzut (de regulă, 2009-2010 sau 2009-2011, după caz). În cazul comunelor din județul Caraș-Severin, valorile pentru perioada de scădere au fost calculate ținând cont de perioada de scădere a mediei UAT-urilor din mediul rural, respectiv 2009-2010. În cazul valorilor pre și post-criză, a fost utilizată media ultimilor 2 ani înainte de criză (2007-2008) și a ultimilor 2 ani pentru cea mai recentă perioadă pentru care au existat date (2017-2018).

Această metodă de măsurare a fost utilizată pentru următorii indicatori: PIB/locuitor (prețuri curente/PIB nominal), PIB/locuitor-PPC (paritatea puterii de cumpărare) și numărul de salariați/1000 de locuitori.

PIB/locuitor este un indicator primar des utilizat în studii economice, indicator ce permite măsurarea și compararea performanței economice a județelor, regiunilor, țărilor. PIB corespunde valorii tuturor bunurilor și serviciilor produse de către unitățile producătoare rezidente pentru consumul final. Raportarea la numărul de locuitori al județului/regiunii/țării permite compararea acestora prin intermediul indicatorului.

Puterea de cumpărare standard (PPS) este o unitate monetară artificială. „Teoretic, cu 1 PPS poate cumpăra aceeași cantitate de bunuri și servicii în fiecare țară. Cu toate acestea, diferențele de preț transfrontaliere înseamnă că sunt necesare cantități diferite de unități monetare naționale pentru aceleași bunuri și servicii, în funcție de țară. Astfel, puterea de cumpărare este obținută prin împărțirea oricărui agregat economic al unei țări în moneda națională la parităților respective ale puterii de cumpărare. PPS este termenul

tehnic utilizat de Eurostat pentru moneda comună în care sunt exprimate agregatele conturilor naționale atunci când sunt ajustate pentru diferențele de nivel de preț folosind paritatea puterii de cumpărare (PPP). Astfel, PPP-urile pot fi interpretate ca rata de schimb a PPS față de euro (Eurostat)." PPS/locuitor se obține prin împărțirea PPS la numărul de locuitori al județului, regiunii/țării, permițând astfel compararea datelor.

Numărul de salariați/1000 de locuitori (employment rate) măsoară gradul de ocupare a populației și este unul dintre cei mai utilizați indicatori în măsurarea rezilienței economice începând din 2012 (Martin 2012). Acesta permite măsurarea și compararea reacției economice la șoc a unei comunități/județ/regiuni/țări prin intermediul unei sub-componente a economiei, mai exact ponderea salariaților în totalul populației. Numărul mediu al salariaților cuprinde persoanele angajate cu contract de muncă/raport de serviciu pe durată determinată sau nedeterminată (inclusiv lucrătorii sezonieri, managerul sau administratorul), al căror contract de muncă/raport de serviciu nu a fost suspendat în anul de referință (INS). Indicatorul include atât salariații din sectorul privat, cât și cei din sectorul bugetar. Prin raportarea numărului mediu de salariați la populația unității administrativ-teritoriale și înmulțirea cu 1000 se obține numărul mediu de salariați/1000 de locuitori. O altă opțiune este utilizarea gradului sau ratei de ocupare, indicator obținut prin raportarea numărului mediu de angajați la populația în vârstă de muncă (15 – 64 ani). Am ales însă utilizarea numărului de salariați/1000 de locuitori datorită modului mai simplu de calculare a acestuia, ținând cont de disponibilitatea datelor, dar și datorită acceptării și utilizării lui frecvente în studiile economice. Oricum, între cei doi indicatori există un grad de corelație foarte mare, măsurând aproximativ același parametru și anume gradul de utilizare a resursei umane dintr-un areal dat. Pentru simplificare, în analiza de față, vom folosi pe alocuri termenul de grad de ocupare, deși ne referim de fapt la numărul de salariați/1000 de locuitori.

Interpretarea valorilor privind *Impactul*, *Revenirea* și *Performanța* se face în felul următor:

- În cazul Impactului/Absorbției, valorile pozitive (>0) înseamnă că în cazul acelui indicator, UAT-ul nu a fost afectată negativ de criza financiar-economică, valorile cele mai scăzute din timpul crizei fiind mai ridicate decât cele dinaintea crizei; Cu cât sunt mai mari valorile (pozitive), cu atât mai puțin a fost afectată economia locală pe acea dimensiune/acel indicator;
- În cazul Revenirii din criză/Absorbției și adaptării, valorile mai mari (și pozitive) semnifică creșterea valorilor acelui indicator, respectiv revenirea/recuperarea după

criză/șocul economic; cu cât sunt mai mari valorile pozitive, cu atât și-a revenit mai mult economia locală pe acea dimensiune/indicator;

- În cazul Performanței/Adaptării, valorile pozitive mari semnifică depășirea celor mai mari valori dinaintea crizei economice, respectiv performanța economiei locale în cazul acelui indicator; cu cât sunt mai mari, cu atât este mai performantă economia respectivei comunități pe acea dimensiune/acel indicator.

Reziliența economică – analiză comparativă

PIB/locuitor

Ca medie a PIB/ locuitor în perioada 2007 – 2019, județul Caraș-Severin se situează pe locul 3 între cele cinci județe comparate, pe primele două locuri situându-se județele Bihor și Hunedoara. Așa cum se poate observa însă, evoluția acestui indicator în cazul județului Caraș-Severin a înregistrat o creștere mai slabă față de celelalte județe, valoarea PIB/locuitor în 2018 ajungând la 7800 Euro, valoare ce situa județul în acel an pe penultimul loc între cele cinci județe comparate. Șocul crizei economice declanșate în România la sfârșitul anului 2008 a afectat județul Caraș-Severin cel mai puțin dintre cele cinci județe, PIB-ul/cap de locuitor scăzând cu doar 167 euro în perioada de vârf a crizei (2009-2011). În cazul mediei UE, PIB-ul/locuitor a scăzut doar în 2009, reluându-și creșterea în 2010, motiv pentru care Impactul și Revenirea au fost calculate luând în considerare doar anul 2009 ca an de scădere. Pe de altă parte însă, în județul Caraș-Severin PIB-ul/locuitor a crescut mai puțin decât în alte trei județe luate spre comparație, doar județul Mehedinți, înregistrând una dintre cele mai mici creșteri ale PIB-ului față de perioada crizei economice. Comparând media celor mai recente valori ale PIB/locuitor cu perioada pre-criză, se poate observa că în cazul județului Caraș-Severin, creșterea a fost mai slabă, județul fiind devansat din această perspectivă de județele Sălaj și Mehedinți.

Tabel – Reziliență economică a județului Caraș-Severin în comparație cu alte județe cu profil asemănător – PIB/locuitor, Euro (prețuri curente)

Reziliență economică a județului Caraș-Severin în comparație cu alte județe – PIB/locuitor, Euro (prețuri curente)												
Județe/ani	**2007**	**2008**	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**	**2017**	**2018**	**Medie**	**Impact**	**Revenire**	**Performanță**
Caraș-Severin	4.800	5.200	5.000	4.900	4.600	5.300	7.500	7.800	5.742	-167	2.817	2.650
Mehedinți	3.700	4.200	3.700	3.500	3.500	3.900	6.200	7.100	4.458	-383	3.083	2.700
Hunedoara	5.700	5.900	5.100	4.800	4.700	5.700	7.600	8.200	6.033	-933	3.033	2.100
Bihor	6.000	6.400	5.400	5.400	5.000	5.100	7.700	8.400	6.183	-933	2.783	1.850
Sălaj	4.700	5.200	4.500	4.400	4.400	5.000	7.700	8.400	5.708	-517	3.617	3.100
Medie	4.980	5.380	4.740	4.600	4.440	5.000	7.340	7.980	5.625	-587	3.067	2.480

Sursa: Eurostat, prelucrare proprie.

Astfel, din perspectiva PIB-ului/locuitor, județul Caraș-Severin a fost mai puțin rezilient la criza economică declanșată în România la sfârșitul anului 2008 pentru că, deși a fost mai puțin afectat de această criză decât alte județe, revenirea după criză a fost mai slabă față de cea a județelor mai puternic afectate.

În perioada 2007 – 2018, PIB-ul/locuitor al județului Caraș-Severin a fost 21,5% din media UE, însă se poate observa o creștere semnificativă odată cu integrarea României în Uniunea Europeană, crescând de la 9,5% din media UE, cât era în 2002, la 25,8% din media UE, în 2018.

Tabel – Reziliența economică a județului Caraș-Severin în comparație cu UE – PIB/locuitor, Euro (prețuri curente)

Reziliență economică a județului Caraș-Severin în comparație cu UE – PIB/locuitor, Euro (prețuri curente)												
Județe/ani	**2007**	**2008**	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**	**2017**	**2018**	**Medie**	**Impact**	**Revenire**	**Performanță**
Caraș-Severin	4.800	5.200	5.000	4.900	4.600	5.300	7.500	7.800	5.742	-167	2.817	2.650
UE 27, Euro	24.600	25.300	24.100	24.900	25.600	25.700	29.300	30.200	26.500	-850	5.650	4.800
Caraș-Severin – % din medie PIB/ locuitor UE 27	19,5%	20,6%	20,7%	19,7%	18,0%	20,6%	25,6%	25,8%	21,5%			

Sursa: Eurostat, prelucrare proprie.

Deși mai puțin afectat de criza economică decât a fost Uniunea Europeană (în medie), economia județului Caraș-Severin a avut rate de creștere mai mici în comparație cu UE.

Și prin prisma parității puterii de cumpărare, județul Caraș-Severin a fost mai puțin afectat de criza economică comparat cu celelalte patru județe luate spre comparație. De fapt, în 2009, în județul Caraș-Severin puterea de cumpărare a crescut chiar, scăzând doar în 2010 și 2011. După criză însă, valorile indicatorului au crescut cel mai puțin în județul Bihor, urmat de județul Caraș-Severin, cel mai mult crescând în județul Sălaj. Față de perioada dinaintea crizei, PIB în PPS a crescut cel mai mult în județele Sălaj și Caraș-Severin, în timp ce în județele Bihor și Hunedoara a crescut cel mai puțin.

Tabel – Reziliență economică a județului Caraș-Severin în comparație cu alte județe cu profil asemănător – paritatea puterii de cumpărare standard/locuitor (Euro)

Reziliență economică a județului Caraș-Severin și a altor județe cu profil asemănător – Puterea de cumpărare standard/locuitor (Euro)												
Județe/ani	**2007**	**2008**	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**	**2017**	**2018**	**Medie**	**Impact**	**Revenire**	**Performanță**
Caraș-Severin	8.400	9.500	10.200	10.100	9.300	11.100	14.600	14.700	11.192	917	4.783	5.700
Mehedinți	6.600	7.700	7.600	7.300	7.200	8.300	12.000	13.400	8.725	217	5.333	5.550
Hunedoara	10.200	10.800	10.300	10.000	9.600	12.000	14.700	15.500	11.758	-533	5.133	4.600
Bihor	10.600	11.700	11.000	11.200	10.100	10.700	15.000	15.800	12.042	-383	4.633	4.250
Sălaj	8.300	9.400	9.300	9.100	8.900	10.500	15.000	15.800	11.133	250	6.300	6.550
Medie	8.820	9.820	9.680	9.540	9.020	10.520	14.260	15.040	10.970	93	5.237	5.330

Sursa: Eurostat, prelucrare proprie.

Așadar, din perspectiva PIB exprimat în paritatea puterii de cumpărare, județul Caraș-Severin pare să fi fost mai rezilient decât alte județe cu profil asemănător, părând a fi mai puțin afectat de criza economică declanșată în 2008 și reușind să crească mai bine decât alte județe în raport cu valorile pre-criză ale puterii de cumpărare. Lucrurile trebuie privite într-un context mai larg, dincolo de criza economică din perioada analizată, al procesului de dezindustrializare care a afectat puternic economia locală în anii anteriori.

Față de indicatorul PIB/locuitor, județul Caraș-Severin stă mai bine în cazul PIB exprimat în paritatea puterii de cumpărare comparate cu media UE 27, aceasta reprezentând 42% din media UE în perioada 2007 – 2018 (față de 121,5 % în cazul PIB). Și în cazul acestui indicator se constată o creștere însemnată (aproape de 100%) după aderarea la UE și o recuperare a decalajului existent față de media UE. Astfel, puterea de cumpărare/locuitor în județul Caraș-Severin crește de la 32,3% din media UE, cât era în 2006, la 48,7% din media UE în 2018. Așa cum am văzut mai sus, criza economică a afectat foarte puțin puterea de cumpărare/locuitor în județul Caraș-Severin, în condițiile în care, la nivelul UE27, aceasta a scăzut cu 450 Euro/locuitor în perioada crizei. Pe de altă parte, puterea de cumpărare a crescut mai puțin după criză în județul Caraș-Severin decât a crescut în medie în UE28.

Tabel – Reziliență economică a județului Caraș-Severin în comparație cu UE – PP standard/locuitor (Euro)

Reziliența economică a județului Caraș-Severin în comparație cu UE – Puterea de cumpărare standard/locuitor (Euro)												
Județe/ani	**2007**	**2008**	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**	**2017**	**2018**	**Medie**	**Impact**	**Revenire**	**Performanță**
Caraș-Severin	8.400	9.500	10.200	10.100	9.300	11.100	14.600	14.700	11.192	917	4.783	5.700
Medie EU27, Euro	24.600	25.300	24.100	24.900	25.600	25.700	29.300	30.200	26.500	-850	5.650	4.800
Caraș-Severin – % din medie PPS/ locuitor UE 27	34,1%	37,5%	42,3%	40,6%	36,3%	43,2%	49,8%	48,7%	42,0%			

Sursa: Eurostat, prelucrare proprie.

Față de perioada pre-criză însă, creșterea puterii de cumpărare/locuitor în județul Caraș-Severin, este mai mare decât creșterea EU 27 (5.700 Euro față de 4.800 Euro). Această evoluție confirmă un grad mai mare de reziliență a județului Caraș-Severin din perspectiva puterii de cumpărare/locuitor, situație întâlnită în multe alte județe din România după aderarea țării la Uniunea Europeană și explicată prin nivelul foarte scăzut existent în momentul aderării, urmat de o creștere însemnată mai apoi.

Salariați/1000 de locuitori

Indicatorii privind forța de muncă (ponderea salariaților în totalul populației și gradul de ocupare) sunt printre cei mai utilizați în cadrul studiilor referitoare la reziliența economică. Dintre cele cinci județe analizate, județul Caraș-Severin a avut în perioada 2007 – 2019 un număr mediu de 162 de salariați/1000 de locuitori, situându-se pe locul 4, după

județele Bihor, Hunedoara și Sălaj. Criza economică a afectat puternic numărul de salariați/1000 de locuitori (pentru simplificare, am utilizat aici termenul de „grad de ocupare", deși nu măsoară gradul de ocupare conform formulei standard) în județul Hunedoara și Caraș-Severin (-26 de salariați/1000 locuitori). Deși au fost cele mai afectate județe din perspectiva gradului de ocupare, în Hunedoara și Caraș-Severin numărul de salariați a crescut cel mai puțin față de perioada de vârf a crizei economice, în timp ce în Sălaj și Bihor a crescut cel mai mult.

Tabel – Reziliența economică a județului Caraș-Severin și a altor județe cu profil asemănător – Salariați/1000 de locuitori

Reziliența economică a județului Caraș-Severin și a altor județe cu profil asemănător – Salariați/1000 locuitori												
Județe/ani	**2007**	**2008**	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**	**2018**	**2019**	**Medie 2007-2019**	**Impact**	**Revenire**	**Performanță**
Caraș-Severin	181	183	170	150	147	153	164	163	162	-26	8	-18
Mehedinți	158	161	151	134	137	147	157	162	148	-17	16	0
Hunedoara	256	258	238	221	218	222	228	227	230	-31	2	-29
Bihor	261	267	254	235	231	230	263	268	250	-24	25	1
Sălaj	181	187	173	156	154	166	198	199	178	-23	38	14
Medie	207	211	197	179	178	184	202	204	194	-25	18	-6

Sursa: INS, prelucrare proprie.

Și mai îngrijorător este faptul că față de perioada pre-criză, numărul de salariați/1000 de locuitori este mai mic cu 18 în județul Caraș-Severin, respectiv cu 28 în județul Hunedoara. Astfel, ținând cont de această evoluție, criza economică a afectat puternic gradul de ocupare în cele două județe cu profil și tradiție industrială.

În mediul urban, gradul de ocupare în județul Caraș-Severin a fost mai puțin afectat de criza economică decât în celelalte patru județe (-33 de salariați/1000 de locuitori), însă creșterea gradului de ocupare față de perioada crizei este între cele mai modeste (+19 salariați/1000 e locuitori). De asemenea, trebuie avut în vedere și faptul că între cele cinci județe, Caraș-Severin se află pe ultimul loc în privința gradului de ocupare în mediul urban, având o medie de 227 salariați/1000 de locuitori în perioada 2007-2019.

Tabel – Reziliența economică a județului Caraș-Severin și a altor județe cu profil asemănător – Salariați/1000 de locuitori – Mediul Urban

Reziliența economică a județului Caraș-Severin și a altor județe cu profil asemănător – Salariați/1000 locuitori – Mediul Urban												
Județe/ani	**2007**	**2008**	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**	**2018**	**2019**	**Medie 2007-2019**	**Impact**	**Revenire**	**Performanță**
Caraș-Severin	247	251	241	210	197	208	239	232	227	-33	19	-14
Mehedinți	244	250	231	195	208	227	252	260	232	-33	43	10
Hunedoara	292	295	271	250	249	255	263	263	265	-37	6	-31
Bihor	394	398	381	344	330	328	384	389	367	-44	35	-10
Sălaj	320	321	290	262	265	286	319	321	298	-44	44	0
Medie	299	303	283	252	250	261	291	293	278	-39	30	-9

Sursa: INS, prelucrare proprie.

Față de perioada anterioară crizei economice, numărul de salariați/1000 de locuitori în mediul urban din județul Caraș-Severin era mai mic cu 14 în cea mai recentă perioadă pentru care au fost date disponibile (media anilor 2018 – 2019). Din acest punct de vedere, mediul urban din județul Caraș-Severin a înregistrat a doua cea mai mare scădere a numărului de salariați/1000 de locuitori după județul Hunedoara. Exceptând județele Mehedinți și Sălaj, și în celelalte două județe (Hunedoara și Bihor), valorile indicatorului în mediul urban este sub cel înregistrat înaintea crizei economice.

În mediul rural, gradul de ocupare a fost cel mai puternic afectat în județul Caraș-Severin (-20 salariați/1000 de locuitori). Situația este cu atât mai îngrijorătoare, cu cât gradul de ocupare în mediul rural era oricum între cele mai reduse în comparație cu celelalte patru județe (penultimul loc, ținând cont de media perioadei 2007 – 2019). Față de perioada crizei economice, gradul de ocupare a crescut în mediul rural doar în județele Sălaj și Bihor, în celelalte trei județe, între care și Caraș-Severin, gradul de ocupare a continuat să scadă. Mai mult, comparativ cu perioada dinaintea crizei, gradul de ocupare din mediul rural al județului Caraș-Severin a scăzut cel mai mult (-22), indicând astfel impactul puternic negativ al crizei economice declanșate la sfârșitul anului 2008 în România asupra economiei din mediul rural din județul Caraș-Severin.

Tabel – Reziliența economică a județului Caraș-Severin și a altor județe cu profil asemănător – Salariați/1000 de locuitori – Mediul Rural

Reziliența economică a județului Caraș-Severin și a altor județe cu profil asemănător – Salariați/1000 locuitori – Mediul Rural												
Județe/ani	**2007**	**2008**	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**	**2018**	**2019**	**Medie 2007-2019**	**Impact**	**Revenire**	**Performanță**
Caraș-Severin	84	84	66	62	76	76	60	65	68	-20	-2	-22
Mehedinți	69	69	69	71	63	62	58	60	63	-1	-8	-9
Hunedoara	125	126	119	115	109	108	106	104	107	-12	-9	-21
Bihor	116	125	117	116	125	125	137	141	125	-4	23	18
Sălaj	79	88	85	76	70	76	105	106	88	-6	28	22
Medie	94	99	91	88	89	90	93	95	90	-7	5	-2

Sursa: INS, prelucrare proprie.

Disponibilitatea datelor privind numărul de salariați a făcut posibilă măsurarea rezilienței economice în interiorul județului, respectiv în cazul unităților administrativ-teritoriale urbane din județul Caraș-Severin. În medie, în perioada 2007 – 2019, cel mai mare număr de salariați/1000 de locuitori este înregistrat de orașul Băile Herculane (281 salariați/1000 de locuitori) urmat de municipiile Reșița și Caransebeș. Gradul de ocupare cel mai redus îl au, în medie, în perioada 2007 – 2019 orașele Anina, Oțelu Roșu și Moldova Nouă. Criza economică a afectat cel mai mult gradul de ocupare din orașele Băile Herculane,

Bocșa și Municipiul Reșița, mai puțin afectate fiind Oravița, Oțelu Roșu și Anina, cele care oricum aveau un grad de ocupare mai redus. Față de perioada crizei economice, gradul de ocupare a crescut cel mai mult în orașele Bocșa și Moldova Nouă și în Municipiul Caransebeș. În același timp însă, numărul de salariați/1000 de locuitori era mai scăzut în perioada 2018 – 2019, decât în perioada de vârf a crizei (2009 – 2011) în orașele Oțelu Roșu, Băile Herculane și Anina.

Tabel – Reziliența economică a municipiilor și orașelor din județul Caraș-Severin – Salariați/1000 locuitori

Reziliența economică a municipiilor și orașelor din județul Caraș-Severin – Salariați/1000 locuitori												
Județe/ani	**2007**	**2008**	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**	**2018**	**2019**	**Medie 2007-2019**	**Impact**	**Revenire**	**Performanță**
Municipiul Reșița	299	303	288	262	240	260	285	288	276	-37	23	-15
Municipiul Caransebeș	284	296	312	237	238	244	306	283	270	-15	20	5
Oraș Anina	99	89	79	69	74	69	60	49	74	-20	-19	-39
Oraș Băile Herculane	377	340	327	265	260	284	288	235	281	-75	-23	-97
Oraș Bocșa	188	189	155	110	106	108	168	159	149	-64	39	-25
Oraș Moldova Nouă	128	145	122	124	99	100	165	143	137	-22	38	17
Oraș Oravița	171	170	184	174	151	149	179	185	177	-1	13	12
Oraș Oțelu Roșu	155	157	144	145	149	152	114	118	137	-12	-28	-40
Medie	249	243	233	189	183	193	221	203	210	-45	11	-34

Sursa: prelucrare proprie.

Față de perioada pre-criză, numărul de salariați a crescut doar în orașele Moldova Nouă, Oravița și municipiul Caransebeș, în toate celelalte UAT-uri, numărul de salariați/1000 de locuitori fiind mai mic decât înaintea crizei economice. Astfel, din perspectiva gradului de ocupare, orașele Moldova Nouă, Oravița și municipiul Caransebeș sunt singurele din județ care au fost reziliente la criza economică, reușind să își revină și să depășească nivelurile anterioare ale gradului de ocupare, în timp ce în cazul celorlalte cinci UAT-uri urbane, criza pare să le fi afectat semnificativ și determinant.

În cazul comunelor din județul Caraș-Severin, comunele cu cel mai mare număr mediu de salariați/100 de locuitori în perioada 2007 – 2019 sunt Buchin (547), Bozovici (187) Văliug (158), Ezeriș (133) și Armeniș (112), în timp ce numărul mediu cel mai mic de salariați/1000 de locuitori l-au avut comunele Luncavița (17), Coronini (27), Forotic, Socol (28) și Bucoșnița (29). În timpul crizei economice, gradul de ocupare a scăzut cel mai mult în comunele Buchin (-718), Berzovia (-68), Teregova (-62), Văliug (-57) și Rusca Montană (-47). Pe de altă parte, în alte comune, numărul de salariați a crescut în timpul crizei economice: Cornea (+113), Berliște (+101), Ezeriș (+89), Vărădia (+46) și Cornereva (+30). Astfel, în 50 din cele 69 de comune ale județului, numărul de salariați a scăzut în timpul

crizei economice, în timp ce în alte 19, valorile acestui indicator au crescut. Față de perioada crizei, gradul de ocupare a crescut cel mai mult în comunele Buchin (+284), Văliug (+123), Rusca Montană (+50), Lăpușnicel (+46) și Glimboca (+41), în timp ce în alte comune, gradul de ocupare a scăzut față de perioada crizei economice: Cornea (-133), Berlișteț (-115), Butar (-53), Marga (-49), Slatina-Timiș (-48), Mehadia (-47), Brebu Nou și Ezeriș (-46). În 37 din cele 69 de comune, numărul de salariați/1000 de locuitori este în perioada 2018-2019, decât în perioada de vârf a crizei (2009-2010), ceea ce face ca per ansamblu, numărul mediu de salariați/1000 de locuitori în comunele județului Caraș-Severin să fie mai scăzut în cea mai recentă perioadă decât în perioada de crize economice.

Ordinea comunelor din clasamentul de mai jos a fost realizată în funcție de Performanța comunelor din județ în ceea ce privește numărul de salariați/1000 de locuitori. Clasamentul este realizat pe baza diferenței între valorile numărului de salariați/1000 de locuitori din cea mai recentă perioadă pentru care au existat date (media valorilor perioadei 2018 – 2019) și valorile aceluiași indicator din perioada dinaintea crizei (media valorilor perioadei 2007-2008). Comunele din fruntea clasamentului pot fi considerate ca fiind cele mai reziliente economic, iar cele de la coada clasamentului ca fiind cele mai puțin reziliente economic.

Tabel – Clasamentul comunelor din județul Caraș-Severin în funcție de reziliența economică a acestora din perspectiva numărului de salariați/1000 de locuitori

Clasamentul comunelor din județul Caraș-Severin în funcție de reziliența economică a acestora din perspectiva numărului de salariați/1000 de locuitori												
Comuna	**2007**	**2008**	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**	**2018**	**2019**	**Medie**	**Impact**	**Revenire**	**Performanță**
VALIUG	168	158	114	97	155	155	196	261	158	-57	123	66
EZERIS	60	51	157	132	284	204	97	100	133	89	-46	43
LAPUSNICEL	32	35	28	29	27	27	63	86	41	-5	46	41
GLIMBOCA	73	98	85	76	88	78	109	133	89	-5	41	35
VARADIA	74	80	123	121	122	121	104	106	106	46	-18	28
SASCA MONTANA	58	69	50	49	50	51	76	101	68	-14	39	25
SOPOTU NOU	68	63	77	81	90	88	83	86	78	14	6	20
BANIA	57	42	82	70	61	70	73	62	64	26	-8	18
OCNA DE FIER	42	42	52	39	45	85	55	59	45	4	11	15
DOCLIN	33	45	44	39	31	29	48	56	40	3	11	13
BOZOVICI	194	180	177	143	144	146	203	193	187	-27	38	11
CARASOVA	48	44	41	39	82	63	46	63	51	-6	15	9
ARMENIS	100	74	117	103	131	128	96	94	112	23	-15	8
MAURENI	26	35	24	24	22	21	38	38	31	-6	14	8
CIUDANOVITA	29	41	40	40	65	57	40	41	46	5	0	6
FARLIUG	47	44	32	41	55	65	44	57	48	-9	14	5
CONSTANTIN DAICOVICIU	54	59	42	37	223	187	67	54	95	-17	21	4
SICHEVITA	31	26	26	24	24	28	33	33	29	-4	8	4

Clasamentul comunelor din județul Caraș-Severin în funcție de reziliența economică a acestora din perspectiva numărului de salariați/1000 de locuitori												
Comuna	**2007**	**2008**	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**	**2018**	**2019**	**Medie**	**Impact**	**Revenire**	**Performanță**
BREBU	91	52	47	43	40	36	69	81	55	-26	30	4
RUSCA MONTANA	97	85	45	43	54	55	85	103	75	-47	50	3
TOPLET	64	59	53	65	65	67	52	73	58	-2	3	1
SACU	34	34	28	28	27	28	34	34	29	-6	6	0
DALBOSET	63	58	42	40	36	36	61	60	50	-20	20	0
LUNCAVITA	20	19	17	17	16	15	19	19	17	-3	2	-1
LAPUSNICU MARE	39	47	65	65	65	65	40	43	53	22	-24	-2
CIUCHICI	30	33	17	17	249	204	29	25	78	-14	10	-5
PALTINIS	76	68	51	70	52	49	67	65	60	-11	6	-5
LUPAC	37	29	30	29	52	49	29	26	32	-3	-2	-6
BOLVASNITA	42	36	44	42	37	37	32	35	36	3	-9	-6
RAMNA	42	37	30	29	94	91	33	34	48	-10	4	-7
BUCOSNITA	41	36	26	22	22	22	33	29	29	-14	7	-8
CORNEREVA	28	30	62	56	54	57	20	19	39	30	-40	-9
GARNIC	72	72	44	42	41	40	60	65	50	-29	19	-9
FOROTIC	31	37	33	33	31	32	22	27	28	-1	-9	-10
TURNU RUIENI	38	36	36	33	29	30	27	27	32	-3	-7	-10
IABLANITA	63	69	42	42	40	39	52	58	49	-24	13	-11
BERLISTE	73	72	158	190	187	171	60	58	106	101	-115	-13
SOCOL	34	39	33	32	31	29	24	21	28	-4	-10	-14
BERZASCA	75	66	46	43	38	37	56	56	51	-26	11	-14
GORUIA	56	84	76	75	73	70	54	56	66	6	-20	-15
VERMES	55	66	59	58	61	45	39	50	48	-2	-13	-15
CARBUNARI	49	49	57	59	62	55	35	30	47	9	-25	-16
NAIDAS	69	47	72	58	165	155	42	41	82	7	-24	-17
VRANI	38	55	55	51	49	49	30	29	40	6	-24	-18
CORNEA	46	55	185	142	154	141	36	26	86	113	-133	-20
TARNOVA	32	52	61	47	42	36	18	26	32	12	-32	-20
EFTIMIE MURGU	37	47	37	32	33	32	23	21	33	-8	-12	-20
ZORLENTU MARE	77	96	88	85	87	77	64	62	72	0	-24	-24
ZAVOI	137	135	113	89	73	97	113	111	107	-35	11	-24
CICLOVA ROMANA	54	50	23	32	30	54	29	27	35	-24	0	-24
TICVANIU MARE	63	54	43	42	38	35	22	42	37	-15	-11	-26
GRADINARI	95	76	87	82	80	79	62	55	73	-1	-26	-27
POJEJENA	48	46	31	31	29	30	18	22	30	-16	-11	-27
BAUTAR	79	106	132	101	99	96	61	66	82	24	-53	-29
CORONINI	44	58	36	37	29	26	17	17	27	-15	-19	-34
DOGNECEA	40	76	38	34	38	36	19	27	33	-22	-13	-35
OBREJA	97	78	48	57	97	92	47	49	61	-35	-5	-40
RACASDIA	84	93	70	63	68	61	51	45	64	-22	-18	-41
PRIGOR	92	127	81	71	66	62	69	69	79	-34	-7	-41
COPACELE	64	83	67	79	57	56	30	32	51	0	-42	-43
BERZOVIA	86	112	36	27	22	38	54	50	52	-68	20	-47
MEHADICA	70	100	80	77	72	64	35	35	61	-6	-43	-50
TEREGOVA	120	91	44	43	53	54	46	41	57	-62	0	-62
SLATINA-TIMIS	101	112	97	80	93	86	37	45	67	-18	-48	-66
MARGA	125	107	91	86	201	197	43	35	97	-28	-49	-77
DOMASNEA	59	169	71	67	60	57	35	33	59	-45	-35	-80

Clasamentul comunelor din județul Caraș-Severin în funcție de reziliența economică a acestora din perspectiva numărului de salariați/1000 de locuitori												
Comuna	**2007**	**2008**	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**	**2018**	**2019**	**Medie**	**Impact**	**Revenire**	**Performanță**
BREBU NOU	111	71	58	52	56	43	10	7	38	-36	-47	-82
MEHADIA	170	146	129	99	87	111	62	71	95	-44	-47	-91
BUCHIN	1021	969	237	316	490	554	476	647	547	-718	284	-434
Medie	80	81	66	63	80	78	59	64	68	-16	-3	-19

Sursa: prelucrare proprie.

În acest sens, comunele care au manifestat un grad mai mare de reziliență la criza economică, reușind să își revină și să depășească (să performeze) valorile dinaintea crizei economice sunt Văliug (+66), Ezeriș (+43), Lăpușnicel (+41), Glimboca (+35) și Sasca Montană (+25). În rândul comunelor în care numărul de salariați/1000 de locuitori era mai mic în perioada 2018 – 2019 decât înaintea crizei economice se află Buchin (-434), Mehadia (-91), Brebu Nou (-82), Domașnea (-80) și Marga (-77). În 21 din cele 69 de comune, numărul de salariați/1000 de locuitori a crescut față de perioada dinaintea crizei economice, acestea putând fi considerate reziliente economic. În același timp, în alte 2 comune, numărul de salariați/1000 de locuitori era același ca în perioada dinaintea crizei economice, iar în 46 de comune, valoarea indicatorului era inferioară perioadei pre-criză. Aceste comune pot fi considerate ca având o reziliență economică scăzută. De observat însă că, în cazul comunei Buchin, deși a suferit cea mai mare scădere a numărului de salariați/1000 de locuitori, aceasta rămâne pe primul loc între comunele din județ în ceea ce privește acest indicator (647 de salariați/1000 de locuitori în 2019). Poziționarea ei la coada clasamentului este explicată însă prin numărul mare de salariați în perioada dinaintea crizei: 1021 de salariați/1000 de locuitori în 2007, deci mai mulți salariați decât populația comunei. Criza economică a lovit însă puternic economia comunei, ducând la scăderea până la 237 de salariați/1000 de locuitori în anul 2009. Numărul de salariați a crescut treptat după criza economică, însă nu a reușit să ajungă la valorile dinainte, fiind cu 434 de salariați/1000 de locuitori mai mic decât în perioada pre-criză. Evoluțiile comunei sunt legate de cele ale celui mai mare angajator cu sediul social în acest UAT (SE Bordneze SRL, cu puncte de lucru în alte UAT-uri).

Observații:

- Per ansamblu, deși nu a fost cel mai puternic afectat în timpul crizei economico-financiare declanșate la sfârșitul anului 2008 și în România, județul Caraș-Severin înregistrează unele dintre cele mai mici rate de creștere ale PIB-ului/locuitor, ale puterii de cumpărare după această criză.

- Alături de Hunedoara, Caraș-Severin este județul în care numărul de salariați la mia de locuitori a scăzut cel mai mult în timpul crizei economice, pentru ca în perioada cea mai recentă pentru care au fost date disponibile (2018 – 2019), valorile să fie în continuare mai mici decât înaintea crizei economice. Ținând cont de această evoluție, criza economică a afectat puternic cele două județe cu profil și tradiție industrială.
- Între cele cinci județe comparate, Caraș-Severin se află pe ultimul loc în privința numărului de salariați la 1000 de locuitori în mediul urban, având o medie de 228 salariați/1000 de locuitori în perioada 2006 – 2019.
- Deși în mediul urban din județul Caraș-Severin gradul de ocupare a scăzut cel mai puțin în timpul crizei economice în comparație cu celelalte patru județe comparate, după criză, gradul de ocupare a crescut mai puțin, fiind cu 14 salariați/1000 de locuitori mai mic decât înaintea crizei (doar județul Hunedoara înregistrează o valoare negativă mai mare a gradului de ocupare după criză).
- Între UAT-urile din mediul urban al județului Caraș-Severin, cele mai puțin reziliente sunt orașele Băile Herculane, Oțelul Roșu și Anina, iar cele mai reziliente, respectiv cele care au reușit să depășească gradul de ocupare dinaintea crizei economice au fost orașele Moldova Nouă, Oravița și municipiul Caransebeș. Municipiul reședință de județ – Reșița, avea în perioada 2018 – 2019 un grad de ocupare mai mic decât înaintea crizei economice.
- În mediul rural, județul Caraș-Severin are în medie una dintre cele mai scăzute valori ale numărului de salariați/1000 de locuitori în comparație cu celelalte patru județe, dar și cel mai pronunțat trend descendent, numărul de salariați fiind în medie mai mic cu 19 salariați/1000 de locuitori decât în perioada dinaintea crizei economice; în 49 de comune din cele 69, numărul de salariați/1000 de locuitori era mai mic decât în perioada pre-criză.
- Numărul de salariați/1000 de locuitori din mediul rural al județului Caraș-Severin a scăzut cel mai mult în comparație cu mediul rural al celorlalte patru județe, indicând astfel impactul puternic negativ al crizei economice asupra economiei din mediul rural din județ.
- În mediul rural, cele mai reziliente comune sunt Văliug, Ezeriș, Lăpușnicel, Glimboca și Sasca Montană, iar cele mai puțin reziliente, respectiv cele în care numărul de salariați a scăzut cel mai mult față de perioada pre-criză sunt Buchin, Mehadia, Brebu Nou, Domașnea și Marga și multe altele.

Analiza SWOT a economiei locale

Puncte tari	Puncte slabe
– Resurse naturale și antropice variate; – Tradiție industrială și patrimoniu industrial divers (spații de producție și terenuri utilizabile, sau ce pot fi reconvertite); – Politici locale active de atragere de investitori și punere la dispoziție de infrastructură); – Ratele de evoluție a produsului intern brut (2008-2019); ratele de creștere pre-criza covid-19 față de anul 2014 sunt superioare evoluțiilor înregistrate la nivel național și regional; – Productivitate a muncii (VAB/persoană ocupată superioară unor județe precum Bihor, Sălaj, Bistrița-Năsăud, Maramureș etc.; – Componenta încă importantă de industrie de tehnologie medie și înaltă / evoluții pozitive pe termen mediu ale acestei componente; – Creșteri ale cifrei de afaceri și profiturilor firmelor locale (față de anul 2008); – Evoluții importante în HoReCa (dublarea cifrei de afaceri, profituri de aproape 5 ori mai mari față de anul 2008) duce la creșterea importanței sectorului în economia locală; – Trend ascendent al densității întreprinderilor și al firmelor noi în ultimii ani (totuși rata de creștere se situează sub media națională); – Balanță comercială pozitivă; – Exporturi semnificativ mai ridicate decât în perioada 2011-2012 (dar trendul este unde de scădere odată cu 2020); – Tradiție în creșterea animalelor, creșterea albinelor, dublate de potențialul zonei și structura fondului funciar; – Resurse naturale (de ex. suprafața acoperită cu păduri este de aproape jumătate din suprafața totală a județului).	– Valoare redusă a PIB; – Context demografic local – scădere a populației; – Proces continuu de scădere a resurselor de muncă și rata de ocupare scăzută; – Procesul prelungit de dezindustrializare și efectele negative ale acestuia; – Nivel redus al exporturilor (ca pondere în totalul național și regional), combinat cu o lipsa de diversificare a acestora; – Evoluții diferite ale economiilor zonelor urbane (care concentrează marea majoritate a salariaților județului); – Reducerea în timp a efectului de antrenare generat de industria locală la nivelul serviciilor suport a dus la involuții majore și în sectorul terțiar; – Valori scăzute ale veniturilor salariale comparat cu media națională (recuperare greoaie a decalajului) / Ariile cu concentrare mare de salariați oferă un nivel de salarizare sensibil mai scăzut decât sectoarele similare de la nivel național; – Ponderea economiei bazate pe cunoaștere este una redusă; – Activitate redusă în sectorul Cercetare-Dezvoltare (număr mic de angajați, nivel scăzut de investiții); – Avantaje competitive concentrate într-un număr redus de activități; – Capacitate antreprenorială redusă combinată cu scăderea numărului de companii locale active; – Infrastructură de afaceri slab dezvoltată; – Procesul de dezindustrializare își menține efectele negative în ariile monoindustriale și creează în continuare probleme sociale importante; – Componenta de R&D locală este nesemnificativă; – Aproape 80% din gospodăriile rurale practică agricultura de subzistență; – Numărul persoanelor ocupate în agricultură s-a redus cu un sfert.
Oportunități	**Amenințări**
– O creștere a importanței și implicit dezvoltare a sectoarelor serviciilor la nivel regional; – Economia județului a trecut din stadii de integrare ridicată cu restul activităților și sectoarelor înspre procese izolate local, dar integrate în rețele multinaționale; – Efecte așteptate de difuzie a politicii polilor de creștere / pol de creștere Timișoara;	– Contribuții dezechilibrate la PIB regional în interiorul regiunii Vest / disparități importante în nivelul de dezvoltare al comunităților (Timiș concentrează aproximativ jumătate din economia regiunii); – Criza economică generată de impactul pandemiei covid-19 și incertitudini legate de durata, amplitudinea efectele acesteia; – Grupul de districte sârbe de la graniță înregistrează valori reduse ale PIB; acest lucru, combinat cu limitarea

– Capacitate de producere de energie regenerabilă (cu posibile costuri legate de mediu / păstrarea biodiversității și arealului natural nealterat); – Programele cu finanțare nerambursabilă pentru investiții în infrastructura de bază: rețele de apă, canalizare, gaz, drumuri locale; – Programele de cooperare transfrontalieră; – POR, PNRR, Planul National Strategic PAC etc.; – Procesul de digitalizare.	accesul limitat al economiei sârbe la piața unică europeană (prin prisma aderării la UE) o face necompetitivă, afectând capacitatea de valorificare a potențialului de frontieră (în antiteză, localizarea la granița cu Europa Centrală și de vest a județelor Timiș și Arad a constituit un avantaj cert pentru acestea); – Suprareprezentarea sectorului public în totalul angajaților județului (ponderi ridicate al numărului de salariați în total, valori ale salariilor mult peste media sectorului privat).

Concluzii și perspective strategice

- Contextul regional arată o răspândire neuniformă a dezvoltării, „motorul" economic al regiunii fiind zona Timișoara-Arad. Disparitățile se observă în localizarea companiilor în teritoriu, investițiilor acestora, dar și în nivelul diferit al productivității lor;
- Distribuția investițiilor străine directe este, de asemenea, disproporționată – Timiș cu 4,4 mld. euro la nivelul anului 2019 (aproape trei sferturi din totalul regional), în timp ce în Caraș-Severin nivelul acestora se situa la mai puțin de 200 milioane euro (3% din totalul regional);
- Dinamica demografică (fenomenul migrator important), corelată cu absența infrastructurii majore de transport reprezintă factori favorizanți de pierdere a unor potențiale investiții;
- Economia locală se aliniază unor trenduri observabile la nivel regional: apetență slabă pentru adoptarea inovării în firme, digitalizare și internaționalizare, o rata mică de supraviețuire a firmelor nou înființate în contextul național de lipsa unor instrumente financiare eficiente pentru finanțarea IMM-urilor înafara fondurilor europene / publice;
- La nivel regional nivelul de antreprenoriat este considerat a fi unul moderat, valorile la nivelul județului Caraș-Severin fiind unele reduse (performanțe scăzute legate de densitatea întreprinderilor și capacitatea antreprenorială);
- Nivelul antreprenorial scăzut e datorat atât lipsei oportunităților dar și lipsei unei culturi a riscului combinat cu absența dezvoltării prin școală a competențelor de leadership și antreprenoriat;
- La nivel regional, dar mai ales local se reclamă din partea agenților economici un deficit de competențe necesare la aproape toate nivelurile: competențe înalte, cunoștințe aplicate, abilități tehnice;

- Se poate vorbi încă de un tip de competitivitate a economiei locale prin costuri – activitatea economică este concentrată în arii cu venituri salariale scăzute; ariile cu concentrare mare de salariați – Industrie, comerț, transport, HoReCa, oferă un nivel de salarizare sensibil mai scăzut decât firmele de la nivel național care activează în același sector;
- Exporturile locale au crescut față de perioada anilor 2011-2012, trecând, de asemenea, printr-un proces de restructurare (un grad foarte ridicat de concentrare în mașini și echipamente electrice și mijloace și materiale de transport – cele două categorii de bunuri acoperă aproape 90% din valorile totale);
- Munca în străinătate sau în zone cu alternative facil disponibile precum Timișoara, au avut un efect negativ pe termen lung asupra disponibilității forței de muncă la nivel local;
- Polarizarea economiei e vizibilă și prin procentul extrem de redus al sectoarelor de perspectivă (rate de evoluție superioară nivelului național, dar cu concentrare redusă) și al celor cu avantaje competitive clare identificate în analiza performanțelor economiei locale;
- Baza de creștere a economiei locale e reprezentată de doar două domenii importante: fabricarea echipamentelor pentru autovehicule și HoReCa;
- Companiile locale din HoReCa înregistrează creșteri: + 13% salariați, +18% firme, cifra de afaceri dublată, profituri de 8,5 ori mai mari (2019 față de 2008), ceea ce confirmă avantajul competitiv al sectorului;
- Sectoarele aflate în transformare (industrie metalurgică, fabricarea articolelor de îmbrăcăminte, fabricarea de mașini, utilaje și echipamente) pot genera efecte negative semnificative în economia locală, în cazul în care spirala declinului continuă pe o perioadă îndelungată. Lipsa de competitivitate a acestora poate duce în timp la pierderea poziției de specializare și alunecarea acestora în categoria sectoarelor în declin ceea ce va transmite un nou set de șocuri în economia județului;
- O parte importantă din angajații economiei locale (40%) sunt grupați în domenii în declin (fără concentrare și cu rate de evoluție inferioare celor similare de la nivel național) – Comerț, transporturi terestre, construcții de clădiri, lucrări de construcții, dar și multe dintre activitățile aferente serviciilor intră în această categorie; trebuie menționat că activitățile din domeniile serviciilor devin mai profitabile în contextul scăderii numărului de angajați (față de 2008), ceea ce poate duce la o dezvoltare a sectorului;

- Sectoare ale căror evoluții sunt asociate în mod obișnuit cu dezvoltare economică au evoluții problematice – sectorul construcțiilor are o cifra de afaceri cu 40% mai mică decât în 2008, dar activitatea e mai profitabilă – firmele locale din sector par mai degrabă concentrate la piața regională, în contextul în care în județ numărul locuințelor terminate este unul modest;
- Aproape 80% din gospodăriile rurale practică agricultura de subzistență, iar numărul persoanelor ocupate în agricultură s-a redus cu un sfert (datorită migrației și îmbătrânirii forței de muncă). Factorii menționați anterior, combinat cu nivelul redus de educație diminuează conectarea sectorului cu potențialul turistic cert al județului.

II.
CARAȘ-SEVERIN:
PROFILUL STRATEGIC

Context strategic

Evoluția comunităților locale din România este influențată de un nou tip de context strategic. Dezvoltarea infrastructurii de transport, creșterea mobilității populației corelată cu evoluția rapidă a unor poli de dezvoltare și a unor comunități urbane, accesul la resursele UE, duce la apariția unor oportunități noi la nivel local. Pe de altă parte, competiția între comunități locale devine tot mai puternică, în special în ceea ce privește atragerea celui mai important tip de resursă: resursa umană. În această competiție vor fi învingători și participanți, iar județul Caraș-Severin trebuie să ia în considerare toate elementele strategice care îi pot influența poziționarea viitoare.

Pentru a reuși o poziționare capabilă să ofere avantaj strategic județul trebuie:

- Să conștientizeze problemele strategice cu care se confruntă;
- Să evite greșeli majore care îi pot încetini dezvoltarea;
- Să identifice sursele proprii de avantaj competitiv;
- Să definească o viziune ambițioasă dar realistă;
- Să definească factori strategici cheie;
- Să stabilească direcții și obiective strategice coerente.

Această strategie nu se referă doar la zonele delimitate legal în care Consiliul Județean poate interveni direct, ci vizează obiective de dezvoltare comunitară la nivelul județului care pot fi atinse printr-o cooperare inteligentă a actorilor locali relevanți: sector public, privat și nonprofit.

Consiliul Județean își poate asuma un rol de promotor, facilitator și coordonator al unor politici comunitare relevante strategic la nivelul întregului județ.

Este foarte important să definim nu doar ce trebuie să facă județul Caraș-Severin în viitor, ci și **ce nu trebuie să facă**:

- Să nu promoveze modele de dezvoltare economică dezechilibrate, ce pot afecta negativ și pe termen lung resursele județului;
- Să nu promoveze o dezvoltare urbană și teritorială care repetă greșeli des întâlnite în ultimii 30 de ani (urbanizare haotică, extinderea necontrolată a intravilanului corelată cu declinul economic și scăderea populației, distrugerea patrimoniului construit din mediul rural și promovarea unei dezvoltări care nu permite conservarea specificului local, capacitate limitată de monitorizare a implementării regulilor urbanistice în vigoare);
- Să nu promoveze o dezvoltare turistică segmentată, lipsită de coerență, incapabilă să utilizeze la maximum potențialul existent;

- Să nu promoveze interesele limitate în detrimentul interesului comunitar la nivel județean, să nu privilegieze conflictul și să ignore cooperarea în relațiile dintre autorități;
- Să nu înțeleagă dezvoltarea județului ca fiind responsabilitatea exclusivă a autorităților județene;
- Să nu promoveze un model care să ignore menținerea unui echilibru inteligent în dezvoltarea urban/rural, comunități mari/mici, centru/periferie;
- Să nu piardă specificul, tradiția și cultura locală ce pot oferi caracteristici identitare importante;
- Să nu ignore sursele de avantaj competitiv ale județului și să nu promoveze/copieze modele de dezvoltare preluate mecanic;
- Să nu inițieze investiții doar pentru a realiza investiții, fără ținte clare, valoare adăugată maximă și integrare a obiectivelor strategice relevante.

Concept strategic

(*concept ce definește concentrat esența dezvoltării strategice*)

Conceptul strategic pentru Caraș-Severin este: **Natură și Antreprenoriat.**

Utilizarea și punerea inteligentă în valoare a resurselor naturale și antropice existente este esențială. Dezvoltarea unui model integrat care să coreleze economia locală, turismul, cultura locală (tradiții și obiceiuri locale, produse locale, caracterul multietnic etc.) cu aceste resurse poate fi sursa primară a succesului.

Tradiția industrială și identitatea comunitară pot fi bazele dezvoltării puternice ale ecosistemului antreprenorial ce pot defini economia locală și dezvoltarea viitoare. Județul poate valorifica oportunități strategice în acest domeniu, oportunități ce se conectează organic cu utilizarea resurselor naturale existente.

Pericole strategice

(probleme care, lăsate nerezolvate, vor afecta strategic capacitatea de dezvoltare a județului; tratate corespunzător, ele pot deveni oportunități)

- Probleme legate de indicatori de calitate a vieții (slaba calitate a unor servicii, venituri scăzute, oportunități reduse de petrecere a timpului liber, oportunități

antreprenoriale minime, infrastructura deficitară etc.), ce pot încuraja plecarea resursei umane și descuraja atragerea de resursă umană din afara județului;

- Calitatea redusă a conectivității intrajudețene și interjudețene datorată infrastructurii de transport deficitare. Acest lucru afectează negativ dezvoltarea economică viitoare, calitatea vieții cetățenilor, accesul la anumite servicii publice și conectarea județului cu fluxuri relevante la nivel național și internațional;
- Discrepanțe semnificative de dezvoltare între comunități la nivelul județului (în ceea ce privește infrastructura, accesul la servicii de calitate, dezvoltarea economică) ce pot afecta negativ coerența dezvoltării viitoare;
- Pierdere de populație semnificativă (scăderea populației școlare, îmbătrânirea populației în special în mediul rural, migrarea forței de munca) ce poate afecta negativ chiar baza planurilor de dezvoltare viitoare. Acest lucru este foarte periculos mai ales în ceea ce privește pierderea capitalului uman tânăr, creativ și educat;
- Economie locală insuficient diversificată, puțin capabilă să utilizeze tradiția industrială existentă, să atragă investiții semnificative și să se dezvolte în domenii de perspectivă. Pierderea bazei industriale a județului nu a fost compensată prin dezvoltarea unor noi sectoare relevante;
- Insuficienta dezvoltare/utilizare a potențialului universitar existent la nivelul comunității;
- Probleme legate de capacitatea administrativă a unor autorități locale, nivelul ridicat al birocrației cu care se confrunta cetățenii și rata scăzută de digitalizare a sectorului public;
- Lipsa corelării educației locale cu nevoile specifice și profilul economic al județului, probleme în ceea ce privește resursa umană disponibilă în învățământ, discrepanțe legate de calitatea educației în școli diferite din urban/rural;
- Nivelul de cooperare între autoritățile locale/județene în ceea ce privește țintele strategice relevante la nivelul județului și integrarea dezvoltării locale într-un model județean coerent. Această problemă poate duce la confuzie, suprapuneri și lipsa de corelare a inițiativelor de dezvoltare locală;
- Probleme de cooperare comunitară în zone relevante pentru județ: educație, capacitate administrativă, calitatea vieții, turism, dezvoltare economică etc. Aceste probleme se referă nu doar la cooperarea în interiorul sectorului public ci și la cea între sectorul public, privat și nonprofit. Insuficienta implicare a societății civile în

contextul în care în multe comunități se discută despre co-creare /co-generare de soluții la probleme publice prin participarea actorilor non-publici din comunitate;

- Utilizarea redusă a potențialului turistic existent, infrastructura deficitară în domeniu și slaba cooperare între actorii relevanți;
- Capacitatea redusă a unor centre urbane din județ de a-și îndeplini rolul de motor de creștere economică și de polarizare pentru comunitățile din jur. In plus, localizarea unor comunități rurale înafara unei arii de 25-30 de km față de un centru urban fac ca acestea să sufere datorită lipsei accesului la servicii;
- Disponibilitatea și calitatea transportului intrajudețean care nu se pliază întotdeauna pe nevoile de mobilitate ale rezidenților și companiilor;
- Infrastructura deficitară la nivelul utilităților publice disponibile în județ, element ce afectează puternic indicatorii de calitate a vieții și oportunitățile de afaceri;
- Oportunități limitate de petrecere a timpului liber (cultura, sport, cumpărături etc.);
- Probleme de incluziune a unor comunități defavorizate;
- Județul valorizează insuficient poziționarea pe graniță și în arealul Dunării.

Surse de avantaj competitiv

(elemente care pot oferi avantaj în fața altor comunități ce reprezintă concurenți relevanți)

- Existența unor resurse naturale și antropice care pot stimula dezvoltarea unui sector turistic major, integrat și divers;
- Existența unei tradiții industriale puternice care, chiar dacă s-a diminuat semnificativ, poate ajuta la dezvoltarea unor noi zone economice relevante (prin resursa umana specializata, experiența managerială, conexiuni economice etc.). Utilizarea acestei baze pentru dezvoltarea mediului antreprenorial, a businessului mic și mijlociu, a manufacturii sofisticate, a serviciilor și economiei bazate pe cunoaștere (ITC, R&D);
- Poziționarea geografică în zona de graniță, capabilă să conecteze județul cu oportunități și resurse internaționale;
- Posibila conectare cu poli urbani de dezvoltare din proximitate pentru atragerea de resurse umane, economice, tehnologice;

- Existența unui centru universitar relevant în județ ce poate fi dezvoltat prin cooperarea cu universități de tradiție. Prezența Universității Babeș-Bolyai în comunitate poate aduce avantaje pe termen lung;
- Cooperarea existentă între conducerea Consiliului Județean și a municipiului reședință de județ, capabilă să stimuleze o dezvoltare strategică integrată;
- Identitate locală diversă bazată pe tradiții, specific local și cultură specifică;
- Existența unei diversități multiculturale istorice;
- Existența unui potențial agricol atât la nivelul agriculturii intensive, cât și în ceea ce privește fermele mici/ tradiționale;
- Existența unor produse locale ce pot fi promovate și integrate în procesele turistice și de dezvoltare economica locală;
- Potențial în dezvoltarea afacerilor mici și a mediului antreprenorial;
- Municipiul reședință de județ, Reșița se află într-un proces puternic de revigorare strategică ce poate afecta pozitiv întreaga comunitate județeană prin asumarea rolului de motor de dezvoltare;
- Existența unor școli de calitate, capabile să formeze absolvenți bine pregătiți;
- Existența unor suprafețe verzi semnificative;
- Există la nivelul unor autorități locale din județ (de ex. primăria Reșița) precum și la nivelul Consiliului Județean Caraș-Severin, o experiență și expertiză semnificativă în atragerea de fonduri europene pentru proiecte de dezvoltare.

Viziune

(Viziunea unei organizații sau comunități vizează dezvoltarea acesteia pe termen lung, 10-20 de ani. În consecință, această viziune de dezvoltare a județului Caraș-Severin are ca orizont anii 2030-2035)

Caraș-Severin va fi un județ verde, antreprenorial, atractiv pentru oameni și investiții, bine conectat național și internațional, cu o calitatea a vieții crescută, un sistem educațional performant, un sector turistic divers și integrat ce utilizează inteligent resursele naturale existente și cu un nivel crescut de cooperare comunitară.

Fiecare concept cheie prezent în viziune are o importanță esențială pentru dezvoltarea strategică a județului și reprezintă priorități strategice:

- Județ verde
- Județ antreprenorial
- Județ atractiv pentru oameni și investiții
- Județ bine conectat național și internațional
- Calitatea vieții crescută
- Sistem educațional performant
- Sector turistic divers și integrat ce utilizează inteligent resursele naturale existente
- Nivel crescut de cooperare comunitară.

Factori strategici cheie

(factori care vor influența pe termen lung și structural evoluția comunității).

Turism. Oportunitățile existente în acest domeniu sunt semnificative (resurse naturale, obiective turistice, identitate și tradiții locale, investiții în domeniu) și pot fi utilizate inteligent pentru a influența evoluția viitoare a județului. Dezvoltarea unui sector turistic integrat, capabil să utilizeze aceste oportunități și să stimuleze cooperarea diverșilor actori interesați în domeniu este importantă și necesară.

Calitatea vieții. Calitatea vieții este strâns legată de evoluția strategică a comunității din Caraș-Severin pentru că influențează profund mobilitatea și disponibilitatea capitalului uman și dezvoltarea economică viitoare. Calitatea vieții la nivelul județului are o influență semnificativă asupra evoluției/dezvoltării pe termen lung – un nivel ridicat al indicatorilor de calitate a vieții influențează decisiv retenția și atracția de resursă umană, valorile scăzute ale acestor indicatori produc un efect opus, de depopulare. Calitatea vieții este strâns legată de capacitatea comunității de a coopera (în interiorul sectorului public și în conexiunea acestuia cu sectorul privat și non profit) și de a promova o dezvoltare echilibrată urban/rural.

Antreprenoriat. Specificul județului (existența unei tradiții industriale, existența unor oportunități semnificative în turism, mobilitatea internațională a populației) poate fi

conectat organic cu dezvoltarea unui mediu antreprenorial dinamic, activ și influent. Dezvoltarea antreprenoriatului poate fi un element major în ceea ce privește dezvoltarea economică diversificată, bazată pe afaceri inovative mici și mijlocii la nivel județean.

Direcții strategice de dezvoltare

Cooperare locală, dezvoltare teritorială echilibrată, conectivitate

- Dezvoltarea cooperării inter jurisdicționale și intercomunitare pe mai multe paliere:
  - ✓ Întărirea cooperării între Consiliul Județean și municipiul reședință de județ pentru dezvoltarea unor planuri integrate de dezvoltare
  - ✓ Dezvoltarea cooperării între Consiliul Județean și restul UAT-urilor din județ prin corelarea dezvoltării locale cu strategiile de la nivel județean, comunicare instituțională crescută, conectarea programelor de investiții. Construcția unor mecanisme permanente și operaționale de cooperare (precum asociații de dezvoltare intercomunitară) precum și stimularea celor existente (precum GAL-urile).
  - ✓ Sprijinirea dezvoltării cooperării la nivelul zonei metropolitane Reșița (de ex. prin oferirea unor servicii precum transportul metropolitan)
  - ✓ Stimularea dezvoltării intercomunitare prin includerea unei game largi de actori – sectorul public, privat și non-profit, inclusiv cetățenii, ce poate aduce o concentrare a resurselor și inițiativelor în zone strategice relevante pentru județ. Rolul Consiliului Județean ca facilitator și integrator în aceasta zona este foarte important.
- Creșterea conectivității intra și interjudețene prin valorificarea oportunităților oferite de dezvoltarea infrastructurii de transport rutier, feroviar, fluvial și aeroportuar. Politicile în acest domeniu trebuie sa fie active și să analizeze și utilizeze din timp oportunitățile de dezvoltare economică apărute. Dezvoltarea infrastructurii în sensul creșterii conectivității ar trebui să vizeze:
  - ✓ Modernizarea drumurilor județene și comunale în vederea conectării optime cu drumurile naționale și europene și pentru a crește mobilitatea rezidenților. De asemenea acesta cresc și accesibilitatea zonelor turistice din județ pentru vizitatori;

- ✓ Conectarea Reșiței cu polul de dezvoltare Timișoara prin infrastructură feroviară;
- ✓ Stimularea dezvoltării transportului public intrajudețean prin analiza nevoilor de mobilitate ale rezidenților și companiilor în acest domeniu și stimularea cooperării între diferitele autorități locale interesate (transport metropolitan);
- ✓ Valorificarea infrastructurii portuare, inclusiv pentru agrement.

- Dezvoltare teritorială echilibrată, care sa ofere oportunități de dezvoltare tuturor comunităților din județ, indiferent de mărime și de localizarea în urban sau rural, în funcție de nevoile proprii. Dezvoltarea teritorială echilibrată va viza:
  - ✓ Politici de susținere a comunităților urbane din județ pentru ca acestea sa își poate asuma rolul de motoare de dezvoltare pentru comunitatea județeană. Corelarea obiectivelor strategice de dezvoltare județene cu obiectivele centrelor urbane;
  - ✓ Conectarea diferitelor instrumente de planificare strategică și spațială/teritorială de la nivel județean și local. Elaborarea PATJ pentru asigurarea coerenței dezvoltării teritoriale și urbane. Stimularea elaborării și aprobării PUG-urilor la nivelul administrațiilor locale;
  - ✓ Dezvoltarea rețelelor de utilități edilitare la nivelul județului astfel încât să se asigure reducerea disparităților urban-rural și să se asigure o calitate a vieții ridicată în toate comunitățile;
  - ✓ Valorificarea oportunităților de cooperare transfrontalieră și parteneriat cu comunitățile sârbești.

Creșterea calității vieții

- Analiza, monitorizarea și stimularea continuă a indicatorilor de calitate a vieții la nivelul județului. Administrația publică, sectorul privat și nonprofit trebuie să investească puternic în această zonă pentru ca județul să devină atractiv și relevant pentru tipul de resursă umană care poate dezvolta o economie locală puternică și antreprenorială. Este posibilă inițierea unui sistem de măsurare a indicatorilor relevanți la nivel județean (sistemul ar permite monitorizarea evoluțiilor în domeniu, intervenții în zone sensibile, stabilirea unor indicatori minimi la nivelul autorităților locale). Acest lucru se poate realiza cu suportul universității;

- Creșterea continuă a calității serviciilor de sănătate prin dezvoltarea spitalului județean și prin stimularea dezvoltării spitalelor locale și a altor unități sanitare publice;
- Dezvoltarea unui sistem medical de calitate prin cooperarea unităților medicale existente în județ pentru crearea unui sistem complementar/crearea unui pachet de servicii medicale complementare;
- Dezvoltarea unor politici de mediu coerente pentru a asigura o calitatea vieții cât mai bună, pentru a susține dezvoltarea turistică a județului și pentru a promova inițiative economice bazate pe procese și activități nepoluante (care să nu afecteze ariile și siturile naturale protejate, calitatea aerului, apei și a solului);
- Promovarea unor politici de incluziune socială și de integrare a comunităților defavorizate conectate cu strategia în domeniu existentă la nivel județean (Strategia de Dezvoltare a Serviciilor Sociale la nivelul județului Caraș-Severin 2018-2023) și continuarea abordării strategice a acestor domenii;
- Promovarea unor politici culturale coerente, care să utilizeze resursele umane și materiale (patrimoniul) existente în vederea creșterii calității vieții pentru locuitori și a atractivității turistice;
- Utilizarea spațiilor industriale dezafectate ca resursă materială în activități culturale/creative. Crearea de mecanisme de tipul bugetare participativă sau fond de inovare prin care să fie implicați actori din comunitate în generarea de idei de regenerare sau utilizare temporară a unor spații industriale dezafectate, subutilizate în prezent sau abandonate;
- Construcția unei comunități sănătoase prin stimularea sportului în școli, sportului comunitar și sportului de performanță;
- Încurajarea creării și dezvoltării unor spații (publice sau private) și resurse/activități specifice pentru petrecerea timpului liber.

Dezvoltarea sistemului educațional

- Dezvoltarea puternică a calității sistemului educațional preuniversitar la nivel județean prin: intensificarea cooperării locale (dezvoltarea unui hub educațional la care să participe actori publici, privați și nonprofit); reducerea disparităților între școlile din județ; dezvoltarea unor centre comunitare de excelență care să stimuleze

conectarea la nivel de abilități și competențe cu economia viitorului; corelarea cu specificul economiei locale și cu prioritățile strategice județene; integrarea strategiei de dezvoltare a educației preuniversitare în strategia de dezvoltare județean;.

- Stimularea investițiilor în educație la nivel județean (infrastructura, resursă umană, stimularea activităților extracurriculare și comunitare etc.);
- Dezvoltarea consecventă educației antreprenoriale prin cooperarea sectoarelor public, privat și non-profit;
- Consolidarea învățământului dual prin parteneriate cu mediul privat;
- Programe de educație pe tot parcursul vieții oferite de actori publici și privați sau în parteneriat, ca formă de adaptare la realitățile unei economii și societăți în permanentă schimbare;
- Stimularea educației universitare existente prin cooperarea cu universități de tradiție, corelarea ofertei educaționale cu planurile strategice ale județului, dezvoltarea infrastructurii, cooperarea continuă cu universitățile în realizarea și implementarea politicilor de dezvoltare comunitară;
- Facilitarea accesului la educație a persoanelor din categoriile vulnerabile. Reducerea abandonului școlar în rândul acestora prin utilizarea unor instrumente de retenție în școală precum burse, transport gratuit la școală, mentorat etc.

Dezvoltarea unei economii diversificate și sustenabile, ce valorifică baza industrială tradițională, capitalul natural, material și uman

- Intensificarea cooperării cu investitori existenți, politici de atragere de noi investitori, dezvoltarea parcurilor industriale, dezvoltarea economiei sustenabile, explorarea și valorificarea potențialului de clusterizare;
- Politici coerente de atragere a capitalului uman specializat la nivelul județului prin creșterea indicatorilor de calitate a vieții, cooperarea pentru dezvoltarea sistemului educațional în corelație cu necesitățile economiei locale (care să reducă gap-ul de competențe reclamat de către companii), dezvoltarea unei administrații prietenoase cu cetățenii și mediul de business. Dincolo de acceptarea importanței resursei umane în dezvoltarea comunitară a județului Caraș-Severin trebuie să înțelegem că ar trebui vizate 4 zone distincte:
  - ✓ Oamenii din comunitate care trebuie convinși să nu plece;

- ✓ Oamenii din comunitate care trebuie convinși să revină;
- ✓ Oameni din afara comunității care pot fi convinși să vină și să se stabilească în Caraș-Severin;
- ✓ Oameni din afara comunității care pot aduce un flux de energie și creativitate prin diferite activități derulate aici (chiar dacă nu locuiesc în județ): business, activități culturale sau sportive, evenimente etc. Acești oameni pot dezvolta o conexiune cu județul și pot fi excelenți promotori ai acestuia în exterior (național și internațional).

- Dezvoltare economică bazată pe valorificarea resurselor naturale și antropice prin dezvoltarea unui turism sustenabil. Acest lucru este posibil prin cooperarea tuturor actorilor interesați și crearea unui sistem capabil sa utilizeze coerent toate atracțiile turistice (resursele naturale, patrimoniul arhitectural urban și rural, patrimoniul gastronomic, patrimoniul istoric, muzeografic, patrimoniul imaterial incluzând tradițiile, obiceiurile și meșteșugurile), prin dezvoltarea infrastructurii, promovare eficace și creșterea calității resursei umane din domeniu. *Prioritățile strategice din acest domeniu sunt identificate în strategia turistică ce face parte integrantă din acest document;*
- Stimularea dezvoltării businessului mic și mijlociu legat organic de comunitate – sprijin pentru dezvoltarea sectorului IMM local – investiții în modernizarea tehnologică, inovare (facilitarea creării de spin-off-uri și start-up-uri inovative), digitalizare, dezvoltarea abilităților și competențelor resursei umane, participare în structuri și programe de colaborare și conectare la rețele naționale și internaționale;
- Stimularea mediului antreprenorial la nivelul județului pentru a promova un nou tip de economie locală, capabilă să identifice și să dezvolte oportunități. Acest lucru se poate face prin investiții în educația antreprenorială, investiții în infrastructură (inclusiv infrastructură de bază pentru start-up-uri, precum incubatoare și acceleratoare de afaceri, spații de co-working etc.) și facilitarea cooperării actorilor interesați. Inițierea unui program județean strategic de încurajare a antreprenoriatului în mediul urban și rural este necesară;
- Dezvoltarea sectorului agricol prin stimularea zonelor de competență existente, sprijinirea diverselor produse tradiționale, susținerea activității micilor ferme, educarea antreprenorială și susținerea agriculturii sustenabile, combinat cu valorificarea sustenabilă a resursei lemnoase prin sprijin pentru activități cu valoare adăugată ridicată;

- Dezvoltarea economiei bazate pe cunoaștere prin cooperarea cu universitățile, atragerea de investitori în domeniu, dezvoltarea manufacturii de vârf, dar și a serviciilor intensive în cunoaștere (inclusiv a sectorului ITC) prin atragerea resursei umane relevante;
- Stimularea antreprenoriatului specific culturii și industriilor creative.

Creșterea capacității administrative și transformarea digitală

- Sprijinirea introducerii unor servicii digitale de bază standardizate în toate localitățile județului (atât *back-office* cât și *front-office*) și stabilirea unor reguli clare privind achiziția de servicii și aplicații digitale (legate de proprietatea datelor, a codului sursă, soluții open source, date deschise etc.);
- Creșterea capacității administrative la nivelul administrațiilor locale și județene prin programe educaționale destinate funcționarilor, digitalizare, performanța managerială, analiza și diagnoza organizațională, elaborare și implementare de politici publice, sisteme de măsurare a performanțelor;
- Inițierea sau sprijinirea unor proiecte pentru creșterea nivelului de alfabetizare digitală în rândul populației și a categoriilor vulnerabile;
- Sprijinirea creșterii vitezei medii de conectare la internet (conexiuni fixe și mobile) și a conectării zonelor neacoperite de operatorii privați;
- Stimularea puternică a eforturilor de digitalizare la nivelul județului. Exemple de posibile proiecte:
  - ✓ Implementarea unui sistem GIS la nivel județean, și oferirea graduală a unor servicii digitale pe acest suport instituțiilor și cetățenilor;
  - ✓ Maparea proceselor interne și evaluarea potențialului de digitalizare și automatizare;
  - ✓ Standardizarea seturilor de date colectate și generate de instituție;
  - ✓ Folosirea programatică a unor soluții software comune acolo unde este posibil; coordonarea poate fi preluată de Consiliul Județean.

Promovarea unei identități locale distincte și coerente

- Protejarea, conservarea și valorizarea patrimoniului arhitectural și cultural al județului, care să evite distrugerea sistematică și accelerată, atât a patrimoniului protejat prin lege (prin lipsa de investiții) cât și a celui valoros, dar neprotejat în mod formal (prin modernizare, demolare, abandon etc.).
- Dezvoltarea unor politici coerente de marketing și branding la nivelul județului.
- Dezvoltarea și promovarea caracterului multicultural al județului.
- Dezvoltarea și promovarea produselor locale.

III.

OBIECTIVE, DIRECȚII DE ACȚIUNE, ACȚIUNI ȘI MĂSURI

Această componentă a Strategiei de dezvoltare durabilă a județului izvorăște din profilul strategic (reprezentând o continuare firească a acestuia), fiind totodată corelată cu țintele, obiectivele și prioritățile, direcțiile de acțiune și acțiunile orientative europene, naționale și regionale (Planul pentru Dezvoltare Regională (PDR) Vest 2021 – 2027).

Obiective transversale

1. ***Dezvoltarea durabilă a județului în vederea atingerii indicatorilor celor 17 obiective de dezvoltare durabilă dezvoltați de ONU (Sustainable Development Goals) și adoptați de România prin Strategia națională pentru dezvoltarea durabilă a României 2030.*** *O dezvoltare durabilă are ca rezultate creșterea rezilienței și a calității vieții. Economia locală poate deveni competitivă fiind și eficientă din punctul de vedere al utilizării resurselor, prin activități economice durabile care nu afectează mediul, potențialul turistic și antropic, protejând oamenii și biodiversitatea.*
2. ***Creșterea nivelului de cooperare, implicare, participare, transparență și responsabilitate a tuturor actorilor locali și incluziunea grupurilor defavorizate***
3. ***Creșterea capacității administrative, debirocratizarea și eficientizarea activității instituțiilor publice, având la bază un proces de transformare digitală***

Obiective / Axe strategice

1. **Creșterea coeziunii teritoriale la nivel județean prin îmbunătățirea infrastructurii de transport, edilitare și de comunicații, dezvoltare urbană integrată, mobilitate urbană durabilă, corelarea strategiilor de dezvoltare locală și cooperare interjurisdicțională**
2. **Creșterea conectivității județului Caraș-Severin în context regional, național și transfrontalier**
3. **Creșterea calității vieții prin îmbunătățirea calității și accesului la serviciile de sănătate, sport, petrecerea timpului liber și incluziune socială**
4. **Dezvoltarea sistemului educațional preuniversitar și universitar în relație cu prioritățile strategice ale județului**
5. **Creșterea calității vieții prin îmbunătățirea calității aerului, reducerea poluării apelor și managementul durabil al deșeurilor**
6. **Creșterea competitivității economiei locale prin antreprenoriat, diversificare, protejarea bazei industriale și dezvoltare rurală**

7. **Revigorarea și relansarea turismului în județul Caraș-Severin prin integrarea activității de turism în dezvoltarea economică durabilă a județului**
8. **Creșterea capacității administrative și transformarea digitală**

OBIECTIV STRATEGIC:

1. **CREȘTEREA COEZIUNII TERITORIALE LA NIVEL JUDEȚEAN** PRIN ÎMBUNĂTĂȚIREA INFRASTRUCTURII DE TRANSPORT, EDILITARE ȘI DE COMUNICAȚII, DEZVOLTARE URBANĂ INTEGRATĂ, MOBILITATE URBANĂ DURABILĂ, CORELAREA STRATEGIILOR DE DEZVOLTARE LOCALĂ ȘI COOPERARE INTERJURISDICȚIONALĂ

Justificarea obiectivului

La nivelul României discrepanțele în dezvoltare atât intra cât și inter-regionale sunt extrem de pregnante și influențează de o manieră determinantă viitorul comunităților locale. Discrepanțele sunt accentuate și de lipsa (sau funcționarea deficitară a) unor mecanisme de cooperare interjurisdicțională care să stimuleze asocierea la nivel local în vederea soluționării în comun a unor probleme locale specifice și punctuale. Regiunea Vest prezintă diferențe accentuate între mediul urban și cel rural precum și diferențe semnificative în dezvoltare între județele care intră în componența sa, acestea confruntându-se cu un set neunitar de probleme în funcție de profilul fiecăruia dintre acestea. Județul Caraș-Severin este un județ relativ rural, caracterizat printr-un oarecare grad de izolare, deși indicele de urbanizare este peste media națională dar sub media regiunii. Municipiile și orașele nu sunt foarte mari (două au sub 10.000 de locuitori), majoritatea au potențial de polarizare în stagnare ceea ce implicit înseamnă privarea județului de motoare în ceea ce privește dezvoltarea economică locală și a comunităților rurale din preajmă de un pol urban, care oferă servicii. Pe de altă parte, județul se mândrește cu o identitate comunitară solidă (se suprapune peste cea a Banatului Montan) și oarecum împărtășită de majoritatea stakeholderilor locali și județeni, care ar putea să stea la baza unor asocieri formale. În plus, autoritățile județene doresc să valorifice la nivel județean păstrarea unei legături cu natura, limitarea dezvoltării urbane necontrolate care ar putea distruge zonele naturale și reducerea dezechilibrelor urban-rural. În aceste condiții, dezvoltarea teritorială viitoare a județului trebuie să fie una coordonată și sustenabilă prin consolidarea legăturilor intra-județene și prin promovarea conceptului de dezvoltare policentrică. Este nevoie să se recunoască faptul că teritoriile/localitățile de diverse mărimi

pot toate contribui la dezvoltarea județului cu condiția identificării și valorificării specificului și avantajelor fiecăreia.

Obiective specifice:

1.1. Creșterea nivelului de dezvoltare locală și a condițiilor de trai în toate UAT-urile județului, concomitent cu reducerea discrepanțelor dintre urban și rural, observabile pe baza unor măsurători care folosesc un indice compozit pentru dezvoltarea locală de tipul IDUL, IDSL (Indicele dezvoltării umane/sociale locale) sau similar. Se va urmări astfel creșterea până în 2027, comparativ cu 2018, a nivelului de dezvoltare locală cu minim 15% pentru mediul urban și minim 20% pentru mediul rural precum și reducerea cu minim 5% până la finalul anului 2027, comparativ cu 2018, a decalajului de dezvoltare dintre localitățile urbane și rurale ale județului Caraș-Severin.

Direcție de acțiune:

Colectarea de date statistice relevante la nivel județean în vederea măsurării nivelului de dezvoltare locală la nivelul UAT-urilor.

Acțiuni orientative / programe / măsuri:

- Identificarea indicatorilor relevanți a fi monitorizați, sursa acestora și colectarea lor efectivă;
- Dezvoltarea unei strategii de comunicare către public și alți stakeholderi interesați, precum agenții economici, a principalelor rezultate obținute din studierea calității vieții și a nivelului de dezvoltare locală;
- Integrarea unor astfel de date în procesul de monitorizare și actualizare periodică a strategiei de dezvoltare a județului Caraș-Severin;

1.2. Creșterea calității condițiilor de locuit în toate comunitățile urbane și rurale din județ. Până la finalul anului 2027, comparativ cu 2020, se va urmări creșterea cu 15% a numărului de clădiri reabilitate termic și creșterea gradului de înnoire a fondului locativ (dublarea numărului de cădiri noi finalizate). De asemenea, se va urmări creșterea gradului de satisfacție a locuitorilor față de mediul construit cu 10% până la finalul anului 2027.

Direcție de acțiune:

Cooperarea cu UAT-urile din județ în vederea creșterii calității fondului de locuințe și de clădiri publice precum și regenerarea unor terenuri din zonele urbane

Acțiuni orientative / programe / măsuri:

- Încurajarea UAT-urilor din județ să crească numărul clădirilor pentru colectivități reabilitate termic, atât din fonduri proprii cât și din finanțări europene;
- Încurajarea UAT-urilor din județ să lucreze cu asociațiile de proprietari și cu proprietarii în vederea refațadizării clădirilor pentru colectivități și imobilelor aflate în stare de degradare;
- Construirea și/sau reabilitarea clădirilor publice (de ex. școli, grădinițe) folosind standarde de eficiență energetică și de design ridicate, astfel încât clădirile publice să devină modele de bune practici în acest sens;
- Reconversia și refuncționalizarea unor terenuri folosite în trecut pentru alte funcțiuni (de ex. pentru industrie).

1.3. Reducerea discrepanțelor existente între mediul urban și cel rural prin investiții în rețelele de apă și canalizare, distribuție a gazelor naturale, energie electrică, a rețelei de străzi orășenești etc. Până în 2027, comparativ cu 2020, se urmărește:

- creșterea numărului de UAT-uri deservite de rețeaua centralizată de alimentare cu apă, de la 65 la 67, creșterea gradului de conectare a gospodăriilor la rețea astfel încât județul să se plaseze în intervalul 69,3%-78%, precum și creșterea lungimii simple a rețelei de apă cu 5%;
- creșterea numărului de UAT-uri deservite în rural de rețeaua de canalizare de la 49 la 59, creșterea gradului de conectare a gospodăriilor la rețea astfel încât județul să se plaseze în intervalul 44,3%-54,3%, precum și creșterea lungimii simple a rețelei de canalizare cu 10%;
- creșterea numărului de UAT-uri care sunt deservite de rețea de gaz de la 9 la 12 și creșterea lungimii simple a rețelei cu 5%; creșterea ponderii străzilor orășenești modernizate din totalul rețelei de străzi orășenești cu minim 7%.

Direcție de acțiune:

Modernizarea rețelelor edilitare, cu accent pe considerente precum creșterea eficienței energetice, acoperirea teritorială uniformă, creșterea numărului de gospodării deservite etc.

Acțiuni orientative / programe / măsuri:

- Realizarea unor prioritizări în ceea ce privește UAT-urile unde se realizează rețele de apă, canalizare, distribuție a gazelor naturale astfel încât acestea să se regăsească în comunitățile cu un număr mai mare de potențiali utilizatori dispuși să se conecteze la aceste rețele și să utilizeze efectiv serviciile;

- Facilitarea de către CJ a unui dialog între operatorii rețelelor de utilități și UAT-uri în vederea optimizării tarifelor astfel încât utilizatorii să își poată permită costurile aferente acestor servicii;
- Eficientizarea energetică a iluminatului public și adoptarea soluțiilor inteligente;
- Reabilitare și extindere sistem de colectare a apelor pluviale;
- Extinderea și modernizarea rețelei de alimentare cu apă;
- Extinderea și modernizarea rețelei de canalizare și a stațiilor de epurare în sistem local;
- Extinderea sau crearea rețelei inteligente de alimentare cu gaze naturale, racordări la sistemele de transport a gazelor naturale;
- Extinderea rețelei de transport și distribuție a energiei electrice;
- Crearea / extinderea rețelelor de fibră optică.

1.4. Creșterea mobilității durabile la nivelul județului Caraș-Severin prin:

a. Modernizarea infrastructurii drumurilor județene și comunale de la nivelul județului Caraș-Severin prin creșterea cu cel puțin 7% a ponderilor drumurilor comunale și județene modernizate din totalul acestor categorii de drumuri până la sfârșitul anului 2027, raportat la anul 2020;
b. Îmbunătățirea flotelor de microbuze și autobuze cu care se realizează transportul public local și județean prin modernizarea a cel puțin 50% din flota de vehicule până în 2027;
c. Creșterea numărului de pasageri care utilizează transportul local în comun cu 15% până în 2027 față de 2020 precum și creșterea cu 15% față de anul 2020 a ponderii transportului cu mijloace alternative (bicicletă, trotinete, mers pe jos) în ansamblul modal total de la nivelul județului, în special în mediul urban și peri-urban;
d. Îmbunătățirea sistemului public de transport județean prin creșterea cu minim 10% a numărului de trasee județene până la finalul anului 2027 (raportat la anul 2020);
e. Dezvoltarea unei infrastructuri corespunzătoare pentru transportul interurban prin creșterea numărului de autogări și/sau achiziții de terenuri care să permită construirea lor (minim 2 autogări până la finalul anului 2027 sau minim 2 terenuri achiziționate în acest sens).

Direcții de acțiune:

1.4.a Modernizarea infrastructurii de transport județene:

Acțiuni orientative / programe / măsuri:

- Reabilitarea drumurilor județene;

- Realizarea de variante ocolitoare;
- Modernizarea sistemului rutier (inclusiv semnalizare) și lucrări de întreținere și igienizare a căilor de acces;
- Implementare de sisteme de monitorizare a traficului;
- Reabilitare și construire poduri, podețe și punți pietonale;
- Modernizare drumuri comunale, a drumurilor forestiere și a celor de exploatație agricolă;
- Modernizarea rețelei stradale existente (inclusiv amenajarea trotuarelor și aleilor pietonale, parcări și sisteme de management al traficului, parcărilor, trecerilor de pietoni);
- Dezvoltarea /reabilitarea /modernizarea infrastructurii feroviare.

1.4.b Integrarea unor considerente verzi, sociale și digitale în dezvoltarea infrastructurii și a sistemelor de transport public de la nivelul județului Caraș-Severin

Acțiuni orientative / programe / măsuri:

- Impunerea unor condiții care țin de considerente verzi (vehicule electrice) și sociale (vehicule adaptate persoanelor cu dizabilități, deservirea unor comunități izolate, cu puțini locuitori) firmelor cărora li se atribuie transportul pe rute județene;
- Încurajarea autorităților locale cu transport public în comun să investească în modernizarea flotei, inclusiv prin achiziționarea de autobuze și microbuze electrice și echiparea lor corespunzătoare pentru persoanele cu dizabilități;
- Dezvoltarea infrastructurii necesare utilizării autovehiculelor electrice și electrice hibride;
- Sisteme de parcare smart;
- Implementarea și utilizarea de sisteme digitale de ticketing.

1.4.c Facilitarea conștientizării cetățenilor și a companiilor din județul Caraș-Severin și stimularea acestora cu privire la importanța utilizării transportului în comun și a mijloacelor alternative de deplasare în vederea reducerii emisiilor de carbon

Acțiuni orientative / programe / măsuri:

- Organizarea în parteneriat cu ISJ și școlile din județ a unor campanii de educare la nivelul elevilor privind mobilitatea durabilă;
- Încurajarea autorităților locale să ofere subvenții sau gratuități pentru transportul în comun la anumite categorii – elevi, pensionari etc.;
- Încurajarea companiilor să își recompenseze angajații care folosesc transportul în comun sau mijloace alternative de deplasare precum bicicleta;

- Asumarea publică a unui obiectiv care vizează neutralitatea emisiilor de carbon într-un interval de timp realist (de ex. 2040) și identificarea unor măsuri specifice în această direcție.

1.4.d Sprijinirea creșterii calității infrastructurii din UAT-uri care să permită mersul pe jos și mersul cu bicicleta

Acțiuni orientative / programe / măsuri:

- Stimularea UAT-urilor urbane și rurale din județ unde nu există sisteme de transport public în comun să își modernizeze infrastructura stradală astfel încât bicicletele și trotinetele să devină o alternativă (inclusiv parcări pentru biciclete);
- Stimularea UAT-urilor din județ să dezvolte infrastructură velo separat de cea pietonală acolo unde e posibil și/sau combinarea pistelor de bicicletă cu infrastructura pietonală dar cu respectarea unor standarde de design care să confere siguranță și confort tuturor participanților la trafic – sprijin pentru sisteme integrate de mobilitate durabilă;
- Realizare infrastructură velo astfel încât să se asigure conectarea cu comunitățile din vecinătate;
- Parteneriate cu companii care implementează soluții de închiriere pentru biciclete/trotinete. Dezvoltarea unor regulamente de utilizare a spațiului public care să permită integrarea acestor vehicule în traficul general. Sprijin pentru proiectele de bike-sharing;
- Amenajarea de zone cu prioritate pentru pietoni, de tipul shared spaces – spații partajate.

1.4.e Îmbunătățirea infrastructurii aferente transportului public local și a celui județean în vederea facilitării corelării mai bune a serviciilor companiilor de transportul public local și județean cu nevoile de mobilitate ale rezidenților

Acțiuni orientative / programe / măsuri:

- Înțelegerea și analizarea rolului transportului județean în legătură cu transportul public local și alte forme de mobilitate individuală a rezidenților;
- Realizarea, în parteneriat cu primăriile din mediul urban, a unui sondaj odată la trei ani, vizând nevoile de mobilitate ale rezidenților, atât în interiorul municipiilor și orașelor cât și la nivel intrajudețean;
- Organizarea unor întâlniri anuale cu principalii agenți economici din județ pentru a determina cum poate fi utilizat transportul public ca modalitate de optimizare a mobilității angajaților;

- Fundamentarea unor noi rute județene, frecvența acestora, capacitatea vehiculelor alocate acestor rute pe datele rezultate din studiile de mobilitate realizate la nivelul populației și al agenților economici;
- Dezbaterea cu primăriile din municipiile și orașele din județ care au întocmite sau urmează să își întocmească PMUD-uri cum se integrează prioritățile și scenariile propuse prin acestea cu documentele de planificare strategică de la nivel județean care vizează conectivitatea fizică.;
- Reabilitare și amenajare cale de rulare a infrastructurii rutiere pe care circulă transportul public;
- Amenajarea stațiilor de autobuz în vederea creșterii confortului pentru călători;
- Amenajare garaje pentru mijloace de transport în comun.

1.5. Creșterea cooperării între UAT-urile urbane și/sau rurale din județ prin intermediul unei / unor ADI / ADI-uri cu acoperire teritorială largă și desfășurarea unor proiecte pilot care vizează dezvoltarea teritorială echilibrată. Până la finalul anului 2025 se va urmări crearea a minim un ADI și identificarea unor zone pentru cooperare, iar până în 2027 se vor implementa minim 2 proiecte pilot care să includă minim 3 comunități.

Direcție de acțiune:

Facilitarea cooperării interjurisdicționale între UAT-urile județului, inclusiv la nivelul ZM/ZUF Reșița.

Acțiuni orientative / programe / măsuri:

- Crearea unei ADI județene cu acoperire largă și care să aibă ca obiect de activitate dezvoltarea locală echilibrată (ex.: ADI Banatul Montan-Nedeia);
- Definirea unui set de domenii și probleme locale de către CJ Caraș-Severin care pot fi rezolvate prin cooperare interjurisdicțională și sprijinirea UAT-urilor care vor să se asocieze pentru un astfel de demers.
- Susținerea financiară a unor proiecte derulate prin intermediul ADI-ului / ADI-urilor, care să crească încrederea între autoritățile locale implicate și să ducă la atingerea unor rezultate imediate;
- Conectarea cu autoritățile locale din ZM/ZUF Reșița și încurajarea acestora să gândească o viziune comună de dezvoltare a ZUF racordată la prioritățile județului;

1.6. Accentuarea rolului de coordonare și ghidaj a CJ Caraș-Severin în procese de planificare spațială și dezvoltare urbană/rurală. Până la finalul anului 2027 se va urmări realizarea a minim 3 proiecte pilot de mică anvergură care să vizeze: dezvoltarea unor ghiduri de politici publice locale care să abordeze aspecte precum standarde pentru construire în comunități urbane și rurale care să respecte specificul local și regional și să conducă la o relație armonioasă a mediului construit cu natura sau principiile regenerării urbane în foste comunități industriale; desfășurarea unor activități, inclusiv concursuri de idei/soluții, cu participarea largă a actorilor din comunitate pe teme ce vizează dezvoltarea urbană și spațială la nivelul județului; organizarea unor evenimente de tip workshop cu reprezentanți ai UAT-urilor pentru discutarea unor probleme ce țin de planificare urbană și spațială, bune practici în aceste domenii etc.

Direcție de acțiune:

Sprijinirea comunităților rurale, în special a celor cu capacitate administrativă limitată, în activitatea acestora care vizează urbanismul.

Acțiuni orientative / programe / măsuri:

- Comunicarea și discutarea implicațiilor prevederilor principale din PATJ pentru UAT-urile din județ;
- Sprijinirea UAT-urilor care întâmpină probleme în actualizarea PUG-urilor;
- Implicarea în deblocarea procesului acolo unde activitatea de actualizare a fost începută cu mult timp în urmă și nu a fost finalizată încă;
- Sprijin pentru realizarea cadastrului sistematic general;
- Sprijin pentru actualizarea în format digital a documentațiilor de amenajarea teritoriului și de urbanism;
- Dezvoltarea unor ghiduri și exemple de bună practică care să poată fi puse în practică de UAT-uri vizând calitatea construcțiilor, indicatori urbanistici optimi pe categorii de UAT-uri etc.;
- Inițiative de dezvoltare a peisajului comun și aplicare a regulamentelor de planificare arhitecturală.

OBIECTIV STRATEGIC:

2. CREȘTEREA CONECTIVITĂȚII JUDEȚULUI CARAȘ-SEVERIN ÎN CONTEXT REGIONAL, NAȚIONAL ȘI TRANSFRONTALIER

Justificarea obiectivului

Infrastructura de transport a Regiunii Vest este unică în România, din perspectiva prezenței a două coridoare de transport TEN-T, care traversează regiunea. Localizarea la granița vestică a României și la confluența rutelor strategice de transport european (TEN-T) sunt avantaje ale Regiunii Vest, care au contribuit la transformarea acesteia într-un loc atractiv din punct de vedere economic. În ciuda acestor avantaje regionale care țin de o conectivitate crescută nu toate județele beneficiază în aceeași măsură de ele. Județul Caraș-Severin deține o poziție mai puțin privilegiată din acest punct de vedere, fiind oarecum izolat. Dezvoltarea viitoare a județului este puternic legată de modul în care vor fi valorificate oportunitățile de creștere a conectivității fizice, inclusiv la nivel transfrontalier.

Obiective specifice:

2.1 Îmbunătățirea conectivității rutiere, feroviare și aeriene a UAT-urilor din județul Caraș-Severin

Acțiuni orientative / programe / măsuri:

- Modernizarea drumurilor județene prin care se realizează conexiunea cu județele din regiunea de Vest (inclusiv conexiune DJ – DN)
- Conectare prin șosea de mare viteză pe axa Craiova-Drobeta Turnu Severin-Lugoj;
- Construirea și/sau finalizarea centurilor ocolitoare pentru municipii și orașe;
- Reabilitarea și modernizarea infrastructurii feroviare între Reșița și Timișoara, cu posibilitatea unei extensii care să vizeze și legătura cu frontiera;
- Conectarea feroviară cu polul urban național Timișoara prin intermediul unui tram-train;
- Utilizarea / modernizarea / îmbunătățirea infrastructurii aeroportului de la Caransebeș (Baza operațională regională pentru unitatea de Aviație Specială Caransebeș cu platforme de operare distribuite în județele Regiunii de Vest, inclusiv punct de întreținere și reparații aeronave cu extindere de pistă și construire de hangare noi pentru aeronave, lucrări de amenajare de tipul parcărilor etc.);
- Platforme de transport intermodal.

2.2 Creșterea nivelului de interacțiuni socio-economice la nivel transfrontalier cu Serbia

Acțiuni orientative / programe / măsuri:

- Inițiative de conservare și promovarea patrimoniului cultural local;
- Parteneriate menite a crește eficacitatea intervențiilor în situații de urgență;
- Modernizarea infrastructurii de drumuri județene care asigură conectarea cu Serbia;

2.3 Valorificarea plasării pe cursul Dunării și stimularea utilizării infrastructurii portuare pentru transport de pasageri și marfă, dar și pentru activități de agrement.

Acțiuni orientative / programe / măsuri:

- Realizarea de proiecte de infrastructură de anvergură (pod peste Dunăre, gondolă peste Dunăre) în vederea dezvoltării de activități economice și de agrement cu Serbia;
- Dezvoltarea unor proiecte care să vizeze conservarea patrimoniului construit și a celui local din zona Dunării;
- Amenajarea infrastructurii portuare, inclusiv locuri pentru ancorare;
- Amenajarea de spații de protecție pentru unitățile plutitoare;
- Realizarea de proiecte de mică amploare precum îndiguiri pe cursul Dunării care să crească atractivitatea acestei zone.

* Măsurarea atingerii obiectivelor specifice se va realiza pe baza numărului de proiecte / măsuri implementate.

OBIECTIV STRATEGIC:

3. CREȘTEREA CALITĂȚII VIEȚII PRIN ÎMBUNĂTĂȚIREA CALITĂȚII ȘI ACCESULUI LA SERVICIILE DE SĂNĂTATE, SPORT, PETRECEREA TIMPULUI LIBER ȘI INCLUZIUNE SOCIALĂ

Justificarea obiectivului

Calitatea vieții într-o comunitate poate fi o sursă de pierdere de populație (în cazul unor valori scăzute) sau de atragere de populație (în cazul unor valori ridicate). Calitatea vieții la nivelul județului are o influență semnificativă asupra evoluției/dezvoltării pe termen lung – un nivel ridicat al indicatorilor de calitate a vieții influențează decisiv retenția și atracția de resursă umană, valorile scăzute a acestor indicatori produc un efect opus, de depopulare. Un nivel ridicat de calitate a vieții presupune îmbunătățirea unui set consistent de servicii și condiții de trai ce pot fi măsurate obiectiv (existența locurilor de muncă, nivelul veniturilor, situația utilităților publice, oferta de servicii educaționale și de sănătate, sociale, oportunitățile de recreere etc.), cât și subiectiv, pe baza percepției locuitorilor privind accesul și calitatea serviciilor publice, siguranța, petrecerea timpului liber, shopping etc. Corelarea permanentă a indicatorilor de calitate a vieții la nivel urban și rural este importantă pentru evitarea unor disparități care să afecteze negativ dezvoltarea strategică a județului. în acest sens, Consiliul Județean Caraș-Severin trebuie să îmbunătățească domeniile în care poate interveni în mod direct și să faciliteze / coordoneze / sprijine dezvoltarea acelor domenii unde nu are competențe directe dar care sunt esențiale pentru creșterea calității vieții în județ.

Calitatea vieții este strâns legată de capacitatea comunității de a coopera (în interiorul sectorului public și în conexiunea acestuia cu sectorul privat și non profit) și de a promova o dezvoltare echilibrată urban/rural.

Obiective specifice

SĂNĂTATE

3.1 Creșterea calității, funcționalității și accesibilității infrastructurii de sănătate la nivel județean prin reabilitarea și modernizarea infrastructurii existente și/sau crearea unor elemente de infrastructură noi până în 2027 (inclusiv dezvoltarea infrastructurii necesare telemedicinei) astfel încât minim 60% din locuitorii județului să se declare mulțumiți sau foarte mulțumiți de acestea (față de 48% în 2021).

Acțiuni orientative / programe / măsuri:

- Construcția și dotarea de unități spitalicești noi;
- Renovarea unităților sanitare și a infrastructurii aferente (astfel încât acestea să devină mai verzi și digitalizate);
- Sprijinirea / încurajarea dezvoltării serviciilor publice și private de tip telemedicină;
- Facilitarea accesului populației județului la servicii medicale (mai ales de prevenire) prin încurajarea dezvoltării și funcționării Centrelor de permanență și a Centrelor/cabinetelor medicale de familie;
- Sprijinirea renovării sau dezvoltării unităților sanitare care funcționează pe teritoriul județului și deservesc locuitorii acestora, aflate în subordinea sau coordonarea altor autorități publice (dispensare, centre medicale etc.);
- Sprijinirea activităților care servesc prevenirii bolilor și screening-ului medical: campanii de promovare a stilului de viață sănătos (alimentație, mișcare, activitate zilnică corectă etc.), descurajarea unor obiceiuri nocive, conștientizarea efectelor dependenței și realizarea de evenimentele cu scop educațional a copiilor (sport) etc.;
- Sprijinirea măsurilor de dezvoltare profesională a resurselor umane din domeniul sanitar și a calității serviciilor oferite beneficiarilor;
- Sprijinirea implicării actorilor privați și a organizațiilor non-guvernamentale sau confesionale în oferirea directă a unor servicii medicale sau în parteneriat cu instituții publice.

CULTURĂ ȘI INDUSTRII CREATIVE

3.2 Creșterea calității, funcționalității și accesibilității infrastructurii culturale prin reabilitare și modernizarea infrastructurii existente și/sau crearea unor noi unități până în 2027, astfel încât minim 35% din locuitorii județului să se declare mulțumiți sau foarte mulțumiți de activitățile culturale (față de 25,5% în 2021).

Acțiuni orientative / programe / măsuri:

- Protejarea, conservarea, restaurarea și valorizarea patrimoniului arhitectural și cultural al județului (teatre, muzee, instituții de cultură etc.) / reabilitarea clădirilor de patrimoniu (istoric, cultural, industrial etc.);
- Renovarea unităților culturale și a infrastructurii aferente (utilizând soluții inovative, eficiente energetic și digitalizate);
- Utilizarea spațiilor industriale dezafectate ca resursă materială în activități culturale/creative.

- Crearea de mecanisme de tipul bugetare participativă sau fond de inovare prin care să fie implicați actori din comunitate identificarea și propunerea unor idei de regenerare sau utilizare temporară a unor spații industriale dezafectate, sub-utilizate în prezent sau abandonate;
- Sprijinirea antreprenorilor în domeniul cultural și al industriilor creative prin incubatoare de afaceri creative sau granturi specifice, mai ales în domeniile cu potențial digital ridicat și impact redus asupra mediului;
- Sprijinirea autorităților locale pentru renovarea și reabilitarea infrastructurii culturale locale, inclusiv a celor din mediul rural;
- Reabilitarea și modernizarea caselor tradiționale, monumentelor și obiectivelor istorice și religioase (inclusiv biserici și mănăstiri) de interes local, înființarea / susținerea muzeelor/colecțiilor publice locale, introducerea obiectivelor în circuitul cultural și turistic județean, punerea în valoare și conservarea siturilor;
- Reabilitarea obiectivelor istorice și culturale aflate în domeniul public și includerea acestora în circuitul cultural și turistic județean;
- Sprijinirea / susținerea evenimentelor culturale, tradițional-confesionale, organizarea și dezvoltarea evenimentelor de tip „zilele satelor și a comunelor" în mediul rural;
- Organizarea evenimentelor de prezentare a tradițiilor, meșteșugurilor și obiceiurilor locale, inclusiv prin facilitarea prezentării acestora în arena internațională (participări la târguri și evenimente specifice);
- Dezvoltarea profesională a resurselor umane din domeniul cultural și a calității serviciilor de profil oferite beneficiarilor;
- Sprijinirea implicării actorilor privați și a organizațiilor non-guvernamentale sau confesionale în oferirea directă a unor servicii culturale sau în parteneriat cu instituții publice.

RECREERE, SPORT

3.3 Dezvoltarea oportunităților și facilităților de recreere și petrecere a timpului liber în județ până în anul 2027, astfel încât minim 52% din locuitorii județului să se declare mulțumiți sau foarte mulțumiți față de serviciile și oportunitățile de petrecere a timpului liber (față de 41,6% în 2021).

Acțiuni orientative / programe / măsuri:

- Edificarea / renovarea și dezvoltarea elementelor infrastructurale cu funcții de recreere și petrecere a timpului liber (parcuri, piețe, baze sportive, stadioane, săli de

sport, zone de aventură și agrement, ștranduri, trasee etc.) cu accent pe soluții eficiente energetic, inovative și moderne, încât acestea să devină mai „verzi" și digitalizate;

- Construirea / amenajarea / renovarea de centre comunitare multifuncționale;
- Modernizare și dotare parcuri, amenajare locuri de joacă, amenajarea zonelor de promenadă pe malurile râurilor;
- Construire de bazine de înot;
- Construire / amenajare de săli de fitness / activități fizice în comunitățile din județ;
- Construire / amenajare / renovare tabere pentru copii;
- Încurajarea activităților sportive organizate/de masă pentru toate categoriile demografice, inclusiv prin competiții destinate amatorilor;
- Creșterea / facilitarea accesului membrilor comunității la diverse spații publice sau private în care pot fi desfășurate activități recreative sau sportive, inclusiv în condiții de vreme puțin prielnice;
- Dezvoltarea unor servicii proprii sau facilitarea dezvoltării unor servicii private, non-guvernamentale sau în subordinea altor autorități publice care să ofere servicii suport în zonele de recreere sau turistice;
- Sprijinirea implicării actorilor privați și a organizațiilor non-guvernamentale sau confesionale în oferirea directă a unor servicii de recreere sau în parteneriat cu instituții publice.

SERVICII SOCIALE

3.4 Creșterea calității, funcționalității și accesibilității infrastructurii și serviciilor sociale prin reabilitare și modernizarea infrastructurii existente și/sau crearea unor noi unități până în 2027, astfel încât minim 45% din locuitorii județului să se declare mulțumiți sau foarte mulțumiți de acestea (față de 36,2% în 2021).

Acțiuni orientative / programe / măsuri:

- Edificarea / modernizarea / renovarea unităților de asistență socială și a infrastructurii aferente (utilizând soluții eficiente energetic și digitalizate);
- Sprijinirea proiectelor de incubare de afaceri pentru persoane care provin din medii dezavantajate sau a întreprinderilor sociale;
- Construire / amenajare Centre sociale de urgență pentru persoane fără adăpost;
- Centre sociale pentru persoane defavorizate; amenajare spații de cazare și cantină pentru copii din medii defavorizate;

- Construire / amenajare Centre de zi pentru prevenire, evaluare și consiliere antidrog;
- Realizare infrastructură de sprijin și îndrumare pentru adolescenții care părăsesc centrele de plasament;
- Modernizarea și/sau dotarea infrastructurii sociale destinate serviciilor sociale de tip nerezidențial – centre de zi (de asistență comunitară)
- Înființare de case de tip familial;
- Construire / amenajare / dotare Centre rezidențiale/îngrijire pentru persoane vârstnice;
- Construire / amenajare centre pentru persoane cu dizabilități;
- Susținerea și dezvoltarea serviciilor de îngrijire la domiciliu;
- Facilitarea serviciilor de asistență comunitară în mediul rural;
- Organizare evenimente sociale dedicate grupurilor defavorizate / cu posibilități reduse – ziua vârstnicilor, Crăciun – Revelion pentru vârstnici și persoane defavorizate;
- Organizare programe de conștientizare pentru persoane cu adicții;
- Sprijinirea activității organizațiilor neguvernamentale din domeniul social prin programe de finanțare competitive, care să asigure utilizarea eficientă și eficace a resurselor financiare publice;
- Proiecte de formare, calificare și/sau reconversie profesională a populației din zone defavorizate;
- Dezvoltarea profesională a resurselor umane din domeniul asistenței sociale și a calității serviciilor de specialitate oferite beneficiarilor;
- Sprijinirea implicării actorilor privați și a organizațiilor non-guvernamentale sau confesionale în oferirea directă a unor servicii sociale sau în parteneriat cu instituții publice;
- Facilitarea/ încurajarea campaniilor și activităților de tip „CSR – Corporate Social Responsability" care au o componentă socială;
- Finalizarea implementării Strategiei de dezvoltare a serviciilor sociale la nivelul județului Caraș-Severin 2018-2023;
- Evaluarea implementării Strategiei de dezvoltare a serviciilor sociale la nivelul județului Caraș-Severin 2018-2023.

Acțiuni orientative multisectoriale și multi-domeniu care au ca scop creșterea calității vieții în comunitate:

- Analiza, monitorizarea și îmbunătățirea continuă a indicatorilor de calitate a vieții la nivel județean (de la infrastructură și utilități la acces la evenimente culturale și sportive, viață sănătoasă, sistem educațional și medical etc.);

- Promovarea serviciilor medicale, culturale, de recreere și petrecere a timpului liber în afara județului în vederea atragerii turiștilor și a celor care ar putea să se stabilească în comunitate;
- Achiziționarea de terenuri de către autoritatea publică locală sau valorificarea domeniului public și privat al statului în scopuri comunitare (sprijinirea activităților antreprenoriale, funcții social-culturale, sport și funcții turistice);
- Dezvoltarea fondului locativ (bloc locuințe pentru tineri destinate închirierii, bloc locuințe pentru specialiști – sănătate, învățământ, justiție, apărare și ordine publică, administrație publică);
- Valorificarea caracterului multi-cultural al județului prin încurajarea / facilitarea activităților tematice specifice;
- Dezvoltarea societății civile, sprijinirea înființării de fundații și asociații ale cetățenilor;
- Organizarea evenimentelor sportive cu caracter comunitar;
- Organizarea evenimentelor social-culturale tematice
- Suport pentru serviciile de intervenție și ordine publică (infrastructură, sisteme de supraveghere, tehnică de intervenție, puncte de lucru și intervenție, pregătirea resursei umane).

OBIECTIV STRATEGIC:

4. DEZVOLTAREA SISTEMULUI EDUCAȚIONAL PREUNIVERSITAR ȘI UNIVERSITAR ÎN RELAȚIE CU PRIORITĂȚILE STRATEGICE ALE JUDEȚULUI

Justificarea obiectivului

Existența unui sistem educațional performant, capabil să prevadă evoluția pieței și să pregătească resursa umană calificată pentru această evoluție și pentru nevoile locale și regionale reprezintă premisa fundamentală a dezvoltării durabile a județului. Asta pentru că existența resursei umane calificate reprezintă cel mai important factor pentru atragerea investitorilor. De asemenea, resursa umană educată este o condiție de bază pentru dezvoltarea antreprenoriatului, inițiativa antreprenorială fiind apanajul celor educați și experimentați în diversele domenii economice.

Sistemul educațional pre-universitar necesită investiții semnificative atât în baza materială, cât și în resursa umană. Cadrele didactice trebuie pregătite pentru a utiliza noile metode de predare și învățare, făcând din actul de învățare unul atractiv și util pentru elevi. Trebuie dezvoltate acele specializări pentru a căror absolvenți există (sau se estimează că va exista) cerere pe piață, iar cele existente, dar neancorate în cerințele pieței, trebuie reprofilate.

Mediul universitar al municipiului Reșița reprezintă o sursă de avantaj competitiv pentru județ. Universitățile performanțe sunt un factor extrem de important pentru comunitățile urbane inteligente, capabile să dezvolte o economie bazată pe cunoaștere și să se conecteze internațional. Corelarea curriculei universitare cu nevoile pieței, precum și cooperarea strânsă cu agenții economici și cu administrațiile locale sunt elemente cheie pentru a valorifica la maxim existența universității în Reșița.

Educația trebuie sa fie o prioritate pentru județ– atât la nivel de educație tradițională cât și în educația pe tot parcursul vieții. Existența unui sistem educațional performant, capabil să prevadă evoluția pieței și să pregătească resursa umană calificată pentru această evoluție și pentru nevoile locale și regionale reprezintă premisa fundamentală a dezvoltării durabile a județului. Existența resursei umane calificate reprezintă cel mai important factor pentru atragerea investitorilor. De asemenea, resursa umană educată este o condiție de bază pentru dezvoltarea antreprenoriatului.

Obiective specifice:

4.1 Construcția unui Hub Educațional la nivelul județului, în următorii 2 ani, care să reunească actori interesați din sectorul public, privat și nonprofit și care poate stimula permanent acțiunile în această zonă (investiții în infrastructură educațională, corelarea cu specificul economiei locale, reducerea disparităților în domeniul educațional, stimularea activităților extracurriculare și comunitare etc.).

4.2 Dezvoltare centru / centre de excelență, pentru a stimula competențe și abilități necesare pentru economia viitorului (inclusiv activități de formare a cadrelor didactice).

4.3 Acordarea a minim 10 granturi, anual, liceelor din județ pentru generarea de idei antreprenoriale pe domeniile prioritare pentru județ.

4.4 Demararea unui program de alfabetizare digitală în rândul populației și în special a categoriilor vulnerabile, în următorii 2 ani.

4.5 Sprijinirea dezvoltării unui sistem funcțional de stimulare a performanței elevilor, studenților și cadrelor didactice până în 2024, obiectiv concretizat în organizarea a cel puțin unei competiții interșcolare anuale pe domenii prioritare la nivel județean, organizată începând din 2024.

Acțiuni orientative / programe / măsuri:

- Stimularea investițiilor în educație – infrastructură (construire, reabilitare și dotare unități de învățământ, centre afterschool, grădinițe și creșe), capital uman, educație de calitate, activități extracurriculare etc. – pentru a crește calitatea educației și a reduce disparitățile existente la nivelul județului;
- Sprijinirea creșterii calității și funcționalității infrastructurii, echipamentelor și dotărilor tuturor unităților de învățământ până în 2027, astfel încât să se ajungă la maxim 25 de elevi/clasă, să fie oferit transport public gratuit pentru toți elevii, toate sălile de clase digitalizate, modernizate și reutilate.
- Sprijinirea creșterii continue a calității actului educațional și a nivelului de adaptare a acestuia la cerințele pieței prin:
  - Facilitarea/sprijinirea parteneriatului între unitățile de învățământ, agenți economici/angajatori și ONG-uri;
  - Sprijinirea formalizării parteneriatelor dintre mediul educațional și mediul economic prin încurajarea învățământului dual și crearea unor clase în domeniile profesionale și specializările unde există deficit de forță de muncă la nivel județean;

- Sprijinirea motivării cadrelor didactice prin facilitarea accesului la serviciile publice: transport public gratuit, sprijin financiar pentru chirie/rată, acces la locuințe;
- Facilitarea creșterii gradului de promovabilitate la evaluările naționale (capacitate, evaluare națională, bacalaureat);
- Susținerea financiară prin pilotarea unui proiect de susținere financiară a unui specialist în consiliere și orientare în carieră în fiecare unitate de învățământ liceal;
- Crearea de noi programe de învățământ dual în școlile și liceele din județ;

- Facilitarea accesului la educație a persoanelor din categoriile vulnerabile. Reducerea abandonului școlar în rândul acestora prin utilizarea unor instrumente de retenție în școală precum burse, transport gratuit la școală, mentorat etc.
- Programe de educație pe tot parcursul vieții oferite de actori publici și privați sau în parteneriat, ca formă de adaptare la realitățile unei economii și societăți în permanentă schimbare;
- Recunoașterea și certificarea învățării non-formale și informale prin realizarea de parteneriate cu organizații care dețin expertiză;
- Sprijinirea creșterii calității și performanțelor universitare și a conectării universității la piața muncii prin acțiuni/proiecte precum:
  - Proiect pilot de acordarea a minim 30 de granturi de inovare până în anul 2027 pentru cadrele didactice, studenții, masteranzii sau doctoranzi care dezvoltă produse sau servicii noi în colaborare cu mediul de afaceri;
  - Proiect pilot acordarea a minim 30 de granturi de cercetare până în anul 2025 pentru cadrele didactice, studenții, masteranzii sau doctoranzi care realizează cercetări în domeniile prioritare pentru economia județului în colaborare cu mediul universitar și agenții economici;
  - Crearea unui centru universitar de calificare în domeniu precum sănătate (asistenți medicali și profilaxie dentară) inclusiv cercetare în domeniu și a înființarea altor specializări necesare economiei locale.

OBIECTIV STRATEGIC:

5. CREȘTEREA CALITĂȚII VIEȚII PRIN ÎMBUNĂTĂȚIREA CALITĂȚII AERULUI, REDUCEREA POLUĂRII APELOR ȘI MANAGEMENTUL DURABIL AL DEȘEURILOR

Justificarea obiectivului

Viziunea de dezvoltare a județului este axată pe lângă antreprenoriat, pe calitatea vieții, pe conceptul de județ verde, turism diversificat și valorificarea resurselor naturale, toate acestea fiind în corelație cu calitatea factorilor de mediu. Județul trebuie să dezvolte politici de mediu coerente pentru a asigura o calitatea vieții cât mai bună, pentru a susține dezvoltarea turistică a județului și pentru a promova inițiative economice bazate pe procese și activități nepoluante, care să nu afecteze ariile și siturile naturale protejate, calitatea aerului, apei și a solului.

Obiective specifice:

5.1 Retehnologizarea sistemelor clasice de producere a energiei, stimularea utilizării și implementării de surse alternative de energie, inclusiv prin modernizarea transportului rutier, astfel încât nivelul de nemulțumire publică față de calitatea aerului să scadă de la 9,9% la 4% până în anul 2025.

Acțiuni orientative / programe / măsuri:

- Îmbunătățirea capturilor de date la toate stațiile automate pentru monitorizarea calității aerului
- Modernizarea și optimizarea transportului rutier pentru reducerea poluării aerului;
- Dezvoltarea de politici de înlocuire a instalațiilor industriale care au efecte poluante semnificative asupra mediului, cu altele mai puțin poluante;
- Îmbunătățirea situației spațiilor verzi urbane prin realizarea indicatorului minim impus, adecvarea acestora la nevoile specifice și realizarea evidenței spațiilor verzi prin registre dedicate, în toate localitățile urbane;
- Sprijin pentru realizarea de parcuri fotovoltaice și instalarea sistemelor fotovoltaice (inclusiv în cazul gospodăriilor izolate);
- Asigurarea independenței energetice din surse regenerabile – panouri solare (pentru clădirile care găzduiesc instituții publice);

- Valorificarea potențialului de resurse energetice regenerabile al județului (energie eoliană, hidraulică, geotermală, biomasă), susținerea proiectelor de dezvoltare și investițiilor în vederea sprijinirii tranziției către o economie verde.

5.2 Creșterea procentajului populației conectate la sisteme de canalizare cu epurare, astfel ca până în anul 2024 populația conectată la sisteme de colectare fără epurare a apelor uzate să scadă cu 20%.

Acțiuni orientative / programe / măsuri:

- Dezvoltarea de proiecte pentru înlocuire, reabilitare și retehnologizarea infrastructurii pentru captarea prepararea și distribuția apei;
- Tratarea apelor uzate în trepte superioare de epurare prin extinderea stațiilor de epurare cu treapta terțiară;
- Reducerea poluării albiilor râurilor și malurilor acestora prin curățarea acestora, prin crearea de bariere care să oprească deșeurile, supravegherea video a zonelor în care se depozitează ilegal deșeuri.

5.3 Dezvoltarea sistemului de colectare selectivă a deșeurilor astfel încât gradul de colectare selectivă să ajungă până la sfârșitul anului 2022 la 70% și până în anul 2025 la 100%.

Acțiuni orientative / programe / măsuri:

- Asigurarea gestionării durabile a deșeurilor;
- Extinderea și modernizarea Sistemului de Management Integrat al Deșeurilor;
- Promovarea și dezvoltarea economiei circulare;
- Operaționalizare de platforme colectare selective;
- Construire și dotare depozite pentru deșeuri din construcții și materiale reciclabile;
- Construire și dotare platformă pentru depozitarea gunoiului de grajd în mediul rural;
- Realizare platforme subterane pentru deșeuri.

5.4 Implementarea unui sistem digitalizat de măsurare la colectarea deșeurilor menajere care să asigure principiul „se plătește cât se aruncă" până în anul 2025.

Acțiuni orientative / programe / măsuri:

- Implementarea schemei 'pay-as-you-throw' pentru managementul deșeurilor.

5.5 Creșterea indicatorului de reciclare a deșeurilor la cel puțin 60 kg/loc/an până în 2023 (29,50 în 2018)

Alte acțiuni orientative:

- Reducerea poluării fonice mai ales la nivel urban, dar și de-a lungul drumurilor principale prin optimizarea circulației, crearea de variante ocolitoare și controlul mai riguros al stării tehnice a autovehiculelor grele.
- Reducerea suprafețelor afectate de poluare prin activități industriale, lucrări miniere și de foraj, prin monitorizare și responsabilizarea agenților economici implicați, în cooperare cu Agenția pentru Protecția Mediului Caraș-Severin;
- Creșterea capacității județului de adaptare la schimbări climatice prin implementarea a minim 5 măsuri privind reducerea riscurilor de inundații în anul 2024.
- Regularizarea cursurilor apelor / Lucrări de regularizare a albiei râurilor și apărări de maluri pentru prevenirea și reducerea efectelor distructive ale inundațiilor
- Înființare perdele de protecție și împădurirea terenurilor neproductive, inclusiv a celor dispuse alunecării;
- Revitalizare și amenajare spații verzi;
- Reconversia funcțională și reabilitarea unor terenuri degradate;
- Reducerea emisiilor de carbon prin investiții destinate îmbunătățirii mobilității urbane.

OBIECTIV STRATEGIC:

6. CREȘTEREA COMPETITIVITĂȚII ECONOMIEI LOCALE PRIN ANTREPRENORIAT, DIVERSIFICARE, PROTEJAREA BAZEI INDUSTRIALE ȘI DEZVOLTARE RURALĂ

Justificarea obiectivului

Județul contribuie cu puțin peste a zecea parte din PIB-ul regional, iar rata de creștere a economiei județene este inferioară celei regionale, dar și celei naționale. Contextul regional arată o răspândire neuniformă a dezvoltării, „motorul" economic al regiunii fiind localizat în zona Timișoara-Arad. Disparitățile de dezvoltare sunt ușor observabile în intensitatea activității economice: localizarea companiilor în teritoriu, nivelul investițiilor acestora (inclusiv a stocului de investiții străine directe), valorile PIB/locuitor, densitatea întreprinderilor sau numărul de întreprinderi nou-create.

Declinul demografic accentuat în contextul unui proces de tranziție industrială prelungit și conectivitatea problematică afectează în mod cert gradul de reziliență și potențialul de dezvoltare al județului. În contextul actual, județul nu-și permite să rateze oportunități, mai mult, trebuie să le creeze. Din aceste motive o abordare echilibrată trebuie avută în vedere; aceasta trebuie să aibă în vedere protejarea sectorului industrial care să valorifice istoria și tradiția extrem de bogată, dar și să se exploreze arii unde județul are un potențial cert (capital natural și antropic).

Economia județului trebuie să transfere expertiza deținută anterior către forme de organizare a activității de mai mici dimensiuni, mai flexibile și ușor adaptabile condițiilor schimbătoare de pe piețe. Datele arată că microîntreprinderile și întreprinderile mici (grupate în categoria 0-50 angajați) reține peste jumătate din salariații mediului privat și aduc aproape 70% din profiturile companiilor locale active, ceea ce confirmă restructurarea economiei locale. În același timp, eforturi trebuie direcționate către dezvoltarea sectoarelor economiei bazate pe cunoaștere și a celor cu valoare adăugată ridicată. Procesul de transformare este unul de durată, dar pentru a crește șansele de succes, bazele trebuie puse în perioada actuală – un ecosistem antreprenorial se creează prin investiții în capitalul uman, implicit în educația antreprenorială.

Echilibrul trebuie să se regăsească și în relația urban-rural; problematică dezvoltării este una complexă – o dezvoltare sustenabilă presupune realizarea unui echilibru, atât între urban și rural, cât și între cerința de conservare a spațiului rural economic și tendința de modernizare a vieții rurale. Mediul rural cărășean înregistrează cele mai reduse valori medii

ale indicelui dezvoltării umane locale, un număr redus de comune fiind situate peste pragul sub care zona este considerată a fi săracă. În același timp economiile zonelor urbane au fost afectate de declinul sectorului industrial, capacitatea de polarizare economică a majorității acestora fiind una semnificativ diminuată la momentul actual.

Obiective specifice:

6.1 Dezvoltarea unui sector robust al Întreprinderilor Mici și Mijlocii, măsurabil prin creșterea numărului de angajați (cu 10%), dar și o creștere a veniturilor firmelor din sectoare ale economiei bazate pe cunoaștere cu 30%.

Acțiuni orientative / programe / măsuri:

- Măsuri-suport pentru combaterea efectelor pandemiei asupra activității companiilor;
- Suport pentru investiții în modernizarea tehnologică;
- Susținerea potențialului de inovare (inclusiv prin facilitarea creării de spin-off-uri și start-up-uri inovative);
- Suport pentru creșterea adaptabilității companiilor locale prin digitalizare și adoptarea de noi tehnologii;
- Dezvoltarea abilităților și competențelor resursei umane (de la competențe digitale la competențe specifice activității companiilor);
- Suport pentru inițiative parteneriale: public – privat, public – privat – sector educațional, local-județean, local – județean regional (clustere, Hub-uri etc.);
- Crearea și participare în structuri și programe de colaborare și conectare la rețele naționale și internaționale care să faciliteze transferul de bune practici, tehnologii, colaborări etc.(inclusiv centre de afaceri, evenimente de match-making, derularea de campanii de promovare și misiuni comerciale etc.);
- Sprijin pentru sectorul economiei bazate pe cunoaștere (inclusiv suport pentru centre de transfer tehnologic, centre de inovare etc.);
- Sprijin pentru dezvoltarea sectorului industriilor creative;
- Facilitarea accesului companiilor locale la resurse (oportunități de finanțare / capitaluri etc.);
- Facilitarea extinderii și diversificării gamei de servicii oferite de către structurile de sprijin pentru afaceri (administratori de granturi pentru întreprinderi etc.);

6.2 Protejarea bazei, valorificarea tradiției și creșterea competitivității industriei locale, astfel încât cifra de afaceri a sectorului să crească cu o cincime, iar numărul de angajați să fie mai mare cu 15% până în 2027

Acțiuni orientative / programe / măsuri:

- Dezvoltarea infrastructurii de afaceri – Parcuri industriale, tehnologice, zone industriale etc. (inclusiv măsuri de regenerare a siturilor industriale în scopul utilizării economice, dar și centre de afaceri);
- Susținerea cooperării companiilor locale cu unități de învățământ preuniversitar și universitar, inclusiv prin adaptarea curriculei la nevoile mediului de business (programe adaptate și competitive de învățământ profesional și tehnic, educație universitară corelată cu piața muncii etc.) și suport pentru companii în scopul retenției absolvenților;
- Valorificarea potențialului de clusterizare în zone cu tradiție prin măsuri suport (creare pol de competitivitate / cluster – de ex. robotică industrială etc.);
- Suport pentru creșterea competitivității industriei locale (investiții în capitalul uman, adoptarea de tehnologii performante etc.) cu accent pe zona CDI (cercetare – dezvoltare – inovare – inclusiv centre de cercetare și inovare în inginerie);
- Programe de atragere de investiții (de la marketing urban, la politici de atragere axate pe facilități fiscale etc.);
- Suport pentru organizare și participare la evenimente și acțiuni de promovare a capitalului local (târguri, conferințe, acțiuni de promovare);
- Eforturi de retenție – inițierea /funcționalizarea și permanentizarea unor forme de cooperare cu investitori existenți.

6.3 Dezvoltarea capacității antreprenoriale a capitalului uman, care să ducă la creșterea densității întreprinderilor locale până la sfârșitul ciclului strategic

Acțiuni orientative / programe / măsuri:

- Suport / Investiții în educația antreprenorială și capital uman – integrarea educației antreprenoriale în programa școlară la nivelul unităților educaționale din județ (inclusiv măsuri pentru formarea cadrelor didactice);
- Suport / Investiții în infrastructura de bază pentru start-up-uri (incubatoare de afaceri, acceleratoare de afaceri, spații de co-work, centre ce competență etc.);

- Program strategic de încurajare a antreprenoriatului în ambele medii: rural și urban (inclusiv dezvoltare de competențe antreprenoriale, programe de consiliere în carieră, informare, conectarea cu mediul de afaceri, workshop-uri etc.);
- Sprijin pentru dezvoltarea de întreprinderi / afaceri noi (facilități, programe de finanțare, scheme de minimis, proiecte tip start-up etc.);
- Suport pentru creșterea abilităților și deprinderilor capitalului uman (programe de formare continuă etc.);
- Cercetare longitudinală cu privire la antreprenoriatul local, dinamica de competențe și calificări ale angajatorilor locali, și ale investitorilor
- Sprijin pentru adaptarea și integrarea pe piața muncii a cetățenilor străini.

6.4 Dezvoltare sustenabilă a zonei rurale (măsurată prin creșterea cu 15% a numărului de companii active în mediul rural și cu 10% a numărului de operatori în agricultura ecologică)

Acțiuni orientative / programe / măsuri:

- Implementarea unui program de tip „Buy local" (cumpără local);
- Susținerea diversificării activităților economice în mediul rural (activităților non-agricole);
- Suport pentru integrarea pe piață a micilor fermieri și a producătorilor de alimente ecologice (prin integrare în lanțul agroalimentar, formare / profesionalizare);
- Susținere adițională pentru scheme (suplimentară plăților directe) direcționate către agricultura ecologică – prelucrare, protejarea terenurilor, conversia suprafețelor etc.;
- Măsuri de creștere a capacității de asociere (inclusiv sprijin pentru cooperative agricole și încurajarea înființării și funcționării administrative a grupurilor de producători);
- Sprijinirea valorificării economice a potențialului turistic;
- Creșterea capacității actorilor locali de a accesa resurse (scheme de minimis, finanțări nerambursabile, capitaluri financiare etc.);
- Suport adițional pentru instalarea tinerilor fermieri la sate;
- Sprijinirea perfecționării profesionale a fermierilor și a serviciilor de consultanță agricolă;

- Susținerea înființării de micro-unități de prelucrare industrială a materiilor prime agricole în zonele montane ale județului;
- Oferirea de suport în vederea creării unui brand/brandurilor locale, precum și în omologarea și promovarea produselor și serviciilor locale;
- Sprijinirea măsurilor de certificare, protejare și promovare a produselor cu certificări DOP – Denumire de Origine Protejată, IGP – Indicație Geografică Protejată, STG – Specialitate Tradițională Garantată;
- Sprijinirea GAL-urilor în realizarea și implementarea strategiilor teritoriale de dezvoltare;
- Oferirea de suport în vederea modernizării, extinderii și mai bunei funcționări a cooperativelor agricole de producție;
- Sprijinirea acțiunilor de valorificare locală a produselor: funcționalizare de sisteme, târguri, magazine mobile etc.,
- Sprijinirea dezvoltării infrastructurii de colectare, depozitare și valorificare a produselor agro-alimentare: platforme logistice, centre etc.;
- Suport pentru dezvoltarea activităților cu valoare adăugată în sectorul silvic (prelucrarea superioară a lemnului).

OBIECTIV STRATEGIC:

7. REVIGORAREA ȘI RELANSAREA TURISMULUI ÎN JUDEȚUL CARAȘ-SEVERIN PRIN INTEGRAREA ACTIVITĂȚII DE TURISM ÎN DEZVOLTAREA ECONOMICĂ DURABILĂ A JUDEȚULUI

Justificarea obiectivului

Județul Caraș-Severin se distinge prin caracteristici geografice, istorice și culturale care îi oferă o valență turistică deosebită. Există în județ un potențial turistic însemnat dat atât de resursele turistice naturale, cât și culturale (antropice) însă, acest potențial este într-o stare latentă (primară) și el poate fi pus în valoare numai printr-o strategie de relansare a turismului, integrată cu cea de dezvoltare economică durabilă.

Oportunitățile de dezvoltare a turismului sunt strâns legate, în primul rând, de valorificarea resurselor naturale ale județului, prin cele 4 elemente definitorii: relieful montan de o frumusețe uimitoare, cel mai lung și spectaculos defileu al Dunării, apele tămăduitoare de la Băile Herculane și sălbăticia peisajului carstic (peșteri și chei) și acvatic (lacuri și cascade) din cele 4 parcuri cu rezervații naturale și cu păduri neatinse de picior de om.

În al doilea rând, resursele cultural-istorice, construite în timp cu multă măiestrie de mâna omului, au creat un model intercultural de conviețuire a celor peste 15 comunități etnice principale și un spațiu unic al culturii europene, denumit „Mica Europă". Turismul cultural va crea noi oportunități de dezvoltare a județului ca „țară a darurilor", iar turiștii vor descoperi frumusețea și unicitatea atracțiilor turistice cultural-industriale și istorice cu specific local, precum și autenticitatea patrimoniului tradițional (port, folclor, meșteșuguri și sărbători).

Se poate constata că, astăzi, turismul din județul Caraș-Severin este într-un cerc închis, pe de-o parte nu se dezvoltă afaceri în domeniu pentru că nu sunt turiști, pe de altă parte, nu vin turiști deoarece nu se pot asigura serviciile turistice de bază (transport, cazare, masă, agrement) la un nivel ridicat de calitate. În anul 2019, înainte de pandemia COVID-19, județul Caraș-Severin a fost vizitat de 244 623 de turiști, din care 236 267 turiști români și 8 356 turiști străini, în 258 de structuri turistice cu 9 623 locuri de cazare, conform INSSE – Tempo Online. Este nevoie să se deschidă (să se rupă!) „cercul constrângerilor" printr-o strategie de revigorare a turismului prin care toate activitățile să nu fie singulare, ci integrate într-un tot unitar prin buna colaborare dintre Consiliul Județean Caraș-Severin și toți cei

care lucrează în industria turistică a județului. Numai așa, turismul poate să devină o ramură principală a economiei județului.

Focusul (concentrarea) va fi pentru un turism pentru toate cele 4 anotimpuri prin dezvoltarea de noi forme de turism și prin care o călătorie în Caraș-Severin nu va fi nicio clipă sub semnul grabei, ci totul va aparține turistului, prin mersul pe jos, cu privirile lăsate să-și facă de cap, și timp de popas, și vreme pentru un răsărit și un apus de soare, de dragul experienței.

Prin strategia de turism se va urmări ca județul Caraș-Severin să devină o destinație turistică și o „poartă de intrare" din Timișoara, polul de dezvoltare a Regiunii de Vest, în Banatul Montan – ca loc atrăgător cu fața spre natură și cultură.

Obiective specifice:

7.1 Valorificarea și conservarea potențialului turistic prin dezvoltarea de noi forme de turism față de cele 4 forme de bază (turism montan, turism balnear, turism cultural și turism activ în arii protejate) pentru creșterea cu 30% a ofertei turistice a județului Caraș-Severin – ca destinație turistică**;**

7.2 Evaluarea resurselor turistice și amenajarea zonelor turistice ale județului Caraș-Severin prin elementele de identitate locală, autentice și specifice patrimoniului cultural, pentru creșterea numărului de obiective atractive cu 20% și oferă turiștilor experiențe unice;

7.3 Îmbunătățirea primirii turiștilor printr-o calitate ridicată a serviciilor de bază (cazare, masă și agrement) pentru a atrage noi turiști români și străini și o creștere cu **20 %** a numărului unităților de cazare (hoteluri, pensiuni etc.), de alimentație publică (restaurante, fast-food-uri) și de agrement;

7.4 Creșterea accesibilității spre zonele turistice din județul Caraș-Severin prin refacerea și modernizarea **infrastructurii de transport** (rutier, feroviar, fluvial și aerian) pentru reducerea timpului de călătorie cu **25%** și **a suprastructurii turistice** (semnal telefonie mobilă și conexiune Internet) prin creșterea ariei de acoperire cu semnal telefonic și conexiune Internet cu **40%**;

7.5 Susținerea industriei turistice și a investitorilor prin facilități inserate într-un plan de reziliență pentru ca turismul din județul Caraș-Severin să aibă capacitatea de revenire rapidă după „șocul" pandemiei COVID-19 și, prin susținerea și dezvoltarea

afacerilor din turism, creșterea cu **15%** a numărul companiilor active din turism, îndeosebi a afacerilor de familie, iar a numărului de lucrători (angajați) în turism cu **25%**;

7.6 Diversificarea ofertei turistice prin pachete de produse și servicii turistice care să fie la înălțimea noilor așteptări ale turiștilor, pentru creșterea numărului de turiști (români și străini) cu **50%**;

7.7 Digitalizarea industriei turistice a județului Caraș-Severin prin conectarea la o platformă online comună pentru o informare interactivă și rapidă a turiștilor, pentru prezența pe platformă a cel puțin **50%** din numărul structurilor de primire turistică (cazare, masă și agrement);

7.8 Promovarea imaginii turistice a județului Caraș-Severin, ca destinație turistică, printr-un marketing creativ și de conștientizare a turiștilor români și străini prin care cifra de afaceri din turism să crească cu 25 % până în anul 2027.

OBIECTIV STRATEGIC:

8. CREȘTEREA CAPACITĂȚII ADMINISTRATIVE ȘI TRANSFORMAREA DIGITALĂ

Justificarea obiectivului

Creșterea capacității administrative și a nivelului de digitalizare în cadrul Consiliului Județean și sprijinirea aceluiași proces în instituțiile administrației publice locale din Caraș-Severin poate aduce județului un avantaj competitiv în raport cu județele cu competitoare, care se confruntă cu probleme de capacitate administrativă și cu un grad scăzut de digitalizare. Nivelul de digitalizare afectează direct dezvoltarea economica, atractivitatea comunității, cooperarea la nivel local și participarea cetățenească. Municipiul Reșița a reușit în ultimii ani să își creeze o imagine foarte bună și în ceea ce privește digitalizarea și poate acționa ca un exemplu de bune practici și un rezervor de expertiză în acest domeniu pentru întregul județ. Este nevoie de corelare permanentă a strategiilor județene cu cele ale municipiului și ale Zonei Metropolitane Reșița, ale celorlalte municipii, orașe și comune. Digitalizarea proceselor și instrumentelor poate eficientiza, simplifica, transparentiza și îmbunătăți activitatea administrației publice locale și județene și poate duce la o utilizare mai bună a resurselor comunității și la creșterea participării. Totodată, digitalizarea proceselor și instrumentelor utilizate de administrația locală și județeană creează cadrul favorabil atragerii investitorilor, dezvoltării antreprenoriatului, respectiv dezvoltării economiei bazate pe cunoaștere.

Obiective specifice

8.1 Numărul primăriilor din județ care utilizează un sistem de management al documentelor va crește de la 11 la peste 20 până în 2027.

8.2 Anual cel puțin 10% din funcționarii din instituțiile publice locale vor urma cursuri de pregătire (management, securitate cibernetică, digitalizare, GDPR, analiză de date. etc.).

8.3 Înrolarea tuturor UAT-urilor din județ în platforma ghiseul.ro (folosită de cetățeni pentru plata taxelor și impozitelor) până la sfârșitul anului 2024.

8.4 Implementarea unei platforme pentru depunerea și ridicarea online a documentelor urbanistice; cel puțin 25% dintre aceste documente vor fi depuse/ridicate în format digital la finalul anului 2024.

8.5 Actualizarea sistemului GIS la nivel județean și oferirea pe baza lui de servicii digitale tranzacționale cetățenilor și companiilor până în 2025.

Direcții de acțiune/măsuri necesare:

1. Interconectarea bazelor de date și a aplicațiilor în interiorul Consiliului Județean Caraș-Severin.

   Acțiuni orientative / programe / măsuri:

- Standardizarea colectării și generării de date;
- Sistematizarea bazelor de date utilizate și interconectarea lor;
- Realizarea de dashboard-uri digitale, pentru diferitele compartimente din interiorul CJ.

2. Sprijinirea introducerii unor servicii digitale de bază standardizate în toate localitățile județului (atât *back-office* cât și *front-office*).

   Acțiuni orientative / programe / măsuri:

- Stabilirea unor reguli clare privind achiziția de servicii și aplicații digitale (legate de proprietatea datelor, a codului sursă, soluții open source, date deschise etc.);
- Folosirea programatică a unor soluții software comune acolo unde este posibil (coordonarea poate fi preluată de Consiliul Județean);
- Sprijinirea creșterii vitezei medii de conectare la internet (conexiuni fixe și mobile) și a conectării zonelor neacoperite de operatorii privați.

3. Pregătirea pentru digitalizare a proceselor și fluxurilor interne în interiorul Consiliului Județean (pasul 1) și ajutor pentru același proces în UAT-urile care nu dispun de resursele necesare (pasul 2).

   Acțiuni orientative / programe / măsuri:

- Maparea proceselor interne și evaluarea potențialului de digitalizare și automatizare;
- Standardizarea seturilor de date colectate și generate de instituție.

4. Susținerea educației digitale a cetățenilor și funcționarilor.

   Acțiuni orientative / programe / măsuri:

- Cursuri de pregătire pentru funcționarii din administrația publică locală;
- Proiecte de alfabetizare digitală a populației, în special a categoriilor vulnerabile, cu ajutorul companiilor sau ONG-urilor;
- Creșterea competențelor digitale ale profesorilor și îmbunătățirea continuă a echipamentelor ITC din școlile din județ.

5. Campanie de marketing pentru popularizarea serviciilor digitale existente, pentru creșterea gradului de adopție a acestora.

   Acțiuni orientative / programe / măsuri:

- Realizarea periodică a unor sondaje privind nivelul de utilizare a serviciilor digitale existente și consultarea cetățenilor și companiilor privind viitoarele servici digitale care ar trebui implementate;
- Oferirea de reduceri cetățenilor care își plătesc taxele și impozitele online.

6. Adaptarea și completarea infrastructurii informatice a instituției pentru lucrul de la distanță și interacțiunile online.

   Acțiuni orientative / programe / măsuri:

- Achiziționarea echipamentelor informatice și multimedia necesare (calculatoare, camere web, lumini etc.);
- Accesul (gratuit sau plătit) la platforme online care să permită munca colaborativă și întâlnirile audio-video (Zoom, Teams, Slack, Webex etc.);
- Instruiri pentru angajați în utilizarea noilor echipamente și platforme, în special a celor care lucrează cu publicul.

Alte acțiuni orientative / programe / măsuri menite a creștere capacitatea administrativă la nivelul administrațiilor locale și județene:

- Suport pentru programe educaționale destinate funcționarilor, digitalizare, performanță managerială, analiza și diagnoza organizațională, elaborare și implementare de politici publice, sisteme de măsurare a performanțelor;
- Masuri de creștere a nivelului de cooperare între autoritățile locale/județene în ceea ce privește țintele strategice relevante la nivelul județului și integrarea dezvoltării locale într-un model județean coerent – comunicare instituțională crescută, conectarea programelor de investiții;
- Suport pentru inițiative de furnizare de servicii publice în colaborare pentru reducerea costurilor și creșterea calității serviciilor.

IV.

IDENTIFICAREA, PROMOVAREA, DEZVOLTAREA STRATEGICĂ ȘI VALORIFICAREA POTENȚIALULUI TURISTIC

Turismul în județul Caraș-Severin – analiza preliminară

Context

Strategia de dezvoltare turistică este „calea de urmat" pentru ca județul Caraș-Severin să devină o destinație turistică în viitorul apropiat și, totodată, modul de încurajare de către administrația locală și națională a industriei turismului din județ pentru ca aceasta să fie o alternativă viabilă la dezvoltarea economică durabilă a întregului județ.

În elaborarea strategiei de dezvoltare turistică a județului Caraș-Severin s-a pornit de la următoarele premise:

- Potențialul turistic al județului Caraș-Severin este însemnat, însă insuficient valorificat;
- Este nevoie să se deschidă (rupă) „cercul constrângerilor" prin care se afirmă: „nu se dezvoltă turismul în județ pentru că nu vin turiști, nu vin turiști pentru că nu au o ofertă atrăgătoare";
- Toate acțiunile de dezvoltare a turismului în județ trebuie să fie într-o bună coordonare pentru ca oferta turistică să fie unitară și autentică;
- Caraș—Severinul este județul „cu fața la natură" și poate fi punctul de plecare în definirea și elaborarea strategiei pentru un turism „verde" și activ;
- Este nevoie pe termen scurt (2021-2022) de un plan de reziliență pentru ca turismul din județul Caraș-Severin să aibă capacitatea de revenire rapidă după „șocul" pandemiei COVID-19.

În 2021 județul Caraș-Severin a câștigat finala concursului pentru „Destinația anului în România" și are o șansă mare de promovare a obiectivelor turistice din întregul Banat Montan. Este necesar însă ca prin întreaga strategie de dezvoltare turistică să se atingă cele 8 cerințe ale unui **loc atrăgător** după modelul **AIDE**:

Tabel – Cerințele unui loc atrăgător

LOC ATRĂGĂTOR	
ATRAGE **ATENȚIA (A)**	PROVOACĂ **DORINȚA (D)**
1. Are **potențial turistic** dat de resurse naturale și antropice (C1)	5. Are **facilități pentru a deschide o nouă afacere** în turism (C5)
2. Are **obiective turistice** care sunt sau pot deveni **atracții turistice** unice și autentice (C2)	6. Are **forța de muncă** (lucrători în turism) pregătită pentru schimbare prin provocările și tendințele din turismul actual (C6)
STÂRNEȘTE **INTERESUL (I)**	CREEAZĂ **EMOȚIA (E)**
3. Are **structuri turistice** cu servicii de bază de calitate (transport, cazare, masă și agrement) (C3)	7. Are **evenimente** științifice, culturale, artistice și sportive cuprinse într-un calendar anual prin care se aude periodic de loc (C7)
4. Are o **infrastructură** și o **suprastructură** turistică modernă (C4)	8. Are o **imagine pozitivă** promovată printr-un mesaj, simbol și cultură tradițională specifică (C8)

Pentru stabilirea strategiei de dezvoltare turistică s-au parcurs cei 3 (trei) pași S.O.S, cunoscuți:

- **S –** situație;
- **O –** obiective;
- **S –** strategie.

Strategia de dezvoltare turistică a județului Caraș-Severin vizează trei perioade te timp:

- Strategia de reziliență pe termen scurt (2021-2022);
- Strategia pe termen mediu (2022-2025);
- Strategia pe termen lung (2022-2027).

Strategia pe termen scurt (2021-2022) urmărește acțiuni printr-un plan de reziliență, atât pentru revenirea la normalitate a turismului din Caraș-Severin după șocul pandemiei COVID-19 și promovarea județului prin intrarea în finala concursului național „Banatul Montan-destinația anului 2021", cât și pentru ca județul Caraș-Severin să fie pregătit în cadrul proiectului „Timișoara – capitală culturală europeană 2023" cu o ofertă turistică atrăgătoare prin care să devină o destinație turistică căutată, așa cum a fost Mărginimea Sibiului pentru orașul Sibiu, din anul 2007.

Strategia pe termen mediu (2022-2025) identifică direcții și acțiuni prin care turismul din județul Caraș-Severin poate să integreze cea mai mare parte a formelor de turism practicate în zonă în cele practicate în România și în Europa, așa cum sunt:

- Traseul turistic european de lungă distanță E3 care trece prin Munții Semenic și întregul județ;
- Traseul turistic de lungă distanță E8 care trece prin Munții Godeanu și Valea Cernei;
- Traseul turistic și de pelerinaj Via Transilvanica ce traversează județul Caraș-Severin.

Strategia pe termen lung (2022-2027) va propune obiective, direcții și acțiuni pentru ca județul Caraș-Severin să devină o **destinație turistică cunoscută** atât de turiștii români, cât și străini, prin accesarea și/sau finalizarea de proiecte cu finanțare la nivel de guvernanță și la nivel european prin care se va urmări îndeplinirea celor 8 (opt) cerințe ale unui loc atrăgător, cum sunt proiectele în desfășurare realizate de:

- Asociația „Acasă în Banat": *Țara morilor de apă* (2020), *Color the village Eftimie Murgu* (2019), *Ilidia* (2021);
- Cineastul Sabin Dorohoi: *Drumul romanilor* (2018), *Calea apelor* (2019), *Drumul fierului* (2020), *Reșița – cetatea de foc* (2021);
- Asociația „Bike Atack": *Trasee cicloturistice în Clisura Dunării: Ravensca, Gârnic, Berzasca, Bigăr* (2016), *Trasee cicloturistice în Munții Banatului* (2020), *Împărțim potecile în împrejurimile Reșiței* (2021);

- Asociația „Activity”, coord. prof.univ.dr. Nadia Potoceanu*: Proiecte transfrontaliere România-Serbia;*
- Asociația Dunărea Moldova Nouă, coord. Corneliu Martin: *Proiecte în Clisura Dunării;*
- Asociația GEC Nera, coord. Cornel Popovici: *Proiecte de voluntariat pentru ecoturism:* Ing. IT Georgian Popovici: *website-ul* www.banatul-montan.ro și *pagina Facebook* https://www.facebook.com/banatulmontan/, s.a.

Analiza situației turismului în județul Caraș-Severin

Pentru analiza situației turismului din județul Caraș-Severin s-au obținut informații din bazele de date:

- Tempo online a Institutului Național de Statistică din România (http://statistici.insse.ro: 8077/tempo-online/);
- Eurostat (https://ec.europa.eu/eurostat/);
- Banatul-Montan **(**www.banatul-montan.ro),

și din lucrările și /sau proiectele de specialitate ale unor autori cunoscuți: acad. Ion Păun Otiman, acad. Costa Roșu, prof.univ.dr. Martin Olaru, prof. univ.dr. Ilie Cristescu, prof.univ.dr. Rudolf Graf, prof.univ.dr. Crișu Dascălu, prof.unv.dr. Doina Bogdan Dascălu, prof.univ.dr. Gheorghe Lazarovici, prof.univ.dr. Nicolae Bocșan, prof.univ.dr. Valeriu Leu, prof.univ.dr. Nadia Potoceanu, prof.univ.dr. Gheorghe Popovici, Nicolae Andrei, Virgil Birou, Ioan Birta, Marius Bizerea, George Bogdan, I. Bota, I. Băcilă, D. Bălteanu, Mirela Costencu, T. Crișciu, M.M. Deleanu, C. Diaconovici, G.&L. Dinu, O. Doclin, V. Fabian, D. Farcaș, C. Fenești, F. Griselini, L. Groza, A-E. Grosu, C. Gruiescu, C. Hamat, I. Hațegan, G. Hromadka, Romulus Ioan, N. Irimia, B. Jigmond, D. Jompan, G. Jurma, C. Lucaci, N. Maghiar, A. Marineascu, Corneliu Martin, M. Meilă, A. Moisi, C. Mosoreoceanu, I. Moșteoru, Ș. Negrea, V. Neagu, P. Panduru, I. Păsărică, D. Perianu, V. Petrica, Georgian Popovici, Sturza Popovici, S. Pătruț (Tata Oancea), G. Rancu, N. Sârbu, V. Sencu, D. Sitaru, D. Sgaverdia, F. Stoichescu, I. Stoia-Udrea, N. Stoica de Hațeg, A. Tietz, D. Țeicu, M. Terchilă, G. Triscă, E. Tigla, V. M. Zaberca.

Totodată, începând din data de 2 aprilie 2021 se desfășoară o cercetare online cu privire la așteptările turiștilor față de Banatul Montan ca destinație turistică și gradul de cunoaștere a ofertei turistice din județul Caraș-Severin prin link-ul: https://forms.gle/ Qmtzqhn2KVZztUTc8.

Potențialul turistic al județului Caraș-Severin

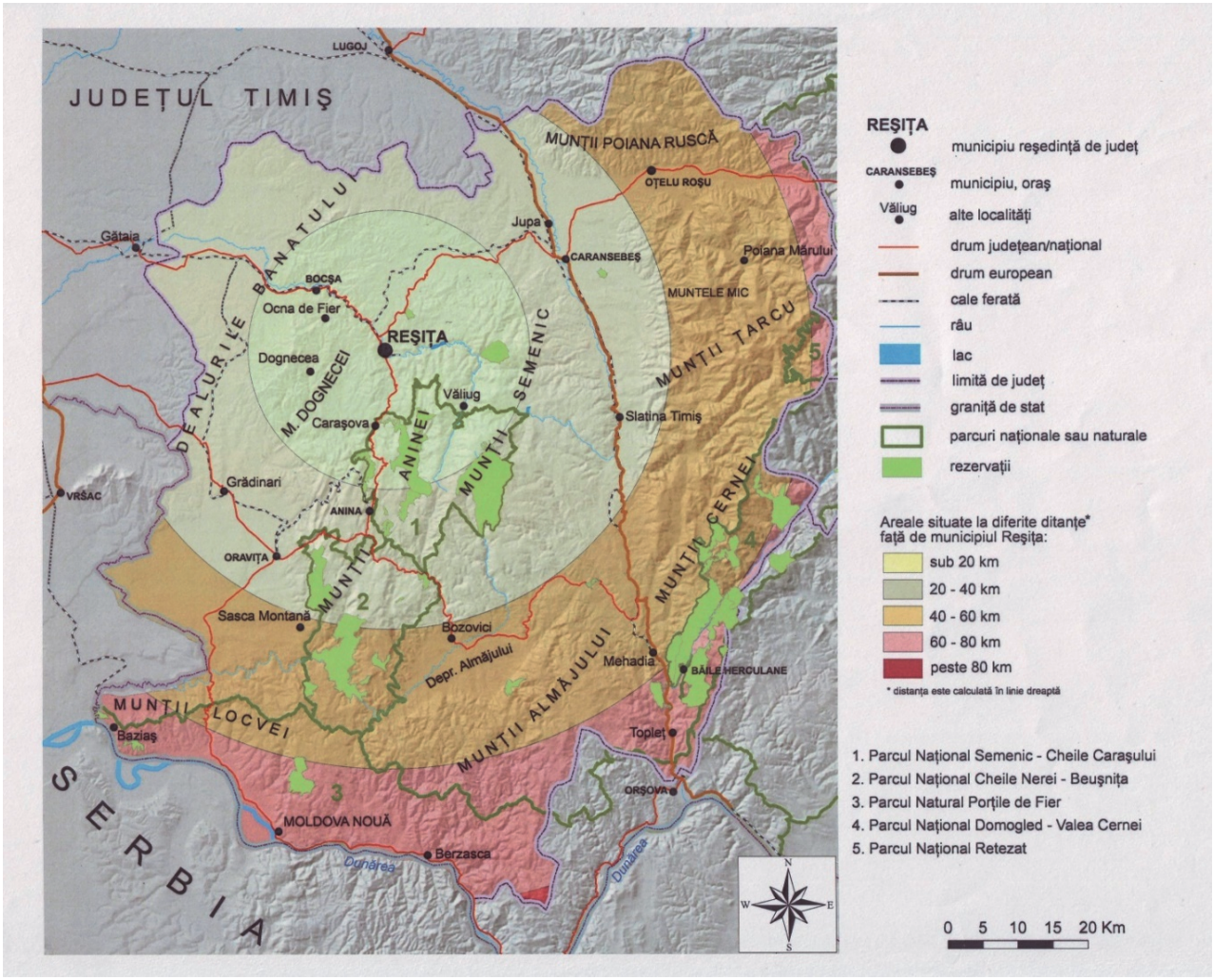
Județul Caraș-Severin este situat în partea de sud-vest a României, învecinându-se cu Serbia (la sud-vest) și județele Timiș, Hunedoara, Gorj și Mehedinți. Cu o suprafață de 8520 km^2 și o populație de 269.551 locuitori (2020), Caraș-Severinul face parte din Regiunea de Vest a României, alături de județele Timiș, Arad și Hunedoara.

Poziția geografică a județului Caraș-Severin este dată în tabelul și figura următoare, remarcându-se faptul că prin județ trece paralela 45^0 N (longitudine nordică).

Tabel – Poziția geografică a județului Caraș-Severin

LIMITA	LOCALITATEA	POZIȚIA GEOGRAFICĂ	
		Longitudine estică	Longitudine nordică
NORD	**RUSCHIȚA**	**x**	**45^0 40' 18″**
SUD	**BERZASCA (Cozla)**	**x**	**44^0 35' 12″**
EST	**BUCOVA**	**22^0 42' 21″**	**X**
VEST	**SOCOL**	**21^0 21' 16″**	**X**

Figură – Arealele județului Caraș-Severin față de municipiul Reșița

CERINȚA 1: De ce să vin în județul Caraș-Severin?

Este întrebarea oricărui turist atunci când vine vorba de plecarea în vacanță. Răspunsul pentru alegerea județului Caraș-Severin și a întregului Banat Montan este atât de bine argumentat prin cuvintele unui bănățean de seamă, scriitorul Virgil Birou:

„Cine face turism, pentru delectarea sufletului…, să vină în Căraș. Va fi răsplătit din belșug…. Ca o sirenă te îndeamnă peisajul:

- Încă un pas, mai unul, hai și aici, …mii de ademeniri și cu farmec nespus.

(Virgil Birou, *Oameni și locuri din Căraș*, 1982)

Veniți în județul Caraș-Severin,

De dragul experienței!

iar experiența trebuie trăită,

Departe de stres, aproape de natură!

În tabelul de mai jos se prezintă comparativ datele privind suprafața și populația județului, la 1 ianuarie 2021, în raport cu Regiunea de Vest și România.

Tabel – Suprafața și populația județului Caraș-Severin în raport cu Regiunea de Vest și România

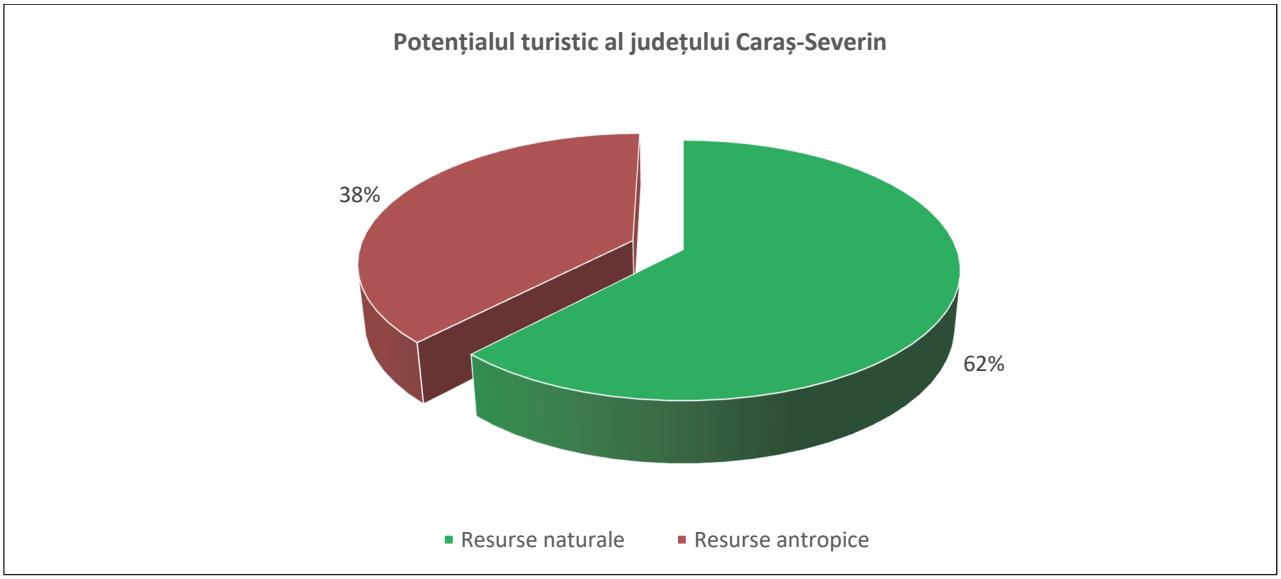
DATĂ	JUDEȚUL CARAȘ-SEVERIN	REGIUNEA DE VEST	ROMÂNIA
Suprafața (km²)	**8.520**	**32.034**	**238.391**
Pondere suprafață	**-**	**26,6%**	**3,6%**
Locul	**-**	**2**	**3**
Populație	**269 551**	**1.771.480**	**19.328.838**
Pondere populație	**-**	**15,2%**	**1,4%**
Locul	**-**	**4**	**32**

Sursa: Tempo online/populație.

Județul Caraș-Severin este un ținut binecuvântat care merită să fie văzut pentru **potențialul turistic** deosebit dat de munții și dealurile multicolore de o frumusețe uimitoare, cu ape curgătoare limpezi, **ape termominerale tămăduitoare**, **lacuri naturale și artificiale**, **cascade impresionante**, **peșteri misterioase** și **păduri neatinse** încă de piciorul omului, pentru cele **4 parcuri naționale** cu floră și faună unice, pentru cele **8 orașe** cu tradiție cultural-industrială (Reșița, Caransebeș, Anina, Băile Herculane, Bocșa, Oravița, Oțelu Roșu și Moldova Nouă), iar pe deasupra **un munte cu nume de floare** (Semenic) și **un fluviu cu nume de vals** (Dunărea).

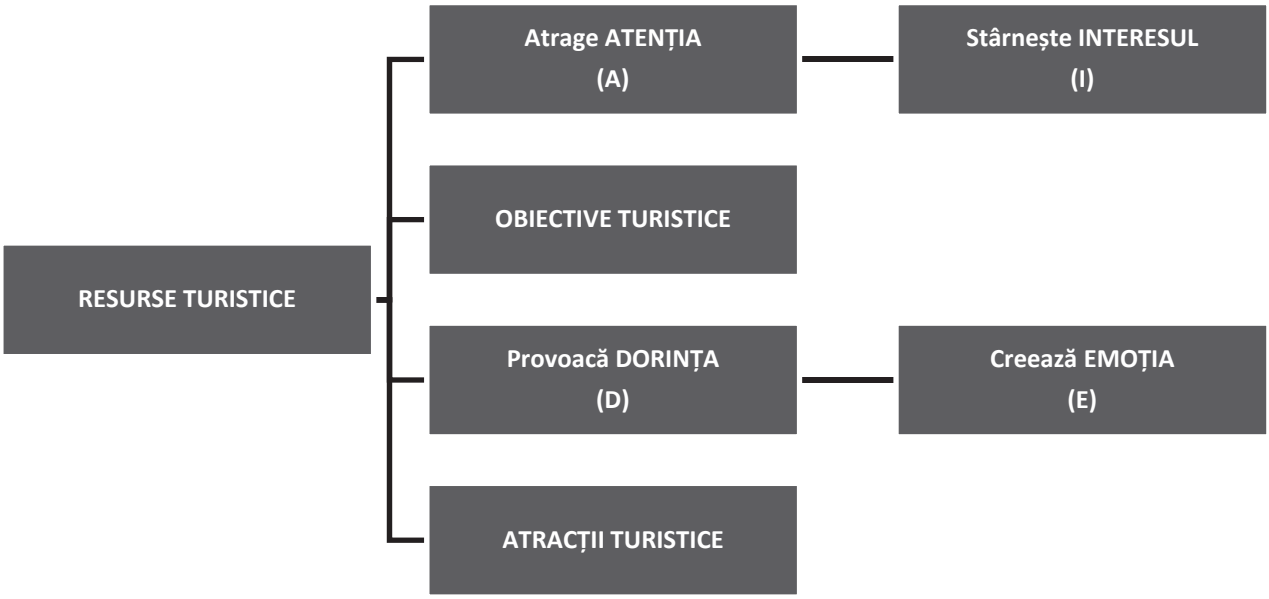
Atracțiile sunt fie **naturale**, fie **antropice** făcute cu măiestrie de mâna omului; cele două completându-se reciproc, ele fiind într-un raport de aur (62/38) pe întregul județ, așa cum se poate vedea din figura următoare.

Figură – Raportul de aur al resurselor naturale și antropice în județului Caraș-Severin

CERINȚA 2: Potențialul turistic al județului Caraș-Severin este însă unul **latent** pentru că nu toate resursele naturale și antropice sunt cunoscute și nu toate **obiective turistice** pot deveni **atracții turistice**, după modelul AIDE de atractivitate: atrage **atenția** (A), stârnește **interesul (I)**, provoacă **dorința (D)** și creează **emoția (E)** pe care turistul poate spera să o trăiască pe toată durata călătoriei, așa cum se arată în figura următoare:

Figură – Resurse turistice, obiective turistice și atracții turistice

O *resursă turistică* devine **obiectiv turistic** dacă **atrage atenția (A)** prin *frumusețe și măreție* și **stârnește interesul (I)** prin *autenticitate și unicitate*.

Un *obiectiv turistic* devine o **atracție turistică** dacă **provoacă dorința** (D) de călătorie prin credibilitatea *imaginii* turistice și originalitatea *mesajului* din *povestea* de promovare și **creează emoție** (E) prin *experiența* ce poate fi trăită de turist la locul de vizitare.

De aceea, obiectivele turistice identificate în județul Caraș-Severin trebuie puse în valoare prin *frumusețe și mărire* și/sau prin *autenticitate și unicitate* prin care ele merită să fie văzute, atât în raport cu România, cât și cu sud-estul Europei.

Frumusețea și măreția unui obiectiv turistic sunt prezentate, la *primul nivel*, prin epitete de tipul:

„cel mai /cea mai ...":

1. ***Calea ferată Oravița-Anina (1863)*** *este cea mai veche cale ferată din România și este cea mai spectaculoasă linie ferată din sud-estul Europei, fiind denumită și „Semeringul bănățean.*

După „**cel mai**" urmează valul al doilea de atribute privind frumusețea și măreția prin simpla comparație **„mai...decât ....":**

2. ***Clisura Dunării*** *de la Stânca Babacaia și insula de smarald „Ostrov" la Cazanele Dunării este* ***mai spectaculoasă decâ****t orice altă parte de defileu de-a lungul cursului Dunării, de la izvorul din Munții Pădurea Neagră până la vărsare în Marea Neagră.*

În cel de-al treilea val, atributele caută să pună obiectivul turistic la același nivel de frumusețe și măreție cu alte obiective turistice cunoscute prin **„tot atât de..."** frumos, măreț, spectaculos:

3. ***Cascada Bigăr*** *este* ***tot atât de frumoasă*** *ca și cele mai căutate cascade din lume prin forma ei autentică de „rochie de mireasă" a Zânei din Munții Banatului. După ce rochia de mireasă a căzut la 7 iunie 2021, povestea autenticității cascadei va continua și NATURA va crea o rochie mult mai frumoasă. Doar că ea trebuie „ajutată" printr-un „fagure de miere" creat de mintea și mâinile iscusite ale omului.*

Autenticitatea înseamnă *un lucru adevărat, veritabil, nealterat:*

4. ***Peștera Comarnic*** *este un adevărat muzeu natural subteran în inima Munților Banatului și este nealterată datorită iluminării naturale și fără amenajări speciale;*

Unicitatea este o altă cerință prin care se poate identifica un obiectiv turistic, cu necesitatea de a se menționa în fața vizitatorilor prin ce este unic un obiectiv turistic:

5. ***Muzeul în aer liber de locomotive cu abur din Reșița*** *(1972) este unic în Europa prin cele 16 locomotive expuse în aer liber sub forma de piramidă (1-2-4-9). Unicitatea lui este dată de*

faptul că aproape toate exponatele sunt fabricate în Reșița, locul unde este și muzeul. Din cele 16 locomotive prezente în muzeu, 13 locomotive au fost realizate în uzinele reșițene.

În timp, obiectivele turistice din județul Caraș-Severin trebuie să devină atracții turistice prin *imaginea turistică și povestea de promovare.*

Imaginea turistică pozitivă face de cele mai multe ori diferența dintre un obiectiv turistic și o atracție turistică. O imagine este un set complet de convingeri, idei și impresii pe care le au oamenii în legătură cu un obiectiv turistic. În turismul cărășan, imaginea va convinge prin simpla ei prezență și face cât „o mie de cuvinte", așa cum este:

6. ***Teatrul Vechi „Mihai Eminescu" din Oravița (1817),*** *cel mai vechi teatru din România, este o copie fidelă a „Burgtheater" din Viena. Cum teatru vienez a suferit foarte multe multe modificări în timp, astăzi „originalul" se poate vedea numai la Oravița. Scena cu acustică unică păstrează „secretele" marelui poet român Mihai Eminescu care a fost aici în 1868 în calitate de sufleor al trupei Mihai Pascaly.*

Povestea de promovare. Imaginea turistică trebuie însoțită de „o poveste" a obiectivului turistic care să fie credibilă, sinceră și împărtășită de locuitori și vizitatori. Și atunci, **povestea** va fi „țesută" cu un **mesaj original și credibil.** Așa a devenit atracție turistică Cascada Bigăr prin promovarea online realizată de americani pe website-ul www.theworldgeography.com, așa trebuie să redevină stațiunea balneară Băile Herculane:

7. ***Stațiunea Băile Herculane (153)*** *– cea mai veche stațiune balneară din sud-estul Europei – de aproape două milenii duce în lume faima celor 20 de izvoare termominerale și a eroului Hercules. În stațiune, la numai o altitudine de 168 m, se respiră aer ionizat negativ comparabil cu cel din stațiunea Davos din Alpii elvețieni și de lângă cascada Niagara.*

Se poate vorbi cu adevărat de o atracție turistică dacă, prin experiențele trăite, un turist simte emoția pe întreaga durată a călătoriei. Vacanțele pentru turiști sunt noi experiențe, noi regăsiri și noi descoperiri. De aceea, emoția trăită de turiștii care vizitează atracțiile turistice din județul Caraș-Severin poate fi promovată prin îndemnul:

„Călătorule de oriunde ai fi, dacă vrei să-ți destinzi sufletul și mintea și să te apropii de natură, ***vino în Caraș-Severin, în România.*** *Excursia nu va fi nici o clipă sub semnul grabei, ca să mai „bifezi" un nou obiectiv turistic, ci totul îți aparține, prin mersul pe jos, cu privirile lăsate să-și facă de cap și timp de popas și vreme pentru un răsărit și un apus de soare, pentru a te redescoperii pe tine însuți."*

8. ***Cheile Nerei*** *din Parcul Național Cheile Nerei – Beușnița oferă o experiență de neuitat pe cele trei trasee turistice principale. Pe cele mai lungi chei din România (22 km) și cele mai spectaculoase din Banat, de la Șopotul Nou la Sasca Montană se pot vizita: Lacul Dracului, Izbucul Iordanului, Podul Bei, Cele 7 Tunele, Lacul Ochiu Bei și cascadele: Beușnița, La Văioagă și Șușara.*
9. ***Morile de la Rudăria*** *– rezervație mulinologică unică în Europa, îi duc pe turiști în urmă cu cel puțin 100 de ani într-un loc în timp fără timp a satului bănățean. Pe traseul celor 10 mori de pe Valea Rudăriei, în afara satului, se poate trăi experiența unei zile de măcinat la moară.*

Simbolul vizual se va grava pentru mult timp în memoria turiștilor și el trebuie ales în mod creativ pentru a întregi atractivitatea zonelor turistice din județul Caraș-Severin, așa cum este:

10. ***Monumentul Turismului (1937)*** *de la Rusca Montană – care este singurul monument închinat turismului din întreaga lume și cu cele mai frumoase versuri dedicate turiștilor încripționate pe piatra de marmură albă de la Ruschița.*

Formele de turism practicare în județul Caraș-Severin

Astăzi, în lume, unele forme de turism dispar și altele noi le iau locul. În județul Caraș-Severin se pot practica noi forme de turism dezvoltate în jurul celor patru componente naturale de bază: **Munții Banatului și Munții Țarcu cu Muntele Mic**, **defileul Dunării**, **apele termominerale** de la Băile Herculane și **salba de lacuri antropice** (Secu, Breazova-Văliug, Gozna-Crivaia, Trei Ape, Poiana Mărului, Buhui, Mărghitaș, Lacul Mare și Lacul Mic (cu nuferi) de la Dognecea, Valea Cernei și Rusca-Teregova) și **naturale** (Lacul Ochiul Bei, Lacul Dracului și Lacul crionival „Băile Vulturilor") existente pe râurile principale ce străbat tot teritoriul Banatului: **Timiș, Caraș, Nera, Bârzava, Bistra și Cerna.**

La acestea se poate adăuga componenta culturală cu „specific local" al județului Caraș-Severin, axată îndeosebi pe latura cultural-industrială, religioasă, etnografică și muzeală.

Ponderea principalelor unități de relief în județul Caraș-Severin, comparativ cu județul Timiș, este dată în **tabelul 4.** După cum se poate vedea, unul din județe (Timiș) este

dominat de câmpie și reprezintă Banatul de șes, iar celălalt de munți (Caraș-Severin) și reprezintă Banatul montan.

Tabel – Ponderea formelor de relief ale județului Caraș-Severin

Forma de relief	câmpie	dealuri	munți	depresiuni
Timiș	75%	20%	5%	-
Caraș-Severin	7,3%	10,8%	65,4%	16,5%

Formele de turism practicate în județul Caraș-Severin sunt delimitate de motivația turistică și de specificul călătoriei. Din cele 5 (cinci) forme de bază de turism (turism montan, turism de litoral, turism balnear, turism cultural și turism activ în arii protejate), 4 (patru) sunt practicate în mod tradițional în județul Caraș-Severin:

- Turismul montan;
- Turismul balnear;
- Turismul cultural;
- Turismul activ în arii protejate.

Noile tendințe din turism impun dezvoltarea turismului de nișă prin noi forme care pot fi impulsionate îndeosebi ca **turism de week-end**:

- Forme de turism ce necesită să fie impulsionate:
  - Turismul rural și agroturismul;
  - Speoturismul;
  - Ecoturismul;
  - Cicloturismul;
  - Turismul sportiv.
- Forme de turism de perspectivă:
  - Turismul tematic.
  - Turismul de afaceri (MICE);
  - Turismul de aventură;
  - Turismul fluvial și de croazieră;
  - Turismul de tranzit și bună vecinătate;
  - Turismul științific;
  - Turismul gastronomic;
  - Turismul apicol;
  - Turismul nostalgic;
  - Turismul religios;

1.2.1. Turismul montan este principala formă de turism din județul Caraș-Severin pentru cei care iubesc drumețiile, caută odihna și recreerea (destinderea), preferă pescuitul și vânătoarea, încearcă alpinismul și, mai ales, sunt pasionați de practicarea schiului de agrement sau sportiv în **stațiunile montane Văliug – Semenic – Gărâna** și **Muntele Mic – Nedeia (Țarcu)**. La început de mileniu, turismul montan este tot mai mult asimilat *turismului pentru practicarea sporturilor de iarnă.* Dacă în trecut, motivația „de a urca pe munte" era aceea de a beneficia de condițiile climatice pentru odihnă și tratament sau pentru drumeție și cură climaterică, astăzi numărul turiștilor care caută muntele pentru a schia a crescut exponențial, astfel încât practicarea sporturilor de iarnă tinde să devină motivația principală în turismul montan. O motivație care nu este nouă dar a fost redescoperită de turiști este *întoarcerea la natură*, prin preferința pentru călătorie într-un „loc virgin" sau puțin transformat de mâna omului. Mulți turiști își aleg destinațiile montane acolo unde simt că se pot recrea în perfectă armonie cu mediul înconjurător. Oamenii trăiesc într-o vreme în care au nevoie de turism montan: nevoia de odihnă, de reface și de relaxare și mai ales nevoia de evadare din oraș, departe de stres și aproape de natură. Ca practici noi de petrecere a timpului liber la munte și care au tot mai mulți adepți sunt: *salturi cu parapanta, raftingul sau coborârea cu barca pe ape învolburate, escalada, echitația, tiroliana, vilegiatură lacustră, pescuit la copcă, birdwatching (privirea păsărilor) etc.* Turismului montan din județul Caraș-Severin i se pot circumscrie mai multe forme noi de turism practicabile pe munte: *turismul de drumeție montană, turismul de odihnă și recreere (destindere), turismul de vânătoare și pescuit sportiv, turismul de escaladă (alpinism), speoturism, cicloturism și ecoturism.*

1.2.2. Turismul balnear este a doua formă de turism practicată în județul Caraș-Severin, care îmbină destinderea cu diferite forme de cură și tratament. Se poate face în **stațiunea balneoclimaterică Băile Herculane**, datorită calităților multiple ale celor 20 de izvoarelor termale. Dacă în trecut, stațiunea Băile Herculane cuprindea cure de tratament (turism balnear curativ), astăzi, produsul oferit este completat cu proceduri și tratamente de înfrumusețare și revigorare (turismul de wellness) sau SPA – sănătate prin apă!. Termenul de SPA provine din limba latină prin expresia *„sanitas per aquam"* care înseamnă sănătate prin intermediul apei. Se caută în egală măsură sănătate și agrement. Turismul de wellness prin centre SPA este cea mai promițătoare formă de turism de nișă. În stațiunea Băile Herculane se mai poate practica: *turismul de drumeție, turismul de odihnă și agrement, alpinismul, speoturismul, cicloturismul, turismul de întruniri și turismul de aventură.*

1.2.3. Turismul cultural este forma de turism care plasează atracția culturală în centrul ofertei. În Caraș-Severin, turismul cultural se distinge prin diferite (sub)forme în funcție de principalele categorii de obiective turistice culturale. Fiecare formă de turism cultural se constituie din **bunurile culturale** ale patrimoniului cultural și ***evenimentele culturale***:

a. *Turismul cultural – istoric* constă în vizitarea unor monumente și ansambluri istorice, precum și a unor situri arheologice din județul Caraș-Severin cum sunt: *Castrul Tibiscum de la Jupa – Caransebeș, Băile romane de la Băile Herculane, Tabula Traiana de la Cazanele Dunării, Vestigiile Villae Rustica de la Gornea (com. Sichevița) etc.*

b. *Turismul cultural – arhitectonic* urmărește vizitarea unor monumente și ansambluri de arhitectură din județul Caraș-Severin, cum sunt: *Clădirea Teatrului Vechi „Mihai Eminescu" din Oravița, Palatul Cultural din Reșița, Palatul Comunității de Avere din Caransebeș, Centrul istoric în stil baroc al stațiunii Băile Herculane, Gara din Oravița, Gara în stil baroc din Băile Herculane, Clădirea Primăriei din Caransebeș etc.*

c. *Turismul cultural – muzeistic* înseamnă vizitarea muzeelor istorice, etnografice, de artă, de arheologie, de științele naturii, de știință și tehnică, memoriale și sătești din județul Caraș-Severin, cum sunt: *Muzeul Banatului Montan din Reșița, Muzeul Județean de Etnografie și a Regimentului de Graniță din Caransebeș, Muzeul Stațiunii din Băile Herculane, Muzeul Locomotivelor cu Abur, în aer liber, din Reșița, Colecția de Mineralogie Estetică a Fierului „Constantin Gruescu" de la Reșița, Muzeul Cineastului Amator, și muzeele sătești din Bănia, Cornea, Gornea, Mehadica și Răcășdia.*

d. *Turismul cultural – științific* presupune explorarea și descoperirea științifică în județul Caraș-Severin, vizând: *trecutul* (vizitarea șantierele arheologice), *prezentul* (vizitarea unor întreprinderi în activitate și a parcurilor industriale) și *viitorul* (vizitarea Centrului de cercetare UBB Cluj – Campusul Universitar de Vară de la Coronini / Reșița).

e. *Turismul cultural – religios* vizează pelerinajul și vizitarea mănăstirilor, schiturilor, bisericilor și a catedralelor din județul Caraș-Severin și zona Orșova, cum sunt: *Mânăstirea Călugăra de la Ciclova Montană, Mănăstirea Piatra Scrisă de la Armeniș, Mănăstirea Vasiova – Izvor de la Bocșa, Mănăstirea Teiuș de la Caransebeș, Mănăstirea Sfânta Ana de la Orșova, Mănăstirea Mraconia de la Dubova, Mănăstirea Brebu de la Brebu-Soceni, Mănăstirea Slatina Nera de la Sasca Montană, Mănăstirea Almăj – Putna de la Putna-Prigor, Mănăstirea Baziaș, Schitul „Sf. Ilie" de pe Muntele Semenic, Schitul „Sf. Ilie" de pe Muntele Mic, Schitul Poiana Mărului, Biserica*

translatată din Reșița, Biserica catolică „Neprihănita Zămislire" din Orșova, Sinagoga în stil gotic de la Caransebeș, Catedrala Episcopală din Caransebeș, Colecția de artă religioasă din Clădirea Episcopiei Caransebeșului.

f. *Turismul cultural – industrial* este legat de vizitarea unor obiective industriale și tehnice unice din Banatul Montan: *Prima cale ferată din România Oravița – Baziaș, viaductul de la Oravița, Prima cale ferată montană din România Oravița – Anina, Muzeul în aer liber al locomotivelor cu abur de la Reșița, Salba de lacuri artificiale de pe Bârzava și Timiș (Secu, Breazova-Văliug, Gozna-Crivaia, Trei Ape), Primul puț al celei mai adânci mine (1000 m) din Europa de la Anina, Cariera de marmură de la Ruschița, Morile de apă cu roată orizontală de pe Valea Rudăriei, Furnalul și Funicularul din Reșița etc.*

g. T*urismul cultural – etnografic și folcloric* se poate practica cu prilejul manifestărilor folclorice originale și autentice din județul Caraș-Severin, cum sunt: *Festivalul Internațional de Folclor „Hercules" din stațiunea Băile Herculane, Festivalul Țării Almăjului, Festivalul Țării Gugulanilor*, *Parada Etniilor,* precum și *nedeile* care, de primăvara până toamna târziu, se țin în toate satele bănățene, cu tradiții și obiceiuri specifice.

h. *Turismul cultural – artistic* axat pe festivaluri și evenimente cultural-artistice pe toată perioada anului în județul Caraș-Severin, cum sunt: *Festivalul de jazz de la Gărâna, Custom Reșița, Zilele „Mihai Eminescu" de la Oravița, Festivalul „Pinul Negru din Banat" de la Băile Herculane, Colonia de pictură „Paleta de Cristal" de la Gărâna, Tabăra de sculptură din parcul Teiuș de la Caransebeș, Manifestarea „Decada Culturii Germane", Festivalul gastronomic „Ceaunul de Aur" de la Moldova Nouă, Festivalul Răchiei din Banat etc.* La acestea se adaugă *„Zilele Culturii*" în fiecare oraș al județului Caraș-Severin.

i. *Turismul cultural – etnic* se poate practica prin multiculturalitatea spațiului montan bănățean pe trasee turistice specifice fiecărui folclor etnic: *ruta folclorului german, ruta folclorului croat, ruta folclorului sârbesc, ruta folclorului ceh, ruta folclorului ucrainean, ruta folclorului maghiar etc.*

j. *Turismul cultural – itinerant* care se poate desfășura sub forma unor circuite tematice prin mai multe localități din județul Caraș-Severin, cum ar fi: *Calea fierului* sau *Drumul romanilor*, ș.a.

Turismul cultural din județul Caraș-Severin va trebui să stimuleze evenimentele culturale care au conținut și forme în care s-a păstrat filonul tradițional autentic pentru ca satul cărășan să NU devină *„o lume care se năruie"*. În Caraș-Severin, se disting următoarele zone etnografice:

- Valea Timișului / Țara Gugulanilor;
- Valea Nerei / Țara Almăjului;
- Clisura Dunării;
- Valea Carașului;
- Valea Bârzavei;
- Valea Bistrei;
- Valea Cernei.

Principalele elemente ale potențialului turistic etno-cultural din Caraș-Severin sunt:

1. **Așezarea rurală a localităților bănățene de munte, construcția și ornamentul caselor țărănești:** *în zona montană sunt prezente localitățile de vale, așezate pe firul unei ape și de-a lungul drumurilor; Cornereva (Caraș-Severin) este cea mai întinsă localitate din România, cu 36 de cătune, dintre care cel mai cunoscut este Ineleț prin scările de la Ineleț, urmează Sichevița cu 19 cătune și ansamblul de mori de apă cu ciutură și butoni;*
2. **Instalațiile tehnice tradiționale:** *un loc aparte îl ocupă „morile de apă" cu roată orizontală (cu ciutură !), de la Rudăria (morile cu ciutură și jgheab) și Sichevița (morile cu ciutură și butoni)***;**
3. **Costumul popular:** *este o adevărată „carte de vizită" a satului bănățean, fiind un ansamblu vestimentar cu piese de îmbrăcăminte și podoabe distincte, de mare valoare artistică, așa cum sunt costumele gugulanilor, almăjenilor și carașovenilor; o atracție deosebită o are costumul specific de sărbătoare, care cuprinde multe elemente decorative și cromatice***;**
4. **Arta populară a prelucrării lemnului:** *utilizarea lemnului și prelucrarea sa în forme variate s-a făcut în funcție de nevoile gospodăriei și de simțul artistic al meșterilor popular; „leagănul de lemn" pentru purtat copiii în spate poate fi considerat pe drept cuvânt una dintre cele mai interesante și mai frumoase creații ale meșterilor din Valea Nerei și Clisura Dunării***;**
5. **Arta populară a prelucrării marmurei:** *existența carierei de marmură de la Ruschița a favorizat prelucrarea artistică a marmurei și prezența unor elemente în construcția caselor (stâlpi, scări, mese de marmură, pardoseli) și a pieselor funerare***;**
6. **Arta populară a prelucrării metalului:** *se remarcă broderiile din oțel și fontă de la podurile de peste Cerna, la Băile Herculane și în construcția gardurilor de case din Rusca Montană (meșter Ilie Nicoară), precum și la piese funerare***;**

7. **Arta populară a prelucrării pieilor:** *există tot mai puțini meșteri care se mai ocupă cu cojocăritul și cizmăria (Vălișoara, Cornea, Cuptoare); se confecționează îndeosebi: cojoace, jachete, căciuli, pieptare și opinci; ele impresionează prin croială și decorare;*
8. **Arta țesăturilor, cusăturilor și broderiilor:** *sunt deosebite traista, poneava, peșchirul, fața de masă, fereangul cu cipcă și ciupagul bănățean;*
9. **Arta olăritului:** *din ceramica romană de la Biniș se distinge „cârceagul" de apă din lut galben-auriu;*
10. **Arta împletiturilor:** *împletiturile din nuiele se pot realiza la Carașova.*

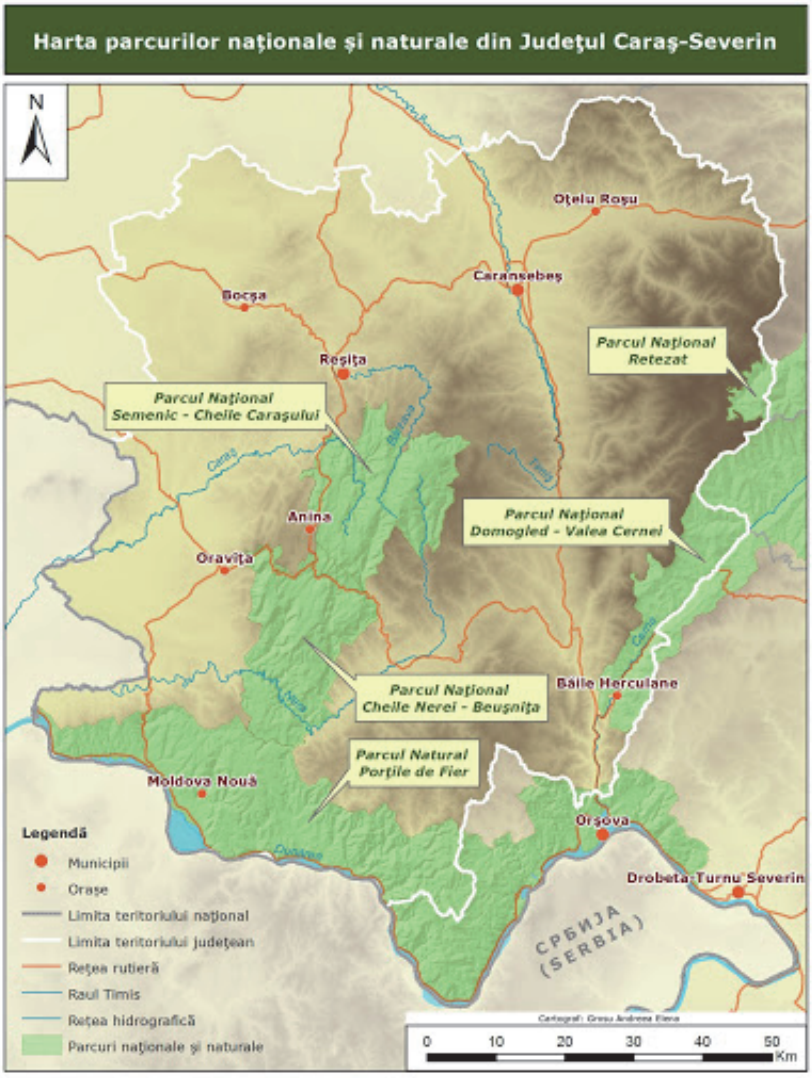
1.2.4. Turismul activ în arii protejate este una din formele de turism ecologic propuse în județul Caraș-Severin. Această formă de turism „sudează" poate cel mai bine relația dintre turist și locul vizitat, printr-o interacțiune directă. Turistul nu se mulțumește doar să admire peisajul, ci caută să se redescopere atunci când urcă o stâncă, trece prin galeriile de peșteră, observă păsările și animalele așa cum este acum la Măgura Zimbrilor, lângă Armeniș. Așa s-a născut și se va dezvolta **turismul activ** în parcurile naționale și ariile protejate din județul Caraș-Severin, forma de turism ecologic cu o semnificație mai profundă și mai cuprinzătoare, prin care se urmărește realizarea unui **dublu obiectiv**: pe de o parte **protecția naturii** față de influențele negative ale omului, iar pe de altă parte, **conservarea aceluiași cadru natural în folosul omului**, pentru odihnă și recreere.

De la cea mai compactă pădure virgină din Europa – Pădurea de făcete de la Izvoarele Nerei, la cea mai nouă microdeltă din Europa formată la vărsarea Nerei în Dunăre, de la cel mai lung sector de chei din România, la cel mai lung defileu din Europa, județul Caraș-Severin oferă peisaje sălbatice pentru iubitorii de aventură, dar și peisaje pitorești pentru cei ce caută relaxare activă în natură.

Vizitatorii de orice vârstă sunt și vor fi mereu încântați să descopere tainele parcurilor naturale deosebite ale județului. În Caraș-Severin sunt 5 parcuri naționale dintre care doar Parcul Național Retezat are o mică parte pe teritoriul bănățean:

1) *Parcul Național Semenic – Cheile Carașului;*
2) *Parcul Național Cheile Nerei – Beușnița;*
3) *Parcul Național Domogled – Valea Cernei;*
4) *Parcul Natural Porțile de Fier;*
5) *Parcul Național Retezat.*

Figură – Parcurile naționale și naturale din județul Caraș-Severin

1) **Parcul Național Semenic – Cheile Carașului** este situat în centrul Banatului Montan, în zona nordică a Munților Aninei și zona estică a Munților Semenic. Cu o suprafață de 36 365 ha, parcul cuprinde frumuseți naturale cu o valoare deosebită, incluse în cele 10 rezervații naturale:

Nr. crt.	Rezervație	Localitate	Tip
1	Cheile Carașului	Carașova	Mixtă
2	Izvoarele Nerei	Prigor	Forestieră
3	Cheile Gârliștei	Anina și Goruia	Mixtă
4	Izvoarele Carașului	Anina	Mixtă
5	Lacurile Buhui – Mărghitaș	Anina	Mixtă
6	Peștera Comarnic	Carașova	Speologică
7	Peștera Popovăț	Carașova	Speologică
8	Peștera Buhui	Anina	Speologică
9	Groposu	Reșița	Forestieră
10	Bârzăvița	Văliug	Forestieră

Rezervația naturală **Cheile Carașului**, întinsă pe 3089,9 ha, cuprinde cele mai spectaculoase fenomene carstice, cum sunt: dolinele (de platou, de pantă și de vale), lapiezurile și peșterile.

Cheile Carașului impresionează prin lungime (19 km), dar și prin sălbăticia lor. Ele se întind între Valea Comarnicului și localitatea Carașova. În perimetrul Cheilor Carașului se află cea mai mare concentrare de peșteri din România, circa 300 identificate până acum.

În prezent, sunt rezervații speologice peșterile: **Comarnic** (6.2 km**), Popovăț** (1.2 km), **Țolosu** (1.85 km) și **Buhui** (4 km). Rezervația naturală **Cheile Gârliștei,** întinsă pe 823 ha, este de asemenea o zonă bogată în numeroase frumuseți carstice, care merită să fie vizitate. Deasupra acestor chei se întinde traseul istoric, de o frumusețe aparte, al căii ferate Oravița – Anina, construită între anii 1861-1863.

Rezervația forestieră **Izvoarele Nerei,** întinsă pe o suprafață de 4852,8 ha și situată pe versantul sudic al Munților Semenic, reprezintă obiectivul cel mai căutat de silvicultorii și ecologiștii din România și din țările europene, datorită pădurilor sale unice de făgete naturale virgine, cu arbori care impresionează prin vârsta lor (peste 350 de ani) și prin dimensiunile lor uriașe, arborii având înălțimi de peste 50 m și diametre care ating 1,5 m. Este cel mai întins și compact ecosistem de păduri seculare existent în Europa. Parcul este bogat și în cursuri de ape subterane și apariția unor puternice izbucuri.

Cel mai spectaculos dintre ele este **Izbucul Caraș**, unic în România prin debitul său. De asemenea, **Avenul din Poiana Gropii**, în Munții Aninei, între Reșița și Crivaia, este una dintre cele mai adânci peșteri verticale din România, cu o adâncime de 236 m.

Parcul Național Semenic – Cheile Carașului este un ținut care oferă și o bogată biodiversitate din punct de vedere botanic și faunistic. Nuanța specifică a florei este dată de numărul mare de specii meridionale: liliacul, floarea Semenicului, brândușa ș.a. Speciile de faună carpatină sporesc farmecul și atractivitatea zonei.

2) **Parcul Național Cheile Nerei – Beușnița** este situat în sud-vestul Banatului Montan, acoperind întreaga zonă sudică a Munților Aninei și o parte din zona nordică a Munților Locvei.

Parcul are o suprafață de 36 758 ha și cuprinde 7 rezervații naturale.

Nr. crt.	Rezervație	Localitate	Tip
1	Cheile Nerei – Beușnița	Sasca Montană și Șopotul Nou	Mixtă
2	Cheile Rudăriei	Eftimie Murgu	Mixtă
3	Cheile Șușarei	Sasca Montană	Mixtă
4	Valea Ciclovei – Ilidia	Ciclova Română	Mixtă
5	Dugin	Lăpușnicu Mare	Forestieră
6	Lisovacea	Bozovici	Mixtă
7	Izvorul Bigăr	Bozovici	Mixtă

Principalele elemente de atracție ale parcului sunt formațiunile carstice prin forme fie de suprafață (chei, cascade), fie de adâncime (peșteri).

Rezervația „**Cheile Nerei – Beușnița**" are ca atracții turistice deosebite: Cheile Nerei, Lacul Dracului, Lacul Ochiul Bei și Cascadele Beușniței.

Cheile Nerei, cuprinse între Șopotul Nou și Sasca Montană, sunt cele mai lungi din Banatul Montan (22 km). Ele sunt unice în țară ca frumusețe și măreție deoarece, pe întregul lor parcurs (destul de dificil de străbătut), prezintă o strânsă îmbinare între stâncă, vegetație și apă. Cele mai spectaculoase forme carstice de pe chei sunt cele trei cascade în tuf calcaros – **Cascadele Beușniței** – și cele două lacuri naturale: **Ochiul Bei** și **Lacul Dracului**.

Rezervația **Bigăr** cuprinde Cheile Minișului, cu o lungime de 14 km, unde – la paralela 45^0 E – se întâlnesc: **Peștera Bigăr, Izbucul Bigăr și Cascada Bigăr.** Tot pe aceste chei sunt deosebite: Stânca Leului, Peștera cu Oase și Peșterile lui Adam Neamțu. De un farmec aparte sunt Cheile Șușarei și Valea Ciclovei – Ilidia. În noua Rezervație „**Cheile Rudăriei**" se disting prin unicitate „**Morile de apă cu ciutură**" de la Rudăria (Eftimie Murgu).

3) **Parcul Domogled – Valea Cernei** se întinde pe trei județe: Caraș-Severin, Mehedinți și Gorj, și are o suprafață de 61 121 ha, din care 21 923 ha în județul Caraș-Severin.

În Banatul Montan, de-a lungul Văii Cernei, parcul cuprinde 7 rezervații naturale:

Nr. crt.	Rezervație	Localitate	Tip
1	Domogled	Băile Herculane	Mixtă
2	Belareca	Cornereva și Mehadica	Forestieră
3	Coronini – Bedina	Băile Herculane și Mehadica	Mixtă
4	Iauna – Craiova	Cornereva	Mixtă
5	Iardașița	Mehadica	Forestieră
6	Peștera lui Ion Bârzoni	Cornereva	Speologică
7	Peștera lui Adam	Băile Herculane	Speologică

Valea Cernei și **Domogledul** au o atractivitate distinctă prin pitorescul peisajului, prin existența apelor termominerale, prin varietatea deosebită și bogăția florei și faunei cu specific mediteraneean, la care se adaugă ionizarea negativă ridicată a aerului. Factorii naturali de cură de la **Băile Herculane**, creați de calitățile deosebite ale celor 20 de izvoare (din care jumătate sunt folosite!) de ape termominerale, climatul blând cu influențe mediteraneene și ionizarea negativă ridicată (între 2000 și 6400 de ioni negativi / cm^3 de aer) au efecte deosebit de benefice pentru organismul uman și apropie stațiunea balneoclimatică de cele mai renumite stațiuni din Europa, cum ar fi Davos (Elveția), și de cascada Niagara. Îmbinarea elementelor naturale deosebite, și anume **peșteri termale,** unice în România și foarte rare în lume, **făgete virgine,** neatinse de mâna omului și care dăinuie de veacuri, versanți abrupți de Pin Negru de Banat, **cascade, peșteri și chei** care au o desfășurare spectaculoasă de la 168 m (în stațiunea Băile Herculane), până la peste 2000 m, **faună bogată în fluturi** (peste 1 500 de specii) și **floră cu multe rarități** oferă posibilitatea unor excursii pe trasee de neuitat. Cel mai mare **fluture nocturn** din România și din Europa poartă numele științific de **Saturnia Pyri**, are pe aripi desenați niște ochi ce nu sunt altceva decât o „mască de intimidare" și poate fi întâlnit în stațiunea balneară Băile Herculane.

4) **Parcul Natural Porțile de Fier** este cel mai mare parc din România și se întinde pe teritoriul a două județe: Mehedinți și Caraș-Severin. El are o suprafață de 115 655 ha, din care aprox. 60 000 ha în județul Caraș-Severin, și cuprinde 14 rezervații științifice cu protecție integrală, aflate de-a lungul Defileului Dunării, de la Baziaș până la Schela Cladovei. În Banatul Montan, de-a lungul Clisurii Dunării, parcul are 10 rezervații naturale, 5 în județul Mehedinți și 5 în județul Caraș-Severin :

Defileul Dunării de la Baziaș la Orșova este cel mai spectaculos defileu european prin alternanța sectoarelor de îngustare și depresionare, prin relieful carstic variat și unic, prin specii rare și endemice de plante și animale și prin vestigiile istorice deosebite.

Pe **Clisura Dunării,** de la Baziaș la Iuți (punctul cel mai sudic al Banatului), atracțiile turistice naturale sunt: **Balta Nera –** dintre Baziaș și Socol, **Valea Mare** –Moldova Nouă, **Ostrovul** – Moldova Veche, **Stânca Babacai** de la Coronini, **Peștera Gaura cu Muscă** (254 m), **Bivolii** de pe Tescovăț, **Neck-ul Vulcanic** Tescovăț, **Fosile din Jurasic** de la Svinița și **Cioaca Borii –Tricule** de lângă Svinița.

De la Iuți încep **Cazanele Dunării** – partea cea mai spectaculoasă a defileului, unde sunt: **Cazanele Mari, Cazanele Mici, Tabula Traiana** pe malul drept sârbesc**, Statuia lui Decebal** în stânca din Golful Mraconia **și Peștera Ponicova (1.67 km).**

Nr. crt.	Rezervație	Localitate	Tip
1	Cazanele Mari și Cazanele Mici	Dubova	Mixtă
2	Alion	Dubova	Mixtă
3	Tescovăț	Svinița	Mixtă
4	Cioaca Borii – Tricule	Svinița	Mixtă
5	Fosile Svinița	Svinița	Fosilieră
6	Ostrov	Moldova Veche	Avifaunistică
7	Valea Mare	Moldova Nouă și Padina Matei	Mixtă
8	Râpa cu Lăstuni	Pojejena	Mixtă
9	Balta Nera – Dunăre	Socol	Mixtă
10	Baziaș	Socol	Mixtă

5) Parcul Național Retezat a fost înființat în anul 1935, la inițiativa marelui naturalist român Alexandru Borza. Parcul se întinde pe o suprafață de 38 138 ha.

Pentru practicarea **turismul activ** în fiecare parc național din județul Caraș-Severin se vor defini în colaborare cu administrația parcului: cerințele de protejare a naturii, atracțiile turistice, activitățile outdoor, traseele turistice și locurile de popas turistic.

Principalele **activități outdoor** sub mesajul „*Oameni și locuri, natură și aventură!*" pot fi: drumețiile montane, speoturismul, alpinism, cicloturism, turism științific, rafting, tiroliană și rapel, croazieră și plimbări cu barca, birdwatching, sporturi de vară, sporturi de iarnă.

Arborii seculari – *Sequoia Gigantea, Tisa, Magnolia, Pagodela și Platanul* – întregesc spectaculosul și măreția vegetației bănățene. Ei sunt adevărate **monumente ale naturii** în Parcurile Naționale ale județului Caraș-Severin, care pot prezenta un interes deosebit în cadrul turismului cultural – științific, așa cum este sinteza în tabelul următor.

Prin varietatea, bogăția și originalitatea ei, fauna nu este cu nimic mai prejos față de floră.

Tabel – ARBORII SECULARI DIN CARAȘ-SEVERIN – Monumente ale naturii

Denumirea	Localizare	Nr. exemplare / vârsta
1. Arborele Mamut Wellingtonia Gigantea	Parcul dendrologic Băile Herculane	*1 / peste 100 ani*
2. Arborele Mamut Sequoia Gigantea	Cantonul Silvic Naves–Munții Aninei	*1 / peste 100 ani*
3. Arborele Pagodelor Ginkgo Biloba	Parc Bocșa, Parc dendrologic Jupa – Caransebeș, Parc dendrologic Sacu, Spital Oravița, Parc Marila	*5 / peste 100 ani*
4. Arborele Magnolia	Parc dendrologic Sacu	*1 / peste 100 ani*

Denumirea	Localizare	Nr. exemplare / vârsta
5. Tisa	Parc dendrologic Băile Herculane, Parc Casa de Cultură Bocșa, Parc Ocolul Silvic Bocșa, Parc Dragalina Caransebeș	*1 / peste 100 ani* *3 / peste 100 ani* *9 / peste 100 ani* *1 / peste 100 ani*
6. Tuya	Parc dendrologic Sacu	*2 / peste 100 ani*
7. Platanul	Parcul Dragalina Caransebeș Parcul Primăriei Caransebeș, Gara Bocșa Montană	*23 / peste 100 ani* *3 / peste 100 ani* *6 / peste 100 ani*
8. Chiparosul	Parcul dendrologic Sacu	*4 / peste 100 ani*
9. Libocedrul	Complex Hercules Băile Herculane	*1 / peste 100 ani*
10. Arborele Lalelelor	Parcul din Lunca Bârzavei Reșița	*2 / peste 100 ani*

Tabel – FLORA DIN CARAȘ-SEVERIN – Monumente ale naturii

Denumirea	Localizare	Aria de existență
1. Pinul Negru de Banat	Domogled, Munții Cernei, Clisura Dunării	*Stâncării calcaroase*
2. Tisa	Munții Cernei, Aninei, Almăjului, Semenic	*Păduri termofile*
3. Alunul turcesc	Domogled, Munții Aninei	*Păduri termofile*
4. Vișinul turcesc	Cheile Nerei	*Păduri termofile*
5. Garofița bănățeană	Domogled, Cheile Nerei, Clisura Dunării	*Stâncării calcaroase*
6. Bujorul de Banat	Baziaș – Divici	*Stâncării calcaroase*
7. Măceșul de Beușnița	Beușnița – Cheile Nerei	*Păduri foioase pe calcare*
8. Jugastrul bănățean	Valea Mare, Clisura Dunării	*Păduri termofile*
9. Laleaua Cazanelor	Clisura Dunării	*Stâncării calcaroase*
10. Narcisa de Zervești	Zervești	*Fânețe umede*
11.Floarea Semenicului	Munții Semenic	*Stâncării subalpine*
12. Floare de colț	Munții Țarcu – Godeanu	*Stâncării alpine*
13. Iedera albă	Valea Mare	*Păduri termofile*
14. Brândușa galbenă	Clisura Dunării, Cheile Nerei, Domogled	*Asociații sibriac*
15. Păducelul negru	Valea Mare, Clisura Dunării	*Asociații sibriac*
16. Urechea ursului	Munții Cernei	*Stâncării calcaroase*
17. Tămâioara	Munții Cernei, Domogled	*Stâncării calcaroase*
18. Lăcrămioare	În tot teritoriul Banatului Montan	*Păduri foioase*
19. Ghimpele	Munții Aninei, Munții Cernei, Munții Locvei	*Păduri foioase pe calcare*
20. Cornișorul	Munții Aninei, Munții Cernei, Munții Locvei	*Păduri foioase pe calcare*
21. Stânjenelul	Munții Cernei, Clisura Dunării	*Rariști*
22. Casița	Pădurea Berzoviei, Cheile Nerei, Clisura Dunării	*Păduri tip șleau*
23. Săbiuța	Clisura Dunării, Cheile Nerei	*Coastele însorite*
24. Papucul doamnei	Munții Țarcu-Godeanu	*Pajiști alpine*
25. Sângele voinicului	Munții Țarcu-Godeanu	*Pajiști alpine*

Tabel – FAUNA DIN CARAȘ-SEVERIN – Monumente ale naturii

Denumirea	Localizare	Aria de existență
1. Scorpionul	Valea Cernei, Cheile Nerei	*Submediteraneeană*
2. Vipera cu corn	Cheile Carașului, Cheile Nerei, Valea Cernei, Clisura Dunării	*Păduri termofile*
3. Balaurul	Valea Cernei, Clisura Dunării	*Maluri stâncoase*
4. Broasca țestoasă de uscat	Domogled, Clisura Dunării	*Păduri termofile*
5. Acvila regală	Munții Țarcu – Godeanu, Valea Cernei	*Subalpine*
6. Vulturul alb hoitarul	Cheile Nerei, Clisura Dunării	*Subalpină*
7. Corbul	Munții Tarcu, Munții Semenic	*Păduri montane*
8. Barza	Râurile Caraș, Nera și Timiș	*Zone umede de șeș*
9. Buha	Râurile Caraș, Nera și Timiș	*Zone umede de șeș*
10. Striga	Râurile Caraș, Nera și Timiș	*Zone umede de șes*
11. Egreta mică	Balta Nera –Dunăre	*Bălțile Dunării*
12. Potârnichea de stâncă	Cheile Nerei, Clisura Dunării	*Submediteraneeană*
13. Lăstunul de stâncă	Cheile Nerei, Valea Cernei, Clisura Dunării	*Submediteraneeană*
14. Lăstunul mare	Cheile Nerei, Valea Cernei, Clisura Dunării	*Submediteraneeană*
15. Pietrarul bănățean	Cheile Nerei, Valea Cernei, Clisura Dunării	*Submediteraneeană*
16. Rândunica roșcată	Cheile Nerei, Valea Cernei, Clisura Dunării	*Submediteraneeană*
17. Presura bărboasă	Cheile Nerei, Valea Cernei, Clisura Dunării	*Submediteraneeană*
18. Liliacul mediteraneean	Cheile Nerei, Valea Cernei, Clisura Dunării	*Peșteri calde*
19. Liliacul lui Blasius	Cheile Nerei, Valea Cernei, Clisura Dunării	*Peșteri calde*
20. Liliacul lui Bechstein	Cheile Nerei, Valea Cernei, Clisura Dunării	*Peșteri calde*
21. Capra neagră	Munții Țarcu – Godeanu	*Pajiști alpine*
22. Râsul	Munții Aninei, Munții Semenic	*Păduri foioase*
23. Ursul	Munții Țarcu – Godeanu Munții Aninei, Munții Semenic	*Păduri foioase*
24. Fasa	Cheile Nerei	*Zone umede de șes*
25. Gasteropod	Cheile Nerei, Cheile Carașului	*Zone umede de șes*

Sursa: Agenția pentru Mediu a județului Caraș-Severin

1.2.5. Turismul tematic este forma de turism de perspectivă pe care o propunem să fie impulsionată de administrația locală și județeană întrucât creează un cadru propice pentru investitori, antreprenori, întreprinzători, organizații non-profit și comunitățile locale de a colabora într-un cadru motivant în vederea dezvoltării durabile a județului Caraș-Severin.

Prin formele sale de realizare – **itinerarii turistice, tabere, parcuri, evenimente** – turismul tematic este modul practic de rupere a „cercului constrângerilor" prin care se afirmă: „nu se dezvoltă turismul în județ pentru că nu vin turiști, nu vin turiști pentru că nu au o ofertă atrăgătoare!".

Totodată, turismul tematic este un mijloc eficient pe de-o parte de a dispersa circulația turistică pe întreg județul Caraș-Severin, punând în valoare și obiective /atracții turistice mai puțin cunoscute, iar pe de altă parte, de a crea „puncte" turistice noi de interes pentru turiștii potențiali prin intermediul taberelor, parcurilor și evenimentelor tematice.

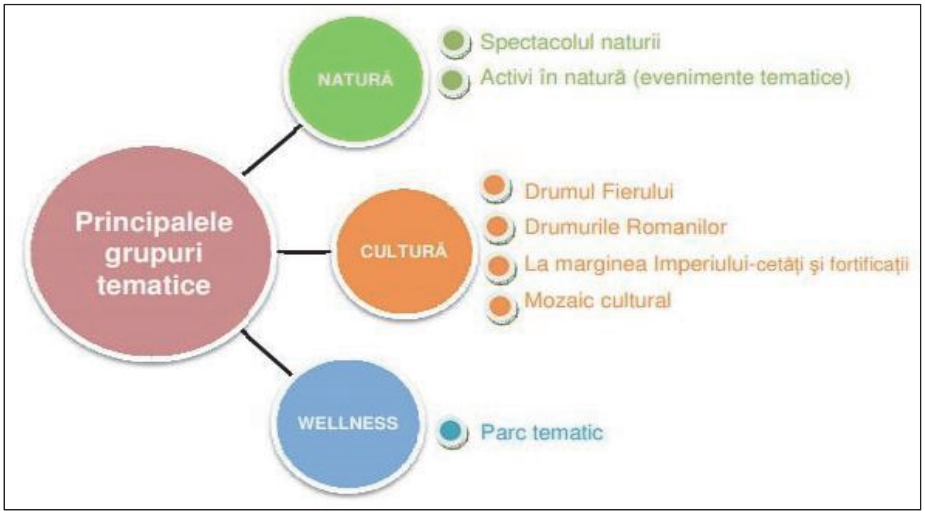
Din perspectiva turiștilor potențiali, prin ineditul, autenticitatea și varietatea experiențelor trăite, pachetele și produsele turistice tematice vor fi cu adevărat motivația principală în alegerea destinației.

Prin turismul tematic se va trece de la un turism neorganizat la un **turism organizat** prin care grupuri de turiști vor fi preluați de la aeroporturile „Traian Vuia" din Timișoara, Banat Caransebeș, dar și alte aeroporturi din zonă, de către ghizii de turism și operatorii de transport și vor fi duși pe itinerarul tematic planificat timp de 1, 3, 5 sau 7 zile cu cazare și/sau masă în unul sau două locuri (Reșița-Băile Herculane, Caransebeș-Băile Herculane s.a.), în mod asemănător cu turismul religios practicat (pelerinaje) în Israel.

Itinerariile tematice sunt trasee și circuite turistice care se desfășoară sub o singură temă: *„Drumurile Romanilor", „Drumul Fierului", „Drumul lui Hercules", „Drumul Țării Almăjului" „Spectacolul Naturii", „La Marginea Imperiului", „Mozaic Cultural" etc.*

Plecând de la faptul că, până în prezent, turismul tematic din județul Caraș-Severin nu s-a desfășurat într-un cadru strategic bine conturat, considerăm că obiectivele și direcțiile de dezvoltare a turismului tematic se pot stabili și implementa pornind de la rezultatele *„Studiului privind dezvoltarea turismului tematic în Caraș-Severin"* realizat în anul 2009, de către echipa coordonată de conf.univ.dr. Costencu Mirela și formată din: prof.univ. Martin Olaru, prof.univ.dr. Ilie Cristescu, prof.univ.dr. Gheorghe Popovici, lect.univ.dr. Gelu Trișcă, Ada Ciortuz și Adina Popa, prin colaborarea cu prof.univ. dr. Ada Chisăliță. Principalele grupuri pentru turismul tematic sunt date în figura următoare:

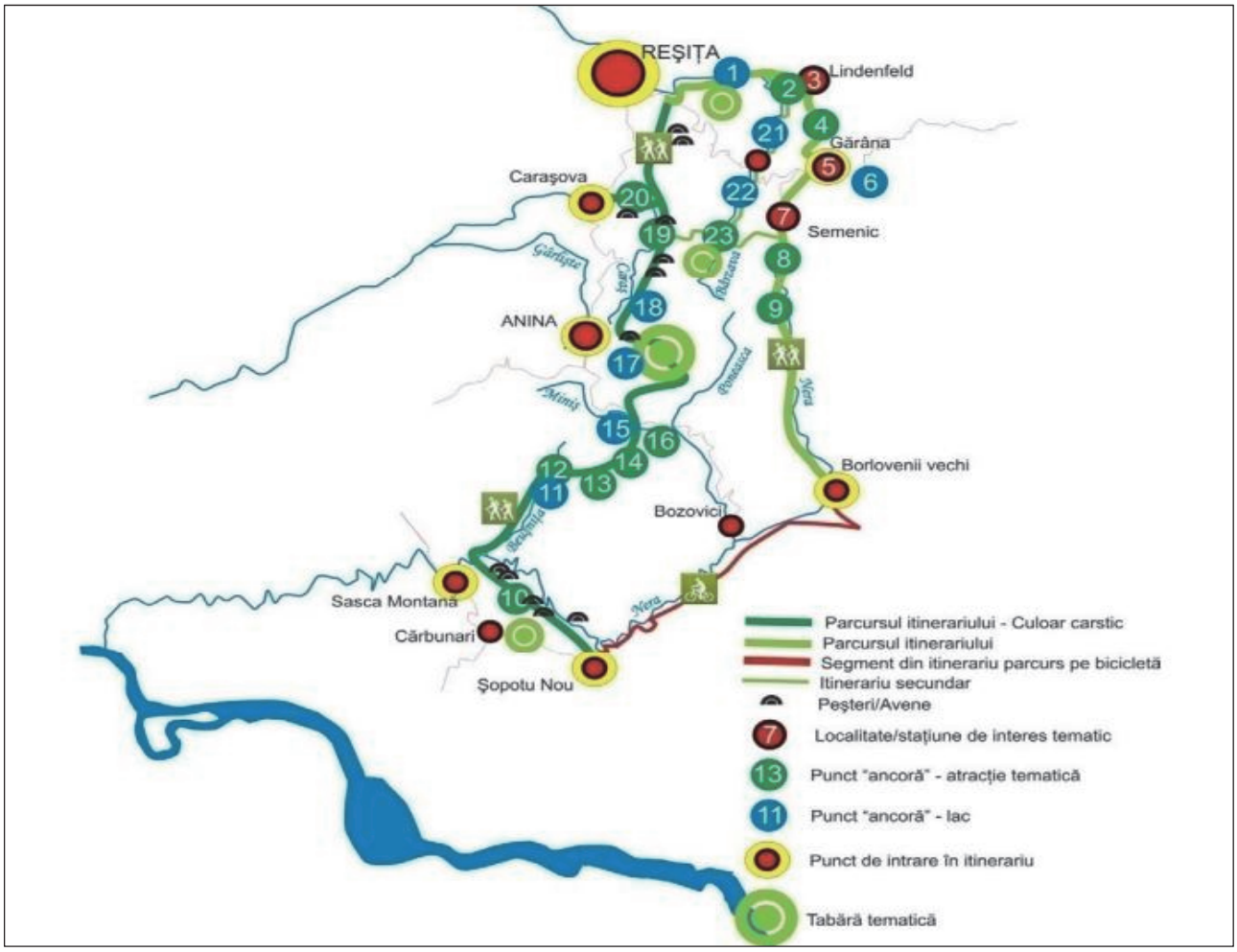
Figură – Turismul tematic

Pentru o primă analiză și evaluare sunt propuse următoarele itinerarii tematice:

1. SPECTACOLUL NATURII

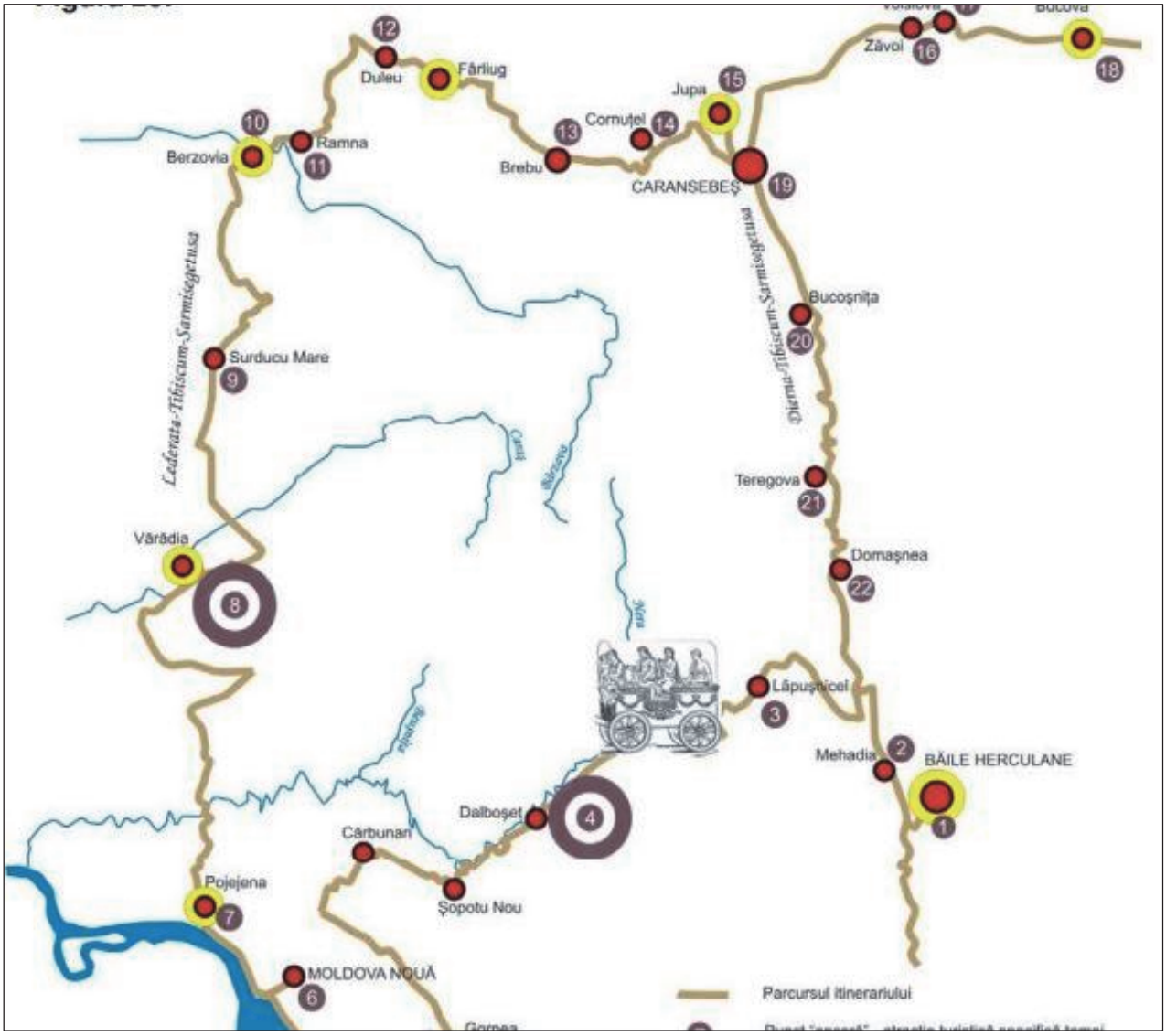
Figură – Itinerarul tematic „Spectacolul Naturii"

Sursa: CC TDD – 2009

DRUMURILE ROMANILOR

Figură – Itinerarul tematic „Drumurile Romanilor”

Sursa: CC TDD – 2009

Drumurile romane din județul Caraș-Severin pot deveni cu adevărat o atracție turistică autentică pentru vizitatorii români sau străini dacă este cunoscută istoria Banatului în perioada stăpânirii romane (101-271 d.Ch.). Banatul este un teritoriu plin de farmec natural, dar și de istorie. Povestea istoriei Banatului cuprinde zece perioade distincte și șapte stăpâniri, dintre care cea romană a fost timp de aproape 165 ani (106-271 d. Ch.). Tot în Banat a trăit primul om modern din Europa, în urmă cu 40 000 de ani. Sunt mărturie fragmentele de mandibulă și craniu (Ion și Vasile) descoperite în anul 2002, în Peștera cu Oase de pe Valea Minișului, în apropiere de Anina.

Banatul istoric este „țara dintre râuri”, fiind delimitat de cele patru râuri (Mureș, Tisa, Dunăre și Cerna) și lanțul de munți din Carpații (Țarcu – Godeanu) închis de Porțile

de Fier ale Transilvaniei. Este primul teritoriu din Dacia cucerit de romani și ultimul din care au plecat romanii după anul 271.

Călătoria pe cele trei drumuri imperiale romane se poate realiza pe 3 (trei) trasee turistice tematice prezentate mai jos:

Drumul I Lederata – Tibiscum:
Lederata (la vărsarea Caraşului în Dunăre) – Arcidava (Vărădia)
Centum Putea (Surduc)-Bersobis (Berzovia)–Aizizis (Ezeriș-Fârliug)
Caput Bubalis (Păltiniș – Banat) – Tibiscum (Jupa-Caransebeș)
Drumul II Dierna – Tibiscum:
Dierna (Orșova) – Ad Mediam (Băile Herculane) – Praetorium (Mehadia)
Ad Pannonios (Domașnea) –Gaganis (Teregova) –
Masclianis (Slatina Timiș –Bucoșnița) – Tibiscum (Jupa-Caransebeș)
Drumul III Tibiscum – Sarmizegetusa:
Tibiscum (Jupa-Caransebeș) – Traianu (Iaz)
Agmonia (Zăvoi) – Pons Augusti (Marga)
Tapae (Bucova) – Sarmizegetusa Ulpia Traiana Augusta

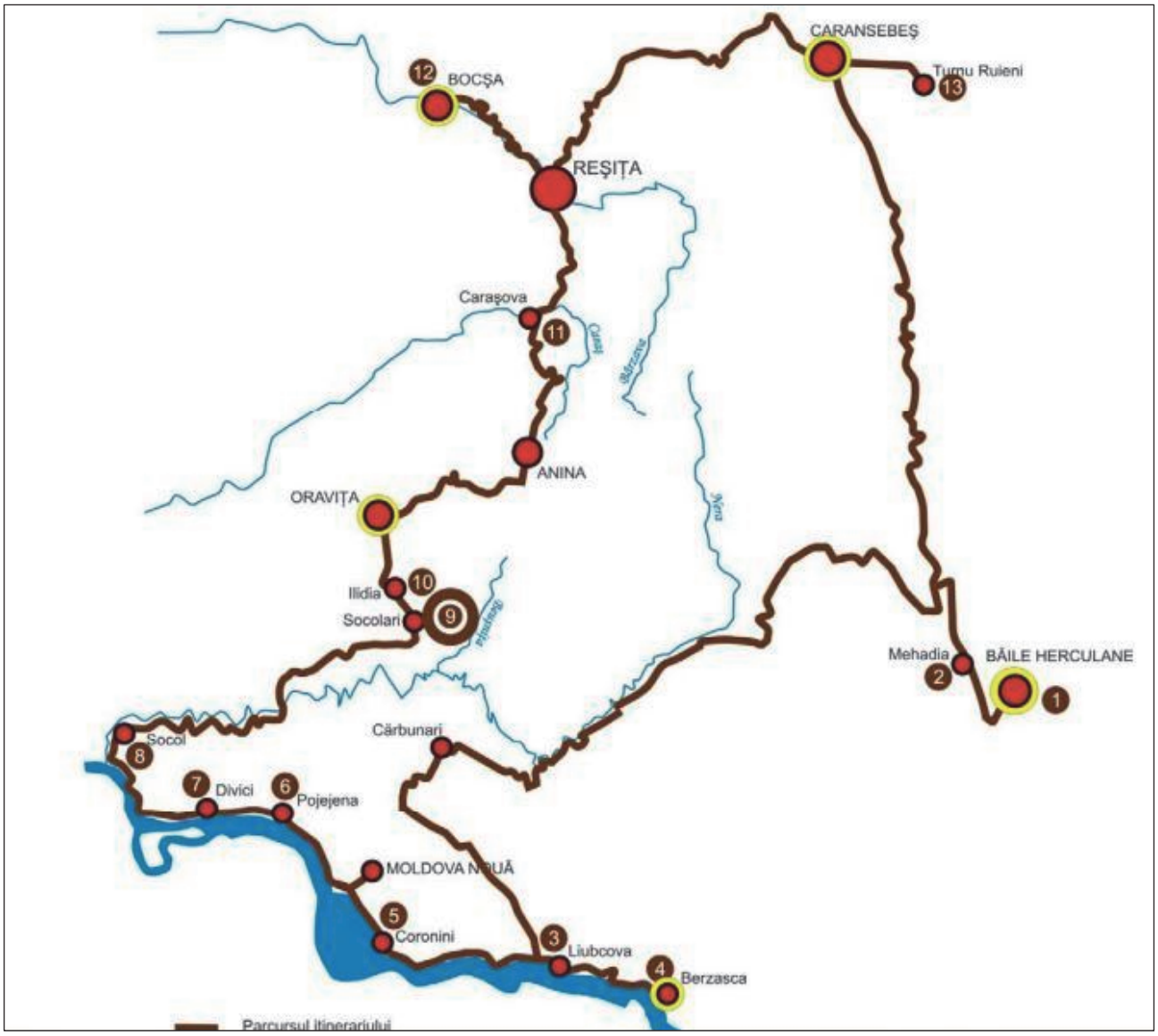
Figură – Drumurile romanilor

2. LA MARGINEA IMPERIULUI

(Vestigii și cetăți medievale)

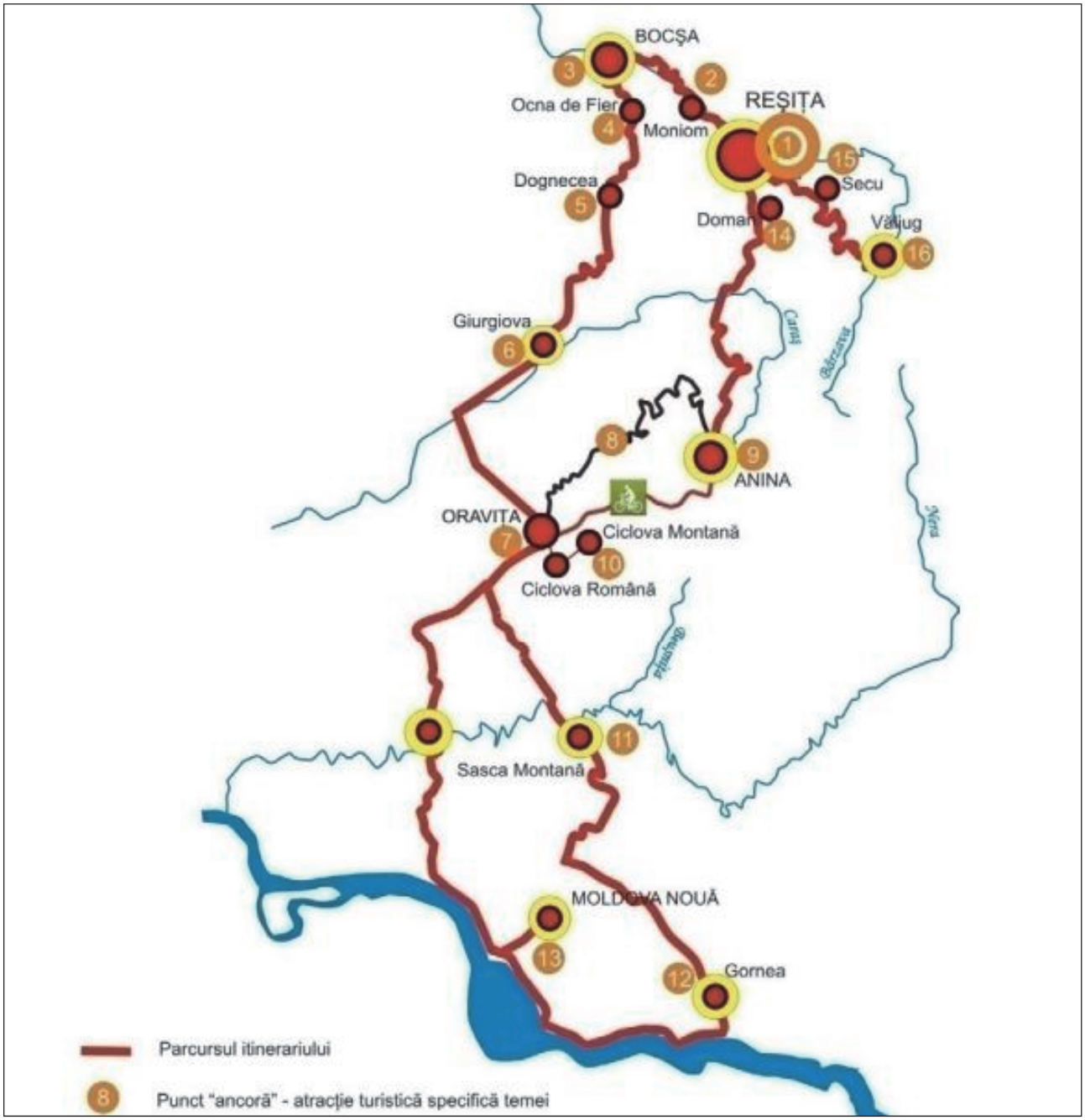
Figura – Itinerarul tematic „La Marginea Imperiului”

Sursa: CC TDD – 2009

3. DRUMUL FIERULUI

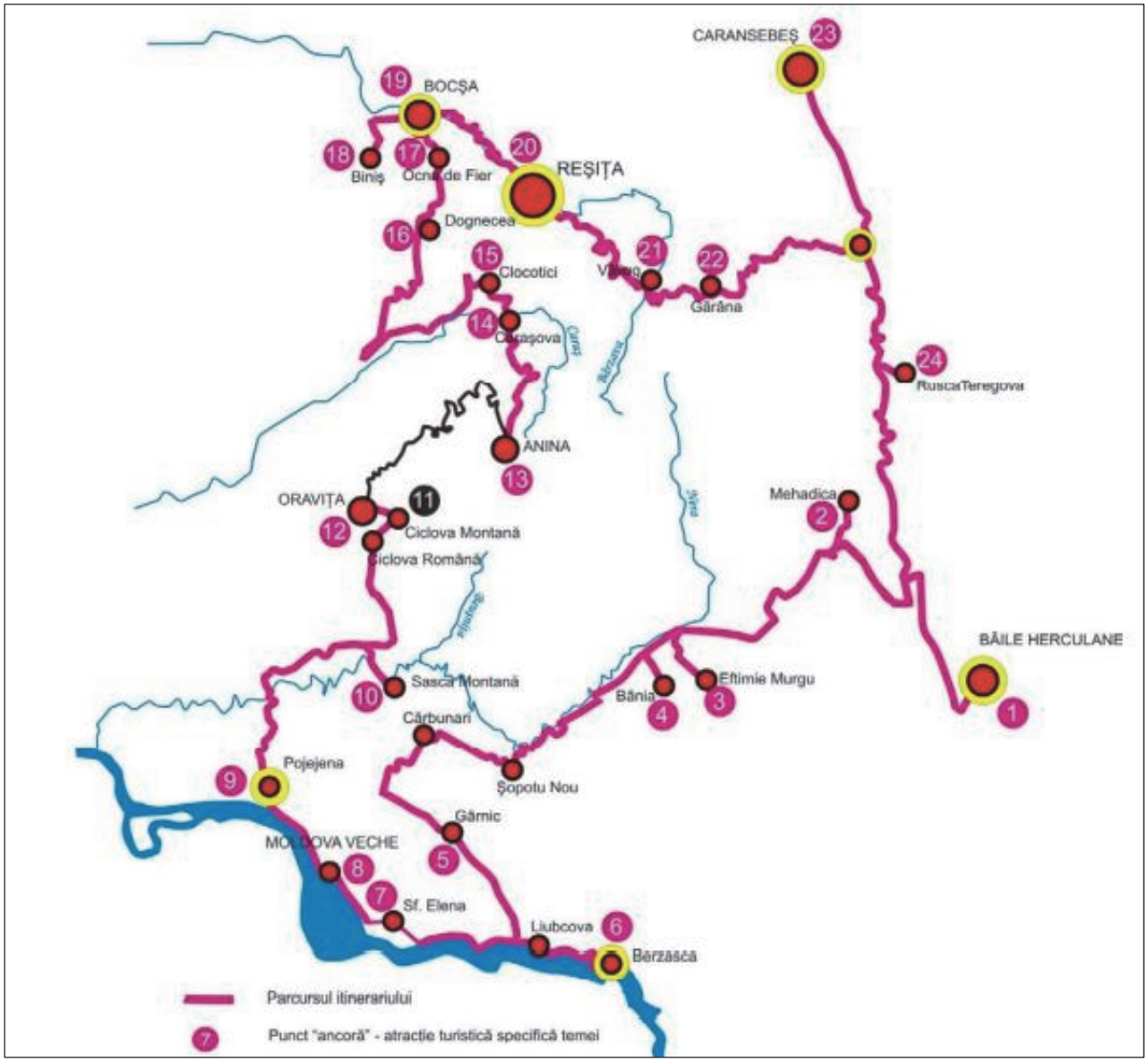
Figură – Itinerarul tematic „Drumul Fierului”

Sursa: CC TDD – 2009

4. MOZAIC CULTURAL

Figură – Itinerarul tematic „Mozaic Cultural”

Județul Caraș-Severin, ca și întregul Banat, este unic în spațiul românesc și european, fiind locul unde s-a creat **un model intercultural** în sensul adevărat al cuvântului.

Cele **15 comunități** principale de *români, germani, maghiari, croați, sârbi, rromi, cehi, slovaci, ucraineni, ruși lipoveni, turci, bulgari, evrei, polonezi și italieni* fac din Banatul românesc o regiune a culturii europene, considerată „**Mica Europă**”, și un model de conviețuire pașnică.

Dacă în alte părți, comunitățile etnice sunt în competiție, în județul Caraș-Severin, fiecare etnie a reușit să-și păstreze limba și cultura. Mai mult, oamenii caută să vorbească limba fiecărei comunități și cunosc bine valorile culturale ale celorlalți.

Zonele turistice ale județului Caraș-Severin

Traversat de **Paralela 45 și** aflat sub binefacerile reconfortante ale unei clime submediteraneene, județul Caraș-Severin se distinge prin **5 zone turistice** atractive (tabelul și figura de mai jos):

Tabel – Zonele turistice ale județului Caraș-Severin

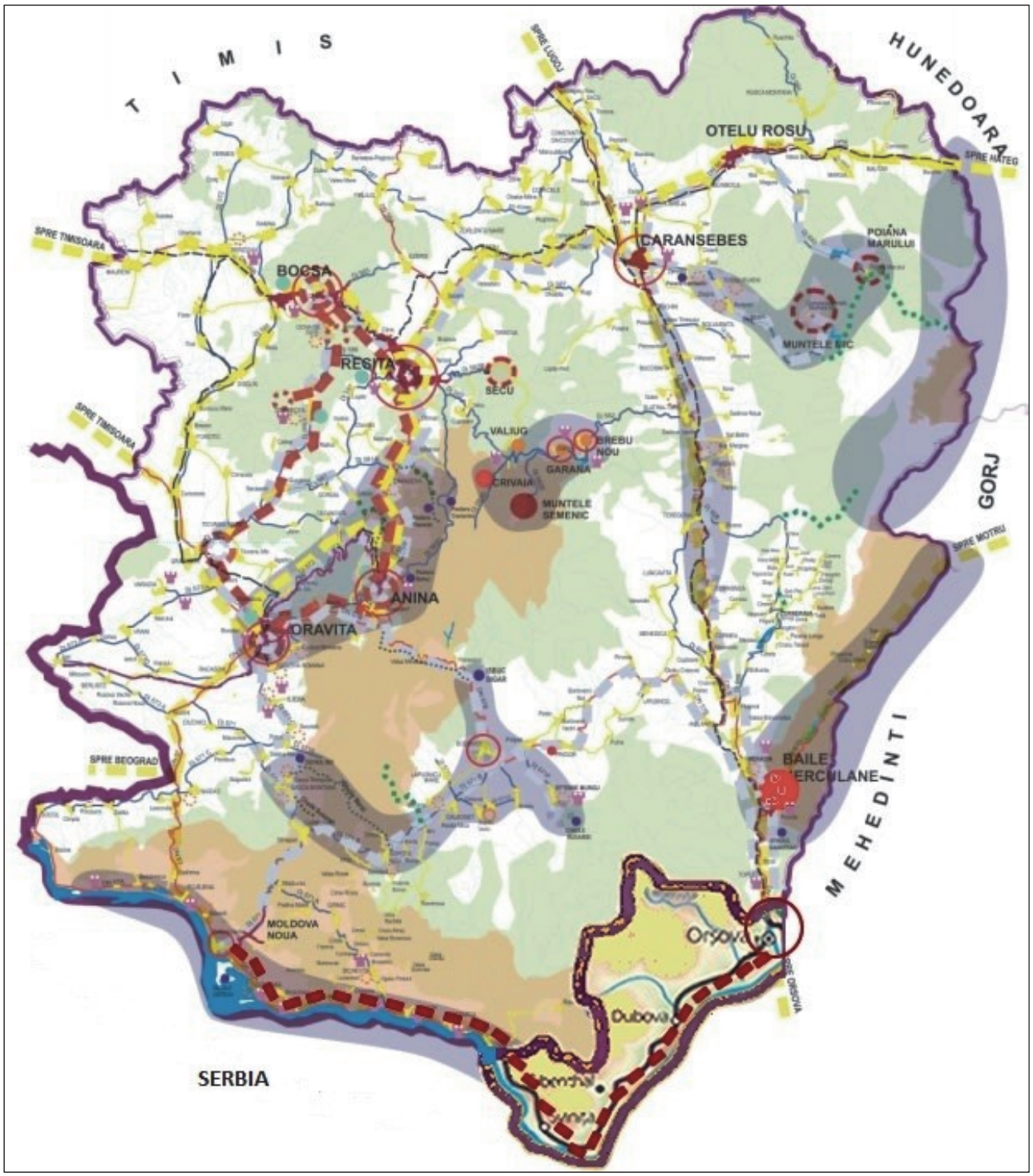
1.	**ZONA TURISTICĂ „SEMENIC"**	
	1.1.	***Stațiunea turistică montană Semenic***
	1.2.	***Văliug – Crivaia***
	1.3.	***Gărâna – Trei Ape***
	1.4.	***Reșița – Secu***
	1.5.	***Cheile Carașului – Carașova***
	1.6.	***Munceii Dognecei – Bocșa-Ocna de Fier – Dognecea***
2.	**ZONA TURISTICĂ „AURORA BANATULUI"**	
	2.1.	***Cheile Buhui – Mărghitaș – Anina***
	2.2.	***Cheile Minișului – Bozovici – Țara Almăjului***
	2.3.	***Cheile Rudăriei – Eftimie Murgu***
	2.4.	***Cheile Nerei – Beușnița – Ilidia – Oravița***
3.	**ZONA TURISTICĂ MUNTELE MIC – POIANA MĂRULUI**	
	3.1.	***Stațiunea turistică montană Muntele Mic – Caransebeș***
	3.2.	***Poiana Mărului – Oțelu Roșu***
	3.3.	***Valea Bistrei – Marga***
	3.4.	***Valea Ruscăi – Rusca Montană***
4.	**ZONA TURISTICĂ „BĂILE HERCULANE"**	
	4.1.	***Stațiunea balneoclimaterică Băile Herculane***
	4.2.	***Valea Cernei – Domogled – Ineleț***
5.	**ZONA TURISTICĂ „CLISURA DUNĂRII"**	
	5.1.	***Clisura Dunării de Sus – Baziaș – Moldova Nouă***
	5.2.	***Clisura Dunării de Jos – Berzasca – Cazanele Dunării – Orșova (Mehedinți)***

Cele mai frumoase călătorii se pot face:

- **Pe apă**, printr-o croazieră pe **Clisura Dunării**, de la Moldova Nouă la Orșova, prin cel mai frumos Defileu al Dunării de la izvor la vărsare;
- **Cu trenul,** pe prima cale ferată de munte din România, **Oravița-Anina** din zona turistică Aurora Banatului și, totodată, cea mai frumoasă linie în funcțiune din Europa;
- **Cu mașina,** până la **Teatrul Vechi „Mihai Eminescu**" din Oravița, primul teatru din România, la **Morile de la Rudăria** din zona turistică Aurora Banatului și la **Monumentul Turismului** de la Rusca Montană, unic în lume dedicat turismului, din zona turistică Muntele Mic-Poiana Mărului;

- **Pe bicicletă,** pe cărările de munte și fostele căi forestiere de la Reșița până la **Peștera Comarnic,** din zona turistică Semenic;
- **Pe jos,** pentru turul stațiunii **Băile Herculane**, cea mai veche stațiune balneoclimatică din România și din Sud-Estul Europei, pe **Cheile Nerei-Beușnița**, cele mai lungi și mai frumoase chei din România, din zona turistică Aurora Banatului și pe **Cheile Carașului,** cele mai sălbatice din Banatul Montan, din zona turistică Semenic.

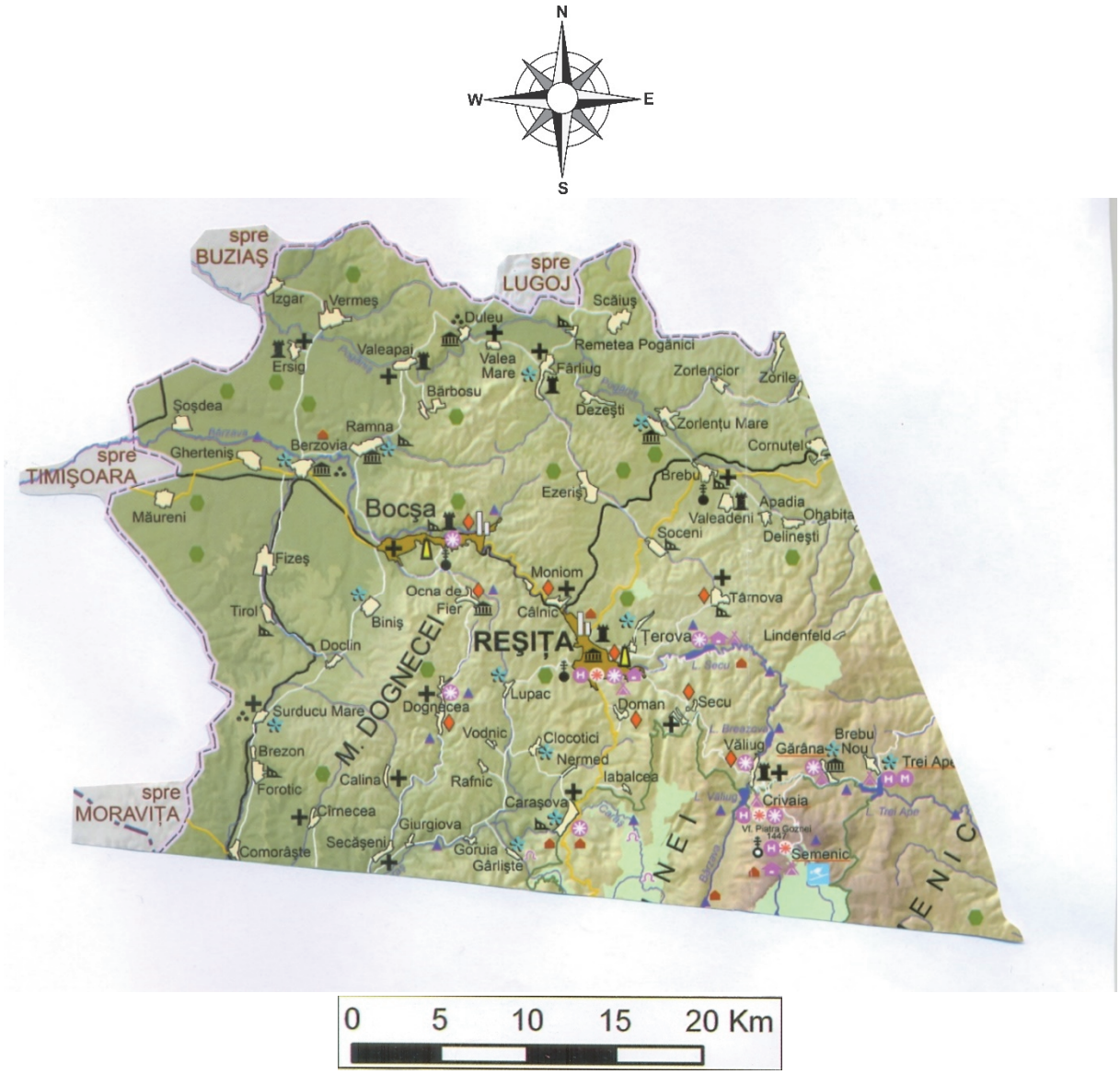
Figură – Zonele turistice ale județului Caraș-Severin

1. ZONA TURISTICĂ SEMENIC

Zona turistică **SEMENIC** este „inima” turismului din Caraș-Severin care cuprinde stațiunile turistice: **Semenic, Văliug-Crivaia, Trei Ape și Secu** și cele două orașe din zonă, Reșița și Bocșa**:**

Figură – Zona turistică SEMENIC

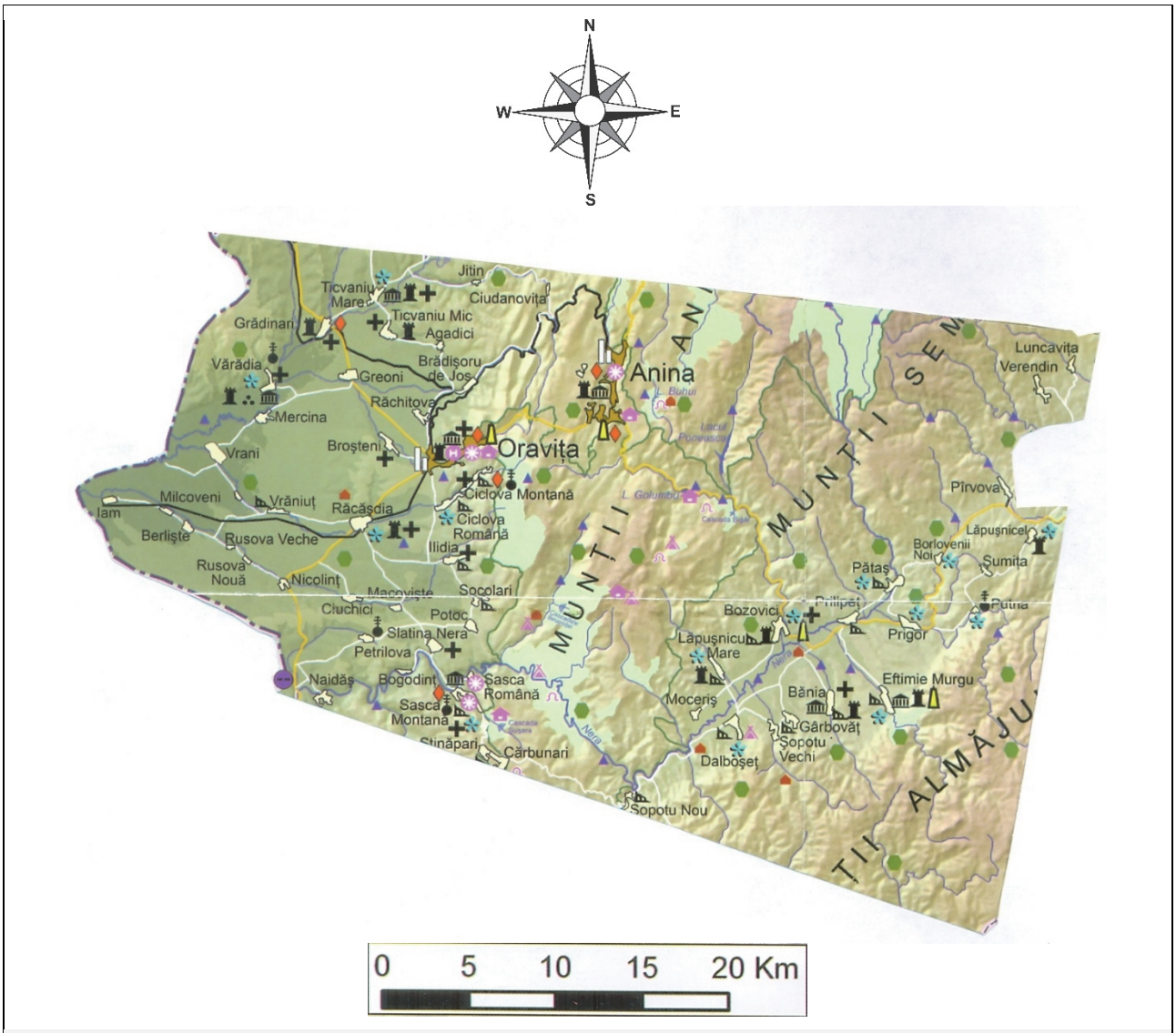
Căi de acces:

DN 58B: Timișoara – Bocșa – Reșița
DJ582: Reșița – Văliug –Pasul Prislop – Semenic
E70 (DN 6): Timișoara – Caransebeș – Slatina Timiș
DJ582: Slatina Timiș –Trei Ape –
Gărâna – Pasul Prislop – Semenic
DJ 586: Bocșa – Ocna de Fier
DJ 586A: Ocna de Fier – Dognecea – Secășeni

2. ZONA TURISTICĂ AURORA BANATULUI

Zona turistică **AURORA BANATULUI** este „perla" turismului din Banat, de o frumusețe neasemuită, încât turistul care a descoperit-o este cuprins de dorința unei permanente „redescoperiri". Ea cuprinde „bijuteriile" turistice ale județului Caraș-Severin amplasate în triunghiul turistic Oravița – Anina – Bozovici. Denumirea zonei este de la numele stațiunii climaterice Sommerfriche de la Steierdorf, cum s-a numit din anul înființării (1893) și până în anul 1930. Stațiunea era cunoscută în toată Europa pentru cea mai bună „cură de aer" curat și ozonat (figura următoare).

Figură – Zona turistică AURORA BANATULUI

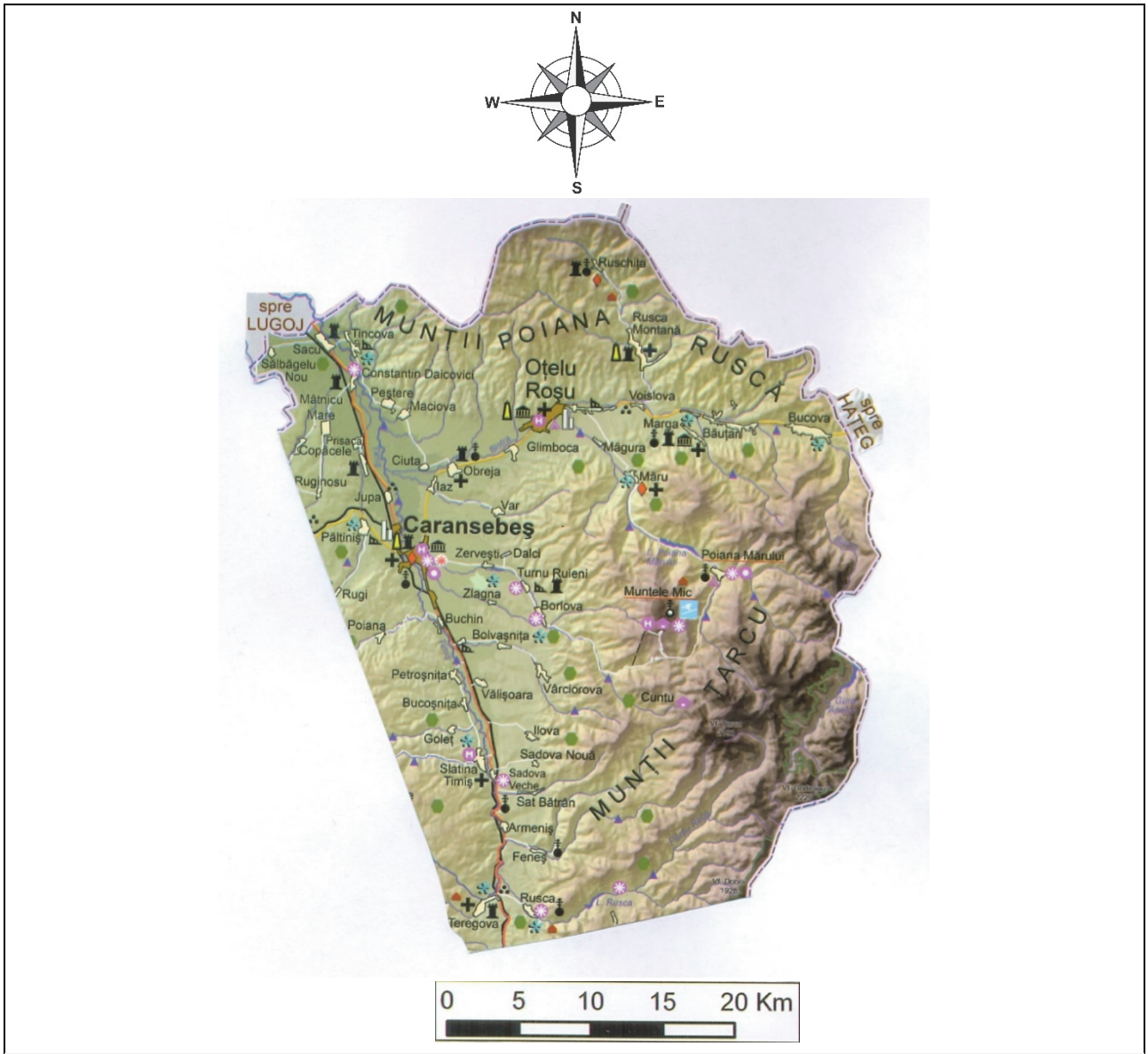

Căi de acces:
DN 58: Caransebeș – Reșița – Anina (răscruce) **DN 57B:** Anina (răscruce) – Oravița
DJ 581: Reșița – Grădinari **DN 57:** Grădinari – Oravița – Anina (răscruce)
E70: Timișoara – Caransebeș – Iablanița **DN 57B:** Iablanița-Bozovici-Anina – Oravița

3. ZONA TURISTICĂ MUNTELE MIC-POIANA MĂRULUI

Zona turistică **Muntele Mic-Poiana Mărului** este „enigma" turismului din Banat și cuprinde stațiunile turistice: **Muntele Mic** și **Poiana Mărului.** În această zonă turistică, se delimitează **Țara Gugulanilor,** sub forma unui triunghi curbiliniu cu o suprafață de 2000 km², care începe de la Bucova, pe Valea Bistrei până la Caransebeș, și de aici pe Valea Timișului până la „Poarta de Intrare" situată între Teregova și Domașnea. Cea de-a treia latură este convențională și poate fi imaginată peste crestele vârfurilor Godeanu (2229), Țarcu și Gugu (2291), ultimul fiind muntele sacru al dacilor. Zona cuprinde cele două orașe **Caransebeș** și **Oțelu Roșu**, 13 comune și 33 de sate.

Figură – Zona turistică MUNTELE MIC-POIANA MĂRULUI

Căi de acces:
E 70 (DN6): Timișoara-Caransebeș și Orșova – Caransebeș
DN68: Hațeg – Caransebeș
DN58: Reșița – Caransebeș

4. ZONA TURISTICĂ BĂILE HERCULANE

Zona turistică **BĂILE HERCULANE** este „emblema" turismului din Banat și zona cea mai cunoscută atât prin stațiunea balneoclimatericăBăile Herculane cu renume european, cât și prin Parcul Național „Domogled – Valea Cernei". Valea Cernei este cea mai frumoasă și „bătrână" vale din România. Este singurul colț al naturii unde plantele și animalele dăinuiesc din epoci geologice trecute. Râul Cerna poartă pe firul ei, de la izvoare până la vărsarea în Dunăre, frumuseți nebănuite și minunății unice, care se fac cunoscute numai drumețului neostenit care știe să le caute și să le aprecieze.

Figură – Zona turistică BĂILE HERCULANE

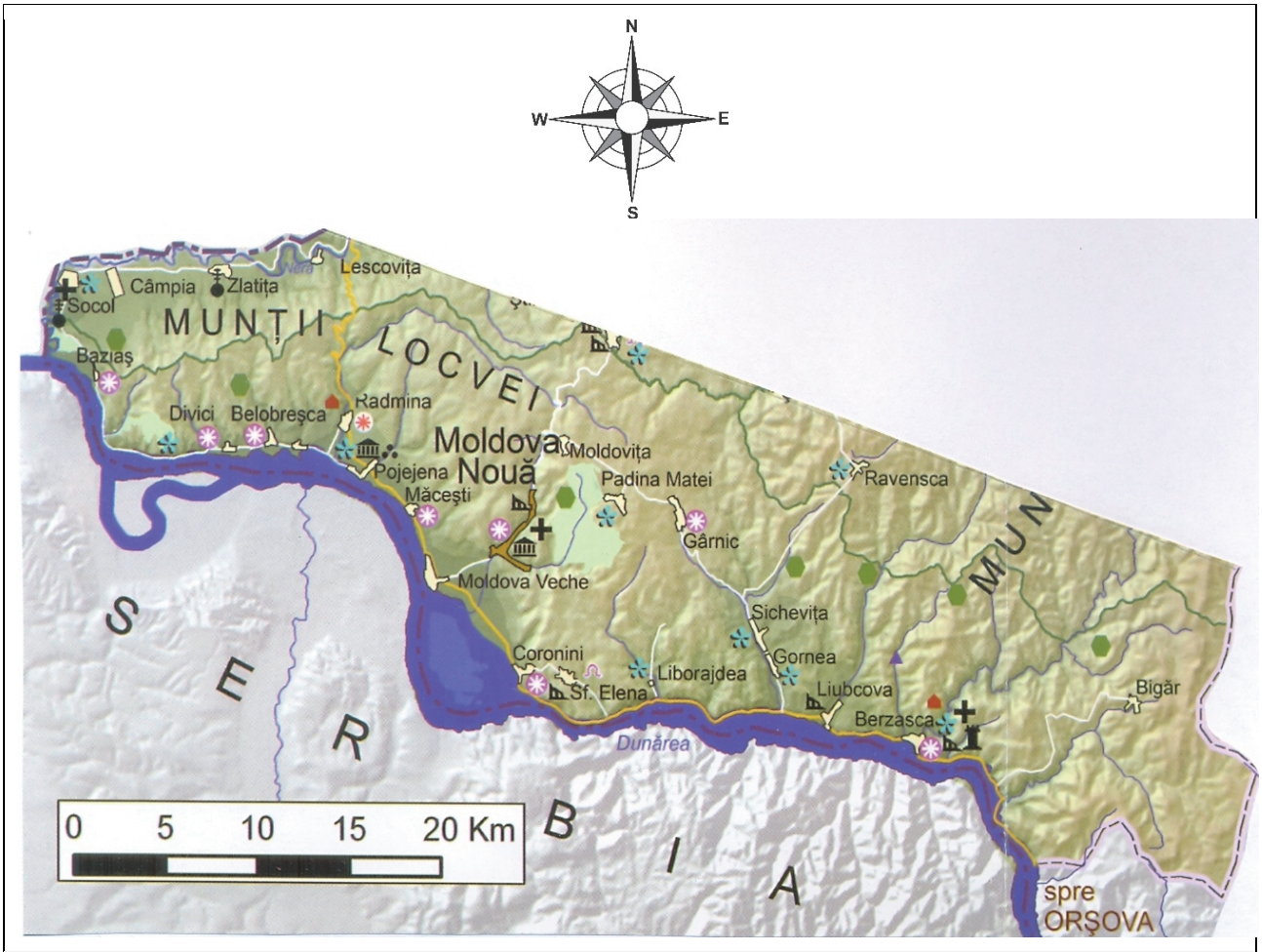

Căi de acces:
E 70 (DN6): Timișoara – Băile Herculane, gară (175 km) și centru (182 km)
E 70 (DN6): Orșova – Băile Herculane, gară (15 km) și centru (22 km)
DN 67D: Baia de Aramă – Băile Herculane, centru (61 km) și gară (68 km)

5. ZONA TURISTICĂ CLISURA DUNĂRII

Zona turistică **CLISURA DUNĂRII** este „vestitorul" turismului din Banat și cuprinde cel mai lung și mai frumos defileu din Europa – Defileul Dunării (135 km), de la Baziaș și până la barajul Lacului de acumulare „Porțile de Fier" (Gura Văii), construit în perioada 1964-1971. Peisajul este fascinant în toată Clisura Dunării, iar zona Cazanelor Dunării a fost declarată monument unic al naturii în Europa.

Figură – Zona turistică CLISURA DUNĂRII

Căi de acces:
E 70: Timișoara – Orșova (190 km)
DN 57: Orșova – Moldova Nouă (84 km) și Moldova Nouă – Grădinari (66 km)
DJ 581: Reșița – Grădinari (39 km)

Structuri turistice din județul Caraș-Severin

CERINȚA 3: Analiza situației structurilor de primire turistică din județul Caraș-Severin presupune o evaluare cantitativă și calitativă a unităților turistice de cazare și de alimentație publică, după numărul, tipul, categoriile de clasificare, dispunerea pe teritoriul județului și gradul de ocupare.

Cantitativ, situația unităților de cazare din județul Caraș-Severin, la 1 ianuarie 2021, se prezintă în tabelele de mai jos:

Tabel – Structuri de primire turistică din județul Caraș-Severin

Tipuri de structuri de primire turistica	Macroregiuni, regiuni de dezvoltare si judete	Ani			
		Anul 1990	Anul 2018	Anul 2019	Anul 2020
		UM: Numar			
		Numar	Numar	Numar	Numar
Total	Caras-Severin	63	247	244	258
Hoteluri	Caras-Severin	18	32	32	34
Hosteluri	Caras-Severin	:	11	11	12
Hanuri si moteluri	Caras-Severin	6	:	:	:
Moteluri	Caras-Severin	:	4	4	4
Vile turistice	Caras-Severin	10	5	4	4
Cabane turistice	Caras-Severin	16	20	19	19
Bungalouri	Caras-Severin	:	4	4	3
Campinguri	Caras-Severin	4	2	2	3
Popasuri turistice	Caras-Severin	:	6	6	5
Casute turistice	Caras-Severin	:	3	4	5
Tabere de elevi si prescolari	Caras-Severin	8	2	2	3
Pensiuni turistice	Caras-Severin	:	68	70	73
Pensiuni agroturistice	Caras-Severin	:	90	86	93

Sursa: Tempo online – INSSE, 2021

Tabel – Structuri de primire turistică din orașele județului Caraș-Severin

Tipuri de structuri de primire turistica	Judete	Localitati	Ani
			Anul 2020
			UM: Numar
			Numar
Total	Caras-Severin	TOTAL	258
-	-	50790 MUNICIPIUL RESITA	16
-	-	51010 MUNICIPIUL CARANSEBES	22
-	-	50889 ORAS ANINA	4
-	-	50923 ORAS BAILE HERCULANE	72
-	-	50969 ORAS BOCSA	6
-	-	51056 ORAS MOLDOVA NOUA	3
-	-	51118 ORAS ORAVITA	6
-	-	51207 ORAS OTELU ROSU	2

Sursa: Tempo online – INSSE, 2021

Tabel – Structuri de primire turistică din localitățile județului Caraș-Severin

Tipuri de structuri de primire turistică	Județe	Localități	Ani
			Anul 2020
			UM: Număr
			Număr
Total	Caraș-Severin	TOTAL	258
-	-	50790 MUNICIPIUL RESITA	16
-	-	51010 MUNICIPIUL CARANSEBES	22
-	-	50889 ORAS ANINA	4
-	-	50923 ORAS BAILE HERCULANE	72
-	-	50969 ORAS BOCSA	6
-	-	51056 ORAS MOLDOVA NOUA	3
-	-	51118 ORAS ORAVITA	6
-	-	51207 ORAS OTELU ROSU	2
-	-	51332 BAUTAR	1
-	-	51449 BERZASCA	6
-	-	51546 BOLVASNITA	1
-	-	51573 BOZOVICI	3
-	-	51662 BREBU NOU	14
-	-	51699 BUCHIN	2
-	-	51877 CONSTANTIN DAICOVICIU	1
-	-	53489 CORONINI	5
-	-	52570 DALBOSET	1
-	-	52696 DOGNECEA	1
-	-	53700 EFTIMIE MURGU	1
-	-	52758 EZERIS	3
-	-	52785 FARLIUG	1
-	-	52909 GARNIC	1
-	-	52936 GLIMBOCA	1
-	-	53210 MARGA	1
-	-	53247 MAURENI	1
-	-	53274 MEHADIA	10
-	-	53425 PALTINIS	1
-	-	53513 POJEJENA	3
-	-	53577 PRIGOR	2
-	-	53675 RACASDIA	1
-	-	53639 RAMNA	1
-	-	53755 SACU	1
-	-	53791 SASCA MONTANA	7
-	-	53853 SICHEVITA	5
-	-	54056 SLATINA-TIMIS	2
-	-	54109 SOCOL	1
-	-	54270 TEREGOVA	3
-	-	54412 TURNU RUIENI	11
-	-	54485 VALIUG	16
-	-	54537 VERMES	1

Tipuri de structuri de primire turistică	Județe	Localități	Ani
			Anul 2020
			UM: Număr
			Număr
-	-	54617 ZAVOI	17
-	-	54699 ZORLENTU MARE	1
Hoteluri	Caraș-Severin	TOTAL	34
-	-	50790 MUNICIPIUL RESITA	7
-	-	51010 MUNICIPIUL CARANSEBES	4
-	-	50923 ORAS BAILE HERCULANE	16
-	-	51118 ORAS ORAVITA	2
-	-	51207 ORAS OTELU ROSU	2
-	-	54485 VALIUG	3
Hosteluri	Caraș-Severin	TOTAL	12
-	-	50790 MUNICIPIUL RESITA	1
-	-	51010 MUNICIPIUL CARANSEBES	6
-	-	50923 ORAS BAILE HERCULANE	3
-	-	53489 CORONINI	1
-	-	54617 ZAVOI	1
Moteluri	Caraș-Severin	TOTAL	4
-	-	50923 ORAS BAILE HERCULANE	1
-	-	51662 BREBU NOU	1
-	-	53274 MEHADIA	1
-	-	54056 SLATINA-TIMIS	1
Vile turistice	Caraș-Severin	TOTAL	4
-	-	50790 MUNICIPIUL RESITA	1
-	-	51010 MUNICIPIUL CARANSEBES	2
-	-	50923 ORAS BAILE HERCULANE	1
Cabane turistice	Caraș-Severin	TOTAL	19
-	-	50889 ORAS ANINA	1
-	-	50923 ORAS BAILE HERCULANE	1
-	-	51118 ORAS ORAVITA	1
-	-	51449 BERZASCA	1
-	-	53513 POJEJENA	1
-	-	53675 RACASDIA	1
-	-	53639 RAMNA	1
-	-	53791 SASCA MONTANA	1
-	-	54412 TURNU RUIENI	4
-	-	54485 VALIUG	3
-	-	54537 VERMES	1
-	-	54617 ZAVOI	3
Bungalouri	Caraș-Severin	TOTAL	3
-	-	50923 ORAS BAILE HERCULANE	1
-	-	51449 BERZASCA	1
-	-	51662 BREBU NOU	1
Campinguri	Caraș-Severin	TOTAL	3

Tipuri de structuri de primire turistică	Județe	Localități	Ani
			Anul 2020
			UM: Număr
			Număr
-	-	53274 MEHADIA	3
Popasuri turistice	Caraș-Severin	TOTAL	5
-	-	50923 ORAS BAILE HERCULANE	3
-	-	52570 DALBOSET	1
-	-	53274 MEHADIA	1
Căsuțe turistice	Caraș-Severin	TOTAL	5
-	-	50923 ORAS BAILE HERCULANE	1
-	-	52909 GARNIC	1
-	-	53577 PRIGOR	1
-	-	53853 SICHEVITA	1
-	-	54485 VALIUG	1
Tabere de elevi și preșcolari	Caraș-Severin	TOTAL	3
-	-	50790 MUNICIPIUL RESITA	1
-	-	54270 TEREGOVA	1
-	-	54485 VALIUG	1
Pensiuni turistice	Caraș-Severin	TOTAL	73
-	-	50790 MUNICIPIUL RESITA	5
-	-	51010 MUNICIPIUL CARANSEBES	10
-	-	50889 ORAS ANINA	3
-	-	50923 ORAS BAILE HERCULANE	44
-	-	50969 ORAS BOCSA	6
-	-	51056 ORAS MOLDOVA NOUA	3
-	-	51118 ORAS ORAVITA	2
Pensiuni agroturistice	Caraș-Severin	TOTAL	93
-	-	50790 MUNICIPIUL RESITA	1
-	-	50923 ORAS BAILE HERCULANE	1
-	-	51118 ORAS ORAVITA	1
-	-	51332 BAUTAR	1
-	-	51449 BERZASCA	4
-	-	51546 BOLVASNITA	1
-	-	51573 BOZOVICI	3
-	-	51662 BREBU NOU	12
-	-	51699 BUCHIN	2
-	-	51877 CONSTANTIN DAICOVICIU	1
-	-	53489 CORONINI	4
-	-	52696 DOGNECEA	1
-	-	53700 EFTIMIE MURGU	1
-	-	52758 EZERIS	3
-	-	52785 FARLIUG	1
-	-	52936 GLIMBOCA	1
-	-	53210 MARGA	1
-	-	53247 MAURENI	1

Tipuri de structuri de primire turistică	Județe	Localități	Ani
			Anul 2020
			UM: Număr
			Număr
-	-	53274 MEHADIA	5
-	-	53425 PALTINIS	1
-	-	53513 POJEJENA	2
-	-	53577 PRIGOR	1
-	-	53755 SACU	1
-	-	53791 SASCA MONTANA	6
-	-	53853 SICHEVITA	4
-	-	54056 SLATINA-TIMIS	1
-	-	54109 SOCOL	1
-	-	54270 TEREGOVA	2
-	-	54412 TURNU RUIENI	7
-	-	54485 VALIUG	8
-	-	54617 ZAVOI	13
-	-	54699 ZORLENTU MARE	1

Sursa: Tempo online – INSSE, 2021

Capacitatea de cazare turistică existentă cuprinde 9623 locuri, în anul 2020, din care: 4620 locuri în hoteluri, 1397 locuri în pensiuni turistice și 1748 în pensiuni agroturistice**.**

Tabel – Capacitatea de cazare turistică existentă în județul Caraș-Severin

Tipuri de structuri de primire turistică	Macroregiuni, regiuni de dezvoltare și județe	Ani			
		Anul 1990	Anul 2018	Anul 2019	Anul 2020
		UM: Locuri			
		Locuri	Locuri	Locuri	Locuri
Total	**Caraș-Severin**	9164	**9049**	9184	9623
Hoteluri	**Caraș-Severin**	5034	**4384**	4447	4620
Hosteluri	**Caraș-Severin**	:	**321**	272	337
Hanuri și moteluri	**Caraș-Severin**	322	:	:	:
Moteluri	**Caraș-Severin**	:	**135**	135	135
Vile turistice	**Caraș-Severin**	1138	**110**	92	96
Cabane turistice	**Caraș-Severin**	1056	**458**	448	446
Bungalouri	**Caraș-Severin**	:	**80**	80	68
Campinguri	**Caraș-Severin**	252	**120**	120	160
Popasuri turistice	**Caraș-Severin**	:	**361**	355	331
Căsuțe turistice	**Caraș-Severin**	:	**42**	52	74
Tabere de elevi și preșcolari	**Caraș-Severin**	1072	**151**	151	211
Pensiuni turistice	**Caraș-Severin**	:	**1346**	1384	1397
Pensiuni agroturistice	**Caraș-Severin**	:	**1541**	1648	1748

Sursa: Tempo online – INSSE, 2021

Tabel – Capacitatea de cazare turistică existentă în orașele județul Caraș-Severin

Tipuri de structuri de primire turistica	Județe	Localități	Ani
			Anul 2020
			UM: Locuri
			Locuri
Total	**Caraș-Severin**	**TOTAL**	**9623**
-	**-**	**50790 MUNICIPIUL RESITA**	762
-	**-**	**51010 MUNICIPIUL CARANSEBES**	557
-	**-**	**50889 ORAS ANINA**	54
-	**-**	**50923 ORAS BAILE HERCULANE**	4787
-	**-**	**50969 ORAS BOCSA**	106
-	**-**	**51056 ORAS MOLDOVA NOUA**	59
-	**-**	**51118 ORAS ORAVITA**	188
-	**-**	**51207 ORAS OTELU ROSU**	55

Sursa: Tempo online -INSSE, 2021

Capacitatea de cazare turistică în funcțiune, ca număr de locuri – zile, este în scădere în anul 2020 față de anul 2019 din cauza pandemiei COVID-19:

Tabel – Capacitatea de cazare turistică în funcțiune din județul Caraș-Severin

Tipuri de structuri de primire turistica	Macroregiuni, regiuni de dezvoltare și județe	Ani			
		Anul 1991	Anul 2018	Anul 2019	Anul 2020
		UM: Locuri – zile			
		Număr locuri-zile	Număr locuri-zile	Număr locuri-zile	Număr locuri-zile
Total	**Caraș-Severin**	2180940	2163069	2175706	1520210
Hoteluri	**Caraș-Severin**	1498185	1155514	1204953	850055
Hosteluri	**Caraș-Severin**	:	59545	53856	35434
Hanuri și moteluri	**Caraș-Severin**	29938	:	:	:
Moteluri	**Caraș-Severin**	:	24987	29239	16973
Vile turistice	**Caraș-Severin**	200160	25328	25130	13540
Cabane turistice	**Caraș-Severin**	329746	98852	87261	63128
Bungalouri	**Caraș-Severin**	:	11776	10824	6946
Campinguri	**Caraș-Severin**	470	9760	5280	12880
Popasuri turistice	**Caraș-Severin**	:	47536	60028	24504
Căsuțe turistice	**Caraș-Severin**	:	7332	7532	8124
Tabere de elevi și preșcolari	**Caraș-Severin**	122441	15712	11317	:
Pensiuni turistice	**Caraș-Severin**	:	368603	357972	252061
Pensiuni agroturistice	**Caraș-Severin**	:	338124	322314	236565

Sursa: Tempo online – INSSE, 2021

Distribuția locurilor de cazare pe teritoriul județului Caraș-Severin păstrează proporția dintre stațiunea Băile Herculane și celelalte orașe și localități din anul 2009 până în anul 2020:

Figură – Distribuția locurilor de cazare pe teritoriul județului Caraș-Severin

Sursa: CC=TDD, 2009 și Tempo online – INSSE, 2021, Tabelul 14

Distribuția unităților de cazare și a locurilor de cazare pe teritoriul județului Caraș-Severin corespunde în linii mari cu modul de „agregare" a circulației turistice, așa se explică că aproape jumătate din locurile de cazare (9 623 locuri) sunt în zona stațiunii Băile

Herculane (4787 locuri) și au crescut în Reșița (768 locuri) Caransebeș (557 locuri), Oravița (188 locuri) și zona Văliug (628 locuri).

Tabel – Numărul de locuri de cazare din localitățile județului Caraș-Severin

Tipuri de structuri de primire turistica	Județe	Localități	Ani
			Anul 2020
			UM: Locuri
			Locuri
Total	Caraș-Severin	TOTAL	9623
-	-	50790 MUNICIPIUL RESITA	762
-	-	51010 MUNICIPIUL CARANSEBES	557
-	-	50889 ORAS ANINA	54
-	-	50923 ORAS BAILE HERCULANE	4787
-	-	50969 ORAS BOCSA	106
-	-	51056 ORAS MOLDOVA NOUA	59
-	-	51118 ORAS ORAVITA	188
-	-	51207 ORAS OTELU ROSU	55
-	-	51332 BAUTAR	20
-	-	51449 BERZASCA	121
-	-	51546 BOLVASNITA	16
-	-	51573 BOZOVICI	58
-	-	51662 BREBU NOU	292
-	-	51699 BUCHIN	24
-	-	51877 CONSTANTIN DAICOVICIU	24
-	-	53489 CORONINI	106
-	-	52570 DALBOSET	35
-	-	52696 DOGNECEA	26
-	-	53700 EFTIMIE MURGU	10
-	-	52758 EZERIS	43
-	-	52785 FARLIUG	10
-	-	52909 GARNIC	12
-	-	52936 GLIMBOCA	15
-	-	53210 MARGA	23
-	-	53247 MAURENI	10
-	-	53274 MEHADIA	374
-	-	53425 PALTINIS	26
-	-	53513 POJEJENA	64
-	-	53577 PRIGOR	20
-	-	53675 RACASDIA	8
-	-	53639 RAMNA	14
-	-	53755 SACU	8
-	-	53791 SASCA MONTANA	172
-	-	53853 SICHEVITA	74
-	-	54056 SLATINA-TIMIS	52

Tipuri de structuri de primire turistica	Județe	Localități	Ani
			Anul 2020
			UM: Locuri
			Locuri
-	-	54109 SOCOL	14
-	-	54270 TEREGOVA	82
-	-	54412 TURNU RUIENI	321
-	-	54485 VALIUG	628
-	-	54537 VERMES	10
-	-	54617 ZAVOI	333
-	-	54699 ZORLENTU MARE	10

Sursa: Tempo online – INSSE, 2021

Circulația turistică a fost evaluată prin numărul de turiști (T) români și străini care au vizitat județul Caraș-Severin, numărul de înnoptări (N) și durata medie a sejurului (D_m) așa cum se arată în tabelele mai jos:

Tabel – Numărul de turiști care au vizitat județul Caraș-Severin

Tipuri de structuri de primire turistica	Tipuri de turiști	Macroregiuni, regiuni de dezvoltare și județe	Ani			
			Anul 1990	Anul 2018	Anul 2019	Anul 2020
			UM: Număr persoane			
			Număr persoane	Număr persoane	Număr persoane	Număr persoane
Total	Total	Caraș-Severin	309 525	229 568	244 623	144 665
-	Romani	Caraș-Severin	303 459	220 923	236 267	142 970
-	Străini	Caraș-Severin	:	8 645	8 356	1 695

Sursa: Tempo online – INSSE, 2021

Tabel – Numărul de turiști care au vizitat județul Caraș-Severin pe luni în anul 2021

Tipuri de structuri de primire turistica	Tipuri de turiști	Macroregiuni, regiuni de dezvoltare și județe	Luni				
			Luna ianuarie 2021	Luna februarie 2021	Luna martie 2021	Luna aprilie 2021	Luna Mai 2021
			UM: Număr persoane				
			Număr persoane	Număr persoane	Număr persoane	Număr persoane	Număr persoane
Total	Total	Caraș-Severin	9 011	9 944	7 565	11 078	17 010
-	Romani	Caraș-Severin	8 916	9 881	7 527	10 999	16 925
-	Străini	Caraș-Severin	95	63	38	79	85

Sursa: Tempo online – INSSE, 2021

Tabel – Numărul de înnoptări ale turiștilor care au vizitat județul Caraș-Severin

Tipuri de structuri de primire turistica	Tipuri de turiști	Macroregiuni, regiuni de dezvoltare și județe	Ani			
			Anul 1990	Anul 2018	Anul 2019	Anul 2020
			UM: Număr			
			Număr	Număr	Număr	Număr
Total	Total	Caraș-Severin	1 576 194	742 220	789 936	439 922
-	Romani	Caraș-Severin	1 549 069	720 900	769 345	432 274
-	Străini	Caraș-Severin	:	21 320	20 591	7 648

Sursa: Tempo online – INSSE, 2021

Tabel – Numărul de înnoptări ale turiștilor care au vizitat județul Caraș-Severin, pe luni în anul 2021

Tipuri de structuri de primire turistica	Tipuri de turiști	Macroregiuni, regiuni de dezvoltare și județe	Luni				
			Luna ianuarie 2021	Luna februarie 2021	Luna martie 2021	Luna aprilie 2021	Luna mai 2021
			UM: Număr				
			Număr	Număr	Număr	Număr	Număr
Total	Total	Caraș-Severin	21 494	23 902	19 335	25 025	45 330
-	Romani	Caraș-Severin	21 029	23 687	19 206	24 804	45 128
-	Străini	Caraș-Severin	465	215	129	221	202

Sursa: Tempo online – INSSE, 2021

Durata medie a sejurului s-a calculat prin raportarea **numărului de înnoptări** realizate, la **numărului de turiști** cazați dintr-o perioadă dată în unitățile de cazare din județul Caraș-Severin este dată pe total turiști, turiști români și turiști străini în tabelele de mai jos:

Tabel – Durata medie a sejurului pe total turiști care au vizitat județul Caraș-Severin

Anul	Numărul de înnoptări	Numărul de turiști	Durata medie a sejurului
1990	1 576 194	309 525	5
2018	746 220	229 568	3.25
2019	789 936	244 623	3.22
2020	439 922	144 665	3

Tabel – Durata medie a sejurului – turiști români – care au vizitat județul Caraș-Severin

Anul	Numărul de înnoptări	Numărul de turiști romani	Durata medie a sejurului
1990	1 549 069	303 459	5.1
2018	720 900	220 923	3.26
2019	769 345	236 267	3.25
2020	432 274	142 970	3

Tabel – Durata medie a sejurului – turiști străini care au vizitat județul Caraș-Severin

Anul	Numărul de înnoptări	Numărul de turiști străini	Durata medie a sejurului
1990	-	-	-
2018	21 320	8 645	2.46
2019	20 591	8 356	2.46
2020	7 648	1 695	4.5

Infrastructura și suprastructura județului Caraș-Severin

CERINȚA 4: Infrastructura este punctul sensibil al turiștilor care vizitează județul Caraș-Severin: Cum ajung în locul dorit? De aceea, ea toate analizată la toate nivelele și pentru toate tipurile care influențează în mod direct călătoria în județ: rutier, feroviar, naval și aerian. De la drumuri naționale și județene până la drumurile locale și secundare care duc la obiectivele turistice din județ.

Calea rutieră este de departe cea mai folosită de toți turiștii care vin în județul Caraș-Severin. La 1 ianuarie 2021, lungimea drumurilor din județ se prezenta așa cum se arată în tabelul de mai jos:

Tabel – Lungimea drumurilor din județul Caraș-Severin

Categorii de drumuri publice	Tipuri de acoperământ	Macroregiuni, regiuni de dezvoltare și județe	Ani
			Anul 2020
			UM: Km
			Kilometri
Total	**Total**	**Caraș-Severin**	**2155**
-	**Modernizate**	**Caraș-Severin**	1376
-	**Pietruite**	**Caraș-Severin**	392
-	**De pământ**	**Caraș-Severin**	146
Naționale	**Total**	**Caraș-Severin**	**575**
-	**Modernizate**	**Caraș-Severin**	556
-	**Pietruite**	**Caraș-Severin**	1
Județene	**Total**	**Caraș-Severin**	**880**
-	**Modernizate**	**Caraș-Severin**	514
-	**Pietruite**	**Caraș-Severin**	215
-	**De pământ**	**Caraș-Severin**	3
Comunale	**Total**	**Caraș-Severin**	**700**
-	**Modernizate**	**Caraș-Severin**	306
-	**Pietruite**	**Caraș-Severin**	176
-	**De pământ**	**Caraș-Severin**	143

Sursa: Tempo online – INSSE, 2021

Starea drumurilor naționale și județene din Caraș-Severin a fost evaluată de respondenții cercetării online și a fost apreciată după cum urmează:

Drumurile naționale

E70 (DN6): Drobeta Turnu Severin – Timișoara – Limita Jud. Mehedinți – Mehadia – Armeniș – Caransebeș – Sacu – Limita Jud. Timiș: stare foarte bună, marcaje, o bandă pe sens.

DN 57: Limita Jud. Mehedinți – Berzasca – Moldova Nouă – Pojejena – Oravița – Limita Jud. Timiș: stare în general bună, plăci de beton în jurul loc. Moldova Nouă și spre sfârșitul tronsonului, marcaje, o bandă pe sens.

DN 57A: Pojejena (DN 57) – Socol: stare bună, marcaje, o bandă pe sens.

DN 57B: Oravița (DN 57) – Bozovici – Iablanița – DN 6: stare bună, marcaje, o bandă pe sens.

DN 58: Caransebeș (DN 6) – Reșița – Anina (DN 57B): stare bună, cu marcaje, o bandă pe sens.

DN 58A: Limita Jud. Timiș – Fârliug – Ezeriș – Soceni (DN 58): stare bună, marcaje ușor șterse, o bandă pe sens.

DN 58B: Reșița (DN 58) – Bocșa – Berzovia – Măureni – Limita Jud. Timiș: stare foarte bună, marcaje, o bandă pe sens.

DN 67D: Limita Jud. Mehedinți – Băile Herculane – DN 6: stare proastă, gropi, denivelări, fără marcaje, o bandă pe sens.

DN 68: Caransebeș (DN 6) – Oțelu Roșu – Limita Jud. Hunedoara: stare foarte bună, marcaje, o bandă pe sens.

Drumurile județene

DJ 571: Moldova Veche – Moldova Nouă – Cărbunari – Sasca Montană – Slatina Nera – Macoviște – DN 57 (Ciuchici):

- Moldova Veche – Moldova Nouă: stare acceptabilă, plăci din beton, marcaje, o bandă pe sens.
- Moldova Nouă – Cărbunari: neasfaltat.
- Cărbunari – Sasca Montană: stare proastă, plăci din beton, marcaje, o bandă pe sens.
- Sasca Montană – Ciuchici – DN57 (intersecție): stare proastă, gropi, fără marcaje, o bandă pe sens.

DJ 571A: DN 57A – Gornea (Păzăriște)– Sichevița – Zăsloane – Cârșie – Gârnic – DJ 571 (Moldovița):

- DN 57A – Gornea – Sichevița: asfaltat, fără marcaje, o bandă pe sens. **Nota 7**
- Sichevița –Cârșie – Gârnic – Moldovița: neasfaltat.

DJ 571B: DN 57B (Bozovici) – Dalbosețț – Bârz – Șopotu Nou – Cărbunari (DJ 571):

- DN 57B –Bozovici (intrsecție) – Șopotu Nou: stare proastă, gropi, fără marcaje, o bandă pe sens.
- Șopotu Nou – Cărbunari:

DJ 571C: Oravița – Ciclova Montana – Socolari – Potoc – Petrilova – Năidaș – Zlătița – Câmpia – Socol (DN 57A):

- Oravița – Socolari – Ilidia – Potoc: stare foarte proastă, multe gropi, fără marcaje, o bandă pe sens.
- Petrilova –Naidăș DN 57: neasfaltat.
- Naidăș –Zlatița – Socol DN 57: stare bună, fără marcaje sau marcaje ușor șterse, o bandă pe sens până în Lescovița.

DJ 571E: DN 57B – Lăpușnicel: stare acceptabilă, fără marcaje, o bandă pe sens.

DJ 571F: DN 57B (Prilipeț) – Eftimie Murgu: stare bună, fără marcaje, o bandă pe sens.

DJ 571G: DJ 571B – Bănia – Gârbovăț – Dălbosețț – Lăpușnicu Mare:

- DJ 571B – Bănia: stare acceptabilă, fără marcaje, o bandă pe sens.
- Bănia – Gârbovăț: neasfaltat.
- Gârbovăț – Lăpușnicu Mare: stare acceptabilă, fără marcaje, o bandă pe sens.

DJ 571J: Ciclova Montana – Ciclova Română: stare proastă, fără marcaje, o bandă pe sens.

DJ 571K: Potoc – Cheile Nerei: stare acceptabilă, asfaltat până la Podul Bei;

Stare de degradare ridicată a drumului forestier care duce la Campingul Valea Beiului, drum îngust, de pământ și multe gropi:

DJ 572: Comorâște – Forotic – Brezon – Surducu Mare – Doclin – Tirol – Fizeș – Berzovia – Vermeș – Izgar – Limita Jud. Timiș (august 2012):

- Comorâște – Berzovia: stare proastă, neasfaltat în marea majoritate.
- Berzovia – Vermeș – Izgar Limita Jud. Timiș: stare acceptabilă cu câteva porțiuni nefinalizate cu, denivelări și gropi, fără marcaje, o bandă pe sens.

DJ 572B: Marila – Anina – Steierdorf: stare proastă, neasfaltat în marea majoritate.

DJ 573: Oravița – Răchitova – Blădișoru de Jos – Halta Lișava – Ciudanovița – DJ 581 (Jitin): stare în general proastă, plăci din beton, neasfaltat după Ciudanovița.

DJ 573A: Nicolinț (DN 57) – Rusova Nouă – Rusova Veche – Berliște – Milcoveni – Iam – Ciortea – Vrani – Mercina – Greoni (DN 57):

- Nicolinț – Berliște: stare în general proastă, denivelări, fără marcaje, o bandă pe sens.
- Berliște – Ciortea: neasfaltat.
- Ciortea – Greoni: stare proastă, denivelări, gropi, fără marcaje, o bandă pe sens.
- **DJ 573B:** DJ 573A – Vărădia: stare proastă, denivelări, gropi, fără marcaje, o bandă pe sens.

DJ 573C: DN 57B – Oravița – DN 57B: stare acceptabilă, plăci de beton, fără marcaje, o bandă pe sens.

DJ 573D: Răcășdia – Vrăniuț – Iertof – Vrani (DJ 573A): neasfaltat.

DJ 581: Reșița (DN 58) – Lupac – Goruia – Giurgiova – stare bună, marcaje ușor șterse sau deloc, o bandă pe sens.

- Ticvaniu Mare – Grădinari: stare foarte proastă

DJ 581A: DN 58 – Carașova – DJ 581 (Cântar): nu există date.

DJ 582 (Trans-Semenicul): Reșița (DN 58) – Văliug – Gărâna – Brebu Nou – Slatina Timiș (DJ 582): stare foarte bună, recent asfaltat, fără marcaje, parapeți pe aproape jumătate de traseu.

- Surpări de drum Brebu Nou – Statina Timiș

DJ 582A: Reșița (DJ 582) – Târnova: nu sunt date.

DJ 582B: Reșița – Stațiunea Secu (DC 92): stare buna.

DJ 582C: Anina (DN 58): nu sunt date.

DJ 582D: Văliug – Crivaia: asfalt cu gropi.

DJ 582E: Prislop (DJ 582) – Stațiunea Semenic: stare foarte proastă, gropi, fără marcaje, o bandă pe sens.

DJ 582F: Anina (DJ 582C km 30+900) – Stațiunea Marghitaș: prima parte plăci din beton bune, apoi neasfaltat.

DJ 583: Ezeriș (DN 58) – Bocșa (DN 58B): neasfaltat.

DJ 585: Doclin (DJ 572) – Biniș – Bocșa – Ramna – Valeapai – Limita Jud. Timiș (Duleu): stare foarte proastă, gropi, iar după Bocșa, neasfaltat.

DJ 586: Bocșa – DJ 581 (Ocna de Fier): stare acceptabilă, cu porțiuni în stare foarte proastă, fără marcaje, o bandă pe sens.

DJ 586A: DJ 586 Ocna de Fier – Dognecea – DJ 581 (Săcășeni):

- DJ 586 – Dognecea: stare proastă, denivelări, fără marcaje, drum îngust.
- Dognecea – Secășeni DJ 581: doar ultima porțiune asfaltată, stare acceptabilă, în rest neasfaltat.

DJ 587: Păltiniș (DN 58) – Rugi – Ohabița – Delinești – Apadia – Brebu – Zorlențu Mare – Dezești – Fârliug – Valea Mare – Duleu (DJ 585):

- Păltiniș – Brebu: neasfaltat.
- Brebu – Duleu: stare acceptabilă, porțiuni cu gropi, fără marcaje, din Fârilug, drum îngust.

DJ 608: Plugova (DN 6) – Globurău – Costișa – Borugi – Cornereva – Gruni – Arsuri – Obița – Rusca – Țeregova – Luncavița – Mehadica – Cuptoare – Crușovăț (DN 6): stare acceptabilă, o mare parte din plăci de beton, fără marcaje, o bandă pe sens.

DJ 608A: Caransebeș (DN 6) – Zervești – Turnu Ruieni – Borlova – Stațiunea Muntele Mic: stare bună, covor asfaltic, fără marcaje, drum îngust spre sfârșitul tronsonului.

- Drum îngust pe serpentine de la Telescaun – Muntele Mic

DJ 608B: Căvăran (DN 6) – Mâtnicu Mare – Copăcele – Ohaba Mâtnic – Zorlencior (DJ 584)

- Căvăran – Ohaba Mâtnic: stare acceptabilă spre proastă, fără marcaje, o bandă pe sens.
- Ohaba Mâtnic – Zorlencior: neasfaltat.

DJ 608C: Slatina Timiș – Bucoșnița – Petroșnița – Valea Timișului – Bolvașnița – Vârciorova:

- Slatina Timiș – Bucoșnița: neasfaltat.
- Bucoșnița – Vârciorova: stare acceptabilă (după Valea Timișului, plăci din beton), fără marcaje, o bandă pe sens.

DJ 608D: Gara Herculane (DN 6) – Băile Herculane (DN 67D): stare bună, plăci din beton, fără marcaje, o bandă pe sens.

DJ 680A: Sacu (DN 6 km 474+525) – Tincova – Peștera – Maciova – Ciuta – Obreja (DN 68): neasfaltat.

DJ 683: Zăvoi (DN 68) – Măru – Poiana Mărului: stare proastă, drum din plăci de beton, fără marcaje, o bandă pe sens.

DJ 684: Limita Jud.Timiș – Rușchița – Rusca Montană – Voislova (DN 68):

- Limita Jud.Timiș – Ruschița: neasfaltat.
- Rușchița – Voislova: stare foarte bună, fără marcaje, o bandă pe sens.

DJ 684A: DN 68 – Marga: stare foarte bună, fără marcaje, o bandă pe sens.

Perspective strategice:

Pe lângă refacerea și modernizarea drumurilor subliniate este necesar să se realizeze:

1. Drumul expres cu trei benzi: Reșița – Berzovia – Buziaș – Topolovățul Mare – Autostrada A1;
2. Finalizarea drumului interjudețean DJ684 pe traseul: DN 68A (Cosava) – Tomești – Luncani de Sus – Limita de județ CS – Ruschița – Rusca Montană – Voislova (DN 68)
3. Drumul secundar de legătură Muntele Mic – Poiana Mărului din Șaua Jigoriei pe Valea Șucului;
4. Drumul secundar de legătură Iabalcea – Peștera Comarnic;

Calea feroviară. Rețeaua de cale ferată din județul Caraș-Severin are o lungime de 341 km, din care 150 km sunt electrificați, așa cum se arată în tabelul de mai jos:

Tabel – Lungimea căilor ferate din județul Caraș-Severin

Categorii de linii de cale ferata	**Macroregiuni, regiuni de dezvoltare și județe**	**Ani**
		Anul 2020
		UM: Km
		Kilometri
Total	**Caraș-Severin**	341
Electrificata	**Caraș-Severin**	150
Linii normale din care:	**Caraș-Severin**	341
Linii normale cu o cale	**Caraș-Severin**	332
Linii normale cu 2 căi	**Caraș-Severin**	9

Sursa: Tempo online – INSSE, 2021

Liniile de cale ferată care străbat teritoriul județului Caraș-Severin sunt prezentate în figura următoare:

1. Linia electrificată 900: Timișoara-Caransebeș-Băile Herculane – București (107 km);
2. Linia electrificată 915: Caransebeș – Reșița (43 km);
3. Linia normală 922a: Timișoara – Măureni – Berzovia – Reșița (37 km);
4. Linia normală 923: Berzovia – Oravița (59 km) – închisă momentan;
5. Linia normală 924: Oravița – Iam (27 km) – închisă momentan;
6. Linia normală 917: Caransebeș-Bouțari (38 km) – închisă momentan;
7. *Linia turistică 925: Oravița – Anina (33 km)*

Figură – Liniile de cale ferată ale județului Caraș-Severin

Sursa: Tempo online – INSSE, 2021

Perspective strategice:

Rețeaua feroviară din județul Caraș-Severin este mult afectată de starea căilor ferate din întreaga România, ceea ce face ca durata de călătorie să fie prelungită. Este nevoie de realizarea unor proiecte cu finanțare europeană prin buna colaborare a Consiliilor Județene Caraș-Severin și Timiș pentru:

1. Reabilitare cale ferată și Tren-Tramvai (train-tram) pe ruta Reșița – Bocșa – Timișoara Nord și asigurarea legăturii cu Aeroportul „Traian Vuia";
2. Modernizarea și revitalizarea tunelelor, viaductelor, vagoanelor și stațiilor liniei turistice Oravița-Anina;
3. Menținerea în funcțiune a liniei ferate Reșița – Caransebeș;
4. Construcția linilor ferate turistice înguste la Anina, Zăvoi și Berzasca.

Calea fluvială. Județul Caraș-Severin are un port la Dunăre, în Moldova Veche. Totodată, există bacul Baziaș IV de trecere a turiștilor de la Moldova Veche la Golumbăc (Serbia) și retur, pe rute care înconjoară insula Ostrov. Lungimea căii navigabile a Dunării pe hotarul județului Caraș-Severin este de 64 km, de la Baziaș la Berzasca (hotar).

Perspective strategice:

1. Reintroducerea curselor de călători pe ruta: Moldova Veche – Orșova;
2. Traversarea în mod regulat cu bacul a Dunării între localitățile Moldova-Veche – Usje / Golumbac (Serbia) în cadrul turismului tematic de bună vecinătate România – Serbia;
3. Modernizarea portului Moldova Veche pentru ca orașul Moldova Nouă să fie integrată în conceptul turistic al porturilor (orașelor) „Țărilor Dunărene";
4. Accesarea de proiecte pentru realizarea unor croaziere tematice: Viena – Budapesta-Belgrad-Moldova Veche – Orșova – Drobeta Turnu Severin.

Calea aeriană. In anul 2020, Aeroportul Banat Caransebeș a primit autorizație de funcționare de la Autoritatea Aeriană Civilă Română ca aerodrom și este înscris în AIP. Este deschis traficului intern pentru aviație generală și aeronave pana la 20 de tone.

Perspective strategice:

1. Dotarea Aeroportului Banat Caransebeș cu echipamente în scopul autorizării pentru trafic internațional și extinderea capabilităților de procesare pentru 4 aeronave a câte 200 de pasageri fiecare, simultan. Curse charter: Constanta, București, Viena, Belgrad;
2. Licențierea unui **culoar de drone** de-a lungul râului Timiș de la Caransebeș la Lugoj (40 km);
3. Autorizarea Aeroportului Banat Caransebeș pentru trafic internațional. Acest lucru poate fi benefic pentru turiștii care vor să viziteze zonele turistice ale județului Caraș-Severin dar și pentru segmentul de aviație generală;
4. **Tururi cu elicopterul** pentru turiștii dornici de aventură și senzații tari prin survolarea județului Caraș-Severin pe **culoare atractive** sub formă de „mână" pentru panorama Banatului Montan: *Caransebeș-Muntele Mic, Caransebeș-Băile Herculane, Caransebeș-Cazanele Dunării, Caransebeș-Cheile Nerei, Caransebeș-Semenic.*

Piste de ciclism. Sunt depuse proiecte pentru pistele de ciclism:

1. Clisura Dunării, de la Coronini la Berzasca;
2. Stațiunile Secu și Văliug, de la Reșița la Secu și până la Văliug.

Transport pe cablu: În județul Caraș-Severin a fost construit primul teleferic din România, în anul 1941, de la Văliug la stația de sub Piatra Goznei de pe Semenic. Telefericul a funcționat până în 1987 și urca 658 m pe o distanță de aproape 3 km, cu o durată de 30 min. În 1972 a fost construit telefericul din stația din Valea Craiului (cota 773 m) până pe Muntele Mic (cota 1531 m). Cu o lungime de 3 360 m și cu o diferență de nivel de 758 m, telefericul a asigurat urcarea pe munte până în anul 2006, când s-a dat în folosință drumul asfaltat în serpentine, lung de 12.5 km, pe care se poate urca cu mașina pe un traseu deosebit de spectaculos de unde și denumirea dată de „Transalpina Bănățeană". Cele două teleferice nu mai există, de aceea sunt necesare importante investiții pentru transportul pe cablu. Sunt în funcțiune **telescaune**, pe pârtia de al Văliug și două la muntele Mic (Isai și Vâlsanu).

Perspective strategice:

1. Instalarea unei telegondole de la Văliug pe Semenic;
2. Extinderea traseului cu telegondola de la Semenic la Gărâna (termen lung);
3. Instalarea unei telegondole de la Poiana Mărului pe Muntele Mic / Extindere traseului cu telegondola de la Poiana Mărului la Nedeia pentru noul Domeniul de schi din Munții Țarcu / Transport pe cablu Peak-to-Peak Muntele Mic – Nedeia / Telegondola Borlova-Muntele Mic

Referitor la **suprastructura** IT din județul Caraș-Severin, turiștii au în principal două așteptări:

- Existența unui semnal bun pentru telefonia mobilă;
- Conexiune Internet cu o viteză de lucru ridicată.

Din acest motiv este nevoie de extinderea celor două semnate (telefon și internet), nu numai în locurile populate, ci și în locurile nepopulate.

Perspective strategice:

1. Extinderea ariei semnalului de telefonie mobilă în zona stațiunii Secu;
2. Îmbunătățirea semnalului de telefonie mobilă în zona turistică Clisura Dunării de la Coronini la Berzasca;

3. Prezența semnalului de telefonie mobilă în zona Cheilor Nerei;
4. Prezența și /sau îmbunătățirea semnalului de telefonie mobilă pe Valea Cernei;
5. Conexiune Internet de bandă largă și viteză ridicată la toate structurile de cazare din județ.

Televiziunea, radioul, presa scrisă și presa online sunt prezente în județul Caraș-Severin prin:

1. Banat TV – www.btv.ro;
2. Radio Reșița – www.radioresita.ro;
3. Banat FM – www.banatfm.ro;
4. Jurnalul de Caraș-Severin;
5. www.caon.ro;
6. www.infocs.ro;
7. www.reper24.ro;
8. expressdebanat.ro;
9. www.argumentcs.ro;
10. www.subiectiv.net;
11. TVR Timișoara;
12. Antenagroup.

Tendințe și provocări pentru industria turistică a județului Caraș-Severin

CERINȚA 5: Este nevoie de un plan de reziliență pentru ca turismul din județul Caraș-Severin să aibă capacitatea de revenire rapidă după „șocul" pandemiei COVID-19.

Într-o abordare neconvențională, cu toate greutățile date de COVID-19 care a schimbat întreaga lume, dorința de călătorie a rămas nestrămutată.

Principalele tendințe care se vor manifesta sunt:

1. Cu sau fără test COVID-19, oamenii vor reîncepe să călătorească, la început mai aproape de casă, apoi în locuri mai îndepărtate unde se va putea călători;
2. Prin vaccinarea turiștilor există speranța revenirii la normalitate și în turism;
3. După criza de sănătate vor rămâne și câteva lucru bune, una din ele este atenția mai mare la igienă și sănătate a vizitatorilor și a lucrătorilor din turism;
4. Un alt lucru este nevoia de disciplină, de la aeroport până la așezarea la mese în restaurant, fără multă „îmbulzeală";
5. Ambele părți ale activității de turism – operatorii de turism și turiștii – vor conștientiza că este necesară o mai bună înțelegere față de oamenii din jur și mai multă grijă față de manifestările și acțiunile fiecăruia;
6. Turiștii vor căuta locuri de vacanță în care să se simtă în siguranță;
7. Operatorii de turism vor identifica care turism de nișă se caută pentru o vacanță activă.

Comportamentul și dorințele turiștilor se vor manifesta în anii următori, în perioada post-COVID 19, vor fi provocatoare pentru industria turismului din județul Caraș-Severin:

1. Turiștii vor continua să călătorească în locuri apropiate de reședință;
2. Turiștii vor prefera vacanțele scurte de 3 zile în locuri unde au parte de natură și activități în aer liber;
3. Turiștii vor căuta locuri care le oferă siguranță pentru sănătate în vacanță;
4. Turiștii vor opta pentru vacanțe alături de familie;
5. Turiștii vor călătorii individual (cuplu, familie) și în grupuri mici de prieteni;
6. Turiștii vor prefera să se cazeze în apartamente închiriate, vile și unități de cazare care le oferă un spațiu generos;
7. Turiștii vor evita locurile aglomerate și nesigure;
8. Turiștii vor prefera rezervările online pe aplicații mobile, cu multă flexibilitate;
9. Turiștii vor continua să-și planifica călătoriile de tip last-minute;
10. Turiștii se vor polariza prin cele două opțiuni: cu sau fără „pașaport de sănătate".

Pe lângă comportamentul și dorințele turiștilor este nevoie să fie identificate și anumite cerințe referitoare la operatorii de turism:

1. **Turoperatorii** vor fi mult mai atenți la igienă, distanțare fizică și condiții sigure de călătorie pentru turiști. Totodată, ei vor trebui să asigure condiții flexibile de rezervare și anulare a unei călătorii atât pentru câștiga încrederea turiștilor, cât și a agențiilor de turism. Ei trebuie să dea dovadă de transparență și de o comunicare deschisă. De asemenea, turoperatorii vor urmării să gândească programele turistice în grup mai mic și cu nevoi proprii de petrecere a timpului într-o vacanță care să fie de neuitat pentru toți turiștii;
2. **Agențiile de turism** vor trebui să țină legătura atât cu turoperatorii și cu guvernanța din țara în care vor fi efectuate călătoria pentru a fi la curent cu noutățile în timp real privind restricțiile și cerințele de călătorie, cât și cu turiștii potențiali care, astăzi, au cea mai mare nevoie de consultanță în această perioadă;
3. **Unitățile de cazare** vor urmării să comunice în mod continuu cum sunt aplicate în unitate noile reguli de igienă și distanțare, să asigure turiștilor un spațiu necesar în fiecare moment fie în cameră, fie și în restaurante sau spații comune interioare. Totodată să gândească programe adecvate pentru oaspeți, mai ales pentru cei care doresc să stea mai mult timp în hotel și/sau pensiune. Să ofere camere pentru lucru

de la hotel/ pensiune de tip „work friendly" sau „work from hotel" care să asigure condiții foarte bune de acces la Internet;

4. **Transportorii** vor asigura condiții de igienă (mască, dezinfectare s.a.) și de distanțare fizică în mijlocul de transport și de a cunoaște permanent regulile de transport în diferite țări;
5. **Ghizii de turism** sunt cei care au legătura directă, față în față, cu turiștii aflați la destinație și trebuie să urmărească să aibă grijă pentru ca în vacanță să meargă lucrurile cât mai bine. Ei trebuie să fie atenți la dorințele turiștilor pentru că ei au devenit mai sensibili și pot avea cerințe diferite.

Toate aceste tendințe de călătorie în perioada post COVID-19 vor fi mereu adaptate la cerințele cu „specific local" dintr-un anumit loc și în fiecare moment.

Situație

A fost o perioadă deosebit de grea pentru industria de turism, cu toate ramurile sale: turoperatori, agenții de turism, ghizi de turism, unități de cazare, restaurante, cafenele, unități balneo și wellness.

Cu toate acestea, industria HoReCa din județul Caraș-Severin a supraviețuit și continuă să-și desfășoare activitatea „în bătaia vântului":

1. Reducerea cotei TVA la 5% pentru activitățile din domeniul turismului, spre deosebire de cota standard a TVA de 19% a dus la încurajarea industriei turismului și în județul Caraș-Severin;
2. Pentru stimularea călătoriei în țară, în România, s-au emis „vouchere" de vacanță pentru sectorul public ce a dus la o creștere a numărului de turiști români care au vizitat județul Caraș-Severin în anul 2019 și a călătoriilor din anul 2020, pe timpul pandemiei COVID-19. Această stimulare trebuie reluată în viitorul apropiat;
3. Desigur, România și-a îmbunătățit legislația și cadrul legislativ privind clasificarea unităților turistice de cazare și alimentație turistică și introducerea sistemului de certificare a destinațiilor eco, însă, standardele de calitate și clasificare, în cadrul actual, pentru un restaurant mare și de brand din orașele mari și un mic restaurat sau o pensiune din mediul rural sunt aceleași. De aceea, este foarte dificil pentru micii operatori din zonele rurale ale județului să-și desfășoare activitatea. Aceste standarde de calitate ar trebui diferențiate, desigur în condiții de siguranță;

4. Accesarea proiectelor cu finanțare europeană prin ADR Vest și pentru întreaga Românie în dezvoltarea unei afaceri din turism din cauza „caracterul birocratic" al reglementărilor și a ghidurilor de aplicare, împiedică multe IMM-uri să prindă rădăcini, să evolueze și să se extindă.

Perspective strategice:

Perspectivele în industria turismului din Caraș-Severin impun ca importanță și, în același timp, ca urgență, finalizarea proiectelor cu finanțare europeană sau în parteneriat public-privat, cum ar fi:

1. Proiectele de refacere și modernizare a centrului istoric din stațiunea Băile Herculane;
2. Proiectul cu Funicular Aventura Park din Reșița;
3. Proiectul pentru Muzeul Mineritului – Sala de extracție de la Puțul I din Anina;
4. Proiectul pentru protecția Cetății Sf. Ladislau de la Coronini;
5. Proiectul de întregire cu cea de-a doua latură (aripă) – Pelicanul – de la Satul Lacustru;
6. Proiectul pentru pistele de cicloturism din Clisura Dunării și Reșița-Secu-Văliug;
7. Proiectele câștigate de Organizațiile Non Guvernamentale pentru dezvoltarea turistică a județului;
8. Proiectele transfrontaliere în parteneriatul România-Serbia etc.

CERINȚA 6: Industria turismului din județul Caraș-Severin, ca și-n întreaga țară, se confruntă cu un deficit însemnat al forței de muncă. Majoritatea lucrătorilor din turism din județul Caraș-Severin caută să plece în alte țări pentru un câștig mai mare. De aceea, este nevoie la nivel de guvernanță să se găsească „cheia" de reglementare a facilităților pentru creșterea forței de muncă calificate în domeniul HoReCa, îndeosebi în rândul tinerilor, deoarece ei reprezintă cel mai atractiv segment pentru industria turismului. Astăzi, chiar este „o modă" în rândul tinerilor din România de a lucra în pe o durată limitată în industria HoReCa și de a câștiga bani într-un timp scurt prin caracterul sezonier al activităților din turism.

Situație

Educația și formarea profesională sunt afectate de numărul mic de cursanți înscriși la programele de calificare pentru meseriile din domeniul turismului, din cauza duratelor

lungi de pregătire, atât în preuniversitar la liceele cu profilul „Turism", cât și la programele de studii de licență și de masterat din universități.

Perspective:

1. Crearea unor parteneriate public-privat pentru cursuri de formare inițială și certificare în domeniul ospitalității pe 3 până la 6 luni;
2. Introducerea mai multor echipamente și dotări de instruire și pregătire în domeniul ospitalității, cu nivel post liceal și/sau învățământ superior;
3. Identificarea unor parteneriate de calificare a tinerilor în industria ospitalieră și de tratament balnear pentru formare și schimb de experiențe cu firme, organizații și universități din alte țări;
4. Organizarea unor cursuri de formare profesională de scurtă durată pentru specialitatea „balneo-fizioterapie" și recunoașterea diplomelor /certificatelor de atestare, pentru a le permite absolvenților să-și practice meseria în unitățile de tratament.

Calendarul evenimentelor din turism în județul Caraș-Severin

CERINȚA 7: Anual sunt organizate evenimentele cultural artistice și etno-folclorice precum și manifestări științifice deosebite, însă, fiecare acțiune se desfășoară ca o activitate „**insulară**", pe plan local sau regional. Este nevoie de o „**simbioză**" între aceste evenimente pentru a se ajunge la un **turism integrat** și acest lucru se poate realiza numai printr-un calendar comun de evenimente la nivel de județ, de către un grup de lucru al oamenilor de cultură. În tabelul de mai jos este dat, ca propunere, un calendar al evenimentelor culturale din județul Caraș-Severin:

Tabel – Calendarul evenimente culturale

Luna	Sărbători religioase	Evenimente cultural-artistice	Evenimente etno-folclorice
Ianuarie	**Sfântul Vasile** (Anul Nou) 1 ianuarie **Sfântul Ion** (Sântioan) 7 ianuarie	Zilele „**Eminescu la Oravița**" decada a II – a *Oravița*	Sărbătoarea portului popular bănățean **„Balul Izmenelor"** decada a III–a *Armeniș, Iablanița și Câlnic*
Februarie	**Sfântul Teodor** (Sântoader) 24 februarie	Festivalul Coral Internațional „**Lia Ponoran**" decada a III–a, *Reșița*	**Fășang-ul** Decadele a II-a și a III-a *Banat*

Luna	Sărbători religioase	Evenimente cultural-artistice	Evenimente etno-folclorice
Martie	**Babele** (1-9 martie) și **Moșii** (10-17 martie)	Tabăra de Creație **„Virgil Birou"** *decada a III-a,* *Mărghitaș – Anina*	**Nunta cornilor** decada I, *Valea Almăjului*
Aprilie	**Sfântul Gheorghe** (Sângeorz) 23 aprilie	Concursul de automobilism de viteză în coastă decada a III-a, Valea Domanului	Festivalul „**Sandu Florea**" decada a III-a, *Armeniș*
Mai	**Sf. Constantin și Elena** 21 mai	Ciclul de manifestări „Unire și credință" decada I Episcopia Caransebeș **Festivalul Internațional** **„Porțile Poeziei"** *decada a III-a, Reșița,*	**Alaiul Primăverii** decada I *Reșița* **„Sărbătoarea Narciselor"** decada I (14 mai), *Zervești* **„Sărbătoarea Liliacului"** decada a II – a *Carașova, Eftimie Murgu și Ciclova*
Iunie	**Sf. Petru și Pavel** (Sânpetru) 29 iunie	Festivalul Internațional **„Pinul Negru din Banat"** decada I *Băile Herculane* **Colocviile „Reflex"** **decada a II-a,** **Băile Herculane**	Festivalul folclorului bănățean **„Mîndru mi-s că-s bănățan"** decada a II-a *Banat* **„Sărbătoarea Sânzienelor"** decada a III-a (24 iunie), *Marga*
Iulie	**Sfântul Ilie (Sântilie)** 20 iulie	**Festivalul concurs de muzică ușoară** **„Ritmuri pentru Mileniul III"** decada I *Berzasca* **Festivalul Internațional de Jazz** decada a II-a ***Gărâna*** **Festivalul de Folk** decada a III-a ***Gărâna***	**Festivalul „Mariana Drăghicescu"** decada I *Cornereva* **Festivalul Internațional de Folclor „Hercules"** decada a II-a ***Băile Herculane*** **Festivalul Comunităților Etnice din Banat** decada a III-a
August	**Sf. Măria Mare** 15 august	**Festivalul Custom Reșița** decada I *Platoul Golului*	Festivalul gastronomic **„Ceaunul de Aur"** decada I, *Moldova Nouă*
Septembrie	**Sf. Măria Mică** 8 septembrie	Tabăra de sculptură **„Teiuș"** decada I Caransebeș	Festivalul Țării Almăjului decada a III-a
Octombrie	**Sf. Dimitrie** (Sânedru) 26 octombrie	**„Reșița culturală în** **10 dimensiuni"** decada I *Reșița* **Decada Culturii Germane** decada a II-a *Reșița* **Simpozionul Internațional România – Serbia „Banatul – istorie și multiculturalitate"** decada a III-a, *Reșița*	**Festivalul Fanfarelor din Banat** decada I *Steierdorf (Anina)* **Festivalul Răchiei din Banat** decada a II-a *Băile Herculane* ***Kirwei-ul*** *decada a III-a,* *Gărâna, Steierdorf,* *Tirol, Dognecea,* *Reșița, Oravița*

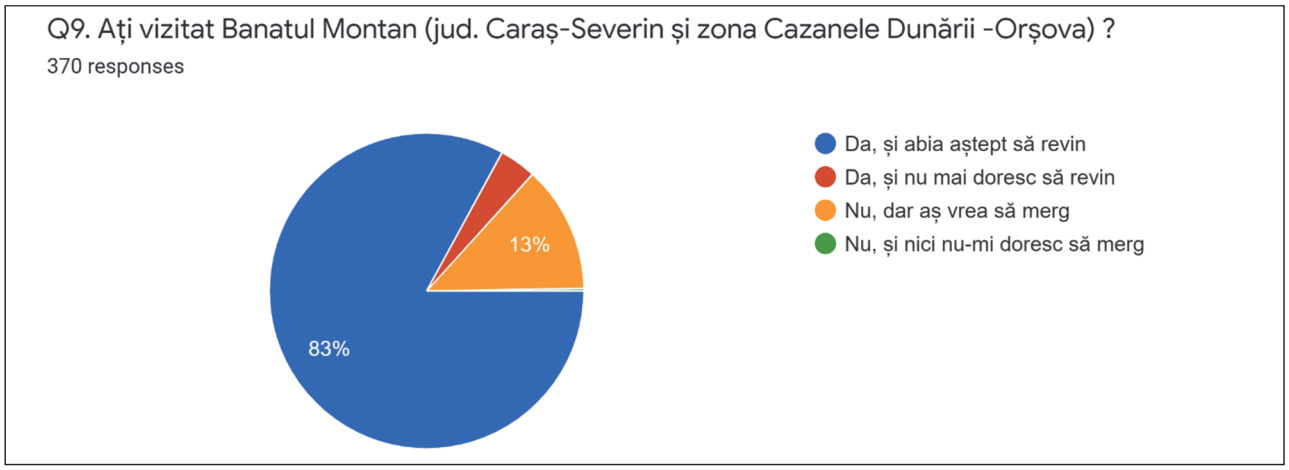
Luna	Sărbători religioase	Evenimente cultural-artistice	Evenimente etno-folclorice
Noiembrie	**Sf. Mihail și Gavril** (Arhangheli – Ziua morților) 8 noiembrie	*Zilele „George Enescu"* *decada I,* **Oravița** **Festivalul de teatru** *decada I, Reșița* **Conferința Internațională „Oameni. Idei. Experiențe"** *Decada a III-a, Reșița*	Festivalul **„Tata Oancea"** *decada I* *Bocșa*
Decembrie	**Sf. Nicolae** (Sânicoară) 6 decembrie	Festivalul de umor **„Valentin Silvestru"** decada I, Reșița	**Festivalul de datini și colinde** decada a III-a Banat

Așteptările turiștilor față de industria turistică din județul Caraș-Severin

Astăzi, turismul este în perioada de regăsire după pandemia COVID-19. Prin trecerea de la turismul pasiv, sedentar la turismul activ, sportiv sunt suficiente argumente de perenitate care pot convinge că activitatea de turism nu va ajunge niciodată să-și încheie ciclul de viață.

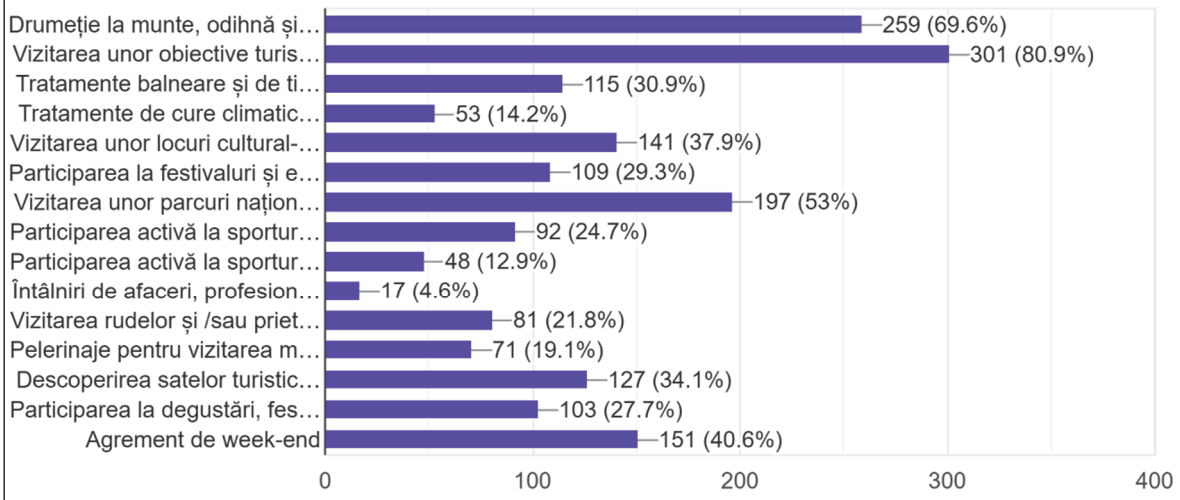
Începând cu luna aprilie 2021 se desfășoară o cercetare exploratorie (online) cu privire la așteptările turiștilor față de Banatul Montan ca destinație turistică și identificarea gradului de cunoaștere a ofertei turistice din județul Caraș-Severin (https://forms.gle/Qmtzqhn 2KVZztUTc8).

Așteptările turiștilor față de județul Caraș-Severin ca destinație turistică sunt redate în diagramele de rezultate ale cercetării online (aflate în continuă dinamică).

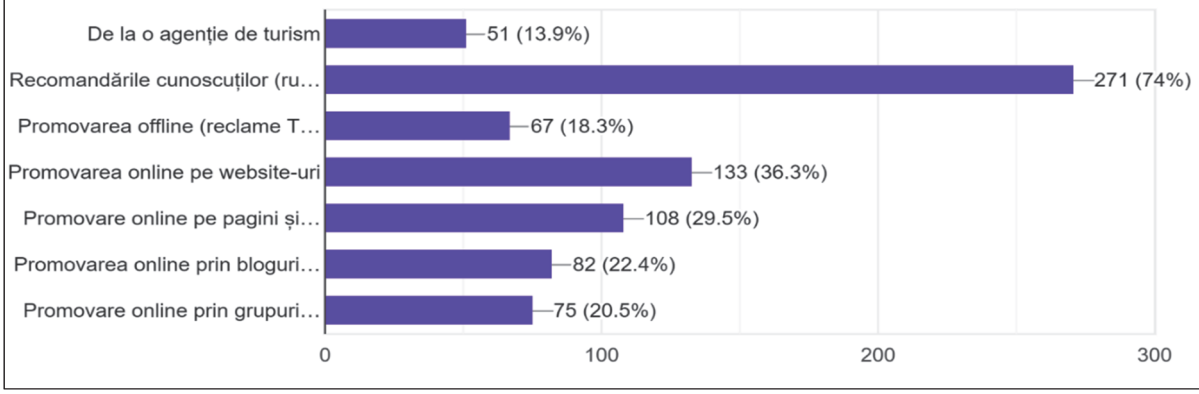
Q10. Care sunt principalele motive (mai multe răspunsuri) pentru care ați vizita Banatul Montan (jud. Caraș-Severin și zona Cazanele Dunării -Orșova) ?

372 responses

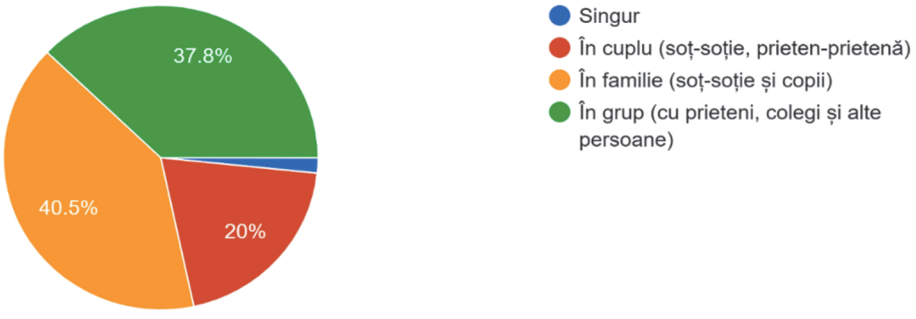
Q11. De UNDE vă informați și/sau ați aflat despre oferta turistică, locurile și obiectivele turistice din Banatul Montan (jud. Caraș-Severin și zona Cazanele Dunării -Orșova)? (mai multe răspunsuri)

366 responses

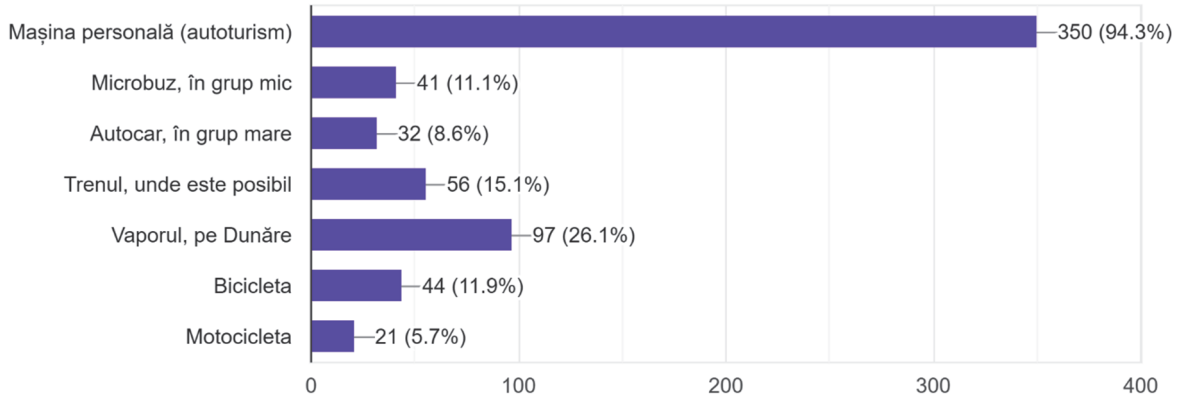
Q12. Cu CINE vreți să veniți în Banatul Montan (jud. Caraș-Severin și zona Cazanele Dunării -Orșova)

370 responses

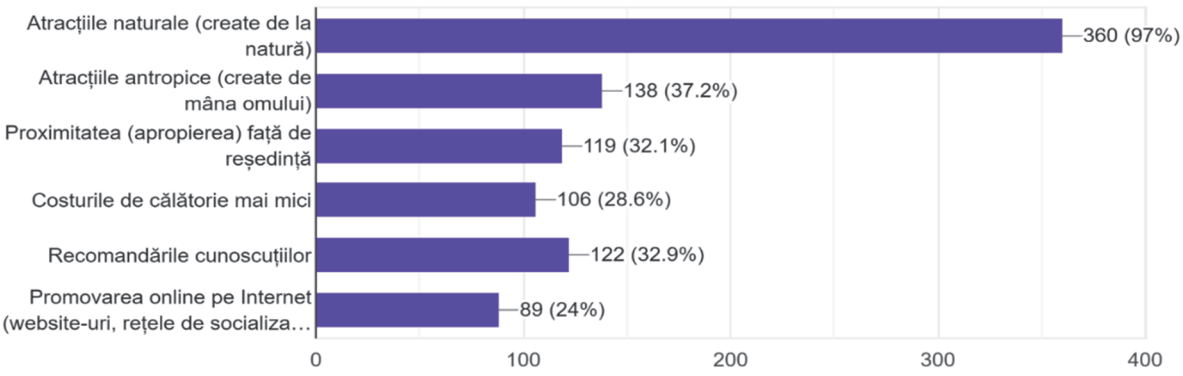
Q13. Care este modul (mijlocul) preferat de a călătorii spre /în zonele turistice ale Banatului Montan (jud. Caraș-Severin și zona Cazanele Dunării -Orșova) ? (mai multe răspunsuri)

371 responses

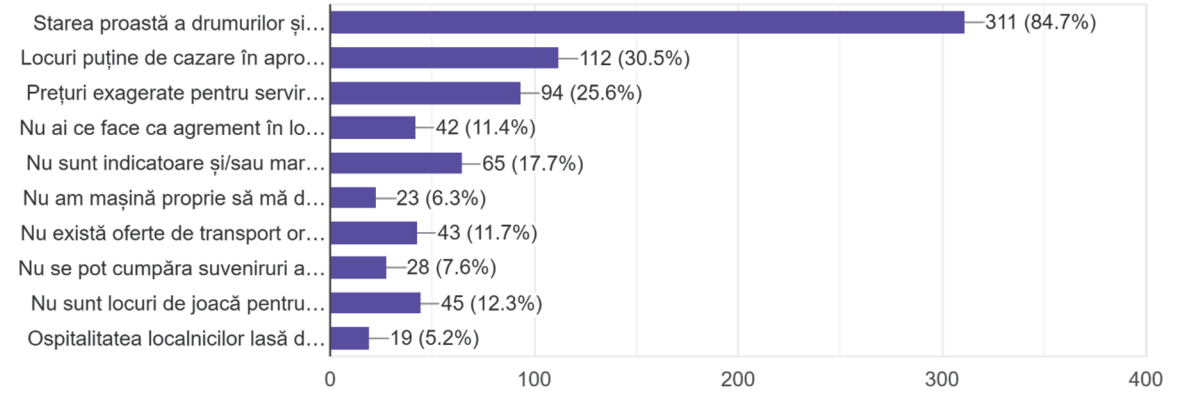
Q14. Menționați unul până la trei factori pentru care ați făcut/veți face o călătorie în Banatul Montan (județul Caraș-Severin și zona Cazanele Dunării - Orșova):

371 responses

Q15. Care sunt principalele greutăți care le-ați întâmpinat sau credeți că le veți întâmpina într-o vacanță în Banatul Montan (jud. Caraș-Severin și z... Cazanele-Dunării -Orșova)? (răspunsuri multiple)

367 responses

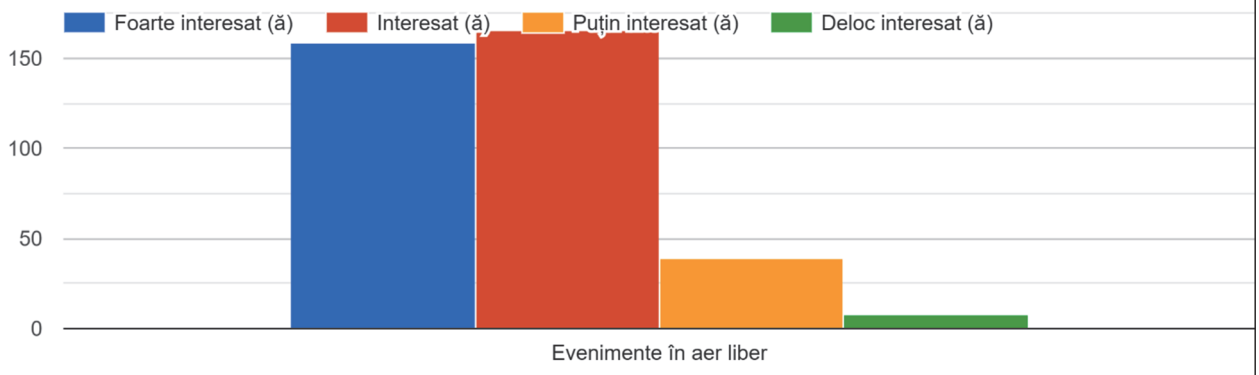

Q16. Ce așteptări aveți de la vacanța în Banatul Montan (jud. Caraș-Severin și zona Cazanele Dunării -Orșova)?

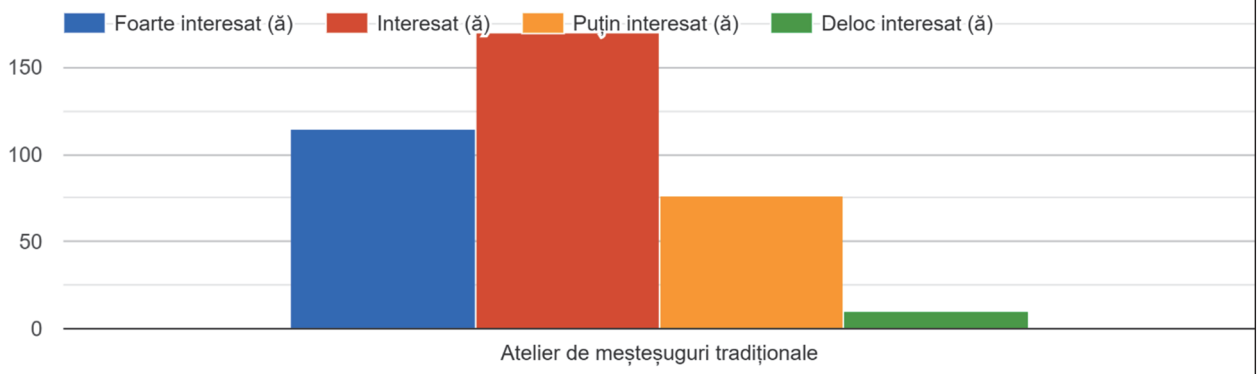
365 responses

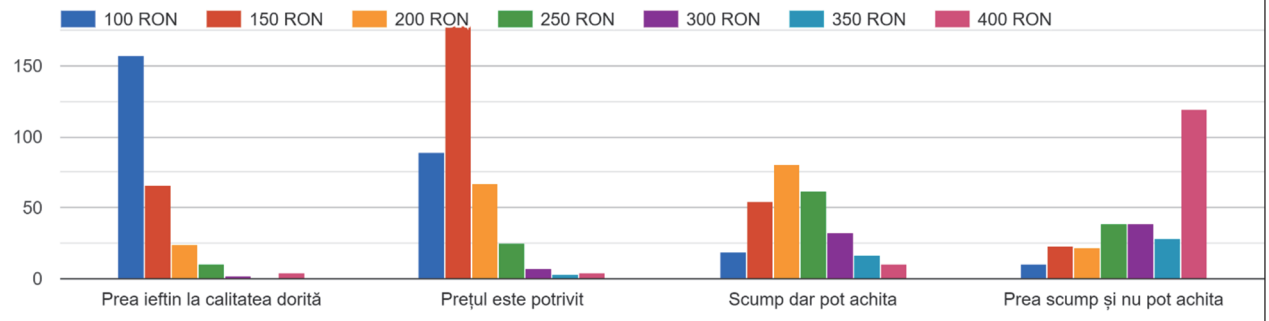
Q26. În ce măsură sunteți interesat să mergeți la evenimente în aer liber (cules de struguri, degustări de vin, gustări de bucate tradiționale, ...d. Caraș-Severin și zona Cazanele Dunării -Orșova?

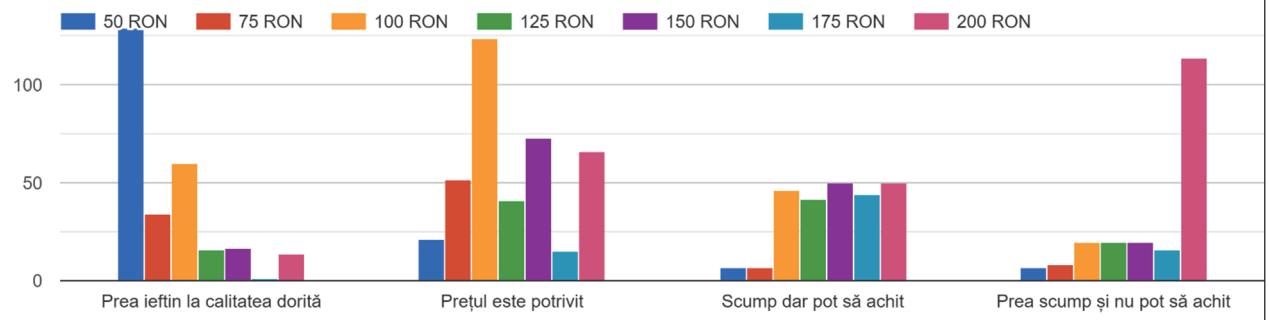
Q27. În ce măsură sunteți interesat să participați la ateliere de meșteșuguri tradiționale (olărit, apicultură, țesut, împletituri din nuiele, tors fire...ud. Caraș-Severin și zona Cazanele Dunării -Orșova)?

Q28. Cât sunteți dispus să cheltuiți pe o noapte de cazare / loc de o persoană în structurile turistice (hoteluri, pensiuni, vile, cabane s.a) din Banatul Montan (jud. Caraș-Severin și zona Cazanele Dunării -Orșova)?

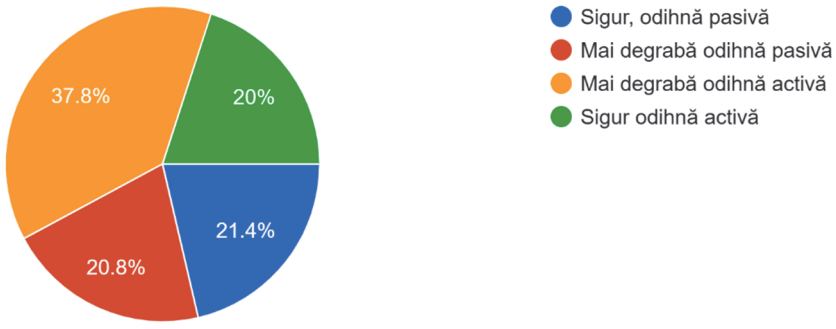

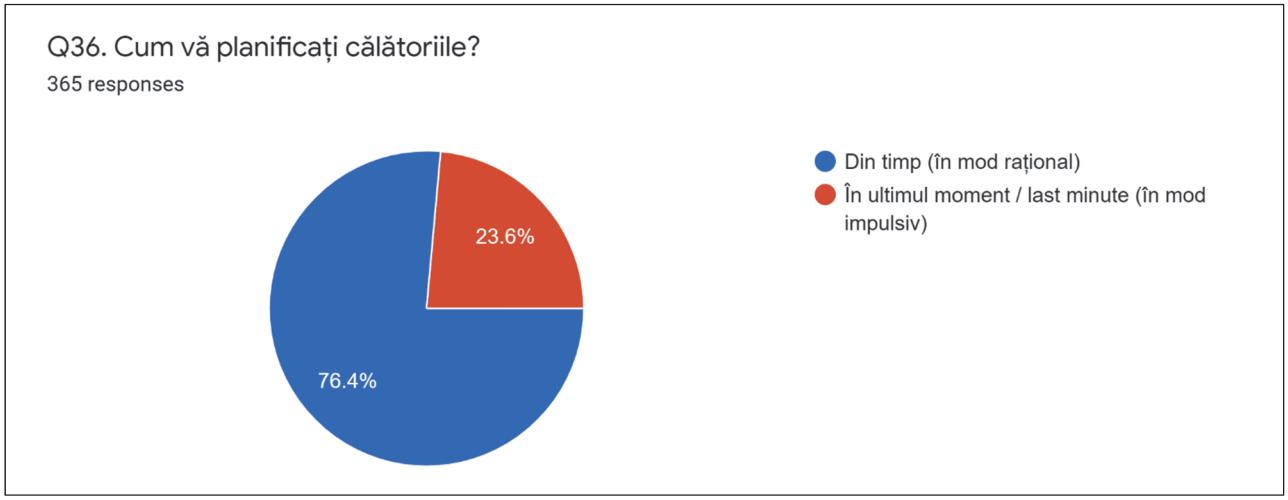
Q29. Cât sunteți dispuși să cheltuiți pentru o zi de odihnă și relaxare, un drum de transport și o masă, în călătoria prin Banatul Montan (jud. Caraș-Severin și zona Cazanelor Dunării -Orșova)?

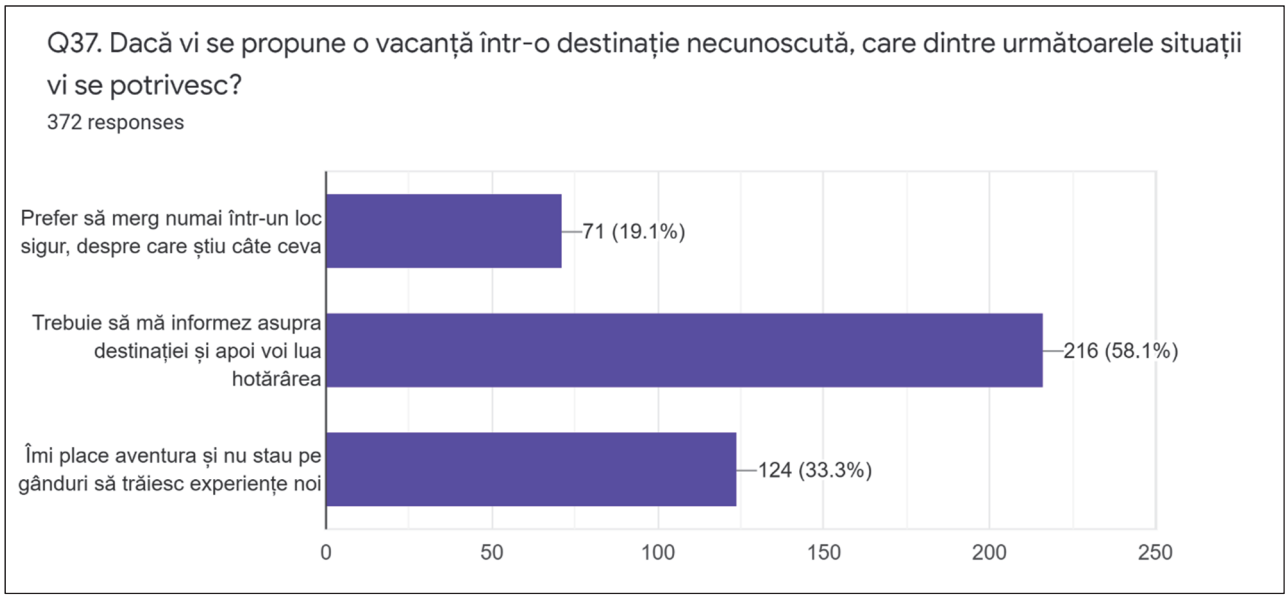

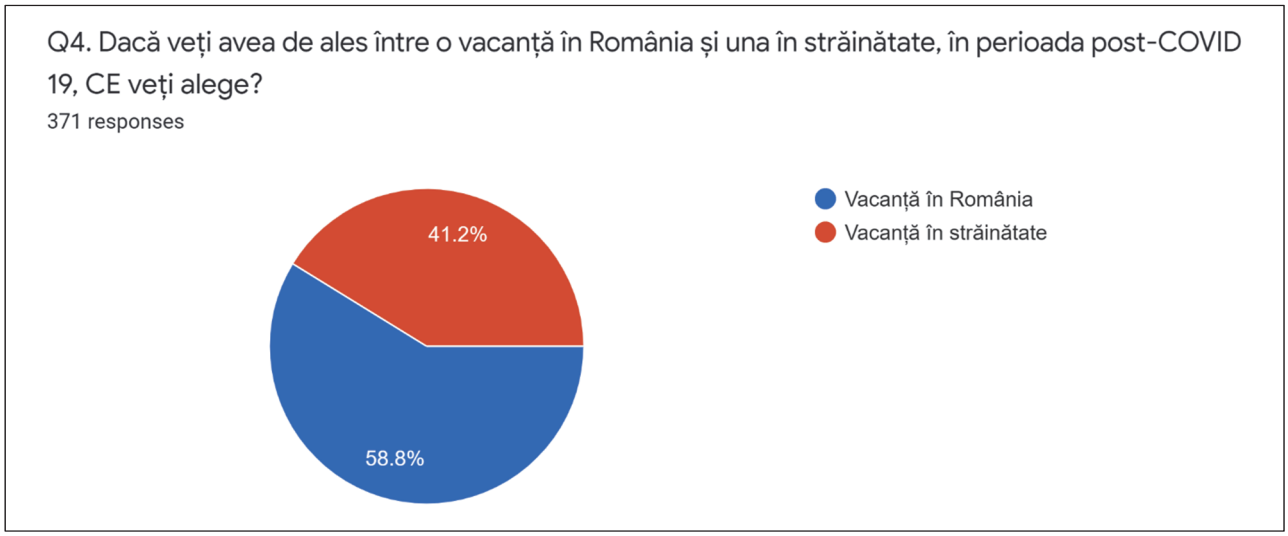
Q35. În general, ce tip de odihnă vă place mai mult?

370 responses

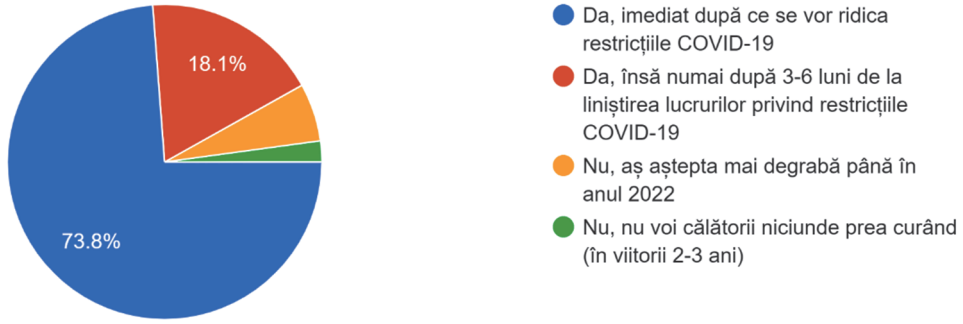

Q36. Cum vă planificați călătoriile?
365 responses
23.6%
76.4%
Din timp (în mod rațional)
În ultimul moment / last minute (în mod impulsiv)

Q37. Dacă vi se propune o vacanță într-o destinație necunoscută, care dintre următoarele situații vi se potrivesc?
372 responses
Prefer să merg numai într-un loc sigur, despre care știu câte ceva
71 (19.1%)
Trebuie să mă informez asupra destinației și apoi voi lua hotărârea
216 (58.1%)
Îmi place aventura și nu stau pe gânduri să trăiesc experiențe noi
124 (33.3%)
0
50
100
150
200
250

Q4. Dacă veți avea de ales între o vacanță în România și una în străinătate, în perioada post-COVID 19, CE veți alege?
371 responses
41.2%
58.8%
Vacanță în România
Vacanță în străinătate

Q5. După eliminarea constrângerilor de circulație a persoanelor datorită COVID-19, în anul 2021, veți dori să faceți o călătorie de recreere?

370 responses

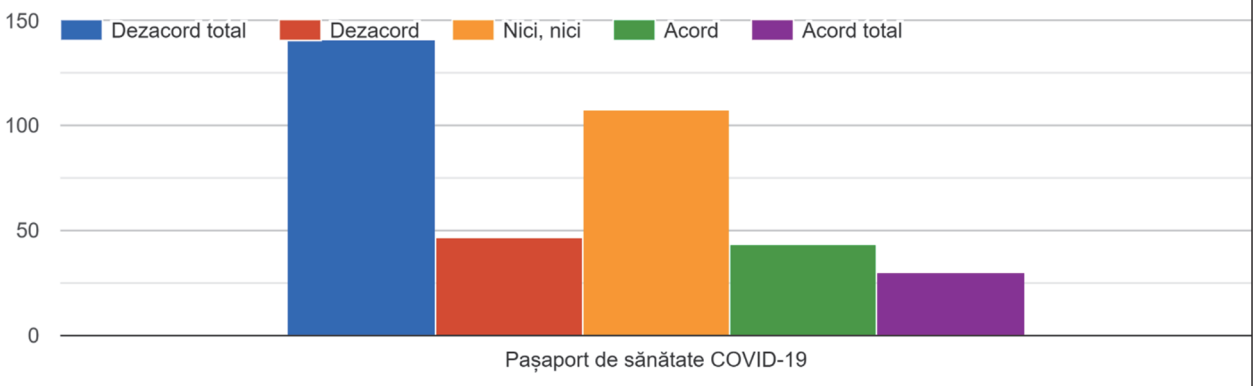

Q7. Intenționați să vă vaccinați înainte de călătorie?

369 responses

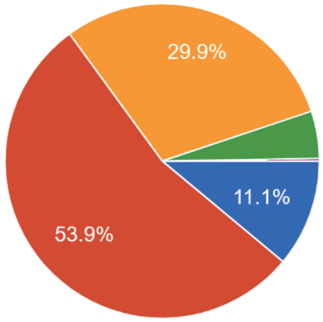

Q8. Sunteți de acord cu „pașaportul de sănătate COVID-19" pentru a călătorii?

Q32. Generația de vârstă:

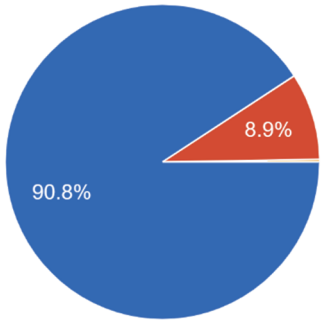
371 responses

- Generația Z (n. după anul 2000)
- Generația Y (n. 1981-2000)
- Generația X (n. 1961-1980)
- Generația W (n. 1941-1960
- Generați V (n. înainte de 1941)

34. Rezidența:

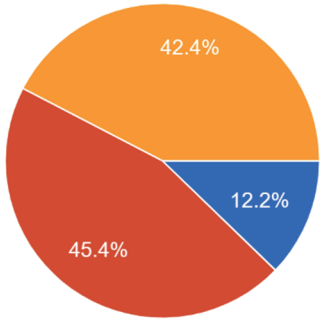
370 responses

- Români (rezidenți din România)
- Diaspora (români rezidenți în altă țară)
- Străini (din alte țări)

Q38. Venituri din cuplu/familie pentru călătorie:

368 responses

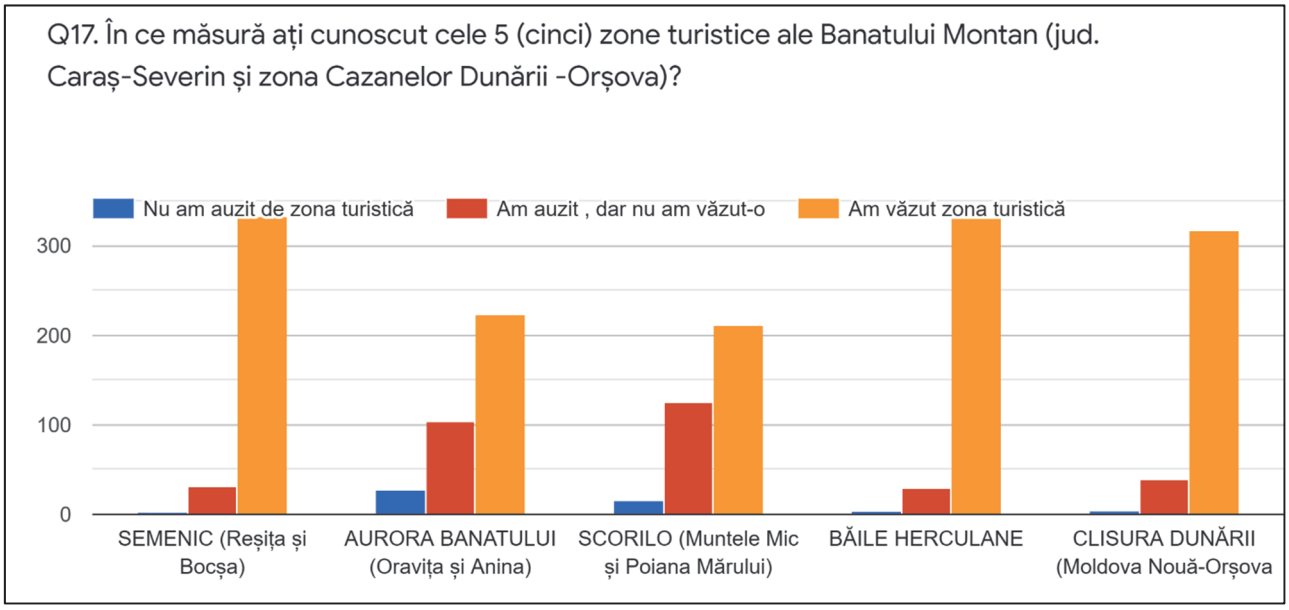

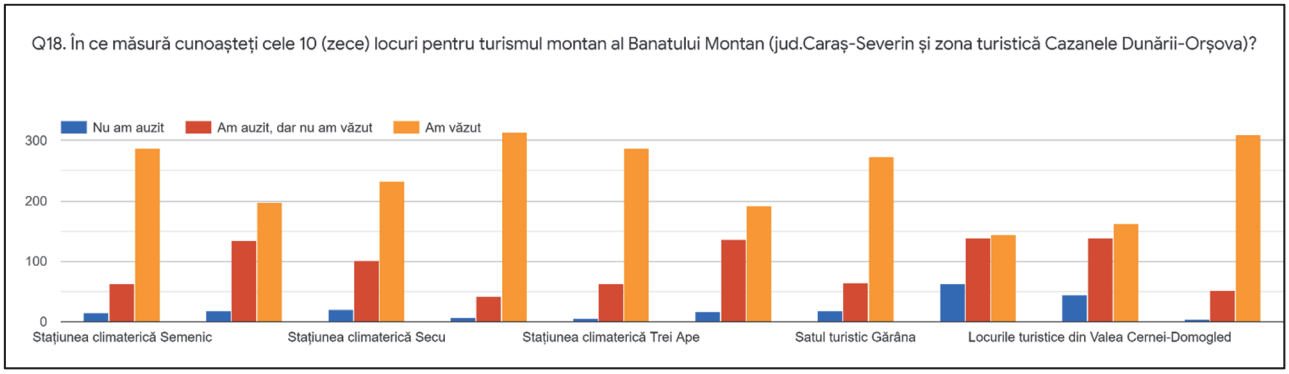
- Ne ajung numai pentru strictul necesar și rar facem anual doar câte o ieșire de week-end (1-3 zile)
- Ne ajung pentru un trai decent și, cu restrângeri, facem câte o vacanță anual de peste 3 zile
- Reușim să avem tot ce ne trebuie cu una sau mai multe vacanțe (de peste 3 zile) anual, fără restrângeri de la ceva

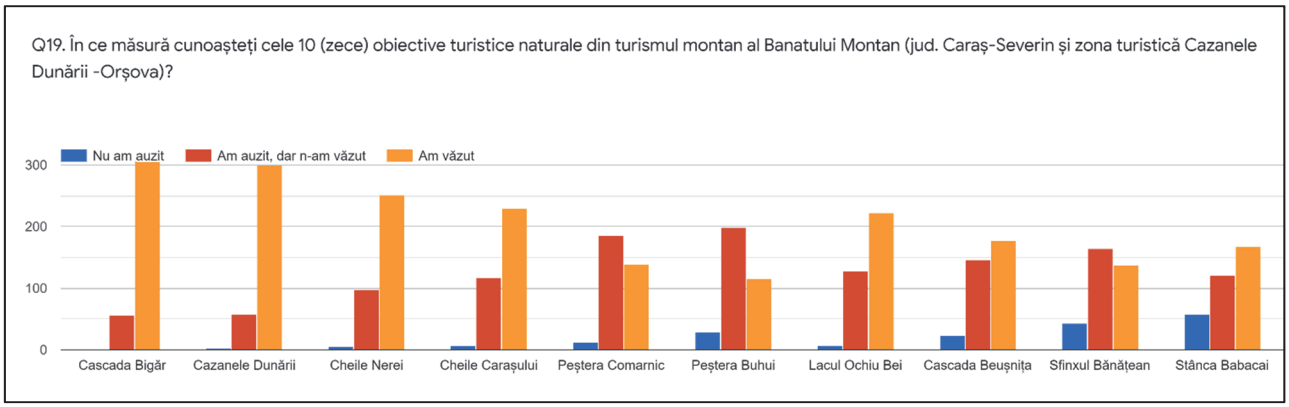
Promovarea unei imagini turistice pozitive a județului Caraș-Severin

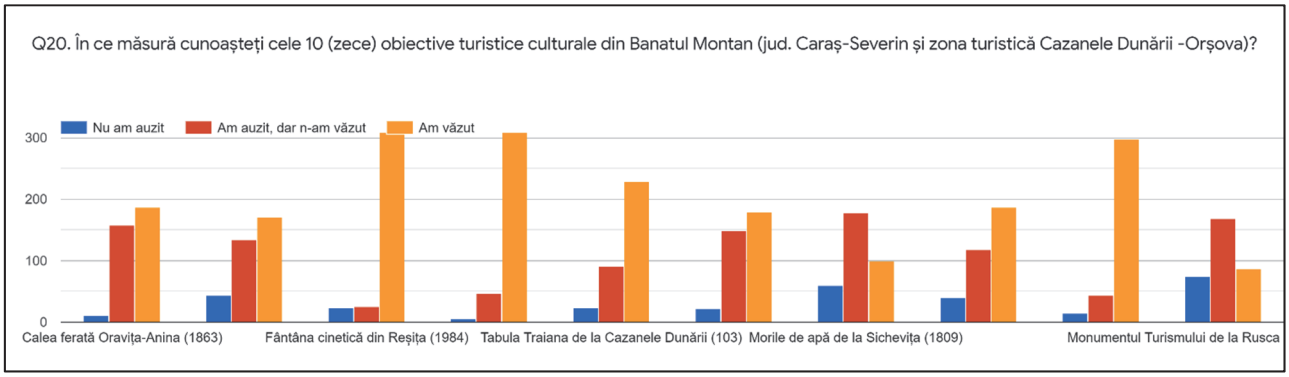
CERINȚA 8: Oricât de bun ești dacă nu ești cunoscut totul este în zadar. Aceasta a fost ideea tuturor celor care au căutat în timp să promoveze turismul din județul Caraș-Severin. Pentru a da o imagine pozitivă despre turismul din Caraș-Severin este necesar să nu fie o dedublare a imaginii, prin poziționarea „în oglindă" dintre ceea ce se promovează și ceea ce așteaptă turiștii. O imagine este un set de convingeri, idei și impresii pe care le au turiștii în legătură cu oamenii și locurile din județul Caraș-Severin și în funcție de experiența trăită, oameni diferiți pot avea atitudini diferite. Pentru formarea unei imagini pozitive se aplică creativ un marketing al locurilor cu metode, tehnici și instrumente specifice locului. Pentru a da o imagine clară a județului Caraș-Severin în mintea turiștilor este necesar să existe o imagine bine definită pentru localnici și creativ conturată cu specificitatea județului de a fi Banatul Montan.

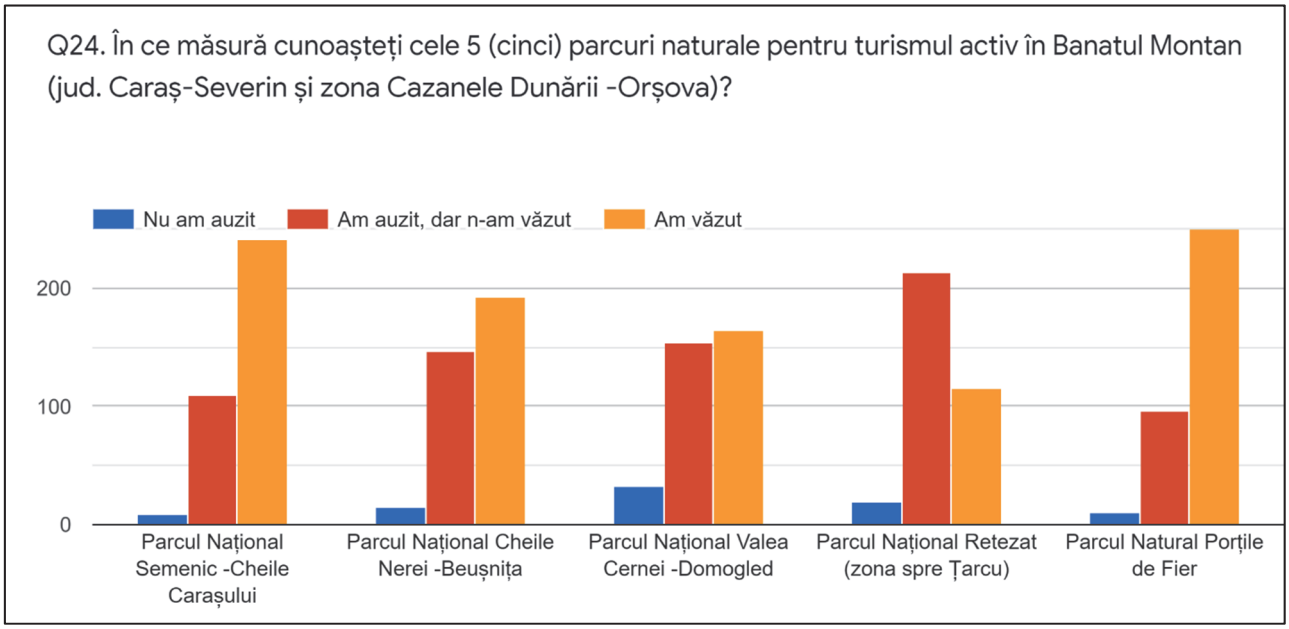
Din cercetarea online efectuată și încă în curs de desfășurare, gradul de cunoaștere a zonelor și obiectivelor turistice este redat sugestiv prin diagramele următoare:

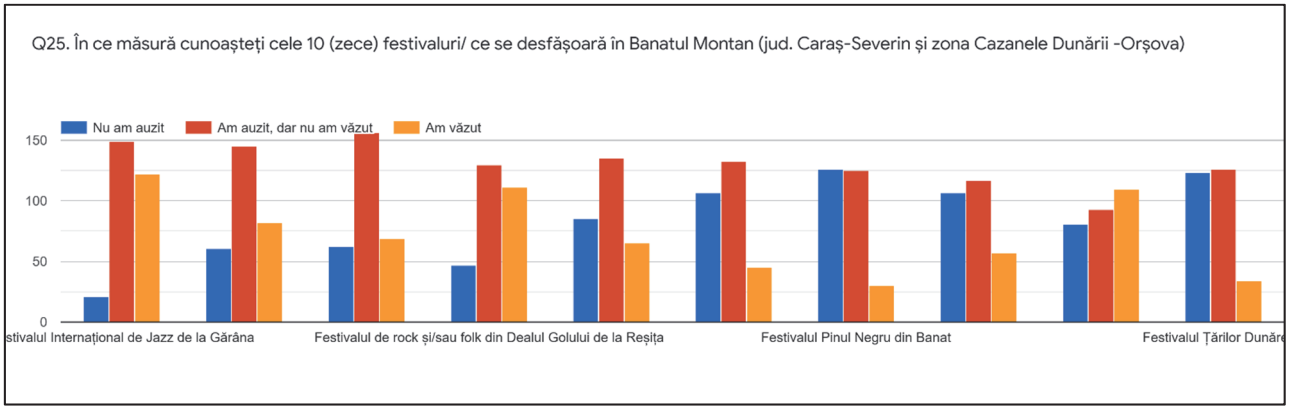

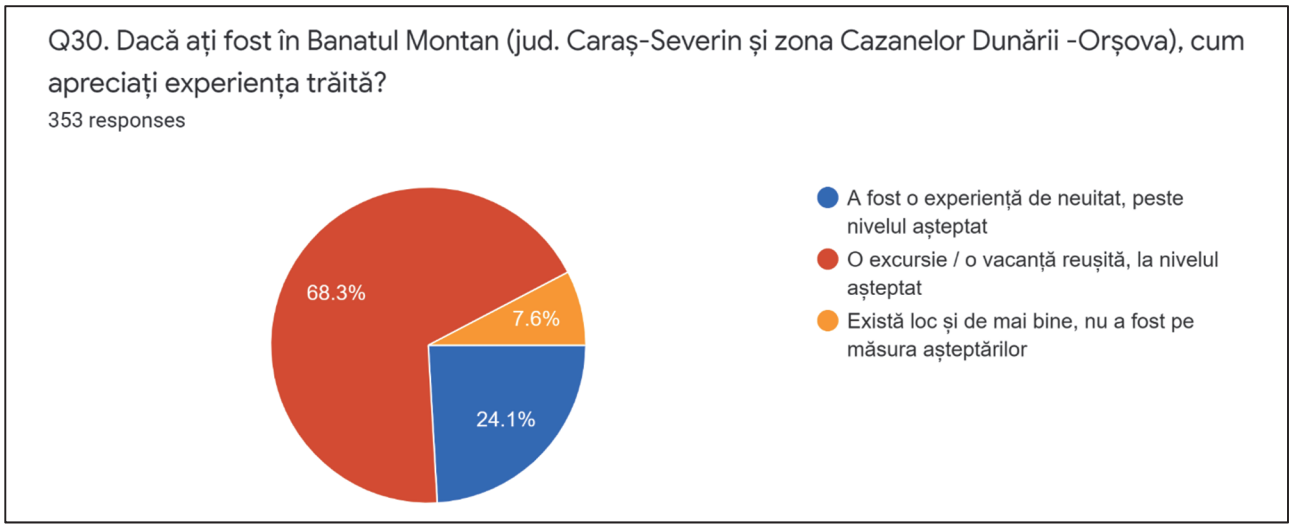

Q19. În ce măsură cunoașteți cele 10 (zece) obiective turistice naturale din turismul montan al Banatului Montan (jud. Caraș-Severin și zona turistică Cazanele Dunării -Orșova)?
Nu am auzit
Am auzit, dar n-am văzut
Am văzut
300
200
100
0
Cascada Bigăr
Cazanele Dunării
Cheile Nerei
Cheile Carașului
Peștera Comarnic
Peștera Buhui
Lacul Ochiu Bei
Cascada Beușnița
Sfinxul Bănățean
Stânca Babacai

Q20. În ce măsură cunoașteți cele 10 (zece) obiective turistice culturale din Banatul Montan (jud. Caraș-Severin și zona turistică Cazanele Dunării -Orșova)?
Nu am auzit
Am auzit, dar n-am văzut
Am văzut
300
200
100
0
Calea ferată Oravița-Anina (1863)
Fântâna cinetică din Reșița (1984)
Tabula Traiana de la Cazanele Dunării (103)
Morile de apă de la Sichevița (1809)
Monumentul Turismului de la Rusca

Q24. În ce măsură cunoașteți cele 5 (cinci) parcuri naturale pentru turismul activ în Banatul Montan (jud. Caraș-Severin și zona Cazanele Dunării -Orșova)?
Nu am auzit
Am auzit, dar n-am văzut
Am văzut
200
100
0
Parcul Național Semenic -Cheile Carașului
Parcul Național Cheile Nerei -Beușnița
Parcul Național Valea Cernei -Domogled
Parcul Național Retezat (zona spre Țarcu)
Parcul Natural Porțile de Fier

Q25. În ce măsură cunoașteți cele 10 (zece) festivaluri/ ce se desfășoară în Banatul Montan (jud. Caraș-Severin și zona Cazanele Dunării -Orșova)
Nu am auzit
Am auzit, dar nu am văzut
Am văzut
150
100
50
0
stivalul Internațional de Jazz de la Gărâna
Festivalul de rock și/sau folk din Dealul Golului de la Reșița
Festivalul Pinul Negru din Banat
Festivalul Țărilor Dunăr

Perspective:

1. De la „oameni și locuri" și „natură și aventură" este nevoie de a trece la „marketing și promovare";
2. Pentru promovarea unei **imagini pozitive** a județului Caraș-Severin sunt 3 (trei) instrumente principale de marketing: mesaj credibil, simbol autentic, și evenimente de fală și cu priză;
3. Oricât de frumoase ar fi locurile din județul Caraș-Severin, dacă nu sunt cunoscute totul este în zadar, iar forma cea mai bună de promovare rămâne cea „virală" de la om la om prin mesajul:
   „Dacă ați venit ca turist de dragul experienței și plecați ca prieten al acestor meleaguri este pentru noi o mulțumire. Dacă reveniți, nu singur, ci cu prietenii sau cunoscuții dvs. atunci este o împlinire."
4. Mesajul trebuie să fie transformat într-un **logo** și un **slogan,** iar **Centrele de Informare Turistică** vor fi „rebranduite" pentru a fi cu adevărat promotorii turismului din județ;
5. Fiecare tânăr, elev, student sau tânăr iubitor de turism, care cunosc și pot comunica într-o limbă străină, pot deveni „ghizi turistici" pentru a spune povestea acestor locuri, după ce au fost măcar o dată într-o excursie de o zi prin județul Caraș-Severin;
6. Este nevoie de o **conștientizare** a turiștilor „ce câștigă dacă vin în județul Caraș-Severin și ce pierd dacă nu-l aleg ca destinație de călătorie";
7. Nu este nevoie să-i ajungem pe alții în turism și nici să-i imităm, ci trebuie să fim altfel față de ei, pentru ca **să-i surprindem pe turiști** prin creativitate și ospitalitate, asemenea unui „jucător de șah" care anticipează „mutările" și tendințele din turism;
8. Imaginea unui loc este întregită de **simbolul vizual** al locului și **evenimentele** organizate periodic și susținute de oameni de seamă („celebrități") ai locului; Spre

exemplu, doar stațiunea Băile Herculane are în județ un simbol cunoscut: Statuia lui Hercules!

9. Acțiunea de a aduce **„influenceri”** români pentru o experiență de o săptămână în județul Caraș-Severin pentru a fi **„vectori”** de promovare a Banatului Montan ca „destinația anului 2021” a dat roade și ea trebuie continuată cu aducerea unui nou grup de influenceri din alte țări pentru a vizita ca și „gości” (oaspeți) județul Caraș-Severin;
10. Prin website-uri și rețelele de socializare (Social Internet) și prin „truda” celor care le administrează (Mulțumiri tuturor!) s-a îmbunătățit treptat imaginea turistică a județului Caraș-Severin:

Website: www.turism.cscj.ro
Website: www.banatul-montan.ro
Social Internet: Banatul Montan

Website: www.fantasticulbanat.com
Social Internet: Web Tekus

Website: www.clisuradunarii.org
Social Internet: Clisura Dunarii

Website: www.prinbanat.ro
Social Internet: Prin Banat

Website: www.muntelemiconline.ro
Social Internet: Muntele Mic Online

Website: www.weski.ro
Social Internet: weSKI – Muntele Mic

Website: www.wildcarasseverin.ro
Social Internet: Wild Caraș-Severin

Social Internet: Poiana Marului – Caraș-Severin
Social Internet: Acasă în Banat
Social Internet: Turism în Anina

Website: www.oravita.ro
Website: www.wewilder.com

Centre de Informare Turistică active: Caransebeș, Anina și Moldova Nouă

Parcuri:

Website: www.pnscc.ro

Website: www.cheilenereibeusnita.ro

Website: www.domogled.ro/ro

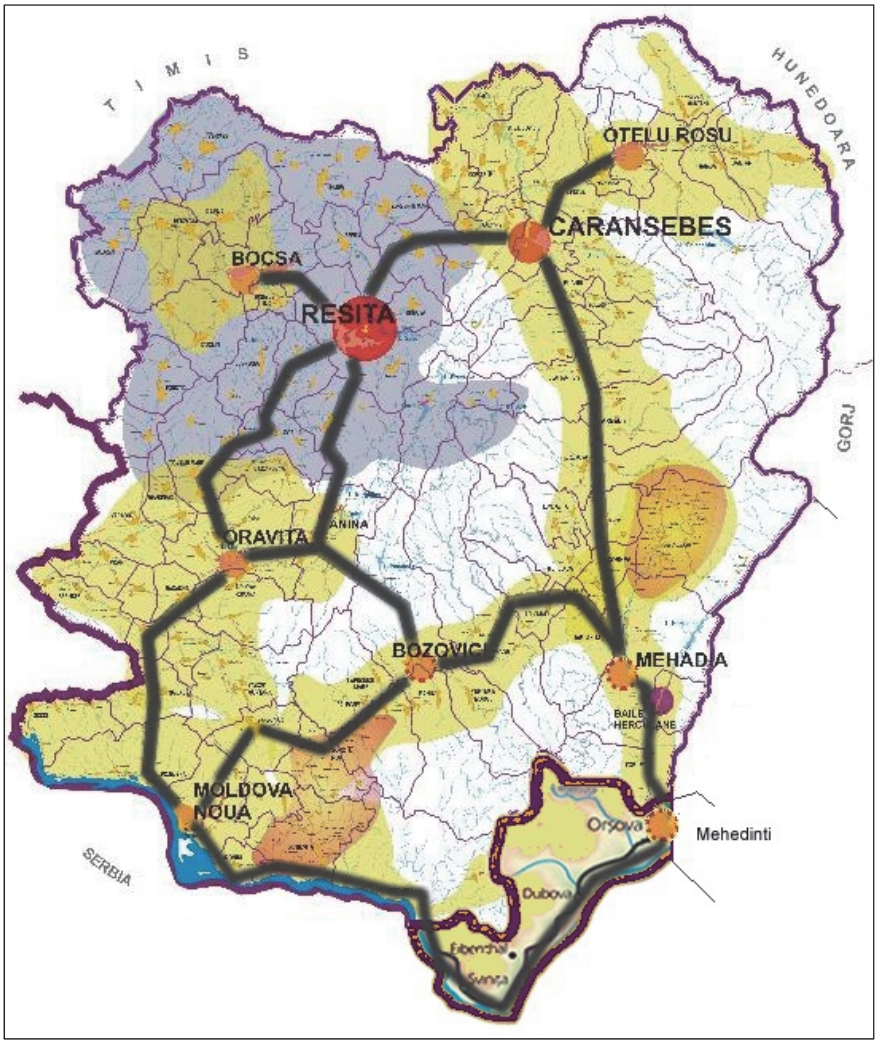
Website: www.pnportiledefier.ro

11. S-au creat și 2 (două) aplicații pentru promovarea turismului din județul Caraș-Severin, care pot fi încărcate pe telefonul mobil inteligent:

- Visit Caraș-Severin;
- Discover Banat.

12. Odată cu identificarea traseelor turistice montane, s-au elaborat circuite turistice prin județul Caraș-Severin (figura și tabelul de mai jos) care pot fi propuse în pachetele și produsele turistice pentru călătorie:

Figură – Harta circuitelor turistice din județul Caraș-Severin

Tabel – Circuitele turistice din județul Caraș-Severin

1. Reșița – Grădinari – Oravița (Munții Aninei) – Anina – Reșița
2. Reșița – Carașova – Anina – Paralela 45 – Bozovici – Iablanița – Caransebeș – Reșița
3. Reșița – Grădinari – Oravița – Paralela 45 – Bozovici – Iablanița – Caransebeș – Reșița
4. Reșița – Văliug – Prislop (Muntele Semenic) – Gărâna – Trei Ape – Slatina Timiș – Caransebeș – Reșița
5. Reșița – Bocșa – Ocna de Fier (Munții Dognecei) – Dognecea – Secășeni – Lupac – Reșița
6. Caransebeș – Telescaun (Muntele Mic) – Poiana Mărului – Zăvoi – Rusca Montană – Oțelu Roșu – Caransebeș
7. Oravița –Naidăș (Munții Locvei) – Moldova Nouă – Orșova – Băile Herculane – Iablanița – Bozovici – Oravița
8. Reșița – Grădinari – Oravița – Naidăș – Moldova Nouă – Orșova – Iablanița (Munții Almăjului) – Bozovici – Anina – Reșița
9. Reșița – Anina – Oravița – Naidăș – Moldova Nouă – Orșova – Băile Herculane – Mehadia – Caransebeș – Reșița
10. Reșița – Grădinari – Oravița – Naidăș – Moldova Nouă – Orșova – Băile Herculane – Mehadia – Caransebeș – Reșița

Analiza SWOT a situației turismului din județul Caraș-Severin

Puncte tari (S)	**Puncte slabe (S)**
C1 **1.** Potențial turistic este ridicat cu resurse turistice naturale și antropice și posibilități de turism în toate anotimpurile. **2.** Resursele turistice au elemente de mare atractivitate turistică, așa cum sunt florile de mină, marmura, relieful carstic cu chei, peșteri și cascade și Defileul Dunării. C2 **3.** Există un număr mare de obiective turistice care sunt cunoscute prin autenticitate și unicitate: Calea ferată montană Oravița-Anina, Morile de la Rudăria. Teatrul Vechi „Mihai Eminescu" din Oravița. **4.** Cele mai multe obiectivelor turistice au devenit sau pot deveni atracții turistice prin imagine și experiențe de neuitat la vizitare: Cascada Bigăr, Cheile Nerei, Cheile Carașului, Măgura Zimbrilor, Peștera Comarnic, Muzeul în aer liber de locomotive din Reșița. C3 **5.** Există tradiție în practicarea celor 4 (patru) forme principale de turism: montan, balnear, cultural și activ în ariile protejate din cele **4.** parcuri naționale și în parcul natural transfrontalier Porțile de Fier. **6.** S-au dezvoltat 5 (cinci) noi forme de turism care sunt tot mai mult impulsionate: speoturism, cicloturism, ecoturism, turism rural și agroturism și turism sportiv. **7.** Sunt identificate și denumite 5 (cinci) zone turistice, fiecare având obiectivele turistice, oameni și locuri de istorie și multiculturalitate pentru păstrarea tradițiilor culturale și gastronomice cu specific local.	C1 **1.** Potențialul turistic este în stare latentă pentru că nu este suficient valorificat. **2.** Patrimoniul antropic cultural este în multe locuri în stare de degradare, așa cum este centrul istoric al stațiunii Băile Herculane. C2 **3.** Nu toate obiectivele turistice sunt sau pot deveni atracții turistice **4.** Unele atracții turistice s-au distrus, așa cum este cea mai cunoscută: Cascada Bigăr (la 7 iunie 2021) C3 **5.** Formele de turism tradițional au un caracter sezonier și mai ales de turism de week-end **6.** Nu sunt valorificate suficient formele de turism de nișă: turismul rural și agroturismul, turismul cultural industrial, turismul activ în arii protejate, turismul fluvial, turismul de aventură, turismul de afaceri, turismul religios **7.** Nu sunt suficient de cunoscute două din zonele turistice sub noile denumiri: zona Munților Aninei ca Zona turistică AURORA BANATULUI și zona turistică MUNTELE MIC-POIANA MĂRULUI

Puncte tari (S)	Puncte slabe (S)
8. Există structuri de primire turistică cu funcțiuni de cazare și de masă ca sunt clasificate. **9.** Se construiesc tot mai mult noi unități de cazare turistică în proximitatea obiectivelor turistice atractive cum sunt cele de pe Clisura Dunării de Sus, la Văliug și Dognecea. **10.** Un număr tot mai mare de unități de cazare din județ se înregistrează pe platforma Booking pentru rezervare. **11.** În HoReCa din județ sunt amenajate tot mai multe terase de servire a mesei în aer liber și sunt oferite meniuri cu mâncare proaspătă și gustoasă care să stârnească pofta și bucuria turiștilor de a mânca, inclusiv servirea apelor minerale plată și carbogazoasă Perena (Dognecea), Aur'a (Ocna de Fier) și Herculane, la sticlă. **12.** Au apărut noi oferte de agrement în zonă pline de adrenalină și senzații tari, cum este barca Jet Boat Extrem de la Berzasca, rafting pe Nera, Bistra și Cerna. **13.** Continua schimbare a mentalităților locuitorilor din satul bănățean de a face agroturism și turism apicol. **14.** Punerea la dispoziția turiștilor care vizitează satele bănățene a unor camere de primire a turiștilor prin „Soba de la drum". **15.** Organizarea unor evenimente din viața satului prin conceptul „o zi de moară" (la Rudăria), „o zi de fript la cazan" (la Sichevița), „o zi de țesut" (în Țara Almăjului), „o zi pe vară până-n seară" (la Ineleț). C4 **1.** Existența proiectelor cu finanțare europeană și de la guvern pentru modernizarea drumurilor rutiere **2.** Încheierea parteneriatului dintre Consiliile Județene Caraș-Severin și Timiș pentru construcția drumului expres Reșița – Buziaș – Autostrada A1 **3.** Depunerea proiectului cu finanțare europeană pentru tren-tramvaiul de viteză Reșița-Timișoara **4.** Existența drumurilor de acces pe circuitele turistice **5.** Conexiune Internet la majoritatea structurilor de primire turistică din județ **6.** Deschiderea Aeroportului Banat Caransebeș pentru trafic național poate reduce durata unei calatorii către obiectivele turistice ale județului Caraș-Severin, comparativ cu durata unei călătorii de la Aeroportul Timișoara C5 – C8 **1.** Natură și aventură este atuul principal al turismului din județ pentru a deveni destinație turistică **2.** Ușurința accesului către fiecare obiectiv în parte și de la un obiectiv la altul **3.** Utilizarea tehnicilor de promovare online, de la prezența pe website-uri și pe rețelele de socializare, până la aducerea grupurilor de influenceri în zonă	**8.** Un număr însemnat de unități de cazare nu sunt clasificate și înregistrate într-o bază de date, fiind dotate la discreția proprietarilor, fără garanții de conformitate la standardele de clasificare. **9.** Structurile de cazare nu sunt armonios repartizate pe teritoriul județului, aproape jumătate fiind în Zona turistică Băile Herculane **10.** Structurile de cazare construite între anii 1970 – 1980 au un grad de uzură ridicat (hotelurile Semenic, Sebeș, Gozna și Scorilo). **11.** Sunt puține unități de alimentație publică cu autentic specific local și etnic. **12.** Ofertă încă scăzută pentru posibilitățile de agrement în zonele turistice și activitățile de agrement nu au un caracter permanent. **13.** Costurile serviciilor de cazare și masă prea mari în raport cu calitatea acestora. **14.** Număr redus al locurilor de cazare în mediul rural. **15.** Posibilități limitate de campare la evenimente culturale cu prindere la public, așa cum este Festivalul Internațional de Jazz de la Gărâna. C4 **1.** Starea drumurilor pentru a ajunge la obiectivele turistice este în multe locuri deosebit de proastă, așa cum este situația prezentă în analiză infrastructurii **2.** Lipsa unui drum expres de conectare rapidă la autostrada A1 **3.** Durata unei călătorii de la Aeroportul din Timișoara la obiectivele turistice din județ este prea mare **4.** Locuri insuficiente de parcare a autovehiculelor pe Muntele Mic, Valea Cernei și Semenic **5.** Lipsa semnalului telefonic în unele zone de interes turistic cum sunt Secu și Clisura Dunării C5 – C8 **1.** Marketing și promovare – este o activitate insulară și nu suficientă și unitară **2.** Nivelul de informare pe panourile turistice despre obiectivele și atracțiile turistice este foarte scăzut **3.** Nu există un calendar anual al evenimentelor culturale pentru a nu fi suprapuneri de oferte turistice
Oportunități (O)	**Constrângeri (T)**
1. Posibilitatea de accesare a fondurilor europene de modernizare a infrastructurii și suprastructurii turistice **2.** Cooperarea de bună vecinătate cu Serbia prin proiecte transfrontaliere	**1.** Depopularea localităților rurale **2.** Migrarea tinerilor și a forței de muncă calificată din turism în străinătate

Puncte tari (S)	Puncte slabe (S)
3. Încurajarea proiectelor și a programelor de dezvoltare a celor 10 de forme de turism de perspectivă **4.** Realizarea unor evenimente culturale comune cu Timișoara și toate localitățile din Banat **5.** Dezvoltarea Domeniului de Schi Nedeia din Munții Țarcu cu structuri de cazare în Poiana Mărului **7.** Transferul de know-how pentru dezvoltarea de noi forme de turism de perspectivă **8.** Modelarea Centrelor de Informare Turistică pentru ca obiectivele turistice să devină atracții turistice și pregătirea ghizilor de turism **9.** Certificarea Aeroportului Banat Caransebeș ca și aeroport deschis traficului internațional **10.** Implementarea proiectului „Modernizare Aeroport Banat Caransebeș" pentru a crește capacitatea de primire a aeronavelor de mari dimensiuni cu un număr mai mare de pasageri	**3.** Apariția kitsch-ului la construcția de locuințe și pensiuni turistice **4.** Pericolul ridicat de deteriorare a obiectivelor turistice naturale și antropice **5.** Riscul mare ca satele bănățene să devină o lume care se năruie **6.** Cerințele de sănătate impuse de pandemia COVID-19 au o singură certitudine că sunt mereu schimbătoare **7.** Cadru legislativ instabil și descurajant pentru turism

Turism – Plan Strategic

Obiectiv strategic:

Revigorarea și relansarea turismului în județul Caraș-Severin prin integrarea activității de turism în dezvoltarea economică durabilă a județului

Justificare

Județul Caraș-Severin se distinge prin caracteristici geografice, istorice și culturale care îi oferă **o valență turistică deosebită.** Există în județ **un potențial turistic însemnat** dat atât de resursele turistice naturale, cât și culturale (antropice) însă, acest potențial este într-o stare latentă (primară) și el poate fi pus în valoare numai printr-o strategie de relansare a turismului, integrată cu cea de dezvoltare economică durabilă.

Oportunitățile de dezvoltare a turismului sunt strâns legate, în primul rând, de **valorificarea resurselor naturale** ale județului, prin cele 4 elemente definitorii: relieful montan de o frumusețe uimitoare, cel mai lung și spectaculos defileu al Dunării, apele tămăduitoare de la Băile Herculane și sălbăticia peisajului carstic (peșteri și chei) și acvatic (lacuri și cascade) din cele 4 parcuri cu rezervații naturale și cu păduri neatinse de picior de om.

În al doilea rând, **resursele cultural-istorice,** construite în timp cu multă măiestrie de mâna omului, au creat un model intercultural de conviețuire a celor peste 15 comunități etnice principale și un spațiu unic al culturii europene, denumit „Mica Europă". Turismul cultural va crea noi oportunități de dezvoltare a județului ca „țară a darurilor", iar turiștii vor descoperi frumusețea și unicitatea atracțiilor turistice cultural-industriale și istorice cu

specific local, precum și **autenticitatea patrimoniului tradițional** (port, folclor, meșteșuguri și sărbători).

Se poate constata că, astăzi, turismul din județul Caraș-Severin este într-un cerc închis, pe de-o parte nu se dezvoltă afaceri în domeniu pentru că nu sunt turiști, pe de altă parte, nu vin turiști deoarece nu se pot asigura serviciile turistice de bază (transport, cazare, masă, agrement) la un nivel ridicat de calitate. În anul 2019, înainte de pandemia COVID-19, județul Caraș-Severin a fost vizitat de 244.623 de turiști, din care 236.267 turiști români și 8.356 turiști străini, în 258 de structuri turistice cu 9.623 locuri de cazare, conform bazei de date a INSSE – Tempo Online. Este nevoie să se deschidă (să se rupă) **„cercul constrângerilor"** printr-o strategie de revigorare a turismului prin care toate activitățile să nu fie singulare, ci integrate într-un tot unitar prin buna colaborare între Consiliul Județean Caraș-Severin și toți cei care lucrează în industria turistică a județului. Numai așa, turismul poate să devină o ramură principală a economiei județului.

Focusul (concentrarea) va fi pentru un turism pentru **toate cele 4 anotimpuri** prin dezvoltarea de noi forme de turism și prin care o călătorie în Caraș-Severin nu va fi nicio clipă sub semnul grabei, ci totul va aparține turistului, prin mersul pe jos, cu privirile lăsate să-și facă de cap, și timp de popas, și vreme pentru un răsărit și un apus de soare, de dragul experienței.

Prin strategia de turism se va urmări ca județul Caraș-Severin să devină o destinație turistică și o **„poartă de intrare"** din Timișoara, polul de dezvoltare a Regiunii de Vest, în Banatul Montan – ca loc atrăgător cu fața spre natură și cultură.

Obiective specifice (OS)

OS1

1. ***Valorificarea și conservarea potențialului turistic*** *prin dezvoltarea de noi forme de turism față de cele 4 forme de bază (turism montan, turism balnear, turism cultural și turism activ în arii protejate) pentru creșterea cu* ***30%*** *a ofertei turistice a județului Caraș-Severin – ca destinație turistică;*

Acțiuni orientative / programe / măsuri:

- Finalizarea proiectelor de turism cu finanțare europeană și guvernamentală depuse de UAT-uri și asociații pentru județul Caraș-Severin în ciclul de dezvoltare 2014-2021:

- Proiectul „**Țara Morilor de Apă**" de restaurare a morilor de apă de la Rudăria al Asociației Acasă în Banat;
- Proiectul de restaurare a **Muzeului de Istorie și Cultură a Văii Carașului** din Oravița;
- Proiectul de restaurare a **Teatrului Vechi „Mihai Eminescu"** din Oravița;
- Proiectul de restaurarea a **Cetății „Sf. Ladislau"** de la Coronini;
- Proiectul de amenajare a **Muzeului Mineritului** de la Anina;
- Proiectul de amenajare a **Muzeului Etnografic** din Bocșa;
- Proiectul de amenajare a **Muzeului de Mineralogie Estetică „Constantin Gruescu"** din Bocșa;
- Proiectul de modernizare a **Muzeului „Constantin Lucaci"** din Bocșa;
- Proiectul de amenajare a **„Observatorului Astronomic"** din Bocșa;
- Proiectul de finanțare și amenajare a **Muzeului Satului Bănățean Montan** în aria de 10 ha de la Jupa-Caransebeș.

- Dezvoltarea și valorificarea **formelor de turism tradiționale** practicate în județ:
  - turismul montan;
  - turism balnear;
  - turism cultural;
  - turism activ în arii protejate.
- Impulsionarea **noilor forme motivaționale de turism de nișă**, dezvoltate prin proiecte ale asociaților de tineri, îndeosebi ca turism de week-end:
  - Turismul rural și agroturismul;
  - Speoturismul;
  - Cicloturismul;
  - Turismul ecologic (Ecoturismul);
  - Turismul sportiv
  - Turismul de familie;
  - Turismul educațional,
- Susținerea și promovarea **noilor forme de turism** cu un scop bine definit al călătoriei:
  - Turismul tematic.
  - Turismul de afaceri (MICE);

- Turismul de aventură (rafting, cățărare etc.);
- Turismul fluvial și de croazieră;
- Turismul de tranzit și bună vecinătate;
- Turismul științific;
- Turismul gastronomic;
- Turismul apicol;
- Turismul nostalgic;
- Turismul religios;

- Implementarea proiectelor pentru domeniile schiabile Semenic, Muntele Mic și Nedeia-Poiana Mărului;
- Amenajarea cu instalații moderne de transport pe cablu, de producere a zăpezii artificiale și a pârtiilor de schi atât pentru schi alpin, cât și pentru schi fond (inclusiv a celei mai lungi pârtii de schi din România, Semenic-Văliug de 5,8 km)
- Dezvoltarea și diversificarea agrementului cu accent pe „après ski" în cele cinci stațiuni de schi: Semenic, Muntele Mic, Văliug, Gărâna și Poiana Mărului – Nedeia;
- Valorificarea celor 100 de trasee turistice montane de drumeție prin includerea lor în trasee naționale cum este Via Transilvanica și în trasee europene, cazul traseelor europene de lungă distanță E3 și E8;
- Revitalizarea stațiunii balneare Băile Herculane prin:
  - refacerea centrului istoric al stațiunii;
  - restaurarea sit-urilor arheologice și a monumentele istorice ale stațiunii pentru a pute fi înserate în „Turul stațiunii";
  - refacerea și aducerea la zi a studiilor referitoare la calitățile apelor termale din stațiune și întreținerea permanentă a izvoarelor;
  - extinderea tratamentelor gerontologice cu cele care folosesc apele termale de la Băile Herculane, cum ar fi Ana Aslan și Ivatherm;
  - dezvoltarea și diversificarea procedurilor de tratament pe baza factorilor naturali din stațiune, sub conceptul „Sănătate prin apă – SPA";
  - includerea stațiunii în rețeaua celor 20 stațiuni balneare echipate la standarde internaționale tip „Wellness";

  - cooperarea stațiunii cu organizația European SPA Association și participarea la activitățile acesteia.
- Revigorarea turismului activ în arii protejate sub conceptul celor de la Wewilder „*Descoperă sălbăticia din Carpați. Arii protejate din sud-vestul Carpaților*", ca formă de turism ecologic cu dublu obiectiv, de protecție a naturii față de influențele negative ale omului și de conservare a sălbăticiei cadrului natural în folosul omului, pentru odihnă și recreere, în cele 4 parcuri naționale din județul Caraș-Severin:
  - Parcul Național Semenic – Cheile Carașului;
  - Parcul Național Cheile Nerei – Beușnița;
  - Parcul Național Domogled – Valea Cernei;
  - Parcul Natural Porțile de Fier.
- Crearea și promovarea turismului tematic pe itinerarii turistice, popasuri turistice, tabere, parcuri și evenimente, planificat pe 1, 3, 5 sau 7 zile cu cazare și /sau masă în unul sau două locuri (Reșița-Băile Herculane, Caransebeș-Băile Herculane, Oravița-Băile Herculane s.a.) ca formă de turism personalizată pe un scop bine definit de tematica circuitului turistic:
  - Drumul fierului;
  - Drumul Romanilor;
  - Drumul Țării Almăjului;
  - Drumul Țării Gugulanilor;
  - Drumul Morilor de Apă;
  - Drumul Lacurilor;
  - Spectacolul Naturii;
  - La Marginea Imperiului;
  - Mozaic Cultural Multietnic,
- Crearea și promovarea turismului tematic pe rutele de turism clasificate:
  - Ruta „Pe urmele lui Hercules";
  - Ruta „Muzeelor în Aer Liber";
  - etc.

OS2

2. ***Evaluarea resurselor turistice și amenajarea zonelor turistice*** *ale județului Caraș-Severin prin elementele de identitate locală, autentice și specifice patrimoniului cultural, pentru creșterea numărului de obiective atractive cu* ***20%*** *și oferă turiștilor experiențe unice;*

Acțiuni orientative / programe / măsuri:

- Acceptarea de către comunitate a celor 5 (cinci) zone turistice propuse ale județului Caraș-Severin:
  - Zona turistică „**SEMENIC**";
  - Zona turistică „**AURORA BANATULUI**";
  - Zona turistică „**MUNTELE MIC-POIANA MĂRULUI**";
  - Zona turistică „**BĂILE HERCULANE**";
  - Zona turistică „**CLISURA DUNĂRII**".
- Inventarierea resurselor turistice din fiecare zonă pe două categorii și 4 tipuri:
  - **Resurse turistice naturale:**
    - terestre (de pământ);
    - acvatice *(de apă).*
  - **Resurse turistice culturale:**
    - bunuri culturale (hard);
    - manifestări *culturale (soft).*
- Evaluarea resurselor turistice din fiecare zonă prin metoda multicriterială și după Modelul AIDE, pentru a deveni obiective turistice atractive:
  - Evaluarea principalelor 12 obiective turistice din fiecare zonă turistică a județului Caraș-Severin care atrag ATENȚIA (a) prin unicitate dată de frumusețe și măreție și stârnesc INTERESUL (I) prin autenticitate;
  - Identificarea primelor 3 (trei) obiective turistice din fiecare zonă turistică a județului Caraș-Severin care pot deveni atracții turistice prin specificitatea serviciilor și facilităților care provoacă DORINȚA (D) de călătorie și creează EMOȚIE (E) prin experiența ce poate trăită de fiecare turist la locul de vizitare.
- Amenajarea obiectivelor turistice propuse de fiecare Unitate Administrativă Teritorială (UAT) din județul Caraș-Severin;

- Reamenajarea atracțiilor turistice distruse / identificarea de alternative de utilizare (de ex. Cascada Bigăr, care s-a surpat la 7 iulie 2021)
- Valorificarea potențialului turistic natural montan:
  - „Domeniul schiabil Semenic" pentru:
    - Amenajarea celei mai lungi pârtii de schi din România, Semenic-Văliug de 5,8 km;
    - **schi de pârtie**, prin reamenajarea și remodelarea funcțională a pârtiilor existente: Idioților, Goznuța, Crucea de Brazi, Prietenii Munților și Văliug;
  - **schi de tură** prin construirea traseelor și refugiilor montane în colaborare cu Salvamont, pentru conexiunile dintre Muntele Semenic – Munții Godeanu – Munții Cernei – Munții Țarcu – Munții Retezat;
  - **schi fond** în triunghiul celor trei vârfuri: Gozna – Semenic – Nedeia;
- Valorificarea **potențialului speoturistic** prin amenajări adecvate pentru vizitarea peșterilor în zona carstică în cadrul proiectelor susținute de Asociația Speologică „Exploratorii" din Reșița și sub conceptul „SPEO-KARST":
  - Amenajarea intrării și dotarea cu echipament adecvat pentru vizitarea **Peșterii Comanic**;
  - Dezbaterea și identificarea soluției de reamenajare a popasului turistic **„Paralela 45 – Cascada Bigăr"** constituit din: Cascada Bigăr – Izbucul Bigăr – Peștera Bigăr, unde să se pună în valoare povestea „Primului Om Modern European – Ion & Vasile – 40 000 de ani în urmă";
  - Dotarea cu echipament adecvat și modern pentru vizitarea **Peșterii Buhui** prin care trece pârâul Buhui;
  - Amenajarea **Peșterii Gaura cu Muscă** de pe Clisura Dunării;
  - Amenajarea **Peșterii Popovăț** din Cheile Carașului;
  - Reamenajarea peșterii **Grota Haiducilor** din apropierea Hotelului Roman – Băile Herculane;
  - Implementarea proiectului „**Rural Karst**" pentru educație ecologică și buna conservare, pentru vizitarea în fiecare zonă turistică a unei peșteri, de exemplu, Peștera Gaura cu Muscă din Clisura Dunării, s.a.

- Valorificarea **potențialului turistic balnear** prin apele termale de la Băile Herculane și formele de turism *balnear, speoturism, cicloturism, silvoturism, turism de evenimente, turism tematic, turism de familie*, *turism sportiv*, prin:
  - Susținerea proiectului de conservare și reabilitare a Băilor Neptun al Asociației Locus;
  - Implementarea proiectului cultural-turistic „**Pe urmele lui Hercules**", a treia rută cultural-turistică din România cu scop de promovare a stațiunii Băile Herculane în parteneriatul dintre cele trei județe învecinate; Caraș-Severin, Gorj și Mehedinți;
  - Dezvoltarea de **noi centre SPA** și diversificarea procedurilor de tratament pe baza factorilor naturali sub conceptul „Sănătate prin apă – SPA" în zona Băilor Termale Moderne: Centrul SPA Afrodita, Centrul SPA Minerva, Centrul SPA Versay;
  - Construcția unui **AquaPark** în Băile Herculane;
  - Construcția și amenajarea unui **Complex Sportiv Modern,** cu piste de antrenament, terenuri și echipamente sportive moderne, pentru antrenamente și cantonamente ale sportivilor în stațiunea Băile Herculane;
- Valorificarea potențialului turistic din arii protejate, pentru formele de turism activ, ecoturism, științific, de aventură, cicloturism, silvoturism, speoturism, prin:
  - Continuarea proiectului Asociației Wewilder **„Descoperă sălbăticia din Carpați. Arii protejate în Caraș-Severin"** pentru turismul ecologic de (re)sălbăticie a zimbrilor la Măgura Zimbrilor de lângă Armeniș;
  - Identificarea particularităților și a elementelor specifice ale gastronomiei bănățene prin proiectul **„Banat Brunch în Măgura Zimbrilor"** pentru turismul gastronomic;
  - Susținerea proiectului de amenajări în microdelta **Balta Nerei** pentru **birdwatching,** prin practicarea turismului ecologic**;**
  - Amenajarea unor locuri de observare pentru **photohuntig –** fotografierea animalelor și păsărilor prin practicarea ecoturismului.
- Valorificarea **potențialului turistic cultural,** pentru toate cele 10 forme de turism cultural: cultural-istoric, cultural-arhitectonic, cultural-industrial, cultural-muzeistic, cultural-artistic, cultural-folcloric, cultural-științific, cultural-etnic, cultural-religios, cultural – tematic, prin:
  - Finalizarea proiectului cultural-industrial **„Reșița 250",** la aniversarea celor 250 de ani de foc nestins (1771-2021);

- Inițierea și dezvoltarea proiectului cultural-industrial **„Muzeul de locomotive din Reșița – 50 de ani”** (1972-2022)
- Finalizarea proiectul de restaurare „**Biserica de lemn de la Ersig**” și introducerea în circuitul turistic a singurei biserici de lemn din județul Caraș-Severin;
- Finanțarea și refacerea unor clădiri reprezentative, declarate **monumente** (Cat. A și B) din Caraș-Severin.
- Lansarea, susținerea financiară și implementarea proiectului cultural **„Tradiții Cărășene”** cu elaborarea anuală a **calendarului** de manifestări culturale (dansuri populare, tradiții, obiceiuri, folclor, colecționari și meșteșugari populari, colocvii, festivaluri, concursuri, sărbători și gastronomie) care să pună în valoare specificitatea culturii tradiționale pentru fiecare din cele 8 văi etnografice din Caraș-Severin: **Valea Almăjului, Valea Carașului, Valea Bărzavei, Valea Bistrei, Valea Timișului, Valea Sebeșului, Valea Cernei și Clisura Dunării**;
- Susținerea prin **parteneriatul Consiliul Județean – UAT-uri**, a proiectelor de cultură cu specific local (folclor, port, tradiții, obiceiuri, meșteșuguri, colocvii, festivaluri, sărbători și gastronomie) în perioada 2021-2027;
- Elaborarea documentației pentru includerea primei căi ferate montane de pe teritoriul României, **Oravița-Anina (15 decembrie 1863)**, în patrimoniul UNESCO.

OS3

3. ***Îmbunătățirea primirii turiștilor*** *printr-o calitate ridicată a serviciilor de bază (cazare, masă și agrement) pentru a atrage noi turiști români și străini și o creștere cu* ***20 %*** *a numărului unităților de cazare (hoteluri, pensiuni etc.), de alimentație publică (restaurante, fast-food-uri) și de agrement;*

Acțiuni orientative / programe / măsuri:

- Îmbunătățirea și simplificarea normelor de clasificare a structurilor turistice de primire în scopul favorizării cazării turiștilor în județ la prețuri avantajoase în raport de nivelul de calitate a serviciilor dată prin numărul de stele /flori;
- Clasificarea și modernizarea stațiunilor și a zonelor turistice ale județului Caraș-Severin în **destinații turistice cu potențial de sejur lung** (peste 5 zile):
  - Stațiunea balneo-climaterică Băile Herculane;
  - Stațiunile turistice montane Semenic și Muntele Mic;
  - Clisura Dunării.
- Clasificarea și valorificarea oportunităților investiționale în **destinații turistice cu potențial de sejur mediu** (3-5 zile):
  - Stațiunile montane climaterice: **Văliug, Poiana Mărului, Secu, Trei Ape, Dognecea, Bocșa-Izvor, Anina și Teiuș-Caransebeș**;
  - Satele turistice: **Gărâna, Bocșa-Vasiova, Băile Herculane-Prisaca, Brebu Nou, Gârnic, Berzasca, Sasca Montană, Bozovici etc.** de promovare a culturii tradiționale și de organizare a unor evenimente cu un grad mare de cunoaștere la nivel național și internațional, cum sunt: *Festivalul Internațional de Jazz, Festivalul Internațional de Folclor „Hercules", Festivalul de muzică vieneză de la Cariera de Piatră din Bocșa-Vasiova s.a.*
  - Destinații agroturistice care păstrează și promovează tradiția satului român bănățean: Țara Almăjului, Țara Gugulanilor, Craina Bănățeană, Valea Carașului, Valea Bistrei (Marga, Bucova, Bouțari, Rusca Montană, Glimboca, Obreja s.a.), Valea Timișului (Rusca Teregova, Armeniș, Buchin s.a.), Valea Cernei (Zona Cornerea cu Ineleț și Dobraia s.a.), Valea Bărzavei, Clisura Dunării de Sus (Berzasca, Gornea, Sichevița, Coronini, Pojejena s.a.);

  - Destinații agroturistice care promovează muticulturalismul și tradițiile culturale ale comunităților etnice: 7 sate de pemi-germani, 7 sate de croați-crașoveni, 7 sate de pemi-cehi, 14 sate de sârbi, 3 sate de ucraineni s.a.
- Clasificarea și impulsionarea activității de turism pentru **destinațiile turistice cu potențial de sejur scurt** (1-3 zile) prin turism de week-end pentru locuri și evenimente, cum ar fi: Cascada Bigăr, Festivalul Internațional de Jazz de la Gărâna, Festivalul Internațional Hercules de folclor de la Băile Herculane, Tabere de pictură, Tabere de sculptură s.a.
- Intensificarea eforturilor de clasificare a structurilor de cazare și înregistrarea acestora pe platformele online pentru rezervare;
- Susținerea **proiectelor public-privat** pentru construirea de noi structuri de cazare în apropierea obiectivelor turistice pentru o repartizare armonioasă a unităților de cazare pe întreg teritoriul al județului Caraș-Severin, **inclusiv a unui hotel în Moldova-Nouă**;
- Implementarea turismului organizat sub conceptul **„Fusion Travel"** prin care grupuri de turiști sunt preluați de la aeroport pe un itinerar planificat și cu unul sau două locuri de cazare și/sau masă;
- Identificarea unităților de alimentație publică cu specific local și integrarea lor într-un circuit-etalon sub conceptul **„Fusion Eat**" prin unirea și servirea felurilor de mâncare cu cel puțin două meniuri simultan: meniu tradițional bănățean, meniu vegetarian, meniu personalizat s.a.
- Crearea de noi activități de agrement prin dotarea unităților de primire turistică cu echipamente speciale și implicarea personalului cu pregătire adecvată, așa cum este Barca Extrem de la Berzasca;
- Diversificarea noilor tipuri de agrement de la rafting pe râurilor Nera, Cerna și Bistrița până la tiroliană, escalade și Via Ferrata în fiecare zonă turistică;

OS4

4. ***Creșterea accesibilității*** *spre zonele turistice din județul Caraș-Severin prin refacerea și modernizarea* ***infrastructurii de transport*** *(rutier, feroviar, fluvial și aerian) pentru reducerea timpului de călătorie cu* ***25%*** *și* ***a suprastructurii turistice*** *(semnal telefonie mobilă și conexiune Internet) prin creșterea ariei de acoperire cu semnal telefonic și conexiune Internet cu* ***40%****;*

Acțiuni orientative / programe / măsuri:

TRANSPORT AUTO

- Stabilirea priorităților (după importanță și urgență) de îmbunătățire a stării celor **18 drumuri deteriorate identificate** în județul Caraș-Severin, în urma analizei situației existente la începutul anului 2021, cum ar fi cele mai urgente:
  - Refacerea și modernizarea porțiunii de drum **Secășeni-Grădinari – DJ581;**
  - Refacerea și asfaltarea porțiunii de drum de acces spre Stațiunea Semenic, **Prislop – Platoul Semenic DJ 582E;**
  - Lărgirea și asfaltarea drumului **Văliug-Crivaia, DJ 582D**;
  - Refacerea și modernizarea drumului **Zăvoi-Poiana Mărului, DJ683;**
  - Extinderea **locurilor de parcare** și a **locurilor de refugiu** în Stațiunile Semenic și Muntele Mic.
- Implementarea proiectului pentru construirea **drumului expres** cu trei benzi: Reșița-Berzovia-Buziaș-Topolovățul Mare – Autostrada A1;
- Finalizarea **drumului interjudețean** Timiș-Caraș-Severin DJ 684 pe traseul: DN 68A (Coșava) – Tomești-Luncanii de Sus – Limita de județ CS – Ruschița – Rusca Montană – Voislova (DN68);
- Refacerea și asfaltarea **drumului turistic de legătură Muntele Mic – Poiana Mărului** din Șaua Jigoriei pe Valea Șucului;
- Refacerea și modernizarea **drumurilor turistice secundare**, cum ar fi: Iabalcea-Peștera Comarnic și Potoc – Podul Bei (Cheile Nerei) – Păstrăvăria de pe Valea Beiului;
- Construirea și asfaltarea **drumului turistic** peste **Munții Almăjului** de legătură directă dintre **Țara Almăjului și Cazanele Dunării**, de la **Eftimie Murgu (Rudăria) la Dubova și Podul Mraconia**;

- Finalizarea asfaltării **drumului turistic de la hotarul** dintre Munții Almăjului și Munții Locvei, de legătură directă dintre **Țara Almăjului și Clisura Dunării**, de la **Șopotul Nou-Ravesca-Gârnic-Sichevița-Gornea și Podul Păzărișteț**.

TRANSPORT FEROVIAR

- Realizarea și implementarea proiectului cu finanțare europeană interjudețean Timiș-Caraș-Severin pentru tren-tramvai (Train-Tram) pe ruta Reșița-Bocșa-Timișoara Nord – Aeroportul „Traian Vuia" Timișoara;
- Modernizarea și îmbunătățirea întreținerii tunelelor, viaductelor, vagoanelor semideschise și a stațiilor CFR pentru buna funcționare a liniei turistice Oravița-Anina;
- Crearea popasurilor turistice pentru oprirea trenului Oravița-Anina la viaductele Jitin și Schlucht (Anina);
- Realizarea și implementarea proiectului pentru refacerea liftului șosea-peron la Gara din Oravița și a viaductului Oravița de pe calea ferată „Calea cărbunelui" Oravița-Baziaș;
- Realizarea și depunerea proiectelor pentru reconstrucția căilor ferate turistice înguste: Reșița-Anina, Zăvoi-Măru, Vasiova-Cariera Ruschița, Berzasca-Valea Oraviței.
- Menținerea în funcțiune a căii ferate turistice Oravița-Anina;
- Refacerea și modernizarea gării din Băile Herculane;
- Conservarea gărilor cu arhitectură specifică industrială: **Anina, Oravița, Reșița Sud și Bocșa-Vasiova etc.**

TRANSPORT FLUVIAL

- Realizarea curselor regulate cu bacul **BAZIAȘ IV** pentru traversarea Dunării între localitățile Moldova-Veche – Usje/Golumbac (Serbia);
- Repunerea în funcțiune a bărcii **Catamaran-Baziaș I** pentru plimbări cu barca în jurul stâncii Babacaia;
- Reintroducerea curselor de minicroaziere pe Dunăre de la **Moldova Veche la Orșova**;
- Modernizarea portului Moldova Veche pentru ca orașul Moldova Nouă să devină parte în proiectul integrat în conceptul turistic **„Țările Dunărene"**;

- Accesarea de proiecte europene pentru realizarea unor croaziere tematice: Viena-Budapesta-Belgrad-Moldova Veche – Orșova.

TRANSPORT AERIAN

- **Modernizarea Aeroportului Banat Caransebeș** prin lungirea pistei cu minim 500m, creșterea capacității portante la ACN/PCN 60, dotarea cu echipamente de navigație aeriană instrumentală, balizaj și construcția unui terminal de pasageri nou cu o capacitate de procesare pentru 4 aeronave cu 200 de pasageri simultan;
- **Autorizarea Aeroportului Banat Caransebeș pentru trafic internațional**. Acest lucru poate fi benefic pentru turiștii care vor sa viziteze zonele turistice ale județului Caraș-Severin dar și pentru segmentul de aviație generală;
- Licențierea unui **culoar de drone** de-a lungul râului Timiș de la Caransebeș la Lugoj (40 km);
- Tururi cu elicopterul pentru turiștii dornici de aventură și senzații tari prin survolarea județului Caraș-Severin pe **culoare atractive** sub formă de „mână" pentru panorama Banatului Montan: *Caransebeș-Muntele Mic, Caransebeș-Băile Herculane, Caransebeș-Cazanele Dunării, Caransebeș-Cheile Nerei, Caransebeș-Semenic;*
- Susținerea programelor de tip **Heliski și Helibike** de pe Muntele Mic spre munții din împrejurimi: Munții Banatului (îndeosebi spre Semenic), Munții Țarcu, Munții Godeanu, Munții Cernei etc.

TRANSPORT PE CABLU

- Punere în funcțiune de noi instalații pe cablu (telescaun, teleschi) în stațiunile montane ale județului;
- Instalarea unei telegondole de la **Văliug pe Semenic**;
- Instalarea unei telegondole de la **Poiana Mărului pe Muntele Mic**;
- Extindere traseului cu telegondola de la **Poiana Mărului la Nedeia** pentru noul Domeniul de schi din Munții Țarcu și conexiune între domeniile schiabile Muntele Mic – Nedeia printr-un teleferic „Peak to Peak"
- Instalarea unei telegondole din **Valea Sebeșului spre Muntele Mic**, pe una din cele trei variante discutate și proiectate;

- Extinderea traseului cu telegondola de la **Semenic la Gărâna**;
- Susținerea proiectului de instalare a unei **telegondole peste Dunăre** între **Cetatea Golumbac și Cetatea Coronini**.

PISTE DE CICLISM

- Susținerea financiară și implementarea proiectului „Via Transilvanica – Cicloturism în Banatul Montan, 500 km de trasee cicloturistice în Caraș-Severin" cu pistele de ciclism:
  - Clisura Dunării, de la Moldova Nouă la Berzasca;
  - Valea Bârzavei pe salba de lacuri: Secu-Breazova-Văliug;
  - Drumul StEG-ului Reșița-Anina s.a.
- Susținerea proiectelor de amenajare **a pistelor de ciclism** în cele 8 orașe ale județului Caraș-Severin care au caracteristică specifică a așezărilor bănățene de-a lungul unui râu: Reșița, Caransebeș, Anina, Bocșa, Oravița, Oțelu Roșu, Moldova Nouă și Băile Herculane;
- Dezvoltarea de noi trasee de **MTB – Mountain Bike,** inclusiv în zonele **Bocșa-Izvor și Caransebeș-Teiuș;**
- Dezvoltarea și promovarea traselor cicloturistice (având ca punct de start traseele însemnate pe harta asociației Bike Atack).

INFRASTRUCTURA TURISTICĂ DE TELEFONIE MOBILĂ ȘI INTERNET

- Extinderea ariei semnalului de telefonie mobilă în zona **stațiunii Secu**;
- Îmbunătățirea semnalului de telefonie mobilă în zona turistică **Clisura Dunării** de la Baziaș la Berzasca;
- Realizarea programele de extindere a semnalului de telefonie mobilă în zona **Cheilor Nerei**;
- Îmbunătățirea și extinderea semnalului de telefonie mobilă și a conexiunii Internet în **Valea Almăjului**, inclusiv în zona morilor de apă de la **Rudăria (Eftimie Murgu)**, pe Valea Rudăriei;
- **Extinderea ariei semnalului de telefonie mobilă în zona Țarcu prin stația meteo;**
- Îmbunătățirea semnalului de telefonie mobilă și a conexiunii Internet pe **Valea Cernei**;
- Conexiune **Internet de bandă largă și viteză ridicată** la toate structurile de cazare din județul Caraș-Severin.

OS5

5. ***Susținerea industriei turistice și a investitorilor*** *prin facilități inserate într-un plan de reziliență pentru ca turismul din județul Caraș-Severin să aibă capacitatea de revenire rapidă după „șocul" pandemiei COVID-19 și, prin susținerea și dezvoltarea afacerilor din turism, creșterea cu* ***15%*** *a numărul companiilor active din turism, îndeosebi a afacerilor de familie, iar a numărului de lucrători (angajați) în turism cu* ***25%****;*

Acțiuni orientative / programe / măsuri:

- Susținerea în parteneriat public-privat pentru finalizarea proiectelor câștigate de asociații, fundații și IMM-uri pentru dezvoltarea turistică a județului, cum ar fi:
  - Proiectele de **refacere și modernizare a centrului istoric** din stațiunea Băile Herculane;
  - Proiectul **Funicular Aventura Park** din Reșița;
  - Proiectul pentru **Muzeul Mineritului din Anina** cu amenajarea sălii de extracție de la Puțul I din Anina;
  - Proiectul de refacere a **Cetății Sf. Ladislau** de la Coronini;
  - Proiectul de întregire și amenajare cu cea de-a doua latură (aripă) – **Pelicanul** – de la **Satul Lacustru** de la Berzasca;
  - Proiectul de amenajare a **Muzeului Etnografic** din Bocșa;
  - Proiectul de amenajare a **Muzeului de Mineralogie Estetică „Constantin Gruescu"** din Bocșa;
  - Proiectul de modernizare a **Muzeului „Constantin Lucaci"** din Bocșa;
  - Proiectul de amenajare a **„Observatorului Astronomic"** din Bocșa;
  - Proiectul pentru amenajarea **Muzeului Peter Pan** de la Rusca Montană etc.
  - Proiectul de finanțare și amenajare a **Muzeului Satului Bănățean Montan** în aria de 10 ha de la Jupa-Caransebeș etc.
- Crearea unor parteneriate public-privat pentru a reduce deficitului însemnat al forței de muncă calificată prin organizarea de **cursuri de formare** profesională și certificare în meserii din domeniul HoReCa, cursuri de scurtă durată, de 3 până la 6 luni, sub egida Centrului Universitar UBB din Reșița;

- Dezvoltarea unor proiecte de public-privat pentru **training-uri de 1-2 zile** în diferite localități din județul Caraș-Severin pentru reprezentanții UAT-urilor și a Centrelor de Informare Turistică din județ, în promovarea turismului județului Caraș-Severin de la „fața locului", sub egida Centrului Universitar UBB din Reșița;
- Susținerea unor proiecte public-privat **pentru perfecționarea** administratorilor de pensiuni și a lucrătorilor din turism, prin **cursuri de 1-2 zile** despre: *lucru cu clienții, tehnologii digitale de gestiune turistică, managementul timpului, lucru în echipă și marketingul destinației,* sub egida Centrului Universitar UBB din Reșița;
- Organizarea de **cursuri gratuite de ghizi locali** pentru județul Caraș-Severin, sub egida Centrului Universitar UBB din Reșița.
- Încurajarea **afacerilor de familie** în satele bănățene, pentru ca acestea să nu devină „o lume care se năruie", prin **agroturism** sub conceptul „**Soba de la drum**" și preluarea de bune practici din bucătăria bănățeană prin ideea-concept „**Frușciucul bănățean**" / **„Banat brunch"**;
- Susținerea legislativă și financiară a **afacerilor de familie** în satele bănățene prin programul de turism rural „**Niciun sat bănățean fără o pensiune turistică**";
- Verificarea și contracararea fenomenului de demolare și de nerespectare a **arhitecturii caselor tradiționale** din satele bănățene prin apariția kitsch-ului în construcția de locuințe și pensiuni turistice;
- Facilitarea încheierii de contracte de muncă pe o perioadă determinată cu tinerii absolvenți și integrarea lor la nivel de UAT-uri în echipe de management pe proiecte europene pentru dezvoltarea turismului în județul Caraș-Severin și stoparea migrării tinerilor și a lucrătorilor din turism în străinătate;
- Cooperarea cu autoritățile și instituțiile/organizațiile de profil din județele Timiș, Mehedinți, Gorj și Hunedoara pentru elaborarea unor proiecte comune de dezvoltare a turismului de circuit cu anumită tematică într-un „**cluster de turism"** propus de Agenția de Dezvoltare Regională – VEST:
  - Drumul romanilor de la Drobeta Turnu Severin sau Dierna (Orșova) la Tibiscum (Caransebeș) – Tapae (Bucova) și până la Sarmizegetusa Ulpia Traiana – Sarmizegetusa Regia (Orăștie);
  - Drumul „Pe urmele lui Hercules" s.a.

- Propunerea de noi proiecte pentru dezvoltarea turismului, inclusiv cu finanțare europeană pentru ciclul de dezvoltare 2021-2027 cum ar fi:
  - Proiect pentru **AquaPark** cu apă termală de la **Băile Herculane**;
  - Proiect pentru **Cazino** la Băile Herculane;
  - Proiect pentru **AquaPark** cu apă termală de la **Oravița**;
  - Proiect pentru **AquaPark** la **Moldova Nouă**;
  - Proiecte de atragere a marilor operatori de turism cum ar fi: companiile de croazieră pe Dunăre;
  - Proiecte transfrontaliere România-Serbia pe Clisura Dunării etc.

OS6

6. ***Diversificarea ofertei turistice*** *prin pachete de produse și servicii turistice care să fie la înălțimea noilor așteptări ale turiștilor, pentru creșterea numărului de turiști (români și străini) cu* ***50%;***

Acțiuni orientative / programe / măsuri:

- Finalizarea studiului online început în aprilie 2021 privind noile așteptări ale turiștilor în perioada post pandemie COVID 2019 și **crearea profilului fiecărui grup de turiști** privind dorințele, comportamentul și disponibilitatea de a cheltui pentru un produs și/sau serviciu oferit de industria turistică a județului Caraș-Severin;
- Crearea unor **produse turistice tematice** și pe profilul grupului de turiști care vizitează județul Caraș-Severin;
- Crearea și consolidarea unor produse turistice regionale: **Banat brunch**, **traseu al reședințelor nobiliare** din Banatul de munte, **traseul etniilor** din zona Banatului Montan și Regiunea Vest;
- Realizarea unor **pachete de produse și servicii** prin implicarea directă a potențialilor turiști români și străini în alegerea ofertei, de la mijlocul de transport, locurile de parcare, zonele de campare, oferta de cazare și masă și posibilitățile de agrement;
- (Re)modelarea **Centrelor de Informare Turistică** pentru a deveni „promotorii" de prezentare a ofertei turistice din fiecare zonă turistică a județului Caraș-Severin;
- Susținerea și stimularea **excursiilor** sub conceptul **„O zi de ..."**, precum: Tura de duminică de drumeție, O zi de călătorie cu trenul pe Calea Ferată Oravița-Anina, O zi de fript la cazan, O zi la măsuratul oilor, O zi de măcinat la moară, O zi de olărit s.a.;
- Combinarea de pachete de schi iarna pe **Semenic și Muntele Mic** cu servicii de refacere și relaxare la **Băile Herculane**;
- Actualizarea permanentă a **ofertei turistice de 1-7 zile** cu plecare din locurile generatoare (stațiunea Băile Herculane, Reșița, Caransebeș, Oravița, Buziaș, Orșova, Vârșec, s.a.) de fluxuri turistice, cum ar fi:
  - Reșița-Oravița – Calea ferată – Anina – Reșița;
  - Reșița – Oravița – Clisura Dunării – Orșova – Băile Herculane – Țara Gugulanilor – Caransebeș – Reșița;

- Caransebeș – Muntele Mic – Poiana Mărului – Zăvoi – Rusca Montană – Oțelu Roșu – Caransebeș;
- Oravița – Paralela 45 – Bozovici – Țara Almăjului – Băile Herculane – Orșova – Clisura Dunării – Moldova Nouă – Oravița;
- Băile Herculane – Pe urmele lui Hercules;
- Băile Herculane – Clisura Dunării pe malul românesc – Moldova Nouă;
- Băile Herculane – Clisura Dunării pe malul sârbesc – Golumbac;
- Băile Herculane – Orșova – Porțile de Fier;
- Băile Herculane – Orșova – Cazane;
- Băile Herculane – Complexul de sculptură „Constantin Brâncuși" Târgu Jiu;
- Băile Herculane – Mănăstirea Prislop – Castelul Corvinilor – Hunedoara;
- Băile Herculane – Țara Gugulanilor – Slatina Timiș – Trei Ape – Gărâna – Semenic – Văliug – Reșița – Caransebeș – Băile Herculane;
- Reșița – Bocșa – Buziaș – Cramele Recaș – Lugoj – Soceni – Reșița;
- Reșița – Naidăș – Vârșec – Moravița – Reșița etc.

- Identificarea particularităților și elementelor constitutive ale **gastronomiei bănățene** ca fiind situată la interferența zonelor de influență ale gastronomiei românești, sârbești, germane, maghiare, austriece, croate, ucrainene și turcești;
- Cooperarea de **bună vecinătate cu Serbia** pentru realizarea și promovarea unor oferte turistice comune pentru un sejur ales de turiști;
- Cooperarea cu tour operatorii din **țările din nordul Europei** (Suedia, Norvegia, Finlanda, Danemarca și Marea Britanie) și din **țările slave ortodoxe** (Serbia, Bulgaria, Ucraina, Rusia s.a., care țin sărbătorile pe stil vechi) pentru a pregăti pachete de produse și servicii turistice prin care să fie atrași în extrasezon turiștii din aceste țări care caută o climă mai blândă și tarife mai bune la o calitate ridicată a serviciilor.
- Tur al orașului de 1-2 zile, prin oferta „Meriți să ai o surpriză!" în fiecare dintre cele 8 orașe ale județului: Băile Herculane, Reșița, Caransebeș, Anina, Bocșa, Oravița, Oțelu Roșu și Moldova Nouă;

OS7

7. ***Digitalizarea industriei turistice*** *a județului Caraș-Severin prin conectarea la o platformă online comună pentru o informare interactivă și rapidă a turiștilor, pentru prezența pe platformă a cel puțin* ***50%*** *din numărul structurilor de primire turistică (cazare, masă și agrement);*

Acțiuni orientative / programe / măsuri:

- Prezentarea zonelor, obiectivelor și a traseelor turistice ale județului Caraș-Severin pe platforma: www.banatul-montan.ro;
- Trecerea treptată de la prestarea serviciilor turistice de cazare și masă ale unităților de primire turistică în format tipărit (pliante, meniuri s.a.) la formatul electronic (ex. formatul QR);
- Realizarea unor „**Tururi virtuale"** prin zonele turistice ale Banatului Montan;
- Crearea unor „**Hărți online**" cu obiectivele turistice din județul Caraș-Severin și din întregul Banat Montan;
- Crearea unei **baze de date** pentru evidența în timp real a structurilor turistice HoReCa și a circulației turistice în județul Caraș-Severin.

OS8

8. ***Promovarea imaginii turistice*** *a județului Caraș-Severin, ca destinație turistică, printr-un marketing creativ și de conștientizare a turiștilor români și străini prin care cifra de afaceri din turism să crească cu 25 % până în anul 2027.*

Acțiuni orientative / programe / măsuri:

- Promovarea atracțiilor turistice din județul Caraș-Severin la nivel național și internațional, în urma câștigării concursului național prin care **Banatul Montan a devenit destinația turistică a anului 2021:**
  - Programul de promovare prin „influenceri naționali";
  - Program de promovare prin „influenceri internaționali";
  - Program de promovare în cataloagele și ghidurile marilor agenții turistice internaționale a imaginii și produsele turistice oferite sub marca **„Banatul Montan – destinația turistică națională a anului 2021**";
  - Programul de construire a unor mărci secundare de promovare a stațiunilor și a unor locuri din Caraș-Severin sub marca principală a Banatului Montan, cum ar fi: **„Stațiunea Băile Herculane din Banatul Montan – destinația anului 2021";**
  - Participarea la târguri de turism, naționale și internaționale, sub marca „**Banatul Montan – destinația anului 2021".**
- Promovarea **obiectivelor turistice atractive** ale județului Caraș-Severin de pe traseul național **Via Transilvanica;**
- Elaborarea unei **campanii de promovare online** a ofertei turistice din județul Caraș-Severin prin serviciile Internet: website, rețele de socializare, aplicații;
- Elaborarea unui **plan de marketing online** al locurilor pentru promovarea unei imagini pozitive a județului Caraș-Severin, prin care mesajul de conștientizare a turiștilor „ce câștigă dacă vin în județul Caraș-Severin și ce pierd dacă nu-l aleg ca destinație de călătorie" ce se va transforma într-un logo și un slogan autentice;
- Program anual de promovare **a excursiilor de o zi** pe traseele propuse de vizitare a județului Caraș-Severin pentru elevii și studenții care studiază la școlile și Centru Universitar UBB-Reșița și pentru rezidenții care doresc să viziteze județului Caraș-

Severin cu puncte de plecare din cele 8 orașe: Băile Herculane, Reșița, Caransebeș, Anina, Bocșa, Oravița, Oțelu Roșu și Moldova Nouă;

- Definirea și testarea **simbolurilor vizuale** ale fiecărei zone turistice, așa cum este Statuia lui Hercules pentru Băile Herculane;
- Realizarea proiectului de promovare „**Harta României pe Fețele Dunării**";
- **Promovarea online integrată și flexibilă** a atracțiilor și evenimentelor cultural-turistice din județul Caraș-Severin pe Social Internet, în format digital flexibil și adecvat pentru calculator (desktop și laptop) și pentru telefonul smart mobile: www.facebook.com/ banatul-montan_destinația_anului_2021;
- **Promovarea online încrucișată** (link-uri reciproce: „eu te promovez pe tine pe website-ul meu, tu mă promovezi pe mine pe website-ul tău") a Banatului Montan prin conexiunea directă a platformei **www.banatul-montan.ro** cu **platformele turistice online din celelalte regiuni turistice din România** și traducerea informațiilor în mai multe limbi străine, unde atracțiilor turistice din județul Caraș-Severin sunt prezentate sub conceptul de marcă *„Atracția turistică (numele) din Banatului Montan, destinația anului 2021";*
- **Promovare online de tip „inele web"** a Banatului Montan ca destinație turistică prin **conexiune circulară (inel web) a platformei www.banatul-montan.ro cu platformele online de turism internaționale,** cum ar fi:
  - **www.tripadvisor.com;**
  - **www.booking.com;**
  - **www.airbnb.com;**
  - **www.lonelyplanet.com;**
  - **www.hotels.com;**
  - **www.agodo.com;**
  - **www.expedia.com;**
  - **www.kayak.com;**
  - **www.trivago.com;**
  - **www.unwto.com .**
- **Promovare tip PR** de dezvoltare a **unor relații externe** ale Consiliului Județean Caraș-Severin și **încheierea unor parteneriate** de includere a Banatului Montan ca destinație turistică în **circuitele internaționale** de turism.

Planul de reziliență pe termen scurt (2022-2023)

Planul de reziliență pe termen scurt (2021-2023) se focalizează pe acțiuni concrete pentru revenirea la normalitate a turismului din Caraș-Severin după șocul pandemiei COVID-19 și urmat de celelalte crize (economice, de energie și de alimentație). Totodată s-a urmărit abordarea frontală a problemelor din turism, așa cum au fost ridicate la nivel de plan local, de reprezentanții unor organizații și instituții cu activități în curs de desfășurare în domeniul turismului.

Tabel – Planul de reziliență termen scurt (2022-2023)

Direcția de acțiune	Denumire Proiect /program	Argumentație			
		Perioada Anul	Starea actuală	Starea viitoare	Investiția necesară
1. Promovarea atracțiilor turistice din județul Caraș-Severin la nivel național și internațional, în urma câștigării concursului național prin care **Banatul Montan a devenit destinația turistică a anului 2021**	a) Programul de promovare prin „influenceri naționali”; b) Program de promovare prin „influenceri internaționali”; c) Program de promovare în cataloagele și ghidurile (în format tipărit și online) marilor agenții turistice internaționale a imaginii și produsele turistice oferit sub marca **„Banatul Montan-destinația turistică națională a anului 2021**”; d) Programul de construire a unor mărci secundare de promovare a stațiunilor și a unor locuri din Caraș-Severin sub marca principală a Banatului Montan, cum ar fi: **„Stațiunea Băile Herculane din Banatul Montan-destinația anului 2021”.**	2021-2023 2023 2022 2023			
2. Introducerea, prin amenajarea turistică modernă, a traseelor montane din județ și a obiectivelor turistice atractive în traseul național **Via Transilvanica**	a) Programul de marcare a traseului **Via Transilvanica** în județul Caraș-Severin (realizare marcaje, cumpărare și montare borne personalizate s.a.); b) Programul de amenajare turistică a **obiectivelor turistice atractive** ale județului Caraș-Severin de pe traseul Via Transilvanica; c) Identificarea și întreținerea traseelor scurte și cu dificultate ușoară și medie din fiecare zonă turistică a județului; d) Identificarea și amenajarea locurilor de belvedere care oferă o panoramă atractivă a zonei: - locul de la stema UCM Reșița, de pe Dealul Golului, inclusiv scrierea numelui orașului Reșița; - locul de la Cracul Rolului, din apropierea localității Sfânta Elena; - locul de la Cetatea Carașului, deasupra de Cheile Carașului; - locul de pe neckul vulcanic Trescovăț de la hotarul cu județul Mehedinți etc.	2021 2022 2022-2023 2022-2023	În curs de realizare		
3. Finalizarea **proiectelor de turism cu finanțare europeană** și guvernamentală depuse de UAT-uri și asociații pentru județul Caraș-Severin în **ciclul de dezvoltare 2014-2021**	a) Proiectul „**Țara Morilor de Apă**” de restaurare a morilor de apă de la Rudăria al Asociației Acasă în Banat; b) Proiectul de restaurare a **Muzeului de Istorie și Cultură a Văii Carașului** din Oravița; c) Proiectul de restaurare a **Teatrului Vechi „Mihai Eminescu”** din Oravița; d) Proiectul de restaurare a **Cetății „Sf. Ladislau”** de la Coronini; e) Proiectul de amenajare a **Muzeului Mineritului** de la Anina. etc.	2021 2022 2022 2023 2023	În curs de realizare		

Direcția de acțiune	Denumire Proiect /program	Argumentație			
		Perioada Anul	Starea actuală	Starea viitoare	Investiția necesară
4. **Inventarierea** resurselor turistice din fiecare zonă turistică și **evaluarea** acestora pentru a deveni obiective turistice și apoi atracții turistice ale județului Caraș-Severin	a) Acceptarea de către comunitate a celor 5 (cinci) zone turistice propuse ale județului Caraș-Severin: •Zona turistică „**SEMENIC**" •Zona turistică „**AURORA BANATULUI**" •Zona turistică „**MUNTELE MIC-POIANA MĂRULUI**" •Zona turistică „**BĂILE HERCULANE**" •Zona turistică „**CLISURA DUNĂRII"** b) Inventarierea resurselor turistice din fiecare zonă pe două categorii și 4 tipuri: •**Resurse turistice naturale:** *-terestre (de pământ);* *-acvatice (de apă).* •**Resurse turistice culturale:** *-bunuri culturale (hard);* *-manifestări culturale (soft).* c) Evaluarea resurselor turistice din fiecare zonă, prin metoda multicriterială și după Modelul AIDE, pentru a deveni obiective turistice atractive;	2021 2022-2023 2022-2023	În curs de realizare		
5. Evidențierea, conservarea și valorificarea **potențialului turistic** al județului Caraș-Severin cu premise de dezvoltare a formelor de turism tradiționale (montan, balnear, cultural și în arii protejate) și de impulsionare de noi forme de turism cu un scop bine definit al călătoriei	a) Valorificarea **potențialului turistic natural montan** prin proiectul „Domeniul schiabil Semenic" pentru: •Amenajarea celei mai lungi pârtii de schi din România, Semenic – Văliug de 5,8 km; •**schi de pârtie**, prin reamenajarea și remodelarea funcțională a pârtiilor existente: Idioților, Goznuța, Crucea de Brazi, Slalom Uriaș, Slalom Special și Văliug; •**schi de tură** pe traseele turistice de drumeție pe Muntele Semenic; •**schi fond** în triunghiul celor trei vârfuri: Gozna – Semenic – Nedeia; b) Valorificarea **potențialului speoturistic** prin amenajări adecvate în zona carstică în cadrul proiectelor susținute de Asociația Speologică „Exploratorii" din Reșița: •Amenajarea intrării și dotarea cu echipament adecvat pentru vizitarea **Peșterii Comanic**; •Reamenajarea **Peșterii Bigăr** de la popasul turistic PA-RALELA 45: Cascada Bigăr – Izbucul Bigăr – Peștera Bigăr; •Dotarea cu echipament adecvat și modern pentru vizitarea **Peșterii Buhui** prin care trece pârâul Buhui; •Proiectul „**Rural Karst**" pentru educație ecologică și buna conservare, pentru vizitarea în fiecare zonă turistică a unei peșteri, de exemplu, Peștera Gaura cu Muscă din Clisura Dunării, s.a. Formele noi de turism ce pot fi impulsionate prin valorificarea potențialului carstic sunt: *speoturism, ecoturism, silvoturism, de aventură, turism tematic* s.a. c) Valorificarea **potențialului turistic balnear** prin apele termale de la Băile Herculane și formele de turism *balnear, speoturism, cicloturism, silvoturism, turism de evenimente, turism tematic, turism de familie*, prin: •Proiectul de conservare și reabilitare a Băilor Neptun al Asociației Locus; •Proiectul cultural-turistic „Pe urmele lui Hercules", a treia rută cultural-turistică din România cu scop de promovare a stațiunii Băile Herculane în parteneriatul dintre cele trei județe învecinate; Caraș-Severin, Gorj și Mehedinți; •Dezvoltarea de noi centre SPA și diversificarea procedurilor de tratament pe baza factorilor naturali sub conceptul „Sănătate prin apă-SPA" în zona Băilor Termale Moderne: Centrul SPA Afrodita, Centrul SPA Minerva, Centrul SPA Versay.	2021-2023 2021-2023 2021-2023 2021-2023 2021 2023	În curs de realizare În curs de realizare În curs de realizare		

Direcția de acțiune	Denumire Proiect /program	Argumentație			
		Perioada Anul	Starea actuală	Starea viitoare	Investiția necesară
	d) Valorificarea potențialului turistic din arii protejate, pentru formele de *turism activ, ecoturism, științific, de aventură, cicloturism, silvoturism, speoturism*, prin: •Proiectul Asociației Wewilder **„Descoperă sălbăticia din Carpați. Arii protejate în Caraș-Severin"** pentru turismul ecologic de resălbăticire a zimbrilor la Măgura Zimbrilor de lângă Armeniș; •Proiectul **„Banat Brunch în Măgura Zimbrilor"** pentru turismul gastronomic. e) Valorificarea **potențialului turistic cultural,** pentru toate cele 10 forme de turism cultural: *cultural-istoric, cultural-arhitectonic, cultural-industrial, cultural-muzeistic, cultural-artistic, cultural-folcloric, cultural-științific, cultural-etnic, cultural-religios, cultural-tematic,* prin: •Proiectul cultural-industrial **„Reșița 250",** la aniversarea celor 250 de ani de foc nestins (1771-2021); •Proiectul de restaurare „**Biserica de lemn de la Ersig**" și introducerea în circuitul turistic a singurei biserici de lemn din județul Caraș-Severin; •Finanțarea și refacerea unor clădiri reprezentative, declarate **monumente** (Categoriile A și B) din Caraș-Severin; •Elaborarea **calendarului** de manifestări culturale pe anul 2022 pe cele 9 văi; •Susținerea proiectelor culturale în derulare, cu specific local (folclor, port) în perioada 2022-2023; •Elaborarea documentației pentru includerea primei căi ferate montane de pe teritoriul României, **Oravița-Anina (15 decembrie 1863)**, în patrimoniul UNESCO	2021 2021 2021-2023 2021 2021-2023 2021-2023 2022 2021-2023	În curs de realizare În curs de realizare În curs de realizare În curs de realizare În curs de realizare		
6. Creșterea accesibilității spre zonele turistice din județul Caraș-Severin prin refacerea și modernizarea infrastructurii de transport (rutier, feroviar, fluvial și aerian)	**TRANSPORT AUTO** a) Stabilirea priorităților (după importanță și urgență) de îmbunătățire a stării celor 18 drumuri deteriorate identificate în județul Caraș-Severin, în urma analizei situației existente la începutul anului 2021; b) Refacerea și modernizarea porțiunii de drum **Secășeni – Grădinari, DJ 581;** c) Refacerea și asfaltarea porțiunii de drum de acces spre Stațiunea Semenic, **Prislop – Platoul Semenic, DJ 582E;** d) Refacerea și asfaltarea drumului județean **DJ 571** pe porțiunea **Răcășdia (intersecție) – Sasca Montană** și a drumului județean **DJ 571C**: **Oravița – Ciclova Română – Ilidia – Socolari – Potoc – Slatina Nera**; e) Lărgirea și asfaltarea drumului **Văliug – Crivaia, DJ 582D**; f) Refacerea și modernizarea drumului **Zăvoi – Poiana Mărului, DJ 683;** g) Extinderea locurilor de parcare în Stațiunile Semenic și Muntele Mic. **TRANSPORT FEROVIAR** a) Menținerea în funcțiune a căii ferate turistice Oravița-Anina; b) Refacerea și modernizarea gării din Băile Herculane; c) Conservarea gărilor cu arhitectură specifică industrială: Anina, Oravița și Reșița Sud. **TRANSPORT FLUVIAL** a) Repunerea în funcțiune a curselor regulate cu bacul BAZIAȘ IV pentru traversarea Dunării între localitățile Moldova Veche – Usije/Golumbac (Serbia);	2021-2023 2021 2022 2022-2023 2023 2022-2023 2022-2023 2022-2023 2022	În curs de realizare		
7. Extinderea și modernizarea suprastructurii turistice (semnal telefonie mobilă și conexiune Internet)	a) Programul de extindere ariei semnalului de telefonie mobilă în zona Secu; b) Programul de îmbunătățire a semnalului de telefonie mobilă și conexiune Internet în zona turistică Clisura Dunării;	2021-2023 2021-2023			

Direcția de acțiune	Denumire Proiect /program	Argumentație			
		Perioada Anul	Starea actuală	Starea viitoare	Investiția necesară
8. Identificarea și promovarea de trasee turistice pentru o excursie de o zi în zonele turistice din județul Caraș-Severin	a) Program pe anul 2022 de excursii de o zi pe traseele propuse de vizitare a județului Caraș-Severin pentru elevii și studenții care studiază la școlile și Centru Universitar UBB-Reșița b) Program anual de excursii de o zi pe traseele propuse de vizitare a județului Caraș-Severin pentru elevii și studenții care studiază la școlile și Centru Universitar UBB-Reșița c) Program de promovare a excursiilor de o zi pentru vizitarea județului Caraș-Severin cu puncte de plecare din cele 8 orașe: Băile Herculane, Reșița, Caransebeș, Anina, Bocșa, Oravița, Oțelu Roșu și Moldova Nouă; d) Program de finanțare pentru organizarea de cursuri gratuite de ghizi locali pentru județul Caraș-Severin, sub egida Centrului Universitar UBB din Reșița.	2021-2023 2022-2023 2022-2023 2022-2023	În curs de realizare		
9. Susținerea industriei turistice din județul Caraș-Severin pentru ca turismul să aibă capacitatea de revenire rapidă după „șocul" pandemiei COVID-19 și a crizelor care urmează	a) Proiect public-privat pentru organizarea de **cursuri de formare** profesională și certificare în meserii din domeniul HoReCa, cursuri de scurtă durată, de 3 până la 6 luni, sub egida Centrului Universitar UBB din Reșița; b) Proiect public-privat pentru **training-uri de 1-2 zile** în diferite localități din județul Caraș-Severin pentru reprezentanții UAT-urilor și a Centrelor de Informare Turistică din județ, în promovarea turismului județului Caraș-Severin de la „fața locului", sub egida Centrului Universitar UBB din Reșița; c) Proiect public-privat **pentru perfecționarea** administratorilor de pensiuni și a lucrătorilor din turism, prin **training-uri de 1-2 zile,** pentru: *lucru cu clienții, tehnologii digitale de gestiune turistică, managementul timpului, lucru în echipă și marketingul destinației*, sub egida Centrului Universitar UBB din Reșița; d) Înființarea unui program de susținere legislativă și financiară a **afacerilor de familie** în satele bănățene prin conceptul „Niciun sat bănățean fără o pensiune turistică sau fără soba de la drum".	2023 2023 2023 2023			
10. Digitalizarea industriei turistice a județului Caraș-Severin prin conectarea la o platformă online comună pentru crearea unei oferte turistice autentice și surprinzătoare pentru vizitatori	a) Prezentarea zonelor, obiectivelor și a traseelor turistice ale județului Caraș-Severin pe platforma: www.banatul-montan.ro; b) Promovarea online a atracțiilor și evenimentelor cultural-turistice din județul Caraș-Severin pe Social Internet, în format digital flexibil și adecvat pentru calculator (desktop și laptop) și pentru telefonul smart mobile: www.facebook.com/banatul-montan_destinația_anului_2021. c) Program de **promovare online încrucișată** (prin link-uri reciproce: „eu te promovez pe tine pe website-ul meu, tu mă promovezi pe mine pe website-ul tău") a website-urilor create pentru fiecare zonă turistică, cu traducere în mai multe limbi străine, unde atracțiilor turistice din județul Caraș-Severin sunt prezentate sub conceptul de marcă *„Atracția turistică (numele) din Banatul Montan, destinația anului 2021"*; d) Program de **promovare online de tip „inele web"** în care un website cu atracțiile turistice din județul Caraș-Severin este conectat cu cel puțin două website-uri, dintre care unul este „vector de promovare", într-un cerc închis (inel web) de promovare online; e) Realizarea unor „**Tururi virtuale"** prin zonele turistice ale Banatului Montan; f) Crearea unor „**Hărți online**" cu obiectivele turistice din județul Caraș-Severin și din întregul Banat Montan; g) Crearea unei **baze de date** pentru evidența în timp real a circulației turistice din toate structurilor turistice HoReCa, cât și de la fiecare obiectiv turistic.	2022 2022-2023 2023 2022-2023 2022-2023 2022-2023 2022-2023	În curs de realizare		

Propuneri de proiecte (2022-2027)

Tabel – Propuneri de proiecte pentru întreaga perioada strategică:

Denumire proiect	Termen
Proiectul *„Via Transilvanica – Terra Banatica, drumul care unește"* (realizare marcaje, cumpărare și montare borne personalizate s.a.)	2021-
Proiectul *„Via Ferrata în Banat"* de trasee de cățărat	2023
Proiectul *„Pe cărări de munte"* de trasee de biciclete: Faleza Moldova Nouă-Berzasca, Drumul Steg-ului Reșița – Anina s.a.	2027
Proiectul *„Paralela 45 – Cascada Bigăr"* de reamenajare a cascadei Bigăr – Izbucul Bigăr – Peștera Bigăr"	2025
Proiectul „Domeniul schiabil Semenic" – implementare proiect	2024
Proiectul „Domeniul schiabil Nedeia" – implementare proiect existent	2027
Proiectele sub ciclul *„Hai la drum!"* de modernizare a infrastructurii de transport rutier și pe cablu și a infrastructurii conexe: • Extinderea locurilor de parcare în Stațiunile Semenic și Muntele Mic; • Transportul pe cablu cu telegondola pe rutele: Văliug-Semenic, Poiana-Mărului – Muntele Mic, Borlova-Muntele Mic, Poiana Mărului – Nedeia și conexiune între domeniile schiabile Muntele Mic – Nedeia printr-un teleferic „Peak to Peak" • Refacerea și modernizarea porțiunii de drum Secășeni-Grădinari –DJ581; • Refacerea și asfaltarea porțiunii de drum de acces spre Stațiunea Semenic, Prislop – Platoul Semenic DJ 582E; • Lărgirea și asfaltarea drumului Văliug-Crivaia, DJ 582D; • Refacerea și modernizarea drumului Zăvoi-Poiana Mărului, DJ683; • Refacerea și asfaltarea drumului județean DJ 571 pe porțiunea Răcășdia (intersecție) – Sasca Montană și a drumului județean DJ 571C: Oravița – Ciclova Română – Ilidia – Socolari – Potoc – Slatina Nera; • Lărgirea și reasfaltarea drumului Potoc – Podul Bei – Păstrăvăria Bei și amenajarea locurilor de parcare la Potoc, Podul Bei și Păstrăvăria Bei • Refacerea și asfaltarea drumului Șaua Jigoriei – Poiana Mărului, • Continuarea proiectului pentru construirea drumului expres cu trei benzi: Reșița-Berzovia-Buziaș-Topolovățul Mare – Autostrada A1	2021-2027
Realizarea și implementarea proiectului cu finanțare europeană interjudețean Timiș-Caraș-Severin pentru tren-tramvai (Train-Tram) pe ruta Reșița-Bocșa-Timișoara – Aeroportul „Traian Vuia".	2026
Înființare ADI Banatul Montan / Nedeia	2023
Proiectul de refacere a Vilei Elisabeta pentru muzeul stațiunii Băile Herculane	2022
Proiectul *„Sănătate prin apă"* de modernizare a băilor în aer liber de la „7 Izvoare Calde", „Venera" și „Roman"	2022
Proiectul de refacere și modernizare a gării din Băile Herculane	2023
Proiectul de refacere și modernizare a căii ferate Oravița-Anina (inclusiv a stațiilor Oravița și Anina) pentru îndeplinirea cerințelor de elaborare a documentației de includere a primei căi ferate montane de pe teritoriul României, Oravița-Anina (15 decembrie 1863), în patrimoniul UNESCO	2024
Proiectul de amenajare și conservare *„SPEO-KARST"* pentru vizitarea a cel puțin 5 peșteri din Caraș-Severin: peștera Comanic, peștera Buhui, peștera Bigăr, peștera Gaura cu Muscă, peștera Popovăț s.a.	2023
Proiectul *„Țara Morilor de Apă"* pentru amenajările turistice ale morilor de apă din județul Caraș-Severin și a traseelor de vizitare	2022
Proiectul *„Țara Darurilor"* pentru finanțarea public-privat a proiectelor cultural-istorice și științific – sportive din calendarul evenimentelor culturale cu însemnătate turistică din 2022	2022
Proiectul *„Muzeul de locomotive din Reșița – 50 de ani* (1972-2022)" de susținere a evenimentelor de aniversare	2022

Denumire proiect	Termen
Proiectul „*O insulă de foc într-o mare de verdeață*" de amenajare turistică a împrejurimilor Reșiței: - traseele turistice de-al lungul sistemului de canale Semenic – Breazova – Secu – Grebla – Reșița, sub denumirea tematică „Drumul lacurilor"; - locuri de belvedere deasupra de Reșița, cum ar fi cel de la Stema UCMR din Dealul Golului; - construirea numelui „REȘIȚA" în scriere „pietrificată" pe Dealul Golului etc.	2024
Proiectul de amenajare a Muzeului turistic „*Peter Pan*" de la Rusca Montană	2023
Proiectul „*Pe valurile Dunării Galbene*" de finanțare a curselor regulate cu bacul BAZIAȘ IV pentru traversarea Dunării între localitățile Moldova-Veche – Usje / Golumbac (Serbia) și cu popas pe insula Ostrovul Dunării, în cadrul turismului tematic și de tranzit România-Serbia	2022
Proiect public-privat pentru organizarea de cursuri de formare profesională și certificare în meserii din domeniul HoReCa, cursuri de scurtă durată, de 3 până la 6 luni, sub egida Centrului Universitar UBB din Reșița	2024
Proiectul „*Niciun sat bănățean fără o pensiune turistică sau fără soba de la drum*" pentru dezvoltarea și susținerea financiară a afacerilor de familie în satele bănățene – elaborare proiecte	2025
Proiectul „*O zi de ...*" de susținere a excursii de o zi pe traseele propuse de vizitare a județului Caraș-Severin pentru elevii și studenții care studiază la școlile și Centru Universitar UBB-Reșița	2022-
Proiectul de promovare sub conceptul de marcă *„Atracția turistică (numele) din Banatului Montan, destinația anului 2021"* pe platforma online: www.banatul-montan.ro	2022
Proiectul de promovare prin „Tururi virtuale" a zonele turistice și a atracțiilor turistice din Banatului Montan prin platforma online: www.banatul-montan.ro	2022-
Proiectul de creare a unei baze de date pentru evidența în timp real a circulației turistice din toate structurilor turistice HoReCa, cât și de la fiecare obiectiv turistic;	2022-
Construire baze de prevenție și intervenție Salvamont (Muntele Mic, Herculane, Semenic Goznuța etc.)	2022-2024
Proiect pentru AquaPark la Moldova Nouă	2025-2027
Modernizarea unui centru de agrement (tabără școlară)	2023-2027
Crearea și consolidarea unor produse turistice regionale: - Banat Brunch / Fruștuc bănățean, - Traseul reședințelor nobiliare din Banatul de munte - traseul etniilor din zona Banatului Montan și Regiunea Vest	2022-2024
Modernizarea Aeroportului Banat Caransebeș prin lungirea pistei cu minim 500m, creșterea capacității portante la ACN/PCN 60, dotarea cu echipamente de navigație aeriană instrumentală, balizaj și construcția unui terminal de pasageri nou cu o capacitate de procesare pentru 4 aeronave cu 200 de pasageri simultan. Autorizarea ca aeroport deschis traficului internațional.	2022-2026

V.

MANAGEMENTUL IMPLEMENTĂRII, MONITORIZĂRII ȘI EVALUĂRII STRATEGIEI

Managementul implementării strategiei

Implementarea Strategiei de Dezvoltare Durabilă a județului Caraș-Severin pentru perioada 2022-2027 necesită implicarea stakeholderilor din sectoarele public, privat și neguvernamental din județ, care împreună cu Consiliul Județean vor urmări atingerea viziunii de dezvoltare a comunității. În acest sens, consolidarea parteneriatului administrației județene cu actorii publici și privați (unul din obiectivele transversale ale strategiei) este esențială pentru implementarea soluțiilor menite a fi adresate problemelor strategice.

Consiliul Județean Caraș-Severin este actorul central, care trebuie să coaguleze eforturile comunității, având ca responsabilitate urmărirea implementării strategiei. Acestuia i se alătură instituțiile subordonate, precum și municipiile, orașele și comunele, asociațiile de dezvoltare intercomunitară, structurile deconcentrate, grupurile de acțiune locală, universitatea, mediul neguvernamental activ de la nivelul comunității, companiile private și formele asociative și reprezentative ale mediului de afaceri.

Expertiza și capacitatea administrativă în pregătirea și implementarea proiectelor cu finanțare nerambursabilă ale Consiliul Județean, primăriei Municipiului Reșița, a celorlalte municipii, orașe și comune din județ, a companiilor din sfera utilităților publice (de ex. AQUACARAȘ), a GAL-urilor, a sectorului neguvernamental și a celui educațional / universitar vor fi esențiale în perioada următoare.

Capacitatea de pregătire și implementare a proiectelor cu finanțare nerambursabilă rămâne însă problematică în anumite cazuri, lipsa de capacitate administrativă fiind corelată cu un nivel de dezvoltare economică scăzut al unor comunități. Veniturile proprii (gradul redus de autonomie financiară locală) ale multor administrații locale nu permit implementarea unor proiecte de anvergură.

Procesul de elaborare a Strategiei de dezvoltare durabilă a județului Caraș-Severin pentru perioada 2022-2027 a fost un demers inițiat și susținut de către Consiliul Județean, însă atât realizarea, cât și implementarea acesteia presupune implicarea nu doar a structurilor acestei instituții, sau a celor subordonate ei, ci a tuturor factorilor de interes de la nivel local. O bună parte a acestora s-a regăsit în procesul de elaborare a strategiei ca membri ai grupurilor de lucru, în realizarea profilului strategic și stabilirea obiectivelor ori

propunerea acțiunilor sau proiectelor, făcând astfel procesul de planificare strategică unul consultativ, incluziv și transparent.

Trebuie avut în vedere însă faptul că între autoritățile administrativ-teritoriale locale (municipii, orașe, comune) și Consiliul Județean nu există raporturi de subordonare. De asemenea, sfera de activitate a Consiliului Județean și a instituțiilor din subordine este limitată la câteva domenii: urbanism și amenajarea teritoriului, drumuri județene, mediu și monitorizare servicii de utilități publice, coordonare unități de cultură și sănătate publică, servicii sociale, sau învățământ special etc.. În acest context, în atingerea anumitor obiective specifice și a țintelor propuse în strategie, Consiliul Județean va avea cu precădere mai degrabă un rol de facilitator, inițiind și monitorizând procesele, dar și încercând să reunească eforturile inițiativele stakeholderilor direct responsabili de implementarea măsurilor și proiectelor necesare atingerii obiectivelor.

Creșterea calității vieții locuitorilor județului, unul dintre obiectivele strategice ale județului, depinde nu doar de implementarea proiectelor din planul de acțiune al strategiei, ci și de implementarea proiectelor finanțate de la nivel regional, Agenția de Dezvoltare Regională și Biroul Regional de Cooperare Transfrontalieră fiind parteneri vitali în acest sens. Implicarea structurilor deconcentrate ale administrației centrale, precum și relația central-local va fi determinantă în succesul proiectului strategic.

Instrumente de lucru principale utilizate în procesul de monitorizare și evaluare vor fi *Planul de Acțiune* și *Graficul de monitorizare* a implementării strategiei.

Ținând cont de toate cele prezentate anterior, proiectele incluse în cadrul strategiei sunt grupate în două categorii: proiecte strategice (cele aferente Planului de acțiune din interiorul documentului) și proiecte suport (anexă la prezenta strategie). Proiectele strategice sunt cele care vin în întâmpinarea directă a pericolelor și problemelor strategice ale județului și care, ținând cont de sursele de avantaj competitiv și de factorii strategici cheie, contribuie în mod determinant la atingerea obiectivelor strategice și urmărirea viziunii de dezvoltare a județului. De asemenea, proiectele strategice sunt acele proiecte care intră în sfera de atribuții a Consiliului Județean sau pentru care acesta are resursele, instrumentele și pârghiile necesare inițierii, implementării sau coordonării lor. Proiectele suport (*Anexa*) sunt acele proiecte care contribuie la rezolvarea unor probleme punctuale/locale identificate în analiza preliminară și care intră total sau parțial în sfera de atribuții a celorlalte unități administrativ-teritoriale locale (municipii, orașe, comune) dar și

a altor instituții care s-au alăturat demersului. De menționat includerea în corpore în această anexă a proiectelor Strategiei Integrate de Dezvoltare Urbană (SIDU) a municipiului Reșița. Procesul de elaborare al strategiei județene a fost conectat cu cel de la nivelul municipiului reședință de județ, printr-o metodologie comună și cooperare apropiată.

Pași pentru facilitarea implementării Strategiei de dezvoltare durabilă a județului pentru perioada 2022-2027

Măsuri necesare	Respon-sabil	Termen începere	Termen finalizare
Aprobarea strategiei de către Consiliul Județean	CJ	2022	2022
Diseminarea strategiei în forma aprobată către publicul larg (publicarea pe site-ul WEB al consiliului județean) și către autoritățile de la nivel central / regional	CJ	2022	2027
Funcționalizarea Unității de Monitorizare	CJ	2022	2022
Actualizarea permanentă a SDD 2022-2027 în concordanță cu nevoile comunității și oportunitățile nou-apărute	CJ	2022	2026
Elaborarea PATJ	CJ	2022	2024
Pregătirea documentațiilor tehnico-economice aferente proiectelor strategice	CJ	2022	2024
Implementarea măsurilor necesare creșterii capacității de implementare la nivelul instituțiilor publice care realizează proiecte de investiții cuprinse în strategie	CJ	2022	2025
Actualizarea PUG-urilor UAT-urilor din județ în corelare cu PATJ	CJ	2022	2027
Elaborarea / actualizare strategiilor sectoriale ce cad în sarcina CJ (de ex. gestionarea deșeurilor, servicii sociale etc.), în corelare cu strategia județului	CJ	2022	2027
Formarea continuă a personalului din administrația publică locală din domeniile prioritare pentru implementarea strategiei și asigurarea unui nivel ridicat al calității vieții	CJ	2022	2027
Implementarea proiectelor de investiții cuprinse în strategie	CJ	2022	2027
Monitorizarea anuală, prin intermediul rapoartelor de monitorizare și Unității de Monitorizare, a stadiului de implementare a țintelor asumate prin strategie	CJ	2022	2027
Evaluarea finală a implementării strategiei și pregătirea actualizării documentelor strategice pentru perioada 2028-2034	CJ	2026	2027

Potențiale riscuri identificate cu privire la implementarea strategiei și soluții posibile pentru eliminarea / atenuarea impactului acestora

În această secțiune este important să fie subliniate principalele riscuri identificate în cazul fiecărui obiectiv strategic în parte, precum și posibilele măsuri de prevenire a acestora sau de atenuare a efectelor lor.

Riscurile în atingerea primelor două obiective – *Creșterea coeziunii teritoriale la nivel județean* și *Creșterea conectivității fizice a județului Caraș-Severin în context regional, național și transfrontalier* sunt legate în principal de variabile legate de relațiile de parteneriat între

autoritățile – Consiliul Județean, Consilii locale, Instituțiile Primarului, instituții centrale și regionale și alți actori (un risc major în gestionarea parteneriatelor este cel de autoritate). Dezvoltarea teritorială echilibrată presupune atât riscuri legate de resursele instituțiilor (personal necalificat, colaborare, rezistență la schimbare, dar și riscuri de procese ineficiente), cât și riscuri specifice proiectelor de investiții publice: riscuri legate de finanțare, probleme datorate complexității acțiunilor și proiectelor propuse, proceduri de achiziție deficitare/contestabile, soluții tehnice nepotrivite, întârzierea lucrărilor, nerespectarea specificațiilor tehnice etc. Trebuie identificate resursele financiare, dar și modalitățile fezabile de finanțare a proiectelor comune.

În cazul celui de-al treilea obiectiv strategic, *Calitate ridicată a vieții prin îmbunătățirea calității și accesului la serviciile de sănătate, sport, petrecerea timpului liber și incluziune socială*, dată fiind complexitatea sa, numărul ridicat de arii, obiective specifice, acțiuni, măsuri și proiecte identificăm un set important de riscuri legate de factori externi: modificarea numărului măsurilor, acțiunilor și proiectelor, creșterea complexității acestora, identificarea de noi acțiuni odată cu actualizarea periodică a documentului strategic. Acest fapt atrage după sine existența unor riscuri legate de finanțarea ulterioară – bugete inadecvate ale autorităților, dar și anumite riscuri de reglementare, îndeosebi în cazul finanțatorilor externi (modificare de reguli care să excludă de la finanțare anumite proiecte importante pentru atingerea obiectivelor strategiei).

Alte riscuri identificate sunt cele legate de lipsa competențelor antreprenoriale în rândul artiștilor și a celor din domeniul industriilor creative, interesul scăzut al populației pentru anumite evenimente și activități culturale și subfinanțarea activităților culturale. Depășirea acestor riscuri este posibilă prin implicarea de programe de dezvoltare a competențelor antreprenoriale ale artiștilor și persoanelor ce activează în domeniul industriilor creative, precum și creșterea resurselor financiare alocate sectorului și a atractivității evenimentelor.

Pentru al patrulea obiectiv strategic – *Dezvoltarea sistemului educațional preuniversitar și universitar în relație cu prioritățile strategice ale județului* – identificăm posibile riscuri legate de reglementare, ce vin în principal din mediul extern– modificări în legislație și managementul sistemului educațional, dar și factori interni – specificul economiei locale, bazată pe sectoare economice cu un nivel mediu și scăzut de cunoaștere și venituri scăzute. Acțiunile și proiectele de edificare, modernizare, reabilitare și dotare ale unităților

educaționale presupun costuri importante, fapt ce atrage după sine riscuri de finanțare, dar și riscuri tehnologice. Trendul general de scădere a populației școlare comportă de asemenea un alt tip de risc, legat de resursele umane (nu doar cele implicate în activitățile educaționale, ci mai ales cel legat de efectele ulterioare asupra pieței muncii și resurselor umane disponibile firmelor locale). De asemenea, obiectivele propuse presupun un nivel ridicat de implicare și inițiativă din partea unor actori externi Consiliului Județean. Totodată, creșterea calității și performanțelor universitare și a conectării universității la piața muncii riscă să întâmpine rezistența sistemului universitar la schimbarea status-quo-ului actual, aceasta necesitând eforturi însemnate și costisitoare, inclusiv din punctul de vedere al resursei umane.

Atingerea celui de-al cincilea obiectiv – *Creșterea calității vieții prin îmbunătățirea calității aerului, reducerea poluării apelor și managementul durabil al deșeurilor* – comportă riscuri legate atât de implicarea autorităților cu competențe și responsabilitate în implementarea măsurilor și proiectelor (CJ are o serie de pârghii în cazul instituțiilor din subordine), dar și riscuri specifice proiectelor de investiții publice: riscuri legate de finanțare, probleme datorate complexității acțiunilor și proiectelor propuse, proceduri de achiziție deficitare/contestabile, soluții tehnice nepotrivite, întârzierea lucrărilor, nerespectarea specificațiilor tehnice etc.

În ceea ce privește îndeplinirea celui de-al șaselea obiectiv strategic – *Creșterea competitivității economiei locale prin antreprenoriat, diversificare, protejarea bazei industriale și dezvoltare rurală* – posibilele riscuri care pot duce la neîndeplinirea pot avea atât o sursă internă, cât și una externă instituției. Trecerea de la o activitate economică bazată pe domenii cu valoare adăugată scăzută și venituri salariale reduse, spre una cu o componentă bazată pe cunoaștere vizibilă, capabilă să genereze valoare adăugată mare va fi anevoioasă. Aceasta necesită capital uman înalt calificat cu abilități antreprenoriale. Crearea, menținerea și atragerea acestei resurse presupune un efort de lungă durată și o concentrare a eforturilor sistemului educațional preuniversitar, universitar, al administrațiilor publice locale și al actorilor economici. Sistemul educațional trebuie să evolueze astfel încât să furnizeze cunoștințe și competențe corelate cu economia viitorului. Administrațiile publice locale trebuie să îmbunătățească semnificativ calitatea serviciilor publice care contribuie la creșterea calității vieții, acestea fiind elemente cheie pentru formare, atragerea și păstrarea resursei umane înalt calificate. Mediul economic trebuie să devină unul competitiv, orientat

spre inovare și implementarea celor mai noi tehnologii. Riscurile legate de concentrarea eforturilor și cooperării tuturor actorilor comunității în vederea urmării aceleiași direcții sunt foarte mari, iar principala soluție fiind eforturi continue (atât formale, cât și informale) continuă de conștientizare a necesității schimbării paradigmei, respectiv a necesității cooperării celor trei categorii de actori.

Dezvoltarea antreprenoriatului implică riscuri mari în contextul în care cultura antreprenoriatului în România, precum și educația financiară elementară sunt la cele mai reduse niveluri între țările din UE. Cauzele sunt multiple, iar soluția rezolvării treptate a acestei probleme este includerea în programele educaționale preuniversitare și universitare a cursurilor/materiilor ce vizează dezvoltarea cunoștințelor elementare de antreprenoriat și educație financiară, colaborarea unităților de învățământ preuniversitar și universitar cu agenți economici în vederea efectuării stagiilor de practică în cadrul companiilor și dezvoltarea învățământului dual. De asemenea, implementarea de proiecte de finanțare a start-up-urilor, organizarea de centre care să furnizeze suport pentru dezvoltarea unei afaceri comportă riscurile multiple ce țin de inflexibilitatea curriculei educaționale, dificultăți legate de colaborare, reticența/rezistența unităților de învățământ, cadrul legislativ inadecvat / neofertant, reticența agenților economici pentru programe de formare, reticența entităților publice și private în dezvoltarea de proiecte ce vizează dezvoltarea competențelor antreprenoriale și finanțarea de start-up-uri, dar și lipsa de interes a tinerilor/potențialilor antreprenori. Soluția atenuării acestor riscuri este cooperarea tuturor actorilor amintiți în vederea urmării unei direcții comune.

Principalele riscuri ce amenință atingerea obiectivului specific referitor la dezvoltarea rurală țin de reticența la asociere a producătorilor și lipsa competențelor antreprenoriale ale acestora. Campanii de promovare și prezentarea modelelor de succes de asociere, precum și programele de dezvoltare a competențelor antreprenoriale în rândul populației rurale pot contribui la reducerea efectelor acestor riscuri.

În atingerea celui de-al șaptelea obiectiv strategic – *Revigorarea și relansarea turismului în județul Caraș-Severin prin integrarea activității de turism în dezvoltarea economică durabilă a județului* – există mai multe tipuri de riscuri. Pe de o parte, există riscuri legate de valorificarea nesustenabilă a resurselor naturale și obiectivelor turistice existente. Pe de altă parte, există o serie de riscuri ce țin de incapacitatea de mobilizare și cooperare sau lipsa de motivației a tuturor actorilor care trebuie să se implice într-un fel sau altul în dezvoltarea și

implementarea proiectelor (aceste tipuri de proiecte implicând multiple tipologii de actori). Totodată majoritatea riscurilor identificate anterior în cazul celorlalte obiective sunt identificabile și în cazul acestuia.

Al optulea obiectiv strategic – *Creșterea capacității administrative și transformare digitală* – comportă riscuri legate de rezistența angajaților din cadrul administrației la procesul de digitalizare și modernizare, dar și riscuri ca digitalizarea să nu fie o prioritate la nivelul administrațiilor locale din mediul rural. Pentru a diminua acest risc și a crește capacitatea administrației locale de a rezolva mai eficient problemele locale, precum și de a colabora în vederea rezolvării acestor probleme este nevoie de conștientizarea beneficiilor procesului de digitalizare și înlăturarea temerilor privind pierderea locurilor de muncă și creșterea nivelului de dificultate al sarcinilor. Riscurile legate de acest obiectiv fac referire la personal insuficient calificat, rezistența și reticența la schimbare, infrastructură IT deficitară sau la modificări legislative (riscul de reglementare) care ar putea periclita adoptarea unor reforme la nivel local sau face inutile eforturi anterioare ale autorităților locale. Nivelul scăzut de alfabetizare digitală al populației și apetitul scăzut pentru utilizarea de tehnologii este un alt risc identificat.

Pe lângă aceste riscuri specifice fiecăruia dintre obiectivele strategice, există și o serie de riscuri transversale care pot să se manifeste în implementarea oricărei strategii județene:

- Un posibil risc ce poate fi identificat este cel al colaborării deficitare între Consiliul Județean și celelalte UAT-uri din județ. O soluție pentru diminuarea acestui risc este consolidarea dialogului, formal și informal.
- Capacitatea redusă de planificare strategică și implementare a proiectelor de investiții de la nivelul unora dintre UAT-uri. Printre potențialele soluții pentru eliminarea acestui risc am identificat următoarele: consolidarea rolului Arhitectului-Șef al Județului în domeniul urbanismului; conceperea și operaționalizarea unei baze de date GIS unice la nivel județean; achiziția în comun a unor servicii de consultanță specializată.
- Un risc este reprezentat de insuficiența resurselor financiare proprii ale UAT-urilor, ținând cont de valoarea totală ridicată a investițiilor publice. Posibilele măsuri ce pot fi luate pentru atenuarea efectelor acestui risc sunt: creșterea bazei de impozitare locale prin măsuri active de atragere de noi investiții private, creșterea gradului de

colectare al impozitelor și taxelor locale, eficientizarea cheltuielilor publice, utilizarea instrumentelor datoriei publice locale, pregătirea din timp a unor portofolii de proiecte în vederea atragerii unui volum cât mai mare de fonduri europene.

- Dificultăți în derularea unor investiții publice din cauza problemelor de proprietate asupra terenurilor și clădirilor. Pentru atenuarea efectelor acestui risc, se impune identificarea din timp și inventarierea terenurilor și clădirilor necesare implementării proiectelor și demararea procedurilor de soluționare a problemelor de această natură pe baza căilor oferite de cadrul reglementator.

În contextul menționat mai sus, implementarea cu succes a Strategiei de dezvoltare durabilă a județului Caraș-Severin pentru perioada 2022-2027 necesită următoarele măsuri:

1. Consolidarea capacității administrative a Consiliului Județean și a instituțiilor din subordine în ariile urbanismului, planificării teritoriale și a managementului investițiilor publice majore din sfera conectivității, a infrastructurii de utilități publice, culturale și turistice. Se recomandă ca instituția să continue să crească nivelul de expertiză în domeniul managementului de proiect, financiar, al achizițiilor publice, al asistenței juridice, tehnic/ingineresc, al comunicării și relațiilor publice și să aloce resurse umane care să se ocupe de portofoliul de proiecte de investiții al instituției. Sectorul public se confruntă în general cu lipsa personalului tehnic, (ingineri constructori, specialiști în infrastructură/ drumuri, rețele/servicii de utilități etc.)
2. Consolidarea capacității administrative de realizare de proiecte comune – inițial prin intermediul cel puțin unei Asociații de dezvoltare intercomunitară (ADI) cu acoperire largă. Dezvoltarea capacității se va face inclusiv prin furnizarea către membri a unor servicii de consultanță pentru dezvoltarea, pregătirea și implementarea proiectelor de investiții de interes comun. Efortul trebuie extins la nivel regional (proiecte comune cu județele și municipiile din regiune), iar sensul transferului de expertiză să fie dinspre acestea către organizațiile din județ.
3. Apelarea la servicii de consultanță pentru pregătirea documentației și managementul proiectelor de investiții locale, de către acele primării și alte instituții/entități din județ care nu dispun de personal specializat pentru astfel de activități.

4. Accelerarea procesului de digitalizare la nivelul administrației publice locale, a entităților subordonate și a structurilor deconcentrate și descentralizate ale administrației centrale în vederea integrării bazelor de date, standardizării colectării informațiilor, transparentizării și facilitării comunicării între instituțiile publice și locuitori.

Cadrul de implementare, monitorizare, actualizare și evaluare a Strategiei de Dezvoltare Durabilă a județului Caraș-Severin (SDD) pentru perioada 2022-2027

Contextul actual implică posibilitatea ca un volum important de fonduri nerambursabile să reprezinte o sursă majoră de finanțare a investițiilor publice preconizate a fi implementate în județ în următoarea perioadă, complementar resurselor proprii și a celor provenite de la nivel central. Din acest motiv, pe lângă necesitatea unei capacități administrative crescute, implementarea cu succes a Strategiei necesită un cadru instituțional suplu și adaptiv.

Managementul implementării și monitorizarea implementării strategiei de dezvoltare a județului vor fi realizate de către următoarele unități:

- Cabinetul Președintelui și Vicepreședinții CJ (CP+VP);
- Unitatea de monitorizare a implementării strategiei (UMIS);
- Compartimentul Analiză Strategii (CAS);
- Aparatul de specialitate al Consiliului Județean (AS).

Unitatea de monitorizare (UMIS) va fi numită numita prin dispoziție a Președintelui Consiliului Județean și va fi formată din 10 persoane reprezentând structurile funcționale din cadrul Consiliului Județean (administrator public, direcțiile și/sau serviciile din cadrul CJ și reprezentanți ai instituțiilor din subordine cu rol major în implementarea proiectelor strategice cuprinse în planul de acțiune etc.).

Principalul rol al UMIS este monitorizarea implementării strategiei și facilitarea integrării acțiunilor strategice în cele operaționale ale structurilor CJ; scopul principal al acesteia este cel de identificare din timp a potențialelor blocaje în implementarea strategiei

și atingerea obiectivelor pentru a lua măsurile necesare eliminării riscurilor sau atenuării efectelor lor.

Aparatul de specialitate al Consiliului Județean (AS) va fi responsabil de facilitarea, inițierea, dezvoltarea și implementarea proiectelor și acțiunilor orientative din strategie, în conexiune cu aceasta și în funcție de competențele și atribuțiile fiecărui compartiment/ birou/ serviciu/direcție.

În demersul de monitorizare și implementare, UMIS va fi sprijinită de Compartimentul Analiză Strategii (CAS) și va coopera îndeaproape cu serviciile și direcțiile din cadrul Consiliului Județean și instituțiile din subordine ce au responsabilități directe în implementarea proiectelor și acțiunilor orientative din strategie. De asemenea, în acest demers, instituția va colabora cu mediul public, privat și neguvernamental din județ, pentru a corelare eforturile tuturor actorilor implicați.

Până în 1 iunie a fiecărui an, Compartimentul Analiză Strategii (CAS) va asigura elaborarea (împreună cu UMIS) a două documente: raportul anual privind implementarea strategiei pentru anul anterior și un plan anual de implementare a strategiei (proiectelor din Planul de acțiuni și acțiunilor orientative) pentru anul următor. Planul va putea fi revizuit de către UMIS ori de câte ori este necesar.

UMIS va evalua semestrial evoluția implementării strategiei și va aduce la cunoștința Aparatului de specialitate al CJ măsurile concrete ce se impun pentru atingerea obiectivelor propuse în strategie. UMIS împreună cu Compartimentul Analiză Strategii va întocmi rapoarte anuale pentru perioada 2022-2027; până în 1 iunie a fiecărui an, Unitatea (secondată de Compartimentul Analiză Strategii) va întocmi un raport anual de monitorizare a implementării strategiei pentru anul anterior, raport care va fi adus la cunoștința Aparatului de specialitate. În vederea realizării raportului anual de monitorizare a implementării strategiei, ca instrumente de lucru vor fi utilizate Planul de Acțiune și Graficul de monitorizare a implementării strategiei. Raportul anual de monitorizare va include gradul de progres al implementării pentru fiecare dintre proiectele și programele strategice, problemele, întârzierile și blocajele identificate, dar și măsurile necesare soluționării problemelor, recuperării întârzierilor și deblocării proceselor și proiectelor (dacă și acolo unde este cazul).

Compartimentul Analiză Strategii va asigura secretariatul UMIS, va realiza și actualiza baze de date privind proiectele din cadrul strategiei, va furniza informații cu privire la implementarea proiectelor și va urmări planificarea dezvoltării și implementării proiectelor.

Anual va avea loc o ședință privind stadiul implementării strategiei la care vor lua parte personalul UMIS, și reprezentanți ai Cabinetului Președintelui și Vicepreședinții CJ, dar și alți factori interesați. În cadrul acestei ședințe UMIS și CAS vor prezenta raportul anual de monitorizare a implementării și planul anual de implementare pentru anul următor.

Cabinetul Președintelui și Vicepreședinții asigură managementul strategic dar și supravegherea întregului proces implicând-se direct în gestionarea și deblocarea situațiilor și problemelor operaționale în eventualitatea apariției acestora.

Rolul și responsabilitățile Consiliului Județean Caraș-Severin și ale celorlalți actorilor implicați în implementarea strategiei este evidențiat și în planul de acțiune (portofoliul de proiecte), acolo fiind specificați principalii responsabili pentru fiecare proiect, precum și eventuale inter-condiționări și complementarități între proiecte. De asemenea, planul de acțiune include stadiul în care se află proiectul/gradul de maturitate, perioada prevăzută pentru implementare și posibilele surse de finanțare.

Actualizarea strategiei

Strategia poate fi revizuită anual sau ori de câte ori este cazul, ceea ce presupune actualizări la nivelul intervențiilor propuse – direcții de acțiune, acțiuni orientative, proiecte (inclusiv completarea planului de acțiune sau a listei suport cu proiecte) – în vederea atingerii viziunii de dezvoltare dorite sau ajustări la nivelul indicatorilor. Actualizarea se va realiza prin hotărâre a Consiliului Județean, la propunerea fundamentată a conducerii instituției, a compartimentelor din cadrul acestuia, a consilierilor județeni sau a stakeholderilor.

Situațiile care pot impune revizuirea strategiei sunt cele legate de actualizarea și prioritizarea proiectelor și actualizarea surselor de finanțare ale proiectelor propuse odată cu aprobarea programelor de finanțare aferente perioadei 2022-2027 sau a unor strategii

sectoriale sau naționale, în urma cărora ar putea fi necesară o actualizare a listei proiectelor, direcțiilor de acțiune și acțiunilor orientative propuse în Strategia de dezvoltare durabilă a județului Caraș-Severin pentru perioada 2022-2027.

Evaluarea implementării Strategiei

Evaluarea implementării cu succes a strategiei se va face pe baza Planului de acțiune și a graficului de monitorizare. Graficul de monitorizare a implementării Strategiei de dezvoltare durabilă a județului include indicatorii de monitorizare relevanți pentru obiectivele strategice și specifice ale strategiei.

Conform Manualului privind strategiile de dezvoltare urbană durabilă realizat de Comisia Europeană în 2020, pentru a asigura calitatea indicatorilor, aceștia trebuie să îndeplinească anumite criterii. Considerăm că aceste principii sunt aplicabile și în cazul Strategiei de dezvoltare durabilă a județului Caraș-Severin pentru perioada 2022-2027. Astfel, în conformitate cu orientările Comisiei[1] privind o mai bună reglementare, indicatorii de rezultat ar trebui să fie:

- Relevanți – strâns legați de obiectivele care trebuie atinse;
- Acceptați – de către personal și părțile interesate. Rolul și responsabilitățile indicatorului trebuie să fie bine definite;
- Credibili pentru persoanele care nu sunt experți, lipsiți de ambiguitate și ușor de interpretat. Indicatorii trebuie să fie cât mai simpli și mai robuști cu putință;
- Simplu de monitorizat – colectarea datelor ar trebui să fie posibilă la costuri reduse;
- Rezistenți la manipulare.

Dacă monitorizarea implementării strategiei se va realiza anual, pe baza indicatorilor din grafic și pe baza planului de acțiune, evaluarea implementării strategiei se va realiza la finalul ciclului strategic. Evaluarea va putea fi realizată de către UMIS și de către Direcția Tehnică, sau de către o entitate externă specializată. Evaluarea finală a se va face după încheierea perioadei de valabilitate a documentului (2027), în cadrul procesului de actualizare a documentelor strategice pentru perioada de programare multianuală 2027-2033.

[1] https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/better-regulation-toolbox-41_en_0.pdf

Raportul de evaluare finală a implementării Strategiei de Dezvoltare Durabilă va conține următoarele secțiuni:

- Introducere: informații referitoare la perioada acoperită de raportul de evaluare, obiectivele evaluării, metodologia și sursele de date utilizate, dificultăți întâmpinate în aplicarea metodologiei;
- Prezentarea gradului de realizare a indicatorilor în raport cu țintele asumate pentru anul 2027;
- Analiza detaliată a impactului efectiv în termeni de diminuare sau dispariție a pericolelor strategice din secțiunea privind profilul strategic;
- Evaluarea sustenabilității rezultatelor obținute (de ex. gradul de utilizare a infrastructurii sau serviciilor dezvoltate, costuri de operare și mentenanță, efecte de multiplicare, structuri create etc.), acolo unde datele disponibile o permit;
- Analiza gradului de atingere a obiectivelor specifice, identificarea problemelor și dificultăților în atingerea lor și a motivelor care au împiedicat atingerea lor, dacă este cazul;
- Analiza cantitativă a gradului de realizare / implementare a proiectelor strategice (incluse în Planul de Acțiune)
- Analiza motivelor care au stat la baza succesului sau insuccesului în implementarea proiectelor cuprinse în planul de acțiune;
- Evidențierea lecțiilor învățate din implementarea SDD în vederea îmbunătățirii procesului de planificare strategică la nivel județean și a rezultatului acestuia pentru perioada următoare;
- Concluzii finale – o apreciere generală privind succesul implementării SDD.

Graficul de monitorizare a implementării strategiei

Obiective strategice	Obiective cheie-specifice	Indicatori de monitorizare	Valoarea la începutul perioadei/ la care se raportează	Valoare țintă	Valoare la sfârșitul anului monitorizat (pentru etapa de monitorizare)	Observații și recomandări (pentru etapa de monitorizare)
1. CREȘTEREA COEZIUNII TERITORIALE LA NIVEL JUDEȚEAN PRIN ÎMBUNĂTĂȚIREA INFRASTRUCTURII DE TRANSPORT, EDILITARE ȘI DE COMUNICAȚII, CAPACITATE ADMINISTRATIVĂ CRESCUTĂ, DEZVOLTARE URBANĂ INTEGRATĂ, MOBILITATE URBANĂ DURABILĂ, CORELAREA STRATEGIILOR DE DEZVOLTARE LOCALĂ, COOPERARE INTERJURISDICȚIONALĂ	1.1 Creșterea nivelului de dezvoltare locală și a condițiilor de trai în toate UAT-urile județului, concomitent cu reducerea discrepanțelor dintre urban și rural, pe baza unor măsurători care folosesc un indice compozit pentru dezvoltarea locală de tipul IDUL, IDSL sau similar.	IDUL urban IDUL rural	56,28 urban, în 2018; 48,36 rural în 2018 Diferență 14%	64,72 urban până în 2029 58,03 rural până în 2021 Diferență 9%		
	1.2 Creșterea calității condițiilor de locuit în toate comunitățile urbane și rurale din județ.	numărul de clădiri reabilitate termic	numărul clădirilor reabilitate până în 2020	+15% față de 2020 în 2027		
		gradul de înnoire a fondului locativ	115 clădiri noi finalizate la sfârșit 2020	230 clădiri noi finalizate la sfârșit 2027		
		gradul de satisfacție a locuitorilor față de mediul construit	77,4% (mulțumiți și foarte mulțumiți)	87,4% (mulțumiți și foarte mulțumiți)		
	1.3 Reducerea discrepanțelor existente între mediul urban și cel rural prin investiții în rețelele de apă și canalizare, distribuție a gazelor naturale, energie electrică, a rețelei de străzi orășenești etc. gaz; creșterea până la 70% a străzilor orășenești modernizate din totalul rețelei de străzi orășenești.	numărul de UAT-uri deservite de rețeaua centralizată de alimentare cu apă	65 în 2020	67 în 2027		
		lungimea rețelei de distribuție a apei potabile la nivelul județului;	1299,8 km în 2020	1364,79 km în 2027		
		gradul de conectare a gospodăriilor la rețeaua de apă	59,6%-69,3%	69,3%-78% în 2027		
		numărul de UAT-uri deservite în rural de rețeaua de canalizare	49	59		
		rată de creștere a lungimii rețelei de canalizare la nivel județean	727,1 km în 2020	799,81 km în 2027		

Obiective strategice	Obiective cheie-specifice	Indicatori de monitorizare	Valoarea la începutul perioadei/ la care se raportează	Valoare țintă	Valoare la sfârșitul anului monitorizat (pentru etapa de monitorizare)	Observații și recomandări (pentru etapa de monitorizare)
		gradul de conectare a gospodăriilor la rețeaua de canalizare	32,9%-44,3%	44,3%-54,3%		
		% UAT-urilor care sunt deservite de rețea de gaz	9	12		
		Lungimea simplă a rețelei de gaz	515,3 km în 2020	566,83 km în 2027		
		% străzilor orășenești modernizate din totalul rețelei de străzi orășenești	80% în 2020	87% în 2027		
	1.4 Creșterea mobilității durabile la nivelul județului Caraș-Severin	% drumurilor comunale și județene modernizate	/	80,31% în 2027		
		vehicule transport public local moderne/noi/ecologice	/	50% din flotă în 2027		
		vehicule transport pe rute județene moderne/noi/ecologice	/	50% din flotă în 2027		
		numărul de pasageri care utilizează transportul local în comun	5030 mii în 2020	5784,5 mii în 2027		
		% transportului cu mijloace alternative (bicicletă, trotinete, mers pe jos)	Reșița – 46,02%; Bocșa – 52%; Caransebeș – 48,3%; Moldova Nouă – 44,3%; Oravița – 48,6% în 2018	Reșița – 56,02%; Bocșa – 62%; Caransebeș – 58,3%; Moldova Nouă – 54,3%; Oravița – 58,6% în 2027		
		creștere număr trasee județene de transport în comun operate	/	plus 10% în 2027		
		autogări noi dezvoltate	/	2 în 2027		
	1.5 Creșterea cooperării între UAT-urile urbane și/sau rurale din județ prin intermediul unei /	ADI	/	1 ADI creat până în 2025		

Obiective strategice	Obiective cheie-specifice	Indicatori de monitorizare	Valoarea la începutul perioadei/ la care se raportează	Valoare țintă	Valoare la sfârșitul anului monitorizat (pentru etapa de monitorizare)	Observații și recomandări (pentru etapa de monitorizare)
	unor ADI cu acoperire teritorială largă și desfășurarea unor proiecte pilot care vizează dezvoltarea teritorială echilibrată. Până la finalul anului 2025 se va urmări crearea ADI și identificarea unor zone pentru cooperare iar până în 2027 se vor implementa minim 2 proiecte pilot care să includă minim 3 comunități.	proiecte pilot care să includă minim 3 comunități	0 în 2020	Minim 2 în 2027 (cu minim 3 comunități implicate)		
	1.6 Accentuarea rolului de coordonare și ghidaj a CJ Caraș-Severin în procese de planificare spațială și dezvoltare urbană/rurală. Până la finalul anului 2027 se va urmări realizarea a minim 3 proiecte pilot de mică anvergură care să vizeze: dezvoltarea unor ghiduri de politici publice locale care să abordeze aspecte precum standarde pentru construire în comunități urbane și rurale care să respecte specificul local și regional și să conducă la o relație armonioasă a mediului construit cu natura sau principiile regenerării urbane în foste comunități industriale; desfășurarea unor activități, inclusiv concursuri de idei/soluții, cu participarea largă a actorilor din comunitate pe teme ce vizează dezvoltarea urbană și spațială la nivelul județului; organizarea unor evenimente de tip workshop cu reprezentanți ai UAT-urilor pentru discutarea unor probleme ce țin de planificare urbană și spațială, bune practici în aceste domenii etc.	proiecte pilot de mică anvergură	0 în 2021	3 până în 2027		
2. CREȘTEREA CONECTIVITĂȚII FIZICE A JUDEȚULUI CARAȘ-SEVERIN ÎN CONTEXT REGIONAL, NAȚIONAL ȘI TRANSFRONTALIER	2.1 Îmbunătățirea conectivității rutiere, feroviare și aeriene a UAT-urilor din județul Caraș-Severin	Reabilitarea și modernizarea infrastructurii feroviare între Reșița și Timișoara și operaționalizarea unui tram-train		reabilitare realizată și tram-train operațional până în 2027		
		Variante de ocolire realizate	/	minim 2 pană în 2027 (Reșița și Bocșa)		

Obiective strategice	Obiective cheie-specifice	Indicatori de monitorizare	Valoarea la începutul perioadei/ la care se raportează	Valoare țintă	Valoare la sfârșitul anului monitorizat (pentru etapa de monitorizare)	Observații și recomandări (pentru etapa de monitorizare)
		Realizare drum de mare viteză Craiova-Drobeta Turnu Severin-Lugoj	/	1 pană în 2027		
		Bază operațională aeroport Caransebeș	/	1 pană în 2027		
		Modernizarea drumurilor județene prin care se realizează conexiunea cu județele din regiunea de Vest (inclusiv conexiune cu DN)	/	minim 5 DJ-uri modernizate până în 2027		
	2.2 Creșterea nivelului de interacțiuni socio-economice la nivel transfrontalier cu Serbia	Proiecte comune de promovare și conservare a patrimoniului local	/	2 implementate până în 2027		
		Proiecte comune de creștere a eficacității intervențiilor în situații de urgență	/	minim 1 proiect implementat până în 2027		
		Modernizare drumuri județene care asigură conectarea cu Serbia	/	1 DJ modernizat până în 2027		
	2.3 Valorificarea plasării pe cursul Dunării, și stimularea utilizarea infrastructurii portuare pentru transport de pasageri și marfă dar și pentru activități de agrement.	Pregătirea de proiecte de anvergură (pod peste Dunăre, gondolă) – Studii de fezabilitate realizate	/	minim 1 o fișă de proiect detaliată realizat până în 2027		
3. CREȘTEREA CALITĂȚII VIEȚII PRIN ÎMBUNĂTĂȚIREA CALITĂȚII ȘI ACCESULUI LA SERVICIILE DE SĂNĂTATE, SPORT, PETRECEREA TIMPULUI LIBER ȘI INCLUZIUNE SOCIALĂ	3.1 Creșterea calității, funcționalității și accesibilității infrastructurii de sănătate la nivel județean prin reabilitarea și modernizarea infrastructurii existente și/sau crearea unor elemente de infrastructură noi până în 2027 (inclusiv dezvoltarea infrastructurii necesare telemedicinei) astfel încât minim 60% din locuitorii județului să se declare mulțumiți sau foarte mulțumiți de acestea (față de 48% în 2021).	Gradul de mulțumire a cetățenilor față serviciile medicale	48% din locuitorii județului sunt mulțumiți sau foarte mulțumiți de serviciile medicale, conform Studiului privind Calitatea vieții în județul Caraș-Severin, 2021	60% din locuitorii județului sunt mulțumiți sau foarte mulțumiți de serviciile medicale,		

Obiective strategice	Obiective cheie-specifice	Indicatori de monitorizare	Valoarea la începutul perioadei/ la care se raportează	Valoare țintă	Valoare la sfârșitul anului monitorizat (pentru etapa de monitorizare)	Observații și recomandări (pentru etapa de monitorizare)
	3.2 Creșterea calității, funcționalității și accesibilității infrastructurii culturale prin reabilitare și modernizarea infrastructurii existente și/sau crearea unor noi unități până în 2027, astfel încât minim 35% din locuitorii județului să se declare mulțumiți sau foarte mulțumiți de activitățile culturale (față de 25,5% în 2021).).	Gradul de mulțumire a cetățenilor față de activități culturale.	25,5% din locuitorii județului sunt mulțumiți sau foarte mulțumiți de activitățile culturale, conform Studiului privind Calitatea vieții în județul Caraș-Severin, 2021	35% din locuitorii județului sunt mulțumiți sau foarte mulțumiți de activitățile culturale		
	3.3 Dezvoltarea oportunităților și facilităților de recreere și petrecere a timpului liber în județ până în anul 2027, astfel încât minim 52% din locuitorii județului să se declare mulțumiți sau foarte mulțumiți față de serviciile și oportunitățile de petrecere a timpului liber (față de 41,6% în 2021).	Gradul de mulțumire a cetățenilor față de oportunitățile de recreere și petrecere a timpului liber	41,6% din locuitorii județului sunt mulțumiți de oportunitățile de petrecere a timpului liber, conform Studiului privind Calitatea vieții în județul Caraș-Severin, 2021	52% din locuitorii județului sunt mulțumiți de oportunitățile de petrecere a timpului liber,		
	3.4 Creșterea calității, funcționalității și accesibilității infrastructurii și serviciilor sociale prin reabilitare și modernizarea infrastructurii existente și/sau crearea unor noi unități până în 2027, astfel încât minim 45% din respondenți să se declare mulțumiți sau foarte mulțumiți de acestea (față de 36,2% în 2021).	Gradul de mulțumire a cetățenilor față de serviciile sociale	36,2% din locuitorii județului sunt mulțumiți sau foarte mulțumiți de serviciile sociale, conform Studiului privind Calitatea vieții în județul Caraș-Severin, 2021	45% din locuitorii județului sunt mulțumiți sau foarte mulțumiți de serviciile sociale,		
4. DEZVOLTAREA SISTEMULUI EDUCAȚIONAL PREUNIVERSITAR ȘI UNIVERSITAR ÎN RELAȚIE CU PRIORITĂȚILE STRATEGICE ALE JUDEȚULUI	3.5 Construcția unui Hub Educațional la nivelul județului, în următorii 2 ani, care să reunească actori interesați din sectorul public, privat și nonprofit și care poate stimula permanent acțiunile în această zonă (investiții în infrastructură educațională, corelarea cu specificul economiei locale, reducerea disparităților în domeniul educațional, stimularea activităților extracurriculare și comunitare etc.).	Existența și funcționarea HUB-ului educațional	0 HUB-uri educaționale	1 HUB educațional		
	3.6 Construcția unui centru de excelență, în următorii 5 ani, capabil să stimuleze competențe și abilități necesare pentru economia viitorului	Existența și funcționarea centrului de excelență / documentație proiect la nivel de maturitate până în 2025	0 centre de excelență	1 centru de excelență (2027)		

Obiective strategice	Obiective cheie-specifice	Indicatori de monitorizare	Valoarea la începutul perioadei/ la care se raportează	Valoare țintă	Valoare la sfârșitul anului monitorizat (pentru etapa de monitorizare)	Observații și recomandări (pentru etapa de monitorizare)
	3.7 Acordarea a minim 10 granturi, anual, liceelor din județ pentru generarea de idei antreprenoriale pe domeniile prioritare pentru județ	10 granturi	0 granturi	10 granturi		
	3.8 Demararea unui program de alfabetizare digitală în rândul populației și în special a categoriilor vulnerabile, în următorii 2 ani.	Program de alfabetizare digitală	0 programe	1 program		
	3.9 Sprijinirea dezvoltării unui sistem funcțional de stimulare a performanței elevilor, studenților și cadrelor didactice până în 2024, obiectiv concretizat în organizarea a cel puțin unei competiții interșcolare anuale pe domenii prioritare la nivel județean, organizată începând din 2024.	Competiție interșcolară	0 competiții	1 competiție		
5. CREȘTEREA CALITĂȚII VIEȚII PRIN ÎMBUNĂTĂȚIREA CALITĂȚII AERULUI, REDUCEREA POLUĂRII APELOR ȘI MANAGEMENTUL DURABIL AL DEȘEURILOR	5.1. Retehnologizarea sistemelor clasice de producere a energiei, prin stimularea utilizării de surse alternative de energie și prin modernizarea transportului rutier	Gradul de nemulțumire publică privind calitatea aerului	9,9% în anul 2020	4% în anul 2027		
	5.2. Creșterea populației conectate la sisteme de canalizare cu epurare	Populația conectată la sisteme de colectare fără epurare a apelor uzate	27.437 în anul 2020	plus 20.000 în anul 2023		
	5.3 Dezvoltarea sistemului de colectare selectivă a deșeurilor astfel încât gradul de colectare selectivă să ajungă până la sfârșitul anului 2022 la 70% și până în anul 2025 la 100%.	Gradul de colectare selectivă a deșeurilor	44,5% în 2020	70% în anul 2022; 100% în anul 2025		
	5.4 Implementarea unui sistem digitalizat de măsurare la colectarea deșeurilor menajere care să asigure principiul „se plătește cât se aruncă” până în anul 2025.	Sistem de măsurare implementat	/	1		
	5.5 Creșterea indicatorului de reciclare a deșeurilor la cel puțin 60 kg/loc/an până în 2023 (29,50 în 2018)	Indicatorul de reciclare a deșeurilor	29,50 kg/loc/an în anul 2018	60 kg/loc/an până în 2023		

Obiective strategice	Obiective cheie-specifice	Indicatori de monitorizare	Valoarea la începutul perioadei/ la care se raportează	Valoare țintă	Valoare la sfârșitul anului monitorizat (pentru etapa de monitorizare)	Observații și recomandări (pentru etapa de monitorizare)
6. CREȘTEREA COMPETITIVITĂȚII ECONOMIEI LOCALE PRIN ANTREPRENORIAT, DIVERSIFICARE, PROTEJAREA BAZEI INDUSTRIALE ȘI DEZVOLTARE RURALĂ	6.1 Dezvoltarea unui sector robust al Întreprinderilor Mici și Mijlocii, măsurabil prin creșterea numărului de angajați (cu 15%), dar și o creștere a veniturilor firmelor din sectoare ale economiei bazate pe cunoaștere cu 30%.	număr de angajați în IMM-uri (ai companiilor locale active) / date ONRC	21600 (2019)	24840 (2027)		
		cifra de afaceri a firmelor din KBE (economie bazată pe cunoaștere – servicii intensive în cunoaștere, manufactura high-tech și manufactură mediu high-tech) / date ONRC	1,82 mld lei (2019)	2,36 mld lei		
	6.2 Protejarea bazei, valorificarea tradiției și creșterea competitivității industriei locale, astfel încât cifra de afaceri a sectorului să crească cu o cincime, iar numărul de persoane ocupate în sector să fie mai mare cu 10% până în 2027	cifra de afaceri a sectorului industrial / date ONRC	2,9 mld lei (2019)	3,5 mld lei (2027)		
		număr de persoane ocupate în sectorul industrial (INS)	22.200 (2019)	24.400(2027)		
	6.3 Dezvoltarea capacității antreprenoriale a capitalului uman, care să ducă la creșterea densității întreprinderilor locale până la sfârșitul ciclului strategic	densitatea întreprinderilor	11,1 (2019)	14 (2027)		
	6.4 Dezvoltare sustenabilă a zonei rurale (măsurată prin creșterea cu 15% a numărului de companii active în mediul rural și cu 10% a numărului de operatori în agricultura ecologică)	număr companii active în mediul rural	550 (2019)	633 (2027)		
		număr de operatori în agricultura ecologică	365	402		
7. REVIGORAREA ȘI RELANSAREA TURISMULUI ÎN JUDEȚUL CARAȘ-SEVERIN PRIN INTEGRAREA ACTIVITĂȚII DE TURISM ÎN DEZVOLTAREA ECONOMICĂ DURABILĂ A JUDEȚULUI	7.1 Valorificarea și conservarea potențialului turistic prin dezvoltarea de noi forme de turism față de cele 4 forme de bază (turism montan, turism balnear, turism cultural și turism activ în arii protejate) pentru creșterea cu 30% a ofertei turistice a județului Caraș-Severin – ca destinație turistică	capacitatea de cazare în funcțiune ca număr locuri-zile	1520210 locuri-zile (2020)	2000000 locuri-zile (2027)		
	7.2 Evaluarea resurselor turistice și amenajarea zonelor turistice ale județului Caraș-Severin prin elementele de identitate locală, autentice și	numărului de obiective atractive	50 obiective atractive (2020)	60 obiective atractive (2027)		

Obiective strategice	Obiective cheie-specifice	Indicatori de monitorizare	Valoarea la începutul perioadei/ la care se raportează	Valoare țintă	Valoare la sfârșitul anului monitorizat (pentru etapa de monitorizare)	Observații și recomandări (pentru etapa de monitorizare)
	specifice patrimoniului cultural, pentru creșterea numărului de obiective atractive cu 20% și oferă turiștilor experiențe unice;					
	7.3 Îmbunătățirea primirii turiștilor printr-o calitate ridicată a serviciilor de bază (cazare, masă și agrement) pentru a atrage noi turiști români și străini și o creștere cu 20 % a numărului unităților de cazare (hoteluri, pensiuni etc.), de alimentație publică (restaurante, fast-food-uri) și de agrement;	număr unități de cazare	258 (2020)	310 (2027)		
	7.4 Creșterea accesibilității spre zonele turistice din județul Caraș-Severin prin refacerea și modernizarea infrastructurii de transport (rutier, feroviar, fluvial și aerian) pentru reducerea timpului de călătorie cu 25% și a suprastructurii turistice (semnal telefonie mobilă și conexiune Internet) prin creșterea ariei de acoperire cu semnal telefonic și conexiune Internet cu 40%	viteza medie de călătorie în km/min sau (km/oră) aria de acoperire cu semnal, în kmp	1 km/min – (60 km/oră) / 4 260 kmp (2020)	1,25 km/min – (75 km/oră) / 6 000 kmp (2027)		
	7.5. Susținerea industriei turistice și a investitorilor prin facilități inserate într-un plan de reziliență pentru ca turismul din județul Caraș-Severin să aibă capacitatea de revenire rapidă după „șocul" pandemiei COVID-19 și, prin susținerea și dezvoltarea afacerilor din turism, creșterea cu 15% a numărul companiilor active din turism, îndeosebi a afacerilor de familie, iar a numărului de lucrători (angajați) în turism cu 25%;	număr unități locale active în domeniile „Hoteluri și facilități de cazare" / salariați ai unităților locale active în domeniile „Hoteluri și facilități de cazare" (date ONRC 2019)	170 / 597	200 / 750		
	7.6. Diversificarea ofertei turistice prin pachete de produse și servicii turistice care să fie la înălțimea noilor așteptări ale turiștilor, pentru creșterea numărului de turiști (români și străini) cu 50%;	Numărul de turiști/numărul înnoptări/durata medie a sejurului	244 623 / 789 936 / 3.22 (2019)	450000/ 1485000/ 3 .3 (2027)		

Obiective strategice	Obiective cheie-specifice	Indicatori de monitorizare	Valoarea la începutul perioadei/ la care se raportează	Valoare țintă	Valoare la sfârșitul anului monitorizat (pentru etapa de monitorizare)	Observații și recomandări (pentru etapa de monitorizare)
	7.7. Digitalizarea industriei turistice a județului Caraș-Severin prin conectarea la o platformă online comună pentru o informare interactivă și rapidă a turiștilor, pentru prezența pe platformă a cel puțin 50% din numărul structurilor de primire turistică (cazare, masă și agrement);	numărul de structuri de cazare pe o platformă comună online	58 (2020)	155 (2027)		
	7.8.Promovarea imaginii turistice a județului Caraș-Severin, ca destinație turistică, printr-un marketing creativ și de conștientizare a turiștilor români și străini prin care cifra de afaceri din turism să crească cu 25 % până în anul 2027.	Cifra de afaceri a companiilor locale active în sectoarele HoReCa (proxy/date ONRC 2019)	210249918	262.812.398 lei (termeni reali)		
8. CREȘTEREA CAPACITĂȚII ADMINISTRATIVE ȘI TRANSFORMAREA DIGITALĂ	8.1 Numărul primăriilor din județ care utilizează un sistem de management al documentelor va crește de la 11 la peste 20 până în 2027.	Numărul primăriilor care utilizează un sistem de management al documentelor	11 primării (2021)	peste 20 de primării (2027)		
	8.2 Anual cel puțin 10% din funcționarii din instituțiile publice locale vor urma cursuri de pregătire (management, securitate cibernetică, digitalizare, GDPR, analiză de date. etc.).	Procent din angajații instituțiilor administrației publice locale care au urmat cursuri de pregătire	0% (2021)	10% (anual)		
	8.3 Înrolarea tuturor UAT-urilor din județ în platforma ghiseul.ro (folosită de cetățeni pentru plata taxelor și impozitelor) până la sfârșitul anului 2024.	Numărul primăriilor înrolate în ghișeul.ro	7 primării înrolate (2021)	77 primării înrolate (2027)		
	8.4 Implementarea unei platforme pentru depunerea și ridicarea online a documentelor urbanistice; cel puțin 25% dintre aceste documente vor fi depuse/ridicate în format digital la finalul anului 2024.	Platformă existentă și funcțională; procent de documente urbanistice depuse online	Nu există platforma; 0% documente depuse online (2021)	Platformă disponibilă și funcțională; 25% din documente depuse și ridicate online (2024)		
	8.5. Actualizarea sistemului GIS la nivel județean și oferirea pe baza lui de servicii digitale tranzacționale cetățenilor și companiilor până în 2025.	Număr de servicii pe baza platformei GIS oferite cetățenilor și companiilor	Un serviciu pe baza platformei GIS (2021)	2 servicii pe baza platformei GIS (2027)		

VI.
Plan de Acțiune

Planul de acțiune conține portofoliul de proiecte strategice. Proiectele strategice sunt acelea care vin în întâmpinarea directă a pericolelor strategice ale județului și care, ținând cont de sursele de avantaj competitiv și de factorii strategici cheie, contribuie în mod determinant la atingerea obiectivelor și urmărirea viziunii de dezvoltare a județului. De asemenea, mare parte din proiectele strategice intră în sfera de atribuții a Consiliului Județean Caraș-Severin, fiind acelea pentru care instituția are responsabilitatea, resursele, instrumentele și pârghiile necesare inițierii și implementării.

Anexat Strategiei se regăsește lista proiectelor suport. Proiectele suport sunt acele proiecte care contribuie la rezolvarea unor probleme punctuale/locale identificate în analiza preliminară și care intră total sau parțial în sfera de atribuții a altor organizații (inclusiv servicii deconcentrate) și a unităților administrativ-teritoriale locale.

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Obiective strategice + cheie-specifice vizate	Stadiu (FP, SF, DALI, PT)	Perioada de imple-mentare	Sursa de finanțare		Responsabil	Observații
							% buget local	% alte surse		
1	PLATFORMA REGIONALA PENTRU DIGITALIZAREA SERVICIILOR PUBLICE JUDETENE DIN CADRUL REGIUNII VEST	Județele din Regiunea Vest	Populația Regiunii Vest	8/8.1	Idee de proiect	4 ani	CJCS	PNRR POR 2021-2027 alte surse de finanțare	CJCS	
2	CREȘTEREA CALITĂȚII SERVICIILOR PUBLICE LA NIVELUL JUDEȚULUI CARAȘ-SEVERIN (SOLUȚII INFORMATICE INTEGRATE PENTRU SIMPLIFICAREA PROCEDURILOR ADMINISTRATIVE ȘI REDUCEREA BIROCRATIEI LA NIVELUL CJCS)	Județul Caraș-Severin	Populația județului Caraș-Severin, populația regiunii Vest	8/8.1/8.4/8.5	Idee de proiect	4 ani	CJCS	PNRR POR 2021-2027 alte surse de finanțare	CJCS	
3	CREȘTEREA GRADULUI DE UTILIZARE A TEHNOLOGIEI INFORMAȚIILOR ȘI COMUNICAȚIILOR (TIC)	Jud. Caraș-Severin, 77 UAT-URI	Populația județului CS	8 / 8.2	FP, SF, DALI, PT	6 ani	BL, BS, CJCS	PNNR, POR, POSCCE, FONDURI NORVEGI-ENE, POS MEDIU etc.	CJCS, UAT-URI, OPERATORI ECONOMICI	Detalii in STRATEGIA SCUP A CJCS în curs de elaborare
4	EFICIENTIZARE ENERGETICA MUZEUL BANATULUI MONTAN, RESITA	Reșița, jud. Caraș-Severin	Populația Regiunii Vest	3 / 3.2 / 1 / 1.2 /	DALI	2 ani		PNRRPOR 2021-2027 alte surse de finanțare – AFM – Asociația Fondului de Mediu	CJCS	
5	MODERNIZARE DJ 571 – INTERSECTIE CU DN 57 – MOLDOVA NOUA – CARBUNARI – SASCA MONTANA – CIUCHICI (INTERSECTIE DN 57)	Jud. Caraș-Severin	Locuitorii jud. Caraș-Severin, populația regiunii VEST, Turiști naționali și internaționali	1 / 1.4 / 2 / 2.1 / 7 / 7.4	DALI (actualizare DALI + PT cu asistență tehnică	4 ani	CJCS (2%) Guvernul RO (13%)	POR 2021-2027(98%)	CJCS	
6	MODERNIZARE DJ 571A, INTERSECTIA DN 57 (GORNEA –	Jud. Caraș-Severin	Locuitorii jud. Caraș-Severin	1 / 1.4 / 2 / 2.1 / 7 / 7.4	DALI actualizat în 2021	21 lunie		POR 2021-2027 PNRR	CJCS	

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Obiective strategice + cheie-specifice vizate	Stadiu (FP, SF, DALI, PT)	Perioada de imple-mentare	Sursa de finanțare		Responsabil	Observații
							% buget local	% alte surse		
	SICHEVITA – GIRNIC – INTERSECTIE DJ 571 – MOLDOVITA)									
7	MODERNIZARE DJ 571 C – DN 57 CICLOVA ROMÂNĂ – SOCOLARI – POTOC	UAT JUDEȚUL CARAȘ-SEVERIN	LOCUITORII DIN CICLOVA ROMÂNĂ – SOCOLARI – POTOC	1 / 1.4 / 7 / 7.4	Caiet de sarcini	7 ANI	1.047.200,00-2%	39.254.843,05-98%	CJCS	Anghel Saligny
8	MODERNIZARE DJ 571 B – DALBOȘEȚ – ȘOPOTUL NOU – CĂRBUNARI	UAT JUDEȚUL CARAȘ-SEVERIN	LOCUITORII DIN DALBOȘEȚ – ȘOPOTUL NOU – CĂRBUNARI	1 / 1.4 / 7 / 7.4	Caiet de sarcini	7 ANI	1.731.450,00-2%	1014.900.863,11-98%	CJCS	Anghel Saligny
9	MODERNIZARE DJ 572 B ANINA – MARILA	UAT JUDEȚUL CARAȘ-SEVERIN	LOCUITORII DIN ANINA – MARILA, PACIENȚII SANATORIULUI MARILA	1 / 1.4 / 7 / 7.4	Caiet de sarcini	7 ANI	2%	98%	CJCS	Anghel Saligny
10	REABILITARE, REFACERE ȘI MODERNIZARE DJ 572 COMORÂȘTE LIMITĂ CU JUDEȚUL TIMIȘ	UAT JUDEȚUL CARAȘ-SEVERIN	LOCUITORII DIN COMORÂȘTE	1 / 1.4 / 2 / 2.1 / 7 / 7.4	LICITAȚIE CNI S.A.	5 ani	1-2%	CNI S.A.	CJCS	
11	MODERNIZARE DJ 573 A – DN 57 VRANI – VĂRĂDIA –BERLIȘTE – NICOLINȚ	UAT JUDEȚUL CARAȘ-SEVERIN	LOCUITORII DIN VRANI – VĂRĂDIA –BERLIȘTE – NICOLINȚ	1 / 1.4 / 7 / 7.4	Caiet de sarcini	7 ani	2%	98%	CJCS	Anghel Saligny
12	REFACERE, REABILITARE ȘI MODERNIZARE DJ 582 E PISLOP-SEMENIC	UAT JUDEȚUL CARAȘ-SEVERIN	LOCUITORII DIN ZONA PRISLOP-SEMENIC ȘI TURIȘTII CARE VIZITEAZĂ ZONA	1 / 1.4 / 7 / 7.4	Caiet de sarcini	5 ani	1-2%	CNI S.A.	CJCS	
13	MODERNIZARE DJ 583 EZERIȘ – BOCȘA	UAT JUDEȚUL CARAȘ-SEVERIN	LOCUITORII DIN EZERIȘ – BOCȘA	1 / 1.4 / 7 / 7.4	Caiet de sarcini	7 ani	2%	98%	CJCS	Anghel Saligny / CNI S.A.
14	REABILITAREA SI MODERNIZARE DJ 585 TRONSON RAMNA-VALEAPAI, JUDEȚUL CARAȘ-SEVERIN	UAT JUDEȚUL CARAȘ-SEVERIN	LOCUITORII DIN RAMNA-VALEAPAI	1 / 1.4 / 7 / 7.4	Caiet de sarcini	5 ani	1-2%	CNI S.A.	CJCS	
15	MODERNIZARE DJ 587 FÂRLIUG – ZORLENȚUL MARE – BREBU	UAT JUDEȚUL CARAȘ-SEVERIN	LOCUITORII DIN FÂRLIUG – ZORLENȚUL MARE – BREBU	1 / 1.4 / 7 / 7.4	Caiet de sarcini	7 ani	2%	98%	CJCS	Anghel Saligny

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Obiective strategice + cheie-specifice vizate	Stadiu (FP, SF, DALI, PT)	Perioada de imple-mentare	Sursa de finanțare		Responsabil	Observații
							% buget local	% alte surse		
16	RERACERE ȘI MODERNIZARE DJ 608 TEREGOVA – LUNCAVIȚA – MEHADICA, COMUNA LUNCAVIȚA	UAT JUDEȚUL CARAȘ-SEVERIN	LOCUITORII DIN TEREGOVA – LUNCAVIȚA – MEHADICA	1 / 1.4 / 7 / 7.4	Caiet de sarcini	5 ani	1-2%	CNI S.A.	CJCS	
17	MODERNIZARE DJ 683 ZĂVOI – POIANA MĂRULUI	UAT JUDEȚUL CARAȘ-SEVERIN	LOCUITORII DIN ZĂVOI – POIANA MĂRULUI	1 / 1.4 / 2 / 2.1 / 7 / 7.4	Caiet de sarcini	7 ani	2%	98%	CJCS	Anghel Saligny
18	MODERNIZARE DJ 684 RUSCHITA – VOISLOVA, LIMITA JUDET TIMIS, CONEXIUNE CU JUDET HUNEDOARA	Județele Caraș-Severin, Timiș, Hunedoara	Locuitorii județelor Caraș-Severin, Timiș, Hunedoara	1 / 1.4 / 2 / 2.1 / 7 / 7.4	DALI actualizat în 2021	4 ani		POR 2021-2027 PNRR	CJCS	
19	MODERNIZARE INFRASTRUCTURĂ RUTIERĂ DRUM COMUNAL LUNCAVIȚA – SEMENIC	UAT JUDEȚUL CARAȘ-SEVERIN	Locuitorii județului Caraș-Severin	1 / 1.4 / 7 / 7.4	Idee de proiect					
20	VARINTA DE OCOLIRE LA BOCȘA PE DN 58B KM 13+500-25+000	Bocșa	Locuitori Bocșa	1 / 1.4 / 2 / 2.1 / 7 / 7.4	SPF	2022-2027		1	DRDP Timișoara	
21	VARIANTA DE OCOLIRE A MUNICIPIULUI REȘIȚA PE RELAȚIA DN58-DN58B	Reșița	Locuitorii județului Caraș-Severin	1 / 1.4 / 2 / 2.1 / 7 / 7.4	SPF	2022-2028		1	DRDP Timișoara	
22	DRUM DE MARE VITEZĂ CRAIOVA-DROBETA TURNU SEVERIN-LUGOJ	Topleț-Caransebeș – Lugoj	Populația județului Caraș-Severin, populația regiunii Vest, populația țării	1 / 1.4 / 2 / 2.1 / 7 / 7.4	Licitație pt. SF	2022-2027		Buget Național	CNAIR	
23	MODERNIZARE ȘI CREȘTEREA SIGURANȚEI REȘIȚA-CARANSEBEȘ, DX2, 41,8 KM	CS	Locuitorii județului Caraș-Severin	1 / 1.4 / 2 / 2.1	n.a.			POT 2021-2029	Ministerul Transporturilor	
24	MONTAREA DE CAMERE VIDEO PE DRUMURILE JUDETENE ȘI MONITORIZAREA GABARITULUI LA MAȘINI CU TONAJ GREU	Județul Caraș-Severin	Populația județului Caraș-Severin, populația regiunii Vest, populația țării	1 / 1.4 / 2 / 2.1		5 ani	CJCS	PNRRPOR 2021-2027alte surse de finanțare	CJCS	
25	REABILITARE DJ 571G GÂRBOVĂȚ – DALBOȘEȚ – LĂPUȘNICU MARE; L= 11,30 KM (DE LA KM 7+200 LA KM 18+500)	Gârbovăț, Dalbosețț, Lăpușnicu Mare	populația UAT 3618 locuitori	1 / 1.4	în execuție	6 ani			CJCS – DIRECȚIA DE DRUMURI JUDEȚENE	proiect finanțat prin PNDL – OUG 28/2013

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Obiective strategice + cheie-specifice vizate	Stadiu (FP, SF, DALI, PT)	Perioada de imple-mentare	Sursa de finanțare		Responsabil	Observații
							% buget local	% alte surse		
									CARAȘ-SEVERIN	
26	REFACEREA ÎMBRĂCĂMINȚII BITUMINOASE DEGRADATE A DRUMULUI JUDEȚEAN DJ 571 B, DN 57 B, BOZOVICI-DALBOȘET-ȘOPOTU NOU;L=21.13 KM (DE LA KM 0+000 LA KM 21+130)	Bozovici, Dalboșeț, Șopotu Nou	populația UAT 6590 locuitori	1 / 1.4		6 ani		PNDL – OUG 28/2013	CJCS – DIRECȚIA DE DRUMURI JUDEȚENE CARAȘ-SEVERIN	
27	REABILITARE SI MODERNIZARE DJ571B BOZOVICI – DALBOȘET; L= 29,40 KM (DE LA KM 0+000 LA KM 29+400)	Bozovici, Dalboșeț	populația UAT 6206 locuitori	1 / 1.4 / 7 / 7.4	idee de proiect	6 ani			CJCS – DIRECȚIA DE DRUMURI JUDEȚENE CARAȘ-SEVERIN	Parcul Național Semenic-Cheile Carașului
28	REABILITARE DJ 571E, DN 57B (KM 82+230) – LĂPUȘNICEL; L=2,10 KM (DE LA KM 0+000 LA KM 2+100)	Lăpușnicel	populația UAT 1238 locuitori	1 / 1.4	idee de proiect	6 ani			CJCS – DIRECȚIA DE DRUMURI JUDEȚENE CARAȘ-SEVERIN	Interes județean
29	REABILITARE DJ 571F, DN 57B (PRILIPEȚ) – EFTIMIE MURGU; L=8,00 KM (DE LA KM 0+000 LA KM 8+000)	Prilipeț, Eftimie Murgu	populația UAT 1840 locuitori	1 / 1.4	în execuție	6 ani		proiect finanțat prin PNDL – OUG 28/2013	CJCS – DIRECȚIA DE DRUMURI JUDEȚENE CARAȘ-SEVERIN	Interes județean
30	REABILITARE ȘI MODERNIZARE DJ 571C, ORAVITA (DN57)-CICLOVA MONTANA; POTOC-PETRILOVA-NAIDAS-ZLATIȚA-CAMPIA-SOCOL (DN57A); L=33,20 KM (DE LA KM 0+000 LA KM 33+200)	Oravița, Ciclova Montană, Potoc, Petrilova, Naidăș, Zlatița, Câmpia, Socol	populația UAT 17342 locuitori	1 / 1.4 / 2 / 2.1 / 7 / 7.4	idee de proiect	6 ani			CJCS – DIRECȚIA DE DRUMURI JUDEȚENE CARAȘ-SEVERIN	Conectivitate DN 57, Conectivitate frontiera Serbia, Proiect de interes turistic,

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Obiective strategice + cheie-specifice vizate	Stadiu (FP, SF, DALI, PT)	Perioada de imple-mentare	Sursa de finanțare		Responsabil	Observații
							% buget local	% alte surse		
										Conectivitate indirectă cu TEN-T
31	REABILITARE DJ 573A VRANI-MERCINA-GREONI (DN57); L=5,50 KM (DE LA KM 0+000 LA KM 5+500)	Vrani, Mercina, Greoni	populația UAT 6194 ocuitori	1 / 1.4 / 2 / 2.1	idee de proiect	6 ani			CJCS – DIRECȚIA DE DRUMURI JUDEȚENE CARAȘ-SEVERIN	Conectivitate frontiera Serbia
32	MODERNIZARE DJ 572, COMORÎȘTE – FOROTIC – SURDUCU MARE – DOCLIN – TIROL – FIZEȘ – BERZOVIA – LIMITĂ JUDEȚ TIMIȘ; L=55,70 KM (DE LA KM 0+000 LA KM 55+700), DIN CARE 16 KM, FAZA LICITAȚIE LA CNI	Comorâște, Forotic, Surducu Mare, Doclin, Tirol, Fizeș, Berzovia	populația UAT 14100 ocuitori	1 / 1.4 / 2 / 2.1	Licitatie CNI-16 km, vezi poz.10, Caiet de sarcini	6 ani		CNI – 16 km	CJCS	Rutier de bază, Feroviar de bază, conectivitate jud. Timiș, Arad
33	ÎMBRĂCĂMINTE BITUMINOASĂ UȘOARĂ PE DJ 573 (JITIN) – DJ 581; L=4,85 KM (DE LA KM 27+150 LA KM 32+000)	Jitin	populația UAT 657 ocuitori	1 / 1.4	întocmit D.A.L.I.	6 ani			CJCS – DIRECȚIA DE DRUMURI JUDEȚENE CARAȘ-SEVERIN	Interes județean
34	MODERNIZARE DJ 573D, RACASDIA (DN57)-VRANIUT – IERTOF – VRANI (DJ 573A KM 22+600); L=10,8 KM (DE LA KM 0+000 LA KM 10+800)	Răcăjdia, Vrăniuț, Iertof, Vrani	populația UAT 1976 ocuitori	1 / 1.4 / 2 / 2.1	întocmit D.A.L.I. Pentru Răcășdia-Vrăniuț	6 ani			CJCS – DIRECȚIA DE DRUMURI JUDEȚENE CARAȘ-SEVERIN	Conectivitate DN 57
35	MODERNIZARE DJ 573B, DJ573A-VARADIA; L=2,00 KM (DE LA KM 0+000 LA KM 2+000)	Vărădia	populația UAT 1976 locuitori	1 / 1.4	Caiet de sarcini	6 ani			CJCS – DIRECȚIA DE DRUMURI JUDEȚENE CARAȘ-SEVERIN	Interes județean

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Obiective strategice + cheie-specifice vizate	Stadiu (FP, SF, DALI, PT)	Perioada de imple-mentare	Sursa de finanțare		Responsabil	Observații
							% buget local	% alte surse		
36	REABILITARE DJ 581, SECĂȘENI – GRĂDINARI (INTERSECȚIE DJ 586A – TICVANIU MARE – GRĂDINARI);	Giurgiova, Grădinari, Ticvaniu Mare	populația UAT 84485 locuitori	1 / 1.4 / 2 / 2.1	în imple-mentare	6 ani		POR axa 6.1	CJCS – DIRECȚIA DE DRUMURI JUDEȚENE CARAȘ-SEVERIN	Conectivitate cu DN 57si DN 58, proiect finanțat prin POR axa 6.1
37	REABILITARE DJ 581, REȘIȚA – GIURGIOVA; L=26,16 KM (DE LA KM 2+500 LA 39+000 KM)	Reșița, Giurgiova	populația UAT 84485 locuitori	1 / 1.4	Caiet de sarcini	6 ani		PNDL – OUG 28/2013	CJCS – DIRECȚIA DE DRUMURI JUDEȚENE CARAȘ-SEVERIN	PNDL – OUG 28/2013
38	MODERNIZARE 582D, VĂLIUG – CRIVAIA-VILA KLAUS; L=7,4 KM (DE LA KM 0+000 LA 7+400 KM)	Văliug, Crivaia	populația UAT 741 locuitori	1 / 1.4 / 7 / 7.4	Caiet de sarcini	6 ani			CJCS – DIRECȚIA DE DRUMURI JUDEȚENE CARAȘ-SEVERIN	Parcul național Semenic-Cheile Carașului, Proiect interes turistic
39	REABILITARE DJ 582 REȘIȚA – VĂLIUG; L=13,00 KM (DE LA KM 12+570 LA 25+570 KM)	Reșița, Văliug	populația UAT 84976 locuitori	1 / 1.4 / 7 / 7.4	în execuție	6 ani		PNDL – OUG 28/2013	CJCS – DIRECȚIA DE DRUMURI JUDEȚENE CARAȘ-SEVERIN	rutier de bază PNDL – OUG 28/2013
40	REABILITARE DJ582A, REȘIȚA – TÎRNOVA, JUD. CARAȘ-SEVERIN; L=9,00 KM (DE LA KM 3+000 LA 12+000 KM)	Reșița, Tîrnova	populația UAT 88253 locuitori	1 / 1.4	Caiet de sarcini	6 ani			CJCS – DIRECȚIA DE DRUMURI JUDEȚENE CARAȘ-SEVERIN	Interes județean

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Obiective strategice + cheie-specifice vizate	Stadiu (FP, SF, DALI, PT)	Perioada de imple-mentare	Sursa de finanțare		Responsabil	Observații
							% buget local	% alte surse		
41	REABILITARE DJ 582E PRISLOP (DJ582)-STATIUNEA SEMENIC; L=9,00 KM (DE LA KM 0+000 LA 9+000 KM)	Reșița, Văliug	LOCUITORII DIN ZONA PRISLOP-SEMENIC ȘI TURIȘTII CARE VIZITEAZĂ ZONA	1 / 1.4 / 7 / 7.4	întocmit D.A.L.I.	5 ANI	1-2%	CNI S.A.	CJCS	Proiect interes turistic, cuprins și în Strategia de dezvoltare durabilă a județului Caraș-Severin 2015-2022
42	MODERNIZARE DRUM JUDEȚEAN DJ 585, VALEAPAI-– DULEU – LIMITĂ JUDEȚ TIMIȘ; L=8 KM (KM 28+200-36+200)	Bocșa, Ramna, Valeapai, Duleu	populația UAT 2582 locuitori	1 / 1.4 / 7 / 7.4	în execuție	5 ANI	1-2%	PNDL – OUG 28/2013 pe o lungime de 10,9 km CNI – diferența	CJCS – DIRECȚIA DE DRUMURI JUDEȚENE CARAȘ-SEVERIN	Conectivitate cu jud. Timiș
43	MODERNIZARE DJ 586, BOCȘA – OCNA DE FIER – CRUCEA FIERULUI – DJ 581; L=9,70 KM (DE LA KM 0+000 LA19+000 KM)	Bocșa, Ocna de Fier	populația UAT 16498 locuitori	1 / 1.4	Caiet de sarcini	6 ani			CJCS – DIRECȚIA DE DRUMURI JUDEȚENE CARAȘ-SEVERIN	Interes județean proiect parțial finanțat pe o lungime de 3,8 km
44	MODERNIZARE DJ 587, PĂLTINIȘ (DN 58) – RUGI – OHABIȚA – DELINEȘTI– APADIA – BREBU; L=18,36 KM (DE LA KM 0+000 LA 18+363 KM)	Păltiniș, Rugi, Ohabița, Delinești, Apadia, Brebu	populația UAT 4001 locuitori	1 / 1.4 / 2 / 2.1	Caiet de sarcini	6 ani			CJCS – DIRECȚIA DE DRUMURI JUDEȚENE CARAȘ-SEVERIN	Rutier de bază Conectivitate DN 58
45	REABILITARE DJ 608, TEREGOVA – LUNCAVIȚA – MEHADICA; L=18,00 KM (DE LA KM 39+300 LA 57+300 KM)	Teregova, Luncavița, Mehadica	populația UAT 5320 locuitori	1 / 1.4 / 2 / 2.1	Caiet de sarcini	5 ANI	1-2%	CNI S.A.	CJCS	Proiect prioritar de interes regional

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Obiective strategice + cheie-specifice vizate	Stadiu (FP, SF, DALI, PT)	Perioada de imple-mentare	Sursa de finanțare		Responsabil	Observații
							% buget local	% alte surse		
										Rutier de bază, Feroviar de bază
46	REABILITARE DJ 608 A CARANSEBEȘ – TELESCAUN – MUNTELE MIC; L=35,20 KM (DE LA KM 2+700 LA 37+900 KM)	Caransebeș, Muntele Mic	populația UAT 25663 locuitori	1 / 1.4 / 7 / 7.4	în implemen-tare/ Caiet de sarcini	6 ani		Parțial finanțat prin PNDL – OUG 28/2013	CJCS – DIRECȚIA DE DRUMURI JUDEȚENE CARAȘ-SEVERIN	Rutier de bază Parțial finanțat prin PNDL – OUG 28/2013, Proiect interes turistic
47	MODERNIZARE DJ 608B, ZORLENCIOR – ZORLENȚU MARE; L=5,70 KM (DE LA KM 22+300 LA 28+000 KM)	Zorlencir – Zorlențu Mare	populația UAT 1200 locuitori	1 / 1.4	finalizat	6 ani		proiect finanțat prin PNDL – OUG 28/2013	CJCS – DIRECȚIA DE DRUMURI JUDEȚENE CARAȘ-SEVERIN	Rutier de bază Interes județean proiect finanțat prin PNDL – OUG 28/2013
48	MODERNIZARE DJ 608B, CONSTANTIN DAICOVICIU – COPĂCELE – OHABA MÎTNIC – ZORLENCIOR, JUDEȚUL CARAȘ-SEVERIN; L=19,60 KM (DE LA KM 00+000 LA 19+600 KM)	Constantin Daicoviciu, Copăcele, Ohaba Mîtnic, Zorlencior	populația UAT 3803 locuitori	1 / 1.4	în imple-mentare	6 ani		proiect finanțat prin PNDL – OUG 28/2013	CJCS – DIRECȚIA DE DRUMURI JUDEȚENE CARAȘ-SEVERIN	Rutier de bază, feroviar de bază Interes județean proiect finanțat prin PNDL – OUG 28/2013
49	MODERNIZARE DJ 680A, SACU (DN6 KM 474+525) – TINCOVA – PEȘTERE – MACIOVA– CIUTA – OBREJA (DN 68);	Sacu, Tincova, Peștere, Maciova, Ciuta, Obreja	populația UAT 7807 locuitori	1 / 1.4 / 2 / 2.1	în implemen-	6 ani		proiect finanțat prin PNDL –	CJCS – DIRECȚIA DE DRUMURI	Rutier de bază Conectivitat

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Obiective strategice + cheie-specifice vizate	Stadiu (FP, SF, DALI, PT)	Perioada de imple-mentare	Sursa de finanțare		Responsabil	Observații
							% buget local	% alte surse		
	L=19,45 KM (DE LA KM 00+000 LA 19+451 KM)				tare/ Caiet de sarcini			OUG 28/2013 pe o lungime de 10,8 km	JUDEȚENE CARAȘ-SEVERIN	e DN 6 și DN 68 proiect finanțat prin PNDL – OUG 28/2013 pe o lungime de 10,8 km
50	MODERNIZARE DJ 608 B COPĂCELE-ZORLENCIOR KM 8+600-KM 19+600	Copăcele, Zorlencior	populația UAT 2364 locuitori	1 / 1.4	în execuție	2 ani		P.N.D.L.	CJCS – DIRECȚIA DE DRUMURI JUDEȚENE CARAȘ-SEVERIN	Rutier de bază, feroviar de bază Interes județean proiect finanțat prin PNDL – OUG 28/2013
51	POD PE DJ 582 VĂLIUG – SLATINA TIMIȘ KM 24+630 PESTE RÂUL BÂRZAVA LA VĂLIUG, L=11,10 M	Văliug	92883	1 / 1.4 / 7 / 7.4	Caiet de sarcini	6 ani			CJCS – DIRECȚIA DE DRUMURI JUDEȚENE CARAȘ-SEVERIN	Rutier de bază Parcul național Semenic-Cheile Carașului
52	POD PE DJ 582 VĂLIUG – SLATINA TIMIȘ KM 35+815 PESTE VALEA STÂNII LA GĂRÂNA, L=7,20 M	Văliug	92883	1 / 1.4 / 7 / 7.4	caiet de sarcini	6 ani			CJCS – DIRECȚIA DE DRUMURI JUDEȚENE CARAȘ-SEVERIN	Rutier de bază Parcul național Semenic-Cheile Carașului
53	POD PE DJ 582 VĂLIUG – SLATINA TIMIȘ KM 36+635 PESTE PÂRÂUL CĂRĂMIZII LA GĂRÂNA, L=7,20 M	Văliug	92883	1 / 1.4 / 7 / 7.4	caiet de sarcini	6 ani			CJCS – DIRECȚIA DE DRUMURI	Rutier de bază Parcul național

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Obiective strategice + cheie-specifice vizate	Stadiu (FP, SF, DALI, PT)	Perioada de imple-mentare	Sursa de finanțare		Responsabil	Observații
							% buget local	% alte surse		
									JUDEȚENE CARAȘ-SEVERIN	Semenic-Cheile Carașului
54	POD PE DJ 582 VĂLIUG – SLATINA TIMIȘ KM 57+050 PESTE PÂRÂUL SLĂTIOARA LA SLATINA TIMIȘ, L=11,30	Văliug	92883	1 / 1.4 / 7 / 7.4	caiet de sarcini	6 ani			CJCS – DIRECȚIA DE DRUMURI JUDEȚENE CARAȘ-SEVERIN	Rutier de bază Parcul național Semenic-Cheile Carașului
55	POD PE DJ 582 VĂLIUG – SLATINA TIMIȘ KM 57+625 PESTE PÂRÂUL SLĂTIOARA LA SLATINA TIMIȘ, L=11,70 M	Văliug	92883	1 / 1.4 / 7 / 7.4	caiet de sarcini	6 ani			CJCS – DIRECȚIA DE DRUMURI JUDEȚENE CARAȘ-SEVERIN	Rutier de bază Parcul național Semenic-Cheile Carașului
56	POD PE DJ 582 VĂLIUG – SLATINA TIMIȘ KM 58+925 PESTE PÂRÂUL SLĂTIOARA LA SLATINA TIMIȘ, L=11,50	Văliug	92883	1 / 1.4 / 7 / 7.4	caiet de sarcini	6 ani			CJCS – DIRECȚIA DE DRUMURI JUDEȚENE CARAȘ-SEVERIN	Rutier de bază Parcul național Semenic-Cheile Carașului
57	POD PE DJ 582 VĂLIUG – SLATINA TIMIȘ KM 59+560 PESTE RÂUL TIMIȘ LA SLATINA TIMIȘ, L=70 M	Văliug	92883	1 / 1.4 / 7 / 7.4	caiet de sarcini	6 ani		asigurate sume pentru refacere după calamități HG 554/2020	CJCS – DIRECȚIA DE DRUMURI JUDEȚENE CARAȘ-SEVERIN	Rutier de bază Parcul național Semenic-Cheile Carașului asigurate sume pentru refacere după calamități HG 554/2020

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Obiective strategice + cheie-specifice vizate	Stadiu (FP, SF, DALI, PT)	Perioada de imple-mentare	Sursa de finanțare		Responsabil	Observații
							% buget local	% alte surse		
58	POD PE DJ 608 PESTE RÂUL TEREGOVA LA TEREGOVA, KM 40+300, L=10,93 M	Teregova	5320	1 / 1.4 / 2 / 2.1	caiet de sarcini	6 ani			CJCS – DIRECȚIA DE DRUMURI JUDEȚENE CARAȘ-SEVERIN	Rutier de bază, Feroviar de bază Proiect prioritar de interes regional
59	PARAPETE DE PROTECȚIE DJ 608A TELESCAUN – MUNTELE MIC, L=9,36 M	Borlova	28200	1 / 1.4 / 7 / 7.4	caiet de sarcini	6 ani	parțial realizat în anul 2014 din surse proprii	Inclus în cadrul proiectului finanțat prin POR axa 6.1	CJCS – DIRECȚIA DE DRUMURI JUDEȚENE CARAȘ-SEVERIN	Rutier de bază Parcul național Țarcu – Muntele Mic, parțial realizat în anul 2014 din surse proprii Inclus în cadrul proiectului finanțat prin POR axa 6.1
60	POD DJ 572 BERZOVIA, L=14 M	Berzovia	3000	1 / 1.4 / 7 / 7.4	DALI	2 ani	asigurare surse parțial din surse proprii	asigurate sume parțial refacere după calamități HG 554/2020	CJCS – DIRECȚIA DE DRUMURI JUDEȚENE CARAȘ-SEVERIN	Rutier de bază
61	POD DJ 786 A DOGNECEA, L =14 M	Dognecea	2000	1 / 1.4 / 7 / 7.4	expertiza tehnica în execuție	2 ani	asigurare surse parțial din surse proprii	asigurate sume parțial refacere după calamități HG 554/2020	CJCS – DIRECȚIA DE DRUMURI JUDEȚENE CARAȘ-SEVERIN	Rutier de bază

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Obiective strategice + cheie-specifice vizate	Stadiu (FP, SF, DALI, PT)	Perioada de imple-mentare	Sursa de finanțare		Responsabil	Observații
							% buget local	% alte surse		
62	POD DJ 571 C NAIDĂȘ L=70 M	Naidăș	2000	1 / 1.4 / 7 / 7.4	DALI	4 ani	asigurare surse parțial din surse proprii	asigurate sume parțial refacere după calamități HG 554/2020	CJCS – DIRECȚIA DE DRUMURI JUDEȚENE CARAȘ-SEVERIN	Rutier de bază
63	POD DJ 571 C PETRILOVA L=14 M	Petrilova	1000	1 / 1.4 / 7 / 7.4	DALI	4 ani	asigurare surse parțial din surse proprii	asigurate sume parțial refacere după calamități HG 554/2020	CJCS – DIRECȚIA DE DRUMURI JUDEȚENE CARAȘ-SEVERIN	Rutier de bază
64	POD DJ 571 C PESTERE L=11 M	Pestere		1 / 1.4	Caiet de sarcini	4 ani	asigurare surse parțial din surse proprii	asigurate sume parțial refacere după calamități HG 554/2020	CJCS – DIRECȚIA DE DRUMURI JUDEȚENE CARAȘ-SEVERIN	Rutier de bază
65	POD DJ 571 C PÂRNEAURA, L=50 M	Pârneaura		1 / 1.4	Caiet de sarcini	4 ani			CJCS – DIRECȚIA DE DRUMURI JUDEȚENE CARAȘ-SEVERIN	Rutier de bază
66	PARC / HUB AGROALIMENTAR REGIONAL CU RETEA DE CENTRE JUDETENE	Județele din Regiunea Vest	Populația Regiunii Vest	6 / 6.1 / 6.2 / 6.3	Idee de proiect	4 ani	CJCS	PNRR POR 2021-2027 alte surse de finanțare	CJCS + Parteneri regionali	
67	CENTRU REGIONAL DE CERCETARE DEZVOLTARE SI INOVARE IN PARTENERIAT CU UNIVERSITATILE PENTRU STABILIRE PROFIL SPECIALIZARE REGIONALA	Județele din Regiunea Vest	Populația Regiunii Vest	3 / 3,5 / 6 / 6.1 / 6.2 / 6.3	Idee de proiect	4 ani	CJCS	PNRR POR 2021-2027 alte surse de finanțare	CJCS + Parteneri regionali	

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Obiective strategice + cheie-specifice vizate	Stadiu (FP, SF, DALI, PT)	Perioada de imple-mentare	Sursa de finanțare		Responsabil	Observații
							% buget local	% alte surse		
68	REABILITARE, MODERNIZARE SI DOTARE IMOBIL ATENEUL TINERETULUI, RESITA ÎN VEDEREA TRANSFORMARII ÎNTR-UN CENTRU DE EXCELENTĂ ELEVI ȘI STUDENȚII	Reșița, jud. Caraș-Severin	Locuitorii Reșiței și ai jud. Caraș-Severin	6 / 6.1 / 6.2	Fișă proiect	4 ani		AFM	CJCS	
69	REABILITARE/MODERNIZARE INFRASTRUCTURA FEROVIARA RESITA NORD – TIMISOARA NORD CU EXTENSIE VOITENI – STAMORA MORAVITA – FRONTIERA	Județele Caraș-Severin și Timiș	Locuitorii județelor Caraș-Severin și Timiș alături de cetățenii Regiunii Vest	1 / 1.4 / 2 / 2.1 / 7 / 7.4	PRE-SF și SF (încărcat în SICAP) documentație de atribuire pt PT și execuție	4 ani	CJCS	PNRR	CJCS, Primaria Reșița, Primaria Timișoara, CJ Timiș	
70	PLATFORMA DE TRANSPORT INTERMODAL	Moldova Nouă, Caraș-Severin	Populația Regiunii Vest	1 / 1.4 / 2 / 2.1 / 7 / 7.4	Idee de proiect	5 ani		POR 2021-2027, PNRR	CJCS	
71	POD PESTE DUNARE (GOLUBAT)	Moldova-Nouă	Populația Regiunii Vest Serbia	2 / 2. 1/ 7 / 7.4	Idee de proiect	4 ani	CJCS	PNRR POR 2021-2027 alte surse de finanțare	CJCS	
72	GONDOLA PESTE DUNARE, INTRE SERBIA SI ROMANIA,IN ZONA MOLDOVA NOUA	Moldova-Nouă	Populația Regiunii Vest Serbia	1 / 1.4 / 2 / 2.1 / 7 / 7.4	Idee de proiect	4 ani	CJCS	PNRR POR 2021-2027 alte surse de finanțare	CJCS	
73	BAZA OPERATIONALA REGIONALA PENTRU UNITATEA DE AVIATIE SPECIALA CARANSEBES CU PLATFORME DE OPERARE DISTRIBUITE IN JUDETELE REGIUNII VEST, CARE SA CUPRINDA ȘI PUNCT DE INTRETINERE ȘI REPARAȚII AERONAVE CU EXTINDERE DE PISTA ȘI CONSTRUIRE DE HANGARE NOI PENTRU AERONAVE	Caransebeș, jud. Caraș-Severin	Populația Regiunii Vest	1 / 1.4 / 2 / 2.1 / 7 / 7.4	Idee de proiect	4 ani	CJCS	PNRR POR 2021-2027 alte surse de finanțare (POIM)	CJCS	

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Obiective strategice + cheie-specifice vizate	Stadiu (FP, SF, DALI, PT)	Perioada de imple-mentare	Sursa de finanțare		Responsabil	Observații
							% buget local	% alte surse		
74	EFICIENTIZAREA ENERGETICĂ A SEDIULUI ADMINISTRATIV AL CONSILIULUI JUDEȚEAN CARAȘ-SEVERIN	Județul Caraș-Severin	Populația județului	1 / 1.2 / 8	Idee de proiect	4 ani	CJCS	PNRR POR 2021-2027 alte surse de finanțare	CJCS	
75	REABILITARE ȘI MODERNIZARE SALĂ POLIVALENTĂ REȘIȚA	UAT JUDEȚUL CARAȘ-SEVERIN	LOCUITORII DIN REȘIȚA ȘI ZONE LIMITROFE PRECUM ȘI PARTICIPANȚII LA MANIFESTĂRILE SPORTIVE	1 / 1.2 / 3 / 3.3	LICITAȚIE CNI S.A.	5 ANI	1-2%	CNI S.A.	CJCS – DIRECȚIA PATRIMONIU, JUDEȚUL CARAȘ-SEVERIN	
76	PROIECTE DE INVESTIȚII PENTRU DEZVOLTAREA TRANSPORTULUI PUBLIC VERDE	Jud. Caraș-Severin, 77 UAT-URI	Populația județului Caraș-Severin	1 / 1.4 / 2 / 2.1 / 7 / 7.4	FP, SF, PT	6 ani	BL, BS, CJCS	PNNR, POIM, POR etc.	CJCS, UAT-URI, OPERATORI ECONOMICI	Detalii in strategia SCUP a CJCS în curs de elaborare
77	REALIZAREA „PROGRAMULUI DE TRANSPORT JUDEȚEAN 2022-2027'"	Jud. Caraș-Severin, 77 UAT-URI	Populația județului Caraș-Severin	1 / 1.4 / 2 / 2.1 / 7 / 7.4	FP	6 ani	BL, BS, CJCS	PNNR, POIM, POR etc.	CJCS, UAT-URI, OPERATORI ECONOMICI	Detalii in strategia SCUP a CJCS în curs de elaborare
78	REALIZAREA ÎN COMUN A UNUI STUDIU DE PREFEZABILITATE ȘI A UNUI STUDIU DE FEZABILITATE PENTRU EXTINDEREA ȘI MODERNIZAREA SISTEMULUI DE MANAGEMENT INTEGRAT AL DEȘEURILOR ÎN JUDEȚUL CARAȘ SEVERIN	Județul Caraș-Severin	Populația județului Caraș-Severin, populația regiunii Vest, populația țării	5 / 5.4 / 5.5	Pre – SF		BL – CJCS BL PMR		CJCS IN PARTENERIAT CU Primaria Municipiului Reșița	
79	ASIGURAREA GESTIONĂRII DURABILE A DEȘEURILOR	Jud. Caraș-Severin, 77 UAT-URI	Populația județului Caraș-Severin	5 / 5.4 / 5.5	FP, SF, DALI, PT	6 ani	BS, CJCS, UAT REȘIȚA	POIM, POS MEDIU	CJCS, UAT-URI	detalii in strategia SCUP a CJCS în curs de elaborare

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Obiective strategice + cheie-specifice vizate	Stadiu (FP, SF, DALI, PT)	Perioada de imple-mentare	Sursa de finanțare		Responsabil	Observații
							% buget local	% alte surse		
80	VALORIFICAREA POTENȚIALULUI DE RESURSE ENERGETICE REGENERABILE AL JUDEȚULUI (ENERGIE EOLIANĂ, HIDRAULICĂ, GEOTERMALĂ, BIOMASĂ), SUSȚINEREA PROIECTELOR DE DEZVOLTARE ȘI INVESTIȚIILOR ÎN VEDEREA SPRIJINIRII TRANZIȚIEI CĂTRE O ECONOMIE VERDE	Jud. Caraș-Severin, 77 UAT-URI	Populația județului Caraș-Severin	5 / 5.1	FP, SF, DALI, PT	6 ani	BL, BS, CJCS	PNNR, POR, FONDURI NORVEGIENE, POS MEDIU etc.	CJCS, UAT-URI, OPERATORI ECONOMICI	Detalii in strategia SCUP a CJCS în curs de elaborare
81	CONSTRUIRE SPITAL JUDETEAN DE URGENȚĂ IN MUNICIPIUL RESITA	Jud. Caraș-Severin, Reșița	Populația județului CS, populația regiunii VEST	1 / 1.2 / 3 / 3.1	PRE-SF	5 ani	CJCS	PNRR sau alta sursa	CJCS în asociere cu Primaria Reșița	
82	REFACEREA INFRASTRUCTURII DE INSTALATII SI ECHIPAMENTE CU IMPACT IN GESTIONAREA CRIZEI SANITARE COVID 19 LA SPITALUL JUDETEAN DE URGENȚĂ RESITA – STATIONAR 2	Reșița, Jud. Caraș-Severin	Populația județului Caraș-Severin	1 / 1.2 / 3 / 3.1	DALI	2 ani		POIM (100%)	CJCS	
83	MODERNIZARE SI EXTINDERE STATIONARUL 4 – SPITALUL JUDETEAN DE URGENȚĂ RESITA (BOZOVICI)	Bozovici, Județul Caraș-Severin	Populația Regiunii Vest	1 / 1.2 / 3 / 3.1	Idee de proiect	4 ani	CJCS	PNRR POR 2021-2027 alte surse de finanțare	CJCS	
84	SPITALUL ORAȘENESC ORAVIȚA – SECȚIA EXTERIOARĂ, SANATORIUL MARILA, LOCALITATEA ORAVIȚA, JUDEȚUL CARAȘ-SEVERIN	UAT ORAVIȚA, JUDEȚUL CARAȘ-SEVERIN	BENEFICIARII SERVICIILOR MEDICALE	1 / 1.2 / 3 / 3.1	LICITAȚIE CNI S.A.	5 ANI	0,005	CNI S.A.	UAT ORAVIȚA	
85	EFICIENTIZARE ENERGETICA PENTRU CENTRUL SCOLAR DE EDUCATIE INCLUZIVA „CRISTIANA” BOCSA	Bocsa, jud. Caraș-Severin	Elevii și cadrele didactice din Centrul Școlar Bocsa	1 / 1.2 / 3 / 3.4	Fișă proiect	4 ani		PNRR / POR 2021-2027	CJCS	

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Obiective strategice + cheie-specifice vizate	Stadiu (FP, SF, DALI, PT)	Perioada de imple-mentare	Sursa de finanțare		Responsabil	Observații
							% buget local	% alte surse		
86	EFICIENTIZARE ENERGETICA PENTRU CENTRUL SCOLAR DE EDUCATIE INCLUZIVA CARANSEBES	Caransebeș, jud. Caraș-Severin	Elevii și cadrele didactice din Centrul Școlar Caransebeș	1 / 1.2 / 3 / 3.4	Fișă proiect	4 ani		PNRR / POR 2021-2027	CJCS	
87	MONOGRAFIA PATRIMONIULUI CULTURAL INDUSTRIAL AL BANATULUI	Județul Caraș-Severin și districtul Banatul de Sud (Južno-Banatski)	Populația județului CS, Populația districtului Banatul de Sud, populația regiunii VEST	2 / 2.2 / 7 / 7.8	fisă de proiect	3 ani	CJCS, buget național	Programul Interreg – IPA RO-SE 2021-2027	CJCS în parteneriat cu Institutul pentru Protecția Monumentelor Culturale Pancevo	continuare proiect IPA „Patrimoniu cultural al Banatului- Un patrimoniu european”
88	CONSERVAREA SI PROMOVAREA PATRIMONIULUI CULTURAL LOCAL DIN CLISURA DUNĂRI	Jud. Caraș-Severin, Municipalitatea Veliko Gradiste, Municipalitatea Golubac	Populația județului CS, populația districtului Branicevo, populația regiunii VEST	2 / 2.2 / 7 / 7.8	idee de proiect, scrisori de acceptare	3 ani	CJCS, buget național	Programul Interreg – IPA RO-SE 2021-2027	CJCS în parteneriat cu Municipalitatea Veliko Gradiste și Municipalitatea Golubac	Corespon-dența cu Municipalit atea Veliko Gradiste și Municipalit atea Golubac
89	CRESTERA EFICACITATII INTERVENTIILOR IN SITUATII DE URGENȚĂ DIN BANAT	Județul Caraș-Severin și districtul Banatul de Sud (Južno-Banatski)	Populația județului CS, Populația districtului Banatul de Sud, populația regiunii VEST	2 / 2.2 / 8 / 8.2	PRE-SF	3 ani	CJCS, buget național	Programul Interreg – IPA RO-SE 2021-2027	CJCS în parteneriat cu ISU SEMENIC CS și Orașul VRSAC	Întâlniri premergă-toare cu ISU SEMENIC CS și Orașul VRSAC
90	VIA BANATICA – CICLOTURISM IN BANATUL MONTAN, 500 KM DE TRASEE CICLOTURISTICE IN CS	Jud. Caraș-Severin	Turiști naționali și internaționali	7 / 7.1 / 7.4 / 7.6	PRE-SF, sunt bugetate studii topo și SF	5 ani		PNRR alte surse de finanțare	CJCS	
91	REABILITARE, MODERNIZARE SI DEZVOLTARE CENTRU DE AGREMENT (MINIȘ)	Jud. Caraș-Severin	Populația Regiunii Vest	1 / 1.2 / 7 / 7.3	Fișă proiect	4 ani		POR 2021-2027, PNRR		

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Obiective strategice + cheie-specifice vizate	Stadiu (FP, SF, DALI, PT)	Perioada de imple-mentare	Sursa de finanțare		Responsabil	Observații
							% buget local	% alte surse		
92	LUCRARI DE INDIGUIRE PE CLISURA DUNARII – MALUL ROMANESC, ZONA CORONINI	Moldova-Noua	Populația Regiunii Vest Serbia	7 / 7.1	Idee de proiect	4 ani	CJCS	PNRR POR 2021-2027 alte surse de finanțare	CJCS	
93	CENTRU SPA ÎN BAILE HERCULANE	Județul Caraș-Severin	Populația județului Caraș-Severin, populația regiunii Vest, populația țării	7 / 7.1 / 7.5 / 7.6	Idee de proiect	5 ani	CJCS	PNRR POR 2021-2027 alte surse de finanțare	CJCS	
94	AMENAJAREA ZONEI TURISTICE ȘI DOMENIUL SCHIABIL NEDEIA, MUNTELE MIC JUDEȚUL CARAS-SEVERIN (INCLUSIV GONDOLA PEAK-TO-PEAK)	Județul Caraș-Severin	Populația județului Caraș-Severin, populația regiunii Vest,	7 / 7.1 / 7.3 / 7.6 / 7.8	Master plan, Documen-tație pentru PUZ, Studiu de diversitate	5 ani	CJCS	PNRR POR 2021-2027 alte surse de finanțare	CJCS	
95	AMENAJAREA UNEI PARCARI DE 1000 DE LOCURI LA AEROPORTUL DIN CARANSEBES + 10 MICROBUZE ELECTRICE ȘI GONDOLA BORLOVA – MUNTELE MIC + AMENAJARE PARCARE EXISTENTA PE MUNTE DE 800 LOCURI	Județul Caraș-Severin	Populația județului Caraș-Severin, populația regiunii Vest, populația țării	1 / 1.2 / 2 / 2.1 / 7 / 7.1 / 7.3	Idee de proiect	5 ani	CJCS	PNRR POR 2021-2027 alte surse de finanțare	CJCS	
96	DEZVOLTAREA ZONEI TURISTICE SEMENIC	Județul Caraș-Severin	Populația județului Caraș-Severin, populația regiunii Vest, populația țării	1 / 1.2 / 2 / 2.1 / 7 / 7.1 / 7.3	SF	6 ani	CJCS	PNRRPOR 2021-2027alte surse de finanțare	CJCS în parteneriat cuPrimaria municipiului Reșița	
97	CONTINUAREA INVESTIȚIILOR PENTRU ASIGURAREA ACCESULUI POPULAȚIEI LA SISTEME DE ALIMENTARE CU APĂ POTABILĂ DE CALITATE	Jud. Caraș-Severin, 77 UAT-URI	Populația județului CS	1 / 1.1 / 1.3	FP, SF, DALI, PT	6 ani	BL, BS, CJCS	POIM, POR, AFIR, FONDUL DE MEDIU, BS ETC.	CJCS, UAT-URI	Detalii în strategia SCUP a CJCS în curs de elaborare

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Obiective strategice + cheie-specifice vizate	Stadiu (FP, SF, DALI, PT)	Perioada de imple-mentare	Sursa de finanțare		Responsabil	Observații
							% buget local	% alte surse		
98	CONTINUAREA INVESTIȚIILOR PENTRU ASIGURAREA EPURĂRII APELOR UZATE	Jud. Caraș-Severin, 77 UAT-URI	Populația județului CS	1 / 1.1 / 1.3	FP, SF, DALI, PT	6 ani	BL, BS, CJCS	POIM, POR, AFIR, FONDUL DE MEDIU, BS ETC.	CJCS, UAT-URI	Detalii în strategia SCUP a CJCS în curs de elaborare
99	PROIECTUL REGIONAL DE DEZVOLTARE A INFRASTRUCTURII DE APA SI APA UZATA DIN JUDEȚUL CARAS-SEVERIN/REGIUNEA VEST	Reșița, Caransebeș, Bocsa, Oravița, Moldova Nouă, Oțelu Roșu, Anina, Băile Herculane, Teregova, Mehadia, Topleț, Ticvaniu Mare, Grădinari	Populația din aria proiectului prin creșterea serviciilor de apa și canalizare	1 / 1.1 / 1.3	SF + PT	2014-2023	X	X	Unitatea de Implementare a Proiectelor/Aquacaras SA	
100	PROGRAM DE IMPLEMENTAREA DE SISTEME DE APA SI SISTEME DE CANALIZARE IN UAT-URILE DEFICITARE LA ACEST CAPITOL *Aquacaras SA are intenția de a accesa fonduri în vederea îmbunătățirii serviciilor de alimentare cu apa și canalizare, pentru locuitorii din județ	UAT-uri din județul CARAS-SEVERIN care nu sunt deținrețele de apa și rețele de canalizare, sau toate aceste sisteme sunt deficitare și trebuie reabilitate	Populația din aria proiectului prin creșterea serviciilor de apa și canalizare	1 / 1.1 / 1.3	program	2022-2027	X	PNRR	Unitatea de Implementare a Proiectelor/ Aquacaras SA	
101	PROGRAM – ÎNFIINȚAREA, MODERNIZAREA ȘI/SAU DEZVOLTĂRII REȚELELOR DE GAZE NATURALE LA NIVELUL UAT-URILOR DIN JUDEȚ *Proiecte de investiții de dezvoltare a infrastructurii transport gaze naturale în județul Caraș-Severin ale Societății Naționale de Transport Gaze Naturale „TRANSGAZ” SA Mediaș; proiecte de investiții la nivelul UAT-urilor din județ, inițiate de: Asociația de Dezvoltare Intercomunitară „Valea Carașului – Valea	Jud. Caraș-Severin, 77 UAT-URI	Populația județului CS	1 / 1.1 / 1.3	FP, SF, PT	6 ani	BL, BS, CJCS	PNNR, POIM, POR etc.	CJCS, UAT-URI, OPERATORI ECONOMICI	

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Obiective strategice + cheie-specifice vizate	Stadiu (FP, SF, DALI, PT)	Perioada de imple-mentare	Sursa de finanțare		Responsabil	Observații
							% buget local	% alte surse		
	Almăjului – Clisura Dunării", Asociației de Dezvoltare Intercomunitară „Banat Gaz", UAT-uri									
102	DEZVOLTAREA REȚELELOR INTELIGENTE DE DISTRIBUȚIE A GAZELOR NATURALE ÎN VEDEREA CREȘTERII NIVELULUI DE FLEXIBILITATE, SIGURANȚĂ, EFICIENTĂ ÎN OPERARE, PRECUM ȘI DE INTEGRARE A ACTIVITĂȚILOR DE TRANSPORT, DISTRIBUȚIE SI CONSUM FINAL IN ASOCIATIA DE DEZVOLTARE INTERCOMUNITARA VALEA CARASULUI-VALEA ALMAJULUI – CLISURA DUNARII, JUD. CARAȘ-SEVERIN '	ZORLENTUL MARE, FARLIUG, VERMES, RAMNA, BERZOVIA, MAURENI, DOCLIN, LUPAC, FOROTIC, TICVANIU MARE, GORUIA, CARASOVA, CIUDANOVITA, GRADINARI, VARADIA, VRANI, ORAVITA, RACASDIA, VERMES, CICLOVA ROMANA, CIUCHICI, BERLISTE, NAIDAS, SACSA MONTANA, CARBUNARI, SOPOTU NOU, POJEJENA, SOCOL, MOLDOVA NOUA, GARNIC, CORONINI, SICHEVITA, BERZASCA	ZORLENTUL MARE, FARLIUG, VERMES, RAMNA, BERZOVIA, MAURENI, DOCLIN, LUPAC, FOROTIC, TICVANIU MARE, GORUIA, CARASOVA, CIUDANOVITA, GRADINARI, VARADIA, VRANI, ORAVITA, RACASDIA, VERMES, CICLOVA ROMANA, CIUCHICI, BERLISTE, NAIDAS, SACSA MONTANA, CARBUNARI, SOPOTU NOU, POJEJENA, SOCOL, MOLDOVA NOUA, GARNIC, CORONINI, SICHEVITA, BERZASCA	1 / 1.1 / 1.3	idee de proiect	5 ANI	BUGET LOCAL =0%,	PNDL 100 %	Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Valea Carașului-Valea Almăjului-Clisura Dunării	
103	PROGRAMUL DE ALIMENTARE CU GAZE NATURALE A LOCALITĂȚILOR ȘI DE EXTINDERE/ÎNFIINȚARE A	CORNEREVA, CORNEA, IABLANIȚA, BUCHIN, SLATINA	populația UAT-urilor		program				Asociație de Dezvoltare Intercomunitară Banat Gaz	

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Obiective strategice + cheie-specifice vizate	Stadiu (FP, SF, DALI, PT)	Perioada de imple-mentare	Sursa de finanțare		Responsabil	Observații
							% buget local	% alte surse		
	SISTEMELOR DE DISTRIBUȚIE A GAZELOR NATURALE	–TIMIȘ, EFTIMIE-MURGU								
104	ÎNFIINȚAREA SERVICIULUI DE DISTRIBUȚIE A GAZELOR NATURALE CU REȚELE INTELIGENTE ÎN COMUNA MEHADIA, ORAȘ BĂILE HERCULANE ȘI COMUNA TOPLEȚ	Mehadia, Băile Herculane și Comuna Topleț	populația UAT-urilor	1 / 1.1 / 1.3	n.a.			POIM	PARTENERIAT BĂILE – HERCULANE, MEHADIA ȘI TOPLET	
105	ÎNFIINȚARE REȚEA INTELIGENTĂ DISTRIBUȚIE GAZE NATURALE ÎN COMUNELE: EZERIȘ, LOCALITĂȚILE EZERIȘ ȘI SOCENI, COMUNA FÂRLIUG, LOCALITĂȚILE FÂRLIUG, SCĂIUȘ, REMETEA POGĂNICI ȘI DEZEȘTI, COMUNA ZORLENȚU MARE, LOCALITĂȚILE ZORLENȚU MARE ȘI ZORLENCIOR, JUDEȚUL CARAȘ-SEVERIN	EZERIȘ,FÂRLIUG, ZORLENȚU MARE	populația UAT-urilor	1 / 1.1 / 1.3	SF				ASOCIEREA EZERIȘ-FÂRLIUG-ZORLENȚU MARE	
106	PROGRAMUL DE ALIMENTARE CU GAZE NATURALE A LOCALITĂȚILOR ȘI DE EXTINDERE/ÎNFIINȚARE A SISTEMELOR DE DISTRIBUȚIE A GAZELOR NATURALE	BUCHIN-BUCOȘNIȚA, BREBU NOU	populația UAT-urilor	1 / 1.1 / 1.3	n.a.				ASOCIEREA BUCHIN-BUCOȘNIȚA-BREBU NOU	
107	ÎNFIINȚARE REȚEA INTELIGENTĂ DISTRIBUȚIE GAZE NATURALE ÎN COMUNELE: DOCLIN, LOCALITAȚILE BINIȘ, DOCLIN, TIROL ȘI COMUNA FOROTIC, LOCALITĂȚILE SURDUCU MARE, BREZON, FOROTIC ȘI COMORÂȘTE	DOCLIN, FOROTIC	populația UAT-urilor	1 / 1.1 / 1.3	Acord de parteneriat				Parteneriat DOCLIN-FOROTIC	
108	ÎNFIINȚARE SISTEM INTELIGENT DE DISTRIBUȚIE GAZE NATURALE ÎN COMUNA OCNA DE FIER-COMUNA DOGNECEA, JUDEȚUL CARAȘ-SEVERIN	OCNA DE FIER, DOGNECEA	populația UAT-urilor	1 / 1.1 / 1.3	Acord de asociere				Asociere OCNA DE FIER – DOGNECEA	

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Obiective strategice + cheie-specifice vizate	Stadiu (FP, SF, DALI, PT)	Perioada de imple-mentare	Sursa de finanțare		Responsabil	Observații
							% buget local	% alte surse		
109	ÎNFIINȚARE SERVICIULUI DE DISTRIBUȚIE A GAZELOR NATURALE CU REȚELE INTELIGENTE ÎN COMUNELE ARMENIȘ ȘI SLATINA TIMIȘ, JUDEȚUL CARAȘ-SEVERIN	Armeniș, Slatina Timiș	populația UAT-urilor	1 / 1.1 / 1.3	SF					
110	ÎNFIINȚARE SISTEM INTELIGENT DE DISTRIBUȚIE GAZE NATURALE ÎN COMUNA BREBU (LOC. BREBU, VALEADENI ȘI APADIA) ȘI COMUNA PĂLTINIȘ (LOC. PĂLTINIȘ, RUGI, OHABIȚA, DELINEȘTI ȘI CORNUȚEL) JUDEȚUL CARAȘ-SEVERIN	COMUNA BREBU, COMUNA PĂLTINIȘ	populația UAT-urilor	1 / 1.1 / 1.3	certificat de urbanism				PARTENERIAT COMUNA BREBU, COMUNA PĂLTINIȘ	
111	ÎNFIINȚARE REȚEA DE DISTRIBUȚIE GAZE NATURALE	CONSTANTIN DAICOVICIU	populația UAT	1 / 1.1 / 1.3	n.a.				CONSTANTIN DAICOVICIU	
112	ÎNFIINȚARE REȚEA DE DISTRIBUȚIE GAZE NATURALE ÎN COMUNA TURNU RUIENI, JUDEȚUL CARAȘ-SEVERIN	TURNU RUIENI	populația UAT	1 / 1.1 / 1.3	n.a.				TURNU RUIENI	
113	ÎNFIINȚARE REȚEA INTELIGENTĂ DE DISTRIBUȚIE GAZE NATURALE ÎN COMUNA TEREGOVA, JUDEȚUL CARAȘ-SEVERIN	TEREGOVA	populația UAT	1 / 1.1 / 1.3	n.a.				TEREGOVA	
114	ÎNFIINȚARE REȚEA DE DISTRIBUȚIE GAZE NATURALE ÎN COMUNA SACU	SACU	populația UAT	1 / 1.1 / 1.3	n.a.				SACU	
115	ÎNFIINȚARE REȚEA DE DISTRIBUȚIE GAZE NATURALE	COPACELE	populația UAT	1 / 1.1 / 1.3	n.a.				COPACELE	
116	ÎNFIINȚARE REȚEA DE DISTRIBUȚIE GAZE NATURALE	PĂLTINIȘ	populația UAT	1 / 1.1 / 1.3	HCL asociere cu UAT Brebu				PĂLTINIȘ	
117	PROGRAMUL DE ALIMENTARE CU GAZE NATURALE A LOCALITĂȚILOR ȘI DE EXTINDERE/ÎNFIINȚARE A	CARAȘOVA LUPAC	populația UAT-urilor	1 / 1.1 / 1.3	n.a.				„Parteneriatul Gaz 2020-Anina	

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Obiective strategice + cheie-specifice vizate	Stadiu (FP, SF, DALI, PT)	Perioada de imple-mentare	Sursa de finanțare		Responsabil	Observații
							% buget local	% alte surse		
	SISTEMELOR DE DISTRIBUȚIE A GAZELOR NATURALE	GORUIA CIUDANOVIȚA							– Valea Carașului”	
118	DEZVOLTAREA REȚELELOR INTELIGENTE DE DISTRIBUȚIE A GAZELOR NATURALE ÎN VEDEREA CREȘTERII NIVELULUI DE FLEXIBILITATE, SIGURANȚĂ, EFICIENȚĂ ÎN OPERARE, PRECUM ȘI DE INTEGRARE A ACTIVITĂȚILOR DE TRANSPORT, DISTRIBUȚIE ȘI CONSUM FINAL ÎN ORAȘUL ANINA CU LOCALITĂȚILE APARȚINĂTOARE (STEIERDORF ȘI ANINA), JUDEȚUL CARAȘ-SEVERIN	Anina	populația UAT	1 / 1.1 / 1.3	in realizare SF				Oraș Anina	

ANEXE

Anexa 1.
Lista proiectelor suport

Proiectele suport sunt acele proiecte care contribuie la rezolvarea unor probleme punctuale/locale identificate în analiza preliminară și care intră total sau parțial în sfera de atribuții a altor unități administrativ-teritoriale locale (municipii, orașe, comune) dar și a altor instituții care s-au alăturat demersului de planificare strategică județean.

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Stadiu	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Responsabilitatea implementării	Observații (alți responsabili în implementare)
						Buget local / instituțional – %	Altă sursă – %		
1.	Închiderea serviciului social cu cazare centrul de plasament pentru copii cu dizabilități, din cadrul Centrului „Bunavestire" Caransebeș și înființarea casei de tip familial „Maria" Caransebeș și a Centrului de zi pentru dezvoltarea deprinderilor pentru viața independentă „Cutezătorii" Caransebeș"	Reșița	Copii și tineri instituționalizați	În contractare	2022-2023	2	98	DGASPC Caraș-Severin	
2.	Închiderea serviciului social cu cazare centrul de plasament din cadrul Centrului „Casa Noastră" Zăgujeni, înființarea Casei de tip familial „Elena" Zăgujeni și a Centrului de zi pentru dezvoltarea deprinderilor pentru viață independentă „Floare de colț" Zăgujeni	Reșița	Copii și tineri instituționalizați	În evaluare	2022-2023	2	98	DGASPC Caraș-Severin	
3.	Închiderea serviciului social cu cazare centrul de plasament din cadrul Centrului „Speranța" Reșița, înființarea casei de tip familial „Iasmina" și a Centrului de zi pentru pregătirea și sprijinirea integrării sau reintegrării copilului în familie „Temerarii" Reșița	Reșița	Copii și tineri instituționalizați	În contractare	2022-2023	2	98	DGASPC Caraș-Severin	
4.	Consolidarea și dotarea centrelor rezidențiale publice din județul Caraș-Severin în vederea gestionarii eficiente a crizei sanitare COVID – 19	Caraș-Severin	Beneficiarii centrelor și căminelor cuprinse în proiect – 214. - Angajații instituțiilor cuprinse în proiect:	În contractare	2022-2023	0	100	DGASPC Caraș-Severin	
1.	Limes	Site-ul roman Tibiscum – Jupa	Turiști	Inițiere proiect	2022-2027	Fonduri europene		MJERG Caransebeș	
2.	Restaurare și amplasare statuie Sisi	mun. Caransebeș, curtea interioară a MJERG	Turiști	Inițiere proiect	2022-2027	Surse extrabugetare MJERG Caransebeș		MJERG Caransebeș	

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Stadiu	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Responsabilitatea implementării	Observații (alți responsabili în implementare)
						Buget local / instituțional – %	Altă sursă – %		
3.	Amenajare incintă – Curtea interioară a MJERG	mun. Caransebeș	Turiști	Inițiere proiect	2022-2027	Fonduri europene și donații		MJERG Caransebeș	
4.	Restaurare clădire cazarma grănicerilor din Caransebeș, actualul sediu al MJERG Caransebeș, monument de categ. A	mun. Caransebeș	Turiști	Inițiere proiect	2022-2027	Fonduri europene		MJERG Caransebeș	
1.	„Tradiții cărășene”	jud. C-S	UAT din jud. C-S	FP	sept.-noi. / anual	CJ C-S 100 %	–	CJCPCT C-S + CJ C-S	
2.	„Festiv. Internaț. de Folclor HERCULES”	Băile Herculane	turiști români + străini din stațiunea Băile Herculane	FP	iunie-iulie/ anual	CJ C-S 50 %	UE 50%	CJCPCT C-S + CJ C-S	
1	Înființarea unui poligon de pregătire pentru personalul operativ și personalul din serviciile voluntare	CS	personalul structurilor de răspuns (militare și civile) în gestionarea situațiilor de urgență		2022-2027			ISU „Semenic” al județului Caraș-Severin – toate subunitățile de intervenție	
2	Înființare campus de pregătire în sistem tabără pentru elevi și studenți pe linie de Protecție Civilă.	CS	elevi și studenți		2022-2027			ISU „Semenic” al județului Caraș-Severin, Inspectoratul Școlar Județean, Direcția Județeană pentru Tineret și Sport, Direcția Județeană de Asistență Socială	
3	Înființare subunități de intervenție, construcții garaje modulare etc.	CS	personalul structurilor de răspuns în gestionarea situațiilor de urgență		2022-2027			ISU „Semenic” al județului Caraș-Severin și administrațiile publice locale	

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Stadiu	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Responsabilitatea implementării	Observații (alți responsabili în implementare)
						Buget local / instituțional – %	Altă sursă – %		
4	Achiziționare tehnică de intervenție	CS	personalul structurilor de răspuns în gestionarea situațiilor de urgență		2022-2027			ISU „Semenic" al județului Caraș-Severin și administrațiile publice locale	
5	Construcție/ amenajare Centrul de Coordonare și Conducere al Intervenției/ Dispecerat integrat	CS	personalul structurilor de răspuns în gestionarea situațiilor de urgență		2022-2027			ISU „Semenic" al județului Caraș-Severin și administrațiile publice locale	
6	Dezvoltarea sistemului de înștiințare alarmare de la nivelul județului	CS	Autorități publice locale/ Populația județului		2022-2027			ISU „Semenic" al județului Caraș-Severin și autorități publice localei	
7	Reabilitare termică, energetică și modernizare la sediul Inspectoratului pentru Situații de Urgență „ Semenic" al județului Caraș-Severin și/sau subunități de intervenție	CS	personalul structurilor de răspuns în gestionarea situațiilor de urgență		2022-2027			ISU „Semenic" al județului Caraș-Severin	
8	Înființare centru de pregătire tip SMURD și achiziție tehnică de intervenție	CS	personalul structurilor de răspuns în gestionarea situațiilor de urgență		2022-2027			ISU „Semenic" al județului Caraș-Severin	
1.	Reabilitarea, modernizarea, securizarea și dotarea spațiilor aferente Serviciului Public Comunitar de Pașapoarte Caraș-Severin	Str. Gratz, nr. 3-5, Reșița (intrare din str. Moise Groza, nr. 2-4)	cetățenii județului Caraș-Severin; angajații serviciului.	idee de proiect	2023-2027	2%	98 % fonduri europene	Serviciul Public Comunitar de Pașapoarte Caraș-Severin	
1.	Restaurarea, conservarea și dotarea Bisericii schitului cu hramul „Pogorârea Sf. Duh" Vărădia, în vederea introducerii sale în circuitul turistic național	Varadia		DALI	2	2%	98 % fonduri europene	Episcopia Caransebeș	

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Stadiu	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Responsabilitatea implementării	Observații (alți responsabili în implementare)
						Buget local / instituțional – %	Altă sursă – %		
1	Reabilitarea zonelor degradate aflate în interiorul microraioanelor 2, 3 și 4 din cartierul Govândari și zona Calea Caransebeșului – Municipiul Reșița	Municipiul Reșița		proiect propus de finanțare prin POAT				UAT Reșița	UAT Reșița
2	Reabilitarea și regenerarea urbană a zonelor din interiorul microraionului 1 – Municipiul Reșița	Municipiul Reșița		Proiect tehnic				UAT Reșița	
3	Regenerarea urbană a zonei pieței agro-alimentare Reșița Nord			SF în curs de finalizare				UAT Reșița	
4	Regenerare urbană cartier Luncă și Teatrul de vară – Municipiul Reșița	Municipiul Reșița		Faza de idee				UAT Reșița	
5	Regenerarea urbană a zonei centrale și a zonei tampon, inclusiv amenajarea unei parcări supra-terane			SF în curs de finalizare				UAT Reșița	
6	Regenerare urbana zona Triaj			Faza de idee				UAT Reșița	
7	Regenerarea urbană a zonei de dezvoltare socială Stavila			PUZ realizat				UAT Reșița	
8	Reconversia clădirii fostului magazin universal al Municipiului Reșița	Municipiul Reșița		Faza de idee				UAT Reșița	
9	Reconversie Hala Minda – Centru multifuncțional pentru Industrii Creative / centru de competente care servește econ locala cu un nou tip de competente (upgrade, deve, toate nivelurile)			Elaborare SF	End 2026			UAT Reșița	
10	Reconversia depozitului de zgură într-o zonă de agrement urban a Municipiului Reșița	Municipiul Reșița		Faza de idee				UAT Reșița	
11	Regenerarea amplasamentului lacului din satul aparținător Doman – Municipiul Reșița	Municipiul Reșița		Faza de idee				UAT Reșița	
12	Reabilitarea clădirii de patrimoniu „Sinagoga Beit El”	Municipiul Reșița		Faza de idee				UAT Reșița	Federația Comunităților Evreiești din România

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Stadiu	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Responsabilitatea implementării	Observații (alți responsabili în implementare)
						Buget local / instituțional – %	Altă sursă – %		
13	Realizare infrastructura stradală pentru zona de dezvoltare și regenerare urbana Mociur, Tronson Calea Caransebeșului – strada G.A. Petculescu și legăturile cu Bl. Revoluției din decembrie	Reșița		SF	10 luni			UAT Reșița	
14	Reabilitare anvelopa fântâna cinetica Reșița	Reșița						UAT Reșița	
15	Dezvoltarea zonei turistice Semenic			SF				UAT Reșița	
16	Asigurarea serviciilor de alimentare cu apă și canalizare, precum și a accesului nemotorizat în zona stațiunii turistice de interes local Secu și legarea acesteia prin infrastructura de transport nemotorizat și auto cu stațiunea de interes local Crivaia			proiect propus finanțare prin POAT				UAT Reșița	
17	Îndiguirea Bârzavei în zona Govândari și exploatarea Bârzavei în scop turistic			Faza de idee				UAT Reșița	
18	Cercetare longitudinală cu privire la antreprenoriatul local, dinamica de competențe și calificări ale angajatorilor locali, și ale investitorilor				2021-2023 apoi pentru sustenabilitate conform mecanismului și procedurii validate	Resurse interne, pentru validarea metodologiei și apoi	Depen-dent de finan-țarea care poate fi accesată	UAT Reșița	PRM poate în colaborare Cu UBB
19	Centru de incubare, accelerare și creștere a competențelor sectorului alimentar local, în vederea generării de afaceri inovative și de produse alimentare vegetale cu valoare adăugată.				End 2026			UAT Reșița	Universitate (USAMVB/UAV /Științe agricole Cluj)
20	Centru de cercetare și inovare în inginerie				End 2026			UAT Reșița	Centru UBB Cluj
21	Centru de competențe și învățare practică transectorială, dedicat întreg lanțului valoric pentru sectoarele de specializare inteligentă turism & alimentar	Municipiul Reșița						UAT Reșița	

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Stadiu	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Responsabilitatea implementării	Observații (alți responsabili în implementare)
						Buget local / instituțional – %	Altă sursă – %		
22	Ecosistem IT și conexe / Data centre, calificare pe verticală				End 2026			UAT Reșița	UBB, scoli, cu investitori IT,
23	Creare rețea subterana de tubulatura fibra optica	Reșița		SF	2021-2027			UAT Reșița	
24	Înființare Parc Industrial nr. 2 – Valea Țerovei	Valea Țerovei		FP	2023			UAT Reșița	Agenția de Dezvoltare Locala Reșița
25	Expoziție inovativă cu bunuri restaurate	Reșița		-	Noiembrie 2021 – Noiembrie 2022			UAT Reșița	Muzeul Banatului Montan
26	Plante, oameni și povești vindecătoare	Reșița și împrejurimi		-	2021-2027			UAT Reșița	Direcția Generală Învățământ, Cultură, Tineret, Sport și Culte
29	Atragerea de investitori în domeniul IT							UAT Reșița	
30	Digitizarea într-un cadru integrat a serviciilor publice privind siguranța cetățenilor, managementul parcărilor și vehiculelor	Reșița		SF în curs de elaborare	2021-2027			UAT Reșița	
31	Instalarea unui sistem integrat de management al parcărilor (detectare a stării locurilor de parcare, achitare și de transmitere a acestor informații către o aplicație de server și una mobilă, ce poate fi utilizată de către orice cetățean)	Reșița			2021-2027			UAT Reșița	
32	Implementarea de tehnologie asistivă pentru orientare audio și sistem de ghidare pentru persoanele cu deficiente de vedere	Reșița		Idee	2021-2027			UAT Reșița	
33	Managementul informațiilor și a cunoașterii				Etapa 1 – 2023, deosebit de urgentă, apoi etapele de sustenabilitate ulterior	Poate fi cu resurse interne + externe, cu finanțare proprie sau și atrasă.		UAT Reșița	

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Stadiu	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Responsabilitatea implementării	Observații (alți responsabili în implementare)
						Buget local / instituțional – %	Altă sursă – %		
34	Sistem informatic integrat front office și backoffice, acest sistem se va integra cu sistemul integrat al municipiului Reșița și cu platforma online unde cetățenii pot plăti taxele și pot ridica online documente necesare	Municipiul Reșița			2021-2027			UAT Reșița	Direcția de Asistență Socială
35	REACTUALIZAREA PLANULUI URBANISTIC GENERAL AL MUNICIPIULUI REȘIȚA	UAT REȘIȚA			2021-2023			UAT Reșița	DIRECȚIILE SAU SERVICIILE PATRIMONIU, INVESTITII, URBANISM, PROIECTE
36	Realizarea unei legături intre nucleele urbane Govandari și Centrul Civic din Municipiul Reșița			proiect propus spre finanțare prin POAT	2021-2022			UAT Reșița	
37	Realizare treceri de pietoni inteligente	Municipiul Reșița			2021-2027			UAT Reșița	Direcția Investiții și Mobilitate Urbană
38	Proiect semnalizare străzi cu indicatoare stradale (denumire străzi).	Municipiul Reșița			2021-2027			UAT Reșița	Direcția Investiții și Mobilitate Urbană, Serviciul Gospodărie Urbană
39	Semnalizare rutieră în oraș	Municipiul Reșița		Etapa 1 – 2021	2021-2027			UAT Reșița	Direcția Investiții și Mobilitate Urbană, Serviciul Gospodărie Urbană

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Stadiu	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Responsabilitatea implementării	Observații (alți responsabili în implementare)
						Buget local / instituțional – %	Altă sursă – %		
40	Supraînălțare și marcare treceri de pietoni, altele decât cele din proiecte	Municipiul Reșița			2021-2027			UAT Reșița	Direcția Investiții și Mobilitate Urbană
41	Modernizarea sistemului de iluminat public în municipiul Reșița	Municipiul Reșița			2021-2027			UAT Reșița	Direcția Investiții și Mobilitate Urbană, Serviciul Gospodărie Urbană
42	Ceasuri urbane + achiziție și montaj	Municipiul Reșița			2021-2027			UAT Reșița	Direcția Investiții și Mobilitate Urbană, Serviciul Gospodărie Urbană
43	Reabilitare scară publică de acces pietonal, auto strada Petru Maior și Teatrul de Vara	Reșița		DALI	2021-2027			UAT Reșița	
44	Modernizarea drumurilor de acces către zonele urbane marginalizate din oraș	Secu, Dealu Crucii, Mociur		FP	2022-2027			UAT Reșița	DDLI/DIMU
45	Modernizare Străzi în Terova, Calnic, Doman	Reșița		PT	29 luni			UAT Reșița	
46	Reabilitare străzi în cartierul Moroasa – Municipiul Reșița (SF	Reșița		SF finalizat	27 luni			UAT Reșița	
47	Reabilitare strada Cpt. Smaranda Ion	Reșița		PT finalizat	18 luni			UAT Reșița	
48	Reabilitare străzi Rândul II și III	Reșița		PT finalizat	12 luni			UAT Reșița	
49	Reabilitare străzi Rândul I, Ciocârliei, Semenicului, Siretului, Avram Iancu și Ceretului	Reșița		PT finalizat	9 luni			UAT Reșița	
50	Modernizare trotuar partea stângă sens auto B-dul A.I. Cuza de la intrare auto IPJ Caraș-Severin până la intersecția strada Bielefeld cu B-dul A.I. Cuza	Reșița		DALI+PT finalizata	6 luni			UAT Reșița	

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Stadiu	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Responsabilitatea implementării	Observații (alți responsabili în implementare)
						Buget local / instituțional – %	Altă sursă – %		
51	Reabilitare pod rutier și pietonal strada Fântânilor, peste râul Barzava, în municipiul Reșița	Reșița		DALI finalizat, urmează PT	5 luni			UAT Reșița	
52	Reabilitarea străzilor Mihai Viteazu și Someșului	Reșița		DALI+PT				UAT Reșița	
53	Podul Bârzăviței și Bârzavei	Reșița		DALI+PT	150 zile			UAT Reșița	
54	Reabilitare Str. Războieni, Călugăreni, Fragilor, Colonia Scânteii și Ponor	Reșița		PT finalizat	16 luni			UAT Reșița	
55	Drum colector M. Eminescu – Str. Toamnei	Reșița		În curs SF+PT	8 luni			UAT Reșița	
56	Artera de legătură rutiera în vederea introducerii transportului în comun pe ruta strada Căminelor-Cartier Mociur-Universalul Vechi	Reșița		DALI+PT	21 luni			UAT Reșița	
57	Legătură rutieră între artera principală a Reșiței și parcul industrial și zona de regenerare urbană Mociur, în vederea extinderii transportului în comun-2 poduri	Reșița		PT finalizat	27 luni			UAT Reșița	
58	Reabilitare Aleea Bazna, Aleea Felix, Aleea Buziaș și Aleea Herculane	Reșița		PT				UAT Reșița	
59	SF+PT drum de ocolire Municipiul Reșița între DN 58 B și DJ 581	Reșița		SF+PT				UAT Reșița	
60	SF drum de ocolire Municipiul Reșița între DN 58 și DN 58B	Reșița		SF				UAT Reșița	
61	Asigurarea serviciilor de alimentare cu apă și canalizare, precum și a accesului nemotorizat în zona stațiunii turistice de interes local Secu și legarea acesteia prin infrastructura de transport nemotorizat și auto cu stațiunea de interes local Crivaia.	Secu-Crivaia		SF, PT	210 zile			UAT Reșița	

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Stadiu	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Responsabilitatea implementării	Observații (alți responsabili în implementare)
						Buget local / instituțional – %	Altă sursă – %		
62	Bretea de legătură în Microraionul 1, cu extinderea acceselor spre B-dul Muncii și amenajarea parcărilor și a spațiilor verzi (Topo, Geo, SF și PT)	Reșița		PT finalizat	24 luni			UAT Reșița	
63	Continuarea promenadei până în Lend				20212027			UAT Reșița	
64	Parcare supraterana Park and Ride Montan	Reșița		SF finalizat	12 luni			UAT Reșița	
65	Parcare supraterana Park and Ride Central	Reșița		SF finalizat	18 luni			UAT Reșița	
66	Dezvoltarea armonioasă a zonei centrale (orașul nou)	Reșița		SF	2021-2027			UAT Reșița	
67	Reabilitare și dotare cantină Colegiul Tehnic	Reșița		nu	2021-2027			UAT Reșița	Direcția Generală Învățământ, Cultură, Tineret, Sport și Culte
68	Reabilitare și dotare Cămin nr. 1 Colegiul Tehnic	Reșița		nu	2021-2027			UAT Reșița	Direcția Generală Învățământ, Cultură, Tineret, Sport și Culte
69	Reabilitare și dotare Liceul de Arte Sabin Păuța	Reșița		DALI	2021-2027			UAT Reșița	Direcția Generală Învățământ, Cultură, Tineret, Sport și Culte
70	Reabilitare și dotare sala de sport Liceul de Arte Sabin Păuța	Reșița		nu	2021-2027			UAT Reșița	Direcția Generală Învățământ, Cultură, Tineret, Sport și Culte

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Stadiu	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Responsabilitatea implementării	Observații (alți responsabili în implementare)
						Buget local / instituțional – %	Altă sursă – %		
71	Amenajare curte Liceul de Arte Sabin Păuța	Reșița		nu	2021-2027			UAT Reșița	Direcția Generală Învățământ, Cultură, Tineret, Sport și Culte
72	Reabilitare și dotare cantină Liceul Teoretic Traian Vuia	Reșița		nu	2021-2027			UAT Reșița	Direcția Generală Învățământ, Cultură, Tineret, Sport și Culte
73	Reabilitare și dotare cantină Colegiul Economic al Banatului Montan	Reșița		nu	2021-2027			UAT Reșița	Direcția Generală Învățământ, Cultură, Tineret, Sport și Culte
74	Reabilitare și dotare corp B – Colegiul Național Mircea Eliade	Reșița		nu	2021-2027			UAT Reșița	Direcția Generală Învățământ, Cultură, Tineret, Sport și Culte
75	Reabilitare și dotare corp C – Colegiul Național Mircea Eliade	Reșița		nu	2021-2027			UAT Reșița	Direcția Generală Învățământ, Cultură, Tineret, Sport și Culte
76	Reabilitare și dotare sala de sport Liceul Teoretic Traian Vuia	Reșița		nu	2021-2027			UAT Reșița	Direcția Generală Învățământ, Cultură, Tineret, Sport și Culte
77	Reabilitare și dotare Colegiul Național Traian Lalescu – clădire ciclul primar	Reșița		nu	2021-2027			UAT Reșița	Direcția Generală Învățământ, Cultură, Tineret, Sport și Culte
78	Amenajare exterioară Școala Primară Beton	Reșița		nu	2021-2027			UAT Reșița	Direcția Generală Învățământ, Cultură, Tineret, Sport și Culte

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Stadiu	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Responsabilitatea implementării	Observații (alți responsabili în implementare)
						Buget local / instituțional – %	Altă sursă – %		
79	Reabilitare și dotare Grădinița cu Program Prelungit Riki Priki	Reșița		nu	2021-2027			UAT Reșița	Direcția Generală Învățământ, Cultură, Tineret, Sport și Culte
80	Reabilitare și dotare Grădinița cu Program Normal Nr. 5	Reșița		nu	2021-2027			UAT Reșița	Direcția Generală Învățământ, Cultură, Tineret, Sport și Culte
81	Reabilitare și dotare Grădinița cu Program Normal Pinocchio	Reșița		nu	2021-2027			UAT Reșița	Direcția Generală Învățământ, Cultură, Tineret, Sport și Culte
82	Reabilitare și dotare Grădinița cu Program Normal Prichindelul	Reșița		nu	2021-2027			UAT Reșița	Direcția Generală Învățământ, Cultură, Tineret, Sport și Culte
83	Reabilitare și dotare Grădinița cu Program Normal Doman	Reșița		nu	2021-2027			UAT Reșița	Direcția Generală Învățământ, Cultură, Tineret, Sport și Culte
84	Reabilitare și dotare Școala Primară și Grădinița Secu	Reșița		nu	2021-2027			UAT Reșița	Direcția Generală Învățământ, Cultură, Tineret, Sport și Culte
85	Reabilitare și dotare Școala Primară și Grădinița Țerova	Reșița		nu	2021-2027			UAT Reșița	Direcția Generală Învățământ, Cultură, Tineret, Sport și Culte
86	Reabilitare și dotare Grădinița cu Program Normal Degețica	Reșița		nu	2021-2027			UAT Reșița	Direcția Generală Învățământ, Cultură, Tineret, Sport și Culte

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Stadiu	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Responsabilitatea implementării	Observații (alți responsabili în implementare)
						Buget local / instituțional – %	Altă sursă – %		
87	Reabilitare și dotare Grădinița cu Program Normal Nu mă uita	Reșița		nu	2021-2027			UAT Reșița	Direcția Generală Învățământ, Cultură, Tineret, Sport și Culte
88	Reabilitare și dotare Colegiul Național Mircea Eliade (Școala + Grădinița Câlnic)	Reșița		nu	2021-2027			UAT Reșița	Direcția Generală Învățământ, Cultură, Tineret, Sport și Culte
89	Construire sală sport LTB	Reșița			2021-2027			UAT Reșița	Direcția Generală Învățământ, Cultură, Tineret, Sport și Culte
90	Reabilitarea și dotarea cabinetelor medicale școlare din cadrul unităților de învățământ	Reșița		-	2021-2027			UAT Reșița	Direcția de Sănătate Publică Caraș-Severin
91	Reabilitarea și dotarea cabinetelor medicale școlare stomatologice din cadrul unităților de învățământ	Reșița		-	2021-2027			UAT Reșița	Direcția de Sănătate Publică Caraș-Severin
92	Dotarea unităților de învățământ cu mobilier și echipamente specifice procesului didactic	Reșița			2021-2027			UAT Reșița	Inspectoratul Școlar Județean C-S
93	Ale cui sunt școlile?				Etapa 1 – 2023, apoi mentenanță			UAT Reșița	Toate unitățile școlare, și universitate, + ONG-uri cu atribuții în educație
94	Centru universitar de calificare în domeniu de sănătate (asistenți medicali și profilaxie dentară) inclusiv cercetare în domeniu				End 2026			UAT Reșița	Universitatea de Medicina și farmacie Timișoara

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Stadiu	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Responsabilitatea implementării	Observații (alți responsabili în implementare)
						Buget local / instituțional – %	Altă sursă – %		
95	Creșa	Stavila			2021-2024			UAT Reșița	Direcția de Asistență Socială a Mun. Reșița
96	Creșa	Govândari			2021 – 2024			UAT Reșița	Direcția de asistență socială a Mun. Reșița.
97	CREȘA	Mociur			2022-2026			UAT Reșița	INSTITUȚIA PUBLICĂ DIRECȚIA CREȘE REȘIȚA
98	Reabilitarea energetică și funcțională a clădirii Casei de cultură – Municipiul Reșița	Municipiul Reșița		S-au inițiat demersuri de preluare a clădirii				UAT Reșița	
99	Reabilitarea energetică a Liceului de Arte Sabin Păuța	Municipiul Reșița		DALI – necesită actualizare				UAT Reșița	
########	Eficientizare energetica pentru blocurile de locuințe de pe Bulevardul Republicii	Municipiul Reșița		Faza de idee			PNRR/POR 2021-2027	UAT Reșița	
########	Eficientizare energetica pentru blocurile de locuințe de pe Calea Caransebeșului	Municipiul Reșița		Faza de idee			PNRR/POR 2021-2027	UAT Reșița	
########	Eficientizare energetica pentru blocurile de locuințe din Zona Triaj	Municipiul Reșița		Faza de idee			PNRR/POR 2021-2027	UAT Reșița	
########	Eficientizare energetica pentru blocurile de locuințe de pe Bulevardul Alexandru Ioan Cuza	Municipiul Reșița		Faza de idee			PNRR/POR 2021-2027	UAT Reșița	
########	Eficientizare energetica pentru blocurile de locuințe din Centru Civic	Municipiul Reșița		Faza de idee			PNRR/POR 2021-2027	UAT Reșița	
########	Proiect de îmbunătățire și monitorizare a calității aerului	Reșița		Idee	2021-2027			UAT Reșița	

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Stadiu	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Responsabilitatea implementării	Observații (alți responsabili în implementare)
						Buget local / instituțional – %	Altă sursă – %		
########	Registrul Spatiilor Verzi	Reșița		Aproape finalizat				UAT Reșița	
########	Clădiri inteligente (active)	Reșița		Idee	2021-2027			UAT Reșița	
########	Parcări pentru biciclete (acoperite)	Reșița		Idee	2021-2027			UAT Reșița	
########	Biciclete electrice	Municipiul Reșița			2021-2027			UAT Reșița	
########	Realizare platforme subterane deșeuri (6 cuve)	Municipiul Reșița			2021-2027			UAT Reșița	Direcția Investiții și Mobilitate Urbană, Serviciul Gospodărie Urbană
########	Realizare platforme de colectare deșeuri rezultate din construcții și materiale reciclabile	Municipiul Reșița			2021-2027			UAT Reșița	Direcția Investiții și Mobilitate Urbană, Serviciul Gospodărie Urbană
112	IMPLEMENTAREA SCHEMEI 'PAY-AS-YOU-THROW' PENTRU MANAGEMENTUL DEȘEURILOR	Municipiul Reșița			2021-2027			UAT Reșița	Direcția Investiții și Mobilitate Urbană, Serviciul Gospodărie Urbană
113	Refacere plan peisagistic și plantare de arbori la Gradina Zoologică	Reșița			2021-2027			UAT Reșița	Direcția Generală Învățământ,

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Stadiu	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Responsabilitatea implementării	Observații (alți responsabili în implementare)
						Buget local / instituțional – %	Altă sursă – %		
									Cultură, Tineret, Sport și Culte
114	Stații reîncărcare electrica 5 buc	Reșița		PT	3 luni			UAT Reșița	
115	Dezvoltarea strategiei de brand a Municipiului Reșița							UAT Reșița	
116	Dezvoltarea planului de marketing							UAT Reșița	
117	Reabilitare/Modernizare infrastructură feroviară Reșița Nord – Timișoara Nord cu extensie Voiteni – Stamora Moravița – frontieră			Achiziție preSF/SF	End 2026			UAT Reșița	Primăria Timișoara, Județul Caraș-Severin, Județul Timiș
118	Train Tram Reșița-Timișoara (POIM)			Faza de idee				UAT Reșița	
119	Amenajare domeniul schiabil în zona Semenic, conform parteneriatului cu CJCS și Primăria Valiug, din cadrul programului Schi în România	Reșița – Valiug						UAT Reșița	
120	Legătură rutieră între DN58 și Valea Țerovei (DALI și PT)	Reșița		PT depus la CNI	24 luni			UAT Reșița	
121	Realizare centura estică a municipiului – legătură DN 58-DJ582			Parțial proiectat				UAT Reșița	
122	Centru de zi pentru prevenire, evaluare și consiliere antidrog	Muncitoresc/ Stavila/Lend			2021-2025			UAT Reșița	Direcția de asistență socială a Mun. Reșița.
123	Centru de zi de asistență comunitară	Zona Dealu Mare			2022-2025			UAT Reșița	Direcția de asistență socială a Mun. Reșița.
124	Centru de zi pentru tineri și persoane adulte cu dizabilități	Muncitoresc			2022-2024			UAT Reșița	Direcția de Asistență Socială a Mun. Reșița

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Stadiu	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Responsabilitatea implementării	Observații (alți responsabili în implementare)
						Buget local / instituțional – %	Altă sursă – %		
125	Centru de zi pentru orientarea, supravegherea și sprijinirea reintegrării sociale a copilului care săvârșește fapte penale și nu răspunde penal	Muncitoresc/Stavila/Lend			2021-2025			UAT Reșița	Direcția de asistență socială a Mun. Reșița.
126	Există viață după orfelinat – Centru de sprijin și îndrumare pentru adolescenții care părăsesc centrele de plasament	Reșița			2021-2027			UAT Reșița	Direcția Generală de Asistență Socială și protecția Copilului Caraș-Severin
127	Centru de zi pentru tineri și persoane adulte cu dizabilități și sindrom Down	Govândari – Clădirea VIP			2021-2027			UAT Reșița	Direcția de Asistență Socială a Mun. Reșița
128	Construire spital județean zona Triaj	Reșița		În curs PUZ	2021-2027			UAT Reșița	
129	Telemedicina (online)	Reșița		Idee	2021-2027			UAT Reșița	
130	Târg de carte	Reșița			24.01.21-01.10.21			UAT Reșița	Edituri din țară
131	Bibliotecă virtuală 9	Reșița			2021-2027			UAT Reșița	Biblioteca Județeană Paul Iorgovici
132	Reabilitare Cinematograf Dacia	Reșița		DALI	2021-2027			UAT Reșița	Direcția Generală Învățământ, Cultură, Tineret, Sport și Culte
133	Realizare, proiectare și execuție statuie Constantin Lucaci	Reșița						UAT Reșița	
134	Reabilitarea monumentului istoric „Moara Juracek” – Municipiul Reșița	Municipiul Reșița		Faza de idee				UAT Reșița	

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Stadiu	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Responsabilitatea implementării	Observații (alți responsabili în implementare)
						Buget local / instituțional – %	Altă sursă – %		
135	Reabilitare monumente istorice	Municipiul Reșița		2021-2027				UAT Reșița	Direcția Investiții și Mobilitate Urbană, Serviciul Gospodărie Urbană
136	Parohia Ortodoxă Câlnic – reabilitare casă parohială	Reșița		Nu	2021-2027			UAT Reșița	
137	Reabilitare Parohie Reformată	Reșița		Nu	2021-2027			UAT Reșița	
138	Reabilitare și dotare biserică, curte interioară și exterioară Parohie Ortodoxă Adormirea Macii Domnului	Reșița		DALI	2021-2027			UAT Reșița	
139	Reabilitare Parohie Romano-catolică	Reșița		Nu	2021-2027			UAT Reșița	
140	Parohia Ortodoxă Monion-construcție capelă mortuară	Reșița		Nu	2021-2027			UAT Reșița	
141	Parohia Ortodoxă Țerova-construcție capelă mortuară	Reșița		Nu	2021-2027			UAT Reșița	
142	Extinderea stocului locativ public pentru tineri sau specialiști din sănătate sau învățământ	Reșița		FP	2022-2027			UAT Reșița	DDLI/DIMU
143	Locuințe pentru medici – SF și PUD	Reșița		PUD+SF	24 luni			UAT Reșița	
144	Extinderea stocului locativ public prin renovarea/extinderea de clădiri în proprietate publica si/sau construcții de locuințe noi	Reșița		PT	2021-2027			UAT Reșița	
145	Extinderea stocului locativ public pentru construcții de locuințe sociale în Zona Urbană Funcțională nr. 4 – Cartier Stavila și Marginea pentru populația din zonele urbane marginalizate, Etapa II	Cartier Stavila, Municipiul Reșița		FP				UAT Reșița	

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Stadiu	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Responsabilitatea implementării	Observații (alți responsabili în implementare)
						Buget local / instituțional – %	Altă sursă – %		
146	Reabilitare zone verzi, parcări, alei pietonale, locuri de joacă pentru copiii în zona cuprinsă între străzile Parâng și Bloc 35 B-dul Revoluția din Decembrie 1918	Reșița		DALI	2021-2027			UAT Reșița	
147	Reabilitate parcare, alei, trepte, drum acces, Grădina Zoologică Prof. Ioan Crișan	Reșița			2021-2027		Direcția Generală Învățământ, Cultură, Tineret, Sport și Culte	UAT Reșița	
148	Sistematizare și refacere alei, amenajare adăposturi, reabilitare și dotare cu echipamente dispensar animale Grădina Zoologică Prof. Ioan Crișan	Reșița			2021-2027			UAT Reșița	
149	Achiziție toalete inteligente	Municipiul Reșița			2021-2027			UAT Reșița	Direcția Investiții și Mobilitate Urbană, Serviciul Gospodărie Urbană
150	Amenajare locuri de joacă	Municipiul Reșița			2021-2027			UAT Reșița	Direcția Investiții și Mobilitate Urbană, Serviciul Gospodărie Urbană
151	Transformarea străzii Mihai Viteazu în aleea de promenadă cu amenajarea de locații de servire a mesei și băuturi							UAT Reșița	
152	Reabilitare și dotare Bază sportivă Arsenal	Reșița			2021-2027			UAT Reșița	Direcția Generală Învățământ,

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Stadiu	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Responsabilitatea implementării	Observații (alți responsabili în implementare)
						Buget local / instituțional – %	Altă sursă – %		
									Cultură, Tineret, Sport și Culte
153	Construire bază sportivă tip 1	Reșița			2021-2027			UAT Reșița	Direcția Generală Învățământ, Cultură, Tineret, Sport și Culte
154	Construire Baza sportivă Tip 2, C Caransebeșului nr.2	Reșița		nu	2021-2027			UAT Reșița	Direcția Generală Învățământ, Cultură, Tineret, Sport și Culte
155	Reabilitare și dotare Complex Sportiv Gloria	Reșița			2021-2027			UAT Reșița	Direcția Generală Învățământ, Cultură, Tineret, Sport și Culte
156	Extindere Centru SPA-Bazin Olimpic	Reșița		PT	2021-2027			UAT Reșița	Direcția Generală Învățământ, Cultură, Tineret, Sport și Culte
157	Extinderea Complexului Municipal de Sport și Sănătate Ioan Shuster, cu centru SPA, parcare și amenajare spații verzi – Reșița (SF și PT)	Reșița		PT depus la CNI	2021-2027			UAT Reșița	Direcția Generală Învățământ, Cultură, Tineret, Sport și Culte
158	Reabilitare stadion Mircea Chivu	Reșița		DALI depus la CNI	2021-2027			UAT Reșița	
159	Realizarea unui kartodrom pentru organizarea de competiții județene, naționale și/ sau internaționale				2021-2027			UAT Reșița	
160	Semnalizare obiective importante cu stâlpii săgeți + hărți digitale (panouri)	Municipiul Reșița			2021-2027			UAT Reșița	Direcția Investiții și Mobilitate Urbană, Serviciul

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Stadiu	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Responsabilitatea implementării	Observații (alți responsabili în implementare)
						Buget local / instituțional – %	Altă sursă – %		
									Gospodărie Urbană
161	Panouri informare (panouri de orientare inteligente în raport cu poziția unde te afli)	Municipiul Reșița			2021-2027			UAT Reșița	Direcția Investiții și Mobilitate Urbană, Serviciul Gospodărie Urbană
162	Reabilitarea clădirii administrative a Direcției de Asistență Socială Reșița	Reșița, cartier Muncitoresc		FP	2021-2027			UAT Reșița	
1.	Sistem integrat de mobilitate urbană durabilă în municipiul Caransebeș: amenajarea pistelor pentru biciclete, modernizarea și optimizarea transportului în comun și a infrastructurii conexe.	Caransebeș	Străzile din mun. Caransebeș	SF, DALI, Studiu trafic, PT		2	98	UAT Caransebeș	
2.	Eficientizarea energetică a clădirilor publice din municipiul Caransebeș.	Caransebeș	Clădirile publice din mun. Caransebeș	DALI				UAT Caransebeș	
3.	Asfaltare / reabilitare străzi de importanță locală	Caransebeș	Străzile din mun. Caransebeș	SF/DALI		0	100	UAT Caransebeș	
4.	Modernizare strada Episcop N. Popeea și Alexandru Ioan Cuza	Caransebeș		PT		100	0	UAT Caransebeș	
5.	Modernizarea și extinderea sistemului de iluminat public al municipiului Caransebeș.	Caransebeș		DALI		95	5	UAT Caransebeș	
6.	Gestionarea crizei sanitare COVID-19 în municipiul Caransebeș	Caransebeș	Spitalul Municipal de Urgență Caransebeș	SF		0	100	UAT Caransebeș	
7.	„Revitalizare și amenajare spații verzi în municipiul Caransebeș”	Caransebeș, Parcul Teiuș și Parc Vila Popov		DALI, PT		2	98	UAT Caransebeș	

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Stadiu	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Responsabilitatea implementării	Observații (alți responsabili în implementare)
						Buget local / instituțional – %	Altă sursă – %		
1.	Dezvoltarea rețelelor inteligente de distribuție a gazelor naturale în vederea creșterii nivelului de flexibilitate, siguranță, eficientă în operare, precum și de integrare a activităților de transport, distribuție și consum final în orașul Anina cu localitățile aparținătoare (Steierdorf și Anina), jud. Caraș-Severin	Întregul teritoriu administrativ al orașului Anina precum și traseul aducțiunii SRM Reșița – Anina	Toți cetățenii orașului Anina	O primă variantă de SF	2022-2027	2%	98%	UAT Anina	
2.	Modernizare iluminat public stradal în orașul Anina, județul Caraș-Severin prin programul AFM privind sprijinirea eficienței energetice și a gestionării inteligente a energiei în infrastructura de iluminat public	Întregul teritoriu administrativ al orașului Anina	Toți cetățenii orașului Anina	PT	2022	44,53	55,47 % AFM	UAT Anina	în implementare
3.	Reabilitare / modernizare rețea de drumuri în Anina, județul Caraș-Severin	Anina – str. Cloșca, str. Colonia a II-a și str. Cheile Gârliștei	Cetățenii de pe străzile enumerate	SF	2022-2026	5,30%	94,70 % Anghel Saligny	UAT Anina	
4.	Reabilitarea / modernizarea rețelei de străzi urbane în Anina, județul Caraș-Severin	Anina, str. Colonia a III-a, str. Dealul Frumos, str. Semenic, str. Traverselor, str. Negoiu, str. Criș, str. Clopotelor, str. Făgărașului, str. Izvorului, str. Maial, str. Soarelui, str. Izvarna, str. Republicii, str. Bucegi, str. Uzinei și str. 13. Decembrie	Cetățenii de pe străzile enumerate	SF	2022-2026	3,09%	96,91 % Anghel Saligny	UAT Anina	

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Stadiu	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Responsabilitatea implementării	Observații (alți responsabili în implementare)
						Buget local / instituțional – %	Altă sursă – %		
5.	Construcția unui centru medical comunitar integrat și dotarea acestuia	Anina, teren str. Poștei nr. 1, zona fostului BARUMC	Cetățenii orașului Anina	FP	2022-2025		PNRR	UAT Anina	
6.	Regenerare urbană în orașul Anina, județ Caraș-Severin prin reconversie funcțională a unui teren degradat în spațiu verde	Anina, teren str. Poștei nr. 1, zona fostului BARUMC	Cetățenii orașului Anina	FP	2022-2025	2%	98 % POR	UAT Anina	
7.	Realizarea accesului subteran prin Galeria „Stollna" și partea superioară a Puțului I în incinta Muzeului Mineritului de la Anina	Anina, str. A.Murașanu, FN, str. Oltului F.N., mina Puțul I	Turiștii care vizitează Muzeul Mineritului din Anina	FP	2022-2025			UAT Anina	
8.	Dotări pentru intervenții în caz de situații de urgență și amenajare remiză PSI	Orașul Anina, cartier Steierdorf	Cetățenii orașului Anina	FP	2022-2025			UAT Anina	
9.	Construire / modernizare piață agroalimentară și produse nealimentare			FP	2022-2025			UAT Anina	
10.	Actualizare în format digital a documentațiilor de amenajarea teritoriului și de urbanism – Plan Urbanistic General; Plan de Mobilitate Durabilă	Unitatea administrativ-Teritorială Orașul Anina	Orașul Anina	FP	2022-2023		PNRR	UAT Anina	
11.	Puncte de reîncărcare pentru vehicule electrice	Orașul Anina, str. Victoriei, str. Buhui, str. A. Murașanu	Orașul Anina	SF	2022-2023		PNRR	UAT Anina	
12.	Sisteme de panouri fotovoltaice pentru UAT-URI pentru compensarea consumului public de energie electrică	Orașul Anina	Orașul Anina	FP	2022-2025		AFM	UAT Anina	
1.	Studiu de fezabilitate pentru racordare electrica pe str. Magaziilor, orașul Bocșa, județul Caraș-Severin	Orașul Bocsa		in lucru				UAT Bocșa	

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Stadiu	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Responsabilitatea implementării	Observații (alți responsabili în implementare)
						Buget local / instituțional – %	Altă sursă – %		
2.	PT + execuție pentru Podul Bocșa Nouă, orașul Bocșa, județul Caraș-Severin	Orașul Bocsa		in lucru				UAT Bocșa	
3.	PT + execuție pentru Lacul Medres, orașul Bocșa, județul Caraș-Severin	Orașul Bocsa		in lucru				UAT Bocșa	
4.	PT + execuție pentru realizare Complex Sportiv format din: stadion de fotbal, standarde UEFA liga a 2-a, teren multifuncțional, teren de antrenament, spațiu administrativ, acces auto, împrejmuire și utilități în zona Izvor, orașul Bocșa, județul Caraș-Severin	Orașul Bocsa		in lucru				UAT Bocșa	
5.	PT + execuție „Modernizare sistem de iluminat public stradal în orașul Bocșa, județul Caraș-Severin, prin înlocuirea corpurilor de iluminat public stradal existente cu corpuri de iluminat cu o tehnologie LED pe toți stâlpii" prin Programul privind creșterea eficientei energetice a infrastructurii de iluminat public – Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor	Orașul Bocsa		in lucru				UAT Bocșa	
6.	PT + execuție „Reabilitarea și modernizarea străzilor Medreșului și Izvor în orașul Bocșa, jud. Caraș-Severin" prin programul Anghel Saligny	Orașul Bocsa		SF – în lucru				UAT Bocșa	
7.	SF,PT, execuție pentru „Varianta de ocolire a orașului Bocșa, județul Caraș-Severin"	Orașul Bocsa		in lucru				UAT Bocșa	
8.	Studiu de fezabilitate pentru achiziție semafoare în intersecția DN 58 cu str. Tata Oancea, în orașul Bocșa, jud. Caraș-Severin	Orașul Bocsa		in lucru				UAT Bocșa	
9.	. Întocmire D.A.L.I. „Reabilitare clădire Grădinița și Centru de zi, în orașul Bocșa, jud. Caraș-Severin"	Orașul Bocsa		in lucru				UAT Bocșa	

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Stadiu	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Responsabilitatea implementării	Observații (alți responsabili în implementare)
						Buget local / instituțional – %	Altă sursă – %		
10.	Întocmire D.A.L.I. „Reabilitare, modernizare, extindere, etajare și dotare Policlinica în regim P+1E, în orașul Bocșa, jud. Caraș-Severin”	Orașul Bocsa		in lucru				UAT Bocșa	
11.	Întocmire D.A.L.I. „Reabilitare clădire Cămin pentru persoane vârstnice Bocșa, în orașul Bocșa, jud. Caraș-Severin”	Orașul Bocsa		in lucru				UAT Bocșa	
12.	Întocmire D.A.L.I. „Reabilitare clădire Primăria Bocșa, în orașul Bocșa, jud. Caraș-Severin”	Orașul Bocsa		in lucru				UAT Bocșa	
13.	Reabilitare +dotare liceul „Tata Oancea”	Orașul Bocsa		in lucru				UAT Bocșa	
14.	Eficienta energetica în clădiri publice	Orașul Bocsa		in lucru				UAT Bocșa	
15.	Eficienta energetica în blocuri de locuit	Orașul Bocsa		in lucru				UAT Bocșa	
1	Reabilitare și dotare Liceu Teoretic „General Dragalina”	Oravița	Elevii și cadrele didactice	SF				UAT Oravița	Primăria Orașului Oravița
2	Lucrări de restaurare, conservare și dotare la Teatrul Mihai Eminescu – clădire monument istoric L.M.I. CS-II-m-A-11154 și amenajare peisagistică a parcului adiacent	Oravița	Locuitorii orașului Oravița, locuitorii județului Caraș-Severin, turiști	Lucrări în desfășurare	2017-2022		POR, AXA 5/5.1.	UAT Oravița	Primăria Orașului Oravița, ADR Vest
3	Muzeul de Istorie a Culturii Văii Carașului	Oravița	Locuitorii orașului Oravița, locuitorii județului Caraș-Severin, turiști	Lucrări în desfășurare	2017-2022		POR AXA 5/ 5.1.	UAT Oravița	Primăria Orașului Oravița, ADR Vest
4	Reconversia funcțională a unor terenuri degradate și transformarea lor în zone de agrement și recreere pentru comunitate	Oravița	Locuitorii orașului Oravița	Lucrări în desfășurare	2018-2022		POR AXA 5/5.2.	UAT Oravița	Primăria Orașului Oravița, ADR Vest
5	Înființare centru social fără componență pentru vârstnici	Oravița	Persoane vârstnice din orașul Oravița	Lucrări în desfășurare	2018-2022		POR AXA 8/8.3.	UAT Oravița	Primăria Orașului Oravița, ADR Vest

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Stadiu	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Responsabilitatea implementării	Observații (alți responsabili în implementare)
						Buget local / instituțional – %	Altă sursă – %		
6	Punerea în valoare a Centrului Istoric (Oravița) prin restaurarea și refuncționalizarea clădirilor „Casa Tineretului” (fostul Gimnaziu de fete Regina Maria) și „Școala de Muzică” și reabilitarea și amenajarea Parcului Central	Oravița	Locuitorii orașului Oravița	Lucrări în desfășurare			POR AXA 13	UAT Oravița	Primăria Orașului Oravița, ADR Vest
7	Reducerea emisiilor de carbon în orașul Oravița bazată pe investiții destinate îmbunătățirii mobilității locuitorilor orașului Oravița	Oravița	Locuitorii orașului Oravița	Lucrări în desfășurare			POR AXA 3/3.2	UAT Oravița	Primăria Orașului Oravița, ADR Vest
8	Construire creșă mare, oraș Oravița, județ Caraș-Severin	Oravița	Locuitorii orașului Oravița	Solicitare depusă la CNI				UAT Oravița	CNI, Primăria Orașului Oravița
9	Construire bază sportivă tip I în orașul Oravița	Oravița	Locuitorii orașului Oravița	Solicitare depusă la CNI				UAT Oravița	CNI, Primăria Orașului Oravița
10	Îmbunătățirea infrastructurii stradale și rutiere a orașului	Oravița	Locuitorii orașului Oravița	Solicitare depusă la MDLPA – Programul National de Investiții Anghel Saligny				UAT Oravița	MDLPA, Primăria Orașului Oravița
11	Centrul balneofiziokineto terapie	Oravița	Locuitorii orașului Oravița, locuitorii județului Caraș-Severin	PT			Buget local	UAT Oravița	Primăria Orașului Oravița
12	Renovarea energetică moderată sau aprofundată a clădirilor rezidențiale multifamiliale	Oravița	Locuitorii orașului Oravița – cartier Zona Gării	Depunere cereri de finanțare până la 1 aprilie 2022			PNRR – Compo-nenta 5 – Valul Re-novării	UAT Oravița	MDLPA, Primăria Orașului Oravița

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Stadiu	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Responsabilitatea implementării	Observații (alți responsabili în implementare)
						Buget local / instituțional – %	Altă sursă – %		
1.	Modernizare/ reabilitare/ întreținere drumuri publice;	Orașul Oțelu Roșu			2022-2027	Da	Da	UAT Oțelu Roșu	MLDPA/CNI
2.	Amenajare promenadă de-a lungul râului Bistra pe partea stângă, pe o lungime de cca 2 km;	Orașul Oțelu Roșu		Licitație publica ptr. Proiect (SF+PT)	2022-2027	Da	POR	UAT Oțelu Roșu	ADR Vest
3.	Sectorizarea iluminatului public cu comanda digitala din sediul primăriei;	Orașul Oțelu Roșu			2022-2027	Da	Da	UAT Oțelu Roșu	Ministerul Mediului
4.	Reabilitarea și extinderea rețelei de alimentare cu apa;	Orașul Oțelu Roșu			2022-2027	Da	Da	UAT Oțelu Roșu	MLPDA/CNI
5.	Dotare cu utilaje și echipamente pentru serviciul de gospodărire a orașului și salubritate (mașina de colectare, pubele etc.);	Orașul Oțelu Roșu			2022-2027	Da	Da	UAT Oțelu Roșu	MLPDA/CNI/AFIR
6.	Gestionarea deșeurilor conform cerințelor de mediu;	Orașul Oțelu Roșu			2022-2027	Da	Da	UAT Oțelu Roșu	MLPDA/CNI
7.	Amenajarea spațiilor verzi din jurul blocurilor de locuințe;	Orașul Oțelu Roșu			2022-2027	Da	Da	UAT Oțelu Roșu	MLPDA/CNI
8.	Lucrări de amenajare îndiguiri pârâuri;	Orașul Oțelu Roșu			2022-2027	Da	Da	UAT Oțelu Roșu	MLPDA/CNI
9.	Construire bazin de înot acoperit care să permită practicarea sporturilor specifice în orice condiții meteorologice;	Orașul Oțelu Roșu			2022-2027	Da	Da	UAT Oțelu Roșu	MLPDA/CNI
10.	Reabilitare ștrand amenajat cu „bazin olimpic” și bazin pentru copii – Zona de agrement „Gura Jgheabului”;	Orașul Oțelu Roșu			2022-2027	Da	Da	UAT Oțelu Roșu	MLPDA/CNI
11.	Promovarea și atragerea de investiții străine directe (ISD) prin acordarea de facilitați logistice (terenuri, spatii, acces la utilități, infrastructura de	Orașul Oțelu Roșu			2022-2027	Da	Da	UAT Oțelu Roșu	Ministerul Întreprinderilor Mici și Mijlocii, Comerțului și

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Stadiu	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Responsabilitatea implementării	Observații (alți responsabili în implementare)
						Buget local / instituțional – %	Altă sursă – %		
	telecomunicații, dotări diverse etc.), facilitați fiscale, forță de munca calificata, alte servicii etc.;								Mediului de Afaceri; Ministerul Economiei; Sector privat; Bănci;
12.	Dezvoltarea și diversificarea oportunităților economice;	Orașul Oțelu Roșu			2022-2027	Da	Da	UAT Oțelu Roșu	Ministerul Întreprinderilor Mici și Mijlocii, Comerțului și Mediului de Afaceri; Ministerul Economiei; Sector privat; Bănci;
13.	Lucrări de reabilitare și modernizare Piața Agroalimentară;	Orașul Oțelu Roșu			2022-2027	Da	Da	UAT Oțelu Roșu	MLPDA/CNI
14.	Realizarea unui centru local de colectare a produselor agricole;	Orașul Oțelu Roșu			2022-2027	Da	Da	UAT Oțelu Roșu	Ministerul Agriculturii/ AFIR
15.	Construire creșă cu două grupe;	Orașul Oțelu Roșu			2022-2027	Da	Da	UAT Oțelu Roșu	MLPDA/CNI
16.	Construcția unei grădinițe noi pentru 2 grupe preșcolare – program scurt – în zona centrala / reabilitarea grădiniței cu program prelungit;	Orașul Oțelu Roșu			2022-2027	Da	Da	UAT Oțelu Roșu	MLPDA/CNI
17.	Recunoașterea și certificarea învățării non-formale și informale prin realizarea de parteneriate cu instituții competente	Orașul Oțelu Roșu			2022-2027	Da	Da	UAT Oțelu Roșu	Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale;

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Stadiu	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Responsabilitatea implementării	Observații (alți responsabili în implementare)
						Buget local / instituțional – %	Altă sursă – %		
18.	Facilitarea accesului la cursuri de formare și perfecționare continua;	Orașul Oțelu Roșu			2022-2027	Da	Da	UAT Oțelu Roșu	Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale;
19.	Înființarea unui centru de zi pentru bătrâni;	Orașul Oțelu Roșu			2022-2027	Da	Da	UAT Oțelu Roșu	MLPDA/CNI
20.	Reabilitarea/ modernizarea infrastructurii, dotarea cu echipamente si, după caz, mărirea capacității dispensarului / cabinetului medical/ spitalului orășenesc;	Orașul Oțelu Roșu			2022-2027	Da	Da	UAT Oțelu Roșu	MLPDA/CNI/ ADR Vest
21.	Reabilitarea și modernizarea inovativa a infrastructurii instituționale;	Orașul Oțelu Roșu			2022-2027	Da	Da	UAT Oțelu Roșu	MLPDA/CNI/ADR Vest
22.	Dezvoltarea peisajului comun și aplicarea regulamentului de planificare arhitecturala;	Orașul Oțelu Roșu			2022-2027	Da	Da	UAT Oțelu Roșu	MLPDA/CNI/ADR Vest
1.	EFICIENTIZAREA ENERGETICĂ A LICEULUI TEHNOLOGIC – CLISURA DUNĂRII – MOLDOVA NOUĂ CORP A CU SALA DE SPORT ȘI ATELIER ȘCOALĂ ȘI CENTRALA TERMICĂ	Moldova Nouă	Elevii	DALI, PT	2022-2027		PNRR	Primaria orașului Moldova Nouă	
2.	REABILITAREA ȘI COMPARTIMENTAREA INTERIOARĂ A SPITALULUI ORĂȘENESC MOLDOVA NOUĂ	Moldova Nouă	Locuitorii orașului și cei din zonele limitrofe		2022-2027		PNRR	Primăria orașului Moldova Nouă	
3.	Locuințe pentru specialiștii din sănătate și învățământ	Moldova Nouă	Personal medical și cadre didactice		2022-2027		PNRR	Primăria orașului Moldova Nouă	
4.	Renovarea integrată a blocurilor de locuințe nr. 32 și 33 din Moldova Nouă	Moldova Nouă	Locatarii blocurilor		2022-2027		PNRR	Primăria orașului Moldova Nouă	
5.	Construire piste de biciclete	Moldova Nouă	Locuitorii orașului și cei din zonele limitrofe și turiștii		2022-2027		PNRR	Primăria orașului Moldova Nouă	

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Stadiu	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Responsabilitatea implementării	Observații (alți responsabili în implementare)
						Buget local / instituțional – %	Altă sursă – %		
6.	Reabilitare străzi interioare în localitatea Moldova Nouă	Moldova Nouă	Locuitorii orașului	DALI	2022-2027			Primăria orașului Moldova Nouă	
7.	Dotarea cu echipamente de salubritate pentru orașul Moldova Nouă	Moldova Nouă	Locuitorii orașului		2022-2027			Primăria orașului Moldova Nouă	
8.	Dotare a cu mobilier și echipamente didactice a Grădiniței cu program prelungit Sf Stelian	Moldova Nouă	Copii		2022-2027			Primăria orașului Moldova Nouă	
9.	Înființare azil de bătrâni în Moldova Nouă	Moldova Nouă	Persoanele vârstnice		2022-2027			Primăria orașului Moldova Nouă	
10.	Centru de vizitare turistică Ostrov	Moldova Nouă	Localnicii, turiștii	DALI	2022-2027			Primăria orașului Moldova Nouă	
11.	Achiziția de autobuze sau microbuze electrice	Moldova Nouă	Localnicii, elevii,		2022-2027			Primăria orașului Moldova Nouă	
12.	Dezvoltarea rețelei de alimentare cu gaze naturale în orașul Moldova Nouă	Moldova Nouă	Locuitorii		2022-2027			ADI Valea Carașului, Valea Almăjului, Clisura Dunării	
13.	Extindere rețele electrice în zona intravilanului	Moldova Nouă	Locuitorii din zonă		2020-2027			Primăria orașului Moldova Nouă	
14.	Amenajare parcări	Moldova Nouă	Locuitorii		2020-2027			Primăria orașului Moldova Nouă	
15.	Stații de încărcare pentru autoturisme electrice	Moldova Nouă	Locuitorii, turiștii		2020-2027		PNRR, AFM	Primăria orașului Moldova Nouă	
16.	Protecția și accesibilizarea malului Dunării în zona Orașului Nou	Moldova Nouă	Locuitorii, turiștii		2020-2027			Primăria orașului Moldova Nouă	
17.	Panouri fotovoltaice pentru reducerea consumului de energie electrică la instituțiile din subordinea Primăriei orașului Moldova Nouă	Moldova Nouă			2020-2027			Primăria orașului Moldova Nouă	

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Stadiu	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Responsabilitatea implementării	Observații (alți responsabili în implementare)
						Buget local / instituțional – %	Altă sursă – %		
18.	Amenajare spațiu pentru protecția pe timpul iernii a unităților plutitoare (bac, ponton, catamaran)	Moldova Nouă			2020-2027			Primăria orașului Moldova Nouă	
19.	Amenajare loc pentru ancorare bărci, șalupe	Moldova Nouă	Locuitorii, turiștii		2020-2027			Primăria orașului Moldova Nouă	
20.	Construire garaj autobuze pentru Serviciul Public de transport urban	Moldova Nouă			2020-2027		PNRR	Primăria orașului Moldova Nouă	
21.	Înființare rețea de alimentare cu apă în localitatea Moldovița	Moldova Nouă			2020-2027			Primăria orașului Moldova Nouă	
22.	Înființare rețea de canalizare și stație de epurare în localitatea Moldovița	Moldova Nouă			2020-2027			Primăria orașului Moldova Nouă	
23.	Extindere rețea canalizare în localitatea Măcești	Moldova Nouă			2020-2027			Primăria orașului Moldova Nouă	
24.	Consolidare și reabilitare termică Școala Gimnazială din cadrul Liceului Tehnologic Clisura Dunării	Moldova Nouă			2020-2027			Primăria orașului Moldova Nouă	
25.	Modernizarea sistemului de încălzire la Spitalul Orășenesc Moldova Nouă prin utilizarea resurselor regenerabile de energie	Moldova Nouă			2020-2027			Primăria orașului Moldova Nouă	
26.	Informatizarea administrației publice din Primăria orașului Moldova Nouă	Moldova Nouă			2020-2027			Primăria orașului Moldova Nouă	
27.	Punerea în valoare a tuturor vestigiilor arheologice de pe teritoriul administrativ al Orașului Moldova Nouă	Moldova Nouă	Locuitorii, turiștii		2020-2027			Primăria orașului Moldova Nouă	
1.	REABILITARE DRUMURI	BAILE HERCULANE		FP	2022-2023		ANGHEL SALIGNY	UAT Băile Herculane	
2.	REABILITARE POD SNCFR	BAILE HERCULANE		PT	2022-2023		C.N.I.	UAT Băile Herculane	

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Stadiu	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Responsabilitatea implementării	Observații (alți responsabili în implementare)
						Buget local / instituțional – %	Altă sursă – %		
3.	REABILITARE PODUL ROSU+PASARELA PIETONALA	BAILE HERCULANE		DALI	2022-2023	BUGET LOCAL		UAT Băile Herculane	
4.	REABILITARE PIATA AGROALIMENTARA	BAILE HERCULANE		PT	2022	BUGET LOCAL		UAT Băile Herculane	
5.	PUZ AMENAJARE CIMITIR	BAILE HERCULANE		PUZ	2022	BUGET LOCAL		UAT Băile Herculane	
6.	REABILITARE CINEMATOGRAF	BAILE HERCULANE		PT	2023-2024		CNI	UAT Băile Herculane	
7.	STATII INCARCARE AUTO ELECTRICE	BAILE HERCULANE		DALI	2023-2024		FONDUL DE MEDIU	UAT Băile Herculane	
8.	TRASEE AUTOBUZE+PISTE BICICLETE	BAILE HERCULANE		FP	2021-2027		POR/ MOBILI-TATE URBA-NA	UAT Băile Herculane	
9.	CONSTRUIRE AQUAPARK+TELEGONDOLA	BAILE HERCULANE		FP	2021-2027		POR/ TURISM	UAT Băile Herculane	
10.	REABILITARE COMPLEX ARHITECTURAL „GRAJDURI IMPERIALE AUSTRIECE”	BAILE HERCULANE		FP	2021-2027		POR/ MONU-MENTE ISTORI-CE	UAT Băile Herculane	
11.	REABILITARE TERMICA GRADINITA P.P.	BAILE HERCULANE		FP	2021-2027		POR/ EDUCA-ȚIE	UAT Băile Herculane	
12.	ACHIZITIE MASINI TRANSPORT GUNOI MENAJER+STATIE RECICLARE SELECTIVA	BAILE HERCULANE		FP	2021-2027		POR/ SMART CITY	UAT Băile Herculane	

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Stadiu	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Responsabilitatea implementării	Observații (alți responsabili în implementare)
						Buget local / instituțional – %	Altă sursă – %		
13.	REABILITARE MONUMENT ISTORIC\ „SCOALA NICOLAE STROICA DE HATEG”	BAILE HERCULANE		FP	2021-2027		POR/ MONU-MENTE ISTORI-CE	UAT Băile Herculane	
14.	RETEA DISTRIBUTIE APA TERMALA AGENTI ECONOMICI	BAILE HERCULANE		FP	2021-2027		POIM	UAT Băile Herculane	
1	Amenajarea infrastructurii pistă de biciclete și pietonal, comuna Berzasca	comuna Berzasca	Populația comunei și județului CS, populația regiunii VEST	studii de impact, SF, avize mediu, aviz ANAR				UAT Berzasca	
2	Punerea în valoare a obiectivelor turistice prin reabilitarea traseului Mocănița (17 km cale ferată+ două gări)	comuna Berzasca	Populația comunei și județului CS, populația regiunii VEST	studii topo, geo, SF, PT, avize prealabile				UAT Berzasca	
3	Amenajare port turistic Drencova (preluare de la MT, realizarea unei marine pentru acostare / ancorare)	comuna Berzasca	Populația comunei și județului CS, populația regiunii VEST	utilități, reglementări PUG, cheu amenajat				UAT Berzasca	
4	Reabilitare și modernizare drum Berzasca-Șopot (clasificare DC în DJ, 35 km Defileul Dunării – Valea Almăjului – valea Oraviței – Ravensca – Bârz)	comunele Berzasca și Șopot	Populația comunelor și județului CS, populația regiunii VEST	studii topo, acte proprietate				UAT Berzasca	
1	INTRODUCEREA SISTEMULUI INTELIGENT DE ALIMENTARE CU GAZE NATURALE ÎN COMUNA DOCLIN	UAT Doclin	Locuitorii comunei	Ridicări topo Intabulare străzi; În curs de elaborare SF	2022-2027		100%	COMUNA DOCLIN	PROGRAM ANGHEL SALIGNY

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Stadiu	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Responsabilitatea implementării	Observații (alți responsabili în implementare)
						Buget local / instituțional – %	Altă sursă – %		
2	Extindere alimentare cu apă și sistem de colectare și epurare a apelor menajere, localitatea Tirol	UAT Doclin	Locuitorii satului Tirol	Memoriu tehnic	2022-2027		100%	COMUNA DOCLIN	PROGRAM ANGHEL SALIGNY
3	Modernizare străzi 3 km, trotuare și rigole, satele Doclin, Biniș și Tirol	UAT Doclin	Locuitorii comunei	IDEE DE PROIECT	2022-2028		100%	COMUNA DOCLIN	PNRR
4	ELABORARE PUG (Planul Urbanistic General)	UAT Doclin	Locuitorii comunei	IDEE DE PROIECT	2022-2029	100%		COMUNA DOCLIN	
5	Teren minisport localitatea Tirol	UAT Doclin	Locuitorii satului Tirol	IDEE DE PROIECT	2022-2030		100%	COMUNA DOCLIN	
6	Amenajări spații verzi în localitățile Doclin, Biniș și Tirol	UAT Doclin	Locuitorii comunei	IDEE DE PROIECT	2022-2031		100%	COMUNA DOCLIN	
7	Reabilitare integrată clădiri publice (Primărie)	UAT Doclin	Locuitorii comunei	IDEE DE PROIECT	2022-2032		100%	COMUNA DOCLIN	PNRR
8	Construcție capele (case funerare) localitățile Doclin, Biniș și Tirol	UAT Doclin	Locuitorii comunei	IDEE DE PROIECT	2022-2033	100%		COMUNA DOCLIN	Fonduri proprii
1.	Modernizare drumuri comunale în comuna Cornereva, județul Caraș-Severin	Hora Mare, Cozia, Bojia, Sub Plai, Cornereva, Zanogi, Bogiltin.	Locuitorii din satele: Hora Mare, Cozia, Bojia, Sub Plai, Cornereva, Zanogi, Bogaltin.	PT	2018-2022	9	91	COMUNA CORNEREVA	A.F.I.R. (În curs de execuție)
2.	Reabilitarea, modernizarea, extinderea și dotarea scolii profesionale agricole din localitatea Bogaltin, comuna Cornereva, județul Caraș-Severin	Bogaltin	Elevii din comuna Cornereva	PT	2020-2022	30	70	COMUNA CORNEREVA	A.F.I.R. (În curs de execuție)
3.	Alimentare cu apa în comuna Cornereva, județul Caraș-Severin	Zanogi, Lunca-Zaicii, Lunca-Florii, Dolina, Cornereva, Izvor, Pogara de Sus, Prislop, Rustin,	Locuitorii din satele: Zanogi, Lunca-Zaicii, Lunca-Florii, Dolina, Cornereva, Izvor, Pogara de Sus, Prislop, Rustin,	PT	2021-2023	7	93	COMUNA CORNEREVA	P.N.D.L. 2017-2020 (În curs de execuție)

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Stadiu	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Responsabilitatea implementării	Observații (alți responsabili în implementare)
						Buget local / instituțional – %	Altă sursă – %		
		Zbegu, Hora Mare, Gruni, Arsuri, Bogaltin.	Zbegu, Hora Mare, Gruni, Arsuri, Bogaltin.						
4.	Rețea de canalizare și stație de epurare localitatea Bogiltin, Rețea de canalizare și stație de epurare în localitățile: Pogara de Sus, Gruni și Arsuri, Rețea de canalizare localitatea Izvor, comuna Cornereva, județul Caraș-Severin.	Bogaltin, Pogara de Sus, Gruni, Arsuri, Izvor, Prislop, Hora Mare, Zbegu, Rustin.	Locuitorii din satele: Bogaltin, Pogara de Sus, Gruni, Arsuri, Izvor, Prislop, Hora Mare, Zbegu, Rustin.	PT	2019-2022	7	93	COMUNA CORNEREVA	P.N.D.L. 2017-2020(În curs de execuție)
5.	Reabilitare, modernizare și dotare scoală primara cu clasele I-IV și grădinița în localitatea Zanogi, comuna Cornereva, județul Caraș-Severin	Zanogi	Elevii și copii din satele: Zanogi, Zmogotin, Camena, Lunca-Zaicii.	PT	2022-2023	14	86	COMUNA CORNEREVA	P.N.D.L. 2017-2020(In curs de demarare execuție)
6.	Reabilitare, modernizare și dotare dispensar uman în comuna Cornereva, județul Caraș-Severin	Cornereva	Locuitorii comunei Cornereva	PT	2022-2023	11	89	COMUNA CORNEREVA	P.N.D.L. 2017-2020(In curs de începere execuție)
7.	Modernizare drumuri comunale în lungime de 19, 0 km, in comuna Cornereva, județul Caraș-Severin	Bogaltin, Pogara, Cornereva, Zoina, Topla, Sub Crang, Sub Plai, Studena, Izvor, Pogara de Sus, Zbegu, Bojia, Rustin, Gruni.	Locuitorii din satele: Bogaltin, Pogara, Cornereva, Zoina, Topla, Sub Crang, Sub Plai, Studena, Izvor, Pogara de Sus, Zbegu, Bojia, Rustin, Gruni.	PT	2018-2022	5	95	COMUNA CORNEREVA	P.N.D.L. 2017-2020(În curs de execuție)
8.	Reabilitare, modernizare și dotare cămin cultural din localitatea Cornereva, comuna Cornereva, județul Caraș-Severin	Cornereva	Locuitorii comunei Cornereva	PT	2021-2022	23	77	COMUNA CORNEREVA	A.F.I.R. (În curs de execuție)
9.	Instalare sisteme fotovoltaice gospodarii izolate în comuna Cornereva, jud. Caraș-Severin	Poiana-Lunga, Dobraia, Prisacina, Cracu Mare, Scărișoara,	Locuitorii din satele: Poiana-Lunga, Dobraia, Prisacina, Cracu Mare, Scărișoara, Cracu Teiului, Inelet, Tatu		2021-2022	0	100	COMUNA CORNEREVA	A. F. M. (In curs de demarare furnizare și execuție)

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Stadiu	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Responsabilitatea implementării	Observații (alți responsabili în implementare)
						Buget local / instituțional – %	Altă sursă – %		
		Cracu Teiului, Inelet, Tatu							
1.	Construire corp nou Grădinița P+1E și amenajări exterioare în localitatea Maureni, județul Caraș-Severin	Maureni	locuitorii comunei	SF	2021-2022	13	87	Comuna Maureni	
2	Modernizare infrastructura rutiera în comuna Maureni, localitățile Maureni și Sosdea	Maureni	locuitorii comunei	PT	2020-2022	4	96	Comuna Maureni	
3	Amenajare trotuare și alei pietonale în comuna Maureni	Maureni	locuitorii comunei	SF	2021-2022	4	96	Comuna Maureni	
4	Reabilitare drum comunal DC83A Maureni – Sosdea, L7, 6 km	Maureni	locuitorii comunei	DALI, SG	2021-2022	4	96	Comuna Maureni	
1.	Asfaltare străzi în toate cartierele comunei Mehadia	Mehadia	locuitorii comunei Mehadia	FP, SF	2022-2023	100		Primaria Mehadia	
2.	Reabilitare poduri, podețe în toate localitățile comunei	Mehadia, Valea Bolvasnita, Plugova, Globurau	locuitorii comunei Mehadia		2022-2024	100		Primaria Mehadia	
3.	Reabilitare drumuri agricole în toate satele comunei	Mehadia, Valea Bolvasnita, Plugova, Globurau	locuitorii comunei Mehadia	FP, SF, DALI, PT	2021-2022	100		Primaria Mehadia	
4.	Asigurare sistem centralizat de alimentare cu apa în Valea Bolvasnita	Valea Bolvasnita	locuitorii sat Valea Bolvasnita	FP, SF, DALI, PT	2023		100	Primaria Mehadia	
5.	Reabilitare sistem alimentare cu apa în Mehadia, realizare și extindere sistem canalizare și stație de epurare	Mehadia	locuitorii comunei Mehadia		2024		100	Primaria Mehadia	
6.	Realizare sistem canalizare Plugova	Plugova	locuitorii sat Plugova		2023		100	Primaria Mehadia	

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Stadiu	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Responsabilitatea implementării	Observații (alți responsabili în implementare)
						Buget local / instituțional – %	Altă sursă – %		
7.	Introducere centrale termice în școlile din comuna	Mehadia, Valea Bolvasnita, Plugova, Globurau	locuitorii comunei Mehadia		2024		100	Primaria Mehadia	
8.	Extindere rețele electrice abonați casnici	Mehadia	locuitorii comunei Mehadia		2022	100		Primaria Mehadia	
9.	Racordarea la conducta de gaz Prunișor – Jupa	Mehadia	locuitorii comunei Mehadia		2025		100	Primaria Mehadia	
10.	Reabilitarea și extinderea Liceului Tehnologic Nicolae Stoica de Hațeg Mehadia	Mehadia	elevii comunei		2026		100	Primaria Mehadia	
11.	Reabilitarea celor 4 cămine culturale din comuna Mehadia	Mehadia, Valea Bolvasnita, Plugova, Globurau	locuitorii comunei Mehadia		2026		100	Primaria Mehadia	
12.	Digitalizare școlara	Mehadia	elevii comunei		2023	100		Primaria Mehadia	
13.	Reabilitare bloc nefamiliști Mehadia	Mehadia	locuitorii comunei Mehadia		2026		100	Primaria Mehadia	
1.	Modernizare străzi în Comuna Sasca Montană	COMUNA SASCA MONTANĂ	TOȚI LOCUITORII COMUNEI	DALI	2022-2027			UAT SASCA MONTANĂ	
2.	Alimentare cu apă și canalizare în loc. Potoc	COMUNA SASCA MONTANĂ	TOȚI LOCUITORII COMUNEI	ÎN EXECUȚIE	finalizare decembrie 2023			UAT SASCA MONTANĂ	
3.	Alimentare cu apă și canalizare în loc. Bogodinț	COMUNA SASCA MONTANĂ	TOȚI LOCUITORII COMUNEI	ÎN EXECUȚIE	finalizare decembrie 2023			UAT SASCA MONTANĂ	

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Stadiu	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Responsabilitatea implementării	Observații (alți responsabili în implementare)
						Buget local / instituțional – %	Altă sursă – %		
4.	Alimentare cu apă și canalizare în loc. Slatina Nera	COMUNA SASCA MONTANĂ	TOȚI LOCUITORII COMUNEI	ÎN EXECUȚIE	finalizare decembrie 2023			UAT SASCA MONTANĂ	
5.	Canalizare menajeră și stație de epurare Sasca Montană și Sasca Română	COMUNA SASCA MONTANĂ	TOȚI LOCUITORII COMUNEI	ÎN EXECUȚIE	finalizare decembrie 2023			UAT SASCA MONTANĂ	
6.	Reabilitare, modernizare și dotare dispensar și anexe Sasca Montană	COMUNA SASCA MONTANĂ	TOȚI LOCUITORII COMUNEI	ÎN EXECUȚIE	finalizare decembrie 2022			UAT SASCA MONTANĂ	
7.	Reabilitare și modernizare Cămin Cultural Slatina Nera	COMUNA SASCA MONTANĂ	TOȚI LOCUITORII COMUNEI	ÎN EXECUȚIE	finalizare decembrie 2024			UAT SASCA MONTANĂ	
8.	Modernizare drum comunal DC54 și străzi în comuna Sasca Montană	COMUNA SASCA MONTANĂ	TOȚI LOCUITORII COMUNEI	ÎN EXECUȚIE	finalizare decembrie 2024			UAT SASCA MONTANĂ	
1	Drum agricol	Com Slatina-Timiș	fermieri (1000)					UAT Slatina-Timiș	
2	Piața locală	Sadova Veche	fermieri (1000)					UAT Slatina-Timiș	
3	creșterea eficienței energetice în clădirile publice – Școala Ilova	Ilova	elevi					UAT Slatina-Timiș	
4	Parc fotovoltaic	Com Slatina-Timiș	populația UAT					UAT Slatina-Timiș	
5	Iluminat public	Com Slatina-Timiș	populația UAT					UAT Slatina-Timiș	
6	Extindere rețea canalizare în loc. Slatina-Timiș	Com Slatina-Timiș	populația UAT					UAT Slatina-Timiș	
7	Reabilitare și modernizare rețele stradale (trotuare, alei pietonale) com Slatina-Timiș	Com Slatina-Timiș	populația UAT					UAT Slatina-Timiș	

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Stadiu	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Responsabilitatea implementării	Observații (alți responsabili în implementare)
						Buget local / instituțional – %	Altă sursă – %		
8	Bază sportivă (sală de sport)	Com Slatina-Timiș	populația UAT					UAT Slatina-Timiș	
9	Centru medical	Com Slatina-Timiș	populația UAT					UAT Slatina-Timiș	
10	Promenadă Râul Timiș	Com Slatina-Timiș	populația UAT					UAT Slatina-Timiș	
11	Reabilitare monument istoric Biserica Romano-Catolică	Com Slatina-Timiș	populația UAT					UAT Slatina-Timiș	
12	Construire și dotare creșă în com. Slatina-Timiș	Com Slatina-Timiș	populația UAT					UAT Slatina-Timiș	
13	Parc aventură și agrement	Com Slatina-Timiș	populația UAT					UAT Slatina-Timiș	
14	Piste de bicicletă	Com Slatina-Timiș	populația UAT					UAT Slatina-Timiș	
1.	Construire sistem de canalizare și stație de epurare în comuna Vărădia	Com. Văradia	populația UAT		2021-2027		100%	UAT Văradia	
2.	Amenajare piste pentru biciclete	Com. Văradia	populația UAT		2021-2027		100%	UAT Văradia	
3.	Modernizare infrastructură de acces către exploatațiile agricole din Comuna Vărădia	Com. Văradia	populația UAT		2021-2027		100%	UAT Văradia	
4.	Modernizarea sistemului de iluminat public în comuna Vărădia	Com. Văradia	populația UAT		2021-2027		100%	UAT Văradia	
5.	Extinderea rețelei electrice periferice pentru agricultori	Com. Văradia	populația UAT		2021-2027		100%	UAT Văradia	
6.	Amenajare parc panouri foto voltaice în comuna Vărădia	Com. Văradia	populația UAT		2021-2027		100%	UAT Văradia	
7.	Construire stație de alimentare pentru autovehicule electrice	Com. Văradia	populația UAT		2021-2027		100%	UAT Văradia	

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Stadiu	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Responsabilitatea implementării	Observații (alți responsabili în implementare)
						Buget local / instituțional – %	Altă sursă – %		
8.	Asigurarea independenței energetice din surse regenerabile – panouri solare la instituțiile publice din comuna Vărădia, Jud. Caraș-Severin	Com. Văradia	populația UAT		2021-2027		100%	UAT Văradia	
9.	Înființare sistem inteligent de gaze naturale în comunele Vărădia, Ticvaniu Mare, Grădinari, Forontic, Doclin.	Com. Văradia	populația UAT		2021-2027		100%	UAT Văradia	
10.	Construire minibază sportivă cu gazon artificial – teren minifotbal, tenis, volei etc.	Com. Văradia	populația UAT		2021-2027		100%	UAT Văradia	
11.	Construirea și dotarea unui centru de îngrijire pentru persoane în vârstă	Com. Văradia	populația UAT		2021-2027		100%	UAT Văradia	
12.	Construirea unui Centru social pentru persoanele defavorizate	Com. Văradia	populația UAT		2021-2027		100%	UAT Văradia	
13.	Construirea și dotarea cu mobilier a unui centru After School	Com. Văradia	populația UAT		2021-2027		100%	UAT Văradia	
14.	Amenajare capele mortuare în Parohiile Vărădia și Mercina	Com. Văradia	populația UAT		2021-2027		100%	UAT Văradia	
15.	Construirea unui complex turistic și de agrement în comună	Com. Văradia	populația UAT		2021-2027		100%	UAT Văradia	
16.	Reactualizare Plan Urbanistic General	Com. Văradia	populația UAT		2021-2027		100%	UAT Văradia	
17.	Sală de educație fizică și sport în sat Vărădia, Comuna Vărădia, NR. 190	Com. Văradia	populația UAT				CNI 100%	UAT Văradia	Predat amplasamentul CNI
1.	Modernizare străzi în Vrani, Ciortea și Iertof	com Vrani	populația UAT					UAT Vrani	
2.	Extindere alimentare cu apă, canalizare menajeră și stație de epurare în Vrani și Ciortea	com Vrani	populația UAT					UAT Vrani	
3.	Extindere alimentare cu apă în sat Iertof	com Vrani	populația UAT					UAT Vrani	

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Stadiu	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Responsabilitatea implementării	Observații (alți responsabili în implementare)
						Buget local / instituțional – %	Altă sursă – %		
4.	Variantă ocolitoare Vrani	com Vrani	populația UAT					UAT Vrani	
5.	Drumuri agricole asfaltate în com Vrani	com Vrani	populația UAT					UAT Vrani	
6.	Reabilitare Cămine Culturale Vrani și Iertof	com Vrani	populația UAT					UAT Vrani	
7.	Realizare capelă în Vrani	com Vrani	populația UAT					UAT Vrani	
8.	Realizare puțuri de mare adâncime în localitățile componente	com Vrani	populația UAT					UAT Vrani	
9.	Proiect de încălzire instituții publice din sursă geotermală	com Vrani	populația UAT					UAT Vrani	
10.	Proiecte transfrontaliere România-Serbia	com Vrani	populația UAT					UAT Vrani	
11.	Construire stadion fotbal	com Vrani	populația UAT					UAT Vrani	
12.	Piață agroalimentară	com Vrani	populația UAT					UAT Vrani	
13.	Ștrand termal	com Vrani	populația UAT					UAT Vrani	
14.	Pistă de biciclete	com Vrani	populația UAT					UAT Vrani	
15.	Reabilitare poduri peste râul Ciclova în Vrani și Iertof	com Vrani	populația UAT					UAT Vrani	
16.	Reabilitare poduri peste râul Caraș în Vrani	com Vrani	populația UAT					UAT Vrani	
1.	Reabilitare, modernizare și dotare sediu primărie, comuna Sacu, județul Caraș-Severin	Sacu	populația UAT	Execuție	2019-2022	10%	90%	UAT Sacu	
2.	Modernizare și dotare parc Sacu	Sacu	populația UAT	PT	2020-2023	20%	80%	UAT Sacu	
3.	Modernizare drumuri în Comuna Sacu	Tincova, Săbagelu Nou	populația UAT	DALI	-	25%	75%	UAT Sacu	Proiect fără finanțare
4.	Dezvoltarea rețelelor inteligente de distribuție a gazelor naturale	Sacu, Tincova, Săbagelu Nou	populația UAT	SF	-	-	100%	UAT Sacu	Proiect fără finanțare

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Stadiu	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Responsabilitatea implementării	Observații (alți responsabili în implementare)
						Buget local / instituțional – %	Altă sursă – %		
1	Reabilitare drumuri de interes local Com. Bozovici, jud. Caraș-Severin	Comuna Bozovici	populația UAT		2022-2027	8	92	UAT Bozovici	
2	Amenajare și extindere Liceul Teoretic Eftimie Murgu. corn Bozovici, jud. Caraș-Severin	Comuna Bozovici	populația UAT		2022-2027	3	97	UAT Bozovici	
3	Reabilitare și extindere baza sportiva, com. Bozovici, jud. Caraș-Severin	Comuna Bozovici	populația UAT		2022-2027	10	90	UAT Bozovici	
4	Construire bazin de înot pentru elevi, com. Bozovici. jud. Caraș-Severin	Comuna Bozovici	populația UAT		2022-2027	15	85	UAT Bozovici	
5	Finalizare lucrări de construire, modernizare și dotare Așezământ cultural în com. Bozovici, jud. Caraș-Severin	Comuna Bozovici	populația UAT		2022-2027	10	90	UAT Bozovici	
6	Modernizare drumuri de interes local com. Bozovici. jud. Caraș-Severin	Comuna Bozovici	populația UAT		2022-2027	8	92	UAT Bozovici	
7	Reabilitare clădire dispensar și centru de permanență Comuna Bozovici. jud. Caraș-Severin	Comuna Bozovici	populația UAT		2022-2027	11	89	UAT Bozovici	
8	Refacere carosabil rigole și trotuare calamitate în localitățile Bozovici și Prilipeț	Comuna Bozovici	populația UAT		2022-2027	7	93	UAT Bozovici	
9	Refacere podețe pe DC 44. Corn. Bozovici. jud. Caraș-Severin	Comuna Bozovici	populația UAT		2022-2027	12	38	UAT Bozovici	
10	Construire punct de lucru și intervenție ISU în localitatea Bozovici. jud. Caraș- Severin	Comuna Bozovici	populația UAT		2022-2027	10	90	UAT Bozovici	
11	Modernizare străzi, alei și trotuare în comuna Bozovici și sat Prilipeț, jud. Caraș-Severin	Comuna Bozovici	populația UAT		2022-2027	10	90	UAT Bozovici	
12	Extindere sursa apa, tratare, înmagazinare și racordări Comuna Bozovici. jud. Caraș-Severin	Comuna Bozovici	populația UAT		2022-2027	8	92	UAT Bozovici	
13	Așezământ cultural sat Prilipeț, comuna Bozovici, jud. Caraș-Severin	Comuna Bozovici	populația UAT		2022-2027	15	35	UAT Bozovici	

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Stadiu	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Responsabilitatea implementării	Observații (alți responsabili în implementare)
						Buget local / instituțional – %	Altă sursă – %		
14	Modernizare Centru civic, comuna Bozovici, jud. Caraș-Severin	Comuna Bozovici	populația UAT		2022-2027	13	87	UAT Bozovici	
15	Reabilitare monumente și zona adiacenta, comuna Bozovici. jud. Caraș-Severin	Comuna Bozovici	populația UAT		2022-2027	10	90	UAT Bozovici	
16	Modernizare piața agroalimentară comuna Bozovici. Jud. Caraș-Severin	Comuna Bozovici	populația UAT		2022-2027	7	93	UAT Bozovici	
17	Reabilitare sediu primărie, comuna Bozovici. jud. Caraș-Severin	Comuna Bozovici	populația UAT		2022-2027	6	94	UAT Bozovici	
18	Reabilitare și extindere baza sportiva, comuna Bozovici. jud. Caraș-Severin	Comuna Bozovici	populația UAT		2022-2027	13	87	UAT Bozovici	
19	Lucrări de intervenție în regim de Urgență pentru aducerea la stadiul inițial al spitalului comunal Bozovici, jud. Caraș-Severin	Comuna Bozovici	populația UAT		2022-2027	15	85	UAT Bozovici	
20	Refacere sistem dc scurgere a apelor, comuna Bozovici. jud. Caraș-Severin	Comuna Bozovici	populația UAT		2022-2027	11	89	UAT Bozovici	
21	Construire și dotare platformă betonata pentru depozitarea gunoiului de grajd. Corn Bozovici. Iud Caraș-Severin	Comuna Bozovici	populația UAT		2022-2027	10	90	UAT Bozovici	
22	Construire și dotare depozit deșeuri din construcții Corn. Bozovici. jud. Caraș-Severin	Comuna Bozovici	populația UAT		2022-2027	12	88	UAT Bozovici	
23	Reabilitare, dotare sediu serviciu public local comunitar dc evidenta a persoanelor Corn Bozovici, jud. Caraș-Severin	Comuna Bozovici	populația UAT		2022-2027	5	95	UAT Bozovici	
24	Construire și dotare punct de intervenție SVSU. Corn. Bozovici. jud. Caraș-Severin	Comuna Bozovici	populația UAT		2022-2027	3	92	UAT Bozovici	
25	Construire și dotare creșă Comuna Bozovici. jud. Caraș-Severin	Comuna Bozovici	populația UAT		2022-2027	10	90	UAT Bozovici	
26	Sala sport 102 locuri, comuna Bozovici. jud. Caraș-Severin	Comuna Bozovici	populația UAT		2022-2028	5	95	UAT Bozovici	

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Stadiu	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Responsabilitatea implementării	Observații (alți responsabili în implementare)
						Buget local / instituțional – %	Altă sursă – %		
1.	Îmbunătățirea infrastructurii rutiere în comuna Băuțar	comuna Băuțar	populația UAT	Neevaluat încă / Documentație de avizare a lucrărilor de intervenții	2022-2027			UAT Băuțar	
2.	Reabilitare și construire poduri, podețe și punți pietonale distruse de calamitățile naturale	comuna Băuțar	populația UAT	Neevaluat încă / Documentație de avizare a lucrărilor de intervenții	2022-2027			UAT Băuțar	
3.	Extinderea rețelei cu apă potabilă în satele Bucova, Băuțar și Cornișoru	comuna Băuțar	populația UAT	Neevaluat încă / Documentație de avizare a lucrărilor de intervenții	2022-2027			UAT Băuțar	
4.	Regularizarea cursului râului Bistra și a pârâurilor din comuna Băuțar	comuna Băuțar	populația UAT	Neevaluat încă / Documentație de avizare a lucrărilor de intervenții	2022-2027			UAT Băuțar	
5.	Promovarea comunei în mediul de afaceri pentru atragerea investitorilor	comuna Băuțar	populația UAT	Idee de proiect	2022-2027			UAT Băuțar	
6.	Promovarea programelor guvernamentale și/sau europene pentru stimularea înființării sau modernizării întreprinderilor	comuna Băuțar	populația UAT	Idee de proiect	2022-2027			UAT Băuțar	
7.	Susținerea culturii antreprenoriale în rândul populației	comuna Băuțar	populația UAT	Idee de proiect	2022-2027			UAT Băuțar	

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Stadiu	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Responsabilitatea implementării	Observații (alți responsabili în implementare)
						Buget local / instituțional – %	Altă sursă – %		
8.	Competitivitate prin inovare, digitalizare și dezvoltare economică	comuna Băuțar	populația UAT	Idee de proiect	2022-2027			UAT Băuțar	
9.	Construire și dotare sală de sport	comuna Băuțar	populația UAT	Idee de proiect	2022-2027			UAT Băuțar	
10.	Transport specializat pentru școlari și preșcolari	comuna Băuțar	populația UAT	Idee de proiect	2022-2027			UAT Băuțar	
11.	Reabilitare, modernizare și dotare Școala gimnazială Băuțar – Corp B cu grădiniță	comuna Băuțar	populația UAT	Idee de proiect	2022-2027			UAT Băuțar	
12.	Dezvoltarea transportului nemotorizat prin crearea de piste de biciclete	comuna Băuțar	populația UAT	Idee de proiect	2022-2027			UAT Băuțar	
13.	Intervenții asupra spațiilor degradate, inclusiv reintroducerea în circuitul rural al construcțiilor și terenurilor neutilizate	comuna Băuțar	populația UAT	Idee de proiect	2022-2027			UAT Băuțar	
14.	Creșterea eficienței energetice în clădirile publice	comuna Băuțar	populația UAT	Idee de proiect	2022-2027			UAT Băuțar	
15.	Modernizarea sistemului de iluminat public și extinderea acestuia în toată comuna	comuna Băuțar	populația UAT	SF	2022-2027			UAT Băuțar	
16.	Îmbunătățirea sistemului de colectare a deșeurilor	comuna Băuțar	populația UAT	Idee de proiect	2022-2027			UAT Băuțar	
17.	Promovarea și dezvoltarea economiei circulare	comuna Băuțar	populația UAT	Idee de proiect	2022-2027			UAT Băuțar	
18.	Măsuri de adaptare la schimbările climatice	comuna Băuțar	populația UAT	Idee de proiect	2022-2027			UAT Băuțar	
19.	Înființarea/dezvoltarea/modernizarea și dotarea infrastructurii de valorificare a produselor locale	comuna Băuțar	populația UAT	Idee de proiect	2022-2027			UAT Băuțar	
20.	Construirea unei piețe acoperite în zona centrală pentru desfacerea produselor locale	comuna Băuțar	populația UAT	Idee de proiect	2022-2027			UAT Băuțar	

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Stadiu	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Responsabilitatea implementării	Observații (alți responsabili în implementare)
						Buget local / instituțional – %	Altă sursă – %		
21.	Încurajarea înființării și funcționării administrative a grupurilor de producători și a altor forme asociative cu scop economic	comuna Băuțar	populația UAT	Idee de proiect	2022-2027			UAT Băuțar	
22.	Susținere Biserica Ortodoxă Băuțarul de Jos pentru construire capelă mortuară	comuna Băuțar	populația UAT	Idee de proiect	2022-2027			UAT Băuțar	
23.	Înființarea, dezvoltarea sau extinderea/ diversificarea/ modernizarea serviciilor de suport existente destinate persoanelor din grupuri vulnerabile bazate pe nevoile specifice ale acestora	comuna Băuțar	populația UAT	Idee de proiect	2022-2027			UAT Băuțar	
24.	Sprijinirea dezvoltării/furnizării de servicii sociale/furnizarea de servicii, inclusiv în cadrul centrelor comunitare integrate (medico-sociale)	comuna Băuțar	populația UAT	Idee de proiect	2022-2027			UAT Băuțar	
25.	Modernizarea și extinderea sistemului de siguranță și supraveghere video	comuna Băuțar	populația UAT	Idee de proiect	2022-2027			UAT Băuțar	
26.	Construire capelă mortuară în satul Băuțarul de Sus	comuna Băuțar	populația UAT	Idee de proiect	2022-2027			UAT Băuțar	
27.	Reabilitare, modernizare și dotare dispensar medical uman în comuna Băuțar	comuna Băuțar	populația UAT	Neevaluat încă / Documentație de avizare a lucrărilor de intervenții	2022-2027			UAT Băuțar	
28.	Modernizarea și/sau dotarea infrastructurii sociale destinate serviciilor sociale de tip nerezidențial – centre de zi	comuna Băuțar	populația UAT	Idee de proiect	2022-2027			UAT Băuțar	
29.	Amenajare centru comunal	comuna Băuțar	populația UAT	Idee de proiect	2022-2027			UAT Băuțar	
30.	Amenajarea pieței centrale din localitatea Băuțar și Bucova și zone de promenadă	comuna Băuțar	populația UAT	Idee de proiect	2022-2027			UAT Băuțar	

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Stadiu	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Responsabilitatea implementării	Observații (alți responsabili în implementare)
						Buget local / instituțional – %	Altă sursă – %		
31.	Amenajare piste pentru practicarea cicloturismului	comuna Băuțar	populația UAT	Idee de proiect	2022-2027			UAT Băuțar	
32.	Promovarea turistică a comunei Băuțar	comuna Băuțar	populația UAT	Idee de proiect	2022-2027			UAT Băuțar	
33.	Promovarea valorilor etno – folclorice în comunitatea locală prin achiziționarea de dotări specifice	comuna Băuțar	populația UAT	Idee de proiect	2022-2027			UAT Băuțar	
34.	Dezvoltarea activităților culturale și artistice din comuna Băuțar	comuna Băuțar	populația UAT	Idee de proiect	2022-2027			UAT Băuțar	
35.	Dezvoltarea infrastructurii de recreere și agrement	comuna Băuțar	populația UAT	Idee de proiect	2022-2027			UAT Băuțar	
36.	Sprijinirea întreprinzătorilor privați în deschiderea de afaceri în domeniul turistic	comuna Băuțar	populația UAT	Idee de proiect	2022-2027			UAT Băuțar	
37.	Crearea unei strategii Smart Village	comuna Băuțar	populația UAT	Idee de proiect	2022-2027			UAT Băuțar	
38.	Dezvoltarea serviciilor de e-administrație	comuna Băuțar	populația UAT	Idee de proiect	2022-2027			UAT Băuțar	
39.	Dezvoltarea de aplicații mobile pentru promovarea turistică a comunei Băuțar	comuna Băuțar	populația UAT	Idee de proiect	2022-2027			UAT Băuțar	
40.	Acces gratuit la WI-FI în spațiile publice din comuna Băuțar	comuna Băuțar	populația UAT	Idee de proiect	2022-2027			UAT Băuțar	
41.	Digitalizare locală	comuna Băuțar	populația UAT	Idee de proiect	2022-2027			UAT Băuțar	
42.	Dezvoltarea resurselor umane din cadrul aparatului de specialitate al Unității administrativ teritoriale	comuna Băuțar	populația UAT	Idee de proiect	2022-2027			UAT Băuțar	
43.	Modernizare, reabilitare sediu administrativ Primăria Băuțar	comuna Băuțar	populația UAT	Idee de proiect	2022-2027			UAT Băuțar	

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Stadiu	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Responsabilitatea implementării	Observații (alți responsabili în implementare)
						Buget local / instituțional – %	Altă sursă – %		
44.	Dezvoltarea, modernizarea și diversificarea serviciilor publice	comuna Băuțar	populația UAT	Idee de proiect	2022-2027			UAT Băuțar	
45.	Achiziționarea de utilaje, echipamente pentru serviciile publice locale	comuna Băuțar	populația UAT	Idee de proiect	2022-2027			UAT Băuțar	
46.	Lucrări de cadastru și Carte funciară în comuna Băuțar	comuna Băuțar	populația UAT	Idee de proiect	2022-2027			UAT Băuțar	
47.	Schimburi culturale și acțiuni de colaborare cu alte localități	comuna Băuțar	populația UAT	Idee de proiect	2022-2027			UAT Băuțar	
48.	Inițierea unui parteneriat între ONG și Autoritatea Publică Locală pentru rezolvarea problemelor sanitare și sociale	comuna Băuțar	populația UAT	Idee de proiect	2022-2027			UAT Băuțar	
49.	Centru comunitar/de resurse/multifuncțional	comuna Băuțar	populația UAT	Idee de proiect	2022-2027			UAT Băuțar	
1.	Modernizare trotuare, pistă de biciclete, realizare rigole pentru colectare ape pluviale	Localitățile Ezeriș și Soceni Comuna Ezeriș	locuitorii Comunei Ezeriș		36 luni		x	comuna Ezeriș	
2.	Modernizare drumuri vicinale (agricole)	comuna Ezeriș	locuitorii Comunei Ezeriș		36 luni	x		comuna Ezeriș	
3.	Înființare sistem inteligent de distribuție gaze naturale, în cadrul proiectului: „Înființare sistem inteligent de gaze naturale în comunele Ezeriș (localitățile Ezeri și Soceni), Fârliug (localitățile Fârliug, Scăiuș, Remetea-Pogănici și Dezești), Zorlențu-Mare (localitățile Zorlențu-Mare și Zorlencior), jud. Caraș-Severin.	comuna Ezeriș, Comuna Fârliug, Comuna Zorlențu Mare	locuitorii Comunei Ezeriș, Fârliug, Zorlențu Mare	SF, PT DALI	48 luni	x		comuna Ezeriș, Comuna Fârliug, Comuna Zorlențu Mare	
4.	Construire sală de sport cu tribună 180 locuri	comuna Ezeriș, localitatea Soceni	locuitorii Comunei Ezeriș		24 luni		x	comuna Ezeriș	
5.	Construire bază sportivă de tip I, localitatea Ezeriș	comuna Ezeriș	locuitorii Comunei Ezreriș		24 luni		x	comuna Ezeriș	

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Stadiu	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Responsabilitatea implementării	Observații (alți responsabili în implementare)
						Buget local / instituțional – %	Altă sursă – %		
6.	Construirea și dotarea unui centru de îngrijire pentru persoane în vârstă	comuna Ezeriș	locuitorii Comunei Ezreriș		24 luni		x	comuna Ezeriș	
7.	Amenajare parc comunal	comuna Ezeriș	locuitorii Comunei Ezreriș		12 luni		x	comuna Ezeriș	
8.	Amenajare locuri de joacă	comuna Ezeriș	locuitorii Comunei Ezreriș		12 luni		x	comuna Ezeriș	
9.	Asigurarea independenței energetice din surse regenerabile – panouri solare și fotovoltaice, la instituțiile publice din comuna Ezeriș;	comuna Ezeriș	locuitorii Comunei Ezreriș		36 luni	x		comuna Ezeriș	
10.	Reactualizare Plan Urbanistic General	comuna Ezeriș	locuitorii Comunei Ezreriș		12 luni	x		comuna Ezeriș	
11.	Amenajare capele mortuare în Parohiile Ezeriș și Soceni	comuna Ezeriș	locuitorii Comunei Ezreriș		12 luni		x	comuna Ezeriș	
12.	Întocmirea ridicărilor topografice și a planurilor parcelare în sistem Stereo 70 – cadastru	comuna Ezeriș	locuitorii Comunei Ezreriș		60 luni		X	comuna Ezeriș	
1.	Renovarea morilor de apă de pe teritoriul comunei;	Comuna Gârnic	Comuna Gârnic		2024	5	95	UAT Gârnic	
2.	Construirea unei parcări pentru mașini și autocare și a unui spațiu de campare;	Comuna Gârnic	Comuna Gârnic		2024	5	95	UAT Gârnic	
3.	Realizarea infrastructurii de drumuri a comunei;	Comuna Gârnic	Comuna Gârnic	PT	2023	5	95	UAT Gârnic	
4.	Finalizarea infrastructurii de apă potabilă și canalizare;	Comuna Gârnic	Comuna Gârnic	SF + PT	2025	5	95	UAT Gârnic	
5.	Amenajarea drumurilor către proprietățile agricole din jurul comunei;	Comuna Gârnic	Comuna Gârnic		2023	5	95	UAT Gârnic	
6.	Amenajarea canalizării pluviale din comună și din jurul comunei;	Comuna Gârnic	Comuna Gârnic		2023	5	95	UAT Gârnic	

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Stadiu	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Responsabilitatea implementării	Observații (alți responsabili în implementare)
						Buget local / instituțional – %	Altă sursă – %		
7.	Modernizarea Școlilor Gârnic și Padina Matei;	Comuna Gârnic	Comuna Gârnic	SF	2027	5	95	UAT Gârnic	
8.	Spații de locuit pentru specialiști din comună (cadre didactice, medic, veterinar etc.)	Comuna Gârnic	Comuna Gârnic		2025	5	95	UAT Gârnic	
9.	Construirea unei baze sportive în comună;	Comuna Gârnic	Comuna Gârnic		2026	5	95	UAT Gârnic	
10.	Amenajarea de alei pietonale în Gârnic și Padina Matei	Comuna Gârnic	Comuna Gârnic		2026	5	95	UAT Gârnic	
11.	Regularizare pârâu Padina Matei și Gârnic	Comuna Gârnic	Comuna Gârnic	SF	2026	5	95	UAT Gârnic	
12.	Extindere rețea electrică și modernizare iluminat public	Comuna Gârnic	Comuna Gârnic	SF	2026	5	95	UAT Gârnic	
13.	Amenajare Teren multifuncțional Gârnic și un teren de sport Padina Matei	Comuna Gârnic	Comuna Gârnic		2027	5	95	UAT Gârnic	
14.	Concesionare teren pentru un Parc eolian pe teritoriul comunei	Comuna Gârnic	Comuna Gârnic		2022	5	95	UAT Gârnic	
1.	Reactualizare Plan urbanistic General	MARGA	populația UAT	SF	2022-2024	100		UAT Marga	
2.	Reabilitare și extindere alimentare cu apa	MARGA și VAMA MARGA	populația UAT	PT	2022	5	PNDL 2	UAT Marga	
3.	Racorduri și extindere canalizare menajera	MARGA și VAMA MARGA	populația UAT	PT	2022	10	PNDL 2	UAT Marga	
4.	Construire dispensar medical	MARGA și VAMA MARGA	populația UAT	PT	2022	10	PNDL2	UAT Marga	
5.	Sediu primărie	MARGA	populația UAT	SF	2022-2025	5	CNI	UAT Marga	
6.	Modernizare infrastructura de interes local	MARGA	populația UAT	DALI	2022-2026	5	Anghel Saligny	UAT Marga	
7.	Achiziție, instalare panouri fotovoltaice – inst publice	MARGA – VAMA MARGA	populația UAT	SF	2022-2027	50	Fond european dezvolta-re rurală	UAT Marga	

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Stadiu	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Responsabilitatea implementării	Observații (alți responsabili în implementare)
						Buget local / instituțional – %	Altă sursă – %		
8.	Amenajare și modernizare centru civic/ parcuri/locuri de joaca copii	MARGA	populația UAT	SF	2022-2027	50	Fond european dezvolta-re rurală	UAT Marga	
9.	Construire casa mortuara	MARGA	populația UAT	SF	2022-2027	100		UAT Marga	
10.	PUZ locuințe și funcțiuni complementare pentru tineri	MARGA	populația UAT	SF	2022-2024	100		UAT Marga	
1	„Alimentare cu apa și canalizare menajera în comuna Forotic, județul Caraș-Severin”	Comuna Forotic	Cetățenii comunei, instituții publice și operatori economici cu sediul în comună, potențiali investitori	SF		2%	99%	UAT Forotic	
2	„REABILITARE SI MODERNIZARE STRĂZI ÎN COMUNA FOROTIC, JUDEȚUL CARAȘ-SEVERIN”	Comuna Forotic	Cetățenii comunei, vizitatori/turiști, participanți la trafic, instituții publice și operatori economici cu sediul în comuna, potențiali investitori			4%	96%	UAT Forotic	
3	„INFIINTARE RETEA INTELIGENTA DISTRIBUTIE GAZE NATURALE IN COMUNELE: COMUNA DOCLIN, LOCALITATILE BINIS, DOCLIN, TIROL, COMUNA FOROTIC, LOCALITATILE SURDUCU MARE, BREZON, FOROTIC SI COMORASTE”	Comuna Forotic, Comuna Doclin	Cetățenii comunei, instituții publice și operatori economici cu sediul în comuna, potențiali investitori					UAT Forotic	
4	„Reabilitarea, modernizarea și dotarea dispensarului uman din Surducu Mare, comuna Forotic, jud. Caraș-Severin”	Localitatea Surducu Mare, comuna Forotic	Comunitatea locală, cabinetele medicale					UAT Forotic	

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Stadiu	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Responsabilitatea implementării	Observații (alți responsabili în implementare)
						Buget local / instituțional – %	Altă sursă – %		
5	„Reabilitare și modernizare scoala gimnazială „Petru Oallde", Forotic	Localitatea Forotic, comuna Forotic	Copiii comunei					UAT Forotic	
6	„Reabilitare și modernizare școala primară Comorâște	Localitatea Comorâște, comuna Forotic	Copiii comunei					UAT Forotic	
7	„Construire bază sportivă în localitatea Forotic, comuna Forotic"	Localitatea Forotic, comuna Forotic	Cetățenii comunei					UAT Forotic	
8	„Achiziționarea și instalarea unui sistem de supraveghere în comuna Forotic	Comuna Forotic	Primaria Forotic, comunitatea locala					UAT Forotic	
9	„Reabilitarea, modernizarea, extinderea și dotarea Căminului Cultural din Surducu Mare, comuna Forotic, jud. Caraș-Severin"	Localitatea Surducu Mare, comuna Forotic	Comunitatea locală					UAT Forotic	
10	„Reabilitare și modernizare drumuri agricole în comuna Forotic"	Comuna Forotic	Cetățenii comunei, operatori economici cu sediul în comuna, potențiali investitori					UAT Forotic	
11	„Construire dispensar uman în localitatea Comorâște, comuna Forotic	Localitatea Comorâște, comuna Forotic	Comunitatea locală, cabinetele medicale					UAT Forotic	
12	„Reabilitare dispensar uman în localitatea Forotic, Comuna Forotic	Localitatea Forotic, comuna Forotic	Comunitatea locală, cabinetele medicale					UAT Forotic	
13	„Modernizare locuri de joaca în localitățile Comorâște, Forotic, Brezon și Surducu Mare"	Localitățile Comorâște, Forotic, Brezon și Surducu Mare	Locuitorii comunei, turiști, vizitatori, operatori economici					UAT Forotic	
14	Construire creșă în comuna Forotic	Comuna Forotic	Comunitatea locală, unitățile școlare					UAT Forotic	

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Stadiu	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Responsabilitatea implementării	Observații (alți responsabili în implementare)
						Buget local / instituțional – %	Altă sursă – %		
15	„Amenajare trotuare în comuna Forotic”	Comuna Forotic	Cetățenii comunei, turiști/vizitatori					UAT Forotic	
16	„Amenajare piste de biciclete în comuna Forotic”	Comuna Forotic	Cetățenii comunei					UAT Forotic	
17	„Amenajare teren sportiv – teren sintetic în localitatea Surducu Mare, comuna Forotic”	Localitatea Surducu Mare, comuna Forotic	Cetățenii comunei					UAT Forotic	
18	„Amenajare teren sportiv – teren sintetic în localitatea Comorâște, comuna Forotic”	Localitatea Comorâște, comuna Forotic	Cetățenii comunei					UAT Forotic	
19	„Reabilitare platou cămin cultural din localitatea Forotic”	Localitatea Forotic, comuna Forotic	Comunitatea locală					UAT Forotic	
1.	Alimentare cu apă, Canalizare menajeră și Stație de epurare, Localitatea Izgar, Comuna Vermeș, Județul Caraș-Severin	Izgar, Caraș-Severin		FP	48 Luni	6	94	UAT Comuna Vermeș	Anghel Saligny
2.	Construire Poduri Rutiere pe raza Comunei Vermeș, Județul Caraș-Severin	Vermeș, Ersig, Izgar		FP	48 Luni	5	95	UAT Comuna Vermeș	Anghel Saligny
3.	Amenajare parc cu teren de sport în Localitatea Vermeș, Județul Caraș-Severin	Vermeș		PT	24 Luni	43	57	UAT Comuna Vermeș	AFIR
4.	Modernizare sistemului de iluminat public stradal în Comuna Vermeș, Județul Caraș-Severin	Vermeș, Ersig		DALI	36 Luni	2	98	UAT Comuna Vermeș	AFM
5.	Reabilitare, Modernizare și Dotare Cămin Cultural Sat Izgar, Comuna Vermeș, Județul Caraș-Severin	Izgar		DALI	36 luni	5	95	UAT Comuna Vermeș	CNI
1.	ALIMENTARE CU APA	SAT DOGENECA	POPULAȚIA COMUNEI DOGNEECA	elaborare SF	2022-2025		100% CNI	PRIMĂRIA COMUNEI DOGNECEA	

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Stadiu	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Responsabilitatea implementării	Observații (alți responsabili în implementare)
						Buget local / instituțional – %	Altă sursă – %		
2.	extinderea și finalizarea rețelei de apă uzată	SAT DOGENECA	POPULAȚIA COMUNEI DOGNEECA	exista SF și PT, lucrări începute și nefinalizate	?			PRIMĂRIA COMUNEI DOGNECEA	
3.	REFACERI DRUMURI	COMUNA DOGNECEA	pululația județului prin deschiderea drumurilor de piatra care ar scurta semnificativ traseul mașinilor de gunoi ce vin dinspre Berzovia, Fizeș, Binis, valea Pai și ocolesc prin Municipiul Reșița ca să ajungă la depozitul de deșeuri din Lupac	SF ELBORAT				PRIMĂRIA COMUNEI DOGNECEA	cel mai important segment de drum DJ 586, în prezent drum pietruit, ar asigura conectivitatea logistica a mașinilor de gunoi și ar degreva Municipiul Reșița de traficul greu din NV județului spre haldina de gunoi din LUPAC + accesibilitate crescuta intre Comuna Dognecea/ Ocna de Fier și municipiul Reșița în special pt intervenții de urgenta, solicitare Comunei Dognecea de

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Stadiu	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Responsabilitatea implementării	Observații (alți responsabili în implementare)
						Buget local / instituțional – %	Altă sursă – %		
									luare în administrare temporara a acestui segment de drum
4.	ACTUALIZARE PUG FORMAT DIGITAL	COMUNA DOGNECEA			2022-2025		PNRR	PRIMĂRIA COMUNEI DOGNECEA	
5.	LUARE IN ADMINISTRARE GALERII DE MINE IN SCOPUL DEZVOLTARII DURABILE A LOCALITATII PRIN TURISM	COMUNA DOGNECEA	turism și ecoturism	elaborare SF zone protejate de interes local	2022	100		PRIMĂRIA COMUNEI DOGNECEA	proiect în parteneriat cu alte localități de factura miniera similara – ACORD DE PARTENERIAT SI BUNE PRACTICI – CALEA FIERULUI PATJ – 3.3 TURISMUL Potențial turistic cultural-istoric – turism cultural: prin circuite tematice combinate cu alte forme de turism de nișă: Drumul fierului: Reșița – Bocșa – Ocna de Fier – Dognecea – Oravița – cale

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Stadiu	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Responsabilitatea implementării	Observații (alți responsabili în implementare)
						Buget local / instituțional – %	Altă sursă – %		
									ferată – Anina – Reșița.
6.	REABILITARE SI DOTARE BAZEI SPORTIVE DIN COMUNA DOGNECEA, SAT DOGNEECA	SAT DOGENECEA	LOCUITORII COMUNEI DOGENECEA SI A LOCALITATILOR DIN PROXIMITATE	exista SF depus la CNI în scopul aprobării investiției, urmează elaborare PT și AC			100% CNI	PRIMĂRIA COMUNEI DOGNECEA	
7.	PADURE PARC – reintroducerea PARCULUI NATURAL PADUREA DOGNECEA și a fostelor platouri de exploatare miniera precum și a pârâului pietrificat cu depuneri de travertin în ZONE PROTEJATE DE INTERES LOCAL	extravilan Comuna Dognecea	comunitatea locala + turiști	SF PADURE PARC				PRIMĂRIA COMUNEI DOGNECEA	PARCUL NATURAL PADUREA DOGNECEA, împreuna cu Rezervația Berzovia și Rezervația pădurea pe turba din Valea Sucu, muntele mic, au existat pana în anul 2000, când din motive inexplicabile agenția de mediu Caraș-Severin a decis sa nu le mai transmită spre includere în lista Planului de amenajare a teritoriului – zonelor protejate – legea 5/2000

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Stadiu	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Responsabilitatea implementării	Observații (alți responsabili în implementare)
						Buget local / instituțional – %	Altă sursă – %		
8.	MODERNIZARE SCOALA GENERALA		LOCUITORII COMUNEI DOGNECEA	concept				PRIMĂRIA COMUNEI DOGNECEA	
9.	MODERNIZARE DISPENSAR	SAT DOGENECEA	LOCUITORII COMUNEI DOGENECEA SI A LOCALITATILOR DIN PROXIMITATE	exista SF și PT, lucrări neîncepute				PRIMĂRIA COMUNEI DOGNECEA	
10.	MODERNIZARE SCOALA PRIMARA NR 1	SAT DOGNECEA	LOCUITORII COMUNEI DOGNECEA	solicitare finanțare prin CNI				PRIMĂRIA COMUNEI DOGNECEA	clădire nefolosita transformare în PROGRAM afterschool și CENTRU DE VOLUNTARIAT internațional
11.	CRESTEREA CAPACITATII TURISTICE LA 200 DE UNITATI DE PRIMIRE IN REGIM PRIVAT – SOBA DE LA DRUM	COMUNA DOGNECEA	turism și ecoturism	concept				PRIMĂRIA COMUNEI DOGNECEA	SDL a României Orizonturi 2013-2020-2030 – 5. Dimensiunea culturala a dezvoltării
12.	UNITATE SPITALICEASCA PENTRU REABILITARE PULMONARA – CAMERA HIPERBARICA	SAT DOGNECEA	LOCUITORII COMUNEI DOGENECEA SI A LOCALITATILOR DIN PROXIMITATE	solicitare finanțare prin CNI	2023-2025			PRIMĂRIA COMUNEI DOGNECEA	calitatea crescuta a aerului din Comuna Dognecea oferă posibilitatea reabilitării și reconversia unei clădiri valoroase din patrimoniu construit în unitate medicala specializata în recuperare pulmonara

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Stadiu	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Responsabilitatea implementării	Observații (alți responsabili în implementare)
						Buget local / instituțional – %	Altă sursă – %		
13.	Reabilitarea monumentelor ISTORICE și introducerea lor în circuitul turistic	Sat Dognecea și Sat Calina	locuitorii comunei Dognecea	concept	2022-2025	?		PRIMĂRIA COMUNEI DOGNECEA	programul național finanțat din timbrul monumentelor prin INP asigura o finanțare inițiala de proiectare, urmând ca primăria sa identifice surse suplimentare de finanțare pt executarea lucrărilor
14.	SALVAREA SI ACHIZITIONAREA CLADIRILOR ABANDONATE VALOROASE ARHITECTURAL din Comuna în scopul introducerii în circuitul turistic beneficiar fiind Consiliu Local	Sat Dognecea și Sat Calina	turism și ecoturism	concept și eventual parteneriat cu Asociația ACASA IN BANAT	2023-2025			PRIMĂRIA COMUNEI DOGNECEA	exista aprox. 15 clădiri cu valoare arhitecturala ridicata, abandonate sau în stadiu avansat de degradare, care nu prezinta interes economic privat, dar reprezintă o oportunitate de turism daca ar fi preluate și reabilitate de către primărie – PROIECT CORELAT CU

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Stadiu	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Responsabilitatea implementării	Observații (alți responsabili în implementare)
						Buget local / instituțional – %	Altă sursă – %		
									PROGRAMUL DE VOLUNTARIAT INTERNA-ȚIONAL
15.	CRESTEREA EFICIENTEI ENERGETICE A CLADIRILOR DE LOCUINTE COLECTIVE DIN SAT DOGNECEA	SAT Dognecea	locuitorii satului Dognecea	CONCEPT				PRIMĂRIA COMUNEI DOGNECEA	exista 6 blocuri P+4 în stadiu de degradare avansat, cu utilități asigurate prin fântâna fără canalizare sau fost și încălzire pe lemne ce necesita intervenții urgente
16.	MICROSTATIE DE EPURARE PENTRU 60 DE GOSPODARII SAT CALINA	SAT CALINA	locuitorii satului calina	SOLICITARE CNI				PRIMĂRIA COMUNEI DOGNECEA	realizare unei microstații de epurare + rețea de canalizare și branșamente
17.	Platforma colectare primara sortare și gestiune deșeuri	SAT Dognecea	locuitorii satului Dognecea	CONCEPT	2022-2027			PRIMĂRIA COMUNEI DOGNECEA	
18.	DRUM COMUNAL	SAT DOGENECEA	locuitorii satului Dognecea					PRIMĂRIA COMUNEI DOGNECEA	
19.	CENTRU SPECIALIZARE AL FORTEI DE MUNCA	SAT DOGENECEA	LOCUITORII COMUNEI DOGENECEA SI A LOCALITATILOR DIN PROXIMITATE	concept				PRIMĂRIA COMUNEI DOGNECEA	

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Stadiu	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Responsabilitatea implementării	Observații (alți responsabili în implementare)
						Buget local / instituțional – %	Altă sursă – %		
20.	CENTRU RECUPERARE BOLI PULMONARE – CAMERA HIPERBARA	SAT DOGNECEA	LOCUITORII COMUNEI DOGENECEA SI A LOCALITATILOR DIN PROXIMITATE	concept				PRIMĂRIA COMUNEI DOGNECEA	
21.	TRASEE BICICLETE SI CIRCUITE TURISTICE PIETONALE	EXTRAVILAN COMUNA DOGNECEA	ZONA METROPOLITANA RESITA	concept				PRIMĂRIA COMUNEI DOGNECEA	
22.	MODERNIZARE PARC CENTRAL SI REINTEGRAREA ZONELOR DEGRADATE AFERENTE ALBIEI PARAULUI IN ZONELE VERZI RECREATIVE	Sat Dognecea	locuitorii satului Dognecea	SOLICITARE CNI				PRIMĂRIA COMUNEI DOGNECEA	zonele vezi au rol deosebit în calitatea vieții
1.	MODERNIZARE STRĂZI RURALE ÎN SATELE RĂCĂȘDIA ȘI VRĂNIUȚ, COMUNA RĂCĂȘDIA, JUDEȚUL CARAȘ-SEVERIN	Racasdia și Vraniut	Comunitatea din Racasdia și Vraniut	SF	48 luni			UAT Racasdia	Drumuri publice din interiorul localităților – Clasă tehnică: V – Lungime drum: 6430.00 metri
2.	MODERNIZARE TROTUARE, ALEI PIETONALE ȘI CREARE LOCURI DE PARCARE ÎN SATELE RĂCĂȘDIA ȘI VRĂNIUȚ, COMUNA RĂCĂȘDIA	Racasdia și Vraniut	Comunitatea din Racasdia și Vraniut	SF	50 luni			UAT Racasdia	Drumuri publice din interiorul localităților – Clasă tehnică: V – Lungime drum: 15040.00 metri

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Stadiu	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Responsabilitatea implementării	Observații (alți responsabili în implementare)
						Buget local / instituțional – %	Altă sursă – %		
3.	Canalizare menajera și stație de epurare localitatea Vraniut, comuna Racasdia, județul Caraș-Severin	Vraniut	Comunitatea din Vraniut	FP	60 luni			UAT Racasdia	– Lungime rețea de canalizare (colectare): 5300.00 metri – Număr locuitori echivalenți (beneficiari direcți): 410
4.	Modernizarea infrastructurii rutiere în comunitatea de romi din zona Stadion, localitatea Racasdia, județul Caraș-Severin	Racasdia	Comunitatea de romi din cartierul „Stadion”-Racasdia	SF	60 luni			UAT Racasdia	Tip drum: Drumuri publice din interiorul localităților – Clasă tehnică: V – Lungime drum: 821.4000 metri
5.	Înființare sistem de distribuție gaze naturale în Racasdia și Vraniut	Racasdia și Vraniut	Comunitatea din Racasdia și Vraniut	FP	60 luni			UAT Racasdia	Lungime străzi – aproximativ 13km
6.	Regularizarea și decolmatarea pârâurilor Ciclova și Racasdiuta	Racasdia și Vraniut	Comunitatea din Racasdia și Vraniut	FP	48 luni			UAT Racasdia	Lungime parau-aproximativ 15 km
7.	Construcție/ amenajare spatii verzi și parcuri	Racasdia și Vraniut	Comunitatea din Racasdia și Vraniut	FP	48 luni			UAT Racasdia	Suprafața – aproximativ 10.000 mp
8.	Dezvoltare structuri de cazare și de agrement specifice turismului eco și agro;	Racasdia și Vraniut	Comunitatea din Racasdia și Vraniut	FP	60 luni			UAT Racasdia	Renovare capacitați de cazare

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Stadiu	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Responsabilitatea implementării	Observații (alți responsabili în implementare)
						Buget local / instituțional – %	Altă sursă – %		
9.	Restaurare și conservare mori pe apa în localitățile Racasdia și Vraniut;	Racasdia și Vraniut	Comunitatea din Racasdia și Vraniut	FP	50 luni			UAT Racasdia	2 mori pe apa în Racasdia și 1 în Vraniut
10.	Modernizare și dotare muzeu din localitatea Racasdia	Racasdia	Comunitatea din Racasdia	FP	48 luni			UAT Racasdia	
11.	Dotare și reabilitare cămin cultural din Vraniut;	Vraniut	Comunitatea din Vraniut	FP	48 luni			UAT Racasdia	
12.	Măsuri pentru menținerea și promovarea tradițiilor și obiceiurilor locale;	Racasdia și Vraniut	Comunitatea din Racasdia și Vraniut	FP	48 luni			UAT Racasdia	
13.	Reabilitarea și dotarea unităților de învățământ din Vraniut – școală și grădiniță	Vraniut	Comunitatea din Vraniut	FP	50 luni			UAT Racasdia	
1.	Alimentare cu gaze naturale	Comuna Păltiniș	populația UAT					UAT Păltiniș	
2.	Lucrări de regularizare a albiei râurilor și apărări de maluri pentru prevenirea și reducerea efectelor distructive ale inundațiilor	Comuna Păltiniș	populația UAT					UAT Păltiniș	
3.	Reabilitarea podurilor peste râuri	Comuna Păltiniș	populația UAT					UAT Păltiniș	
4.	Implementare sistem de monitorizare și supraveghere video a comunei	Comuna Păltiniș	populația UAT					UAT Păltiniș	
5.	Modernizare rigole pluviale	Comuna Păltiniș	populația UAT					UAT Păltiniș	
6.	Realizarea sistemului de canalizare și stație de epurare a apelor uzate	Comuna Păltiniș	populația UAT					UAT Păltiniș	
7.	Achiziționare platforme colectare selectivă	Comuna Păltiniș	populația UAT					UAT Păltiniș	
8.	Construire teren de sport sintetic, multifuncțional	Comuna Păltiniș	populația UAT					UAT Păltiniș	
9.	Modernizare drumuri de interes local	Comuna Păltiniș	populația UAT					UAT Păltiniș	
10.	Sistem de alimentare cu apa	Comuna Păltiniș	populația UAT					UAT Păltiniș	

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Stadiu	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Responsabilitatea implementării	Observații (alți responsabili în implementare)
						Buget local / instituțional – %	Altă sursă – %		
1.	Construire rețea de canalizare și stație de epurare în comuna Ciudanovita	Comuna Ciudanovita, județul Caraș-Severin	Locuitorii comunei Ciudanovita	Cerere de finanțare depusa pe programul național de investiții Anghel Saligny		Bugetul de stat și bugetul local		Comuna Ciudanovita	
2.	Înființarea serviciului de distribuție a gazelor naturale cu rețele inteligente în comuna Ciudanovita, județul Caraș-Severin	Comuna Ciudanovita, județul Caraș-Severin	Locuitorii comunei Ciudanovita	FP		Bugetul de stat și bugetul local		Comuna Ciudanovita membru în asociația intercomunitara ADI Clisura Dunarii,	
3.	Reabilitarea și modernizarea unui nr de 14 blocuri aflate în proprietatea autorității locale	Localitatea Ciudanovita Comuna Ciudanovita, județul Caraș-Severin	Chiriașii blocurilor	FP		Bugetul de stat/ bugetul local/ Fonduri Europene		Comuna Ciudanovita	
4.	Amenajare teren de tenis	Localitatea Ciudanovita Comuna Ciudanovita, județul Caraș-Severin	Locuitorii comunei Ciudanovita	FP		Bugetul Local		Comuna Ciudanovita	
5.	Modernizare drum de legătura între DJ și 573 și Girliste	Comuna Ciudanovita, județul Caraș-Severin	Locuitorii comunei Ciudanovita	Cerere de finanțare depusa pe programul național de investiții		Bugetul de stat și bugetul local		Comuna Ciudanovita	

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Stadiu	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Responsabilitatea implementării	Observații (alți responsabili în implementare)
						Buget local / instituțional – %	Altă sursă – %		
				Anghel Saligny					
6.	Amenajare drum de legătura intre strada C2 și DJ 573	Localitatea Ciudanovita Comuna Ciudanovita, județul Caraș-Severin	Locuitorii comunei Ciudanovita	Cerere de finanțare depusa pe programul național de investiții Anghel Saligny		Bugetul de stat și bugetul local		Comuna Ciudanovita	
7.	Modernizare străzi în comuna Ciudanovita	Comuna Ciudanovita, județul Caraș-Severin	Locuitorii comunei Ciudanovita	Cerere de finanțare depusa pe programul național de investiții Anghel Saligny		Bugetul de stat și bugetul local		Comuna Ciudanovita	
8.	Achiziționare buldoexcavator	Comuna Ciudanovita, județul Caraș-Severin	Locuitorii comunei Ciudanovita	FP			Fonduri europene	Comuna Ciudanovita	
9.	Declararea comunei Ciudaovita stațiune turistică de interes local	Comuna Ciudanovita, județul Caraș-Severin	Locuitorii comunei Ciudanovita	FP				Comuna Ciudanovita	
10.	Modernizare drumuri de interes local în satele comunei Ciudanovita	Comuna Ciudanovita, județul Caraș-Severin	Locuitorii comunei Ciudanovita	FP		Bugetul de stat/ bugetul local/ Fonduri Europene		Comuna Ciudanovita	
11.	Amenajare trotuare, podețe și rigole scurgere ape pluviale în comuna Ciudanovita	Comuna Ciudanovita,	Locuitorii comunei Ciudanovita	FP		Bugetul de stat și bugetul local		Comuna Ciudanovita	

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Stadiu	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Responsabilitatea implementării	Observații (alți responsabili în implementare)
						Buget local / instituțional – %	Altă sursă – %		
		județul Caraș-Severin							
12.	Modernizare infrastructura de acces către exploatațiile agricole din comuna Ciudanovita	Comuna Ciudanovita, județul Caraș-Severin	Locuitorii comunei Ciudanovita	FP		Bugetul de stat/ bugetul local/ Fonduri Europene		Comuna Ciudanovita	
13.	Amenajare platforme de interes local	Comuna Ciudanovita, județul Caraș-Severin	Locuitorii comunei Ciudanovita	FP		Bugetul de stat/ bugetul local/ Fonduri Europene		Comuna Ciudanovita	
14.	Amenajare trasee turistice, locuri de camping	Comuna Ciudanovita, județul Caraș-Severin	Turiștii	FP		Bugetul de stat/ bugetul local/ Fonduri Europene		Comuna Ciudanovita	
15.	Construire centru asigurare servicii medicale	Comuna Ciudanovita, județul Caraș-Severin	Locuitorii comunei Ciudanovita	FP		Bugetul de stat / bugetul local		Comuna Ciudanovita	
1.	Eficientizare energetica școala cu clasele I-VIII Globu – Craiovei	U.A.T. Iablanița		Dali		da	da	U.A.T. Iablanița	
2.	Extindere rețea de alimentare apă și canal în loc. Iablanița	U.A.T. Iablanița	700 Loc.	S.F	54 luni	da	da	U.A.T. Iablanița	
3.	Reabilitare și modernizare infrastructura rutiera în comuna Iablanița	U.A.T. Iablanița	1300 LOC	S.F	48 luni	da	da	U.A.T. Iablanița	
4.	Modernizare drumuri vecinale comuna Iablanița	U.A.T. Iablanița	1300 LOC	S.F, P.T	54 luni	da	da	U.A.T. Iablanița	
1.	Modernizare cămin cultural Topleț	Topleț	Populația comunei	PT		0	0	CNI	
2.	Asfaltare drumuri Topleț	Topleț	Populația comunei	PT		0	0	Anghel Saligny	

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Stadiu	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Responsabilitatea implementării	Observații (alți responsabili în implementare)
						Buget local / instituțional – %	Altă sursă – %		
3.	Reabilitare drum agricol	Topleț, sat Bârza	Populația comunei	PT		0	0	Anghel Saligny	
4.	Reabilitare alimentare cu apă și canalizare	Topleț	Populația comunei	PT		220000	0	Aqua Caraș și comuna Topleț	
5.	Reabilitare pod fier	Topleț	Populația comunei	Pt		80000	0	PNDL 2	
1.	Modernizare infrastructura rutiera în Comuna Socol	Comuna Socol	populația comunei	FP	2022-2027	2	98	UAT Socol	
2.	Modernizare străzi în localitățile Zlatița și Parneaura Comuna Socol	Comuna Socol	populația comunei	FP	2022-2027	10	90	UAT Socol	
3.	Modernizare DC 111 Zlatița-Belobresca, comuna Socol, jud. Caraș-Severin	Comuna Socol	populația comunei	FP	2022-2027	5	95	UAT Socol	
4.	Reabilitare și modernizare Școală Primară Zlatița	Comuna Socol	elevii din localitatea Zlatița	PT	2022-2023	10	90	UAT Socol	
5.	Reabilitare și modernizare Scoală Gimnazială Sf.Sava Socol	Comuna Socol	Elevii din localitatea Socol	PT	2022-2023	10	90	UAT Socol	
6.	Rețea gaze naturale	Comuna Socol	populația comunei	-	-	-	-	UAT Socol	
7.	Construire Complex Energetic de Energie Regenerabila (apă, vânt, soare) în Comuna Socol	Comuna Socol	-	-	-	-	-	UAT Socol	
8.	Pod peste râul Nera	Comuna Socol	-	-	-	-	-	UAT Socol	
9.	Sala de sport în localitatea Socol	Comuna Socol	populația comunei	PT	-	-	-	UAT Socol	CNI
10.	Reabilitare cămin cultural Zlatița	Comuna Socol	populația comunei	PT	-	-	-	UAT Socol	CNI
11.	Teren multifuncțional în localitatea Zlatița	Comuna Socol	populația comunei	-	-	-	-	UAT Socol	
12.	Stație încărcare electrică	Comuna Socol	populația comunei	-	-	-	-	UAT Socol	

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Stadiu	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Responsabilitatea implementării	Observații (alți responsabili în implementare)
						Buget local / instituțional – %	Altă sursă – %		
1.	Înființarea serviciului de distribuție a gazelor naturale cu rețele inteligente în comunele Armenis și Slatina Timiș, jud. Caraș-Severin	Comuna Armenis-Comuna Slatina Timiș	populația comunei	SF	2022-2027	15%	85%	Comuna Armenis-Comuna Slatina Timiș	
2.	Modernizarea sistemului de iluminat public în Comuna Armenis	Comuna Armenis	populația comunei		2022-2027			Comuna Armenis	
3.	Extindere rețea de iluminat public în Comuna Armenis	Comuna Armenis	populația comunei		2022-2027			Comuna Armenis	
4.	Construire stație de alimentare pentru autovehicule electrice	Comuna Armenis	populația comunei		2022-2027			Comuna Armenis	
5.	Construire parc eolian și amenajare drumuri de acces în Comuna Armenis	Comuna Armenis	populația comunei		2022-2027			Comuna Armenis	
6.	Amenajare parc panouri fotovoltaice în Comuna Armenis	Comuna Armenis	populația comunei		2022-2027			Comuna Armenis	
7.	Modernizare sistem de alimentare cu apa Comuna Armenis, localități Armenis și Fenes, Județ Caraș-Severin	Comuna Armenis	populația comunei		2022-2027	4%	96%	Comuna Armenis	
8.	Pod peste Raul Lung, Timiș, localitatea Fenes, Comuna Armenis, Județ Caraș-Severin	Comuna Armenis	populația comunei	EXPERTIZA TEHNICA	2022-2027	12%	88%	Comuna Armenis	
9.	Reconstrucție Pod peste Raul Timiș la Armenis, județul Caraș-Severin	Comuna Armenis	populația comunei	EXPERTIZA TEHNICA	2022-2027	9%	91%	Comuna Armenis	
10	Modernizare Drum Comunal DC 23, străzi și drumuri vicinale în Comuna Armenis, județul Caraș-Severin	Comuna Armenis	populația comunei	DALI	2022-2027	3%	97%	Comuna Armenis	
11	Modernizare străzi rurale în Comuna Armenis, județul Caraș-Severin	Comuna Armenis	populația comunei	DALI	2022-2027	7%	93%	Comuna Armenis	
12	Modernizare drum agricol Fenes în Comuna Armenis, județul Caraș-Severin	Comuna Armenis	populația comunei	SF	2022-2027	12%	88%	Comuna Armenis	
13	Reactualizare Plan Urbanistic General	Comuna Armenis	populația comunei		2022-2027			Comuna Armenis	

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Stadiu	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Responsabilitatea implementării	Observații (alți responsabili în implementare)
						Buget local / instituțional – %	Altă sursă – %		
14	Amenajare traseu turistic pentru drumeții, călărie sau bicicleta Via Transilvanica	Comuna Armenis	populația comunei		2022-2027			Comuna Armenis	
15	Realizare trasee turistice Armenis-Cuntu Tarcu – Muntele Mic și Armenis-Trei Ape – Semenic	Comuna Armenis	populația comunei		2022-2027			Comuna Armenis	
1	Modernizarea sistemului rutier și lucrări de întreținere și igienizare a căilor de acces în Comuna Cărbunari	Comuna Cărbunari	populația comunei	Propunere de proiect	2022-2027			UAT Cărbunari	Buget local, Buget de stat, Fonduri europene, Alte tipuri de fonduri
2	Modernizare drumuri forestiere	Comuna Cărbunari	populația comunei	Propunere de proiect	2022-2028			UAT Cărbunari	Buget local, Buget de stat, Fonduri europene, Alte tipuri de fonduri
3	Modernizare infrastructură de acces către exploatațiile agricole din Comuna Cărbunari	Comuna Cărbunari	populația comunei	Propunere de proiect	2022-2029			UAT Cărbunari	Buget local, Buget de stat, Fonduri europene, Alte tipuri de fonduri
4	Reabilitare și modernizare drum vicinal spre Lacul Dracului	Comuna Cărbunari	populația comunei	Propunere de proiect	2022-2030			UAT Cărbunari	Buget local, Buget de stat, Fonduri europene, Alte tipuri de fonduri
5	Implementare sistem colectare selectivă a deșeurilor	Comuna Cărbunari	populația comunei	Propunere de proiect	2022-2031			UAT Cărbunari	Buget local, Buget de stat, Fonduri europene, Alte tipuri de fonduri

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Stadiu	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Responsabilitatea implementării	Observații (alți responsabili în implementare)
						Buget local / instituțional – %	Altă sursă – %		
6	Campanii de conștientizare a locuitorilor privind colectarea selectivă a deșeurilor menajere	Comuna Cărbunari	populația comunei	Propunere de proiect	2022-2032			UAT Cărbunari	Buget local, Buget de stat, Fonduri europene, Alte tipuri de fonduri
7	Reamenajare locuri de joacă în comuna Cărbunari	Comuna Cărbunari	populația comunei	Propunere de proiect	2022-2033			UAT Cărbunari	Buget local, Buget de stat, Fonduri europene, Alte tipuri de fonduri
8	Proiectare și execuție teren de minifotbal cu gazon sintetic în comuna Cărbunari	Comuna Cărbunari	populația comunei	Propunere de proiect	2022-2034			UAT Cărbunari	Buget local, Buget de stat, Fonduri europene, Alte tipuri de fonduri
9	Construire sală de sport în comuna Cărbunari	Comuna Cărbunari	populația comunei	Propunere de proiect	2022-2035			UAT Cărbunari	Buget local, Buget de stat, Fonduri europene, Alte tipuri de fonduri
10	Amenajare și dotarea cu mobilier a unui parc de agrement– satul Cărbunari	Comuna Cărbunari	populația comunei	Propunere de proiect	2022-2036			UAT Cărbunari	Buget local, Buget de stat, Fonduri europene, Alte tipuri de fonduri
11	Reabilitare, amenajare spații verzi și locuri de odihnă în comuna Cărbunari	Comuna Cărbunari	populația comunei	Propunere de proiect	2022-2037			UAT Cărbunari	Buget local, Buget de stat, Fonduri europene, Alte tipuri de fonduri
12	Modernizare și extindere sediu Primărie Cărbunari	Comuna Cărbunari	populația comunei	Propunere de proiect	2022-2038			UAT Cărbunari	Buget local, Buget de stat,

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Stadiu	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Responsabilitatea implementării	Observații (alți responsabili în implementare)
						Buget local / instituțional – %	Altă sursă – %		
									Fonduri europene, Alte tipuri de fonduri
13	Reabilitare, modernizare, extindere și dotare Cămin Cultural în comuna Cărbunari	Comuna Cărbunari	populația comunei	Propunere de proiect	2022-2039			UAT Cărbunari	Buget local, Buget de stat, Fonduri europene, Alte tipuri de fonduri
14	Reabilitare, întreținere și promovare a monumentelor istorice locale – obiective cultural – religioase	Comuna Cărbunari	populația comunei	Propunere de proiect	2022-2040			UAT Cărbunari	Buget local, Buget de stat, Fonduri europene, Alte tipuri de fonduri
15	Modernizarea sistemului de iluminat public stradal, în comuna Cărbunari	Comuna Cărbunari	populația comunei	Propunere de proiect	2022-2041			UAT Cărbunari	Buget local, Buget de stat, Fonduri europene, Alte tipuri de fonduri
16	Asigurarea independenței energetice din surse regenerabile – panouri solare și fotovoltaice, la instituțiile publice din comuna Cărbunari	Comuna Cărbunari	populația comunei	Propunere de proiect	2022-2042			UAT Cărbunari	Buget local, Buget de stat, Fonduri europene, Alte tipuri de fonduri
17	Construire stație de alimentare pentru autovehicule electrice	Comuna Cărbunari	populația comunei	Propunere de proiect	2022-2043			UAT Cărbunari	Buget local, Buget de stat, Fonduri europene, Alte tipuri de fonduri
18	Amenajare parc panouri foto voltaice și amenajare drumuri de acces în comuna Cărbunari	Comuna Cărbunari	populația comunei	Propunere de proiect	2022-2044			UAT Cărbunari	Buget local, Buget de stat, Fonduri

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Stadiu	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Responsabilitatea implementării	Observații (alți responsabili în implementare)
						Buget local / instituțional – %	Altă sursă – %		
									europene, Alte tipuri de fonduri
19	Înființare perdele de protecție și împădurirea terenurilor neproductive, inclusiv a celor dispuse alunecării	Comuna Cărbunari	populația comunei	Propunere de proiect	2022-2045			UAT Cărbunari	Buget local, Buget de stat, Fonduri europene, Alte tipuri de fonduri
20	Sprijinirea fermierilor și deținătorilor de păduri să utilizeze serviciile de consiliere și consultanță în vederea îmbunătățirii performanțelor generale ale activității acestora conform înregistrării APIA	Comuna Cărbunari	populația comunei	Propunere de proiect	2022-2046			UAT Cărbunari	Buget local, Buget de stat, Fonduri europene, Alte tipuri de fonduri
21	Achiziționare utilaje și echipamente	Comuna Cărbunari	populația comunei	Propunere de proiect	2022-2047			UAT Cărbunari	Buget local, Buget de stat, Fonduri europene, Alte tipuri de fonduri
22	Cadastru sistematic general în comuna Cărbunari	Comuna Cărbunari	populația comunei	Propunere de proiect	2022-2048			UAT Cărbunari	Buget local, Buget de stat, Fonduri europene, Alte tipuri de fonduri
23	Înființare nomenclator stradal în comuna Cărbunari	Comuna Cărbunari	populația comunei	Propunere de proiect	2022-2049			UAT Cărbunari	Buget local, Buget de stat, Fonduri europene, Alte tipuri de fonduri
24	Reactualizare Plan Urbanistic General	Comuna Cărbunari	populația comunei	Propunere de proiect	2022-2050			UAT Cărbunari	Buget local, Buget de stat, Fonduri europene, Alte tipuri de fonduri

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Stadiu	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Responsabilitatea implementării	Observații (alți responsabili în implementare)
						Buget local / instituțional – %	Altă sursă – %		
25	Campanii de îndrumare a micilor întreprinzători în vederea obținerii finanțării de proiecte în perioada de programare 2021 – 2027	Comuna Cărbunari	populația comunei	Propunere de proiect	2022-2051			UAT Cărbunari	Buget local, Buget de stat, Fonduri europene, Alte tipuri de fonduri
26	Construire/Amenajare Centru de recreere pentru tineret în comuna Cărbunari	Comuna Cărbunari	populația comunei	Propunere de proiect	2022-2052			UAT Cărbunari	Buget local, Buget de stat, Fonduri europene, Alte tipuri de fonduri
27	Amenajare spații pentru organizare de evenimente și festivități în comuna Cărbunari	Comuna Cărbunari	populația comunei	Propunere de proiect	2022-2053			UAT Cărbunari	Buget local, Buget de stat, Fonduri europene, Alte tipuri de fonduri
28	Promovarea și dezvoltarea turismului rural în comuna Cărbunari	Comuna Cărbunari	populația comunei	Propunere de proiect	2022-2054			UAT Cărbunari	Buget local, Buget de stat, Fonduri europene, Alte tipuri de fonduri
29	Construire și amenajare sat de vacanță în comuna Cărbunari	Comuna Cărbunari	populația comunei	Propunere de proiect	2022-2055			UAT Cărbunari	Buget local, Buget de stat, Fonduri europene, Alte tipuri de fonduri
30	Amenajare capele mortuare în Parohiile comunei Cărbunari	Comuna Cărbunari	populația comunei	Propunere de proiect	2022-2056			UAT Cărbunari	Buget local, Buget de stat, Fonduri europene, Alte tipuri de fonduri

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Stadiu	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Responsabilitatea implementării	Observații (alți responsabili în implementare)
						Buget local / instituțional – %	Altă sursă – %		
1.	„INFIINTARE RETEA INTELIGENTA DE DISTRIBUTIE GAZE NATURALE IN COMUNELE: BREBU LOCALITATILE BREBU, APADIA SI VALEADENI, COMUNA PĂLTINIȘ, LOCALITATILE PĂLTINIȘ, CORNUȚEL BANAT, RUGI, DELINEȘTI ȘI OHABIȚA, JUDEȚUL CARAS-SEVERIN”	Comuna Brebu și comuna Păltiniș	locuitorii comunelor	SF			Anghel Saligny	UAT Comuna Brebu	
2.	EFICIENTIZARE ENERGETICĂ SEDIU PRIMĂRIE	COMUNA BREBU, SAT BREBU	locuitorii comunei Brebu				Anghel Saligny	UAT Comuna Brebu	
3.	CONSTRUIRE SALA SPORT CU TRIBUNA DE 102 LOCURI COMUNA BREBU, SAT BREBU, JUDEȚUL CARAS-SEVERIN	COMUNA BREBU, SAT BREBU	locuitorii comunei Brebu	SF			CNI	UAT Comuna Brebu	
4.	ELEBORARE PUG COMUNA BREBU	COMUNA BREBU, SAT BREBU	locuitorii comunei Brebu		2022			UAT Comuna Brebu	
5.	REABILITARE SI MODERNIZARE CĂMINE CULTURALE	COMUNA BREBU, SAT BREBU	locuitorii comunei Brebu				Anghel Saligny	UAT Comuna Brebu	
6.	SISTEM DE MONITORIZARE AUDIO VIDEO IN UNITĂȚILE DE INVĂȚAMÂNT DIN COMUNA BREBU	COMUNA BREBU, SAT BREBU	COPIII COMUNEI BREBU		2022	DA		UAT Comuna Brebu	
7.	AMENAJAREA ȘI DOTAREA UNOR LOCURI DE JOACĂ ȘI RECREERE PENTRU COPII LA NIVELUL COMUNEI BREBU	COMUNA BREBU, SAT BREBU	COPIII COMUNEI BREBU		2022	DA		UAT Comuna Brebu	
8.	REPARAȚII, MODERNIZAREA ȘI REABILITAREA CLĂDIRILOR AFLATE IN ADMINISTRAREA CONSILIULUI LOCAL BREBU	COMUNA BREBU, SAT BREBU	locuitorii comunei Brebu		2022	DA		UAT Comuna Brebu	

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Stadiu	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Responsabilitatea implementării	Observații (alți responsabili în implementare)
						Buget local / instituțional – %	Altă sursă – %		
9.	AMENAJARE CAPELE MORTUARE IN PAROHIILE DIN COMUNA BREBU	COMUNA BREBU, SAT BREBU	locuitorii comunei Brebu		2022			UAT Comuna Brebu	
10.	CONSTRUIRE MINIBAZE SPORTIVE CU GAZON ARTIFICIAL IN COMUNA BREBU	COMUNA BREBU, SAT BREBU	locuitorii comunei Brebu		2022			UAT Comuna Brebu	
1.	Introducerea sistemului de alimentare cu gaze	Rusca Montana și Rușchița	locuitorii, agenții economici și investitorii					UAT Rusca Montană	
2.	Realizarea sistemului de canalizare și stație de epurarea a apelor uzate	Rusca Montana și Rușchița	locuitorii, agenții economici și investitorii					UAT Rusca Montană	
3.	Proiectarea și extinderea sistemului de alimentare cu apa	Rusca Montana și Rușchița	locuitorii, agenții economici și investitori					UAT Rusca Montană	
4.	Reabilitare Casa memoriala Peter Pan	Rusca Montana	locuitori, investitori, turiști					UAT Rusca Montană	
5.	Modernizarea drumului de interes local prevăzut cu șanțuri, piste biciclete și alei pietonale	Rusca Montana și Rușchița	locuitorii, agenții economici și investitori					UAT Rusca Montană	
6.	Asfaltarea drumurilor comunale din Rusca Montana și Rușchița	Rusca Montana și Rușchița	locuitorii, agenții economici, turiști și investitori					UAT Rusca Montană	
7.	Întocmirea / reactualizarea PUG	Rusca Montana și Rușchița	locuitorii, agenții economici și investitori					UAT Rusca Montană	
8.	Reamenajare Punct sanitar / Dispensar	Rusca Montana	locuitorii, agenții economici, turiști și investitor					UAT Rusca Montană	
9.	Amplasare indicatoare rutiere de intrare și ieșire din localitate în toate punctele de acces	Rusca Montana și Rușchița	locuitorii, agenții economici, turiști și investitor					UAT Rusca Montană	

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Stadiu	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Responsabilitatea implementării	Observații (alți responsabili în implementare)
						Buget local / instituțional – %	Altă sursă – %		
10.	Promovarea Turistica a localității	Rusca Montana	locuitorii, agenții economici, turiști și investitor					UAT Rusca Montană	
11.	Restaurare – reconsolidare biserica romano-catolică din Rusca Montană	Rusca Montana și Rușchița	locuitorii, agenții economici, turiști și investitor					UAT Rusca Montană	
12.	Realizarea / amenajarea unui ștrand în comuna	Rusca Montana și Rușchița	locuitorii, agenții economici, turiști și investitori					UAT Rusca Montană	
13.	Reabilitare și semnalizarea obiectivelor turistice	Rusca Montana și Rușchița	locuitorii, agenții economici, turiști și investitori					UAT Rusca Montană	
14.	Înființarea unui centru de informare turistica	Rusca Montana și Rușchița	locuitorii, agenții economici, turiști și investitori					UAT Rusca Montană	
15.	Modernizarea parcurilor și a locurilor de joaca de pe raza comunei	Rusca Montana și Rușchița	locuitorii, agenții economici, turiști și investitori					UAT Rusca Montană	
16.	Achiziționarea de panouri fotovoltaice pentru energie electrica în instituțiile publice, parcuri, intersecții și terenuri de sport	Rusca Montana și Rușchița	locuitorii, agenții economici, turiști și investitori					UAT Rusca Montană	
1.	Modernizare Drum în comuna Dalboșeț, Județul Caraș-Severin”/MDLAP/PNI-Anghel Saligny/ 13.857.604,52/Cod proiect 139843	Dalboșeț	Locuitorii comunei	PT	2022-2027		100%	COMUNA DALBOSET	
2.	Reabilitare Drumuri și Poduri în comuna Dalboșeț, Județul Caraș-Severin”/MDLAP/PNI-Anghel Saligny/11.524.622,98/Cod proiect 139867	Dalboșeț	Locuitorii comunei	PT	2022-2027		100%	COMUNA DALBOSET	
3.	Reabilitare captare apa, extindere apă și canal Sopot și Dalboșeț în comuna Dalboșeț, Județul	Dalboșeț	Locuitorii comunei	PT	2022-2027		100%	COMUNA DALBOSET	

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Stadiu	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Responsabilitatea implementării	Observații (alți responsabili în implementare)
						Buget local / instituțional – %	Altă sursă – %		
	Caraș-Severin"/ MDLAP/ PNI-Anghel Saligny/ 3.183.773,77/ Cod proiect 139870								
4.	Achiziționare tractor cu utilaje agricole.	Dalbosețț	Locuitorii comunei	FP	2022-2027		100%	COMUNA DALBOSET	
5.	Construcția sau amenajarea unei Capele mortuare în Dalbosețț și Șopotu Vechi;	Dalbosețț	Locuitorii comunei	FP	2022-2027		100%	COMUNA DALBOSET	
6.	Drumuri agricole în comuna Dalbosețț și sat Șopotu Vechi construite sau amenajate;	Dalbosețț	Locuitorii comunei	FP	2022-2027		100%	COMUNA DALBOSET	
7.	Reabilitare și modernizare sediu Primărie.	Dalbosețț	Locuitorii comunei	FP	2022-2027		100%	COMUNA DALBOSET	
8.	1 Punct sanitar umane, în satul Șopotu Vechi – amenajat și dotat; -1 dispensar comunal în satul Dalbosețț – modernizat și dotat;	Dalbosețț	Locuitorii comunei	FP	2022-2027		100%	COMUNA DALBOSET	
9.	Amenajarea unei zone securizata și protejata, pentru depozitare moloz în satul Șopotu Vechi – realizata și funcționala;	Dalbosețț	Locuitorii comunei	FP	2022-2027		100%	COMUNA DALBOSET	
10.	Amenajarea și dotarea unei Piețe Agroalimentare;	Dalbosețț	Locuitorii comunei	FP	2022-2027		100%	COMUNA DALBOSET	
1.	Modernizare a drumurilor comunale, străzilor și ulițelor	loc. Bănia și loc. Gârbovățț	locuitorii com. Bănia, potențiali investitori	FP				UAT Bănia	
2.	Modernizare drumuri vicinale	loc. Bănia și loc. Gârbovățț	locuitorii com. Bănia, potențiali investitori	FP				UAT Bănia	
3.	Construire poduri și podețe peste pârâul Bănia și peste Gârbovățț	loc. Bănia și loc. Gârbovățț	locuitorii com. Bănia, potențiali investitori	FP				UAT Bănia	
4.	Reabilitarea / modernizarea și dotarea Căminelor Culturale în localitățile Bănia și Gârbovățț	loc. Bănia și loc. Gârbovățț	locuitorii com. Bănia, potențiali investitori	EXECUȚIE				UAT Bănia	

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Stadiu	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Responsabilitatea implementării	Observații (alți responsabili în implementare)
						Buget local / instituțional – %	Altă sursă – %		
5.	Realizarea și modernizarea rețelei de alimentare cu apă în localitățile Bănia și Gârbovăț	loc. Bănia și loc. Gârbovăț	locuitorii com. Bănia, potențiali investitori	FP				UAT Bănia	
6.	Realizarea rețelei de canalizare în localitățile Bănia și Gârbovăț	loc. Bănia și loc. Gârbovăț	locuitorii com. Bănia, potențiali investitori	FP				UAT Bănia	
7.	Realizarea stației de epurare și tratare a apelor reziduale în localitățile Bănia și Gârbovăț	loc. Bănia și loc. Gârbovăț	locuitorii com. Bănia, potențiali investitori agenții economici	FP				UAT Bănia	
8.	Modernizarea sistemului rutier în localitățile Bănia și Gârbovăț	loc. Bănia și loc. Gârbovăț	locuitorii com. Bănia, potențiali investitori, participanții la traficul rutier care tranzitează Comuna	FP				UAT Bănia	
9.	Lucrări de regularizare a albiilor pârâurilor din localitățile Bania și Gârbovăț și apărări de maluri pt. prevenirea și reducerea consecințelor distructive ale inundațiilor	loc. Bănia și loc. Gârbovăț	locuitorii com. Bănia,	FP				UAT Bănia	
10.	Realizarea rețelei de gaze naturale în localitățile Bănia și Gârbovăț	loc. Bănia și loc. Gârbovăț	locuitorii com. Bănia, potențiali investitori agenții economici	FP				UAT Bănia	
11.	Lucrări de extindere/modernizare sistem de iluminat public	loc. Bănia și loc. Gârbovăț	locuitorii com. Bănia, potențiali investitori agenții economici	FP				UAT Bănia	
12.	Reabilitarea școlilor din localitățile Bania și Gârbovăț și dotarea cu mobilier și echipamente	loc. Bănia și loc. Gârbovăț	locuitorii com. Bănia, elevii	FP				UAT Bănia	
13.	Introducere de sisteme centralizate de panouri solare	loc. Bănia și loc. Gârbovăț	locuitorii com. Bănia, potențialii investitori	FP				UAT Bănia	
14.	Organizarea sistemului de colectare selectiva, a spațiului de depozitare temporara și transportul deșeurilor	loc. Bănia și loc. Gârbovăț	locuitorii com. Bănia, agenții economici, potențialii investitori	FP				UAT Bănia	

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Stadiu	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Responsabilitatea implementării	Observații (alți responsabili în implementare)
						Buget local / instituțional – %	Altă sursă – %		
15.	Reabilitarea și dotarea corespunzătoare a dispensarelor umane din comuna	loc. Bănia și loc. Gârbovăț	locuitorii com. Bănia	FP				UAT Bănia	
16.	Lucrări de cadastru imobiliar intravilan și extravilan – reactualizare PUG	loc. Bănia și loc. Gârbovăț	locuitorii com. Bănia	FP				UAT Bănia	
17.	Montarea unui post de transformare în comuna în vederea îmbunătățirii parametrilor curentului electric	loc. Bănia și loc. Gârbovăț	locuitorii com. Bănia, agenții economici, potențialii investitori	FP				UAT Bănia	
18.	Dotări pentru intervenții în caz de situații de urgenta	loc. Bănia și loc. Gârbovăț	locuitorii com. Bănia, agenții economici, potențialii investitori	FP				UAT Bănia	
19.	Dotări administrație locală	loc. Bănia și loc. Gârbovăț	locuitorii com. Bănia, agenții economici, potențialii investitori, salariații primăriei	FP				UAT Bănia	
20.	Realizarea de alei pietonale și piste de biciclete în comuna Bania	loc. Bănia și loc. Gârbovăț	locuitorii com. Bănia, participanții la traficul rutier	FP				UAT Bănia	
21.	Dotare cu utilaje și echipamente pentru serviciul de gospodărie comunala și salubritate	loc. Bănia și loc. Gârbovăț	locuitorii com. Bănia,	FP				UAT Bănia	
22.	Construirea unui complex social care sa cuprindă un cămin de bătrâni	loc. Bănia și loc. Gârbovăț	locuitorii com. Bănia, potențialii investitori	FP				UAT Bănia	
23.	Amenajarea și dotarea unui centru de joaca și recreere pentru copii din Comuna Bania	loc. Bănia și loc. Gârbovăț	locuitorii com. Bănia	FP				UAT Bănia	
24.	Construirea unui complex turistic și de agrement în Comuna Bania	loc. Bănia și loc. Gârbovăț	locuitorii com. Bănia, agenții economici din zona, turiștii, potențialii investitori	FP				UAT Bănia	
25.	Lucrări de re reabilitare și mansardare a sediului primăriei	loc. Bania	locuitorii com. Bănia, salariații primăriei	FP				UAT Bănia	

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Stadiu	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Responsabilitatea implementării	Observații (alți responsabili în implementare)
						Buget local / instituțional – %	Altă sursă – %		
26	Construire drumuri agricole	loc. Bănia și loc. Gârbovăț	locuitorii com. Bănia, agenții economici din zona, potențialii investitori	FP				UAT Bănia	
27	Reabilitare obiective turistice, inclusiv semnalizare	loc. Bănia și loc. Gârbovăț	locuitorii com. Bănia, agenții economici din zona, turiștii, potențialii investitori	FP				UAT Bănia	
28	Amenajare spațiu campare turiști și spațiu grătar	loc. Bănia și loc. Gârbovăț	locuitorii com. Bănia, agenții economici din zona, turiștii, potențialii investitori	FP				UAT Bănia	
29	Modernizare site de promovare	loc. Bănia și loc. Gârbovăț	locuitorii com. Bănia, agenții economici din zona, turiștii, potențialii investitori	FP				UAT Bănia	
30	Amenajare / lotizare teren intravilan pentru potențialii clienți de locuințe	loc. Bănia și loc. Gârbovăț	locuitorii com. Bănia, agenții economici din zona, potențialii investitori	FP				UAT Bănia	
31	Modernizare parcuri și centre civice în localitățile Bania și Gârbovăț	loc. Bănia și loc. Gârbovăț	locuitorii com. Bănia, agenții economici din zona, turiștii, potențialii investitori	FP				UAT Bănia	
32	Amenajare atelier meșteșugăresc pentru promovare meșteșuguri și lucru manual	loc. Bănia și loc. Gârbovăț	locuitorii com. Bănia, agenții economici din zona, turiștii, potențialii investitori	FP				UAT Bănia	
33	Amenajare trasee cicloturistice montane cu legături intre Valea Almăjului și Clisura Dunarii	loc. Bănia și loc. Gârbovăț	locuitorii com. Bănia, agenții economici din zona, turiștii, potențialii investitori	FP				UAT Bănia	

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Stadiu	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Responsabilitatea implementării	Observații (alți responsabili în implementare)
						Buget local / instituțional – %	Altă sursă – %		
34	Ambientarea spațiilor din fața caselor în localitățile Bania și Gârbovăț	loc. Bănia și loc. Gârbovăț	locuitorii com. Bănia, agenții economici din zona, turiștii, potențialii investitori	FP				UAT Bănia	
35	Modernizare și dotare Biblioteca SI Muzeu în Comuna Bania	loc. Bania	locuitorii com. Bănia, agenții economici din zona, turiștii, potențialii investitori	FP				UAT Bănia	
36	Reabilitare mori de apa în Comuna Bania, amenajare trasee turistice și spațiu pentru promovare produse autohtone	loc. Bania	locuitorii com. Bănia, agenții economici din zona, turiștii, potențialii investitori	FP				UAT Bănia	
37	Reabilitare și dotare teren de fotbal de pe Valea Satului din localitatea Bania	loc. Bania	locuitorii com. Bănia, agenții economici din zona, turiștii, potențialii investitori	FP				UAT Bănia	
38	Reabilitare Cabana de pe Valea Satului, 23 August și Biserica Turceasca	loc. Bania	locuitorii com. Bănia, agenții economici din zona, turiștii, potențialii investitori	FP				UAT Bănia	
39	Amenajarea iazurilor piscicole de pe Valea Satului	loc. Bania	locuitorii com. Bănia, agenții economici din zona, turiștii, potențialii investitori	FP				UAT Bănia	
40	Dotarea Ocolului Silvic	loc. Bania	locuitorii com. Bănia, agenții economici din zona, potențialii investitori	FP				UAT Bănia	
41	Construire capele și dotare cu mașini funerare în localitățile Bania și Gârbovăț	loc. Bănia și loc. Gârbovăț	locuitorii com. Bănia	FP				UAT Bănia	

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Stadiu	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Responsabilitatea implementării	Observații (alți responsabili în implementare)
						Buget local / instituțional – %	Altă sursă – %		
42	Construire teren de spor multifuncțional în Comuna Bania	loc. Bania	locuitorii com. Bănia, agenții economici din zona, potențialii investitori	PT				UAT Bănia	
43	Promovarea sărbătorii Fii Satului și tradițiilor și obiceiurilor locale	loc. Bania	locuitorii com. Bănia, agenții economici din zona, turiștii, potențialii investitori	FP				UAT Bănia	
1.	INTRODUCEREA SISTEMULUI INTELIGENT DE ALIMENTARE CU GAZE NATURALE ÎN COMUNA BUCHIN	UAT BUCHIN	Locuitorii comunei	IDEE DE PROIECT	2022-2027		100%	COMUNA BUCHIN	PROGRAM ANGHEL SALIGNY
2.	REPARAȚII SECTOARE DE DRUM COMUNAL DC13 – COMUNA BUCHIN, JUDEȚUL CARAȘ-SEVERIN	UAT BUCHIN	Locuitorii comunei	SF	2022-2027		100%	COMUNA BUCHIN	PROGRAM ANGHEL SALIGNY
3.	MODERNIZARE DRUM COMUNAL LINDENFELD ÎN COMUNA BUCHIN, JUD. CARAȘ-SEVERIN	UAT BUCHIN	Locuitorii comunei	SF	2022-2027		100%	COMUNA BUCHIN	PROGRAM ANGHEL SALIGNY
4.	ELABORARE PUG (Planul Urbanistic General)	UAT BUCHIN	Locuitorii comunei	IDEE DE PROIECT	2022-2027	100%		COMUNA BUCHIN	
5.	MODERNIZARE REȚEA DE ALIMENTARE CU APĂ, LOC. POIANA, COM. BUCHIN, JUD. CARAȘ-SEVERIN	UAT BUCHIN	Locuitorii comunei	SF	2022-2027		100%	COMUNA BUCHIN	PROGRAM ANGHEL SALIGNY
6.	Amenajare spatii joaca și recreere, loc. Prisian, Poiana și Valea Timișului	UAT BUCHIN	Locuitorii comunei	IDEE DE PROIECT	2022-2027	100%		COMUNA BUCHIN	
7.	Lucrări de ecologizare/amenajare albii cursuri de apă/pâraie	UAT BUCHIN	Locuitorii comunei	IDEE DE PROIECT	2022-2027	100%		COMUNA BUCHIN	
8.	Modernizarea rețelei de iluminat public din com. Buchin	UAT BUCHIN	Locuitorii comunei	IDEE DE PROIECT	2022-2027		100%	COMUNA BUCHIN	AFM

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Stadiu	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Responsabilitatea implementării	Observații (alți responsabili în implementare)
						Buget local / instituțional – %	Altă sursă – %		
1.	INTRODUCEREA SISTEMULUI INTELIGENT DE ALIMENTARE CU GAZE NATURALE ÎN COMUNA BERZOVIA	UAT Berzovia	Locuitorii comunei	IDEE DE PROIECT	2022-2027		100%	COMUNA BERZOVIA	PROGRAM ANGHEL SALIGNY
2.	EXTINDEREA/REABILITAREA/MODERNIZAREA DRUMURILOR COMUNALE ȘI ULIȚELOR INTERIOARE, CCA 30 KM ÎN TOATE LOCALITĂȚILE COMUNEI: BERZOVIA, GHERTENIȘ, FIZEȘ; REALIZAREA DE ȘANȚURI/RIGOLE; REALIZAREA/REABILITAREA TROTUAREOR, ÎNFIINȚARE ALEI PIETONALE ÎN COMUNA BERZOVIA	UAT Berzovia	Locuitorii comunei	PSF	2022-2027		100%	COMUNA BERZOVIA	PROGRAM ANGHEL SALIGNY
3.	ÎNFIINȚARE PARC INDUSTRIAL ÎN VEDEREA ATRAGERII DE POTENȚIALI INVESTITORI ÎN COMUNA BERZOVIA								
4.	ELABORARE PUG (Planul Urbanistic General)	UAT Berzovia	Locuitorii comunei	IDEE DE PROIECT	2022-2027	100%		COMUNA BERZOVIA	
5.	ÎNTABULARE/PARCELARE TERENURI DIN DOMENIUL PUBLIC ÎN VEDEREA VÂNZĂRII/ÎNCHIRIERII/CONCESIONĂRII UNOR POTENȚIALI INVESTITORI ÎN COMUNA BERZOVIA	UAT Berzovia	Locuitorii comunei	IDEE DE PROIECT	2022-2027	100%		COMUNA BERZOVIA	
6.	Amenajare Parc relaxare, divertisment Berzovia; Amenajarea și dotarea locurilor de joacă pentru copii în toate localitățile comunei Berzovia	UAT Berzovia	Locuitorii comunei	IDEE DE PROIECT	2022-2027		100%	COMUNA BERZOVIA	
7.	REABILITARE CAPELE, ÎMPREJMUIRE CIMITIR ȘI DOTARE CU AUTOVEHICUL MORTUAR	UAT Berzovia	Locuitorii comunei	IDEE DE PROIECT	2022-2027		100%	COMUNA BERZOVIA	
8.	Amenajare Dispensar – Centru SMURD și Centru de permanență Berzovia; dotare corespunzătoare,	UAT Berzovia	Locuitorii comunei	IDEE DE PROIECT	2022-2027		100%	COMUNA BERZOVIA	CNI

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Stadiu	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Responsabilitatea implementării	Observații (alți responsabili în implementare)
						Buget local / instituțional – %	Altă sursă – %		
	amenajare laborator analize medicale; dotare mijloc de transport bolnavi (salvare, autoturism etc.)								
9.	Reabilitarea/eficientizarea energetică și dotarea corespunzătoare a școlilor și grădinițelor: Berzovia, Ghertenis și Fizeș	UAT Berzovia	Locuitorii comunei	IDEE DE PROIECT	2022-2027		100%	COMUNA BERZOVIA	
10.	Lucrări de ecologizare/amenajare albii cursuri de apă/pâraie	UAT Berzovia	Locuitorii comunei	IDEE DE PROIECT	2022-2027		100%	COMUNA BERZOVIA	
11.	MODERNIZAREA STAȚIILOR AUTO DE PE RAZA COMUNEI BERZOVIA	UAT Berzovia	Locuitorii comunei	IDEE DE PROIECT	2022-2027		100%	COMUNA BERZOVIA	
1.	REALIZAREA DOMENIULUI SCHIABIL NEDEA	UAT ZĂVOI	Locuitorii comunei		2022-2027		100%	COMUNA ZĂVOI	
2.	LEGĂTURĂ TELECABINĂ POIANA MĂRULUI-MUNTELE MIC	UAT ZĂVOI	Locuitorii comunei		2022-2027		100%	COMUNA ZĂVOI	
3.	CANALIZARE MENAJERĂ ÎN LOCALITATEA POIANA MĂRULUI	UAT ZĂVOI	Locuitorii comunei		2022-2027		100%	COMUNA ZĂVOI	
4.	EXTINDERE CANALIZARE ÎN LOCALITĂȚILE MĂRU, MĂGURA, VOISLOVA	UAT ZĂVOI	Locuitorii comunei		2022-2027	15%	85%	COMUNA ZĂVOI	PROGRAM ANGHEL SALIGNY
5.	REȚEA APĂ POTABILĂ ÎN POIANA MĂRULUI	UAT ZĂVOI	Locuitorii comunei		2022-2027	100%		COMUNA ZĂVOI	
6.	CONSTRUIRE STAȚII ÎNCĂRCARE ELECTRICĂ ÎN LOCALITĂȚILE ZĂVOI ȘI POIANA MĂRULUI	UAT ZĂVOI	Locuitorii comunei		2022-2027	15%	85%	COMUNA ZĂVOI	FONDUL DE MEDIU
7.	MODERNIZARE STRĂZI ÎN LOCALITĂȚILE COMUNEI ZĂVOI	UAT ZĂVOI	Locuitorii comunei		2022-2027	15%	85%	COMUNA ZĂVOI	PROGRAM ANGHEL SALIGNY

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Stadiu	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Responsabilitatea implementării	Observații (alți responsabili în implementare)
						Buget local / instituțional – %	Altă sursă – %		
8.	REFACERE RIGOLE ȘI ACCESE LA PROPRIETĂȚI ÎN INTRAVILANUL LOCALITĂȚILOR COMUNEI ZĂVOI	UAT ZĂVOI	Locuitorii comunei		2022-2027	100%		COMUNA ZĂVOI	BUGET LOCAL
9.	CONSTRUIRE TROTUARE ÎN LOCALITĂȚILE COMUNEI ZĂVOI	UAT ZĂVOI	Locuitorii comunei		2022-2027	15%	85%	COMUNA ZĂVOI	BUGET LOCAL+CNI
10.	EXTINDERE REȚEA APĂ POTABILĂ ÎN LOCALITĂȚILE COMUNEI ZĂVOI	UAT ZĂVOI	Locuitorii comunei		2022-2027		100%	COMUNA ZĂVOI	
11.	CONSTRUIRE SALĂ DE SPORT	UAT ZĂVOI	Locuitorii comunei		2022-2027	15%	85%	COMUNA ZĂVOI	CNI
12	CONSTRUIRE TEREN DE SPORT ÎN AER LIBER	UAT ZĂVOI	Locuitorii comunei		2022-2027	15%	85%	COMUNA ZĂVOI	CNI
13	MODERNIZARE ILUMINAT STRADAL	UAT ZĂVOI	Locuitorii comunei		2022-2027	15%	85%	COMUNA ZĂVOI	FONDUL DE MEDIU
1.	ÎNFIINȚARE SISTE INTELIGENT DE DISTRIBUȚIE GAZE NATURALE ÎN COMUNA: EZERIȘ, LOCALITĂȚILE EZERIȘ ȘI SOCENI, COMUNA FÂRLIUG, LOCALITĂȚILE FÂRLIUG, SCĂIUȘ, REMETEA-POGĂNICI ȘI DEZEȘTI, COMUNA ZORLENȚU MARE, LOCALITĂȚILE ZORLENȚU MARE ȘI ZORLENCIOR, JUDEȚUL CARAȘ	UAT FÂRLIUG	Locuitorii comunei	SF	2022-2027	2%	98%	COMUNA FÂRLIUG	PROGRAM ANGHEL SALIGNY
2.	MODERNIZARE STRĂZI ÎN LOCALITATEA FÂRLIUG, COMUNA FÂRLIUG, JUDEȚUL CARAȘ-SEVERIN	UAT FÂRLIUG	Locuitorii comunei	CERERE DE FINANTARE DEPUSA	2022-2027	6%	94%	COMUNA FÂRLIUG	PROGRAM ANGHEL SALIGNY
3.	MODERNIZARE DRUMURI DE INTERES LOCAL ÎN COMUNA FÂRLIUG, JUDEȚUL CARAȘ-SEVERIN	UAT FÂRLIUG	Locuitorii comunei	CERERE DE FINANTARE DEPUSA	2022-2027	0%	100%	COMUNA FÂRLIUG	PROGRAM ANGHEL SALIGNY
4.	CONSOLIDAREA CAPACITĂȚII UNITĂȚII DE ÎNVĂȚĂMÂNT ȘCOALA GIMNAZIALĂ FÂRLIUG, COMUNA FÂRLIUG, JUDEȚUL CARAȘ-SEVERIN-DE GESTIONARE A	UAT FÂRLIUG	Locuitorii comunei	CONTRACT DE FINANTARE SEMNAT	2022-2027		100%	COMUNA FÂRLIUG	POIM

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Stadiu	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Responsabilitatea implementării	Observații (alți responsabili în implementare)
						Buget local / instituțional – %	Altă sursă – %		
	SITUAȚIEI DE PANDEMIE GENERATĂ DE VIRUSUL SARC-COV 2.								
5.	ÎMBUNĂTĂȚIREA CONȚINUTULUI DIGITAL ȘI A INFRASTRUCTURII TIC SISTEMATICE A UNITĂȚII DE ÎNVĂȚĂMÂNT ȘCOALA GIMNAZIALĂ FÂRLIUG, COMUNA FÂRLIUG, JUDEȚUL CARAȘ-SEVERIN	UAT FÂRLIUG	CADRE DIDACTICE – ELEVI	EVALUARE	2022-2027	0%	100%	COMUNA FÂRLIUG	POC
6.	CREȘTEREA EFICIENȚEI ENERGETICE ȘI GESTIONAREA INTELIGENTĂ A ENERGIEI ÎN CLĂDIREA ȘCOLII GIMNAZIALE FÂRLIUG, JUDEȚUL CARAȘ-SEVERIN,	UAT FÂRLIUG	Locuitorii comunei	EVALUARE	2022-2027	37%	63%	COMUNA FÂRLIUG	AFM
7.	ALIMENTARE CU APĂ SAT DULEU ȘI VALEA-MARE, COMUNA FÂRLIUG, JUDEȚUL CARAȘ-SEVERIN.	UAT FÂRLIUG	Locuitorii comunei	CONTRACT DE FINAN-ȚARE SEMNAT, PROIECT ÎN IMPLE-MENTARE	2022-2027	10%	90%	COMUNA FÂRLIUG	MDLPA
8.	ALIMENTARE CU APĂ SAT REMETEA-POGĂNICI, COMUNA FÂRLIUG, JUDEȚUL CARAȘ-SEVERIN.	UAT FÂRLIUG	Locuitorii comunei	CONTRACT DE FINAN-ȚARE SEMNAT, PROIECT ÎN IMPLE-MENTARE	2022-2027	10%	90%	COMUNA FÂRLIUG	MDLPA
9.	EXTINDERE REȚEA DE ALIMENTARE CU APĂ ÎN LOCALITĂȚILE DEZEȘTI, SCĂIUȘ, REȚEA DE CANALIZARE, RACORDURI ȘI STAȚIE DE EPURARE ÎN LOCALITĂȚILE FÂRLIUG, DEZEȘTI, SCĂIUȘ, REMETEA-POGĂNICI ȘI DULEU, COMUNA FÂRLIUG, JUDEȚUL CARAȘ-SEVERIN	UAT FÂRLIUG	Locuitorii comunei	CERERE DE FINAN-ȚARE DEPUSĂ	2022-2027	2%	98%	COMUNA FÂRLIUG	PROGRAM ANGHEL SALIGNY

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Stadiu	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Responsabilitatea implementării	Observații (alți responsabili în implementare)
						Buget local / instituțional – %	Altă sursă – %		
10.	ACHIZITIE UTILAJ UATC			ÎN IMPLE-MENTARE	2022-2027	37%	63%		AFIR
11.	ATASAMENTE BULDOEXCAVATOR JCB 3 CXECO-74 CP	UAT FÂRLIUG	Locuitorii comunei	ÎN IMPLE-MENTARE	2022-2027	100%		COMUNA FÂRLIUG	
12	REABILITARE ȘI MODERNIZARE DRUM VICINAL, FÂRLIUG DN 58A-LUNCA MARE 3,00 KM, COMUNA FÂRLIUG, JUD. CARAȘ-SEVERIN	UAT FÂRLIUG	Locuitorii comunei	LISTA SINTEZA	2022-2027		100%	CNI	CNI
13.	REABILITARE ȘI MODERNIZARE CĂMIN CULTURAL, COMUNA FÂRLIUG, SAT DULEU, NR. 1, JUD. CARAȘ-SEVERIN	UAT FÂRLIUG	Locuitorii comunei	ÎN DERULARE	2022-2027		100%	CNI	CNI
1.	Înființare rețea inteligentă de distribuție a gazelor naturale	Comuna Copăcele	Locuitorii comunei	SF	2022-2027		100%	Comuna Copăcele	Anghel Saligny
2.	Reabilitare, modernizare și dotare dispensar uman din localitatea Ohaba-Mâtnic	Ohaba-Mâtnic	Locuitorii comunei	DALI	2022-2025		100%	Comuna Copăcele	CNI
3.	Modernizare drum comunal DC9 și străzi în localitatea Zorile, Comuna Copăcele, jud. Caraș-Severin.	Zorile	Locuitorii comunei	PT	2022-2025		100%	Comuna Copăcele	Anghel Saligny
4.	Extindere iluminat public în scopul creșterii eficientei energetice a sistemului de iluminat în Comuna Copăcele	Comuna Copăcele	Locuitorii comunei	DALI	2022-2023	10%	90%	Comuna Copăcele	AFM
5.	Extindere rețea apă în localitatea Zorile	Zorile	Locuitorii comunei	FP	2022-2027		100%	Comuna Copăcele	
6.	Reabilitare, modernizare și dotare dispensar uman din localitatea Zorile	Zorile	Locuitorii comunei	DALI	2022-2025	100%		Comuna Copăcele	
7.	Înființare canalizare în localitatea Zorile.	Zorile	Locuitorii comunei	FP	2022-2027		100%	Comuna Copăcele	Anghel Saligny
8.	Alimentare cu apa și înființarea rețelei de canalizare în satul Ruginosu	Ruginosu	Locuitorii comunei	FP	2022-2026		100%	Comuna Copăcele	Anghel Saligny

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Stadiu	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Responsabilitatea implementării	Observații (alți responsabili în implementare)
						Buget local / instituțional – %	Altă sursă – %		
9.	Amenajare parc joacă copii în localitatea Copăcele	Copăcele	Locuitorii comunei	FP	2022-2027	100%		Comuna Copăcele	
10.	Împrejmuire Școală Gimnazială și Cămin Cultural Copăcele	Copăcele	Locuitorii comunei	FP	2022-2027	100&		Comuna Copăcele	
1.	Dezvoltarea rețelelor inteligente de distribuție a gazelor naturale în vederea creșterii nivelului de flexibilitate, siguranță, eficiență în operare, precum și de integrare a activităților de transport, distribuție și consum final în comuna Văliug și localitățile aparținătoare (Văliug), județul Caraș-Severin	UAT Văliug	Locuitorii comunei	SF	2022-2027		100%	Comuna Văliug	Program Anghel Saligny
2.	Construire și dotare bază sportivă, Comuna Văliug, județul Caraș-Severin	UAT Valiug	Locuitorii comunei	SF	2022-2027		100%	Comuna Văliug	Program Anghel Saligny
3.	Reabilitare, modernizare, etajare și dotare centru medical, comuna Văliug, județul Caraș-Severin	UAT Valiug	Locuitorii comunei	DALI	2022-2027		100%	Comuna Văliug	Program Anghel Saligny
4.	Modernizare infrastructură drum Ghindești și drum Crivaia Mică pe raza comunei Văliug, județul Caraș-Severin	UAT Valiug	Locuitorii comunei	DALI	2022-2027		100%	Comuna Văliug	Program Anghel Saligny
5.	Reabilitare sistem de alimentare cu apă și extindere canalizare menajeră Văliug-Crivaia, județul Caraș-Severin	UAT Valiug	Locuitorii comunei	EXECUȚIE	2022-2027		100%	Comuna Văliug	PNDL 2
6.	Elaborare PUG (Plan Urbanistic General)	UAT Valiug	Locuitorii comunei	IDEE DE PROIECT	2022-2027	100%		Comuna Văliug	Buget local
7.	Reabilitare sistem de alimentare cu apă, gospodărie de apă și stație de tratare localitatea Văliug, județul Caraș-Severin	UAT Valiug	Locuitorii comunei	SF	2022-2027		100%	Comuna Văliug	Program Anghel Saligny
8.	Reabilitare, modernizare, extindere și dotare așezământ cultural sat Văliug, nr.38, comuna Văliug, județul Caraș-Severin	UAT Valiug	Locuitorii comunei	PT	2022-2027		100%	Comuna Văliug	CNI

Nr.	Titlu/descriere proiect	Localizare	Grup țintă vizat	Stadiu	Perioada de implementare	Sursa de finanțare		Responsabilitatea implementării	Observații (alți responsabili în implementare)
						Buget local / instituțional – %	Altă sursă – %		
9.	Extindere iluminat public stațiunea Semenic, comuna Văliug, județul Caraș-Severin	UAT Valiug	Locuitorii comunei	SF	2022-2027	100%		Comuna Văliug	Buget local
10.	Amenajare stație de încărcare automobile electrice	UAT Valiug	Locuitorii comunei	IDEE DE PROIECT	2022-2027		100%	Comuna Văliug	

Anexa 2.
Prioritizarea proiectelor strategice

Mecanismul de prioritizare a proiectelor

Resursele oricărei comunități sunt limitate iar atingerea obiectivelor este posibilă atunci când eforturile sunt concentrate și direcționate precis. Din acest motiv s-a considerat necesară prioritizarea acțiunilor și proiectelor. În acest sens, ulterior identificării și propunerii lor, proiectele strategice ale județului au fost prioritizate pe baza unui set de criterii.

Prioritizarea proiectelor strategice din planul de acțiune s-a realizat pe baza unui mecanism elaborat pe baza literaturii de specialitate în domeniul analizei multicriteriale, a practicii în ceea ce privește procese de planificare strategică similare, mecanismul fiind rafinat pe baza interacțiunilor între echipa de experți și specialiștii din aparatul Consiliului Județean și agreat cu factorii de decizie.

Criteriile, modalitatea de punctare și ponderile au fost stabilite în cadrul unor dezbateri ale experților cu reprezentanți ai Consiliului Județean. Procesul de prioritizare a proiectelor a fost unul transparent și obiectiv și a fost realizat luând în considerare „Ghidul pentru elaborarea strategiilor integrate de dezvoltare urbană" elaborat de Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației în parteneriat cu Banca Mondială.

Prioritizarea proiectelor odată stabilită și asumată, poate fi modificată doar în baza unei fundamentări obiective.

Mecanismul are la bază un set de șase criterii și trei variante de punctaj pentru fiecare dintre acestea.

Nr.	*Criterii / punctaj**	**1 punct**	**3 puncte**	**5 puncte**
1	**Contribuția proiectului la atingerea obiectivelor**	1 obiectiv	2 obiective	3+ obiective sau *factor strategic cheie / avantaj competitiv*
2	**Relevanța proiectului față de alte strategii – sectorială, regională, națională, europeană**	lipsa relevanței față de altă strategie	relevant pentru altă strategie județeană/ sectorială și regională / pt drumuri – conexiune cu DN	relevant pentru categoriile anterioare, dar și pentru strategie națională sau europeană
3	**Grup țintă – implementarea proiectului răspunde nevoilor identificate ale mai multor categorii de beneficiari**	localitate	județ	regiune
4	**Gradul în care proiectul evaluat continuă o altă investiție implementată sau aflată în curs de implementare**	nu continuă	continuă	continuă + asigură complementaritate cu altă investiție *sau are efecte de multiplicare majore*
5	**Gradul de maturitate al proiectului**	stadiu inițial (idee de proiect)	documentație justificativă elaborată	proceduri de achiziție demarate
6	**Disponibilitatea surselor de finanțare nerambursabile care pot fi atrase pentru realizarea proiectului**	exclusiv buget propriu / buget local / fără sursă de finanțare	buget propriu + alte bugete (parteneriat)	majoritar surse nerambursabile / alte bugete

Scorul fiecărui proiect este dat de suma scorurilor obținute la fiecare din cele 6 criterii. Au fost acordate ponderi egale fiecăruia dintre criterii.

Ulterior scoringului, proiectele au fost distribuite în trei categorii:

- cele cu scoruri de peste 21 de puncte au fost considerate ca fiind de prioritate 1 (maximă),
- cele cu scoruri în intervalul 15-22 puncte sunt considerate de prioritate 2 (ridicată),
- iar cele cu scoruri sub 15 puncte sunt considerate ca fiind de prioritate 3 (normală).

Proiecte strategice – prioritizare

Nr. crt.	Titlu/descriere proiect	Criteriu 1	Criteriu 2	Criteriu 3	Criteriu 4	Criteriu 5	Criteriu 6	Scor total	Rang prioritate (1 maximă, 2-ridicată 3 normală)
1	Platforma regională pentru digitalizarea serviciilor publice județene din cadrul Regiunii Vest	1	1	3	1	1	5	12	prioritate 3
2	Creșterea calității serviciilor publice la nivelul județului Caraș-Severin (soluții informatice integrate pentru simplificarea procedurilor administrative și reducerea birocrației la nivelul CJCS)	5	3	3	5	1	5	22	prioritate 1
3	Creșterea gradului de utilizare a tehnologiei informațiilor și comunicațiilor (TIC)	1	3	3	3	5	5	20	prioritate 2
4	Eficientizare energetica Muzeul Banatului Montan, Reșița	3	1	3	1	3	3	14	prioritate 3
5	Modernizare DJ 571 – intersecție cu DN 57 – Moldova Nouă – Cărbunari – Sasca Montană – Ciuchici (intersecție DN 57)	5	3	5	3	5	5	26	prioritate 1
6	Modernizare DJ 571A, intersecția DN 57 (Gornea – Sichevița – Gârnic – intersecție DJ 571 – Moldovița)	5	1	3	3	3	3	18	prioritate 2
7	MODERNIZARE DJ 571 C – DN 57 CICLOVA ROMÂNĂ – SOCOLARI – POTOC	3	5	5	3	3	5	24	prioritate 1
8	MODERNIZARE DJ 571 B – DALBOȘEȚ – ȘOPOTUL NOU – CĂRBUNARI	3	1	3	3	3	3	16	prioritate 2
9	MODERNIZARE DJ 572 B ANINA – MARILA	3	1	3	3	3	3	16	prioritate 2
10	REABILITARE, REFACERE ȘI MODERNIZARE DJ 572 COMORÂȘTE LIMITĂ CU JUDEȚUL TIMIȘ	5	1	3	3	3	5	20	prioritate 2
11	MODERNIZARE DJ 573 A – DN 57 VRANI – VĂRĂDIA –BERLIȘTE – NICOLINȚ	3	3	3	3	5	5	22	prioritate 1
12	REFACERE, REABILITARE ȘI MODERNIZARE DJ 582 E PISLOP-SEMENIC	3	3	3	3	5	5	22	prioritate 1
13	MODERNIZARE DJ 583 EZERIȘ – BOCȘA	3	1	3	3	3	5	18	prioritate 2
14	REABILITAREA SI MODERNIZARE DJ 585 TRONSON RAMNA-VALEAPAI, JUDEȚUL CARAȘ-SEVERIN	3	1	3	3	3	5	18	prioritate 2
15	MODERNIZARE DJ 587 FÂRLIUG – ZORLENȚUL MARE – BREBU	3	3	3	5	3	5	22	prioritate 1

Nr. crt.	Titlu/descriere proiect	Criteriu 1	Criteriu 2	Criteriu 3	Criteriu 4	Criteriu 5	Criteriu 6	Scor total	Rang prioritate (1 maximă, 2-ridicată 3 normală)
16	RERACERE ȘI MODERNIZARE DJ 608 TEREGOVA – LUNCAVIȚA – MEHADICA, COMUNA LUNCAVIȚA	3	3	3	5	3	5	22	prioritate 1
17	MODERNIZARE DJ 683 ZĂVOI – POIANA MĂRULUI	5	3	3	3	3	5	22	prioritate 1
18	Modernizare DJ 684 Rușchița – Voislova, limita județ Timiș, conexiune cu județ Hunedoara	5	3	3	3	3	3	20	prioritate 2
19	MODERNIZARE INFRASTRUCTURĂ RUTIERĂ DRUM COMUNAL LUNCAVIȚA – SEMENIC	3	1	3	1	1	1	10	prioritate 3
20	Varianta de ocolire la Bocșa pe DN58B km 13+500-25+000	5	5	3	3	3	5	24	prioritate 1
21	Varianta de ocolire a municipiului Reșița pe relația DN58-DN58B	5	5	3	3	3	5	24	prioritate 1
22	Drum de mare viteză Craiova-Drobeta Turnu Severin-Lugoj	5	5	3	3	3	5	24	prioritate 1
23	Modernizare și creșterea siguranței Reșița-Caransebeș, DX2, 41,8 km	3	5	5	1	1	1	16	prioritate 3
24	Montarea de camere video pe drumurile județene și monitorizarea gabaritului la mașini cu tonaj greu	3	3	5	5	1	5	22	prioritate 1
25	Reabilitare DJ 571G Gârbovăț – Dalbosețț – Lăpușnicu Mare; L= 11,30 km (de la km 7+200 la km 18+500)								în execuție
26	Refacerea îmbrăcămintei bituminoase degradate a drumului județean DJ 571 B, DN 57 B, Bozovici-Dalbosețt-Șopotu Nou; L=21.13 km (de la km 0+000 la km 21+130)	1	3	1	3	3	3	14	prioritate 3
27	Reabilitare și modernizare DJ571B Bozovici – Dalbosețt; L= 29,40 km (de la km 0+000 la km 29+400)	3	3	1	3	1	1	12	prioritate 3
28	Reabilitare DJ 571E, DN 57B (km 82+230) – Lăpușnicel; L=2,10 km (de la km 0+000 la km 2+100)	1	3	1	3	1	1	10	prioritate 3
29	Reabilitare DJ 571F, DN 57B (Prilipeț) – Eftimie Murgu; L=8,00 km (de la km 0+000 la km 8+000)								în execuție
30	Reabilitare și modernizare DJ 571C, Oravița (DN57) – Ciclova Montana; Potoc – Petrilova – Naidăș – Zlatița – Câmpia – Socol (DN57A); L=33,20 km (de la km 0+000 la km 33+200)	5	1	1	3	1	1	12	prioritate 3
31	Reabilitare DJ 573A Vrani-Mercina-Greoni (DN57); L=5,50 km (de la km 0+000 la km 5+500)	3	1	1	3	1	1	10	prioritate 3

Nr. crt.	Titlu/descriere proiect	Criteriu 1	Criteriu 2	Criteriu 3	Criteriu 4	Criteriu 5	Criteriu 6	Scor total	Rang prioritate (1 maximă, 2-ridicată 3 normală)
32	Modernizare DJ 572, Comorâște – Forotic – Surducu Mare – Doclin – Tirol – Fizeș – Berzovia – limită județ Timiș; L=55,70 km (de la km 0+000 la km 55+700), din care 16 km, faza licitație la CNI	3	3	1	3	5	5	20	prioritate 2
33	Îmbrăcăminte bituminoasă ușoară pe DJ 573 (Jitin) – DJ 581; L=4,85 km (de la km 27+150 la km 32+000)	3	3	3	3	3	1	16	prioritate 3
34	Modernizare DJ 573D, Răcășdia (DN57) – Vrăniuț – Iertof – Vrani (DJ 573A km 22+600); L=10,8 km (de la km 0+000 la km 10+800)	3	1	3	3	3	1	14	prioritate 3
35	Modernizare DJ 573B, DJ573A-Varadia; L=2,00 km (de la km 0+000 la km 2+000)	1	1	3	3	3	1	12	prioritate 3
36	Reabilitare DJ 581, Secășeni – Grădinari (intersecție DJ 586A – Ticvaniu Mare – Grădinari);								în execuție
37	Reabilitare DJ 581, Reșița – Giurgiova; L=26,16 km (de la km 2+500 la 39+000 km)	1	1	3	1	3	5	14	prioritate 3
38	Modernizare 582D, Văliug – Crivaia-Vila Klaus; L=7,4 km (de la km 0+000 la 7+400 km)	3	1	3	1	3	1	12	prioritate 3
39	Reabilitare DJ 582 Reșița – Văliug; L=13,00 km (de la km 12+570 la 25+570 km)								în execuție
40	Reabilitare DJ582A, Reșița – Tîrnova, jud. Caraș-Severin; L=9,00 km (de la km 3+000 la 12+000 km)	1	1	3	1	3	3	12	prioritate 3
41	Reabilitare DJ 582E Prislop (DJ582)-Stațiunea Semenic; L=9,00 km (de la km 0+000 la 9+000 km)	5	3	3	5	3	3	22	prioritate 1
42	Modernizare drum județean DJ 585, Valeapai-– Duleu – limită județ Timiș; L=8 km (km 28+200-36+200)								în execuție
43	Modernizare DJ 586, Bocșa – Ocna de Fier – Crucea Fierului – DJ 581; L=9,70 km (de la km 0+000 la19+000 km)	1	1	3	1	3	3	12	prioritate 3
44	Modernizare DJ 587, Păltiniș (DN 58) – Rugi – Ohabița – Delinești– Apadia – Brebu; L=18,36 km (de la km 0+000 la 18+363 km)	3	1	3	1	3	3	14	prioritate 3
45	Reabilitare DJ 608, Teregova – Luncavița – Mehadica; L=18,00 km (de la km 39+300 la 57+300 km)	3	3	3	3	3	5	20	prioritate 1

Nr. crt.	Titlu/descriere proiect	Criteriu 1	Criteriu 2	Criteriu 3	Criteriu 4	Criteriu 5	Criteriu 6	Scor total	Rang prioritate (1 maximă, 2-ridicată 3 normală)
46	Reabilitare DJ 608 A Caransebeș – Telescaun – Muntele Mic; L=35,20 km (de la km 2+700 la 37+900 km) –								în execuție
47	Modernizare DJ 608B, Zorlencior – Zorlențu Mare; L=5,70 km (de la km 22+300 la 28+000 km)								în execuție
48	Modernizare DJ 608B, Constantin Daicoviciu – Copăcele – Ohaba Mâtnic – Zorlencior, județul Caraș-Severin; L=19,60 km (de la km 00+000 la 19+600 km)								în execuție
49	Modernizare DJ 680A, Sacu (DN6 km 474+525) – Tincova – Peștere – Maciova– Ciuta – Obreja (DN 68); L=19,45 km (de la km 00+000 la 19+451 km)								în execuție
50	Modernizare DJ 608 B Copăcele-Zorlencior km 8+600-km 19+600								în execuție
51	Pod pe DJ 582 Văliug – Slatina Timiș km 24+630 peste râul Bârzava la Văliug, L=11,10 m	3	1	3	3	3	1	14	Prioritate 3
52	Pod pe DJ 582 Văliug – Slatina Timiș km 35+815 peste Valea Stânii la Gărâna, L=7,20 m	3	1	3	3	3	1	14	Prioritate 3
53	Pod pe DJ 582 Văliug – Slatina Timiș km 36+635 peste pârâul Cărămizii la Gărâna, L=7,20 m	3	1	3	3	3	1	14	Prioritate 3
54	Pod pe DJ 582 Văliug – Slatina Timiș km 57+050 peste pârâul Slătioara la Slatina Timiș, L=11,30	3	1	3	3	3	1	14	Prioritate 3
55	Pod pe DJ 582 Văliug – Slatina Timiș km 57+625 peste pârâul Slătioara la Slatina Timiș, L=11,70m	3	1	3	3	3	1	14	Prioritate 3
56	Pod pe DJ 582 Văliug – Slatina Timiș km 58+925 peste pârâul Slătioara la Slatina Timiș, L=11,50	3	1	3	3	3	1	14	Prioritate 3
57	Pod pe DJ 582 Văliug – Slatina Timiș km 59+560 peste râul Timiș la Slatina Timiș, L=70 m	3	1	3	3	3	5	18	Prioritate 3
58	Pod pe DJ 608 peste râul Teregova la Teregova, km 40+300, L=10,93 m	3	1	3	3	3	1	14	Prioritate 3
59	Parapete de protecție DJ 608A Telescaun – Muntele Mic, L=9,36 m	3	1	3	3	3	5	18	Prioritate 3
60	Pod DJ 572 Berzovia, L=14 m	3	3	3	5	3	5	22	Prioritate 1
61	pod DJ 786 A Dognecea, L =14 m	3	3	3	5	3	5	22	Prioritate 1
62	Pod DJ 571 C Naidăș L=70 m	3	1	3	5	3	5	20	Prioritate 2
63	Pod DJ 571 C Petrilova L=14 m	3	1	3	5	3	5	20	Prioritate 2
64	Pod DJ 571 C Peștere L=11 m	3	1	3	5	3	5	20	Prioritate 2

Nr. crt.	Titlu/descriere proiect	Criteriu 1	Criteriu 2	Criteriu 3	Criteriu 4	Criteriu 5	Criteriu 6	Scor total	Rang prioritate (1 maximă, 2-ridicată 3 normală)
65	Pod DJ 571 C Pârneaura, L=50 m	3	1	3	5	3	3	18	Prioritate 2
66	Parc / Hub Agroalimentar Regional cu rețea de centre județene	3	3	3	1	1	3	14	prioritate 3
67	Centru Regional de Cercetare Dezvoltare și Inovare în parteneriat cu universitățile pentru stabilire profil specializare regionala	5	3	3	1	1	3	16	prioritate 2
68	Reabilitare, modernizare și dotare imobil Ateneul Tineretului, Reșița în vederea transformării într-un centru de excelentă elevi și studenții	3	3	3	1	1	1	12	prioritate 3
69	Reabilitare/Modernizare infrastructura feroviara Reșița Nord – Timișoara Nord cu extensie Voiteni – Stamora Moravița – frontieră	5	5	5	5	3	5	28	prioritate 1
70	Platforma de transport intermodal	3	3	3	5	1	1	16	prioritate 2
71	Pod peste Dunăre (Golubat)	3	3	3	5	1	1	16	prioritate 2
72	Gondola peste Dunăre, intre Serbia și România, în zona Moldova Nouă	5	3	3	1	1	1	14	prioritate 3
73	Baza operațională regională pentru unitatea de Aviație Specială Caransebeș cu platforme de operare distribuite în județele Regiunii Vest, care să cuprindă și punct de întreținere și reparații aeronave cu extindere de pista și construire de hangare noi pentru aeronave	5	3	3	5	1	1	18	prioritate 2
74	Eficientizarea energetică a sediului administrativ al Consiliului Județean Caraș-Severin	3	1	3	1	1	3	12	prioritate 3
75	REABILITARE ȘI MODERNIZARE SALĂ POLIVALENTĂ REȘIȚA	3	3	3	1	5	5	20	prioritate 2
76	Proiecte de investiții pentru dezvoltarea transportului public verde	5	3	3	3	5	3	22	prioritate 1
77	Realizarea „Programului de transport județean 2022-2027’”	5	3	3	3	5	3	22	prioritate 1
78	Realizarea în comun a unui Studiu de prefezabilitate și a unui Studiu de fezabilitate pentru extinderea și modernizarea Sistemului de Management Integrat al Deșeurilor în județul Caraș-Severin	3	3	3	5	1	1	16	prioritate 2
79	Asigurarea gestionării durabile a deșeurilor	3	3	3	5	3	1	18	prioritate 2
80	Valorificarea potențialului de resurse energetice regenerabile al județului (energie eoliană, hidraulică, geotermală, biomasă), susținerea proiectelor	1	5	3	5	3	5	22	prioritate 1

Nr. crt.	Titlu/descriere proiect	Criteriu 1	Criteriu 2	Criteriu 3	Criteriu 4	Criteriu 5	Criteriu 6	Scor total	Rang prioritate (1 maximă, 2-ridicată 3 normală)
	de dezvoltare și investițiilor în vederea sprijinirii tranziției către o economie verde								
81	Construire Spital Județean de Urgență în Municipiul Reșița	3	5	3	3	3	5	22	prioritate 1
82	Refacerea infrastructurii de instalații și echipamente cu impact în gestionarea crizei sanitare Covid 19 la Spitalul Județean de Urgență Reșița – Stationar 2	3	5	3	5	3	5	24	prioritate 1
83	Modernizare și extindere Stationarul 4 – Spitalul Judetean de Urgență Reșița (Bozovici)	3	5	3	5	1	5	22	prioritate 1
84	Spitalul Orășenesc Oravița – Secția exterioară, Sanatoriul Marila, localitatea Oravița, Județul Caraș-Severin	3	5	3	5	5	5	26	prioritate 1
85	Eficientizare energetica pentru Centrul Școlar de Educație Incluzivă „Cristiana" Bocșa	3	1	3	1	1	1	10	prioritate 3
86	Eficientizare energetica pentru Centrul Școlar de Educație Incluzivă Caransebeș	3	1	3	1	1	1	10	prioritate 3
87	MONOGRAFIA PATRIMONIULUI CULTURAL INDUSTRIAL AL BANATULUI	3	3	3	3	1	5	18	prioritate 2
88	CONSERVAREA SI PROMOVAREA PATRIMONIULUI CULTURAL LOCAL din Clisura Dunării	3	3	3	3	1	5	18	prioritate 2
89	CRESTERA EFICACITATII INTERVENTIILOR IN SITUATII DE URGENȚĂ DIN BANAT	3	3	3	3	1	5	18	prioritate 1
90	Via Banatica – Cicloturism în Banatul Montan, 500 km de trasee cicloturistice în CS	5	3	5	5	3	3	24	prioritate 1
91	Reabilitare, modernizare și dezvoltare Centru de Agrement (Miniș)	3	1	3	1	1	3	12	prioritate 3
92	Lucrări de îndiguire pe Clisura Dunării – malul romanesc, zona Coronini	1	3	3	1	1	1	10	prioritate 3
93	Centru SPA în Băile Herculane	5	3	5	3	1	1	18	prioritate 2
94	Amenajarea zonei turistice și domeniul schiabil Nedeia, Muntele Mic Județul Caraș-Severin (inclusiv gondola peak-to-peak)	5	3	5	5	3	3	24	prioritate 1
95	Amenajarea unei parcări de 1000 de locuri la aeroportul din Caransebeș + 10 microbuze electrice și gondola Borlova – Muntele Mic + amenajare parcare existenta pe munte de 800 locuri	5	3	5	5	1	3	22	prioritate 1

Nr. crt.	Titlu/descriere proiect	Criteriu 1	Criteriu 2	Criteriu 3	Criteriu 4	Criteriu 5	Criteriu 6	Scor total	Rang prioritate (1 maximă, 2-ridicată 3 normală)
96	Dezvoltarea zonei turistice Semenic	5	3	5	5	3	5	26	prioritate 1
97	Continuarea investițiilor pentru asigurarea accesului populației la sisteme de alimentare cu apă potabilă de calitate	3	3	3	5	3	5	22	prioritate 1
98	Continuarea investițiilor pentru asigurarea epurării apelor uzate	3	3	3	5	3	5	22	prioritate 1
99	Proiectul regional de dezvoltare a infrastructurii de apa și apa uzata din județul Caraș-Severin/ Regiunea Vest	3	3	3	5	3	5	22	prioritate 1
100	Program de Implementarea de sisteme de apa și sisteme de canalizare în UAT-urile deficitare la acest capitol	3	3	3	5	3	3	20	prioritate 2
101	Program – Înființarea, modernizarea și/sau dezvoltării rețelelor de gaze naturale la nivelul UAT-urilor din județ	3	5	3	5	3	3	22	prioritate 1
102	„Dezvoltarea rețelelor inteligente de distribuție a gazelor naturale în vederea creșterii nivelului de flexibilitate, siguranță, eficiență în operare, precum și de integrare a activităților de transport, distribuție si consum final în Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Valea Carasului – Valea Almăjului – Clisura Dunării, jud. Caraș-Severin"								prioritate 1
103	Programul de alimentare cu gaze naturale a localităților și de extindere/ înființare a sistemelor de distribuție a gazelor naturale								prioritate 1
104	„Înființarea serviciului de distribuție a gazelor naturale cu rețele inteligente în Comuna Mehadia, Oraș Băile Herculane și Comuna Topleț"								prioritate 1
105	„Înființare rețea inteligentă distribuție gaze naturale în comunele: EZERIȘ, localitățile Ezeriș și Soceni, Comuna FÂRLIUG, localitățile Fârliug, Scăiuș, Remetea Pogănici și Dezești, Comuna Zorlențu Mare, localitățile Zorlențu Mare și Zorlencior, județul Caraș-Severin"								prioritate 1
106	Programul de alimentare cu gaze naturale a localităților și de extindere/înființare a sistemelor de distribuție a gazelor naturale								prioritate 1
107	„Înființare rețea inteligentă distribuție gaze naturale în comunele: DOCLIN, localitățile Biniș, Doclin, Tirol și								prioritate 1

Nr. crt.	Titlu/descriere proiect	Criteriu 1	Criteriu 2	Criteriu 3	Criteriu 4	Criteriu 5	Criteriu 6	Scor total	Rang prioritate (1 maximă, 2-ridicată 3 normală)
	Comuna FOROTIC, localitățile Surducu Mare, Brezon, Forotic și Comorâște"								
108	„Înființare sistem inteligent de distribuție gaze naturale în comuna Ocna de Fier-comuna Dognecea, județul Caraș-Severin"								prioritate 1
109	„Înființare serviciului de distribuție a gazelor naturale cu rețele inteligente în comunele Armeniș și Slatina Timiș, județul Caraș-Severin								prioritate 1
110	„Înființare sistem inteligent de distribuție gaze naturale în comuna Brebu (loc. Brebu, Valeadeni și Apadia) și comuna Păltiniș (loc. Păltiniș, Rugi, Ohabița, Delinești și Cornuțel) județul Caraș-Severin"								prioritate 1
111	„Înființare rețea de distribuție gaze naturale"								prioritate 1
112	„Înființare rețea de distribuție gaze naturale în comuna Turnu Ruieni, județul Caraș-Severin"								prioritate 1
113	„Înființare rețea inteligentă de distribuție gaze naturale în comuna Teregova, județul Caraș-Severin"								prioritate 1
114	Intenție înființare rețea de distribuție gaze naturale în comuna Sacu								prioritate 1
115	„Înființare rețea de distribuție gaze naturale"								prioritate 1
116	„Înființare rețea de distribuție gaze naturale"								prioritate 1
117	Programul de alimentare cu gaze naturale a localităților și de extindere/înființare a sistemelor de distribuție a gazelor naturale								prioritate 1
118	„Dezvoltarea rețelelor inteligente de distribuție a gazelor naturale în vederea creșterii nivelului de flexibilitate, siguranță, eficiență în operare, precum și de integrare a activităților de transport, distribuție și consum final în Orașul Anina cu localitățile aparținătoare (Steierdorf și Anina), județul Caraș-Severin"								prioritate 1

* notă: proiectele de înființare / dezvoltare a rețelelor de gaze primesc punctajul alocat întregului program